

5367

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΥΡΙΟΥ
ΛΟΓΟΙ.
MAXIMI TYRII
DISSERTATIONES,

Ex recensione

IOANNIS DAVISII,

Coll. Regin. Cantab. Praefidis.

EDITIO ALTERA,

Ad duos CODICES MSS. locis quamplurimis emendata,
NOTISQUE locupletioribus aucta.

Cui accefferunt

Viri eruditissimi, IER. MARKLANDI,

Coll. D. Petri Cantabrig. Socii,

ANNOTATIONES.

LONDINI,

Excudit *Gulielmus Bowyer*,

Sumptibus SOCIETATIS AD LITERAS PROMOVENDAS institutae,

Anno MDCCXL.

[Pr. 14s.]

A D

ORNATISSIMVM VIRVM
 RICHARDVM MEAD,
 MEDICVM REGIVM,
 PRAEFATIO.

CUM tibi, VIR PRAESTANTISSIME, nova haec MAXIMI TYRII editio in primis debeatur, ut sub tuis auspiciis in publicum prodeat, quae tua est humanitas, permittes. Postquam enim morte doctissimi viri, IOANNIS DAVISII, exemplar ejus in manus tuas devenerat, pro singulari ac indefesso tuo bonas literas adjuvandi studio typis vulgandi occasionem primo quoque tempore praesivisti. Nulla autem per annos bene multos sese offerente, accidit tandem, ut eximii quidam et illustres viri, de incommodis, quibus studia humaniora eorumque cultores hodie laborent, solliciti atque inter se conferre soliti, magnas difficultates, quas in libris doctrinae praesertim reconditoris edendis homines eruditi haud raro experiantur, inter alia tum forte reputarent. Hinc enim causa timendi iis videbatur, ne alii scripta sua ingenti literarum damno in scriniis occulta retineant; alii vero, omni studiorum fructu privati, a scribendo prorsus deterreantur.

tur. Ut tanto igitur malo, quantum in se esset, remedium adferrent, literasque inclinatas sublevarent, pecuniae quadam summa a singulis collata, SOCIETATEM ad libros sumptu suo ea conditione edendos inire statuebant; ut cum tot exemplaria sint vendita, unde impensae editionis exsolvi possint, reliqua in auctoris commodum cedant; qua demum ratione totum operis fructum sine ullo damno, aut facultatum periculo, ipse percipiat. Ut primum instituti hujus fama emanavit, ab omnibus eruditae domi forisque magno plausu est exceptum. Et jam multi alii huic societati se adungere voluerunt. Dum autem praeclarissimi isti literarum ac literatorum vindices incerti haerebant, a quo potissimum auctore inciperent, percommode tu quidem, qui inter primos eorum fueras, MAXIMUM TYRIVM proposuisti; quo nullus sane magis opportunus esse potuit, utpote qui a doctis licet diu exoptatus, et bibliopolis haud semel gratuito oblatus, ab his tamen repudiatus esset, ne lucrum scilicet edendi sumptus minime compensaret. Rem igitur probavit SOCIETAS, atque utiles libros in lucem proferendi, qui alioquin forsitan ad perpetuas tenebras damnarentur, facultatem jam praeberi, hoc exemplo ostendere voluit. De scriptore ita constitutum est. Sed deerat adhuc, qui curam edendi susciperet. Hoc itaque munus cum mihi commendare tibi placuerit, tantum apud me voluntas tua valuit, ut quamvis aliis negotiis haud parum tunc districtus, illud tamen non recusaverim. Quid autem in hac altera editione paranda o μαχαρίτης praestiterit, utinam sane suis ipsius verbis expositum reliquisset. Sed nescio unde accidit, ut cum Graeca auctoris ad duos potissimum codices manuscriptos, alterum in regia Parisiis, alterum in

bono-

honoratissimi COMITIS OXONIENSIS *bibliotheca servatos, exegisset atque reformasset, notasque etiam perfecisset; praefatione inchoata, substiterit, nec ad finem perduxerit. Ne quid autem ab ipso de hac re traditum pereat, novae Praefationis initium e codice illius desumptum hic exhibebimus.*

LICET elegans in primis et jucundus scriptor sit Maximus Tyrius^a, ejus tamen perparca reperitur apud veteres mentio. Hinc fit, ut de rebus ab eo gestis fere nihil habeatur compertum; nec qui fuerit annus ei vel natalis, vel emortualis, fat liqueat.

Eusebius quidem sic loquitur: Ἀρρίανδρος φιλόσοφος Νικομηδεὺς ἐγνωρίζετο, ΜΑΞΙΜΟΣ ΤΥΡΙΟΣ, Ἀπολλωνίος Στωικὸς Χαλκηδόνιος, Βασιλείδης Σκυθοπολίτης. Οὗτοι καὶ διδάσκαλοι Οὐρησίμου Καίσαρος γεγονόσιν^b. Eadem refert Syncellus^c. Et hinc Maximum nostrum studiis M. Antonini, qui Verissimus^d vocabatur, praefuisse confirmat Jos. Scaliger^e. Eum secuti sunt Dan. Heinsius^f, Casp. Barthius^g, Joan. Jonsius^h, aliique; sed, ut videtur,

^a Maximum nostrum pulcherimum scriptorem vocat Is. Casaubonus, *Epist.* 578. Pariter elegantissimus suavissimusque scriptor philosophus dicitur Petr. Pantino ad *Apostolii* XIII. 19. Politus et elegans Lud. Cresollio, *Theatr. rhet.* II. 1. Auctor in primis elegans in philosophia Petro Petito *Observ. miscell.* I. 20. Disertissimus philosophus Tib. Hemsterhusio ad *Pollucis Lib.* ix. cap. 7. § 110. Vide cl. virum Joan. Clericum *Silv. philol.* cap. 9. Eidem viro doctissimo Maximus Tyrius elegantissimus Pla-

tonicus vocatur, *Epist. crit.* IV. p. 115.

^b In *Chronico ad Olymp.* ccxxxI. p. 213.

^c In *Chronographia*, p. 351.

^d Vide Capitolinum in *Antonino Philos.* cap. 1, 4. Lampridium in *Antonino Diadumeno*, cap. 6, et Petr. Wesselingi *Observ.* I, 23.

^e In *Notis ad Eusebium*.

^f In *Observationibus ad Maximum*, pag. 13.

^g *Advers.* I. II.

^h *Hist. philos.* III. 9.

immerito. Hieronymus enim in *Eusebiani Chronici versione* sic scribit: *Arrianus philosophus Nicomediensis agnoscitur, et Maximus Tyrius. Apollonius Stoicus natione Chalcidicusⁱ, et Basilides Scythopolitanus, philosophi illustres habentur, qui Verissimi quoque Caesaris praeceptores fuerunt^k*. Presbyter itaque Stridonensis inter Antonini magistros, non Arrianum vel Maximum Tyrium, sed Apollonium et Basiliden numeravit, mutata distinctione, quia lapsus putavit Eusebium^l. Praeterea Claudius Maximus, Antonini praeceptor, Stoicus fuit^m, adeoque diversus a Tyrio nostro, qui totus est Platonicus. Nam licet inter duas hasce disciplinas in plerisque convenit; Taurus tamen philosophus, Maximorum nostrorum σύλλογος, contendit *Stoicam sectam et sibi, et Platonici esse incongruentem*, quod ex Agellio discimusⁿ. At hoc errore foedior et immanior est alter, quem Federicus Morellus erravit^o; nam doctus ille vir eundem cum Tyrio fecit Maximum, Juliani praeceptorem. Sed praeterquam quod insignem commisit ἀναχρονισμόν, siquidem ab Antonino Pio, sub quo floruit noster, ad Julianum cc circiter annorum fluxerat spatium; τὴ παραβάτῃ magistro patria non erat Tyrus, sed, si Suidae fides^p, Epirus aut Byzantium. Socrates autem tradit eum fuisse

ⁱ Non opus est, ut cum Jonfio, *De scriptor. hist. philos.* III. 9. legatur Chalcedonius. Vide Jac. Sirmundum ad *Sidonii Apollinaris Carm.* II. 49.

^k Pag. 168.

^l Sic etiam Cassiodorus in *Chronico*, p. 388.

^m Vide Capitolinum in *Antonino Philos. cap.* 3. et cl. Gatakerum ad *Antonini* I. 15.

ⁿ *Noët. Attic.* XII. 5.

^o Ad *Libanii Tom.* II. *Orat.* IV. p. 175, et *Orat.* VII. p. 218.

^p In Μάξιμος Ἡπειρώτης.

Ephesium, quem postea ὡς μαγανείας ποιῶντα ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντινιανὸς ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσεν^q. Sic et alii plures. Videatur Henr. Valesius ad *Amm. Marcellini* xxix. i. Qui vero factum, ut Maximum Tyrium *magum* dixerit Rich. Montacutius^r, plane nescio. Certe prorsus imprudenter hoc effutiit homo vehemens. Nostrium tamen paullo superstitioniorem fuisse non equidem nego. Hinc fidem dedit fabulis, quas de Marfya Maeandroque fluminibus tradidit insulsum vulgus^s; hinc oraculorum patronus exstitit^t; et hinc fuit, quod Aesculapium et Herculem se vidisse vigilans somniarit^v. Quid autem haec ad *magiam*?

Jos. Scaliger ad *Eusebium* n. MMCLXII. quī nonus est annus Antonini Pii, haec habet: *Maximus Tyrius tunc Romam primum venit, et διαλέξεις suas composuit. Bis enim Romae fuit, et in priori profectioe διαλέξεις illas edidit; unde vocat eas τὰς ἐν τῇ Ῥώμῃ τῆς πρώτης ἐπιδημίας διαλέξεις*. Ac in hujusce viri maximi sententiam pedibus ivit eruditorum chorus. Sane Suidas Maximum διαλεῖψαι ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Κομμόδῳ diserte testatur^x: ut eum Romae sub Commodο fuisse nullus dubitem. Nisi tamen fallor, Antonino Pio imperante, Romam pervenisse nostrum non evincunt rationes idoneae: nam quamvis Eusebius eum tunc temporis γνωρίζεσθαι, innotuisse vel celebrem fuisse, statuatur; locum tamen, ubi vivebat, haud omnino memoriae tradidit. Nec opus est, ut adventum secundum fingamus, quod ejus διαλέξεσι praefigantur verba τῆς ΠΡΩ-

^q *Hist. eccles.* III. I.

^r *Orig. eccles. Part.* I. pag. 189.

^s *Dissert.* VIII. 8.

^t *Dissert.* XIV. 3.

^v *Dissert.* XV. 7.

^x In Μάξιμος Τύριος.

ΤΗΣ ἐπιδημίας: nam πρώτη ἐπιδημία secundam non ponit; cum prima recte dicatur, quam nulla praecessit, licet altera nunquam sequatur. Hieronymus in *Helvidium*, pag. 312. *Primogenitus est non tantum post quem et alii, sed ante quem nullus.* Servius in *Maronis Eclog.* 1. 45. *Primus, id est, ante quem nullus sit.* Illa vero, quod obiter dicemus, *Epigraphæ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας* non ad omnes ejus dissertationes refertur; sed ad septem tantum priores spectat, ut ex codice regio manifestum; easque solas exhibet *ms. Vindobonensis*^x. Reliquae φιλοσοφμένων indicem prae se ferunt; nec ulla regionis vel urbis, in qua sunt habitae, nota signantur. Attamen, si modo conjecturam proferre licet, in locis Asiae Graeciaeque πολυανθρωποῦτάτοις aetatis suae majorem partem videtur transegisse Maximus^y. Nam praeterquam quod, ut ait Isocrates, τοῖς μὲν ἐπιδείξεως δεομένοις αἱ πανηγύρεις ἀρμότισταιν^z, et Dion Chrys. δεῖ τὸν φρόνιμον ἄνδρα, ὥσπερ τὸν ἀγαθὸν ἰατρὸν, ὅπερ πολλοὶ νοσῶσιν, ἐκείσε ἵεναι βοηθήσοντα^a: certe ne minimam quidem prodit rerum Romanarum peritiam, licet eum in historiis Graecis versatissimum fuisse nulla fere non probet dissertatio^b. Vide, si vacat, Lud. Cresollium *Theatr. Rhet. lib. III, cap. 10. p. 206; cap. 14, p. 231, seqq.* et *lib. IV, cap. 7, p. 409.* De variis editionibus Maximi Tyrii consulendus est vir praestantissimus, J. A. Fabricius^c. Quid in hac praestare conatus sim, paucis exsequar.

^x Vide *Lambecium, Lib. VII. cod. 10*; et *Nesselium in Libris philol. et philos. n. cccxxxv. p. 158, seq.*

^y In Phrygia certe fuit, quod testatur *Dissert. VIII. 8.*

^z In *Ep. 1. ad Philippum, p. 600.*

^a *Orat. VIII. p. 131.*

^b Huc pertinere censuerim, quae noster habet, *Diff. VII. § 6, seqq.*

^c *Bibl. Graec. Lib. IV. c. 23. § 11.*

Haec

Haec vir eruditissimus: quae tam rebus ipsis, quam ratione tradendi, ab iis haud parum discrepant, quae in prioris suae editionis Praefatione exposuerat. Quatuor autem annos ante mortem hoc opus confecisse clausula quadam Notis suis subiecta indicavit, ubi scriptum legitur, Finis Martii xv, 1728; cum ipse mensis ejusdem xxii, 1732, fatis demum concesserit. Quaedam tamen curis posterioribus, et inter edendum forsitan constituenda, reliquisse videtur. Nonnunquam enim vulgari lectione in auctore relictâ, alteram e manuscriptis petitam notae initio apposuit, quam tuetur ac defendit; alias vero cum vulgarem lectionem tam apud auctorem, quam ad notae caput reliquerit, alteram deinde laudat, ac potiore sibi videri ostendit. Haec quidem raro admodum occurrunt, atque in rebus fere levioris momenti; monuisse tamen necessarium duxi, ne alioquin incuriae nostrae tribuenda quis censeret. Porro etsi saepius accidit, ut lectionibus manuscriptis, quibus Graeca emendaverit, sensus loci haud parum immutetur; Latine tamen versionem ad eas nunquam conformavit, vel minimum quidem a priori editione usquam variavit; praeterquam quod in Notis, quomodo legi debeat, identidem monuerit. Unde, prout antea exhibuerat, intactam se relicturum statuuisse, fas est conjectare. Ad haec, cum Epigraphen τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας, Dissertationibus in omnibus editionibus hactenus praefigi solitam, ad septem tantum priores spectare regii codicis auctoritate confirmaverit; ea fide, quam minus recte occupasset, dimovendam judicans, primae Dissertationis capiti ex codicis illius ordine,

c quem

quem hic secutus est, vir perspicax non apposuit. Quanto haec priorem ejus editionem, adeoque omnes omnium, quae lucem ante conspexerant, praecellat, cuius conferendo facile patebit; in qua vera mens auctoris locis quamplurimis haud dubie restituta est. Ceterum forte fortuna evenit, ut dum prelo suberat, vir doctissimus, IER. MARKLAND, quaedam in priorem editionem commentatus esset. Quare, si copia hanc inspiciendi sibi concederetur, antequam in publicum prodiret, siqua notatu digna restare viderentur, nobiscum se communicaturum perhumaniter promisit. Ex fama autem viri, mentisque acumine, quod in arte hac critica tot aliis lucubrationibus ostenderat, dubitari non potuit, quin ipse DAVISIVS, si in vivis fuisset, talem operis socium libenter esset amplexurus. Conditio igitur tam benigne oblata statim est accepta; unde perampla Annotationum ejus accessione haec ditata est editio. Duobus Indicibus, alteri Rerum memorabilium, alteri Auctorum in Maximi Tyrii Dissertationibus laudatorum, qui priorem claudunt editionem, tertius Auctorum, qui in Johannis Davisii Notis emendantur aut notantur, nunc est adjectus. Quandoquidem autem horum secundum clarissimus Fabricius in Bibliothec. Graec. vol. iv, p. 39, ubi de MAXIMO TYRIO agit, altero tanto longiorem dederit, quam hic conspicitur; unde id discriminis evenerit, breviter indicare haud ab re esse existimaui. Davisius igitur eos solummodo auctores in hoc Indice posuit, quorum opera a Maximo laudata invenerat, reliquis, qui passim apud eum occurrunt, in alterum Rerum memorabilium rejectis; quos omnes conjunctim in unum retulit Fabricius. Quare dum uterque rationem operi suo congru-

(II)

congruentem secutus est, quae seorsum alter ediderat, sub uno aspectu alter postea collocavit. Haec sunt, quae praefanda mihi necessaria videbantur. Ne quid tamen, quod ex priori editione suppeditari possit, lector requirat eruditus, Praefationem ei praepositam hic adjungemus. Sin autem quae in provincia hac exequenda praestiterim, tuo hominis doctissimi judicio non improbentur, de aliorum sententia faustum inde augurium praecipere licebit. Valeas, VIR OPTIME, et in patriae, literarum, tuorumque omnium commodum et ornamentum diutissime conserveris.

E coll. Greshamensi
viii cal. Jul. 1740.

Joannes Ward.

V. C. IOANNIS DAVISII
ad priorem suam MAXIMI TYRII editionem

P R A E F A T I O.

L E C T O R I S.

ANTEQVAM, lector, evolvendis MAXIMI TYRII *Dissertationibus* manum admoveas, oculorum tuorum usuram tantisper commoda, donec nonnulla praemoneam, quibus auctor ipse, quatenus licet, innotescat, simulque constet, quid in hac editione sit praestitum.

MAXIMVS TYRIVS philosophus erat Platonicus, qui sub Antonino Pio Romam venit, institutionique postea, ut nonnullis videtur, Verissimi Caesaris praefectus est. Eandem urbem rursus adiit, imperante Commodo: Eusebius in *Chronico*: Ἀρριανὸς φιλόσοφος Νικομηδῶς ἐγνωρίζετο, ΜΑΞΙΜΟΣ ΤΥΡΙΟΣ, Ἀπολλώνιος Στωϊκὸς Χαλκηδόνιος, Βασιλείδης Σκυθοπολίτης. Οὕτω καὶ διδάσκαλοι Οὐρησίμω Καίσαρος γεγονάσιν^a. Ad quem locum ita Jos. Scaliger: *Maximus Tyrius tunc Romam primum venit, et Διαλέξεις suas composuit. Bis enim Romae fuit, et in priori professione Διαλέξεις illas edidit; unde vocat eas τὰς ἐν τῇ Πρώμῃ τῆς πρώτης Ἐπιδημίας διαλέξεις*^b. De secundo ejus adventu hoc modo Suidas: Μάξιμος, Τύριος φιλόσοφος· διέτριψε δὲ ἐν Πρώμῃ ἐπὶ Κομμάδ^c. Fatendum tamen est, si Hieronymum sequamur, nostrum inter praeceptores Verissimi Caesaris non esse numerandum;

^a Ad ann. MMCLXII, qui est Antonini Pii nonus.

^b In *Anim. Euseb.*

^c Voce Μάξιμος.

praedictum enim Eusebii locum sic vertit: *Arrianus philosophus Nicomediensis agnoscitur, et MAXIMVS TYRIVS. Apollonius Stoicus, natione Chalcidicus* (lege cum Joan. Jonfio *Chalcedonius*^d) *et Basilides Scythopolitanus, philosophi illustres habentur, qui Verissimi quoque Caesaris praeceptores fuerunt*^e. Si verba Caesariensis Episcopi interpretari aggressus est Hieronymus, manifestò erravit, ut statim agnoscent, qui Graece norunt: sin autem mutavit, prout solet^f, quia lapsum putavit Eusebium, res in medio est relinquenda; quoniam nobis non suppetant veterum monumenta, quibus liquere possit, uter veritatem attigerit.

Nullò autem modo par est, ut ad eandem ἐποχὴν confugiamus, dum quaeritur, an Maximus noster Marci Antonini studiis olim praefuerit; quamvis viri longe doctissimi affirmare non dubitarint^g, eo quod philosophus imperator *libro τῶν εἰς ἑαυτὸν primo* Maximum quendam memorat^h, cùjus monitu bene se gerere in rebus plurimis ad vitam pertinentibus didicerat. Sed Claudium Maximum intelligit; hic enim revera Marcum docuitⁱ, et Stoicus erat, adeoque diversus a Tyrio, qui totus est Platonicus: nam licet inter duas sectas in quibusdam convenit, Taurus tamen philosophus, Maximorum nostrorum *Σύγχρονος*, dixit, *Stoicam sectam et sibi, et Platonici esse incongruentem*; quam rem libro edito declaravit, ut testatur A. Gellius^k.

At hoc errore multo insignior est alter, in quem incidit vir doctus, Federicus Morellus: ille enim in *Lemmatibus*, quae addidit Libanii *Orationibus*, eundem fecit Maximum, Juliani praeceptorem, ac nostrum Tyrium^l. Nam praeterquam quod immanem ἀναχρονισμόν hac in re commisit (ab exitu enim Antonini

^d De Script. hist. phil. Lib. III. cap. 9.

^e In Version. Chron. Euseb.

^f Vid. Praefat. in Chron.

^g Jos. Scaliger in Anim. Euseb. ad ann. MMCLXII. Jac. Capellus in H. E. Cent. II. alique.

^h § 15.

ⁱ Vid. Julii Capitolini Vit. Marci c. 3. et Gatakerum in laudatum Anton. locum.

^k Noct. Attic. Lib. XII. cap. 5.

^l Vid. Tom. II. Orat. IV. p. 175. et Orat. VII. p. 218.

Pii, sub quo floruit noster, ad principatum Juliani cc. annorum fluxerat spatium) ὁ ᾧ ἀλάτῃ magistro patria non erat Tyrus, sed, si Suidae fides^m, aut Epirus, aut Byzantium. Socrates autem tradit eum fuisse Ephesium, quem postea ὡς μάγανείας ποιῶντα ὁ βασιλεὺς Οὐαλεντιανὸς ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσενⁿ, id est, interprete Hen. Valefio, *tanquam artes magicas exercentem imperator Valentinianus interfici jussit.*

Cum nondum inventa esset nobilissima artium mechanicarum typographia, ob paucitatem exemplarium plures quidem scriptores, quorum frequentia sunt apud veteres elogia, prorsus intercederunt; nobis autem adhuc supersunt alii, de quibus aequales aut suppare nullam poene mentionem fecere. Tales sunt Phaedrus, Q. Curtius, Athenagoras, et Marius Mercator^o. In hunc etiam censum venit noster, ac proinde mirandum non est, si tam pauca de ejus vita rebusque gestis nobis sint comperta. Hoc veterum silentium animo veluti praefagiens, luculentissimum sui praeconium *Dissertationi* xxxvii intexuit^p. Sed si hanc, quae ipsi minus decora est, personam non egisset; eum posteris satis superque commendatum redderent accuratissimae *Dissertationes*, in quibus acutum ingenium, summa dicendi facultas, et eruditio haud vulgaris elucent. Hercle si

Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci^q, omnium suffragiis noster praestantissimus scriptor est habendus; non enim temere quemquam reperias, qui vel jucundiora vel utiliora memoriae tradidit.

Nisi falsum sit *Lemma*, quod *Dissertationibus* praefigitur, omnes sunt habitae, cum auctor primum Romam advenit. Mihi quidem causae sat graves subesse videntur, cur hac de re dubitemus; immo, ni me decipit ratio, earum saltem una in Graecia

^m In voce.

ⁿ *Hist. eccles. Lib. III. cap. 1.*

^o Vid. Joan. Clerici *Art. crit.* p. III.

S. 2. c. III. § 15.

^p Pag. 386. In hac edit. p. 73.

^q Horatius *Art. Poet.* v. 343.

certo fuit habita. Colligi hoc potest ex *Dissertatione* XXXVII, in qua ita loquitur noster: Εἰ γὰρ, ὦ θεοὶ, ἐμῶν θεῶν γένοιτό τις ἀγωνιστὴς ἐμοὶ, ἐπὶ ταυτησὶ τῇ ἔδρᾳ Συκονιάδης ἢ Συμπανῶν, ἐγὼ τότε δοκιμῶς στεφανῶμαι, τότε κηρύττομαι ἐν ταῖς ΠΑΝΕΛΛΗΣΙΝ^r. Metaphora ducta est a ludis Graecorum publicis, in quibus postquam sententiam de victore tulerant iudices, is praeconum voce renunciabatur; ut populus e tota Graecia collectus sciret, cui palma esset debita. Manifestum igitur est, si non in Graecia, sed Romae fuerit noster, cum haec verba faceret, eum non ἐν ταῖς Πανελλήσιν, sed ἐν ταῖς Ῥωμαίοις fuisse praedicandum. Et sane, ne quid diffimulem, Graecia diutius quam Roma Maximum videtur cepisse; quod in unaquaque fere *Dissertatione* summam rerum Graecarum ostendat peritiam, cum res Romanas calluisse nullo indicio constet: certe, quoad memini, ad eorum historiam ne semel quidem respexit. Accedit, quod testatur Dan. Heinsius ipsis *Dissertationibus* in codice manu exarato hoc *Lemma* praemitti, Μαξίμῳ Τυρίῳ Πλάτωνικῷ φιλοσόφῳ τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ διαλέξεων τῆς πρώτης ἐπιδημίας: post *Dissertationem* autem quintam in margine annotatum esse, Μαξίμῳ Τυρίῳ φιλοσοφούμενα, quae nota in fine libri iterum occurrit; adeo ut, si fidem manuscripti regii sequamur, quinque priores tantum *Dissertationes* primo Romam adventu habuerit, reliquae autem nulla loci nota sint signatae.

Quoniam vero ordo, quem in isto exemplari obtinent *Dissertationes*, alius omnino est ab eo, quem prae se ferunt editiones; rem non ingratam me facturum existimaui, si *Lemmata* eadem, qua ibi extant, serie hic adjicerem^s.

^r Pag. 384. In hac edit. p. 71.

^s Cum is sit ordo, qui in hac altera editione observatus fuit, ne bis exhibere

neceffe esset, omisimus hic, ubi vir clariss. inseruerat, et ad calcem tantum praefationis posuimus. J. W.

MAXIMUM TYRIVM e Graecia in Italiam primus asportavit Janus Lascaris, et ad Laurentium Medicen dono misit exemplar illud, e quo nostrum Latine edidit Cosmus Paccius, Archiepiscopus Florentinus^t. Posthaec anno MDLVII sua, hoc est, Graeca veste indutus prodiit, cura Henr. Stephani; qui praecipue quidem secutus est Arnoldi Arlenii codicem^v, interdum tamen in consilium adhibuit eum, quem cum eo communicavit Joannes Stracelius. Post magnum illum virum has dissertationes edendas suscepit Dan. Heinsius^x, instructus Sixti Arcerii excerptis et manuscripto, quem e bibliotheca regis Galliarum ei misit Is. Casaubonus. Cum autem Cosmi Paccii interpretatio innumeris mendis scateret, novam adornavit versionem, quam aliquoties emendatam hic repraesentavi. In Graeco, ut vocant, *textu* H. Stephanum secutus est; sed in *Adnotationibus* memorat varias lectiones, quas codices, quibus usus est, exhibuerunt. Has in nostram editionem transtulimus, adeo ut, cum manuscriptum regium aut excerpta Arceriana subinde laudemus, fide stemus Dan. Heinsii; codicis vero Florentini lectionem e Paccii versione non raro collegimus.

Nemo qui antiquissimos et optimae notae manuscriptos vel obiter inspexit, nescire potest, eos plurimis corruptelis esse vitiatos; ideoque ut legerentur veteres, suppetiae ex ingenio erant ferendae: hinc factum, ut inter alios nostrum in scriptis suis emendarint viri eruditi, quorum conjecturas, addito semper auctoris nomine, notata imae paginae subjecta exhibent; quin et non paucas emendationes a nobismet ipsis profectas immiscuimus. Ad reliquas notulas, quod attinet, eo praecipue spectant, ut historiam et dogmata philosophica, ad quae brevius interdum et ob-

^t Vid. Pet. Paccii *Praef.* fratris versionis praemissam, et H. Stephani *Epist. Nunc. ad Arnoldum Arlenium*.

^v H. Steph. *ibid.*

^x Vid. ejus *Praef. ad Not.*

scurius respicit Maximus, lectori ante oculos ponant. In tumultuario hoc opere, si quid recte praestiti, gaudebo; sin minus, animi saltem me non poenitebit. Duos praeterea *Indices* adjecimus, quorum *primus*^y auctores a Maximo laudatos exhibet; sed cum noster sexcentis ad minimum vicibus Homerum vocet testem, numero territi ea solum loca indicavimus, ubi citationes a vulgatis istius poetae exemplaribus aliquantulum abeant. *Alter* res, quae in *Dissertationibus* occurrunt, memorabiliores continet. In animo erat aliquando his tertium addidisse, quo notarentur Voces Graecae, quae rariores sunt. Postea vero consilium a nobis mutatum est, non sane quod magni laboris res esset, sed quoniam te, lector, his in rebus tuo, quam nostro, judicio uti maluimus. Vale.

Cantabr. iv idus Maias
MDCCIII.

^y At in secunda hac editione alteri subjectus est. J. W.

I N D E X

DISSERTATIONVM.

Ordo hujus edit.

Ordo vulgaris.

I. <i>V</i> oluptatem etsi bonum, non tamen esse stabile,	XXXI.
II. <i>V</i> oluptatem etsi bonum, non tamen esse stabile,	XXXII.
III. <i>V</i> oluptatem etsi bonum, non tamen esse stabile,	XXXIII.
IV. <i>Q</i> uis sit philosophiae finis,	XXXIV.
V. <i>E</i> x adversa fortuna utilitatem percipi,	XXXV.
VI. <i>Q</i> uomodo quis ad amicum se praeparare debeat,	XXXVI.
VII. <i>O</i> mnino subiecto philosophiam convenire,	XXXVII.
VIII. <i>U</i> trum Diis sint dicandae statuae,	XXXVIII.
IX. <i>A</i> n recte fecerit Socrates, quod accusatus non re- sponderit,	XXXIX.
X. <i>U</i> tri melius de Diis senserint, poetae an philosophi,	XXIX.
XI. <i>A</i> n orandus sit Deus,	XXX.
XII. <i>Q</i> uid sit scientia,	XL.
XIII. <i>C</i> orporisne, an animi, graviores sint morbi,	XLI.
XIV. <i>Q</i> uid sit Socratis Deus,	XXVI.
XV. <i>I</i> terum quis sit Deus Socratis,	XXVII.
XVI. <i>U</i> trum disciplinae sint reminiscendae,	XXVIII.
XVII. <i>Q</i> uid sit Deus secundum Platonem,	I.
XVIII. <i>U</i> trum referenda sit injuria,	II.
XIX. <i>U</i> trum, manente divinatione, aliquid sit in nostra potestate,	III.
XX. <i>Q</i> uomodo ab adulatore amicus debeat distingui,	IV.
XXI. <i>V</i> itam activam contemplativae praeferendam esse,	V.
	XXII.

Π Ι Ν Α Ξ

Τ Ω Ν Λ Ο Γ Ω Ν.

Λόγος.	Pag.
Α'. ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ βέβαιον,	3
Β'. ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ βέβαιον,	13
Γ'. ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ βέβαιον,	19
Δ'. Τί τέλος φιλοσοφίας,	31
Ε'. Ὅτι ἐστὶ καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων ὠφελεῖσθαι,	41
ς'. Πῶς ἂν τις πρὸς φίλον παρασκευάσαιτο,	51
Ζ'. Ὅτι πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀρμόσειαι ὁ τῷ φιλο- σόφῳ λόγος,	} 61
Η'. Εἰ θεοῖς ἀγάλματα ἰδρυτέον,	79
Θ'. Εἰ καλῶς ἐποίησε Σωκράτης μὴ ἀπολοῖσθάμενος,	91
Ι'. Τίνες ἀμείνον περὶ θεῶν διέλαβον, ποιηταὶ ἢ φιλόσοφοι,	103
ΙΑ'. Εἰ δεῖ εὐχεσθαι,	115
ΙΒ'. Τί ἐπισήμη,	127
ΙΓ'. Πότερα χαλεπώτερα νοσήματα, τὰ τῷ σώματι, ἢ τὰ τῇ ψυχῇ,	} 139
ΙΔ'. Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτης,	151
ΙΕ'. Ἐτι περὶ τῷ Σωκράτῃ δαιμονία,	163
Ις'. Εἰ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις,	175
ΙΖ'. Τί ὁ Θεὸς κατὰ Πλάτωνα,	189
ΙΗ'. Εἰ τὸν ἀδίκησαντα ἀναδικητέον,	209
ΙΘ'. Εἰ, μαντικῆς ἕσης, ἔστι τι ἐφ' ἡμῖν,	221
Κ'. Τισὶ χωριζέον τὸν κόλακα τῷ φίλῳ,	233
ΚΑ'. Τίς ἀμείνων βίος, ὁ πρακτικὸς, ἢ ὁ θεωρητικὸς; Ὅτι ὁ πρακτικὸς,	} 245
ΚΒ'. Ὅτι	

Ordo hujus edit.

Ordo vulgaris.

XXII. <i>Vitam contemplativam activae praeferendam esse,</i>	VI.
XXIII. <i>Utrum recte Homerum e republica sua dimiserit Plato,</i>	VII.
XXIV. <i>De amatoria Socratis,</i>	VIII.
XXV. <i>De eodem amore,</i>	IX.
XXVI. <i>De eadem Socratis amatoria,</i>	X.
XXVII. <i>De eodem amore,</i>	XI.
XXVIII. <i>Omni sermonum voluptate majorem esse eam, quae ex philosophia percipitur,</i>	XII.
XXIX. <i>Utri in republica utiliores sint, milites, an agri- colae. Et primo pro militibus,</i>	XIII.
XXX. <i>Agricolas utiliores esse militibus in republica,</i>	XIV.
XXXI. <i>Solos sermones, qui operibus respondent, esse optimos,</i>	XV.
XXXII. <i>An sit secundum Homerum definita in philosophia opinio,</i>	XVI.
XXXIII. <i>An virtus sit ars,</i>	XVII.
XXXIV. <i>Quomodo quis sine dolore esse possit,</i>	XVIII.
XXXV. <i>Quis philosophiae sit finis,</i>	XIX.
XXXVI. <i>An praeferenda sit Cynici vita,</i>	XX.
XXXVII. <i>An quicquam ad virtutem artes liberales conferant,</i>	XXI.
XXXVIII. <i>An aliquis divinitus bonus fiat,</i>	XXII.
XXXIX. <i>Bonum bono majus non esse,</i>	XXIII.
XL. <i>Bonum bono majus esse,</i>	XXIV.
XLI. <i>Cum Deus bona faciat, unde sint mala,</i>	XXV.

Λόγος.	Pag.
ΚΒ'. "Οτι ὁ θεωρητικὸς βίος ἀμείνων τῷ πρακτικῷ,	259
ΚΓ'. Εἰ καλῶς Πλάτων "Ομηρον τῆς πολιτείας παρηγήσατο,	273
ΚΔ'. Τίς ἡ Σωκράτης ἐρωτική,	283
ΚΕ'. "Ετι περὶ ἐρώτος,	299
κς'. "Ετι περὶ τῆς Σωκράτης ἐρωτικῆς,	309
ΚΖ'. "Ετι περὶ ἐρώτος,	321
ΚΗ'. "Οτι πάσης τῆς διὰ λόγων εὐφροσύνης ἢ διὰ φι- λοσόφων λόγων ἀμείνων,	333
ΚΘ'. Τινὲς λυσιτελέεσθαι πόλει, οἱ προπολεμῆντες, ἢ οἱ γεωργῆντες. "Οτι οἱ προπολεμῆντες,	345
Λ'. "Οτι γεωργοὶ τῶν προπολεμῆντων λυσιτελέεσθαι,	355
ΛΑ'. "Οτι οἱ σύμφωνοι τοῖς ἐργοῖς λόγοι, ἄριστοι,	365
ΛΒ'. Εἰ ἔστι καθ' "Ομηρον αἵρεσις,	377
ΛΓ'. Εἰ τέχνη ἢ ἀρετή,	391
ΛΔ'. Πῶς ἂν τις ἄλυπος εἴη,	403
ΛΕ'. Τί τέλος φιλοσοφίας,	409
λς'. Εἰ προηγόμενος ὁ τῷ Κυνικῷ βίος,	421
ΛΖ'. Εἰ συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν τὰ ἐγκύκλια μαθήματα,	433
ΛΗ'. Εἰ γένοιτό τις θεία μοῖρα ἀγαθός,	445
ΛΘ'. Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθῷ μείζον. "Εν ᾧ ὅτι ἔστιν,	457
Μ'. Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθῷ μείζον. "Εν ᾧ ὅτι ἔστιν,	469
ΜΑ'. Τῷ Θεῷ τὰ ἀγαθὰ ποιοῦντος, πόθεν τὰ κακά,	481

Maximus Tyrius *Differt.* xxvii, §. 8, p. 325.

Ἐγὼ τὰ τε ἄλλα, ἢ ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων ἐλευθερία,
πέιθομαι Πλάτωνι.

MAXIMI TYRII

ΛΟΓΟΙ.

MAXIMI TYRII

DISSERTATIONES.

MAXIMI TYRII DISSERTATIONES.

DISSERT. I.

Voluptatem etsi bonum, non tamen esse stabile.

DIFFICILE est bonum esse, ut in veteri carmine est. Scire velim, utrum equo difficile sit virtute equi, et cani virtute sua excellere; an vero proprium illi bonum sine difficultate consequantur, singulisque virtutis suae facilis sit possessio: siquidem ab arte equus tener adhuc, ut oportet, dometur; et a teneris venationi affuescat canis. Solus vero homo ad investigationem boni sui non nisi aegre pervenit, nec facile assequitur, nec facile discernit; nullaque adhuc inventa ars est, qua commode et perfecte instituatur hoc genus. Nulla enim unquam sophistis differendi deerit, aut disputandi, aut docendi occasio. Nemo sibi spem consequendi finis praecidet sui, nemo rationum ambiguitate deterritus salutem abjiciet suam, sed potius ipsa expectatione sese acuens, novus semper integerque accedet, nec proficere unquam dubitabit. Non ut nauseabundi solent, cum primum ingrediuntur mare: quos si minima excipiat tempestas, inusitatae rei specie deterriti navem relinquunt, artis praesidium negligunt, in fluctus defiliunt, priusque, quam navis ipsa, pereunt. Non aliud mihi agere videntur philosophiae studiosi, qui simul ac diversitatem, quae in ea est plurima, opinionum inspexerunt, non ferunt hanc animae vertiginem, nec futurum unquam confidunt, ut in portum eos quietum deducat ipsa ratio.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

ΛΟΓΟΣ Α΄.

Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' οὐ βέβαιον.

Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι, κατὰ παλαιὸν ᾄσμα. Πότερὰ
 ἐστὶν ἵππῳ χαλεπὸν ἐσθλὸν ἔμμεναι τὴν ἵππου ἀρετὴν,
 καὶ κυνὶ τὴν κυνός; ἢ ἵππῳ μὲν καὶ κυνὶ οὐ χαλεπὸν τὸ
 οἰκεῖον ἀγαθόν, ἀλλὰ ῥαζώνη τέτων ἐκάσῳ ἐπιλαβέσθαι τῆς αὐ-
 τῷ ἀρετῆς, εἰ ὁ μὲν ἵππος ὑπὸ τέχνης πωλευθεῖ καλῶς, ὁ δὲ
 κύων ἐν θήρᾳ σκυλακευθεῖ δεξιῶς. τῷ δὲ ἀνθρώπῳ μόνῳ δυσθή-
 ρατον τὸ ἀγαθόν καὶ δύσληπτον καὶ ἀμφισβητήσιμον, καὶ εὐδαιμονία πῶς ἐξ-
 εύρηται τέχνη, ὑφ' ἧς παιδευθεῖται τετὶ τὸ γένος; οὐ γὰρ ἔξει τοῖς
 σοφισταῖς πρόφασις λόγων καὶ διαγωνίας καὶ διδασκαλίας, εὐδὲ ἀφ-
 αιρήσει αὐτῷ τὴν ἐλπίδα τῷ τέλει, εὐδὲ προήσεται τὴν σωτηρίαν,
 διὰ τὸ ἀσάθμητον τῶν λόγων ὑποβλημμένος ταῖς προσδοκίαις, εὐδ'
 ἀμελήσει τῷ μαθάνειν, εὐδὲ πείσεται ὅπερ τῶν πλεόντων οἱ δυσ-
 ἀνιδες καὶ θαλάττῃ πρῶτον ἐνέβλυχονότες. οὐδ' εἰ καὶ σμικρὸς ὑ-
 πολάβῃ κλύδων, ἐκπλαγέντες τῇ ἀηθείᾳ, καὶ καλαλιπόντες τὴν ναῦν,
 καὶ ἀμελήσαντες τῆς σωζέσης τέχνης, παρέδωκαν ἑαυτοὺς τῷ κύ-
 ματι, καὶ προαναλώθησαν τῆς νεώς. Τοιοῦτόν τι γὰρ μοι δοκεῖσι
 δεῖν καὶ ὅσοι φιλοσοφίας ἐπιλαμβανόμενοι, ἐμπεσόντες αὐτῆς ταῖς
 πολυφωνίαις, οὐκ ὑπομένουσι τὸν τῆς ψυχῆς σάλον, ἀλλ' ἀπε-
 γνώκασιν τῷ λόγῳ ὡς κησομένους ποτὲ, καὶ καθορμιῶντος αὐτοὺς εἰς
 ἐδραίας λιμένας.

Β΄. Ἡ

2. An opiniones affectionesque mortalium, causasque earum, initia, remedia, et salutem, de quibus quotidie inter se velitantur differuntque philosophi, rem esse ignoras non parvam neque simplicem, non directam aut expeditam; quales nonnulli sunt fluvii, quibus si navem committas, ipso cum fluxu quo volueris abibit? Sed et hic mare latum vastumque est, omni Siculo Aegyptioque intricatius. Ars vero viam tenet, coelum intuetur, portus agnoscit. Accidit autem et his, quod gubernatoribus plerisque, ut scire velint omnes, recte autem sciant pauci. Ergo a portu aberrant, aliique in cautes asperas, alii in coenosa littora, alii in Sirenum scopulos, alii in Lotophagorum terram, similesque deferuntur homines, quos vel inhospitales improbitas, vel Deorum ignaros fecit imperitia, vel corrumpit voluptas. Si quis vero bonus peritusque est gubernator, recta portum subit tranquillum,

Ubi vincula naves

Nulla tenent, unco non alligat anchora morsu.

Quis vero hic gubernator est, aut cui nos commitemus potissimum? Noli id ex me quaerere, priusquam et alios inspicias examinesque, mi homo. Ante omnia autem fac prodeat deliciosus ille voluptatique deditus; huic navem demus, quae e terra intuentibus appareat jucundissima, in mari vero inutilis et ad omnia tarda sit ministeria ac inepta; armamentis praeterea privata omnibus, ut irruenti facile tempestati cedat, nudumque undae praebeat latas.

3. Quandoquidem autem similitudinem a mari desumptam sua sponte nobis suppeditavit ipsa oratio, ne dimittamus hanc, priusquam totum, quod volumus, nobis depinxerit. Ac primum Epicuri philosophiam cum praetoria Aeetae regis nave nobis conferat. Nec fabulam referre volo: sed non ita diu est, cum rex quidam ex Aegypto Trojam versus navigaret, homo barbarus, e numero eorum, qui supra Phoenices colunt, nec norunt mare, nec reveren-

tur

β'. Ἡ ἀγνοεῖς, ὅτι ἀνθρώπων δόξαι καὶ παθήματα, καὶ αἱ τῶν αἰτίαι καὶ γενέσεις, καὶ ἐπανορθώσεις καὶ σωτηρίαι, ὑπὲρ ὧν οἱ φιλόσοφοι ὁσημέραι πραγματεύονται καὶ λέγουσι, χρῆμα ἔσενδον, ἔδδ' ἀπλῆν, ἔδδ' εἰκὸς τοῖς εὐθυπόροις τῶν ποταμῶν, οἷς ἐστὶ παραδόντα τὴν ναῦν ἀφεῖναι τῷ ρεύματι καλᾶγειν αὐτὴν ὡμολογημένας ὁδούς; ἀλλ' ἐστὶ γὰρ καὶ ἀνὰ πλάτος πέλαγος πλατὺ καὶ μέγα, παντὸς Σικελικῆ καὶ Αἰγυπτίης πολυπλανέσερον. ἡ δὲ τέχνη οἶδε τὴν ὁδὸν, καὶ πρὸς τὸν ἔρανδον ἀφορᾷ, καὶ τὰς λιμένας γνωρίζει. Πέπονθε δὲ αὐτὸ ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ τῶν κυβερνητῶν οἱ πολλοί. ἐφίεται μὲν γὰρ ἕκαστος τῷ εἰδέναι, ἀπολείπονται δὲ οἱ πολλοὶ τῷ ὀρθῶς εἰδέναι. καὶ τῶν μὲν λιμένων ἀσοχῆσιν, ἐκφέρουσι δ' οἱ μὲν ἐπὶ ραχίας δυσχερεῖς, οἱ δ' ἐπ' ἡϊόνας μαλθακάς, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς Σειρήνας, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς Λωλοφάγας, καὶ ἄλλας ἀνδρας ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀξένους, ἢ δι' ἀμαθίαν ἀθέτους, ἢ ὑφ' ἡδονῆς διεφθαρμένοι. εἰ δὲ πῶς τις ἐστὶν ἀγαθὸς καὶ εὖσοχος κυβερνήτης, εὐθὺ τῶν λιμένων χωρεῖ τῶν ἀσφαλεσάτων,

Ἐνθ' ἔχρεω πέισμαλός ἐστιν,

Οὐτ' εὐνάς βαλέειν, ἔτε πρυμνήσι ἀνάψαι.

Τίς ἔν ἐστιν ὁ κυβερνήτης ἕτος; καὶ τίνι φέροντες ἐαυτὸς ἐπιτρέψομεν; Μήπω με τῆτο, ὧ τὰν, ἔρη, πρὶν ἂν τὰς ἄλλας ἰδῇς καὶ ἐξετάσῃς, καὶ πρῶτόν γε αὐτῶν τὸν ἄβρον τῆτον καὶ ἡδίστον κυβερνήτην ἡδίστης τῆς νεῶς ἔσης ἐκ γῆς ἰδεῖν, ἐν δὲ τῷ πλῶ ἀχρειοπάτης καὶ πονηρᾶς αἰεὶ, καὶ δυσέρει ταῖς ὑπηρεσίαις, καὶ ἐκτελμημένης τὰ ὄργανα, καὶ πρὸς τὰς τῷ χειμῶνος ἐμβολὰς ἀσθενεσάτης καὶ ἐνδοσίμης.

γ'. Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ἐκ οἷδ' ὅπως εἰκόνοσ θάλαττίας ἐπελάβετο, μὴ ἀφῶμεν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἡμῖν, πρὶν ἐξεργάσῃται σαφῶς τὴν γραφὴν, εἰκάζων τὴν Ἐπικέρει φιλοσοφίαν βασιλικὴν ὁληάδι Ἀιήτε βασιλέως. Λέγω δὲ ἔ μῦθον πλάττων, ἀλλὰ ἔ πολὺς χρόνος ὅτε ἐξ Αἰγύπτου ἐς Τροίαν ἔπλει βασιλεὺς τῶν ὑπὲρ Φοινίκης βαρβάρων ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, οἱ ἐκ ἴσασι θάλατταν, ἔδδ'

tur Jovem Aegida tenentem, nec alios Deos. Hic impius marisque imperitus rex maximam sibi latissimamque strui navem jusserat, in qua quascunque vellet, secum voluptates veheret. Et intus quidem regiam sibi quam pulcherrimam fabricarat, thalamos, lecticas, curricula:

Extra aulam magnus fuit hortus, limina juxta.

In eo arbores crescebant diversae, punicae, pyri, mali, vitesque. Alibi lavacrum suum habebat, et gymnasium; alibi locum cocis destinatum; alibi meretricum cubilia; alibi triclinium; alibi aliud, in quo, non secus quam in urbe voluptatibus fracta, oblectaret genium. Accedebant et colores, qui navem commendarent, varii, visu jucundissimi; neque auri deerat, aut argenti copia. Denique similis erat homini imbelli, qui arma gestaret aurea. Mirabantur hoc spectaculum Aegyptii, felicemque uno omnes ore judicabant dominum; neque deerat, qui gubernatoris munus involaret animo, et qui vehi ea vehementer optaret. Cum autem jam solvendi tempus esset, exire coepit magna haec atque opulenta navis, multumque jactata vix egressa est portum; non aliter quam insula, quae in aqua natat. Egressae sunt et naves aliae vulgares, succinctae ad navigationem atque expeditae. Tantisper ergo dum a ventis esset in mari tranquillitas, longe voluptatibus suis superior erat navis regia, plenaque omnia nidore erant. Tum

Tibiaque, fremitusque hominum, et stridebat arundo.

Simulac autem e malacia illa subita aerem turbavit tempestas, multoque ventus in mare fremitu descendit; tum demum quis voluptatis esset usus, quis artis coepit intelligi. Aliae namque vela legere naves, paria cum fluctibus facere, venti sustinere impetum, mali vim expugnare: sola vero misera illa navis, non secus quam magni corpus hominis, quod gravedine aut ebrietate vertitur, huc illuc impelli; adeo ut gubernator artis explorare opem, nec effoeminata illa turba posset, ut qui omnes hic illic metu attoniti jacerent. Interim praeclara illa omnia tempestas dissipavit,

Pluri-

ἀλέγῃσι τῷ Αἰγίοχῳ Διὸς, εὐδὲ θεῶν μακάρων. Παρεσκευάσατο δὴ μέλλων πλεῖν ὁ ἄθεος ἔτος καὶ ἀθάλαττος βασιλεὺς μεγάλην καὶ εὐρύχωρον ναῦν, ἵνα αὐτῷ πᾶσαι αἱ ἡδοναὶ συμπλέωσι· τὸ μὲν γὰρ αὐτῆς βασιλεία ἦν οἷα κάλλιπα, πασάδες, καὶ εὐναὶ, καὶ δρόμοι·

Ἐκλοσθεν δ' αὐλῆς μέγας ὄρχατος ἄγχι θυράων
Τετραγυος,

καὶ δένδρα ἐμπεφύκεσαν, ροιαὶ, καὶ ὄλχυναι, καὶ μηλέαι, καὶ ἄμπελοι· τὸ δ' αὐτῆς λατρεὼν ἦν, καὶ γυμνάσιον· τὸ δὲ, ὀψοποιοῖς χώρα· τὸ δὲ, θάλαμοι παλλακίσι· τὸ δὲ, συμπόσιον· τὸ δὲ, ἄλλο τι μέρος τρυφώσης πόλεως· περιεβέβλητο δὲ ἡ ναὺς πολλὰς μὲν χροῶν ἡδίστας ἰδεῖν, πολὺν δὲ χρυσὸν καὶ ἄργυρον· καὶ διέφερον εὐδὲν ἀνδρὸς δειλῶ κεκοσμημένους ὅπλοις χρυσοῖς. Ἐθαύμαζον οἷον τὸ θέαμα οἱ Αἰγύπτιοι, καὶ τὸν ἐπιβάτην ἐμακάριζον, καὶ πᾶσι τίς εὐξαῖο ναύτης γενέσθαι ἡδίστης νεώς· ἐπεὶ δὲ ὥρα ἀνάεσθαι ἦν, ἐξέπλει μὲν ἡ μεγάλη αὕτη ναὺς καὶ πολυτελής, καὶ ἀπεσάλευε τῶν λιμένων, καθάπερ νῆσος πλωτή. Ἐξέπλεον δὲ καὶ αἱ ἄλλαι ὀλκάδες αἱ δημοϊκαὶ, εὐζωνοὶ καὶ πρὸς τὴν χρεῖαν παρεσκευασμένοι. Μέχρι μὲν ἦν τὸ πνεῦμα πρᾶον, ἐκράτει ταῖς ἡδοναῖς ἡ βασιλικὴ ναὺς, καὶ κνίσσης ἦν πάντα μεσὰ,

Αὐλῶν, συρίγγωντ' ἐνοπῆς, ὁμάδῃ τ' ἀνθρώπων.

Ἐπεὶ δὲ ἐξ αἰθρίας ἄφνω χειμῶν ἐπελάραξε τὸν αἰθέρα, καὶ πνεῦμα κάτεισι λάβρον σὺν πολλῷ παλάγῳ, ἔγνωσαν τότε τίς μὲν ἡδονῆς χρεῖα, τίς δὲ τέχνης. Αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι ὀλκάδες ξυνενεικόμεναι τὰ ἰσία πρὸς τὸν κλύδωνα ἡμιλλῶντο, καὶ τὸ πνεῦμα ἔφερον, καὶ τὴν ἐμβολὴν τῷ κακῷ ἀπεμάχοντο· ἡ δὲ κακοδαίμων ἐκείνη ναὺς περιεφέρετο, καθάπερ ἀνδρὸς σῶμα μέγα καρηβαρὺν καὶ ὑπὸ μέθης σφαλλόμενον· καὶ ὅτε ὁ κυβερνήτης ὅ,τι χρῆσαιτο τῇ τέχνῃ εἶχεν, ὅ,τε ἄβροδὸς ἐκείνος ὄχλος ἔκειτο ἐκπλαγεὶς καὶ σένων· κατήρειπε δὲ ὁ χειμῶν τὰ θαυμαστὰ ἐκείνα πάντα,

Πολλὰ

Plurimaeque evertit radicitus ardua ligna.

Ibi ergo dissipari regia, thalami, lavacra: eratque mira res visu, ut non navis unius, sed totius urbis naufragia, fluctus terrae appulisse videbantur.

Ast olli, fulicum similes, hinc inde carinam
in fluctibus agitabant. Hunc finem stolidissimus, navisque inutilis importunus vector habuit.

4. Jam ad priorem sermonem, cujus causa usi hac similitudine sumus, denuo redeamus. Videtur enim et ille non ad dies aliquot, aut unius modo navigationis, sed totius vitae tempus approbare nobis voluptates velle; quae nihilo sunt marinis illis certiores. Nec dum tamen rationem, quae voluptatem nobis e bonorum tollendam numero esse persuadeat, admittimus. Contendat interea, si volet, et operam det, si forte hoc possit. Quod si ne mutari quidem voluptatem deprehendero, jam concedam hoc, virtutemque negligam libenter: hac lege dico, ut voluptatem mihi solidam ostendas, nullis vitiatam doloribus, voluptatem, quam nulla excipit poenitentia, voluptatem laude dignam. Quomodo autem ostendas? non magis certe, quam dolorem. Nihil enim horum omni ex parte solidum penitusque sanum natura hominibus concessit: ubique enim voluptati moeror adhaeret, alterumque extemplo imbutum est altero; ut necesse sit, alterum si eligas, alterum quoque extemplo contingat tibi. Haec enim quasi natura sunt congenita, ita alterum alteri supervenit, reciprocosque mutant ortus, ut nunc hoc adsit, nunc illud. His cum fluxibus refluxibusque turbetur animus, quaenam spes, ut doloris aliquando expers agat, relinquitur; praesertim cum iis, quibus aliquando carendum est, fruatur bonis? Ego nec mari credo, quamvis venti fileant, quamvis sit tranquillum. Suspectum est enim hoc silentium. Quippe si serenitati me velis confidere, in aliquod, quod mutationem non recipit, mare me deducas necesse est;

Quod neque tempestas insana,

nec humidus unquam

Imber agit; — semperque innubilis aether

Cingit, et hinc illinc lux circum candida currit.

Eadem

Πολλὰ δ' ὄγε προθέλυμνα χαμαὶ βάλε δῖρα ἄλλα μακρὰ·
διελύετο δὲ καὶ τὰ βασίλεια, καὶ οἱ θάλαμοι, καὶ τὰ ληϊρὰ, καὶ ἐξέ-
πιπτεν εἰς γῆν πόλεως ναυάγια·

Οἱ δὲ κορώνησιν ἱκελοὶ περὶ νῆα μέλαιναν

Κύμασιν ἐμφορέοντο.

Τῷτο τέλος ἀνοήτῃ ἐπιβάτῃ, καὶ ἀχρήστῃ νεώϊ, καὶ ἀκαίρῃ τρυφῇ.

δ'. Ἐπανάγωμεν δὲ αὖθις ἐπὶ τὸν λόγον, ὡς τὴν εἰκόνα ταύτην
παρελάβομεν. Ἔοικε γὰρ ἀμέλει καὶ ἔτος ἔς πλεον βραχὺν, ἔδὲ
ἡμερῶν ὀλίγων δρόμον ἡμῖν διαγωνισμένοις, ἀλλὰ τὸν τῷ ζῆν ξύμ-
παντα χρόνον νομοθετεῖν ἡδονὰς, ἔδὲν τῶν θαλαττίων ἐκείνων ἀ-
σφαλεστέρας· μήπω γὰρ τις ἡμᾶς πειθέτω λόγος ὡς ἔκ ἀγαθὸν
ἡδονή, ἀλλὰ ἀγωνιζέσθω εἴαν πείσαι δυνήθῃ. Εἰ δὲ μελαβάλλειν μὴ
δυνήθῃ, ἀνέξομαι ἡδόμενος τὸν πάντα χρόνον, καὶ ἀμελήσω τῆς
ἀρετῆς, εἴαν μοι δείξῃς ἡδονὴν ἀσφαλῇ καὶ λύπης ἀμιγῇ, ἡδονὴν
ἀμελιάνωσον, ἡδονὴν ἐπαινεμένην. Δείξεις δὲ πῶς; ἔς μᾶλλον ἢ
λύπην· ἔδὲν γὰρ ὑπὲρ ἔδὲ εἰλικρινὲς τέτων καλεσθήσῃ τοῖς ἀνθρώ-
ποις ἢ φύσις, ἀλλὰ ἀναμέμικται πανταχῶς τὰ λυπηρὰ τοῖς ἡδέ-
σιν, ἐκάτερον ἐκατέρῳ φυρόμενον. Ἀνάγκη δὲ αἰετόμενον θάτερον
καὶ τῷ ἄλλῃ μελέχειν εὐθύς· ἅτε γὰρ ἀλλήλοις συμπεφυκότα τὸ
ἕτερον τῷ ἑτέρῳ ἐπιρρεῖ, καὶ ἀντικαλλάττειται τὰς γενέσεις, καὶ
ἀμείβει τὰς συνουσίας. Ὑπὸ δὲ τῆς παλιρροίας ταύτης ψυ-
χὴ κυκλωμένη, πῶς ἂν ποτε ἐπιλάβοιτο ἀλυπίας, συνῶσα ἀγα-
θοῖς ἐξεστημένοις; Ἐγὼ καὶ θαλάττῃ διὰ τῷτο ἀπισῶ, καὶ νή-
νεμος ἦ, καὶ γαλήνην ἔχη· ὑποπτεύω γὰρ αὐτῆς τὴν ἡσυχί-
αν· εἰ δὲ με βάλει πιεῦσαι γαλήνην, ἄγε λαβὼν εἰς πέλαγος
ἀσφαλὲς,

Ἐνθ' ἔκ ἔς' ἔτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς,

ἔτε ποτ' ὄμβρω

Δεῦναι· ————— ἀλλὰ μάλ' αἰθρη

Πέπταται ἀννέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἴγλη.

C

Συγχε-

Eadem est animi nostri ratio, eodem jaçtatur modo. Si enim gubernator absit, absitque ars, licet serenitatem videat, tempestatem metuit; rursus in tempestate si versetur, serenitatem expetit. Vita enim hominis voluptati dediti, mobilis, meticulosa, infida, omni-que falso est incertior.

5. Nonne procos vides, quantis se oblectent voluptatibus, pingues capras ut comedant, molliculis hoedis se ut expleant, tibias audiant, vinum misceant, disco sese oblectent, tragulas emittant? Quis non hanc illis voluptatem invidisset? Adest tamen vates optimus, futuri non ignarus, qui dicit illis,

*O miseri, quae vos cingunt mala! vestra tenebrae
Involvunt capita.*

Instabat miseria eorum, aderat malum. Sicut et Alexandro instabat, cum magnam illam e Peloponneso furtim advexisset voluptatem. Statim in eum Graecorum instructa classis venit, quae sexcenta magno illi voluptatis amatori, sexcenta toti urbi advexit mala. Voluptates Assyrias omitto, quas statim cum ipso auro, cum ipsis meretricibus ignis invasit. Nec Ionicas Polycratis dico, quas ne honesta quidem mors secuta est. Plena voluptatibus Sybaris erat, sed cum cultoribus suis interierunt voluptates. Etiam apud Syracusanos fuerunt, sed calamitatibus admoniti ad frugem redierunt. Sed nec apud Corinthios diu permanserunt.

DISSERTATIO I. II

Συγκεκλήρωται δὲ καὶ ἡ ψυχὴ τοιούτῳ πάθει· καὶ μέχρις αὖ αὐτῇ ἀπῇ μὲν ὁ κυβερνήτης, ἀπῇ δὲ καὶ ἡ τέχνη, καὶ γαλήνην ἴδῃ, χειμῶνα δέδιε· καὶ χειμῶνι ἐντύχῃ, γαλήνην ποθεῖ· ἀνδρὸς γὰρ βίος πρὸς ἡδονὴν νενευκότος, καὶ λύπην ἐπλησμένῃ, κῆφος καὶ ψοφοδεὴς καὶ ἄπιστος καὶ θαλάσσης πάσης ἀδηλότερος.

Εἰ. Οὐχ ὁρᾷς τὰς μνηστῆρας νεανικαῖς ἡδοναῖς συγγινομένους, πίονας αἶγας κατέδοντας, καὶ ἀπαλῶν ἐρίφων ἐμπιπλαμένους, καὶ αὐλῶν ἀκρόντας, καὶ οἶνον ἀπομισθόμενους, καὶ δίσκοις τερπομένους, καὶ αἰγανέας ἰέντας; Τίς ἔκ αὖ αὐτὰς τῆς ἡδονῆς ταύτης ἐμακάρισεν; ἀλλὰ ὁ μαυλικὸς, καὶ γνωριστικὸς τῷ μέλλοντι λέγει,

Ἄ δειλοὶ, τί κακὸν τόδε πάσχετε; νυκτὶ μὲν ὑμῶν
Ἐιλύεται κεφαλαί.

Παρὰ πόδας τὸ κακὸν καὶ ἐγγύς. Παρὰ πόδας τὸ κακὸν ἦν καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἡδονὴν ἐκ Πελοποννήσου ἐκλέψαντι· ταχὺ γὰρ ἐπ' αὐτῇ σόλος ἐξηρῆθη Ἑλληνικὸς, μυρίας μὲν ὀδύνας αὐτῷ τῷ τῆς ἡδονῆς ἐρασῇ ἄγων, μυρίας δὲ τῇ συμπασῇ πόλει. Τὰς δὲ Ἀσσυρίους ἡδονὰς ἔ λέγω, αἷς κατέλαβεν εὐθύς πῦρ αὐτῷ χρυσῷ, καὶ αὐταῖς παλλακίσιν· ἔδὲ τὰς Πολυκράτης τὰς Ἰωνικάς ἔ λέγω, αἷς κατέλαβεν ἔδὲ εὐσχήμων θάνατος. Πλήρης ἦν Σύβαρις ἡδονῶν, ἀλλὰ ἀπώλυντο μετὰ τῶν χρησαμένων αἱ ἡδοναί. Εὐδοκίμῳ καὶ παρὰ Συρακυσίοις ἡδοναί, ἀλλ' ἐσωφρόνισαν αὐτὰς μετ' ἐκείνας αἱ συμφοραί. Ἄλλ' ἔδὲ Κορινθίοις.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. II.

Voluptatem etsi bonum, non tamen esse stabile.

QU AEDAM nuperrime nobis conatae sunt persuadere rationes, voluptatem, si quidem diuturna dari stabilisque possit, eligendam esse. Sophisticae vere, et ad decipiendos homines mirifice instructae; quae, cum de natura voluptatis, quatenus in bonis ea malisve numerari, aut utri assignari debeat, agendum esset potius, quasi in confesso esset in bonis voluptatem esse, an stabile hoc bonum esset, quaesiverunt. Quomodo autem mobile semper et instabile dari bonum poterit? Sicut enim toti terrae stabilitatem immobilitatemque suam si demas, soli contra motum cursumque si tollas suum, essentiam tollis utriusque; eodem modo, bono illud si demas, quod exquisitissimum in eo est, perseverantiam dico, naturam ejus sustulisti. Nec enim pro tempore, sicut forma corporis, florere potest bonum. Quomodo ergo de voluptate agat aliquis, qui bonum esse concedat, stabile esse neget? Si enim illud, quod bonum est, simul et stabile esse sit necesse; una cum stabilitate ejus, qua caret, bonum ejus abit. Uter autem magis vero similia dicit? qui voluptatem bonum esse vult, quamvis instabile; an qui bonum esse negat, nisi sit stabile? Ego certe alterum puto. Praestat enim e bonis voluptatem tollere, stabilitatemque illis suam relinquere; quam inter bona voluptatem ponere, nec stabilitatem illi dare.

2. Quoniam autem non semper jucundum est omne bonum, semper vero est stabile; illud autem, quod jucundum est, non semper est bonum, instabile autem est semper: restat e duobus alterum, ut vel, neglecto bono, voluptatem sequamur; vel, relicta voluptate, eligamus bonum. Puto autem nihil expeti, nisi quod sit bonum; fieri vero opinione boni, ut pro bono sequamur non bonum.

ΛΟΓΟΣ Β΄.

Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' ἔ βέβαιον.

ΕΠΕΧΕΙΡΕΙ ἑχθρὸς λόγος τις παρελθὼν πείθειν ἡμᾶς ὡς αἰρετέον ἡδονήν, εἰὰν προσγένῃται αὐτῇ τὸ ἀσφαλές. Σοφιστῆς λόγος καὶ ἀπαλειὼν δεινῶς, ὃς, ἐξὸν σκοπεῖν τὴν ἡδονῆς φύσιν, καθόσον ἡδονὴ περὶ τὰ τέλει ἐν ἀγαθοῖς ἢ κακοῖς, ἐν πότῳ χορῶ παρὲς τὸ σκέμμα, ὡς ἀγαθὸς τῆς ἡδονῆς ὕψους, ἐσκοπεῖτο εἰ βέβαιον τὸ ἀγαθὸν τῷτο. Καὶ ποῖον ἂν τις ἐπινοήσῃ ἀγαθὸν σαλευθῶν καὶ κραδαινόμενον; Ὡς περὶ γὰρ, οἶμαι, καὶ τῆς ὅλης γῆς εἰ ἀφέλοι τις τῷ λόγῳ τὴν ἔδραν καὶ τὴν μονήν, συναφεῖλεν αὐτῆς καὶ τὸ εἶναι· καὶ τῷ ἡλίῳ εἰ ἀφέλοι τις τὴν κίνησιν καὶ τὸν δρόμον, συναφεῖλεν αὐτῷ τὴν ὕψιν· ὥτως καὶ τῷ ἀγαθῷ εἰ τις ἀφέλοι τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν εἰσίν, συναφεῖλεν αὐτῷ καὶ τὴν φύσιν· ἔ γὰρ χρόνῳ τὸ ἀγαθὸν ἀνθεῖ, ὡς ὥρα σώματος. Πῶς ἂν ἔν τις περὶ ἡδονῆς σκοποῖ, τὸ μὲν ἀγαθὸν αὐτῇ προσθεῖς, ἀφελὼν δὲ τὸ βέβαιον; εἰ γὰρ ἀνάγκη ἀγαθὸν ὃν βέβαιον εἶναι, τῇ τῷ βεβαίῳ ἀπεσθῆναι καὶ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἡδονῆς συναπέρχειν. Καὶ πότερος τῶν τῷ πιθανῷ πλησιαιότερος; ὁ λέγων τὴν ἡδονὴν ἀγαθὸν εἶναι, καὶ μὴ βέβαιον· ἢ ὁ ἀγαθὸν λέγων μὴ εἶναι, ἂν μὴ ὡς βέβαιον ᾖ; Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον· κρεῖττον γὰρ ἀφελεῖν ἡδονὴν ἀγαθῷ, προσθέντας τὸ βέβαιον αὐτῷ, ἢ προσθεῖναι ἡδονὴν τῷ ἀγαθῷ, ἀφελόντας αὐτῇ τὸ ἀσφαλές.

Β΄. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ μὲν ἀγαθὸν ἔχῃ ἡδὺ πάντως, βέβαιον δὲ πάντως· τὸ δὲ ἡδὺ ἔ πάντως ἀγαθόν, ἀβέβαιον δὲ πάντως· λείπεται δυοῖν θάτερον, ἢ τὴν ἡδονὴν διώκουσας ἀμελεῖν τῷ ἀγαθῷ, ἢ τὸ ἀγαθὸν αἰετμένους μὴ διώκειν ἡδονήν. Οὐθὲν δὲ οἶμαι διωκτὸν, ὅ, τι μὴ ἀγαθόν· ἀλλ', ἀγαθῷ φαντασίᾳ, τὸ μὴ ἀγαθὸν διώκειν ἐν χώρᾳ ἀγαθῷ· καθάπερ ὑπὸ τῶν χρηματιστῶν τὰ κίβδηλα τῶν

num. Sicut a nummulariis fieri vides, qui adulterinos sequuntur nummos, non qua sunt adulterini, sed qua sua cum veris similitudine vitium abscondunt. Et ut ibi a vero adulterinum distinguit argentarius; ita in bonorum distributione a veris bonis, quae videntur bona, nec sunt tamen, quidni distinguit ratio? Nisi forte malimus, quod inepti solent nummularii, adulterini nobis boni congerere thesauros.

3. Quo autem haec modo investigamus? aut quae probandi nobis relinquitur ratio? Agedum, si quis ab aratro bovem solvat, a curru equum, mutatoque utriusque munere, bovem currui, aratro submittat equum; nonne naturam violare, animalibus illudere, artem ignorare, laborem sine fructu suscipere, in ipso ridiculus esse videbitur opere? Aut, ut etiam absurdiora ponamus, si alas suas demas avibus, tantumque incedere eas postules, homini alas addas, velisque in altum cum avibus ferri; quid hac mutatione erit stultius: quandoquidem nec Daedalum suum rem tam ineptam moliri ipsa passa est fabula, sed deorsum in terras filium ejus ex alto cum alis suis dejecit? Aiunt et Poenum aliquando juvenem leonem ab ipso lacte cepisse, quem inusitata educatione mansuetum reddidit, degenerique quadam victus ratione animos enervavit belluae; adeo ut, sarcinis tandem impositis, per mediam urbem non aliter quam asinum vectaret. Verum paulo post, tanquam legum violator, morte mulctatus est a civibus; quod conditione quidem privatus esset, natura vero tyrannus et indole.

4. Sicut ergo ad conservationem sui cursus equis, bobus labor, alae avibus, robur leonibus, aliisque aliud assignatum est a Deo; sic et homini quaedam annata est facultas, quae hoc genus conservaret. Hanc autem aliam seorsim a reliquis oportet esse; siquidem nec robore homo se conservat, ut leo; nec cursu, ut equus; nec onus subire cum asino, nec arare cum bove, nec volare cum avibus, nec natare possit cum piscibus. Sed et huic peculiare necesse est

DISSERTATIO II. 15

νομισμάτων, ἔστι δὲ κίβδηλα, αἰρετὰ ὄντα, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸ ἀληθὲς ὁμοιότητι τὴν τῆς κίβδηλος φύσιν ἐπικρυπτόμενα. Ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν οἱ ἀρτυροφύωνες τῇ τέχνῃ διεκρίναντο τὰ ἀληθῆς τὸ μὴ δόκιμον· ἐν δὲ τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ διακρίνει ὁ λόγος ἀπὸ τῶν ὄντων ἀγαθῶν τὰ φαινόμενα μὲν, ἔκ ὄντα δέ· ἀλλὰ λησόμεθα, ὥσπερ οἱ μοχθηροὶ χρηματισταί, θησαυροὺς ταμιευόμενοι κίβδηλων ἀγαθῶν.

γ'. Τίς ἂν ἔν κ' γένοιτο ἡ σκέψις ἡμῖν, κ' τίς ὁ τῆς δοκιμασίας τρόπος ἔστος; Φέρε, εἰ τις ἐπεχειρεῖ, τὸν βῆν ὑπολύσας τῶν ἀρότρων, κ' τὸν ἵππον τῶν ἄρμάτων, ὑπαλλάξας ἐκείνους τὴν ἐργασίαν, ὑπαγαγεῖν τὸν μὲν βῆν τῷ ἄρματι, τὸν δὲ ἵππον τῷ ἀρότρῳ· ἂρ' ἔκ ἂν ἦν πρὸς μὲν τὴν φύσιν παρανόμος, πρὸς δὲ τὰ ζῶα αὐτὰ ὑβριστεύς, πρὸς δὲ τὰς τέχνας ἀμαθής, πρὸς δὲ τὴν χρεῖαν ἀκερδής, πρὸς δὲ τὴν ὑπηρεσίαν κατὰ γέλαστος; Τί δὲ τὰ τούτων ἔτι ἀτοπώτερα; εἰ τῶν μὲν ὀρνίθων ἀφελὼν τὰ πτερὰ, βαδιστικὰ ἐκ πτηνῶν εἶναι σοὶ θέλης, τὸν δὲ ἄνθρωπον πλερώσας παραδῶς τῷ αἰθέρι φέρεσθαι δι' αὐτῆς, ὀρνίθος δίκην, ἔκ ἔσῃ κατὰ γέλαστος τῆς ἀλλαγῆς· ὁπότε μὴδὲ ὁ μῦθος τὸν Δαίδαλον ἠνέσχετο ἀτόπως ἔτῳ τέχνας πρᾶγμαλευόμενον, ἀλλ' ἀπέρριψεν αὐτῷ τὸν παῖδα τῆς αἰθέρος εἰς γῆν κάτω αὐτοῖς πτεροῖς; Φασὶ δὲ κ' Καρχηδόνιον νεανίαν ἀγρεύσαι λέοντα ἄρ' ἐκ γάλακτος, κ' ἡμερῶσαι τῆτον παρανόμῳ τροφῇ, κ' τὸν θυμὸν αὐτῆς ἐξελεῖν διαίτῃ νόθῳ· ὥς ἐπιθεὶς αὐτῷ φορτίον ἤλαυνε δι' ἄσπεος, ὄντα δίκην· ἀλλ' ἀπέκλεινάν γε αὐτὸν Καρχηδόνιοι μισήσαντες τῆς παρανομίας, ὡς τύραννον μὲν τῇ φύσει, ἰδιώτην δὲ τῇ δυσυχίᾳ.

δ'. Ὡς περ ἔν τῶν ἵππων γένει συγκεκλήρωται πρὸς σωτηρίαν δρόμος, κ' τῷ βοῶν πόνοι, κ' ὀρνίσι πτερὰ, κ' λέεσιν ἀλκή, κ' ἄλλοις ἄλλο τι· ἔτῳς ἀμέλει κ' τῷ ἀνθρώπῳ ὑπάρχει δύναμις ζυμφύης διασωσικῆς τῆς γένους· ταύτην δὲ ἑτέραν εἶναι δεῖ παρ' ἑκάστου τῶν ἄλλων, εἰ μέλλει ἄνθρωπος ὢν μὴ ὑπὸ ἀλκῆς σωθήσεσθαι, ὥσπερ οἱ λέοντες, μὴδὲ ὑπὸ δρόμου, ὥσπερ οἱ ἵπποι, μὴδὲ ἀχθοφορεῖν ὄντα δίκην, μὴδὲ ἄρ' ἐν βοῶς δίκην, μὴδὲ πέτεσθαι κατὰ ὀρνίθους,
μὴδὲ

est opus esse, quo vitam conservet; siquidem sua singulis divisa animalibus sit facultas, eaque prout usus flagitat singulorum. Ita functiones propriae singulorum potentiae, instrumenta vero functionibus respondent ac bonis. Et, ut brevius dicam, bonum singulorum in operibus propriis, opera in usus necessitate, usus in facilitate potentiae, potentia in aptitudine instrumentorum, instrumenta in varietate naturae consistunt: varia enim est natura. Atque haec causa est, cur singulis diversa arma ad conservationem sui concesserit animalibus. His unguium robur, illis vim dentium, aliis acumen cornuum, aliis velocitatem pedum, animos aliis, aliis venenum. Horum quidem homini concessit nihil: nam et nudum edidit, et imbellem, ac depilem; robur exiguum, velocitatem prope nullam dedit; volandi facultatem omnino negavit, natandi vix parvam indulgit. Quid ergo? Occultam, qua se tueri posset, quasi scintillam concessit ei; quam mentem dicunt homines. Hoc uno se tuetur; hoc uno, quicquid deest, refarcit, reliquaque, quae concessa sunt corpori, explet; hoc uno singula, quibus reliqua antistant animalia, facile compensat; hoc uno caeteris imperat; ratione hujus et lege cuncta sibi subjicit.

5. Quaere ex me jam de homine: Quomodo bonum hujus, aut qua ratione investigabimus? Eodem modo, quo de leone, de avibus, reliquisque animalibus, respondebo tibi. Quaere bonum hominis, ubi ejusdem est functio. Functionem vero ubi inveniam? ubi instrumentum. Instrumentum ubi? ubi id, quod conservat hominem. Hinc jam incipiamus. Hominem quid conservat? Voluptas. Rem communem dicis, qua nulla pars naturae caret; ideoque quare caeteris praeponi debeat, nondum video. Voluptate et bos, et asinus, et sus afficitur, et fimiis. Vide jam quo loco ponas hominem, quos illi socios bonorum adjungas. Quod si id est voluptas, quod conservat hominem; quaere, quod sit instrumentum voluptatis. Multa invenies ac diversa. Et ad oculos quidem usque atque aures instrumenta laudo. Quod si porro pergas, reliquasque voluptatis ingrediatis semitas; vide, quibus instrumentis conservationem ascribas hominis.

μηδὲ νήχεσθαι κατὰ ἰχθύας. Ἀλλ' ἔστι τὶ καὶ τῷ ἔργῳ ἴδιον, διαγνωστικὸν τῆ βίᾳ, εἰ νενέμηται τὰ ζῶα τὰς δυνάμεις, ἐκάστην ἕκαστον κατὰ τὴν χρεῖαν τῆ βίᾳ, καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰ ὄργανα κατὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ ἀγαθὰ. καὶ, ξυνελόντι εἰπεῖν, τὸ ἐκά-
στη ἀγαθὸν ἐν τῷ ἐπιχωρίῳ τῶν ἔργων μένει, τὰ δὲ ἔργα ἐν τῷ
τῆς χρεῖας ἀναγκαίῳ, ἡ δὲ χρεῖα ἐν τῷ τῆς δυνάμεως εὐπόρῳ,
ἡ δὲ δύναμις ἐν τῷ τῶν ὀργάνων εὐμηχανῳ, τὰ δὲ ὄργανα ἐν τῷ
φύσεως ποικίλῳ. Πανθοδαπὴ γὰρ ἡ φύσις, καὶ διὰ τῷτο περιέβαλε
καὶ διεκόσμησε τὰ ζῶα ἕκαστα ἐπὶ σωτηρίᾳ τῆ βίᾳ, ἄλλα ἄλλοις
ὄπλοις. τὰ μὲν ὀνύχων ἀκμαῖς, τὰ δὲ ὀδόντων ῥώμῃ, τὰ δὲ κερά-
των ὀξύτητι, τὰ δὲ ποδῶν τάχει, τὰ δὲ θυμῷ, τὰ δὲ ἰῷ. τὸν δὲ
ἄνθρωπον ἀποδύσασα τῶν περιβλημάτων, ἀπέφηνε γυμνὸν
[καὶ ἀσθενῆ] καὶ ἄτριχον, καὶ ῥώμην ἀσθενῆ, καὶ θεῖν βράδισον, καὶ ἀνί-
πλασθαι ἀμήχανον, καὶ νήχειν ἀμβλύτατον. ἐνέφυσε δὲ τι αὐ-
τῷ ζώπυρον ἀφανὲς πρὸς σωτηρίαν βίᾳ, ὃ καλεῖσιν οἱ ἄνθρωποι
νῆν, ᾧ διαλέλει σωζόμενον καὶ τὰς ἀπορίας ἐξιώμενον τῆ βίᾳ, καὶ
θεραπεῦον τὴν ἔνδειαν τῶν σωμάτων, καὶ ἀντιτεχνώμενον ταῖς τῶν
ἄλλων ζώων πλεονεξίαις, καὶ πάντων κρατεῖν, καὶ ὑπάγον τῷ τῷδε
νόμῳ καὶ λόγῳ.

Ε'. Ἐρᾷ δὴ με καὶ περὶ τῆ ἀνθρώπου. σκεπτόμενον τὸ τίττε ἀγα-
θὸν πᾶ καὶ τίνα τρόπον; Ἀποκρινέμαι σοι ὡς περὶ τῆ λέοντος, ὡς
περὶ τῆ ὀρνιθός, ὡς περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπεκρινάμην. ἐν-
ταῦθα ζητεῖ τὸ ἀνθρώπου ἀγαθόν, ὅπερ τὸ ἀνθρώπου ἔργον. Πᾶ δὲ
εὖρω τὸ ἔργον; ὅπερ τὸ ὄργανον. Πᾶ δὲ εὖρω τὸ ὄργανον; ὅπερ τὸ
διῶκον. ἐνλεῦθεν ἄρξαι. Τί ἀνθρώπου διασωστικόν; ἡδονή. Πράγμα
μοι κοινὸν λέγεις, ἐπὶ πάσας φύσεις ἐξικνέμενον, καὶ διὰ τῷτο αὐτῆ
τὴν προσιμίαν ἐκ ἀνέχομαι. ἠδέλαι καὶ βῆς καὶ ὄνος καὶ σῦς καὶ πίθηκος.
Ὅρα πᾶ τάτλεις τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος, τίνας αὐτῷ κοινωνοὺς τῶν
ἀγαθῶν δίδως. Εἰ δὲ ἡδονὴ τὸ σῶζον, ζητεῖ μετὰ τῷτο, τί ἡδονῆς
ὄργανον, ἐνλεῦξεν δὲ πολλοῖς καὶ πανθοδαποῖς. καὶ μέχρι μὲν ὀφθαλμῶν
καὶ ὠτων τίμα τὰ ὄργανα. εἰ δὲ προέλθῃς περαλιέρω ἐπὶ τὰς ἡδο-

hominis. Instrumenta invenisti, quaere functiones. Helluetur lingua, libidine tabescant oculi, voluptate liquecant aures, impleatur venter, veneri serviant partes illi destinatae. Invenisti functionem, invenisti bonum. Haecine est conservatio? haecine felicitas?

DISSERT. III.

Voluptatem etsi bonum, non tamen esse stabile.

AESOPUS Phryx ille fabellas conscripsit quasdam, in quibus mutua inter se consuetudine bruta utuntur animalia. Interdum vero et arbores introducuntur, et pisces, aliud cum alio, vel una cum homine. Breviter autem moralem sensum continent hae fabulae, occulteque quasi innuunt veritatem. Celebratur inter reliquas et talis. Cervam prosequitur leo: illa fuga evadit, densoque quodam abdit se in nemore. Leo vero, qui quantum robore cervam vincit, tantum velocitate a cerva vincitur, nemus adit, quaeritque ex pastore, sicubi latitantem vidisset cervam. Negat pastor, simulque manu protensa locum ostendit. Atque ita cervam miserriam invadit leo. Vulpecula autem (hanc enim callidam ubique Aesopus facit) Nae tu, inquit pastori, imbellis simul improbusque es: coram leone quidem imbellis, improbus vero in cervam.

2. Videtur mihi hac hominis Phrygii fabula adversus eos, qui voluptatem accusant, uti posse Epicurus; qui voce tenus fortes videntur, animum vero, ut ille digitum, ibi habent. Quis enim tam sibi inimicus est, ut rem, quae omnium natura sua maxime nos allicit, sponte sua aspernetur? Reliqua enim, quae sequuntur homines, aut experientia intelligenda nobis dedit, aut artis approbavit industria, aut de iis fidem nobis fecit ratio, aut longi indicium temporis ea conciliavit nobis. Voluptas nec ratione eget, et arte est antiquior, et experientiam praevenit, nec tempus exspectat: ut ineffabilis quidam ejus amor una cum corporibus nobis innatus sit, qui,

DISSERTATIO III. 19

νῆς ὁδὸς, ὅρα τίσιν ὀργάνοις ἀνατίθης τὴν σωτηρίαν. Εὖρες τὰ ὄργανα, ζήτει τὰ ἔργα. Λιχνεύετω ἡ γλῶττις, τηκέσθωσαν οἱ ὀφθαλμοί, ἐκλύεσθω ἡ ἀκοή, πληρέσθω ἡ γαστήρ, ὑβρίζειετω τὰ ὑβρίζειν πεφυκότα. Εὖρες τὰ ἔργα, ἐνλελύχηκας τῷ ἀγαθῷ. Τῆτο ἡ σωτηρία; τῆτο ἡ εὐδαιμονία;

ΛΟΓΟΣ Γ'.

Περὶ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' οὐ βέβαιον.

Αἰσώπῳ τῷ Φρυγὶ πεποιήναι διάλογοί τε θηρίων καὶ ζυνεσῖαι· διαλέγεσθαι δὲ αὐτῷ καὶ τὰ δένδρα, καὶ οἱ ἰχθύες, ἄλλο ἄλλῳ, καὶ ἀνθρώποις ἀναμίξ· καλαμέμικται δὲ ἐν τοῖς λόγοις τέτοις νῆς βραχυς, αἰνιττόμενός τι τῶν ἀληθῶν. "Αδελαι δὲ τις αὐτῷ καὶ τοιοῦτος μῦθος. "Ελαφον διώκει λέων· ἡ δὲ φεύγῃσα ὑπεξάγει, καὶ καλαδύειαι εἰς δρυμὸν βαθύν· ὁ δὲ λέων (ὅσα γὰρ ἀλκὴ προὔχει, τάχει λείπειται) ἐπιστὰς τῷ δρυμῷ ἐρωτᾷ ποιμένα, εἰ πᾶ εἶδε πῆλξασαν τὴν ἔλαφον. Ὁ δὲ ποιμὴν οὐκ ἔφη εἰδέναι· καὶ ὁμῶς λέγων, τὴν χεῖρα ἀπολείνας, ἔδειξε τὸ χωρίον. "Ω, χεῖρο ὁ λέων ἐπὶ τὴν δειλαίαν ἔλαφον· ἡ δὲ ἀλώπηξ (σοφὴ γὰρ τις αὕτη τῷ Αἰσώπῳ ἐστὶ) πρὸς τὸν ποιμένα λέγει, Ὡς δειλὸς ἄρα καὶ πονηρὸς ἦσθα· δειλὸς μὲν πρὸς λέοντας, πονηρὸς δὲ ἐς ἐλάφους.

Β'. Δοκεῖ μοι δὴ χεῖσασθαι ἂν καὶ ὁ Ἐπίκυρος τῷ Φρυγίῳ τέτῳ αἰνίγματι πρὸς τὸν τῆς ἡδονῆς κατήγορον, τῇ μὲν φανῇ ἀνδρίζομενον, τῇ δὲ γνώμῃ, καθάπερ τῇ χειρὶ, ἐκλεινόμενον ἐφ' ἡδονῇ. Τίς γὰρ ἔτῳ πολεμήσαιτο ἑαυτῷ, ὥς το μόνον δὴ πραγμάτων τῇ αὐτῇ φύσει ἐπαλωγότατον ἀποσεῖσασθαι ἐκὼν; Τὰ μὲν γὰρ ἄλλα, ἃ ὑπ' ἀνθρώπων διώκεται, ἢ πείρα γνωρισθέντα παρεδέχθη, ἢ τέχνη δοκιμασθέντα ἐτιμήθη, ἢ λόγῳ ἐξελασθέντα ἐπισεύθη, ἢ χρόνῳ βασανισθέντα ἠγαπήθη· ἡδονὴ δὲ καὶ λόγῳ ἀδεῆς, καὶ τέχνης πρεσβυτέρη,

qui, quasi fundamentum aliquod, animalium subjicitur salutis; quod si quis tollat, statim id, quod natum est, evanescere sit necesse. Scientiam enim, rationemque, et id, quod ab omnibus intellectus dicitur, progressu temporis, paulatim congregantibus cum rebus ipsis sensibus, longa experientia colligit homo, conservatque: voluptatem autem sponte statim a natura ipsa haurit atque accipit; hanc amplectitur, oditque quicquid dolorem affert; ab hac servatur, ab illo corrumpitur.

3. Quod si vituperanda esset voluptas, neque nobiscum ea nasceretur, neque omnium, quibus conservationem debemus nostram, esset antiquissima. Quae autem vulgo a sophistis objiciuntur voluptati, Sardanapali luxus, Medicae deliciae, mollicies Ionica, mensae Siculae, Sybaritica tripudia, Corinthiae meretriculae, haec omnia, et si plura etiam his adferre velis, non voluptatis, sed artis rationisque sunt effectus; longo namque post tempore, accedente plurimarum lenocinio artium, voluptatem violarunt homines. Sicut autem rationem rem natura sua honestam nemo negat esse, quamvis ea in negotio minime natura sua honesto quis utatur; ita neque de voluptate secus loquendum est, sed de iis, qui voluptate abutuntur. Duo autem haec cum in animo sint hominis, ratio et voluptas; rationi si admisceatur voluptas, necessarium ejus usum non tollit, sed emollit: voluptati contra si accedat ratio, modum ejus nimia intendit copia, eique, quod natura delectat, usum demit necessarium.

4. Atqui non propria, inquires, hominis voluptas est, sed et reliquis communis animalibus. Jam illud scilicet, quod in voluptate maxime salutare est, reprehendis, quod omnia, quae vivunt, conservat: siquidem eo tibi displicet nomine, quod multis est communis. O circumscriptor avare! Tu, ut video, ne solis quidem lumen amabis, quia omnibus oculis commune est. Solum enim, te iudice, id intueri oportebat hominem: ideoque non conducet homini hoc lumen; non aer, qui corpora inspirat permeatque, et disponit; non
fluviorum

τέρα, καὶ τὴν πείραν φθάνει, καὶ ἐκ ἀναμένει χρόνον, ἀλλ' ὑπερφυῆς ἢ πρὸς αὐτὴν φιλία καὶ ἡλικιώτις τῶν σωμάτων, ὥσπερ κρηπίς, τῇ σωτηρίᾳ τῆς ζωῆς ὑποβέβληται· ἢν εἴ τις ἀφέλοι, τὸ γενόμενον εὐθὺς οἴχεσθαι δεῖ. Ἐπιστήμην μὲν γὰρ, καὶ λόγον, καὶ τῆτο δὴ τὸ θρυλλόμενον τὸν νῦν αὐτὸν, προῖων τῷ χρόνῳ ὁ ἄνθρωπος, τῇ κατὰ βραχὺ ἐνλεύξει τῶν αἰσθήσεων διὰ τῆς πείρας συνενεγκάμενος, ἠθροισεν ἐφ' ἑαυτῷ· ἡδονὴν δὲ αὐτοδίδακτος παρὰ τῆς φύσεως λαβὼν ἔχει ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς· καὶ ταύτην μὲν ἀγαπᾷ, πολεμεῖ δὲ τῷ ἀλγεῖνῳ· καὶ ὑπὸ μὲν τῆς ἡδονῆς σώζεται, ὑπὸ δὲ τῆς ἀλγείν φθείρεται.

γ'. Φαῦλόν τι χρῆμα ἡδονή; ἐκ ἂν ἦν ξύμφυτον, εἰ δὲ τῶν σωζόντων ἡμᾶς τὸ πρεσβύτατον. Ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν σοφιστῶν θρυλλόμενα εἰς αὐτὴν, ἡ Σαρδαναπάλας τρυφή, καὶ ἡ Μηδικὴ χλιδὴ, καὶ ἡ Ἰωνικὴ ἀβρότης, καὶ τράπεζαι Σικελικαὶ, καὶ ὀρχήσεις Συβαρῖτικαί, καὶ ἐταῖραι Κορίνθιαι, ταῦτα αἰσρά, καὶ ὅσα τέτων ποικιλώτερα, ἐκ ἡδονῆς ἔρτα, ἀλλὰ τέχνης καὶ λόγου, παρανομησάντων τῶν ἀνθρώπων εἰς ἡδονὰς δι' εὐπορίαν τῶν τεχνῶν ὁψὲ τῆς χρόνου. Ὡσπερ ἔν εἰς λαιδορεῖται τῷ λόγῳ, ὡς ἐκ ἔστι καλὸν τῇ φύσει, καὶ ἀπάγη τις αὐτῆς τὴν χρείαν ἐπὶ τὸ μὴ φύσει καλόν· ἔτως εἰ δὲ τῇ ἡδονῇ λαιδορεῖται, ἀλλὰ τοῖς χρωμένοις ἡδονῇ κακῶς. Δύο δὲ ὄντων τέτων ἐν ἀνθρώπῳ ψυχῇ, ἡδονῆς καὶ λόγου, λόγῳ μὲν ἡδονὴ κραθεῖσα, μηδὲν ἀφελῶσα τῆς ἀναγκαίης, προσέθηκεν αὐτῷ τὸ ἀγαθότερον· λόγος δὲ ἡδοναῖς προσγενόμενος, αὐξήσας αὐτῶν δι' εὐπορίας τὸ μέτριον, ἀφείλε τῆς φύσει τερπνῆς τὸ ἀναγκαῖον.

δ'. Ἀλλ' ἐκ ἴδιον ἀνθρώπου ἡδονή, κοινὸν δὲ τῶν ἄλλων ζώων. Τῆτο λέγεις τὸ ἐχεγλυώτατον ἡδονῆς πρὸς σωτηρίαν, τὸ παντὸς τῆς πεφυκότος ζῆν διασωσικόν, ἢ διὰ τὴν κοινότητά σε ἐνοχλεῖ. Ὡς τῆς πλεονεξίας. Σύ μοι δοκεῖς εἰ δὲ τῆς ἡλικίας ἀγαπᾷν τὸ φῶς, ὅτι ἐστὶ κοινὸν ὀφθαλμῶν πάντων· ἀλλὰ εἰ γὰρ τὸν ἄνθρωπον μόνον ὁρᾷν, καὶ διὰ τῆτο ἐκ ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ τὸ φῶς· εἰ δὲ γε ὁ

fluviorum latices; non terrae fructus: quo enim ulterius, quaecunque maxime necessaria sunt, excusseris, communia videbis esse omnia, proprium autem nihil alicujus. Eodem loco et voluptatem pone, in societate dico boni illius, quod naturam omnem sensu praeditam conservat.

5. Quandoquidem autem cum voluptate confertur virtus, virtuti quidem obrectare haud decretum est mihi (nec enim virulenta aut maledica potest esse, quae de voluptate instituitur oratio) hoc tantum dico, si quis virtuti voluptatem demat, eum vim ejus praecidere, auferre autem potentiam. Nullum enim, si voluptas absit, petitur honestum. Quippe qui laborem sponte ex virtutis subit praescripto, amore voluptatis aut praesentis id facit, aut futurae. Sicut enim in re quaestuararia nemo sciens talentum cum drachma permutat, nec cum argento aurum,

nisi cui mentem Deus eripit omnem;

sed in permutatione, quamvis aequalis sit, permutantis spectatur commodum, prout usus flagitat accipientis: sic omnino in subeundis laboribus nemo laborum causa laborem subit (infelicissimum nempe hoc votum esset) praesentes vero labores cum pulchro, ut quidem ex agrestioribus diceret aliquis, ut vero illi, qui verius judicant, cum voluptate commutat: pulchrum enim quamvis dicas, voluptatem nominas; nisi forte aliquid pulchrum sit, cui non adsit voluptas.

6. Ego vero contrarium sequi ex his arbitror, omnibus nimirum voluptatem praefereendam esse rebus, cujus causa morbum aliquis et vulnera, et labores, et sexcenta subit alia. Quamvis enim alias alii causas ascribas; ut Achilli, cum vindicandi causa Patrocli lubens moritur, amicitiam; Agamemnoni vigilantem ante reliquos, ac deliberanti, curam regni; Hectori exercitum ducenti, primaque in acie pugnanti, strenueque rem gerenti, patriae salutem: nihil adhuc aliud quam voluptatis attulisti nomina. Quippe quemadmodum in corporum morbis secari non recusat aeger aut uri, sitim etiam perferre

ἀῆρ, εἰσπνεόμενός τε καὶ οἰκονομῶν τὰ σώματα ταῖς αὐτῇ ὁδοῖς·
καὶ ποταμῶν νάματα· καὶ γῆς καρποί· πέρα γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν
προέλθῃς, πάντα κοινὰ, ἴδιον δὲ ἔδεν ἔδενός. Ἐνλαῦθ' αὖ μοι
τάττε καὶ τὴν ἡδονὴν, ἐν κοινότητι ἀγαθῇ σώζοντος πᾶσαν αἰσθητι-
κὴν φύσιν.

ε'. Ἐπεὶ δὲ ἀρετῆς πρὸς ἡδονὴν ἡ ἐξέτασις γίγνεται, καὶ λοιδορή-
σομαι μὲν τῇ ἀρετῇ (καὶ γὰρ πικρὸς, ἔδὲ βλάβος ὁ κατ' ἡδονὴν
λόγος) τοσούτον δὲ λέγω, ὥς εἰ τῆς ἀρετῆς ἀφαιρήσῃ τις τὸ ἡδύ,
καὶ τὸ δυνατόν αὐτῆς προσαφῆρηκεν· ἔδεν γὰρ τῶν καλῶν αἰρετόν,
ἀπογενομένης ἡδονῆς· καὶ γὰρ ὁ κατ' ἀρετὴν πονῶν ἐκὼν, φιλίας
ἡδονῆς πονεῖ, παρέρσης ἢ προσδοκωμένης. Ὡς περ γὰρ ἐν τοῖς χρη-
ματισμοῖς ἔδεις ἐκὼν ἀντικαλλάττεται δραχμὴν ταλάνῃ, ἔδὲ
χρυσὸν χαλκόν,

ὦ μὴ φρένας ἐξέλετο Ζεὺς·

ἀλλὰ δεῖ τὰς ἀμοιβὰς, καὶ ἰσοςάσιοι ὦσι, λυσιτελεῖν τῷ ἀλλάτ-
τομένῳ κατὰ τὴν χρεῖαν τῷ λαβόντι· ἔτῳς ἀμέλει καὶ ταῖς τῶν
πόνων ὁμιλίαις ἔδεις πονεῖ πόνον ἐρῶν (ἢ γὰρ ἂν εἴη ὁ δυσεραστό-
τερος) ἀλλάττεται δὲ τὰς παρόντας πόνους, ὥς μὲν εἴποι ἂν τις τῶν
ἀγροικοτέρων, τὰς καλὰς· ὥς δὲ τις τῶν ἀληθεστέρων, ἡδονῆς· καὶ
γὰρ τὸ καλὸν εἴπῃς, ἡδονὴν λέγεις· σχολῇ γὰρ ἂν εἴη τὸ κάλλος
κάλλος, εἰ μὴ ἡδισον εἴη.

ς'. Ἐγὼ δὲ οἶμαι καὶ αὐτὸ τὸ ἐναντίον, διὰ τῶν ἀποφαίνεσθαι
τὴν ἡδονὴν πάντων χρημάτων αἰρεσιωτέραν, ἥς εἵνεκα ἂν τις καὶ θά-
νατον ἀλλάξαιτο, καὶ τραύματα, καὶ πόνους, καὶ ἄλλα μυρία δυσχερῆ·
Καὶ γὰρ ἄλλο ἄλλῳ ἐπιβιθῆς ὄνομα τῆς τῶν αἰτίας, Ἀχιλλεὺς
μὲν ἀποθνήσκοντι ἐκόντι, καὶ τιμωρῶντι ἀποθανόντι τῷ Πατρόκλῳ,
Φιλίαν· Ἀγαμέμνονι δὲ ἀγρυπνῶντι καὶ προβλεπόμενῳ καὶ προπο-
λεμῶντι, βασιλείαν· τῷ δὲ Ἐκτορι ἐξηγερμένῳ καὶ προμαχομένῳ καὶ
ἀριστεύοντι, σωτηρίαν πατρίδος· πάντα ταῦτα ἐρεῖς ἡδονῶν ὀνόματα.
Ὡς περ γὰρ ἐν ταῖς τῶν σωμάτων νόσοις ἀγαπᾷ ὁ κάμνων τεμνό-
μενος καὶ ἐμπιπράμενος, καὶ διψῶν καὶ λιμώτων, καὶ τὰ δυσχερῆ τῇ φύ-

perferre famemque, et quicquid natura ingratum est, ut pro his postea somno suo frui possit; quod si spem futuri tollas boni, etiam praesentium tolles malorum patientiam: ita in actionibus nostris laborum cum voluptatibus vicissitudo intercedit et permutatio, quam tu quidem virtutem dicis; ego vero ut virtutem non tollo, ita unum hoc ex te quaeram: Utrum sine amore ullo virtutem persequatur animus? Hunc si das amorem, voluptatem dedisti.

7. Licet enim nomen permutes, nec voluptatem voces, sed gaudium; diversa admitto nomina, rem tamen ipsam video, voluptatem agnosco: quae sola effecit, ut, tot qui tantisque sese obtulit laboribus Hercules, tot quotidie mala sustinuit, qui cum belluis certavit, tyrannos invasit, feras aggressus est, cum violentis totius terrae congressus est imperatoribus, terramque securam vacuumque monstris reddidit et quasi purgavit, qui Oetam petiit, ignem accessit, non alio manu ductore quam magnis divinisque quibusdam usus voluptatibus, quarum aliae comitabantur labores, sequebantur aliae; sponte sua subierit haec omnia. Atqui solos, quos subit, labores intueris; voluptates vero, quibus pascitur, non vides. His ipsis, dum ageret, delectabatur Hercules, ac propterea agebat; nec egisset, nisi delectatus fuisset. Nam de Bacchi quid opus est dicere voluptatibus, quae facrorum vice sunt, nocturni illi discursus thyasi, choreae, tibiaeque, ac cantus? Quae omnia nihil aliud sunt, quam diversae voluptates Bacchicae, quae repraesentantur in mysteriis.

8. Quid de Baccho loquor aut Hercule? Fabulosa sunt haec, aut heroica. Adducamus Socratem. Alcibiadem amas, o noster Socrates, post hunc Phaedrum, post Phaedrum Charmiden. Amas, o Socrates, nec ulla te latere potest pulchritudo Attica. Age, fatere causam, nec ignominiam time: castus enim cum voluptate potest esse amor, sicut cum dolore impudicus. Quod si absque voluptate ulla solum animum, non etiam corpus amas, Theaetetum ama: atqui hunc non amas, simus quippe erat. Ama ergo Chaerephontem:
sed

σει προσιέμενος ἐκὼν, ἀντικαταλλάττομενος ταῦτα τῆς προσδοκίας τῷ ὕπνῳ· εἰ δὲ ἀφέλοις τὴν ἐλπίδα τῷ μέλλοντος ἀγαθῷ, ἀφαιρήσεις τὴν αἵρεσιν τῶν παρόντων κακῶν· ἔτω καὶ ταῖς πράξεσιν ἀντίδοσις γίνεσθαι πρὸς ἡδονὰς πόνων, ἣν σὺ μὲν ἀρετὴν καλεῖς, ἐγὼ δὲ τὴν μὲν ἀρετὴν δίδωμι, ἐρήσομαι δὲ σε· εἰ ἄνευ τῆς πρὸς αὐτὴν φιλίας τὴν ἀρετὴν ἢ ψυχὴν εἴλετο; εἴαν γὰρ τὴν φιλίαν δῶς, ἡδονὴν δίδως.

ζ'. Καὶ ὑπαλλάξῃς τὸν νομα, καὶ χαρὰν τὴν ἡδονὴν καλεῖς, ἔνε-
μεσῶ τῆς ἀφθονίας τῶν ὀνομάτων, τὸ δὲ πρᾶγμα ἐρῶ, καὶ τὴν ἡδο-
νὴν γνωρίζω· ἢ ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα ἐκεῖνον τὸν τῶν πολλῶν καὶ
θαυμαστῶν πόνων ὁμιλητὴν καὶ ἀγωνιστὴν καὶ ἐθάδα, τὸν πρὸς τὰ θη-
ρία παραβαλλόμενον, τὸν τοῖς πανταχῶς δυνάσταις προσφερόμενον,
τὸν πρὸς τὰς ἀγροὺς φιλονεικῶντα, τὸν ἡμερωτὴν τῆς γῆς, τὸν κα-
θάρετον, τὸν ἐπὶ τὴν Οἶτην ἰόντα, τὸν ἐπὶ πῦρ παραγιγνόμενον,
ἐκ ἄλλῳ τινὶ ἢ μεγάλαις καὶ θαυμασταῖς καὶ ἀκράτοις ἡδοναῖς χει-
ραγωγούμενον, ταῖς μὲν παρέσαις ὁμῶς τοῖς πόνοις, ταῖς δὲ μελ-
λόνταις μετὰ τὰς πόνους, ἐπὶ ταῦτα ἵεναι ἐκόντα. Ἀλλὰ σὺ μὲν
τὰς τότε πόνους ὁρᾷς, τὰς δὲ Ἡρακλέους ἡδονὰς ἔχ' ὁρᾷς, αἷς ἔχαι-
ρεν. Ἐχαιρε καὶ ὁ Ἡρακλῆς ταῦτα δρῶν, καὶ διὰ τῷτο ἔδρα· καὶ ἐκ
αὐτοῦ ἔδρα, εἰ μὴ δρῶν ἔχαιρεν. Αἱ μὲν γὰρ Διονύσας ἡδοναὶ καὶ τε-
λετῆς χώραν ἔχουσι, κῶμοι ἐκεῖνοι καὶ θίασοι καὶ χοροὶ καὶ αὐλοὶ καὶ
ᾄσματα· πάντα ταῦτα Διονύσας ἡδονῶν σχήματα ἐν μυστηρίοις ὁρ-
γιαζόμενα.

η'. Τί λέγω Διόνυσον καὶ Ἡρακλέα; μῦθοι ταῦτα, ἡρώϊκα
ταῦτα. Τὸν Σωκράτην λέγω. Ἐρᾷς, ὦ Σώκρατες, Ἀλκιβιάδης, καὶ
μετὰ τῷτον Φαίδρος, καὶ μετ' ἐκεῖνον Χαρμίδης· ἐρᾷς, ὦ Σώκρατες,
καὶ σε ἔλανθάνει κάλλος Ἀττικόν. Ἀλλ' ὁμολόγησον αὐτῷ τὴν
αἰτίαν, καὶ μὴ φοβηθῇς τὴν ἀδοξίαν· ἔξεσι καὶ μεθ' ἡδονῆς σωφρό-
νως ἐρᾷν, ὡς ἔξεσι καὶ μετὰ λύπης ἀκολάτως ἐρᾷν. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς
ἡδονῆς ἐρᾷς, καὶ τῆς ψυχῆς μόνης, καὶ σώματος ἐκ ἐρᾷς, ἐράσθητι
Θεαίητες· ἀλλ' ἐκ ἐρᾷς, σιμὸς γὰρ ἦν. Ἐράσθητι Χαιρεφώντος·
ἀλλ'

sed ne hunc quidem amas, pallebat enim. Aristodemum ergo amas; atqui nec Aristodemum amas, deformis enim erat. Quem ergo amas? Si quis delicate comam alit, si quis formosus, aut venustus, aut pulcher est. Et de virtute quidem tua dubitare non possum, quin impudice non ames; nec diffido tamen animo, quin voluptatis causa id facias: non enim corpori diffido quin ab igne calere, nec oculis quin ab eo illustrari, nec auribus quin tibiae modis affici possint; sicut nec Hesiodo diffido qui a Musis docetur, nec Homero qui musicae suae suavitatem Calliopae, nec Platoni qui orationis suae sublimitatem Homero debet: omnia enim haec, oculi, aures, corpora, sermo, a voluptate trahuntur.

9. Etiam Diogenem illum in dolium suum voluptas deduxit. Quod si virtus comitetur quoque, cur exclusum propterea is voluptatem? Delectabatur dolio suo Diogenes, ut Babylone sua Xerxes; delectabatur sicco pane, sicut condimento suo Smindyrides; delectabatur omnibus fontibus, ut Choaspe solo Cambyses; delectabatur sole, sicut purpuris suis Sardanapalus; delectabatur baculo suo, sicut hasta sua Alexander; delectabatur pera sua, sicut omnibus thesauris Croesus. Quod si voluptatem alteram confers cum altera, vincit Diogenis. Plena quidem voluptatum sunt illorum omnia, sed quae molestiam secum trahant. Proelio devictus lamentatur Xerxes, vulneratus gemit Cambyses, exustus ejulat Sardanapalus, rejectus dolet Smindyrides, captivus lacrymatur Croesus, pugna prohibitus luget Alexander; at voluptates Diogenis sine ulla lamentatione aut gemitu, sine lacrymis sunt aut moerore. Tu interim labores eas vocas; quia enim ex natura tua illius hercule metiris ingenium, mensura medius fidius iniqua: tibi namque labor erit, eadem si agas; Diogeni voluptas. Ausim ego amplius dicere, nullum unquam veriore fuisse voluptatis amatorem Diogene. Domum, quam administraret, non habuit; molesta est domesticae rei administratio: rempublicam non attigit, res enim est gravissima: uxorem non duxit, de Xanthippe audiverat: liberos non eduxit, pericula ante oculos habebat. Sic omnis immunis mali, liber securusque, sine metu aut moerore
ullo,

ἀλλ' ἐκ ἐραῶς, ὥχρὸς γὰρ ἦν. Ἐράσθητι Ἀριστοδήμῃ· ἀλλ' ἐκ ἐραῶς· αἰσχροὺς γὰρ ἦν. Ἀλλὰ τίνων ἐραῶς; εἴ περ τις εὐκόμης, εἴ περ τις ὠραῖος, εἴ περ ἄβρὸς, εἴ περ καλός. Καί πιστεύω μὲν τῇ ἀρετῇ, ὅτι δικαίως ἐραῶς, ἐκ ἀπιστῶ δὲ τῇ ψυχῇ, ὅτι δι' ἡδονὴν ἐραῶς· ἔδὲ γὰρ σώματι ἀπιστῶ ὑπὸ πυρὸς θερμαινομένῳ, ἔδὲ ὀφθαλμοῖς ὑπὸ ἡλίου φωλιζομένοις, ἔδὲ ἀκοαῖς ὑπὸ αὐλῶν γαννυμέναις, ἔδὲ Ἡσιόδῳ ὑπὸ Μουσῶν διδασκομένῳ, ἔδὲ Ὀμήρῳ ὑπὸ Καλλιόπης λιγαινομένῳ, ἔδὲ Πλάτῳ ὑπὸ Ὀμήρου μεγαλυννομένῳ· πάντα ταῦτα ὑφ' ἡδονῆς ἑλκεῖται, καὶ ὀφθαλμοὶ, καὶ ἀκοαὶ, καὶ σώματα, καὶ λόγοι.

Θ'. Ἀλλὰ καὶ τὸν Διογένην ἐκεῖνον εἰς τὸν πίθον ἡδονὴν εἰσάγει· εἴ δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ αὐτῷ συνεισέβαλλε, τί τὴν ἡδονὴν ἐξοικίζεις τῷ λόγῳ; Ἡδεῖο ὁ Διογένης τῷ πίθῳ, ὡς Βαβυλῶνι Ξέρξης· ἡδεῖο τῇ μάχῃ ὁ Διογένης, ὡς ὁ Σμινδυρίδης τῇ καρύκῃ· ἡδετο ταῖς κρήναις πανλαχῆ, ὡς ὁ Καμβύσης Χοάσπῃ μόνῳ· ἡδεῖο τῷ ἡλίῳ, ὡς Σαρδανάπαλλος ταῖς πορφυρίσιν· ἡδεῖο τῇ βακχηρίᾳ, ὡς Ἀλέξανδρος τῷ δόρατι· ἡδεῖο τῷ θυλάκῳ, ὡς ὁ Κροῖσος τοῖς θησαυροῖς. Κἂν παραβάλης ἡδονὰς ἡδοναῖς, τὰ Διογένης κρατεῖ· τὰ γὰρ ἐκείνων μετὰ μὲν ἡδονῆς, ἀλλὰ ἀναμέμικται λύπη πανταχῆ· ὀδύρεται Ξέρξης ἡττώμενος, σένει Καμβύσης τιτρωσόμενος, οἰμώζει Σαρδανάπαλλος ἐμπιμπράμενος, ἀνιάται Σμινδυρίδης ἀπελαυνόμενος, δακρύει Κροῖσος λαμβανόμενος, λυπεῖται Ἀλέξανδρος μὴ μαχόμενος· αἱ δὲ Διογένης ἡδοναὶ οἰμωγῆς ἀπειροί, ἄστροι, ἀδάκρυτοι, ἄλυποι. Σὺ δὲ τὰς ἡδονὰς αὐτῆς πόνης καλεῖς· μετρεῖς γὰρ τὰ Διογένης τῇ σαυτῆ φύσει, πονηρῶς μέτρω· σὺ μὲν γὰρ ἀλγήσεις ταῦτα δρών, Διογένης δὲ ἡδετο. Ἐπιπολήσαιοι δ' ἂν ἔγωγε εἰπεῖν, ὡς ἔδεις ἡδονῆς Διογένης ἦν ἐραστὴς ἀκριβέστερος. Οὐκ ἐσίαν ἔνεμεν, ἐπίλυπον γὰρ οἰκονομία· ἔπολιείας ἐφήψατο, ἀνιερὸν γὰρ τὸ χρῆμα· ἐκ ἐπειράθη γὰρ, ἦκε γὰρ τὴν Ξανθίππην· ἐκ ἐπειράθη παιδοστροφίας, ἐώρα γὰρ τὰ δεινὰ· ἀλλὰ ἄφελος παντὸς τῆς δεινῆς, ἐλεύθερος, ἄφρονις, ἀδεής, ἄλυπος

ullo, solus mortalium, tanquam domum unam, totam colebat terram; voluptatibus apertis fruebatur, incustoditis, affluentibus.

10. Ad legiflatores transeamus a Diogene, ipsasque inspiciamus respublicas. Noli de Sybaritarum arbitrari me dicturum esse; aut de Syracusiorum quorum deliciae, aut Corinthiorum quorum voluptates, aut Chiorum quorum opulentia, aut Lesbiorum quorum vina, aut Milesiorum quorum vestimenta celebrantur: ad principes ipsos accedo, ad Athenienses venio, Lacedaemonios lubet intueri. Hic flagella sunt plagaeque Laconicae, hic venationes cursusque, tum coenae parcissimae, stragulaeque vilissima: etiam in his tamen voluptates video. Maeste Lycurge, qui pro minimis laboribus voluptates introducis magnas; parva das, magna accipis; labores instituis brevissimos, voluptates pro iis accipis perpetuas. Quae sunt voluptates, inquires, Spartanae? Urbs sine muris, sine metu, intacta ab igne; quae nec hostem unquam ac peregrinum vidit clypeum, quae luctum nullum, nullas unquam minas audivit. Quid autem metu tristius, aut servitute durius, aut necessitate est molestius? quibus si semel urbem liberaris, multas pro illis reddis voluptates. Illius voluptatis alumnus erat Leonides, illius Othryades, illius Callicratidas. Atqui hi fuere caesi. Ita, sed honeste. Quarum autem voluptatum causa? Non aliter quam in corpore fieri solet, in quo partes amputantur, ut servetur totum. Pars reipublicae Spartanae erat Leonides, sed pro tota Spartanorum occidit republica; pars erat et Othryades, pars et Callicratidas: ergo parvis hisce in bello interfectis partibus, domi vigeant cives, voluptate fruebantur integra. De Atheniensium vero rebus quid necesse est dicere? omnia ibi festorum plena, hilaritatis omnia, ut ipsa anni tempora divisisse inter se voluptates videantur. Vere Dionysia celebrantur, autumno mysteria; et ita deinceps singulas anni partes aliquis sibi vendicat Deus, Panathenaea, Scirrophoria, Haloa, Apaturia. Dum alii navali proelio certant, alii domi festa agunt; alii terrestrem ineunt pugnam, alii Dionysia cum risu celebrant. Sed nec ipsa bella, quae res omnium est severissima, carent voluptatibus; sed et his tuba Tyrrhenica, tibia triremica, cantus militaris interjungitur. Vides voluptatum copiam.

DISSE RT.

ἄλυπος ἐνέμελλο τὴν πᾶσαν γῆν, ὡς οἶκον ἓνα, μόνος ἀνθρώπων ἡδοναῖς συνὼν ἀφραγῆτοις καὶ ἀταμιεύτοις καὶ ἀφθόνοις.

Ι. Τὸν Διογένην ἐῷμεν, καὶ μελῖωμεν τὰς νομοθέτας, καὶ πολυλείας σκεψώμεθα. Μὴ με οἰηθῆς ἐπὶ Σύβαριν ἥξειν, μηδὲ Συρακυσίων μνησθήσεσθαι τῶν ἀβροτάτων, μηδὲ Κορινθίων τῶν φιληδόνων, μηδὲ Χίων τῶν πλυσίων, μηδὲ Λεσβίων τῶν εὐοινοτάτων, μηδὲ Μιλησίων τῶν εὐειμονωτάτων· ἀλλ' ἐπὶ τὰς ἡγεμόνας ἔρχομαι, ἐπὶ Ἀθηναίους ἔρχομαι, καὶ τὰ Λακεδαιμονίων ἐξετάζω. Μάστιγες αὐταὶ καὶ πληγαὶ Λακωνικαὶ, καὶ Θῆραι, καὶ δρόμοι, καὶ δεῖπνα λιτὰ, καὶ σιβάδες εὐτελεῖς· ἀλλ' ὁρῶ καὶ τῶν τὰ τερπνά. Εὖγε, ὦ Λυκῆρδε, σμικρῶν πόνων μεγάλας ἡδονὰς ἀνλειςάγεις· ὀλίγα δὲς, μεγάλα ἔλαβες· ἐφημέρους δὲς πόνους, ἡδονὰς διηνεκεῖς ἀντέλαβες. Τίνες, λέξεις, Σπαρτιατικαὶ ἡδοναί; Πόλις ἀτείχιστος, ἀφοβός, ἀπειρός πυρός, ἀθέαλος πολεμίων, ἀθέαλος ξενικῶν ἀσπίδων, ἀνήκοος σόνων, ἀνήκοος ἀπειλῆς. Τί δ' ἂν εἴη φόβος λυπηρότερον; τί δὲ δαλείας ἀνιαιρώτερον; τί δὲ ἀνάγκης ἐπιπονώτερον; ὅταν δὲ ταῦτα ἀπαλλάξῃς πόλεως, πολλὰς αὐτῇ ἡδονὰς ἀνλειςάγεις. Ἐκείνης τῆς ἡδονῆς θρέμμα ἦν ὁ Λεωνίδας, ἐκείνης ὁ Ὀθρυάδας, ἐκείνης ὁ Καλλικρατίδας. Ἀλλὰ ἀπέθνησκον ἔτσι. Ἀπέθνησκον καλῶς. Ὑπὲρ ποίων ἡδονῶν; καὶ γὰρ τῶν σωμάτων ἐκκόπτεται μέρος ὑπὲρ ῥασιώνης τῆ ὅλης. Μέρος ἦν καὶ ὁ Λεωνίδας τῆς Σπάρτης, ἀλλὰ ἀπέθνησκεν ὑπὲρ τῆς Σπάρτης· μέρος Ὀθρυάδας, Καλλικρατίδας μέρος· τοῖσδε ἀφαιρεμένων σμικρῶν μερῶν, ἐσώζοντο αἱ οἰκοὶ ἡδοναί. Τὰ δὲ Ἀθηναίων τί χρὴ λέγειν; πάντα μετὰ ἐορτῆς τὰ Ἀττικά, πάντα θυμηδίας· καὶ διέλαχον αὐτοῖς ὥραι τὰς ἡδονὰς, ἥρος Διονύσια, μετοπώεα μυστήρια· καὶ ἄλλην ὥραν ἔχει ἄλλος θεός, Παναθήναια, Σκιρόφορεια, Ἄλωα, Ἀπαλῆρεια. Ναυμαχῶσιν ἐν θαλάττῃ, οἱ δὲ οἰκοὶ ἐορτάζουσι· πολεμῶσιν ἐν γῇ, οἱ δὲ ἐν Διονύσει γελῶσιν. Ἀλλ' εἰδὲ οἱ πόλεμοι, τὸ σκυθρωπότατον, ἡδονῶν ἔρημοι· ἀλλὰ συνάττεται τέτοις ἢ Τυρρήνῃ σάλπιγγι, ἢ αὐλῶς τριηρικῶς, ἢ ᾧδῇ ἐμβαλήρειος. Ὁρᾷς τὴν ἀφθονίαν τῶν ἡδονῶν.

DISSERT. IV.

Quis sit philosophiae finis.

VERAM invenire rationem est difficile: plerumque enim id evenit homini, ut quo foecundiore sit ingenio, eo minus valeat iudicio. Et reliquae quidem artes, in iis circa quae versantur singulae, cum ipso progressu plura semper inveniunt quotidie: philosophia quo plus proficit, eo contrariis magis ambiguisque abundat argumentis; non aliter quam agricolae, qui instrumenta cum habent plurima, minus foecundo tamen agro utuntur. Et civilia quidem iudicia sententiae iudicum ac corona, tum pigmenta oratorum, populi que dirigunt suffragia: hic vero quis nobis iudex erit, qua tandem verum a falso distinguemus sententia? Ratione? at nullam invenies, cui non dari possit contraria. Affectione? parum fidum narras iudicem. Multitudine? plures hic indocti sunt. Opinione? deterioribus favet illa.

2. Ecce tibi, vel in hoc ipso de quo agimus, cum voluptas inter se virtusque contendat atque inter se componantur, nonne et vi sua virtutem ejicit voluptas, et opinione vulgi superior evadit, et numero vincit testium, et vehementius afficit? Illud vero quod restat, in quo omne virtuti est praesidium, ipsa ratio, non minus secatur, non minus dividitur, nec raro suum voluptati defert patrocinium. Invenies aliquem, qui ornate pro voluptatibus dicat, virtutem vituperet, et, quod dici solet, a viris ad foeminas transferat imperium; simulque et habitum mutet philosophi, et retineat nomen. Relinque, mi homo, una cum oratione tua et nomen. Ipsa fundamenta evertis: nihil philosophiae cum voluptate est commune: alius est voluptatis, alius sapientiae studiosus: distincta sunt nomina, distincta sunt opera, distinctum est genus; sicut aliud est Laconicum quam Atticum, aliud barbaricum quam Graecum. Si enim

ΛΟΓΟΣ Δ΄.

Τί τέλος Φιλοσοφίας.

ΧΑλεπόν εὔρεῖν λόγον ἀληθῆ· κινδυνεύει γὰρ ἡ τῷ ἀνθρώ-
 πῳ ψυχὴ, δι' εὐπορίαν τῷ φρονεῖν, τῷ κρίνειν ἀπορεῖν.
 Καὶ αἱ μὲν ἄλλαι τέχναι, πρόσω ἴσσαι, κατὰ τὴν εὐ-
 ρεσιν εὐστοχώτεραι γίνονται, ἐκάστη περὶ τὰ αὐτῆς ἔργα· φιλο-
 σοφία δὲ, ἐπειδὴν αὐτῆς εὐπορώτατα ἔχει, τότε μάλιστα ἐμπίπλα-
 ται λόγων ἀντιστάσιον καὶ ἰσορρόπων· καὶ ὅμοιον γεωργῶ, ἐπειδὴν ἐν
 περισσίᾳ γένηται ὀρεγάνων πολλῶν, ἀκαρποτέρα τῇ γῇ χρωμένῳ.
 Τὰς μὲν ἐν πολιτικᾷ διαδικασίᾳ εὐθύνει ψῆφος καὶ ἀριθμὸς δικα-
 σῶν, καὶ γνώμη ῥήτορος, καὶ δῆμος χεῖρες· ἐνλαῦθα δὲ τίς ἡμῖν παρ-
 ἔσαι δικαστῆς, καὶ τίνι ψήφῳ τὰληθὲς κρινῶμεν; Δόξῃ; ἀλλ' ἔκ ἂν
 ἔχοις εἰπεῖν λόγον, ὅτῳ ἔκ ἂν ἐξεύροις τὸν ἐναντίον. Πάθει; ἀλλ'
 ἄπιστος ὁ δικαστῆς. Πλήθει; ἀλλὰ πλείους οἱ ἀμαθέστεροι. Δόξῃ;
 ἀλλὰ τὰ χεῖρω ἐνδοξότερα.

Β'. Αὐτίκα ἐν τῷ παρόντι τῷ σκέμματι, ἡδονῆς ἀρετῇ ἀμιλ-
 λωμένης καὶ ἀντεξελαζομένης, ἢ παρωσαμένη τὴν ἀρετὴν ἡδονῇ, καὶ
 δόξῃ κρατεῖ, καὶ πλήθει μαρτύρων ὑπερβάλλεται, καὶ κατὰ πάθος δυ-
 ναστεύει; Ὁ δὲ μόνον ὑπόλοιπον ἦν τῇ ἀρετῇ συμμαχικόν, ὁ λόγος,
 καὶ τὸτο σχίζεται καὶ διαιρεῖται· καὶ ἐξεύρηταί τις καὶ παρ' αὐτῶν ἐπι-
 κερία ἡδοναῖς. Καὶ λέγει τις καλῶς, ὑπὲρ ἡδονῆς λέγων, καὶ τὴν
 ἀρετὴν φαυλίζει, καὶ μεταλίθισι τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῆς ἀνδρωνίτιδος
 ἐπὶ τὴν γυναικωνίτιν· καὶ τὸ μὲν σχῆμα τῷ φιλοσόφῳ μελενδύεται,
 τῷ δὲ ὀνόματος ἀξιοῖ κρατεῖν. Ἄφες, ἄνθρωπε, καὶ τὸνομα μετὰ τῷ
 λόγῳ. Παρανομεῖς περὶ τῆς θεμένης· ἔδεν φιλοσοφία καὶ ἡδονὴ
 κοινόν· ἄλλος μὲν ὁ φιλήδονος, ἄλλος δὲ ὁ φιλόσοφος· διακρί-
 νηται τὰ ὀνόματα, διακρίνεται τὰ ἔργα· διήρηται τὰ γένη, ὡς
 τὰ Λακωνικὰ τῶν Ἀττικῶν, ὡς τὰ βαρβαρικὰ τῶν Ἑλλήνων.
 Ἐάν

nim Spartiatam te esse dicas, aut Graecum, aut Doricum, aut Heracliden; et tiaram tamen admireris Medicam, aut mensam barbaricam, aut effedum Persicum: jam ad Persas deficis, transis ad barbaros; Pausaniam exuisti, Medus es, es Mardonius. Depone et nomen cum genere.

3. Et vulgus quidem cum voluptatem laudant, facile ferre possum; animus enim illis illiberalis est, rectaeque rationis penitus ignarus, cujus miseriam deplorare, cujus ignorantiae possis ignoscere: Epicuri vero nomen cum recordor, ferre hominem non possum. Nec enim philosophiam admitto, quae lasciviat: sicut imperatorem non fero, stationem qui deferat, tantumque in fuga dux sit; nec agricolam, qui segetes suas incendat; nec gubernatorem, qui marinos metuat fluctus: navigare oportet, imperare oportet, terram colere oportet, laborum plena haec sunt omnia; nihil quod pulchrum, quod honestum sit, ab ignavia producitur. Quod si ea, quae honesta sunt, voluptates dicas sequi, concedam: sequantur, dummodo ubique praecedat honestas;

rex unicus esto,

Et dominus,

cui imperium dedit Jupiter. Nam si ordinem confundas, ut imperet voluptas, morem gerat ratio; durum animo tyrannum et inexorabilem praeficis, cui ubique et sine excusatione ulla serviendum est, etiam cum foeda et injusta imperat. Quem enim voluptati terminum praescribes, quae a cupiditatum vires sibi assumit licentia? Infatiabilis hic tyrannus est, qui et quae adsunt despicit, et quae non adsunt desiderat; qui et abundantia accenditur, et spe erigitur, nimiaque lascivit copia. Hic tyrannus contra honestatem irritat turpitudinem, contra justitiam armat injustitiam. Nihil enim est, quod facilius sibi satisfieri patiatur, quam corporis necessitas. Sitit aliquis? ubique fontes sunt: esurit aliquis? ubique fagi sunt. Sol ille, quem vides, quavis penula calidior est: haec prata quovis spectaculo amoeniora sunt; hi flores genuinum odoris oblectamentum sunt. Et haecenus quidem voluptati praefigi potest terminus,

Ἐὰν δὲ Σπαρτιάτης εἶναι λέγων καὶ Ἑλλήν καὶ Δωριεὺς καὶ Ἡρακλείδης, θαυμάζης τιάραν Μηδικὴν καὶ τράπεζαν βαρβαρικὴν καὶ ἄρμάμαξαν Περσικὴν· περσίξεις, βαρβαρίζεις, ἀπολώλεκας τὸν Παισανίαν· Μῆδος εἶ, Μαρδόνιος εἶ. Ἀπόθῃ τῆνομα μετὰ τῷ γένει.

γ'. Τὸς μὲν ὅν πολλὰς ἡδονὴν ὑμνεῖας φέρω· βάναισος γὰρ ψυχὴ, καὶ ἀπεληλαμένη λόγῳ, ἐλεεινὴ μὲν τῷ πάθει, σύγνωστος δὲ τῆς ἀγνοίας· Ἐπίκροτον δὲ διὰ τῆνομα ὃ φέρω, ὃδὲ ἀνέχομαι φιλοσοφίας ὑβριζέσης. Οὐδὲ γὰρ στρατηγὸς ἀνέχομαι τὴν τάξιν ἀπολείποντος καὶ ἐξηλασμένου τῆς φυγῆς, ὃδὲ γεωργὸς ἀνέχομαι ἐμπιπράντος τὰ λήϊα, ὃδὲ κυβερνήτης ἀνέχομαι ἀποδειλιῶντος πρὸς τὴν θάλατταν· πλεῖν σε δεῖ, στρατηγεῖν σε δεῖ, γεωργεῖν σε δεῖ, πόνων ταῦτα μεσά· ἀλλ' ὃδὲν καλὸν ὑπὸ ῥασιώτης γίγνεται. Εἰ δὲ ἐπελὶ ἡδονὴ τοῖς καλοῖς, δίδωμι τῷτο· ἐπέσθω, ἀλλ' ἡγείσθω τὸ καλὸν πανταχῶς.

Εἰς κοίρανός ἐσθω,

Εἰς βασιλεὺς,

ὣς ἔδωκεν ἄρχειν ὁ Ζεὺς. Ἐὰν δὲ μελαθῆς τὴν τάξιν, καὶ ἄρχῃ μὲν ἡδονή, ἐπὶ τῷ λόγῳ· δίδως τῇ ψυχῇ τύραννον πικρὸν καὶ ἀπαρ-αίτητον, ὃ δὲ λυεῖν ἀνάγκη, καὶ ὑπηρετεῖν ὑπηρεσίας ἀνεπιλημήτους καὶ παντοδαπὰς, καὶ αἰσχερὰ προσάτλη, καὶ ἄδικα προσάτλη. Τί γὰρ ἂν εἴη μέτρον ἡδονῆς ἐπιλαβομένης ἐξουσίας ἐπιθυμημάτων; Ἀκόρεστος γὰρ ὁ τύραννος ἔστος, καὶ τῶν παρόντων ὑπεροπλικὸς, καὶ τῶν μὴ παρόντων ὀρεκλικὸς, καὶ διὰ περισσίαν ἐξαπλόμενος, καὶ ὑπὸ ἐλπίδος κενφιζόμενος, καὶ δι' εὐπορίαν ἐξυβρίζων. Οὗτος ὁ τύραννος ἐπανέστησε τὰ αἰσχερὰ τοῖς καλοῖς, ἔστος ἐφώπλισεν ἀδικίαν δικαιοσύνη, ἔστος μέτρω ἀμελείαν. Ὡς ἤτε χρεῖα τῶν σωμάτων τὰς αὐτῆς ὀρέξεις ὃ χαλεπῶς ἀναπλήρησι. Διψῇ τις; κρηναὶ πανταχῶς· πεινῇ τις; φηλοὶ πανταχῶς. Ἥλιος ἔστος, χλανίδων ἀλγεινότερος· λειμῶνες ἔστοι, θαμάτων τὰ ποικιλώτατα· ἄνθη ταῦτα, εὐωδαὶ φυσικαί. Καὶ μέχρι μὲν τούτων ἐς λαβεῖν ὅρας

minus, ipse nimirum usus. Quem si semel transcenderis longiusque processeris, liberum voluptati cursum nullisque definitum spatiis concedis, virtutemque penitus intercludis.

4. Hoc est quod plus habendi semper sitim excitat, hoc est quod tyrannides creat. Sicut nec regio angusta Pasargadae Persarum regi, neque Cyri sufficit nasturtium; verum universa voluptatibus illius vectigalis est Asia. Nisaeos illi equos alit Media, meretriculas Graeculas Ionia, barbaros eunuchos educat Babylon, artes cujuscunque generis subministrat Aegyptus, ebur suum Indi, odores Arabes; ne ipsi quidem nihil voluptatibus illius suppeditant fluvii, Pactolus aurum, triticum Nilus, aquam praebet Choaspes. Quid, quod ne haec quidem illi sufficiunt, quin peregrinas amare incipit voluptates? atque eo fine Europam petit, Scythas persequitur, Paeones evertit, Eretriam capit, navibus Marathonem invadit, ubique oberrat denique. O deplorandam in homine paupertatem! Quis enim pauperior illo esse potest, qui nunquam concupiscere desinit? Animus enim humanus cum semel ultra, quam flagitat necessitas, voluptates gustaverit, priora semper negligit, optat nova: ut revera Tanti de hoc, mutato nomine, narretur fabula. Quid enim aliud est, quam perpetua sitis ejus hominis, quem explere voluptas non potest? quid aliud, quam cupiditatum aqua, quae fluit semper aut refluit; quae tristissimis semper imbuuntur curis, tumultu, ac metu? Si adsit voluptas, times ne abeat; si absit, times ne non veniat: ut eum, qui haec sectetur, nec dolore vacare unquam, nec ullas sentire voluptates sit necesse, perpetuaque in confusione rerum et ambiguitate versari.

5. Jam cogita quem qualemque animo praeficias tyrannum: ut si Critiam loco Solonis Atheniensibus, ut si Pausaniam loco Lycurgi praeficias Lacedaemoniis. Ego enim, qui libertatem amo, lege opus, opus ratione habeo. Haec erectam immobilemque felicitatem servabit mihi, sine metu ullo, nullius indigam auxilii, non dejectam animo, non quae illiberalibus se submittat artibus; a quibus, tanquam rem magnam, paulatim voluptatem emendicet suam, non frustum panis tantum, ut mendicus ille Homericus, mehercules, non gladios
et

ἡδονῶν, τὴν χρεῖαν αὐτὴν· ἐὰν δὲ ταῦτα ὑπερβῇς, καὶ προσέλθῃς περ-
ραϊτέρῳ, δίδως ταῖς ἡδοναῖς δρόμον ἄπαυσον, καὶ τὰς ἀρετὰς ἀπο-
τειχίζεις.

δ'. Τῷτο γεννᾷ τὰς πλεονεξίας, τῷτο ποιεῖ τὰς τυραννίδας· ὃ
γὰρ ἱκανὸν τῷ βασιλεῖ τῷ Περσῶν χωρίον Πασαργάδαι, καὶ τὸ Κύ-
ρου κάρδαμον, ἀλλ' ἢ Ἀσία ἅπασα διέλαχε χορηγεῖν ἡδοναῖς ἄν-
δρὸς ἑνός. Τρέφει μὲν αὐτῷ Μηδία Νισαῖον ἵππον, πέμπει δὲ
Ἰωνία παλλακίδας Ἑλληνικάς, τρέφει δὲ Βαβυλῶν εὐνύχους βαρ-
βάρους, πέμπει δὲ Αἴγυπτος παντοδαπὰς τέχνας, ἐλέφαντα Ἰνδοί,
Ἀραβες εὐωδίαν· χορηγοῦσι δὲ καὶ οἱ πόλαμοι ταῖς βασιλέως ἡδο-
ναῖς, Πακίωλὸς χρυσὸν, Νεῖλος πυρὸν, Χοάσπης ὕδωρ· τῷ δὲ ὃ-
δὲ ταῦτα ἱκανὰ, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ ξένης ἡδονῆς, καὶ διὰ τῷτο ἐπὶ τὴν
Εὐρώπην ἐρχέται, διώκει Σκύθας, ἀνίστησι Παίονας, Ἐρεβρίαν λαμ-
βάνει, Μαραθῶνι ἐπιπλεῖ, καὶ πλανᾷται πανταχῶς. Ὡς τῆς πενίας
δυσυχέστατος. Τί γὰρ ἂν εἴη πενέστερον ἀνδρὸς ἐπιθυμῶντος διη-
νεκῶς; Ἐπειδὴν γὰρ ἅπαξ ψυχὴ γεύσῃται ἡδονῶν ὑπὲρ τὴν αὐτῆς
χρεῖαν, κόρος αὐτὴν τῶν πρότερον ἔχει, καὶ ἐτέρων ἐρα. Καὶ τὸ τῷ
Ταντάλῳ αἰνιγμα τῷτο ἦν ἄρα, δίψα διηνεκῆς ἀνδρὸς φιληδόνος, καὶ
ἡδονῆς νάμαλα προσιόντα καὶ ἀπιόντα αὐθις, καὶ παλίρροια ἐπιθυμιῶν,
καὶ λύπαι πικραὶ ταύταις ἀνακεκραμέναι, καὶ ταραχαὶ, καὶ φόβοι.
Φοβερὸν μὲν γὰρ παρῆσα ἡδονὴ μὴ ἀπέλθῃ, ἀνιερὸν δὲ μὴ παρ-
ῆσα μὴ ἔχ' ἔλθῃ· ὥςτε ἀνάγκη τὸν διώκοντα ἡδονὴν λυπόμενον
μὲν μὴ παύσασθαι, ἡδόμενον δὲ μὴ αἰσθάνεσθαι, ἀλλὰ συγκεχυμένον
ζῆν ἐν ἀσαφείᾳ πολλῇ.

ε'. Ὅρα τίνα καὶ ποῖον τύραννον τῇ ψυχῇ δίδως· ὥς Ἀθηναίοις
Κρεῖτταν, παρωσάμενος τὸν Σόλωνα· ὥς Λακεδαιμονίοις Πausανίαν,
παρωσάμενος τὸν Λυκῆρον· ἐγὼ δὲ ἐλευθερίαν ποθῶν, νόμος δέο-
μαι, λόγος δέομαι. Οὗτός μοι φυλάξει τὴν εὐδαιμονίαν ὀρθὴν καὶ
ἀσειστον καὶ ἀδεῇ καὶ αὐτάρκη, ὃ ταπεινὴν δὲ ὑποβεβλημένην ἀνδρα-
πόδων τέχναις· ὑφ' ὧν ἐρανιζόμενος ἀθροίσω τὸ μέγα τῷτο ὄφε-
λος, ἡδονὴν, αἰτίζων ἐκ ἀκόλως, μὰ Δία, κατὰ τὸν Ὀμήρου πῶλχεύ-
οντα,

et lebetes solum, sed quae etiam his absurdiora sunt; obsonium a Mithaeco videlicet, vinum a Sarambo, citharam a Conno, cantum a Milesia. Et quis erit horum modus, quis felicitatis ejus, quae ex voluptate oritur, terminus? ubi tandem consistemus? cui deferemus praemium? Quis tam beatus ille, tam vigil, tam industrius, quem nec noctu, nec interdiu, ulla latet aut praeterit voluptas; qui omnem animum, omnes sensus, non aliter quam flagella sua marinus polypus, eo intendit, ut omnes simul, quae ubique sunt, attrahat voluptates?

6. Fingamus, si videatur, hominis, quem voluptatum beat felicitas, hujusmodi imaginem: unum esse, qui eodem tempore colores videat jucundissimos, sonos audiat suavissimos, naribus odores percipiat gratissimos, succos gustet diversissimos, tepore foveatur jucundissimo, venereae rei sit intentus: si enim spatium concedas intermedium, separetque voluptates ac disjungas sensus, enervas voluptatem; cujus enim juvat praesentia, ejus necessario nocet absentia. Quis ergo tam firmus est animus, ut tantum voluptatis ferre possit impetum, quae quietem nullam, respirationem admittat nec minimam? Quis miserrime cum hoc agi non intelligat, futurumque ut otiari aliquando et vacare ipse desideret? quae enim diutius perseverat voluptas, fit molestia. Quid ergo miserius ea esse voluptate potest, quae commiseratione digna videtur? O Jupiter, Diique reliqui, patres artificesque terrae et maris, quaeque vigent in illis, quodnam hoc est animal, cui hunc locum, hanc vitam tribuistis? Quam audax, quam temerarium, quam loquax? Bonum non respicit, quod agendum est praetermittit, voluptatibus pascitur: sicut ducem suum populus, ita hanc sequitur:

Debuerat nasci nunquam, vel conjugis expers

interire totum hoc genus, si nihil voluptate a vobis majus poterit consequi.

7. Quomodo autem non posset? respondeamus enim cum Homero pro Jove. Habet, inquam, habet mentem, habet rationem: vita praeterea ejus ex mortalibus constat immortalibusque principiis; estque tanquam animal in medio utriusque positum, quod ab
humana

ονία, ἔδὲ ἄορας καὶ λέβητας μόνον, ἀλλὰ τὰ τῶν ἔτι ἀτοπώτερα·
 παρὰ μὲν Μιθαίικα ὄψον, παρὰ δὲ Σαράμβια οἶνον, παρὰ δὲ Κόν-
 νη ἑταίραν, παρὰ δὲ Μιλησίαν ὥδην. Καὶ τί τῶν ἔσθαι μέτρον;
 τίς τῆς ἐξ ἡδονῶν εὐδαιμονίας ὅρος; πῶς σησόμεθα; τίνι δώμεν τὰ
 νικητήρια φέροντες; τίς ὁ μακάριος ἀνὴρ; ἔστος καὶ ἄφρονος καὶ ἐπί-
 πονος, ὃν ἔκ ἑλάθεν ἔδὲ ἐξέφυγεν ἑδεμμία ἡδονή, ἔ νύκτωρ, ἔ μεθ'
 ἡμέραν· ἀλλὰ ἀπολείνασα αὐτῷ ἡ ψυχὴ τὰς αἰσθήσεις πάσας,
 καθάπερ ὁ θαλάττιος πολύπυς τὰς πολλὰς κόμας, διὰ τῶν πάν-
 τοθεν τὰς ἡδονὰς ἐπάξει πάσας ὁμῶς;

ς'. Πλάττωμεν, εἰ δυνατόν, τοιαύτην εἰκόνα, ἄνδρα εὐδαίμονα
 τὴν ἐξ ἡδονῶν εὐδαιμονίαν· ὁρῶντα μὲν τὰ ἡδίστα τῶν χρωμάτων,
 ἀκρόντα δὲ ἡδίστων ψόφων, ὁσφραινόμενον ὁσμῶν τερπνοτάτων, γευ-
 ὄμενον χυμῶν ποικιλωτάτων, χλιαινόμενον, ἀφροδισιάζοντα ὁμῶς·
 εἴαν γὰρ δῶς χρόνον, καὶ διασῆσης τὰς ἡδονὰς, καὶ τὰς αἰσθήσεις
 διέλης, κολάσεις τὴν εὐδαιμονίαν· πᾶν γὰρ, ὃ παρὸν εὐφραίνει,
 ἀφαιρεθὲν λυπεῖ. Καὶ τίς ἀνάσχοιτο ψυχὴ ἡδονῶν τοσούτων ὁ-
 χλον ἐπιρρέοντα αὐτῇ καὶ ἐπιφερόμενον, καὶ μηδεμίαν ἀνακωχὴν μη-
 δὲ ἀναψυχὴν παρεχόμενον; ἀλλ' ἔκ ἀθλιώτατα εἶκος διάγειν,
 καὶ ἐπιθυμεῖν ἀναβολῆς, καὶ ἀναπαύλης ἑρᾶν; χρονίζουσα γὰρ ἡδο-
 νὴ λύπην γεννᾷ. Τί ἂν οὖν γένοιτο ἀπιστότερον εὐδαιμονίας ἐλε-
 γμένης; ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ, πατέρες καὶ ποιηταὶ γῆς καὶ θαλάττης,
 καὶ ὅσα γῆς καὶ θαλάττης θρέμματα, οἷον τῆτο ζῶον τῷ δεῦρο τό-
 πῳ καὶ βίῳ ἐγκατεστήσατε; ὡς θρασὺ καὶ ἰταμόν καὶ λάλον, ἀ-
 γασθῆ ἄπορον, ἔργα ἔρημον, ἡδοναῖς βοσκόμενον καὶ δημαγωγέ-
 μενον;

Αἶψ' ὄφελεν ἄγονόν τ' ἔμεναι, ἄγαμόν τ' ἀπολέσθαι
 τὸ γένος τῆτο πᾶν, εἰ μηδὲν ἔξει παρ' ὑμῶν ἡδονῆς κρεῖττον.

ζ'. Καὶ πῶς οὐκ ἔχει; ἀποκρινώμεθα γὰρ καθ' Ὅμηρον ὑπὲρ
 τῆς Διός. Ἔχει μὲν γὰρ, ἔχει νῦν καὶ λόγον· συγχεράσαι δὲ αὐτῷ
 ὁ βίος ἐξ ἀθανάτων καὶ θνητῶν πραγμάτων, ὡς ζῶντινι ἐν μεθο-
 ρίῳ τελαγμένῳ, καὶ παρὰ μὲν θνητῆς πλημμελείας τὸ σῶμα ἔχοντι,

humana quidem contagione corpus deducat, e divino autem fonte mentem. Jam corpori proprium est voluptas, menti ratio; et corpus quidem cum brutis commune habet, peculiarem autem sibi mentem. Quare ibi quaere bonum hominis, ubi ejus est operatio; ibi operationem, ubi instrumentum; ibi instrumentum, ubi ejus conservatrix pars est. Ab ea jam incipe. Utrum alterum conservat, corpus anima, an animam corpus? conservatricem invenisti partem. Quod animi instrumentum est? mens. Operationem quaere. Quae mentis operatio est? prudentia: invenisti id, quod bonum dicimus. Si quis vero hanc in homine partem, quae prudentiae capax est, quae Deum respicit, contemnat; foedam illam alteram, corpus nimirum, voracemque, quae voluptates curat, velit pascere: cui hoc dicemus esse simile? Fabulae huic mehercules.

8. Fingunt in Thessaliae Pelio fuisse homines poetae, monstroso corpore, qui ab umbilico equi pone attrahebant formam. In ejusmodi forma monstrosa necesse fuit belluinam una saginare partem; loqui quidem ut hominem, saginari autem ut belluam; videre ut homines, coire ut belluas. Euge, poetae, poetarumque filii, antiquae generosaeque musae primi parentes; qua manifeste nobis illud, quod voluptatibus nos conjungit, ostendistis vinculum. Simulac enim belluinae imperant animo libidines, formam quidem integram relinquunt, sui vero obsequio eum, qui utitur, hominem in belluam convertunt. Hoc sibi Centauri volunt, hoc Gorgones, hoc Chimaerae, hoc Geryones, hoc Cercopes. Deme ventris libidinem, belluam dempsisti homini: deme penis libidinem, belluam amputasti. Dum vero vivunt una cum aliquo ac nutriuntur illa, quem in obsequium traxere sui, in eo necesse est cupiditates eorum dominari, animumque voces eorum personare.

ἐκ δὲ τῆς ἀθανάτης ἀπορροῆς τὸν νῦν λαμβάνοντι· ἴδιον δὲ σαρκῶν μὲν ἡδοναί, νῦν δὲ λόγος· καὶ κοινὸν μὲν αὐτῷ αἱ σάρκες πρὸς τὰ θηρία, ἴδιον δὲ νῦν. Ἐνλαῦθα τοίνυν ζῆτει τὸ ἀνθρώπου ἀγαθόν, ὅπερ τὸ ἔργον· ἐνλαῦθα τὸ ἔργον, ὅπερ τὸ ὄργανον· ἐνλαῦθα τὸ ὄργανον, ὅπερ τὸ σῶζον. Ἀπὸ τῆς σῶζοντος ἄρξαι. Πότερον πολέρεα διασωσικόν, σῶμα ψυχῆς, ἢ ψυχὴ σώματος; εὖρες τὸ σῶζον. Τί ψυχῆς ὄργανον; νῦν. Ζῆτει τὸ ἔργον. Τί νῦν ἔργον; φρόνησις· εὖρες τὸ ἀγαθόν. Εἰ δέ τις τὸν ἀνθρώπου τὴν μοῖραν ταύτην τὴν φρονέσαν καὶ θεοφιλῇ ἀτιμάσας, τὸ ἀτιμον ἐκείνο μόνον θρέμμα, τὰς σάρκας λέγω, τὸ ἀκόλαστον, τὸ ἀδηφάγον, τὸ ἡδοναῖς φίλον εὐωχεῖν ἐθέλοι· τίνοι ἂν εἰκάσαιμι τὴν τοιαύτην τροφήν; Ἡ τῷ μύθῳ, νῦν Δία.

ἢ. Γενέσθαι φασὶν οἱ ποιηταὶ ἄνδρας ἐν Πηλῷ Θετταλικὸν γένος, ἀτόπας τὰ σώματα, ἐξ ὀμφαλῶ ἐπισυρομένους ἵππε φύσιν. Ἐν δὲ τῇ τῆς τοιαύτης ξυνεσίας ἀμυσία πᾶσά περ ἀνάγκη βόσκειν ὁμῶς τὴν θηριώδη φύσιν· φθέγγεσθαι μὲν ὡς ἄνθρωπον, σιεῖσθαι δὲ ὡς θηρίον· ὄρεᾶν ὡς ἄνθρωπον, ὀχεύειν δὲ ὡς θηρίον. Εὖγε, ὦ ποιηταί, καὶ ποιητῶν παῖδες, παλῆρες παλαιᾶς καὶ γενναίας μάσης, ὡς ἐναργῶς ἄρα ἡμῖν τὸν πρὸς τὰς ἡδονὰς δεσμὸν ἠνίξασθε. Ἐπειδὴν ψυχῆς θηριώδεις κραλήσωσιν ἐπιθυμίαι, φυλάττειν τὴν ἀνθρωπίνην ἐπιφάνειαν, τῇ τῶν ἔργων ὑπηρεσίᾳ ἀπέφηναν τὸν χρώμενον ἐξ ἀνθρώπου θηρίον. Τῷτο οἱ Κένταυροι, τῷτο αἱ Γοργόνες, τῷτο αἱ Χίμαιραι, ὁ Γηρυόνης, ὁ Κέρκυψ. Ἀφελε τὴν γαστρὸς ἐπιθυμίαν, καὶ ἀφείλες τῷ ἀνθρώπῳ τὸ θηρίον· ἀφελε τὴν αἰδοίων ἐπιθυμίαν, καὶ διέκοψας τὸ θηρίον. Μέχρι δὲ ταῦτά τῳ συζῇ καὶ συντρέφεσθαι, καὶ πρὸς αὐτὰ τῇ θεραπείᾳ νένευκεν, ἀνάγκη τὰς ἐκείνων ὀρέξεις κρατεῖν, καὶ βοᾶν τὴν ψυχὴν τὰς ἐκείνων φωνάς.

DISSERT. V.

Ex adversa fortuna utilitatem percipi.

MISERUM videri possit, siquidem bona in gratiam hominum a malis distinxere Dii immortales, ut diversas definitasque habeant naturas, nec cum altero confundi possit alterum, non magis quam dies cum nocte, aut lux cum tenebris, aut ignis cum aqua (quorum singula si cum contrariis velis conjungere, aut pugnantiam utriusque in eandem naturam confundere, quod utriusque proprium est, penitus tollis) homines tamen, qui beatam sequuntur vitam, ultro illis mala admisceant. Ut si quis illis concedat Deorum, ut interdum luce clara vivant, perpetuo fruantur lumine, somno nocturnaque quiete carere possint; indignaturi sint solem nunquam recedere, nec tenebris vicissim locum dare. Mane, quaeso, ne plurima simul respondere cogamur. Si quidem inveniri humani possint oculi, qui lucem ferant perpetuam; aut dari ars aliqua, quae solis circularem queat sistere ambitum, ut supra terram suspensus, lampadis instar clarissimae, quae in excelso defigitur loco, lumen nobiscum semper communicaret suum; hoc siquidem posset, staretque sol ipse, nec aspectu ejus nostri defatigarentur oculi: quis ita demens furiosusque esset, quem tam sinistra animi afflaret cupido; ut noctem tenebrasque amare, oculos quiescere, corpus denique, ad instar defuncti hominis, malit abjicere? Quod si connivere perpetuo possint oculi, nec tamen propterea sol abire desinat; aut si abire sol desinat, connivere tamen perpetuo nequeant oculi: vides non voti nostri opus esse, ut lucem semper videamus; sed necessitatis, ut noctem admittamus.

2. Eodem modo amor, qui bonum prosequitur, sese habet. Amat enim hoc animus: quidni amaret enim? et odit malum: quidni odisset enim? nec fieri tamen potest, ut vel, quod amat, consequatur penitus;

ΛΟΓΟΣ Ε΄.

Ὅτι ἐστὶ καὶ ἐκ τῶν περιστάσεων ὠφελεῖσθαι.

Εἰνὸν γε, εἰ οἱ μὲν θεοὶ διέκριναν τοῖς ἀνθρώποις τὰγα-
θὰ ἐκ τῆς τῶν κακῶν ὁμιλίας, ἀνεπίμικτον ἐκάτερον ἐ-
κατέρῳ εἶναι θέμενοι, καὶ διαστήσαντες αὐτῶν τὰς φύ-
σεις, καθάπερ ἡμέρας πρὸς νύκτα, καὶ φῶς πρὸς ζόφον, καὶ πρὸς
ὔδωρ πυρὸς (ὧν ἕκαστον εἰ ἐθελήσας πρὸς τὸναντίον ἀγαγεῖν, καὶ
ἀνακεράσαι αὐτῶν τὴν διαφορὰν εἰς κοινὴν φύσιν, διαφθερεῖς τὸ
ἐκατέρῃ ἴδιον) οἱ δὲ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἐκόντες εὐδαίμονα διώκον-
τες βίον, καταμιγνύουσιν αὐτῷ δυσυχίας· καὶ τινες θεῶν αὐτοῖς
συγχωρῆσαι ζῆν δι' ἡμέρας ἐν φωτὶ λαμπρῷ καὶ διηνεκεῖ, αὐπνῶ
καὶ ἀδεεῖ τῆς ἐν νυκτὶ ἀναπαύλης, ἄχθονται τῷ ἡλίῳ, μηδέποτε
ἐξισαμένῳ, μηδὲ εἰς τὸ παλίσκιον παραχωρῶντι. Ἐχε δὲ αὐ-
τόθι, μὴ ἀποκρινέμεθά σοι ποικίλον. Ὡς εἰ μὲν περὶ τὶς ἐστὶν
ἀνθρώπων ὅψις ἀνέχεσθαι φωτὸς διηνεκῆς, καὶ εἴπερ τις μηχανῇ
σῆσαι τὸν ἥλιον τῷ κύκλῳ δρόμου, ὥστε ἀνέχειν ὑπὲρ γῆς αἰεὶ,
καθάπερ πυρσὸν ἐκ κορυφῆς ὑψηλῆς ἐκπέμποντα ἐφ' ἡμᾶς τὸ
παρ' ἑαυτῷ φῶς· εἰ ταῦτα ὑπάρχοι, καὶ σαίη μὲν ὁ ἥλιος, ἀνέ-
χονται δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ πρὸς αὐτὸν διηνεκῶς δεδορκότες· τίς ἔτι
ἀνόητος καὶ ἐπιμανῆς καὶ κακοδαίμων τῷ ἔρωτος, ὥστε ποθεῖναι νύ-
κτα καὶ σκότος, καὶ ὀφθαλμῶν ἀργίαν, καὶ σώματος ῥίψιν ἐγγύτατα
νεκρῷ; Εἰ δὲ θᾶττον μὲν ἀνάσχοιντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐπνίας, ἢ σαίη
ὁ ἥλιος, θᾶττον δ' ἂν σαίη ὁ ἥλιος, ἢ ἀνάσχοιντο οἱ ὀφθαλμοὶ αὐ-
πνίας· ἐκ εὐχῆς ἔρπον ἢ πρὸς τὸ φῶς φιλία, ἀλλὰ ἀνάγκης ἢ πρὸς
νύκτα συνουσία.

Ε. Ταύτη τοι καὶ ὁ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἔρως ἔχει. Ἐφίεσθαι μὲν
γὰρ αὐτῷ ἡ ψυχὴ· τί δὲ ἔμelli; καὶ πολεμεῖ τὸ κακῷ· τί δὲ
ἔμelli; ἀλλ' ἐκ ἐστὶν αὐτῇ ἔτε ὧν ἐφίεσθαι καθαρῶς τυχεῖν,

penitus; aut, quod odit, vitet penitus. Nec jam de improbo loquor animo, qui malis et abundat undique, et bona ignorat; qui in spe ipsa diffidit, in felicitate summa facile labitur: sed quem probum, quem prudentem dicimus. Videamus ergo an et hunc putemus, si ad felicitatem semel pervenerit, posse inoffenso vitae cursu pergere, summaeque illa fortunae benignitate semper uti; an potius humanae id naturae contingere non posse arbitrandum sit: quia multa sunt, quae obstant. Sicut viro celeriter currenti evenire solet, multae ut occurrant foveae, viarumque praerupta, tum abyssi, aggeresque; quos, nisi cursu admodum aut saltu valet, transilire si velit, facile labitur, offendit, errat, animum despondet. Vir contra fortis, curfor strenuus, viae peritus, a viribus suis hoc habet, celeriter ut pergat; a peritia, ut non aberret; ab arte, ut non impingat: novit enim, quae plana sit via minimeque salebrosa; quae contra celet foveam, quae nec vitari possit in cursu, nec videri possit currenti.

3. Hoc est quod obscure de humana vita protulit Homerus:

Dolia bina jacent Jovis alto inclusa cubili,

inquit: quorum in altero mala sunt plurima, bonum nihil; alterum utroque mixtum est; tertium vero, in quo bona pura sint, nusquam in Jovis ponit domo. Jam quae ex doliis hauriuntur illis, ita hominibus distribuit, ut Homero placet, Jupiter, ut ex altero puri putique mali calicem profundat inevitabilem, contentionibus plenum et furiis, pavore ac metu, sexcentis denique aliis noxiis merisque malis; ex altero vero, ut Homerus diceret, bono mixtum maloque. Ego temperamentum hoc quidem intelligo, nec fidem detraho; libet tamen verbis paulo lenioribus alteram distributionem Jovis, quae melior videtur, exprimere: hoc nimirum modo.

4. Virtus animi improbitasque horum doliorum sunt fontes: quarum haec rapidam praecipitemque evomens undarum vim vitam confundit, ac inundat; haud secus quam fluminis hyberni impetus in segetes plantasque diffunditur, invisus agricolis, invisus pastoribus, nec viatoribus gratus, infructuosus, sterilis, inutilis, noxiusque: virtutis

ἔθ' οἷς πολεμεῖ μὴ περιπεσεῖν ἐξ ἀνάγκης. Οὕτω λέγω τὴν μοχθηρὰν ψυχὴν (αὕτη μὲν γὰρ πάγκακός τις, καὶ ἀγαθῶν ἄμοιρος, καὶ ἐν ἐλπίσιν ἄπιστος, καὶ ἐν εὐτυχίᾳ ἀκροσφαλὴς) ἀλλὰ τὴν ἐπιεικὴ καὶ φρονήσεως ἐπήβολον. Φέρε ἴδω πότερα καὶ ταύτην φῶμεν ἐπιλαβομένην τῆς ἀρετῆς εὐροῖα τινὶ βίᾳ καὶ εὐτυχημάτων ἀκμῇ συγγίγνεσθαι αἰεὶ, ἢ τῆτο μὲν ἀμήχανον ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει· πολλὰ γὰρ τὰ ἐν ποσὶ, καθάπερ ἀνδρὶ κέφως θεόνῃ ὀρύγμαλα καὶ κρημνοὶ καὶ βάραθρα καὶ τειχία, ἐν οἷς ὁ μὲν ἀμαθὴς τῆς ὁδῶς, καὶ μαλθακὸς θεῖν, καὶ διαπηδᾶν ἀσθενὴς, καὶ παραθεῖν ἀκροσφαλὴς, πλᾶϊει καὶ σφάλλεται καὶ ἀποδειλιά· ὁ δὲ ἀγαθὸς καὶ δρομικὸς ἀνὴρ καὶ ἐπισήμων τῆς ὁδῶς, καλὰ μὲν τὴν ῥώμην ὀξέως θεῖ, καλὰ δὲ τὴν ἐμπειρίαν ἀπλανῶς, καλὰ δὲ τὴν τέχνην ἀσφαλῶς, οἷδε μὲν τίς μὲν τῆς ὁδῶς ἡ λεία καὶ ἁπλᾶιστος, τίς δὲ ἡ διεσκαμμένη, καὶ ἀναγκαία μὲν διελθεῖν, ἀπροαίρετος δὲ τῷ θεόνῃ.

γ'. Τῆτό μοι καὶ περὶ τὸν βίον Ὅμηρος ἠνίξατο·

Δοιοὶ γὰρ τε πίθοι καλᾷκεῖσθαι ἐν Διὸς ἔδει, φησὶν· ὁ μὲν πλήρης κακῶν, ἀγαθῶν ἀνεπίμικτος· ὁ δὲ ἐξ ἀμφοῖν κεκραμένος· τρίτον γὰρ πίθον ἔδαμξ ἐν Διὸς εἶναι λέγει, ἀγαθῶν ἀκηράτων. Νέμει δὲ Ζεὺς τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει, κατὰ τὴν Ὀμήρου ᾠδὴν, ἐκ τοῖν πίθοιν τέτοιον ἀρτυρόμενος, ἐκ μὲν τῶς κακῶν ἀενάων ῥεῦμα ἰσχυρὸν καὶ βίαιον, μεσὸν ἐρίδων καὶ ἐριννύων, καὶ πλοίας καὶ φόβου, καὶ ἄλλων μυρίων δυσανήτων τε καὶ ἀκράτων κακῶν· ἐκ δὲ τῶς νέμει, ὡς μὲν ἂν Ὅμηρος εἴποι, ῥεῦμα μικρὸν ἀγαθῶν καὶ κακῶν. Ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν τὴν μίξιν, καὶ πείθομαι τῷ λόγῳ, εὐφημότερον δὲ ὀνομάζειν θέλω τὴν βελτίω παρὰ Διὸς νομὴν· ἔχει γὰρ δὴ ᾧδε.

δ'. Ἀρετὴν ψυχῆς καὶ μοχθηρίαν αὐταὶ πηλαὶ τῶν Διὸς πίθων· ὧν ἡ μὲν μοχθηρία λάβρον καὶ ἐμπληκτὸν ὀχλὸν ἐξεῖσα συγχεῖ τὸν βίον καὶ ταράττει, καθάπερ ἐμβολὴ χειμερὶς νάματος ἐπὶ λήϊα καὶ φυλκουργίας ὀρμηθεῖσα, ἐχθρὰ μὲν γεωργοῖς, ἐχθρὰ καὶ ποιμέσιν, ἐχθρὰ καὶ ὁδοιπόροις, ἄκαρπος, ἄγονος, ἀνόνητος, ἐπισφαλὴς· αἱ δὲ ἀρετῆς

virtutis contra cujuscunque animum irrigarint fontes, totam huic vitam foecundam, cultamque, ac maturis educandis frugibus reddunt idoneam. Interim sudor requiritur agricolae, requiritur labor, requiritur molestia. Nec enim Aegyptius colonus solo Nili fretus flumine semen suum spargit, nisi prius aratro bovem junxerit, sulcum duxerit, multum laborarit: tum demum flumen vocat, opus suum illi commendat. Ita fluvius miscetur cum labore agricolae, cum labore spes, cum molestia fructus; ita bonis miscenda sunt mala: aut saltem, ut lenius loquamur, scias hominis in potestate non esse, nuda ut aliquid agentibus contingant bona. Ad portum si navigaturus aliquo i-veris, gubernatorem tibi, credo, eliges, non qui tempestatem nullam, nullos unquam vidit fluctus; sed qui multis ex periculis longaue malorum experientia paulatim sibi compararit artem. Ego imperatori diffido, qui nunquam male rem gessit; sed ducem potius quaero, qualis Atheniensibus fuisset Nicias, si e Sicilia redire potuisset; aut qualis Cleon, qui modestius in populari se gessisset imperio, si Amphipoli rediisset. Quem contra, quocumque in vitae genere, seu gubernator fuerit, seu imperator, sive private vivat, sive praesit aliis, sive unus sit, sive urbs tota, nimis felicem videro, benignitati fortunae diffidam; ut Croeso Solon, ut Polycrati Amasis.

5. Terram equis abundantem Croesus, navibus instructum mare possidebat Polycrates: quorum nihil diuturnum fuit, non terra Croeso, non Polycrati mare; Polycratem enim Orontes, Croesum cepit Cyrus. Ita felicitatem longam magna malorum excepit series. Ideoque Croesum non judicabat felicem esse Solon, sapiens enim erat. Polycratem Amasis relinquebat, periculum enim vitabat. Sic et ego vitam approbo, quae adversam gustavit fortunam, sed gustavit tantum,

Ipsa modo tinxit labia, arescente palato;

quae virtutem habeat, eaque utatur, quoties fortuna invitum petit. Sic inter omnes colores, qui maxime clarus est, maxime delectat oculos; nisi tamen fuscum conjungas, magnam illi voluptatis detrahis partem. Ita si secundis rebus misceas adversa, magis virtutem adverses, magis felicitatem senties.

6. Sitis

ἀρετῆς πηγαί, ὅτῳ ἂν ἐν ψυχῇ διαφανῶσι, πάντα τῶν ποιῶσι τὸν βίον ἔγκαρπον καὶ ἀρόσιμον καὶ τελεσφόρον. Ἀλλὰ ἰδρωτός δεῖ τῷ γεωργῷ, καὶ πόνος δεῖ, καὶ ταλαιπωρίας δεῖ. Οὐδὲ γὰρ ὁ Αἰγύπιος τῷ Νείλῳ θαρρεῖ μόνῳ, ἔδὲ παραδίδωσιν αὐτῷ τὰ σπέρματα, πρὶν ἢ τῷ ἀρότρῳ ζεύξῃ βῆν, πρὶν τέμῃ αὐλάκα, πρὶν πονήσῃ μακρά· καὶ μετὰ τῆτο ἤδη καλεῖ τὸν ποταμὸν ἐπὶ τὰ αὐτῆς ἔργα. Αὕτη μίξις ποταμῶς πρὸς γεωργίαν, καὶ ἐλπίδων πρὸς πόνους, καὶ καρπῶν πρὸς ταλαιπωρίαν· ἔτις ἀγαθοῖς κακὰ κεραυνυθέν. Εἰ βέλει, ἄφελε μὲν τὴν δυσφημίαν, ἴσθι δὲ αὐτῶν τὴν ἐσίαν ἐκ αὐθαίρετον ἔσαν τοῖς πονέσιν. Καὶ ἐπὶ τῆς λιμένας ἔλθῃς, κυβερνήτην λήψῃ, ἔ τὸν ἄπειρον χειμῶνος, ἔδὲ ὅσις ἀθέατος κλύδωνος, ἀλλ' ἐκ πολλῶν σφαλμάτων ἀθροίσαντα τὴν τέχνην, ἐκ πείρας κακῶν. Ἐγὼ καὶ στρατηγῷ διαπισῶ πάντα εὐτυχήσαντι, οἷος ἂν ἦν Ἀθηναίοις στρατηγὸς Νικίας, σωθεὶς ἐκ Σικελίας· ἢ οἷος ἂν ἦν σωφρονέστερος δημαγωγὸς Κλέων, ἐπανελθὼν ἐξ Ἀμφιπόλεως. Ὅταν δὲ ἴδῃ πάντα εὐτυχῆντα καὶ κυβερνήτην καὶ στρατηγὸν, καὶ ἰδιώτην καὶ ἄρχοντα, καὶ ἄνδρα καὶ πόλιν, διαπισῶ ταῖς εὐτυχίαις· ὥς Σόλων Κροίσῳ, ὥς Ἀμασις Πολυκράτει.

Εἰ. Κροῖσος μὲν εἶχεν εὐῖππον γῆν, Πολυκράτης δὲ εὐνέων θάλατταν· ἀλλ' ἔδὲν τῶν βέβαιον, ἔχῃ ἡ γῆ Κροίσῳ, ἔχῃ ἡ θάλαττα Πολυκράτει· ἀλλ' ἐλάμβανεν Ὀρόπῃς μὲν Πολυκράτην, Κροῖσον δὲ Κύρος· καὶ διαδοχὴ μετ' εὐτυχίαν μακρὰν ἀθρόων κακῶν. Διὰ τῆτο Σόλων ἐκ εὐδαιμόνισε Κροῖσον, σοφὸς γὰρ ἦν. Διὰ τῆτο Ἀμασις ἀπείπατο Πολυκράτην, ἀσφαλὴς γὰρ ἦν. Διὰ τῆτ' ἐγὼ ἐπαινῶ βίον γευόμενον κακῶν, ἀλλὰ γευόμενον μόνον,

Χεῖλεα μὲν τ' ἐδίην, ὑπερώην δ' ἐκ ἐδίηνεν·

ἔχοντα μὲν τὴν ἀρετὴν, χρώμενον δὲ αὐτῇ καὶ πρὸς ἀκασίας τύχας. Καὶ γὰρ ὀφθαλμοῖς φίλον μὲν χρωμάτων τὸ λαμπρότατον, ἀλλ' ἐὰν μὴ παραθῇς τὸ φαιόν, ἐλύπησας αὐτῆς τὴν ἡδονήν· ἐὰν δὲ μίξις ταῖς εὐτυχίαις τὰ δυσχερῆ, μᾶλλον αἰσθήσῃ τῆς ἀρετῆς, καὶ συνήσεις τῆς εὐτυχίας.

6. Sitis voluptatem bibendi commendat homini, fames voluptatem edendi commendat homini, nox oculis desiderium commendat solis: optat homo noctem post solem, famem cum satur est, sitim cum ebrius fuit. Quod si demas hanc vicissitudinem, voluptas quae fuerat, fit dolor. Sic et Artaxerxes rex Persarum dicitur, prae voluptate nimia, continuaque, in qua versatus erat, pace, felicitate aliquamdiu ne vidisse quidem suam; cui epulum parabat tota Asia, potum praebebant fluvii omnes pulcherrimi, vitae inserviebant artes plurimae. Verum postquam e mari bellum illi est exortum, cum decem Graecorum millibus fortissimisque congressus imperatoribus, victus in colliculum quendam profugit; in quo noctu cum quievisset, tum primum sitire coepit homo miserrimus, ubi non Choaspen suum habebat, non Tigrin, non Nilum, non pocula aut pincernas. Hic illi satis fuit, quod a Mardo homine aquae corruptae utrem acciperet; ac tum demum scire infelicissimus potuit mortalium, quis voluptatis sit usus, quid suaviter sit vivere.

7. Ergone voluptatis aliqua erit satietas, secundae fortunae non erit? Est, ut arbitror, quam aut cibi ullius aut vini gravior. Nec enim otuari Achilles potuit, nec filere Nestor, nec periculis carere Ulysses. Licebat enim in pace vivere Achilli, Myrmidonibusque imperare, Thessalam terram colere, Pelei fovere senectutem: Nestori rursus in Pylo praeesse suis sine bello, seniumque otiose transigere: domi Ulyssi circa frondosum Neritum in terra juvenum nutrice manere; aut in umbroso, postremo, irriguoque Calypsus antro, famulantibus undique Nymphis, mortis senique ignaro vitam ducere. Sed nec immortalis esse ea lege voluit, ut otiosus esset, aut virtutem suam nusquam exhiberet. Necesse enim est, hac qui uti coepit semel, saepe in mediis, quibus humana obnoxia est vita, casibus exclamet,

Hoc quoque sustineas, cor; nam graviora tulisti.

8. Quam autem Ulyssi famam relinquis, miseriam si demis? quam Achilli, si Hectorem, si Scamandrum, si

Moenia bis sex capta mari,

unde-

ς. Ἡ δὲ ψα μὲν σώματι παρασκευάζει ἡδονὴν πολλήν, καὶ λιμὸς σώματι παρασκευάζει ἡδονὴν βρωτῆ, καὶ νύξ ὀφθαλμοῖς παρασκευάζει ἡδονὴν ἡλίου· ποθεῖ ἄνθρωπος καὶ νύκτα μεθ' ἡλίου, καὶ λιμὸν μετὰ κόρον, καὶ δίψαν μετὰ μέθην· καὶ ἀφέλῃς αὐτῆς τὴν μελαβολὴν, λυπὴν τὴν ἡδονὴν ποιεῖς. Οὕτω λέγεται καὶ Ἀρταξέρξης ὁ Περσῶν βασιλεὺς, τέως μὲν ὑπ' εἰρήνης μακρῶς καὶ ἡδονῆς διηνεκῶς μὴ συνιέναι τῆς εὐτυχίας· ὧ παρασκευάζε μὲν ἡ Ἀσία τὸ δεῖπνον, ἔπεμπον δὲ πόμα πόσιων οἱ κάλλιστοι, ἐμῆχανῶντο δὲ αὐτῷ τὴν δίαιταν τέχναι μυρίαί. Ἀλλ' ἐπεὶ πόλεμος αὐτῷ ἐκ θαλάττης ἦλθε, καὶ Ἕλληνες μύριοι, καὶ στρατηγοὶ δεινοὶ, ἠτήθης ἐφευγεν ἐπὶ ψιλὸν λόφον, ὅπου τῆς νυκτὸς ἀναπαυσάμενος ἐδίψησεν ὁ δῦσηνος πρῶτον τότε, ἔνθα ἦν ὁ Χοάσπης, ὁ Τίγρης, ὁ Νεῖλος, ὁ ἐκπώμαλα, ὁ οἰνοχόοι· καὶ ἠγάπησε παρὰ ἀνδρὸς Μάρδε λαβὼν ἐν ἀσκή ὁδωδὸς ὕδωρ· καὶ τότε ἄρα ὁ δαίλαιος ἔγνω, τίς μὲν δίψης χρεῖα, τίς δὲ ἡδονὴ πολλή.

ζ. Εἴτα ἡδονῆς μὲν ἔσαι κόρος, εὐτυχημάτων δὲ ἔκ ἔσαι κόρος; Εἰς μὲν, οἶμαι, σιλίων καὶ μέθης ἀνιαιρότερος. Οὐ γὰρ ἀνασχέλον εἶναι ἔτε τῷ Ἀχιλλεῖ τὴν σχολὴν, ἔτε τῷ Νέστορι τὴν σιωπὴν, ἔτε τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν ἀσφάλειαν. Ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν καὶ βασιλεύειν Μυρμιδόνων, καὶ γεωργεῖν τὴν Θετταλῶν γῆν, καὶ γηρωκομεῖν τὸν Πηλέα· καὶ τῷ Νέστορι ἐν Πύλῳ ἐν εἰρήνῃ ἄρχειν, καὶ γηράσκειν καθ' ἡσυχίαν· καὶ τῷ Ὀδυσσεῖ οἶκοι μένειν περὶ τὸ Νήριον τὸ εὐφυλλον ἐν τῇ γῇ τῇ κερσερόφῳ, ἢ τὸ τελευταῖον παρὰ Καλυψοῖ ἐν ἄνθρω κατάρρυτῳ καὶ κατασκίῳ, ὑπὸ νυμφῶν θεραπευομένῳ, ἀγῆρω ὄντι καὶ ἀθανάτῳ. Ἀλλ' ἔχρειλετο ἀθανάτος εἶναι, ἀργὸς ὢν, καὶ μηδὲν χρώμενος τῇ ἀρετῇ. Ἀνάγκη δὲ τὸν ταύτην μεταχειριζόμενον, ἀνθρωπίνους συμπλώμασι παραβαλλόμενον, πολλάκις βοᾶν,

Τέτλαθι δὴ, κραδίη, καὶ κύνηρον ἄλλο ποτ' ἔτλης.

ἢ. Τίς δ' ἂν μνήμη τῆς Ὀδυσσεύς, εἰ ἀφέλῃς αὐτῆς τὰ δυσχερῆ; τίς δὲ τῆς Ἀχιλλεύς, εἰ ἀφέλῃς αὐτῆς τὸν Ἑκτορα, καὶ τοὺς Σκάμανδρον, καὶ τὰς

Δώδεκα μὲν σὺν νηυσὶ πόλεις,

ἑνδεκα

undecimque urbes, quas in terra? Herculem non aliunde quam e media cum periculis lucta sustulerunt, Jovique ascripserunt, homines. Cui feras si demas, et tyrannos, si plurima illa sursum deorsumque itinera, et adversa omnia; Herculis virtutem mutilasti. Atqui Olympicis Pythiisque ludis oleastrum nemo, nemo malum consequitur, qui solus secum in pulvere decertarit; sed adversario prius opus est, ut praeconis voce victor declareris. In hoc vero vitae stadio, hoc in certamine, quem bono viro adversarium dabis, praeterquam adversae fortunae gustum?

9. Agedum athletas nostros in stadium vocemus. Age, quoniam Athenis? Socrates, qui cum Melito, cum vinculis, cum veneno luctaturus est. Quis ex academia? Plato, qui cum tyranni ira, cum mari multo, cum maximis periculis. Veniat et alius athleta Atticus, qui cum Tisaphernis perjuriis, cum Ariaei infidiis, cum proditione Menonis, et occultis regis decertet consiliis. Volo e Ponto adveniat athleta, et quidem ad certamen maximum, maximosque adversarios; paupertatem dico, infamiam, famem, frigusque. Ego vero et exercitia ejus laudo:

*Corpus sponte sibi laniavit verbera multo,
Injiciens pannos humeris:*

nec difficulter propterea vicit. Quapropter coronam viris defero, victoresque eos in virtutis certamine praeconio meo proclamo. Quod si mala illis, cum quibus luctantur, dempseris; coronam illis demis, demis prius praeconium. Deme Atheniensibus velocem illum ad Marathonem cursum, mortemque quam oppetere ibi, & Cynaegiri manum, et Polyzeli cladem, et Callimachi vulnera; nihil praeclarum Atheniensibus relinquis, nisi forte Erichthonium aut Cecropem, fabulas meras, nec fide digna nomina. Hanc ob causam quam diutissime salva libertas sua Spartanis constitit, quod ne pace quidem otiantur: Habes etiam tum flagra, habes plagas Laconicas, magnumque malorum agmen virtutibus immistum.

DISSERT.

ἔνδεκα δὲ ἡπειρώτιδας; Τὸν μὲν γὰρ Ἡρακλέα ἔδδ' ἄλλοθεν οἱ ἄνθρωποι προσέθεσαν φέροντες τῷ Διὶ, εἰ μὴ μέσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας ἀνταγωνισαμένης αὐτοῖς. Ἐὰν ἀφέλῃς αὐτῷ τὰ θηρία, καὶ τὰς δυνάσας, καὶ τὰς ἄνω καὶ κάτω ὁδοὺς, καὶ τὰ δεινὰ ἐκεῖνα πάντα, ἡκρωτηρίασας τὴν ἀρετὴν τῷ Ἡρακλέει. Ἡ Ὀλυμπιάσι μὲν καὶ Πυθοῖ ἔκ' ἔνεσι κότινον λαβεῖν, ἔδδ' μῆλων τυχεῖν, αὐτὸν ἐφ' ἑαυτῷ κονισάμενον· ἀλλὰ ἀνταγωνιστῶν δεῖ τῷ κηρύγματι. Ἐν δὲ τῷ τῷ βίε σάδιῳ, καὶ τῇ δεῦρο ἀγωνίᾳ, τίς ἂν γένοιτο ἀνταγωνιστῆς ἀνδρὶ ἀγαθῷ, πλὴν τῆς πείρας τῶν δυσχερῶν;

Θ'. Φέρε, τὰς ἀγωνιστὰς παρακαλῶμεν ἐπὶ τὸ σάδιον. Ἐχε· τίνες μὲν Ἀθηνῶν; Σωκράτης ἀγωνισόμενος πρὸς τὸν Μέλιλον, καὶ πρὸς τὰ δεσμά, καὶ τὸ φάρμακον. Ἐκ δὲ Ἀκαδημίας; Πλάτων ἀγωνισόμενος πρὸς τυράννην ὀρεγὴν, καὶ θάλατταν πολλήν, καὶ κινδύνους μεγάλους. Ἡκέτω καὶ ἄλλος ἀγωνιστῆς Ἀττικὸς, ἀγωνισόμενος πρὸς Τισσαφέρην ἐπιτοκῆν, καὶ Ἀρτιάϊον ἐπιτοκῆν, καὶ Μένωνα προδιδόντα, καὶ βασιλέα ἐπιτιθέμενον. Καὶ δεῖ μοι καὶ τὸν ἐκ τῷ Πόντῳ ἀθλητὴν ἀγωνίζεσθαι· καὶ οὗτος ἀγῶνα ἰσχυρὸν πρὸς ἀνταγωνιστὰς πικροὺς, πενίαν καὶ ἀδοξίαν καὶ λιμὸν καὶ κρύος· ἐγὼ δὲ αὐτῷ καὶ τὰ γυμνάσια ἐπαινώ,

Αὐτὸν μιν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσας,

Σπείρα κακ' ἄμφ' ὤμοισι βαλὼν,

ὃ χαλεπῶς διὰ τῷτο ἐκράτει. Τοιγαρὲν σεφανῶ τὰς ἀνδρας, καὶ ἀνακηρύττω νικηφόρους τῆς ἀρετῆς· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς αὐτῶν τὴν πρὸς τὰ κακὰ ἀγωνίαν, ἀποσεφανοῖς τὰς ἀνδρας, καὶ ἀποκηρύττεις. Ἀφελε Ἀθηναίων τὸν ἐπὶ Μαραθῶνα δρόμον, καὶ τὸν ἐκεῖ θάνατον, καὶ τὴν Κυναϊγεῖρα χεῖρα, καὶ τὴν Πολυζήλα συμφορὰν, καὶ τὰ Καλλιμάχου τραύματα· καὶ ἔδδ' Ἀθηναίοις κατὰλείπεις σεμνόν, πλὴν τῷ Ἐριχθονίῳ καὶ τῷ Κέρροπος, μύθων ἀπιστῶν. Διὰ τῷτο ἡ Σπάρτη ἐπὶ πλεῖστον ἐλευθέρα, ὅτι ἔδδ' ἐν εἰρήνῃ σχολὴν ἄγει. Μάστιγες αὐταὶ καὶ πληγαὶ Λακωνικαὶ, καὶ ἔθνη κακῶν ταῖς ἀρεταῖς ἀναμιγνύμενα.

DISSERT. VI.

Quomodo quis ad amicum se praeparare debeat.

POSSISNE dicere, qui sint illi, quos Homerus modo Diis similes, modo dios, modo prudentia Jovi aequales, vocare soleat? Quos vero alios, quam summos illos viros, Agamemnonem, Achillem, ac Ulysssem, et si quis virtute sua aliquam illi laudis subministravit materiam? Quid si vero non cum Jove eos contulisset; sed aut cum Machaone medico, aut vate Calchante, aut Nestore qui equitandi, aut Menestheo qui instruendae aciei, aut Epeo qui fabrili arte, aut Nireo qui forma anteceffit omnibus? Quid, an non statim in promptu tibi causa comparationis hujus videretur? Num ergo in altero similitudinis continuo tibi constat ratio; in altero Jovi quidem similes dici vides, et poetae comparationem laudas, ipsam tamen non assequeris? Agedum, Homeri nomine causam tibi exponam, idque oratione libera, nec enim ad poësin sum factus. Patrem ille Deum alibi hominumque Jovem dicit, non quod, relicto coelo suo, modo in avem, modo in aurum, aut quodcunque aliud postularet usus, conversus, mortales complexus sit foeminas,

Sic primum generans magnorum semina regum;

quod si verum esset, nae paucorum liberorum pater esset Jupiter: sed quia eos, de quibus diximus, et nasci dederit, et natos conservet, visum est Patrem eum dicere poetae; quod nomen primum est, et a quo initium sumit amicitia.

2. Esto: et hoc quidem de ipso Jove. At eorum, qui similes Jovi dicuntur, alia ratio est. An non Salmoneum vides; qui fulmen, ut putabat, manu molitus, tonitruumque strepitum ac flammae coelestis ignem imitari conatus est; Jovi tamen a poetis minime conferri? Haec enim cum faceret Salmoneus, Therfitae erat similis, qui imitatur Nestorem. Quonam igitur modo accedere ad Jovem possunt homines? Si illud nimirum in Jove imitentur, ex quo salus, dilectio, paternaque

ΛΟΓΟΣ 5.

Πῶς ἂν τις πρὸς Φίλον ᾠδασκευάσαιτο.

ΕΧΟΙΣ εἰπεῖν, τίνας ποτὲ Ὅμηρος ὀνομάζων χαίρει θεοῖς εἰκέλεις, καὶ δῖες, καὶ μῆτιν ἀταλάνης Διὶ; Τίνας γὰρ ἄλλ' ἢ τὰς ἀρίστους, Ἀγαμέμνονά τε καὶ Ἀχιλλέα καὶ Ὀδυσσέα, καὶ ὅς τις ἄλλος συνέλεγει αὐτῷ εἰς ἐπαινὸν μοῖραν; Τί δέ, εἰ μὴ τῷ Διὶ εἵκαζεν αὐτὰς, ἄλλ' ἢ Μαχάονι τῷ ἰατρῷ, ἢ Κάλχαντι τῷ μαντικῷ, ἢ Νέστορι τῷ ἱππικῷ, ἢ Μενεσθεῖ τῷ τακτικῷ, ἢ Ἐπειῷ τῷ τέκτονι, ἢ Νιρεῖ τῷ καλῷ; ἄρ' οὐκ ἂν εἶχες ἀποκρίνασθαί μοι τῆς εἰκόνης τὴν αἰτίαν; ἢ ἐκεῖ μὲν γνωρίζεις τὴν ὁμοιότητά· ἐνλαῦθα δὲ ὅτι μὲν ὅμοιοι τῷ Διὶ οἶσθα, καὶ ἐπαινέεις τὸν εἰκάσαντα τῆς γνωρίσεως, τὸ δὲ γνῶρισμα αὐτὸ ἀγνοεῖς; Φέρε οὖν, ἐγὼ σοι ὑπὲρ τῆς Ὀμήρου διηγήσομαι, ὥς περὶ τῷ λόγῳ, ὃ γάρ εἰμι ποιητικός. Πατέρα γάρ πε θεῶν καὶ ἀνθρώπων εἶναι λέγει τὸν Δία· ὅτι πε διότι ὑπεκδύς τῆς ἔρανος, νῦν μὲν ὄρνιθι εἰκασθεῖς, νῦν δὲ χρυσῷ, καὶ ἄλλοτε ἄλλῳ, γυναιξὶ θνηταῖς ἐπλησίαζε,

Σπερμαίνων τὰ πρῶτα γένος κυδρῶν βασιλῆων,
ἔτω γὰρ ἂν εἴη ὁ Ζεὺς ὀλιγοτεκνότητος· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ἀναθεῖς αὐτῷ τῆς εἶναι τὰ γένη ταῦτα, καὶ σώζεσθαι, προσεῖπεν πατέρα, τῶν ἐν φιλίᾳ ὀνομάτων τὸ πρεσβύτατον.

Β'. Εἶεν· ἔτω σοι τὰ τῆς Διὸς ἔχει. Τὰ δὲ τῶν ὁμοίων τῷ Διὶ ἄρ' ἡγῇ ἄλλη πη ἔχειν; Ἡ ἔχ' ὄρεας, ὥς ἔδὲ τὸν Σαλμωνέα εἵκασαν οἱ ποιηταὶ αὐτῷ, καίτοι κεραυνὸς ἀφίεντα, ὥς ᾤετο, καὶ μιμνήμενον τὸν βροντῶν κλύπον, καὶ τὸ ἀστραπῆς φῶς; ἀλλὰ ταῦτά γε ὁ Σαλμωνεὺς δρῶν, ὅμοιος ἦν Θερσίτῃ μιμνέμενῳ τὸν Νέστορα. Πῶς οὖν γένοιντ' ἂν ὅμοιοι ἄνθρωποι Διὶ; Μιμνέμενοι αὐτῷ τὸ σωτικὸν καὶ φιληλικὸν καὶ πατρικὸν δὴ τῆτο. Αὕτη θνητῇ.

ternaque ejus in homines cura dimanat. Haec mortalium virtuti cum divina est cognatio; quae a Diis quidem fas, et justitia, aut si quae alia sunt augusta magis magisque divina nomina, appellatur; apud homines amicitia, benevolentiaque, aut si quae sint mitiora magis magisque humana nomina, vocatur. Divinae autem virtuti cum in aliis, tum in hoc potissimum humana cedit, quod minus late ejus pateat amicitia; quae quidem non in totum se diffundit genus, sed, ut in pecudibus fieri videmus, tantum in ejusdem gregis consortibus locum habet, idque vix omnibus. Saepe enim videas eodem in grege, sub eodem pastore, contentiones crebras, crebra diffidia, quorum alii cornibus, alii dentibus inter se velitantur; ut vix amicitiae ullius restent scintillae aliquot, eaeque numero paucissimae. Ac cibos quidem, potumque, et amictum, reliquaque corpori necessaria, homines aeris inter se ferrique commutatione comparant; et, quae majora habentur, auro argentoque. Vitio quidem illorum: sine ullo enim metallorum usu gratis inter se communicare poterant, mensura omnium aequissima; ut is, qui re aliqua egeat, quo necessitati suae consulat, rem a possidente mutuetur; is, qui eadem abundet, ea lege dimittat, ut ab eo vicissim expectet, quae reddi sine reprehensione possunt.

3. Et Glaucō quidem Lycio objicere Homerus videtur, quod aurum cum aere commutet, et quae centum nummis praestinata erant, novem dimittat. Quod si paulum utriusque seponamus pretium, et ex instituto potius tam hujus, quam illius, permutationem hanc metiamur, aequalis erit res utraque. Nunc quot homines, propemodum tot caupones; mercaturae omnia, strictissimorum commerciorum plena sunt omnia. Sunt forensia, sunt marina, sunt terrestria, sunt peregrina, sunt urbana, sunt provincialia, sunt transmarina. His qui incumbunt, sursum terram deorsumque vertunt, miscent mare. Hi quae abdita sunt venantur, quae occulta scrutantur, quae dissita sequuntur, quae rara conquirunt, quae conquista sunt rursus defodiunt, terram implent, arcas stipant. Horum omnium causa una est, quod fides ubique nulla, nulla sit amicitia; quibus accedit injusta cupiditas sibi nata tantum, egestatis metus, improbitatis consuetudo, voluptatis studium: a quibus omnibus fugatur, in terram defoditur, peni-

Θνητῇ πρὸς θείαν ἀρετὴν ὁμοιότης, ἢ παρὰ μὲν θεοῖς καλεῖται θέμις καὶ δίκη, καὶ ἄλλ' ἄτλα μυσικὰ καὶ θεοπρεπῇ ὀνόμαζα· παρὰ δὲ ἀνθρώποις, φιλία καὶ χάρις, καὶ ἄλλ' ἄτλα προσηνῇ καὶ ἀνθρωπικὰ ὀνόμαζα. Ἐνδεέστερον δὲ δὴ τὸ ἀνθρώπειον τῆς θείας ἀρετῆς, τὰ τε ἄλλα, καὶ κατὰ φιλίας ἐκλασιν· ὃ γὰρ ἐξικνεῖται ἢ Θνητῇ φύσει ἐπὶ τὸ ὅμοιον πᾶν, ἀλλ' ὥσπερ αἱ τῶν βοσκημάτων ἀγέλαι, οἰκειῶται τῷ ξυννόμῳ μόνον· ἀγαπήλῳ δὲ εἰ καὶ τὸ παντί. Νῦν δὲ ἴδοις ἂν ἐν ἀγέλῃ μιᾷ, ὑπὸ ποιμένι ἐνὶ, εἴσεις πολλὰς καὶ διαφωνίας κυριτόνων ἀλλήλων καὶ διαδακνόντων, μόγις ὄντα περ ζώοντα εἰς βραχὺν ἀριθμὸν φιλίας, σαφὲς ξυνεληλαμένα. Σιλία μὲν καὶ πολλὰ καὶ ἀμπεχόνας, καὶ ὅση ἄλλη χρεία σωμάτων, πορίζονται οἱ ἀνθρωποὶ ἀμοιβῇ καὶ ἀντιδόσει ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου, καὶ τὰ σεμνὰ δὴ ταῦτα, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· ἐξόν, χαίρειν τῇ τῶν μετ' αὐτῶν φράσαντας τέχνῃ, λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων ταῦτα ἀπονητὶ, μετρεμένους μέτρῳ τῷ πάντων ἰσαϊάτῳ, τὸν μὲν ἐνδεᾶ τὴν χρείαν λαβόντα παρὰ τῷ ἔχοντι, τὸν δὲ ἐν περισσίᾳ ἀφεῖναι, κλησάμενον παρὰ τῷ λαβόντι, ὧν ἢ ἀντιδόσεις οὐχ ἔξει αἰτίαν.

γ'. Τῷ μὲν Λυκίῳ Γλαύκῳ χρυσὸν δόντι καὶ λαβόντι χαλκόν, καὶ ἐκατόμβοι ἐννεαβοίων ἀλλαξαμένῳ, ὀνειδίζει Ὅμηρος· εἰ δὴ παρωςάμενοι τὴν τέτων ἀξίαν, τῇ γνώμῃ τὰς ἀντιδόσεις διεμετρῶντο, ἦν ἂν δὴ περ τὸ χεῖμα ἰσόρροπον. Νῦν δὲ καπηλείας πάντα μετὰ καὶ ἐμπορίας, καὶ συμβολαίων πικρῶν, ἀγοραίων τε καὶ θαλαττίων καὶ ἡπειρωτικῶν, ξενικῶν τε καὶ ἀσικῶν, καὶ ἐπιχωρίων καὶ διαποντίων, ἄνω καὶ κάτω σρεφομένης τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης, τὰ ἀθήρεα ἐκθηρωμένων, καὶ τὰ ἀφανῆ μεταλλευόντων, καὶ τὰ πόρρω διωκόντων, καὶ τὰ σπάνια πορίζομένων, καὶ θησαυρὸς καλῶς τυλόντων, καὶ καλῶςυχας ἐμπιμπλάντων, καὶ ταμεῖα σωρευόντων. Τὸ δὲ τέτων αἴτιον, ἀπιστία φιλίας, καὶ πλεονεξίας ἔρως, καὶ ἀπορίας δέος, καὶ μοχθηρίας ἔθος, καὶ ἡδονῆς πόθος· ὅφ' ὧν τὸ φιλεῖν ἐλαυνόμενον, καὶ καλῶς τυλόμενον, καὶ βαπτιζόμενον, μόγις περ

penitusque mergitur amicitiae nomen, vix ut minima tenuissimaque ejus apparere queant vestigia. Quod si usquam vel apud Graecos vel barbaros ob pecuniarum inopiam, sine ulla invidia aut custodia, omnia amicorum communia fuisse leguntur; id pro miraculo a poetis celebratur, interque fabulas locum habet, neque fidem invenire, tanquam res nimium eximia, potest: nec sine causa.

4. Ita Graecorum olim classis navium mille, flos ipse terrae totius, flos populi, in Asiam venisse dicitur; qui eodem contubernio, eodemque cibo, integrum, quo in conspectu hostium versati sunt, decennium usi dicuntur. Cujus cum rei memoria in Homérico locum inveniret carmine, in tanto tamen vel tempore, vel populo, unicam modo, quam describeret, societatem invenire veram potuit, Thessalici, dico, juvenis cum viro Locrensi. Quo nihil in tota ejus poesi est, quod aut voluptatem adferat majorem, aut ad virtutem magis invitet, aut ab omnibus magis celebretur. Reliqua Homeri, si diligenter inspexeris, quid aliud sunt, quam pugnae et furores, minae et irae? quorum finis est luctus, gemitus, necesque, perniciēs, ac caedes. Circumfertur et Attica historia, quae ab amicitia suum mutuatur splendorem. In plurimis Atticorum scriptis solum hoc Minerva dignum, solum Theseo, honesta nimirum bonorum virorum ac justa amicitia; quae utrique gladium communem in tyranni necem tradidit, communem mortem praebuit. Quod si demas, non video, quid in Atheniensium amicitia laudare possis: exulcerata omnia, putida omnia, infida, corrupta; non sine invidia, vel ira, vel illiberalitate, vel avaritia, vel ambitione.

5. Eodem modo reliquam quoque si percurras Graeciam, idem invenes, funestas passim historias viri cum viro, urbis cum urbe, gentis unius pugnam cum altera; non Doricam tantum cum Ionica, nec cum Attica Boeotam, sed cum Ionibus Ionas, Dores cum Doribus, cum Boeotis Boeotos, cum Atheniensibus Athenienses, cum Thebanis Thebanos, cum Corinthiis inter se decertantes Corinthios; cognatos inter se hostili esse animo contubernalesque, omnes inter se mutuo insurgere: qui sub eodem sole vivunt et eodem aere, qui iisdem legibus utuntur et lingua, qui eandem colunt terram, frugibus
iisdem

σώζει ἀμαυρὰ ἰχνη καὶ ἀσθενῇ. Καὶ τὸ κοινότατον καὶ ἀταμί-
ευτον καὶ ἀφθονώτατον, διὰ τὴν τῶν χρωμένων σπάνιν, εἴ περ καὶ
γένοιτο τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς βαρβαρῆς γῆς, ἀδεῖται τῆτο, καὶ μύ-
θε σχῆμα ἔχει, καὶ ἀπιστεῖται αὐτῇ ἢ ἀκρίβεια. Καὶ μάλα
εἰκότως.

δ'. Ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἑλληνικὸς στόλος νεῶν χιλίων, πλη-
θος ἀνδρῶν τὸ καλλιστεῦον τῆς Ἑλλάδος, ὁμόσκηνον καὶ ὁμοδίαι-
τον, δεκαετῇ χρόνῳ ἀντικαθημένων αὐτοῖς ἐχθρῶν βαρβαρῶν. Ἡ
δὲ φήμη τῶν ἔργων τῶν εἰσπεσῶσα εἰς τὴν Ὀμήρῳ ᾠδὴν, οὐκ
ἔσχεν ἡμῖν ἐταιρείαν εἰπεῖν ἀκριβῆ ἐν τοσούτῳ στόλῳ καὶ χρόνῳ,
πλὴν μιᾶς, Θετταλικῆς μεираκίᾳ πρὸς Λοκρὸν ἄνδρα· ἧς ἔδεν
Ὀμηρος διηγήσατο ἕτε πρὸς ἡδονὴν τερπνότερον, ἕτε πρὸς ἀρε-
τὴν αἰωγότερον, ἕτε πρὸς μνήμην ἐπικυδέστερον. Τὰ δὲ ἄλλα τῆ
Ὀμήρῳ εἰ σκοποίης, πόλεμοι πάντῃ, καὶ θυμοὶ, καὶ ἀπειλαὶ, καὶ
μῆνις, καὶ τὰ τῶν τέλων, οἰμωγαὶ, καὶ εἶνοι, καὶ θάνατοι, καὶ φθοραὶ,
καὶ ὄλεθροι. Ἀδεῖται περ καὶ διήγημα Ἀττικὸν ὑπὸ φιλίας σεμνυνό-
μενον· ἐν πολλοῖς τοῖς Ἀθηναίων λόγοις ἐν τῆτο ἄξιον τῆς Ἀ-
θηναίας, ἄξιον τῆς Θεσέως, φιλία καλὴ καὶ δικαία ἀγαθῶν ἀνδρῶν,
ἣ παρέδωκεν ἀμφοτέροις ἐπὶ τυράννῳ κοινὸν ξίφος, καὶ σύνθημα
κοινόν, καὶ κοινὸν θάνατον· μεθ' ἣν οὐκ ἔτι ὄφελος φιλίας Ἀττι-
κῆς, ἀλλὰ πάντῃ ὑπελα, καὶ σαθεὰ, καὶ ἄπισα, καὶ διαβεβρωμένα,
μετὰ φθόνου, καὶ ὀργῆς, καὶ ἀπειροκαλίας, καὶ φιλοχρηματίας, καὶ φι-
λοδοξίας.

ε'. Κἂν τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα ἐπίης, ἀφθονίαν ὄψει σκυθρωπῶν
διηγημάτων, ἄνδρα ἀνδρὶ συμπεπλωκότα, καὶ πόλιν πόλει, καὶ γένος
γένει· ὃ τὸ Δωρικὸν τῷ Ἰωνικῷ μόνον, ἔδεν τὸ Βοιωτικὸν τῷ Ἀτ-
τικῷ, ἀλλὰ καὶ Ἰωνας Ἰωσι, καὶ Δωριέας Δωριεῦσι, καὶ Βοιωτὲς Βοι-
ωτοῖς συμπύπλοντας, καὶ Ἀθηναίους Ἀθηναίοις, καὶ Θεβαίους Θεβαίοις,
καὶ Κορινθίους Κορινθίοις, συγγενεῖς καὶ συνεσίς πολεμίς, πάντας
πᾶσιν ἐπιθεμένους, τὰς ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἥλιον καὶ τὸν αὐτὸν αἰθέρα
καὶ τὸν αὐτὸν νόμον, καὶ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἰέντας, καὶ τὴν αὐτὴν γῆν
νεμο-

iisdem vivunt, eadem celebrant sacra, quos murus idem, eadem complectitur civitas; hos omnes, inquam, videas pugnare modo, modo foedus pangere, jurare et pejerare, pacisci pactumque rumpere, atque ita minima interdum de causa mala movere maxima. Quibus enim semel vis amicitiae effluxerit animo, nihil est, quod non facile ad iram impellere eos et turbare possit. Sicut navi concavae saburram si demas suam, paulo momento movetur quovis, et impellitur.

6. Quam ergo rationem ineat homo, cui cordi est amicitia, ut tantarum sibi vindicare possit munus? Non ita dictu facile est, et tamen dicendum.

*Ut nullum est homini foedus saevoque leoni,
Vivere nec pariter possunt agnique lupique;*

ita ad conciliandum homini hominem nihil est, quod magnopere valeat, donec auro argentoque intentos habet oculos. Quod si a se impetrarit ne faciat, nondum haec ad amicitiam sufficit continentia; aliud enim mentem perturbat, pueri, puta, alicujus flos, aut uxoris forma. Quae omnia irretorto si spectet oculo, *speciosus est magnanimi populus Erechthei*, et concionum praeconia, et parta apud omnes gloria, res celerrima, quaeque universam velocissime terram pervagatur. Hanc si contempnas, nondum iudicium contempsisti; quod si possis, nondum potes carcerem; carcerem si possis, mortis adventum metues. Necessè est autem multas praeterire voluptates, multis resistere laboribus; ut id, quod omnibus par sit virtutibus, omnibus aequipolleat laboribus, consequaris: rem auri pretio majorem, forma diuturniorem, omni certiore gloria, omnibus integriorem honoribus: rem, quae et per se petitur, et sponte offertur, et merito laudatur; quae licet dolorem et negotium afferat, recordatione tamen sui se sustentat instituti.

7. Est autem res ea rarissima, cujus tamen umbram ubique invenies; adulatorum, dico, qui rideant semper, semper palpo feriant, plurima examina, coetusque plurimos; quorum in summa lingua amicitia habitat, nec benevolentia, sed necessitate adducti circumvolitant;

νεμομένους, ἢ καρπὸς τῶν αὐτῶν σιτημένων, ἢ μυστήρια τὰ αὐτὰ τελεσμένους· ὅς περιβάλλει τείχος ἐν ἡ πόλις μία, πολεμῶντας σπενδομένους, ὁμνύνας ἐπισηκῶνας, συνιθεμένους μελιθεμένους, καὶ προσφάσεις μικρὰς μεγίστων κακῶν. Οἷς γὰρ ἂν τὸ φιλεῖν τῆς γνώμης ἐκπέσῃ, πάντα ἤδη ἀξιοχρεῶν κινεῖν ὀργὴν καὶ ταραττεῖν· καθάπερ κοίλῃν ναῦν ἀφαιρεθεῖσαν τῷ ἑρμαῖος βραχεῖαι ῥοπαὶ σαλεύουσιν τε καὶ περιτρέπῃσι.

ε'. Τίς ἂν οὖν παρασκευὴ γένοιτο ἀνδρὶ φιλίας ἐραστῇ πρὸς τὸ κλῆμα τῷτο; Χαλεπὸν μὲν εἰπεῖν, ῥητέον δὲ ὁμῶς.

Ὡς οὐκ ἔστι λέεσι καὶ ἀνδράσιν ὄρκια πιστὰ,

Οὐδὲ λύκοι τε καὶ ἄρνες ὁμόφρονα θυμὸν ἔχουσιν·

οὐκ ἔστιν ἔδῃ ἀνδρὶ πρὸς ἄνδρα φιλίας ὁλκή, μέχρις ἂν αὐτῷ οἱ ὀφθαλμοὶ φανλάζωνται χρυσὸν καὶ ἄργυρον. Καὶ τῶν ἀπαγάγῃ τὴν ὄψιν, οὐκ ἀπόχρη πρὸς φιλίαν ἢ καρτερία, ἀλλ' ἐνοχλεῖ αὐθις ἢ παιδικῶν ὥρα, ἢ γυναικὸς κάλλος· καὶ καλὰ μύση πρὸς ταῦτα, εὐπρόσωπος ὁ τῷ "μεγαλήτορος Ἐρεχθέως δῆμος," καὶ τὰ ἐν ἐκκλησίαις κηρύγματα, καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν δόξα, κῆφον χρῆμα, καὶ πᾶσαν γῆν ὀξέως ὑπεριπλάμενον· καὶ ὑπερίδης ταύτης, οὐχ ὑπερόψει δικαστήριον· καὶ ὑπερίδης τῆς, οὐχ ὑπερόψει δεσμοτήριον· καὶ ἐνέγκης δεσμὰ, οὐχ ὑπερόψει προσιόντος τῷ θανάτῳ. Πολλὰς δὲ δεῖ ἡδονὰς παραδραμεῖν, καὶ πολλοῖς πόνοις ἀντιβλέψαι, ἵνα κλήσῃ κλῆμα ἡδοναῖς πάσαις ἰσοστάσιον, καὶ πόνοις πᾶσιν ἀντίρροπον, κλῆμα χρυσὸν τιμιώτερον, κλῆμα ὥρας βεβαιότερον, κλῆμα δόξης ἀσφαλέστερον, κλῆμα τιμῆς ἀληθέστερον, κλῆμα αὐθαίρετον, αὐτεπάγγελτον, κλῆμα ἀδεκάσως ἐπαινέμενον, κλῆμα, καὶ λύπην καὶ πρᾶξιν φέρῃ, εὐφραῖνον τὸν δρῶντα κατὰ τὴν μνήμην τῆς αἰτίας.

ζ'. Σπάνιον δὲ τὸ κλῆμα τῷτο· τὸ δὲ εἶδωλον αὐτῷ πρόχειρον καὶ παντοδαπὸν, κολάκων ἔσμοι καὶ θίασοι, σεσηρότων, καὶ σαινόντων, καὶ ἐπ' ἄκρα τῇ γλώττῃ τὸ φιλεῖν ἐχόντων· οὐχ ὑπ' εὐνοίας ἀγομένων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χρείας ἠναγκασμένων· καὶ μισθοφό-

volitant; mercenarii vere, non amici. Et hujus quidem mali immunis futurus es nunquam, dum, qui remuneratione metiantur amicitiam, invenire poteris. Nec negari potest propterea, quin alibi existat illa, quamvis nec publice nec privatim vulgo hominum videtur: cito enim arma exuerent, cito militaribus artibus, armorumque officinis, omnique militum renunciarent turbae, nemo de tessèris sollicitus esset, nemo arces muniret amplius, aut in castris ageret; sed sub Jove, tanquam feciali, de integro foedus inirent commune, qui non ex Olympia Isthmoque id indicit, sed ex ipso coelo voce maxima proclamat,

State, viri, mibique hoc permittite multa dolenti,

ut vos conservem, priusquam mutuis omnes vulneribus ad internecionem redigamini. Nunc vero foedera initis momentanea, triginta fortasse annorum, quibus nec omnino nec satis tuto a malis respiratis, donec novus oriatur praetextus aliquis, qui sursum deorsumque omnia moveat. Adde, quod plerumque evenit, ut quamvis ab armis decedatis, quamvis pace fruamini, bellum tamen aliud interveniat, non publicum, sed privatum; quod non ferro, non igne, non classe geritur, non equitatu, sed sine his omnibus animum corrumpit, animum oppugnat, animum invidia, ira, bile, contumeliae studio, aliisque sexcentis implet malis.

8. Quid remedii igitur? quae nobis induciae? quae Olympia, aut Nemea? Pulchra quidem apud Athenienses celebrantur festa, Dionysia, dico, et Panathenaea; sed ab iis, qui odia exercent mutua: bellum narras, non festum. Pulchra sunt apud Lacedaemonios Gymnopaidiae, et Hyacinthia, chorique solennes; sed et Agefilaus Lyfandro invidet, et Agin odit Agefipolis, et regibus Cinadon, et ephoris Phalanthus, et Spartiatis insidiantur Partheniae: festo diffido, nisi iis inter se conveniat, a quibus celebratur. Haec una induciarum lex, una ratio, a legislatore praescripta Deo; sine qua amicitiam nemo videbit unquam, licet saepe foedus inierit, licet saepe Olympicis, aut Isthmicis ascriptus sit, aut Nemeacis. Quod ad animum penetret

ρων, ἀλλ' ἔ φίλων· καὶ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ τῷ κακῷ, μέχρι
τὸ φιλεῖν νομίζωσι τὴν ἀνιδέσιν. Τὸ δὲ, ἔστι μὲν, ἀλλ' οὐχ ὁ-
ρῶσιν οἱ πολλοὶ, ἔτε ἰδίᾳ, ἔτε κατὰ πόλιν· ἢ γὰρ ἂν αὐτὸς
ἐξοπλίσαντες, καὶ χαίρειν φράσαντες στρατηγῶν τέχναις, καὶ ὀπλο-
ποιῶν δημιουργίαις, καὶ μισθοφόρων ἀθροισμῷ, καὶ συνθημάτων πα-
ραδόσει, καὶ φρενέων ἐπιειχίσει, καὶ στρατοπέδων, πάλιν ἐδέξαντο ἂν
τὰς σπονδὰς ἐκόντες παρ' αὐτῷ τῷ Διὶ, οὐκ ἐν Ὀλυμπίᾳ, εἰδὲ
ἀπὸ Ἰσθμοῦ τὴν ἐκχειρίαν κηρύττουλος, ἀλλ' ἐξ ἑρᾶνθ' μέγα
βοῶντος,

Σχέσθε, φίλοι, καὶ μ' οἷον ἐάσατε, κηδόμενόν περ,
σώζειν ὑμᾶς, καὶ μὴ περιορᾶν ὑπ' ἀλλήλων κακῶν. Νῦν δὲ
ἐφημέρους σπονδὰς σπενδόμενοι, τριακοντέτιδας, ἀνάπαυλαν κακῶν
ἐπορίζοντο ἀμυδρὰν, καὶ ἔ πάντῃ ἀσφαλῇ, μέχρις ἂν ἄλλη πρόφα-
σις ἐπιπεσῶσα πάντα ἄνω καὶ κάτω ἐπιλαρᾷ αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ
τὰ ὅπλα ἀποδύσωνται, καὶ εἰρήνην ἄγωσιν, ἄλλος αὖ πόλεμος
ἐμπεσὼν τῇ ψυχῇ, ἔ δημόσιος, ἀλλ' ἰδιωτικὸς, ἔ σιδηροφόρων,
εἰδὲ πυρφόρων, εἰδὲ νηίτην ἄγων στρατὸν, εἰδὲ ἵππικόν, ἀλλὰ γυμνὸς
ὅπλων, ἀσίδηρος, ἄπυρος, λυμαίνεται τῇ ψυχῇ, καὶ πολιορκεῖ αὐ-
τήν, ἐμπιπλὰς φθόνου, καὶ ὀργῆς, καὶ θυμοῦ, καὶ προπηλακισμοῦ, καὶ ἄλ-
λων μυρίων κακῶν.

ἢ. Ποῖ τις τρέπηται; καὶ τίνα εὖροι ἐκχειρίαν; ποίαν Ὀλυμ-
πίαν, τίνα Νεμέαν; Καλὰ μὲν τὰ Ἀθήνησι Διονύσια καὶ Πανα-
θήναια· ἀλλὰ ἐοράζουσι μισῶντες καὶ μισούμενοι· πόλεμόν μοι
λέγεις, οὐχ ἐορτήν. Καλαὶ καὶ ἐν Λακεδαιμόνι αἱ Γυμνοπαιδῖαι, καὶ
τὰ Ὑακίνθια, καὶ οἱ χοροὶ· ἀλλὰ καὶ Ἀγησίλαος Λυσάνδρῳ φθονεῖ,
καὶ Ἀγησίπολις Ἀλιν μισεῖ, καὶ Κινάδων τοῖς βασιλεῦσιν ἐπιβλεῦει,
καὶ Φάλανθος τοῖς ἐφόροις, καὶ Παρθενίαι Σπαρτιάταις· ἔ πισεύω
τῇ ἐορτῇ, πρὶν τὰς ἐορτασὰς ἰδὼ φίλους. Οὗτος ἀληθινῆς ἐκε-
χειρίας νόμος καὶ τρόπος, ὑπὸ νομοθέτῃ τῷ θεῷ τεταγμένος, ὃν
οὐκ ἔστι μὴ κλησάμενον φίλιαν ἰδεῖν, εἰδ' ἂν πολλάκις τις
σπείσῃται, εἰδ' ἂν πολλάκις ἀναγράψῃται τὰ Ὀλυμπιάσι, καὶ Ἰσθ-
μοῖ,

tret volo praeconium, tales inducias loquor. Dum enim bellum illud animi internum sine libamine, sine praecone, adhuc durat, amicitiae expers manet animus, inimicus, acerbus. Hae sunt Poenae, hae Erinnyes; hinc theatra spectacula, hinc tragoediae. Sequamur has inducias, advocemus philosophiam: veniat, foedus feriat, vocem suam praeconiumque interponat.

DISSERT. VII.

Omni subjecto philosophiam convenire.

QUID causae est, cur nihil delinquere, aut absurdi committere histriones putentur, qui Dionysiis poetarum repraesentant fabulas; quod nunc Agamemnonis, nunc Achillis vocem exprimant, Telephi subinde, aut Palamedis personam induant, aut aliud quodcunque drama postulet; semperque iidem cum sint, alii tamen videantur? Quod si quis ludos Bacchicos reliquasque delectationes theatro malit relinquere, aliamque in vita communi esse existimet fabulam, quae non iambis, medius fidiis, aliquot, quos festi unius causa poeta aliquis confarcinavit ex arte, aut cantiunculis, quas apte inter se chorus moduletur, sed ipsa vita ejusque constet actionibus, quae philosopho digna esset fabula, utpote argumento verior, tempore perpetua, nec ex poetae repraesentanda praescripto, sed ipsius Dei; si quis ad actionem, dico, hujus fabulae veniat histrio, primasque in choro sibi sumat, qui et dignitatem poetae tueri, diversisque orationis gestibus res omnes, quae a Deo in hoc conscriptae sunt dramate, commode exprimere posset: meritone reprehendi deberet hic homo, aut vafer haberi? vel qualem Protea describit suum Homerus, quem heroem facit marinum, qui in formas omnes transit, omnes in naturas? An vero aliter hic agitur? Ut, exempli gratia, si nemo sine arte musica ejusque ad felicitatem pervenire posset scientia, adesset autem aliquis, qui Doricos quidem modos teneret omnes, in Aeolicis autem, si quando eos ars, quae varia est, requireret, obmutesceret;

DISSERTATIO VII. 61

μοῖ, καὶ Νεμέα. Εἴσω δὲ ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὸ κήρυγμα ἐλθεῖν, εἴσω τὴν ἐκχειρίαν· ἕως δὲ ἄσπονδος καὶ ἀκήρυκτος ὁ ἐν ψυχῇ πόλεμος, ἄφίλος ἢ ψυχὴ μένει, ἐχθρὰ, σκυθρωπή. Ταῦτα αἱ Ποιναὶ, ταῦτα αἱ Ἑρινύες, τὰ δράματα, αἱ τραγωδίαί. Διώκωμεν τὴν ἐκχειρίαν, παρακαλῶμεν φιλοσοφίαν· ἡκέτω, σπενδέσθω, κηρυττέτω.

ΛΟΓΟΣ Ζ΄.

Ὅτι πρὸς πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀρμόσεται ὁ τῷ φιλοσόφῳ λόγος.

ΤΙ δὴ ποιεῖ οἱ ἐν Διονύσῃ τὰ δράματα ὑποκρινόμενοι, νῦν μὲν τὰς τῷ Ἀγαμέμνονος ἰέντες φωνὰς, νῦν δὲ τὰς τῷ Ἀχιλλέως, καὶ αὖθις Τηλέφον τινὰ ὑποδυόμενοι, ἢ Παλαμήδην, ἢ ἄλλ' ὅ, τι περ ἂν τὸ δράμα ἐθέλῃ, ἔδδεν πλημμελὲς, ἔδδεν ἔξω τρόπον νομίζοντα ποιεῖν, ἄλλοτε ἄλλοι φαινόμενοι οἱ αὐτοί; Εἰ δέ τις τὰ μὲν τῷ Διονύσῃ φυλάττει τὴν παιδίαν καὶ τῷ Θεάτρῳ, ἡγεῖται δέ τι εἶναι αὐτῷ δράμα πολιτικόν, ἐκ ἰαμβείων τινῶν, μὰ Δία, πρὸς ἓνα ἑορτῆς καιρὸν ὑπὸ ποιητῆς τέχνης συληθέντων, ἔδδεν ἁσμάτων χορῶ ἐς ἀρμονίαν συληαχθέντων, ἀλλὰ τῆς περὶ τὸν βίον πραγμαθείας, ὅπερ ἂν εἴη τῷ φιλοσόφῳ δράμα, ἀληθέστερον μὲν τῇ ὑποθέσει, διηγετικὸν δὲ τῷ χρόνῳ, διδασκόμενον δὲ ὑπὸ ποιητῆ τῷ Θεῷ, κατὰ τις τὸ δράμα τῷτο ὑποδυόμενος, καὶ τάξας ἑαυτὸν πρωταγωνιστὴν τῷ χορῷ, φυλάττοι μὲν τὸ τῶν ποιημάτων ἀξίωμα, σχηματίζοντο δὲ τῷ ἡθεὶ τῷ λόγῳ πρὸς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ὧν δραματουργεῖ ὁ Θεός· ἄρ' ἂν τις ἡγήσαιο τῷτον πλημμελεῖ καὶ πολύφωνον, καὶ οἷον τὸν Πρωτέα διηγέεται Ὀμηρος, ἢ τῷ Θαλάττιον, πολύμορφόν τινα καὶ παντοδαπὸν τὴν φύσιν; ἢ καθάπερ εἰ μουσικῆς τέχνης καὶ δυνάμεως τοῖς ἀνθρώποις ἔδει πρὸς εὐδαιμονίαν, ἔδδεις ἂν δὴ περ λόγος ἦν ἀνδρὸς πρὸς μὲν τὸν Δωρίον τρόπον ἡμεροσμένε καλῶς, εἰ δέ περ ἐδέησεν

Q

ἰάσιον

tesceret; nullus ejus hominis usus in arte ea esset, quae diversitatem vocum ac varietatem requirit.

2. Cum vero musices, ejusque, quae ex modulationibus hauritur, voluptatis usus sit exiguus hominibus, sed robustiore quadam Musa sit opus, quam Calliopen Homerus, philosophiam Pythagoras, alio alius appellat nomine; tali ergo, quem afflaverit haec Musa, hoc studium, si et dignitatem tueri ejus, et nunquam suam silentio confiteri velit imperitiam, minus quam vulgaribus istis, ad omnia vocum modorumque genera accommodandam esse vitam arbitramur? Si enim ita se res ferrent, ut in tam longo perpetuoque aevo pars vitae esset, quae philosophia opus non haberet, fortasse diversa haec multimodaque nihil esset opus modulatione musica; si res humanae vultum fervarent suum, si eodem modo procederent, non ut voluptatem moeror, moerorem voluptas, casum casus exciperet, atque haec ipsa sursum secum deorsumque mentem singulorum traherent.

*Talis mens hominum, terrae quos sustinet uber,
Qualem cottidie genitor velit esse Deorum.*

Conversionem enim rebus quotidie humanis inducit Deus, nec alia quam in diem earum est conditio. Quippe sicut fluviis, qui e perpetuo oriuntur fonte, nomen unum est, Sperchius videlicet, Alpheus, aut simile; nova autem semper aquarum accessio, quarum haec transiit, illa accedit, oculis imponit, ut unum idemque esse videatur flumen: eodem modo e perenni res humanae fonte miraquadam perpetuaque velocitate fluunt, nascuntur, proveniunt; cursum vero eorum nemo sentit, nec aliter humana in eo decipitur ratio, quam in fluvio aspectus, ut unam eandemque esse arbitretur vitam. Ea autem res diversa in primis est ac varia, quae a casibus, negotiisque multis mutatur, et occasionibus. Huic praeest ratio, quae praesentibus semper se accommodat; non aliter quam medicina in corpore instabili, quodque nunc in hanc nunc in illam varie movetur partem, et aut fame aut nimio infestatur cibo, utrumque tam
hoc

ιάσιον ἀρμόσασθαι κατὰ τὸ Αἰόλιον ἦθος ἀφώνε γινόμενα, ἐν τῇ πολυφωνίᾳ τῆς τέχνης;

Β'. Ἀλλ' ἐπεὶ ὥδῃς μὲν καὶ τῆς ἐκ μελῶν ψυχολογίας ὀλίγη τοῖς ἀνθρώποις χρεία, δεῖ δὲ τινος ἄλλης μέσης ἀνδρικωτέρας, ἣν Ὀμηρος μὲν Καλλιόπην ὀνομάζων χαίρει, ὁ Πυθαγόρας δὲ φιλοσοφίαν, ἄλλοι δὲ ἴσως ἄλλο τι· τὸν τῇ μέσῃ ταύτῃ κάτοχον ἄνδρα, καὶ λόγον, ἄρα ἥτιον ἐκείνων τῶν ὥδικῶν ἡρμόσθαι δεῖ πολυφώνως τε καὶ πολυτρόπως, σώζοντα μὲν αἰεὶ τὸ τῶν ποιημάτων κάλλος, μηδέποτε δὲ ὑπ' ἀφωνίας ἐκπληττόμενον; Εἰ μὲν γάρ ἐστις χρόνος βίᾳ ἐν τῷ μακρῷ τάτῳ καὶ διηνεκεῖ αἰῶνι ἀδεῆς φιλοσόφου λόγος, ἔθεν δεῖ τῆς πολυμερῆς ταύτης καὶ πολυτρόπου μέσης τε καὶ ἀρμονίας· ἢ εἴπερ τὰ ἀνθρώπινα εἰς ἐν σχῆμα συναχθέντα ὁμοίως πρόεισιν, ἔτε εἰς λύπας ἐξ ἡδονῆς, ἔτε εἰς ἡδονὴν ἐκ λύπης μεθιστάμενα, ἔτε πάθος ἀμείβοντα ἐκ πάθους, ἔτε ἄνω καὶ κάτω σρέφοντα καὶ μεταβάλλοντα τὴν ἐκάστη γνῶμην.

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,

Οἷον ἐπ' ἡμᾶς ἄγῃσι παλῆς ἀνδρῶν τε θεῶν τε·

ἀντίστροφα γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀνθρωπίνων βελεύεται τὸ δαιμόνιον, καὶ ἔστιν αὐτῶν ἐφήμερος ἢ φύσις. Ὡσπερ ἔν τῶν ποταμῶν, ἐς ἀφ' ἱᾶσιν αἱ ἀέναοι πηγαί, τὸ μὲν ὄνομα ἐν, Σπερχεῖος, ἢ Ἀλφειός, ἢ ἄλλο τι, ἀμείβεσθαι δὲ ἡ γένεσις τὸ ἐπιὸν πρὸς τὸ οἰχόμενον ἐξαπαλᾷ τὴν ὄψιν τῇ συνεχείᾳ τῆς φορᾶς, ὡς ἐνὸς ὄντος ποταμοῦ διηνεκῆς καὶ ἡνωμένε· ἔτω καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ὥσπερ ἐκ πηγῆς ἀέναν ρεῖ ἡ γένεσις καὶ ἡ χορηγία, ὁξέως μὲν καὶ μετὰ ἀμηχάνε τάχως, ἀνεπαίσθητος δὲ ἡ φορὰ, καὶ ἐξαπατάται ὁ λογισμὸς, ὥσπερ ἐπὶ τῇ ποταμοῦ ἢ ὄψις, καὶ καλεῖ βίον ἕνα καὶ τὸν αὐτόν. Τὸ δὲ ἐστὶ χεῖμα πολύμορφον καὶ παντοδαπὸν, πολλαῖς μὲν τύχαις, πολλοῖς δὲ πράγμασι, πολλοῖς δὲ καιροῖς ἀλλοιζόμενον. Ἐπιτέτακται δὲ αὐτῷ ὁ λόγος, σχηματίζόμενος αἰεὶ τοῖς παρῶσιν· ὥσπερ ἰατρὸς τέχνη ἐπὶ σώματι ἐκ ἐσῶτι, ἀλλὰ φερομένῳ ἄνω καὶ κάτω, καὶ ὑπὸ κενώσεως καὶ πλησμονῆς κυκλωμένῳ,
οἰχο-

hoc quam illud arte certa temperat, ut nec cibo egeat, nec repleatur nimium. Idem in vita humana sermo potest philosophicus; ut ipsis se accommodet affectionibus, adeoque, si quae duriores sunt, mitiget, si quae hilariores sunt, approbatione sua confirmet.

3. Quod si vivendi unus esset modus, eademque ratio, una opus disciplina esset, una vivendi consuetudine: nunc vero certum vides citharoedo tempus esse, cum ad fides molliter canit, cum redundant mensae

*Frugibus atque epulis, meraque e crateribus altis
Effundat pincerna;*

certum tempus oratori in iudicio frequenti; certum Dionysiis poetae, cum chorum suum flagitat spectator. Sola philosophia tempus non agnoscit certum, sola vitae humanae arctissime adhaeret, neque magis ab ea separari, quam lux potest ab oculis. Quod enim oculo relinquis opus, lucem si demis illi? Et tamen visus noster nocte etiam potest aliquid; licet caliget enim, auxilium tamen manu ductoris flagitat in tenebris. At ex humana vita rationem si tollas, de semita continuo sua per asperas incertasque aberrabit salebras, donec in praecipitium feratur. Quod in barbaris vides, si qui eorum ratione destituntur; alii praedae causa semper vagantur, manent semper alii, alii mercede locant operam, alii, quo error ducit, sequuntur. Nam ut e pecudum grege pastorem si tollas, fistulam demas, gregem dissolvis; ita in hoc hominum grege, rationem si demas, quae vitae dux est, in unum errantes quae cogit, quid aliud agis? Dissolvis nimirum, ac disjungis hunc gregem, natura quidem cicurem et mitem, sed quem pabulorum facile corrumpit incuria; qui pastorem requirit commodum, non qui flagris semper aut stimulis in eorum rigide advertat contumaciam. Non aliud enim mihi facere videtur, qui ullum prorsus omittere philosophum philosophandi vult tempus; quam si viro quis militari, qui et inter cataphractos pugnare cum laude, et eminens tela tam ex equo quam e curru possit dirigere, certum aliquod belli tempus praefigat, aut parti alicui ex omnibus astringat, idque tam varia in re ambiguaque.

4. Forte

DISSERTATIO VII. 65

οἰκονομῶσα αὐτῇ τὴν ἔνδειαν καὶ τὸν κόρον. Τῷτο καὶ τῷ τῶν ἀνθρώπων βίῳ ὁ τῶν φιλοσόφων δύναιται λόγος, ξυναρμολογούμενος τοῖς πάθεσι, καὶ πεπαίνων μὲν τὰ σκυθρωπά, συνευφημῶν δὲ τοῖς φαιδρотеροις.

γ'. Εἰ δὲ διὰ βίῃς τάξις μία καὶ εἶδος ἓν, ἑνὸς ἔδει λόγος καὶ ἡ-
θους ἑνός· νῦν δὲ αἰοῦσθαι μὲν πρὸς κινθάραν μινυρίζοντος καιρὸς
εἷς, ἐπειδὴν πλήθωσιν αἱ τράπεζαι

Σίτῃ καὶ κρειῶν, μέθυ δὲ κρητῆρος ἀφύσσω

Οἰνοχόος προχέησι·

καὶ ῥήτορος καιρὸς εἷς, ἐπειδὴν ἀθροισθῇ τὰ δικαστήρια· καὶ ποιητῇ
καιρὸς ἐν Διονυσίοις, ἐπειδὴν χορῶς δέη· τῷ δὲ φιλοσόφῳ λόγῳ ἔ-
δειξαι ἀποτέμνηται καιρὸς ἴδιος, ἀλλὰ συμπέφυκεν ἀτεχνῶς τῷ
βίῳ, καὶ ἀνακένεσθαι, καθάπερ τοῖς ὀφθαλμοῖς τὸ φῶς. Τί γὰρ
ἂν ἐπινοήσαις ὀφθαλμῷ ἔργον, ἀφελὼν τὸ φῶς; Ἀλλ' ὄψις μὲν
ἤδη καὶ ἐν νυκτὶ θαρσεί, ἀμβλὺ μὲν ὁρῶσα, εἰκάζουσα δὲ ἐν τῷ ἀ-
φανεῖ τὴν χειραγωγίαν· τῇ δὲ τῶν ἀνθρώπων βίῃ ἂν ἀφέλῃς λό-
γον, οἰχήσεται κατὰ κρημνῶν τινῶν πονηρᾶς καὶ ἀσαφεῖς ὁδὸς καὶ
τραχείας· οἷας ὁδὸς καὶ τὸ βαρβαρικὸν ἔρχεται, ὅσον αὐτῇ μὴ μετ-
έσχε λόγος, τὸ μὲν ληϊζόμενον, τὸ δὲ μένον, τὸ δὲ μισθοφο-
ρεῖν, τὸ δὲ πλανώμενον. Ἀλλ' αἰπολίῃ μὲν ἂν ἀποσῇσας τὸν
ποιμένα, καὶ ἀφελὼν τὴν σύριγγα, διέλυσας τὸ αἰπόλιον· τῆς δὲ
τῶν ἀνθρώπων ἀγέλης ἂν ἀποσῇσας τὸν ἡγεμόνα τῷτον καὶ συν-
αγωγέα λόγον, τί ἄλλο δράσεις; λυμαίνῃ καὶ διαλύεις ἀγέλην,
ἡμέρον μὲν τὴν φύσιν, δυσπαθῇ δὲ ἀπὸ πονηρᾶς τροφῆς, καὶ δεο-
μένην ποιμένος μασικῶ, μὴ μάστιγι μηδὲ κέντρῳ κολάζοντος αὐ-
τῶν τὴν ἀπειθείαν. Παραπλήσιόν μοι γὰρ δοκεῖ δεῖν, ὅστις οὐκ
ἀξιοῖ τὸν φιλόσοφον μηδένα παριέναι καιρὸν λόγος, οἷον εἰ τις καὶ
ἀνδρὶ δεινῷ τὰ πολέμια, ἀγαθῷ μὲν ὀπλιτεύειν, ἀγαθῷ καὶ ἐκη-
βολεῖν, καὶ ἐφ' ἵππων καὶ ζῶν ἄρματι, ἀποκρίναι καιρὸν ἑνα, ἐξελο-
μένος τῆς ὅλης τῇ πολέμῳ χρείας καὶ τύχης, πράγματος οὐχ ἐσῶ-
τος ἔδ' ὡμολογημένον.

R

δ'. Ἀθλητῇ

4. Forte enim athletae, ut Olympicis certet, Isthmica vero negligat, aliquis permittat: quamvis nec haec reprehensione careat ignavia; non enim facile a se generosa impetrare potest anima, ut non omnia experiri malit, quam otari, nec oleastrum tantum Olympicis, sed et pinum Isthmicis, et apium Argolicum, et mala consequatur Pythica; cum praecipue non causa sua haec certamina subeat anima, sed ob eam, qua cohaeret cum corpore suo et versatur, consuetudinem, victoria ipsius quoque delectetur et praeconio. Ubi vero totus animae solius labor poscitur, solius animae certamen cernitur; hic occasionem illius negliget anima, hic volens sciensque torpabit: ubi nec mala, nec oleaster proponitur, sed aliud praemium; quod, si pulchritudinem intaeare, magis expetendum; si spectatorum commodum, magis sit utile; quod postremo vitam dicentis efficacius commendet? Tempus certaminis hujus et locus non est unus, neque raro indicitur ex improvviso; in quibus tota sua sponte convenit Graecia, non ut oculos pascat, nec voluptatis spe tantum, sed virtutis: quod meo quidem iudicio bonum animae magis est proprium, quam voluptas illa. Illud praeterea videbis, ad reliqua, quae robore aut arte corporis constant certamina, nullum eo animo venire spectatorem, ut imitari id, quod agitur, aut sequi velit. Si quidem ex alienis ibi voluptatem oculorum aucupamur laboribus; nec in mille unum invenias spectatoribus, qui eorum optet esse e numero, qui medio in stadio pulvere foedantur, aut currunt, aut premunt, aut premuntur, aut vapulant, nisi animam quaedam fortasse sit degener, tantumque servilibus nata ministeriis. Hic vero tanto hoc certamen illo liberalius esse, hos labores illis utiliores esse reor, tanto magis hoc quam illo spectatorem sanae mentis affici; ut non facile reperiri aliquem ex illis posse putem, qui non certare malit, quam spectare.

5. Quae vero causa est? Quia corporis nimirum artes, laboresque earum, corpus non facile sustinet quodvis; estque ea res non in voluntate cuiusquam posita, sed naturalis, sed spontanea, et quae ex
infi-

δ. Ἀθλητῇ μὲν γάρ ἐστιν, Ὀλυμπιάσιν ἀγωνισαμένῳ, ἀμε-
λῆσαι τῷ Ἰσθμῷ· καίτοι κἀνταῦθα ἐπονείδιστος ἡ ῥαθυμία, καὶ ἐκ
ἀνέχεσθαι ἢ φιλότιμος ψυχὴ ῥαψώνης πόθῳ τὸ μὴ διὰ πάντων
ἐλθεῖν, καὶ μελασχεῖν μὴ κοτίνε μόνον Ὀλυμπιάσιν, ἀλλὰ καὶ πί-
τυος Ἰσθμικῆς, καὶ σελίνε Ἀργολικῆς, καὶ μήλων Πυθικῶν· καὶ ταῦ-
τα, ἐκ αὐτῇ ἔχουσα ἡ ψυχὴ τὴν αἰτίαν τῆς ἀγωνίας, ἀλλὰ διὰ
τὴν συνοίκησίν τε, καὶ πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίαν, συναπολαύουσα τῆς
νίκης αὐτῇ καὶ τῶν κηρυγμάτων. Ὅπως δὲ καὶ ὁ πόνος τῆς ψυχῆς
αὐτῆς, καὶ τὸ ἀγώνισμα τῆς ψυχῆς μόνης, καὶ νίκη μόνης, ἐνταῦθα
παρόψεται τινὰ ἀγῶνος καιρὸν, καὶ ῥαθυμήσει ἐκῆσα, ὅπως μήτε
μῆλα μήτε κότινος τὸ ἄθλον, ἀλλ' ἀντὶ τούτων ὠραιότερον μὲν
πρὸς φιλοτιμίαν, ἀνυσιμώτερον δὲ τοῖς θεαταῖς πρὸς ὠφέλειαν,
εὐδρομώτερον δὲ τῷ λέγοντι πρὸς πίσιν βίβ; Οἱ δὲ καιροὶ τῆς ἀ-
γωνίας καὶ οἱ τόποι ἄλλοτε ἄλλοι ἄφνω κηρυττόμενοι, καὶ ἀθροί-
ζοντες πλὴν Ἑλληνικὸν αὐτόκλητον, καὶ αὐτεπάγγελτον, καὶ ξυνιὸν
οὐκ ἐφ' ἡδονῇ ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ ἀρετῆς ἐλπίδι· ὅπερ οἶμαι τῇ
τῷ ἀνθρώπῳ ψυχῇ ἡδονῆς συγγενέστερον. Ἰδεῖν γὰρ ἐστὶν ἐπὶ μὲν
τὰς ἄλλας θεάς, ὅποσαι ῥώμης ἢ τέχνης σωμάτων, ἀφικνεμέ-
νης σπερδῇ εἰδέναι τῶν θεατῶν, ὡς τὸ θέαμα ζηλώσοντα ἢ μιμη-
σόμενον· ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐξ ἀλλοτρίων πόνων τὰς ἡδονὰς τοῖς ὀφ-
θαλμοῖς ἐραυρίζομεθα, καὶ ἐκ μυρίων θεατῶν εἰδείς ἂν εὐξαιτο εἶς
εἶναι τῶν ἐν μέσῳ τῷ σαδῷ κοινωμένων, ἢ θεόντων, ἢ ἀλχόντων,
ἢ ἀλχομένων, ἢ τυπλομένων, πλὴν εἴπερ τις ἀνδραποδώδης ψυ-
χή· ἐνταῦθα δὲ τοσούτον οἶμαι καὶ τὴν ἀγωνίαν τήνδε ἐκείνης
τῆς ἀγωνίας φιλοτιμοτέραν εἶναι, καὶ τὰς πόνους τῶν πόνων ἀνυσι-
μώτερας, καὶ τὸ θέατρον τῷ θεάτρει συμπαθέστερον, ὥστε εἰδείς τῶν
παρόντων, νῦν ἔχων, οὐκ ἂν εὐξαιτο ἀποθέμενος τὸν θεατὴν ἀ-
γωνιστῆς γενέσθαι.

ε. Τί δὴ ποτ' οὖν τὸ τούτων αἴτιον; Ὅτι τὰς μὲν τῶν σωμά-
των τέχνας, καὶ τὰς ἐπὶ ταύταις ταλαιπωρίας, εἰ πᾶσα ἀνέχεται
σαρκῶν φύσις, οὐδέ ἐστὶ τὸ χρεῖμα κομιδῇ ἐκῆσιον, ἀλλ' αὐτο-
φυές

infinito hominum numero paucissimis sit concessa; nam aut corporis mole Titormo, aut viribus Miloni, aut robore Polydamanti, aut velocitate similem prius nasci oportet Laestheni: quod si quis infirmior sit Epeo, deformior Therfite, minor Tydeo, Ajace tardior, omniaque, quae vituperari possint, simul in corpore conjunxerit, et certare tamen velit, frustra hoc optat, frustra sperat. At vero animae contra certamina se habent, ac illud; pauci quippe sunt mortalium, qui non ad haec satis a natura sint instructi: non quod per se arbitrer aut sponte sua nasci animae virtutes, ut qui sciam et naturam aliquid conferre, non secus quam qui muro maximo fundamentum subjicit parvum, aut navi altissimae parvam carinam: cogitationibus autem humanis contubernales duos adjunxit Deus, amorem ac spem; alterum quidem tanquam alarum remigium leve, quod in altum per se feratur, animamque secum sursum ferat et extollat, viamque, qua, quod petit, consequatur, ostendat (quod quidem appetitionem humanam vocant philosophi) spes vero animam comitantur, ut illam, quam diximus, appetitionem sustineant ac solentur; non illae quidem caecae, ut ab Attico dicuntur poeta, sed perspicacissimae, ne ante deficiat anima, sed ea, quae maxime optat, consecuturam se confidat. Quae quidem spes ex humanis si exulasset rebus, jam diu commercia sua negotiator, et stipendia miles, et navigationem mercator, et rapinas suas praedo, et nocturna intermisisset furta scortator; quod illa neutiquam permittit, sed illarum studio accendit rerum, quae nec fieri possunt, nec ad finem interdum perventura sunt suum. Certo enim divitias sibi negotiator proponit, miles sperat vincere, evadere mercator, praedo lucrari, scortator fallere; interim subita quaedam singulis intervenit calamitas, quae negotiatorem spoliat, militem interficit, mercatorem mergit, in vincula conjicit praedonem, prodit scortatorem, quorum omnium appetitus una cum spe occidunt sua. Nihil enim horum est, cui fines suos assignarit Deus aut limites, non divitiae, non voluptas, non aliud quodcunque sibi proponere

φυές, καὶ αὐτόματον, καὶ εἰς ὀλίγους ἐκ πολλῶν ἦκον· ἢ γὰρ κατὰ μέγεθος φύναι δεῖ Τιτόρμῳ ὁμοιον, ἢ κατὰ καρτερίαν Μίλωνι, ἢ κατὰ ῥώμην Πολυδάμαντι, ἢ κατὰ τάχος Λασθένει· εἰ δέ τις ἀσθενέστερος μὲν ὢν τῷ Ἐπειῷ, αἰσχύων δὲ τῷ Θερσίτῃ, μικρότερος δὲ τῷ Τυδέῳ, βραδύτερος δὲ τῷ Αἴαντος, καὶ πάσας τὰς τῷ σώματι ἐλαττώσεις ἠθροισμένας ἔχων, ζηλώσαι τὴν ἀγωνίαν, ἢ ἔρωτα ἠράσθη κενὸν καὶ ἀτελεύτητον. Τὰ δὲ τῆς ψυχῆς ἀγωνίσματα ἔμπαλιν ἔχει τοῖς ἐκεῖ, ὀλίγον γὰρ καὶ σπάνιον ἐν τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τὸ μὴ πεφυκός· ὃ γὰρ αὐτοφυεῖς αἱ τῆς ψυχῆς ἀρεταί, ὃ γὰρ αὐτόματοι, ἀλλὰ προσεξεργάζεσθαι μὲν τι καὶ ἡ φύσις, ὅσον ὑποβάλλειν κρηπίδα ὀλίγην μεγάλῳ τειχίῳ, ἢ τροπὴν μικρὰν ὑψηλῇ ὀλκάδι· συγκαλῶκισε δὲ ὁ θεὸς τοῖς λογισμοῖς ἔρωτα καὶ ἐλπίδα, τὸν μὲν ὥσπερ πλέρωμά τι κῆφον καὶ μετάρσιον, ἐπαῖρόν τε καὶ ἀνακρεφίζον τὴν ψυχὴν, καὶ παρέχον αὐτῇ δρόμον ἐπὶ τὰς αὐτῆς ὁρέξεις (καλῶσι δὲ οἱ φιλόσοφοι τὸ πλέρωμα τῷτο ὁρμὴν ἀνθρωπίνην) αἱ δὲ ἐλπίδες συγκαλῶκισμέναι τῇ ψυχῇ παραμύθιον ταῖς ἐκάσθῃ ὁρμαῖς, ὃ κατὰ τὸν Ἀττικὸν ποιητὴν τυφλαί, ἀλλὰ ὀξύπνεις πάνυ, οὐκ ἐῷσαι αὐτὴν ἀπαγορεῦσαι πονῆσαν, ὡς τευξομένην πάντως ὢν ἐρᾷ. Πάλαι γὰρ ἂν, οὐκ ἔσης ἐλπίδος, καὶ ὁ χρηματιστὴς ἐπαύσατο χρηματίζομενος, καὶ ὁ μισθοφόρος εὐαλευόμενος, καὶ ὁ ἔμπορος πλέων, καὶ ὁ ληστὴς ληϊζόμενος, καὶ ὁ ἀκόλαστος μοιχεύων· ἀλλ' οὐκ ἐῷσιν αἱ ἐλπίδες προσάτλῃσαι τέτῃς ἀνὴρ ἡνίκα πονεῖν καὶ ἀτελεύτηλα, τὸν μὲν χρηματιστὴν ὡς πλετήσοντα, τὸν δὲ πολεμῶντα ὡς νικήσοντα, τὸν δὲ πλέοντα ὡς σωθησόμενον, τὸν δὲ ληϊζόμενον ὡς κερδανῶντα, τὸν δὲ μοιχεύοντα ὡς λησόμενον· κατὰ τις ἕκαστον ὑπολαβῶσα αἰφνίδιος συμφορὰ, ἐσύλησε μὲν τὸν χρηματιστὴν, ἀπέκτεινε δὲ τὸν μισθοφόρον, κατέδυσσε δὲ τὸν ἔμπορον, ἔλαβε δὲ τὸν ληστὴν, ἐφώρῃσε δὲ καὶ τὸν μοιχόν, καὶ ἀπολώλασιν αὐτοῖς αἱ ὁρέξεις αὐταῖς ἐλπίσιν. Οὐδὲν γὰρ τέτων περιέλαβε μέτρῳ οὐδ' ὤρισεν ὁ θεός, ἔτε πλεόν, ἔτε ἡδονὰς, ἔτε ἄλλο τι τῶν ἀνθρωπίνων

ponere homo possit: sed infinita est eorum possessio, ut, qui ea sequuntur maxime, voti si fiant compotes, sitiant maxime; minus enim est quicquid consecuti sunt, eo quod expectant. Cum vero aliquid anima persequitur, quod stabile, quod certum, quod non ambiguum est, sed definitum, quod vi sibi insita hominem trahit, quod et labore comparari, et ratione comprehendere, et voto ambiri, et exambiri spe possit; ibi demum animae certamen succedit, ibi finem consequitur suum, ibi victrix declaratur. Hoc unum est, non aliud, cuius causa spectatores suos convocant philosophi.

6. Quare denuo athletarum utamur exemplo: inter quos nullus est, qui non optet alium certaminis causa in stadium descendere neminem, ut solus ipse sine ullo pulvere consequatur victoriam; siquidem uni e multis eam contingere est necesse: hic vero, qui ad certamen plurimos pellexerit, victor putatur. Faxit enim Deus, ut meorum aliquis spectatorum in hac mecum certet cathedra, ejusdem mecum pulveris, ejusdem laboris fiat particeps; hoc enim uno modo summa cum laude coronam auferam, victorque, spectante tota Graecia, a praecone designabor: haecenus enim, licet clamor non desit populi, nec coronam consecutus sum, nec vocem praeconis audiui. Quo enim disciplinarum mihi harum exercitatio, et frequens illa decertatio? ut laudem consequar? satis habeo. ut gloriam? satietas me tenet. Et ut brevius dicam: estne aliquis, qui sermonem laudet, nec sermone uti velit, cum nec voce careat, nec auditu? Estne aliquis, qui philosophiam laudet, nec eam amplectitur, qui et animum ad discendum habeat, et magistrum? plane quemadmodum tibias ac citharas, aut si quae Dionysiis praeterea in tragoediis aut comoediis adhibentur instrumenta, omnes laudant, nemo imitatur.

7. Nisi forte et hic plurimum a voluptate laus absit: nemo est enim qui non delectetur, qui autem vere laudat, etiam imitabitur; priusquam enim aestimat, ne laudat quidem. Fit etiam saepe ut musicae imperitus aliquis, tibiam si audiat, amore capiatur artis, nec amplius abhorreat, saepe etiam absens modulationem tamen auribus retinet, carmen ruminat, secumque tacitus cantillat. Etiam

hoc^r

πίνων ἐπιθυμημάτων· ἀλλ' ἔστιν αὐτῶν ἄπειρος ἡ εἰσία, ἐνθεν
 πε καὶ οἱ διώκοντες ταῦτα, ἐμπλησθέντες αὐτῶν, διεψῶσι μᾶλλον,
 ἔλαττον γὰρ τὸ ληφθὲν τῷ προσδοκωμένῳ. Ὅποτεν δὲ ἤξη ψυχὴ
 ἐπὶ πρᾶγμα ἕως καὶ ὁμολογημένον, καὶ πεπερασμένον, καὶ ὠρι-
 σμένον, καὶ καλὸν μὲν τῇ φύσει, ἀνυστὸν δὲ τῷ πόνῳ, ληπτὸν δὲ τῷ
 λογισμῷ, διωκτὸν δὲ τῷ ἔρωτι, καὶ λαλητὸν δὲ τῇ ἐλπίδι· τότε
 γίνεσθαι ἢ τῆς ψυχῆς ἀγωνία ἐπιτυχῆς καὶ τελεσιουργὸς καὶ νικηφό-
 ρος. Ἐστὶ δὲ τῷτο ἕκ ἄλλο τι, ἢ ἕπερ εἵνεκα ταυτὶ τὰ θεάτρα
 οἱ φιλοσοφῶντες ἀθροίζουσι.

ς'. Πάλιν αὖ μοι δεῖ τῆς ἀθλητῶν εἰκόνος. Ἐκείνων μὲν
 γε εὐξαιτ' ἂν ἕκαστος μηδένα ἀγωνιστὴν ἄλλον παρελθεῖν ἐπὶ
 τὸ σάδιον, ἀλλ' ἀκονιτὶ νικᾶν αὐτὸς, δεῖ γὰρ νικᾶν ἕκ πολ-
 λῶν ἓνα· ἐνταῦθα δ' ἔτος μάλιστα τῶν ἀγωνιστῶν νικηφόρος,
 ὃς ἂν πολλὰς ἐπὶ τὴν ἀγωνίαν παρακαλέσῃ. Εἰ γὰρ, ὦ θεοί,
 ἐμῶν θεατῶν γένοιτό τις συναγωνιστὴς ἐμοί, ἐπὶ ταυτῇσι τῆς
 ἔδρας συγκαθήμενος καὶ συμπονῶν, ἐγὼ τότε εὐδοκιμῶ, σεφα-
 νῆμαι τότε, κηρύττομαι τότε ἐν τοῖς Πανέλλησιν· ἕως δὲ νῦν
 ἀσεφάνωτος εἶναι ὁμολογῶ καὶ ἀκήρυκτος, καὶ ὑμεῖς βοᾶτε. Τί
 γὰρ ἐμοί ὄφελος τῶν πολλῶν λόγων, καὶ τῆς συνεχῆς ταύτης
 ἀγωνίας; ἔπαινοι; ἄλλες τέτων ἔχω· δόξα; διακορῆς εἰμι τῷ
 χρήματι. Τὸ δὲ ὅλον· ἐπαινέει τις λόγους, καὶ εἰ λέγει, φωνὴν
 ἔχων, ἀκοὴν ἔχων; ἐπαινέει τις φιλοσοφίαν, καὶ εἰ λαμβάνει,
 ψυχὴν ἔχων, διδάσκαλον ἔχων; γέγονε τοίνυν τὸ χρήμα, οἷον
 αὐλήματα, ἢ κιθαρίσματα, ἢ εἰ τις ἄλλη ἐν Διονύσει μῦσα
 τραγικὴ τις καὶ κωμωδική· ἐπαινῶσι μὲν πάντες, μιμεῖται δὲ
 οὐδεὶς.

ζ'. Ἡ καὶ νταῦθα πάμμηκες διαφέρει ἔπαινος ἡδονῆς· ἡδονῆς
 μὲν γὰρ πάντες ἀκροώμενοι, ὃς δ' ἂν τῷ ὄντι ἐπαινέσῃ, καὶ
 μιμήσεται· μέχρι δὲ τις μὴ ζηλοῖ, οὐκ ἐπῆνεσεν. Ἦδη τις καὶ
 ὑπὸ αὐλημάτων ἀνὴρ ἄμειρος διετέθη μουσικῶς, καὶ τὰ ὦτα ἐν-
 αυλος ὧν διαμέμνηται τῷ μέλῳ, καὶ μινυρίζει πρὸς αὐτόν.

Καὶ ν

hoc vestrum imitetur aliquis; forte enim et ipsas incipiet amare tibia. Homo fuit, ut dicitur, qui animalia quaedam magno, ut ferunt, domi studio alebat: hic aves habebat, quae suaviter matutinum illud canebant, incondite tamen, ut reliquae solent. Hae cum quotidie audirent tibicinem, qui artis suae faceret periculum, respondere voce coeperunt, auresque ita ad tibia paulatim earum formavit, ut quoties inflare coepisset, tibia voce praeuntem, ut in choro fieri consuevit, sequerentur omnes. Qui ergo fit, ut ipsi homines, frequenter si audiant non inconditos tibiae modos, verum voces sapientes, articulatas, uberes, ad imitationem excitandam compositas, saltem ritu avium nobiscum canere recusent? Mihi, qui de rationibus nostris et studio haecenus tacuerim, nihil grande, nihil magnificum publice aut privatim dixerim, vestra libet causa libere confidenterque loqui. Offertur vobis magnus disciplinarum apparatus, o juvenes, nec simplex ille, sed diffusissimus, amplissimus, uberrimusque, qui ab omnibus audiri potest, ad omnes cujuscunque generis pertinet homines, omnia artium studia, omnium disciplinarum sub se complectitur genera; hic large, hic gratuito citra tergiversationem ullam maxima vobis praebetur copia, omnibus, qui modo capaces ejus futuri sunt, in medio proponitur. Oratoriae aliquis studiosus est? ecce via expedita, sufficiens, facilis, sublimis, admirabilis, nusquam interrupta, firma, non inquinata. Poeticen aliquis amplectitur? metra solummodo alicunde sibi comparet, reliquaque hinc petat, sublime illud in oratione dico, illustre, splendidum, foecundum, divinumque; etiam dispositio argumenti, fabulae constructio, vocum ubertas, minimeque vitiosa hinc proveniet harmoniae ratio. At civilis potius te scientia delectat, viamque, qua commodissime tractes populum, invenire te postulas? en tibi rem ipsam; curiam ante oculos, oratorem, suadam dicendi, et verborum vim vides. Estne autem aliquis, qui haec quidem negligit omnia, philosophiam autem amplectitur? hic vero magniloquentiae meae vela contraho, remitto, aliam personam induam: rem magnam dicis,

Καὶν τὸτό τις ὑμῶν τὸ πάθος ζηλωσάτω· τάχα γάρ πε ἔρα-
σθήσεται καὶ τῶν αὐλῶν αὐτῶν. Ἄνῃς φιλοφρέμων ὄρνιθας εἶχε
τῶν ἡδὺ μὲν φθεγγομένων τὸ ὄρθριον δὴ τὸτο, ἄσημον δὲ, καὶ
οἷον ὄρνιθας εἰκός. Ἦν αὐτῷ γείτων αὐλητικὸς, ἀκροώμενοι δὲ οἱ
ὄρνιθες διαμελετωμένους τῷ αὐλητῷ, καὶ ἀντάδοντες αὐτῷ ὁσημέραι,
ἐτυπώθησαν τῇ ἀκοῇ πρὸς τὰ αὐλήματα, καὶ τελευτῶντες ἀρ-
ξαμένους αὐλεῖν συνεπήχυν πρὸς τὸ ἐνδύσιμον δίκην χορῶν. Ἄν-
θρωποι δὲ ὄντες οὐδὲ καλὰ ὄρνιθας ξυνάσσονται ἡμῖν, ἀκρόντες
θαυὰ οὐκ ἀσήμων αὐλημάτων, ἀλλὰ νοερῶν λόγων καὶ διηρθρω-
μένων καὶ γονίμων καὶ πρὸς μίμησιν εὖ πεφυκότων; Ὡς ἔγωγε
τέως καὶ πρὸς ἅπαντας ὑπὲρ τῶν ἡμετέρων σιγὴν ἔχων, καὶ μηδὲν
σεμνὸν, μηδὲ ὑπέραυχον, μήτε ἰδίᾳ, μήτε εἰς κοινὸν εἰπὼν, νῦν
μοι δοκῶ ὑμῶν εἵνεκεν γαυρότατα ἂν καὶ μεγαλαυχότατα εἰπεῖν.
Παρελήλυθεν εἰς ὑμᾶς, ὦ νέοι, παρασκευὴ λόγων αὕτη πολύχως,
καὶ πολυμερὴς, καὶ πάμφορος, καὶ ἐπὶ πάσας ἐξικνεμένη ἀκοὰς,
καὶ πάσας φύσεις, καὶ πάσας ζηλώσεις λόγων, καὶ πάσας παιδευ-
μάτων ιδέας, ἀταμίευτος, καὶ ἄμισθος, καὶ ἀπροφάσιτος, καὶ
ἄφθονος, ἐν μέσῳ κειμένη τοῖς δυναμένοις λαβεῖν. Εἴτε τις ρη-
τορείας ἐρεῖ· ἔτος αὐτῷ δρόμος λόγῳ πρόχειρος, καὶ πολυαρκής,
καὶ εὐπορος, καὶ ὑψηλός, καὶ ἐκπληκτικὸς, καὶ ἄρρηκτος, καὶ
ἰσχυρὸς, καὶ ἀκμητος. Εἴτε τις ποιητικῆς ἐρεῖ· ἡκέτω, πορισά-
μενος ἄλλοθεν τὰ μέτρα μόνον, τὴν δὲ ἄλλην χορηγίαν λαμβά-
νέτω ἐντεῦθεν, τὸ σοβαρὸν, τὸ ἐπιφανές, τὸ λαμπρὸν, τὸ γόνι-
μον, τὸ ἐνθεον, τὴν οἰκονομίαν, τὴν δραματουργίαν, τὸ κατὰ τὰς
φωνὰς ἀταμίευτον, τὸ κατὰ τὴν ἁρμονίαν ἁπλαιον. Ἀλλὰ πο-
λιτικῆς καὶ τῆς περὶ δήμους καὶ βουλευτήρια παρασκευῆς ἡκεῖς ἐν-
δεὴς ὢν; σὺ μὲν καὶ πεφώρακας τὸ ἔργον, ἐρεῖς τὸν δῆμον, ὁ-
ρεῖς τὸ βουλευτήριον, τὸν λόγον, τὴν πειθῶν, τὸ κράτος. Ἀλ-
λὰ τῶτων μὲν τις ὑπερορεῖ, φιλοσοφίαν δὲ ἀσπάζεται, καὶ ἀλή-
θειαν τιμᾷ; ἐνταῦθα ὑφαιρῶ τῆς μεγαλαυχίας, ὑφίεμαι, οὐχ
ὁ αὐτός εἰμι· μέγα τὸ χρεῖμα καὶ δεόμενον προσάτῃ, ὃ δημο-

cis, quaeque manu ductore opus habeat minime vulgari; qui non humi repat, aut iisdem, quibus populus, utatur moribus.

8. Jam si quis in verbis ac nominibus, aut in artificiosis orationibus, aut refutatione argumentorum, aut contentione mutua, aut fallaciis, similiumque versari rerum studio philosophiam velit; non magno magistrum negotio invenire posse videor. Sophistarum plena sunt omnia; res haec ubique obvia, ac in oculos passim incurrit: quin etiam dicere non verear, plures esse, qui doceant hanc philosophiam, quam qui discant. Quod si minima haec philosophiae pars est, et tantilla quidem, quantam nescire est dedecus, scire autem non ita magnae est rei; si eam consequamur, non est quod insolescamus propterea: eo enim modo et illi, qui prima literarum elementa docent, qui circa syllabas versantur, et cum pueris balbutiunt aliquot, admiratione digni essent. Praecipua autem philosophiae pars, et quae eo ducit semita, praeceptorem requirit, qui animos juniorum erigat, studia eorum et desideria, non aliter quam paedagogus aliquis, gubernet, eorum appetitiones voluptatibus doloribusque attemperet: sicut illi, qui equos domant, non penitus eorum spiritus infringunt, nec tamen uti ubique iis permittunt. Quippe sicut equi animos habenae et lora, equitisque ac magistri ars moderatur: ita animum hominis oratio, non ignava, aut sordida, non supina; sed quae lenibus vehementibusque temperata affectibus ne tantillum otii auditoribus relinquat, ut in verba inquirere, eorumque adhaerere possint voluptati; sed ut, tubae instar, quae nunc clasticum canit, nunc receptui sonat, secum tollat.

9. Ejusmodi oratione ei si opus sit, qui philosophiam sequitur, quaerendus est omni studio, explorandus, eligendus, qui docere eam possit; nec refert senex sit an juvenis, dives an pauper, magni nominis an ignotus: est autem senectus, ut videtur, juventute infirmior, divitiis paupertas, celebritate ignobilitas. Fit tamen ut, quibus ea adsint incommoda, facilius ad eam perveniant homines; non raro

τικῶς, μὰ Δία, οὐδὲ ἐρχομένους χαμαὶ, οὐδὲ ἀνακεκραμένους τῷ τῶν πολλῶν τρόπῳ.

ή. Εἰ μὲν οὖν τις τῶν τούτων εἶναι φιλοσοφίαν λέγει, ῥήματα καὶ ὀνόματα, ἢ τέχνας λόγων, ἢ ἐλέγχους καὶ ἐριδας καὶ σοφίσματα, καὶ τὰς ἐν ταῖς διατριβαῖς, ὃ χαλεπὸν εὗρεῖν τὸν διδάσκαλον. Πάντα ὑμῖν μετὰ τοιούτων σοφιστῶν, εὐπορον τὸ χρῆμα, καὶ ταχὺ ἀναφαινόμενον. Θάρρῃσαιμι δ' ἂν ἔγωγε εἰπεῖν, ὅτι τῆς τοιαύτης φιλοσοφίας πλείους οἱ διδάσκαλοι τῶν μαθητῶν. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ὀλίγη τῇ φιλοσοφεῖν μοῖρα, καὶ τοσαύτη, ὅσῃν αἰσχροὺς μὲν μὴ εἰδέναι, ὃ σεμνὸν δὲ εἰδέναι, διαφεύγωμεν τὸ αἰσχρὸν, καὶ ταῦτα εἰδότες, μὴ καλλωπιζώμεθα δὲ ἐπ' αὐτοῖς. ἢ γὰρ ἂν πολλοὶ ἄξιοι καὶ οἱ γραμματισαὶ εἶεν, πραγματευόμενοι περὶ τὰς συλλαβὰς, καὶ συμψελλίζοντες ἔθνη παιδῶν ἀνοητοῖς. Τὸ δὲ ἐν φιλοσοφίᾳ κεφάλαιον, καὶ ἢ ἐπ' αὐτὸ ὁδὸς, δεῖται διδασκάλου τὰς τῶν νέων ψυχὰς συνεπαίροντος, καὶ διαπαιδαγωγῶντος αὐτῶν τὰς φιλοτιμίας, καὶ ἔδῃ ἄλλ' ἢ λύπαις καὶ ἡδοναῖς τὰς ὁρέξεις αὐτῶν συμμετρεμένους. οἷόν περ καὶ οἱ πωλευταὶ δρῶσι, μήτε ἀποσβεννύντες τὸν θυμὸν τῶν πωλευμάτων, μήτε ἐφίεντες αὐτοῖς ἀνέδην χρῆσθαι τῇ γενναιότητι. Οἰκονομεῖ δὲ πῶς μὲν θυμὸν χαλινός, καὶ ῥυτῆρες, καὶ ἱππέως καὶ ἡνιόχου τέχνη. ψυχὴν δὲ ἀνδρὸς λόγος, ὃ ἀργός, ὃ δὲ ῥυπῶν, ὃ δὲ ἡμελημένος, ἀλλὰ ἀνακεκραμένος ἦθει καὶ πάθει, καὶ μὴ παρέχων σχολὴν τοῖς ἀκροωμένοις τὰς φωνὰς ἐξετάζειν καὶ τὰς ἐν αὐταῖς ἡδονὰς, ἀλλ' ἀνίστασθαι προσαναγκάζει καὶ συνενθουσιᾶν ὥσπερ ὑπὸ σάλπιγγι, νῦν μὲν τὸ ἐφορμητικὸν φθειγμένη, νῦν δὲ τὸ ἀνακλητικόν.

θ'. Εἰ τοιούτους δεῖ λόγους τοῖς φιλοσοφίας ἐφιεμένοις, τὸν ἔχοντα ἀθρηθέον καὶ δοκιμασέον καὶ αἰρετέον, εἴαν τε πρεσβύτερος ἢτος ἦ, εἴαν τε νέος, εἴαν τε πέννης, εἴαν τε πλάσιος, εἴαν τε ἄδοξος, εἴαν τε ἔνδοξος. ἀσθενέστερον δὲ, οἶμαι, καὶ νεότητος γῆρας, καὶ πλεῖστεν πενία, καὶ δόξης ἀδοξία. Οἷς δ' ἂν τὰ ἐλαττώματα ταῦτα προσῇ, ῥᾶον ἐπ' αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι παραγίνονται, καὶ γεγόνασιν αἱ παρὰ τῆς

raro enim ad philosophiae studium commeatum suppeditat fortunae infelicitas: ergo, quia pauper erat Socrates, continuo qui pauper est imitabitur, si Diis placet, Socratem: bene nobiscum agitur, quod non et fimi de philosophia contendant, et ventricosi. Quod vero non pauperes tantum, sed et ditissimos celeberrimosque juxta ac nobilissimos, incitare ad hoc studium soleat Socrates, nemo recordatur. Scivit enim Socrates, ut arbitror, dum philosophiam Aeschines profitetur, aut Antisthenes, parum ad Atheniensium rempublicam boni inde perventurum esse, aut tantum potius ad illius temporis neminem, quantum ad posteros ex illarum memoria dissertationum; at si philosophiam aut Alcibiades professus esset, aut Critias, aut Critobulus, aut Callias, multas gravissimasque aetatis illius Athenienses clades vitassent. Nec enim Diogenem imitatur, qui cum pera incedit, et baculo; quia potest cum his esse aliquis Sardanapalo infelicior. Aristippus ille olim purpura indutus, unguentis delibutus, non minus temperans habebatur Diogene. Nam quemadmodum, si quis vim quandam consecutus esset corporis, quae ignem ferret, et quidlibet contemneret, nihil, credo, metueret ipsi Aetnae corpus admove; ita si quis probe adversus voluptates sit munitus, ne in ipsis quidem si versetur, uri potest, aut ardere, aut liquefcere.

10. Philosophum vero non habitus probabit, non aetas, non fortuna, sed iudicium, sed sermo, sed animi institutum, a quibus solis dignitatis suae suffragia capit philosophus; reliqua, quae fortuna solet addere, histrionicorum instar sunt amictuum. Eadem enim poematum est praestantia, si princeps ea recitet, si famulus; drama vero postulat, ut habitus mutantur. Agamemnon sceptrum gerit, pellem bubulcus, arma Achilles, pannos laceros cum pera Telephus; neque magis tamen Agamemnonem, quam Telephum, spectator audit: animus quippe magis poetae verba, quae dicuntur, quam fortunam ejus respicit, qui dicit. Idem existima de oratione philosophi, virtutem ejus non variam, non diversam esse, sed unam eandemque; actores vero ejus alium alio habitu
in

τῆς τύχης συμφοραὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἐφόδια· καὶ ὅτι μὲν πένης ἦν ὁ Σωκράτης, ὁ πένης εὐθὺς μιμήσεται τὸν Σωκράτην· ὡς ὠνάμεθα, ὅτι καὶ οἱ σιμοὶ καὶ οἱ προγαστορες ἀμφισβητοῦσι φιλοσοφίας. Ὅτι δὲ Σωκράτης ἔκ ἐπὶ τῆς πένης ὡθεῖτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς πλοσείας, καὶ τῆς ἐνδόξεως, καὶ τῆς εὐγενεστάτης, διαμέμνηται ἔδειξεν. Ἦγεῖτο γάρ, οἶμαι, ὁ Σωκράτης Αἰσχίνε μὲν φιλοσοφήσαντος καὶ Ἀντισθένης ὄνασθαι ἂν ὀλίγα τὴν Ἀθηναίων πόλιν, μᾶλλον δὲ μηδὲνα τῶν τότε, πλην ἡμῶν τῶν ἔπειτα κατὰ τὴν μνήμην τῶν λόγων· εἰ δὲ Ἀλκιβιάδης ἐφιλοσόφει ἢ Κριτίας ἢ Κριτόβουλος ἢ Καλλίας, ἔδεν ἂν τῶν δεινῶν τοῖς τότε Ἀθηναίοις συνέπεσεν. Οὐδὲ γὰρ ἢ Διογένης Ζήλωσις, Θυλάκιον καὶ βακχηρία, ἀλλ' ἐξέσι περ καὶ ταῦτα περιβεβλημένον Σαρδαναπάλλε εἶναι κακοδαιμονέστερον. Ὁ Ἀρίστιππος ἐκεῖνος πορφυρίδι ἀμπισχόμενος, καὶ μύροις χριόμενος, οὐχ ἦττον τῷ Διογένης ἐσωφρόνει. Ὡς περ γὰρ, εἴ τις δύναμιν σώματος παρασκευάσαιο οὐδὲν ὑπὸ πυρὸς λυμαινομένην, ἐθάρρει ἂν, οἶμαι, καὶ τῇ Αἴτνῃ αὐτῷ παραδὲς τὸ σῶμα· ἔτω καὶ ὅσις πρὸς ἡδονὴν παρεσκεύασαι καλῶς, ἔδεν ἐν αὐταῖς ὦν θάλλεσθαι, ἔδεν ἐμπίπεσθαι, ἔδεν ἐκτῆκεται.

ί. Ἐξετασέον δὴ τὸν φιλόσοφον ἐ σχήματι, ἐχ ἡλικίᾳ, ἐ τύχῃ, ἀλλὰ γνώμῃ, καὶ λόγῳ, καὶ παρασκευῇ ψυχῆς, ὑφ' ὧν μόνων χειροτονεῖται φιλόσοφος· τὰ δὲ ἄλλα ταυτὶ παρὰ τῆς τύχης σχήματα ἔοικε τοῖς ἐν Διονύσῃ περιβλήμασι. Τὸ μὲν γὰρ τῶν ποιημάτων κάλλος ἐν καὶ ταῦτόν, ἐάν τε δυνάστης ὁ λέγων ἦ, ἐάν τε οἰκέτης· αἱ δὲ χρεῖαι τῶν δραμάτων μέλαποιῶσι τὰ σχήματα. Ὁ Ἀγαμέμνων τὸ σκῆπτρον φέρει, ὁ βακχόλος διφθέραν, ὁ Ἀχιλλεὺς ὅπλα, Τηλέφος ρακία καὶ θύλακον· ἀκροῶνται δὲ οἱ θεώμενοι ἔδεν μᾶλλον τῷ Ἀγαμέμνονος, ἢ τῷ Τηλέφῳ· ἀπολείνεσθαι γὰρ ἢ ψυχὴ ἐπὶ τὰ ποιήματα αὐτὰ, ἐ τὰς τύχας τῶν λεγόντων. Νόμιζε δὴ καὶ τοῖς τῶν φιλοσόφων λόγοις, τὸ μὲν καλὸν ἔκ εἶναι παντοδαπὸν, ἔδεν διαπεφορημένον, ἀλλ' ἐν, καὶ αὐτὸ αὐτῷ παραπλήσιον· τῆς δὲ ἀγωνιστῆς αὐτῆς ἄλλον ἄλλῳ σχήματι ὑπὸ τῆς

78. MAXIMI TYRII

in vitae scenam a fortuna produci, Pythagoram in purpura, in lacerna Socratem, cum thorace Xenophontem et clypeo, cum pera, adinstar Telephi, et baculo Sinopensem illum athletam. Aliquid tamen et ipse ad repraesentationem sui dramatis singulis addebat habitus; itaque homines in stuporem dabat Pythagoras, arguebat Socrates, persuadebat Xenophon, exprobrabat Diogenes. Ego quidem et beatos hos histriones judico, qui agunt, et spectatores, qui audiunt. Quem vero nos poetam, quem inveniemus histrionem, qui ornatu certo instructus, nec, ut muta interim persona, in theatris Graecorum pro dignitate possit versari? Quaeramus hominem: fortasse invenietur alibi, nec, si id eveniat, contemptus abibit.

DISSERT. VIII.

Utrum Diis sint dicandae statuae.

OPITULARI Deos mortalibus, omnes quidem omnibus, alios tamen aliis, pro diversitate nominum, omnes confitentur; hac ratione honores illis dividere homines, signaque publica alii, alii privata dicarunt, prout opem eorum experti erant singuli. Ita nautae in eminenti scopulo, quem infra undae alluebant, Diis maris temonem posuerunt: ita Pana suum pastorum colit aliquis, qui aut excelsam ei abietem, aut antrum dedicat profundum: agricolae in horto suo stipitem figunt ingenuum, vere agrestem statuam, atque eo modo Bacchum se colere postulant: jam fontes laticum, saltusque cavi, et vestita floribus prata, Dianae sacra sunt: ne Jovem quidem immunem honoris hujus primi habuere mortalium, culmina montium illius sunt, Olympi, et Idae, aut si quis praeterea montium coelo proximus est: est et suus fluviis honos, sed diversus; aut enim utilitatis ergo colunt eos homines, ut Nilum Aegyptii; aut pulchritudinis causa, ut Peneum Thessali;

aut

τύχης περιβεβλημένον εἰσπέμπεσθαι ἐπὶ τὴν σκηνὴν τῷ βίε, Πυθαγόραν μὲν πορφύρα ἀμπισχόμενον, τρέβωνι δὲ Σωκράτην, Ξενοφῶντα δὲ θώρακι καὶ ἀσπίδι, τὸν δὲ ἐκ τῆς Σινώπης ἀγωνιστὴν, κατὰ τὸν Τήλεφον ἐκείνον, βακχηρίᾳ καὶ θυλάκῳ. Συνέλεγει δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ σχήματα αὐτὰ πρὸς τὴν δραματουργίαν· καὶ διὰ τούτο ὁ μὲν Πυθαγόρας ἐξέπληττεν, ὁ δὲ Σωκράτης ἤλεγχεν, ὁ δὲ Ξενοφῶν ἐπειθεν, ὁ δὲ Διογένης ὠνείδιζεν. Ὡ μακάριοι μὲν τῶν δραμάτων οἱ ὑποκριταί, μακάριοι δὲ τῶν ἀκροσμάτων οἱ θεαταί. Τίς ἂν ἡμῖν καὶ νῦν ποιητὴς καὶ ἀγωνιστὴς γένοιτο, ἐκ ἀσχημῶν, ἐδὲ ἄφωνος, ἀλλ' ὁμιλεῖν ἀξιόχρεως θεάτροις Ἑλληνικοῖς; Ζητῶμεν τὸν ἄνδρα· τάχα περ φανήσεται, καὶ φανείς ἐκ ἀτιμασθήσεται.

ΛΟΓΟΣ Η'.

Εἰ θεοῖς ἀγάλματα ἰδρυέον.

Αρῶγοι ἀνθρώποις θεοὶ, πάντες μὲν πᾶσιν, ἄλλοι δὲ ἄλλοις ἐνομίσθησαν, κατὰ τὴν φήμην τῶν ὀνομάτων, καὶ διένειμαν αὐτοῖς οἱ ἄνθρωποι τιμὰς καὶ ἀγάλματα, οἱ εἰς τὰ ἴδια ἕκαστοι ὠφεληθέντες. Οὕτω μὲν καὶ ἐπὶ ἀκλύστῃ πέτρᾳ ἀνέθηκαν οἶακας θαλαττίοις· ἔτι δὲ τις ποιμένων τὸν Πᾶνα τιμᾷ ἐλάττην αὐτῷ ὑψηλὴν ἐξελόμενος, ἢ ἄντρον βαθύ· καὶ γεωργοὶ Διόνυσον τιμῶσι, πήξαντες ἐν ὄρχατῳ αὐτοφυὲς πρέμνον, ἀγροικικὸν ἀγαλμα· ἱερὰ δὲ Ἀρτέμιδος πηγαὶ ναμάτων, καὶ κοῖλαι νάπαι, καὶ εὐθηροὶ λειμῶνες· ἐπεφήμισαν δὲ καὶ Διὶ ἀγάλματα οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, κορυφὰς ὄρεων, Ὀλυμπον, καὶ Ἰδην, καὶ εἴ τι ἄλλο ὄρος πλησιάζει τῷ ἔρανῳ· ἔστι περ καὶ ποταμῶν τιμὴ, ἢ κατ' ὠφέλειαν ὥσπερ Αἰγυπτίοις πρὸς τὸν Νεῖλον, ἢ κατὰ κάλλος ὥς Θετταλοῖς πρὸς τὸν Πηνειὸν, ἢ κατὰ μέγεθος

aut magnitudinis, ut Istrum Scythae; aut ex tradita per manum fabula, ut Acheloum Aetoli; aut ex lege, ut Spartiatae Eurotam; aut ex sacro instituto, ut Ilissum Athenienses. Itane ergo et fluviis honores utilitatis causa, quam ex iis consequuntur, designarunt homines, inventaeque sunt artes ab agrestibus diversae, quarum singulae statuam in monte alio aliam Diis erexere; si quod vero genus sit mortalium, non nauticum, aut rusticum, sed urbanum, quodque civili rationis pariter legumque inter se cohaeret vinculo, solumne hoc nec cultum Deo ullum exhibebit, nec honorem? an potius sola verbo tenus commemoratione id praestabit, imaginibus autem et statuis non magnopere Diis opus putabit, cum iis non magis egere videantur, quam statua viri boni?

2. Sicut autem sermo noster, ore cum profertur, nihil opus habet ut constet Phoeniciis ullis, aut Ionicis, aut Atticis, aut Assyriis, aut Aegyptiis denique literis; quas humanae propterea mentis excogitavit imbecillitas, ut sic ingenii sui occurrentes tenuitati, earum opera notarum rursus in memoriam redirent: ita Deorum naturae nec statuis per se, nec imaginibus est opus; sed, cum infirma sit oppido mortalium conditio, tantumque a divina quantum a coelo terra recedat, signa ejusmodi excogitavit sibi, quibus et nomina et nuncupationes tribueret Deorum. Si quibus igitur tam firma sit memoria, ut erecto statim animo coelum usque ipsum possint pertingere, Deumque recta adire, nihil iis fortasse opus sit statuis. Verum rarissimi inter homines sunt hujusmodi; nec facile in tota aliquem invenias gente, qui divinae semper meminerit naturae, nec ejusmodi egeat subsidio. Ita pueris, qui elementa addiscunt prima, tenues quasdam magistrelli notas solent praescribere, ad quas manu deducant eos, donec paulatim memoriae beneficio arti insuescant. Videntur certe et legistatores mihi non aliter, quam puerorum gregi, has generi mortalium invenisse imagines, honoris divini quasi signa quaedam, vel notas, queis ad memoriam ejus, tanquam manuductione quadam et via, homines deducerent.

3. Harum

DISSERTATIO VIII. 81

γεθος ὡς Σκύθαις πρὸς τὸν Ἴερον, ἢ κατὰ μῦθον ὡς Αἰτωλοῖς πρὸς Ἀχελῶον, ἢ κατὰ νόμον ὡς Σπαρτιάταις πρὸς τὸν Εὐρώ-
ταν, ἢ κατὰ τελετὴν ὡς Ἀθηναίοις πρὸς Ἴλισσόν. Εἴτα πο-
ταμοὶ μὲν διέλαχον τὰς τιμὰς κατὰ τὴν χρεῖαν τῶν ὠφε-
λόμενων, καὶ αἱ τέχναι τιμῆς θεῶν, ἐκάστης ὑπ' ὅρος ἄλλο
ἄλλης προσησαμένης ἄγαλμα· εἰ δέ τις γένος ἀνθρώπων
ἐστίν, ὃ θαλάττιον, οὐδὲ γεωργικόν, ἀλλ' ἀστυπολὸν καὶ ἀνακε-
κραμένον κοινωνίᾳ πολιτικῇ νόμος καὶ λόγος, ἄρα τέτοις ἀγέρε-
σον ἔσαι τὸ θεῖον καὶ ἀτίμητον; ἢ τιμήσῃ μὲν, τῇ δὲ φήμη
μόνη, ἀγαλμάτων δὲ καὶ ἰδρυμάτων οὐκ οἰήσονται δεῖν τοῖς θε-
οῖς; ἔδεν γὰρ δεῖ τοῖς θεοῖς ἀγαλμάτων ἔδὲ ἰδρυμάτων, μάλ-
λον ἢ εἰκόνων ἀγαθοῖς ἀνδράσιν.

Β'. Ὡςπερ δὲ, οἶμαι, τῷ κατὰ τὰς φωνὰς λόγῳ ἔδεν δεῖ πρὸς
σύστασιν χαρακλήρων Φοινικίων τινῶν, ἢ Ἰωνικῶν, ἢ Ἀττικῶν, ἢ
Ἀσσυρίων, ἢ Αἰγυπτίων, ἀλλ' ἢ ἀνθρωπίνη ἀσθένεια ἐξεῦρε ση-
μεῖα ταῦτα, ἐν οἷς ἀποτιθεμένη τὴν αὐτῆς ἀμβλύτητα ἐξ αὐτῶν
ἀναμάττει τὴν αὐθις μνήμην· ἔτις ἀμέλει καὶ τῇ τῷ θεῷ φύ-
σει δεῖ μὲν ἔδεν ἀγαλμάτων, ἔδὲ ἰδρυμάτων, ἀλλὰ ἀσθενὲς οὐ
κομιδῇ τὸ ἀνθρώπειον, καὶ διεσὸς τῷ θεῷ ὅσον ἔρανθ' γῆ, σημεῖα
ταῦτα ἐμηχανήσατο, ἐν οἷς ἀποθήσεται τὰ τῶν θεῶν ὀνόματα καὶ
τὰς φήμας αὐτῶν. Οἷς μὲν ἔν ἡ μνήμη ἔρρωται, καὶ δύναται
εὐθὺς τῷ ἔρανθ' ἀναλαινόμενοι τῇ ψυχῇ τῷ θεῷ ἐντυγχάνειν,
ἔδεν ἴσως δεῖ τέτοις ἀγαλμάτων. Σπάνιον δὲ ἐν ἀνθρώποις τὸ
τοιοῦτο γένος, καὶ ἔκ' ἂν ἐντύχοις δήμῳ ἀθρόῳ τῷ θεῷ μνήμονι
καὶ μὴ δεομένῳ τοιαύτης ἐπικερείας· οἷον καὶ τοῖς παισὶν οἱ γραμ-
ματισαὶ μηχανῶνται, ὑποχαράττοντες αὐτοῖς σημεῖα ἀμυδρά,
οἷς ἐπάγοντες τὴν χειρουργίαν, ἐθίζονται τῇ μνήμῃ πρὸς τὴν τέ-
χνην. Δοκῶσι δὴ μοι καὶ οἱ νομοθέται, καθάπερ τινὶ παιδὶ ἀ-
γέλη, ἐξευρεῖν τοῖς ἀνθρώποις ταυτὶ τὰ ἀγάλματα, σημεῖα τῆς
πρὸς τὸ θεῖον τιμῆς, καὶ ὥσπερ χειρουργίαν τινὰ καὶ ὁδὸν πρὸς
ἀνάμνησιν.

3. Harum porro imaginum nec lex una, nec ratio, nec ars una est, nec materies. Graeci quippe iis, quae pulcherrima in terra habentur, materia pura, forma humana, arte exquisitissima, colere consuevere Deos: sed nec improbandum eorum videtur consilium, qui humanam Deorum imaginibus affinxere formam. Siquidem Deo vicina, Deo simillima est anima hominum: nec aequum videtur rem sui simillimam deformi includere corpori voluisse Deum; sed quod animam facillime circumferret immortalem, leve, motui aptum, quodque solum omnium, quae in terra sunt, corporum caput in coelum attolleret, venustum, alacre, apte compositum; non tam magnum ut terrere quenquam, nec tam hirsutum ut formidabile cuiquam esse posset, nec tam grave ut non moveri, nec tam leve ut stare nequeat, non tam durum ut tactum repellat, nec tam frigidum ut humi serpere, nec tam calidum ut in altum se efferre, nec tam laxum ut natare cogatur, non tam postremo immane ut crudas carnes, nec tam infirmum ut solas e terra herbas voret; sed ea corporis totius compositione, quae vere est concinna, singulisque ejus operibus quam maxime respondet, quae et metum timidis, et amorem conciliet probis, natura quidem incedat, ratione tamen volet, arte natet, terram colat, fruges edat, fructus mandat, colore nitido, membris firmissimis, vultu pulchro, barba quae deceat. Tali corporis forma repraesentare Deos, eosque colere consuerunt Graeci.

4. Inter barbaros vero, qui Deos non agnoscat, nemo est; alia tamen illi atque alia signa inscripsere. Ignem Persae, quotidianum hoc elementum, rem voracem atque insatiabilem; igni sacrum faciunt Persae, igni alimentum suppeditant, acclamantque, *Comede, o domine*. Quibus merito dicat aliquis, Ecquid te pudet, gens dementissima, tot tantasque negligere statuas, terram mitissimam, solem clarissimum, mare navigationibus destinatum, fluvios foecunditatis dominos, alium aerem, ipsumque postremo coelum, uni vero elemento immanissimo omnium violentissimoque soli adhaerere? quam quidem vestram statuam vestrumque Deum non lignis tantum pascitis, aut victimis, aut suffitu sacro, sed majoribus longe; quippe et Eretriam totam, ipsasque Athenas, et Ionum sacra, Graecorumque statuas huic devorandas objecistis.

5. Ne

γ'. Ἀγάλματων δὲ ἔχ' εἷς νόμος, οὐδὲ εἷς τρόπος, ἔδὲ τέχνη μία, ἔδὲ ὕλη μία. Ἀλλὰ τὸ μὲν Ἑλληνικὸν τιμᾶν τὰς θεὰς ἐνόμισε τῶν ἐν γῇ τοῖς καλλίστοις, ὕλη μὲν καθαρᾷ, μορφῇ δὲ ἀνθρωπίνη, τέχνη δὲ ἀκριβεῖ· καὶ ἔκ' ἄλλος ἢ ἀξιώσις τῶν τὰ ἀγάλματα εἰς ἀνθρωπίνην ὁμοιότητα καλῶσαμένων. Εἰ γὰρ ἀνθρώπου ψυχὴ ἐγγύτατον θεῷ καὶ ἐμφερέσατον, ἔ' δὴπερ εἰκὸς τὸ ὁμοιότατον αὐτῷ περιβαλεῖν τὸν θεὸν σκῆναι ἀτοπῶτάτῳ, ἀλλ' ὅπερ ἐμελλε ψυχαῖς ἀθανάτοις εὐφορὸν τε ἔσεσθαι καὶ κῆφον καὶ εὐκίνητον. Μόνον τῷτο τῶν ἐν γῇ σωμάτων ἀναλεῖνον τὴν κορυφὴν ὕψῳ, σοβαρὸν, καὶ γαῦρον, καὶ σύμμετρον, ἔτε διὰ μέγεθος ἐκπληκτικόν, ἔτε διὰ χαίτην φοβερόν, ἔτε διὰ βάρος δυσκίνητον, ἔτε διὰ λειότηα ὀλισθηρόν, ἔτε διὰ τραχύτητα ἀντίτυπον, ἔτε διὰ ψυχρότητα ἐρπυστικόν, ἔτε ἰταμόν διὰ θερμότηα, ἔτε νηκτὸν διὰ μαρότητα, καὶ ὠμοφάγον δι' ἀγριότηα, καὶ ποιηφάγον δι' ἀσθένειαν· ἀλλὰ κεκραμένον μεσικῶς πρὸς τὰ αὐτῶ ἔργα, φοβερόν μὲν δειλοῖς, ἡμερόν δὲ ἀγαθοῖς, βαδιστικὸν μὲν τῇ φύσει, πτηνὸν δὲ τῷ λόγῳ, νηκτὸν δὲ τῇ τέχνῃ, σίλοφάγον, καὶ γεωπόνον, καὶ καρποφάγον, καὶ εὐχρεν, καὶ εὐσαθὲς, καὶ εὐωπὸν, καὶ εὐγένειον. Διὰ τοιαῦτα σώματος τύπων τὰς θεὰς τιμᾶν ἐνόμισαν οἱ Ἕλληνες.

δ'. Τὸ δὲ βαρβαρικόν, ὁμοίως ἅπαντες μὲν ξυνετοὶ τῷ θεῷ, κατεσῆσαντο δὲ αὐτοῖς σημεῖα ἄλλοι ἄλλα. Πέρσαι μὲν πῦρ, ἄγαλμα ἐφήμερον, ἀκόρεστον καὶ ἀδηφάγον· καὶ θύοισι Πέρσαι πυρὶ, ἐπιφορῶντες αὐτῷ τὴν πυρὸς τροφήν, ἐπιλέγοντες, Πῦρ δέσποτα, ἔσθιε. Ἀξίον δὲ πρὸς τὰς Πέρσας εἰπεῖν, ὦ πάντων γενῶν ἀνοητότατον, οἱ τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀγαλμάτων ἀμελήσαντες, γῆς ἡμέρας, καὶ ἡλίου λαμπρῶς, καὶ θαλάττης πλωίμου, καὶ ποταμῶν γονίμων, καὶ αἰέρος τροφίμου, καὶ αὐτῶ ἔρανθ', περὶ ἐν μάλιστα ἀσχολεῖσθε τὸ ἀγριώτατον καὶ ὀξύτατον, καὶ ξύλων αὐτῷ τροφήν χορηγῶντες μόνον, ἔδὲ ἱερείων, ἔδὲ θυμιαμάτων· ἀλλὰ τῷτῳ τῷ ἀγάλματι καὶ τῷτῳ τῷ θεῷ καὶ τὴν Ἑρρίαν ἀναλῶσαι δεδώκατε, καὶ τὰς Ἀθήνας αὐτὰς, καὶ τὰ Ἰώνων ἱερά, καὶ τὰ Ἑλλήνων ἀγάλματα.

ε. Μέμ-

5. Ne Aegyptiorum quidem ferre possum consuetudinem. Bovem illi colunt, avem, et hircum, ut omittam Nili monstra; quorum omnium mortale corpus, vita abjecta, vultus in terram conversus, cultus degener, honor pudendus est. Moritur ergo in Aegypto Deus et lugetur, ejusdemque et templum monstratur et sepulchrum. Et Graeci quidem bonis etiam viris sacra faciunt, quorum virtutum memoriam celebrant, calamitates vero omittunt; apud Aegyptios vero ex aequo lacrymas Deo et honores offerunt. Mulierem olim Aegyptiam crocodili catulum aluisse fama tenet: felicissimam eam Aegyptii judicabant, utpote nutricem Dei; erant et qui nutrici simul alumnoque blandirentur. Mulieri huic erat filius, qui necdum ex ephebis excesserat, aequalis Dei, quicum adolescere unaque lufitare consuevit; quae res illi non male successit, dum prae corporis imbecillitate cicur videretur; postquam vero adolevit, ad ingenium redit, puerum vorat. Ibi miserrima mulier filii sui morte gaudere, tanquam beatissimi, quod domestici Dei factus esset victima. Atque ita quidem Aegyptiorum fert ratio.

6. Magnus autem Alexander, devictis jam Persis, Babylone expugnata, capto Dario, terram Indorum petiit, quae nunquam, ut dicebant ipsi, exercitum externum praeterquam Bacchi et ipsius Alexandri admiserat. Gravi eo tempore inter se contentione diffidebant duo reges, Porus et Taxiles; et Porus quidem vi pugnans capitur, in fidem societatemque a rege recipitur Taxiles. Qui quidem quicquid vel admiratione dignum in India, vel homini Graeco novum videri poterat in aliena terra, regi ostendit, fluvios maximos, aves varias, plantas odoratas. In his omnibus animal erat maximum Baccho sacrum, cui victimas quotidie Indi mactabant. Hoc animal draco erat, qui jugera terrae quinque corpore aequaret: is devexo in loco, amfractuoso, profundo, altissimis desuper muris circumsepto alebatur. Hic Indorum armenta ac pecudes vorabat, quippe illis novum illi cibum quotidie praebentibus, boves puta et oves, tanquam tyranno potius quam Deo.

7. Hesperii

ε'. Μέμφομαι κὴ τὸν Αἴγυπλίῳ νόμον. Βῆν ἐκεῖνοι τιμῶσι κὴ ὄρνιν κὴ τράγον κὴ τῷ ποταμῷ τῷ Νείλῳ τὰ θρέμματ' αὐτῶν, ὧν θνητὰ μὲν τὰ σώματα, δειλοὶ δὲ οἱ βίοι, ταπεινὴ δὲ ἡ ὄψις, ἀγεννὴς δὲ ἡ θεραπεία, αἰσχρὰ δὲ ἡ τιμή. Ἀποθνήσκει θεὸς Αἴγυπλί-
οις, κὴ πενθεῖται θεὸς, κὴ δείκνυται παρ' αὐτοῖς ἱερὸν θεῶ, καὶ τάφος θεῶ. Καὶ Ἕλληνες μὲν θύουσι καὶ ἀνθρώποις ἀγαθοῖς, καὶ τιμῶνται μὲν αὐτῶν αἱ ἀρεταί, ἀμνημονεῦνται δὲ αἱ συμφοραί· παρὰ δὲ Αἴγυπτίοις, ἰσοτιμίαν ἔχει τὸ θεῖον τιμῆς καὶ δακρύων. Γυναικὶ Αἴγυπτία θρέμμα ἦν κροκοδείλῳ σκύλαξ· ἐμακάριζον οἱ Αἰγύπτιοι τὴν γυναῖκα, ὡς τιθηνεμένην θεόν· τινὲς δὲ αὐτῶν κὴ προσεθρύπλοντο κὴ αὐτὴν κὴ τὸν τρέφοντα. Ἦν αὐτῇ παῖς ἄρτι ἡβασκων, ἡλικιάτης τῷ θεῷ, συναθύρων αὐτῷ κὴ συνηρεφόμενος· ὁ δὲ τέως μὲν ὑπὸ ἀσθενείας ἦν τιθασσὸς, προελθὼν δὲ εἰς μέγεθος ἤλεγξε τὴν φύσιν, κὴ διέφθειρε τὸν παῖδα. Ἡ δὲ δύσηνος Αἴγυπτία ἐμακάριζε τὸν υἱὸν τῷ θανάτῳ, ὡς γεγνημένον δῶρον ἐφεσίῳ θεῷ. Τὰ μὲν Αἴγυπτίων τοιαῦτα.

ς'. Ἀλέξανδρος δὲ ἐκεῖνος Πέρσας ἐλὼν, καὶ Βαβυλῶνος κρα-
τήσας, κὴ Δαρεῖον χειρωσάμενος, ἦλθεν εἰς τὴν Ἰνδῶν γῆν, ἁ-
βατον οὖσαν τέως στρατιᾷ ξένη, ὡς Ἰνδοὶ ἔλεγον, πλήν γε Δι-
ονύσου καὶ Ἀλεξάνδρου. Ἐσασίαζον Ἰνδοὶ βασιλεῖς Πῶρος καὶ
Ταξίλης· Πῶρον μὲν λαμβάνει ὁ Ἀλέξανδρος, Ταξίλην δὲ κα-
τὰ φιλίαν παρεστήσατο. Ἐπεδείκνυσεν Ἀλεξάνδρῳ Ταξίλης τὰ
θαυμαστὰ τῆς Ἰνδῶν γῆς, ποταμὸς μεγίστος, κὴ ὄρνιθας ποικίλας,
κὴ εὐώδη φυτὰ, κὴ εἴ τι ἄλλο ξένον ὀφθαλμοῖς Ἑλληνικοῖς. Ἐν
δὲ τοῖς ἐδείξε κὴ ζῶον ὑπερφυές, Διονύσου ἄγαλμα, ὃ Ἰνδοὶ ἔθουον·
δράκων ἦν μῆκος πέντε πλεθρον, ἐτρέφετο δὲ ἐν χωρίῳ κοίλῳ, ἐν
κρημνῷ βαθεῖ, τείχει ὑψηλῷ ὑπὲρ τῶν ἄκρων περιβεβλημένος· κὴ
ἀνήλυσκε τὰς Ἰνδῶν ἀγέλας, χορηγέων αὐτῷ τροφήν, βῆς κὴ
οἶς, καθάπερ τυράννῳ μάλλον ἢ θεῷ.

7. Hesperii Libyes terram incolunt angustam, in longum diffusam, mari cinctam undique; hujus faucis summum circa verticem exterius dividitur mare, multaque aquarum vi et vorticibus marinis terram amplectitur; his hominibus sacer est Atlas, hunc vice statuæ habent. Est autem Atlas mons cavus, satis altus, qui mari patet, sicut theatra aeri: quod in medio montis patet spatium, vallis exigua est, terra amoena, arboribus confita; itaque et fructus ex arboribus pendentes videas, nec aliter e summo culmine contemplanti apparet, quam si in puteum despicias profundum: descendere autem nec possis, locus enim praeceps est, nec per religionem fas sit. Nihil tamen magis mirandum videtur, quam pontus ipse, qui undarum vi maxima littori incumbit, inque patentes ubique campos diffunditur: circa Atlantem ergo assurgunt fluctus, suoque pondere muri adinstar stat aqua, ut nec in praerupta terrae descendat, nec ab ipsa humo fulciatur: medium inter montem ac mare locum aer occupat, nemusque in convalle. Libycum hoc templum, hic Deus est, hunc iurijurando testem invocant, hanc habent statuam.

8. Jovem Celtae colunt, Jovis autem apud eos simulacrum alta quercus est. Paeones solem colunt, solisque apud hos simulacrum brevis discus est, perticae supra longissimae affixus. Colunt et Arabes Deum, quem vero haud facile dixerim; quod autem vidi apud eos simulacrum, lapis erat quadrangularis. Venerem Paphii colunt, cujus statuam albae pyramidi non dissimilem dixeris. Apud Lycios mons Olympus ignem eructat, non Aetnaei instar, sed placidum compositumque; estque hic ignis ipse et templum et statua. Qui Celaenas accolunt Phryges, fluvios duos, Marfyam colunt Maeandrumque, quorum ipse spectator fui: duo hi fluvii e fonte oriuntur uno, qui cum ad montem processit usque, ad posteriorem urbis partem se subducit, rursusque ex urbe oritur, simulque aquam distinguit fluviis et nomen; atque ex iis quidem Lydiam Maeander petit, alter ibidem in campis finitur ac consumitur. His fluviis rem divinam Phryges faciunt, alii utrique simul, seorsim vero alii Maeandro,

ζ. Οἱ ἐσπέριοι Λίβυες οἰκῶσι γῆς αὐχένα στενὸν καὶ ἐπιμήκη καὶ ἀμφιθάλαττον, σχιζομένη γὰρ κατὰ κορυφὴν τῷ αὐχένος ἢ ἔξω θάλαττα περιλαμβάνει τὴν γῆν κύματι πολλῷ καὶ πελαγίῳ· τοῖς ἀνθρώποις τέτοις ἱερὸν ἐστὶ καὶ ἄγαλμα ὁ Ἄτλας. Ἔστι δὲ ὁ Ἄτλας ὄρος κοῖλον, ἐπικρῶς ὑψηλόν, ἀνεωγὸς πρὸς τὸ πέλαγος, ὥσπερ τὰ θέατρα πρὸς τὸν αἴρα· τὸ δὲ ἐν μέσῳ τῷ ὄρει χωρίον, αὐλῶν βραχὺς εὐφωὸς καὶ εὐδενδρὸς· καὶ ἴδοις ἂν καὶ καρπὸς ἐπὶ τῶν δένδρων, καὶ ὀπλεύσειας ἐκ τῆς κορυφῆς, ὥσπερ εἰς φρεαλείας ἔδαφος· κατελθεῖν δὲ ὅτε δυνατόν, κρημνῶδες γὰρ, ὅτε ἄλλως θέμις. Τὸ δὲ ἐν τῷ χωρίῳ θαῦμα, ὁ ὠκεανὸς πλημμύρων ἐμπίπτει ἡϊόνι, καὶ τῇ μὲν ἄλλῃ ἀναχεῖται ἐπὶ τὰ πεδία, κατὰ δὲ τὸν Ἀτλαντῆα αὐτὸν κορυφῶται τὸ κύμα· καὶ ἴδοις ἂν τὸ ὕδωρ ἀνεστηκὸς ἐφ' ἑαυτῷ, ὥσπερ τειχίον, ὅτε εἰσρέον ἐπὶ τὰ κοῖλα, ὅτε ὑπὸ γῆς ἐρεϊδόμενον, ἀλλ' ἐκ μέσῃ τῷ ὄρει καὶ τῷ ὕδατος ἀῆρ πολὺς, κοῖλον ἄλσος. Τῷτο Λιβύων καὶ ἱερὸν, καὶ θεὸς, καὶ ὄρεος, καὶ ἄγαλμα.

η. Κελτοὶ σέβουσι μὲν Δία, ἄγαλμα δὲ Διὸς Κελτικὸν ὑψηλὴν δρυῖς. Παῖονες σέβουσι μὲν ἥλιον, ἄγαλμα δὲ ἥλιος Παιονικὸν δίσκος βραχὺς ὑπὲρ μακρὸν ξύλῳ. Ἀράβιοι σέβουσι μὲν, ὄντινα δὲ ἐκ οἴδα· τὸ δὲ ἄγαλμα εἶδον, λίθος ἦν τετράγωνος. Παφίοις ἡ μὲν Ἀφροδίτη τὰς τιμὰς ἔχει· τὸ δὲ ἄγαλμα ἐκ ἂν εἰκάσαις ἄλλῳ τῷ ἢ πυραμίδι λευκῇ, ἡ δὲ ὕλῃ ἀγνοεῖται. Λυκίοις ὁ Ὀλυμπος πῦρ ἐκδιδόι, ὅχι ὅμοιον τῷ Αἰτναίῳ, ἀλλ' εἰρηνικὸν καὶ σύμμετρον· καὶ ἔστιν αὐτοῖς τὸ πῦρ τῷτο καὶ ἱερὸν καὶ ἄγαλμα. Φρύγες οἱ περὶ Κελαινὰς νεμόμενοι τιμῶσι ποταμὸς δύο, Μαρσύαν καὶ Μαίανδρον, εἶδον τὸς ποταμὸς· ἀφίησιν αὐτὸς πηγὴ μία, ἡ προσελθῶσα ἐπὶ τὸ ὄρος ἀφανίζεται κατὰ νῶτα τῆς πόλεως, καὶ οὕτως ἐκδιδόι ἐκ τῷ ἄστεος διελθῶσα τοῖς ποταμοῖς καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ ὀνόματα· ὁ μὲν ἐπὶ Λυδίας ῥεῖ ὁ Μαίανδρος, ὁ δὲ αὐτὸς περὶ τὰ πεδία ἀναλίσχεται. Θύουσι Φρύγες τοῖς ποταμοῖς, οἱ μὲν ἀμφοτέρους, οἱ δὲ τῷ Μαίανδρῳ, οἱ δὲ τῷ Μαρσύῳ·

andro, Marfyaeve : femora victimae, quae maētatur, in fontes, addito alterius cui maētatur fluvii nomine, porriciuntur ; quae a fluvio ad montem deferuntur usque, ubi sub aquam demerguntur : nec unquam fit, ut, quae Maeandro maētata sunt, Marfyam petant, aut quae Marfyae, Maeandrum ; nam si utriusque sint, dividunt victimam. Mons Cappadocibus, et Deus, et iusjurandum est, et statua ; palus Maeotica Massagetis Tanaisque.

9. O multas variasque statuas, quarum alias ars excogitavit, alias commendavit usus, alias utilitas, alias admiratio colere praecepit, alias Deorum in numerum formae amplitudo retulit, alias pulchritudo sua evexit ! Cum interim nullum sit genus hominum, vel barbarum, vel Graecum, sive ad mare, sive in continente vivat, sive sine sede vegetetur, sive urbem incolat ; quod non aliqua divinitatis signa consecraverit. Quis ergo litem hanc de simulacris Deo dicandis decidere audeat ? Si enim lex nobis praescribenda esset aliis quibusdam hominibus, qui longe extra fines, quos incolimus, nostrumque aerem recens e terra emergerent, aut a Prometheo aliquo effingerentur, vitae, rationis, legumque ignari ; moveri fortasse posset haec quaestio : hisne hominibus ea relinquenda essent simulacra, ea adoranda, quae natura praescripsit ; non ebur, non aurum, non quercus, aut cedrus, non fluvius, non avis ; sed solis orientis imago, lunaeque splendor, sed picta coeli domus, ipsaque terra et aer ipse, ignis omnis, omnisque aqua : an contra et hi redigendi essent in ordinem, ut lapides, aut ligna, imaginesque ex iis colerent quascunque ? Quod si haec communis omnium lex est, nihil antiquemus, nihil de opinione Deorum detrahamus, eorumque insignia una cum nominibus servemus.

10. Deus enim omnium, quae extant, pater, conditorque, sole antiquior, antiquior coelo, omni tempore major, omni aevo, et quicquid in natura mutatur, legislator sine nomine, quem vox nulla exprimit, nulla oculorum intuetur acies ; cuius cum sensus nostros excedat essentia, auxilium a verbis, a nominibus, animalibusque, ab
auri,

καὶ ἐμβάλλουσι τὰ μηρία εἰς τὰς πηγὰς, ἐπιφημίσαντες τὸ νομα
τῷ ποταμῷ ὁποτέρῳ ἔθυσαν· ἀπενεχθέντα δὲ ἐπὶ τὸ ὄρος, καὶ ὑ-
ποδύντα τῷ ὕδατι, ἔτ' ἂν ἐπὶ τὸν Μαρσύαν ἐκδοθείη τὰ τῷ
Μαιάνδρῳ, ἔτ' ἐπὶ τὸν Μαίανδρον τὰ τῷ Μαρσύῳ· εἰ δὲ ἀμ-
φοῖν εἴη, διαιρῶνται τὸ δῶρον. Ὅρος Καππαδόκαις καὶ Θείοις καὶ
ὄρεσιν καὶ ἄγαιμα, Μαιώταις λίμνῃ, Τάναϊς Μασσαγέταις.

Θ'. Ὡ πολλῶν καὶ παντοδαπῶν ἀγαλμάτων, ὧν τὰ μὲν ὑπὸ τέ-
χνης ἐγένετο, τὰ δὲ διὰ χρεῖαν ἠλαπήθη, τὰ δὲ δι' ὠφέλειαν ἐ-
τιμήθη, τὰ δι' ἐκπληξιν ἐσεβάσθη, τὰ δὲ διὰ μέγεθος ἐθειάσθη, τὰ
δὲ διὰ κάλλος ἐπηνέσθη. Πλὴν οὐδὲν γένος, ὃ βάεβαρον, οὐχ' Ἑλ-
ληνικόν, ὃ θαλάττιον, οὐκ ἠπειρωτικόν, ὃ νομαδικόν, οὐκ ἀσυπο-
λῶν, ἀνέχεσθαι τὸ μὴ καλακλήσασθαι σύμβολα ἅτλα τῆς τῶν Θε-
ῶν τιμῆς. Πῶς ἂν οὖν τις διαιρήσῃ τὸν λόγον, εἴτε χρὴ ποιεῖ-
σθαι ἀγάλαμα Θεῶν, εἴτε μή; Εἰ μὲν γὰρ ἄλλοις τισὶν ἐνομο-
θετῶμεν ὑπερορίοις ἀνθρώποις, ἔξω τῷ καθ' ἡμᾶς αἰθέρος, ἄρτι
ἐκ γῆς ἀναφυομένοις, ἢ ὑπὸ τινος Προμηθέως πλαττομένοις, ἀ-
πείροις βίῃ καὶ νόμῳ καὶ λόγῳ, δεοὶ ἂν ἴσως τῷ σκέμματι· Πότερα
ἑατέον τῷ τὸ γένος ἐπὶ τῶν αὐτοφυῶν τέτων ἀγαλμάτων, προσ-
κυῖντας οὐκ ἐλέφαντα, οὐδὲ χρυσόν, οὐδὲ δρυῖν, οὐδὲ κέδρον, οὐ-
δὲ ποταμόν, οὐδὲ ὄρεσι, ἀλλὰ τὸν ἥλιον ἀνίσχοντα, καὶ τὴν σε-
λήνην λάμπουσαν, καὶ τὸν οὐρανὸν πεποικιλμένον, καὶ γῆν αὐτὴν,
καὶ αἶρα αὐτὸν, καὶ πῦρ πᾶν, καὶ ὕδωρ πᾶν· ἢ καὶ τέτταρς καθείρ-
ξομεν εἰς ἀνάγκην τιμῆς ξύλων, ἢ λίθων, ἢ τύπων; Εἰ δὲ ἐσὶν
οὗτος κοινὸς ἀπάντων νόμος, τὰ κεείμενα ἐῷμεν, τὰς φήμας τῶν
Θεῶν ἀποδεχόμενοι, καὶ φυλάττοντες αὐτῶν τὰ σύμβολα, ὥσπερ
καὶ τὰ ὀνόματα.

Ι'. Ὁ μὲν γὰρ Θεός, ὁ τῶν ὄντων πατὴρ καὶ δημιουργός, ὁ πρε-
σβύτερος μὲν ἡλίῳ, πρεσβύτερος δὲ οὐρανῷ, κρείττων δὲ χρόνῳ καὶ
αἰῶνος καὶ πάσης ῥέσεως φύσεως, ἀνώνυμος νομοθέτης, καὶ ἄρ-
ρήτος φωνῇ, καὶ ἀόρατος ὀφθαλμοῖς· οὐκ ἔχοντες δὲ αὐτῷ λαβεῖν
τὴν οὐσίαν, ἐπερειδόμεθα φωναῖς, καὶ ὀνόμασι, καὶ ζώοις, καὶ τύ-

auri, eboris, argentique figuris, a plantis, fluviisque, a montium jugis, aquarumque scatebris aliquod petamus, ut ad ejus hac ratione intellectum pervenire liceat; cum enim tenuitatis nostrae ita poscat ratio, quicquid apud nos est pulcherrimum illius inscribimus naturae: plane ut amantes solent, qui eorum, quos amant, libenter simulacra intuentur; sic cum voluptate aspiciunt aut lyram quam reliquere, aut jaculum, aut fellam in qua sedere, aut circum in quo currere solent, aut quicquid memoriam iis reducit pristinam. Quid ergo ultra de his inquirendum est? quae de simulacris lex ferenda? Animus modo Deum proponat sibi. Caeterum siue memoriam ejus maxime repraesentet Graecis ars Phidiae, aut Aegyptiis animalium cultus, aut aliis fluvius, aut ignis aliis; varietatem non damno: intelligant modo quem colunt, ament modo, illius modo memoriam conservent.

DISSERT. IX.

An recte fecerit Socrates, quod accusatus non responderit.

INDIGNUM facinus, si reliquas artes omnes a vulgi tribunali sua vindicet scientia; nec gubernator cum in suo versatur munere, navemque ex opinione dirigit propria, imperitorum cuiquam cogatur rationem reddere; nec aequo ferat animo medicus, si ea, quae praescribit, quaeque aut prodesse morbo, aut ad victus conferre rationem existimat, scrutetur atque anxie exploret aeger; nec figuli denique vel coriarii, aut si quis etiam ignobiliore in arte versetur, alium judicem noverit, quam ipsam artem: Socratem vero, qui ne ab ipso quidem Apolline ignorantiae accusari potuit, Deo, qui et arenae numerum perspectum habuit, et maris magnitudinem conjicere potuit, tamen hodieque calumniis peti, et quasi in judicium de integro vocari; adeo quidem ut infestior ei indies sit posteritas, nec plus illi parcant hi sycophantae, quam Anytus fecit aut Melitus, vel judices illius aevi Atheniensium. Idem tamen si pictor esset
aut

ποις χρυσῷ καὶ ἐλέφαντος καὶ ἀργύρου, καὶ φυτοῖς καὶ ποταμοῖς, καὶ κορυφαῖς καὶ νάμασιν· ἐπιθυμῶντες μὲν αὐτῷ τῆς νοήσεως, ὑπὸ δὲ ἀσθενείας τὰ παρ' ἡμῶν καλὰ τῇ ἐκείνῃ φύσει ἐπονομάζοντες· αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ τῶν ἐρώντων πάθος, οἷς ἡδισον εἰς μὲν θέαμα οἱ τῶν παιδικῶν τύποι, ἡδὺ δὲ εἰς ἀνάμνησιν καὶ λύρα, καὶ ἀκόντιον, καὶ θῶκός περ, καὶ δρόμος, καὶ πᾶν ἀπλῶς τὸ ἐπεγεῖρον τὴν μνήμην τῷ ἐρωμένῳ. Τί μοι τὸ λοιπὸν ἐξετάζειν, καὶ νομοθετεῖν ὑπὲρ ἀγαλμάτων; Θεῖον εἰς γνώμην ἔσω μόνον. Εἰ δὲ Ἕλληνας μὲν ἐπεγεῖρει πρὸς τὴν μνήμην τῷ θεῷ ἢ Φειδίῳ τέχνη, Αἴγυπλίῳ δὲ ἢ πρὸς τὰ ζῶα τιμῇ, καὶ ποταμὸς ἄλλος, καὶ πῦρ ἄλλος, ὃ νεμεσῶ τῆς διαφωνίας· ἴσωσαν μόνον, ἐράτωσαν μόνον, μνημονευέτωσαν μόνον.

ΛΟΓΟΣ Θ'.

Εἰ καλῶς ἐποίησε Σωκράτης μὴ ἀπολοῖσθάμενος.

Δεινόν γε τὰς μὲν ἄλλας τέχνας ἀπηλλάχθαι ἐκάστην τῶν πολλῶν δικαστηρίῳ, καὶ μήτε τὸν κυβερνήτην ἐπιλαβόμενον τῆς νεῶς, καὶ χρώμενον τῇ τέχνῃ κατὰ τῆς αὐτῆς λόγος, εὐθύνεσθαι πρὸς τῶν ἀτέχνων, μήτε τὸν ἰατρὸν ἀνέχεσθαι τῆς κάμνοντας, τὰ προσάγμαλα αὐτῷ καὶ τὰ ἰάματα καὶ τὰ διαλῆματα ἐπισκοπεῖν καὶ βασανίζοντας, ἀλλ' οὐδὲ κεράμεας, οὐδὲ σκυτοτόμους, οὐδὲ τῆς τὰ ἔτι τέτων ἀτιμότερα μέλαχειρίζομένους, ἄλλον τινα ἔχειν δικαστὴν τῶν ἔργων, πλὴν τῆς τέχνης· Σωκράτην δὲ τὸν μηδὲ τῷ Ἀπόλλωνι παρσχόντα ἀμαθίας αἰτίαν, τῷ τὰς ψάμμους εἰδότη, καὶ καλῶς μανηευσαμένῳ τῆς θαλάττης, ἔγω καὶ νῦν πεπαῦσθαι συκοφαντῶμενον καὶ εὐθυνόμενον, ἀλλὰ πικροτέρας αὐτῷ εἶναι τῆς ἐπιγιγνομένης αἰεὶ καὶ τῆς συκοφάντας Ἀνύτη καὶ Μελίτη, καὶ τῆς δικαστῆς Ἀθηναίαν τῶν τότε. Καὶ εἰ μὲν γραφεὺς ἦν ἡ δημιοργὸς ἀγαλμάτων,

οἷον

aut statuarius, qualis vel Zeuxis vel Polycletus aut Phidias, ipsa opera cum admiratione quadam absolveret concepta de arte ejus opinio: ea enim tantum abest ut accusent, ut ne examinare quidem ausing, cum intuentur homines; sed ultro, tanquam de opere, quod communi probetur judicio, laudem illi deferunt. Si quis vero sit, qui non, ut pictor aliquis, aut statuarius, arte manuarum excellat, verum enimvero suam sibi vitam ratione, labore, assuetudine, frugalitate, temperantia, continentiaque, reliquis denique omnibus virtutibus, ad exactissimam vivendi normam direxit; hunc nec gloriam consequi certam, nec indubitatum praeconium, nec consensum inter se judicum, sed alium de eo aliter censere, mihi quidem indignissimum videtur.

2. Tale est, de quo hic acturi sumus. Hunc Socratem nostrum reum fecit Melitus, judici stitit Anytus, accusavit Lyco, damnarunt Athenienses, vinxerunt undecimviri, interfecit tortor. Ille tamen et Melitum qui intendit, et Anytum qui detulit litem, et Lyconem qui proposuit, audacter contempsit, sed et decretum Atheniensium decreto suo, et multam multa elusit; ille et undecimviris, cum vinciretur, corpus (minus enim unius quam plurimorum potuit) praebeuit, animam vero nequiquam (quae sola omnibus erat Atheniensibus superior) ille nec tortori indignari potuit, nec venenum difficulter admisit; cumque ab invito damnaretur populo, ipse non invitatus decessit. Quod quidem ex eo patet, quod, cum multa redimere litem potuerit, aut clam effugere, mortem praetulit; populo vero invito id factum esse, vel ex eo, quod factum damnarunt protinus: quo quid evenire iudicibus potest stultius?

3. Vin' igitur ulterius videamus, rectene id a Socrate factum sit, an secus? Quid si igitur ad nos veniret aliquis, qui narraret, Athenis fuisse hominem, aetate proVectum, professione philosophum, fortuna pauperem, indole eximium, eloquentia magnum, mentis acumine majorem, vigilem, sobrium, qui nec quicquam temere egisset,

οἷον Ζεῦξις ἢ Πολύκλειος ἢ Φειδίας, παρέπεμπεν ἂν τὰ ἔργα αὐτῶν μετ' εὐφημίας ἢ τῆς τέχνης δόξα· ὁρῶντες γὰρ ἐκεῖνα οἱ ἄνθρωποι, μὴ ὅτι αἰτιασθαι, ἀλλ' οὐδὲ ἐξετάζειν τολμῶσιν, ἀλλ' εἰσὶν αὐτεπάγγελτοι ἐπαινέται θεαμάτων ἐνδόξων. Εἰ δέ τις μὴ κατὰ γραφείας, μηδὲ κατ' ἀγαλμάτων δημιουργὸς ἀγαθὸς ἦν τὴν χειρῶν τέχνην, ἀλλὰ τὸν αὐτῷ βίον συμμέτρως, καὶ πρὸς τὸ ἀκριβέστατον, λόγῳ καὶ πόνῳ καὶ ἐθισμῷ καὶ εὐτελείᾳ καὶ καρτερίᾳ καὶ σωφροσύνῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς ἡρμόσατο· τῷτον μὴ τυγχάνειν βεβαίας δόξης, μηδὲ ἐπαίνων ὡμολογημένων, μηδὲ ὁμοφώνων δικασῶν, ἀλλὰ ἄλλον ἄλλο τι διατελεῖν ὑπὲρ αὐτῷ λέγοντας.

Β'. Ὅποῖόν τι καὶ τὸ παρὸν ἡμῖν νυνὶ σκέμμα. Σωκράτην τῷτον Μέλιτος μὲν ἐγράψατο, "Αὐτος δὲ εἰσήγαγε, Λύκων δὲ ἐδίωκε, κατεδίκασαν δὲ Ἀθηναῖοι, ἔδησαν δὲ οἱ ἑνδεκα, ἀπέκτεινε δὲ ὁ ὑπηρέτης. Καὶ Μελίτης γραφομένῃς ὑπερεώρεα, καὶ Ἀνύτης εἰσάγοντος καλεφρόνει, καὶ Λύκωνος λέγοντος καλεγέλα, καὶ ψηφισμένων Ἀθηναίων ἀντιψηφίζετο, καὶ τιμωμένων ἀντιέλιματο· καὶ δεόντων αὐτῶν τῶν ἑνδεκα, τὸ μὲν σῶμα παρεῖχεν (ἀσθενέστερον γὰρ ἦν πολλῶν σωμάτων) τὴν δὲ ψυχὴν οὐ παρεῖχε (κρείττων γὰρ Ἀθηναίων ἀπάντων) οὐδὲ τῷ ὑπηρέτῃ ἐχαλέπαινε, οὐδὲ πρὸς τὸ φάρμακον ἐδυσχέραινε· ἀλλ' Ἀθηναῖοι μὲν αὐτὸν οὐκ ἐκόντες κατεδίκασαν, ὁ δὲ ἀπέθνησκεν ἐκὼν. Ἐλέγχει δὲ τῷ μὲν τὸ ἐκέσιον, ὅτι ἐξὸν αὐτῷ καὶ χρημάτων τιμήσασθαι, καὶ φεύγειν ἐκκλαπέντι, προείλετο ἀποθανεῖν· τῶν δὲ τὸ ἀκέσιον, μετέγνωσαν γὰρ εὐθύς· οὐ τί ἂν εἴη πάθος δικασαῖς καταγελαστότερον;

Γ'. Ἐτι οὐ ποθεῖς σκέψασθαι περὶ Σωκράτους, εἰ ὁρθῶς ταῦτα ἔδρα, ἢ μή; Τί οὐ εἰ τίς σοι παρελθὼν διηγείτο, ὅτι ἀνὴρ Ἀθηναῖος, γέρον τὴν ἡλικίαν, φιλόσοφος τὴν ἐπιτήδευσιν, πένης τὴν τύχην, δεινὸς τὴν φύσιν, ἀγαθὸς εἰπεῖν, συνετὸς νοῆσαι, ἀγρυπνὸς καὶ νηφάλιος, καὶ οἷος μηδὲν εἰκῇ μήτε ἔργον πράττειν, μή-

set, nec verbum ullum effutiisset: idem postquam diu inter homines vixisset, nec ullus esset in tota Graecia indolis homo eximiae, quem non in admirationem rapuisset sui, sicut et e Diis ipsum Apollinem, tamen cum invidia paulatim, et indignatione, eoque, quo pleraque mortalium gens laborat, honestatis odio, multi in eum insurgerent, ex theatro Aristophanes, e sophistis Anytus, e sycophantis Melitus, ex oratoribus Lyco, quorum hic in comoedia tangebatur hominem, ille litem intendebat, tertius nomen deferebat, quartus accusabat, reliqui omnes iudicabant; hic ita se gessit, ut primo in Aristophanem inveheretur, mediaque in Atheniensem urbem ipsis Dionysiis, ebriis adhuc iudiciis, comicis contra conviciis hominem proscinderet; illinc in iudicium se contulit, ubi verbis cum adversariis velitatus est, proluxaque oratione causam suam ea egit arte, quae non difficulter a calumniis iudicum averteret animos, nam et ad captandam curiae benevolentiam exordia direxit, et ad fidem faciendam narrationes, signis vero argumentisque et similibus rationibus, quod vellet, demonstravit, testes etiam opulentissimos, quorum res fidesque spectata esset iudiciis, in medium adduxit, tum suppliciis, precibus, obsecrationibusque orationem conclusit, neque non lacrymulam, sicubi esset opus, effudit; Xanthippen postremo ejulantem adduxit, quae infantes iudiciis vagientes ostenderet: quibus omnibus cum animos coronae tractaret, miserti absolverunt hominem ac dimiserunt.

4. Praeclarum, Hercules, victorem! recta videlicet illinc in Lyceum, aut Academiam, reliquosque philosophorum hortos laeto hilarique se contulisset vultu, non secus quam qui ex hyberna tempestate redeunt superstites. Quomodo autem ferre hunc viri reditum philosophia potuisset? Non magis quam athletam sine sudore, sine pulvere, sine ictibus, aut vulnere e stadio cum corona redeuntem, nec ullum pulchrae virtutis prae se vestigium ferentem, unguento tantum delibutum, palaestrae praefectus. Quare iis autem Atheniensibus causam probare suam conatus esset Socrates? tanquam iudiciis? at iniusti erant: tanquam prudentibus? at dementes erant: tanquam viris bonis? at improbi erant: tanquam benevolis? at fuscabant Socrati: tanquam similibus? at dissimillimi erant: tanquam

τε εἰπεῖν λόγον, βεβιωκὼς μὲν πόρρω ἡλικίας, ἐπαινέτας δὲ σχῶν τῷ τρόπῳ Ἑλλήνων μὲν ὃ τὰς φαυλοτάτας τὴν φύσιν, θεῶν δὲ τὸν Ἀπόλλωνα· ἔτος, ἐπανασάντων αὐτῷ φθόνῳ καὶ ἀπεχθείᾳ καὶ τῇ πρὸς τὰ καλὰ ὀργῇ ἐκ μὲν τῷ θεάτρῳ Ἀρισοφάνους, ἐκ δὲ τῶν σοφιστῶν Ἀνύτῃ, ἐκ δὲ τῶν συκοφαντῶν Μελίτῃ, ἐκ δὲ τῶν ῥητόρων Λύκωνος, καὶ τῷ μὲν κωμῳδῶντι, τῷ δὲ γραφομένῃ, τῷ δὲ εἰσάγοντος, τῷ δὲ λείοντος, τῶν δὲ δικαζόντων, ἐχαλέπαινε πρῶτα μὲν τῷ Ἀρισοφάνει, καὶ καλῶς ἐν Ἀθηναίοις ἀνλεκωμώδει τὸν ἄνδρα ἐν Διονυσίοις, ἔτι μεθύοντων δικαστῶν· ἔπειτα εἰς τὸ δικαστήριον παρελθὼν ἀντεῤῥητόρευε τοῖς λέγουσι, καὶ λόγῳ διεξήκει μακρὸς, ἀπολογίαν εὖ μάλα εἰς ἐπαγωγὴν δικαστῶν συλκειμένην, ἐξευμενιζόμενος μὲν τὸ δικαστήριον τοῖς προσιμίῳις, πείθων δὲ τοῖς διηγήμασιν, ἀποδεικνύς δὲ τεκμηρίοις καὶ πίσεσι καὶ εἰκασμασιν, ἀναβιβαζόμενος δὲ καὶ μάρτυρας τῶν πλεσίων τινὰς καὶ ἀξιόχρεων ἐν Ἀθηναίοις δικασταῖς, καὶ τοῖς ἐπιλόγοις ἰκετεύων καὶ ἀντιβολῶν καὶ δεόμενος καὶ πρὸς καὶ δάκρυα ἐν καιρῷ ἀφιεῖς· καὶ μετὰ τῷτο τελευτῶν τὴν Ξανθίππην ἀναβιβασάμενος κωκύνεσαν, καὶ τὰ παῖδια κλαυθμυρίζόμενα, διὰ τῶν ἀπάντων μετεχειρίσατο τὰς δικαστὰς, καὶ ἀπεψέφισαντο αὐτῇ, καὶ ὤκτειραν, καὶ ἀφῆκαν.

δ. Ὡς καλῶς τῷ νικηφόρῳ· ἢ πρὸς εἰς Λύκειον ὤσατο ἂν ἐκείθεν, καὶ εἰς Ἀκαδημίαν αὐθις, καὶ τὰς ἄλλας διατριβὰς παιδρὸς, ὥσπερ οἱ ἐκ χειμερίᾳ θαλάττης σεσωσμένοι. Καὶ πῶς ἂν ἡνέσχετο φιλοσοφία ἐπανιόντα πρὸς ἑαυτὴν τῷτον τὸν ἄνδρα; Οὐ μᾶλλον ἢ παιδοτρίβης ἐκ σαθῆς ἀγωνιστὴν μύρῳ κεχρισμένον, ἀνιδρωτὶ καὶ ἀκονιτὶ σεφανωθέντα, ἀπληκτον, καὶ ἄτρωτον, καὶ μηδὲν ἰχνος ἀρετῆς ἔχοντα. Τίνος δ' ἂν καὶ εἵνεκα ἀπελογήσατο Σωκράτης ἐπ' ἐκείνων τῶν Ἀθηναίων; ὥς ἐπὶ δικαστῶν; ἀλλὰ ἄδικοι· ὥς ἐπὶ φρονίμων; ἀλλὰ ἀνόητοι· ὥς ἐπὶ ἀγαθῶν; ἀλλὰ μοχθηροί· ὥς ἐπὶ εὐμενῶν; ἀλλὰ ὠργίζοντο· ὥς ἐπὶ ὁμοίων; ἀλλὰ ἀνομοιότατοι· ὥς ἐπὶ κρείττωνων; ἀλλὰ χεῖ-

quam melioribus? at deteriores erant: tanquam deterioribus? at quando unquam deteriori causam suam probare conatus est melior? Quid autem pro se attulisset? philosophum se negasset? mentitus esset: philosophum se confessus esset? hoc ipsum erat, cur succenserent.

5. Sed ponamus nihil horum ab eo dicendum fuisse, sed diluendum solummodo crimen; falsum esse nempe, quod aut juventutem corrumperet, aut Deos novos induceret. At quis imperito artis ea persuadeat, quae sine arte ea cognosci non possunt? Unde enim ea Atheniensibus peritia, ut quae sit corruptela juventutis, quae virtus, quis sit Deus, quo pacto colendus, possint assequi? Nec enim haec curant mille illi iudices, quos faba creavit; nihil de his Solon scripsit, nihil de his venerandae illae Draconis praecepere leges; sed in jus vocare, deferre, accusare, rationem facti exposcere, iuramentum calumniae exigere aut praestare, aliaque ejusmodi, haec sunt de quibus curia, quam ibi Heliaeam dicunt, pronunciat: non aliter quam in puerorum turba, qui de talis suis inter se velitantur, quos alii injuste auferunt, alii injuste amittunt. Veritas autem et virtus vitaeque probitas alios iudices, alias leges, alios postulat patronos; quorum iudicio vicit Socrates, coronam accepit, laudem meruit.

6. Quis vero non rideret et senem et philosophum, qui talis cum pueris luderet? aut quis unquam medicus febricitanti persuasit, famem sitimque conducere? aut intemperanti, malam esse voluptatem? aut quaestui intento, non in bonis esse quod petit? Id si posse fieri demus, etiam Socratem facile Atheniensibus persuadere potuisse virtutis cultum corruptelam non esse juvenum concedam, nec qui vere Deum noverit, circa Deos peccare. Nam aut haec juxta sciverunt cum Socrate; aut si Socrates scivit, illi ignorarunt. Quod si sciverunt; quid oratione opus fuit, cum scirent? sin ignorarunt; non defensione illis opus fuit, sed scientia. Alias enim defensiones, testes, probationes, argumenta, certae conjecturae, quaestiones, pluraque
ejus-

ρως ἦσαν· ὡς ἐπὶ χειρόνων; καὶ τίς κρείττων χείρονι ἀπελογή-
σατο; Τί δ' ἂν καὶ εἶπεν ἀπολογέμενος; ἄρα ὡς οὐκ ἐφιλο-
σόφει; ἀλλὰ ἐψεύδετο ἄν· ἢ ὅτι ἐφιλοσόφει; ἀλλ' ἐπὶ τῷ
ἐχαλέπαινον.

ε'. Ἀλλὰ νῆ Δία τῶν μὲν εἶδεν, ἀπολύεσθαι δὲ χρῆν τὴν
αἰτίαν, ὡς μήτε διέφθειρε τὴν νέαν, μήτε καινὰ δαιμόνια ἐπεισ-
έφευρεν. Καὶ τίς τεχνίτης τὸν ἄτεχνον πείθῃ ὑπὲρ τῶν κατὰ
τὴν τέχνην; Πῶς γὰρ Ἀθηναίοις συνιέναι, τί μὲν διαφθορὰ νέων,
τί δὲ ἀρετή; καὶ τί μὲν τὸ δαιμόνιον, πῶς δὲ τιμητέον; Οὐ γὰρ
τῷ κυάμῳ λαχόντες δικασαὶ χίλιοι ταῦτα ἐξετάζουσιν, εἰδὲ Σόλων
τὶ ὑπὲρ αὐτῶν γέγραπεν, εἰδὲ οἱ Δράκοντος σεμνοὶ νόμοι· ἀλλὰ
κλήσεις μὲν, καὶ φάσεις, καὶ γραφαὶ, καὶ εὐθύναι, καὶ ἀντωμοσίαι,
καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐν Ἡλιαίᾳ εὐθύνεται· ὥσπερ ἐν ταῖς τῶν
παίδων ἀγέλαις αἱ περὶ τῶν ἀσεργάων διαμάχαι καὶ ῥητορικαὶ,
ἀφαιρεμένων ἀλλήλων, καὶ ἀδικούντων καὶ ἀδικημένων. Ἀλήθεια δὲ
καὶ ἀρετὴ καὶ βίος ὁρθὸς ἐτέρων δικαστῶν δεῖται, καὶ νόμων ἐτέ-
ρων, καὶ ῥητόρων ἐτέρων, ἐν οἷς Σωκράτης ἐκράτει, καὶ ἐσεφανέτο,
καὶ εὐδοκίμει.

ς'. Πῶς οὖν οὐκ ἂν ἦν καταγέλαστος γέρον ἀνὴρ καὶ φι-
λόσοφος συνασεργαλίζων τοῖς παισίν; ἢ τίς πώποτε ἰατρὸς ἐ-
πεισε τὴν πυρέτλοντας, ὅτι ἀγαθὸν τὸ διψῆν καὶ λιμώττειν;
ἢ τίς τὸν ἀκόλαστον, ὅτι πονηρὸν ἡδονή; ἢ τίς τὸν χρημα-
τιστὴν, ὅτι οὐδενὸς ἀγαθὸν ἐφίεται; Ἡ γὰρ ἂν καὶ τῷ Σω-
κράτει εὐχαλεπῶς ἐπεισε τὴν Ἀθηναίαν, ὡς οὐκ ἔστι δια-
φθορὰ νέων ἀρετῆς ἐπιτήδευσις, οὐδὲ ἢ τῷ θεῷ γνῶσις πε-
ρὶ δαίμονας παρανομία. Καὶ γὰρ ἦτοι συνηπίσαντο ταῦτα τῷ
Σωκράτει, ἢ ὁ μὲν ἠπίσατο, οἱ δὲ ἠγνόουν. Καὶ εἰ μὲν ἠπί-
σαντο, τί ἔδει λόγων πρὸς τὴν εἰδόταν; εἰ δὲ ἠγνόουν, οὐκ
ἀπολογίας αὐτοῖς, ἀλλ' ἐπισήμης ἔδει. Τὰς μὲν γὰρ ἄλλας
ἀπολογίας μάρτυρες ἀποφάνεσι, καὶ πίσεις, καὶ ἑλεῖχοι, καὶ
τεκμήρια, καὶ βάσανοι, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἵνα τὸ ἀφανὲς τέ-

eiusmodi, ut de quo dubitatur in iudicio appareat, confirmare solent: virtus vero probitasque unum habet quo se tueatur, sui reverentiam; quae cum eo tempore Athenis nulla esset, quid oratione opus fuit Socrati?

7. Ut se morti, si Dîs placet, subduceret. Atqui si praecipue vitanda viro bono mors sit, aliud spectandum fuit Socrati; non ut iudicibus causam oratione probaret suam, verum ut nec Melitum offenderet, nec Anytum taxaret, nec Atheniensium vitiis bellum indiceret, nec ut tanquam communis vitiorum censor durus et inexorabilis, qui nihil humile, nihil blandum, nihil servile, aut demissum infusurraret cuiquam, totam circuiret urbem, hominumque cujuscunque generis fortunas, artes, instituta, ac libidines examinaret libere. Quod si miles saepe aliquis mortem in bello contempsit, gubernator in mari, nec quisquam, qui in munere versatur aliquo, plus optat, quam ut in eo stans, ut aiunt, et cum laude moriatur; soline pulchrum erit philosopho ordinem in terra, classem in mari deferere, vitaeque conservandae causa virtutem non aliter, quam in bello clypeum abjicere? Hoc factum ejus quis laudasset iudex? Quis autem ferre potuisset stantem in senatu Socratem humilem, dejectum, vitaeque suae spes ab aliis emendicantem? neque enim alius defensionis fuisset habitus. Nisi quis putet humile nihil, nihil summissum, aut abjectum ab eo dicendum fuisse; sed liberum, sed philosophia dignum: haec non defensio fuisset, sed irae irritatio, sed flabellum. Quomodo enim defensionem ejusmodi aequo animo tulisset improbus senatus, popularis, nimia corruptus licentia, qui vix nomen libertatis norat amplius, et diuturnae adulationi penitus infuerat? non magis quam ebrii homines virum ferrent in convivio sobrium pocula auferre, sibi tibicinam abducere, coronam eripere, ebrietatis denique causas praecidere. Tacuit igitur tuto Socrates, ubi loqui honeste non poterat: hac ratione virtutem servavit sibi integram, iram compressit, foedamque illis labem inussit, quorum iudicio damnatus prius quam auditus est.

8. Quam

ως ἐπὶ δικαστηρίῳ φωραθῇ· ἀρετῆς δὲ καὶ καλοκαγαθίας ὁ ἑλεγχος εἰς ἡ πρὸς ταῦτα αἰδώς, ἥς ἐξεληλαμένης τότε Ἀθήνηθεν, τί ἔδει τῷ Σωκράτει λόγος;

Ζ'. Νῆ Δία, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ. Ἀλλ' εἰ τῆτο ἐξ ἅπαντος εὐλαβητέον τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ, ὥρα ἦν Σωκράτει μὴ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς ἀπολογεῖσθαι, ἀλλὰ μήτε Μελίτῳ ἀπεχθάνεσθαι, μήτε ἐλέγχειν Ἀνυλον, μήτε παρέχειν πράγματα τοῖς ἀμαρτάνουσιν Ἀθηναίων, μηδὲ περιϊέναι τὴν πόλιν, ἐνυλγάνοντα πάσαις ἀνδρῶν καὶ τύχαις καὶ τέχναις καὶ ἐπιτηδεύμασι καὶ ἐπιθυμίαις, σωφρονιστὴν κοινὸν πικρὸν καὶ ἀπαραίτητον, μηδὲν ταπεινὸν, μηδὲ θωπικόν, μηδὲ ἀνδραποδῶδες, μηδὲ ὑφειμένον πρὸς μηδένα λέγοντα. Εἰ δὲ θανάτῳ μὲν ἤδη τις καὶ ἐν πολέμῳ καλεφρόνητε, καὶ κυβερνήτης ἐν θαλάττῃ, ὀρέσονται καὶ ἕκαστοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις ἀποθνήσκουσιν καλῶς σὺν τῇ τέχνῃ· ἢ περὶ τὸν φιλόσοφον ἔδει λειποτάκην γενέσθαι, καὶ λειπόνεων, καὶ φιλόψυχον, ρίψαντα τὴν ἀρετὴν, ὥς ἐν πολέμῳ ἀσπίδα; Καὶ ταῦτα δρῶντα τίς ἂν αὐτὸν δικαστὴς ἐπήνεσεν; ἢ τίς ἂν ἠνέσχετο τὸν Σωκράτην ἐς ὧτα ἐν δικαστηρίῳ ταπεινὸν καὶ ἐπληχότα, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς ζῆν ἐραυίζόμενον παρ' ἄλλων; τῆτο γάρ περ τῆς ἀπολογίας τὸ σχῆμα ἦν. Ἡ λέγειν ἐχρῆν, ταπεινὸν δὲ εἶδεν, ἔτε ἐπληχρὸς, ἔτε ὑφειμένον, ἀλλ' ἐλεύθερόν τι, καὶ ἄξιον φιλοσοφίας; ἔκ ἀπολογίαν μοι λέγεις, ἀλλ' ὀργῆς ζωπύρωσιν καὶ φλεγμονήν. Πῶς γὰρ ἂν ἠνεγκε τοιαύτην ἀπολογίαν δικαστήριον πονηρὸν, καὶ δημοκρατικόν, καὶ ἐκδεδιητημένον ὑπ' ἐξουσίας, καὶ ἀνήκοον παρρησίας, καὶ κολακείᾳ διηνεκεῖ κεχρημένον; ἔ μᾶλλον ἢ ἀκολάσων συμπόσιον νήφοντα ἄνδρα ἀφαιρέμενον μὲν τὸν κρατῆρα, ἀπάγοντα δὲ τὴν αὐληρίδα, καθαιρῶντα δὲ τὰς σεφάνους, παύοντα δὲ τὴν μέθην. Τοιγαρὲν ἐσιώπησεν ὁ Σωκράτης ἀσφαλῶς, ὅπερ λέγειν ἔκ ἐξῆν καλῶς, φυλάξας μὲν τὴν ἀρετὴν, φυλαξάμενος δὲ τὴν ὀργήν, καὶ παρὰσχῶν τᾶν εἰδος αὐτοῖς πικρὸν, ὅτι καὶ σιωπῶντος αὐτὸς κατέδικασαν.

8. Quam autem necessaria apud iudices hos fuerit defensio, vel hinc apparet. Annos septuaginta habebat Socrates, cum interea nec a philosophia, nec a virtute fecisset divortium; vitae stadium sine offensione ulla, sine vitio decurrerat; victus ejus purus, consuetudo proba; neminem compellabat, cui non prodesset; nemini se jungebat, quem non meliorem redderet: haec omnia nec a iudicum sententia, nec a vinculis, nec a morte eum vindicarunt; aquae vero hydria, breve orationis spatium datura, absolvisset Socratem? Sed nec poterat hoc Socrates; nec si potuisset, voluisset tamen. Id vero Jupiter, et quicquid usquam estis Deorum, avertite: hoc enim tale est, ut si quis in castris sycophanta Leonidem illum Spartiatam adisset, suavissetque ut paulum recederet, neque primum Xerxis sustineret impetum. Ille nihil audivisset, credo, sed ibidem cum virtute sua et armis terram mordere, quam superstes regi barbaro monstrare tergum maluisset. Quid aliud futura erat Socratis defensio, quam tergum obvertere, animo deficere, quam timor speciosus? Mansit igitur, impetum excepit, strenue rem gessit. Existimarunt interim damnatum a se Athenienses Socratem, sicut victum a se Xerxes Leonidem. Atqui, Hercule, cecidit Leonides, victus autem est Xerxes; mortuus est Socrates, damnati autem fuerunt Athenienses, iudex eorum Deus fuit et veritas. Accusatio vero, quam Atheniensibus intendit Socrates, haec est: Peccant Athenienses, cum, quos putat Socrates Deos, ipsi negant, novosque adeo inducunt: Socrates enim Jovem Olympium vocat, Athenienses Periclem; Socrates credit Apollini, Athenienses contra iudicium ejus calculum ferunt. Peccat et populus, cum juventutem corrumpit; hic est, qui Alcibiadem pervertit, qui Hipponicum, qui Critiam, aliosque infinitos. O accusationem veram! o iudicium aequum! o sententiam acerbam! Impietatem populi in Jovem optimum maximum pestis, et illatum a Peloponnesiis bellum excepit; corruptelam juventutis Decelia, et illa in Sicilia Hellespontoque calamitas. Ita iudicat Deus, ita condemnat.

DISSERTATIO IX. 101

ἢ. Πάνυ γὰρ ἔδει τοῖς τότε Ἀθηναίων δικασταῖς λόγων. Σωκράτει γὰρ ἐβδομήκοντα μὲν ἐτῶν χρόνος, καὶ ἐν τῷ φιλοσοφίᾳ καὶ ἀρετῇ διηγεκῆς, καὶ ἀπλῆτος βίος καὶ ὑγιής, καὶ δίαίῃα εἰλικρινής, καὶ ὁμιλίας χρησαί, καὶ ἐννεύξεις ὠφέλιμοι, καὶ συνῆσαι ἀγαθαί· ταῦτα μὲν αὐτὸν ἐκ ἐξείλετο ἐκ τῶ δικαστηρίου καὶ τῶ δεσμωτηρίου καὶ τῶ θανάτῳ, ἀμφοτέρους δὲ ἔμελλε διαμείρηθαι πρὸς ῥητορείας καιρὸν βραχὺν ῥύσεσθαι τὸν Σωκράτην; Ἀλλ' ἔτε ἡδύνατο, ἔτε δυνάμενος ἐδέξατο ἂν ὁ Σωκράτης. Ἀπαγε, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, ὁμοιον ὡς εἰ καὶ Λεωνίδα τὸν Σπαρτιάτην ἐκείνον ἡξίωσεν ἂν τις παραστὰς τοῖστος σύμβουλος ὑποχωρῆσαι βραχὺ, καὶ ἐνδῆναι τῇ Ξέρξῃ ἐμβολῇ, ὡς συκοφάνησι πλισμένῳ· ὁ δὲ ἐκ ἐδέξατο, ἀλλ' αὐτὸς κεῖσθαι σὺν τῇ ἀρετῇ καὶ τοῖς ὅπλοις μᾶλλον, ἢ ζῶν δεῖξαι τὰ νῦντα βασιλεῖ βαρβάρῳ. Τί τοίνυν ἦν ἄλλο ἢ Σωκράτης ἀπολογία, ἢ νῶτων ἀποστροφῇ, καὶ φυγῇ βῆμάτων, καὶ εὐπρεπὲς δειλία; Τοῖσδε ἔμεινε, καὶ τὴν ἐμβολὴν ἐδέξατο, καὶ ἠρίσσευσεν· Ἀθηναῖοι δὲ ὦντο αὐτὸς καλαψηφίζεσθαι. Καὶ γὰρ Ξέρξης ὦντο νικᾶν Λεωνίδα, ἀλλὰ Λεωνίδας μὲν ἀπέθνησκε, Ξέρξης δὲ ἡττάτο· καὶ Σωκράτης μὲν ἀπέθνησκεν, Ἀθηναῖοι δὲ καλεδικάζοντο, δικαστῆς δὲ ἦν αὐτοῖς θεὸς καὶ ἀλήθεια. Ἡ δὲ Σωκράτης κατὰ Ἀθηναίων γραφή· Ἀδικεῖ ὁ Ἀθηναίων δῆμος, ἐς μὲν Σωκράτης νομίζει θεὸς, ἐς νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια ἐπείσφρων· Σωκράτης μὲν γὰρ νομίζει Ὀλύμπιον τὸν Δία, Ἀθηναῖοι δὲ Περικλέα· καὶ Σωκράτης μὲν πιστεύει τῷ Ἀπόλλωνι, Ἀθηναῖοι δὲ αὐτῷ ἀντιψηφίζονται. Ἀδικεῖ δὲ ὁ δῆμος καὶ τὰς νέας διαφθερίων· ἔτος καὶ Ἀλκιβιάδην διέφθειρε, καὶ Ἰππόνικον, καὶ Κριτίαν, καὶ ἄλλας μυρίας. Ὡς γραφῆς ἀληθὲς, καὶ δικαίαι δικαστηρίαι, καὶ καλαδίκης πικρᾶς. Ὑπὲρ μὲν Διὸς ἀσεβασμένῳ λοιμὸς ἦλθε καὶ ἐκ Πελοποννήσου πόλεμος· ὑπὲρ δὲ νέων διαφθειρομένων Δεκέλεια, καὶ ἡ ἐν Σικελίᾳ τύχη, καὶ αἱ ἐν Ἑλλησπόντῳ συμφοραί. Οὕτω δικάζει θεὸς, ἔτω καλαψηφίζεται.

DISSERT. X.

Utri melius de Diis senserint, poetae an philosophi.

LIBENTISSIME inter se contendunt homines non de re publica tantum, aut imperio, reliquisque quae in medio versantur malorum; verum ita, ut nec a rebus omnium tranquillissimis abstinendum putaverint, poetice, dico, et philosophia. Quae duo quidem sunt, nomen si spectes; unum, si essentiam et rem ipsam, adeo ut per se nihil differat. Ut si quis aliud diem esse existimet, quam solis lucem defluentem in terras, aut solis cursum supra terram aliud, quam diem; eodem modo ad philosophiam se habet poetice. Quid enim aliud poetice est, quam philosophia tempore vetustior, harmonia metrica, argumento fabulosa? aut quid aliud philosophia, quam poetice tempore recentior, harmonia expeditior, argumento apertior? Inter haec duo ergo, quae tempore tantum inter se ac agendi differunt modo, quisnam differentiam in iis, quae de rebus utraque divinis tradit, dijudicet?

2. An similem hanc quaestionem esse dicemus, ac si quis medicinam illam veterem cum hodierna, qua in curandis hujus aetatis corporibus medicorum filii utuntur, conferat, vitiaque utriusque inter se et virtutes contendat? Ad hanc quaestionem responderet Aesculapius, reliquas artes non mutare tempora (quorum enim idem usus est, eadem aut similia sunt opera) medicinam vero temperamenta sequi corporum, quorum quia nec diuturna nec definita sit, sed una cum alimentis semper facile mutetur constitutio, remedia victusque rationem, prout praesens requirit educatio, alio atque alio semper modo excogitanda esse. Quare existimare noli meos illos filios, Machaonem, Podaliriumque, minus quam aetatis hujus medicos,

ΛΟΓΟΣ Ι΄.

Τίνες ἀμεινον πρὸ θεῶν διέλαβον, ποιηταὶ ἢ Φιλόσοφοι.

ΔΕΙΝΩΣ γε οἱ ἄνθρωποι τασιαστικοὶ ἔμεχρει πολυλείας μόνον, ἔδὲ ἀρχῆς, ἔδὲ τῶν ἐν μέσῳ κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τὰ εἰρηνικώτατα τῶν ὄντων προεληλύθασιν, ποιητικὴν καὶ φιλοσοφίαν. Χρῆμα διτλὸν μὲν κατὰ τὸ ὄνομα, ἀπλὸν δὲ κατὰ τὴν ἔσιν, καὶ διαφέρειν ἔστι δι' ἐαυτοῦ. Οἷον εἴ τις ἢ τὴν ἡμέραν ἄλλο τι ἡγήσασθαι πλὴν ἡλίου φῶς πίπτον εἰς γῆν, ἢ τὸν ἥλιον ὑπὲρ γῆς θέοντα ἄλλο τι ἢ ἡμέραν· ἔτω τοι καὶ τὰ ποιητικῆς πρὸς φιλοσοφίαν ἔχει. Καὶ γὰρ ποιητικὴ τί ἄλλο ἢ φιλοσοφία, τῷ μὲν χρόνῳ παλαιᾷ, τῇ δὲ ἀρμονίᾳ ἑμμελὲς, τῇ δὲ γνώμῃ μυθολογική; καὶ φιλοσοφία τί ἄλλο ἢ ποιητικὴ, τῷ μὲν χρόνῳ νεωτέρᾳ, τῇ δὲ ἀρμονίᾳ εὐζωνοτέρᾳ, τῇ δὲ γνώμῃ σαφεσέτερᾳ; Δύο τοίνυν πραγμάτων χρόνῳ μόνον καὶ σχήματι ἀλλήλοις διαφερομένων πῶς ἂν τις διαϊψῇ τὴν διαφορὰν, ἐν οἷς τι περὶ τῆς θείας ἐκάτεροι λέγῃσι καὶ οἱ ποιηταὶ καὶ οἱ φιλόσοφοι;

Β'. Ἡ τὸ σκέμμα τὰτι ἐοικέναι φῶμεν τοιῷδε, οἷον εἴ τις καὶ ἰατρικὴν εὐθυμηθεὶς τὴν πρώτην ἐκείνην πρὸς τὴν νέαν δὴ καὶ τοῖς νῦν σώμασιν ἐπιτεταγμένην, σκοποῖ τὸ ἐν ἐκατέρᾳ βέλτιον καὶ χεῖρον; Ἀποκρίναιτο γὰρ ἂν αὐτῷ ὁ Ἀσκληπιὸς, ὅτι τὰς μὲν ἄλλας τέχνας ἔμεταποιῶσιν οἱ χρόνοι (ὧν γὰρ ἢ αὐτὴ χρεία, αἰεὶ τέτων παραπλήσια καὶ τὰ ἔργα) ἰατρικὴν δὲ ἂν ἀρχὴν ἐπομένην τῇ κράσει τῶν σώματων, πράγματι ἔχῃ ἐς ὧτε ἔδὲ ὡμολογημένῳ, ἀλλὰ ταῖς κατὰ τὴν διαίταν τροφαῖς ἀλλοιζμένῳ καὶ μεταπίπτοντι, ἰάματα καὶ διαίτας αὐτῶν ἐξευρίσκειν, ἄλλοτε ἄλλας, προσφόρους τῇ παρέσῃ τροφῇ. Μηδὲν οὖν ἡγεῖταις ἡέας τὰς ἐμὰς, τὸν Μαχάονα ἐκείνον, καὶ τὸν Ποδαλείριον, ἥτιόν τι εἶναι δεξιωτέρας ἰᾶσθαι τῶν αὐδὲς ἐπιτιθεμένων τῇ τέ-

χνῇ,

medicos, a quibus tam multa ac praeclara inventa sunt, in arte sua excelluisse: ea namque aetate quae tractabant, minus mutationibus obnoxia, minus varia, minus dissoluta erant corpora; quare et facilius eorum cura erat, neque aliud medici opus, quam

Tollere corporibus jaculum, vulnusque fovere:

tandem vero vario cum victu uti, minusque ob id bene temperata coeperunt esse corpora, varias quoque ipsa formas ars induit, ac pro simplicitate illa sua quoslibet assumpsit modos.

3. Agedum ergo instituti sui eodem cum Aesculapio modo rationem et poeta reddat, et philosophus: et ille quidem gravissimam fieri sibi dicat injuriam, si quis aut Homerum, aut Hesiodum, aut Orpheum, medius fidius, aliumve aliquem aevi illius hominem, minus quam aut Stagiritam Aristotelem, aut Cilicem Chrysippum, aut Libycum Clitomachum, aliosque, qui tam multa postea ac praeclara philosophiae addiderunt, sapientes fuisse contendat; sed et illos aut non minus, aut magis etiam in iisdem illis excelluisse. Sicut autem antiqua illa victu suo simplici facilius arti locum relinquebant, quae postea secuta sunt, varietate medicinae opus habuerunt corpora: ita et animi olim simplicitas, aut, ut hi homines dicerent, ruditas, philosophiam requirebat musicam, magisque lenem, quae fabularum eos jucunditate, non aliter quam alumnos suos nutriculae, duceret ac tractaret; mox processu temporis, una cum aetate facta acutior, veterique illa simplicitate discussa, diffidens penitus ac vafra in fabulas inquirere coepit, nec amplius obscuritatem illam ferre, sed velum philosophiae detraxit, philosophiam mundo suo exuit, nudisque agere verbis maluit: ita ut a prioribus posteriora, nisi sola harmoniae ratione, non differant; quae enim de Diis traduntur antiquitus inventa, ab omnibus postea recepta sunt philosophis.

4. Exceptoque uno Epicuro, quem nec poetis merito nec philosophis annumeres, una eademque omnibus agendi est ratio: nisi forte Homerum Deos, aut jaculantes, aut differentes, aut compo-
tantes,

χνη, καὶ τὰ σοφὰ ταῦτα καὶ παντοδαπὰ ἰάματα ἐξευρηκότων· ἀλλὰ τότε μὲν ἡ τέχνη σώμασιν ὁμιλῶσα ἔτρεπλικαῖς, ἔδὲ ποικίλοις, ἔδὲ ἐκκελυμένοις παντάπασιν, ῥαδίως αὐτὰ μελεχειρίζετο, καὶ ἦν αὐτοῖς ἔργον τὸ ἀπλῶν

Ἰὺς τ' ἐκλάμνυν, ἐπὶ τ' ἡπια φάρμακα πάσσειν· τελευτῶσα δὲ νῦν, ὑπολισθαίνοντων αὐτῇ τῶν σωμάτων εἰς δίκαιαν ποικιλώεραν καὶ κρᾶσιν πονηράν, ἐξεποικίλθη τε αὐτή, καὶ μετέβαλεν ἐκ τῆς πρόσθεν ἀπλότητος εἰς παντοδαπὸν σχῆμα.

γ'. Φέρε καὶ ὁ ποιητικὸς ὁμῶς καὶ ὁ φιλόσοφος ἀποκρινάσθω κατὰ τὸν Ἀσκληπιὸν ὑπὲρ τῶν ἐπιηδευμάτων· ἔτος μὲν καὶ ἄγαν δεινοπαθῶν, εἰ τις ἡγήσατο Ὀμηρον, καὶ Ἡσίοδον, ἢ, νῆ Δία, Ὀρφέα, ἢ ἄλλον τινὰ τῶν τότε ἀνδρῶν, ἡτλόν τι εἶναι σοφώτερον Ἀριστοτέλους τῷ Σταγειρίτῃ, ἢ Χρυσίππῃ τῷ Κίλικος, ἢ Κλειτομάχῃ τῷ Λίβυος, ἢ τῶν τὰ πολλὰ καὶ σοφὰ ταῦτα ἡμῖν ἐξευρηκότων· ἀλλ' ἔχι καὶ τέτρες ὁμοίως μὲν καὶ τὰ αὐτὰ δεινὰς, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. Καθάπερ δὲ ἐπὶ τῶν σωμάτων, τὰ μὲν ἀρχαῖα ὑπὸ διαίτης χρηστῆς εὐμεταχειρίζετο ἦν τῇ τέχνῃ, τὰ δὲ αὐθις ἐδεήθη ἰατρικῆς ἀλλοιοτέρας· ἔτω καὶ ἡ ψυχὴ πρότερον μὲν δι' ἀπλότητα, καὶ τὴν καλεσμένην ταύτην εὐθείαν, ἐδεῖτο φιλοσοφίας μεσιτικῆς τινος καὶ πραοτέρας, ἢ διὰ μύθων δημαγωγῆσαι αὐτὴν καὶ μεταχειριεῖται, καθάπερ αἱ τίτθαι τὰς παῖδας διὰ μυθολογίας βεβηκόσιν· προῖδσα δὲ εἰς δεινότητα, καὶ ἀνδριζομένη, καὶ ὑποπιμπλαμένη ἀπιστίας καὶ πανουργίας, καὶ τὰς μύθους διερευνημένη, καὶ ἐκ ἀνεχομένη τῶν αἰνιγμάτων, ἐξεκάλυψε τε καὶ ἀπέδυσε φιλοσοφίαν τῷ αὐτῆς κόσμῳ, καὶ ἐχρήσατο γυμνοῖς τοῖς λόγοις· οἱ δ' εἰσὶν ἔδὲν ἀλλοιότεροι τῶν προτέρων οἱ ἑπεῖα, πλὴν τῷ σχήματι τῆς ἁρμονίας, ἀλλ' αἱ περὶ θεῶν δόξαι ἀρξάμεναι ἄνωθεν διὰ πάσης φιλοσοφίας ἦλθον.

δ'. Ἐπὶ κερον δὲ ἐξελῶ λόγῳ καὶ ποιητικῷ καὶ φιλοσόφῳ, τοῖς δὲ ἄλλοις ἡ πραγματεία ἴση καὶ ἡ αὐτή· πλὴν εἰ μὴ νομίζεις Ὀμηρον ἐνέλυχηκέναι τοῖς θεοῖς τοξεύουσιν, ἢ διαλεγόμενοις, ἢ

tantes, aut simile quid agentes invenisse existimes; qualia infinita in ejus passim poematis invenias. Quin ne Platonem quidem existima invenisse Jovem aurigantem, volucrique vehentem curru, aut exercitum Deorum undecim in acies distributum, aut Deorum convivias, aut Jovis Venerisque nuptias, cum Porus Peniaque fur-
tim congressi Amorem genuerunt; nec Pyriphlegethontem spectasse, aut Acherontem, aliosque, qui sursum deorsumque ignem volvunt et aquam (ut ipse loquitur) fluvios; non Clotho vidisse aut Atropon, nec in eorum fuso septem illas diversas invenisse revolutiones. Sed et totam Syrii illius inspice poësin, Jovemque, et Chthoniam, atque Amorem in illis; tum generationem Ophionei, pugnamque Deorum, et arborem illam, ac peplum. Inspice et Heraclitum; Deos mortales, homines immortales invenies.

5. Aenigmatum denique tam apud poetas, quam apud philosophos, plena sunt omnia; quorum ego occultam in tradenda veritate reverentiam pluris, quam recentiorum facio audaciam; eorum enim, quae ob imbecillitatem suam humana intueri perspicue nequit natura, speciosior interpret est fabula. Quod si plus prioribus illis posteriores hi viderunt, gratulor hanc illis scientiam: si nihilo plus cum scierint, aenigmata tamen illorum in manifestius dicendi converterint genus; vereor ne quis reprehendere eos possit, quod occultas sacrasque evulgaverint scientias. Quid enim aliud sibi vult fabula, quam ut alium orationi addat apparatus? non aliter, quam mystae solent auro argentoque ac vestibus quibusdam suas induere imagines, ut aliquid illis majestatis accedat. Ea enim humanae mentis imprudentia est, ut, quae exposita sunt, minoris faciat; quae abstrusa, vehementer admiretur: res enim occultas conjectura solet accedere, rationisque investigare beneficio, quas, priusquam invenit, quaerit; postquam invenit, tanquam opus suum amat.

6. Quod cum non fugeret poetas, ad tractandas res divinas inveniunt remedium, ipsam nimirum fabulam, quae directa oratione minus

θύεσιν, ἢ τι ἄλλο δρῶσιν, οἷα περὶ αὐτῶν ἐκεῖνος ἄδει. Οὐδὲ γὰρ Πλάτωνα ἠγῆλεον ἐντετυχηκέναι τῷ Διὶ ἠνιοχῶντι καὶ φερομένῳ ἐπὶ πλὴν ἄρματος, τραϊῖα θεῶν κατὰ ἑνδεκα λόχους κεκοσμημένη, ὅδε γε δαινυμένοις τοῖς θεοῖς ἐν Διὸς τὰς Ἀφροδίτης γάμους, ὅτε Πόρος καὶ Πενία λαθόντε ζυνηλθέτην τε καὶ Ἐρωτα ἐξ αὐτῶν ἐγεννησάτην· ὅδε γε Θεατὴν γενέσθαι Πυριφλεγέθουός τε, καὶ Ἀχέροντος, καὶ Κωκυτῆ, καὶ τῶν ἄνω καὶ κάτω ποταμῶν ῥεόντων ὕδατι καὶ πυρί· οὐδὲ τὴν Κλωθῶ ἰδεῖν καὶ τὴν Ἀτρεπον, ὅτε ἐντετυχηκέναι ἐλιττομένῳ τῷ ἀτράκτῳ ἐπὶ καὶ διαφορὰς ἐλιγμούς. Ἀλλὰ καὶ τῆ Συρίῃ τὴν ποίησιν σκόπει, καὶ τὸν Ζῆνα, καὶ τὴν Χθονίην, καὶ τὸν ἐν τέτοις Ἐρωτα, καὶ τὴν Ὀφιονέως γένεσιν, καὶ τὴν θεῶν μάχην, καὶ τὸ δένδρον, καὶ τὸν πέπλον. Σκόπει καὶ τὸν Ἡράκλειον, θεοὶ θνητοὶ, ἄνθρωποι ἀθάνατοι.

ε. Πάντα μετὰ αἰνιγμάτων, καὶ παρὰ ποιηταῖς, καὶ παρὰ φιλοσόφοις· ὧν ἐγὼ τὴν πρὸς τὸ ἀληθὲς αἰδῶ ἀγαπῶ μᾶλλον, ἢ τὴν παρρησίαν τῶν νεωτέρων· πραγμάτων γὰρ ὑπ' ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ὁ καθορευμένων σαφῶς, εὐσχημονέστερος ἐρμηνεύς ὁ μῦθος. Ἐγὼ δὲ εἰ μὲν τι πλέον ἐθεάσαντο τῶν προτέρων οἱ ἔπειτα, μακαρίζω τὰς ἀνδρας τῆς θεας· εἰ δὲ μηδενὶ πλεονεκτῶντες κατὰ τὴν γνῶσιν, μετέβαλον αὐτῶν τὰ αἰνίγματα εἰς μύθους σαφεῖς, δέδια μήτις αὐτῶν ἐπιλάβηται ὡς ἐξαγορευόντων ἀπορρήτους λόγους. Τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴη μῦθος χρεῖα, ἢ λόγος περισκεπῆς ἐτέρῳ κόσμῳ; καθάπερ τὰ ἰδρύματα, οἷς περιέβαλλον οἱ τελεσαὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ πέπλους, τέτοις ἀποσεμνύνοντες αὐτῶν τὴν προσδοκίαν. Θρασεία γὰρ ὅσα ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ, τὰ μὲν ἐν ποσὶν ἦσσαν τιμᾷ, τῆ δὲ ἀπόντος θαυμασικῶς ἔχει· καλαμαντευομένη δὲ τῶν ὅχ ὁρωμένων, καὶ θηρεύουσα ταῦτα τοῖς λοῖσιμοῖς, μὴ τυχεῖσα μὲν σπεύδει ἀνευρεῖν, τυχεῖσα δὲ ἀπαπᾷ ὡς ἐαυτῆς ἔρπον.

ς. Τὸτο τοίνυν οἱ ποιηταὶ καλῶς ἠσάντες, ἐξεύρον ἐπ' αὐτῇ μηχανὴν ἐν τοῖς θείοις λόγοις, μύθους λόγους μὲν ἀφανεστέρους, αἰνίγματος

minus perspicua, aenigmate dilucidior, in medio scientiae esset atque ignorantiae; ut partim crederetur, quod jucunda esset, partim non crederetur, quod miraculosa narraret, animumque semper ad rem ipsam, ulterioremque investigationem, tanquam manu, deduceret. Atque illi ad tempus quidem non exiguum his quasi infidiis aures detinuerunt nostras, philosophi re, poetae autem nomine, qui invidiosum hoc nomen suavissima temperabant arte, quae simul esset popularis. Grave enim molestumque est vulgo nomen philosophi; sicut pauper divitem, temperantem intemperans, virum fortem non libenter vidit qui imbellis est; nec enim in regno suo virtutem se efferre aequis fert animis improbitas: poetam vero audire jucundum, vulgoque gratum est; in quo ut voluptatem amamus, ita virtutem, quae latet, non satis intelligimus. Sicut autem aegris fastidientibus amara medicamina dulcedine aliqua imbuunt medici, quo remedii taedium occultent; ita et antiqua sapientia, dum fabulis ac metris carminumque modulis sensus condit suos, jucunditate occulta illam praeceptorum temperat acerbiter.

7. Noli igitur quaerere, utrum de Diis melius poetae an philosophi scripserint; quin potius inducias fac, foedusque inter hasce duas feri facultates, nec aliter quam unam eandemque artem considera: siue enim poetam voces, philosophum dicis; siue philosophum voces, dicis poetam. Sicut utrumque virum fortem vocas, Achillem, qui aureo illo poeticoque militat clypeo, et Ajacem, quamvis e corio gestet suum; quia et hunc et illum aequae rei fortiter gerendae aptum, aequae metuendum virtus facit, nec aurum ibi cum corio, sed virtutem confers cum virtute. Vera dicat poeta, quamvis poetice dicat, quamvis fabulam dicat, quamvis carmine dicat, persequar obscuritatem aenigmatum, investigabo fabulam, neque me de veritatis via, quamvis carmen sit, abducat: vera dicat et philosophus, quamvis oratione nuda dicat, amabo amplectarque parabile hoc dicendi genus: si vero utrique veritatem

νίγματος δὲ σαφεσέρος, διὰ μέσθ' ὄντας ἐπισήμης πρὸς ἄνοιαν· καλὰ μὲν τὸ ἡδὺ πισυομένους, καλὰ δὲ τὸ παράδοξον ἀπισυομένους, καὶ χειραγωγῶντας τὴν ψυχὴν ἐπὶ τὸ ζητεῖν τὰ ὄντα, καὶ διερευνᾶσθαι περὶ αὐτῶν. Ἐλαθον μέχρι πλείους οἱ ἄνδρες ἔτοι, ἐπιβλεψάντες ἡμῶν ταῖς ἀκοαῖς, φιλόσοφοι μὲν ὄντες, ποιηταὶ δὲ καλῶμενοι, ἀλλάξαμενοι χρήματος ἐπιφθόνως δημοτερπῆ τέχνην. Ὁ μὲν γὰρ φιλόσοφος βαρὺ καὶ πρόσαντες τοῖς πολλοῖς ἄκυσμα, ὡς ἐν πένησιν ὁ πλάσιος θέαμα βαρὺ, καὶ ἐν ἀκολάστοις ὁ σώφρων, καὶ ἐν δειλοῖς ἀριστεύς, ὃ γὰρ ἀνέχονταί αἱ πονηρίαι τὰς ἀρετάς ἐν αὐταῖς καλλωπιζομένας· ὁ δὲ ποιητὴς ἄκυσμα ἄβρον καὶ δῆμῳ φίλον, ἀγαπώμενον μὲν καθ' ἡδονὴν, ἀγνοούμενον δὲ καλὰ τὴν ἀρετήν. Καθάπερ δὲ οἱ ἰατροὶ τοῖς κακοσίτοις τῶν καμνόντων τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων ἀναδεύσαντες προσηγεῖ τροφῇ, ἀπέκρυψαν τὴν τῷ ὠφέλιον ἀνδρίαν· ἔτω καὶ ἡ παλαιὰ φιλοσοφία καταθεμένη τὴν ἑαυτῆς γνώμην εἰς μῦθους καὶ μέτρα καὶ σχῆμα ὥδης, ἔλαθε τῇ περιβολῇ τῆς ψυχῆς ἀγωγίας κεράσασα τὴν ἀνδρίαν τῶν διδαγμάτων.

Ζ'. Μὴ τοίνυν ἔρη, πότεροι κρεῖττον περὶ Θεῶν διειλήφασιν, ποιηταὶ ἢ φιλόσοφοι· ἀλλὰ σπονδὰς καὶ ἐκχειρίαν τοῖς ἐπιηιδεύμασι ποιησάμενος, ὡς περὶ μιᾶς καὶ ὁμοφώνως τέχνης σκοπεῖ· καὶ γὰρ ποιητὴν καλῆς, φιλόσοφον λέγεις· καὶ φιλόσοφον καλῆς, ποιητὴν λέγεις. Καὶ γὰρ ἀριστεῖς καλεῖς ὁμοίως μὲν τὸν Ἀχιλλεῦα μετὰ χρυσῆς καὶ ποιητικῆς ἀσπίδος ἐραυρόμενον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸν Αἴαντα, καὶ ἐκ βύρσης φέρει σάκος· ἀμφοτέρω δὲ ἀριστευτικά καὶ ἐκπληκτικά ὁμοίως ἡ ἀρετὴ ποιεῖ, καὶ ἔδεν ἐνταῦθα ὁ χρυσὸς πρὸς τὴν βύρσαν. Ἐικαζε δὴ καὶ ἐνταῦθα τὰ μὲν μέτρα καὶ ὥδην χρυσῷ, τὸν δὲ φίλον λόγον ὑλῇ δημοτικῇ· σκοπεῖ δὲ μήτε τὸν χρυσόν, μήτε τὴν βύρσαν, ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τῷ χρωμένῳ. Ἀληθὴ λέγεται, καὶ ποιητὴς λέγει, καὶ μῦθον λέγει, καὶ ἄδων λέγει, ἔφομαι τοῖς αἰνίγμασι, καὶ διερευνήσομαι τὸν μῦθον, καὶ ἐκ ἐκστήσει με ἡ ὥδή· ἀληθὴ λέγεται, καὶ ψιλῶς λέγει, δέξομαι καὶ ῥαυώνην τῶν ἀκυσμάτων· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς ἐκατέρω τὸ ἀληθές, καὶ

ritatem et poetae demas et philosopho, carmen absurdum, orationem facis fabulosam: sine veritate ergo nec fabulae nimis poeticae, neque orationi credas philosophicae.

8. Oratione enim Epicurus utitur, sed quae omnem fabulae absurditatem superet: quo fit, ut magis ego Homero credam, cum Jovem duorum ait fortissimorum animas heroum lance aurea librasse,

Hectoris, atque tuam pariter, fortissime Achilles,
dextraque jugum sustulisse: video enim fatum eorum pariter cum Jovis dextra nutare;

*nec enim mutabitur unquam,
Quod capite annuero, nec falsum sine carebit.*

Nutum Jovis intelligo, cujus beneficio terra movetur, mare diffunditur, aer fluit, ignis sursum abit, coelum in orbem versatur, creantur animalia, nascuntur arbores; nutus ejusdem opus etiam virtus est, ac felicitas. Sic et Minervam agnosco, quae modo Achilli assistit, iramque illius temperat, hominem a tergo trahit; modo cum Ulyssæ versatur

In quocunque labore.

Etiam Apollinem agnosco, qui Deus simul musicus et sagittator est; harmoniam ejus amo, sagittas timeo. Etiam Neptunus tridente terram movet, agmina Mars cogit, aerariam Vulcanus colit; non soli Achilli tamen, quemlibet ignis usum tractat, omnia ejus subsidio fabricat. Haec poetae dicunt, haec dicunt philosophi; quorum si nomina mutes, similitudinem invenies, argumenta eorum cognosces. Jovem antiquissimam dic principemque esse mentem, quam sequuntur omnia, cui parent reliqua; Minervam prudentiam; Apollinem solem; Neptunum spiritum, qui terram simul ac mare pererrat, eorumque simul harmoniam gubernat ac contentionem.

DISSERTATIO X. III

τῷ ποιητῇ καὶ τῷ φιλοσόφῳ, ἄμεινον μὲν τὴν ᾠδὴν ποιεῖς, μῦθον δὲ τὸν λόγον· ἄνευ δὲ τῷ ἀληθεῖς μήτε μύθῳ ποιητῇ διαπισεύσης τὸ πᾶν, μήτε φιλοσόφῳ λόγῳ.

ἢ. Καὶ γὰρ Ἐπίκρους λέγει μὲν λόγῳ, ἀλλὰ μύθῳ ἀτοπώτερος· ὥστε ἔγωγε πισεύω μᾶλλον Ὀμήρῳ περὶ Διὸς λέγοντι, ὅτι ψυχὰς δυοῖν ἀριστεροῖν ἐπὶ πλάσιγτος χρυσῆς ἐταλάνησε,

τὴν μὲν Ἀχιλλῆος, τὴν δ' Ἑκτορος ἀνδροφόνου,
ἀναλείνας τὰ ζυγὰ τῇ δεξιᾷ· ὅρῳ γὰρ τὴν εἰμαρμένην τῶν ἀνδρῶν συναπονεύσαν τῇ Διὸς δεξιᾷ.

ὃ γὰρ ἐμὸν παλινάγρετον, ὃδ' ἀπατηλόν,

οὐδ' ἀτελεύτητον, ὃ, τι κεν κεφαλῇ κατανεύσω.

Αἰσθάνομαι τῶν Διὸς νευμάτων· διὰ τῶν γῆ μένει, καὶ ἀναχεῖται θάλαττα, καὶ αἶθρ διαρρεῖ, καὶ πῦρ ἄνω θεῖ, καὶ ἔρανος περιφέρεται, καὶ ζῶα γίνεσθαι, καὶ δένδρα φύεσθαι· τῶν Διὸς νευμάτων ἔργα καὶ ἀνθρώπων ἀρετὴ, καὶ εὐδαιμονία. Συνήμι δὲ καὶ Ἀθηναῖς, νῦν μὲν τῷ Ἀχιλλεῖ ξυνισαμένης, καὶ ἀπαγέσης τῷ θυμῷ τὸν ἄνδρα, καὶ σπώσης ὀπίσω· νῦν τῷ Ὀδυσσεῖ παρισταμένης

Ἐν πάντεσσι πόνοισι.

Συνήμι καὶ τῷ Ἀπόλλωνος, τοξότης ὁ θεὸς καὶ μουσικὸς· καὶ φιλῶ μὲν αὐτῷ τὴν ἁρμονίαν, φοβέμαι δὲ τὴν τοξείαν. Σείει δὲ καὶ Ποσειδῶν γῆν τρισόμῳ δόρατι, συνάγει καὶ Ἀρης στρατοπέδων τάξεις, καὶ ὁ Ἥφαιστος χαλκεύει· ἀλλ' ἐκ Ἀχιλλεῖ μόνῳ, πάσῃ διαπύρῳ χρεῖα συνάττεται καὶ συνεργάζεται. Ταῦτα μὲν οἱ ποιηταὶ λέγουσι, ταῦτα δὲ καὶ οἱ φιλόσοφοι λέγουσιν· ὧν ἂν μετὰ βλάβης τὰ ὀνόματα, εὐρήσεις τὴν ὁμοιότητά, καὶ γνωριεῖς τὸ διήγημα. Κάλει τὸν μὲν Δία νῦν πρεσβύτατον καὶ ἀρχικώτατον, ὃ πάντα ἔπειτα καὶ πειθαρχεῖ· τὴν δὲ Ἀθηναῖν, φρόνησιν· τὸν δὲ Ἀπόλλων, ἥλιον· τὸν δὲ Ποσειδῶν, πνεῦμα διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἰόν, οἰκονομῶν αὐτῶν τὴν εἰρήνην καὶ ἁρμονίαν.

Καὶ

9. Sic ad reliqua si eas, omnia sub nominibus certis a poetis exprimi, simpliciter a philosophis narrari videbis. At quae ab Epicuro dicuntur, cum qua tandem fabula conferam? quis tam secors ignavusque poeta, aut tam divinae imperitus naturae est? *Deus nec habet ipse, nec cuiquam exhibet negotium.* Quam huic sententiae similem excogitabo fabulam? quomodo depingam Jovem? quid agget? qua de re deliberabit? quibus se oblectabit voluptatibus? Bibit apud Homerum Jupiter, sed et concionatur, et deliberat; sicut res Asiaticas Persarum rex, res Atheniensium populi conventus dirigit; sicut de nave gubernator, de exercitu imperator, de urbe deliberat legislator. Ita, ut navis, exercitus, regio fervetur, et familia, negotium habet gubernator, negotium habet imperator, negotium habet legislator; de coelo vero, terra, ac mari, aliisque universi partibus, quis, Epicure, deliberat? quis gubernator? quis imperator? quis legislator? quis agricola? quis dispensator? Atqui ne Sardapalus quidem sine negotiis erat, qui quamvis clausis intus foribus maneret, quamvis caelato in lectulo inter mulierum recubaret greges, de Nino nihilominus conservando, de Assyriorum prospero deliberabat statu; tibi vero Jovis voluptas etiam illa Sardapali est ignavior. O indignas fide, et omni poetica alienas harmonia, fabulas!

DISSERTATIO X. 113

Θ'. Κἂν ἐπὶ τὰ ἄλλα ἴης, εὐρήσεις πάντα μετὰ, παρὰ μὲν
 τοῖς ποιηταῖς ὀνομάτων, παρὰ δὲ τοῖς φιλοσόφοις λόγων. Τὰ
 δὲ Ἐπικύρεσ τίνι μύθῳ εἰκάσω; τίς ἔτῳ ποιητῆς ἀργός, καὶ ἐκλε-
 λυμένος, καὶ θεῶν ἀπειρος; Τὸ ἀθάνατον ἔτε αὐτὸ πρᾶγμα ἔχει,
 ἔτε ἄλλῳ παρέχει. Τίς μοι γένῃται τοιοῦτος μῦθος; πῶς ἀνα-
 πλάσω τὸν Δία; τί θεῶν, καὶ τί βεβλυσμένον, καὶ ποίαις ἡδοναῖς
 συνόντα; Πίνει μὲν καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὁ Ζεὺς, ἀλλὰ καὶ δημηγορεῖ,
 καὶ βεβλυσταί, ὡς ἡ τῶν περὶ τὴν Ἀσίαν πραγμάτων χορηγία
 ἐκ βασιλείας ρεῖ, καὶ ἡ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων χορηγία ἐκ
 τῆς Ἀθηναίων ἐκκλησίας ρεῖ. βεβλυσταί γὰρ ὑπὲρ μὲν τῆς Ἀ-
 σίας ὁ μέγας βασιλεὺς, περὶ δὲ τῆς Ἑλλάδος ὁ Ἀθηναίων δῆ-
 μος. βεβλυσταί καὶ περὶ νεῶς κυβερνήτης, καὶ περὶ στρατοπέδου
 στρατηγός, καὶ περὶ πόλεως νομοθέτης. Καὶ ἵνα σωθῇ ναῦς, καὶ
 στρατόπεδον, καὶ γῆ, καὶ οἶκος, πρᾶγμα μὲν ὁ κυβερνήτης ἔχει,
 πρᾶγμα δὲ ἔχει ὁ στρατηγός, πρᾶγμα δὲ ὁ νομοθέτης. ὑπὲρ
 δὲ ἔρανθαι καὶ γῆς καὶ θαλάττης καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τίς, ὦ Ἐ-
 πικύρε, βεβλυσταί; τίς κυβερνήτης; τίς στρατηγός; τίς νομοθέ-
 της; τίς γεωργός; τίς οἰκονόμος; Ἀλλ' εἰδὲ ὁ Σαρδανάπαλλος
 ἀπράγμων ἦν, ἀλλ' ἐντὸς θυρῶν καλῶς κεκλεισμένος, ἐπὶ σφυρηλάτῃ
 κλίνῃς κείμενος, ἐν γυναικῶν χορῷ, ἐβεβλυστο ὅμως, πῶς σωθῇ
 Νῆνος, καὶ πῶς Ἀσσύριοι εὐδαιμονώσι. σοὶ δὲ ἡ Διὸς ἡδονὴ καὶ
 τῆς Σαρδανάπαλλος ἐκείνης ἀργολέερα. Ὡς μύθων ἀπίστων, καὶ μη-
 δεμιᾶ ποιητικῇ ἀρμονίᾳ πρεπόντων.

DISSERT. XI.

An orandus sit Deus.

HOMO quidam Phryx, ut est in fabula, vitae defidis, pecuniaeque appetens, fontem quendam vino inficit: hunc fontem sitis levandae causa accedit Satyrus, vinosus Deus, bibitque, atque ita capitur. Petit dementissimus Phryx ille a captivo Deo votum, quod maxime et petere hunc, et perficere illum decebat, auream videlicet omnem sibi terram fieri, aureas arbores, segetes, prata, pratorumque flores. Annuit Satyrus. Cumque jam terram haberet auream, annonae penuria Phrygas invadit. Ibi Midas divitias deplorare suas, preces averfari priores, nec vero Satyrum, ut prius, verum Deos Deasque precari omnes, ut priorem sibi fertilem illam foecundamque ac fructuosam restituant paupertatem; aurum vero in hostium transferant capita. Ille quidem cum lacrymis haec petebat, frustra tamen. Utrumque, tum leporem, tum veritatem, ad quam nos deducit, laudo in fabula. Quid enim aliud, quam dementissimi votum hominis, qui adversa sibi precatur, proponit; qui ut consequatur petit, damnat cum consecutus est? Jam captivitas, vinculaque, et vinum Satyri occulte hoc innuunt; multos esse, qui petunt, multos etiam, qui violenter aliquid impetrant, qui si voti potiantur sui, a Diis se hoc donum, quod petebant, consecutos volunt, quod est falsissimum. Nihil enim, quod bonum non sit, largitur Deus; sed ut beneficia, quae ab ebriis accipimus, ita haec insana insanae fortunae dona sunt.

2. Quid vero Lydus ille? non ipso Phryge est dementior? qui ab Apolline Persarum regnum petit, magnamque Deo vim auri mittit, nec secus cum illo agit, quam magistratibus suis plebs solet, quos muneribus corrumpunt? et cum saepius Delphis accepisset hoc oraculum,

Croesus

ΛΟΓΟΣ ΙΑ'.

Εἰ δὲ δυχέσθαι.

ΑΝΗΡ Φρυξ, ἀργὸς τὸν βίον, ἐραστὴς χρημάτων, λαμβάνει τὸν Σάτυρον, ὡς φησὶν ὁ μῦθος, δαίμονα φίλοινον, κεράσας οἶνῳ κρήνην, εἰς ἣν φοιτῶν διψήσας ἔπινεν. Εὐχέται ὁ ἀνόητος Φρυξ δαίμονι αἰχμαλώτῳ, εὐχέται δὲ εὐχὴν, οἷαν εἰκὸς ἦν καὶ τῷτον αἰτεῖν, καὶ ἐκείνον τελεσιργεῖν, γενέσθαι αὐτῷ τὴν γῆν χρυσήν, καὶ τὰ δένδρα χρυσᾶ, καὶ τὰ λήια, καὶ τὰς λειμῶνας, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς ἄνθη. Δίδωσι ταῦτα ὁ Σάτυρος. Ἐπεὶ δὴ αὐτῷ ἐκεχρύσωτο ἡ γῆ, λιμὸς εἶχε Φρύγας· καὶ ὁ Μίδας ὀδύρεται τὸν πλῆτον, καὶ ποιεῖται παλινωδίαν τῆς εὐχῆς, καὶ εὐχεται Σατύρῳ μὲν ἔτι, θεοῖς δὲ καὶ θεαῖς, ἐλθεῖν αὐτῷ τὴν ἀρχαίαν πενίαν, τὴν εὐφορον ἐκείνην καὶ πάμφορον καὶ καρποφόρον, τὸν δὲ χρυσὸν ἀπελθεῖν εἰς ἐχθρῶν κεφαλὰς. Ὁ μὲν ταῦτα εὐχέτο πολινιώμενος, ἐτελείτο δὲ ἔδεν μάλλον. Ἐπαινῶ τὸν μῦθον τῆς χάριτος, καὶ τῆς πρὸς ἀληθεῖς ὁδοῦ. Τί γὰρ δὴ ἄλλο αἰνίττεται, ἢ ἀνοήτης ἀνδρὸς εὐχὴν ἐπ' ἔδενι χρησῶ, εὐχομένῃ μὲν ἵνα τύχη, μεταλινώσκοντος δὲ ἐπειδὴν τύχη; Τὴν δὲ θήραν τῷ Σατύρῳ, καὶ τὰ δεσμά, καὶ τὸν οἶνον ἠνίξατο ὁ μῦθος· ὅτι οἱ μὲν ἀπαλήσαντες, οἱ δὲ καὶ βιασάμενοι, τυχόντες ὧν ἐπεθύμουν, ὧν εὐξάντο, ἀνατιθέασιν θεοῖς τὴν δωρεάν, ἢ παρ' ἐκείνων λαβόντες. Οὐδὲν γὰρ τῶν μὴ καλῶν δίδωσι θεός· ἀλλ' ἔστι ταῦτα δωρεὰ τύχης, ἄλοφος ἀλόγῃ, οἷαι καὶ παρὰ τῶν μεθυόντων φιλοφροσύναι.

Β'. Τί δὲ Λυδὸς, ὁ τῷ Φρυγὸς ἀνοηλότερος; οὐκ εὐξάντο μὲν τῷ Ἀπόλλωνι ἐλεῖν τὴν Περσῶν ἀρχὴν, καὶ ἐθεράπευε χρυσῷ πολλῷ τὸν θεόν, ὥσπερ δωροδόκον δυνάστην; ἀκῶν δὲ αὐτῷ θάμα Ἀελφῶν ἐπισέλλοντος,

Κρεῖστος

116 MAXIMI TYRII

Croesus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim,
ex voto suo interpretatus est; quare et Halyn transit, et magnum
Lydorum regnum evertit. Audio et apud Homerum Graecum
quendam, qui precatur,

Jupiter, Ajacis da, vel magni Diomedis,
Divitis aut sortem regis prodire Mycenae:
perficit votum Jupiter,

Exiliit galea fors, quam prodire petebant,
Ajacis.

Et Priamo quidem, qui pro terra sua intercedit, boves quotidie o-
vesque Jovi mactat, votum irritum relinquit: contra Agamemnoni,
qui alienam invadit terram,

promisitque, deditque,
Moenibus everfis Trojae, ut remearet ad Argos.

Et Apollo, qui antea Chrysaë injuriam non vindicabat, postquam
libere eum increpuit, jussitque meminisset nidorem coxarum, quas
obtulerat, tum demum sagittas suas in exercitum Graecorum emit-
tit, ut ne a mulis quidem ovibusque abstineat et canibus, quos no-
vem continuos invadit dies.

3. Quid haec sibi volunt, poetarum optime? helluonem esse
Deum putas, aut muneribus corrumpi, aut vulgi instar se habere?
visne etiam, ut hoc tuum verum credamus,

flectuntur numina saepe?

an contra non flecti Deum, nec humana vota perficere, nec preci-
bus moveri? Mutari enim, aut poenitentia duci, non Deo tantum,
sed bono viro indignum est: homo enim, qui facile a proposito de-
ducitur, mutatque sententiam, si a malo ad bonum abit, male con-
siliium iniit; si ad malum a bono, male consiliium mutavit: im-
probitas autem in Deum non cadit. Jam qui petit, aut dignus est
id consequi, aut indignus: si dignus est, consequetur, etiamsi non
petat; si indignus, non consequetur, etiamsi petat. Nec enim qui di-
gnus est, et non precatur, ob id indignus est, quod non precatur;
neque qui indignus est consequi, et consequi precatur, propterea di-

gnus

DISSERTATIO XI. 117

Κροῖσος Ἄλυν διαβάς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει,
ἐκδεχόμενος πρὸς ἡδονὴν τὸν χρησμὸν, διέβη Ἄλυν, καὶ κατέλυσε
τὴν Λυδῶν μεγάλην ἀρχήν. Ἀκῶ δὲ καὶ παρ' Ὀμήρῳ εὐχομένῃς
Ἕλληνας ἀνδρὸς,

Ζεῦ πάτερ, ἦ Αἴαντα λαχεῖν, ἦ Τυδέος υἱόν,
ἥ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρύσοιο Μυκῆνης·
καὶ δηλαδὴ ὁ Ζεὺς ἐπιτελεῖ τὴν εὐχήν,
Ἐκ δ' ἔθορε κλῆρος κυνέης, ὃν ἄρ' ἠθέλον αὐτοί,
Αἴαντος.

Καὶ τῷ μὲν Πριάμῳ εὐχομένῳ ὑπὲρ τῆς οἰκείας γῆς, βῆς καὶ οἷς
ὀσημέραι τῷ Διὶ καταθύοντι, ἀτελῇ τὴν εὐχήν τίθησι· τῷ δὲ Ἀ-
γαμέμνονι ὑπέσχετο καὶ κατένευσεν, ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν ἐλθόντι,

Ἴλιον ἐκπέρσαντ' εὐτείχεον ἀπονέεσθαι.

Καὶ ὁ Ἀπόλλων πρότερον μὲν ἔκ ἐπαμύνει τῷ Χρύσῃ ἀδικημένῳ,
ἐπεὶ δὲ πρὸς αὐτὸν ἐπαρρησιάσατο, καὶ ἀνέμνησε τῆς κνίσσης τῶν
μηρίων, τότε τὰς ἰδὲ ἀφίησιν εἰς τὸ Ἑλληνικόν, ἐννήμαρ ἐποι-
χόμενος αὐτὰς ἔρῃας καὶ οἷς καὶ κύνας.

γ'. Τί ταῦτα, ὦ ποιητῶν ἄριστε; λίχον καὶ δωροδόκον τὸ θεῖον,
καὶ μηδὲν διαφέρον τῶν πολλῶν ἀνθρώπων; καὶ σὺ τὸ ἔπος τῷτο
ἀποδεξόμεθα,

στρεπτοὶ δέ τε καὶ θεοὶ αὐτοί;

ἦ τὸναντίον, ἄστρεπτον τὸ θεῖον, καὶ ἀτενές, καὶ ἀπαραίτητον; Μελατί-
θεσθαι γὰρ καὶ μελαγινώσκειν προσήκει μὴ ὅτι θεῶν, ἀλλ' ἔδδ' ἔδδ'
ἀνδρὶ ἀγαθῷ· ὁ γὰρ στρεπτός ἀνὴρ καὶ μελανοηλικός, εἰ μὲν εἰς τὸ
βέλιον ἐκ τῶ φαυλοτέρου μελαλίθεται, πονηρῶς ἐβλαύσατο· εἰ δὲ
εἰς τὸ χεῖρον ἐκ τῶ βελίτερος, πονηρῶς μελέθεται· τὸ δὲ θεῖον ἔξω
πονηρίας. Καὶ γὰρ ἦτοι ὁ εὐχόμενος ἄξιός τυχεῖν ὧν ἡνυχάτο, ἢ
ἐκ ἄξιος· εἰ μὲν ἔν ἄξιος, τεύξεσθαι καὶ μὴ εὐξάμενος· εἰ δὲ ἐκ
ἄξιος, ὃ τεύξεσθαι ἔδδ' εὐξάμενος. Οὔτε γὰρ ὁ ἄξιός μὲν, παρα-
λείπων δὲ τὴν εὐχήν, διὰ τῷτο ἐκ ἄξιος, ὅτι ἐκ ἡνυχάτο· ἔτε ὁ
μὴ ἄξιός μὲν τυχεῖν, λαβεῖν δὲ εὐχόμενος, διὰ τῷτο ἄξιός, ὅτι
ἡνυχάτο.

gnus est, quia est precatus: sed contra, qui consequi dignus est, nec Deo molestiam exhibet, eo dignior est ut consequatur; qui vero indignus est, et molestus, etiam ob id indignus est. Et alteri quidem verecundiam fiduciamque tribuamus; fiduciam quidem, quod consecuturum se credat; verecundiam autem, quod quiescat, quamvis non consequatur: alteri imperitiam cum improbitate; imperitiam, quod Deos precetur; improbitatem, quod nihil impetret. Quid enim? si imperator exercitus Deus esset, peteretque ab eo, qui impedimentis tantum gestandis esset idoneus, cataphracti locum, contra, qui armis idoneus esset, quiesceret; an non e re exercitus futurum putas, ut hunc cum impedimentis relinqueret, illum ad cataphractos referret? Et tamen aut nescire potest, aut muneribus corrumpi imperator, aut decipi; quae in Deum non cadunt: quare nec precantibus dabit, si indigni sunt; neque non precantibus negabit, si digni.

4. Et enimvero quaecunque sibi evenire precantur homines, aut providentia, aut fati necessitas, aut fortis instabilitas, aut postremo artis mutat dispensatio. Jam providentia Dei, fatum necessitatis, ars hominis, fors fortuiti opus est; et horum quidem singula vitam sortita humanam sunt: quae precamur ergo, aut ad providentiam Dei, aut ad fati necessitatem, aut ad artem humanam, aut ad cursum fortunae referenda sunt. Ac primo, ad providentiam si referantur, quid prece opus est? Si enim est Dei providentia, ea vel universalia providet, singula vero negligit (sicut reges legibus ac jure urbes gubernant integras, singulos autem non intuentur mortales) aut inter ea, quae singula respiciunt, censetur. Jam utrum eligis? an ut circa universa providentia versetur Dei? Non ergo obtundendus erit; si enim quid petas, quod cum salute pugnet universi, non impetrabis. Quid enim si singulae corporis partes loqui incipiant, quotiesque aliqua illarum morbo infecta amputanda est medico, postulet ab illo ne se corrumpat? annon responsurus illis est Aesculapius, non aequum est vestra causa, miserrimae, corpus interire totum; sed per-eundum

ἡυξαίῳ· ἀλλ' αὐτὸ τὸ νανλίον, ὃ μὲν ἄξιός λαβεῖν, μὴ ἐνοχλῶν, τυχεῖν ἀξιώτερος· ὃ δὲ ἐκ ἄξιος, ἐνοχλῶν, καὶ διὰ τῆτο ἐκ ἄξιος. Καὶ τῷ μὲν ἀναθήσομεν αἰδῶ καὶ θάρσος, διὰ μὲν τὸ θάρρειν πιστεύοντι ὡς τευξομένῳ, διὰ δὲ τὴν αἰδῶ ἡσυχάζοντι, καὶ μὴ τύχη· τῷ δὲ ἀμαθίαν καὶ μοχθηρίαν, διὰ μὲν ἀμαθίαν εὐχομένῳ, διὰ δὲ μοχθηρίαν ἐκ ἀξιζομένῳ. Τί δὲ; εἰ στρατηγὸς ἦν ὁ θεός, κατὰ ὃ μὲν σκευοφορεῖν ἄξιός ἦται τὸν στρατηγὸν ὀπλίτε χώραν, ὃ δὲ ὀπλιτεύειν ἐπιήδειος τὴν ἡσυχίαν ἦγεν· ἄρα καὶ κατὰ τὴν χρεῖαν τῆς τάξεως τὸν μὲν ἀχθοφορεῖν εἶα, τὸν δὲ εἰς τῆς ὀπλίτας ἔταττεν; Ἀλλὰ στρατηγὸς μὲν, καὶ ἀγνοήσαι, καὶ δωροδοκήσαι, καὶ ἐξαπατηθεῖν· τὸ δὲ θεῖον καὶ τοῖστον· ἔτε ἐν εὐχομένοις δώσει παρὰ τὴν ἀξίαν, ἔτε ἐκ εὐχομένοις καὶ δώσει κατὰ τὴν ἀξίαν.

δ'. Καὶ μὴν τῶν ὅσα οἱ ἄνθρωποι εὐχονται γενέσθαι, φησὶ, τὰ μὲν ἢ πρόνοια ἐφορεῖ, τὰ δὲ εἰμαρμένη καταναικάζει, τὰ δὲ μελαβάλλει ἢ τύχη, τὰ δὲ οἰκονομεῖ ἢ τέχνη. Καὶ ἢ μὲν πρόνοια θεῶν ἔργον, ἢ δὲ εἰμαρμένη ἀνάγκης, ἢ δὲ τέχνη ἀνθρώπων, ἢ δὲ τύχη τῶ αὐτομάτῃ· διακεκλήρωται δὲ τῶτων ἕκασον αἱ ὕλαι τῶ βίῃ· αὐτοῖν εὐχόμεθα, ἢ εἰς πρόνοιαν συντελεῖ θεῶν, ἢ εἰς εἰμαρμένης ἀνάγκην, ἢ εἰς ἀνθρώπων τέχνην, ἢ εἰς τύχης φορὰν. Καὶ εἰ μὲν εἰς πρόνοιαν συντελεῖ, τί δεῖ εὐχῆς; Εἰ γὰρ τοι προνοεῖ ὁ θεός, ἦτοι προνοεῖ τῶ ὅλῃ, τῶν δὲ κατὰ μέρος καὶ φρονίζει (ὥσπερ οἱ βασιλεῖς σώζουσι τὰς πόλεις νόμῳ καὶ δίκῃ, καὶ διαλείνουσι ἐφ' ἕκασον τῇ φρονίδι) ἢ καὶ τοῖς ἐπὶ μέρος ἢ πρόνοια ἐξετάζειται. Τί δὴ φῶμεν; βέλει τῶ ὅλῃ προνοεῖν τὸν θεόν; Οὐκ ἐνοχλητέον ἄρα τῷ θεῷ· καὶ γὰρ πείσεται, ἢν τι παρὰ τὴν σωτηρίαν αἰτῆς τῶ ὅλῃ. Τί γὰρ εἰ καὶ τὰ μόρια τῶ σώματος φωνὴν λαβόντα, ἐπειδὴν κάμνη τι αὐτῶν ὑπὸ τῶ ἰατρῶ τεμνόμενον ἐπὶ σωτηρίᾳ τῶ ὅλῃ, εὐξαίῳ τῇ τέχνῃ μὴ φθαρῆναι; ἐκ ἀποκρινεῖται ὁ Ἀσκληπιὸς αὐτοῖς, ὡς ἐχ' ὑμῶν ἕνεκα, ὦ δαίλαια, χρὴ οἴχεσθαι τὸ πᾶν σῶμα, ἀλλ' ἐκείνο σωζέσθω, ὑμῶν

eundum est vobis, ut illud conservetur? Idem in universo hoc fieri videmus: pestes Athenienses, terrae motus Lacedaemonios exercet, Thessalos inundatio, ardet Aetna: horum tu interitum corruptionem vocas; causam vero novit medicus, nec preces membrorum respicit, sed totum conservat, hoc enim illi curae est. Quod si singula curat Deus, ne sic quidem orandum est. Id enim tale est, ac si medicamentum aliquis, aut cibum, a medico poscat aeger: nam si prodest, et non petenti dabit; si nocet, ne petenti quidem. Eorum ergo, quae a providentia fiunt, nec petendum, nec orandum quicquam est.

5. Quid autem quae a fato? Nempe et hic ridiculae sunt preces: facilius enim regem flexeris, quam tyrannum; tyranno enim simile est fatum, nec superiorem agnoscit, nec mutari potest. Hoc fraenum humano gregi injicit, quo violenter eos trahit, cogitque parere trahenti; sicut Syracusios Dionysius, Athenienses Pisistratus, Corinthios Periander, Thrasibulus Milesios. In populari enim statu aliquid suada potest, aliquid preces, obsequium, et supplicatio; in tyrannide vis regnum obtinet, ut in bello:

Hunc precor, Atride, conserva, et praemia posce.

Quae igitur fato persolvemus praemia, ut necessitate ejus nos expediamus et vinculo? quod aurum? quod obsequium? quam victimam? quas preces? cum nec Jupiter ipse invenerit, quo eam averteret, sed hoc modo lamentetur:

Hei mihi, quod charum nobis Sarpedona natum

Fata Menoetiadae manibus voluere necari.

Ad quem, quaeso, Deorum preces pro filio fundit Jupiter? Et Thetis exclamat:

Hei mihi, cui natus pariter praestansque miserque.

Tale est fatum, Atropos, Clotho, ac Lachesis, immutabile, semel definitum, cui credita est humana vita. Cur ergo, cum inexorabile sit fatum, quisquam illi supplicet?

ὑμῶν ἀπολλυμένων; Τῷτο καὶ τῷ σύμπαντι τέτω γίγνεσθαι φι-
λεῖ· Ἀθηναῖοι λοιμώτῃσι, σείονταὶ Λακεδαιμόνιοι, ἡ Θετταλία
ἐπικλύζεσθαι, ἡ Αἰτνὴ φλέγεσθαι· ὧν σὺ μὲν τὴν διάλυσιν φθο-
ρὰν καλεῖς· ὁ δὲ ἰατρὸς οἶδε τὴν αἰτίαν, καὶ ἀμελεῖ εὐχομένων
τῶν μερῶν, σώζει δὲ τὸ πᾶν, φροντίζει γὰρ τῷ ὅλῳ. Ἀλλὰ
καὶ τῶν κατὰ μέρος προνοῇ ὁ Θεός, ἔδδ' ἐνταῦθα τοίνυν εὐκλέον.
Ὅμοιον ὡς εἰ καὶ ἰατρὸν ἦται ὁ κάμνων φάρμακον ἢ σίλιον· τῷ-
το γὰρ, εἰ μὲν ἀνύσιμον, καὶ μὴ αἰτῶντι δώσει· εἰ δὲ ἐπισφα-
λές, ἔδδ' αἰτῶντι δώσει. Τῶν μὲν δὴ κατὰ τὴν πρόνοιαν ἔδδ' ἔτε
αἰτηθέν, ἔτε εὐκλέον.

ε. Τί δὲ τῶν κατὰ τὴν εἰμαρμένην; Ἡ καὶ νῦν ἡ εὐχὴ γε-
λοιότατον· θᾶττον γὰρ ἂν τις βασιλέα ἔπεισεν, ἢ τύραννον· τυ-
ραννικὸν δὲ ἡ εἰμαρμένη, καὶ ἀδέσποτον, καὶ ἀμελῆσρεπτον. Ἡ, καθ-
άπερ ψάλιον ἐμβάλλουσα ταῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλαις, βία σπᾶ,
καὶ προσαναγκάζει συναπονεύειν ταῖς αὐτῆς ἀγωγαῖς· ὡς Συρακῶ-
σίους Διονύσιος, ὡς Πεισίστρατος Ἀθηναίους, καὶ Περίανδρος Κοριν-
θίους, καὶ Θρασύβελος Μιλησίους. Ἐν μὲν γὰρ δημοκρατία δύναται
τι καὶ πειθῶ, καὶ εὐχῇ, καὶ θεραπείᾳ, καὶ λιταῖ· ἐν δὲ τυραννίδι ἡ
βία κρατεῖ, ὡς ἐν πολέμῳ.

Ζώγρει Ἀτρείος υἱέ, σὺ δ' ἄξια δέξαι ἄποινα.

Τίνα τοίνυν ἄποινα δόντες τῇ εἰμαρμένῃ ἐκλυσόμεθα ἑαυτὸς
τῆς ἀνάγκης καὶ τῷ δεσμῷ; τίνα χρυσόν; τίνα θεραπείαν; τίνα
θύσίαν; τίνα εὐχήν; ἀλλ' ἔδδ' ὁ Ζεὺς αὐτὸς εὖραῖο παρ' ἐκεί-
νης ἀπολοπὴν, ἀλλ' ὀδύρεται.

Ὁμοι ἐγὼν, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν

Μοῖρ' ὑπὸ Πατρόκλοιο Μενολιάδαο δαμῆναι.

Τίνι θεῶν εὐχεσθαι ὁ Ζεὺς ὑπὲρ τῷ παιδός; Καὶ ἡ Θέτις βοᾷ·

Ὁμοι ἐγὼ δειλὴ, ὦμοι δυσαρξιολόκεια.

Τοῦτο χρῆμα ἡ εἰμαρμένη, ἡ Ἀλροπος, καὶ ἡ Κλωθῶ, καὶ ἡ Λάχε-
σις, ἄτρεπτον, καὶ ἐπικεκλωσμένον, καὶ διειληχὸς τῷ ἀνθρωπίνῳ
βίῳ. Πῶς ἂν ἔν τις εὖραῖο ἀπαραλήτῳ εἰμαρμένῃ;

H h

ς'. Ἀλλ'

6. At neque, quae a fortuna deveniunt, precibus petenda sunt, et multo quidem minus quam reliqua: nec enim cum principe infano agendum est, ubi nec consilium, nec iudicium, nec temperatus affectus; sed furor, sed rationis expers habitus, sed infani motus animi, perpesque libidinum vicissitudo, summae praesunt rei. Talis est fortuna, sine ratione, insana, improvida, furda, nullis divinationibus obnoxia; sed quae, Euripi instar, refluit ac impellitur, nec ulla gubernatoris arte dirigitur. Cur igitur aliquis instabili, insanae, inaequali, proculque a congressu hominum remotae rei, preces commendet suas? Post fortunam sola ars restat. Quis autem faber pulchrum aratrum a Diis petat, artem cum habeat? quis textor amiculum pulchrum, artem cum habeat? quis faber ferrarius pulchrum clypeum, artem cum habeat? quis homo fortis animi praesentiam, artem cum habeat? quis bonus felicitatem, artem cum habeat?

7. Quid ergo, quod nec ad providentiam, nec ad fatum, nec ad artem spectat, nec ad fortunam, petendum a Diis relinquitur? O-pes petis? noli Deos obtundere, nihil boni petis: noli fatum obtundere, nihil necessarii petis: noli fortunam obtundere, nec enim subvenit egentibus: noli artem obtundere, Menandrum namque dicentem audis,

*Videbis artes haud diu senescere,
Nisi magistro sint avaro subditae.*

An non ita res se habet? Vir bonus es? mores tuos muta, fraudes strue, improbitatem cole, ea res curae sit tibi, lucri causa leno esto aut caupo, praedo aut veterator, perfidus aut fycophanta, precio aequum bonumque perverte. Victoriā petis? hanc in bello a stipendiario milite, in iudicio impetrabis a fycophanta. In mercatura petis aliquid? hoc navis, et mare, ventorumque tibi perficient flamina; fortuna praeterea patet, venale est quod petis. Quid Deos obtundis? honestati renuncia, ditescēs; sive Hipponicus sis, superior evades; sive Cleo aut Melitus, obtinebis. Quod si ad orandum
acces-

ς'. Ἀλλ' ἔδὲ ἐν τοῖς κατὰ τύχην εὐκλέον, καὶ πολὺ μᾶλλον ἐνταῦθα ἔκ εὐκλέον· ἔδὲ γὰρ ἀνοήτῳ δυνάσει διαλεκτέον, ἔνθα ἔβλεμμα, ἔδὲ κρίσις, ἔδὲ ὁρμὴ σώφρων οἰκονομεῖ τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ὁργή, καὶ φορὰ, καὶ ἄλογοι ἔξεις, καὶ ἔμπληκτοι ὁρμαὶ, καὶ ἐπιθυμιῶν διαδοχαί. Τοιοῦτον ἡ τύχη, ἄλογον, ἔμπληκτον, ἀπρο-όρατον, ἀνήκον, ἀμάνηστον, Εὐρίπτε δίκην μεταρρέον, περιφερόμενον, καὶ ἔδεμιάς ἀνεχόμενον κυβερνήτε τέχνης. Τί ἂν ἔν τις εὐξαίῳ ἀσάτῳ χρήματι, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ ἀσαθμήτῳ, καὶ ἀμίκῳ; Λοιπὸν δὴ μετὰ τὴν τύχην ἡ τέχνη. Καὶ τίς τέκνων εὐξέσθαι περὶ κάλλους ἀρότερος, τὴν τέχνην ἔχων; ἢ τίς ὑφάνης περὶ κάλλους χλανίδος, τὴν τέχνην ἔχων; ἢ τίς χαλκεὺς περὶ κάλλους ἀσπίδος, τὴν τέχνην ἔχων; ἢ τίς ἀρισεὺς περὶ εὐτολμίας, τὴν ἀνδρείαν ἔχων; ἢ τίς ἀγαθὸς περὶ εὐδαιμονίας, τὴν ἀρετὴν ἔχων;

ζ'. Τί τοίνυν ἐστίν, ὑπὲρ ὅτε καὶ εὐξαίῳ ἂν τις τοῖς θεοῖς, ὃ μὴ προνοίας ἔχει, ἢ εἰμαρμένης, ἢ τέχνης, ἢ τύχης; Χρήματα αἰτεῖς; μὴ ἐνόχλει θεοῖς, ἔδὲν αἰτεῖς τῶν καλῶν· μὴ ἐνόχλει τῇ εἰμαρμένῃ, ἔδὲν αἰτεῖς τῶν ἀναγκαίων· μὴ ἐνόχλει τῇ τύχῃ, ἔ γὰρ τοῖς δεομένοις δίδωσι· μὴ ἐνόχλει τῇ τέχνῃ, ἀκρίεις γὰρ Μενάνδρος λέγοντος,

Οὐ πάντι γηράσκουσιν αἱ τέχναι καλῶς,

Ἄν μὴ λάβωσι προσάτην φιλάργυρον.

Οὐκ ἔχει δὲ ὧδε; Χρηστὸς εἶ; μετὰ τὸν τρόπον, εὐξαιό μοχθηρίας, ἐπιλήθεις τὸ πρᾶγμα, καὶ πλεον λαμβάνει, πορνοβοσκῶν, ἢ καπηλείων, ἢ ληϊζόμενος, ἢ πανουργῶν, ἢ ψευδομαρτυρῶν, ἢ συκοφαντῶν, ἢ δωροδοκῶν. Νίκην αἰτεῖς; ἢν δύνασαι λαβεῖν, ἐν πολέμῳ μὲν παρὰ μισθοφόρος, ἐν δικαστηρίῳ δὲ παρὰ συκοφάντη. Ἐμπορίαν αἰτεῖς; ἢν δίδωσι ναῦς, καὶ θάλαττα, καὶ πνευμάτων φορὰ· ἀλλοτὰ πρόκειται, ὥνιον τὸ χρήμα. Τί τοῖς θεοῖς ἐνοχλεῖς; μηδὲν τὸ παρὰ τὴν ἀξίαν φοβηθῆς, καὶ πλεθήσεις, καὶ ἵππονικος ῆς· νικήσεις, καὶ Κλέων ῆς· αἰρήσεις, καὶ Μέλιος ῆς. Ἐὰν δὲ εἰς τὰς πρὸς τὰς θεὰς παρελθῇς εὐχὰς, εἰς δικαστήριον

accefferis Deum, iudicium intras severum et inexorabile: nec enim peti, quae petenda non sunt, ullus ferat Deus; nec quae danda non sunt, daturus est. Inquirat atque examinat singulorum preces austere, et ad utilitatis normam dirigit tua; nec aditum praebet, ut vulgo fit in iudiciis, cupiditatibus hominum, quamvis lamententur, quamvis misericordiam implorent, quamvis multum pulveris capiti inspergant, et, quod interdum fieri solet, Deo exprobrent,

Si quando tua circum limina cinxi.

Dicit enim Deus, si bona bono fine petis bonus ipse, accipe, siquidem es dignus. Haec si petas, nihil precibus opus est, etiam tacendo accipies.

8. Atqui dices, in Piraeum ibat Socrates, ut preces suas Deae offerret, aliosque idem ut facerent, monuit; nec aliud est Socratis vita, quam preces perpetuae: etiam Pythagoras precatus est, ac Plato, et quisquis alius lubenter salutaret Deos. At tu, Hercules, preces philosophi votum eorum, quae non habet, esse existimas; ego nihil aliud quam orationem esse puto, quam colloquium cum Diis de bonis praesentibus, testimoniumque virtutis. Nisi forte divitias, aut Atheniensium magistratum, petiisse existimas Socratem: ne Di firint. Ille virtutem animi, tranquillitatem vitae, mores inculpatos, plenam fiducia mortem, bona praeclara, et quae libenter donare Dii solent, ab illis petebat, quae deinde a semet, illis concedentibus, sumebat ipse. Quod si quis a terra navigationem petat prosperam, a mari fructus uberes, a textore aratrum, penulam a fabro, inanis, indonatusque abibit, repulsam feret. O Jupiter, Minerva, et Apollo, morum inspectores humanorum, non alios profecto, quam philosophos habere vos discipulos decebat, qui artem vestram magno exciperent animo, ac pulcherrimam plenaeque felicitatis messem colligerent: at rarissima est haec agriculturae ratio; vix unquam, nec nisi fero, fructus ejus proveniunt, nec eodem modo. Raro tamen hoc et exiguo in humana vita opus est fomite, sicut in
multa

ριον παρελήλυθας ἀκριβὲς καὶ ἀπαράιτητον· ὅδεῖς ἀνέξειλαί σε θεὸς
εὐχομένους τὰ μὴ εὐκλᾶ, ὅδ' ὀψέει τὰ μὴ σοι δοῖα. Ἐξεταστὴς
καὶ λογιστὴς ἐφέςθηκε ταῖς ἐκάστω εὐχαῖς πικρὸς, εὐθύνων τῷ τῷ
συμφέροντος μέτρῳ τὰ σά· ὅδ' αὐτὸν μελαχειριῇ ἀναβιβασάμενος
ὥσπερ εἰς δικαστήριον τὰς ὀρέξεις τὰς σὰς ἐλεεινὰ φθελγομένας,
οἴκλειρον βοώσας, πολλὴν τὴν κόνιν κατὰχθεομένας τῆς κεφαλῆς,
εἰ δὲ ἔτω τύχοι, καὶ ὀνειδιζέσας τῷ θεῷ,

Εἰ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρειψα.

Ἄλλ' ὁ θεὸς λέγει, εἰ ἀγαθὰ ἐπὶ ἀγαθῷ αἰτεῖς, λάμβανε, εἰ
ἄξιός ὢν αἰτεῖς. Ταῦτα ἔχοντί σοι ὅδ' ἐν εὐχῇς δεῖ, λήψῃ καὶ
σιωπῶν.

ἢ. Ἀλλὰ Σωκράτης εἰς Πειραιᾶ καλῇει προσευξόμενος τῇ
θεῷ, καὶ τὰς ἄλλας προεῖρέπετο, καὶ ἦν ὁ βίος Σωκράτει μετὰ
εὐχῆς· καὶ γὰρ Πυθαγόρας ἠύξατο, καὶ Πλάτων, καὶ ὅσις ἄλλος
θεοῖς προσήγορος. Ἀλλὰ σὺ μὲν ἡγῇ τὴν τῷ φιλοσόφῳ εὐχὴν
αἰτησὶν εἶναι τῶν ὁ παρόντων· ἐγὼ δὲ ὁμιλίαν καὶ διάλεκτον πρὸς
τὰς θεὰς περὶ τῶν παρόντων, καὶ ἐπίδειξιν τῆς ἀρετῆς. Ἢ, οἶε,
τῷτο εὐχέοιο ὁ Σωκράτης, ὅπως αὐτῷ χρῆμαλα γένοιτο, ἢ ὅπως
ἄρξῃ Ἀθηναίων; πολλὰ γε καὶ δεῖ. Ἀλλ' εὐχετο μὲν τοῖς θεοῖς,
ἐλάμβανε δὲ παρ' ἑαυτοῦ, συνεπινευόντων ἐκείνων, ἀρετὴν ψυχῆς,
καὶ ἡσυχίαν βίᾳ, καὶ ζωὴν ἀμεμπτον, καὶ εὐελπιν θάνατον, τὰ θαυ-
μαστὰ δῶρα, τὰ θεοῖς δοῖα. Ἐὰν δέ τις παρὰ μὲν τῆς γῆς εὐ-
πλοῖαν αἰτῇ, παρὰ δὲ τῆς θαλάττης εὐκαρπίαν, καὶ παρὰ μὲν
ὕφάντῃ ἄροτρον, παρὰ δὲ τέκτονος χλανίδα, ἀπεισιν ἀτελὴς καὶ
ἄδωρος καὶ ἄτευκτος. ὦ Ζεῦ, καὶ Ἀθηνᾶ, καὶ Ἀπολλόν, ἐθῶν ἀν-
θρώπων ἐπίσκοποι, φιλοσόφων ὑμῖν μαθητῶν δεῖ, οἱ τὴν ὑμε-
τέραν τέχνην ἐρρώμεναι ψυχαῖς ὑποδεξάμενοι ἄμνητον βίαν κα-
λὸν καὶ εὐδαίμονα ἐκκαρπύσονται· ἀλλ' ἔσι σπάνιον μὲν τὸ τῆς
γεωργίας ταύτης χρῆμα, μόλις δὲ καὶ ὅψ' παραγινόμενον. Δεῖ
γε μὴν τῷ σπανίῳ τέτῃ καὶ ὀλίγῳ ἐναύσμαλος τῷ βίῳ ἄλλοτε ἐν
ἄλλοις σώμασι φανταζόμενα, ὥς ἐν νυκτὶ πολλῇ δεῖ φῶτος ὁ-

multa nocte tenui luce; exiguum est enim in natura humana, quod pulchrum est, et tamen ab exiguo hoc conservantur omnia. Quod si e vita tollis philosophiam, fomitem ejus vivum tollis, ac spirantem; tollis id, quod solum precari novit: sicut corpori animam si demas, vitam abstulisti; sicut diei si solem, diem abstulisti.

DISSERT. XII.

Quid sit scientia.

QUID est, quod a bruto hominem distinguit? quid est, quod ab homine distinguit Deum? Ego reliquis animalibus antecellere scientia hominem judico, imbecillitatis causa esse infra Deos; nam et homine sapientior Deus est, et reliquis plus animalibus scit homo. Quid ergo, dicet aliquis, aliud scientiam vis esse quam sapientiam? Non magis quam vitam aliud quam vitam; quae cum hominibus mortalibus cum Deo communis sit immortalis, qualitate eadem est, temporis vero brevitate distinguitur; Deus enim semper vivit, homo in diem. Ut si, exempli gratia, dari aliquo in oculo facultas posset, quae perpetuo aciem intenderet, lucem admitteret, nec palpebrarum involucro, nec relaxatione somni egeret, nec noctis quiete; huic oculo cum his nostris visus quidem communis esset, perpetuitate vero differret: ita Deo hominique cum communis sit scientia, differt tamen. Et de divina quidem alias fortasse; nunc hujus rei insistamus vestigiis, ut sciamus, quo pacto sumi debeat, cum scire aliquid, aut cognoscere, aut addiscere hominem dicimus, aut tale quid denique, quod aliquem contemplandi animae attribuat habitum.

λίγῃ· τὸ γὰρ καλὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ φύσει ἔστω πολὺ, φιλεῖ γέ μιν πρὸς τῇ ὀλίγῃ τέττε σῶζεσθαι τὰ πάντα. Ἄν δ' ἐξέλῃς τῇ βίῃ φιλοσοφίαν, ἐξεῖλες αὐτῇ τὸ ζώπυρον τὸ ἔμπνεν, τὸ ζῶϊκόν, τὸ μόνον εὐχεσθαι ἐπιστάμενον· ὡς ψυχὴν σώματος εἰν ἀφείλῃς, ἔπηξας τὸ σῶμα· ὡς καρπὸς γῆς εἰν ἀφείλῃς, τὴν γῆν ἐξέτα-
μες· ὡς ἥλιον ἡμέρας, τὴν ἡμέραν ἔσβεσας.

ΛΟΓΟΣ ΙΒ'.

Τί ἐπισήμη.

ΤΙ ποτ' ἐστὶ τῷτο, ᾧ διαφέρει ἄνθρωπος θηρίῳ; καὶ τί πο-
τέ ἐστιν, ᾧ διαφέρει ἄνθρωπος θεός; Ἐγὼ μὲν οἶμαι
θηρίων μὲν ἀνθρώπου ἐπισήμη κρατεῖν, θεῶν δὲ ἐλατ-
τῆσθαι μοχθηρίᾳ· θεὸς μὲν γὰρ ἀνθρώπου σοφώτερον, ἄνθρωπος
δὲ θηρίῳ ἐπιστημονέστερον. Ἄλλο τι ἔν ἐπισήμῃ σοφίας ἡγῆ;
Οὐ μὰ τὸν Δία, ἔστω μᾶλλον ἢ ζῶν ζῶης· ἀλλὰ κοινὸν ὑπάρχον
τὸ τῆς ζωῆς θνητῇ φύσει πρὸς τὸ ἀθάνατον, κατὰ μὲν τὴν ποι-
ότητα ἰσομοιεῖ, κατὰ δὲ τὴν βραχυτήτα τῇ βίῃ σχίζεται· θεὸς
μὲν γὰρ ζωὴ αἰώνιος, ἀνθρώπου δὲ ἐφήμερος. Ὡς περ οὖν εἴ τις
ἦν δύναμις ὀφθαλμοῖς ὁρᾶν αἰεὶ, καὶ ἀπολείπειν διηνεκῶς τὴν ὄ-
ψιν, καὶ δέχεσθαι τὴν προσβολὴν τῆς φωτὸς, καὶ μηδὲν αὐτῇ δεῖν
καλυπτόντων βλεφάρων, μηδὲ ὕπνου πρὸς ἀνάπαυλαν, μηδὲ νυ-
κτὸς πρὸς ἡρεμίαν· κοινὸν μὲν ἦν τὸ ὁρᾶν ἐκείνοις τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς πρὸς ταύτην τὴν τῶν πολλῶν ὄψιν, διέφερε δὲ τῷ διηνε-
κεῖ· ἔτιως ἀμέλει καὶ ἡ ἐπισήμη, κοινόν τι ἔστω, διαφορὰν ὁμῶς
ἔχει ἡ θεία πρὸς τὴν ἀνθρωπίνην. Καὶ τὴν μὲν θείαν τάχα καὶ
αὐθις εἰσόμεθα· νῦν δὲ δὴ ἐπὶ τὰ γνωρίσματα ἴωμεν, τί ποτ' ἐστὶ
τῷ ἀνθρώπῳ τὸ ἐπίσασθαι, καὶ εἰδέναι, καὶ μαθάνειν, καὶ ὅσα τοι-
αυτὰ λέγοντες ἔξιν τινὰ θεωρίας τῇ ψυχῇ προσίθεμεν.

2. Num ergo quodcunque longa singularium contemplatione paulatim a sensibus collectum (vulgo experientiam dicunt) quisque ad animum transfert, si ratione postea ipsoque usu confirmetur, scientiam dicimus? Exempli ergo: Primi mortalium, cum inventae nondum essent naves, et commerciorum tamen amore ducerentur, quae et necessitas exigebat, et prohibebat mare, avem forte fortuna e coelo delapsam viderunt, quae aquis innataret; aut onus aliquod delapsum, quod in summis fluctibus subsideret; aut arborem, quae e fluvio in profundum ferretur; aliquis etiam forte invitus in aquam concidit, moxque movere coepit se, et evasit; alius etiam volens et ludibundus hoc tentavit: ita paulatim, et per gradus, navigandi peritiam experientia collegit, coepitque materia e levitatem extemporaneam contexere, quam firma tignorū inter se compago committeret: dum hoc paulatim modo sensus, et magistra procederet ratio, quorum industria vehiculum excogitavit, atque invenit cavum, quod remiges impellerent, alae ventorum ferrent, venti tollerent, clavus dirigeret; huic vitam suam sola gubernandi freta arte commisit. Etiam inventam olim hoc modo ferunt medicinam: Aegrum sui singuli propinqui in viam deferabant publicam: accedebant continuo alii, et de morbo quaerebant; tum si quis eidem aliquando obnoxius malo, cibo aliquo, aut igne, aut ferro, aut potus denique id depulisset temperantia, cum aegro sua communicabant singuli: atque ita similitudo morborum remedium simul colligens memoriam paulatim in artem redegit id totum. Sed nec architectura, nec ferraria, nec textura, aut pictura, aliter quam experientiae subsidio ad finem pervenere suum.

3. Sit ita: alicujus in homine operis, aut instituti, consuetudinem, scientiam dicamus: an et illud homini cum brutis commune est? Est vero: nam nec sensum, nec experientiam recte aliquis propriam dixerit homini; quia et sentire belluae, et saepius tentando aliquid possunt addiscere, atque adeo eo modo sibi vindicabunt sapientiam. Grues aestivo tempore, cum calorem illis^u terrae amplius non

Β'. Ἐπειὶ πᾶν ὅπερ ἡ αἴσθησις ἀθροίσασα τῇ κατὰ βραχὺ θεωρίᾳ, ἐμπειρίαν τῷτο ὀνομάζουσα, προσαγάγῃ τῇ ψυχῇ, καὶ μετὰ τῷτο ἐπισφραγίσῃται ὁ λογισμὸς τῇ ἐμπειρίᾳ, τῷτο φῶμεν ἐπισήμην εἶναι; Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω. Οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἔπω ναῦν εἰδότες, ἐρῶντες ἐπιμιξίας, ἀγόμενοι μὲν ὑπὸ τῆς χρείας, εἰργόμενοι δὲ ὑπὸ τῆς θαλάττης, εἶδον ὄρνιν ἐξ ἀέρος καταπλάνηλα νηχόμενον, εἶδον δὲ καὶ φόρτον φερόμενον κέφως ὑπὲρ τῆς κύματος, ἤδη δὲ πρὸς καὶ δένδρον ἀπενεχθὲν ἐκ ποταμοῦ εἰς κλύδωνα. καὶ τάχα μὲν τις καὶ ἄκων κατενεχθεὶς, κινῶν τὰ ἄρθρα, ἐξενήξατο, τάχα δὲ καὶ ἐκὼν ἐν παιδιᾷς μέρει. ἀθροίσασα δὲ ἡ πείρα τὴν ἐννοίαν τῷ πλὴν σχεδίαν τινὰ φαύλην τὸ πρῶτον ἐξεργάσατο, ὕλην κέφην ξυνδεόντων, αὐτοσχέδιον ναῦν. κατὰ βραχὺ δὲ προῖδσα ἡ αἴσθησις ὁμῶς τῷ λογισμῷ ἐσοφίσατο καὶ ἐξεῦρεν ὄχημα κοῖλον, ἐρεσσόμενόν τε, καὶ ἐξ ἰσίων πλέον, καὶ ὑπὸ ἀνέμων φερόμενον, καὶ ὑπὸ οἰάκων εὐθυνόμενον, καὶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν σωτηρίαν ἐπισήμῃ μιᾷ τῇ κυβερνητικῇ. Φασὶ δὲ καὶ ἱατρικὴν εὐρῆσθαι τὸ ἀρχαῖον ὥδι. Κομίζοντες οἱ οἰκεῖοι τὸν κάμνοντα εἰς τῶν ἀγγῶν τὴν ἐν τριβῇ, κατέλιθεν. ἐφιστάμενοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀνερωτῶντες τὸ ἄλλος ὅτῳ τὸ αὐτὸ ξυμπεσόν, ἔπειτα ὡνάτο ἢ ἐδωδῇ τινι, ἢ καύσας, ἢ τεμῶν, ἢ διψήσας, παρέλιθεν ἕκαστοι ταῦτα κάμνοντι οἱ πεπονθότες πρότερον καὶ ὠφελημένοι. ἡ δὲ ὁμοιότης τῷ πάθος συναθροίσασα τὴν τῷ ὠφελήσαντος μνήμην τῇ κατ' ὀλίγον ἐνλεύξει ἐπισήμην ἐποίησε τὸ πᾶν. Οὕτω καὶ τεχνικὴ συνέση, καὶ χαλκευτικὴ, καὶ ὑφαντικὴ, καὶ γραφικὴ, ὑπὸ τῆς πείρας ἐκάστη χειραλωθεμένη.

γ'. Εἶεν. τῷτο ἐπισήμην φῶμεν, ἐθισμόν ψυχῆς πρὸς ὅτι-
 ἔν τῶν ἀνθρωπίνων ἔργων καὶ ἐπιηδευμάτων. ἡ τῷτο μὲν δια-
 τείνει καὶ ἐπὶ τὰ θηρία; Καὶ αἴσθησις γὰρ καὶ πείρα ἐκ ἀν-
 θρώπων ἴδιον. ἀλλὰ καὶ τὰ θηρία αἰσθάνεται, καὶ ἐκμανθάνει τι
 ὑπὸ τῆς πείρας, ὥς τε καὶ τέτοις ὥρα μεταποιεῖσθαι σοφίας. Αἱ
 γέραναι ἐξ Αἰγύπτου ὥρα θέρους ἀνιστάμεναι, καὶ ἀνεχόμεναι τὸ

non ferunt, ex Aegypto abeunt, passisque veli in modum leniter alis, recta Scythiam versus per aerem feruntur; cum vero non ita concinna sit et aequilibris corporis eorum constitutio (in medio enim gravior, supra est protensior; rursus, quae caudam pars tangit, levior; quae alas, inanior est; pedes denique dispaсти sunt illis et divisi) necesse est ut non secus, quam navis quae a ventis jactatur, fluctuet in aere. Id cum vel sensu, vel ipsa compertum habeat experientia, non prius in altum se attollit grus, quam lapidem assummat ore, qui illi et faburrae instar est, commode ut volet, et saluti est, ne pereat. Cervae aestivo tempore pascendi causa ex Sicilia circa Rhegium transmittunt; qui cum non exiguus sit trajectus, fit tandem ut deficient, aegreque supra aquam sustollant verticem. Ergo hoc excogitarunt remedium: sigillatim omnes natant ordine, ut alteram sequatur altera, non aliter, quam bene instructus procedit exercitus; sequentis enim caput anterioris incumbit lateri, atque ita natant, dum defatigetur prima, quae agmen ducit. Quod cum fit, illa in tergo locatur; aliaeque primos semper, alia postremos ducit: sicut in castris tergo Xenophon, fronti praeest Chiriosophus: ut etiam in aciei instruendae peritia aliquid sibi vindicent haec animalia.

4. Unde sequitur, nec sensum, nec experientiam, sed rationem proprium esse hominis: nec aliud scientiam esse, quam firmam rationem, quae per eadem semper procedit; cujus proprium est res cognatas inquirere, res dissimiles distinguere, similes componere, proprias conjungere, conjunctas discernere, alienas distinguere, quae denique sine ordine sunt, in ordinem redigere, quae parum congruunt, quadrare. Tales revera sunt et arithmetice, et geometricae, et musicae, aut si quae aliae non manuum beneficio, sed vi rationis inventae, humano omnia exequuntur ingenio. Quas Homerus tamen, et antiquus homo, et fide dignissimus, nequaquam primo statuit loco; sed potius hos, tanquam solos sapientes, miratur,

*Aut vatem, medicumve, aut fabrum ligna secantem,
Divinumque poetam.*

O ae-

DISSERTATIO XII. 131

θάλπος, τείνασαι τὰς πτέρυγας ὥσπερ ἰσία, φέρονται διὰ τῆς ἀέ-
ρος εὐθὺ τῶν Σκυθῶν γῆς· ἄτε δὲ ἔκ ἐν ῥυθμῷ ὄν τὸ ζῶον,
ἀλλ' ἐμβριθεὶς μὲν τὰ μέσα, μακρὸν δὲ κατὰ τὸν αὐχένα, κῆφον
δὲ κατὰ τὸ ὕψος, ἀραιὸν δὲ κατὰ τὰς πτέρυγας, ἐσχισμένον δὲ
κατὰ τὰ κῶλα, κλυδάζειται τὴν πλῆσιν, ὥσπερ καὺς χειμαζο-
μένη. Τῷτο γινῶσα ἡ γέρανος, ἡ αἰσθανομένη ἡ πειραθεῖσα, ἡ
πρότερον ἀνίπταται, πρὶν ξυλλάβῃ λίθον τῷ σόματι ἔρμα εἶναι
αὐτῇ πρὸς τὴν πλῆσιν. Ἐλαφοὶ ἐκ Σικελίας ἐπὶ Ῥηγίᾳ πέραι-
ῶνται, νηχόμεναι ὥρα θέρους ἐπιθυμία καρπῶν· ἄτε δὲ ἐν μα-
κρῷ πλῶ, ἐξασθενεῖ ἡ ἔλαφος ἀνέχουσα τὴν κορυφὴν ὑπὲρ τῆς
ὑδατος. Κεφίζονται δὴ τὸν κάμαλον ὧδέ πως· νήχονται ἐπὶ μιᾷς
τεταγμέναι, ἀλλήλαις ἐπόμεναι, ὥσπερ στρατόπεδον ἐπὶ κέρως βα-
δίζον· νήχονται δὲ, ἐπιθεῖσα ἑκάστη τὴν κορυφὴν τῇ τῆς ἡγχο-
μένης ἰξυί. Ἡ δὲ στρατηγὼσα τῆς τάξεως, ἐπειδὴν κάμη, ἐπὶ ὕ-
ψος μεθίσταται, καὶ ἡγεῖται ἄλλη, καὶ ὕψος αἰετὶ ἄλλη· ὡς ἐν τοῖς
στρατοπέδοις Ξενοφῶν μὲν ὕψος αἰετὶ, ἡγεῖται δὲ Χειρίσοφος· ὡς
καὶ στρατηγίας τακτικῆς μεταποιεῖται ταυτὶ τὰ θηρία.

δ'. Μὴ ποτε ὅν αἰσθησις μὲν καὶ πείρα ἔκ ἀνθρώπινον, λόγος
δὲ ἀνθρώπου ἴδιον· καὶ ἔδεν εἶη ἄλλο ἐπισήμη πλὴν βεβαιότης
λόγου οὐδένου κατὰ τὰ αὐτὰ, ἐκθηρωμένα τὰ συγγενῇ τῶν πρα-
γμάτων, καὶ διακρίνοντος τὰ ἀνόμοια, καὶ τὰ ὅμοια συκρίνοντος, καὶ
τὰ οἰκεία συληθέντος, καὶ τὰ συγκεχυμένα διαιρῶντος, καὶ τὰ ἀλ-
λότρια χωρίζοντος, καὶ τὰ ἀτακτα συντάττοντος, καὶ τὰ ἀνάρμοστα
ἀρμοζόμενα. Τοῖστον γὰρ ἀμέλει καὶ ἀριθμητικῇ, καὶ γεωμετρικῇ,
καὶ μουσικῇ, καὶ ὅσαι ἄλλαι χειρουργίας ἀδεεῖς τῇ τῆς λόγου ῥύ-
μη ἐπεξήλθον τοῖς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ ἐξεργάσαντο. Καὶ
μὴν Ὅμηρος ὁ ταύτας πρεσβυλάτας ἐπιστημῶν λέγει, παλαιὸς
ἀνὴρ, καὶ ἀξιόχρεως δῆπερ πιστεύεσθαι, ἀλλὰ θαυμάζει τέττας
μόνας, ὡς σοφὰς,

Μάντιν, ἢ ἰητήρα κακῶν, ἢ τέκτονα δόρων,

ἢ καὶ θέσπιν ἀοιδόν.

O aequalitatem admirabilem! Et vates ergo sapiens est, et faber, et medicus, Apollo et Asclepius eodem cum Phemio honore digni erunt. Quare vide, ne ex inventione magis, quam utilitate, artes aestimet Homerus. Nobis vero non eo modo sit investiganda veritas, sed sic potius: Anima hominum res est, quae et facillime movetur, et omnium est velocissima; constatque ex humana partim, partim ex divina natura: pars ejus, quae mortalis est, belluinam quam proxime attingit; nam et augmentum cum iis habet commune et nutrimentum, tum id quod movetur in ea et sentit: pars, quae immortalis est, ad divinam accedit; nam et intelligit, et ratione utitur, et discit, et scientiae fit compos: jam qua natura ejus, quae mortalis est, maxime ad immortalitatem accedit, id omne prudentiam vocamus; cui medium inter scientiam ac sentiendi facultatem locum tribuimus. Itaque opus animae, qua ratione caret, est sensus; qua divina est, intellectus; qua humana est, prudentia: sensus autem experientiam colligit, prudentia rationem, certitudinem ratio: haec si apte inter se concinneque concurrant omnia, jam scientiam habes. Quod si a simili confirmandum est quod dicimus, confer sensum cum fabrilis opera, cum geometria intellectum, cum architectonice prudentiam; ars in medio sit geometriae et fabrilis operae, quae ad hanc collata scientia erit, ad illam vincetur certitudine.

5. Jam haec tria, scientia, prudentia, et experientia, naturalem in homine singulae pro se promovere solent facultatem. Quarum illa quidem circa ignem et ferrum reliquasque versatur materias, multarumque beneficio artium quaelibet humanae vitae colligit commoda. Prudentia, quae in animi affectionibus munus exercet suum, quas non aliter quam familias mater ex rationis dirigit praescripto, si cum experientia conferatur, scientiae vicem gerit; si cum scientia, eo superatur, quod nec certam circa rem nec definitam versetur, ejusque semper se accommodet naturae. At vero mens, summum animae bonum, magnaue imperatrix, id in ea est, quod lex in urbe; non quae in tabulis scribitur, aut columnis inciditur,
aut

Ὡς τῆς ἰσοτιμίας. Ὁ μάντις σοφός, καὶ ὁ τέκτων σοφός, καὶ ὁ Ἀπόλλων δῆπρ, καὶ ὁ ἰατρός, καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς δῆπρ ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φῆμιος. Μὴ ποτ' ἔν' Ὀμηρος μὲν ταῖς ἐπισήμαις τὰς τιμὰς νέμει κατὰ τὴν εὐρεσιν μᾶλλον, ἢ κατὰ τὴν χρείαν αὐτῶν; Ἡμῖν δὲ ἐκ ταύτης θηραλέον, ἀλλὰ ὡδὶ λέγωμεν. Ὅτι ἢ τὰ ἀνθρώπων ψυχὴ τὸ εὐκίνητότατον ἔσα τῶν ὄντων καὶ ὀξύτατον, κεκραμένη ἐκ θνητῆς καὶ ἀθανάτης φύσεως, κατὰ μὲν τὸ θνητὸν αὐτῆς ξυνάττεται τῇ θηριώδει φύσει, καὶ γὰρ τρέφει, καὶ αὔξει, καὶ κινεῖ, καὶ αἰσθάνεται. κατὰ δὲ τὸ ἀθάνατον τῷ θεῷ ξυνάπτεται, καὶ γὰρ νοεῖ, καὶ λογίζεται, καὶ μαθαίνει, καὶ ἐπίσται. καθὼς δὲ ξυμβάλλουσιν αὐτῆς αἱ θνηταὶ φύσεις τῷ ἀθανάτῳ, τὸτο πᾶν καλεῖται φρόνησις, διὰ μέσθ' ἔσα ἐπισήμης πρὸς αἴσθησιν. Καὶ ἔστιν ἕρπον ψυχῆς, ὡς μὲν ἀλόγῃ, αἴσθησις. ὡς δὲ θείας, νῆς. ὡς δὲ ἀνθρωπίνης, φρόνησις. ἀθροίζει δὲ αἰσθησις μὲν ἐμπειρίαν, φρόνησις δὲ λόγον, νῆς δὲ βεβαιότηλα. τὴν δὲ ἐξ ἀπάντων ἀρμονίαν, ἐπισήμην καλῶ. Εἰ δέ τι δεῖ καὶ εἰκότος τῷ λόγῳ, ἔστω ἢ μὲν αἴσθησις κατὰ τὴν ἐν τεχνονικῇ χειρουργίαν, ὁ δὲ νῆς κατὰ γεωμετρίαν, ἢ δὲ φρόνησις οἷα καὶ τῶν ἀρχιτεκτόνων. ἢ δὲ τέχνη διὰ μέσθ' ἔσα γεωμετρίας καὶ τεκνονικῆς, πρὸς μὲν τὴν χειρουργίαν ἐπισήμη τις ἔσα, πρὸς δὲ γεωμετρίαν ἐλαττωμένη κατὰ τὴν βεβαιότηλα.

ἐ. Διείληχε δὴ καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων δυνάμεις ἐπισήμη, καὶ φρόνησις, καὶ ἐμπειρία. Καὶ ἢ μὲν ἐμπειρία περὶ πῦρ, καὶ σίδηρον, καὶ ἄλλας ὕλας πραγματευομένη παντοδαπὰς ἐρανίζει τὰς χρείας τὰς βίῃ ταῖς εὐπορίαις τῶν τεχνῶν. Ἡ δὲ φρόνησις ἐπιτεταγμένη τοῖς τῆς ψυχῆς παθήμασι, καὶ οἰκονομεῖσα ταῦτα τῷ λογισμῷ, πρὸς μὲν ἐμπειρίαν ἐπισήμης ἔχει λόγον, ἀπολείπει δὲ ἐπισήμης, καθόσον περὶ πρᾶγμα ἔχ' ἔσως ἔδὲ ὡμολογημένον πραγματευομένη σχηματίζει τῇ τῆς φύσει. Ὁ δὲ νῆς τὸ τιμιώτατον ἐν ψυχῇ καὶ ἀρχικώτατον, καθάπερ ἐν πόλει νόμος, ἔκ' ἐπ' ἀξόνων γεγραμμένος, ἔδὲ ἐπὶ σήλης ἐγκεχαράμενος, ἔδὲ ὑπὸ ψηφισμά-

aut decretis sancitur, aut concionis manu sciscitur, aut a populo approbatur, aut in iudicio recepta, aut a Solone lata est aut Lycurgo: ejus quippe legislator Deus est, ipsa lex non scripta, et quae nullis suffragiis auctoritatem debet suam, neque eorum, quae jubet, cuiquam rationem reddit. Haec sola lex est; reliquas vero, quae falso hoc sibi nomen vindicant, inanes merito opiniones vocaveris, quae falluntur saepissime, et aberrant. Illis legibus Aristides debet, quod exulat; quod mulctatur, Pericles; Socrates, quod moritur: nam si alteram hanc spectes, quae divina est, justus Aristides, vir bonus Pericles, vir sapiens est Socrates. Illius opus est nimia populi potentia, judicia, conciones, caeci plebis impetus, principumque ejus corruptelae, varii casus, incommoda diversa; hujus vero, libertas, virtus, tranquilla vita, stabilisque felicitas. Ex illarum praescripto frequenter in iudicium curritur, triremes implentur, educuntur classes, terra vastatur, bello ardet mare, Aegina deficit, muro Decelia cingitur, perditur Melus, occupantur Plateae, Sicyon diripitur, Delos evertitur; ex harum vero virtus colligitur, praeclaris impletur disciplinis animus, res privata honeste, publica praeclaris dirigitur legibus, bellum nusquam est, ubique terra marique parta securitas, nihil usquam finistrum, nihil inhumanum, nihil barbarum, pacis plena sunt omnia, omnia foederum, ubique scientia viget, ubique sapientiae studium, et liberales disciplinae.

6. O legibus antiquiores leges! o legislatoribus mansuetiores leges! quibus, si quis volens se submiserit, liber pariter, divesque aget, nec quotidianis hisce magnopere legibus stultisque egebit iudiciis: quicumque vero ab earum recesserint praescripto, injusteque vixerint, poenas illi subeunt; non quod Atheniensium damnentur suffragiis, aut ab undecimviris abducantur, aut denique e tortoris manu venenum hauriant, minime; sed propria, sed innata, sed voluntaria improbitate sua;

Crimine nam periire suo, poenasque dedere.

Hanc legem transgressus est Alcibiades, hujus ex legis iudicio infelix

των κεκυρωμένος, ἔδ' ὑπ' ἐκκλησίας χειροδοτημένος, ἔδ' ὑπὸ
 δήμου ἐπηννημένος, ἔδ' ὑπὸ δικαστηρίῳ δεδοκιμασμένος, ἔδ' ὑπὸ
 Σόλωνος ἢ Λυκέργε τεθείς· ἀλλὰ θεὸς μὲν ὁ νομοθέτης, ἄγρα-
 φος δὲ ὁ νόμος, ἀχειροδότητος δὲ ἡ τιμὴ, ἀνυπεύθυνος δὲ ἡ ἐξ-
 σία. Καὶ μόνος ἂν εἴη ἔτος νόμος· οἱ δὲ ἄλλως καλῶμενοι, δόξαι
 ψευδεῖς καὶ διημαρτημένοι καὶ σφαλλόμενοι. Κατ' ἐκείνους τὸς νό-
 μους καὶ Ἀριστείδης ἔφυγε, καὶ Περικλῆς ἐζημιῶτο, καὶ Σωκράτης
 ἀπέθνησκε· καλὰ δὲ τὸν θεῖον τῆτον νόμον καὶ Ἀριστείδης δίκαιος
 ἦν, καὶ Περικλῆς ἀγαθὸς ἦν, καὶ Σωκράτης φιλόσοφος. Ἐκείνων
 τῶν νόμων ἔργον δημοκρατία, καὶ δικαστήρια, καὶ ἐκκλησίαι, καὶ
 δήμα ὄρμαι, καὶ δημαγωγῶν δωροδοκίαι, καὶ τύχαι παντοδαπαί, καὶ
 συμφοραὶ ποικίλαι· τῆτε τῶ νόμῳ ἔργον ἐλευθερία, καὶ ἀρετὴ,
 καὶ βίος ἀλυπος, καὶ ἀσφαλὴς εὐδαιμονία. Ὑπ' ἐκείνων τῶν νόμων
 ἀθροίζεσθαι μὲν τὰ δικαστήρια, πληρῆναι δὲ αἱ τριήρεις, ἐκπέμ-
 πονταὶ δὲ οἱ στόλοι, τέμνεσθαι γῆν, πολεμεῖται θάλαττα, Αἴγινα
 ἀνίστασθαι, Δεκέλεια τειχίζεσθαι, Μῆλος ἀπόλλυσθαι, Πλαταιαὶ ἀλί-
 σκονταί, Σκιώνη ἀνδραποδίζεσθαι, Δῆλος καθαιρεῖται· ὑπὸ τῶν
 τῶν νόμων ἀρετὴ ἀθροίζεται, πληρῆται ψυχὴ μαθημάτων, οἰκεῖ-
 ται οἶκος καλῶς, εὐνομεῖται πόλις, εἰρήνην ἄγει γῆ καὶ θάλατ-
 τα, ἔδὲν σκαιὸν, ἔδὲ ἀπάνθρωπον, ἔδὲ βαρβαρικόν, πάντα εἰ-
 ρήνης μεσᾶ, καὶ ἐκεχειρίας, καὶ ἐπισήμης, καὶ φιλοσοφίας, καὶ λόγων
 μουσικῶν.

ς'. Ὡς νόμοι νόμων πρεσβύτεροι, καὶ νομοθεταὶ νομοθετῶν ἡ-
 μερώτεροι· οἷς ὁ μὲν ἐκὼν ὑπορρίψας ἑαυτὸν, ἐλεύθερος, καὶ εὐ-
 πορος, καὶ ἀδεὴς ἐφημέρων νόμων, καὶ ἀνοήτων δικαστῶν· εἰ δέ
 τινες παράνομοι ἐν τῆτοις καὶ ὑβρισταὶ ἄνδρες, ἔχουσι τὴν δίκην,
 ἐκ Ἀθηναίων καταψηφιζομένων, ἔδὲ τῶν ἑνδεκα ἀπαγόντων, ἔδὲ
 τῶ δημῷ προσφέροντος τὸ φάρμακον, ἀλλ' αὐτόθεν ἐξ αὐτοφυῶς
 καὶ ἐκασίᾳ μοχθηρίας·

Αὐτῶν γὰρ σφέλερσιν ἀτασθαλίῃσιν ὅλοντο.

Τῆτον παραβὰς τὸν νόμον Ἀλκιβιάδης ἐδυεύχει, ἔχ' ὅποτε αὐ-
 τὸν

lix dicendus fuit, non cum e Sicilia ab Atheniensibus ad dicendam causam vocaretur, non cum a sacris praeconibus, non cum ab Eumolpidis devoveretur, non cum Atticam relinqueret, vulgaria haec sunt, levissimae hae poenae sunt (major enim et in exilio iis, qui manebant, erat Alcibiades; nam et apud Lacedaemonios exul vixit non inglorius, postea et Deceliam munivit, et amicus Tissaphernis, et dux fuit Peloponnesiis) sed vera illa, de qua loquor, Alcibiadis poena antiquior, ab antiquiore multo irrogata lege, antiquioribusque iudicibus. Cum Lyceum relinqueret, cum a Socrate damnaretur, cum a philosophia fuit proscriptus; tum exulare coepit Alcibiades, tum capi. O proscriptionem gravem! o diras implacabiles! o miserrimum errorem! Igitur postea etiam cum precibus receperunt eum Athenienses; philosophia vero, et scientia, et virtus, quem semel proscripserunt, nunquam admittunt, nunquam in gratiam recipiunt. Talis est scientia, talis ignorantia.

7. Ego vero et Minois leges scientiam vocare non dubitem, quam novem annis Jupiter docuit, Minos didicit, cum bono suo Creten-
ses sequebantur. Ego et virtutem Cyri regiam dico scientiam, quam docebat quidem Cyrus, non discebat tamen Cambyses, non discebat Xerxes. Cyrus enim Persis haud secus imperabat, quam pecoribus pastor: ille saluti gregis prospicit et pabulo, ille in Medos bellum movet, ille Babylonios invadit; lupis vero barbaris ferisque ne aditum quidem ad gregem permittit. Cambyses contra Xerxesque e bonis pastoribus lupi evasere improbi; illi gregem totondere, illi ad hanc ne accedere quidem scientiam. Ego et Lycurgi leges scientiam voco.

τὸν Ἀθηναῖοι ἐκ Σικελίας ἐκάλουν, ὅδ' ὅποτε ἐπηράσαντο αὐτῷ κήρυκες καὶ Εὐμολπίδαι, ὅδ' ὅποτε ἔφευγεν ἔξω τῆς Ἀττικῆς, μικρὰ ταῦτα, καὶ καλαδίκη εὐκαλαφρόνητος (κρείττων γὰρ ἦν καὶ φεύγων Ἀλκιβιάδης τῶν οἰκοι μενόντων, ἔτος παρὰ Λακεδαιμονίοις φεύγων εὐδοκίμει, ἔτος Δεκέλεια ἐπέλειχιζεν, ἔτος Τισσαφέρην φίλος, καὶ Πελοποννησίων ἡγεῖτο) ἀλλ' ἢ ἀληθῆς Ἀλκιβιάδης δίκη πρεσβυτέρα μακρῷ, πρεσβυτέρη νόμος, καὶ πρεσβυτέρων δικασῶν. Ἡνίκα ἐξῆλθε Λυκίει, καὶ ὑπὸ Σωκράτους καλεῖσθαι ἠκούετο, καὶ ὑπὸ φιλοσοφίας ἐξεκηρύττετο· τότε φεύγει Ἀλκιβιάδης, τότε ἀλίσκεται. Ὡ καλαδίκης πικρᾶς, καὶ ἀμειλίκτης ἀρεᾶς, καὶ ἐλευθέρης πλάνης. Τοιγαρὶν Ἀθηναῖοι μὲν αὐτὸν καὶ δεηθέντες καλεῖσθαι ἐδέξαντο· φιλοσοφία δὲ, καὶ ἐπισήμη, καὶ ἀρετὴ τοῖς ἅπασι φεύγουσιν ἄβαντος μένει καὶ ἀδιάλλακτος. Τοιῶτον ἢ ἐπισήμη, τοιῶτον ἢ ἀμαθία.

ζ'. Ἐγὼ δὲ καὶ τὰς Μίνω νόμος ἐπισήμην καλῶ, ἣν ἐδίδασκε μὲν ὁ Ζεὺς ἐν ἐνναετεί χρόνῳ, ἐμάνθανε δὲ ὁ Μίνως, εὐδαιμόνει δὲ τὸ Κρητῶν γένος. Καὶ τὴν Κύρος ἐπισήμην ἀρετὴν καλῶ βασιλικήν, ἣν ἐδίδασκε μὲν Κύρος, Καμβύσης δὲ ἐκ ἐμάνθανεν, ὅδε Ξέρξης ἐμάνθανε. Κύρος μὲν γὰρ ἡγεῖτο Περσῶν, ὡς ποιμὴν θρεμμάτων, σώζων τὸ αἰπόλιον καὶ τρέφων, καὶ Μήδοις πολέμων, καὶ Βαβυλωνίαις λαμβάνων, καὶ μηδενὶ ἐφίεις λύκῳ βαρβάρῳ καὶ ἄσπαγι ἀναμιχθῆναι τῇ ἀγέλῃ. Καμβύσης δ' ἦν καὶ αὐτὸς Ξέρξης ἐκ ποιμένων ἀγαθῶν πονηροὶ λύκοι, κείροντες τὴν ἀγέλην, καὶ τῆς ἐπισήμης ἀπεληλαμένοι. Ἐγὼ καὶ τὰς Λυκίους νόμος ἐπισήμην καλῶ μωσικὴν.

DISSERT. XIII.

Corporisne, an animi, graviores sint morbi.

JAM inde antiquitus carmen quoddam circumfertur, quod votum continet hujusmodi,

*Divarum Dea sanitas,
Tecum sit mihi vivere,
Vitae quod superest meae.*

Velim equidem ex auctore ipso audire, quaenam sit illa sanitas, cujus sibi optat contubernium. Ego quidem et divinam esse rem arbitror, et quae merito petatur; nec enim verisimile est, aut frustra a poeta celebratam esse, aut sine ratione hoc ab omnibus quotidie cani. Quod nisi me augurium fallit, vereque de ea judico, respondeat nobis pro poeta ipsa ratio: duo cum sint, quae constituent hominem, anima et corpus, si quidem probari posset nullum esse morbum animae, necessario sequeretur corporis hoc votum esse, quod et incidere in morbum potest, et e morbo convalescere. Sin vero ita se res habet, ut utrumque simul beneficio naturae quam aptissime sit mixtum, et facillime singulorum insolentia concitari soleat membrorum; cum autem aliquid plus aequo sibi vindicat eorum, ut in urbe tota populus aut tyrannus, non sibi modo sed et aliis officit, totumque, quo inter se cohaerent amicissime, vinculum dissolvit; nec minus haec quam illa injusta dicitur cupiditas, quamvis animae altera, altera sit corporis, et respectu quidem sui utrique aequae sanitate opus est, respectu vero alterius non eadem definiri potest aequalitas: quaero utrius congruentia, salusque, augustissima dearum sit appellanda? Quare ut ex collatione utriusque morbi constet de utroque, uter major sit, hoc modo rem totam decidamus.

2. Homo totus anima et corpus est; illa imperat, hoc paret; quemadmodum in urbe interdum magistratus, interdum populus:
non

ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Πότερα χαλεπώτερα νοσήματα, τὰ τῷ σώματι, ἢ τὰ
τῆς ψυχῆς.

Α Δεῖαί τι ἐξ ἀρχαίᾳ ἄσμα ἐν εὐχῆς μέρει,
Ὑγείᾳ πρεσβίσα μακάρων,
Μετὰ σεῦ ναίοιμι
Τὸ λειπόμενον βιοτᾶς.

Ἐρωτῶ δὴ τὸν ποιητὴν τῷ ἄσματι, τίνα καὶ ἔσαν τὴν ὑγείαν ταύ-
την ξύνοικον αὐτῷ ἐλθεῖν παρακαλεῖ κατὰ τὴν εὐχήν. Ἐγὼ μὲν
γὰρ ὑποπλεύω δαιμόνιον τι εἶναι χρεῖμα καὶ εὐχῆς ἄξιον· ὃ γὰρ
ἂν εἰκῇ, ὅδ' ἐκ τῷ προσυχόντος κατηξιώθη ὥδης, καὶ ἔμεινεν ἀδό-
μενον. Εἰ δὲ καὶ τοιούτων ἐσιν, ὁποῖον αὐτὸ ὑποπλεύω εἶναι, ἀπο-
κρινάσθω ἡμῖν ὑπὲρ τῷ ποιητῷ ὁ λόγος αὐτός· δύο γὰρ ὄντοι
ἐν τῇ τῷ ἀνθρώπῳ ἀρμονία, ψυχῆς καὶ σώματος, εἰ μὲν ὃ πέφυκε
ψυχὴ νοσεῖν, ἣν ἂν δὴ πρὸς τὸ ἄσμα τῷτο εὐχὴ σώματος, τῷ καὶ
πεφυκότος νοσεῖν καὶ ὑγείᾳ βίοντος. Εἰ δὲ ἀμφοῖν ὁμοίως συγκεκρα-
μένων μὲν πρὸς τὸ κάλλιστον ὑπὸ τῆς φύσεως, ταραττομένων δὲ
ὑπὸ τῆς παροινίας τῶν μερῶν, ἐπειδὴν πλεονεκτήσῃ τι ἐν αὐ-
τοῖς, ὡς ἐν πόλει δῆμος ἢ τύραννος, κωλύει τὰ ἄλλα καὶ λυμαί-
νεται αὐτῶν τῇ συμμερίᾳ, καλῶμεν δὲ ἐκατέραν πλεονεξίαν,
τὴν μὲν ψυχῆς, τὴν δὲ σώματος, καὶ πρὸς μὲν αὐτὸ ἐκάτερον
ὁμοίως ὑγείας ἐνδεές, πρὸς δὲ τὸ πλησίον ὃ κατ' ἰσηγορίαν τάτ-
τεται· τὴν πολέρεα αὐτοῖν συμμερίαν καὶ σωτηρίαν πρεσβίσαν μα-
κάρων ὀνομάζωμεν; Ἴνα δὴ καὶ τὴν ἐκατέραν νόσον ἐκ τῷ ἐναντίῳ
θεασώμεθα, πολέρεα τῷ ἀνθρώπῳ μείζον κακόν, φέρε δὴ ἔτωσι τὸ
πᾶν διαλήσεται.

Β'. Ψυχὴ καὶ σῶμα ὁ ἀνθρώπος, τὸ μὲν αὐτῷ ἄρχον, τὸ δὲ
ἀρχόμενον, ὡς ἐν πόλει ἄρχων καὶ ἀρχόμενος· καὶ ἔστι καὶ ὁ ἄρχων
πόλεως.

non minus autem urbis pars est qui paret, quam qui imperat: utrius vero morbus plus nocet urbi? Laboret in statu populari populus; recte valeat Pericles, imperator optimus, facile hunc populi morbum curabit: laboret Syracusis morbo tyrannico Dionysius; populus, tametsi valeat, rei conservandae par non est futurus. Quid si igitur populum cum corpore, cum anima conferamus principem? hoc fac, et in utroque contemplare singula. Major est populus, quam imperator; et corpus, quam anima: stolidus est populus, tale est corpus: populus est multiplex, nec diversa tantum loquitur, sed et sentit; ex dissimilibus constat populus, et variis; populi ira vehemens, libido violenta, voluptas est dissoluta, moeret sine spe, inflammatur sine modo: invenies eadem in corpore; nam et libidine facile accenditur, et quidvis petit, nec voluptatem tantum sequitur, sed et impetum. Cum principe vicissim conferamus principem. Princeps lubenter sibi vindicat imperium, honorem, potestatem; princeps natura cogitabundus est, et ratione abstrusa colligit: eodem modo et anima. Quae cum ita sint, uter gravior censendus morbus, et in urbe, et in homine est? An non pars melior male affecta plus nocet toti? salvo enim magistratu, aeger populus nondum libertatem amisit; et, ut breviter dicam, anima corpori praefertur ab omnibus. Jam quod praefertur bonum, majus est; quod autem majori bono contrarium est, majus est malum: sanitas autem animae corporis sanitate majus bonum est; morbus ergo animae morbo corporis majus est malum. Et corporis sanitas artis opus est; animae vero, virtutis: animae morbus est improbitas; corporis externa calamitas: voluntaria est improbitas, invito evenit calamitas: quae invito eveniunt, misericordia; quae a volente fiunt, odio persequimur: misericordiam auxilium, odium vero sequitur supplicium: jam quae auxilio digna judicamus, meliora; quae supplicio, pejora sunt.

πόλεως μέρος, καὶ οἱ ἀρχόμενοι παραπλησίως· πότερον δὴ τῶν μερῶν τούτων πρᾶττον κακῶς λυμαίνεσθαι τῇ πόλει; Νοσείτω δὴ ὁ δῆμος ἐν δημοκρασίᾳ, ἀλλὰ Περικλῆς ὑγιαίνων, ἀρχὸν ἀγαθόν, ἐπανορθοῖ τὴν τῷ δήμῳ νόσον· νοσείτω Συρακυσίοις Διονύσιος τυραννικὴν νόσον, ἀλλ' ὁ δῆμος ὑγιαίνων ἐξασθενεῖ πρὸς τὴν σωτηρίαν. Βλέπει δὴ τὸ μὲν σῶμα εἶναι σοι οἷον δῆμον, τὴν δὲ ψυχὴν ὥσπερ δυνάστην; Θέασθαι τοίνυν, καὶ παράβαλλε τὴν εἰκόνα. Ὁ δῆμος πλεονὴς ἢ ὁ ἀρχων, καὶ τὸ σῶμα πλεονὴς ἢ ἡ ψυχὴ· δῆμος ἐμπληκτὸν, καὶ τὸ σῶμα ὁμοιον· δῆμος πολυμερὲς, καὶ πολύφωνον, καὶ πολυπαθὲς, δῆμος ἐξ ἀνομοίων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν, καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνομοίων πολλῶν, καὶ παντοδαπῶν συγκεκραμένον· δῆμος χρηῖμα ὅξυ ἐν ὀρεγαῖς, ἰσχυρὸν ἐν ἐπιθυμίαις, ὑγρὸν ἐν ἡδοναῖς, δύσθυμον ἐν λύπαις, χαλεπὸν ἐν θυμοῖς, ταῦτα καὶ σῶματος πάθη, καὶ γὰρ ἐπιθυμητικόν, καὶ αἰτητικόν, καὶ φιλήδονον, καὶ ὀρμητικόν. Φέρε, καὶ τὸν ἀρχοντα τῷ ἀρχοντι εἰκάζωμεν. Ἀρχὸν ἐν πλείῃ προσακλικώτατον, καὶ τιμιώτατον, καὶ ἰσχυρότατον, ψυχὴν ἀνθρώπῳ προσακλικώτατον, καὶ τιμιώτατον, καὶ ἰσχυρότατον· ἀρχὸν τῇ φύσει φροντιστικώτατον, καὶ λογιστικώτατον, τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ἡ ψυχὴ· ὁ ἀρχων αὐτεξέσιον, καὶ ἡ ψυχὴ. Τούτων τοίνυν ὅπως ἐχόντων, τὴν πόλιν νόσον χαλεπωτέρην φήσομεν, καὶ ἐν ἀνθρώπῳ, καὶ ἐν πόλει; Οὐ τὸ κρείττον νοσῆν ἀνιαιρότερον τῷ ὅλῳ; δῆμος μὲν γὰρ κάμνων, ὑγιαίνοντος ἀρχόντος, ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πόλει νοσεῖ· ἀρχὸν δὲ νοσῶντος, δαλεία πόλεως· συνελόντι δ' εἰπεῖν, ψυχὴ σώματος τιμιώτερον. Τὸ δὲ τῷ τιμιωτέρῳ ἀγαθόν, μείζον· τὸ δὲ τῷ μείζονι ἀγαθῷ ἐναντίον, μείζον κακόν· ἀγαθὸν δὲ μείζον ὑγεία ψυχῆς, ὑγείας σώματος· μείζον ἔν κακὸν νόσος ψυχῆς, νόσος σώματος. Ὑγεία μὲν σώματος τέχνης ἔργον, ὑγεία δὲ ψυχῆς ἀρετῆς ἔργον· νόσος ψυχῆς μοχθηρία, νόσος σώματος δυστυχία· ἐκείσιον ἢ μοχθηρία, ἀκείσιον ἢ δυστυχία· ἐλεεῖται τὰ ἀκείσια, μισεῖται τὰ ἐκείσια· τὰ ἐλεεμένα βοηθεῖται, τὰ μισέμενα κολάζεται· τὰ βοηθέμενα μέτρια, τὰ κολαζόμενα χεῖρω.

3. Rursus sanitatem utriusque in utroque videamus. Altera quidem omnibus eget, altera nullo: altera beatitudini confert omnia, altera infelicitatem sustinet: altera mali immunis est, propendet ad improbitatem fere altera: alterius perpetua sanitas, alterius in diem est: alterius solida, alterius incerta est: immortalis alterius, mortalis alterius. Vide et morbos vicissim. Morbus corporis curatur facillime, malum animae lege difficulter restituitur: alter dolore suo efficit, ut curari aeger desideret; alter eo redigit, ut et leges contemnat: alteri subsidium a Diis paratum est, alteri odium: nullius unquam belli causa morbus extitit corporis, plurimorum animae: nemo corporis vitio sycophantias struit, aut tumultis mortuorum, aut viventium insidiatur bonis, aut atrox aliquod committit facinus, aegrae tantummodo parti nocet morbus corporis; animae, vicinae quoque.

4. Quod ut magis intelligas, e republica aliqua exemplum petamus. Magistratu Athenis Atticis Pericle, quo tempore et populi potestas ea in urbe fuit summa, neque minor hominum frequentia, et tam imperii magnitudine, opumque vi, quam ducum copia militarium floreret respublica, urbem forte fortuna pestis invasit. Haec pestis ex Aethiopia ortum sumpsit, per Persiam descendit, Athenis vero, quasi statione fixa desedit, totamque gravissime urbem afflixit. Huic malo Peloponnesiacum accessit bellum. Ergo et ager ab hostibus diripi, et urbs interire, nec homines tantum, sed et imperii paulatim deflorescere potentia, totum denique malo suo civitatis corpus succumbere. Restabat urbis anima Pericles ille, qui, cum morbi immunis esset ipse, rempublicam afflictam consilio erexit ac sustinuit, extinctam propemodum excitavit, solus denique cum peste congressus est et bello. Accipe et alterius exemplum. Cum jam pestis remitteret, populus valeret, reipublicae de integro floreret potentia; magistratus contra morbo conflictari coepit gravissimo, et qui parum ab insania abesset: hic morbus et plebem invasit, et populum contagione sua infecit. Quid enim? nonne et insaniam

DISSERTATIO XIII. 143

γ'. Πάλιν αὖ τὴν ὑγείαν ἐφ' ἐκάλειρόν σκόπει. Ἡ μὲν πάντων ἀδεής, ἡ δὲ πάντων ἐνδεής· ἡ μὲν εὐδαιμονίαν χορηγεῖ, ἡ δὲ κακοδαιμονίαν πορίζεται· ἡ μὲν ἁμοιρὸς κακῶ, ἡ δὲ ἐπισφαλὴς εἰς μοχθηρίαν· τῇ μὲν ἀέναντος ὑγεία, τῷ δὲ ἐφήμερος· τῇ μὲν βέβαιος, τῷ δὲ ἄστατος· τῇ μὲν ἀθάνατος, τῷ δὲ θνητή. Σκόπει καὶ τὰς νόσους. Νόσος σώματος εὐαπάλλακτος τῇ τέχνῃ, νόσος ψυχῆς δυσμετέωρος τῷ νόμῳ· ἡ μὲν τὸν ἔχοντα ἀνιώσα ποιεῖ πρὸς τὴν ἱασιν εἰκλικώτερον, ἡ δὲ ἐξαναλῶσα τὸν ἔχοντα, ὑπερορᾷ τῶν νόμων παρασκευάζει· τῇ μὲν βοηθεῖ θεοὶ, τὴν δὲ μισῶσιν· πόλεμον ἔχει εἶναι διὰ νόσον σώματος, διὰ δὲ ψυχῆς νόσον οἱ πολλοὶ πόλεμοι· ἔδειξεν νοσῶν τὸ σῶμα συκοφαντεῖ, ἢ τυμβωρυχεῖ, ἢ ληΐζει, ἢ τι ἄλλο δρᾷ κακὸν μέγα, νόσος σώματος ἀνίαρόν τῷ ἔχοντι, νόσος ψυχῆς ἀνίαρόν καὶ τῷ πλησίον.

δ'. Θεᾶσαι τὸ λεγόμενον ὡδὶ σαφέστερον ἐπὶ πολιτικῆς εἰκόνας. Ἀθήνησιν ἐν δημοκρατεμένῃ πόλει, καὶ ἀκμαζέσῃ πλήθει ἀνδρῶν, καὶ μεγέθει ἀρχῆς, καὶ δυνάμει χρημάτων, καὶ εὐπορίᾳ στρατηγῶν, ὑπὸ Περικλεῖ δυναστεύοντι, λοιμὸς ἐμπεσὼν, ἐξ Αἰθιοπίας ἀρξάμενος, καὶ κατὰ τῆς βασιλέως γῆς, καὶ τελευτήσας ἐκεῖ, καὶ ἰδρυθεὶς αὐτόθι, ἐφθειρε τὴν πόλιν· συνεπελάμβανε δὲ τῇ τῷ κακῶ ἐπιδημίᾳ καὶ ἐκ Πελοποννήσου πόλεμος. Δηρμένης δὲ τῆς γῆς, καὶ φθειρομένης τῆς πόλεως, καὶ ἀναλισκομένων τῶν σωμάτων, καὶ μαραινομένης τῆς δυνάμεως, καὶ ἀπαγορεύοντος τῇ πόλει τῷ σώματος, εἰς ἀνῆρ, οἷον ψυχὴν πόλεως, ὁ Περικλῆς ἐκείνος, ἄνοσος καὶ ὑγιὴς μένων, ἐξώρθη τὴν πόλιν καὶ ἀνίστη, καὶ ἀνεξωπύρει, καὶ ἀνελιάττει τῷ λοιμῷ καὶ τῷ πολέμῳ. Θεᾶσαι δὲ καὶ τὴν δευτέραν εἰκόνα. Ὅτε μὲν ὁ λοιμὸς ἐπέπαυτο, καὶ τὸ πλῆθος ἔρρωτο, καὶ ἡ δύναμις ἤκμαζε· τότε δὴ τὸ ἀρχικὸν μέρος τῆς πόλεως ἐνόσει νόσον δεινὴν, καὶ ἐγγύτατα μακρίας, καὶ κατελάμβανε τὸ πλῆθος, καὶ τὸν δῆμον συννοσεῖν προσηνάγκαζε. Ἡ γὰρ ἔχ' οὗτος ὁ δῆμος καὶ Κλέωνι συνεμαίνετο,

καὶ

faniam Cleonis, et morbum Hyperboli, et ardorem Alcibiadis secutus est populus; donec cum ducibus postremo suis defecit paulatim, cecidit, interiit? Cum alius alio afflictam civitatem vocaret,

Huc age, Nympha, veni, divinaque conspice gesta.

Et ut febricitanti fontes qui monstrat et puteos; ita Siciliam Alcibiades, Sphafteriam Cleo, alius denique terram aliam ostendit, aut mare. Haec, scelesti, gesta vestra sunt, quae divina dicitis; perniciēs manifesta et everfio, mali vis maxima ac fomes morbi. Idem morbus potest animi, si cum morbo conferatur corporis. Fac laborare corpus, torqueri, corrumpi; praesit illi vegeta anima et robusta, facile morbum contemnit, facile contemnit malum. Non aliter quam Pherecydes cum in capulo decumberet, supra morbum tamen erat; et cum paulatim carnes ejus liquecerent, erecta tamen stabat anima, nec aliud quam tempus expectabat, quo miserrimas has deponeret exuvias.

5. Ausim ego dicere, ne invita quidem, quae generosa sit, anima corpus corrumpi: ut si vinctum tibi proponas hominem, qui dum carceris sui putrescere ac defluere paulatim muros videt, et ruinam minari, stat tantisper, exitumque e vinculis expectat, et libertatem; ut e multa illa densaque, in qua sepultus jacet, caligine coelum suum videat, puraque luce penitus fruatur. Nisi forte hominem, qui multis se validisque corporis ad robur exercuit laboribus, laceras cum vestes suas intuetur, commoveri posse animo arbitreris; ac non abjecturum eas potius libenter, ut corpus suum aeri, nudum nudo, amicum amico, liberum libero permittat. Quid autem aliud animae respectu esse hanc pellem, haec ossa, has carnes, quam diei unius penulam, aut pannos tenues, vel scruta, arbitraris? Haec et ferrum scindit, et ignis consumit, et depascuntur vulnera. Praeclara igitur, multisque ac validis subacta laboribus negligit ea anima, nec aliud petit, quam ut actutum exuatur: ut merito aliquis, qui fortem corporis in morbo deprehendit virum, illud quod de Ulyssē dicitur, de eo usurpare possit,

E pannis quantos genuum pater exhibet orbes.

Degener

καὶ Ὑπερβόλῳ συνενόσει, καὶ Ἀλκιβιάδῃ συνεφλέγειο, καὶ τε-
λευτῶν τοῖς δημαγωγοῖς συνεήκειο, καὶ συνεσφάλλεο, καὶ συν-
απωλλύεο; ἄλλε ἄλλοτε τὴν δειλαίαν καλῶντες,

Δεῦρ' ἴθι, νύμφα φίλη, ἵνα θέσκελα ἔργα ἴδῃαι.

Καὶ δείκνυσι μὲν Ἀλκιβιάδης Σικελίαν, δείκνυσι δὲ Κλέων Σφα-
κηνσίαν, καὶ ἄλλος ἄλλην γῆν ἢ θάλατταν, ὡς πυρέτλονι πηγὰς καὶ
φρέατα. Ταῦτά ἐσιν ὑμῶν, ὦ πονηροὶ, τὰ θέσκελα ἔργα, φθορὰ,
καὶ ἀνάσσεις, καὶ κακῶν ἀκμὴ, καὶ φλεγμονὴ νόσος. Τῷτο δύναιται καὶ
ψυχῆς νόσος πρὸς σώματος νόσον παραβαλλομένη. Νοσεῖ σῶμα,
καὶ ταράττεται, καὶ φθείρεται· ἀλλ' ἂν ἐπισήσης αὐτῷ ψυχὴν ἐρρώ-
μένην, ἀμελεῖ τῆς νόσου, καὶ ὑπερφρονεῖ τῷ κακῷ. Ὡς Φερεκύδης
ὑπερεφρόνει ἐν Σύρῳ κείμενος, τῶν μὲν σαρκῶν αὐτῷ φθειρομένων,
τῆς δὲ ψυχῆς ἐσώσεως ὀρθῆς, καὶ καραδοκίης τὴν ἀπαλλαγὴν
τῷ δυσχερῆς τῷτε περιβλήματος.

Εἰ. Φαίην δ' ἂν ἔγωγε, εἰδὲ ἄκισσαν εἶναι τῇ γενναίᾳ ψυχῇ
φθορὰν σώματος· οἷον εἰ καὶ δεσμώτην ἐννοήσῃς ὀρῶντα σηπόμενον
καὶ διαρρέον τὸ τειχίον τῷ δεσμωτηρίῳ, ἀναμένοντα τὴν ἐκδυσιν καὶ
τὴν ἐλευθερίαν τῷ εἰργμῷ, ἵνα ἐκ πολλῶ καὶ ἀφειγῶς ζῷ, καὶ
τέως καλοῦρώκηλο, ἀναβλέψῃ πρὸς τὸν αἰθέρα, καὶ ἐμπλησθῇ λαμ-
πρῷ φωτός. Ἡ οἷε ἄνδρα ἡσκημένον καλῶς καὶ διαπεπονημένον
τῷ σώματι ταραχθῆναι ἂν τῶν χλανιδίων αὐτῷ διαρρήγνυμένων·
ἀλλ' ἐκ ἂν ἀπορρίψαι αὐτὰ ἄσμενον, καὶ παραδῆναι τὸ σῶμα τῷ
ἀέρι, γυμνὸν γυμνῷ, φίλον φίλῳ, ἐλεύθερον ἐλευθέρῳ; Τί ἔν
ἄλλο ἢ γῆ τῇ ψυχῇ εἶναι τὸ δέσμα τῷτο καὶ τὰ ὅσα καὶ τὰς σάρ-
κας, ἢ χλανίδια ἐφήμερα, καὶ ρακία ἀσθενῆ καὶ τρύχινα; Ταῦ-
τα καὶ σίδηρος διαρρήγνυσι, καὶ πῦρ τήκει, καὶ ἔλκη ἐπινέμεται.
Ἡ μὲν ἔν ἀγαθῇ ψυχῇ καὶ διαπεπονημένῃ καὶ ἡσκημένῃ ἀμε-
λεῖ, καὶ ὡς τάχιστα ἐφίεται γυμνωθῆναι· ὥστε καὶ ἐπιφθέγγαί τοι
τις τῷ γενναίῳ ἀνδρὶ, νοσῶντα τῷ σώματι θεασάμενος, τὸ τῷ
Ὀδυσσεύς ἐκεῖνο,

Οἷον ἐκ ρακῶν ὁ γέρον ἐπιγυνίδα φαίνει.

Degener vero sepulta in corpore latet anima, lustrumque amat suum, non secus quam, quae humi serpunt, lustra sua belluae; nec mutat illud unquam, nec erepit; sed comburitur, discerpitur, dolet cum corpore, et exclamat, ut Philoctetes ille:

Ten', pes, relinquam?

Tu vero relinque eum, mi homo, nec amicis propterea tuis maledicas, aut Lemniorum terrae infestus esto.

O mors, malorum medice!

Si quidem haec quasi malum commutaturus cum malo dicis, votum tuum non accipio. Sin revera existimas mortem non aliud quam medicum vindicemque improbi hujus esse corporis, quod nec expleri unquam potest nec convalescere, recte sentis; perge supplicare, medicum implora.

6. Verum enimvero ejus, quod probandum erat, nobis exemplum ipsa sua sponte suppeditavit dissertatio. Vigebant enim inter Graecos infinita tum temporis corpora, quot

Vere novo frondes aut flores parturit annus;

quae cum valerent optime, et sine morbo viverent ullo, robore praeterea membrisque essent integris, urbem obsidebant novennium frustra et labore irritum; nec quicquam effecit Achilles, dum hostes persequitur, nec Ajax dum sustinet, nec Diomedes dum mactat, non arcu Teucer, non consilio Agamemnon, nec oratione Nestor, nec divinatione Calchas, nec dolis Ulysses. Verum aliud illis consilium dat Deus: Audite, praestantissimi, inquit, Graeciae alumni, frustra laboratis, frustra fugatis hostem, frustra sagittas emittitis, frustra consilium initis; nec enim spes est ulla, haec ut expugnetis moenia, nisi auxilium impetretis ab homine, cujus recte valet anima, corpus vero graviter affectum male putet, claudicat, morbo exhaustum est. Illi dicto audientes sunt Deo, sociumque belli e Lemno adducunt, hominem cui sana anima, aegrum esset corpus.

7. Jam vice versa, si placet, animae morbum in sano considera corpore. Voluptatis morbo anima affligitur, liquitur, tabescit. Quid facias

Ἡ δὲ δειλὴ ψυχὴ καὶ ὀρευσμένη ἐν σώματι, ὡς ἐρπετὸν νωθὲς εἰς φωλεόν, φιλεῖ τὸν φωλεόν, καὶ ἐδεπώπολε θέλει ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ, ἐδὲ ἐξερπύσαι, ἀλλὰ καιομένῳ συγκαίεται, καὶ σπαραιομένῳ συσπαράττεται, καὶ ἀλγῶντι τῷ σώματι συναλγεί, καὶ βοῶντι συμβοᾷ.

ὦ πῆρ, ἀφήσω σε;

ὁ Φιλοκλήτης λέγει. Ἀνθρῶπε, ἄφες, καὶ μὴ βόα, μηδὲ λοιδορεῖ τοῖς φιλάτοις, μηδὲ ἐνόχλει τὴν Λημνίων γῆν.

ὦ θάνατε παιᾶν.

Εἰ μὲν ταῦτα λέγεις ἀλλαττόμενος κακὸν κακῷ, ἐκ ἀποδέχομαι τῆς εὐχῆς. Εἰ δὲ ἡγῇ τῷ ὄντι τὸν θάνατον παιᾶνα εἶναι, καὶ ἀπαλλακτὴν κακῷ καὶ ἀπλήστῳ καὶ νοσερῷ θρέμματος, ἡγῇ καλῶς· εὖχε, καὶ κάλει τὸν παιᾶνα.

ς'. Καὶ δὴ φέρων με ὁ λόγος εἰς παράδειγμα ἐμβέβληκε σαφέστερον, ἢ πάλαι ποθῶ ἐνδείξασθαι ὑμῖν. Ἐν γὰρ τοῖς Ἀχαιοῖς τότε ἦν πρὸ σώματα μυρία,

Ὅσσα τε φύλλα καὶ ἄνθεα γίνεται ὦρη,

ὑγιῇ πάντα, ἄνοσα, καὶ ἰσχυρὰ, καὶ ἄρτια, τῷ τῶν πολεμίων τείχει περιχεόμενα· ἐν δεκαέτει χρόνῳ ἐπέβαινον ἐδὲν, ἐχ' ὁ Ἀχιλλεὺς διώκων, ἐχ' ὁ Αἴας μένων, ἐχ' ὁ Διομήδης ἀναιρῶν, ἐχ' ὁ Τεῦκρος τοξεύων, ἐχ' ὁ Ἀγαμέμνων βαλνυόμενος, ἐχ' ὁ Νέστωρ λέγων, ἐχ' ὁ Κάλχας μαντευόμενος, ἐχ' ὁ Ὀδυσσεὺς σοφιζόμενος. Ἀλλ' ὁ θεὸς λέγει· ὦ καλὰ καὶ γενναῖα γῆς Ἑλλάδος θρέμματα, μάτην πονεῖτε, μάτην διώκετε, κενὰ τοξεύετε, κενὰ βαλεύεσθε· ἢ γὰρ ἂν ἄλλως ἔλοιπε τρεῖς τὸ τεῖχος, πρὶν ὑμῖν ἐπὶ κερὸς ἔλθῃ ψυχὴ μὲν ἐρρωμένη, σῶμα δὲ νοσῶν, ὁδωδὸς, καὶ χωλεῦον, καὶ διαβεβρωμένον ὑπὸ τῆς νόσου. Οἱ δὲ ἐπέισθησαν τῷ θεῷ, καὶ ἡγάγον ἐκ Δήμου σύμμαχον, ψυχὴν μὲν ὑγιᾶ, σῶμα δὲ νοσῶν.

ζ'. Εἰ δὲ βέλει, σκέψαι, μελαλαβὼν τῆς ψυχῆς νόσον ἐν σώματι ὑγιεινῷ. Νοσεῖ ψυχὴ τὴν ἡδονῆς νόσον, τήκεται, καὶ μαραινέται.

facias hoc aegro? quid corpus prodest animae ejusmodi? Hoc morbo Sardanapalus laborat: gliscit malum, transit ad corpus; fricat se miserrimus mortalium et depilat, oculi libidine tabescunt, donec de morbo desperat suo, et in ignem semet jacit. Laborat et Alcibiades: magna vehemensque inflammatio similis furori hominem depascitur, mentem turbat, huc illuc impellit, e Lyceo ad concionem abit, e concione ad mare, illinc in Siciliam, e Sicilia Lacedaemonem, e Lacedaemone Persiam, e Persia Samum petit, Samo relicta Athenas, Athenis iterum ad Hellespontum abit, et quo non tandem? Laborat et Critias gravi morbo varioque, quem nec sanare medicus, nec ferre urbs potest. His tamen nihilominus sana concedes esse corpora, membra integra; mollis enim Sardanapalus, pulcher Alcibiades, robustus est Critias: quorum tamen mihi non probatur sanitas. Aeger sit Alcibiades, dummodo ne in Siciliam Athenienses vehat; aeger sit Sardanapalus (melius enim morbus uret eum, quam voluptas) imo funditus potius intereat, cui nova semper ac perpetua suppullulat improbitas. Nam ut vulnera ea, quae ferpunt, corpus si semel invaserint, pergunt semper, partemque sanam corrumpunt, medicisque praebent difficilem, donec fundamentum mali sedemque ars excidat: eodem modo cum partem aliquam purulenta morboque infecta suo ac corrupta invasit anima, latiusque serpere et afflare vicina coepit, corporis commoditas partesque sunt tollendae idoneae; ut in latrone manus solent, in libidinoso oculi, in helluone venter. Si judicem enim solummodo carceremque adhibere huic morbo paras et tortorem, frustra es; vivet malum, serpetque semper, et gliscet: inexpugnabilis enim improbitatis est velocitas, postquam semel animam occupavit, in eaque dignam se materiam, licentiam nimirum impudentem, atque effraenem invenit audaciam.

ραίνειται. Τί χρήσιον τῷ νοσῶντι; τίς ὄνησις σώματος τοιαύτης ψυχῇ; Σαρδανάπαλλος νοσεῖ· ἔκ ὁρᾷς ὡς καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῷ τὸ κακὸν ἔρχεται; ἐνθρίβεται ὁ δύσηνος, καὶ λεαίνειται, καὶ τῷ ὀφθαλμῷ συνήκειται, καὶ ἐκ ἀνεχόμενος τὴν νόσον, ἐπὶ πῦρ ἦλθεν. Νοσεῖ Ἀλκιβιάδης· πῦρ αὐτὸν ἐπινέμεται πολὺ καὶ ἄγριον, καὶ τὰς λογισμὰς ἐπιπαράττει ἐγγύτατα μανίας, καὶ περιφέρει πανταχῶς, ἀπὸ μὲν Λυκείας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἀπὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἀπὸ δὲ τῆς θαλάττης ἐπὶ Σικελίαν, καὶ κείθεν εἰς Λακεδαίμονα, εἶτα παρὰ τὰς Πέρσας, καὶ ἀπὸ Περσῶν ἐπὶ Σάμον, καὶ ἀπὸ Σάμου ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον αὖθις, καὶ πανταχῶς. Νοσεῖ Κριτίας νόσον πικρὰν καὶ παντοδαπὴν, καὶ ἐκ ἰάσιμον, ὅδε ἀνασχέτην τῇ πόλει. Καίτοι τέτοις τὰ σώματα ὑγιῇ καὶ ἄρτια· ἄθεός μὲν γὰρ ὁ Σαρδανάπαλλος, καλὸς δὲ ὁ Ἀλκιβιάδης, ἰσχυρὸς δὲ ὁ Κριτίας· ἀλλὰ τὴν ὑγείαν ἐπὶ τούτων μισῶ. Νοσεῖτω Κριτίας, ἵνα μὴ τυραννῇ· νοσεῖτω Ἀλκιβιάδης, ἵνα μὴ ἐπὶ Σικελίαν Ἀθηναίους ἄγῃ· νοσεῖτω Σαρδανάπαλλος (βέλτιον γὰρ αὐτῷ διὰ νόσον κεῖσθαι μᾶλλον, ἢ διὰ ἡδονήν) μᾶλλον δὲ φθειρῆσθω πᾶς, ὅτῳ ἐπιρρεῖ ἀέναος πονηρία. Ὡς περ γὰρ τὰ ἐρπυστικά τῶν ἐλκῶν τοῖς σώμασιν ἐμπεσόντα πρόσω νέμεται, καὶ τὴν ὑγιαίνοντός τι αἰεὶ προσάπολλυσι, καὶ πρὸς τὰς ἰάσεις ἀγριαίνει, ἕως ἂν ἡ τέχνη τὴν κρηπίδα καὶ τὴν ἑδραν τῆς νοσήματος ἐκλέμῃ· ὡς δὲ καὶ ὅτῳ ὑπερλός καὶ διαβεβρωμένη καὶ σαθεὰ ᾖσα ἡ ψυχὴ ἐπινέμεται πρόσω τε καὶ τὰ πλησίον αἰεὶ καταλαμβάνει, ἐκτμητέον δὴ αὐτῆς καὶ ἀφαιρετέον τὰς δυνάμεις τῶν σωμάτων, ὡς ληστὴ χεῖρας, ὡς ἀκολάστῃ ὀφθαλμοῖς, ὡς λίχνος γαστέρα. Καὶ γὰρ ἐπισήσης τῇ νόσῳ δικαστὰς καὶ δεσμοτῆρια καὶ δημίαι, τὸ κακὸν φθάνει, καὶ ἔρπει, καὶ προλαμβάνει· ἀμήχανος γὰρ ἡ πονηρίας ὀξύτης, ἐπειδὴν ἅπαξ ἥθῃ ψυχῆς ἐμπεσῶσα ἐπιλάβηται ὕλης πονηρᾶς, καὶ ἐξουσίας ἀδεῶς, καὶ ἀνεπιτιμῆτε τολμῆς.

DISSERT. XIV.

Quid sit Socratis Deus.

MIRARIS Deum quendam adfuisse Socrati, amicum, et futuri praescium, comitem vitae individuum, mentisque illius hospitem; homini, qui et corpore purissimus, et animo optimus, et vivendi ratione perfectissimus, et in dicendo esset suavissimus, qui pie cum Deo, sancte cum hominibus versabatur? Cur hoc, inquam, miraris: nec miraris vulgarem mulierculam Delphicam Pythone, aut virum Thesprotum Dodonae, aut in Ammonis templo Libycum, aut Ionicum Clari, aut Lycium Xanthi, aut in Apollinis Ismenii aede Boeotum, aliosque multos quotidie cum Deo egisse; nec in rebus tantum suis, quid aut fugiendum aut sequendum esset, admonitos fuisse, sed et aliis, qua publice, qua privatim, oracula reddidisse? An quia fatidica illa antistes tripodi infidet, divinoque afflata spiritu responsa edit? aut quia vates ille Ionicus, aqua e fontibus hausta, futura discit? aut quia humicubae illi, ficipides, quercum colunt, ejusque instinctu, ut Thesproti tradunt, et discunt futura, et aliis dicunt?

2. Sed et in Trophonii antro (nam et hic circa urbem Lebadiam locus vaticiniis est destinatus, ab heroe dictus Trophonio) qui consulere Deum vult, puniceo indutus talari amictu, libaque in manibus gestans, per angustum supinus ingreditur ostiolum; ubi nonnulla postquam vidit partim, partim audivit, erepit iterum, novusque interpres ea, quae didicit ipse, aliis commemorat. Dicitur et in Italia circa magnam Graeciam, non procul a lacu, quem Aoron non vocant, antrum esse fatidicum, cui homines praesunt, qui ab animarum evocatione, quod ibi fit, nomen habent. Huc qui oraculi causa venisset, precibus conceptis, caesa victima, libaminibusque rite effusis, cujuscunque vellet, five majorum, five amicorum suorum,

ΛΟΓΟΣ ΙΔ'.

Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτης.

Θαυμάζεις εἰ Σωκράτει συνῆν δαιμόνιον, φίλον, μαυλικόν, αἰεὶ παρεπόμενον, καὶ μόνον ἐκ τῆ γνώμῃ αὐτῷ ἀνακεκραμένον, ἀνδρὶ καθαροῦ μὲν τὸ σῶμα, ἀγαθῷ δὲ τὴν ψυχὴν, ἀκριβεῖ δὲ τὴν δίαλιν, δεινῷ δὲ φρονεῖν, μασικῷ δὲ εἰπεῖν, εἰς δὲ τὸ θεῖον εὐσεβεῖ, ὁσίῳ δὲ τὰ ἀνθρώπινα; Τί δὴ ποτε ἔν τῷτο μὲν θαυμάζεις· γύναιον δὲ τὸ τυχὸν Δελφικὸν Πυθοῖ, ἢ Θεσπρωτὸν ἄνδρα ἐν Δωδώνῃ, ἢ Λίβυν ἐν Ἀμμωνος, ἢ Ἰωνα ἐν Κλάρῳ, ἢ Λύκιον ἐν Ξάνθῳ, ἢ Βοιωτὸν ἐν Ἰσμηνίῃ, τέτρεσ ἀπαντας ἐκ θαυμάζεις τῷ δαιμονίῳ ὁσημέραι συγγιγνομένους, καὶ ἐκ τὰ σφίσι μόνον πρακτέα ἢ μὴ γινώσκοντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις χρησμοδόντας καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ; Ἦ διότι ἡ μὲν πρόμαντις καθίζουσα ἐπὶ τρίποδος, ἐμπιμπλαμένη δαιμονίᾳ πνεύματος, χρησμοδεῖ· ὁ δὲ ἐν Ἰωνίᾳ ὑποφήτης, ὕδωρ ἐκ πηγῶν ἀρυσάμενος καὶ πιὼν, μαυλικῶς ἔχει· οἱ δὲ χαμεῦναι, καὶ ἀνιπλόποδες, ἐν Δωδώνῃ θεραπεύοντες δεῦν, παρ' ἐκείνης, ὡς ὁ Θεσπρωτῶν λόγος, μαθόντες χρησμοδῶσιν;

Β'. Ἐν Τροφωνίᾳ γε μὴν (καὶ γὰρ τῷτο μαυλεῖόν ἐστιν ἐν Βοιωτίᾳ ἥρωος Τροφωνίᾳ περὶ Λεβαδίαν πόλιν) ὁ δεόμενος συγγενέσθαι τῷ δαιμονίῳ, ἐνσκευασάμενος ὁθόνην ποδήρει καὶ φοινικίδι, μάζας τε ἐν χερσὶν ἔχων, εἰσδύεται ὑπὸ τοῦ κατὰ σομίου σενῶ· καὶ τὰ μὲν ἰδὼν, τὰ δὲ ἀκούσας, ἀνείσιν αὐθις ὑποφήτης ἀντάγγελος. Ἦν δὲ παρὰ τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν μεγάλην Ἑλλάδα περὶ λίμνην Ἀορνον ἔτω καλεσμένην μαυλεῖον ἄνθρωπον, καὶ θεραπευτῆρας τῷ ἄνθρωπῳ ἄνδρες ψυχαγωγοὶ, ἔτως ὀνομαζόμενοι ἐκ τῷ ἔργῳ. Ἐνταῦθα ὁ δεόμενος ἀφικόμενος, εὐξάμενος, ἐντεμὼν σφάγια, χεάμενος χοῆς, ἀνεκαλεῖτο ψυχὴν ὅτεδὴ τῶν πατέρων ἢ φίλων·

καὶ

suorum, umbram ciebat: quo facto prodibat tenuis anima, nec visu facilis, nec cognitu, quae tamen et voce praedita esset, et divi-
nandi perita; cumque de iis, quae quaerebantur, respondisset, statim evanuit. Hoc oraculum novisse mihi Homerus videtur, suumque eo deduxisse Ulysssem, quamvis poetica licentia locum illi extra oceanum nostrum assignarit.

3. Quod si haec vera sunt, sicut sunt revera, cum praesertim quaedam illorum, sicut tum fuerant, adhuc servantur, in reliquis autem manifesta cultus illius religionisque supersint vestigia; illud tamen admiratione dignum est, neminem ut inepta haec aut absurda rejecisse unquam, aut in dubium vocasse eorum potentiam: sola enim temporis praescriptione persuasus quivis oraculum petiturus intrat; quae ab aliis audivit, credit; postquam credidit, consulit; postquam consuluit, veneratur. Si vero homo, qui indole sit generosissima, et institutione apte temperata, veraeque semper addictus sapientiae, nec fortunae destitutus subsidio, hoc a Deo immortali sit consecutus, ut dignus hujus, de quo agimus, Dei consortio haberetur; mirumne videbitur, aut fide indignum, et hunc, quantum sibi satis esset, divinare potuisse: non ut Atheniensibus de malis Graeciae deliberantibus oracula redderet, aut Lacedaemoniis de expeditione consulentibus, aut si quis in Olympicis ludis aut in iudicio certaturus de victoria quaereret, aut avarus de divitiis, aliisque ejusmodi parvae rei negotiis, pro quibus quotidie Deos obtundunt homines? Non quod haec fortasse ignoverit Deus Socratis, siquidem futurarum non ignarus esset rerum; nam et medicus, et faber, et coriarius, et in reliquis eodem modo facultatibus scientiisque, is optimus habetur, qui sibi sufficit et aliis. Sed hoc prae reliquis e Dei hujus colloquio, quem contemplabatur mente, consecutus erat Socrates, ut primo vitam suam honeste, tanti comes numinis, institueret; aliis deinde, quoties necessitas ferret, sine invidia sese exhiberet.

4. Esto, dicet aliquis, haec ita se habere concedo, Socratemque, qua virtute erat indolisque praestantia praeditus, ad consortium
Dei

5
 καὶ αὐτῷ ἀπήνη εἶδωλον, ἀμυδρὸν μὲν καὶ ἰδεῖν ἀμφισβηλήσιμον, φθειρίκον δὲ καὶ μανλικόν, καὶ συγγενόμενον, ὑπὲρ ὧν ἐδεῖτο, ἀπηλλάττειτο. Τῷτο μοι δοκεῖ τὸ μανλεῖον καὶ Ὅμηρος γνῆς, προσθεῖς τῷ Ὀδυσσεῖ τὴν ἐπ' αὐτῷ ὁδὸν, ἐκλοπίσαι τὸ χωρίον ποιητικῶς μάλα τῆς καθ' ἡμᾶς θαλάττης.

γ'. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐστὶ, καὶ σώζεσθαι καὶ νῦν, τὰ μὲν αὐτὰ ἐκεῖνα οἷα ἦν, τῶν δὲ ἵχνη σαφῆ ἐκλέλειπται τῆς περὶ αὐτὸ θεραπείας τε καὶ κομιδῆς. θαυμαστὸν εἰ ταῦτα μὲν ἔδεις ἠγεῖται ἄτοπα τε εἶναι καὶ ἔξω τρόπων, ἔδὲ ἀμφισβητεῖ περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ τὴν πίσιν παραδὲς τῷ χρόνῳ εἰσεῖσιν ἕκαστος μαντευσόμενος, καὶ ἀκῶσας διαπιστεύει, καὶ πισεύσας χρῆται, καὶ χρησάμενος τιμᾷ. Εἰ δὲ ἀνὴρ φύσει τε κεχρημένος γενναιοδότη, καὶ παιδείᾳ σωφρονεσάτη, καὶ φιλοσοφίᾳ ἀληθεσάτη, καὶ τύχῃ δεξιωτάτη, συγγίνεσθαι τῷ δαιμονίῳ ἡξιώθη πρὸς τῷ θεῷ, θαυμαστὸν δοκεῖ καὶ ἄπιστον, καὶ τῷτο, ὅσον αὐτῷ ἱκανὸν εἶναι, χρησμοδεῖν. ἔκ' Ἀθηναίοις, μὰ Δία, περὶ τῶν Ἑλληνικῶν κακῶν βεβηλομένοις, ἔδὲ Λακεδαιμονίοις περὶ τραϊείας μαντευομένοις, ἔδὲ εἰ τις Ὀλυμπίαζε ἀγωνιζόμενος περὶ νίκης ἡρώτα, ἔδ' εἰ τις εἰς διακατήριον καθιστάμενος, εἰ αἰρήσει, διεπυνθάνειτο, ἔδ' εἰ τις ἥρα χρημάτων, εἰ πληθήσει, ἔδὲ ἄλλο τι τῶν ἐπὶ μηδεμιᾷ προφάσει ἀξιοχρεῶ πραγματευομένων, ὑπὲρ ὧν ὁσημέραι ἐνοχλῶσιν οἱ ἄνθρωποι τὰς θεάς; Τάχα μὲν γὰρ καὶ ταῦτα ἦν ἱκανὸν καὶ τὸ Σωκράτης δαιμόνιον διειδέναι, εἴπερ ἦν μανλικόν. καὶ γὰρ ἰατρῶν ἄριστος, ὅσις αὐτῷ ἱκανὸς καὶ ἄλλω, ὁ αὐτὸς καὶ τεκτόνων καὶ σκυτολόμων καὶ τῶν ἄλλων ἐξῆς καὶ ἐπιστημῶν καὶ δυνάμεων. Ἀλλὰ ταύτη γε ὁ Σωκράτης ἐπλεονέκει, τῷ νῦν ταῖς τῶν θεῶν φωναῖς συγγινόμενος, ὅτι τὰ αὐτῷ ἐν καλῷ διατιθέμενος τῇ πρὸς τὸ δαιμόνιον συνουσίᾳ, τοῖς ἄλλοις ἀνεπιφθόνως τε καὶ ὅσα ἀνάγκη προσεφέρετο.

δ'. Εἶεν, τῷτο μὲν, φήσει τις, πείθομαι, ὅτι κατ' ἀρετὴν τρόπον, καὶ φύσεως γενναιότητι, ἡξιώθη ὁ Σωκράτης δαιμονίᾳ συνου-

Dei admissum fuisse non nego; quis autem fuerit hic Deus, scire velim. Si quidem prius, amice, respondeas, utrum esse in natura credas huiusmodi Deos, quos daemonas dicimus, sicut Deos esse credis, sicut homines, sicut belluas, an vero contra; ridiculum enim fit, quod Socratis fuerit daemonium scire velle, cum de genere toto adhuc dubites. Id enim tale est, ac si aliquis, qui semper in insula vixisset, nec unquam equum vidisset ullum, regem Macedonum inter reliqua sua habere jumentum quoddam audiret, cui Bucephalo nomen esset, idque regem tantum sessorem pati, ab aliis conscendi non posse; atque is ibi, quid rei esset Bucephalus, scire vellet continuo. Quid enim? an non hinc protinus haerere alterum cogeret, quia exemplum non inveniret idoneum, quo huic, qui in universum equum vidisset nullum, quid Bucephalus esset, respondere posset?

5. Quid ergo? qui de Socratis dubitant daemonio, nunquamne Homerum legerunt, ubi eadem cum illo ait? Ac primum de Achille, qui in militari concione eo simultatis procedit cum Agamemnone, ut stricto ei gladio ictum intentet, donec a daemonio cohibetur, quod Homerus ibi Minervam appellavit. Illa enim irato illi adstitit, et:

*Ast ergo flavos Pelidae diva capillos
Arripuit.*

Eandem hanc rursus Minervam vocat, ubi de Diomede:

*Eripui densam circum tibi lumina nubem,
Ut pura in luce aspicias hominesque, Deosque.*

Rursus Telemacho, cum regem seniore aditurus verecundaretur, et quid dicturus acturusve esset subdubitaret, focius respondet:

*Telemache, ipsa tibi tua mens nonnulla loquenti,
Quaedam etiam daemon tibi dicet.*

Posteaque causam, cur hoc speret de daemone, adjungit:

*Non ego namque
Te reor invitis natum, autadolescere Divis.*

Et de alio:

Indidit hanc illi mentem pulcherrima Juno.

Et

DISSERTATIO XIV. 155

σίας· τί δὲ καὶ ἦν τὸ δαιμόνιον, ποθῶ μαθεῖν. Ἐὰν πρῶτον, ὦ τάν, ἀποκρίνη μοι, πότερον ἡγῇ τι εἶναι δαιμόνιον γένος ἐν τῇ φύσει, ὡς θεῶν, ὡς ἀνθρώπων, ὡς θηρίων, ἢ μή· γελοῖον γὰρ ἀνερῶϊν, τί ἦν τὸ δαιμόνιον Σωκράτης, τὸ πᾶν ἀγνοῦν. Οἷον εἰ καὶ νησιώτης ἀνὴρ, ἀθέατος τῷ ἵππων γένος καὶ ἀμαθέστατος, ἀκῶν ὅτι ἦν Μακεδόνι βασιλεῖ κῆμα ὁ Βακεφάλας, ὅχημα ἐκείνῳ μὲν τιθασσόν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἄεατον, ἔπειτα ἂν ἐρωτῶ, τί ἦν πρᾶγμα ὁ Βακεφάλας. Ἠπόρησε γὰρ ἂν ὁ διηγόμενος, πρὸς ἄνδρα ἀθέατον τῆς ἵππων φύσεως, εἰκόνος σαφῆς.

Ε. Τί δὴ νῦν; ἀπορῶντες περὶ τῶ δαιμονίᾳ τῷ Σωκράτης, Ὀμήρῳ συνεγένοντο διηγμένῳ αὐτῷ ἐκείνῳ ἀ διηγείτο; Περὶ μὲν τῷ Ἀχιλλέως, ὅτι ἐν ἐκκλησίᾳ τραπεζικῇ δημηγορῶν, διενεχθεὶς πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, σπώμενος τὸ ξίφος, ὡς παίσων, κωλύεται ὑπὸ δαιμονίᾳ· Ἀθηναῖν καλεῖ τὸ δαιμόνιον. Αὕτη γὰρ, φησὶν, ὀργιζομένῳ αὐτῷ παρεγένετο,

Στῇ δ' ὀπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεΐωνα.

Τὴν δὲ αὐτὴν ταύτην Ἀθηναῖν λέγει, καὶ τῷ Διομήδῃ φησί·

Ἀχλὺν δ' αὖ τοι ἀπ' ὀφθαλμῶν ἔλον, ἢ πρὶν ἐπῆεν,

Ὅφρ' εὖ γινώσκεις ἢ μὲν θεὸν, ἢ δὲ καὶ ἄνδρα.

Πάλιν αὖ τῷ Τηλεμάχῳ, μέλλοντι συγγίνεσθαι βασιλεῖ πρεσβυτέρῳ, αἰδουμένῳ καὶ ἀπορρομένῳ ὁ ἐταῖρος λέγει·

Τηλέμαχ', ἄλλα μὲν αὐτὸς ἐνὶ φρεσὶ σῇσι νοήσεις,

Ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται.

Καὶ προσίθῃσι τὴν αἰτίαν τῆς παρὰ τῷ δαιμονίᾳ ἐλπίδος·

Οὐ γὰρ οἶω

Οὐδέ σε θεῶν ἀέκῃι γενέσθαι τε, τραφέμεν τε.

Καὶ ἐπ' ἄλλῃ αὖθις·

Τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη.

Καὶ

Et de alio:

*Tydidæ Diomedi flava Minerva
Virtutem, atque animos afflaverat.*

Et de alio:

Atque agiles artus olli dat, crura, manusque.

Videsne, quam multi fuerint, qui daemonii alicujus usi sint consortio?

6. Vis igitur, relicto Socrate, ex Homero quaeramus? quid haec tandem sibi volunt, poetarum praestantissime? Siquidem ille, de quo loquimur, daemon Socratis simplex erat, privatus, popularis; qui cum aut fluvium transire cogitat Socrates, revocare eum solet; aut cum Alcibiadem amare instituit, differre suadet; aut cum defensionem parat, non permittit; aut cum mori statuit, non repugnat. At vero Homericus non uni adest, neque uno in negotio, neque unus, neque in parvi momenti rebus; sed varius, sed saepe diversa nomina, diversam formam, diversas etiam assumit voces. Velim jam scire, an aliquid admittas horum, putetque aut Minervam esse aliquid, aut Junonem, aut Apollinem, aut Contentionem, vel si quis praeterea fit daemon Homericus. Nec hoc a me quaeri nunc existimes, utrum talem esse arbitreris Minervam, qualis a Phidia expressa est, nulla parte HomERICA inferior, virginem dico pulchram, caesiis oculis, proceram, aegide praecinctam, cum galea, et hasta, et clypeo; aut Junonem, qualem eam Polycletus Argivis exhibuit, albis ulnis, cubitis eburneis, pulchris oculis, varia veste, forma regia, aureoque innixam throno; aut Apollinem, quasi a pictoribus statuariisque pingitur, adolescentulum, qui e chlamyde nudum latus ostendit, cum arcu et sagittis, pedibusque paululum currentis in modum diductis. Non hoc quaero; nec enim tam humiliter de te sentio, ut putem te veritatem ipsam eruere, et quod occulte in fabula dicitur, in perspicuum mutare sensum non posse: sed an revera haec nomina arbitreris, et haec corpora, divinas quasdam designare potestates, quae beatis animabus, sive in somnis, sive vigilantibus assistant. Quod si nullum esse credas, erit tibi continuo et cum

Καὶ ἐπ' ἄλλῃ.

Τυδεΐδῃ Διομήδεϊ Παλλὰς Ἀθήνη

Δῶκε μένος ἢ θάρσος.

Καὶ ἐπ' ἄλλῃ.

Γῆα δ' ἔθηκεν ἐλαφρὰ, πόδας ἢ χεῖρας ὑπερθεύ.

Ὅρᾳς τὸ πλῆθος τῶν συγγιγνομένων τῷ δαιμονίῳ.

ς'. Βλέπει τοίνυν, τὸν Σωκράτην ἑάσας, Ὀμήρῳ πυθέσθαι, τί σοι ταυτὶ ἐθέλει, ὦ ποιητῶν γενναιότατε; Τὸ μὲν γὰρ Σωκράτης δαιμόνιον ἐν, ἢ ἀπλῆν, ἢ ἰδιωτικὸν, ἢ δημοτικὸν, ἢ ποταμὸν διαβαίνοντα ἀνακαλέμενον, ἢ Ἀλκιβιάδῃ ἐρωτᾷ ἀναβαλλόμενον, ἢ ἀπολογεῖσθαι βεβλόμενον, ἢ ἀποθνήσκειν προαιρούμενον ἢ κωλύον. Ὀμήρῳ δὲ τὸ δαιμόνιον συνίσταται, ἔτε ἐνὶ, ἔτε ἐφ' ἐνὶ, ἔτε ἐν, ἔτε ἐπὶ σμικροῖς· ἀλλὰ ἢ παντοδαπὸν, ἢ πολλάκις, ἢ ἐν πολλοῖς ὀνόμασι, ἢ ἐν πολλοῖς φαντάσμασι, ἢ ἐν παντοδαπαῖς φωναῖς. Ἄρ' ἐν ἢ ἀποδέχῃ τι τῶν, ἢ ἡγῇ τι εἶναι τὴν Ἀθηναίαν, ἢ τὴν Ἥραν, ἢ τὸν Ἀπόλλωνα, ἢ Ἑρην, ἢ ὅσις ἄλλος δαίμων Ὀμηρικὸς; Μὴ με οἷς πυνθάνεσθαι εἰ τοιαύτην ἡγῇ τὴν Ἀθηναίαν, οἷαν Φειδίας ἐδημιούργησεν, ἔδεν τῶν Ὀμήρῳ ἐπῶν φαυλοτέρα, παρθένον καλὴν, γλαυκῶπιν, ὑψηλὴν, αἰγίδα ἀνεζωσμένην, κόρυν φέρουσαν, δόρυ ἔχουσαν, ἀσπίδα ἔχουσαν· μηδὲ αὖ τὴν Ἥραν, οἷαν Πολύκλειτος Ἀργείοις ἔδειξε, λευκώλενον, ἐλεφαντόπτηχυν, εὐώπιν, εὐείμονα, βασιλικὴν, ἰδρυμένην ἐπὶ χρυσοῦ θρόνου· μηδὲ γε αὖ τὸν Ἀπόλλωνα, οἷον γραφεῖς ἢ δημιουργοὶ εἰκάζουσι, μετρίκιον γυμνὸν ἐκ χλαμυδὸς, τοξότην, διαβεβηκότα τοῖς ποσὶν ὥσπερ θεόντα. Οὐ τῆτο ἐρωτῶ, ἔδὲ ἡγῶμαι σε φαῦλον εἶναι τάλῃθ' ἢ εἰκάζειν, ὥς μὴ μετὰβάλλειν τὸ αἰνίγμα εἰς λόγον· ἀλλ' εἰ τῷ ὄντι ἡγῇ ταυτὶ τὰ ὀνόματα ἢ τὰ σώματα αἰνίττεσθαι τινὰς δαιμόνας δυνάμεις, ἢ συνισαμένας τῶν ἀνθρώπων τοῖς εὐμοιροτάτοις ἢ ὑπάρ ἢ ὄναρ. Εἰ γὰρ ἐδεμίαν ἡγῇ, ὥρα σοι ἢ

cum Homero pugnandum, et oracula tollenda, et Deorum responsis fides detrahenda, et rejicienda somnia, et relinquendus Socrates. Sin his nec fidem demis, neque fieri posse negas, tantumque de Socrate dubitas: vicissim ex te quaeram, utrum ex duobus malis concedere, aut Socratem divino indignum fuisse numine; aut, quod in aliis fieri potest, hic non posse? Atqui si fieri posse concedes, etiam hic concedes, neque Socratem indignum fuisse unquam probabis. Si igitur, et fieri res ipsa possit, neque indignus sit Socrates, reliquum est, ut non amplius peculiariter de Socrate, sed in genere, qualis sit daemonum natura, dispicias.

7. Quod et paulo post fiet a nobis: nunc ad te redi, conceptamque illam penitus opinionem excute, ut tibi haec sint velut sacra quaedam sequentis dissertationis primordia, Deos nimirum virtutem vitiumque hominibus, non aliter quam in stadio athleticis, tribuisse; hoc quidem ut flagitiosae mentis indolisque mercedem, illam probae contra erectaeque praemium. Hi sunt, quibus divina assistit natura, quorum vitam promovet, quos manu sua protegit, et defendit; alios namque ominibus, alios auguriis, hos insomniis, hos monitis, hos sacrificiis conservat. Fieri enim non potest, ut humana mens, quae est ejus imbecillitas, praesertim cum secunda hac vita densissima in caligine, multoque et assiduo praesentium malorum in tumultu versetur ac strepitu, a quibus perturbari eam necesse est, rationis vi omnia assequatur. Quis enim tam aut expeditus, aut providus viator, ut non inter eundem vel in caecam foveam, aut occultum palum, aut praecipitium incidat aliquod, aut scrobem? aut quis tam peritus providusque gubernator, ut mare sine fluctibus aut procellis, sine ventorum impetu, sine ulla perturbatione aeris possit transmittere? quis tam in arte sua versatus medicus, qui non interdum occulto aliquo insperatoque perturbari possit morbo, si praesertim plures, aliusque aliunde accedat, qui omnes disciplinae evertat regulas? aut quis vir tam bonus, qui inoffenso pede nulloque lapsu vitam possit percurrere (cum praesertim non minus

Ὁμήρῳ πολεμεῖν, ἢ τὰ μανθῆα ἀναιρεῖν, ἢ ταῖς φήμαις ἀπιστεῖν, ἢ τὰ ὀνείραλα φεύγειν, ἢ Σωκράτην δὲ εἶναι. Εἰ δὲ ταῦτα μὲν ἔτε ἄπιστα ἢ γῆ, ἔτε ἀδύνατα, ἀπορεῖς δὲ περὶ Σωκράτους· μεταλαβὼν ἐρήσομαί σε, πότερά ἐκ ἄξιον ἢ γῆ τὸν Σωκράτην μοίρας δαιμονίας, ἢ τὸ δυνατόν ἄλλοθι, ἐνταῦθα ἐξασθενεῖ. Ἀλλὰ τὸ μὲν δυνατόν διδῶς, κἀνταῦθα δώσεις, τὸ δὲ ἄξιον ἐκ ἀφαιρήσεις τῷ Σωκράτους. Εἰ τοίνυν ἢ δυνατόν τὸ πρᾶγμα, ἢ ἄξιος Σωκράτης, λείπεταί σοι μὴ περὶ Σωκράτους ἀμφισβητεῖν, ἀλλὰ καθόλου σκοπεῖν, τίς ἢ τῷ δαιμονίᾳ φύσις.

Ζ'. Καὶ τῆτο μὲν σοι παρ' ἐμῷ ἢ αὐθις λελέξεταί· νῦν δὲ ἴθι αὐτὸς πρὸς αὐτὸν ἐκκαθηράμενος ταυτηνὶ τὴν δόξαν, ἵνα σοι ἢ προέλεια γένηται ταῦτα τῷ μέλλοντι λόγῳ, ὅτι θεοὶ ἀνθρώποις ἀρετὴν ἢ κακίαν ἐνειμαν, ὥσπερ ἐν σαρδίῳ ἀγωνισαῖς, τὴν μὲν ἄθλον μοχθηρίας φύσεως ἢ γνώμης ποιησῶς, τὴν δὲ ἐπινίκιον γνώμης ἀγαθῆς ἢ φύσεως ἐρρωμένης, ὅταν κρατῶσι καλοκἀγαθία. Τέτοις ἢ τὸ θεῖον ἐθέλει ξυνίστασθαί τε ἢ συνεπιλαμβάνειν τῷ βίῳ, ὑπερέχον χεῖρα ἢ κηδόμενον· τὸν μὲν φήμαις σώζει, τὸν δὲ οἰωνοῖς, τὸν δὲ ὀνείρασι, τὸν δὲ φωναῖς, τὸν δὲ θυσίαις. Ἀσθενὴς γὰρ ἢ ἀνθρωπίνη ψυχὴ πρὸς πάντα ἐξικνεῖσθαι τοῖς λογισμοῖς, ἅτε περιβεβλημένη ἐν τῷ δευτέρῳ βίῳ πολλὴν ἢ σκοτεινὴν ἀχλὺν, ἢ ἐν πολλῷ ψόφῳ ἢ θορύβῳ τῶν δεῦρο κακῶν διαλείβεσθαι, ἢ ταραττομένη ὑπ' αὐτῶν. Τίς γὰρ ἔτι ταχὺς ἢ ἀσφαλὴς ὁδοιπόρος, ὡς μὴ ἐντυχεῖν βαδίζων χαράδρα ἀφανεῖ, ἢ χάρακι ἀδήλῳ, ἢ κρημνῷ, ἢ τάφρῳ; τίς δὲ ἔτι κυβερνήτης ἀγαθὸς ἢ εὖσυχος, ὡς ἀπείρατος διελθεῖν κλύδωνος, ἢ ζάλης, ἢ πνευμάτων ἐμβολῆς, ἢ αἰέρος τεταραγμένου; τίς δὲ ἔτι ἰατρὸς τεχνικὸς, ὡς μὴ ἐπιτραχθῆναι ἀφανεῖ καὶ ἀνελπίστῳ νοσήματι, ἀλλὰ ἄλλοθεν ὑποφυομένου ἢ ὑπολεμνομένου τῶς τῆς τέχνης λόγους; τίς δὲ ἀνὴρ ἔτι ἀγαθός, ὡς διελθεῖν βίου ἀπλᾶίως ἢ ἀσφαλῶς,

minus difficultatis habeat, quam corpus aegrum, navigatio incerta, via plurimis in locis suffossa) ut non in his gubernatore, et medico, et manu ductore opus habeat Deo? Praeclara res est, fateor, per se virtus, paratuque facillima, et in actionibus humanis efficacissima; verum in materie improba, incerta, plurimae ambiguitatis plenissima versatur, quam fortunam dicunt homines, re caeca, minimeque sibi aequali. Haec cum virtute concreditur, virtuti resistit, cum virtute pugnat, saepiusque illam ex adverso interveniens perturbat. Non aliter quam cum nebulae in aere radios solares occupant, ejusque nobis lumen eripiunt, manet quidem sol non minus, quam ante fuit, pulcher, nobis tamen non apparet; eodem modo virtutem intercipit fortunae interventus, nec enim propterea minus per se pulchra est virtus, sed, tanquam caeca nebula, caligine obducitur, obstruiturque. At tum potissimum adiutorem Deum, sociumque certaminis, ac defensorem requirit.

8. Jam certum est eodem in loco manere Deum, dum coelum regit, omniaque in eo ordinat ac disponit. Ergo immortales quasdam habet potentias, quas secundos immortales vocant, in medio terrae coelique constitutas: hi minus potentes sunt quam Dii, magis quam homines; Deorum ministri, hominum praesides; Diis proximi, hominum curatores diligentissimi. Maximo namque intervallo mortale ab immortali, et aspectu rerum coelestium, et consuetudine disciunderetur; nisi eorum, quos daemonas dicimus, interveniret natura, quae, vinculi instar, ea, quam utraque habet, cognatione, non aliter quam in harmonia quadam imbecillitatem humanam cum pulchritudine conjungeret divina. Non aliter arbitror, quam barbaros videmus ignoratione linguae a Graecis separatos esse; cui rei subveniunt interpretes, qui utrinque verba accepta utrisque deferunt, atque eo modo consuetudine eos jungunt, miscentque inter se et commerciiis: ita ii, quos dixere daemonas, inter Deos sunt hominesque. Hi sunt, qui mortalibus sese offerunt, mortales affantur; qui media in natura hominum versantur, abundeque quicquid humanum desiderat genus, solent praestare. Magnus eorum est numerus:

Ter

DISSERTATIO XIV. 161

λῶς, ὡς σῶμα νοσερόν, ὡς πλῆν ἄδηλον, ὡς ὁδὸν διεσκαμμένην, καὶ μὴ δεηθῆναι ἐν τέτοις κυβερνήτῃ καὶ ἰατρῷ καὶ χειραγωγῷ θεῷ; Καλὸν μὲν γὰρ ἡ ἀρετὴ, καὶ εὐπορώτατον, καὶ δρασικώτατον· ἀλλὰ ἀνακέκρται ὑπὸ πονηρῶ, καὶ ἀσαφεῖ, καὶ μετῇ πολλῷ τῷ ἀδήλῳ, ἣν δὴ καλεῖσιν οἱ ἄνθρωποι τύχην, χρῆμα τυφλὸν καὶ ἀσάθμητον. Ἀντιφιλοσιμεῖται τῇ ἀρετῇ, καὶ ἀντιστατεῖ, καὶ ἀνταγωνίζεται, καὶ πολλάκις αὐτὴν ἀντιπαράττει. Ὡς νέφη αἰθέρια ὑποδραμόντα τὴν ἡλίῳ ἀκτῖνα ἀπέκρυψεν αὐτῷ τὸ φῶς, καὶ ἔστι μὲν καὶ τότε ἥλιος καλός, ἀλλὰ ἡμῖν ἄδηλος· ἔτω καὶ ἀρετὴν ὑποτέμνεσθαι τύχης ἐμβολῇ, καὶ καλὴ μὲν ἡ ἀρετὴ τάγε ἄλλα, ἐμπεσῶσα δὲ εἰς νεφέλην ἄδηλον, ἐπισκιάζεται καὶ διατειχίζεται. Ἐνθα δὴ αὐτῇ θεῷ δεῖ συλλήπτορος, καὶ συναγωνιστῆ, καὶ παραστάτη.

Ἡ Θεὸς μὲν ἐν αὐτὸς κατὰ χώραν ἰδρυμένος οἰκονομεῖ τὸν ἔρανόν, καὶ τὴν ἐν ἔρανῳ τάξιν. Εἰσὶ δ' αὐτῷ φύσεις ἀθάνατοι δεύτεραι, θεοὶ καλούμεναι δεύτεροι, ἐν μεθορίῳ γῆς καὶ ἔρανῷ τεταγμένοι· θεῷ μὲν ἀσθενέστεροι, ἀνθρώπῳ δὲ ἰσχυρότεροι· θεῶν μὲν ὑπηρεταί, ἀνθρώπων δὲ ἐπιστάται· θεῶν μὲν πλησιαῖται, ἀνθρώπων δὲ ἐπιμελέστατοι. Ἡ γὰρ ἂν τῷ διὰ μέσθι πολλῷ τὸ θνητὸν πρὸς τὸ ἀθάνατον διεπείχισθη τῆς ἔρανίς ἐπιόψεως τε καὶ ὁμιλίας, ὅτι μὴ τῆς δαιμονίης ταύτης φύσεως, οἷον ἀρμονίας, κατὰ τὴν πρὸς ἐκάτερον συγγένειαν κατὰ λαβῆς δεσμῷ τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν πρὸς τὸ θεῖον κάλλος. Καθάπερ γὰρ, οἶμαι, τὸ βαρβαρικὸν τῷ Ἑλληνικῷ διήρηται φωνῆς συνέσει, ἀλλὰ τὸ τῶν ἐρμηνέων γένος τὰς παρ' ἐκλήρους φωνὰς ὑποδεχόμενον, καὶ διαπορθμεῦον πρὸς ἐκλήρους, συνῆψεν αὐτῶν καὶ συνεκέρασε τὰς ὁμιλίας· ἔτω δ' αὖ καὶ τὸ δαιμόνων γένος ἐπίμικτον νοεῖται θεοῖς τε καὶ ἀνθρώποις. Τῷτο γὰρ ἔστι τὸ ἀνθρώποις φαυλαζόμενον, καὶ προσφθεγρόμενον, καὶ εἰλόμενον ἐν μέσθι τῇ θνητῇ φύσει, καὶ ἀπωφελῆν ὅσα ἀνάγκη δεῖσθαι θεῶν τὸ θνητὸν γένος. Πολλὴ δὲ ἡ δαιμόνων ἀγέλη.

*Ter sunt mille etenim per terrae uberrima regna,
Gens immortalis, famuli Jovis.*

Horum alii morbis medentur, alii in rebus ambiguis consilium dant, alii occulta nunciant, alii in exercendis auxilio sunt artibus, alii iterum sunt comites; rursus alii urbani, alii sunt rustici, alii sunt marini, alii sunt terrestres; alius rursus aliud corpus habitat, hic Socratem, ille Platonem, ille Pythagoram, Zenonem ille, ille Diogenem; hic terribilis, ille hominum amantissimus, hic civilis, ille militaris; quot denique hominum sunt ingenia, tot et daemonum sunt genera:

*Namque Dei similes peregrinis saepe colonis,
Quolibet induti percurrunt corpore terras.*

At vero si animam mihi ostenderis impiam, scias illam neque incolam, neque vitae suae habere praesidem.

DISSERT. XV.

Iterum quis sit Deus Socratis.

AGEDUM, quaeramus ex hoc Deo (mire enim amat homines, soletque per eorum respondere corpora, sicut per tibi-
bias Ifmenias) quaeramus autem cum Homérico Ulyssē hoc modo:

An Deus es, mortali an semine natus?

Et:

Nam si forte Deus, magno qui vivit Olympo,
nihil responso opus est, naturam tuam novimus.

Sin mage mortalis, quem terra amplectitur alma:

utrum talis es, ut eisdem, quibus nos, affectionibus sis obnoxius, voce eadem utaris, sicut nos nascaris et intereas; an vero terrena omni major substantia, terram solummodo incolas? Cave, ex carne, ossibusque, et sanguine daemonum naturam (jubent enim pro se ut respondeam) aut alio quovis, quod distrahi, dissolvi, liquecere possit,

Τρεῖς γὰρ μύριοι εἰσὶν ἐπὶ χθονὶ πελυβοδείρη
Ἀθάνατοι, Ζηνὸς πρόπολοι.

Οἱ μὲν ἰατροὶ νοσημάτων, οἱ δὲ τῶν ἀπόρων σύμβουλοι, οἱ
δὲ τῶν ἀφανῶν ἄγγελοι, οἱ δὲ τέχνης συνεργάται, οἱ δὲ ὁδὸν
συνέμποροι· οἱ μὲν ἄστικοι, οἱ δὲ ἀγροικικοὶ, οἱ δὲ θαλάττιοι,
οἱ δὲ ἡπειρωτικοί· εἴληχε δὲ ἄλλος ἄλλην ἐστίαν σώματος, ὃ μὲν
Σωκράτην, ὃ δὲ Πλάτωνα, ὃ δὲ Πυθαγόραν, ὃ δὲ Ζήνωννα, ὃ δὲ
Διογένην· ὃ μὲν φοβερός, ὃ δὲ φιλάνθρωπος, ὃ δὲ πολιτικός, ὃ δὲ
τακτικός· ὅσαι φύσεις ἀνδρῶν, τοσαῦται καὶ δαιμόνων·

Καὶ τε θεοὶ ξείνοισιν εἰκότες ἁλλοδαποῖσι,

Παντοῖοι τελέθοντες, ἐπισρωφῶσι πόληας.

Ἐὰν δὲ περ μοχθηρὰν δείξης ψυχὴν, ἀνέσιος αὕτη καὶ ἀνεπι-
στάτητος.

ΛΟΓΟΣ ΙΕ΄.

Ἐτι παρὰ τῷ Σωκράτει δαιμονία.

ΦΕΡΕ, ἐρώμεθα τὸ δαιμόνιον (φιλάνθρωπον γὰρ, καὶ εἰ-
ωθὸς ἀποκρίνεσθαι διὰ σωμάτων ἀνθρωπίνων, ὥς ἡ Ἰ-
σμηνία τέχνη διὰ τῶν αὐλῶν) ἐρώμεθα δὲ ὡδὲ πως,
καλὰ τὸν Ὀμήρεϊ Ὀδυσσεῖα·

Θεὸς νῦν τοι, ἢ βροτὸς ἐσσί;

Εἰ μὲν τις θεὸς ἐσσί, τοὶ ἔρανόν εὐρὺν ἔχουσιν,
ἔδδεν δέϊ λόγων, ἴσμεν γὰρ τὰ σά.

Εἰ δὲ τις ἐσσί βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσιν·

ἄρα τοιῶτον χρῆμα, οἷον ὁμοπαθὲς τε εἶναι ἡμῖν καὶ ὁμόφω-
νον, καὶ ὁμογενὲς καὶ σύγχρονον· ἢ καλὰ μὲν τὴν διάλειαν ἐφέ-
σιον τῇ γῇ, καλὰ δὲ τὴν ἐστίαν κρεῖττον αὐτῆς; Οὐ γὰρ σάρκες
αἱ δαιμόνων φύσεις (ἀποκριτέον γὰρ τοι ὑπὲρ αὐτῶν, κελεύεσι
γὰρ) ἔδδεν ὅσα, ἔδδεν αἶμα, ἔδδεν ἄλλο τι σκεδασόν, ἢ λυόμενον,

fit, aut diffluere, constare existimes. Ex quo igitur? Ante omnia necessitatem naturae eorum hoc pacto videamus. Pugnat inter se primo impatibile et patibile, immortale et mortale, cum rationali irrationale, cum insensibili sensibile, cum inanimato animatum. Jam omne quod est animatum, ex duobus illis est conflatum; aut enim impatibile est et immortale, aut patibile et immortale, aut patibile et mortale, aut irrationale et sensibile, aut impatibile et animatum; atque his quidem gradibus a praestantissimis ad infima paulatim pervenit natura, ordineque descendit. Quod si quid ex his omnibus tollas, jam naturam mutilas: sicut in vocum harmonia fieri videmus, ubi, ut extremae inter se conveniant, efficit media; cum enim ea, quae inter acutissimum est gravissimumque tonum, differentia mediis innitatur vocibus, fit ut apte, idoneeque, et, ut ars postulat, tam quod ad auditum, quam quod ad motum, qui a manu est artificis, procedat illa mutatio.

2. Quod in harmonia fit perfectissima, in natura quoque fieri existima; quare singula constitue hoc modo: Deum immortalem esse et impatibilem, daemonem immortalem esse sed patibilem, hominem mortalem esse et patibilem, bestiam irrationalem sed sensu praeditam, plantam animatam esse et patibilem. Et reliqua quidem nunc praetermittemus, nec aliud quam daemonum considerabimus naturam, quam medium quid inter Deum hominesque esse diximus: ac primum an, sublata ea, utrinque possint consistere extrema. An igitur Deum immortalem dicemus esse, sed patibilem? minime, verum immortale quid, et quod a passione sit remotum. Jam quid de homine? mortale quid, nec passioni obnoxium? ne hoc quidem, sed mortale, et tamen patibile. Ubi igitur relinquemus illud, quod immortale diximus et patibile? necesse est enim ex utroque constitui substantiam, quae ut homine superior, ita inferior sit Deo, si extrema convenire inter se velis; inter duo enim, quae natura separata sunt, omnis, quae inter utrumque est, separabitur communio, nisi communis aliquis utrumque jungat terminus.

3. Exempli

ἢ τηκόμενον, ἢ διαρρέον. Ἀλλὰ τί μὴν; Οὕτωςι πρῶτον θεασώμεθα τὸ ἀναγκαῖον τῆς δαιμόνων ὕσεως. Τὸ ἀπαθὲς τῷ ἐμπαθεῖ ἐναντίον, ἢ τὸ θνητὸν τῷ ἀθανάτῳ, ἢ τὸ ἄλογον τῷ λογικῷ, ἢ τὸ ἀναίσθητον τῷ αἰσθητικῷ, ἢ τὸ ἐμψυχον τῷ ἀψύχῳ. Πᾶν τοίνυν τὴν ψυχὴν ἔχον ἐξ ἐκατέρωιν συγκεκράμενον· ἢ γὰρ ἀπαθὲς τὸ ἀθάνατον, ἢ ἀθάνατον ἐμπαθὲς, ἢ ἐμπαθὲς θνητὸν, ἢ ἄλογον αἰσθητικόν, ἢ ἐμψυχον ἀπαθὲς· καὶ διὰ τούτων ὁδεύει ἡ φύσις κατὰ βραχὺ, ἀπὸ τῶν τιμιωτάτων ἐπὶ τὰ ἀτιμότατα καταβαίνουσα ἐξῆς. Ἐὰν δέ τι τούτων ἐξέλῃς, διέκοψας τὴν φύσιν· ὥσπερ ἐν ἀρμονίᾳ φθόγων τὴν πρὸς τὰ ἄκρα ὁμολογίαν ἢ μέσῃ ποιεῖ, ἀπὸ γὰρ τῆ ὀξύτατης φθόγου ἐπὶ τὸν βαρυτάτον ταῖς διὰ μέσων φωναῖς ἐπερειδομένην τὴν μεταβολὴν ἐμμελῆ ποιεῖ καὶ τῇ ἀκοῇ καὶ τῇ χειρουργίᾳ.

Β'. Τούτῳ τοι νόμιζε γίνεσθαι καὶ ἐν τῇ φύσει, ὅπερ ἐν ἀρμονίᾳ τελεωτάτῃ· καὶ τίθεσο θεὸν μὲν κατὰ τὸ ἀπαθὲς καὶ ἀθάνατον, δαίμονα δὲ κατὰ τὸ ἀθάνατον καὶ ἐμπαθὲς, ἄνθρωπον δὲ κατὰ τὸ ἐμπαθὲς καὶ θνητόν, θηρίον δὲ κατὰ τὸ ἄλογον καὶ αἰσθητικόν, φυτὸν δὲ κατὰ τὸ ἐμψυχον καὶ ἀπαθὲς. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἡμῖν, τὸ νῦν ἔχον, κατὰ χώραν ἔσω, ἐπὶ δὲ τῆς δαιμονίῳ φύσεως περισκοπώμεθα, ἣν φαμὲν μεσότητῃ εἶναι πρὸς ἄνθρωπον καὶ θεόν· ἴδωμεν εἴ πῃ δυνατόν ἐξελέσθαι αὐτὴν, καὶ διασῶσαι τὰ ἄκρα. Ἄρ' ἐν ὃ θεὸς ἀθάνατον μὲν, ἐμπαθὲς δέ; ἔδαμῶς· ἀλλ' ἀθάνατον μὲν, ἀπαθὲς δέ. Τί δὲ ἄνθρωπος, θνητὸν μὲν, ἀπαθὲς δέ; ἔδὲ τούτο· ἀλλὰ θνητὸν μὲν, ἢ μὴν ἀπαθὲς. Πῶς τοίνυν ἡμῖν οἰκήσεται τὸ ἀθάνατον ὁμῶς καὶ ἐμπαθὲς; δεῖ γὰρ συστῆναι ἐξ ἀμφοῖν ὕσιν κοινὴν, κρείττονα μὲν ἀνθρώπῳ, θεῷ δὲ ἐλάττονα, εἰ μέλλει ἔσεσθαι τῶν ἄκρων πρὸς ἀλληλα ἀναλογία· δύο γὰρ πραγμάτων κεχωρισμένων τῇ φύσει χωρισθήσεται καὶ ἢ ἐπιμιξία παντάπασιν, εἰ μὴ τις κοινὸς ὅρος ἀμφοτέρω ὑποδέξηται.

3. Exempli gratia: ignem dicimus calidum et siccum esse: pugnat calidum cum frigido, humidum cum sicco: fieri ergo non potest, ut in aquam convertatur ignis, et in ignem aqua; nec enim frigidum in calidum, nec siccum convertetur in humidum. Hanc pugnam ita conciliare conata est natura, ut pro sequestro illis daret aerem, qui accepto ab igne calido, ab aqua humido, conjunxit ea inter se et sociavit; fitque mutatio et transitus ab igne in aerem ipso calido, ab aere in aquam ipso humido. Rursus calidum quid humidumque aer, frigidum et siccum est terra; pugnat cum humiditate siccitas, cum caliditate frigiditas: nunquam ergo nec in terram aer conversus esset, nisi et illis natura humidum dedisset, quod utriusque litem dirimit, utrumque conjungit, dum humiditatem ab aere, frigiditatem accipit a terra. Jam ut summatim omnia tibi breviter proponam: cum singula horum ex contrariis constent facultatibus, quarum semper alteram si demas partem, addasque alteri, partim alterum separas ab altero, partim alterum cum altero conjungis; hoc modo quae pugnant inter se, nec conjungi poterant, communicant tamen et miscentur, ignis aeri caliditate sua, aer aquae humiditate sua, aqua terrae frigiditate sua, terra igni siccitate sua: sic in eo, de quo agimus, Deus cum daemone commune habet, quod sit immortalis; daemon cum homine, quod patibilis; homo cum bellua, quod sensibilis; bestia cum planta, quod sit animata.

4. Si vis, et corporis nostri dispositionem intueri, videbis ne hic statim transilire naturam, verum medio quodam esse opus, quo temperiem absolvat corporum: capillus namque et unguis osse mollior, nervo tenuior, sanguine siccior, carne est asperior; et, ut breviter dicam, quicquid apte compositum ordinatumque est, medium

γ'. Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω· καλῶμέν τι πῦρ ξηρόν τε καὶ θερμόν· ἐναντίον δὲ θερμῷ μὲν ψυχρόν, ξηρῷ δὲ ὑγρόν· ἀδύνατον δὲ μεταβάλλειν πῦρ εἰς ὕδωρ, καὶ ὕδωρ εἰς πῦρ· ἔτε γὰρ ψυχρόν εἰς θερμότηα, ἔτε ὑγρόν εἰς ξηρότητα μεταβάλλοι ἄν. Οὕτω δὴ τὸν τέτων πόλεμον μετεχειρίσατο ἡ φύσις. Ἐδωκεν αὐτοῖς ὥσπερ ἐκ χειροφόρον τὸν αἶρα, ὃς λαβὼν παρὰ μὲν τῷ πυρὸς τὴν θερμότητα, παρὰ δὲ τῷ ὕδατος τὴν ὑγρότητα, συνεκέρασεν αὐτῶν καὶ συνῆψε τὰς ὁμιλίας, καὶ γίνεσθαι μεταβολὴν καὶ πρόσθασιν, ἀπὸ μὲν τῷ πυρὸς εἰς αἶρα κατὰ θερμότητα, ἀπὸ δὲ τῷ αἶρος εἰς ὕδωρ κατὰ ὑγρότητα. Πάλιν αὖ αἷρ θερμόν τε καὶ ὑγρόν, γῇ δὲ ψυχρόν τε καὶ ξηρόν· ἐναντίον δὲ ξηρότης μὲν ὑγρότηι, ψυχρότης δὲ θερμότηι· ἔκ ἄν ἔν μετέβαλε πότε αἷρ εἰς γῆν, ὅτι μὴ τῆς φύσεως καὶ τέτοις δόξης τὴν τῷ ὕδατος ἔσ' ἂν διαλιπῶσάν τε αὐτὰ καὶ ξυνάγασαν, παρὰ μὲν αἶρος λαβῶσαν τὴν ὑγρότητα, παρὰ δὲ γῆς τὴν ψυχρότητα. Σκόπει δὴ τὸ πᾶν ἔτως συγκεφαλαιωσάμενος βραχεὶ λόγῳ· ἐπειδὴ ἕκαστον τέτων ἐκ δύο συνέστηκε φύσεων ἐναντιῶν, ὧν αἰετὶ τὴν ἑτέραν ἀφαιρῶν μοῖραν, προσθεὶς τῶν ἐπειλατῇ ἑτέρᾳ, καθ' ἡμισυ μὲν χωρίζεις ἐκατέρω ἐκάτερον, καθ' ἡμισυ δὲ συνάτλεις ἐκατέρω ἐκάτερον, τέτον τὸν τρόπον τὰ ἐναντία ἀλλήλοις ἀμικτὰ ὄντα κοινωνεῖ ὅμως καὶ ἀνακινῶνται, καὶ πῦρ αἶρι κατὰ θερμότητα, καὶ αἷρ ὕδατι κατὰ ὑγρότητα, καὶ ὕδωρ γῇ κατὰ ψυχρότητα, καὶ γῇ πυρὶ κατὰ ξηρότητα· ἔτω καὶ ἀναῦθα κοινωνεῖ θεὸς μὲν δαίμονι κατὰ τὸ ἀθάνατον, δαίμων δὲ ἀνθρώπῳ κατὰ τὸ ἐμπαθές, ἀνθρώπος δὲ θηρίῳ κατὰ τὸ αἰσθητικόν, θηρίον δὲ φυτῷ κατὰ τὸ ἐμψυχόν.

δ'. Εἰ δὲ βάλει, καὶ τὴν οἰκονομίαν τῷ σώματι θεάσαι, ὡς ἔδὲ ἐνταῦθα ἡ φύσις μεταπηδᾷ ἀθρώως, ἀλλὰ καὶ ταύτῃ μεσοτήτων τινῶν δεῖ πρὸς τὴν χειραγωγίαν τῆς κρᾶσεως τῶν σωμάτων· θρεῖξ γὰρ περὶ καὶ ὄνυξ ὅς' ἐσ' μαλακώτερον, καὶ νεύρε ἀραιότερον, καὶ αἵματος ξηρότερον, καὶ σαρκὸς τραχύτερον· συνελόντι δὲ εἰπεῖν, παντὶ κρημάτι, ἐν ᾧ τὸ ἡρμοσμένον καὶ τεταγμένον, μεσό-

medium requirit, voces, colores, succi, corpora, rhythmī, figurae, affectiones, sermonesque. Esto: si ex his, quae diximus, constat et immortalem esse Deum et impatibilem, hominem et mortalem et patibilem; sequitur, quod inter duo haec interjectum est, aut impatibile et mortale, aut immortale esse et patibile; quorum alterum fieri non potest, nec enim convenire queat aut congruere mortale et impatibile: restat ergo daemonum naturam et patibilem esse et immortalem, ut alterum cum homine, alterum cum Deo habeat commune; cum hoc quod est immortalis, cum illis autem quod sit passionibus obnoxia.

5. Restat, ut quo pacto sit patibile genus daemonum, et tamen immortale, ostendamus: ac primum de immortalitate ejus. Quodcumque corrumpitur, aut dissolvitur, aut liquefcit, aut scinditur, aut frangitur, aut mutatur et convertitur: aut dissolvitur, ut lutum ab aqua; aut frangitur, ut ab aratro terra; aut liquefcit, ut a sole cera; aut scinditur, ut planta a ferro; aut mutatur convertiturque, ut aqua in aerem, aer in ignem. Requiritur ergo ad naturam daemonis, si immortalis sit, ut nec dissolvi, nec dissipari, nec converti aut mutari, nec frangi possit, aut scindi; si enim horum aliquid subeat, quid obstabit, quo minus immortalis esse desinat? Quomodo autem mori possit, cum anima, quae corpus semel exiit, sit daemon? Quod si anima corpus, quod natura sua corrumpitur, a corruptione tutum praestat, quamdiu simul vivunt; absit, ut corrumpi possit ipsa. In utriusque autem societate continetur corpus, continet anima. Quod si aliud animam continet, non se ipsa; quid hoc erit, aut quis animam excogitabit animae? Quoties enim alterum ita continetur ab altero, ut simul conservetur; necesse est hanc, ut ita dicam, desinere continentiam, cum ad illud perventum est, quod aliud continet, a se vero ipso continetur: quod nisi fiat, ubi ratio-cinatio tandem desinet, quae in infinitum procedet? Propone tibi, exempli gratia, navem, quae mediis quidem in fluctibus versetur; sic tamen, ut plurimis rudentibus petrae cuidam sit astricta, quorum
alter

μεσότητος δεῖ, ἐν φωναῖς, ἐν χροαῖς, ἐν χυμοῖς, ἐν σώμασιν, ἐν ῥυθμοῖς, ἐν σχήμασιν, ἐν πάθεσιν, ἐν λόγοις. Εἶεν· ἔτω τῶν ἐχόντων, εἰ ὁ μὲν θεὸς ἀπαθὴς καὶ ἀθάνατος, ὁ δὲ ἄνθρωπος θνητὸς τε καὶ ἐμπαθὴς, ἀνάγκη τὸ διὰ μέσων τῶν, ἢ ἀπαθὲς θνητὸν εἶναι, ἢ ἀθάνατον ἐμπαθὲς· ὧν τὸ μὲν ἀδύνατον, ὃ γὰρ ἂν ξυνέλθοι ποτὲ εὐδὲ ὁμολογήσαι τῷ θνητῷ τὸ ἀπαθὲς· λείπεται δὴ, τὴν δαιμόνων φύσιν ἐμπαθῇ τε εἶναι καὶ ἀθάνατον, ἵνα τῷ μὲν ἀθανάτῃ κοινωνῇ τῷ θεῷ, τῷ δὲ ἐμπαθεῖ τῷ ἀνθρώπῳ.

εἰ. Πῶς ἔν καὶ ἐμπαθὲς καὶ ἀθάνατον τὸ δαιμόνιον γένος, ὥρα λέγειν· καὶ πρῶτόν γε περὶ τῷ ἀθανάτῃ. Τὸ φθειρόμενον πᾶν ἢ διαλύεται, ἢ τήκεται, ἢ κόπτεται, ἢ ῥήγνυται, ἢ μεταβάλλει καὶ τρέπεται· ἢ διαλύεται, ὥς πηλὸς ὑπὸ ὕδατος· ἢ ῥήγνυται, ὥς ὑπὸ ἀρότρῳ γῆ· ἢ τήκεται, ὥς ὑπὸ ἡλίου κηρός· ἢ κόπτεται, ὥς ὑπὸ σιδήρῳ φυτόν· ἢ μεταβάλλει καὶ τρέπεται, ὥς ὕδωρ εἰς αἶρα, καὶ αἶρ ἐς πῦρ. Δεῖ δὴ τὴν εἰσὶν τῷ δαιμονίῳ, εἰ μέλλει ἔσσεσθαι ἀθάνατος, μὴ διαλύεσθαι, μὴ σκεδάννυσθαι, μὴ τρέπεσθαι, μὴ ῥήγνυσθαι καὶ μεταβάλλειν, μὴ κόπτεσθαι· εἰ γὰρ πέσεται τι τῶν, ἀπολεῖ τὸ ἀθάνατον. Πῶς δ' ἂν καὶ πάθοι, εἴπερ ἐστὶ τὸ δαιμόνιον αὐτὸ, ψυχὴ ἀποδυσσάμενη τὸ σῶμα; Εἰ γὰρ τῷ σώματι τῷ φύσει φθειρόμενῳ παρέχει τὸ μὴ φθίρεσθαι, ἥνικ' ἂν αὐτῷ συνῇ· πολλὰ γε δεῖ φθαρεῖναι αὐτήν. Ἐν γὰρ τῇ συσάσει τὸ μὲν σῶμα συνέχεται, ἡ δὲ ψυχὴ συνέχει. Εἰ δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἕτερόν τι συνέχει, ἀλλὰ μὴ αὐτὴ αὐτήν· τί τῷτο ἔσαι, καὶ τίς ἂν ἐπινοήσαι ψυχὴν ψυχῆς; Ὅταν γὰρ ἕτερον ὑφ' ἑτέρῳ σώζεται συνεχόμενον, ἀνάγκη καὶ παύσασθαι τὴν συνοχὴν ἐπὶ πρᾶγμα προελθῆσαν συνέχον μὲν ἄλλο, συνεχόμενον δὲ ὑφ' ἑαυτῶ· εἰ δὲ μὴ, ποῖ σήσεται ὁ λογισμὸς, προῖων εἰς ἀπειρον; Οἷον εἰ ξυνίη τις ὀλκάδα ἐν κλύδωνι ἐκ πέτρας ποθεὶν καθωρμισμένην διὰ πολλῶν καλῶν, ὧν ἕτερον ἐξ ἑτέρου συνεχόμενον

alter alteri annexus, in petra ipsa, quae firma est et immobilis, affixus definit.

6. Eo modo corpus, quod medio in aestu maris fluctibusque deprehensum jactatur assidue impelliturque, continet anima, anima in tutum recipit, sistiturque: simul vero ac nervi hi, spiritusque, et reliqua, quae tanquam retinacula sunt, quibus tam diu animae adhaesit corpus, deficere incipiunt, perit illud, mergiturque; illa contra sua sponte enatat, se ipsa continet, firmaque manet. Talis anima tum demum daemon vocari incipit, res videlicet coelestis in hanc coloniam e terra transcripta; ut si quis e barbaris ad Graecos, aut ex urbe, quae sine legibus suis ex praescripto tyranni vivit, assiduisque agitur factionibus, in aliam, quae aequis legibus, iusto rege, tranquilla pace fruitur, transferatur. Haud longe mihi abire ab HomERICA imagine haec res videtur. Vulcanum fingit aureo in clypeo duas sculpsisse urbes; in quarum altera sunt

convivia, festus et Hymen,

et tripudia, et cantus, taedarumque magna copia; in altera vero bella, contentiones, rapinae, pugnae, ululatus, luctusque audiuntur, et gemitus. Hoc inter terram interest ac coelum: ibi enim longa ac profunda pax est, cantuque, ac divinis choreis plena sunt omnia; hic vario dissonoque strepitu, infinitis negotiis disensionibusque omnia miscentur. Cum ergo ex his locis eo se contulerit anima, corpusque suum exuerit, ac terrae corrumpendum reliquerit, eodem tempore ac lege daemon fit ex homine, purisque oculis spectacula intuetur sua, nulla corporis obducta caligine, nulla figurarum diversitate turbata, nulla aeris densitate interclusa; sed ita, ut ipsum pulchrum oculis intueatur suis, plenoque perfruatur gaudio: hic de vita praeterita cum cogitat, vicem dolet suam; cum de praesenti, gaudet et gratulatur sibi: deplorat et cognatas animas, quae adhuc in terris volvuntur; velletque, quo est erga homines amore, versari cum illis, labantesque fulcire. Munus hoc illis interea a Deo im-

μενον τῇ ξυνδέσει τελευτᾷ ἐπὶ τὴν πέτραν, χρῆμα ἑστὸς καὶ ἑδραῖον.

ς'. Τοιᾷτον ἡ ψυχὴ· σῶμα ἐν σάλῳ αἰεὶ καὶ κλύδωνι νηρόμενον καὶ κραδαινόμενον καὶ σειόμενον συνέχει αὐτὴν, καὶ καθορμίζει, καὶ ἱστησιν· ἐπειδὴν δὲ ἀποκάμῃ τὰ νεῦρα ταυτὶ, καὶ τὸ πνεῦμα, καὶ τὰ ἄλλα τὰ ὥσπερ καλῶδια, ἐξ ὧν τέως προσώρμισο τῇ ψυχῇ τὸ σῶμα, τὸ μὲν ἐφθάρη καὶ κατὰ βυθῶν ὤχετο, αὐτὴ δὲ ἐφ' ἑαυτῆς ἐκνηξαμένη συνέχει τε αὐτὴν καὶ ἰδρύται. Καὶ καλεῖται ἡ τοιαύτη ψυχὴ δαίμων ἥδη, θρέμμα αἰθέριον, μετοικισθὲν ἐκ γῆς ἐκεῖ· ὥσπερ ἐκ βαρβάρων εἰς Ἑλληνας, καὶ ἐξ ἀνόμου καὶ τυραννεμένης καὶ σασιωρικῆς πόλεως εἰς εὐνομεμένην καὶ βασιλευομένην καὶ εἰρηνικὴν πόλιν. Ἐγγύτατα γάρ μοι δοκεῖ ἔχειν τὰ γινόμενον Ὀμηρικῇ εἰκόνι. Οἷον φησὶν ἐκεῖνος χαλκεῦσαι τὸν Ἥφαιστον ἐπὶ χρυσῆς ἀσπίδος πόλεις δύο·

Ἐν τῇ μὲν ῥα γάμοι τ' ἔσαν, εἰλαπῖναι τε, καὶ χοροὶ, καὶ παιᾶνες, καὶ δαδρχαί· ἐν δὲ τῇ πόλεμοι, καὶ σάσεις, καὶ ἀρπαγαί, καὶ μάχαι, καὶ ὀλολυγαί, καὶ οἰμωγαί, καὶ σόνοι. Τῆτο δύνασθαι καὶ γῇ πρὸς αἰθέρα· ὁ μὲν γὰρ, εἰρηναῖόν τι χρῆμα, καὶ παιάνων μεσὸν, καὶ θεῶν χορῶν· ἡ δὲ πολυφωνίας, καὶ πολυεργίας, καὶ διαφωνίας. Ἐπειδὴν γὰρ ἀπαλλαγῇ ψυχὴ ἐνθένδε ἐκεῖσε, ἀποδυσαμένη τὸ σῶμα, καὶ κατὰ λιπῶσα αὐτὸ τῇ γῇ φθαρησόμενον, τῷ αὐτῷ χρόνῳ καὶ νόμῳ δαίμων αὐτ' ἀνθρώπων, ἐποπτεύει μὲν αὐτὴ τὰ οἰκεία θεάματα καθαροῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς, μήτε ὑπὸ σαρκῶν ἐπιπροσθεμένη, μήτε ὑπὸ χρωμάτων ἐπιταραττομένη, μήτε ὑπὸ σχημάτων παντοδαπῶν συγχεομένη, μήτε ὑπὸ αἰέρος θολερῶ διαλειχιζομένη, ἀλλὰ αὐτὸ κάλλος αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς ὁρῶσα, καὶ γαννυμένη· οἰκτεῖρσα μὲν αὐτὴν τῇ πρόσθεν βίῃ, μακαρίζουσα δὲ τῇ παρόντι· οἰκτεῖρσα δὲ καὶ τὰς συγγενεῖς ψυχὰς, αἱ περὶ γῆν σρέφονται ἔτι, καὶ ὑπὸ φιλανθρωπίας ἐθέλουσιν αὐταῖς συναγελάζεσθαι, καὶ ἐπανορθῶν σφαλλομένας. Προστέτακται δὲ αὐτῇ ὑπὸ τῆς θεᾶς ἐπιφοιτᾶν τῇ γῇ, καὶ ἀναμίγνυσθαι

impositum est, ut cuicunque hominum generi, cuicunque fortunae, animo, atque arti assistant: hac lege, ut bonis auxilium ferant; qui injuria afficiuntur, ab ea vindicent; qui inferunt, puniant.

7. Ita tamen, ut non omnis daemon agat omnia, sed et ibi singulis singula distincta sunt ministeria, aliud alii. Et hoc est, cur daemonum genus patibile dicamus esse, quo quidem uno Deo concedit. Id enim, cui singuli, cum adhuc in terris versarentur, maxime addicti fuerunt, ne hic quidem plane omittunt: etiam nunc medicinam exercet Aesculapius, robur Hercules, bacchatur Bacchus, divinat Amphilocho, navigant Castores, judicat Minos, Achilles armatur. Et Achilles quidem insulam circa mare Ponticum contra Istrum incolit: templum ibi Achillis et arae sunt: nec facile quisquam eo, nisi re prius divina facta, accesserit; ea rite peracta, insulam conscendit. Viderunt saepenumero nautae juvenem flava insignem coma, aureisque armis tripudium saltantem militare: alii ipsum quidem non viderunt, sed cantantem tantum ad arma audiverunt; alii rursus et viderunt, et audiverant simul. Factum est, ut et inscius aliquis in insula obdormierit, quem Achilles excitavit, in tentorium deduxit, epulo excepit: vinum Patroclus fundebat, citharam pulsabat Achilles; etiam Thetin adfuisse aiebat, aliosque Deos. Hector vero, prout Ilienses tradunt, terram incolit suam; qui saepenumero per campum saltare, armisque fulgurare visus est. Ego, quod ad me attinet, nec Achillem vidi, nec Hectorem: vidi autem in summa navis parte Castores, stellas scilicet lucidas, quae navem in tempestate dirigebant; vidi et Aesculapium, sed non in somnis; vidi et Herculem, sed vigilans.

μίγνυσθαι πάση μὲν ἀνδρῶν φύσει, πάση δὲ ἀνθρώπων τύχῃ ἢ γνώμῃ ἢ τέχνῃ· ἢ τοῖς μὲν χρηστοῖς συνεπιλαμβάνειν, τοῖς δὲ ἀδικημένοις τιμωρεῖν, τοῖς δὲ ἀδικῶσι προσιθέναι τὴν δίκην.

Ζ'. Ἀλλ' ἐχὶ δαιμόνων πᾶς πάντα δρᾷ, ἀλλ' αὐτοῖς διακέρηται καὶ κεῖ τὰ ἔργα, ἄλλο ἄλλω. Καὶ τὸ τό ἐστιν ἀμέλει τὸ ἐμπαθές, ὃ ἐλατῆται δαίμων θεῶ. Ὡς γὰρ εἶχον φύσεως, ὅτε περὶ γῆν ἦσαν, ἐκ ἐθέλῃσι ταύτης παντάπασιν ἀπαλλάττεσθαι· ἀλλὰ ἢ Ἀσκληπιὸς ἰᾶται νῦν, ἢ ὁ Ἡρακλῆς ἰσχυρίζεται, ἢ Διόνυσος βακχεύει, ἢ Ἀμφίλοχος μαντεύεται, ἢ οἱ Διόσκυροι ναυίλλονται, ἢ Μίνως δικάζει, ἢ Ἀχιλλεὺς ὀπλίζεται. Ἀχιλλεὺς νῆσον οἰκεῖ εὐθὺ Ἰσθμὸν κατὰ τὴν Ποντικὴν θάλατταν, Ἀχιλλέως ναὸς, ἢ βωμοὶ Ἀχιλλέως· ἢ ἐκὼν μὲν ἐκ ἂν τις προσέλθῃ, ὅτι μὴ θύσων· θύσας δὲ ἐπιβαίνει τῆς νεώς. Εἶδον ἤδη ναῦται πολλαὶς ἄνδρα ἡίθεον, ξανθὸν τὴν κόμην, πηδῶντα ἐν ὅπλοις· τὰ ὅπλα χρυσᾶ· οἱ δὲ εἶδον μὲν ἐδαμῶς, ἤκυσαν δὲ παιανίζοντες· οἱ δὲ ἢ εἶδον, ἢ ἤκυσαν. Ἦδη δὲ τις ἢ καλέδαρθεν ἄκων ἐν τῇ νήσῳ, ἢ αὐτὸν Ἀχιλλεὺς ἀνίστησι, ἢ ἐπὶ σκηνὴν ἄγει, ἢ εὐωχεῖ· ὁ Πάτροκλος ὦνοχόει, Ἀχιλλεὺς ἐκιδάριζεν, παρεῖναι δὲ ἔφη ἢ τὴν Θέτιν, ἢ ἄλλων δαιμόνων χορόν. Ὁ δὲ Ἐκτωρ κατὰ χώραν μένει, ὡς ὁ Ἰλίου λόγος, ἢ φαντάζεται πηδῶν ἀνὰ τὸ πεδῖον, ἢ ἀστράπλων. Ἐγὼ δὲ τὸν μὲν Ἀχιλλέα ἐκ εἶδον, ἐδὲ τὸν Ἐκτορα· εἶδον δὲ ἢ Διοσκύρου ἐπὶ νεώς, ἀσέρας λαμπρῆς, ἰθύνονας τὴν ναῦν χειμαζομένην· εἶδον ἢ τὸν Ἀσκληπιόν, ἀλλ' ἐχὶ ὄναρ· εἶδον ἢ τὸν Ἡρακλέα, ἀλλ' ὕπαρ.

DISSERT. XVI.

Utrum disciplinae sint reminiscantiae.

C R E T E N S I S quidam Athenas olim venit, Epimenides nomine, qui Atheniensi populo mira quaedam, nec admodum creditu facilia, adferebat: Se, cum aliquando clara luce in Dictaei Jovis antrum secessisset, multos ibi annos alto sopore oppressum fuisse, Deosque in somnis vocesque eorum usurpasse, atque ita veritati litasse et justitiae. Qua fabula nihil aliud videtur mihi indicare voluisse Epimenides, quam vitam hanc animae humanae respectu nihil aliud quam longum, multorumque annorum, esse somnium: quod tamen persuasisset facilius, si Homeri versus, ubi de somniis poeta agit, adjunxisset. Vult enim ille alibi, duas esse somniorum (nam ita vocat) caducorum portas, alteram eburneam, corneam alteram: jam somnia illa, quae per corneam transeunt, vera esse, et fide digna; altera contra inania, et fallacia, nihilque, quod vigilantibus in mentem venire possit, animo offerre. Eodem pertinebat Epimenidis sive fabula, sive vera historia. Somnium enim revera haec vita nostra est, quo in corpore hoc defossus ille animus satietate nimia et crapula vix unquam de veritate rerum somniat, et haec ipsa, quae videt, per eburneam plerisque portam adveniunt; cum contra, si pura alibi ac sobria sit anima, et quam minime haec sive crapula afflat sive satietas, huic verisimile sit alteram per portam advenire somnia, eaque ipsa manifesta, ac distincta, veroque quam proxima. Hoc Epimenidis fuit somnium.

2. Primus vero Pythagoras Samius dicere ausus est, interitum esse corpus suum, animam vero mortis immunem, seniique, evoluturam esse; priusquam enim huc veniret, extitisse olim. Crediderunt vero et hoc homines, et quod olim corpore alio in terra vixisset,

ΛΟΓΟΣ ΙΣ'.

Εἰ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις.

Α Φίκελό ποτε Ἀθήναζε Κρηῆς ἀνὴρ, ὄνομα Ἐπιμενίδης, καμίζων λόγον, ἔτωσὶ ρηθέντα, πισεύεσθαι χαλεπόν· Ἐν τῷ Διὸς τῷ Δικλαίῳ τῷ ἄντρῳ κείμενος ὕπνῳ βαθεῖ ἔτη συχνὰ, ὅναρ ἔφη ἐνλυχεῖν αὐτὸς θεοῖς καὶ θεῶν λόγοις, καὶ ἀληθείᾳ, καὶ δίκῃ. Τοιαῦτα ἅτλα διαμυθολογῶν ἠνίττετο, οἶμαι, ὁ Ἐπιμενίδης, ὡς ἄρα ὁ ἐν γῇ βίος ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς ὀνειράλι ἔοικε μακρῷ καὶ πολυεῖ. Πιθανώτερος δ' ἂν ἦν καὶ τὰ Ὀμήρου ἔπη προσθεῖς τῷ αὐτῷ λόγῳ, ἃ περὶ ὀνείρων ἐκείνος. Λέγει γάρ περ Ὀμηρος δύο εἶναι πύλας ἀμνηνῶν ὀνείρων, τὴν μὲν ἐξ ἐλέφαντος, τὴν δὲ ἐκ κεράτων· τὰς μὲν ἔν δια κεράτων ἰόντας ἀτρεκέεις τε εἶναι, καὶ πιθανὸς πισεύεσθαι· τὰς δὲ ἐτέρας σφαλερὰς, καὶ ἀπαλεῶνας, καὶ μηδὲν ὑπαρῆ ἐπὶ τὴν ψυχὴν φέροντας. Ταύτῃ τοι ἔτεινε καὶ ὁ Ἐπιμενίδης εἴτε μῦθος, εἴτε καὶ ἀληθὲς λόγος. Ἐνύπνιον γάρ τι ἐστὶν ἀτεχνῶς ἔτωσὶ ὁ δεῦρο βίος, καθ' ὃν ἡ ψυχὴ καλορρωγμένη ἐν σώματι ὑπὸ κόρου καὶ πλησμονῆς μόλις πως ὀνειρώττει τὰ ὄντα, ἔρχονται δὲ ταῖς μὲν τῶν πολλῶν ψυχαῖς ὄνειροι δι' ἐλεφαντίνων πυλῶν· εἰ δὲ περ τίς ἐστι καθαρὰ ψυχὴ καὶ νηφάλιος, καὶ ὀλίγα ὑπὸ τῷ δεῦρο κόρου καὶ τῆς πλησμονῆς ἐπιλαραττομένη, εἰκὸς περ ταύτῃ δι' ἐτέρων ἰόντα ἀπαλῶν ὀνειράλια σαφῆ, καὶ διακεκριμένα, καὶ ἐγγύτατα τῷ ἀληθεῖ. Οὗτος ἦν ὁ Ἐπιμενίδης ὕπνος.

β'. Πυθαγόρας δὲ ὁ Σάμιος πρῶτος ἐν τοῖς Ἑλλησιν ἐτόλμησεν εἰπεῖν, ὅτι αὐτῷ τὸ μὲν σῶμα τεθνήξει, ἡ δὲ ψυχὴ ἀναπλάσσει οἰχήσεται ἀθανάτης καὶ ἀγήρω· καὶ γὰρ εἶναι αὐτὴν, πρὶν ἢ κεῖν δεῦρο. Ἐπίστευον δὲ αὐτῷ οἱ ἄνθρωποι ταῦτα λέγοντι, καὶ ὅτι ἤδη πρότερον γένοιτο ἐν γῇ ἐν ἄλλῳ σώματι, Εὐφορβος.

xisset, Euphorbus Trojanus. Quippe et hoc ipsum ita persuadebat: Forte fortuna Minervae templum intrabat, in quo multa variaque dona cum videret, inter alia clypeum, forma Phrygium, vetustate jam detritum invenit: hunc se novisse dixit; in Iliaco enim praelio ab eo creptum sibi fuisse, a quo et interfectus est. Quae verba cum vehementer admirarentur cives, detraxerunt clypeum, in quo inscriptionem hanc invenerunt: PALLADI MINERVAE AB EVPHORBO MENELAVS. Si vis, et aliud tibi referam. Homo fuit Proconnesius, cuius corpus aliquandiu humi jacebat, non plane quidem sine spiritu, ita tamen, ut vix quicquam superesset vitae, mortique esset quam proximum: interim anima, relicto corpore, in coelo adinstar avis errabat, omniaque infra se posita videbat, terram, mare, fluvios, urbes, gentes, hominumque affectiones, et naturas quaslibet; mox reversa, corpus intrabat denuo ac erigebat, quo velut instrumento usa, quaecunque usquam viderat, narrabat.

3. Quid ergo haec Epimenidis, Pythagorae, ac Aristeae volunt sibi? aliudne existimas, quam otium, quod vir bonus a voluptatibus, reliquisque corporis affectionibus agit, cum a tumultu illius vindicata anima, penitus in se mentem convertit suam, atque ita denuo, relictis rerum simulachris, ipsam contemplatur veritatem? Nihil certe aliud hoc, quam suavis quidam somnus est, in quo somnia quidem quamplurima, verissima tamen omnia, se nobis offerunt: non aliud, quam si alis quibusdam in altum noster erigeretur animus, non supra summa tantum montium juga, quamdiu in caliginoso hoc et confuso versatur aere; sed longe sublimius, in immutabili illo aethere, a serenitate simul et quiete ad contemplationem veritatis leniter deductus. Quae autem est tandem ea deducendi ratio, aut quo potissimum convenienter eam designabimus nomine? an disciplinam, an eodem cum Platone nomine reminiscentiam dicemus? an utrumque simul, hoc et illud, ut duo videlicet rei uni tribuamus nomina? Talis ea est ergo reminiscentia, quale illud, quod interdum oculo accidit; cui cum semper videndi adsit potentia,

Εὐφορβος δὲ εἶναι ὁ Τρώς τότε. Ἐπίστευον δὲ ὧδε· Ἀφίκετο εἰς Ἀθηναίους νεῶν, ἧ πολλὰ μὲν ἦν καὶ παντοδαπὰ ἀναθήματα, ἐν δὲ τοῖς καὶ ἀσπίς, τὸ μὲν σχῆμα Φρυγία, ἀπὸ δὲ χρόνου ἐξίτηλος· εἶπεν ἔν, ὅτι γνωρίζω τὴν ἀσπίδα, ἀφείλετο δὲ με ὅσπερ καὶ ἀπέκλεινε τότε ἐν Ἰλίου ἐν τῇ μάχῃ. Θαυμάσαντες οἱ ἐπὶ χώριοι τὸν λόγον, καθεῖλον τὸ ἀνάθημα, καὶ ἦν ἐπίγραμμα· ΠΑΛΛΑΔΙ ΑΘΗΝΑΙ ΜΕΝΕΛΕΩΣ ΑΠΟ ΕΥΦΟΡΒΟΥ.

Εἰ δὲ βάλει, καὶ ἄλλον αὖ λόγον διέξειμί σοι. Προκοννησίῳ ἀνδρὶ τὸ μὲν σῶμα ἔκειτο ἐμπνέον μὲν, ἀλλ' ἀμυδρῶς καὶ ἐγγύτατα θανάτῳ· ἡ δὲ ψυχὴ ἐκδύσα τῷ σώματι, ἐπλανᾶτο ἐν τῷ αἰθέρι, ὅρνετος δίκην, πάντα ὑποπλάθωμένη, γῆν, καὶ θάλατταν, καὶ πόλιν, καὶ πόλεις, καὶ ἔθνη ἀνδρῶν, καὶ παθήματα, καὶ φύσεις παντοίας· καὶ αὐθις εἰσδυομένη τὸ σῶμα καὶ ἀναστήσασα, ὥσπερ ὀργάνῳ χρωμένη, διηγείτο ἅτλα εἶδε τε καὶ ἤκουσε, παρ' ἄλλοις ἄλλα.

γ. Τί δὴ ποτ' ἔν Ἐπιμενίδης καὶ Πυθαγόρας καὶ Ἀριστέας ἐθέλουσιν αἰνίττεσθαι; ἄλλα τί, ἢ τὴν σχολὴν τῆς ψυχῆς τῷ ἀγαθῷ ἀνδρὶ ἀπὸ τῶν τῷ σώματι ἡδονῶν καὶ παθημάτων, ὅταν ἀπαλλαγεῖσα τῷ περὶ ἐκεῖνο ταράχῃ, καὶ ἐπιστρέψασα εἰς ἑαυτὴν τὸν νῦν, ἐμπαλιν ἐντυγχάνῃ τῷ ἀληθεῖ αὐτῷ, ἀφεμένη τῶν εἰδώλων; Τῷτο ἔοικε μὲν ὑπνῷ καλῷ, καὶ μεσῷ ἐναργῶν ὀνειράτων· ἔοικε δὲ ψυχῆς πλήσει μελαρσίῳ, ἔχ' ὑπὲρ ἁκρῶν φερομένης τῶν ὀρῶν ἐν ἀχλυώδει καὶ ταραττομένῳ τῷ αἰθέρι, ἀλλ' ὑπὲρ τῷτον ὑψὲς ἐν σταθερῷ αἰθέρι, γαλήνῃ καὶ ἡρεμίας αὐτὴν παραπεμπέσης ἀλύπως ἐπὶ τὸ ἀληθὲς ἐπὶ τὴν ὄψιν. Τίς δὲ ὁ τῆς παραπομπῆς τρόπος, καὶ τί ἂν αὐτὴν ἐμμελῶς ὀνομάζωμεν; ἄρα γε μάθησιν, ἢ Πλάτωνι ὁμοφώνως ἀνάμνησιν; ἢ δύο θησόμεθα ὀνόματα πράγματι ἐνὶ, μάθησιν καὶ ἀνάμνησιν; Τὸ δὲ ἐστὶ τοῖστον, οἷον τὸ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν πάθος· σύνεσι μὲν γὰρ αὐτῷ ἡ ὄψις αἰεὶ, ἥδη δὲ πρὶν ὑπὸ

tentia, nonnunquam tamen caligo aut tenebrae viam ipsam obfident, quae a contemplatione rerum oculum avertant: accedit ergo ars, quae licet videndi illi non tribuat potentiam, impedimentum tamen tollit, liberumque radiis egressum concedit. Puta animam nostram talem esse videndi potentiam, quae ea, quae sunt natura, perspicit et cognoscit; huic communi corporum evenire calamitate, ut caligo offusa eripiat aspectum, aciem obtundat, propriumque lumen extinguat; accedere postea rationis artem, quae tanquam medicus scientiam illi quidem non confert, aut praebet novam, sed eam quam habet, licet tenuem admodum confusamque ac vacillantem, erigit.

4. Sicut ergo gravidis artem simul manumque obstetricia admovet, foetum excipit, dolores mitigat, simulque foetum jam maturum in lucem educit, puerperamque dolore liberat: eodem modo animae jam gravidae, jam partui propinquae obstetricatur ratio; ita tamen, ut quamplurimae vel obstetricum imperitia, vel dolorum vehementia, vel ignavia abortiantur seminum; paucae contra raraeque ad finem suum perveniant animae, finem dico perfectum ac plenum, quique a majoribus non degeneret suis. Ipsa autem animi conceptio mens dicitur, partitudo sensus, partus ipse reminiscentia; sed et omnes animae natura pariunt, partitudo sensu sustinent, pariunt ratione. Sicut igitur nihil sine semine, nec aliud a semine, ut homo ex homine, bos e bove, olea ex olea, vitis e vite nascitur; sic etiam, si veritatem intelligat animus, necesse est vera illa esse, quae animo insita sunt semina: quod si sunt, etiam semper fuerunt; si semper fuerunt, immortalia sunt. Ut nihil aliud sit, quam quaedam, ut ita dicam, eorum, quae in animo sunt, efflorescentia seminum, scientia, ac matura vere perfectio; quam contra ignorantiam dicunt, nihil aliud, quam quidam quasi torpor eorum.

συμφορᾶς ἐπιχυθεῖσα ἀχλὺς, καὶ ἀμφιέσασα τὸ ὄργανον, διε-
τείχισεν αὐτῇ τὴν πρὸς τὰ ὁρώμενα ὁμιλίαν· ἡ δὲ τέχνη παρ-
ελθῆσα ὄψιν μὲν ἐκ ἐνεποίησε τῷ ὀφθαλμῷ, τὸ δὲ ἐνοχλῆν
παραταγῆσα ἀπεκάλυψεν αὐτῇ τὸν ἔξω δρόμον. Νόμιζε δὲ καὶ
τὴν ψυχὴν ὄψιν τινὰ εἶναι διορατικὴν τῶν ὄντων φύσει καὶ ἐπι-
σήμενα· ὑπὸ δὲ τῆς τῶν σωμάτων συμφορᾶς ὑποκεχύσθαι αὐτῇ
πολλὴν ἀχλὺν, καὶ συλχεῖν τὴν θέαν, καὶ ἀφαιρεῖσθαι τὴν ἀκρί-
βειαν, καὶ ἀποσβεννύναι τὸ οἰκτεῖον φῶς· προσιόντα δὲ αὐτῇ τεχνί-
την λόγον, ὥσπερ ἰατρὸν, ὃ προσιθέναι αὐτῇ φέροντα ἐπισήμεν,
πρᾶγμα ὃ μήπως ἔχει, ἀλλ' ἐπεγείρειν ἣν ἔχει μὲν, ἀμυδρὰν
δὲ καὶ ξυνδεδεμένην καὶ κατηβαρῆσαν.

δ'. "Ὅνπερ ἔν τρόπον καὶ ταῖς κύσασι προσάγασα ἡ μαιευ-
τικὴ τὰς χεῖρας σὺν τῇ τέχνῃ ὑποδέχεται τὸ κύμενον, καὶ
θεραπεύει τὰς ὀδύνας, καὶ ἐξάγει τὸ τελεσφορηθὲν εἰς φῶς, καὶ
ἀπαλλάττει τῆς ὀδύνης τὴν φέρουσαν· τῆτον τὸν τρόπον καὶ λό-
γος μαιεύεται ψυχὴν κύσαν καὶ ὠδίνων μεσὴν· ἀλλὰ πολλαὶ
ἀμβλισκάνουσιν, ἡ δὲ ἀτεχνίαν τῶν μαιεμένων, ἡ διὰ σφοδρό-
την τῶν ὠδίνων, ἡ διὰ ἀμβλύτητα τῶν σπερμάτων· ὀλίγαι δὲ
πε καὶ σπάνιοι ψυχαὶ τελεσφόροι, ὧν τὰ ἔκτονα σαφῇ καὶ διηρ-
θρωμένα καὶ γνήσια τῶν πρώτων πατέρων. "Ὀνομα δὲ τῇ μὲν
ψυχῇς κυήσει νῆς, τῇ δὲ ὠδίνι αἴσθησις, τῇ δὲ ἀπολέξει ἀνά-
μνησις· κύσει δὲ πᾶσαι μὲν ψυχαὶ φύσει, ὠδίνουσι δὲ ἔθει,
τίκτουσι δὲ λόγῳ. "Ὡσπερ ἔν ἀδύνατον φῦναι τι ἄνευ σπέρμα-
τος, καὶ ἄλλοιον ἢ οἷα τὰ σπέρματα, ἄνθρωπον μὲν ἐξ ἀνθρώπου,
βῆν δὲ ἐκ βοῆς, καὶ ἐξ ἐλαίας ἐλαίαν, καὶ ἐξ ἀμπέλους ἀμπελον·
ἔτω καὶ εἴ τι ἀληθὲς ἡ ψυχὴ ξυνίησι, ἀνάγκη ἀληθῆ εἶναι
ταυτὶ τὰ σπέρματα ἐμπεφυλευμένα τῇ ψυχῇ· εἰ δὲ ἦν, καὶ αἰεὶ
ἦν· αἰεὶ δὲ ὄντα, καὶ ἀθάνατα ἦν. Καὶ τῆτό ἐστιν ἀμέλει τὸ
περὶ τὰς ἐπισήμας γινόμενον σπερμάτων ψυχῇς ἄνθος καὶ τε-
λεσφόρησις. "Ὁ δὲ καλῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἄγνοιαν, τί ἂν εἴη ἄλλο,
ἢ ἀργία τῶν σπερμάτων;

5. Quod si corpori similis sit anima, morti videlicet obnoxia et corruptioni, si dissolvatur et putrescat, magnifice de ea loqui vereor: sicut nec magnifice de corpore loqui possum; caduca namque, periculisque proxima, dubia, incerta, intemperansque res ejus respectu homo est. Si talis sit animus, nec scire quicquam, nec reminisci poterit, nec discere. Facilius enim cera sole liquefacta impressam sigilli imaginem servaret, quam disciplinam animus, si quidem sit corpus; mutatur enim corpus omne, ac movetur, celeriterque, Euripi instar, huc illuc fertur, nunc ex infantia in pubertatem excrescit, nunc ex juvenia in senectutem delabitur. Talem esse animum, neque Pythagorae, neque Platonis concedunt oracula. Sed nec id judicavit, qui praeceffit eos, Homerus, cui etiam apud inferos loquuntur animae, ac ne ibi quidem divinare desinunt. Idem fere dicit citharoedus ille apud eum alibi:

Sponte mea didici, tribuerunt numina musam.

Nec fallitur: sponte enim discit animus, scientiamque a Diis natura sua copiose consequitur. Nisi forte reliqua, quotquot sunt, animalia sponte opera sua cognoscere, nec praeceptorem ullum agnoscere dicamus, non ad fortitudinem leones, non ad fugam cervos, non ad cursum equos; ut aves taceam, quas in arborum culminibus spontanea arte nidus suos contexere, araneasque, quas spontaneo filo retia sua in aere suspendere, sicut et lustra serpentes, et antra pisces, natura mater docuit; quod omnes denique animalium artes, singulae generi suo, ad salutem tuendam a natura donatae sunt: homini autem cunctorum animalium, quod ad intellectum attinet, facile principi insititiam, forisque inductam tribuamus scientiam? Apage: alterum enim necesse est, ut aut invenerit, quod scit, aut didicerit; quorum utrumque per se infirmum est, nisi natura adfit scientia. Qui invenit enim, quomodo utetur invento, si usum ignoret illius? Si enim mediterraneus aliquis, ut est apud Homerum, cuidam occurrat, qui temonem navis gestat, dicet,

Vannum hominem gestare humeris ingentibus illum . . .

Quaeram

έ. Εἰ μὲν ὅν τοιούτον ἐσιν ἡ ψυχὴ, αἶον καὶ τὸ σῶμα, θνη-
τὸν καὶ φθειρόμενον, καὶ λυόμενον, καὶ σηπόμενον, ἔδεν ἔχω περὶ
αὐτῆς σεμνὸν εἰπεῖν· ἔδὲ γὰρ περὶ σώματος σεμνὸν ἔδεν εἰ-
πεῖν ἔχω, ἐφήμερον γὰρ τὸ θρέμμα, καὶ ἀκροσφαλὲς φερόμενον,
ἄπισον, ἀσαφές, καὶ ἔμπληκτον. Εἰ τοιούτον ἡ ψυχὴ, ὅτε τι οἶδεν,
ἔδὲ ἀναμιμνήσκειται, ὅτε μαθαίνει. Θάττον γὰρ ἂν φυλάξαι
σφραγίδος τύπας κηρὸς ὑπὸ ἡλίου τηκόμενος, ἢ ψυχὴ μάθημα,
εἰπὲρ ἐστὶ σῶμα· πᾶν γὰρ σῶμα ῥεῖ, καὶ φέρεται ὀξέως, Εὐρίπαι
δίκην, ἄνω καὶ κάτω, νῦν μὲν ἐκ νηπιότητος εἰς ἡβὴν οἰδαῖνον,
νῦν δὲ ἐξ ἡβης εἰς γῆρας ὑπονόςεν καὶ ὑποφερόμενον. Ἄλλ' ἔ
τοιούτον χρεῖμα εἶναι τὴν ψυχὴν μαυλεύεται ὅτε Πυθαγόρας, ὅτε
Πλάτων· ἄλλ' ἔδὲ ὁ πρὸ τούτων Ὅμηρος, ὃ καὶ ἐν ἄλλῃ διαλέ-
γῳναι αἱ ψυχαί, καὶ εἰσι μαυλικάι τότε. Λέγει δὲ περὶ αὐτῶ
καὶ αἰοιδὸς ἀνὴρ,

Αὐτοδίδακλος δ' εἰμὶ, θεοὶ δέ μοι ὤπασαν ὁμφὴν.

Καὶ ἀληθῆ λέγει· αὐτοδίδακλον γὰρ τι χρεῖμα ἀτεχνῶς ἡ ψυ-
χὴ, καὶ τὸ εἰδέναι παρὰ θεῶν τῇ φύσει εὖ ἔχον. Ἡ τὰ μὲν
ἄλλα ζῶα αὐτοδίδακλα πρὸς τὰ αὐτῶν ἔρτα καὶ ἔδεις εἰπεῖν ἔ-
χει διδασκάλας, ἔ λεόντων πρὸς ἀλκὴν, ἔκ ἐλάφων πρὸς φυ-
γὴν, ἔχ ἵππων πρὸς δρόμον· ἀλλὰ καὶ ὀρνίθων γένος αὐτοδί-
δακλον ἐπ' ἀκρῶν φυλῶν ἐμηχανήσατο καλιαδάς αὐτεργῶ τέχνη,
καὶ ἀράχλαι αὐτοφυεῖ μίτῳ θήρατρα ἐν αἰέρι, καὶ ἐρπετὰ φωλεῖς,
καὶ ἰχθύες χηραμῆς, καὶ ὅσαι ἄλλων ζώων τέχναι πρὸς σωτηρίαν
ἐκάστῳ γένει σύμφυτοι· ἀνθρώπῳ δὲ ἄρα τῷ νοερωτάτῳ τῶν ὄν-
των ἐπὶ κλητὸν ἤξει τὸ εἰδέναι; Οὐκ ἐν ἤξει ποτέ· ἀνάγκη γὰρ ἢ
εὐρόντα εἰδέναι, ἢ μαθόντα, ὧν ἐκάτερον ἀσθενές, ἔχ ὑπέσσης
ἐπιστήμης φύσει· Ὅ τε γὰρ εὐρών, πῶς ἂν χρεῖσαιτο τῷ εὐρε-
θέντι, μὴ γνωρίσας αὐτῷ τὴν χρεῖαν; καὶ γὰρ ἡπειρώτης ἀνὴρ
καθ' Ὅμηρον οἶασι ἐνλύχη, φήσει,

Ἀθηνηλοισὶν ἔχειν ἀνὰ παιδίμῳ ὤμῳ.

Quaeram, unde didicerit? ex eo enim, qui nescit, scire non potest: fin ex eo, qui scit; quaeram ex praeceptore, quo pacto et ipse didicerit? necesse enim et hunc vel invenisse, vel didicisse. Quod si invenit; rursus quaeram, quo pacto uti potuit, si non intellexerit? fin ex alio didicit, libebit et hunc interrogare, Quando autem definemus tandem, quove loco consistet discendi ex aliis modus? Necesse est enim tandem ad eum nos deducat, qui non didicit, sed invenit: cui eadem illa dicemus.

6. Atque ita sponte, ad id quod quaeritur, nos deducat ratio. Propria enim animae est inventio, quae spontanea, genuinaque, et agnata est nobis; neque aliud, quam opinionum est in animo excitata veritas, quarum excitatio atque ordinatio scientia dicitur. Ipsam, si lubet, cum milite confer, qui castris extra ordinem passim oberrat suum et vagatur: aut potius, ut Homerum sequamur, fingamus noctem esse, quietemque in castris profundam, aliosque omnes ordine somno sepultos altissimo jacere;

*At non Atriden pastorem Agamemnona gentis
detineat, qui ordine omnes excitet, aciemque instruat,
equites et robora primum,*

In medio jubeat timidas procedere turmas.

Tale quid existima et in animo fieri nostro, noctem videlicet, somnumque in ea, qui cogitationes ejus opprimat, oboriri profundum; rationem autem imperatorem esse, aut regem, vel quodcunque eam appellare velis, qui singulos adeat, sopitos excitet, excitatos ordine disponat. Somnum ipsum oblivionem, excitationem e somno reminiscentiam voca, curam vero conservationemque eorum, quos jam ordinavit ratio, memoriam. Excitatur autem paulatim reminiscentia, dum aliud ex alio inquirat anima, et a praesenti ad id, quod futurum est, quasi manu deducitur; videre etiam in actionibus humanis ejusmodi reminiscentias licet.

“Οθεν μαθών; παρὰ μὲν τῷ ἐκ εἰδότος ἐκ ἂν μάθοι· παρὰ δὲ τῷ εἰδότος καὶ μάθοι, ἐρήσομαι τὸν διδάξαντα, πῶς καὶ ἔτος ἔγνω; Οὐκ ἔν καὶ ἔτος ἢ εὗρεν, ἢ ἔμαθεν· καὶ εἰ μὲν εὗρε, τὰ αὐτὰ ἐρήσομαι, πῶς ἐχρήσατο τῷ εὗρεθέντι, μὴ γνωρίσας; εἰ δὲ ἔμαθε παρ’ ἄλλου, πάλιν ἡδὺ ἐκεῖνον διέρεσθαι. Καὶ ποῖ σῆσομεθα, ἄλλον ἄλλου διδάσκαλον ἀνερωπῶντες; Ἀφίξει γὰρ ποιε λογισμὸς προῖων ἐπὶ τὸν ἐκ μαθόντα, ἀλλ’ εὗρόντα· πρὸς δὲ τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ῥητέον.

ς. “Ἦκει τοίνυν ἡμᾶς ὁ λόγος φέρων ἐπὶ τὸ ζητέμενον. Ἡ δὲ γὰρ ψυχῆς εὗρεσις, αὐτογενής τις ἔσται, καὶ αὐτοφυής, καὶ ξύμφυτος, τί ἄλλο ἐστὶν ἢ δοῦναι ἀληθεῖς ἐπεγείρομεναι, ὧν τῇ ἐπεγέρσει τε καὶ συνάξει ἐπιστήμη ὄνομα; Εἰ δὲ βάλει, καὶ ταύτης εἰκαζέ μοι τὸ γινόμενον στρατιώτῃ πλανωμένῳ καὶ διακεχυμένῳ· ἢ καθ’ Ὀμηρον μᾶλλον, νύξ μὲν ἔστω καὶ ἡσυχία πολλή κατὰ τὸ στρατόπεδον, καὶ ὕπνος βαθὺς τῶν ἄλλων ἀπάντων κειμένων ἐξῆς.

Ἄλλ’ ἐκ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν,
ὕπνος ἔχεν· ἄλλ’ ἐπιὼν καὶ ἐξανιστὰς ἕκαστον καὶ συνάττων,

Ἴππῆας μὲν πρῶτα σὺν ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν,
Πεζῆς δ’ ἐξόπιθεν εἴσεν πολέας τε καὶ ἐσθλὰς,

Ἐρκος ἔμεν πολέμοιο, κακὸς δ’ ἐς μέσσον ἔλασσε.

Τοιοῦτον ἡγῶ καὶ περὶ τὴν ψυχὴν γίνεσθαι, νύκτα πολλήν, καὶ ὕπνον βαθὺν τῶν τῆς ψυχῆς νοσημάτων· τὸν δὲ λόγον αὐτὸν, τὸν στρατηγὸν ὄντα, ἢ βασιλέα, ἢ ὁ, τι περ ὀνομάζων χαίρεις, ἐπιόντα τούτων ἕκαστον καὶ ἐπεγείροντα καὶ συνάττωντα. Κάλει δὲ τὸν μὲν ὕπνον λήθην, τὴν δὲ ἀνάστασιν αὐτῶν ἀνάμνησιν, μνήμην δὲ τὴν φυλακὴν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν συναχθέντων. Γίγνεται δὲ ἡ ἀνάμνησις κατὰ βραχὺ, ἕτερον ἐξ ἑτέρου θηρεύσεως τῆς ψυχῆς, καὶ χειραλωτῆς ὑπὸ τῷ παρόντος ἐπὶ τὸ μέλλον· ὁποῖον ἀμέλει περὶ τὰς τῶν δεῦρο πραγμάτων ἀναμνήσεις γίγνεσθαι.

ζ. “Ἄδει

7. A Demodoco in Phaeacum convivio canitur,

Lis Laertiaden Pelidenque inter Achillem.

Adest Ulysses, cantilenam audit, auditam agnoscit, lachrymasque effundit. Quis igitur dubitet, quin ab hoc tanquam principio ad reliqua, quae ibi gesserat, ejus abierit animus, corpusque una cum Phaeacibus ibidem loci potaverit, pars altera in Ilio fuerit; dum singula, quae ibi viderat, memoria ruminat, infinitaque, quae ad tempus illud conspexerat, uno hoc admonitus, tanquam praesentia cernit iterum? Quid, quod saepe aliquis lyram cum videt, de amasio suo cogitat, qui tractavit eam? agilis namque et expedita est reminiscentia. Sicut enim ea, quae facile moventur corpora, motum tamen impulsusque manus requirunt, a quo initium cum semel acceperunt, diutissime eum conservant; sic mens nostra, ut in memoriam redeat, exiguum nata principium, quod a sensibus accipit, longe lateque plurima reminiscitur. Res enim singulae, five praesentes eae, five anteaetae sint, quas semel contemplatus est animus, aliquo inter se cohaerent modo; aut tempore, sicut noctem dies, juventutem senectus, ver aestas excipit; aut affectione, ut pulchritudinem amor, contumeliam ira, secundam fortunam gaudium, adversam moeror sequitur; aut loco, ut,

Pharinque, Spartamque, columbiferam quoque Thisben;
aut distributione,

Boeotis dux Peneleos et Leitus heros,
Arcefilausque, Prothoenorque, Cloniusque;
aut potentia,

Jupiter, Ajacis da vel magni Diomedis,
Divitis aut sortem regis prodire Mycenae.

8. Sensus igitur, qui tanquam in vestibulo constituti sunt animae, simulac rei alicujus arripuerint initium, mentique tradiderint, mens vicissim haec arripit, reliquaue hujus intuetur beneficio; donec ea, quae vel temporis, vel naturae, vel distributionis, vel loci, vel honoris, vel potentiae ratione inter se cohaerent, omnia simul percurrit.

Ζ'. Ἄδει ὁ Δημόδοκος ἐν τῇ Φαιάκων δαιτὶ,

Νείκος Ὀδυσσῆος ἢ Πηλεΐδew Ἀχιλῆος.

Ὀδυσσεὺς παρῶν, ἀκέων τῆς ὥδης, γνωρίσας δακρύει. Ἄρ' ἔν
 ἔκ εἰκὸς, ἐπιλαβομένης αὐτῷ τῆς ψυχῆς τοιαύτης ἀρχῆς, ὁδεύ-
 ειν ἐπὶ τὰ ἐκεῖ ἔργα, ἢ τὸ μὲν σῶμα αὐτῷ συμπίνειν τοῖς
 Φαίαιξιν, αὐτῷ μένον· τὴν δὲ ψυχὴν γίγνεσθαι τῆς μνήμης ἐ-
 κεῖ ἐν Ἰλίῳ ἀναπεμπαζομένης ἕκασον ὧν εἶδε τέως, ἢ ἰᾶσαν
 ἐπὶ πολλὰ τῶν ἐαυτῆς θεαμάτων, ἀπὸ μικρᾶς ἀρχῆς; Ἦδη τίς
 ἢ λύραν ἰδὼν, ἐμνήσθη τῶν παιδικῶν τῶν χρησαμένων τῇ λύ-
 ρᾳ· κῆφον γάρ τι χεῖμα ἀνάμνησις ἢ εὐκολον. Καὶ ὥσπερ τὰ
 εὐκίνητα τῶν σωμάτων τῷ χεὶρὶ προάγοντος δεῖται, ἢ παραλα-
 βόντα τὴν ἐξ ἐκείνης ἀρχὴν φυλάττει ἐπὶ πολὺ τὴν κίνησιν·
 ἔτω ἢ ὁ νῆς ἐπιλαβόμενος πρὸς μνήμην βραχείας ἀρχῆς, ἢν
 ἢ αἰσθήσις αὐτῷ ὁρέγει, ἐπὶ πολλὰ χωρεῖ προῖων κατὰ ἀνά-
 μνησιν. Ἐκασον γὰρ οἶμαι τῶν ὄντων ἢ γεγονότων, οἷς ἢ ψυχὴ
 ἐνέτυχεν, ἀκολαθίαν ἔχει, ἢ κατὰ χρόνον, ὥς ἐπὶ ἡμέρας νύξ,
 ἢ ἐπὶ νεότητι γῆρας, ἢ ἐπὶ χειμῶνι ἔαρ· ἢ κατὰ πάθος, ὥς
 κάλλει ἔρως ἐπιγίγνεται, ἢ προπηλακισμῷ ὀργή, ἢ ἡδονῇ εὐ-
 τυχίαις, ἢ λύπῃ συμφοραῖς· ἢ κατὰ τόπον,

Φαῖριν τε, Σπάρτην τε, πολυτρήρωνά τε Θίσβην·

ἢ κατὰ νόμον,

Βοιωτῶν μὲν Πηνέλεως ἢ Λήϊτος ἦρχον,

Ἀρχεσίλαός τε, Προθοήνωρ τε, Κλόνιός τε·

ἢ κατὰ δύναμιν,

Ζεῦ πάτερ, ἢ Αἴαντα λαχεῖν, ἢ Τυδέος υἱόν,

Ἦ αὐτὸν βασιλῆα πολυχρῦσοιο Μυκῆνης.

ἢ. Ἄτε ἔν ἐν προθύροις τῆς ψυχῆς αἱ αἰσθήσεις ἰδρυμέναι,
 ἐπειδάν τινος ἐφάψωνται ἀρχῆς, ἢ παραδῶσι τῷ νῷ, ἐπιλα-
 βόμενος ταύτης, διορᾷ τὰ λοιπὰ, ἢ διεξέρχεται ἐπὶ τὰ ἀκό-
 λαθα, ἢ χρόνῳ, ἢ φύσει, ἢ νόμῳ, ἢ τόπῳ, ἢ τιμῇ, ἢ δυνάμει.

A a a

Ὡσπερ

currit. Sicut enim in longa aliqua tenuique hasta fieri videmus, ut extremam qui partem movet, motum illum ad alterum usque finem per totam diffundat; aut in longo protensoque fune, primam qui partem quatit, totum necessario, eunte ad finem usque motu illo, movet: ita exiguo tantum ad recordationem rei totius menti opus est initio. Jam praeclarae indolis homo, et ad virtutem natus, illud a se sumit initium, mox viam ingreditur, mentisque contemplationes tanquam itinere instituto petit, quas et assequitur, et recordatione volvit, ac memoria: at qui minus a natura consecutus est, Socrate opus habet, non qui doceat quicquam, sed tantum interroget, ac examinet; ipse enim, quae vera sunt, respondet. Quis autem respondebit, quæ ignorat? nisi quis hominem existimet, qui manu deducitur dum incedit, non incedere. Quid autem inter eum interest, qui manu ducit, et qui interrogat; aut eum, qui incedit, et qui respondet? alter enim a se actionem habet, alter confirmat illam et regit. Sed neque ille qui manuducitur, discit incedere; neque qui interrogatur, discit respondere: et tamen uterque, alter quidem incedit, potest enim; alter respondet, novit enim; uterque autem utrumque confirmat, et juvat.

9. Corpus enim a natura habet, quod incedit, quod ratiocinetur, animus; qui si aeternus est, ut est revera, necesse est ab aeterno intellectus illi rerum inesse et scientias. Cum vero duplici vita fruatur anima, altera pura, clarissima, nullis exercitata calamitatibus; altera turbida, concitata, diversisque fortunae intricata casibus: hic dum versatur, obscuritate plurima perfusa est et caligine, et, quod temulenti solent, capitis vertigine laborat. Inter haec non secus quam immodica vini ingurgitatione exaestuans, non longe abest ab infania; nisi quod interdum se colligit, ut neque plane vacillet, neque omnino sincera utatur ratione, sed in ignorantiae rationisque sedeat confinio. Postquam vero hinc illuc
tanquam

DISSERTATIO XVI. 187

Ὡς περ γὰρ ἐπὶ τῶν μακρῶν ἢ λεπτῶν δόξατων, ὁ τὸν σύ-
ρακα κλονήσας παρέπεμψε τὴν κίνησιν διὰ παντὸς τῆς δόξας
μέχρι τῆς αἰχμῆς· ἢ ὥς περ τῶν μακρῶν ἢ διαλελειμένων κά-
λων ὁ διασεύσας τὴν ἀρχὴν, παραδίδωσι τὴν κίνησιν τῷ ὅλῳ,
βαδίζουσιν ἐπὶ τὸ πέρας· ἔτω ἢ τῷ νῶ βραχείας ἀρχῆς δεῖ
πρὸς ἔννοιαν τῶν πραγμάτων ὅλων. Ὁ μὲν δὴ εὖ πεφυκὼς ἀνὴρ,
ἢ πρὸς ἀρετὴν εὐδρομώτατος, αὐτὸς παρ' αὐτῆς τὴν ἀρχὴν λα-
βὼν, πορεύεται, ἢ ἐφοδεύει, ἢ ξυλλαμβάνει, ἢ ἀναπεμπάζε-
ται τῇ μνήμῃ τὰ τῆς νῆ θεάματα· ὁ δὲ ἥττον δεινός, δέεται τῆς
Σωκράτους, αὐτῆς μὲν διδάσκοντος εὐδὲν, διερωτῶντος δὲ ἢ δια-
πυνθανομένου, ὁ δὲ ἀποκρίνεται τὰ ληθῆ αὐτά. Τίς ἂν ἔν ἀπο-
κρίνηται, ἢ μήπω οἶδε; πλὴν εἰ μὴ ἢ τὸν βαδίζοντα, χειραγω-
γῶντος ἑτέρου, φήσει τις μὴ βαδίζειν αὐτόν. Τί τοίνυν δια-
φέρει ὁ χειραγωγῶν τῆς ἀνερωτῶντος, ἢ τί διαφέρει ὁ βαδί-
ζων τῆς ἀποκρινομένου; ὁ μὲν γὰρ ἑαυτῷ παρέχει τὴν ἐνέρ-
γειαν, ὁ δὲ ἐκείνῳ τὴν ἀσφάλειαν. Ἀλλ' ἔτε ὁ χειραγωγώ-
μενος μανθάνει βαδίζειν, ἔτε ὁ ἀνερωτῶμενος ἀποκρίνεσθαι μαν-
θάνει· ἀλλ' ἑκάτερος, ὁ μὲν βαδίζει, δύναται γάρ· ὁ δὲ ἀπο-
κρίνεται, οἶδε γάρ· ξυνεπιλαμβάνουσι δὲ πρὸς ἀσφάλειαν ἑκα-
τέρῳ ἑκάτερος.

Σ. Σῶμα μὲν βαδισικὸν τῇ φύσει, ψυχὴ δὲ λογισικὴ τῇ
φύσει· εἰ δ' ἔστιν ἀθάνατος, ὥς περ ἔστιν, ἀνάγκη περ αὐτῇ τῆτο
ἐξ αἰδίδι ἐνεῖναι, τὰς νοήσεις τε ἢ ἐπισήμας τῶν πραγμάτων.
Ἄτε δὲ, οἶμαι, διττῷ βίῳ ἢ ψυχὴ συνεχομένη, τῷ μὲν καθαρῷ
ἢ διαυγεί, ἢ ὑπὸ μηδεμιᾶς συμφορᾶς ἐνοχλημένῳ, τῷ δὲ
θολερῷ, ἢ τελαραμένῳ, ἢ ἐν παντοίαις τύχαις φερομένῳ· ἐν-
ταῦθα μὲν ἀσαφείας ἐμπέπλησαι, ἢ καρηθαρεῖ, αὐτὸ ἐκείνο τὸ
τῶν μεθύοντων πάθος. Τέτοις γάρ περ φλεγμαίνουσα ἢ ψυχὴ
ὑπὸ τῆς ἀνέδης πότῃ, ἐγγύτατα μὲν τείνει μανίας· ἥδη δὲ περ
ἀνακαλεῖται αὐτήν, ἢ ἔτε ἀκριβῶς σφάλλει, ἢ τε σαφῶς λο-
γίζεται, ἀλλ' ἐν μεθορίῳ μένει ἀγνοίας ἢ λογισμῶ. Ἐπειδὴν δὲ
ἀπαλ-

tanquam e Cimmeriorum terra se subduxerit, claroque frui coeperit aethere, nec amplius cum corpore, morbisve, aut ullis luctatur calamitatibus; tum demum veritatem ipsam perspicit, puraque ratione assequitur; tum in Deorum, Deorumque filiorum, recepta consortium supra summos coeli cum iis vagatur fornices, divinaeque aciei adscribitur, cui imperator praeest, ac dux Jupiter; tunc integra utitur memoria, nunc tantum reminiscitur; tunc confidit sibi, nunc errat tantum. Praeclarus nihilominus animus, et qui corporis sui hospitem bonum nactus est Deum, etiam hic a tumultu se vindicat; relictoque quantum in se est corporis consortio, quae vel vidit ibi, vel audivit, ruminat memoria. Nec aliud est cur Mnemosynen Musarum matrem esse tradant poetarum fabulae; nihil enim aliud Musae sunt illis, quam scientia, chorus videlicet divinus, opusque Jovis, quas producit, ordinatque Mnemosyne. Colamus Musas, colamus Mnemosynen.

DISSERT. XVII.

Quid sit Deus secundum Platonem.

DE natura daemonum cum disputatur, rationem rationi facile patior opponi, nec contentionem hanc reprehendo; tantum abest ut indignum quid, aut a viri boni ratione alienum absurdumve ab eo committi existimem, qui vel secum ipse, vel cum aliis de daemone, an sit, quid, et quantus inquirat: et tamen in hac quidem quaestione nomen ipsum, de quo agitur, manifestum est; ejus vero, de quo quaeritur, tum abstrusa est essentia, tum potestas controversa. Nunc autem cum de Deo dicere institui, quid agam potissimum? Qua verborum amoenitate, qua vocabulorum luce, qua carminis orationisve harmonia mihi, vel aliis, id, de quo nunc quaeritur, ostendam? Si enim Plato, quo homine

DISSERTATIO XVII. 189

ἀπαλλαγῇ ἢ ψυχὴ ἐνθένδε ἐκείσε, ὥσπερ ἐκ τῆς Κιμμερίων γῆς ἐπὶ λαμπρὸν αἰθέρα ἐξελθῶσα, ἐλευθέρα μὲν γενομένη σαρκῶν, ἐλευθέρα δὲ ἐπιθυμιῶν, ἐλευθέρα νόσων, ἐλευθέρα συμφορῶν· τότε διορᾷ ἢ λογίζεται τὰ ληθῆ αὐτὰ, θεοῖς ἢ θεῶν παισὶ συγγιγνομένη ὑπὲρ ἄκραν τὴν ἕραν ἁψίδα, συμπεριπολῶσα ἢ συληλαγμένη στρατιᾷ θεῶν ὑπ' ἡγεμόνι ἢ στρατηγῷ τῷ Διὶ· ἢ μέμνηται μὲν ἀληθῶς τότε, ἀναμιμνήσκειται δὲ νῦν ἐκείνων· ἢ θαρσεῖ μὲν τότε, σφάλλεται δὲ νῦν. Ἡ δὲ ἐρρωμένη ψυχὴ, ἢ χρηστῷ δαίμονι συγκεκληρωμένη, κἀνταῦθα ἀντέχει τῷ μυκηθμῷ, ἢ κατὰ δύναμιν ἀπαλλάττει αὐτὴν τῆς πρὸς τὸ σῶμα ὁμιλίας, τὴν μνήμην ἐγείρει ἐκείνων τῶν θεαμάτων, ἢ ἐκείνων τῶν ἀκυσμάτων. Τῆτο ἄρα ἢ οἱ ποιηταὶ τὴν Μνημοσύνην αἰνίττονται μεσῶν μῆτέρα, μέσας μὲν τὰς ἐπισήμας ὀνομάζοντες, ἡγάθεον χορὸν, ἢ ἔργον Διὸς, ὑπὸ Μνημοσύνης ἢ γεννωμένας ἢ συνιαττομένας. Θεραπεύωμεν τὰς μέσας, θεραπεύωμεν τὴν Μνημοσύνην.

ΛΟΓΟΣ ΙΖ΄.

Τί ὁ Θεὸς κατὰ Πλάτωνα.

ΠΕΡΙ μὲν δαιμόνων ἀμφισβητῶν λόγον λόγῳ φέρω, ἢ ἀνέχομαι τὴν εἰσίν, ἢ εἰδὲν δεινὸν, εἰδὲ πλημμελεῖς, εἰδὲ ἔξω τρόπῳ ἡγῶμαι δεῖν τὸν ἀμφισβητῶντα πρὸς ἑαυτὸν ἢ πρὸς ἄλλον, εἰ ἔστι τὸ δαιμόνιον, ἢ τί, ἢ ὅποσον· ἢ γὰρ ἦν ἐνταῦθα τὸ μὲν ὄνομα δῆλον, ἢ δὲ εἰσία ἀφανές, ἢ δὲ δύναμις ἀμφισβητήσιμον. Νῦν δὲ δὴ τίς γένωμαι, περὶ Θεῶν λέγων; ποῖον κάλλος ῥημάτων περιβαλόμενος, ἢ ποῖον φῶς ἐξ ὀνομάτων σαφειάτων πορισάμενος, ἢ τίνα ἁρμονίαν ὥδῃς ἐκ λόγου ἁρμολύμενος, δείξαίμι ἂν ἑμαυτῷ ἢ ἄλλῳ τὸ νῦν ζητῶμενον; Ὅποτε γὰρ εἰδὲ ὁ εὐφρονότατος τῶν ὄντων Πλάτων,

mine nihil unquam rerum natura, ne Homero quidem excepto, vidit facundius, ne nunc quidem omnibus, cum de Deo agit, plane satisfecit; sed non nemo reperitur, qui ex alio sententiam Platonis audire se postulet; operam ludere videatur, si quis ingenii vulgaris homo disputationi huic se parem iudicet: nisi forte idem agere velimus, quod ille, qui sitienti homini, cui fluvijs adest limpidus plenusque, qui et visu jucundissimus, et gustu fit suavissimus, optimeque nutriat, ex imbelli aliquo fonticulo, quique nulla ex parte cum superiori conferendus sit, potum necessarium adferat. Plane quod de noctua dicitur, quae cum interdiu ad solem caliget, nocte lumen aliquod ab igne quaerit. Si quis enim aliud dicendi genus requirit, cum in Platonica oratione versatur, aut si quis lucem illam obscuram minusque illustrem arbitratur; idem ille nec solem cum oritur, nec lunam cum fulget, nec Hesperum cum occidit, nec Luciferum cum surgit, unquam videbit.

2. Subsisce paululum: nunc enim propemodum, quis sit dissertationis hujus usus et ratio, intelligo. Illud ipsum hic fit, quod in iis, qui metalla effodiunt, qui, cum terram ipsi caedant, aurum educant, ejus tamen naturam dignoscere non possunt; sed aliis hoc relinquunt, qui admoto igne explorent. Ego primam Platonis lectionem metallo similem facio, et quidem auro mero: quod deinde sequitur, aliam artem requirit, quae examinare id, quod habet, et rationis subsidio tanquam igne purgare possit, atque ita aurum purum exploratumque satis ad usum suum convertere. Si nobis ergo veritatis ipsius, non minus quam auri, vena manifesta est, et quidem copiosa atque opulenta, nec minus tamen alia arte opus est, quae hoc ipsum exploret; age ejus artis in hac quaestione, in qua agitur, quid secundum Platonem sit Deus, subsidium imploremus.

3. Fingamus ergo loqui posse hanc ipsam artem, atque ex nobis scire velle, quo animo ad hanc disputationem accedamus? an quod divinam omnino in rebus naturam esse ipsi non putemus, ac ne prima quidem Dei cognitione instructi accedamus? an vero quod
vel

εἰ καὶ πρὸς Ὅμηρον παραβάλλειν ἐθέλοις, ἔπω καὶ νῦν ἀξιο-
 χρεως πιστεύεσθαι περὶ Θεῶ λέγων, ἀλλ' ἐτέρωθέν τις πυθέ-
 σθαι ποθεῖ τὴν Πλάτωνος δόξαν, σχολῇ γ' ἂν τις ἐπιτολμή-
 σαι τῷ λόγῳ, νῦν καὶ βραχὺν ἔχων· πλὴν εἰ μὴ καὶ ἀνδρὶ δι-
 ψῶνι ποταμῷ παρόντος καθαρεῖ καὶ πολλῷ, ἰδεῖν ἠδύς, καὶ πι-
 εῖν προσηνεσάτω, καὶ θρέψαι γονιμωτάτω, ἄλλοθεν ποθεν ἐκ πη-
 γῆς ἀσθενὲς καὶ ἥττον τὰ αὐτὰ ἀγαθῆς ἀρυσάμενοι κομίζοιμεν
 τῷ διψῶντι ἀναγκαῖον πόλιν. Ὅποῖόν φασι τὴν γλαῦκα πά-
 σχειν, πρὸς μὲν τὸν ἥλιον ἀμαυρωμένην, θηρεύουσιν δὲ ἐν
 νυκτὶ ἔκπυρον φῶς. Εἰ γάρ τις ἐς τὰς Πλάτωνος φωνὰς ἐμπε-
 σὼν ἐτέρων δεῖται λόγων, καὶ εἰ τῷ τὸ ἐκεῖθεν φῶς ἀμαυρὸν
 δακεῖ, καὶ ἥκιστα μελέχον αὐγῆς σαφές· ἔτος ἔδ' ἂν τὸν ἥλιον
 ἴδοι ἀνίσχοντα, ἔδὲ τὴν σελήνην λαμπρυνομένην, ἔδὲ τὸν Ἑσπε-
 ρον καλιδυόμενον, ἔδὲ τὸν Ἑωσφόρον φθάνοντα.

β'. Ἐχ' ἀτρέμας· νῦν γάρ τοι ἡρέμα ἐννοῶ, οἷον ἂν εἴη
 τὸ πάθος τῷ τοιῷδε λόγῳ. Αὐτὸ ἐκεῖνο, οἷον τὸ τῶν μεταλλ-
 λέων· ἔτοι γάρ πε κόπροντες τὴν γῆν, ὀρύσσοντες τὸν χρυ-
 σόν, ἔχ' ἱκανοὶ διαγινώσκειν τὴν τῷ χρυσῷ φύσιν, ἀλλὰ ἔστιν
 ἔρπον βασανιζόντων τὸν χρυσόν ἐν πυρὶ. Εἰκάζω δὴ τὴν μὲν
 πρώτην ὁμιλίαν τῶν Πλάτωνος λόγων μετὰ τινὶ ἀτεχνῶς
 χρυσῷ· τὸ δὲ ἐπὶ τῷ τῷ, ἐτέρας δεῖται τέχνης, ἢ τὸ λη-
 φθὲν δοκιμάζεσθαι, καὶ ἐκκαθαίρεσθαι λόγῳ, ὡς πυρὶ, χρῆσθαι
 ἤδη δύναται ἀκηράτῳ καὶ βεβασανισμένῳ τῷ χρυσῷ. Εἰ τοί-
 νυν δήλη μὲν ἡ μεταλλεία τῷ ἀληθῆς καὶ μεγαλόδωρος καὶ ἀ-
 φθονος, δεῖ δὲ ἡμῖν τέχνης ἐτέρας πρὸς βάσανον τῷ ληφθέν-
 τος· φέρε, παρακαλῶμεν τὴν τέχνην ταύτην ξυνεπιλαβέσθαι
 ἡμῖν τῷ παρόντος λόγῳ, τί πότ' ἐστὶ τὸ Θεῖον κατὰ Πλάτωνα
 σκοπεμένοις.

γ'. Εἰ ἔν ἔροίλο ἡμᾶς ἡ τέχνη φωνὴν λαβῆσα, πότερα τοί-
 κων ἔχ' ἡγόμενοι αὐτοί τι εἶναι Θεῖον ἐν τῇ φύσει, ἔδὲ ἔχοντες
 καθάπαξ ἐννοίαν Θεῶ, ἀμφισβητῶμεν; ἢ περὶ Πλάτωνος, ἢ
 αὐτοί

vel de Platonis, vel de aliis, quas ipsi peculiariter habemus, opinionibus, et quas cum illius non convenire arbitramur, disputemus? atque hoc fateri nos; illam instare rursus, et scire e nobis velle, quae sint illae, et qualem esse Deum judicemus? Quid respondebimus? o bone, aut quid Deum esse dicemus? Anne secundum illud,

Incurvis humeris, atrum, crispoque capillo?

Risu dignum merito ejusmodi responsum videbitur, quamvis augustiorem etiam formam Jovi tribuas, *nigra supercilia, comam auream, qua caelum moveat*. Haec enim omnia ob imbecillitatem oculorum, sermonis penuriam, animi caliginem, sapientissimi coniecere mortalium; dum quam quisque pulchritudinis concipere speciem poterat maximam, in eam quasi mentis imaginatione sublati, poetae simul et philosophi, Deo assignant.

4. Quod si concionem cogas, omnesque simul artes uno decreto convenire jubeas, ac de Deo ex iis quaeras; putasne aliud pictorem, aliud statuarium, aliud poetam, aliud dicturum esse philosophum? Imo ne Scythia quidem, et Graecus, et Persa, et Hyperboreus. Verum enimvero in aliis videbis alia, nec unquam eadem statuere homines; nec enim bonum idem omnibus, nec idem omnibus malum, nec idem turpe aut honestum. Ut de legibus et jure taceam, quae pro cujusque placito in omnes ita partes distrahuntur et vellicantur; ut non modo non gens cum gente, sed nec urbs cum urbe, nec familia cum familia, nec homo cum homine, nec unus aliquis interdum secum ipse consentiat:

Talis namque animi mens est mortalibus aegris,

Qualem quoque die genitor jubet esse Deorum.

5. In hac tanta pugna, contentione, atque opinionum varietate, in eo leges ubique terrarum atque opiniones convenire videbis, Deum esse unum, regem omnium et patrem; huic multos additos esse Deos alios, qui supremi illius filii sint, et quasi in imperio collegae. In eo Graecus cum barbaro, mediterraneus cum insulano, sapiens consentit cum stulto; ut si usque ad extrema oceani

DISSERTATIO XVII. 193

αὐτοί τινες ἔχοντες οἰκείας δόξας, ἕτεροι ἅπαντα ἡγόμεθα παρὰ ταύτας δοξάζειν ἐκείνον; καὶ τὰ ἡμῶν φασκόντων ἔχειν, ἀξιῶσθαι ἀποκρίνασθαι ὁποῖόν τινα ἡγόμεθα εἶναι τὸν Θεόν; Τί τοίνυν, ὦ τῶν, ἀποκρινοίμεθα, ὅ, τι ἐστὶν ὁ Θεός;

Γυρὸς ἐν ὤμοισιν, μελανόχροος, ἑλοκάρενος;

Καταγέλαστος ἢ ἀπόκρισις, καὶ εἰ μειζόνως χαρὰ κηρύττεις τὸν Δία, κυανᾶς μὲν ὄφρυας, χρυσᾶς δὲ χαίτας, ἐλελιζόμενον δὲ ὑπ' αὐτῶν τὸν ἔρανον. Πάντα γὰρ πρὸς τὰ τοιαῦτα ἀπορία ὄψεως, καὶ ἀσθενεία δηλώσεως, καὶ γνώμης ἀμβλύτητι, ἐφ' ὅσον δύνασθαι ἕκαστοι ἐξαιρόμενοι τῇ φαντασίᾳ πρὸς τὸ κάλλιστον δοκῶν, καὶ φιλόσοφοι καταμανθεύονται.

δ'. Εἰ δὲ συναγαγὼν ἐκκλησίαν τῶν τεχνῶν τέττων, κελεύοις ἅπαντας ἀθέους διὰ ψηφίσματος ἑνὸς ἀποκρίνασθαι περὶ τοῦ Θεοῦ· οἷοι ἄλλο μὲν ἂν τὸν γραφέα εἰπεῖν, ἄλλο δὲ καὶ τὸν ἀγαλματοποιόν, καὶ τὸν ποιητὴν ἄλλο, καὶ τὸν φιλόσοφον ἄλλο; Ἀλλ' ἔδδ' μὰ Δία τὸν Σκύθην, ἔδδ' τὸν Ἕλληνα, ἔδδ' τὸν Πέρσην, ἢ τὸν Ὑπερβορείον. Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς ἄλλα, ἐν δὲ τοῖς ἄλλα, καὶ ἔ' ταῦτα ψηφίζομένους τῆς ἀνθρώπου, πάντας δὲ πᾶσι διαφερομένους· ἔ' τὸ ἀγαθὸν τὸ αὐτὸ πᾶσιν, ἔ' τὸ κακὸν ὅμοιον, ἔ' τὸ αἰσχρὸν, ἔ' τὸ καλόν. Νόμος μὲν γὰρ δὴ καὶ δίκη ἄνω καὶ κάτω φέρεται διασπώμενα καὶ σπαρασσόμενα· μὴ γὰρ ὅτι γένος γένει ὁμολογεῖ ἐν τέτοις, ἀλλ' ἔδδ' πόλις πόλει, ἀλλ' ἔδδ' οἶκος οἴκῳ, ἔδδ' ἀνὴρ ἀνδρὶ, ἔδδ' αὐτὸς αὐτῷ.

Τοῖος γὰρ νόος ἐστὶν ἐπιχθονίων ἀνθρώπων,

Οἷον ἐπ' ἡμᾶς ἄγῃσι πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

ε'. Ἐν τοσούτῳ δὴ πολέμῳ, καὶ εἰσαίῃ, καὶ διαφωνίᾳ, ἕνα ἴδοις ἂν ἐν πάσῃ γῇ ὁμόφωνον νόμον καὶ λόγον, ὅτι Θεὸς εἷς πάντων βασιλεὺς, καὶ πατὴρ, καὶ θεοὶ πολλοὶ, Θεὸς παῖδες, συνάρχοντες Θεῷ. Ταῦτα δὲ ὁ Ἕλλην λέγει, καὶ ὁ βάρβαρος λέγει, καὶ ὁ ἡπειρώτης, καὶ ὁ θαλάττιος, καὶ ὁ σοφὸς, καὶ ὁ ἄσοφος· καὶ ἐπὶ

ceani littora procefferis, hic quoque Deos inventurus fis, qui non procul ab aliis oriuntur, ab aliis occidunt. Solum ergo Platonem existimas diversa ab his decernere, aut contrarias leges ferre? unum hunc a pulcherrima omnium voce abire, aut ad praesentissimam naturae vim obbrutescere arbitraris? Quaere ex oculis tuis, quid videant? respondebunt esse solem: quaere ex auribus, quid audiant? respondebunt esse tonitru. Ita et artificem amant, et ipsam confitentur artem. Quod si ab omni aevo duo aut tres extiterunt tam abjecti homines, ut sine Deo, et sine ullo sensu oberrarent, quorum neque lucem certam oculi, neque certum sonitum aures admitterent, animo vero ac praestantioris sui parte mutuli essent; irrationale, sterile, atque inutile hominum genus, ut si leonem sine stomacho, bovem sine cornibus, avem sine alis dicas; ex his nihilominus hominibus aliquid de divina natura intelliges, nam et inviti hoc sciunt, et inviti dicunt: manent enim semper reliquiae aliquae, quamvis cum Leucippo sentias, et bonum illi demas; quamvis cum Democrito, et affectibus humanis subicias; quamvis naturam ejus mutes cum Stratone; quamvis voluptatem addas cum Epicuro; quamvis esse omnino neges cum Diagora; quamvis, quid sit, dubitare te dicas cum Protagora.

6. Hos tamen mittamus potius, qui totam veritatem assequi nunquam potuerunt, quod incerta quadam fallacique via ad eam tenderent. Nos vero quid agemus, aut dicemus, qui et ipsi obliqua tantum vestigia videmus, ejusque vix umbram, qualis est, conspeximus? Ulysses, cum ignotam terram appulisset, speculam ascendit, ex qua incolarum vestigia observabat,

Agrestesne homines teneant, sine legibus ullis,

Hospitiive fidem metuant, ac numina Divum.

Nos vero an non exemplo illius in sublimem aliquam animi speculam rationis nostrae vim erigere conabimur, unde vestigia Dei observemus, ut sciamus ubi sint et qualia; sed contra sufficiet, si quasi per umbram ea viderimus? Utinam ad manum

ora-

DISSERTATIO XVII. 195

τῷ ὠκεανῷ ἔλθῃς τὰς ἡϊόνας, καὶ κεῖ θεοὶ, τοῖς μὲν ἀνίσχοντες ἀλγῶ μάλα, τοῖς δὲ καλαδύομενοι. Οἷει δὴ τέτοις Πλάτωνα ἀνιχειροποιεῖν καὶ ἀντινομοθετεῖν, ἀλλ' ἔχ' ὁμόφωνον εἶναι, καὶ ὁμοπαθεῖ καλλίστης φωνῆς, καὶ ἀληθεστάτῃ πάθῃς; Τί τῷτο; ἥλιος ὀφθαλμοὺς λέγει· τί τῷτο; βρόνχαι ἀκοὴ λέγει· τί ταῦτα ὠραῖα, καὶ καλὰ, καὶ περίοδοι, καὶ μελαβολαὶ, καὶ κράσεις αἰέτων, καὶ ζώων γενέσεις, καὶ καρπῶν φύσεις; Θεὸς πάντα ἔργα ἡ ψυχὴ λέγει, καὶ τὸν τεχνίτην ποθεῖ, καὶ καλαμαντεύεται τῆς τέχνης. Εἰ δὲ ἐξεγένοντο ἐν τῷ ξύμπαντι αἰῶνι δύο πρὶ καὶ τρεῖς, ἄθεον, καὶ ταπεινὸν, καὶ ἀναισθὲς γένος, καὶ πεπλανημένον μὲν τοῖς ὀφθαλμοῖς, ἐξηπατημένον δὲ ταῖς ἀκοαῖς, ἐκτετμημένον δὲ τὴν ψυχὴν, ἄλογον, καὶ ἄγονον, καὶ ἄκαρπον, ὡς ἄθυμος λέων, ὡς βῆς ἄκερος, ὡς ὄρνις ἄπτερος, καὶ παρὰ τὰτα ὅμως τῷ γένει πύση τὸ Θεῖον· ἴσασι γὰρ ἔχ' ἐκόντες, καὶ λέγουσιν ἄκοντες· καὶ ἀφέλῃς αὐτῷ τὸ ἀγαθόν, ὡς Λεύκιππος· καὶ προσθῇς τὸ ὁμοπαθεῖς, ὡς Δημόκριτος· καὶ ὑπαλλάξῃς τὴν φύσιν, ὡς Στράτων· καὶ δῶς τὴν ἡδονὴν, ὡς Ἐπίκερος· καὶ μὴ εἶναι φῆς, ὡς Διαγόρας· καὶ ἀλνοεῖν τί φῆς, ὡς Πρωταγόρας.

ς. Τάτῃς μὲν ἔν ἐῷμεν χαίρειν, ἔ' δυναμένους ἐπαύρασθαι τῷ ἀληθεῖ ὅλῃ καὶ ἀρίστῃ, ἰόντας δὲ ἐπ' αὐτὸ ἀσαφεῖς ὁδοὺς καὶ πεπλανημένους· Αὐτοὶ δὲ δὴ τί δράσωμεν, ἢ εἵπωμεν, ἐκ τῷ λοξῷ τὰ ἴχνη αὐτῷ σκεψάμενοι, ἔδὲ ὅσον εἰδώλοις ἐντυχόντες; Ἀλλ' ὁ μὲν Ὀδυσσεὺς προσχὼν τῇ ξένῃ, εἰς περιωπὴν ἀνελθὼν, ἐσκέπτετο τὰ ἴχνη τῶν ἐχόντων,

Ἦρ' οἷγ' ὑβρίζαι τε καὶ ἄγριοι, ἔδὲ δίκαιοι,

Ἦὲ φιλόξεينوι· καὶ σφιν νόος ἐστὶ θεοδής·

Ἡμεῖς δὲ ἄρα ἔ' τολμήσομεν, ἀναβιβασάμενοι τὸν λογισμὸν εἰς τινὰ περιωπὴν ἄνω τῆς ψυχῆς περισκέψασθαι τὰ τῷ Θεῷ ἴχνη, τίνα χώραν ἔχει, τίνα φύσιν· ἀγαπήσομεν δὲ ἀμυδρῶς ἰδόντες;

Εἶθε

oraculum aliquod esset mihi, five Jovis, five Apollinis, quod aperte et manifeste, non oblique responderet. Quaererem ex Deo illo non de Croesi regis dementissimi, aut potius infeliciissimi coci, lebetes, non de maris spatio, aut arenarum numero; ne illa quidem, quae majoris momenti videntur, Medos adventare dicunt, quo pacto evadam? quid enim Deorum consilio opus est, cum triremes habeam? Siciliam invadere cogito, quo pacto id succedet? nam etiam si Deus non obstat, magna tamen est Sicilia: mihi vero Delphicus Apollo sine ullis ambagibus de Jove, aut ipse de se Jupiter respondeat, aut saltem aliquis ex academia interpres Deorum, homo Atticus, divinandi non ignarus; respondeat autem hoc modo.

7. Animae humanae cum duo ad percipiendum instrumenta concessa sint, quorum alterum est simplex, quem intellectum, alterum varium, multiplex, mutabile, quos sensus vocamus; duo haec officio inter se conjuncta sunt, essentia et natura differunt: jam sicut haec ipsa inter se habent, ita et illa quorum ea instrumenta sunt; quo fit ut et intellectus objecta tantum a sensuum objectis differant, quantum hic ab illis. Porro rursus, quemadmodum objecta sensuum in communi vita notiora sunt, objecta intellectus ignota; sic objecta intellectus rursus natura notiora sunt: ita ut animalia, plantae, lapides, voces, irae, impetus externi, figurae, colores, similia sensuum objecta, quae longa consuetudine colliguntur, et in quotidianam hanc vitam incurrunt, tantum apud animum nostrum effecerint, ita in partes suas eum traxerint, ut nihil aliud praeter haec usquam extare existimet: contra intellectus objecta longe a contactu et accessione sensuum remota, ipsa per se seorsim intellectui occurrunt; qui ipse cum toti animae infusus sit, facile a sensibus distrahitur, turbatur, impeditur, quo minus suis vacare possit objectis; adde quod blanda quadam ac populari vi eo adducitur, ut, quaecunque a sensibus dictantur, approbet, nec aliquid esse arbitretur, quod aut videri, aut audiri, aut odorari, aut gustari, aut tangi non possit. Sicut ergo in convivio nidoris plenissimo, et in quo vinum ubique funditur,

DISSERTATIO XVII. 197

Εἶθε μοὶ μαλῆϊον ἦν ἐν Διὸς, ἢ Ἀπόλλωνος, ἔλῳχ' ἀπο-
 σμῶδεν, ἔδδ' ἀμφίβουλα. Ἡρόμην ἄν τὸν Θεόν, ἔ τὸν Κροί-
 σι λέβητα, τῷ βασιλέων ἀνοηλότης καὶ μαγείων δυστυχιστάς,
 ἀλλ' ἔδδ' θαλάττης μέτρα, ἔδδ' ἀριθμὸν ψάμμου· ἡμέλησα δ' ἄν
 καὶ τῶν σεμνῶν τέτων ἐρωτημάτων, ἐπίασι Μῆδοι, πῶς φυλά-
 ξομαι; καὶ ὁ Θεὸς μὴ συμβαλεῖται, τὰς τριήρεις ἔχω· ἐπι-
 θυμῶ Σικελίας, πῶς λάβω; καὶ γὰρ ὁ Θεὸς μὴ κωλύει, ἢ Σι-
 κελία πολλή· ἐμοὶ δὲ σαφῶς ὁ Ἀπόλλων ἐκ Δελφῶν περὶ τῷ
 Διὸς ἀποκρινάσθω, ἢ ὁ Ζεὺς αὐτὸς ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ τις ἐξ Ἀ-
 καδημίας ὑποφῆτης τῷ Θεῷ, ἀνὴρ Ἀττικὸς, μαλῆϊκός· ἀποκρί-
 νεται δὲ ὧδε.

Ζ'. Τῇ τῷ ἀνθρώπου ψυχῇ δύο ὀργάνων ὄντων πρὸς σύνεσιν,
 τῷ μὲν ἀπλῷ, ὃν καλεῖται νῦν, τῷ δὲ ποικίλῳ, καὶ πολυμερῶς,
 καὶ πολυτρόπῳ, ὡς αἰσθήσεις καλεῖται, συνῆπται μὲν αὐτῶν ἡ
 ἐργασία, κεχώρισται δὲ ἡ ἐξία· ὡς δὲ ταῦτα πρὸς ἀλλήλα
 ἔχει, ἔτω καλεῖται ὡς ἐστὶ ταῦτα ὀργανα· καὶ διαφέρει νοητὸν
 αἰσθητῶν, ὅσον νῦν αἰσθήσεως. Ἔστι δὲ τέτων κατὰ μὲν τὴν
 ὁμιλίαν θάτερον γνωριμώτερον, τὸ αἰσθητόν· τὰ δὲ νοητὰ
 ἀγνοῦσα μὲν ταῖς ὁμιλίαις, γνωριμώτερα δὲ τῇ φύσει· ζῶα
 γάρ περ, καὶ φυτὰ, καὶ λίθοι, καὶ φωναὶ, καὶ θυμοὶ, καὶ ὄρμαι, καὶ
 σχήματα, καὶ χροιαὶ ὑπὸ τῷ ἔθους ξυναγειρόμενα, καὶ τῇ καθ'
 ἡμέραν διαίτῃ ἀνακινούμενα, παρεσκεύακε τὴν ψυχὴν, καὶ ἀνα-
 πέπεικε μηδὲν ἄλλο ἡγεῖσθαι εἶναι ὅ, τι μὴ ταῦτα· τὸ δὲ
 νοητὸν ἀπηλλαγμένον τῆς τέτων ἐπαφῆς καὶ ἐπερείσεως αὐτὸ
 καθ' ἑαυτὸ ὁρᾶσθαι πέφυκεν ὑπὸ τῷ νῦν, ὁ δὲ τῇ πάσῃ ψυχῇ
 ἐμπεφυλευμένος διασπᾶται ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων, καὶ ταράττεται,
 καὶ ἀσχολίαν ἄγει, ὥς μὴ διορᾶν τὰ αὐτῷ θεάματα, ἤδη δὲ
 καὶ δημαγωγηθεὶς ἀναπεΐθεται, ὥς συμφθέγγεσθαι ταῖς τῶν αἰ-
 σθήσεων φωναῖς, καὶ μηδὲν ἡγεῖσθαι ἄλλο εἶναι παρὰ τὰ ὁρατὰ,
 καὶ ἀκυστὰ, καὶ ὀσφραγνὰ, καὶ γευστὰ, καὶ ἀπλά· Ὡς περ ἐν ἐν συμ-
 ποσίῳ μεσῷ κνίσσης πολλῆς, καὶ οἶνου χρομένον, καὶ αὐλῶν ἤχον,

funditur, tibiae fistulaeque cum assa voce concurrunt, magna odorum vis spargitur, viri sit fortissimi, et qui in officio continere possit, et contrahere animum, sensus ad sobrietatis temperantiaeque revocare limitem; ita revera in hac contentione sensuum difficillimum est sobriam invenire mentem, et quae suis jugiter intenta sit objectis. Ut taceam sensuum quoque ita comparatam esse naturam, ut cum varia sit, et e diversis conflata rebus, mutationique perpetuae obnoxia; ita sui similem animam nostram efficiat, ut quoties ad intellectus objecta, eorumque naturam, quae solida est et stabilis, se accingat, toties ab hoc tumultu et his fluctibus ita agitetur, ut intueri ea firmiter non possit. Vere quod illis accidit, qui e navi egressi primulum, terram tangunt; nam et iis corpus a diuturno illo fluctuum motu, vi, atque impulsu, aegre ad se redit et consistit.

8. Jam in utro horum Deum ponemus? nonne in illo, quod stabile fixumque manet, quod moveri nunquam aut mutari solet? cum potissimum in rerum natura nihil sit, quod consistere possit, nisi ab illo fulciatur? Quod si, ut ad summum pervenias, manuductione tibi opus est, sequere ea quae dicuntur. Perveniemus enim eo hac ratione, ut semper id, quod magis notum est natura, bifariam dividamus; atque ex his rursus id, quod praestantius est, secabimus, donec ad ejus perventum sit, de quo quaeritur, essentiam. Alia ergo animata, alia sine anima sunt; sine anima, ut lapides, ligna, et id genus alia; animata, ut plantae et animalia; jam animatum praestat ei, quod sine anima est: in animato, aliud vegetativum, aliud sensitivum est, rursus sensitivum vegetativo est praestantius: in sensitivo aliud rationale, aliud rationis expers est; rursus, rationale, id quod rationis expers est, antecedit: sed et in anima rationali, quoniam tota quasi quaedam est congeries (nam et nutritivum in ea, et sensitivum, et motivum, et passivum) illud excellit, quod intellectivum dicitur. Sicut ergo animatum ad illud, quod animae expers est, se habet; ita intellectiva anima ad totam: unde sequitur intellectivam praestantiorum esse ea, quae ex omnibus conflata

ἢ συρίγγων, ἢ ψαλμάτων, ἢ θυμιαμάτων, ἀνδρὸς ἂν εἴη καρτερῶς, συναγείραντος, ἢ συσεύλαντος, ἢ τὰς αἰσθήσεις ἀποσρέφοντος πρὸς τὸ νηφάλιον ἢ κόσμιον· ἕτως ἀμέλει ἢ ἐν τῇ τῶν αἰσθήσεων πολυφωνίᾳ χαλεπὸν εὐρεῖν νήφοντα νῦν, ἢ δυνάμενον προσβλέπειν τοῖς αὐτῷ θεάμασι. Καὶ μὲν δὴ ἢ ἡ τῶν αἰσθητῶν φύσις πολυειδὴς τε ἔσται, ἢ συμπεφορημένη, ἢ ῥέεσσα, ἐν μελαβολῇ παντοίᾳ συνδιατίθῃσιν αὐτῇ τὴν ψυχὴν, ὥς τε ἢ μελαβιδάζουσιν αὐτὴν ἐπὶ τὴν τῷ νοητῷ φύσιν, σασιμόν τε ἔσται ἢ ἐδραίαν, μὴ δύνασθαι διορᾶν ἀσφαλῶς ὑπὸ τῷ σάλῳ ἢ τῷ ταράχῳ κραδαινομένην. Οἷόν περ ζυμβαίνειν φιλεῖ ἢ τοῖς ἐκ νεῶς εἰς ἡπείρον ἀποβάσι· μόγις γάρ περ ἢ τέτοις ἴσασθαι τὸ σῶμα ὑπὸ τῷ ἐν τῷ κλύδωνι ἔθους κινεῖμενόν τε, ἢ περιφερόμενον, ἢ σειόμενον.

ἢ. Ἐν πολέρεα δὴ τῶν φύσεων τέτων τὸν Θεὸν τακτέον; ἄρα ἔκ ἐν τῇ σασιμωλέρεα, ἢ ἐδραιολέρεα, ἢ ἀπηλαλμένη τῷ ῥεύματος τέττε ἢ τῆς μελαβολῆς; τί γὰρ ἂν ἢ τῶν ὄντων σαίη, ὅτι μὴ τῷ Θεῷ ἐπαφησαμένῃ τῆς ἐκείνης φύσεως; Εἰ δέ σοι πρὸς τὸ πᾶν ὥσπερ τινος χειραγωγίας δεῖ, ἔπερ τῷ λόγῳ. Ὁ δὲ ἐρήσειαι διαιρέμενος τὰς γνωριμωλάτας φύσεις δίχα, ἢ τὴν ἑτέραν τὴν τιμιωτέραν τέμνων αἰεὶ, ἔς' ἂν ἐφίκηται τῷ νῦν ζητημένῃ. Τῶν ὄντων τοίνυν τὰ μὲν ἄψυχα, τὰ δὲ ἑμψυχα· ἢ τὰ μὲν ἄψυχα, λίθοι, ἢ ξύλα, ἢ ὅσα τοιαῦτα· τὰ δὲ ἑμψυχα, φυτὰ ἢ ζῶα· κρεῖττον δ' ἑμψυχὸν ἀψύχῃ· τῷ δ' ἑμψύχῃ τὸ μὲν φυτικόν, τὸ δὲ αἰσθητικόν· τὸ αἰσθητικὸν τῷ φυτικῷ κρεῖττον· τῷ δὲ αἰσθητικῷ, τὸ μὲν λογικόν, τὸ δὲ ἄλογον· κρεῖττον δὲ τὸ λογικὸν τῷ ἄλόγῳ· ἀλλὰ ἢ ἐν λογικῇ ψυχῇ, ἐπειδήπερ ἐστὶν ἢ πᾶσα ὥσπερ ἄθροισμά τι (θρεπτικόν, αἰσθητικόν, κινητικόν, παθητικόν) νοητικόν. Ὅν ἔν ἔχει λόγον τὸ ἑμψυχὸν πρὸς τὸ ἄψυχον, τὸν αὐτὸν τέτον ἔχει ἢ ἡ ἑννης ψυχῇ πρὸς τὴν ὅλην ψυχὴν· ἢ δηλαδὴ ὥς κρεῖττον ἢ ἑννης ψυχῇ τῆς ἐξ ἀπάντων τέτων ἡθροισμένης.

flata est. In utro ergo Deum, de quo agimus, ponemus? an in multiplici illa congerie? ne Deus ipse siverit. Reliquum est ergo, ut tanquam in arce aliqua sublimi, in principe intellectu, Deum statuamus. Sed et intellectum duplicem video: alter enim intelligere potest, quamvis non intelligat: alter etiam intelligit; qui tamen nondum est perfectus, nisi et semper intelligat, et omnia, neque alias alia: ut ille demum absolutissimus futurus sit, qui et semper, et omnia, et simul intelligit.

9. Si placet, similitudine id, quod dicimus, illustremus. Divinum intellectum cum visu confer, humanum cum sermone: nihil enim emissionem oculi velocius est, quae statim eodemque momento objectum suum sensu suo ad se attrahit; at sermonis operatio lento similis est gradui. Vel, ut alia utamur comparatione, divinum intellectum cum obtutu solis conferamus, qui simul totum terrae spatium perlustrat; humanum cum motu ejus, quo alium aut alium vicissim locum totius occupat. Talem Academicus ille vates patrem et auctorem universi nobis dat: illius tamen nomen non edit, non enim novit; nec colorem prodit, non enim vidit; neque magnitudinem describit, non enim attigit. Haec enim similesque, quibus haec conveniunt, naturae corpore sentiuntur, oculis lustrantur: at divina nec videri oculis, nec efferri voce, nec tangi corpore, nec auditu potest percipi; quippe quae sola illa parte animi, quae pulcherrima, quae purissima, quae perspicacissima, atque praestantissima est, pro ea quae inter utrumque similitudine intercedit et cognatione, cum audiri possit ac videri, tota atque in seipsam contracta, tota perspicitur. Nam ut ille, qui videre cupit solem, auribus non utitur, ut hoc possit; et qui harmoniam vocis audire cupit, oculis non utitur, ut eam audiat; sed colores visu, auditu, quae audiri possunt, persequitur: ita intellectus, quae intelligi debent, videt; quae intelligi debent, audit.

DISSERTATIO XVII. 201

Πῶς τοίνυν τάτων τὸν Θεὸν τάτλωμεν; πότερά ἐν τῷ ἀθροί-
σματι; ἀλλὰ εὐφημεῖν ἄξιον. Λείπεται δὴ ὥσπερ εἰς ἀκρό-
πολιν ἀναβιβασαμένους τῷ λόγῳ τὸν Θεὸν ἰδεῖν κατὰ τὸν
νῦν αὐτὸν ἀρχηγικώτατον. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα διφυῆ ὄρω·
τῷ γὰρ νῦν ὁ μὲν νοεῖν πέφυκεν, καὶ μὴ νοῶν· ὁ δὲ καὶ πέ-
φυκε, καὶ νοεῖ· ἀλλὰ καὶ ἕτος ἔπω τέλος, ἂν μὴ προσθῇς αὐτῷ
τὸ καὶ νοεῖν αἰεὶ, καὶ πάντα νοεῖν, καὶ μὴ ἄλλοτε ἄλλα· ὥς εἴη
ἂν ἐντελέστατος, ὁ νοῶν αἰεὶ, καὶ πάντα, καὶ ἅμα.

Ζ'. Εἰ δὲ βέλει, τῇδε εἰκαζέ μοι τὸ λεγόμενον· τὸν μὲν
θεῖον νῦν τῷ ὄρῳ, τὸν δὲ ἀνθρώπινον τῷ λέγειν· ὀφθαλ-
μῷ μὲν γὰρ βολὴ ὀξύτατον, ἀθρόως σπῶσα τὴν αἴσθησιν τῷ
ὄρωμένῳ· λόγῳ δὲ ἐνέργεια ἔοικε σχολαίῳ βαδίσματι. Μᾶλ-
λον δὲ ταύτῃ εἰκαζέσθω· ὁ μὲν θεῖος νῦν κατὰ τὴν παραβο-
λὴν τῷ ἡλίῳ πάντα ἐφορᾷ τὸν ἐν τῇ γῇ τόπον ἀθρόως, ὁ
δὲ ἀνθρώπινος κατὰ τὴν πορείαν αὐτῷ ἄλλοτε ἄλλα μέρη τῷ
ὄλῳ ἐπιπορευομένῳ. Τῆτον μὲν δὴ ὁ ἐξ Ἀκαδημίας ἡμῖν ἄγ-
γελος δίδωσι πατέρας καὶ γεννητὴν τῷ ζύμπαντι· τέττε ὄνομα
μὲν ἔ λέγει, ἔ γὰρ οἶδεν· ἔδδὲ χρόαν λέγει, ἔ γὰρ εἶδεν·
ἔδδὲ μέγεθος λέγει, ἔ γὰρ ἤψατο. Φύσεις αὗται, σαρκῶν
καὶ ὀφθαλμῶν συνέσεις· τὸ δὲ θεῖον αὐτὸ ἀόρατον ὀφθαλ-
μοῖς, ἄρρητον φωνῇ, ἀναφῆς σαρκὶ, ἀπευθὲς ἀκοῇ, μόνῳ δὲ
τῷ τῆς ψυχῆς καλλίσῳ, καὶ καθαρωτάτῳ, καὶ νοερωτάτῳ, καὶ
κεφοτάτῳ, καὶ πρεσβυτάτῳ ὄρατὸν δι' ὁμοιότηλα, καὶ ἀκρῶν
διὰ συγγένειαν, ὅλον ἀθρόον ἀθρόα συνέσει παραγινόμενον.
Ὡσπερ ἔν εἰ τις ἐπιθυμεῖ ἰδεῖν τὸν ἥλιον, ἔχῃ ταῖς ἀκοαῖς
θηρᾶται αὐτῷ τὴν σύνεσιν· ἔδ' εἰ τις τῆς ἐν φωναῖς ἁρμο-
νίας ἔρῃ, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτὴν μελαδιώκει· ἀλλ' ὅψις μὲν
ἔρῃ χρωμάτων, ἀκοὴ δὲ ἀκρῶν· ἔτω καὶ νῦν νοητὰ ὄρῃ, καὶ
νοητῶν ἀκρῇ.

10. Hoc est, quod Syracusius poeta occulte innuebat, cum diceret: *Mens videt, mens audit*. Quomodo mens videt? quomodo mens audit? Si firmo erectoque animo intemeratam illam lucem intueatur, neque hallucinetur unquam, aut in terram suam defluat: hoc fiet, si aures claudat, oculos reliquosque sensus in se convertat; si questus omnes terrenos et gemitus, si voluptatem et gloriam, si decus et infamiam ex animo deleat; atque, his relictis, duces itineris rationem veram amoremque solidum assumat, atque iis se committat: quorum altera, ratio nimirum, viam ostendet; alter jam cognitam suada sua et venustate leviolem reddet, omnesque itineris molestias solabitur. Itaque illuc accedendo propius, quo a terra recedemus longius, semper, quod sequitur, magis magisque manifeste et perspicue se nobis offeret, ac divinae quasi naturae praeludet: de qua inter ascendendum audiet; postquam ascenderit, videbit. Porro meta ipsa itineris non coelum erit, nec quae in eo sunt corpora (quamvis haec quoque amoena sint, et divinitatis plena, utpote vera ejus legitimaque progenies, et, quam potest fieri, pulcherrima, composita, et ordinata) sed et haec sunt transcendenda, ipsumque supra coelum caput proferendum, donec ad illum, quem quaerimus locum, in quem nulla cadit mutatio, ejusque serenitatem veniamus.

Quam non fuscant hyems, nec multo semper ab imbre

Tingitur ————— sed candidus aer

Dispellit nebulas, et lux purissima cingit;

ubi nullus corporis hujus affectus, qui miserrimam hanc, dum in his versatur, animam exercet, et hoc omne, quod in ea vacare contemplationi potest, fremitu suo tumultuque in praeceps agit, contemplationi nostrae interveniet. Quem enim, quaeso, tot cupiditates, tot curarum monstra, Deum ejusque naturam intelligere patiantur, ac non continuo tumultu suo interturbent? non magis, quam in statu populari, cum diversa plebs fremit et fluctuat, legis vocem intelligere potest aliquis aut principis.

Namque

DISSERTATIO XVII. 203

ί. Τῷτ' ἔστιν ἀμέλει τὸ τῷ Συρακυσίῳ αἰνιγμα· Νῆς ὁ-
 ρῇ, καὶ νῆς ἀκέρει. Πῶς ἔν ὁρᾷ νῆς, ἢ πῶς ἀκέρει; Ὁρθῇ
 τῇ ψυχῇ ἢ ἐρρωμένη πρὸς τὸ ἀκέρειτον ἐκείνο φῶς ἀντι-
 βλέπων, καὶ μὴ σκοτοδινίων, μηδὲ εἰς γῆν καταφερόμενος,
 ἀλλὰ ἀποφράττων μὲν καὶ τὰ ὦτα, ἀποσρέφων δὲ τὰς ὀ-
 ψεις καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις ἑμπαλιν πρὸς ἑαυτὸν, καὶ
 ἐκλαθόμενος μὲν τῶν κάτω οἰμωγῶν, καὶ ζόνων, καὶ ἡδο-
 νῶν, καὶ δοξῶν, καὶ τιμῆς, καὶ ἀτιμίας, ἐπιτρέψας δὲ τὴν
 ἡγεμονίαν αὐτῷ λόγῳ ἀληθεῖ, καὶ ἔρωτι ἐρρωμένῳ· τῷ μὲν
 λόγῳ φράζοντι ἢ χρὴ ἰέναι, τῷ δὲ ἔρωτι ἐπισαμένῳ, καὶ
 τῆς πόνος τῆς πορείας πειθοῖ καὶ χάρισιν ἐπελαφρύνοντι·
 ἰόντι δὲ ἐκείσε, καὶ ἀφισαμένῳ τῶν κάτω, αἰεὶ τὰ πρόσθεν
 σαφῇ καὶ εὐλαμπέστατα καὶ τὴν τῷ Θεῷ φύσιν προοιμια-
 ζόμενα· καὶ πορευόμενος μὲν ἀκέρει τὴν φύσιν τῷ Θεῷ, ἀν-
 ελθὼν δὲ ὁρᾷ. Τέλος δὲ τῆς ὁδῆς ἔχ ὁ ἔρανός, ἔδὲ τὰ
 ἐν τῷ ἔρανῳ σώματα (καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα καὶ θεσπέσια,
 ἅτε ἐκείναις ἔγνονα ἀκριβῆ, καὶ γνήσια, καὶ πρὸς τὸ κάλλι-
 στον ἡρμοσμένα) ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπέκεινα ἐλθεῖν δεῖ, καὶ
 ὑπερκύψαι τῷ ἔρανῳ ἐπὶ τὸν ἀληθῆ τόπον, καὶ τὴν ἐκεῖ γα-
 λήνην,

Ἐνθ' ἔκ' ἔτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς, ἔδὲ ποτ' ὄμβρῳ

Δεύεται, ————— ἀλλὰ μάλ' αἶθρη

Πέπτεται ἀννέφελος, λευκὴ δ' ἐπιδέδρομεν αἶγλη,

μηδενὸς ἐνοχλῶντος τὴν θέαν πάθος σαρκίνου, οἷα δεῦρο ἐνο-
 χλεῖ τὴν δειλαίαν ψυχὴν, ὅσον αὐτῇ τῷ φρονεῖν ἔνεστιν, ὑπὸ
 τῷ μυκηθμῷ ἢ τῷ θορύβῳ κατὰβάλλοντα. Πῶς γὰρ ἂν τις
 συνίη Θεὸν ὑπὸ πλήθους ἐπιθυμιῶν ἢ λογισμῶν ἀλλοκότων τα-
 ραττομένων; ἢ μᾶλλον, ἢ ἐν δημοκρατίᾳ πολυφώνῳ ἢ συνήλα-
 ραγμένη συνίη ἂν τις νόμος ἢ ἄρχωντος.

Ἀνδρῶν

*Namque virum magno in fremitu quis verba loquentis
Audiat?*

Idcirco animus, cum in hunc tumultum incidit, semelque immensis hisce fluctuum vorticibus se dedit, mare hoc intranabile navigat; donec philosophia subveniat, quae navigantem excipit, rationemque illi suam, sicuti vittam Ulyssi Leucothoe, substernit.

11. Ex hoc ergo mari quomodo emerges, ac videre Deum poteris? Plene quidem et perfecte, cum ab eo vocaberis, quod paulo post futurum est: tu modo mane, et expecta, dum vocet: jam senectus aderit, quae eo te deducet: jam mors aderit, quam imbelles deplorant, cujus adventum tremunt; quisquis contra Deo jungi amat, cum gaudio expectat, forti animo excipit. Quod si, etiam dum hinc es, naturam ejus vis discere, quis id praestabit satis? Scimus quidem pulchrum esse Deum, et pulchrorum omnium pulcherrimum: non tamen corpus pulchrum; sed id, unde corpori sua pulchritudo venit: nec pratum pulchrum; sed id, unde et prato sua pulchritudo est: denique quicquid in fluvio, aut in mari, quicquid in coelo coelestibusque Diis pulchrum vocamus; id omne pulchrum, tanquam ex perpetuo limpidissimoque fonte, inde dimanat. Tantumque singula aut pulchritudinis, aut stabilitatis, aut diturnitatis inter se habent; quantum ex eo fonte trahunt: tantumque a pulchritudine recedunt, et ad interitum suum tendunt; quantum ab eo abeunt. Si haec sufficiunt, Deum vidisti; si nondum, qua tandem imagine commode exprimi poterit? Cave enim, vel magnitudinem, vel colorem, vel figuram, aut simile quid, quod in materiam cadat, cogites: verum id, quod amator faceret, qui, si pulchrum aliquod corpus esset, cujus aspectum multae variaeque vestes eriperent, primum eas detraheret, ut plene intueri posset; idem tu nunc fac. Quippe si amictum hunc, et quicquid oculos moratur, cogitatione detrahas; in eo quod restabit, id ipsum jam videbis, quod quaeris.

DISSERTATIO XVII. 205

Ἄνδρῶν δ' ἐν πολλῷ ὁμάδῳ πῶς κεν τίς ἀκέρση;

Καλαπεσῶσα γὰρ ἡ ψυχὴ εἰς τρίτον τὸν θόρυβον, καὶ δῆσα ἑαυτὴν ἐπ' ἀμνηστίας φορεῖσθαι κύματος, νήχεται δυσέκνευσον πέλαγος· ἔς' ἃν αὐτὴ φιλοσοφία ὑποδέξῃται ὑποβαλῶσα τὰς ἑαυτῆς λογισμὰς, ὥσπερ τὸ κρήδεμνον τῷ Ὀδυσσεῖ ἡ Λευκοθέα.

ΙΑ. Πῶς ἔν ἃν τίς ἐκνήξαιτ' ἃν καὶ ἴδοι τὸν Θεόν; Τὸ μὲν ὅλον ὄψει τότε, ἐπειδὴν πρὸς αὐτὸν καλῇ· καλέσει δὲ ἕκ εἰς μακρὰν, ἀνάμεινον τὴν κλῆσιν· ἥξει σοι γῆρας, ὁδηγῶν ἐκεῖ· καὶ θάνατος, ὃν ὁ μὲν δειλὸς οὐδύρεται καὶ προσιόντα δέδιεν, ὁ δὲ ἐρασῆς τῷ Θεῷ ἐκδέχεται ἄσμενος, καὶ προσιόντος θαρσεῖ. Εἰ δὲ καὶ νῦν ἤδη μαθεῖν ἐρᾶς τὴν ἐκείνης φύσιν, πῶς τίς αὐτὴν διηγήσεται; Καλὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸν Θεόν, καὶ τῶν καλῶν τὸ φανώτατον· ἀλλ' ἢ σῶμα καλόν, ἀλλ' ὅθεν καὶ τῷ σώματι ἐπιρρεῖ τὸ κάλλος· ἔδδ' λειμῶν καλόν, ἀλλ' ὀπόθεν καὶ ὁ λειμὼν καλός· καὶ ποταμὸς κάλλος, καὶ θαλάττης, καὶ ἔρηνος, καὶ τῶν ἐν ἔρηνῳ θεῶν, πᾶν τὸ κάλλος τῷτο ἐκεῖθεν ῥεῖ, ὃν ἐκ πηγῆς ἀενάου καὶ ἀκηράτου. Καθόσον αὐτὸς μετέσχεν ἕκαστα, καλὰ, καὶ ἐδραῖα, καὶ σωζόμενα· καὶ καθόσον αὐτὸς ἀπολείπεται, αἰσχρὰ, καὶ διαλυόμενα, καὶ φθειρόμενα. Εἰ μὲν ταῦτα ἱκανὰ, ἐώρακας τὸν Θεόν· εἰ δὲ μὴ, πῶς τίς αὐτὸν αἰνίξῃ; Ἐννόει γάρ μοι μήτε μέγεθος, μήτε χρῶμα, μήτε σχῆμα, μήτε ἄλλο τι ὕλης πάθος, ἀλλ' ὥσπερ ἂν εἰ καὶ σῶμα καλὸν ἀπεκρύπτετο πρὸς τὴν θεάν ὑπὸ ἐσθήτων πολλῶν καὶ ποικίλων, ἀπέδυσε αὐτὸ ἐρασῆς, ἵνα εἰδῇ σαφῶς· ἔτω καὶ νῦν ἀπόδυσον καὶ ἀφελὲ τῷ λόγῳ τὴν περιβολὴν ταύτην, καὶ τὴν ἀσχολίαν τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τὸ καταλειπόμενον ὄψει, αὐτὸ ἐκεῖνο οἷον ποθεῖς.

12. Si vero imbecillior es, quam ut rerum omnium parentem artificemque lustrare possis; sufficiat in praesenti, quod opera ejus videas, quod filios ejus venereris. Sunt autem hi plurimi, et omnis fere generis, non tantum quot Boeotius poeta esse voluit: nec enim triginta tantum Deorum millia, supremi illius filii et amici sunt, sed innumeri; partim in coelo stellarum corpora, partim in aethere daemonum essentiae. Sed jam id, quod volo, illustriore imagine proponam tibi. Finge animo magnum aliquod regnum, aut potentem principatum, in quo reliqui omnes actiones suas ad unius regis nutum, qui dignitate et majestate antecedit caeteris, sponte dirigunt: limes hujus imperii sit non Halys fluvius, aut Hellespontus, non Maeotis, aut oceani littora; sed coelum supra, terra infra: et coelum quidem validis compagibus muri ad instar circum circa suspensum maneat, ut omnia amplexu suo continere possit; terra quasi custodia et carcer noxiorum corporum ponatur: in alto magnus rex ille immotus sedeat, populisque suis volentibus leges, quibus facti tecti maneant, praescribat: regni autem consortes sint Dii multi, quorum alii videntur, alii oculis conspici non possunt; horum nonnulli tanquam statores quidam, regique genere proximi, circa vestibula oberrent, mensae ejusdem familiaeque consortes; alii rursus, qui his subserviant; et rursus alii, qui infra hos sint. Vides catenam perpetuam, regnique seriem, quae a Deo ad terram usque descendat.

ιβ'. Εἰ δὲ ἐξασθενεῖς πρὸς τὴν τῆ πατρὸς καὶ δημιουργῆ θε-
αν, ἀρκεῖ σοι τὰ ἔργα ἐν τῷ παρόντι ὄραν, καὶ προσκυνεῖν τὰ
ἔργονα πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ὄντα, ἔχ' ὅσα Βοιωτίας ποιητῆς λέ-
γει· ὃ γὰρ τρισμύριοι μόνον θεοὶ θεῶ παῖδες καὶ φίλοι, ἀλλ'
ἄληπτοι ἀριθμῷ· τῆτο μὲν κατ' ἔρανὸν αἱ ἀσέρων φύσεις,
τῆτο δ' αὖ κατ' αἰθέρα αἱ δαιμόνων ἐστίαι. Βέλομαι δέ σοι
δεῖξαι τὸ λεγόμενον σαφεστέρα εἰκόνι. Ἐννόει μεγάλην ἀρχὴν,
καὶ βασιλείαν ἐρρωμένην, πρὸς μίαν ψυχὴν βασιλέως τῆ ἀρί-
στη καὶ πρεσβυτάτη συμπάντων νενευκότων ἐκόντων· ὅρον δὲ τῆς
ἀρχῆς ἔχ' Ἄλυν πόλιν, ἐδὲ Ἑλλάσποντον, ἐδὲ τὴν Μαι-
ῶτιν, ἐδὲ τὰς ἐπὶ τῷ ὠκεανῷ ἡϊόνας· ἀλλὰ ἔρανόν, καὶ γῆν,
τὸν μὲν ὑψὲ, τὴν δ' ἔνεσθεν· ἔρανόν μὲν οἷον τεῖχος τι ἐλ-
ηλαμένον ἐν κύκλῳ, ἀρρήκτον, πάντα χρήματα ἐν ἑαυτῷ σέ-
γον, γῆν δὲ οἷον φρεσὶν καὶ δεσμός ἀλλήλων σωμάτων· βα-
σιλέα δὲ αὐτὸν δὴ τὸν μέγαν ἀτρεμενῆα, ὥσπερ νόμον, παρέ-
χοντα τοῖς πειθομένοις σωτηρίαν ὑπάρχουσαν ἐν αὐτῷ· καὶ κοι-
νωνὸς τῆς ἀρχῆς πολλὰς μὲν ὁρατὰς θεὰς, πολλὰς δὲ ἀφα-
νεῖς, τὰς μὲν περὶ τὰ πρόθυρα αὐτὰ εἰλημένους, οἷον εἰσαγ-
γελέας τινὰς καὶ βασιλεῖ συγγενεσάτας, ὁμοτραπέζους αὐτὰς καὶ
συνεσίους, τὰς δὲ τέτων ὑπηρέτας, τὰς δὲ ἔτι τέτων καλα-
δεσέερας. Διαδοχὴν ὄρας καὶ τάξιν ἀρχῆς καλαβαίνουσαν ἐκ τῆ
θεῶ μέχρι γῆς.

DISSERT. XVIII.

Utrum referenda sit injuria.

UTRUM *justitiae murus sublimior sit, an vero fraudis obliquae, ut mortale ascendat genus, in dubio, ut verum fatear, mens mihi fluctuat.* Tu quidem, Pindare, tecum de justitia et fraude dubitas, nec metuis cum auro aes componere: nec mirum, poeta enim eras, cujus in eo laus omnis posita fuit et industria, ut odam aliquam choro componeres, regumque victorias lyra tua celebrares; itaque de vocabulorum mensura, deque concinnata versuum harmonia, et numerosa orationis forma sollicitus eras. Homini vero, qui chorum, odasque, totamque eam, quae e carmine petitur, voluptatem, eo loco habet, quo crepundia sua pueri; potiusque de animi sui mensura numerisque cogitat, nec aliud curat, quam ut concinne et decore actiones suas totamque vitam instituat; ne in mentem quidem unquam veniet haec quaestio; *Utrum justitiae murus sublimior sit, necne:* sed contra carmen mutabit tuum, dicetque; *Est profecto justitiae murus sublimior, quam obliquae fraudis, ut eo mortale ascendat genus.* Plane enim inaccessa fraudi justitia est, non secus quam Aloidis coelum; quos nihil juvit Ossa Olympo imposita, aut Pelio Olympus, quo minus a coelo tantum abessent, quantum a justitia fraus abest. Ergo probi justitiam sibi vendicant, improbi fraudem; sicut proba et germana res est justitia, adulterina fraus; illa valida, haec debilis; illa utilis, haec contra.

2. Quicumque ergo justitiam colet, et illo Pindari muro munitus stabit, num optabit injuria affectus par pari referre? Quid autem dico? cum fortasse ne injuria quidem affici possit. Si enim afficere injuria et affici, ut ferire et feriri, scindere et scindi, dicitur; nihil obstat, quo minus idem et faciat injuriam, et patiatur.

Sin

ΛΟΓΟΣ ΙΗ΄.

Εἰ τὸν ἀδικήσαντα ἀναδικητέον.

ΠΟΤΕΡΟΝ ΔΙΚΑ ΤΕΪΧΟΣ ὕψιον, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει ἐπιχθόνιον γένος ἀνθρώπων, ΔΙΚΑ ΜΟΙ ΝΟΟΣ ἀτρέκειαν εἰπεῖν. Σὺ μὲν, ὦ Πίνδαρε, ἀμφισβητεῖς πρὸς ἑαυτὸν περὶ ἀπάτης καὶ δίκης, παραβάλλων χρυσὸν χαλκῷ· ποιητὴς γὰρ ἦσθα, καὶ δεινὸς ὥδῃν συνιθέναι χορῶ, καὶ τυράννοις ποιεῖν ἐπινίκια ᾄσματα, καὶ σοὶ ἐμέλησεν ὀνομάτων μέτρα, καὶ ἀρμονίας μελῶν, καὶ ῥυθμῶ σχημάτων. Ἄνδρὶ δὲ ὅτῳ χορὸς μὲν, καὶ ὥδῃ, καὶ ἡ ἐκ μελῶν ἡδονή, χώραν ἔχει ὄσην περ καὶ τοῖς παισὶ τὰ ἀθύρματα, μέλει δὲ αὐτῷ μέτρα ψυχῆς, καὶ ῥυθμῶ, καὶ μέλῃς, καὶ σχήματος τῶ περὶ τὰς πράξεις, καὶ τὸν ἄλλον βίον, εἰδ' ἂν τὴν ἀρχὴν εἰς νῦν ἔλθοι τῷ τὸ ἀπόρημα, Πότερον ΔΙΚΑ ΤΕΪΧΟΣ ὕψιον, ἢ μὴ· ἀλλ' ἔτῳσι φαίη ἂν, μετὰ βαλὼν τὸ ᾄσμα τὸ σὸν, "ΟΤΙ ΝΑΙ ΔΙΚΑ ΤΕΪΧΟΣ ὕψιον, καὶ μὴ σκολιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει ἐπιχθόνιον γένος ἀνθρώπων. Ἀλλ' ἀπρόσβαλόν τι χρῆμα τῇ ἀπάτῃ ἢ δίκῃ, ὥσπερ τοῖς Ἀλωΐδαῖς ὁ ἔρανος· καὶ ὠνησεν αὐτὰς εἰδὲν ἢ Ὅσσα ἐπιθεῖσα τῷ Ὀλύμπῳ, καὶ ὁ Ὀλυμπος τῷ Πηλῖῳ, ἀλλὰ ἀπέιχον τῶ ἔρανε ὅσον ἀπέχει ἀπάτῃ δίκης. Οὐκ ἔν τῶν μὲν ἀγαθῶν ἡ δίκη, τῶν δὲ μοχθηρῶν ἡ ἀπάτῃ· καὶ δοκιμον μὲν ἡ δίκη, κίβδηλον δὲ τι ἡ ἀπάτῃ· καὶ ἰσχυρὸν μὲν ἡ δίκη, ἀσθενὲς δὲ ἡ ἀπάτῃ· καὶ τὸ μὲν ὠφέλιμον, τὸ δὲ ἔ.

β΄. Ὅτῳ δὴ μέλει δίκης, καὶ περιβέβληται τῷ Πινδάρῳ τειχίῳ, ἔτος ἔλοϊτο ἂν ποτε ἀδικηθεὶς ἀμύνασθαι ἐκ τῆς ἴσης; Φέρ' ἰδῶ τί καὶ λέγω; μὴ γὰρ ἐν καὶ ἀδικεῖσθαι αὐτῷ θέμις ἦ. Εἰ μὲν γὰρ τὸ ἀδικεῖν καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι τοιῷτόν ἐστιν, ὅποιον τὸ τύπτεν καὶ τύπτεσθαι, καὶ τέμνειν καὶ τέμνεσθαι, εἰδὲν δεινὸν τὸν αὐτὸν καὶ δρασικὸν ὁμῶς εἶναι ἀδικίας καὶ παθητικόν.

Sin contra in illis naturae quadam communione idem actionem simul passionemque recipit; contra injuria afficere et affici dicitur, ut videre et videri (quicquid enim videt, simul etiam videtur; non contra, quicquid videtur, etiam videt) videamus ne tale sit inferre injuriam et pati, ut arguere et argui. Arguit enim, qui veritatem novit; arguitur, qui ignorat: jam sicut neque ejus est argui, qui veritatem novit; neque arguere ejus, qui ignorat; ita neque injuria afficere et affici ejusdem est.

3. Si ergo non ejusdem est, sed alterius, probus autem alter est ab improbo; utrum utri tribuamus? ane improbo, ut injuria afficiat; probo, ut afficiatur? an vero alterum quidem dabimus, improbi nimirum esse injuriam inferre; de altero adhuc dubitabimus, utrius sit pati? Quod ita videamus. Injuria est boni ereptio: bonum autem quid sit aliud, quam virtus? atqui virtus eripi non potest. Sequitur ergo, aut illum, qui virtutem habet, affici injuria non posse; aut injuriam qui facit, non eripere bonum; quia nulum bonum eripi, amitti, tolli, aut spoliari potest. Ponamus ergo hoc: ne ab improbo quidem affici injuria potest probus, quia nihil habet, quo privari possit. Restat ergo, aut neminem injuria affici, aut improbum ab improbo tantum: atqui nullius boni particeps est improbus; diximus autem boni ereptionem esse injuriam: qui vero non habet, quo privari possit, ne habet quidem, quo injuriam patiatur.

4. Nisi forte non ex privatione ejus, qui afficitur, sed ex animo illius, qui intulit injuriam, ipsa metienda sit injuria: atque ita improbus injuria afficitur ab improbo, quamvis bonum non habeat; et probus ab improbo, quamvis bonum eripi non possit. Accipio equidem solutionem hanc, quae improbo instituto injuriam ascribit potius, quam actionis successui: sicut moechum lex punit, non qui moechatus est tantum, sed et qui voluit; et furem, qui tentavit furtum, licet deprehensus fuerit; et proditorem, qui animum habuit sine eventu. Efficietur rursus id omne, quod volumus;

DISSERTATIO XVIII. 211

Εἰ δὲ ἐνλαῦθα ὁ αὐτὸς μὲν τῇ κοινότητι τῆς φύσεως ἐνέρδειαν καὶ πάθος, ἐκάτερον αὐτῶν, καὶ ἀδεῇ· ἔοικε δὲ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι πολὺ μᾶλλον τῷ ὁρᾶν καὶ ὁρᾶσθαι (ὁρᾶται μὲν γὰρ τὸ μελέχον ὄψεως, τὸ δὲ ὁρώμενον ἔ πάντως καὶ ὁρᾷ) μᾶλλον ἔτῳσι λέγωμεν, ὅτι ἔοικε τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι τῷ ἐλέγχειν καὶ ἐλέγχεσθαι. Ἐλέγχει μὲν γὰρ ὁ τὸ ἀληθὲς εἰδὼς, ἐλέγχεται δὲ ὁ ἀγνοῶν· καὶ ὡς ἔκ ἀν εἴη ἔτε τῷ ἀληθὲς εἰδότης τὸ ἐλέγχεσθαι, ἔτε τῷ ἀγνοῶντος τὸ ἐλέγχειν, ἔτῳσι δὲ τὸ ἀδικεῖν εἴη ἀν καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι τῷ αὐτῷ.

γ'. Ἐπεὶ τοίνυν ἔ τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἑτέρῳ, ὁ δὲ χρηστὸς τῷ πονηρῷ ἔχ' ὁ αὐτός· πότῳ πότερον προσθήσομεν; ἄρα τὸ μὲν ἀδικεῖν τῷ πονηρῷ, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι τῷ χρηστῷ; ἢ τὸ μὲν ἀδικεῖν τῷ μοχθηρῷ, τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι ἔτῳσι δῆλον ὁποτέρῳ αὐτοῖν; Οὕτως δὲ θεασώμεθα. Ἀδικία ἐστὶν ἀφαιρέσις ἀγαθῷ· τὸ δὲ ἀγαθὸν τί ἀν εἴη ἄλλο, ἢ ἀρετή; ἢ δὲ ἀρετὴ ἀναφαίρετον. Οὐκ ἀδικηθήσεται τοίνυν ὁ τὴν ἀρετὴν ἔχων, ἢ ἔκ ἐστὶν ἀδικία ἀφαιρέσις ἀγαθῷ· ἔδεν γὰρ ἀγαθὸν ἀφαιρεθῆναι, ἔδεν ἀπόβλητον, ἔδεν ἐλεῖν, ἔδεν ληϊσόν. Εἴεν· ἔκ ἀδικεῖται ὁ χρηστὸς ἔτε ὑπὸ τῷ μοχθηρῷ, ἀναφαίρετος γάρ. Λεῖπέται τοίνυν ἢ μηδὲν ἀδικεῖσθαι καθάπαξ, ἢ τὸν μοχθηρὸν ὑπὸ τῷ ὁμοίῳ· ἀλλὰ τῷ μοχθηρῷ ἔδενος μέτεστιν ἀγαθῷ, ἢ δὲ ἀδικία ἦν ἀγαθῷ ἀφαιρέσις· ὁ δὲ μὴ ἔχων ὅ, τι ἀφαιρεθῇ, ἔδεν εἰς ὅ, τι ἀδικηθῇ ἔχει.

δ'. Μήποτε ἔν ἔ κατὰ τὴν ἀφαιρέσιν τῷ πάσχοντι ἢ ἀδικίᾳ τέταται, ἀλλὰ κατὰ τὴν γνώμην τῷ δρασταίῳ· καὶ ὁ μοχθηρὸς ὑπὸ τῷ μοχθηρῷ ἀδικεῖται, καὶ μὴ ἔχῃ τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ χρηστὸς ὑπὸ τῷ μοχθηρῷ, καὶ ἔχῃ μὴ ἀφαιρετὸν τὸ ἀγαθόν. Ἀποδέχομαι τῷ λόγῳ τῆς γνώμης τῷ ἡμαρτημένῳ προσιδέντος τὴν ἀδικίαν, μᾶλλον ἢ τῷ ἐπιτυχῇ τῷ ἔργῳ· καὶ γὰρ μοιχὸν κολάζει ὁ νόμος, ἔ τὸν δρασταίᾳ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν βεληθέντα· καὶ τοιχωρύχον τὸν ἐπιχειρήσαντα, καὶ μὴ λάθῃ· καὶ προδότην τὸν μελλήσαντα, καὶ μὴ πράξῃ. Ἦξει τοίνυν ὁ σύμ-
πας

mus; ut nec afficiat, nec afficiatur injuria vir bonus: non afficit, quia ne vult quidem; non afficitur, quia virtute est praeditus. Improbus contra afficit injuria, non afficitur: afficit, quia improbus est; non afficitur, quia bono caret. Etiam hoc accedit; quod si virtus solummodo bonum est, nec praeter virtutem aliud; improbus, quia virtute caret, non habet, quo injuriam patiatur: sin praeter hanc etiam alia, quae corporis bona dicuntur, et externa, quae fortuna suppeditat, bona sunt; tamen si virtus absit, etiam haec abesse praestabit: itaque ne sic quidem injuria afficietur improbus, si iis privetur, quibus non recte utitur. Ergo afficiet injuria, non afficietur, siquidem ex animo metienda est injuria.

5. Ut jam de improbo concludamus. Inferre vult injuriam improbus, nec potest tamen: porro cum velit, necesse est aut similem sui petat, aut se meliorem. Quid vero aget melior? an injuria certabit cum improbo? atqui illud, in quo locum habet injuria, non habet; quatenus enim bonum non habet, malus est. Ergo nec reipsa vir prudens injuriam referet improbo, quia, quod injuriam patiatur, non habet; neque voluntate, quia non magis improbe agere vult, cum sit probus, quam imperite inflare tibiam tibicen peritus. Praeterea, si simpliciter injuriam inferre improbum est, etiam referre injuriam huic simile est: etenim si improbior est, qui infert injuriam, quod incipit; improbitate ei certe aequatur, qui hoc ipsum reddit. Et si is, qui injuriam facit, male facit; qui malum malo compensat, non minus male facit, quamvis malum ulciscitur. Nam, ut qui beneficium reddit ei, a quo accepit prius, nihilominus bene facit, quamvis acceperit prius; ita, qui remuneratur malum, non minus male facit, quamvis prius male acceptus sit.

6. Et quis erit, obsecro, finis mali? Si enim perpetuo, qui injuria affectus est, malum malo compensat; necesse est ab uno ad alium transire, et quasi transilire malum, atque ita injuriam excipiet injuria. Quoniam quo jure permittis ei, qui injuria affectus est, ut inju-

DISSERTATIO XVIII. 213

πας λόγος εἰς τὸ δεόν. Ὁ μὲν γὰρ ἀγαθὸς ἔτε ἀδικεῖ, ἔτε ἀδικεῖται· ἐκ ἀδικεῖ μὲν διὰ τὴν βέλῃσιν, ἐκ ἀδικεῖται δὲ διὰ τὴν ἀρετὴν. Ὁ δὲ μοχθηρὸς ἀδικεῖ μὲν, ἐκ ἀδικεῖται δὲ· ἀδικεῖ μὲν διὰ μοχθηρίαν, ἐκ ἀδικεῖται δὲ διὰ τὴν ἀπορίαν ἀγαθῆς. Ἐτι τοίνυν, εἰ μὲν ἀγαθὸν ἢ ἀρετὴν μόνον καὶ ἐκ ἄλλο τι, ὁ μοχθηρὸς τὴν ἀρετὴν ἐκ ἔχων ἔδ' εἰς ὃ, τι ἀδικηθῇ ἔχει· εἰ δὲ πρὸς τῇ ἀρετῇ καὶ ταυτὶ ἀγαθὰ τὰ περὶ σῶμα, καὶ τὴν ἐκτὸς τύχην, καὶ περιβολὴν, ἀρετῆς μὴ παρέσης, βέλτιον ἀπεινὰ ταῦτα, ἢ μή· ὥστε ἔδ' ὡς ἀδικηθεῖν ἂν ὁ μοχθηρὸς, ἀφαιρέμενός τι τέτων, οἷς χρῆται κακῶς. Οὐκ ἐν ἀδικεῖ μὲν, ἐκ ἀδικεῖται δὲ, προσιδέντων ἡμῶν τῇ βελλήσει τὸ ἀδικον.

ε. Οὕτως ἐρῶ πονηρῶ νῦν. Βελλεῖται μὲν ὁ μοχθηρὸς ἀδικεῖν, καὶ μὴν δυνατός· βελλόμενος δὲ, ἢ πρὸς τὸν ὅμοιον ἀπολείνεσθαι, ἢ πρὸς τὸν κρείττονα. Τί δὲ τῷ κρείττονι δρασέον; ἢ ἀνταδικητέον τὸν μοχθηρόν; καὶ μὴν εἰς ὃ, τι ἀδικῇ ἐκ ἀδικεῖ, ὅτι ἐκ ἔχει· ἀπασία γὰρ ἀγαθῆς μοχθηρὸς ἐστίν. Οὐτ' ἐν καλὰ τὸ ἔργον ἀνταδικήσῃ ὁ νῦν ἔχων τὸν μοχθηρόν, καὶ γὰρ ἔχει εἰς ὃ, τι ἀδικηθήσεται· ἔτε καλὰ τὴν βέλῃσιν, καὶ γὰρ ἐθέλει ἀδικεῖν χρηστὸς ὢν, καὶ μᾶλλον ἢ αὐλητικὸς παρὰ μέλος αὐλεῖν. Καθόλου δὲ, εἰ τὸ ἀδικεῖν πονηρόν, καὶ τὸ ἀνταδικεῖν ὅμοιον· καὶ γὰρ τῷ ὑπάρχει πλεονεκτεῖ καλὰ πονηρίαν ὁ ἀδικῶν, ἀλλὰ τῷ ἀμύνεσθαι ἐξισῆται καλὰ μοχθηρίαν ὁ ἀνταδικῶν. Καὶ μὴν, εἰ ὁ ἀδικῶν κακῶς ποιεῖ, ὁ ἀντιποιῶν κακῶς ἔδεν ἥττον ποιεῖ κακῶς, καὶ ἀμύνῃται. Ὡς περὶ γὰρ ὁ ἀποδιδὼς χάριν τῷ προϋπάρξαντι ἔδεν ἥττον εὖ ποιεῖ, καὶ προπεπονθὼς ἢ· ἔτι καὶ ὁ μεταλθεῖς τὴν ἀμοιβὴν εἰς κάκωσιν ἔδεν ἥττον κακῶς δρᾷ, καὶ προπεπονθὼς ἢ.

ς. Τί δὲ τοίνυν ἔσαι καὶ πέρας τῆς κακῆς; Εἰ γὰρ ὁ ἀδικηθεὶς ἀμύνεται, αἰεὶ μεταβαίνει τὸ κακὸν ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλον, καὶ μεταπηδᾷ, καὶ διαδέξεται ἀδικία ἀδικίαν. Ὡς γὰρ δικαίῳ συγχωρεῖς

injuriam injuriae auctori reddat; eodem jure redit iterum ad eundem vindicta: eadem enim juris in utroque ratio est. Vide praeterea, per Jovem, quid facias, qui jus constituis ex injuriis. Quousque, quaeso, se diffundet hoc malum? ubi desinet? Non vides, quid facias? perennis improbitatis fontem excitas, legemque fers, quam primam malorum causam totum universum agnoscat. Nec est aliud profecto, quod mala omnia hominibus invexit: hinc Graecae primum barbaraeque classes mare transmiserunt; hinc impetum aliae in alterius terram facere, atque omnia vastare coeperunt, dum semper praesenti injuriae priorem obtendunt. Phoenices Argivis regiam puellam ereptum eunt, Graeci Colchis barbaram, Phryges e Peloponneso Laconicam mulierem rapiunt. Vides seriem malorum, vides belli causas, et per ordinem scelerum cumulatam scelus. Non alia sunt, quae perdidere Graeciam, quam injuriae propria aestimatio, quae in finitimos quoque erupit; quam furor implacabilis, ira immortalis, vindictae cupido, juris ignorantia.

7. Etenim si omnes, quos prius injuria invasit, hoc persuadere sibi potuissent, injuriam ipsam iis, qui inferunt, malum esse maximum, eamque vel bello, vel direptione murorum, vel populationibus terrarum atque incendiis, vel cujuslibet tyrannidis everfione, poenam graviolem esse, nunquam tot tantisque calamitatibus redundasset Graecia. Potidaeam Athenienses obsident. Permite hoc illis, Spartane, brevi post eos coepti poenitebit: noli malum hoc imitari, noli eandem incurrere infamiam; quia si praetextum hunc amplecteris, et Plataeas petis, periit tibi Melus vicina insula, periit amoenissima insularum Aegina, periit Sicyone urbs socia; pro una, quam cepisti, urbe multas evertes. Nam, ut illi, qui lucri causa maris periculo se committunt, magno foenore se obstringunt; ita, qui in vindicando irae indulgent, maximo se calamitatum foenore involvunt. Rursus tibi, Atheniensis, dico, Sphaacteriam expugnasti, captivos Spartanis redde; dum fors favet, modestiam in consilium adhibe: sin minus, homines servabis, triremes amittes. Lyfander

DISSERTATIO XVIII. 215

τῷ παθόντι ἐπεξιέναι, τῷ αὐτῷ τέτῳ δικαίῳ ἐπαναχωρεῖ αὖθις ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν αὐτὸν ἢ τιμωρία· τὸ γὰρ δίκαιον ἐπ' ἀμφοῖν ἴσον. ὦ Ζεῦ, καὶ οἷον πεποίηκας, δικαιοσύνην ἐξ ἀδικημάτων; καὶ ποῖ βαδιεῖται τὸ κακὸν, καὶ πᾶς σήσεται; Οὐκ οἶσθα, ὅτι πηγὴν ταύτην ἀέναον κινεῖς πονηρίας, καὶ γράφεις νόμον ἀρχέκακον τῇ πάσῃ γῇ; Τῆτο γὰρ ἀμέλει ἐστὶ τὸ τῶν πάλαι κακῶν τοῖς ἀνθρώποις ἡγησάμενον, σόλων Βαρβαρικῶν καὶ Ἑλληνικῶν ἐπ' ἀλλήλους περαισμένων, ἀρπαζόντων, καὶ πολεμούντων, καὶ ληϊζομένων, προκάλυμμα ποιημένων τῆς παρέσης ἀδικίας τὴν φθάσασαν. Φοίνικες ἐξ Ἀργεὺς βασιλικὴν κόρην ἄγασιν, Ἕλληνες ἐκ Κόλχων βαρβαρικὴν παρθένον ἄγασιν, καὶ αὖθις Φρύγες ἐκ Πελοποννήσου Λακωνικὴν γυναῖκα. Ὁρᾷς τὴν διαδοχὴν τῶν κακῶν, καὶ τὰς προφάσεις τῶν πολέμων, καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀδικημάτων. Τῆτο καὶ τὴν Ἑλλάδα συνέτριψεν αὐτὴν, ἢ περὶ ἑαυτὴν δόξα ἀδικίας διαβαίνουσα ἐπὶ τὰς πλησίον, καὶ ἀπαυσοθυμοὶ, καὶ ὀρεαὶ ἀθάνατοι, καὶ τιμωρίας ἔρως, καὶ ἀμαθία δίκης.

Ζ'. Ἀλλ' εἶπερ οἱ ἀδικέμενοι ἐπίσαντο, ὅτι τοῖς ἀδικῶσι μέγιστον κακὸν ἢ ἀδικία αὐτὴ, τῆτ' εἶναι πολέμους μείζον, καὶ τεύχων ἀφαιρέσεως, καὶ γῆς θνώσεως, καὶ τυραννίδος κατὰσάσεως· ἐκ ἂν ἐμπέπληστο ἡ Ἑλλὰς τοσούτων κακῶν. Πολίδαίαν Ἀθηναῖοι πολιορκεῖσιν. Ἔασον, ὦ Λακεδαιμόνιε, μελαγλώσονταί ποτε· μὴ μιμήσῃ τὸ κακὸν, μὴ μελαλάθῃς τῆ ψόγου· εἰ δὲ ἀγαπᾷς μὲν τὴν πρόφασιν, καὶ ἐπὶ Πλαταιᾶς ἔλθῃς, ἀπόλωλέ σοι Μῆλος νῆσος γείτων, ἀπόλωλεν Αἴγινα νῆσος φίλη, ἀπόλωλε Σκιώνη πόλις σύμμαχος· μίαν πόλιν λαβὼν πολλὰς πορθήσεις. Ὡσπερ γὰρ τῶν ἐπὶ χρηματισμῷ παραβαλλομένων ἐν θαλάτῃ οἱ τόκοι μεγάλοι τῶν δανεισμάτων, ἔτω καὶ τῶν ἐπεξιόντων τοῖς θυμοῖς οἱ τόκοι μεγάλοι τῶν συμφορῶν. Καὶ πρὸς τὸν Ἀθηναῖον λέγω, Σφακησίαν ἔχεις, ἀπόδος τῇ Σπάρτῃ τὰς ἀνδρας, ἕως εὐτυχεῖς, σωφρόνησον· εἰ δὲ μὴ, τὰς μὲν ἀνδρας ἔξεις, τὰς δὲ τριήρεις ἔχῃς. Λύσανδρος περὶ Ἑλλή-

ad Hellespontum feliciter rem gerit, nec Sparta se capit; vide ne Thebas tangas: sin minus, adversam circa Leuctra fortunam lachrymabis, apud Mantineam calamitatem plorabis.

8. O occultam instabilemque fortunae potentiam! Hanc ob causam Aristophani non succensebat Socrates, nec indignabatur Melito, nec Anytum vindicabat; sed alta voce exclamabat, Vitam eripere fortasse Anytus et Melitus mihi possunt, laedere non possunt: non enim ab improbo detrimentum potest accipere vir bonus. Haec ipsa iustitiae vox est; quae si ab omnibus eodem modo usurparetur, nulla tragoedia extaret, nullam scenae calamitatem ostenderent, vasta illa ac multiplex malorum seges ab humanis exularet rebus. Nam ut in corporum morbis ii maxime nocere, constantemque medici opem requirere solent, qui ulterius serpunt, ut, quod adhuc est immune, fervetur; ita cum in familiam aut rempublicam vel levissima iniustitiae scintilla incidit, cohiberi continuo debet, ut id, quod superest, vindicetur. Hoc est, quod Pelopidas evertit, quod Heraclidas sustulit, quod totam Cadmi familiam, quod Persas, quod Macedonas, quod Graecos delevit. O morbum continuum, et qui tot jam saecula terrarum orbem fatigat!

9. Non dubitabo equidem dicere, siquidem altera major sit injuria, magis improbum esse eum, qui illatam ulciscitur, quam qui infert. Qui enim ex ignorantia juris injurius est, delicti sui praemium in infamia habet; at qui injuriam reddit, cum non minus injurius sit, infamiam illam in se derivat. Nam ut, qui fuligine imbutum tractat, aut cum eo luctatur, necesse est corpus inficiat; ita, qui cum improbo congreditur, et quasi volutatur, necessario mali fit particeps, eadem imbuitur fuligine. Ego athletam, qui cum athleta ex aequo concurrit, ferre possum, neque studium utriusque reprehendo; video enim parem indolem, parem curam, parem in utroque victoriae ardorem. At vero quoties cum improbo probus concurrit, non ex eadem palaestra, neque sub eodem ad luctam

DISSERTATIO XVIII. 217

Ἑλλήσποντον εὐτυχεῖ, ἢ ἡ Σπάρτη μεγάλη, ἀλλὰ ἀπέχε-
 Οησῶν· εἰ δὲ μὴ, δακρύσεις τὴν ἐν Λεύκτροις τύχην, ἢ τὴν ἐν
 Μαντινείᾳ συμφορὰν.

ἦ. Ὡς δίκης ἀφανῆς ἢ πλανωμένης. Διὰ τῆτο ὁ Σωκράτης
 ἐκ Ἀριστοφάνει ὠργίζετο, ἔ Μελίτῳ ἐχαλέπαινε, ἐκ Ἀνυλῶν
 ἐτιμωρεῖτο· ἀλλὰ ἐβόα μέγα, Ἐμὲ δὲ Ἀνυλὸς ἢ Μέλῖος
 ἀποκλεῖναι μὲν δύναται, βλάψαι δὲ ἔ δύναται· ἔ γὰρ θέμις
 ἀγαθῷ ἀνδρὶ ὑπὸ πονηρῷ βλαβῆναι. Αὕτη φωνὴ δίκης, ἣν εἶ-
 περ ἅπαντες ταύτην ἐφθέγγοντο, ἐκ ἃν ἦσαν αἱ τραγωδίαί, ἐδὲ
 τὰ ἐπὶ τῇ σκηνῇ δράματα, ἐδὲ πολλαὶ ἢ παντοδαπαὶ συμφο-
 ραί. Ὡς περ γὰρ ἐπὶ τῶν τῆ σώματος νοσημάτων χαλεπὰ τὰ
 ἐρπυστικά, ἢ δὲ τῶτοις ἐπικηρίας γασίμῃ, ἵνα τὸ περιλειφθὲν
 σωθῇ· ἔτῳς ἐπειδὴν ἐμπέσῃ οἰκῷ ἢ πόλει ἀδικίας ἀρχὴ, γῆ-
 ναι δὲ τὸ κακὸν, εἰ μέλλει τὸ περιλειφθὲν σωθήσεσθαι. Τῆτο
 Πελοπίδας ἐξέτριψε, τῆτο Ἡρακλείδας ἠφάνισε, τῆτο τὴν
 Κάδμῳ οἰκίαν, τῆτο Πέρσας ἀπώλεσε, τῆτο Μακεδόνας, τῆτο
 Ἕλληνας. Ὡς νοσήματος διηνεκῆς, ἢ ἐπὶ πολλὰς περιόδους χρό-
 νων κατалаβόντος τὴν γῆν.

Ζ. Ἐπιπολήσαιοι δ' ἂν ἔγωγε εἶπῃν, ὅτι εἴπερ ἔστιν ἀδι-
 κίας πρὸς ἀδικίαν ὑπερβολή, ὁ τιμωρὼν τῆ προϋπάρξαντος ἀδι-
 κώτερος. Ὁ μὲν γὰρ ὑπὸ ἀμαθίας ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν ἐλθὼν ἔχει
 τὴν δίκην ἐκ τῆ ψόγῃ· ὁ δὲ ἐπεξιὼν, προσλαβὼν ἐκ τῆ ὁμοίᾳ
 τὸ ἀδικον, ἀφῆρηκεν ἐκεῖνε τὸ ἐπίψογον. Ὡς περ γὰρ τῷ μα-
 ρίλης ἐμπεπλησμένῳ τὸν συμπλακέντα ἀνάγκη ἢ αὐτὸν συναι-
 σχῆναι τὸ σῶμα· ἔτῳς ἢ ὅσις ἀδίκῳ ἀνδρὶ συμπλέκεσθαι ἢ
 συγκυλινδεῖσθαι ἀξιοῖ, ἀνάγκη τῆτον συναπολαύειν τῆ κακῆς,
 ἢ συναναπίμπλασθαι τῆς μαρίλης. Ἀθλητῇ μὲν ἔν ἀνδρὸς προσ-
 φερομένῃ ἀθλητῇ ἐκ τῆς ἴσης ἀγωνίας ἢ φιλοτιμίας ἀποδέ-
 χομαι· ὁρῶ γὰρ αὐτοῖς ὁμοίαν μὲν τὴν φύσιν, παραπλησίαν
 δὲ τὴν μελέτην, ἰσότημον δὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῆ νικᾶν. Ὅταν
 δὲ ἀγαθὸς ἀνὴρ πονηρῷ συμπέσῃ, ἐκ ἐκ τῆς αὐτῆς παλαίσεως

etiam edoctus, nec eadem arte instructus, nec iisdem luctationibus innutritus, nec ejusdem coronae competitor aut praeconii; infelix haec meo judicio pugna est, et congressus impar. Quid enim obstat, quo minus superior in hoc stadio evadat improbus, ubi et scelerasti spectatores, et iniqui sunt judices? Hic enim vir bonus et ab arte destituitur, et a scientia; neque diffidentia, aut sutelis, aut dolis, aliisque instructus accedit artibus, quibus confirmatur, ac robur assumit improbitas: ut nihil aliud, quam risum excitaturus sit, qui cum improbo manum conferat, nec ingenio, nec arte, nec exercitatione par.

10. Sed hac ipsa de causa supplantatur vir bonus, dicet aliquis, calumniis, sycophantiisque differtur, facultatibus exuitur, in vincula conjicitur, relegatur, infamia notatur, morti addicitur. Quid tum postea? Quid si pueri alibi pro tribunali sederent, ac leges ferrent; atque ex earum legum praescripto hominem aliquem in iudicium vocarent, quem peccasse dicerent; et mox inter pueros suos infamem esse juberent, ejusque crepundia aliquot, ut puta talos, et si quae ejusmodi essent, hastae subjicerent: quid facturum hunc hominem putas? anne aliud, quam ut suaviter rideat, ipsosque judices cum calculis suis et suffragiis cachinno explodat? Ita Athenienses ridebat Socrates, non aliter quam pueros, qui suffragio suo hominem mori juberent, quem natura jam ante jusserat mori. Neque aliud facturum est quilibet bonus, probusque vir, quam ut risum rideat suavissimum, quoties improbos serio ad se ire videbit, quasi rem gesturos maximam, cum tamen nihil possint; sed et in media eorum contumelia illud Achillis exclamabit,

haud regi superum contemptus abibo:

quod si facultates quoque ejus auferre parent, eas ille non secus, quam si crepundia eripiant aut talos, dimissurus est; nec aliter morietur, quam si morbo aliquo, feбри puta aut calculo, moriendum esset, neque mortis auctoribus succensabit.

DISSERT.

προσεληλυθὼς ἑκάτερος, ἔδδ' ὑπὸ τῷ αὐτῷ παιδοδείξει ἀσκηθεὶς, ἔδδ' τὴν αὐτὴν τέχνην ἐκμαθὼν, ἔδδ' τοῖς αὐτοῖς παλαίσμασιν ἐνλεθραμμένος, ἔδδ' τῷ αὐτῷ σεφάνῃ ἐρῶν, ἔδδ' τῷ αὐτῷ κηρύγματος· οἰκλείρω τὴν μάχην, ἄνισος ἢ ἀγωνία. Ἀνάγκη τὸν πονηρὸν κρατεῖν ἀγωνιζόμενον ἐν τοιούτῳ σαδίῳ, ὃ πονηροὶ μὲν θεαλαί, ἀδικοὶ δὲ οἱ ἀθλοθέται. Ὁ δὲ ἀγαθὸς ἐν τέτοις ἄτεχνος ἢ ἀμαθὴς, ἢ ἄπορος ἀπιστίας, ἢ πανουργίας, ἢ ἀπάτης, ἢ τῶν ἄλλων παλαισμάτων, ὑφ' ὧν μοχθηρία κραλύνεται, ἢ ἰσχυρίζεται· ὥς ἢ καλαγέλαστος ἂν γίγνοιτο ἀντεπιχειρῶν ἀδικεῖν ὁ μὴ πεφυκὼς τῶν ἀδίκων ἢ τῇ φύσει, ἢ τῇ τέχνῃ, ἢ τῷ ἔθει.

ἰ. Ἀλλὰ διὰ τῆτο, φαίη ἂν τις, ὁ δίκαιος ἀνὴρ προπηλακίζεται, ἢ συκοφαντεῖται, ἢ διώκεται, ἢ χρήματα ἀφαιρεῖται, ἢ εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλεται, ἢ φεύγει, ἢ ἀτιμᾶται, ἢ ἀποθνήσκει. Τί ἔν; Εἰ ἢ οἱ παῖδες νόμους πρὸς ἀλλήλους θέμενοι, καθίσαντες δικαστήριον ἑαυτῶν, ὑπάγοιεν ἄνδρα κατὰ τὰς αὐτῶν νόμους, κατὰ, εἰ δόξαι ἀδικεῖν, ψηφίζοιτο αὐτὸν ἄτιμον εἶναι ἐν τῷ τῶν παίδων δήμῳ, δημεύοιεν δὲ αὐτῷ τὰ παιδικὰ χρήματα, τὰς ἀσραγάδας, ἢ τὰ παίγνια· τί εἰκὸς πρᾶξαι τὸν ἄνδρα; ἢ ἔ καλαγελάσσεσθαι ἐκ τοιούτου δικαστηρίου αὐταῖς ψήφοις ἢ καταδίκαις αὐταῖς; Οὕτω ἢ ὁ Σωκράτης Ἀθηναίων κατεγέλα, ὡς παιδαρίων ψηφιζομένων, ἢ κελευόντων ἀποθνήσκειν ἄνδρα θνητόν. Καὶ ἄλλος ὅστις ἀγαθὸς ἀνὴρ, ἢ δίκαιος, καλαγελάσεται γέλωτα ἀκραιφνή, ὁρῶν τὰς ἀδίκους ἐπ' αὐτὸν ὠρμημένους σπερδῆ, οἰομένους τι δρᾶν, δρῶντας δὲ ἔδδεν· ἀλλὰ ἢ ἀτιμαζόντων ἐκείνων, βοήσεται τὸ τῷ Ἀχιλλέως,

φρονέω δὲ τέλιμῆσθαι Διὸς αἴση·

ἢ ἀφαιρεμένων τὰ χρήματα, προήσεται ὡς παίγνια ἢ ἀσραγάδας ἀφαιρεμένους, ἢ ἀποθανεῖται ὡς ὑπὸ πυρεθῆ ἢ λίθου, ἔδδεν ἀγανακτῶν πρὸς τὰς ἀποκλιννῦντας.

DISSERT. XIX.

Utrum, manente divinatione, aliquid sit in nostra potestate.

CUM Medorum exercitus Graeciâ invaderet, ad oraculum Athenienses confugerunt, ut ex Deo intelligerent, quid adversus tantam classis barbaricae vim faciendum sibi esset: videbant equitatum Medorum, currus Persarum, clypeos Aegyptiorum; sequebantur et funditores e Caria, et sagittarii e Paphlagonia, et velites e Thracia, et cataphracti e Macedonia, et equites rursus e Thessalia: quaesiverunt ergo ex oraculo illi, quidnam potissimum tanto in malo sibi faciendum esset. Deus oraculum dat illis, urbem ut ligneo muro cingerent. Videri sibi Themistocles ait, ligneo muro triremes designari. Res Atheniensibus placuit, relictaque urbe sua, muros, quos oraculum jusserat, conscenderunt. Si ergo hoc in discrimine nihil oraculi voce sibi opus esse Athenienses putassent; sed prudentis potius viri, qui e re nata tum proprias vires, tum hostiles recte perpendere, nec minus de periculo, quam de fiducia, si quam in virtute sua repositam habebant, recte judicare potuisset: minusne sapienter eum hominem responsurum fuisse putamus, quam oraculum? Meo iudicio nec obscure loqui opus fuisset, nec de ambiguo muro egisset; sed hoc potius modo sententiam suam proposuisset: Me auctore, hos lapides, Athenienses, quos videtis, et hos muros, barbaro relinquetis; ipsi vero, cum tota familia vestra, vestrisque liberis, libertate item, ac legibus, ad mare ibitis: hîc vos triremes excipient, quae et capere vos, et servare, et pugnare pro vobis, et victoriam vobis parere poterunt.

2. Cur ergo ad oracula confugiunt homines, nec potius ab hominibus consilium petunt? An quia consilium humanum, ut tutum minus, minusque certum, ita invidiae obnoxium est, nec probum usquequaque

ΛΟΓΟΣ ΙΘ'.

Εἰ, μανικῆς ὄσης, ἔσι τὶ ἐφ' ἡμῖν.

ΟΤΕ οἱ Μῆδοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἐσφαλεύοντο, ἐχρῶντο οἱ Ἀθηναῖοι τῷ Θεῷ, τί χρὴ δρᾶν, ἐπιόντος αὐτοῖς βαρβαρικῆς εὐχῆς, ἵππεσσι Μηδικῆς, ἀρμάτων Περσικῶν, ἀσπίδων Αἰγυπλίων· εἶποντο δὲ καὶ σφενδονῆται Κᾶρες, καὶ ἀκοντισαὶ Παφλαγόνες, καὶ πελῆασαὶ Θρᾶκες, καὶ ὀπλίται Μακεδόνες, καὶ Θετταλικὸν ἵππικόν· ἐχρῶντο ἔν τῷ Θεῷ οἱ Ἀθηναῖοι, τί χρὴ δρᾶν, ἐπιόντος ταῖς Ἀθήναις τοσούτου κακῆς. Ὁ δὲ αὐτοῖς χρᾶ, φράττεσθαι τὸ ἄστυ ξυλίνῳ τείχει. Θεμισοκλῆς λέγει, ὅτι οἱ δοκεῖ τὸ ξύλινον τεῖχος αἱ τριήρεις εἶναι. Συνεδόκει ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ ἀναστάντες ἐκ τῆς ἄσπερος ἐς τὸ τεῖχος τῆς Θεᾶς μετῴκησαν. Εἰ ἔν οἱ Ἀθηναῖοι τότε τῷ μὲν Θεῷ συμβαλεύεσθαι περὶ τέτων ἐκ ἡθέλον, νῦν δὲ ἔχοντι ἀνδρῶν, καὶ δυναμένῳ ἐκλογίζεσθαι καὶ τὴν παρεῖσαν δύναμιν, καὶ τὴν ἐπιῆσαν παρασκευὴν, καὶ τὸν μέλλοντα κίνδυνον, καὶ τὴν ὑποφαινομένην ἀσφάλειαν· τί εἰκὸς συμβαλεῦσαι ἂν τὸν ἄνδρα τέτον κατὰδεέσερον τῆς χρησμωδίας τῆς Θεᾶς; Ἐγὼ μὲν οἶμαι ἔδδ' αἰνίγματος ἂν ἐδεήθη πρὸς αὐτὸς, ἔδδ' εἰς τείχεος ἀμφισβήτησίμῃ· ἀλλ' εἶπεν ἂν ὧδέ πως· ὦ Ἀθηναῖοι τῶν μὲν λίθων καὶ τῶν οἰκοδομημάτων ἐξίσασθε τῷ βαρβάρῳ, αὐτοὶ δὲ πανοικησίᾳ, αὐτοῖς παισὶν, καὶ ἐλευθερίᾳ, καὶ νόμοις, ἴτε ἐπὶ τὴν θάλατταν· ὑποδέξονται δὲ ὑμᾶς τριήρεις, ἱκαναὶ καὶ σώζειν φέρουσαι, καὶ νικᾶν μαχόμεναι.

β'. Τί δὴ ποτ' ἔν οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τὰ μαντεῖα παραγίνονται, ἀμελήσαντες τῆς παρὰ τῆς ὁμοίᾳ συμβολῆς; Ἡ δὲ ὅτι γνώμη μὲν ἀνθρώπου ἐπισφαλὲς, καὶ ἄπιστον, καὶ ἐπίφθο-

quequaque, aut sui simile esse, et ad finem suum pervenire solet; divinum contra, et praestantia sua fidem sibi, et veritate auctoritatem conciliat, nec unquam a scopo suo aberrat, qui eo utitur, et invidiam humanam maiestate sua excedit? Imo praescientia divina et mens humana (quamvis enim audacia sit in verbo, dicetur tamen) res cognatae sunt; ut si quid aliud usquam, nihil sit similius, quam virtus hominis et consilium Dei. Noli ergo dubitare posthac, aut quomodo homo, cum liberi arbitrii sit, divinatione utatur; aut quomodo, salva divinationis veritate, aliquid humana servet prudentia, quod in potestate sua sit positum; simillima enim sunt de quibus agis: idem est, quod quaeris, quod in dubium vocas, quod volvis et revolvis toties, cum sine ulla molestia totum, ut oportet, possis distinguere.

3. Nec enim omnia ad finem suum divina dirigit potentia, nec ubique a fine suo aberrat homo: et de humana quidem mente alias. Nunc illud audire ex te velim, utrumne scire omnia divinam mentem existimes, turpia et honesta, digna atque indigna. Equidem pudet me referre singula, ne minus digne de Deo loqui videar: res enim videlicet praeclara est scire omnia, arenarum numerum, maris spatium, tum si qui forte absurdus in Lydia lebes coquitur: nihil enim, ut illi volunt, quaerere aliquis possit, de quo non verum ipsum respondere possit Deus, sive id e re futurum sit ejus, qui quaerit, seu contra; nec refert, an injustus aliquis oraculum accedat, ut praeter fas aliena invadat. Equidem ardelionem potius mihi narras, quam Deum, mireque curiosum ac vanum; similem mendicis illis, qui in triviis stipem colligunt, et duobus obolis obvio cuique ventura praedicunt. Ego vero non Deo tantum, sed et viro bono indignum esse puto, ut occasione qualibet verum dicere occupet; nec enim res per se praeclara est verum dicere, nisi id cum utilitate fiat ejus, qui audit. Ita saepe medicus aegros, dux exercitum, gubernator fallit nautas; nec hoc in iis reprehenditur. Quid, quod mendacia saepe profunt hominibus, nocet contra veritas? Quare si aliud divinationem esse existimas, quam mentem divinam, quae accurata stabili-
que

νον, ἢ κίβδηλον, ἢ ἔκ ἀεὶ ὅμοιον, ἢ ἔκ ἐν παντὶ εὖσοχον· τὸ δὲ θεῖον καλὰ μὲν τὴν ὑπεροχὴν πιστόν, καλὰ δὲ τὴν ἀλήθειαν δοκιμον, καλὰ δὲ τὴν πείραν εὖσοχον, καλὰ δὲ τὴν τιμὴν ἀνεπίφθορον; Θεῷ δὲ μαυλεία ἢ ἀνθρώπων νῆς (τολμηρόν μὲν εἰπεῖν, φράσω δὲ ὅμως) χρῆμα συγγενές, ἢ εἰπερ τι ἄλλο ἄλλῳ ὅμοιον, οὐδὲν ἂν εἴη ἐμφερέστερον ἀρετῆς ἀνθρωπίνης γνώμη Θεῷ. Μὴ τοίνυν ἀπόρει, μήθ' ὄντινα τρόπον τὸ αὐτεξέσιον τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης χρῆται μαντικῇ, μήθ' ὅπως, ἀληθεύσεως τῆς μαντικῆς, δύναταί τι ἢ ἀνθρώπου γνώμη· περὶ γὰρ ὁμοίᾳ πράγματι σκοπεῖς· τὸ γὰρ αὐτὸ ἐρωτᾷς, ἢ ἀπορεῖς, ἢ ἀνασρέφεις, ἐξὸν τὸ πᾶν διελέσθαι, ὡς δεῖ.

γ'. Οὔτε τὸ θεῖον πάντων εὖσοχον, ἔτε τὸ ἀνθρώπινον πάντων ἄσοχον· ἢ περὶ μὲν τῆ ἀνθρωπίνης νόμος ἢ αὐθις ῥητέον. Τὸ δὲ θεῖον δοκεῖ σοι γινώσκειν πάντα ἐξῆς, ἢ τὰ καλὰ ἢ τὰ αἰσχερά, ἢ τὰ τίμια ἢ τὰ ἄτιμα; Φείδομαι τῶν ῥημάτων, ἢ αἰδῶς με τῆ Θεῷ ἔχει· σεμνὸν γάρ τι τὸ πάντα εἰδέναι, ἢ ἀριθμὸν ψάμμων, ἢ θαλάττης μέτρα, ἢ ξυνιέναι ἀτόπως λέβητος ἐψομένους ἐν Λυδοῖς· ἢ δηλαδὴ πᾶσι τοῖς δεομένοις θεσπίζει ὁ Θεὸς τὸ ἀληθές μαθεῖν, ἢ συμφέρει, καὶ μέλλῃ ὁ μαθὼν, ἄδικος ὢν, πλεονεκλήσειν. Δεινῶς τινα πολυπράγμονα ἠγάθῃ τὸν Θεόν, ἢ περίεργον, ἢ εὐήθη, ἢ μηδὲν τῶν ἐν τοῖς κύκλοις ἀγχειρόνων διαφέρουσα, οἱ δυοῖν ὁβολοῖν τῷ προσυχόντι ἀποθεσπίζουσιν. Ἐγὼ δὲ μὴ ὅτι Θεόν, ἀλλ' ἐδὲ ἄνδρα ἀγαθὸν ἀξιῶ ἐπιτηδᾶν τῷ ἀληθεῖ· ἐδὲν γὰρ σεμνὸν τὸ τᾶληθῇ λέγειν, εἰ μὴ γίγνοιτο ἐπ' ἀγαθῷ τῆ μαθόντος. Οὕτω ἢ ἰατρὸς νοσῶντα ἐξαπατᾷ, ἢ στρατηγὸς στρατόπεδον, ἢ κυβερνήτης ναύτας, ἢ δεινὸν ἐδὲν. Ἀλλὰ ἤδη ἢ ψεῦδος ὤνησεν ἀνθρώπους, ἢ τᾶληθές ἔβλαψεν. Εἰ μὲν οὖν ἄλλο τι ἠγάθῃ εἶναι τὴν μαντικὴν, ἢ νῆν θεῖον, διαφέρουσα τῆ ἀνθρωπίνῃ ἀκριβείᾳ ἢ βεβαιότητι,

que scientia differt ab humana, eadem opera existimare potes rationem cum ratione pugnare. Sin contra fateris non aliter differre haec duo, quam solis lumen a lumine ignis nostri, cum utrumque sit lumen; per me licet ut id, quod magis lucet, praeferas, dummodo ne id, quod minus lucet, in divisione tua excludas. Quin potius sic statue: universum hoc harmoniam esse quandam instrumenti musici, cujus artifex sit Deus; eam autem harmoniam incipere a Deo, a Deo per aerem, per terram, per mare, per animalia omnia transire et plantas: quia autem simul ac digressa est a Deo, diversas, dissimilesque naturas invenit, iis se miscet, diversitatemque, quae in illis est, conciliat ac componit; non aliter, quam suprema harmonia diversitatem, quae in toto choro est, moderatur ac temperat.

4. Et modum quidem, quo divina haec ars procedit, verbis exprimere non possum, delineare tamen qualicunque similitudine possum. Vidistine unquam naves in terram subduci, aut ingentes faxorum moles impelli? quod variis instrumentorum motibus conversionibusque fieri solet, quorum singula singulis vim addunt aliquam, atque invicem ita moventur, ut universum pondus promoveant. Hic enim cum tota instrumentorum compago id facere dicatur, aliquid tamen partes conferunt. Ita statuatur ipsum artificem esse Deum, machinas rationes humanas, humanam rursus artem, quae nos ad fatale decretum trahit. Quod si magis etiam perspicuam similitudinem requiris, finge Deum esse ducem, militiam vitam nostram, militem hominem, tesseram fatum, arma facultates homini concessas, inimicos calamitates, socios belli rationem, victoriam virtutem, cladem improbitatem, divinationem vero esse eam artem, quae ex apparatu praesenti futura conjiciat. Gubernator enim, si navem habeat, et instrumenta norit, quae requiruntur, si mare inspiciat, ventos observet, quid futurum sit novit: dux, si exercitum habeat, et arma sua sciverit, et de necessario apparatu cogitaverit, et hostium adventum praeviderit, exitum novit: et medicus, si aegrum videat, et morbum intelligat, et artis suae

βαιότητι, νόμιζε πολεμεῖν λόγον λόγῳ. Εἰ δὲ ἐσιν ἕδὲν ἀλλοιότερον, ἢ ὅσον τὸ ἐξ ἡλίου φῶς τῷ ἐκ πυρός, φῶς δὲ ἐκάτερον· ἀγάπα μὲν τὸ λαμπρότερον, μὴ ἀτίμαζε δὲ τῇ διαιρέσει τὸ ἀμαυρότερον. Ἀλλ' ἡγῶ τὸ πᾶν τῷτο ἀρμονίαν τινὰ εἶναι ὄργανον μουσικῶν, καὶ τεχνίτην μὲν τὸν Θεόν, τὴν δὲ ἀρμονίαν αὐτὴν ἀρξαμένην παρ' αὐτῷ, δι' ἀέρος ἰῦσαν, καὶ γῆς, καὶ θαλάττης, καὶ ζώων, καὶ φυτῶν, ἐμπεσῶσαν μετὰ τῷτο εἰς πολλὰς καὶ ἀνομοίας φύσεις, συνάττειν τὸν ἐν αὐταῖς πόλεμον· ὡς κορυφαία ἀρμονία, ἐμπεσῶσα εἰς πολυφωνίαν χορῶν, συνάττει τὸν ἐν αὐτῇ θόρυβον.

Δ'. Τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς θείας τέχνης, ὀνόματι μὲν εἰπεῖν ἔκ ἔχω, εἰση δὲ αὐτῆς τὴν δύναμιν ἐξ εἰκότος, οἷα δήποτε. Ἐθεάσω νεῶν ἐρύσεις ἐκ θαλάττης ἄνω, καὶ λίθων ἀγωγὰς ὑπερφυῶν κατὰ μέγεθος, παντοδαποῖς ἐλιγμοῖς καὶ ἀνατροφαῖς ὀργάνων, ὧν ἕκαστον πρὸς τὸ πλησίον τὴν ῥώμην νειμάμενον, ἕτερον ἐξ ἑτέρου διαδεχόμενον τὴν ἀγωγὴν, κινεῖ τὸ πᾶν· καὶ τὸ μὲν ὅλον ἔχει τὴν αἰτίαν τῷ ἔργῳ, συνεπιλαμβάνει δὲ τι αὐτῷ καὶ τὰ μερικά. Κάλει τοίνυν τεχνίτην μὲν τὸν Θεόν, ὄργανα δὲ τὰς λογισμὰς τὰς ἀνθρωπίνους, τέχνην δὲ τὴν ἀνθρωπίνην σπῶσαν ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀγωγὴν τῆς εἰμαρμένης. Εἰ δὲ σοι καὶ σαφεσέρας εἰκότος δεῖ, νόει μοι στρατηγὸν μὲν τὸν Θεόν, στρατείαν δὲ τὴν ζωὴν, ὀπλίτην δὲ τὸν ἄνθρωπον, σύνθημα δὲ τὴν εἰμαρμένην, ὅπλα δὲ τὰς εὐπορίας, πολεμικοὺς δὲ τὰς συμφορὰς, σύμμαχον δὲ τὸν λογισμὸν, ἀριστείαν δὲ τὴν ἀρετὴν, ἥτις δὲ μοχθηρίαν, μανικὴν δὲ τὴν τέχνην αὐτὴν τὴν ἐκ τῆς παρασκευῆς ἐπισαμένην τὸ μέλλον. Καὶ γὰρ κυβερνήτης ναῦν ἔχων, καὶ εἰδὼς τὰ ὄργανα, καὶ τὴν θάλατταν ὁρῶν, καὶ αἰσθανόμενος τῶν πνευμάτων, οἶδε τὸ ἀποβησόμενον· καὶ στρατηγὸς στρατόπεδον ἔχων, καὶ τὰ ὅπλα εἰδὼς, καὶ τῆς παρασκευῆς μεμνημένος, καὶ τῶν πολεμίων αἰσθανόμενος, οἶδε τὸ ἀποβησόμενον· καὶ ἰατρὸς τὸν κάμνοντα ἰδὼν, καὶ τῆς νόσου ξυνεὶς, καὶ τῆς τέχνης

suae sibi sit conscius, quid futurum sit, non nescit. Vides quanta sit hariolorum copia, quam certa, quam artificiosa, quam prudens. Si igitur, quod in potestate nostra est, ex seipso tantum penderet, non opus esset divinatione: cum vero id ipsum cum toto cohaereat, tanquam pars quaedam et ipsa fati, id, quod necessitati subjicitur, divinationem statuatur; quod vel certitudinem vel incertitudinem rei futurae respicit, consultationi subijciatur.

5. Quid, quod de necessariis quoque, et humana mens, et divina judicat scientia? Quomodo, dices, utraque? Sane siccitates, pluviarum penuria, et terrae motus, et eruptiones ignium, et ventorum impetus, et mutationes aeris, non Deus praevidet tantum, sed et divini ingenii viri. Ita terrae motum Pherecydes Samiis, et imminentem pestem Thessalis Hippocrates, et defectum solis Clazomeniis Timesias, aliusque aliud praedixit. Quomodo contra, quae in potestate nostra sunt, praedicat Deus?

• *Ne liberis incumbito, invito Deo,*
ait Deus;

Natus parentem namque mactabit suum.

Haec dicit quidem, non ignorat tamen intemperanti et vinoso homini consilium se dare, ideoque futuram calamitatem praedicat: cuius causam Laius praebuit, Deus praedixit.

Croesus Halyn penetrans magnam pervertet opum vim:
transituum eum esse non dicit; sed quid post transitum eventurum ei sit, dicit. Quod si oraculum divinum, mentemque humanam distrahas et distinguas, harmoniam conjunctissimam dissolvis.

6. Non aliam domum habent, praeter hanc, quam vides, Dii hominesque, caelum dico et terram: duo illa genera, duos hos lares, duo haec aedificia incolunt, alterum Dii Deorumque liberi; alterum Deorum incolunt interpretes, non illi quidem humicubae, ut ab Homero vocantur, aut illotipodes, sed qui oculos simul mentemque in caelum erigant, et a Deo toto animo dependeant. Horum vitae Dii praesident, qui ipsi quoque terram pererrant, ejusque

αἰσθανόμενος, οἶδε τὸ ἀποθησόμενον. Ὅρᾳς τὸ πλῆθος τῶν μάν-
τεων, ὡς σαφές, ὡς τεχνικόν, ὡς εὖστοχον. Εἰ μὲν ἔν τὸ ἐφ'
ἡμῖν αὐτὸ ἦν καθ' αὐτὸ, ἀπήλλακτο δὲ εἰμαρμένης, ἔδεν ἔδει
μαντικῆς· εἰ δὲ ἀνακέκρται τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς ὅλοις, μέρος ὃν
κὴ τῆτο τῆς εἰμαρμένης, καλὰ μὲν τὸ ἀναγκαῖον ἢ μαντικὴ γή-
σελαι, καλὰ δὲ τὸ δῆλον ἢ μὴ, βελὴ ἔσελαι.

εἰ. Ἦδη δὲ κὴ τῆ ἀναγκαίᾳ γνώμῃ κὴ ἢ μαντικῇ δηλωτικῇ.
Πῶς κὴ τίνα τρόπον ἐκατέρω; Αὐχμὲς μὲν, κὴ ἐπομβρίας, κὴ
σεισμὲς γῆς, κὴ πυρὸς ἐκβολὰς, κὴ πνευμάτων ἐμβολὰς, κὴ ἀέ-
ρων μελαβολὰς ἔ Θεὸς οἶδε μόνος, ἀλλὰ κὴ ἀνθρώπων ὅσοι δαι-
μόνιοι. Οὕτω κὴ Φερεκύδης σεισμὸν Σαμίῳις προεμήνυσε, κὴ Ἴπ-
ποκράτης Θετταλοῖς προσιόντα λοιμὸν, κὴ Τιμήσιος Κλαζομενί-
οις ἐκλείποντα ἥλιον, κὴ ἄλλοι ἄλλο τι. Πῶς δὲ δὴ κὴ Θεὸς
τὰ ὅσα ἐφ' ἡμῖν καταμαντεύεται;

Μὴ σπεῖρε τέκνων ἄλοκα δαιμόνων βίᾳ,
ὁ Θεὸς λέγει·

Ἦν γὰρ φυεύσης παῖδ', ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς.
Ταῦτα λέγει μὲν, ἀλλὰ οἶδεν ἀνδρὶ συμβελεύων ἀκολάσῃ κὴ
ἀκρατεῖ μέθης, κὴ διὰ τῆτο προλέγει τὴν συμφορὰν· ἥς παρ-
έσχε μὲν τὴν ἀρχὴν ὁ Λαῖος, ἐγνώρισε δὲ τὴν αἰτίαν ὁ Θεός.

Κροῖσος Ἄλυν διαβὰς μεγάλῃν ἀρχὴν καλαλύσει·
ὅτι μὲν διαβήσελαι ἔ λέγει, τὶ δὲ πείσελαι διαβὰς, λέγει. Εἰ
δὲ ἀπαλλάξεις τῆς συμπλοκῆς, κὴ διοικήσεις μαντικὴν Θεῶ, κὴ
ἀνθρώπων νῦν, διέλυσας ἀρμονιῶν τὴν μεσικωλιάτην.

ς. Οἶκος ἔτος εἰς Θεῶν κὴ ἀνθρώπων, ἔρανὸς κὴ γῆ, δυοῖν
ἐσίαι κὴ ἐχήματα τὰ ἀθάνατα· ὧν τὸν μὲν νέμονται Θεοὶ κὴ
Θεῶν παῖδες, τὴν δὲ ὑποφῆται Θεῶν ἄνθρωποι, ἔ χαμαιεῦναι,
καθ' Ὅμηρον, ἔδὲ ἀνιπλόποδες, ἀλλὰ ἄνω εἰς τὸν ἔρανὸν ὄρων-
τες ὄρθῃ τῇ ψυχῇ, κὴ ἀνηρέτημένοι τῇ γνώμῃ πρὸς τὸν Δία.
Διέλαχον δὲ αὐτῶν τὰς βίβας ἐπιστάται Θεοὶ, γῆν τε γὰρ Θεοὶ
ἐπι-

que progeniem conservant; caeterum nec videntur, nec in bello, ut Homerus vult, jaculantur, aut vulnerantur,

Nec Cererem trahant, nec rubri munera Bacchi.

Homines vero, sublati in caelum oculis, qua licet, splendidam Jovis domum intuentur; quae non, ut illa poetae, auro adornata est, nec pueris, qui ardentibus manu taedas ferunt; sed sole, lunaque, reliquorumque, qui hos comitantur, illustri fulgentem igne. Exercitum ex optimis ducibus, necessariisque militibus vides: haec inter se conjuncta maneant; videbis quid sit divinatio, videbis virtutem utriusque, utriusque officium, et quid commune habeant.

7. Vides humanam vitam esse quasi rempublicam quandam; est autem instabilis, nec in continenti constituta, sed quae parva navicula immensum mare trajicit: hanc non gubernatoris tantum ars conservat, sed et ventorum commoditas, et ministerium singulorum, et instrumentorum agilitas, et natura maris. Cum instrumentis ergo et ministerio confer rationem animi, cum mari et ventis rerum humanarum incertitudinem, cum prudentia gubernatoris divinationis certitudinem. Quod si absurdum reipublicae hujus temperamentum animo videatur tuo, Platonem audies, qui ita scribit: *Deus, et cum Deo fortuna, opportunitasque, humana gubernant omnia; ut autem mitius agamus, praeestabit tertiam his adjicere artem. Quoties namque tempestas oritur, multum interesse existimo, sitne peritus gubernator, necne.*

8. Haec oracula animum perturbant meum, neque permittunt, ut vel plane divinationem contemnam, aut firmiter illi adhaeream: sed sicut aves, quae ancipitis naturae sunt, cum reliquis hoc commune habent, quod in aere volent; talem video vitam esse nostram, quam ducimus, ancipitem, mixtamque necessitate simul et libertate. Ea autem libertas talis est, qualis in homine victo, qui sponte sequitur lictores; itaque necessitatem illam videre mihi videor,

DISSERTATIO XIX. 229

ἐπιβόσκουσαι, σώζοντες τὰ τῆς γῆς ἔργονα, ἔχ' ὁρώμενοι, ἔδ'ε τοξεύοντες, ἢ τιτρωσκόμενοι·

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδασ', ἔ' πίνεσ' αἶθοπα οἶνον.

“ Ἀνθρώποι δ' εἰς τὸν ἔρανὸν ἀφορῶντες, ἢ θέμις, ὁρᾶν τὸν τῷ Διὸς πυριλαμπῇ οἶκον, ἔ' χρυσοῖς, καθ' Ὅμηρον, κόσμοις καὶ κόροισι δάδας μετὰ χεῖρας φέρουσι λαμπόμενον, ἀλλὰ ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ τῶν τέτοις συντεταγμένων ἀκμαίῳ πυρὶ καλῶ φεγγόμενον. Στρατὸν ὁρᾶς ἡγεμόνων ἀγαθῶν, καὶ θεραπόντων ἀναγκαίων· τῷτό μοι φύλαττε τὸ σύνθημα, καὶ ὅψει μὲν τὴν μαντικὴν, συνήσεις δὲ τὴν ἀρετὴν, γνωριεῖς δὲ τὴν ἐκατέρω ἐπιμέλειαν καὶ κοινωνίαν.

ζ'. Πολιτείαν ὁρᾶς τὸν ἀνθρώπινον βίον, ἔχ' ἐδραῖον, ἔδ'ε ἡ-
πειρωτικόν, ἀλλὰ διὰ νεῶς ὁλκάδος ἐν πελάγει πλατῆι περαιε-
μενον· σώζει δὲ αὐτὴν ἔ' μόνον κυβερνήτης τέχνη, ἀλλὰ καὶ
πνευμάτων καιροί, καὶ ὑπηρεσία ναυτῶν, καὶ εὐκολία ὁργάνων, καὶ
θαλάττης φύσις. Τάττε δὲ μοι κατὰ μὲν τὰ ὄργανα καὶ τὰς ὑ-
πηρεσίας τῆς λογισμῆς τῆς ψυχῆς, κατὰ δὲ θάλατταν καὶ τὰ
πνεύματα τὸ ἀδῆλον τῶν ἀνθρώπινων, κατὰ δὲ τὸ προορατικὸν
τῆς κυβερνητικῆς τέχνης τὸ εὖσοχον τῆς μαντικῆς. Εἰ δὲ σε
ἀντιπύπτει τῷ λογισμῷ τῆς πολιτείας κῆσις, ἀκῆση Πλάτωνος
ὡδὶ λέγοντος· “ Ὡς Θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ Θεῷ τύχη, καὶ
“ καιρὸς, τὰ ἀνθρώπινα κυβερνῶσι τὰ ξύμπαντα· ἡμερώτερόν γε
“ μὴν τρίτον ἐπὶ τέτοις προσθεῖναι, δεῖν ἔπεσθαι τὴν τέχνην.
“ Καιρῷ γὰρ χειμῶνος συλλαβέσθαι κυβερνητικὴν, ἢ μὴ, μέγα
“ πλεονέκτημα ἔγωγ' ἂν θείην.”

ἦ. Ταῦτά με τὰ μαυλεύματα τὴν ψυχὴν ταρατῆι, καὶ ἔτε
καθαρῶς εἰς ὑπεροψίαν ἄγει τῆς μαυλικῆς, ἔτε καθαρῶς τοῖς λο-
γισμοῖς διαπιστεύει· ἀλλ' ὥσπερ τῶν ἀμφιβίων ζώων οἱ ὄρνιθες
κοινωνοῦσι τῷ ἐν ἀέρι δρόμῳ τοῖς μελαρσίοις, τοιαύτην ὁρῶ καὶ τῷ
ἀνθρώπῳ τὴν διαγωγὴν τῷ βίῳ, ἀμφίβιον καὶ κεκραμένην ὁμῶς
ἐξουσία καὶ ἀνάγκη· οἷα γένοιτ' ἂν καὶ δεσμώτῃ ἀνδρὶ ἐξουσία
ἐπομένῳ αὐθαιρέτως τοῖς ἄγασιν· ὥς ἐγὼ ὑποπτεύω μὲν τὴν

230 MAXIMI TYRII

deor, apte tamen exprimere non possum. Si enim Parcam dicam, voce utar, in qua hominum opiniones ludunt. Quid enim est Parca? cujus naturae? quae est ejus essentia?

Si Dea sis, caelique habitas sublimia templa;

minime reprehendi debet, quod a te fit, neque Parcae humanae miseriae causa (quia nulli Deo adscribi illa debet) tribuenda est.

Sin hominum quisquam, tellurisque incola nostrae;

mentitur Elpenor, cum dicit,

Laesit me mala scaeva Dei:

mentitur et Agamemnon, cum dicit,

mei nil criminis hic est;

Sed Jovis, et Parcae, quaeque aera lustrat Erinnys.

9. Quae nomina nihil aliud sunt, quam humanae improbitatis speciosus praetextus, quae culpam suam in Deos, in Parcas, in Erinnys conferre solet: quae in tragoediis ut locum habeant, per me licet, nec enim cum poetis de nominibus contendo; in vitae autem scena vide, ne ineptiae sint. Nam et Erinnys, et mala Scaeva, et vis Deorum, et si quae alia vocabula, quae fatalem exprimunt potentiam, in animo nostro circumgestamus; ea sunt, quae Agamemnonem turbant,

Cum nihili fecit, Graecum qui maximus armis;

ea sunt, quae in ebrietatem Elpenora, in fratris nuptias Thyestem, Orestem in matris caedem impellunt; ea sunt, quae sycophantam in judicium, piratam in mare, homicidam in ferrum, intemperantem in voluptates trahunt. Hi sunt calamitatum humanarum fontes; e quibus non aliter, quam ex Aetna ignis, ex Aethiopia pestis, mala illa defluunt: hoc interest tamen, quod ignis in terram fertur, pestis cum Athenas usque pervenit, substitit; scelerum torrentes et innumeri sint, et perennes, ideoque plurimis responsis, plurimis opus est oraculis. Nemo ergo meo judicio

ἀνάγκην, ὀνομάσαι δὲ αὐτὴν εὐπόρως ἔκ ἔχω. Καὶ γὰρ πεπερω-
μένην φῶ, ὄνομα λέγω πλανώμενον ἐν ἀνθρώπων δόξαις. Τίς
γὰρ ἡ πεπερωμένη; ποίας φύσεως; τίνος ὕσεως;

Εἰ μὲν τις θεὸς ἐσσί, τοὶ ἔρανδον εὐρὺν ἔχουσιν,
ἔδεν τῶν δεινῶν σὸν ἔργον (ἔδὲ καθ' εἰμαρμένην αἱ ἀνθρώπιναι
συμφοραὶ) ἔ γὰρ θέμις ἀνάπλειν θεῷ αἰτίαν κακῶ.

Εἰ δέ τις ἐσσί βροτῶν, τοὶ ἐπὶ χθονὶ ναιετάουσι,
ψεύδεται μὲν ὁ Ἑλπήνωρ λέγων,

Ἄσέ με δαίμονος αἴσα κακῆ·

ψεύδεται δὲ ὁ Ἀγαμέμνων λέγων,

Ἐγὼ δ' ἔκ αἰτιός εἰμι,

Ἀλλὰ Ζεὺς, καὶ μοῖρα, καὶ ἡεροφῶντις ἔρινυς.

Σ'. Ἐοικε δὲ καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα εἶναι μοχθηρίας ἀνθρω-
πίνης εὐφημοὶ ἀποστροφῇ, ἀναθέντων αὐτῆς τὴν αἰτίαν τῷ δαι-
μονίῳ, καὶ ταῖς μοῖραις, καὶ ταῖς ἔρινυσιν· οἱ δὲ ἐν μὲν ταῖς
τραγωδίαις ἐχέτωσαν χώραν (ἔ νημεσῶ τοῖς ποιηταῖς τῶν ὀνο-
μάτων) ἐν δὲ τῷ βίῳ δράματι μήποτε ταῦτα κενά. Ἡ δὲ ἔ-
ρινυς, καὶ ἡ αἴσα, καὶ οἱ δαίμονες, καὶ ὅσα ἄλλα διανοίας εἰ-
μαρμένης ὀνόματα, ἔνδον ἐν τῇ ψυχῇ καθειρμένα, καὶ τὸν Ἀ-
γαμέμνονα ἐνοχλεῖ,

ὅτ' ἄριστον Ἀχαιῶν ἔδεν ἔτισε·

ταῦτα καὶ τὸν Ἑλπήνωρα εἰς μέθην ἄγει, ταῦτα καὶ τὸν Θυέ-
στην ὠθεῖ ἐπὶ τὸν τῷ ἀδελφῷ γάμον, ταῦτα δὲ τὸν Ὀιδίποδα
ἐπὶ τὸν τῷ πατρὸς φόνον, ταῦτα καὶ τὸν συκοφάντην ἐπὶ τὰ
δικαστήρια, καὶ τὸν ληστὴν ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ τὸν ἀνδροφόνον
ἐπὶ τὸ ξίφος, καὶ τὸν ἀκόλαστον ἐφ' ἡδονάς. Αὗται πηγαὶ συμ-
φορῶν ἀνθρωπίνων· ἐντεῦθεν ρεῖ τὸ τῶν κακῶν πλῆθος, ὡς ἀπὸ
τῆς Αἴτνης τὸ πῦρ ρεῖ, ὡς ἐξ Αἰθιοπίας ὁ λοιμὸς ρεῖ· καὶ τὸ
μὲν πῦρ ἐπὶ γῆν ρεῖ, καὶ ὁ λοιμὸς μέχρι τῶν Ἀθηνῶν προελ-
θὼν ἔστη. οἱ δὲ ὀχλοὶ τῆς μοχθηρίας πολλοὶ καὶ αἰεταί, καὶ
δεόμενοι μαγικῶν πολλῶν καὶ χρησμῶν μυρίων. Τίς ἂν ἐν ἀμάρ-
τοι

cio errabit, qui ex oraculo quaerat aliquo, quis improbitatis, quis perfidiae, quis intemperantiae finis futurus sit. De his vero Socrates non minus olim respondebat, quam Apollo; et propterea Socratem, tanquam collegam suum, laudabat Apollo.

DISSERT. XX.

Quomodo ab adulatore amicus debeat distingui.

FABULAM quandam conscripsit Prodicus, in qua Herculem puberem, virilemque gerentem animos, duplici in via statuit; utrique huic viae virtutem voluptatemque tanquam duces praeficit: quarum altera arrogans, procaxque; altera formoso vultu, modesto incessu, venusta voce, aspectu mansueto, veste solutiori ab eo inducitur; altera rursus lasciva, fucata, veste florida, vultu impudentissimo, incompósito gradu, voce inconcinna. Haec animadvertit ipse etiam Hercules, ut qui et Jovis esset filius, et indolis praeclaræ; quare voluptati res suas sibi habere jubet, ducemque sequitur virtutem. Hoc exemplo et nos fabulam fingamus, viamque itidem statuamus duplicem, et una virum bonum; hujus viae duces pro virtute amicum, pro voluptate adulatorem ponamus. Sed et hi habitu, vultu, veste item, voce, atque incessu differant: ut alter quam jucundissimus appareat; alter nihil praeter id, quod est, prae se ferat: alter renidens dextera protensa, crebris laudibus, blanditiis, precibus, obsecrationibusque ad se invitet hominem, mirasque, ad quas, se duce, perventurus sit, voluptates describat, locum videlicet, ubi prata floribus rideant, labantur fluvii, volucres canant, aerae spirent leniter, arbores plurimis amictae foliis terram vestiant, planae semitae, latissima sint curricula, sed et horti floridissimi, ubi pyra pyris, mala malis, uvae subnascentur uvis; alter contra dux pauca dicat, sed vera, maximam nimirum viae partem

τοι μαυλευόμενος τί τέλος μοχθηρίας, τί τέλος ἀπιστίας, τί τέλος ἀκολασίας; Ταῦτα ἡ Σωκράτης προὔλεγεν, ἔχ ὁ Ἀπόλλων μόνον· διὰ τῆτο ὁ Ἀπόλλων ἐπῆναι Σωκράτην, ὅτι ἦν ὁμοτέχνος αὐτῷ.

ΛΟΓΟΣ Κ΄.

Τισὶ χωρεῖόν τὸν κόλακα τῷ φίλῳ.

Πρόδικος μὲν Ἡρακλέα ἄγει ἐν τῷ μύθῳ ἄρτι ἠβάσκοντα καὶ ἀνδριζόμενον ἐπὶ διτλᾶς ὁδῆς, ἀρετὴν καὶ ἡδονὴν ἐπισήσας ἡγεμόνας ἐκατέρω τῇ ὁδῷ· ἡ μὲν αὐτῷ σοβαρὰ τῶν ἡγεμόνων, ἡ δὲ εὐσχήμων ἰδεῖν, βαδίζουσα ἡρέμα, φθειγγομένη μεσικῶς, βλέμμα πρᾶον, ἀμπεχόνη ἀνέλος· ἡ δὲ δευτέρα, θρυπλική, ἐπίχρως, χλανιδίοις ἐξηνθισμένη, βλέμμα ἰταμόν, βάδισμα ἄτακτον, φωνὴ ἄμεσος. Ταῦτα ὁρᾷ καὶ ὁ Ἡρακλῆς, ἅτε Διὸς παῖς, καὶ ἀγαθὸς τὴν φύσιν· καὶ χαίρειν τῇ ἡδονῇ φράσας, ἐπιτρέπει ἑαυτὸν τῇ ἀρετῇ ἄγειν. Φέρει καὶ ἡμεῖς πλάττωμεν μῦθον, διτλᾶς ὁδῆς, καὶ ἄνδρα ἀγαθόν, καὶ ἡγεμόνας ταῖν ὁδοῖν, ἀντὶ μὲν τῆς ἀρετῆς τὸν φίλον, ἀντὶ δὲ τῆς ἡδονῆς τὸν κόλακα. Οὐκ ἔν καὶ τῆτω διαφερέτων σχήματι, καὶ βλέμματι, καὶ ἀμπεχόνῃ, καὶ φωνῇ, καὶ βαδίσματι· ὁ μὲν ὡς ἡδιστος ἰδεῖν ὢν, ὁ δὲ ὡς ἀληθέστατος· καὶ ὁ μὲν σεσηρῶς, ὁρέγων δεξιᾶν, παρακαλείτω τὸν ἄνδρα ἔπεσθαι αὐτῷ, ἐπαινῶν, καὶ κυλινδαίνων, καὶ ἀντιβολῶν, καὶ δεόμενος, καὶ διηγόμενος ἐκλόπης τινὰς ἡδονὰς, ἢ λαβὼν αὐτὸν ἄξει, λειμῶνας ἀνθῆντας, καὶ ποταμὸς ῥέοντας, καὶ ὄρνιθας ἄδοντας, καὶ αὔρας προσηνεῖς, καὶ δένδρα ἀμφιλαφεῖ, καὶ λείας ὁδῆς, καὶ δρόμους εὐπετεῖς, καὶ κήπους εὐθαλεῖς, ὄχνας ἐπ' ὄχνας, καὶ μῆλα ἐπὶ μήλοις, καὶ σαφυλὴν σαφυλῇ ἐπιφυομένην· ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἡγεμόνων λέγει μὲν ὀλίγα, τὰ δὲ ἀληθῆ αὐτὰ, ὅτι πολλὴ μὲν τῆς ὁδῆς ἡ τρα-

partem esse falebrofam, minimam facilem, necesse esse itaque, ut vir bonus, qui committere se illi postulet, ita se comparet, ut, cum opus sit, laborem ferre possit, si quid planum expeditumque occurrat, id in lucro reponat.

2. Haec uterque si dicat, utri credet, utram viam inibit? Respondeamus fabulae auctori; si quidem homo ille aliquis ex corrupto Assyriorum grege futurus est, aut Phoenicius Strato, aut Cyprius Nicocles, aut qualis fuit Sybarita ille, alterum e ductoribus pessime etiam oderit, nec aliud, quam agrestem, austerum, atque invenustum putabit esse; alterum contra elegantem, suavem, mireque humanum judicabit. Demus ergo a praeclaro illo, si Diis placet, ductore deduci hunc hominem; dubium non est, quin in ignem cum Assyrio, aut in paupertatem cum Phoenice, aut in vincula cum Cyprio, eum deducturus sit; aut in aliud denique verum malum, ad quod falsa perducere voluptas solet. Sin aliquis similis Herculi futurus est, verum certe ductorem, id est, amicum, praeferet; sicut Hercules virtutem.

3. Et hic quidem finis sit fabulae; qua seposita, sermo noster ad se redeat, pergatque videre, quomodo ab amico discerni adulator possit. Et aurum quidem admotum sibi index lapis distinguit, amicitiam vero ab adulatione quid tandem separabit? An finis utriusque? Atqui si finem expectabimus, aliud malum praeveniet, priusquam verum dignoscamus: judicare enim oportet, priusquam utamur; nam si iudicium praecedat usus, cum usum poenitentia excipit, nihil prodest adhibuisse iudicium. Vis ergo dolore potius ac voluptate eos distinguamus? At vero et adulator, si modum excedat, molestissimus esse solet, et gravissimus; amicus contra, si secunda fortuna accedat, jucundissimus. Videamus ergo, ne utilitate et damno distinguendi sint. Sed et hic scrupulus occurrit: adulator enim aut opes ejus consumit, cui nocet, aut in voluptatem eum praecipitat; quorum alterum levissimum, alterum etiam cum voluptate conjunctum est: amicitiae vero gratia multi saepe et in exilio

χεῖρα, ὀλίγη δὲ εὐπέλης, καὶ χρεὶ τὸν ἀγαθὸν ὁδοιπόρον ἤκειν παρσκευασμένον, ἵνα δέῃ πόνε, μοχθήσῃ, τὴν δὲ ῥαζώνην ἐκ περιουσίας ληψόμενον.

β'. Ταῦτά τοι λεγόντων, πόλῳ πείσεται, καὶ ποῖαν ἀπεισιν; Ἀποκρινόμεθα τῷ ποιητῇ τῷ μύθῳ, ὅτι εἰ μὲν Ἀσσύριός τις ἕτος εἴη κακοδαίμων ἀνὴρ, ἢ Φοῖνιξ Στράτων, ἢ Νικοκλῆς ὁ Κύπριος, ἢ ὁ Συβαρίτης ἐκεῖνος, τὸν μὲν καὶ μισήσῃ τῶν ἡγεμόνων, καὶ ἡγήσεται τινα εἶναι ἄξιον, καὶ αἰδοῖ, καὶ ἄμυσον, τὸν δὲ ἕτερον χαρίεντα, καὶ προσήνῃ, καὶ φιλάνθρωπον δεινῶς. Ἀγέτω δὴ λαβὼν τὸν ἄνδρα τῆτον ὁ καλὸς ἡγεμὼν· οὐκ ἔναι ἄξει τελευτῶν ἢ ἐπὶ πῦρ, ὡς τὸν Ἀσσύριον· ἢ ἐπὶ πενίαν, ὡς τὸν Φοῖνικα· ἢ ἐπὶ δεσμῶν, ὡς τὸν Κύπριον· καὶ ἐπὶ τι ἄλλο διὰ ψευδὲς ἡδονῆς ἀληθὲς κακόν. Εἰ δὲ εἴη ἀνὴρ κατὰ τὸν Ἡρακλέα, αἰρήσεται τὸν ἀληθῆ τῶν ἡγεμόνων, τὸν φίλον, ὥσπερ ἐκεῖνος τὴν ἀρετὴν.

γ'. Καὶ ὁ μὲν μῦθος ὡδὶ τελευτᾷ· μεταβαλὼν δὲ ὁ λόγος, πρὸς αὐτὸν σκοπεῖται τῷ ἂν τις διακρίναι τὸν κόλακα τῷ φίλῳ. Τὸν μὲν γὰρ χρευσὸν βασανίζει λίθος προσβριβόμενον αὐτῇ, φιλίας δὲ δὴ καὶ κολακείας τίς ἔσαι βάσανος; Ἄρα τὸ ἐξ ἑκατέρου τέλος; Ἄλλ' εἰ ἀναμενόμενον τὸ τέλος, ἄλλη βλάβη φθίσεται τὴν γνῶσιν· δεῖ δὲ κρίναι, πρὶν ἀρξασθαι χρῆσθαι· ἐὰν δὲ ὑπερῇ τῆς χρήσεως ἡ κρίσις, ὁ χρῆσθαι φθάσας καὶ μελαγχρὲς εἰς ἕδρην δεῖν τὴν κρίσιν καταλίθει. Βλάττει τοίνυν ἡδονὴ καὶ λύπη κρίνωμεν τὸν φίλον καὶ τὸν κόλακα; Καὶ μὴν καὶ ὁ κόλαξ ὑπερβολὴν λαβὼν ἀνιαιρότατον καὶ ἐπαχθέστατον, καὶ ὁ φίλος ἡδίστον εὐτυχίαν προσλαβών. Μήποτε ἔν βλάβῃ καὶ ὠφελείᾳ τὰς ἀνδρας κρίνουν. Ἀμφισβητήσιμον καὶ τῆτο λέγεις· ὁ μὲν γὰρ κόλαξ, καὶ βλάβη, ἢ εἰς χρημάτων ἐζημίωσεν, ἢ εἰς ἡδονὴν ἐξέχεεν, ὧν τὸ μὲν εἰς χρημάτων κεφότατον, τὸ δὲ εἰς ἡδονὴν τερπνότατον· διὰ δὲ φιλίας πολλοὶ

exilio amicos comitati sunt, et infamiam cum illis subierunt, et mortem eorum causa pertulerunt.

4. Quid igitur restat, quo ab amico adulatorem separabimus, si nec finis sufficit, nec voluptas, nec damnum? Age, seorsim utrumque inspiciamus. Nonne is, qui suavissime nobiscum agit, et lenissime, amicus est? Omnino sic videtur esse; si enim inimicus is est, qui doloris nobis causa est; is, qui praecipue nobis voluptatis causa est, amicus erit. Et tamen aliter se res habet. Medicus quippe, qui consultum maxime vult homini, maximi subinde doloris illi causa est; eodem modo et imperator prudentissimus, et gubernator peritissimus. Amant et liberos patres, et discipulos praeceptores: quid tamen molestius saepe est, quam filio pater, et discipulo praeceptor? Quis dubitat, quin et Ulysses socios amaret suos, qui tam multa dictu aspera, perpeffu gravia pertulit,

Dum sibi, dum sociis, reditum pariterque salutem

Apparat?

Ubi tamen cum populo libidini voluptatique dedito, qui, pecudum instar,

Lotum gustarent mellitam

(ita namque voluptatem Homerus alicubi vocat) rem sibi esse videt; non dubitat socios suos, quos jam illorum luxuries afflaverat, quos jam loti illius portentosa ceperat suavitas, invitos flentesque ad navem trahere. Talis non est inter procos Eurymachus, sed alterius illius generis, quos adulatores dicimus, qui comitibus suis permittere non dubitat, ut pinguiissimas fues caprasque mactent, vinum assidue exhauriant, noctu cum ancillis volutentur, regis tanti domum evacuent, ejus denique connubio insidias struant.

5. Vis ergo, ut paucis rem absolvamus, dolore et voluptate relicta, cum improbitate adulatorem, cum virtute amicum jungamus? Quia nec voluptate amicitia caret, nec dolore adulatio; sed utrumque utrique, et amicitiae voluptas, et adulationi dolor est admixtus: nam et matres et nutriculae liberos suos diligunt, et in
eorum

πολλοὶ ἤδη καὶ φυγῆς ἐκοινώνησαν, καὶ ἀτιμίας συναπέλαυσαν, καὶ θανάτῳ περιέπεσον.

δ'. Τῷ ἔν διακρινόμεν τὸν κόλακα τῷ φίλῳ, εἰ μήτε τῷ τέλει, μήτε ἡδονῇ, μήτε βλάβει; Φέρε χωρὶς ἐκάτερον θεασώμεθα. Ἄρα γε ὁ πρὸς ἡδονὴν ὁμιλῶν, φίλος; Καὶ πάνυ εἰκός· καὶ μὴν εἰ ἐχθρὸς ὁ λύπης παρασκευαστικὸς, φίλος ἂν εἴη ἡδονῆς παρασκευαστικώτατος. Τὸ δὲ ἔχ ἔτως ἔχει· καὶ γὰρ ἰατρῶν ὁ φιλανθρωπότατος, λυπηρότατος, καὶ στρατηγῶν ὁ ἀκριβέστατος, καὶ κυβερνητῶν ὁ ἀσφαλέστατος. Φιλῶσι δὲ περ καὶ παῖδας πατέρες, καὶ διδάσκαλοι μαθητάς· καὶ τί ἂν εἴη ἀνιαιρότερον, ἢ παιδὶ πατὴρ, καὶ μαθητῇ διδάσκαλος; Ἐπεὶ καὶ Ὀδυσσεὺς ἐφίλει δῆπερ τὴν ἑαυτοῦ ἐταίρην, ὅς πολλαὶ καὶ δεινὰ ἀνέτλη,

Ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν, καὶ νόσον ἐταίρων.

Ἄλλ' ἐντυχῶν ἀνδρῶν γένει ἀκολάστῳ καὶ φιληδόνῳ, οἱ διῆγον καθάπερ τὰ θρέμματά, καὶ

Λωτὸν ἐρεπτόμενοι μελιηδέα

(ἔτω γὰρ περ τὴν ἡδονὴν ὀνομάζει Ὀμηρος) ἀναμιχθέντας αὐτῇ τὴν ἐταίρην τῇ τέτῳν τρυφῇ, καὶ γευσάμενους τῆς ἀτοπίας τῇ λωτῇ, ἀκονίας καὶ δακρυονίας λαβὼν ἐπὶ ναῦν ἄγει. Ἄλλ' ἔχ ὁ Εὐρύμαχος τοῖς μνηστῆρσι τοιῆτος, ἀλλὰ τῷ ἑτέρῳ γένει τῷ κολακευτικῷ, οἷς σιάλας σὺς ἢ αἰγας εὐτραφεῖς συγκατακόπτειν αὐτοῖς, καὶ τῷ οἶνῳ ἄδην συνεκροφεῖν, καὶ συγκαυλινθεῖσθαι ἔαν τῆς νυκτὸς θεραπευαίνουσι, καὶ κείρειν οἶκον ἀνδρὸς βασιλέως, καὶ δὴ ἐπιβλαύειν τῷ γάμῳ.

ε'. Βέλει δὴ συνελὼν τὸν μὲν κόλακα κατὰ τὴν μοχθηρίαν τάξαι, τὸν δὲ φίλον κατὰ τὴν ἀρετὴν, λύπην δὲ καὶ ἡδονὴν χαίρειν ἔαν; Οὔτε γὰρ τὸ φιλεῖν ἡδονῆς ἀτυχὲς, ἔτε τὸ κολακεύειν λύπης ἀμοιβόν, ἀλλ' ἐκάτερον ἐν ἐκατέρῳ φύρεται, καὶ ἡδονὴ ἐν φιλίᾳ, καὶ λύπη ἐν κολακείᾳ· ἐπεὶ καὶ αἱ μητέρες καὶ αἱ τίτθαι φιλοῦσι τὰ βρέφη, καὶ πρὸς ἡδονὴν αὐτὰ θεραπεύουσι, καὶ

eorum educatione voluptatem adhibent, nec propterea eos amare negabis. Suadet Menelao Agamemnon,

Ut, fastu posito, cuivis persolvat honorem.

Censen' hoc velle eum, ut aduletur? Ulysses postquam e mari in Phaeacum terram emerfisset, nudusque e strato suo, ubi delituerat, confurgeret, inter reliquas, quas ibi ludentes invenit, puellas reginam agnoscit, quam nunc cum Diana, nunc cum pulchra planta confert; nec quisquam tamen propterea adulari dicet Ulysses: ex proposito enim, usuque, et instituto animi ab amico adulator distinguitur. Sicut uterque, et qui virtutis studio, et qui mercedis causa militat, armis utitur; nec tamen de operibus eorum ab externa quisquam actione iudicat, cum pro instituti ratione usum utriusque potius distinguat: alter enim servare amicum solet, quia est amicus; alter se mercede cuilibet addicit: alter in eo, quod agit, suae spontis est; alter venalis: alter iis fidem servat, cum quibus foedus contraxit; alter ne iis quidem, cum quibus amicitiam.

6. Eodem adulatorem ab amico differre puta: ambobus enim saepius accidit, ut eodem modo agant, eodem modo cum amicis vivant; cum tamen alter ab altero, vel ex usu, vel ex fine, vel ex animi proposito sit discernendus. Amicus enim id, quod bonum putat, sive id dolorem postea, sive voluptatem adferat, cum amico communicat, et ex aequo fruitur; adulator ex praescripto libidinis suae, quicquid cum amico agit, ad lucrum suum dirigit: amicus aequalitatem, proprium bonum spectat adulator; alter aequalitatem in virtute, alter lucrum in voluptate; alter paritatem in congressu, alter humilitatem in cultu; alter veritatem in familiaritate, alter fraudem; alter emolumentum in posterum, alter in praesens delectationem; alterius beneficia memorari gaudent, alterius fraus sepeliri postulat; alter, quae amici sunt, ut communia curat, alter ut aliena consumit: amici et in secundis rebus familiaritas gratissima est, et in adversis fortem ex aequo fert; adulator neque secundis rebus expleri potest, neque in adversis usquam apparet. Amicitia

ἐκ ἀφαιρήσεις αὐτῶν τὸ φιλεῖν διὰ τὴν ἡδονήν. Ὁ Ἀγαμέμνων
τῷ Μενελάῳ παραινεῖ.

Πάντας κυδαίνων, μηδὲ μεγαλίζεο θυμῷ.

Ἦ, οἶει, κολακείαν αὐτῷ ὑποτίθεσθαι; Ὁ Ὀδυσσεύς, ἐκνηζάμε-
νος τῆς θαλάττης εἰς τὴν Φαιάκων γῆν, γυμνὸς διαναστὰς ἐκ
τῆς εὐνῆς, ἐντυχὼν παιζέσαις κόραις, τὴν βασιλίδαν γνωρίσας,
Ἀρτέμιδι εἰκάζει αὐτήν, καὶ αὐθις φυτῷ καλῷ, καὶ ἔδεις ἂν διὰ
ταῦτα κόλακα εἴποι τὸν Ὀδυσσεά· προθέσει γὰρ, καὶ χρεῖα, καὶ
διαθέσει ψυχῆς ὁ κόλαξ διακρίνεσθαι τῷ φίλῳ. Καὶ γὰρ ὁ ἀριστεύς
ὅπλοις χρῆται, καὶ ὁ μισθοφόρος, καὶ ἔδεις αὐτῶν εἰκάζει τὰ ἔργα
κατὰ τὴν χειρουργίαν, ἀλλὰ χωρίζει τὴν ἑκατέρω χρεῖαν κατὰ
τὴν πρόθεσιν· ὁ μὲν γὰρ διασωσικὸς διὰ τὴν φιλίαν, ὁ δὲ μι-
σθαρινικὸς τῶν βελομένων· καὶ ὁ μὲν αὐθαίρετος, ὁ δὲ ὤνιος· καὶ
ὁ μὲν τοῖς ἐνσπόνδοις πιστός, ὁ δὲ καὶ τοῖς φίλοις ἄπιστος.

ς'. Ταύτη νόμιζε καὶ τὸν κόλακα διαφέρειν τῷ φίλῳ, καὶ συμ-
πίπτειν μὲν ἑκάτερον ἐκάλῳ πολλάκις εἰς τὰς αὐτὰς πράξεις,
καὶ τὰς ὁμιλίας, διαφέρειν δὲ ἑκάτερον ἐκάλῳ τῇ χρεῖᾳ, καὶ τῷ
τέλει, καὶ τῇ διαθέσει τῆς ψυχῆς. Ὁ μὲν γὰρ φίλος τὸ φαινό-
μενον αὐτῷ ἀγαθὸν εἰς κοινὸν καλῶνόμενος τῷ φίλῳ, εἴαν τε λυ-
πηρὸν τῷτο ᾗ, εἴαν τε ἡδὺ, συναπολαύει αὐτῷ ἐκ τῆς ἴσης, ὁ δὲ
κόλαξ ἐπακολυθῶν τῇ αὐτῇ ὁρέξει οἰκονομεῖ τὴν ὁμιλίαν πρὸς
τὸ ἴδιον πλεονέκτημα· καὶ ὁ μὲν φίλος ὁρέγεται τῷ ἴσῳ, ὁ δὲ κό-
λαξ τῷ ἰδίῳ· καὶ ὁ μὲν ἰσοιμίας κατὰ τὴν ἀρετὴν, ὁ δὲ πλεονε-
ξίας κατὰ τὴν ἡδονήν· καὶ ὁ μὲν ἰσηγορίας κατὰ τὴν ὁμιλίαν, ὁ δὲ
ταπεινότητος κατὰ τὴν θεραπείαν· ὁ μὲν ἀληθείας ἐν τῇ κοινω-
νίᾳ, ὁ δὲ ἀπάτης· καὶ ὁ μὲν ὠφελείας τῆς εἰς τὸ μέλλον, ὁ δὲ
χάρους τῆς ἐν τῷ παρόντι· ὁ μὲν δεῖται μνήμης ὧν ἔπραξεν,
ὁ δὲ λήθης ὧν ἐπανέστησεν· ὁ μὲν ὡς κοινῶν κηδεῖται, ὁ δὲ ὡς
ἀλλότρια λυμαίνεται· ὁ μὲν φίλος καὶ εὐτυχίας κοινωνὸς κα-
φότατος, καὶ συμφορῶν κοινωνὸς ἰσότατος, ὁ δὲ κόλαξ εὐτυχίας
μὲν κοινωνὸς ἀπληστότατος, ἐν δὲ ταῖς συμφοραῖς ἀμικρότατος.

Φιλία

citia laude, vituperio digna est adulatio; amicitia par pari rependit utrinque, adulatio claudicat: qui enim egestate adductus, ut id consequatur, quod deesse sibi videt, alterum colit, inaequalem se fateatur necesse est, quatenus non vicissim ab illo colitur. Amicus, si ignoretur; adulator, nisi ignoretur, miser est. Amicitia, si exploretur, confirmatur; adulatio, si exploretur, perit: amicitia tempore crescit, adulationem tempus convincit: amicitia nullius unquam eget, alicujus semper adulatio. Quod si aliquid hominibus cum Deo commune est, homo pius amicus Dei est, superstitiosus adulator Dei: et beatus quidem vir pius, qui amicus Dei est; miser, superstitiosus.

7. Quemadmodum autem alter virtute sua fretus sine metu accedit ad Deos, alter improbitatis suae conscientia dejectus, multo cum timore, sine ulla fiducia venit, nec aliter Deos, quam tyrannos timet: eodem, ut arbitror, modo coram hominibus spei plena, plena fiduciae est amicitia; sine spe et fiducia est adulatio. Amicum nullum tyrannus, adulatorem nullum rex habet; regnum autem propius ad Deum, quam tyrannis, accedit. Quod si amicitia morum est aequalitas, improbus vero, nec sibi, nec ipsi bono aequalis est, vir bonus viro bono amicus est, quia est aequalis; adulator contra viri boni quomodo adulator esse possit, cum latere virum bonum non possit adulator? improbi vero ut sit adulator, si aequalis illi fuerit, non amplius adulator erit, nec enim pares admittit adulatio; quod si aequalis non erit, ne amicus quidem erit. Sic et inter reipublicae formas ea, quae optimatum dicitur, plena est amicitiae, popularis contra status plenus adulationis est; melior autem optimatum, quam popularis status est. Nullus apud Lacedaemonios Cleon erat, aut Hyperbolus, luxuriosi populi adultores improbi. Dionysiis quidem Eupolis perfringebat Calliam, privatum hominem, qui in conviviis adultores habebat, ubi adulationis praemia erant calices, et scorta, caeteraeque sordidae ac serviles voluptates; ipsum populum, qui dicacitatis Eupolidis spectator erat, in qua comoedia, in quo

Φιλία μὲν ἐπαινέδον, κολακεία δὲ ἐπονείδισον· φιλία γὰρ ἐκά-
τερος πρὸς ἐκάτερον ἴσην ἔχει τὴν ἀντίδοσιν, ἡ δὲ κολακεία
χωλεῖ· ὁ γὰρ τῷ ἐνδεῇ θεραπεύων τὸν ἔχοντα κατὰ τὴν
χρείαν, καθόσον ἐκ ἀντιθεραπεύει, ἐλέγχει τὸ ἄνισον. Ὁ φί-
λος λανθάνων δυσυχεῖ, ὁ κόλαξ μὴ λανθάνων. Φιλία βασα-
νιζομένη κραλύνεται, κολακεία ἐλεγχόμενη θραύεται· φιλία
χρόνῳ αὖξεται, κολακεία χρόνῳ ἐλέγχεται· φιλία χρείας ἀ-
δεῆς, κολακεία χρείας ἐνδεῆς. Εἰ δὲ ἐστὶ καὶ ἀνθρώποις πρὸς
θεὸς ἐπιμιξία, ὁ μὲν εὐσεβὴς φίλος Θεῷ, ὁ δὲ δεισιδαίμων
κόλαξ Θεῷ· καὶ μακάριος εὐσεβὴς φίλος Θεῷ, δυσυχὴς δὲ ὁ
δεισιδαίμων.

Ζ'. Ὅνπερ ἔν τῷ τρόπῳ ὁ μὲν θαρσύν τῇ ἀρετῇ πρόσσεισι
τοῖς θεοῖς ἄνευ δέους, ὁ δὲ ταπεινὸς διὰ μοχθηρίαν μετὰ πολλῇ
δέει, δύσελπις, καὶ δεδιὼς τῶν θεῶν, ὥσπερ τῶν τυράννων· τῷτον,
οἶμαι, τὸν τρόπον καὶ πρὸς ἀνθρώπους εὐελπι μὲν καὶ θαρσαλέον
ἡ φιλία, δύσελπι δὲ καὶ ἐπὶ πηχὸς ἡ κολακεία. Τυράννῳ εὐδεὶς
φίλος, βασιλεῖ δὲ εὐδεὶς κόλαξ· βασιλεία δὲ τυραννίδος θειό-
τερον. Εἰ δὲ ἐστὶν ἡ φιλία ἰσότης τρόπου, τὸ δὲ μοχθηρὸν ἔτε
αὐτὸ αὐτῷ ἔτε χρηστῷ ἴσον, ὁ μὲν ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ φίλος,
ἴσος γάρ· ὁ δὲ κόλαξ τῷ μὲν ἀγαθῷ πῶς ἂν εἴη κόλαξ; ἔ-
γὰρ ἂν λάθοι· τῷ δὲ μοχθηρῷ κόλαξ ὢν, εἰ μὲν εἴη ἴσος ἐ-
κείνῳ, ἐκ ἂν εἴη κόλαξ, ἔγὰρ ἀνέχεται κολακεία ἰσηγορίας·
εἰ δὲ ἐκ εἴη ἴσος, ἐκ ἂν εἴη φίλος. Ἀλλὰ καὶ τῶν πολιτειῶν
ἡ μὲν ἀριστοκρατία φιλίας μεσῇ, δημοκρατία δὲ κολακείας
ἀνάπλεως· κρείττων δὲ ἀριστοκρατία δημοκρατίας. Οὐδεὶς ἐν
Λακεδαιμόνι Κλέων ἦν, εὐδὲ Ὑπέρολος, κόλακες πονηροὶ τρυ-
φῶντος δήμου. Ἀλλὰ Καλλίαν μὲν ἐν Διονυσίοις ἐκωμῶδει Εὐ-
πολις, ἰδιώτην ἄνδρα ἐν συμποσίοις κολακευόμενον, ὅπως τῆς κο-
λακείας τὸ ἄθλον ἦν κύλικες, καὶ ἐταῖραι, καὶ ἄλλαι ταπειναὶ
καὶ ἀνδραποδώδεις ἡδοναί· τὸν δὲ δῆμον αὐτὸν τὸν τῆς Εὐπόλι-
δος σωμαλίας Θεαλὴν πᾶς τις ἐλθὼν κωμῶδήσει, ἐν ποίῳ θεά-

quo theatro, quibus Dionysiis perstringemus? ubi adulatores illos plurimos, quibus non vulgaria praemia, et quae ventris Venerisque voluptates non excederent, proposita fuerunt; verum ipsa Graeciae calamitas? Quos si rejicere, Niciaeque ac Pericli morem gerere Atheniensium voluisset populus, non adulatores, sed amicos habuisset magistratus suos.

8. Jam ad monarchias si eas, Xerxen Mardonius, barbarus barbarum, demens dementem, luxuriosum dominum adulatur servus imbellis. Cujus adulationis vide quis sit finis: evertitur Asia, mare flagellatur, Hellespontus jungitur, Athos perfoditur; et postremo, ne quid desit, omnes hos labores consequitur adulatoris ipsius debellatio, fuga, et mors. Adulantur et Alexandrum Macedones; cuius adulationis effectus sunt braccae Persicae, adoratio barbarica, Herculis, ac Philippi, totiusque Argeadarum familiae oblivio. Nam tyrannides quid recensere opus est? ubi enim timor atque herilis potentia subditos premit, necesse est adulationem florere, amicitiam sepultam esse. Atqui non ibi tantum, sed in studiis, artibusque adulatores sunt, qui in speciem eodem modo artes tractant, re ipsa tamen longe absunt. Ita musica spuria adulatione sua homines infecit, cum Dores relicta patria illa sua musa agresti, quam inter greges suos pecudesque canebant, novas voces, tibias, et tripudia amare coeperunt, atque ita una cum musica etiam adulterarunt virtutem. Quin eodem quoque modo medicina spuria adulatione sua infecit mortales, cum, relicta Asclepii Asclepiadarumque mendendi disciplina, homines novam ex ea artem effecerunt, quae culinariae similior est, corporum pessimorum adulatricem pessimam. Etiam sycophanta adulatione sua oratorem inficit, cum rationem rationi opponit, justoque injustum, et honesto id, quod turpe est, superstruit. Inficit et philosophum adulatione sua sophista: et hic quidem adulatores antecedit reliquos.

DISSERT.

τρω, ποίοις Διονυσίοις; καὶ τὰς πολλὰς ἐκείνης κόλακας, οἷς τὰ ἄθλα ἦν ὁ ταπεινὰ, εἰς μέγρι γαστρός καὶ Ἀφροδισίων ἡκούα, ἀλλὰ αἱ τῆς Ἑλλάδος συμφοραί; Εἰ δὲ ἤθελον Ἀθηναῖοι, παρ-
ωσάμενοι τὰς κόλακας, πείθεσθαι Περικλεῖ καὶ Νικίᾳ, εἶχον ἂν
δημαγωγὸς ἀντὶ κολάκων φίλος.

ἦ. Ἄν δὲ ἐπὶ τὰς μοναρχίας ἔλθῃς, κολακεύει καὶ Ξέρξην
Μακεδόνιος, βάρεβρος βάρεβρον, ἀνόητος ἀνόητον, δειλὸς οἰκέτης
δεσπότην τρυφῶντα. Τὰ δὲ τῆς κολακείας τέλη, ἀνίσταται ἡ
Ἀσία, μασιγᾶται ἡ θάλαττα, Ἑλλήσποντος ζεύγνυται, ὥσως ὁ-
ρύττεται· τέλος δὲ τῆς σπερδῆς ἦτορ, καὶ φυγὴ, καὶ θάνατος αὐ-
τῷ κόλακος. Κολακεύουσι καὶ Ἀλέξανδρον Μακεδόνες· τῆς δὲ κο-
λακείας τὰ ἔργα ἀναξυρίδες Περσικαί, καὶ λήθη τῷ Ἡρακλέει,
καὶ τῷ Φιλίππῳ, καὶ τῆς Ἀργεάδων ἐσίας. Τὰς δὲ τυραννίδας τί
χρὴ λέγειν; ὅπερ γὰρ δέος καὶ ἐξουσία δεσπολικὴ τὸ ἀρχόμενον
ἄλγει, ἀνάγκη δεῦρο κολακείαν μὲν ἀνθεῖν, φιλίαν δὲ καλορ-
εύχεται. Ἔστι καὶ ἐν ἐπιηδεύμασι καὶ τέχναις κόλακας ἰδεῖν, ὁ-
μοίους μὲν ταῖς τέχναις κατὰ τὸ σχῆμα, ἀνομοίους δὲ κατὰ τὰ
ἔργα. Ἐκολάκευσεν ἀνθρώπος καὶ μουσικὴ νόθος, ὅτε Δωριεῖς
τὴν πάτριον ἐκείνην καὶ ὄρειον μουσικὴν καλαλιπόντες, ἦσαν ἐπὶ
ἀγέλαις καὶ ποίμναις, ἤχων, αὐλημάτων, καὶ ὄρχημάτων ἐρασαὶ
γενόμενοι, ἐνόθευσαν ὁμῶς τὴν μουσικὴν καὶ τὴν ἀρετήν. Ἐκολά-
κευσεν ἀνθρώπος καὶ ἰατρικὴ νόθος, ὅτε τὴν Ἀσκληπιῖ καὶ τὴν
Ἀσκληπιαδῶν ἱασιν καλαλιπόντες εἰδὲν διαφέρουσιν ἀπέφηναν τὴν
τέχνην ὀψοποιικῆς, πονηρὰν κόλακα πονηρῶν σωμάτων. Κολα-
κεύει καὶ συκοφάντης ῥήτορα, λόγον λόγῳ ἐπανιστὰς, καὶ ἐπιλει-
χίζων τὸ ἄδικον τῷ δικαίῳ, καὶ τὸ αἰσχρὸν τῷ καλῷ. Κολακεύει
καὶ σοφιστὴς φιλόσοφον· ἕτος μὲν κολάκων ἀκριβέστατος.

DISSERT. XXI.

Vitam activam contemplativae praeferendam esse.

DIFFICILE est invenire vitam undequaque perfectam, sicut et hominem: nullam enim facile dixeris, cui non desit aliquid ad perfectionem summam; semperque ea potior dicenda est reliquis, cui quam minimum deest. Sic urbanorum felicitatem praedicat agricola, quod jucundam hilaremque vitam agant; contra qui in concionibus et judiciis versantur, magnaque in iis auctoritate pollent, fortem deplorant suam, neque aliud, quam cum rastris, parvoque rem habere rusculo optant. Militem audies vitam pacificam laudibus in coelum efferre; eum contra, qui non est expertus bellum, militarem admirari. Quod si Deus aliquis singulis vitam, quam agunt, praesentisque conditionis habitum (ut in scena fieri solet) exuat, quaeque nunc aliorum sunt, pro iis inducat; nihilominus ipsi illi priora optabunt iterum, praesentia contra deplorabunt. Ita nihil est, quod facile probent homines; quin contra queruli semper et morosi vitam transigunt, nec, quae propria illis fors esse voluit, amplectuntur.

2. Et vulgi quidem vota ac fastidia nihil necesse est referre; non magis, quam pecudum aut brutorum, mehercule: ipsos vero philosophos merito accuses, ac infelices iudices; qui cum nihil aliud jactent, quam prudentiam, recte vivendi modum, usumque rationis, nondum tamen sibi temperare possunt, quin secum, partim cum aliis rixentur, ac de vitae genere, quam ingressuri sint, contendant. Qui idem mihi agere videntur, quod gubernatores solent, qui cum omnia, quae ad navigationem pertinent, diligenter praeparaverint, navem maximam, apparatus firmissimum, instrumentorum copiam, nautarum obsequium, accuratam artis peritiam, aptumque faburrae onus: in ipsa tamen navigatione errant, nec satis quo eundem fit inveniunt; cum multos quidem portus videant, nullum
tamen

ΛΟΓΟΣ ΚΑ'.

Τίς ἀμείνων βίος, ὁ πρακτικός, ἢ ὁ θεωρητικός; Ὅτι ὁ
πρακτικός.

ΧΑλεπὸν εὐρεῖν ἀκριβῆ βίον, ὥσπερ καὶ ἄνδρα· ἀλλὰ
παντὶ ἀνακέκρται ἐνδεΐά τις πρὸς τὸ ἄκρως καλὸν,
καὶ πλεονεκτεῖ ἕτερος ἑτέρῃ, ὅτῳ ἂν ἐλάττω τὰ ἐνδε-
οντα ᾖ. Καὶ ἴδοις ἂν τὸν μὲν γεωργικὸν μακαρίζοντα τὰς ἀσι-
κὰς, ὡς συνόντας βίῳ χαρίεντι καὶ ἀνθηρῷ· τὰς δὲ ἀπὸ τῶν ἐκ-
κλησιῶν καὶ τῶν δικαστηρίων, καὶ τὰς πάνυ ἐν αὐτοῖς εὐδοκίμους, ὀ-
δυρομένους τὰ αὐτῶν, καὶ εὐχομένους ἐπὶ σκαπάνῃ βιώναι, καὶ γηδῖν
σμικρῷ. Ἀκρότη δὲ τῇ μὲν στρατιωτικῇ τὸν εἰρηνικὸν εὐδαιμονί-
ζοντος, τῇ δὲ ἐν εἰρήνῃ τὸν στρατιωτικὸν τεθηπότος. Καὶ εἴ τις
θεῶν, ὥσπερ ἐν δράματι ὑποκριτὰς, ἀποδύσας ἕκαστον τῇ παρόν-
τος βίῃ καὶ σχήματι μελαμφιέσει τὰ τῇ πλησίον, αὐθις αὖ οἱ
αὐτοὶ ἐκεῖνοι ποθήσονται μὲν τὰ πρότερα, ὀδυρεῖν δὲ τὰ παρ-
όντα. Οὕτω δυσάρεσόν τι ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος κομιδῇ, καὶ φιλαί-
τιον, καὶ δεινῶς δύσκολον, καὶ ἔδεν τῶν αὐτῇ ἀσπάζεται.

β'. Καὶ τὰς μὲν τῶν πολλῶν ὀρέξεις τε καὶ δυσαρεσθήσεις
τί χρὴ σκοπεῖν; ἔ μᾶλλον ἢ τὰς τῶν θρεμμάτων· τὰς δὲ ἐν
φιλοσοφίᾳ καὶ πάνυ ἂν τις ἢ μέμψαιτο, ἢ οἰκτεῖται, οἱ κομῶν-
τες ἐπὶ φρονήσει, καὶ τέχνῃ βίῃ, καὶ ἐπισήμῃ λόγῳ, ἔπω γε
νῦν παύονται σασιάζοντες πρὸς αὐτὰς, καὶ πρὸς ἄλλας, καὶ ἀμ-
φισβητῶντες ποίῳ σχήματι βίῃ φέροντες αὐτὰς εἰς χειρὶς·
Ἀλλὰ ἀτεχνῶς εἰκόασιν κυβερνήταις παρεσκευασμένοις μὲν πρὸς
πλὴν καλῷ μεγέθει ὁλκάδος, καὶ καλᾷσκευῇ ὑγιεί, καὶ πλήθει
ὀργάνων, καὶ ὑπηρεσιῶν ἀκριβοῦς, καὶ τέχνης ἀσφαλείας, καὶ ἔρμα-
τος συμμετρίας· ἐν δὲ τῇ τῇ πλὴν χρεῖα πλανωμένοις, καὶ ἀπο-
ρεῖσι πῇ τράπωνται, πολλῶν μὲν ὑποφαινομένων λιμένων, πάν-

tamen certum. Reliquos igitur cum sua vivendi ratione praetermittamus; quales sunt, qui in mediis voluptatibus liquefcunt, qui terram colunt, qui in mari errant, qui ftipendia merentur, qui in concionibus clamant, qui in judiciis volutantur. Quemadmodum in corporum certaminibus homines infirmi, et qui fola victoriae fpe plus audent, quam oportet, cito deficiunt; at qui virtute freti in certamen descendunt, conftanter perdurant, ac de victoria contendunt: ita in hoc vitae certamine reliquos omnes eieftos effe a nobis, et fuccubuiiffe putemus; folaque interea contemplativa inter fe vita et activa, tanquam aemuli duo, et qui de victoria contendere debeant, rationis armis in praefentia concurrant. Utra ergo prior in hoc iudicio noftro caufam fuam aget? Certe activa, me iudice, vel quod praefentis animi fit, et confidentior; vel quod verfari cum populo, meliusque vivere confuerit.

3. Quam ita caufam fuam agere fingamus. SI QUIS, ubi primum vitam hanc ingredimur finguli mortalium, quafi imperator urbis aut conditor, nafcences exciperet, qui pedem inferre portis non permetteret, priufquam, quod vel opus, vel quam in commune reipublicae bonum utilitatem conferre poffint finguli, audiffet e nobis: eos, qui domos aedificant, refponfuros arbitror, fuum effe lapides componere, atque ex iis munimenta, quibus ab injuria aestus frigorisque tuti effe poffint homines, exftituere; textores licio et fubtemine veftes contexere, quae fimul tegant et exornent corpora; faber lignarius aratrum fe afferre dicet, aut grabatum, et fi quid praeterea ab arte illius expectatur; ferrarius, quaecunque ex aere, aut ferro, tam belli, quam pacis tempore folent fieri. Etiam illa, quae voluptatis tantum caufa fiunt, ut verifimile eft, admittentur: quo in genere piftores ftatuariosque pono, quorum ars oculos oblectat; quibus unguentarios adde coquosque, qui odores venditant ac fuccos; tum quotquot vel tibiis, vel cantu, vel tripudiis, aurium ftudent voluptati. Sed et aliquis ut morionem, aliquis ut mirionem agat, advocabitur, alius ut verbis delectet et fermonibus; ficut

DISSERTATIO XXI. 247

των δὲ ἀπιστημένων. Τὰς μὲν ἔν ἄλλῃς ἔωμεν χαίρειν αὐτοῖς βίοις, τὸν μὲν ἐν ἡδονῇ τηκόμενον, τὸν δὲ ἐν γῇ πονέμενον, τὸν δὲ ἐν θαλάτῃ πλανώμενον, τὸν δὲ ἐν ὅπλοις μισθοφορεῖν, τὸν δὲ ἐν ἐκκλησίαις βοῶντα, τὸν δὲ ἐν δικαστηρίοις φυρόμενον. Ὡς περ δὲ ἐν ἀγωνίαις σωμάτων οἱ μὲν ἀσθενεῖς καὶ παρὰ τὸ εἶκος ἐπιτολμήσαντες τῇ τῷ νικᾶν ἐλπίδι ταχὺ ἀπέειπον, οἱ δὲ ἐφάμιλλοι ἀρετῇ μένῃσι, καὶ καρτερεῖσι, καὶ διαγωνίζονται περὶ τῆς νίκης· ἔτι καὶ τῇ τῶν βίων ἀγωνίᾳ οἱ μὲν ἄλλοι ἡμῖν ἐκκηρυχθέντες τε καὶ ἀπαγορεύσαντες οἰχέσθωσαν· ὁ δὲ θεωρητικὸς καὶ ὁ πρακτικὸς, ἐφάμιλλω ὄντι καὶ ἀμφισβητησίμῳ, δεῦρο ἰόντων ἀγωνισμένῳ τανῦν τῷ λόγῳ. Πότερος τοίνυν πρότερος ἡμῖν τοῖς δικασαῖς τὰ αὐτὰ δίδεισιν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὅτι ὁ πρακτικὸς· θαρσαλέος γάρ, καὶ ἰτητικώτερος, καὶ ἑθὰς ὁμιλεῖν τοῖς πολλοῖς.

γ. Λέγοι δὲ ὧδε· Εἰ τις ἡμᾶς παρίοντα εἰς τὸν βίον, ὥς περ ἀρχῶν πόλεως ἢ οἰκιστῆς, ἐκ εἵα βαδίζειν εἰς πυλῶν, πρὶν πυθέσθαι τὸ ἐκάστη ἔργον, καὶ τίνα ἕκαστος ἥκει χρεῖαν εἰς κοινὸν φέρων τῇ πόλει· οἶμαι ἂν εἰπεῖν τὸν μὲν οἰκοδόμον, ὅτι λίθους ἐν τάξει διὰ τέχνης ἀρμόσας, πρὸς τε χειμῶνα καὶ θάλαππος ἀποχερῶντα μηχανήσεται τοῖς οἰκῆσιν ἐρύματα· τὸν δὲ ὑφαντὴν, ὅτι μίτοις καὶ σημονίοις σὺν ὕφει ἐσθήματα ἐργασάμενος σκέπην ὁμῶς ποιεῖ καὶ εὐσχημοσύνην τοῖς σώμασι· τέκτων δὲ ἄροτρον φήσεται, ἢ σκίμποδα, ἢ τι ἄλλο τῶν ὅσα ἡ τέχνη παρέχει, ξυνεισφέρειν· καὶ ὁ χαλκεὺς, ὅσα χαλκῷ ἢ σιδήρῳ δεῖται πολεμιστήριά τε καὶ εἰρηναῖα τῆς τέχνης ἔργα. Καὶ ὅσα πρὸς ἡδονὴν δημιουργεῖται, καὶ ταῦτα ὡς τὸ εἶκος εἰσδέξεται· γραφέας μὲν, καὶ δημιουργὸς ἀγαλμάτων, ἐπὶ εὐφροσύνῃ ὀφθαλμῶν· μυροπώλας δὲ καὶ ὀψοποιὸς, χυμῶν καὶ ὀσμῶν δημιουργὸς γενναίως· καὶ ὅσαι δι' αὐλημάτων, ἢ δι' ὠδῆς, ἢ ψαλμάτων, ἢ χορῶν τὸ τερπνὸν μηχανῶνται τῇ ἀκοῇ. Ἦδη δὲ τις καὶ ἐπὶ γελοῖς χρεῖαι παρελεύσεται, καὶ ἄλλος ἐπὶ θαυμάτων, καὶ ἄλλος λόγων,

sicut Homerus in mediis quoque castris Nerei formae locum dedit: adeo ut nemo sine ulla, quod dici solet, symbola in vitam hanc veniat; quin aut usum aliquem, aut artem praebeat, aut voluptatem. Esto.

4. In quo horum opus philosophi ponemus? neque enim solum hunc sine utilitate ulla tanquam fucum intrasse, sed ut sociale animal, et qui ad communem vitam aliquid conferre possit, non minus quam reliqui, omnibus notum est. Quam ergo dicemus in hac societate adferri a philosopho symbolam? aut quo in ordine hunc virum ponemus? an inter operarios cum Tychio, aut coquos cum Mithaeco, aut miriones cum Phrynione, aut ridiculos cum Philippo, aut populi principes cum Cleone? an vero solus hic sine tribu lareque, quod dici solet, vagabitur? Habet certe et ille opus suum; quanquam, quodnam id sit, ignoramus. Si ex ipso quaeras: otium, dicet, ago, solusque mecum rerum naturam contempler, multaque veritate me pascō. Nae tu beatus es cum hoc otio tuo, o noster: siquidem si navem conscendisses, quantum intelligo, non tantum non gubernatoris, sed ne remigis quidem fungi velles munere; imo nec juvare eos, qui discurrent, et aliquid ad salutem navis conferunt; nec saltem agiles vectores imitari, qui quamvis nautae non sint, interdum tamen aut rudentem tangunt, aut, si magna sit tranquillitas, remum in manus sumunt: verum ex eorum numero, qui sine ullo usu jacent et vehuntur, nihil aliud quam pondus, quod dici solet, navis. Nisi forte existimes minus auxilio egere urbem in terra, ut tueri se possit, quam navem in mari: multo magis illa in terra, ut arbitror, in qua pauci sunt, qui aliquid agunt, cum sarcina sit maxima. Adde, quod urbs quidam e diversorum subsidiis compositum est et conflatum: sicut corporis ratio diversas habet partes, neque paucis eget, quae dum singulae aliquid ad obsequium totius conferunt, totum servatur; sustinent pedes, operantur manus, vident oculi, audiunt aures, atque ita deinceps, ne sim prolixior.

5. Jam

γων. Ὁμήρῳ δὲ καὶ τὸ τῷ Νηρέως κάλλος χώραν ἔσχε, καὶ ταῦτα ἐν στρατοπέδῳ. Ἀσύμβολος δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, παρέρεχεται ἑδεῖς εἰς τὸν βίον· ἀλλ' ὁ μὲν χρεῖαν τινὰ παρεχόμενος, ὁ δὲ τέχνην, ὁ δὲ ἡδονήν. Εἶεν.

δ'. Εἰς τί τῶν τῷ φιλοσόφῳ ἔργον κατασησόμεθα; ὅτι μὲν γὰρ ἐκ ἀχρεΐος ἡμῖν ἑδὲ κηφὴν παρέρεχεται, ἄνθρωπος δὲ ὢν ξύννομος καὶ συνεργάτης κοινῷ νόμῳ, παντὶ δῆλον. Τί δὲ ἐστὶ ποτ' αὐτὸ τὸ τῆς κοινωνίας συμβόλαιον, καὶ πῶς τάτλωμεν τὸν ἄνδρα; εἰς τὰς δημιουργὰς ὡς τὸν Τυχίον, εἰς τὰς ὀψοποιῶς ὡς Μίθαικον, εἰς τὰς εὐφραίνοντας ὡς Φρυγίωνα, εἰς τὰς γελωτοποιῶντας ὡς Φίλιππον, εἰς τὰς δημαγωγὰς ὡς Κλέωνα; ἢ ἄφυλος καὶ ἀνέσιος ἡμῖν ἀνὴρ πλανήσεται; Ἀλλ' ἐστὶ μὲν τι αὐτῷ ἔργον· ὁ, τι δὲ ἐστὶ τῷτο, ἐκ ἴσμεν. Ἡσυχίαν ἄγω, φησὶ, καὶ ἀνασκοπῶ πρὸς ἑμαυτὸν τὰ ὄντα, καὶ ἀληθείας ἐμπίπλαμαι. Μακάριος τῆς πολλῆς σχολῆς· σύ μοι δοκεῖς καὶ νεῶς ἐπιβάς μὴ ὅτι κυβερνήτης γενέσθαι, ἀλλ' ἑδὲ ἐρέτης, ἑδὲ τις τῶν διαθεόντων καὶ ξυνεπιλαμβανόντων τῇ σωτηρίᾳ τῆς νεῶς, ἀλλ' ἑδὲ ἐπιβάτης εὐκίνητος, οἷος ἢ καλωδίῃ ἐπιλαβέσθαι, ἢ προσάψασθαι κώπης ἐν γαλήνῃ· ἀλλὰ τις τῶν εἰκὴ κειμένων καὶ φερομένων, αὐτὸ τῷτο, ἄχθος νεῶς. Ἡ οἷε ἦτόν τι δεῖσθαι πόλιν τῶν συλληφόμενων αὐτῇ πρὸς τὴν σωτηρίαν, ἢ ναῦν ἐν θαλάττῃ; καὶ πολὺ γε, οἶμαι, μᾶλλον ἐν γῇ· εἰ μὲν ὀλίγον τὸ ἐνεργόν, ὁ δὲ φόρτος πολὺς. Πόλις δὲ ἐστὶ πρᾶγμα ἀνακεκραμένον ἐκ πάντων ξυνεργατῶν· καθάπερ καὶ ἡ τῷ σώματος χρεῖα, πολυμερὴς τε ἔσται καὶ πολυδεὴς, σώζεσθαι τῇ συλλελαίᾳ τῶν μερῶν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν τῷ ὅλῳ, φέρει πόδες, ἐργάζονται χεῖρες, ὁρῶσιν ὀφθαλμοὶ, ἀκέειν ἀκοαὶ, καὶ τᾶλλα, ἵνα μὴ διατρίβω λέγων.

5. Jam ponamus a Phrygio illo fabulatore fingi fabulam, in qua pes introducatur, qui reliquis corporis partibus succenseat, negetque se labori amplius suppeditare posse, tantoque oneri ferendo esse diutius, ideoque otiari in posterum velle; dentes vicissim molares cibum, qui tantae sufficiat turbae, molere se et praeparare posse; atque ita singulae incipiant, neglecto opere suo, contemplationi vacare: quem alium fabulae finem expectas, quam ut homo moriatur? Eodem modo in communi hoc reipublicae corpore agitur; in quo, si singuli taedio laboris nihil reliquis suppeditent, sed abrupta societate quisque otiari incipiat, quid obstabit, quo minus totum pereat ac dissolvatur corpus? An arbitraris firma aedificia, quamdiu inter se cohaerent lapides, vineta manere et consistere; si minimum e tota compage tollas, tota dissolvi: universae vero vitae salutem non ex apta inter se partium commissione pendere? Praeterea, si alii cessare incipiant, nemo adhuc sentit; sicut Thersites discessu suo e castris Graecos non turbasset: Achilles contra, dum irascitur, dum in tentorio suo quiescit, dum otio, dum cithara et cantu animum oblectat suum, plurimis exercitum implevit malis; cujus enim juvare potest praesentia, illius nocere necessario debet absentia. Quis autem ille est, quem contemplari, quem veritati operam dare, quem otiari debere dicis, nisi vir prudens et sapiens? Quid ergo? num in navi qui optime gubernat, locum suum aliis cedit, qui minime possunt? aut imperator exercitus imperium suum tradit iis, qui imperare nesciunt? Praeterea, non possum videre, quid omnino minus cum gloria ac dignitate sit conjunctum, quam ut veritatem aliquis cognoscat, sterilemque in animo suo thesaurum inertem, atque infoecundum colligat, qui neque ipsi, neque alii cuiquam prodesse possit: ni forte auditus pulcher videtur tibi, ut audias tantum, non ut concentum aliquem percipias aut vocem; aut visus, ut videas tantum, non ut solis lumen aspicias; aut divitiae, licet apud aliquem sine ullo usu in terra jaceant defossae.

6. Eodem

DISSERTATIO XXI. 251

Ε. Εἰ δὲ θελήσαι λογοποιὸς Φρυξ μῦθον πλάττειν, ὅτι ἄρα
 δυσχεράνας ὁ πῆς τῷ ἄλλῳ σώματι, καὶ ἀπαγορεύσας πρὸς τὸν
 κάμαλον, φέρων καὶ αἰωρῶν μετέωρον τοσῦτον ἄχθος, σχολὴν
 ἄγειν καὶ ἡσυχίαν ἐπανείλετο· ἢ αὖ τὴν γομφίῳ ὡς ἄλβντε καὶ
 ἐργαζομένῳ τροφὴν τοσούτῳ ὀχλῷ σαρκῶν· καὶ ταῦτα ἔροιιντο ἀπει-
 παμένῳ τὸ ἔργον τὸ αὐτῶν σκοπεῖν· εἰ ταῦτα ἅμα γίγνοιτο,
 τί ἄλλο ἢ φθαρήσεται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ μύθῳ; Τοιοῦτο ἀμέλει
 ἐστὶ τὸ περὶ τὴν κοινωνίαν τὴν πολιτικὴν γινόμενον· εἰ γὰρ
 ἐθελήσαι ἕκαστος ὅκνῳ τὰ πωλεῖν ἀφέντες τὰ παράγειν, ἐπα-
 ναχωρεῖν ἐκ τῆς κοινωνίας πρὸς τὴν αὐτῇ σχολὴν, τί κωλύοι
 διαλυθῆναι τὸ πᾶν καὶ φθαρῆναι; Ἡ τὰ μὲν ἰσχυρὰ τῶν οἰκο-
 δομημάτων τῇ πρὸς ἄλληλα ξυννεύσει τῶν ἐν αὐτοῖς λίθων
 ξυνδέεσθαι καὶ ἔστηκε καὶ μένει, εἰ δὲ ἐξέλκοις ὅτιεν τῆς ἁρμονίας,
 διαλύσεις τὸ πᾶν· τὸν δὲ ξύμπαντα βίον ἔχῃ ἡ γῆ τὴν σωτη-
 ρίαν ἔχειν ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὰ ξυννεύσεως τῶν ἐν αὐτῷ μερῶν;
 Καὶ τῶν μὲν ἄλλων τὰ πράττειν ἐξισταμένων ἔδει λόγος· ἔδδ᾽
 γὰρ ὁ Θεοσίτης λειπολακῶν ἐλύπησεν ἂν τὸ Ἑλληνικόν· ὁ δὲ
 Ἀχιλλεὺς ὁ μηνίσας, καὶ ἐπὶ σκηνῆς ἀναπαυόμενος, καὶ δὲς αὐ-
 τὸν σχολῇ, καὶ κιθάρα, καὶ ὠδῇ, ἀνέπλησε τὸ στρατόπεδον πολ-
 λῶν κακῶν· ἔ γὰρ παρόντος ὠφελείσθαι ὑπάρχει, ἀπόντος
 τέττε βλάβεσθαι ἀνάγκη. Καὶ τὸ νῦν ὁ θεωρίαν, καὶ ἀλήθειαν,
 καὶ σχολὴν ἀσπαζόμενος, τίς ἂν εἴη ἄλλος, ἢ ὁ φρόνιμος, καὶ
 νῦν ἔχων; Ἀλλὰ τί ἔν; μὴ ὁ κυβερνητικώτατος ἐξίσταται τῆς
 αὐτῇ ἔδρας τοῖς ἀτεχνολάτοις; καὶ ὁ στρατηγὸς ἐξίσταται τῆς ἀρχῆς
 τοῖς ἀναρχολάτοις; Τί δὲ καὶ τὴν ἀρχὴν σεμνὸν τὸ τάληθῃ εἰ-
 δέναι, καὶ τελαμιεῦσθαι ἐν τῇ ψυχῇ θησαυρὸν ἄγονον, καὶ ἀργόν,
 καὶ ἄκαρπον, μὴδὲν αὐτῇ ὀνήσασθαι μέλλοντα, μὴδὲ ὠφελήσειν
 ἑτέροις; πλὴν εἰ μὴ καὶ ἀκοὴ καλὸν, ἵνα ἔχωμεν, ἔχῃ ἵνα ἁρ-
 μονίας καὶ φωνῆς συνιῶμεν· καὶ ὄψις καλὸν, ἵνα ἔχωμεν, ἔχῃ
 ἵνα ἴδωμεν τὸ τὰ ἡλίου φῶς· καὶ ὁ πλεῖστος καλὸν, καὶ ἔχῃ τίς
 αὐτὸν καλορεύξας ἐν γῇ, θησαυρὸν ἀργόν.

ς. Συνε-

6. Eodem modo scientiae, ne singula commemorem, quis usus esse potest, nisi ea agamus, in quibus prodest scientia? quid enim medico cum scientia, nisi ex praescripto ejus recte valeat? quid Phidiae cum arte sua, nisi ebori eam admoveat et auro? Sapiens introducit ab Homero Nestor; video tamen effectum illius sapientiae, conservationem, dico, exercitus, pacem reipublicae, liberorum obsequium, populi virtutem. Sapiens Ulysses; sed opera ejus video, terra marique gesta:

Multorum mores populorum vidit, et urbes,

Ipsē suam servans animam, reditumque suorum.

Sapiens et Hercules erat; non sibi tamen, sed ut per terras omnes, omnia et maria, sapientiam diffunderet suam. Hic enim ille est, qui tot feras sustulit, tyrannos in officio continuit, fervientibus libertatem peperit, liberis leges tulit, justitiam confirmavit, statuta sancit, qui denique veritatem in verbis, in agendo regiam secutus est viam. Quod si procul a societate hominum vitam ducere, si otiosi, si otiosam sequi maluisset Hercules sapientiam; pro Hercule revera sophista fuisset, nec quisquam eum Jovis filium dicere ausus esset. Quia nec ipse Jupiter otietur: nam cum eo et moveri coelum, et nutrire terra, et fluere fluvii, et aquae in mare labi, et vices suas mutare anni tempestates desinerent; nec Parcae denique munus fortiri suum, nec Musae canere pergerent; cessaret et virtus hominum, et vita reliquorum animalium, et fructuum fecunditas; totum denique universum hoc in se abire denuo, et confundi inciperet. Nunc vero administratio Jovis indefessa, perpetua, ac vigilantissima cum sit, nec unquam deficiat, aut ab opere suo recedat, perpetuae quoque conservationis rebus creatis causa est. Hoc est, cur bonos reges Jovique quam simillimos moneat in somnis Jupiter:

Turpe viro totam prudenti stertere noctem,

Cui populi commissa salus, et munera tanta.

DISSERTATIO XXI. 253

ζ'. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, τίς ὄνησις τῷ εἰδέναι, εἰς ἅπερ συντελεῖ τὸ εἰδέναι; τίς χρεῖα ἰατρῷ τῆς τέχνης, μὴ ὑγι-
άζοντι καλὰ τὴν τέχνην; τίς χρεῖα Φειδίᾳ τῆς τέχνης, μὴ
προσιθέντι αὐτὴν τῷ ἐλέφαντι ἢ τῷ χρυσῷ; Σοφὸς ἦν δὴ-
πε ἢ ὁ Νέστωρ· ἀλλὰ ὁρῶ τὰ τῆς σοφίας ἔργα, σωτηρίαν
τραϊοπέδῃ, εἰρήνην πόλεως, παίδων πειθῶ, δῆμῳ ἀρετήν. Σο-
φὸς ἦν ὁ Ὀδυσσεύς· ἀλλ' ὁρῶ τὰ ἔργα, τὴν μὲν ἐν γῇ, τῇ-
το δὲ ἐν θαλάττῃ.

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἶδεν ἄστεα, ἢ νόον ἔγνω,

Ἄρνύμενος ἦν τε ψυχὴν, ἢ νόσον ἐταίρων.

Καὶ πρὸς τέτοις ἔτι ἦν σοφὸς ὁ Ἡρακλῆς· ἀλλὰ ἔχ' αὐτῷ
σοφὸς, ἀλλὰ ἐπὶ πᾶσαν γῆν ἢ θάλατταν ἡ σοφία ἔτεινεν.
Οὗτος ὁ θηρίων καθάρτης, ἔστος ὁ τυράννων σωφρονιστής, ὁ δε-
λείας ἐλευθερωτής, ὁ ἐλευθερίας νομοθέτης, ὁ δικαιοσύνης βε-
βαιωτής, εὐρείης νόμων, ἀληθείης λόγων, καλορθωτῆς ἔργων.
Εἰ δὲ ἤθελεν ὁ Ἡρακλῆς ἐπαναχωρήσας καθ' ἡσυχίαν βίβναι,
ἢ σχολὴν ἄγειν, ἢ διώκειν σοφίαν ἀπράγμονα, ἦν ἂν δὴπε
ἀνθ' Ἡρακλέους σοφιστής, ἢ εἰς αὐτὸν ἐτόλμησεν εἰπεῖν παῖ-
δα Διός. Οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεὺς σχολὴν ἄγει· ἢ γὰρ ἂν ἐπαύσατο
ἢ ἔρᾳνδός περιφερόμενος, ἢ γῇ τρέφεται, ἢ ποταμοὶ ῥέοντες,
ἢ δεχομένη θάλαττα, ἢ ὥραι ἀμείβεσθαι, ἢ μοῖραι διαλαγχά-
νυσθαι, ἢ μῦσαι ἄδασθαι· ἐπαύσατο δ' ἂν ἢ αἱ ἀνθρώπων
ἀρεταί, ἢ ζώων σωτηρίαι, ἢ καρπῶν γενέσεις, ἢ τὸ πᾶν
τὴν αὖθις ἂν περὶ αὐτῷ σφαλλόμενον συνεχύθη ἢ συνετα-
ράχθη. Ἄλλ' ἡ Διὸς πραγματεία ἄτρυτος ἔστα, ἢ διηνεκὴς,
ἢ ἀκοίμητος, ἢ μηδέποτε ἀπαγορεύουσα μηδὲ ἐπαναχωρεῖσα
τῷ ἑαυτῆς ἔργῳ, ἀέναντον χορηγεῖ τὴν σωτηρίαν τοῖς ἔσιν. Οὕτω
πε ἢ βασιλέων τοῖς ἀγαθοῖς, ἢ Διὶ ὁμοίοις, παραινέει δι' ὀνει-
ράτων Ζεὺς.

Οὐ χρεὶ παννύχιον εὐδεῖν βεληφόρον ἄνδρα,

ᾧ λαοὶ τ' ἐπιτελέεσθαι, ἢ τόσσα μέμνηται.

S s s

ζ'. Πρὸς

7. Haec cum videat philosophus, nec Jovem tamen, nec Herculem, nec reges bonos imitabitur; sed vitam potius hominis in solitudine nati, desertam, a societate alienam ducet, vitam Cyclopum, non hominum. His tamen ipsis cum terra, ut poeta ait, triticum ferret, hordeumque,

Cum nemo sereret, curvoque instaret aratro;

nihilominus singuli uxoribus suis et liberis leges dictabant, nec nihil erat, quod agerent. Nihil enim omnino agere, cui conveniat, nisi mortuo? Quod si actio cum virtute conjuncta non esset, praestaret virtutem sequi, actionem omittere; at si contra virtus non in verbis, sed in opere atque in actione, quae societatem respicit humanam, et in civilis usu vitae consistit, haec potissimum sequenda sunt, cum quibus ipsa quoque virtus haberi possit.

Nam cuivis homini vitium sese oggeret ultro,
ut Boeotius poeta ait; at

Virtutem posuere Dei sudore parandam.

Nisi quis athletam laudet, qui ante sudorem coronam postulet.

8. Atqui, dices, eum, qui in reipublicae administratione versatur, periculum sequitur, damna, insidiae, invidia, exilium, mors, et infamia. Quid si cogitare eodem modo gubernator incipiat, infidam esse, plenamque periculorum, navigationem, et laborum; multa esse incerta in ea, tempestatem undique imminere, et ventos? quid si cogitare idem imperator incipiat, ambiguos esse belli exitus, periculum aequum utrique, discrimina maxima esse in proximo, vicinam mortem? haec, si illi cogitent, quicquamne obstabit, quo minus nemo in mare naviget; libertatem suam, ne per somnium quidem, imperatorum penuria vulgus tueatur; omnes denique vitam, lumbricis similem, timidam inertemque inter metus transigant? Sardanapali vitam dicis, Epicuri vitam narras. Opponamus his alios, Sardanápalo quidem Cyrum, Persam Assyrio, qui cum otiose posset tranquilleque vivere, laborare tamen maluit,
expe-

DISSERTATIO XXI. 255

Ζ'. Πρὸς ταῦτα ἀπιδὼν ὁ φιλόσοφος, μὴ τὸν Δία μιμέσθω, μὴ τὸν Ἡρακλέα, μὴ τὰς ἀγαθὰς βασιλεῖς, μὴ τὰς ἀρχοντάς· ἀλλὰ βιάτω βίον ἀνδρὸς ἐν ἐρημίᾳ γεννηθέντος, μονώτην βίον, ἐκ ἀγελασικόν, Κυκλώπειον βίον, ἐκ ἀνθρώπινον. Ἀλλὰ καὶ τέ- τοις ἔφερε μὲν ἡ γῆ πυρεθς, καὶ κριθὰς,

Οὔτε φυτεύουσιν χερσὶν φυτὸν, ἔτ' ἀρώσιν· ἀλλὰ θεμιτεύει ἕκαστος ὅμως καὶ παίδων, καὶ γυναικῶν, καὶ ἐ παντάπασιν ἀπράγμων ἦν. Τὸ δὲ ὅλον, ἀπραγμοσύνη τίνος ἄλλα εἴη πλὴν νεκρῶ; Εἰ μὲν ἔν τὸ πράττειν ἐρημον ἦν ἀρετῆς, κα- λῶς εἶχε, διώκοντας τὴν ἀρετὴν, ἀπολείπεσθαι αὐτῶ· εἰ δ' ἔστιν ἀνθρώπῃ ἀρετὴ ἐ λόγος, ἀλλ' ἔργον, καὶ πρᾶξις ἐν κοινω- νίᾳ, καὶ χρῆσις βίᾳ πολιτικῇ, διωκτέον ταῦτα μεθ' ὧν ἂν τις καὶ τὴν ἀρετὴν λάβοι.

Τὴν μὲν γὰρ κακότητά καὶ ἰλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι, ὁ Βοιωτίος ποιητὴς λέγει·

Τῆς δ' ἀρετῆς ἰδρωτά θεοὶ προπάροικεν ἔθηκαν.
Καλὸς γε ὁ ἀγωνιστὴς ἡμῖν ἀνιδρωτὶ σεφανῆσθαι ἐθέλων.

ἢ. Ἀλλὰ τῷ προσαπλομένῳ πραγμάτων κίνδυνος ἐπελαί, καὶ ζημία, καὶ ἐπιβλαί, καὶ φθόνοι, καὶ φυλαί, καὶ θάνατοι, καὶ ἀτιμίαί. Φέρε ἔν, εἰ καὶ τῷ κυβερνήτῃ ὁ λοῖσμός ἐτος ἦν, ὅτι τὸ πλεῖν ἐπισφαλές, κινδύνων μεσόν, καὶ πόνων, καὶ πολλῶ τῶ ἀδήλῳ, καὶ χειμῶνων, καὶ πνευμάτων· φέρε, εἰ καὶ τῷ στρατηγῷ τοῖς τοῖς λο- γισμός ἦν, ὅτι ἀδηλοὶ μὲν αἱ τῶ πολέμου τύχαι, τὸ δὲ σφαλε- ρὸν ἐπ' ἀμφοῖν ἴσον, ἐν ποσὶ δὴ ὁ κίνδυνος, καὶ ὁ θάνατος πλη- σίον· τί τοίνυν ἐκώλυεν ἐκ τέτων τῶν λοῖσμών ἅπλυν μὲν εἶ- ναι τὴν θάλατταν, ἐλευθερίας δὲ μηδὲ ὄναρ μελέχειν τὰς πολλὰς ἀπορίᾳ στρατηγῶν, τὸν δὲ ξύμπαντα βίον εἶναι μηδὲν σκωλήκων διαφέρουσα, δειλὸν, καὶ ἀργόν, καὶ ἐπληχότα; Σαρδαναπάλλῃ μοι βίον λέγεις, Ἐπικέρῃ μοι βίον λέγεις. Ἀντιθῶμεν αὐτοῖς Κῦ- ρον μὲν Σαρδαναπάλλῳ, τὸν Πέρσῃ τῷ Ἀσσυρίῳ, ὃς ἐξὸν αὐτῷ σχολὴν ἄγειν, καὶ καθ' ἡσυχίαν βιᾶν, εἴλετο ἐλευθερῶν τὸ Περσῶν γένος,

expeditiones suscipere, sitire saepe, saepe esurire, nec ullis aut noctu aut interdiu abstinere molestiis. Oppone et Epicuro alios multos, Graeco Graecos; ex academia Platonem, e castris Xenophontem, e Ponto Diogenem.

9. Plato unius amici pauperis causa, qui in exilium coniectus erat, cum tanta tyranni congressus est potentia, terram nullam, nullum mare peragrarare dubitavit; non iram tyranni, aut exilium, non pericula ulla metuit, ut vel tantillum praeter philosophi officium faceret: cum tamen in academia sua contemplari, et veritatis studio sese explere posset. Xenophontem ex longo otio, rerumque contemplatione, ad militiam, munusque imperatorium, et conservanda tot Graecorum millia, vocat Proxenus, emittit Apollo, et cum Apolline Socrates. Nam de instituto Diogenis quid necesse est dicere, qui relicto otio suo vicinas gentes adiit, non fegnis, mehercules, aut ignavus morum inspector: verum qualis Ulysses ille,

*Qualemunque virum regum de stirpe videret,
Lenibus hunc verbis adstans retinebat euntem;
Quem vero e populo clamantem, et vana moventem,
Hunc sceptrum percussit:*

adeo ut nec ipse sibi parceret, verum a se ipse poenas, cum necesse esset, exigeret, multasque ipse sibi exhiberet molestias;

*Sese etiam crebro percussit verbere multo,
Injecitque humeris pannosum fortis amictum.*

8. Ut illud praetermittam, posse virum bonum, si in agendo perseveret, nec retro eat, aut improbis cedat, et salutis sibi auctorem esse, et alios quoque in meliorem viam reducere; contra si cedat, tergumque ostendat, temeritatem, insolentiamque, atque audaciam improbis addi, propriam vero salutem prodi:

Quo fugis, ut timidus, versa inter praelia tergo?

Mane, confiste, perfer ictus, timere cave: imbellis est hostium exercitus, ictus irriti: ultro si hostem petas, nemo impetum sustinebit

γένος, πονῶν, καὶ τραυέμενος, καὶ διψῶν, καὶ λιμώτων, καὶ μὴ
ἀνεῖς τὸν κάματον, μήτε νύκτωρ, μήτε μεθ' ἡμέραν. Ἀντίθεος καὶ
Ἐπικέρω πολλὰς, Ἑλληνι Ἑλληνας· ἐκ μὲν Ἀκαδημίας Πλά-
τωνα, ἐκ δὲ τραϊοπέδου Ξενοφῶνα, ἐκ δὲ τῆς Πόντου Διογένην.

Ζ'. Οὐκ ἔνν' ὁ μὲν ὑπὲρ ἀνδρὸς φίλος, φυγάδος καὶ πένητος, με-
γάλη καὶ ἰσχυρὰ τυραννίδι ἀντιτάσσεται, γῆν πολλὴν βαδίζων, καὶ
πελάγη περαισμένος, καὶ ἀπεχθανόμενος τῷ τυράννῳ, καὶ ἐκπί-
πτων, καὶ κινδυνεύων, ἵνα μὴ προδῶ τὸ φιλοσοφίας ἦθος· ἐξήν δὲ
πρὸ αὐτῷ ἐν Ἀκαδημίᾳ θεωρεῖν, καὶ ἀληθείας ἐμπίπλασθαι. Ξε-
νοφῶνα δὲ καλεῖ μὲν Πρόξενος, παραπέμπει δὲ ὁ Ἀπόλλων,
συνεκπέμπει δὲ ὁ Σωκράτης ἐκ τῆς πολλῆς σχολῆς, καὶ θεωρίας,
ἐπὶ τραϊείαν, καὶ τραϊηγίαν, καὶ σωληρίαν Ἑλλήνων μυρίων. Τὰ δὲ
Διογένης τί χρὴ λέγειν; ὅς ἀφ' ἑαυτοῦ τῆς αὐτῆς σχολῆς περιήει
ἐπισκοπῶν τὰ τῶν πλησίον, καὶ ἀργὸς καὶ ἡμελημένος ἐπιστά-
της· ἀλλὰ κατὰ τὸν Ὀδυσσεῆα ἐκείνον,

Ὅντινα μὲν βασιλῆα, καὶ ἑξοχὸν ἄνδρα κιχείη,

Τόνδ' ἀγαθοῖς ἐπέεσσιν ἐρηλύσασκε παρὰ σῆς·

Ὅν δ' αὖ δῆμα τ' ἄνδρα ἴδοι, βοῶντα τ' ἐφεύροι,

Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν·

ἀλλ' ἐδ' ἐκάλει ἀπείχετο, ἀλλ' ἐκόλαζε, καὶ παρείχετο αὐτῷ
πράγματι,

Αὐτόν μιν πληγῇσιν ἀεικελίῃσι δαμάσας,

Σπείρα κακ' ἄμφ' ὤμοισι βαλὼν.

Ι'. Ἐγὼ λέγειν, ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ πράττων, καὶ μὴ ἐπα-
ναχωρῶν, μηδὲ ἐξιστάμενος τοῖς μοχθηροῖς, ἑαυτὸν ἂν σώζοι, καὶ
τὰς ἄλλας ἐπὶ τὸ βέλτιον τρέποι· ἐπαναχωρῶν δὲ, καὶ δεικνὺς τὰ
νῶτα, τραχύτης μὲν καὶ ἀπειροκαλίας καὶ τόλμης τὸ μοχθηρὸν
πάν ἀπέπλησε, τὸ δὲ ἑαυτῷ προΐεται.

Ποῖ φεύγεις μετὰ νῶτα βαλὼν, κακὸς ὥς, ἐν ὁμίλῳ;

Μένε, καὶ ἴσατο, καὶ ἀνέχετο τῶν βλημάτων, καὶ μηδὲν ἐκπλαγῆς·
δειλὸν τὸ τῶν πολεμίων τραϊόπεδον, κενὰ τὰ βλήματα, ἐπιόντα

bit tuum: si fugias, omnes unum hoc petent caput; sicut Ajacem Trojani, sicut Socratem Athenienses, qui non prius defierunt, quam solo virum allisissent. Quomodo ergo secure aliquis in medio vivet hostium; cum praesertim nihil sit infestius virtuti hominum, quam improbitatis undique circumfusae copia? In arcem me recepi, ait Socrates, unde reliquos jactari, et palantes ire video. Ostende nobis arcem aliquam tutam, o Socrates, in qua ictus possimus adversariorum contemnere: nam si qualis ea est, in quam temet ipse recepisti, talem mihi quoque ostendas, video unde peti possim; video Anytos multos, multos Melitos: expugnari potest hoc munimentum.

DISSERT. XXII.

Vitam contemplativam activae praeferendam esse.

SI coram iudice nos accusaret aliquis, graviter ferremus, si non ex aequo utrique nostrum agendi potestatem iudex faceret, sed tyrannum imitaretur potius. Cum autem calculi iudiciorum et fortunae longe a philosophica ratione absint; hoc tamen conveniat, quod et hic ratio rationi, amicus amico, veritatis inquirendae studio adversetur, atque illud cum iudiciorum ratione haec inquirendae veritatis ratio cum commune habeat: concedamus hodie defensionem parti alteri, alterique homini, quem contemplativa delectat vita, qui non aliter, quam si coram iudice agendum esset, magna vi animi accusationem a se demoliatur. Sit autem haec, aut similis accusatio: Improbissime agit Anaxagoras, qui cum in Clazomeniorum urbe terraque vivat, iisdem sacris, ceremoniis, legibus, nutrimento, caeterisque omnibus, quibus Clazomenii, utatur; tamen ab iis, sicut ferum animal, se subducit, nec in concionibus, neque in festis Liberi, neque in iudiciis, aut ullo in loco cum civibus conspicitur; sed et agros suos ovibus depascendos domumque

desertam

DISSERTATIO XXII. 259

σε ἔδειξεν δέξεται, φεύγοντα πάντες βαλῶσιν, ὡς τὸν Αἴαντα οἱ Τρῶες, ὡς τὸν Σωκράτην Ἀθηναῖοι ἔβαλον, καὶ ἐκ ἀπέσχοντο αὐτῷ πρὶν καλέβαλον. Πῶς ἂν ἔν τις βιώῃ ἀσφαλῶς ἐν μέσοις ὧν τοῖς πολεμίοις; ἔδεν γὰρ πολεμιώτερον ἀνδρὸς ἀρετῇ μοχθηρίας ἀμφιλαφῆς. Συνυποσαλεῖς, φησὶν ὁ Σωκράτης, ὑπὸ τειχίον, τὰς ἄλλας ὁρῶ ζάλη καὶ ἀμηχανία κυκωμένους. Δείξον, ὦ Σώκρατες, ἀσφαλὲς τειχίον, ἐνθα εἴς ὑπερόψομαι τῶν βλημάτων· εἰ δέ μοι τοιοῦτον τειχίον λέγῃς, ὦ καὶ σὺ ὑπεσάλης, ὁρῶ τὰ βλήματα, Ἀνύτεις πολλὰς, Μελίτεις πολλὰς· ἀλώσιμον τὸ τειχίον.

ΛΟΓΟΣ ΚΒ΄.

Ὅτι ὁ θεωρητικὸς βίος ἀμείνων τῷ πρακτικῷ.

ΑΛΛ' εἰ μὲν δίκην ἐφεύγομεν, ἠχθόμεθα ἂν τῷ δικαστῇ μὴ παρέχοντι ἑκατέρῳ ἐκ τῆς ἴσης τὴν ἀπολογία, ἀλλ' εἰκότι τυράννῳ μᾶλλον ἢ δικαστῇ. Ἐπεὶ δὲ ἢ μὲν ἐν δικαστηρίοις ψῆφος καὶ τύχη ἔξω τῷ κατὰ φιλοσοφίαν ἦθος καὶ τρόπου, κατ' ἡγόρευον δὲ λόγος λόγῳ, φίλος φίλῳ, ἐπὶ θήρῃ τῷ ἀληθῆς γίνεσθαι γέν, καὶ δικαστῇ τινὶ εἰσὶν ἢ τοιαύτη βάσανος· φέρε, δῶμεν τήμερον τὴν ἀπολογία τῷ ἑτέρῳ τῶν λόγων, καὶ τῶν ἀνδρῶν τῷ θεωρητικῷ, ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐπὶ δικαστῶν καθισαμένῳ, καὶ ἀπολεινομένῳ πρὸς τὴν γραφήν. Καὶ ἢ μὲν γραφὴ τοιαύδε τις ἔστω, ἢ ὅτι ἐγγυτάτῳ· Ἀδικεῖ Ἀναξαγόρας, γεγονὼς μὲν ἐν τῇ Κλαζομενίῳ γῇ καὶ πόλει, καὶ μελασχῶν ἱερῶν, καὶ ὁσίων, καὶ νόμων, καὶ τροφῆς, καὶ τῶν ἄλλων, ὧν καὶ οἱ λοιποὶ Κλαζομένιοι, ἐπαναχωρῶν δὲ ὥσπερ ἐκ θηρίων, καὶ μήτε ταῖς ἐκκλησίαις ἀναμιγνύμενος, μήτε εἰς Διονύσια ἀπαντῶν, μήτε εἰς δικαστήρια, μήτε ἄλλοθι Κλαζομενίοις, ἀλλ' αὐτῷ ἢ μὲν γῇ μηλόβοτος, ἢ δὲ ἐξία ἄοικος,

desertam relinquit, solusque secum praeclaram illam, si Diis placet, philosophiam sursum deorsumque ventilat et scrutatur.

2. Atqui haec quidem sit accusatio. Cui hunc in modum Anaxagoras respondeat: Equidem nihil minus objici mihi posse, o Clazomenii, quam ut ulla in re injuriam vobis faciam, id vero certo scio: nec enim fortunas unquam vestras praeter jus et aequum imminui; tum vero ne obscurior per me inter Graecos vestra esset respublica, id vero serio operam dedi: in negotiis porro, et ea, quae cum singulis intercedit, societate, neque molestum me vobis exhibui, neque alium quam decet: adde, quod et leges, eamque, cujus ex praescripto vivimus, reipublicae formam, non est, qui minus me contemnat. Superest ergo, si neque quotidiana hac mea consuetudine, neque vitae institutae ratione, vos laedo, et tamen iudicio falli videor; ut ab hoc saltem crimine, quo publice in urbem vestram injurius esse dicor, absolvar, nec accusatores, sed praeceptores potius, qui privatim vitae meae consulant, a vobis impetrem. Quare statui nihil in tota causa mea vos celare, quamvis non dubitem vix sine risu institutum meum vos audituros esse. Ego certe, quanta res sit praeesse civitati, cum omnibus versari, luci hominum actiones suas consecrare, rerum usum subire, probe perspectum habeo: sed nec illud ignoro, quod haec ipsa, quae tam praeclara sunt, si virtus accedat et probitas, sicut multum ei profunt, qui praeditus sit iis; ita, si secus, deprimunt contra et dejiciunt, neque hoc ipsum, ut improbitatem suam velare possit, permittunt. In aperto namque hominem constituit dignitas; quo fit, ut, quantum a boni viri officio aliquis recedit, in tantum ejus crimina omnium oculis exponat. At si quis consilii dexteritate actionum suarum splendorem intuitum recepit, huic multum prodest civilis potestas; qui vero mentis consiliique inops, quae in ea requiruntur, aggreditur, eum necesse est profunda quadam ignorantia et instrumentorum inopia decipi, nec recte ea potestate uti. Haec cum cogitarem, aliud mihi prius curandum putavi, ne videlicet, si imparatus ad rempublicam
acce-

DISSERTATIO XXII. 261

κος, διατελεῖ δὲ καθ' αὐτὸν τὴν θαυμαστὴν σοφίαν, ἄνω καὶ κάτω εὐρέφων καὶ διερευνώμενος.

Β'. Ἡ μὲν δὴ γραφὴ ταύτῃ ἐχέτω. Ἀπολογείσθω δὲ Ἀναξαγόρας ὡδὲ πως. Ὅτι μὲν πολλὰ δέω ἀδικεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Κλαζομένιοι, εὖ τῷτο οἶδα. ἔτε γὰρ εἰς χρημάτων λόγον ἐπλημμελεῖσθέ τι ὑπὸ ἐμῷ, ἔτε τὸ ἐμαυτῷ μέρος ἀδοξοτέραν ὑμῖν πόλιν ἐν τοῖς Ἑλλησι παρὰ σκευάζω. ἐν τ' αὖ τοῖς πρὸς ἑκάστων ὑμῶν συμβολαίοις ἀλυπότατον ἐμαυτὸν παρέχειν οἶμαι καὶ μέτριον. τῶν τε νόμων τῶν κειμένων, καὶ τῆς πολιτείας, ὑφ' ἧς κοσμέμεθα, ἔκ' ἔστιν ἔτε ἐλάττω ἔχω λόγον. Λείπεται δὴ, εἰ μηδὲν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐγὼ ἐν τοῖς καθ' ἡμέραν ἐμαυτῷ διαλήμασι, καὶ τῷ τῷ βίῃ σχήματι, γνώμη ἔτι ἀμαρτάνω, τῷ μὲν ἔχειν αἰτίαν, ὡς ἀδικῶ δημοσία τὴν πόλιν, ἀφείσθαι με, τυχεῖν δὲ εἰς τὰ ἐμαυτῷ ἴδια διδασκάλων, ἀλλ' ἔ' καλὴ γόρων. Φράσω δὴ πρὸς ὑμᾶς, οἷον τῷ μὲν πρᾶγμα ἔστιν, ἔδὲν ὑποσειλάμενος. εἰ καὶ μέλλει γέλωτα ὀφλισκάνειν τὸ ἐπιθύμημα τῷ μὲν ῥηθέν. Ἐγὼ γὰρ, ὅτι μὲν ἔστι πολλὰ ἄξιον δυνάμεις ἐν πόλει, καὶ κοινωνία βίῃ, καὶ ἔργων ἐπιφάνεια, καὶ χρῆσις πραγμάτων, σαφῶς οἶδα. εὖ γε μὴν ἐπίσασμαι ταυτὶ τὰ πολλὰ ἄξια, μετὰ μὲν τρόπῳ ἀρετῆς, καὶ καλοκἀγαθίας, μέγα πάνυ συνελθόντα τῷ σκόντι. εἰ δὲ μὴ, εἰς τὸναντίον καλασμιζύνοντα, καὶ κατὰ βάλλοντα, καὶ μηδὲ τὸ λαθεῖν τοῖς ἔχουσι μοχθηροῖς ἔσι παρεχόμενα. Ἐκλαμπρύνουσι γὰρ αἱ δυνάμεις τὰς ἄνδρας. καθ' ὅσον δ' ἂν τις ἀμάρτη τῷ καλῷ, κατὰ τοσούτον αὐτὸς ἐξήλεγχαν. Εἰ μὲν δὴ τις γνώμης ἔχοι καλῶς, τὴν ἐπιφάνειαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ κησάμενος, τῆς δυνάμεως ὠναῖο. εἰ δὲ ταύτῃ ἐνδέων ἐπιθοῖτο οἷς αὕτη χρῆται, ἀνάγκη πολλῇ ἀμαθίᾳ τέχνης καὶ ἀπορίας ὁργάνων σφαλῆναι τὸν χρώμενον. Ταῦτά τοι ἐννοῶν, ἡγέμεν φροντισέον εἶναί μοι μᾶλλον ἄλλα, μὴ λάθω, προσ-

accederem, in administratione ejus lapsarem semper et impingerem. Neque enim, si in choro a vobis constitutus essem, ut cum reliquis canerem, injuriam cuiquam facerem, si priusquam vocem exercuissem fatis, ab eo abstinerem. Propterea de agris meis, quo pacto eos recte colerem, non admodum sollicitus fui; sed hanc amplexus sum vitam, ex qua scientia animo, sicut lux oculis, accederet, et quicquid reliquum est itineris, tutum praestaret. Quae certe lux non comparatur illis, quae vulgo vocamus Panathenaicis; neque viae, quae ad eam ducunt, nugae sunt et ineptiae; qualis agricultura est, aut forenses curae, aut popularia commercia; sed veritatis amor, naturae contemplatio, et similia studia. Cum hac mihi eundum putarem, solam rationem, quae eo duceret, secutus sum, quaeque in via adhuc vestigia prisca restabant, diligenter observavi.

3. Et haec quidem, quod ad institutum meum. Restat, ut ostendam hoc ipsum non modo non nocere, sed et plurimum prodesse. Scitis enim salutem in eo reipublicae verti, non ut muri vestri optime ac scitissime aedificati sint, nec ut porticus, ut luci, ut gymnasia, ut fana, ut vasa sacra sint integra (haec enim, ut ab hostibus, ut ab igne, aliaque simili calamitate tuta sint, tamen aetas consumet) sed ut ipsa apte temperata bene sit constituta. Idem ego sentio. Hoc autem bonae leges efficiunt, bonas vero leges virtus civium conservat, virtutem parit eruditio, eruditionem exercitatio, exercitationem veritas, veritatem studium in ejus investigatione collocatum. Nec enim est profecto aliud, quo virtus paretur instrumentum, quam vera ratio, a qua exacuitur animus et accenditur; ita, quae ignorat discit, quae didicit conservat, quae conservat ad usum confert, in usu non fallitur. Haec est illa meditatio, hoc illud, quod accusatis otium, veritatis studium, ars rationis, vitae robur, animae praeparatio, probitatis exercitatio. Haec si cuncta nihil ad virtutem honestamque conferunt vitam, aut si conferunt, non tamen

DISSERTATIO XXII. 263

ἰὼν παρὰ δύναμιν τοῖς κοινοῖς, πλάϊον περὶ αὐτὰ καὶ σφαλλόμενος. Οὐδὲ γὰρ εἰ ἐν χορῶ ξυνάδειν ὑφ' ὑμῶν ἐταττόμενη, ἡδίκην ἂν, πρὶν ἔχειν φωνῆς ἐμμελῶς, ἐκ ἐθέλων ἐγκαταμίγνυσθαι τῷ χορῶ. Διὰ τοι ταῦτα τῆς μὲν γῆς, ὅπως μοι ἔξει καλῶς, ὀλίγα ἐφρόνιζον· καλεθέμενη δὲ ἑμαυτὸν φέρων εἰς τῆτον τὸν βίον, ἐξ ἧς τὸ εἶδέναι τῇ ψυχῇ παρατενόμενον, ὥσπερ φῶς ὀφθαλμοῖς, τὴν ἀσφάλειαν τῇ λοιπῇ πορεῖα παρασκευάσει. Τῆτό γε μὴν τὸ φῶς κητέον ἐστίν, ἐκ οἷς τε λέγομεν Παναθηναίους· καὶ αἱ ὁδοὶ αἱ ἐπ' αὐτὴν τετμημέναι, καὶ λῆροι, καὶ δὲ φλυαρίαι, καὶ ἐπιμέλειαί γεωργικαὶ, καὶ ἀγοραῖοι σπερδαὶ, καὶ δημῶδεις κοινωναί· ἀλλ' ἀληθείας ἔρως, καὶ ἡ τῶν ὄντων θέα, καὶ ἡ περὶ ταῦτα φιλοψυμία. Ταύτῃ νομίσας ἵεναι δεῖν, εἰπόμην τοῖς ἄγροσι λόγοις, καὶ τὰ ἴχνη τῆς ὁδοῦ διεσκόπην.

γ'. Καὶ τὰ μὲν ἐμὰ ταύτῃ ἔχει. "Οτι δὲ καὶ περὶ ὑμᾶς τὰ ἄριστα καὶ τὰ δικαιοτάτα βελεύομαι ταύτῃ ἰὼν, νῦν ἐρῶ. Τὰ γὰρ κοινὰ σώζεσθαι φιλεῖ, ἐκ ἑὰν τὰ τείχη ὑμῖν ἀραρότα ἦ, καὶ δὲ νεώσοικοι σωζόμενοι, καὶ δὲ νῆες αὐταὶ πλέεσαι, καὶ δὲ γε σοαὶ, καὶ ἄλση, καὶ γυμνάσια, καὶ τεμένη, καὶ πομπεῖα (ταῦτα γὰρ δὴ εἰ καὶ μὴ οἱ πολέμιοι, μηδὲ πῦρ, μηδὲ ἄλλη τις συμφορὰ, ἀλλ' ὅγε χρόνος λαβὼν οἰχήσεται) τὸ δὲ σώζον τὰς πόλεις ἡ ἀρμονία, καὶ ὁ τῆς πολιτείας κόσμος. Φημὶ καλῶ. Ταῦτα δὲ ὑπὸ τῆς εὐνομίας γίνεσθαι, τὴν δὲ εὐνομίαν ἡ τῶν χρωμένων ἀρετὴ φυλάττει, τὴν δὲ ἀρετὴν διδόασιν οἱ λόγοι, τὰς δὲ λόγους ἡ ἀσκησις, τὴν δὲ ἀσκησιν ἡ ἀλήθεια, τὴν δὲ ἀλήθειαν ἡ περὶ αὐτὴν σχολή. Οὐ γὰρ ἐστίν, ἐκ ἑστίν ἄλλο ὄργανον, ὃ κλητὸν ἀρετὴν, πλὴν ἀληθοῦς λόγος, ὑφ' ἧς παροξύνεται ἡ ψυχὴ καὶ ζωπυρεῖται, καὶ ἐκ εἰδῶα μὲν μαθάνει, μαθεῖσα δὲ φυλάττει ἃ ἑμάθεν, φυλάττων δὲ χρῆται, χρωμένη δὲ καὶ σφάλλεται. Τῆτο ἡ διατριβή, τῆτο ἡ σχολή, ἀληθείας μελέτη, καὶ τέχνη βίβ, καὶ ῥώμη λόγος, καὶ παρασκευὴ ψυχῆς, καὶ ἀσκησις καλοκαγαθίας. Εἰ μὲν ἐν ταῦτα ἐπ' ἐδὲν συνελεῖ τῶν καλῶν, ἡ συνελεῖν ἡ δὲ διδάσκει, καὶ δὲ ἡσκηται,

tamen institutione ad ea consequenda aut exercitatione opus est, si quidem temere et fortuito nobis contingunt; rem atrocem affers, et quae merito in iudicium vocanda sit. Quod si nemo tam insanus est, ut hoc dicat; nemo, qui non fateatur, veritatem, veramque rationem, et virtutem, legum praeterea iustitiaeque scientiam, non aliter, quam multo studio comparari posse (sicut nullus futor esse potest, qui non prius arti suae vacavit; ferrarius faber, qui non diu prius circa caminum et ignem haesit; gubernator, qui nunquam navigavit, nunquam tractavit mare) nos quoque in neminem injurii sumus, dum haec agimus: contra, si haec negligerentur a nobis, nostrumque animum pro deserto jacere ac sterili pateremur, merito accusandi, merito deferendi in jus essemus. Et ego quidem, quae vera simul et aequa esse existimo, vobis respondi, viri Clazomenii: a vobis autem peto, ne in praesenti quicquam statuatis; sed tantisper iudicium differatis, dum eadem haec studia mecum inspexistis: e quibus si quam ad vos utilitatem redundare ipsa re experiemini, me ut absolvatis; sin minus, vos quidem, quod videbitur, iudicabitis, ego vero ne sic quidem bono consilio ea in re destituar.

4. Orationem hanc defensionemque Anaxagorae, ut verisimile est, ridebunt Clazomenii; nec enim magis credendus esse videbitur, quam accusatores. Si quis vero iudex sit, quem non faba creavit, sed scientia, quae sola est legitima iudicis creatio; apud hunc vel idem ille Anaxagoras Clazomenis, vel Ephesi Heraclitus, vel in Samo Pythagoras, vel Abderis Democritus, vel Colophone Xenophanes, vel Eleae Parmenides, vel Apolloniae Diogenes, aliufve aliquis ex divinis illis viris, non sicut noxii solent, aut rei, causam suam aget; sed ex aequo sapientibus rationibus apud sapientem, veris apud verum, divinis apud divinum iudicem utetur. His nimirum triplicem animae humanae facultatem Deus immortalis tribuit, triplicemque sedem, et naturam; non aliter, quam si una in urbe

DISSERTATIO XXII. 265

ἡσκηῖναι, ἀλλ' εἰκὴ καὶ ὡς ἔτυχε παραγιγνόμενα, σκηνὴ τὸ χρη-
μα, εἰσαγγελίας ἄξιον φῆς. Εἰ δὲ τῆτο μὲν εἰδὲς φήσῃ, ἔχ-
ῃτω μέμνηεν, ἀληθείαν γε, καὶ ὑγιὴ λόγον, καὶ ἀρετὴν, καὶ γνῶ-
σιν νόμου καὶ δίκης, ἔκ ἔστιν ἑτέρως λαβεῖν, ἢ περὶ αὐτὰ πραγμα-
τευόμενον, ἢ μᾶλλον ἢ τὰ σκυλοτομικὰ μὴ περὶ αὐτὰ ἄγον-
τας σχολὴν, ἢ τὰ χαλκευτικὰ μὴ πρὸς τῷ βαύνῳ καὶ τῷ
πυρὶ διημερεύοντας, ἢ τὰ κυβερνητικὰ μὴ θαλαττογυγνίας καὶ
ναυιλλομένων· πράττοντες μὲν ταῦτα ἀδικῶμεν ἑδὲν, ἀπολειπό-
μενοι δὲ αὐτῶν, καὶ μηλόβοτον ἐὼντες τὴν ψυχὴν καὶ ἄγονον, ἡ-
μεν ἂν γραφῆς ἄξιοι καὶ εἰσαγγελίας. Ἐγὼ μὲν, ἃ νομίζω καὶ
δίκαια ἅμα καὶ ἀληθῆ εἶναι, ἀπελοπισάμην πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἄν-
δρες Κλαζομένιοι· ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς μὴ αὐτόθεν διενέειναι τὴν ψῆ-
φον, ἀλλ' ἐπισχεῖν τὸ νῦν ἔχον, αὐτόπιας δὲ καὶ θαλάσσης γενο-
μένους τῶν αὐτῶν ἐμοὶ, εἰ μὲν τι χρηστὸν περιγίγνεσθαι δο-
ξείη, διδαχθέντες ἔρω ἀφεῖναι τῆς γραφῆς, εἰ δὲ μὴ, τότε ὑ-
μεῖς μὲν ψηφιεῖσθε τὰ ὑμῖν δοκῶντα, ἡμεῖς δὲ καὶ ὡς περὶ αὐ-
τῶν καλῶς βουλευσόμεθα.

δ'. Ταῦτα λέγοντος καὶ ἀπολοπιζομένους τῷ Ἀναξαγόρῃ, γελάσον-
ται, ὡς τὸ εἶδος, οἱ Κλαζομένιοι· ἔκ γὰρ δὴ πιθανώτερός γε δο-
ξεῖ εἶναι τῆς γραφῆς, ἀληθῆ δὲ ἑδὲν ἥττον αὐτῷ λελέξεσθαι, καὶ
ἐκείνοι καταψηφίσωνται. Εἰ δὲ περὶ τίς οἶος δικαστὴς χώραν ἔχειν
μὴ κυάμῳ λαχόντος, ἀλλ', ἢ περὶ δὴ χειροτονία δικαστὴς μόνη, αὐτῷ
τῷ εἰδέναι· πρὸς τῆτον ἔκ ὡς ἀδικῶν, ἔκ ὡς φεύγων γραφὴν,
ἀπολοπιεῖται, εἴτε Ἀναξαγόρας ἐν Κλαζομεναῖς, εἴτε ἐν Ἐφέσῳ
Ἡράκλειος, εἴτε ἐν Σάμῳ Πυθαγόρας, εἴτε ἐν Ἀθήναις Δημό-
κριτος, εἴτε ἐν Κολοφῶνι Ξενοφάνης, εἴτε ἐν Ἐλέᾳ Παρμενίδης,
εἴτε ἐν Ἀπολλωνίᾳ Διογένης, εἴτε τίς ἄλλος τῶν δαιμονίων ἐκεί-
νων ἀνδρῶν· ἀλλ' ἐξ ἰσομιμίας ἔκ τῳ πείθων καὶ διαλεγόμενος, συ-
νεῖα συνετοῖς λέγων, καὶ πιστὰ πιστοῖς, καὶ ἐνθεᾶ ἐνθεοῖς. Ὅτι τῇ
τῷ ἀνθρώπῳ ψυχῇ ἐνεῖμε Θεὸς δυνάμεις τρεῖς, καὶ χώρας, καὶ φύ-

urbe diversos congregasset homines: quarum primam, cui imperium, cui prudentiam tribuit, in ipsa arce locavit ac constituit, neque illi aliud praeter munus assignavit rationis: alteram, cui vigorem quendam externum concessit et efficaciam, quae in actione eorum, quae jam deliberata sunt, versatur, ut promptius priori illi, quae deliberat, morem gereret, cum ea conjunxit, et quasi connexuit: tertiam vero, quae nihil aliud est, quam iners quaedam, intemperans, illiberalis multitudo, quae cupiditatibus, amoribus, petulantia, voluptate non una diffluit, tertio loco constituit; quam vere possis segnem, multivocam, mutabilem, insanamque plebeculam dicere. Tot modis in constitutione humana cum sese habeat anima, non aliter quam in urbe, oriri solet seditio. Jam urbs, quae beatissima est, regio paret imperio, reliquaue pars hominum ex praescripto hivino ei cedit, qui et imperare potest, et in hoc natus est. Si quae vero minus beata est, ea imperium summorum aliquot, penes quos praecipue est potestas, aristocratiam vocat; quae, ut regno cedit, ita populari statu melius est constituta, potens, rebusque gerendis idonea; qualis aut Laconicae, aut Creticae, aut Mantinicae, aut Pellenicae, aut Thessalicae est constitutio reipublicae; caeterum ambitiosa nimis, turbida, seditiosa, sed et multorum fatagit, et temerarie multa agit et audacter. Tertia forma est, cui speciosum fecere nomen democratiam, cum revera nihil sit, quam summa plebis infimae potestas; qualis vel Attica, vel Syracusia, vel Milesia, aut si quod aliud divisum, intemperans, inconstansque est populi imperium.

5. Tribus his reipublicae formis tria in animo nostro respondent vivendi genera: parti primae illi, unde consilia proficisci diximus, et qua imperamus, quae ab actione externa ac operatione est remota, contemplativum: secundum genus tam hic, quam ibi, cui secundus honos tribuitur, activum est: at vero democratiam invenire in homine nullo negotio possumus, plurima enim hujus reipublicae

DISSERTATIO XXII. 267

σεις, ὥσπερ τινα ἀθροίζων ξυνοίκησιν πόλεως· ἥς τὸ μὲν ἄρχον καὶ προβλεπόμενον εἰς ἀκρόπολιν ἀναγαγὼν, ἰδρύσας αὐτῷ, πλεον ἐδὲν αὐτῷ προσέταξε λοῖσμι· τὸ δ' ἀκμάζον, καὶ πράττειν δεινὸν, καὶ τελεσιουργεῖν ἱκανὸν τὰ βεβληθέντα, συνῆψέ τε καὶ συνεκέρασε δι' ὑπηρεσίας προσαγμάτων τῷ βεβλητικῷ· τρίτον δ' αὖ, τὸ ἀργὸν τῷτο πλήθος, καὶ ἀκόλαστον, καὶ βάνασσον, καὶ μεσὸν μὲν ἐπιθυμιῶν, μεσὸν δὲ ἐρώτων, μεσὸν δὲ ὕβρεως, μεσὸν δὲ ἡδονῶν παντοδαπῶν, τρίτην ἔχειν μοῖραν, οἷον δῆμὸν τινα ἀργὸν, καὶ πολύφωνον, καὶ πολυπαθῆ, καὶ ἐμπληκτον. Ταύτη δὲ νεμεμημένης τῆς ψυχῆς τὴν οἰκονομίαν τῆς τῷ ἀνθρώπῳ συνιάξεως, εἰσὶς ἐγγίγνεσθαι φιλεῖ, αὐτὸ ἐκείνο τὸ ἐν πόλει πάθος. Ὡν ἡ μὲν εὐδαίμων πόλις βασιλεύει, τῶν ἄλλων μερῶν εἰκόντων, κατὰ τὸν τῷ Θεῷ νόμον, τῷ δυναμένῳ καὶ πεφυκότι ἐξηγεῖσθαι. Ἡ δὲ ταύτης ἐλλιπεστέρα κατ' εὐδαιμονίαν πόλις, ἀριστοκρατίαν ὀνομάζεσθαι τὴν τῶν ἐν δυνάμει ξυνεληλυθότων ἀρχὴν, ἐλάττων μὲν ἐστὶ βασιλευσμένης, κρείττων δὲ δημοκρατίας, ἰσχυρὰ μὲν τις καὶ πρακτικὴ, κατὰ τὴν Λακωνικὴν, ἢ Κρητικὴν, ἢ Μαντινικὴν, ἢ Πελληνικὴν, ἢ Θετταλικὴν πολιτείαν ἰσαμένη, φιλότιμος δὲ ἄγαν καὶ φιλόνεικος, καὶ δύσερις, καὶ πολυπράγμων, καὶ ἰτηλικὴ, καὶ Θαρσαλέα. Τρίτον δ' αὖ πολιτείας γένος, ἢ ὄνομα μὲν εὐφημον δημοκρατία, τὸ δὲ ἀληθὲς ὀχλοκρατία, κατὰ τὴν Ἀττικὴν, ἢ Συρακυσίαν, ἢ Μιλησίαν, ἢ τινα ἄλλην πλήθους ἰσχὺν, πολύφωνόν τε καὶ ἀκόλαστον καὶ παντοδαπόν.

έ. Τριῶν δὲ πολιτειῶν τρεῖς τ' αὖ μιμήματα βίων ἴδοις ἂν ἐν ἀνθρώπῳ ψυχῇ· κατὰ μὲν τὸ βεβλητικὸν καὶ ἀρχικὸν καὶ ἐκποδῶν τῇ πράξει τε καὶ χειρουργίᾳ, τὸ θεωρητικὸν ψυχῆς γένος· τὸ δὲ πρακτικὸν, δεύτερον δευτέρως τιμώμενόν τε καὶ δοκιμαζόμενον· τὴν τε ἐν ἀνδρὶ δημοκρατίαν ἢ χαλεπὸν ἰδεῖν, πολὺ γὰρ τὸ τῆς

πολι-

cae formae vestigia per totam animam diffusa sunt. Quod lubenter in praesentia praetermitteremus, quandoquidem de primo loco incertamen venire nequit. Satis est, si activam cum contemplativa conferamus, cum utraque bonum consequatur, altera scientiam, altera virtutem. Utram ergo praeferemus? Respondet ipsa ratio, si usum spectemus, actionem praeferendam esse; si causam rei bene gerendae, contemplativam. Quare melius alteram alteri conciliabimus, et tam ipsius animae potentias, quam vivendi genera hominibus, vel pro natura singulorum, vel pro aetate, vel pro fortuna distinguemus. Primo enim non una aut eadem omnium hominum natura est: alius enim infirmus, actionique impar, ad contemplandum promptam expeditamque habet animam; alius contemplando cito defatigatur, actioni contra sufficit. Secundo aetas quoque non una eademque homines distinguit: juventuti enim convenit actio; quod Homerus voluit, cui assentior, cum dixit,

decet quodcumque juventam.

Philosophus ergo, dum juvenus patitur, agat, dicat, rempublicam administret, militet, imperet. Nam et crebri illi Platonis in Siciliam discursus, crebrique labores, et quicquid Dionis causa egit, in ipso aetatis flore acciderunt; senectutem contra Academia, profundum otium, pulcherrimae disciplinae, atque inoffensa excepit contemplatio, in multo denique atque ingenti veritatis studio extremum vitae finem posuit. Ita Xenophontem laudo, qui in actione juventutem, in sapientiae contemplatione senectutem egit. Postremo nec fortuna una eademque: alii enim potentiam, magnamque actionum praebuit materiem; alii quietem, otiumque lene indulgit: quorum alterum laudo, quod, ubi necesse est, virum se probet; alterum et laudo, et beatum judico; beatum otii causa judico, laudo scientiae.

6. Etenim si quis modo ex Europa in Asiam trajicit, ut Aegypti situm, aut Nili ostia, aut altissimam pyramidum molem,
aut

πολιτείας τῆτο γένος ἐπινέμεται πᾶσαν ψυχὴν. Καὶ τῆτο μὲν ἑαλέον, καὶ ἀποχειροτονητέον τῆ ἀρεῖς. Θεωρίαν δὲ πράξει πα-
ραβαλλομένην, ἐκατέρω τυχάνουσιν τῆ καλῆ, τὴν μὲν θεω-
ρίαν καλὰ τὴν γνῶσιν, τὴν δὲ πράξιν καλὰ τὴν ἀρετὴν, πο-
τέραν προτιμητέον; Ἀποκρίνεται ὁ λόγος, ὅτι εἰ μὲν κατὰ
τὴν χρεῖαν αὐτὴν ἰσάμεθα, τιμητέον τὴν πράξιν· εἰ δὲ καλὰ
τὴν αἰτίαν τῆ γενομένης καλῶς, προτιμητέον τὴν θεωρίαν. Ὡς
καὶ σπονδὰς ἐκατέρω σπείσασμενοι, νεύωμεν τὰς δυνάμεις καὶ τὸ
σχῆμα τῆ βίης τοῖς ἀνδράσιν, ἢ καλὰ φύσιν, ἢ καθ' ἡλικίαν,
ἢ καλὰ τύχην. Καὶ γὰρ φύσει διαφέρει ἕτερος ἑτέρου· ὁ μὲν
ἐν πράξει ἑξασθενῶν, εὐχερὲς δὲ τις ὢν καλὰ τὴν ψυχὴν
πρὸς θεωρίαν· ὁ δὲ ἐν μὲν θεωρίᾳ καμαληρὸς ὢν, πράττειν
δὲ ἑρρώμενος. Δίψησι δὲ καὶ ἡλικία τὰς ἀνδρας· νεότητος μὲν
γὰρ ἡ πράξις· Ὅμηρος λέγει, καὶ γὰρ πείθομαι,
νέω δὲ τε πάντ' ἐπέοικεν.

Νέος μὲν γὰρ ὢν ὁ φιλόσοφος πράττετω, λεγέτω, πολι-
τεύεσθω, στρατεύεσθω, ἀρχέτω. Καὶ γὰρ οἱ Πλάτωνος ἐπὶ
Σικελίαν δρόμοι, καὶ πόνοι, καὶ περὶ Δίωνα σπυρδῆ, καλὰ τὴν
ἀκμὴν ἐγίγνωτο τῆς ἡλικίας· γηράσαντα δ' αὐτὸν ὑπεδέ-
ξατο Ἀκαδημία, καὶ βαθεῖα σχολή, καὶ λόγοι καλοὶ, καὶ θε-
ωρία ἀπλαιοῦς, ἐν πολλῇ καὶ ἀμφιλαφεῖ ἀληθείᾳ κατατιθέ-
μενον τὸ τῆ βίης τέλος. Καὶ Ξενοφῶντα νεανιευόμενον μὲν ἐν
τοῖς ἔργοις φιλῶ, γηράσκοντα δὲ ἐν τοῖς λόγοις ἐπαινῶ. Δι-
ίψησι δὲ ἤδη καὶ τύχη· τὸν μὲν γὰρ δυνάμει καὶ πράξει ἀ-
ναγκαίᾳ περιέβαλε, τὸν δὲ σχολῇ καὶ ἡσυχίᾳ προσηνεί· ὢν
τὸν μὲν ἐπαινῶ ἐν τῷ ἀναγκαίῳ ἀνδριζόμενον, τὸν δὲ καὶ μα-
καρίζω καὶ ἐπαινῶ, μακαρίζω μὲν τῆς σχολῆς, ἐπαινῶ δὲ τῆς
ἰσορίας.

ς'. Ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἀσίαν πλέοντα,
ἵνα ἴδῃ τὴν Αἴγυπτον γῆν, καὶ τῆ Νείλου τὰς ἐκβολὰς, ἢ πυραμί-
δας

aut aves peregrinas, aut bovem videat, aut hircum; beatum propterea cum judicamus: ut omittam, quam multi Istrum, aut Gangem, spectatum abeant; quam multi Babylonis rudera, Sardianos amnes, sepulchra Trojana, aut oram Helleponti propriis-usurpare oculis gestiant; quam multae ex Asia classes in Graeciam, vel ad artes Atticas, vel ad fabulas Thebanas, vel ad Argivorum regionem perlustrandam quotidie veniant. Ut Homerum praeteream, qui longi erroris causa Ulyssē sapientem vocat, quod

Multorumque hominum mores lustrarat et urbes.

Et tamen quid Ulyssēs praeter Thracas, barbarosque Ciconas, aut obscuros Cimmerios, aut mactatorem hominum Cyclopa, aut veneficam, infernasque imagines, aut Scyllam, Charybdimque, aut hortos Alcinoi, aut Eumaei stabulum lustrarat; quae momentanea, caduca, fabulosa sunt omnia? Hominis vero philosophi spectacula cui comparabo? Somnio, mehercules, evidentissimo, in quo ubique circumferri nobis videmur: in quo quidem corpus eundem servat locum, animus totam circuit terram, e terra in coelum fertur, mare universum circuit, universam humum pervagatur, universum aerem pervolitat; ubi cum sole et luna circumfertur, cum caetero astrorum populo consistit, et propemodum cum Jove universa regit et ordinat. O peregrinationem beatam! o spectacula pulchra! o somnia verissima!

DISSERTATIO XXII. 271

δας ὑψηλὰς, ἢ ὄρνεις ξένους, ἢ βῆν, ἢ τράγον, μακαρίζομεν τῆς Θεας· καὶ ἐπὶ τὸν Ἰστρον τὶς ἔλθῃ, καὶ τὸν Γάγγην ἴδῃ, καὶ τις αὐτόπτης γένῃται Βαβυλῶνος κειμένης, ἢ τῶν ἐν Σάρδεσι ποταμῶν, ἢ τῶν ἐν Ἰλίῳ τάφων, ἢ τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ τόπων. Καὶ τῆς Ἀσίας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα περαιῶνται εἰς ὅλοι, ἢ ἐπὶ τὰς Ἀθήνησι τέχνας, ἢ ἐπὶ τὰς Θήβησι θυμῶς, ἢ ἐπὶ τὰς ἐν Ἀργεὶ τόπους. Ὀμήρῳ δὲ καὶ Ὀδυσσεὺς σοφὸς διὰ πολλὴν πλάνην·

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνων.

Τὰ δὲ Ὀδυσσεὺς θεάματα ἢ Θερᾶκες ἦσαν, ἢ Κίκονες οἱ ἄγριοι, ἢ Κιμμέριοι οἱ ἀνήλιοι, ἢ Κύκλωπες οἱ ξενοκτόνοι, ἢ γυνὴ φαρμακίς, ἢ τὰ ἐν ἄδᾳ θεάματα, ἢ Σκύλλα, ἢ Χάρυβδις, ἢ Ἀλκινόου κῆπος, ἢ ἡ Εὐμαίᾳ αὐλή· πάντα θνητὰ, πάντα ἐφήμερα, πάντα ἄπιστα. Τὰ δὲ τῷ φιλοσόφῳ ἀνδρὸς θεάματα τῷ εἰκάσω; Ὀνειρῶ νῆ Δία ἐναργεῖ, καὶ πανταχῶς περιφερομένῳ· ὅτι τὸ μὲν σῶμα εἶδα μὲν ἐλλείπει, ἡ δὲ ψυχὴ περιεῖσι πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' ἔρανδον, πᾶσαν μὲν περαισμένη θάλατταν, πᾶσαν δὲ διερχομένη γῆν, πάντα δὲ αἶερα ἀνιπταμένη, συνθέσσα ἡλίῳ, συμπεριφερομένη σελήνῃ, συνδεδεμένη τῷ τῶν ἄλλων ἄστρων χορῷ, καὶ μονοναχὶ τῷ Διὶ συνοικονομεῖσα τὰ ὄντα καὶ συντάττεισα. Ὡς εἰς μακαρίαν, καὶ θεαμάτων καταλῶν, καὶ ὀνειρῶν ἀληθινῶν.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXIII.

Utrum recte Homerum e republica sua dimiserit Plato.

SPARTAM olim veniebat Syracusanus quidam sophista, qui neque elegantiam dicendi cum Prodico, neque inanem garrulitatem cum Hippiâ, neque artificium orationis cum Gorgia, neque iniustitiae patrociniûm profitebatur cum Thrasymacho, nec in ulla denique liberalium disciplinarum parte versabatur; contra vero tota Syracusii hujus sophistae ars in ipsa actione, et quidem tali, quae cum usu pariter quotidiano ac voluptate esset conjuncta, ponebatur. Obsonia quippe cibosque eleganter praeparabat, variisque condimentis apte concinneque compositis igni admotos gratiores, quam per se erant, efficiebat; ut propemodum non minus jam esset apud Graecos celebre in hac arte Mithaeci nomen, quam in statuaria Phidiae. Spartam ergo se contulit bonus ille vir, quo tempore reliquis adhuc imperabat urbibus, nobilemque illam suam integram servabat potentiam; idque artis suae fiducia, quam gratissimam illis futuram judicabat. Quae spes eum vehementer frustrata est: magistratus namque Lacedaemonius statim ad se vocavit hominem, jussitque finibus suis excederet, aliamque in terram, populumque eum, cui et voluptatem artis suae et usum commendare posset, se conferret: se enim statuisse, si quo condimento cives egerent, non aliunde id, quam e labore mutuari, ideoque necessario tantum cibo, non artificioso sibi opus esse; quippe cum in nutriendis corporibus nullis illecebris, sed potius simplicitate quadam victus uterentur, quae non magis, quam leonum corpora, egere condimentis existimabant. Ita Mithaecus cum arte sua Sparta excessit; nec tamen minus propterea reliquis acceptus fuit Graecis, quorum pro voluptatis suae studio singuli amplexi sunt eum, non pro contemptu Lacedaemoniorum rejecerunt.

2. Quod

ΛΟΓΟΣ ΚΓ'.

Εἰ καλῶς Πλάτων Ὀμηρον τῆς πολιείας παρηγήσατο.

ΗΛΘΕΝ εἰς Σπάρτην Συρακῆσιος σοφιστῆς ὃ κατὰ τὴν
τῆ Προδίκου καλλιλογίαν, ὃδὲ κατὰ τὴν Ἰππίου κενεο-
λογίαν, ὃδὲ κατὰ τὴν Γοργίου ῥητορείαν, ὃδὲ κατὰ τὴν
Θρασυμάχου ἀδικίαν, ὃδὲ κατ' ἄλλην πραγματείαν λόγου παρε-
σκευασμένος· ἀλλ' ἦν τῷ Συρακῆσιῳ σοφιστῇ ἢ τέχνη, αὐτὸ
ἔργον κεκραμένον ὁμῶς χρεῖα καὶ ἡδονῇ. Τὰ γὰρ ὄψα καὶ τὰ
σιτία ἡδυσμάτων συμμετρίαις, καὶ κράσεσι, καὶ ποικιλίαις, καὶ
τῇ διὰ πυρὸς ὁμιλίᾳ, αὐτὰ ἑαυτῶν προσφορώτατα εἶναι παρ-
εσκεύαζε· καὶ ἦν πολὺ τὸ Μιθαῖκος καὶ ὄνομα τοῖς Ἕλλησι
κατὰ ὀψοποιίαν, ὥσπερ τὸ Φειδίας κατὰ ἀγαλματουργίαν. Ἦκε
δὲ καὶ εἰς τὴν Σπάρτην ἕτος ἀνὴρ δυναστεύσας τότε, ἐν
ἀρχῇ τῇ πόλει καὶ δυνάμει γενναίαν περιβεβλημένη εὐελπί-
ων εὐδόκιμον αὐτῷ φανείσθαι τὴν τέχνην. Τὸ δὲ ἦν ἄρα ὃ
τοιῦτον· ἀλλὰ τῶν Λακεδαιμονίων τὰ τέλη ἀνακαλεσάμενοι
τὸν ἄνδρα, ἐκέλευον αὐτῷ ἐξιέναι τῆς Σπάρτης αὐτίκα μάλ'
εἰς ἄλλην γῆν, καὶ ἀνθρώπους ἄλλους (ἐφίεμεν γὰρ ὑπὸ τῆ πο-
νεῖν δεῖσθαι τροφῆς ἀναγκαίας μᾶλλον ἢ τεχνικῆς, καὶ τὰ σώ-
ματα ἔχειν ἀκολάκευτα καὶ ἀπλᾶ, καὶ μηδὲν ὀψοποιεῖν δεόμενα,
ὃ μᾶλλον ἢ τὰ τῶν λεόντων) ἀπείναι δὲ ἐκεῖσε ἔνθα καὶ εἰκὸς
τιμηθήσεσθαι αὐτῷ τὴν τέχνην, δι' ἡδονῆς καὶ χρεῖας τὰς δη-
μιουργὰς αὐτῆς ἀσπαζομένων. Οὕτω Μίθαικος ἐξῆλθε Σπάρ-
της αὐτῇ τέχνῃ· παρεδέξατο δὲ αὐτὸν ὅχι ἥτιον οἱ ἄλλοι
Ἕλληνες, κατὰ τὴν ἑαυτῶν ἡδονὴν ἀσπαζόμενοι, ὃ κατὰ τὴν
παρὰ Λακεδαιμονίοις ἀτιμίαν ὑπεριδόντες.

2. Quod si et ab aliis videtur artibus non paulo, quam haec Mithaeci fuit, honestioribus exempla esse desumenda: scimus Thebanos tiliarum cantu delectari, et hanc musam quasi vernaculam esse Boeotis: Athenienses eloquentiae operam dant, ut vere oratorium studium dici possit ars Attica: disciplina Cretenfium est venari, montes superare, sagittare, currere; Thessalorum equitare, Cyrenenfium aurigari, Aetolorum praedari; jaculo Acarnanes, pelta valent Thraces, insulani navigant. Quod si aliorum studia ad alios transferas, perit natura atque usus singulorum. Quid enim navibus mediterraneo opus est; aut tibiis, qui inflare eas nescit; aut equo, qui in montibus; aut curriculis, qui in campestri terra habitat; aut arcu cataphracto, aut sagittario clypeo? Sicut igitur in illis diversas artes diversa loci populique ingenia, aut diversa consuetudo, amorque consuetudinis distinguit; neque singulae illarum aut omnibus gratae, quia quibusdam sunt; aut invisae omnibus, quia nonnullis sunt; sed pro usu hominum laudatur unaquaeque: quid vetat eos, qui tam praeclarae reipublicae cives futuri sunt, quos ex rationis praescripto Plato sub novis legibus, et quae nihil cum vulgaribus commune habent, eduxit, rursus ex ejusdem rationis praescripto consuetudines quasdam et instituta servare, quibus a teneris innutriti sunt ipsi? Fieri enim potest, ut haec illi amplectantur, quia ex usu suo esse sciunt; alii vero non item, quibus non conveniunt. Si enim urbem unam cum altera, aut cum republica rempublicam, aut leges cum legibus, aut cum legislatore legislatorem, aut cum educatione educationem conferre nobis esset propositum; non sine ratione institui posset haec comparatio, cum scire vellemus, quid deesse singulis. At vero si quis partem totius segregatam sumat, eamque seorsim intueatur, deque ea ex hominibus, qui vel usi ea, vel non usi sunt, inquirat: ita fortasse fieri posset, ut omnia, quibus utuntur homines, aequae ab honore et infamia distarent; nec facile judicari posset, utrum alteri praefereendum esset. Quippe et educationes, et remedia, et vivendi rationes, aliaeque, quae in quotidiano hominum versantur

β'. Εἰ δὲ δεῖ καὶ ἄλλας παρακαλέσαι εἰκόνας τῷ παρόντι λόγῳ σεμνοτέρας τῆς Μιθαικῆ τέχνης· Οἰβαῖοι αὐλητικὴν ἐπιτηδεύουσι, καὶ ἔσιν ἢ δι' αὐλῶν μέσσα ἐπιχώριος τοῖς Βοιωτοῖς· Ἀθηναῖοι λέγειν, καὶ ἔσιν ἢ περὶ τῆς λόγους σπασθῆ τέχνη Ἀττική· παιδεύματα Κρητικὰ θῆραι, ὀρειβάσiai, τοξεῖαι, δρόμοι· τὰ Θετταλικά ἵππικη, τὰ Κυρηναϊκὰ διφρεῖαι, τὰ Αἰτωλικά λησείαι, ἀκοντίζουσι Ἀκαρνᾶνες, πελτάζουσι Θρᾷκες, νησιῶται πλέουσι. Ἐὰν δὲ μελαθῇς τὰ ἐπιτηδεύματα ἄλλων πρὸς ἄλλους, νοθεύσεις τὰς τέχνας. Τί γὰρ δεῖ ἡπειρώταις νεῶν, ἢ ἀμέσοις αὐλῶν, ἢ ὀρείοις ἵππων, ἢ πεδιάδα οἰκῆσι δρόμων, ἢ ὀπλίταις τόξων, ἢ τοξόταις ἀσπίδων; Ὡσπερ ἔν τε αὐτῇ διεκκληρώσαντο τὰς τέχνας οἱ τόποι, ἢ αἱ φύσεις τῶν χρωμένων, ἢ αἱ φιλῖαι τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἐπιτηδευσέντων, καὶ ἔτ' αὐτῶν ἕκαστον ἔτε πᾶσι τίμιον διότι ἐνίοις, ἔτε ἀτιμόν τισιν ὅτι μὴ πᾶσιν, ἀλλὰ εὐδοκιμεῖ ἕκαστον κατὰ τὴν χρεῖαν τῶν λαβόντων· τί κωλύει τῆς τῆς καλῆς ταύτης πόλεως πολίτας, ἔς Πλάτων θρεψάμενος τῷ λόγῳ ὑπὸ νόμοις ξένοις καὶ ἐκ καθωμιλημένοις τῷ τῶν πολλῶν ἔθει καλῶκισεν, αὐθις αὖ λόγῳ ἔχειν καὶ τέττας ἐπιχώρια ἄτλα αὐτῶν νόμιμά τε καὶ ἐπιτηδεύματα, συμπεφυκότα τῇ ἐκ παίδων τροφῇ, τιμώμενα μὲν αὐτοῖς κατὰ τὴν χρεῖαν αὐτῶν ἐκείνων, ἀτιμαζόμενα δὲ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἐπεὶ μὴ κακείνοις ἤρμοσεν; Εἰ μὲν γὰρ πόλιν πόλει παραβάλλοιμεν, καὶ πολιτείαν πολιτείᾳ, καὶ νόμους νόμοις, καὶ νομοθέτην νομοθέτῃ, καὶ τροφὴν τροφῇ· ἔχοι ἂν τινα ἡμῖν λόγον ἢ ἐξέτασις τοιαύδε, διερευνωμένοις τὸ παρ' ἑκάστοις ἐνδεόν. Εἰ δὲ τις μέρος τῆς ὅλης ἀποτεμώμενος καθ' αὐτὸ, σκοπεῖ διὰ μαγίστρων τῶν χρωμένων τέτρω, ἢ μὴ· ἔτω γ' ἂν καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὅσοις ἄνθρωποι χρῶνται, κατ' ἴσον ἂν τύχοι τιμῆς καὶ ἀτιμίας, καὶ διατελοῖ ἐν ἀμφισβήτησί μω· κρίσει πλανώμενα. Καὶ γὰρ αἱ τροφαὶ, καὶ τὰ φάρμακα, καὶ τὰ διαιτήματα, καὶ τὰλλα ὅσα τῇ τῶν ἀνθρώπων χρεῖᾳ ἀνα-

versantur usu, non omnibus eadem sunt prorsus; sed unum saepe idemque huic conducit, illi nocet; huic jucundum, illi molestum est: facile enim aut usus, aut occasio, aut vitae institutum efficit, ut unumquodque horum aliud alii esse videatur.

3. Quae cum ita sint, ad Homerum transeamus, ac de eo iudicemus, quam aequissime: ut nec eorum testimonio utamur, qui Platonem amant, rejiciunt Homerum; aut qui Homerum mirantur, Platonem non ferunt. Non enim alterum ab altero divisum est, et quasi separatum; cum simul et Platonis scripta colere, et mirari Homerum liceat. Id autem fiet hoc modo: Civitatem sola contemplatione instituit Plato, non Creticam, hercules, neque quam aut Dores, aut Peloponnesii, aut Siculi, aut Athenienses incolerent: id quippe si spectasset, non Homero tantum, sed cum hoc et Hesiodo, et Orpheo, et si quae praeterea antiqua musa est, quae juventutis animos suaviter mulcere, ac delinire, et cum voluptate molliter miscere veritatem posset, opus esset: sed, ut dixi, exemplum tantum civitatis, exemplum tantum reipublicae ostendit; magis accuratum, quam usui accommodatum. Idem quod statuarii nostri faciunt, qui cum e singulis corporibus, quae in iis pulchra sunt, mira arte colligant, et ex tam diversis unam imaginem efficiant; haec ipsa tam apte inter se confundunt et miscent, ut unam quoque eamque concinnam et veram exprimant pulchritudinem; cum qua tamen nulla naturalis pulchritudo corporis tam est accurata, ut venire in certamen possit. Artes quippe absolute pulchrum aliquid desiderant, cum quotidianus usus longe minus accuratus sit. Quod si quis hoc concederet hominibus, ut humanum corpus fabricare possent; dubium non est, ut ego arbitror, quin terrae ignisque qualitates, cum aliis, quae apte conjunctae inter se et temperatae humanum corpus constituunt, ita absolute miscerent novi illi artifices, ut nec remediis ullis, nec lenociniis, nec praescriptionibus medicis in victu illis opus esset. Jam si aliquis ex his artificibus unum audiret, qui leges praescriberet homini, quem fecisse eum fingimus, et inter caetera

ἀνακέκρᾱται, ἔ παῖσιν ἐξῆς ὅμοια πάντα, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἤδη τὸν μὲν ἔβλαψε, τὸν δὲ ὤνησε, καὶ τὸν μὲν εὖφρανε, τὸν δὲ ἠνίασεν· ἕκαστον γὰρ τῶν ἢ χρεῖα, καὶ ὁ καιρὸς, καὶ ἡ ὑπόθεσις τῷ βίῃ ἕτερα ἑτέρῳ φαίνεσθαι ποιεῖ.

γ'. Οὕτω τοίνυν ἐχόντων τῶν, μετὰβάντες αὖ περὶ Ὀμήρου σκοπῶμεν ἀδεκάσως μάλα· ἔθ' ὅσις Πλάτωνι χαίρει, ἀτιμάζων Ὀμηρον· ἔθ' ὅσις Ὀμηρον θαυμάζει, μεμφόμενος Πλάτωνι. Οὐ γὰρ διακεκλήρωται ἔδὲ ἀπέσχισται ἑκάτερον θατέρω, ἀλλ' ἐξεσί περ καὶ τὰ τῷ Πλάτωνος τιμᾶν, καὶ θαυμάζειν Ὀμηρον. Ἐξεσι δὲ ὧδε· Πόλιν οἰκίζει Πλάτων τῷ λόγῳ, ἔ Κρητικὴν, ἔδὲ Δωρικὴν, ἔδὲ Πελοποννησίαν, ἔδὲ Σικελικὴν, ἔδὲ μὰ Δι' Ἀττικὴν· ἢ γὰρ ἂν τοιαύτην οἰκίζων πόλιν, μὴ ὅτι Ὀμήρου ἂν ἐδεήθη μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ὀμήρῳ Ἡσίοδῳ καὶ Ὀρφέῳ, καὶ εἴ τις ἄλλη παλαιὰ μῦθος ποιητικὴ καλεσθῆναι ἱκανὴ τὰς τῶν νέων ψυχὰς, καὶ δημαγωγεῖν, καὶ ἡδονῇ συνήθει ἀνακινεῖναι πρᾶως ἀληθεῖς λόγους· ἀλλ' ἐσιν αὐτῷ ξυνόικησις καὶ ἡ πολιτεία γιννομένη λόγῳ, κατὰ τὸ ἀκριβέστατον μάλλον, ἢ χρειωδέστατον. Ὅνπερ τρόπον καὶ τοῖς τὰ ἀγάλματα τέτοις διαπλάτῃσιν, οἱ πᾶν τὸ παρ' ἑκάστου καλὸν συναγαγόντες, κατὰ τὴν τέχνην ἐκ διαφόρων σωμάτων ἀθροίσαντες εἰς μίμησιν μίαν, κάλλος ἐν ὑγιᾶ καὶ ἄρτιον καὶ ἡρμωμένον αὐτὸ αὐτῷ ἐξεργάσαντο· καὶ ἐκ ἂν εὖροις σῶμα ἀκριβὲς κατὰ ἀλήθειαν ἀγάλματι ὅμοιον. Ὁρέγονται μὲν γὰρ αἱ τέχναι τῷ καλλίστῳ, αἱ δὲ ἐν ποσὶν ὁμιλίας καὶ χρεῖαι ἀπολείπονται τῶν τεχνῶν. Οἶμαι δὲ, εἰ καὶ τις ἦν ἐν ἀνθρώποις δύναμις πλαστικὴ σωμάτων σαρκίνων, ξυμφορήσαντες ἂν οἱ δημιουργοὶ τὰς δυνάμεις ξυμμέτρως γῆς καὶ πυρὸς, καὶ τῶν ὅσα τέτοις ἀρμωσθέντα τε καὶ ὁμολογήσαντα συνίστησι τὴν σωμάτων φύσιν, ἀπέφηναν ἂν, ὥς εἰκός, σῶμα ἀνευδὲς φαρμάκων καὶ μαγανευμάτων καὶ διαίτημάτων ἰατρικῶν. Εἰ ἔν τις ἐκείνων τινὸς τῶν δημιουργῶν ἀκέρως νομοθετῶντος τοῖς ὑπ' αὐτῷ πλασθεῖσι τῷ

tera hoc quoque: nihil illi medicina Hippocratis opus fore, quare hominem lana coronatum (quod de Homero Plato dicit) unguentoque delibutum, ad alios mitteret; ibi enim locum habituram illius artem, ubi locum habet morbus: si haec, dico, audiret aliquis, nec aequo ferret animo, quod Asclepii, quod Asclepiadarum artem contemneret; nonne oppido ridicule eum accusare videretur, qui artem rejiceret, non quam contemneret, sed quam neque usui sibi, nec voluptati esse posse sciret?

4. Cum enim sint duo, a quibus Homerus, Hesiodusque, et si qui alii a poetica celebrari solent harmonia, utilitas nimirum et voluptas; neutro horum ad rempublicam Platonis conferre eorum quicquam possunt carmina, nec utilitate, dico, nec voluptate. Nam utilitatem si spectes, tota ea in educatione accurata et salubribus ibi monitis consistit; quare neque ullam dicendi audiendique, quae velis, libertatem aut licentiam admittit; nec ullam ibi fabulam ex matribus suis pueri hauriunt, quam ipsae prius a rumore vano hauserunt. Nullum enim dictum, nulla disciplina, nulla delectatio temere et sine certa ratione eam intrat rempublicam; ne ibi necessario Homerum requiri putes, qui conceptas de Diis opiniones cum quadam numerorum elegantia in majus tollit, humilesque et demissas vulgi cogitationes admirari et stupere cogit. Haec enim propria poetici sermonis vis est, ut male institutorum hominum aures ita suo strepitu detineat, occupetque, ne temere ineptis cum vulgo opinionibus accedant: sed ante omnia, id, quod res est, cogitent, poetam omnem obscure scribere, atque ea ipsa, sicut in rebus divinis, aliter intelligenda esse. At vero in ea urbe, in qua nihil plebeium, nulli negligentiae locus est, quid hoc remedio est opus? Graecus quidam ex Anacharfide illo celeberrimo quaesisse dicitur, essentne tibiae in Scythia: ille, nec vites, inquebat. Voluptas enim alia aliam trahit, alia cum alia cohaeret; quae cum semel fluere coepit, nunquam desinit, nunquam inhiberi potest: nec aliud ad salutem restat remedium, quam fontem ipsum sistere, ortum voluptatis

λόγῳ· ὅτι ἄρα δεήσονται ἔδὲ Ἱπποκράτης ἰωμένῃ σφᾶς, ἀλλὰ
 χρὴ εἴσαντας ἐρίῳ τὸν ἄνδρα καὶ χρίσαντας μύρῳ ἀποπέμπειν
 παρ' ἄλλης, εὐδοκιμήσουσα ἐκεῖ ὅπῃ τὴν τέχνην παρακαλεῖ ἡ
 νόσος· κατὰ ἀγανακτοίῃ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἀτιμάζουσα τὴν Ἀ-
 σκληπίῳ καὶ τὴν Ἀσκληπιαδῶν τέχνην· ἄρα δὲ καλαγέλαστος ἀν-
 γίγνωστο, αἰτίαν προσφέρων τῷ μὴ καλὰ ἀτιμίαν παραισμένῳ
 ἰατρικῇ, ἀλλὰ μήτε καλὰ χρεῖαν δεομένῳ αὐτῆς, μήτε καθ'-
 ἡδονὴν ἀσπαζομένῳ;

δ'. Δύο γὰρ ὄντων τέτων, ὑφ' ὧν Ὀμηρος, καὶ Ἡσίοδος,
 καὶ ὅσις ἄλλος, ἐν ἁρμονίᾳ ποιητικῇ εὐδόκιμοι ἦσαν, χρεῖας
 καὶ ἡδονῆς, κατ' ἑξῆς αὐτοῖν ἐπιλήδεια τὰ ἔπη τῇ Πλά-
 τωτος πολιτείᾳ, ἔτε καλὰ τὴν χρεῖαν, ἔτε καλὰ τὴν ἡδονήν.
 Ἦτε γὰρ χρεῖα συνελήλαται αὐτοῖς εἰς τροφήν ἀκριβοῦ καὶ
 ἀκρόμαλα ἀναγκαῖα, ἔδεν αὐθαίρετον, ἔδεν αὐτεξέσιον, ἔδεν οἷ-
 ον ἀν' δέξαιντο παρὰ μητέρων παῖδες ὑπὸ φήμης ἀλόγῃ πλα-
 σθέντα μῦθον. Οὐδὲν γὰρ εἰκὴ, ἔδεν ἐκ τῆς προστυχόντος,
 ἔτε ἄκρομα, ἔτε παίδευμα, ἔτε ἄθυρμα παρέλθοι ἀν' εἰς
 τοιαύτην πόλιν, ὥς καὶ δεηθῆναι Ὀμήρου, τὰς ἔσας περὶ θεῶν
 δόξας ἐμμελῶς μεγαλύνοντος, καὶ τρέποντος τὰς τῶν πολλῶν
 ψυχὰς ἐκ ταπεινῆς φαντασίας εἰς ἐκπληξιν. Τῷτο γὰρ τοι
 δύναται ποιητῆς λόγος ἐμπεσὼν ἀκοαῖς τετραμμέναις κακῶς,
 περιβομβεῖν αὐτὰς, καὶ μὴ παρέχειν σχολὴν διαπιστεύειν τοῖς
 εἰκῇ θρυλλομένοις λόγοις· ἀλλ' εἰδέναι μὲν ὅτι ποιητικῇ
 πᾶσα αἰνίττεται, καλῶς ἀνταπεκρίσθαι δὲ τῶν αἰνιγμάτων μεγα-
 λοπρεπῶς, κατὰ τὴν θεῶν δίκην. Ὅπόθεν δὲ ἐξελήλαται τὸ
 ταπεινὸν πᾶν καὶ τὸ ἡμελημένον, τί δεῖ ἐνταῦθα τοιούτῃ
 φαρμάκῃ; Τὸν Ἀνάχαρσιν ἐκεῖνον ἤρετο Ἕλλην ἀνὴρ, εἰ ἔ-
 σιν αὐλητικὴ ἐν Σκύθαις· ὁ δὲ, ἔδεν ἄμπελοι, ἔφη. Ἄλλη
 γὰρ ἄλλην παρακαλεῖ ἡδονήν, καὶ ἔστι ξυμφυεῖς τὸ χρεῖμα, καὶ
 ἀπαυσον, καὶ ἀέναον, ἐπειδὴν ἀρξῆται ρεῖν· καὶ μία μηχανὴ
 πρὸς σωτηρίαν, εἴησαι τὰς πηγὰς, καὶ ἀποφράξαι τὴν ἡδονῶν
 γένεσιν.

voluptatis impedire. Qualis cum sit Platonis respublica, nullam oculorum auriumve delectationem admittit: ex quo sequitur, nec poeticen, si voluptatem parit, in hanc rempublicam admissum iri, cum ob utilitatem potius admitti poterat.

5. Ut omittam multas extitisse inter homines non imaginarias, sed veras respublicas, quae et optime essent constitutae, optimisque uterentur legibus, quae tamen Homerum ignorarent. Nuper enim Sparta recitare versus ejus coepit, nuper Cretes, nuper qui in Libya sunt Diores; qui tamen omnes non nuper, sed antiquitus a virtute commendati fuerunt. Nec enim de barbaris necesse est dicere, quos non vereor, ne versus Homeri didicisse putes; et tamen virtutem apud barbaros invenies, quam Homericæ poesi non debent: quod nisi ita se haberet, beatissimi rhapsodi essent, quos omnium hominum constat esse dementissimos; atqui longe aliter se res habet. Pulchra sunt, fateor, Homeri poemata longeque omnium pulcherrima, maximeque illustria, et revera digna, quae a Musis canantur, non tamen omnibus pulchra, nec pulchra semper; nec enim in musicis modulationibus unus tonus est, nec unum tempus idoneum omnibus. Pulchrum in bello, id quod Orthion vocant; pulchrum in convivio, quod Paroenion dicitur; pulchrum apud Lacedaemonios, quod Embaterion; pulchrum apud Athenienses, quod Cy-clion appellant; pulchrum ei, qui hostem insequitur, quod Ence-leusticon; pulchrum illi, qui fugit, quod Anacleticon vocant: jucunda est omnis ars musica; sed non idem omnium usus. Quod si in commemoranda heroum virtute nil praeter voluptatem spectasse Homerum existimas; vide ne examen ingens lascivorum nobis furiosorumque admittas poetarum, qui in hac quidem parte Homero sunt praeferendi; atque ita suffragio tuo ne jucunditatis quidem ei palmam relinquas. Jucundus, fateor, jucundus est; sed longe major ejus pulchritudo, quae lectori non permittit ut delectetur, sed ut laudet tantum: laus autem ut cum voluptate conjuncta est, ita non est ipsa voluptas. Nam si non aliud in Homeri scriptis quam voluptatem amamus, ut in tibiae alicujus aut citharae cantibus,

DISSERTATIO XXIII. 281

γένεσιν. Ἡ δὲ τοιαύτη πόλις, ἣν συνεθήσατο ὁ Πλάτων, ἄβαστος ἡδονῇ καὶ θεαμάτων, καὶ ἀκροσμάτων· ὥστε ὅτε εἰ ποιητικὴ παρασκευαστικὸν ἡδονῆς, εἰσδέξαίτο ἂν αὐτήν, καὶ πολὺ μᾶλλον κατὰ τὴν χρείαν.

Ε. Ἐγὼ λέγειν, ὅτι καὶ τῶν ἐν ἀνθρώποις γενῶν ἔσθ' ὁ λόγος μόνον πλαττόμεναι πόλεις, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ γενόμεναι, πολλὰ καὶ πολιτευθεῖσαι ὑγιῶς, καὶ ξυνοικισθεῖσαι νομίμως, ἀγνοῶσι τὸν Ὅμηρον. Ὅψ' ἔστι μὲν γὰρ ἡ Σπάρτη ῥαψωδεῖ, ὅψ' ἔστι καὶ ἡ Κρήτη, ὅψ' ἔστι καὶ τὸ Δωρικὸν ἐν Λιβύῃ γένος· ἐπαίνωνται δὲ καὶ ὅψ' ἔστι, ἀλλ' ἐκ παλαιᾶς ἀρετῆς. Τὰ δὲ τῶν βαρβάρων τί χρὴ λέγειν; σχολῇ γὰρ ἂν ἐκεῖνοι τὰ Ὅμηρον μάθοιεν, ἀλλ' εὖροις ἂν ὅμως καὶ ἐν βαρβάροις ἀρετὴν ἀπεσχισμένην τῶν Ὁμήρων ἐπῶν· ἡ γὰρ ἂν καὶ τὸ τῶν ῥαψωδῶν γένος τὸ ἀνοητότατον εὐδαιμόνει κατὰ τὴν συνουσίαν τῆς τέχνης, τὸ δὲ ἔχ' ὅπως ἔχει. Καλὰ μὲν γὰρ τὰ Ὅμηρον ἔπη, καὶ ἐπῶν τὰ κάλλιστα, καὶ φανώτατα, καὶ ἄδεσθαι Μῆσαις πρέπουσα· ἀλλ' ἔστι πᾶσι καλὰ, καὶ αἰεὶ καλὰ· καὶ γὰρ τῶν ἐν μεσικῇ μελῶν εἰς νόμος, καὶ αἰεὶ χρόνος. Καλὸν μὲν ἐν πολέμῳ τὸ Ὀρθιον, καλὸν δὲ ἐν συμποσίῳ τὸ Παροίνιον, καὶ καλὸν μὲν Λακεδαιμονίοις τὸ Ἐμβατήριον, καλὸν δὲ Ἀθηναίοις τὸ Κύκλιον, καὶ καλὸν μὲν ἐν διώξει τὸ Ἐγχελευτικόν, καλὸν δὲ ἐν φυγῇ τὸ Ἀνακλητικόν· ἡδεῖα μὲν πᾶσα μεσά, ἀλλὰ τὸ τῆς χρείας ἔχ' ὅμοιον πᾶσιν. Ἄν τοίνυν καθ' ἡδονὴν κρίνης Ὅμηρον ἄδειν ἄνδρας, εἰσκυκλεῖς ποιητῶν χορὸν ἀκόλαστον καὶ βακχεύοντα, κρατῶντα ἡδονῇ τῆς Ὁμήρων ὥδης, ἀποχειροτονεῖς τῆς ἡδονῆς τὸν ἄνδρα. Ἡδὺς μὲν γὰρ, ἡδὺς, ἀλλὰ τὸ κάλλος ἀκμαιότερον τῆς ἡδονῆς, καὶ μὴ παρέχον σχολὴν εὐφραίνεισθαι, ἀλλ' ἐπαινεῖν· ἀλλ' ἐπαινος σὺν ἡδονῇ μὲν, ἀλλ' οὐκ αὐτὸ ἡδονή. Εἰ δὲ καθ' ἡδονὴν τὰ Ὅμηρον ἀσπαζόμεθα, ὥς αὐλήμαλα, ὥς κιθαρίσματα, ἐξελαύ-

cantibus; jam non ex Platonis tantum alumnis, sed et ex Lycurgi, et Cretensium, omnique regione et civitate Homerum exigis, ubi cum virtute labos laudatur.

DISSERT. XXIV.

De amatoria Socratis.

HOMINI cuidam Corinthio, nomine Aeschilo, filius erat, Doricus adolescens, admodum formosus. Hunc Actaeonem (nam id adolescenti erat nomen) deperire forte juvenis Corinthius coepit, e Bacchiadarum genere, qui tum temporis Corinthi imperabant. Cum autem castus adolescens esset, amantemque libidinosum negligeret, nocte quadam cum aliquot ejusdem familiae juvenibus in domum Actaeonis procatum venit; ubi vel ebrietatis suae, vel regiae potestatis, vel amoris fiducia, abducere adolescentem conatur, propinquis eum retinentibus, donec utrinque in diversa distractus miser adolescentulus in manibus eorum expiraret. Quod Corinthiorum facinus cum altero illo coepit conferri, quod in Boeotia accidit, non alia, credo, de causa, quam quod idem utrique adolescenti nomen esset, cum alter in venatione a canibus, alter in vino discerptus esset ab amantibus. Periander, Ambraciotarum tyrannus, civis cujusdam filium in deliciis habebat, quo cum praeter jus fasque abuteretur, foeda potius libido, quam amor dici debebat. Ergo Periander tempore quodam fretus potestate sua, contumeliose admodum adolescentem tractat; quae res libidini ejus finem attulit, simulque adolescentem ex catamito tyrannicidam fecit. Talis plerunque poena improbum amorem excipit.

2. Visne vicissim alterius amoris, qui legitimus est, unum et alterum tibi adferam exemplum? Adolescens quidam Atticus amatores habebat duos, privatum hominem et tyrannum; quorum alter vir probus erat, conditionis suae memor; alter improbus, potentiae fiducia: sed et adolescens vere pulcher erat, et amore non indignus; quo facilius tyrannum contempsit, privatum hominem amplexus

DISSERTATIO XXIV. 283

νεις "Ομηρον ἐκ ἐκ τῶν Πλάτωνος τροφίμων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Λυκάργου, καὶ ἐκ τῶν Κρητικῶν, καὶ παντὸς χωρίου, καὶ πάσης πόλεως, ὅπερ μετὰ ἀρετῆς εὐδοκίμῳσιν οἱ πόνοι.

ΛΟΓΟΣ ΚΔ.

Τίς ἡ Σωκράτης ἐρωτική.

Κ Ορινθίῳ ἀνδρὶ, ὄνομα Αἰσχύλῳ, παῖς ἦν Ἀκλαίων, μειράκιον Δωρικόν, ὥρα διαφέρον. Ἐρᾷ Ἀκλαίωνος νεανίας Κορίνθιος, γένος τῶν Βακχιαδῶν. Βακχιάδαι δὲ Κορίνθου ἐδυνάστευον. Ὡς δὲ ἐσωφρόνει τὸ μειράκιον καὶ ὑπερφρόνει ὑβρις ἔραστῃ, ἐκώμασεν εἰς Ἀκλαίωνος ὁ ἐραστῆς ὁμῶς τοῖς Βακχιάδαις νεανίσκοις· οἱ Θαρσύνες μέθη καὶ τυραννίδι καὶ ἐρωτὶ, εἰσπεσόντες εἰς τὸ δωμάτιον, οἱ μὲν ἐπειρῶντο ἀπάγειν, οἱ δὲ οἰκέιοι καλέχουν· σπώμενον τὸ μειράκιον ὑπ' ἀμφοῖν, βία διαφθείρεται ἐν χερσὶν αὐτῶν. Καὶ εἰκάσθη τὸ ἐν Κορίνθῳ τέτο πάθος τῷ Βοιωτῷ διὰ τὴν ὁμωνυμίαν τῶν μειρακίων, ἀπολομένῃ ἑκατέρῃ, τῇ μὲν ὑπὸ κυνῶν ἐν Θήρῃ, τῇ δὲ ὑπὸ ἐραστῶν ἐν μέθῃ. Περίανδρῳ τῷ Ἀμβρακιώτῃ τυράννῳ παιδικὰ ἦν μειράκιον πολίτικόν, ἅτε δὲ καὶ σὺν δίκῃ τὴν ὁμιλίαν συνησάμενός, ὑβρις ἦν τὸ χρῆμα, ἐκ ἐρωτος· Θαρσῶν δὲ ὁ Περίανδρος τῇ ἐξουσίᾳ, παροινεῖ εἰς τὸ μειράκιον. Ἡ παροινία αὕτη Περίανδρον μὲν ἔπαυσεν ὑβρίζοντα, τὸ δὲ μειράκιον ἐποίησεν ἐξ ἐρωμένῃ τυραννοκλόνον. Αὕτη δίκη ἀδίκων ἐρώτων.

β'. Βέλει σοι λέγω καὶ τῇ ἑτέρῃ τρόπῃ τῶν ἐρώτων τῇ δικαίᾳ μίαν γέ τινα ἢ δευτέραν εἰκόνα; Μειρακίῳ Ἀττικῷ δύω ἦσαν ἐρασαί, ιδιώτης καὶ τύραννος· ὁ μὲν δίκαιος ἦν διὰ ἰσotiμίαν, ὁ δὲ ἀδίκος δι' ἐξουσίαν· ἀλλὰ τό γε μειράκιον ὅνως ἦν καλὸν καὶ ἐρᾶσθαι ἄξιον, ὥςτε ὑπεριδὼν τῷ τυράννῳ τὸν ιδιώτην

amplexus est. Quare succensus ille, praeter alias injurias, quæ utrunque affecit, sororem Harmodii, quæ Panathenaeorum festo ad gerendum canistrum veniebat, cum ignominia eiecit. Hujus facinoris poenam statim Pisistratidæ dedere, causæque Atheniensibus libertatis fuit contumeliosa tyranni libido, adolescentis audacia, probusque amor, et amatoris virtus. Epaminondas amatorio stratagemate Thebas in libertatem a Lacedaemoniis vindicavit. Erant Thebis multi pulchri adolescentuli, qui amabantur; multi pulchri juvenes, qui amabant: utrisque arma in manum Epaminondas dat, ex utrisque cohortem instruit amatoriam, quæ miræ virtutis planeque inexpugnabilis cum esset, conferto simul agmine facile hostium impetum sustinuit; qualem neque imperatorum solertissimus Nestor in Trojano agro, neque in Peloponnesiaco Heraclidæ, neque in Attico instruxere Peloponnesii. Necesse enim fuit amatores singulos vel existimationis suæ causa, quod in oculis adolescentulorum pugnarent; vel necessitatis, quod singuli amicissimum defenderent, strenue rem gerere. Vehemens rursus æmulatio adolescentulos pungebat, ut cum amatoribus sibi suis paria facerent; sicut in venatione catuli, qui majores canes sequuntur.

3. Quæ ergo causa est, cur Epaminondam adducam et Harmodium? cur de contrario amore agam? Ut intelligas rem duplicem, quarum altera cum virtute, altera cum improbitate conjuncta est, uno nomine amorem ab hominibus dici; eadem enim voce et Deum mortales significant, et morbum: quo fit, ut improbi amatores se efferant, quasi aliquid cum Deo commune habeant, nomen videlicet; non credantur contra boni, quia ambiguitas imponit. Quare quod faceremus, si duo nobis explorandi essent argentarii; alterum namque, qui probo nummo praeferret eum, qui videretur tantum, procul a scientia abesse diceremus; alterum contra, qui veritatem intelligeret, peritum esse concederemus: eodem modo scientiam amandi in ipsius pulchri natura, tanquam in nummo quodam explorando, versari dicamus. Si enim pulchrum duplex est; quorum alterum

ώτην ἡσπάζετο. Ὁ δὲ ὑπ' ὀργῆς, ἄλλα τε ἀμφοτέρως πρὸς
 πληάκις, καὶ ἀδελφὴν Ἀρμόδιον Παναθηναίοις ἤκησαν ἐπὶ
 τὴν πομπὴν κανηφορέσαν ἐξήλασεν ἐπ' ἀτιμίαν. Διδόασι δὲ
 κῆν ἐκ τούτων Πεισιγερῶν, καὶ ἤρξεν ἐλευθερίας Ἀθηναίοις
 ὕβρις τυράννων, καὶ μεираκίαν θάρος, καὶ ἔως δίκαιος, καὶ
 ἐρασὲ ἀρετῆ. Ἐλευθεροὶ τὰς Θήβας Ἐπαμινώνδας ἀπὸ Λα-
 κεδαιμονίων στρατηγήματι ἐρωτικῶ. Μεираκίων πολλῶν κα-
 λῶν ἐρασαὶ ἦσαν Θήβησι πολλοὶ νεανῖαι· ὅπλα δὲς Ἐπα-
 μινώνδας τοῖς ἐρασαῖς καὶ τοῖς ἐρωμένοις, ξυνέταξε λόχον ἱε-
 ρὸν τῆ ἐρωτος, δεινὸν καὶ ἄμαχον, καὶ συνασπίζοντα ἀκριβῶς,
 καὶ ἄρρηκτον· οἷον ἔτε ὁ Νέστωρ περὶ τὸ Ἰλίον συνεσήσατο,
 ὁ δεινότατος τῶν στρατηγῶν, ἔτε Ἡρακλεῖδαι περὶ Πελοπόν-
 νησον, ἔτε Πελοποννήσιοι περὶ τὴν Ἀττικὴν. Ἔδει γὰρ ἔ-
 κασον τῶν ἐρασῶν ἀριστεύειν, καὶ διὰ φιλοτιμίαν ἐν ὄψει τῶν
 παιδικῶν μαχόμενον, καὶ δι' ἀνάγκην ὑπερμαχῶντα τῶν φιλ-
 τάτων. Ἦν δὲ καὶ τὰ μεираκία ἐφάμιλλα τοῖς ἐρασαῖς,
 ὥσπερ ἐν θήρᾳ σκύλακες συμπαραθέοντες τοῖς πρεσβυτέροις
 τῶν κυνῶν.

γ. Τί δὴ μοι βέλεται ὁ Ἐπαμινώνδας καὶ ὁ Ἀρμόδιος, καὶ
 οἱ περὶ τῆ ἀδίκης ἐρωτος λόγοι; Ὅτι πρᾶγμα διττὸν, τὸ μὲν
 ἀρετῆς ἐπήβολον, τὸ δὲ μοχθηρία συμπεφυκὸς, φωνῇ μίαν οἱ
 ἄνθρωποι ἐπονομάζοντες ἐρωτα, ἔτωσι καλῶν καὶ τὸν θεὸν καὶ
 τὴν νόσον, καλλωπίζονται μὲν οἱ μοχθηροὶ ἐρασαὶ διὰ τὴν
 πρὸς τὸν θεὸν ὁμωυμίαν, ἀπιστῶνται δὲ οἱ χρηστοὶ διὰ τὸ ἀμ-
 φίβολον τῆ πάθης. Ἀλλ' ὥσπερ εἰ τὰς ἀργυροπώμονας ἐξ-
 ετάζειν ἔδει, ὁπότερος αὐτῶν γνωριστικὸς τῆ δοκίμης καὶ μὴ,
 τὸν μὲν πρὸς τῆ δοκίμης τὸ φαινόμενον ἀσπαζόμενον πόρρω πά-
 νυ ἐτίθεμεν τῆς τέχνης, τὸν δὲ τάληθῇ αὐτὰ γνωρίζοντα, τῆ-
 τον καὶ συνιέναι αὐτῆς· ταύτῃ καὶ τὴν ἐρωτικὴν προσθῶμεν φέ-
 ροντες, ὥσπερ τινι νομίσματι, τῇ τῆ καλῆ φύσει. Ἐὰν γὰρ
 τούτων τὸ μὲν ἢ φαινόμενον καλὸν ἔχῃ ἔως ἔχον, τὸ δὲ κα-

alterum videtur esse nec est, alterum videtur et est: necesse est eos, qui pulchrum illud ambiunt, quod videtur nec est, spurios et adulterinos amatores esse; contra, qui illud, quod videtur et est, veros amatores et esse et verum pulchrum amare. Esto.

4. Cum ergo una haec sit explorandi ratio, qua et de homine et sermone amatorio sit judicandum; audeamus et in quaedam Socratis verba inquirere; ut sciamus, quid illa sibi velint, quae toties in disputationibus ipsius occurrunt, cum de amore loquitur: ut cum, dicis gratia, *amoris famulum se vocat*, cum *albam formosi corporis amissim*, cum artis hujus sibi vindicat scientiam. Etiam cum magistras hujus disciplinae agnoscit, Aspasiam Milefiam, et Diotimam Mantinicen; cum discipulos ejusdem assumit, generosissimum Alcibiadem, et venustissimum Critobulum, et lepidissimum Agathonem, et divinum illud, ut vocat, caput Phaedrum, et adolescentulum Lyfin, et formosum illum Charmiden. Nullam enim amatoriam aut actionem, aut affectum dissimulat; sed libere omnia ordine effundit. Quid, quod *amore Charmidis palpitare sibi cor dicit*; *percelli et furere non secus, quam Bacchae solent, amore Alcibiadis*; *ad Autolycum non aliter, quam noctu ad lumen aliquod, se convertere oculos*? Rursus in sua, quam ex optimis civibus constituit, republica, cum de praemiis virtutis sancit leges, non coronas, aut statuas, reliquasque Graecorum naenias dat illis; sed ut praestantissimo liceat pulchrum amare adolescentulum, quem ipse voluerit. O praemium admirabile! Jam in fabula, quam de amore finxit ipse, quomodo descripsit eum? turpem videlicet aspectu, pauperem, ejusdem fere fortunae cujus ipse esset, discalceatum, humicubum, infidiatorem, qui semper venaretur aliquid, veneficum, sophistam, praestigiatores denique, et quicquid ipsi Socrati Dionysiis objicere solebant comici. Et haec quidem propemodum in medio Graecorum omnium, sed et privatim et publice, in conviviis, in Academia, in Piraeo, in via, sub platano dicebat sua, et in Lyceo. Adde, quod reliquarum rerum negat se scire quicquam, nec quae de virtute, nec quae de Diis traduntur, neque quicquam denique eorum, quae cum

fastu

λὸν καὶ ὃν καὶ φαινόμενον· ἀνάγκη τὰς μὲν τὰ φαινόμενα κάλ-
λως καὶ μὴ ὄντος γλιχομένους νόθους τινὰς εἶναι καὶ κιβδηλὰς
ἐραστὰς, τὰς δὲ τὰ καὶ ὄντος καὶ φαινόμενα γνησίους ἐραστὰς κάλ-
λως ἀληθινῶς. Εἶεν.

δ'. Ἐπεὶ ταύτῃ βασανιστέον τε καὶ ἀθρητέον τὸν ἐρωτικὸν καὶ
λόγον καὶ ἄνδρα, ἐπιπολητέον τοι καὶ περὶ Σωκράτους ἐκλογί-
σασθαι, τί ἦν αὐτῷ ταυτὶ τὰ θρυλλέμενα ἐν τοῖς λόγοις, ὁ-
ποῖα ἅτλα φησὶ περὶ αὐτῶς ἐκεῖνος· ὅτι ἐς ἑράπων τὸ ἔρω-
τος, καὶ λευκὴ σάθμη πρὸς τὰς καλὰς, καὶ τὴν τέχνην δεινός.
Ἀλλὰ καὶ διδασκάλως ἐπιγέγραπται τῆς τέχνης, Ἀσπασίαν τὴν
Μιλησίαν, καὶ Διοτίμαν τὴν Μαθηνικὴν· καὶ μαθητὰς λαμβάνει
τῆς τέχνης, Ἀλκιβιάδην τὸν γαυρότατον, καὶ Κριόβελον τὸν ὤ-
ραιότατον, καὶ Ἀγάθωνα τὸν ἀβρότατον, καὶ Φαῖδρον τὴν θείαν
κεφαλὴν, καὶ Λύσιν τὸ μειράκιον, καὶ Χαρμίδην τὸν καλόν. Ἀπο-
κρύπτεται δὲ ἔδεν τῶν τὰ ἔρωτος, ἔτε ἔρπον, ἔτε πάθος, ἀλλὰ
ἔοικε πάντα ἐξῆς παρρησιαζομένῳ. Πηδᾶν μὲν αὐτῷ τὴν καρ-
δίαν ἐπὶ Χαρμίδῃ, καὶ οἰδεῖν τὸ σῶμα· ἐπιοῦσθαι δὲ καὶ ἐνθουσιᾶν,
καθάπερ τὰς Βάκχας, ἐπὶ Ἀλκιβιάδῃ· ἐπεσερέφθαι δὲ ἐπ' Αὐτό-
λυκον τὰ ὄμματά, ὥσπερ ἐν νυκτὶ ἐπὶ φέγῳ. Πόλιν δὲ οἰκίζων
ἀγαθῶν ἀνδρῶν, τιθεὶς νόμους τοῖς ἀρισεύουσιν, ὃ σέφανον, ἔδὲ
εἰκόνας, τὰς Ἑλληνικὰς φλυαρίας, δωρεῖται· ἀλλ' ἐξεῖναι φιλεῖν
τῷ ἀρίστῳ, εἰ δὴ τινὰ ἂν θέλῃ, τῶν καλῶν. Ὡς τὰ θαυμαστὰ γέ-
ρω. Αὐτὸς δὲ δὴ τὸν ἔρωτα, ἀναπλάττων ἐπ' αὐτῷ μῦθον, οἷον
καὶ εἶναι λέγει; αἰσχερὸν ἰδεῖν, καὶ πένητα, ἐγγυλάτῳ τῆς ἑαυτοῦ
τύχης, ἀνυπόδητον, χαμαιεύνην, ἐπίβελον, θηρευτικόν, φαρμα-
κέα, σοφιστήν, γόητα ἀτεχνῶς· οἷα εἰς αὐτὸν Σωκράτην ἔσκω-
πλον ἐν Διονυσίοις οἱ κωμῳδοί. Ἐλεγε δὲ ταῦτα μόνον ἔκ ἐν
μέσοις τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ οἶκοι καὶ δημοσία, ἐν συμποσίοις,
ἐν Ἀκαδημίᾳ, ἐν Πειραιεῖ, ἐν ὁδῷ, ὑπὸ πλατάνῳ, ἐν Λυκείῳ.
Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἅπαντα ἀποποιεῖται εἰδέναι, καὶ τὰς περὶ ἀρετῆς
λόγους, καὶ τὰς περὶ θεῶν δόξας, καὶ τὰ ἄλλα ἅπαντα, ἐφ' οἷς οἱ
σοφισταὶ

fastu profitebantur sophistae; solum tamen amatoriae scientiae nomen artemque sibi vindicat, in ea quotidie occupari se fatetur.

5. Quid sibi volunt isti tam verniles, sive lusus, sive aenigmata, o noster Socrates? Respondeat nobis pro Socrate, vel Plato, vel Xenophon, vel Aeschines, ejusve familiarium alius quivis. Ego certe miror et obstupeſco, cum cogito, Socratem ex admirabili illa sua republica procul ab educatione juvenum, cum corona et unguento, ut ipse loquitur, ablegasse Homerum, non aliam ob causam, quam licentiam illam, qua in poesi sua usus est: ut cum Jovem inducit, qui sub immortalis nebula Junonem suam amplectitur in Ida monte; ut cum Martis Venerisque congressum, et Vulcani describit vincula; cum Deorum compotationes, et effusos risus, quod Apollo fugiat, Achilles sequatur,

Mortali de stirpe, Deum:

quod Dii lamententur;

*Hei mihi, Sarpedon, animi lux unica nostri,
Occidit,*

ait Jupiter; et rursus,

*Hei mihi, cui natus pariter praestansque, miserque,
Contigit,*

Thetis dicit; et caetera, quae ab Homero alia mente dicuntur, reprehenduntur a Socrate. Ipse tamen Socrates, ille philosophiae amator, paupertatis contemptor, hostis voluptatis, amicus veritatis, lubricos adeo periculososque disputationibus suis miscuit sermones; ut merito excusari fabulae Homericæ possint, si cum illis conferantur. Statim enim quicumque ejusmodi, vel de Jove, vel de Apolline, vel de Thetide, vel Vulcano audit; non aliter, quam in oraculo, aliud verba dicere, aliud significare intelligit: itaque auribus voluptatem indulget, animo vero cum poeta certat, et imaginationem suam altius attollit, et ipse quoque quasi adjuvat figmentum; commoditatem denique fabulae ac jucunditatem amplectitur, nec licentiam admittit tamen animo ac credit. At vero Socrates, qui
ubique

DISSERTATIO XXIV. 289

σοφισαὶ ἐκόμων· τὴν δὲ ἐρωτικὴν τέχνην ὑποδύς, ταύτης καὶ ἐπισήμων εἶναι, καὶ πραγματεύεσθαι περὶ αὐτὴν ἔλεγε.

Εἰ. Τί βέλεται τῷ Σωκράτει ταυτὶ τὰ κομψὰ, εἴτε αἰνίγματα, εἴτε εἰρωνεύματα, ἀποκρινάσθω ἡμῖν ὑπὲρ τῆς Σωκράτους Πλάτων, ἢ Ξενοφῶν, ἢ Αἰσχίνης, ἢ τις ἄλλος τῶν ὁμοφώνων αὐτῷ. Ἐγὼ μὲν γὰρ θαυμάζω καὶ ἐκπλήττομαι, ὅπως τὰ μὲν Ὀμήρου ἔπη τῆς θαυμαστῆς πολυλείας καὶ τροφῆς τῶν νέων ἀπέμψατο αὐτῷ Ὀμήρῳ, σεφανώσας τὸν ποιητὴν καὶ χρίσας μύρῳ, αἰτιασάμενος τὴν παρρησίαν τῶν ἐπῶν· ὅτι ὁ Ζεὺς πεποίηται αὐτῷ τῇ Ἥρᾳ μισγόμενος ἐν τῇ Ἰδῇ, νεφέλης αὐτῆς καλυπτήσης ἀθανάτης, καὶ Ἄρεως καὶ Ἀφροδίτης συνουσία, καὶ Ἥφαιστου δεσμὰ, καὶ θεοὶ πίνοντες, καὶ γελῶντες θεοὶ ἄσβεστον γέλωτα, καὶ Ἀπόλλων φεύγων, καὶ Ἀχιλλεὺς διώκων,

Αὐτὸς θνητὸς ἐὼν, θεὸν ἄμβροτον·

καὶ ὀδυρόμενοι θεοί·

Ὡμοὶ ἐγὼν, ὅτε μοι Σαρπηδόνα φίλτατον ἀνδρῶν,
ὁ Ζεὺς λέγει· καὶ αὖθις αὖ,

Ὡμοὶ ἐγὼ δειλὴ, ὥμοι δυσαριστολόχεια,

ἢ Θέτις λέγει· καὶ ὅσα ἄλλα ἐπὶ τέτοις Ὀμηρος μὲν ἠνέξατο, Σωκράτης δὲ ἐμέμψατο. Αὐτὸς δὲ δὴ Σωκράτης ὁ ἐρασῆς μὲν τῆς σοφίας, πενίας δὲ κρείττων, ἡδονῆς δὲ ἐχθρὸς, ἀληθείας δὲ φίλος, ἔτω σφαλερὲς καὶ κινδυνώδεις λόγους ταῖς αὐτῆς ὁμιλίαις ἀνεκέρασεν, ὥς τὰ Ὀμήρου αἰνίγματα πάρῳ πάνυ εἶναι τῆς αἰτίας, τοῖς ἐκείνῃ παραβαλλόμενα. Αὐτίκα καὶ ὁ μὲν περὶ τῆς Διὸς τοιαῦτα ἀκέσας, καὶ τῆς Ἀπόλλωνος, καὶ τῆς Θέτιδος, καὶ τῆς Ἥφαιστου, καλᾶμαντεύεται τῆς λόγου, ὡς φησὶ μὲν ταῦτα, ἕτερα δὲ αἰνίττειται· καὶ παρὲς τῇ ἀκοῇ τὸ τερπνόν, συναγωνίζεσθαι τῷ ποιητῇ, καὶ συνεξαίρεται τῇ φαντασίᾳ, καὶ συναναπλάττει τὸν λόγον, ἀπιστῶν ὁμῶς καὶ χαίρων τῇ τῆς μυθολογίας ἐξουσίᾳ. Ὁ δὲ Σωκράτης ἡμῖν ἐπ' ἀληθείᾳ διατε-

ubique a veritatis commendatur studio, magis periculosas fingit fabulas, vel propter summam auctoritatem viri, vel vim imitationis singularem, vel quod re ipsa abhorrere ab amore videatur. Quid enim dissimilius Socrate, cum de amore et de temperantia loquitur? cum ad pulchrorum aspectum quasi percussus deficit, libidinosos reprehendit? cum amatoriam Lyfiae orationem refutat, cum Critobulum reprehendit; cum ab Alcibiadis venatione redit, cum Charmidem obstupescit? Quid enim haec ad sapientis vitam; ad praesentiam animi, qua populum; libertatem, qua reges tangit: virtutem, qua ad Delium hostes; magnitudinem animi, qua in iudicio adversarios contemnit? quid ad supremum illud iter, cum carcerem intrat; aut denique illa, quibus se ad mortem parat? Nihil hercules. Nam si haec simpliciter dicit, ut cogitat, taceo, ne quid gravius dicam; si oratione turpi honesta designat, nec laudari potest hoc, nec periculo caret. Neque enim honestum turpi velare, et ea, quae profunt, sub iis, quae nocere possunt, abscondere, videtur ejus esse, qui prodesse vult (quippe quod prodesse potest, non apparet) sed qui nocere mavult, quod factum est facillimum. Haec, nisi fallor, Thrasymachus diceret, aut Callias, aut Polus, aut si quis praeterea Socraticae philosophiae fuit adversarius.

6. Age ergo illis, ne ulterius nugemur, sic respondeamus: quamvis longe supra vires nostras sit voluntas; cum voluntas parum possit, nisi facultas adsit. Et tamen ita conabimur, ut, quo securius nostra procedat defensio, id, quod rei solent, faciamus, imminente periculo: nec enim ad crimen tantum, quod objicitur, respondent; sed occulte in alios, quorum major est auctoritas, culpam derivant, ut facinus a se commissum ita elevent, si tales in societatem ejus venire ostendant. Sic nos, rectene an contra haec fecerit Socrates, inquirere aliquantum in praesenti differamus; quin hoc potius modo violentis illis accusatoribus respondeamus. Videmini mihi, viri optimi, ineptius calumniari Socratem, quam aut Anytus, aut Melitus: quippe crimina nonnulla cum Socrati objicerent, et quod juventutem corrumperet, et quod Critias tyrannum ageret,

DISSERTATIO XXIV. 291

θευλλημένος, ἐπισφαλέςτερος ἐν οἷς αἰνίττεται, διὰ τὸ ἀξιοπί-
στον μὲν ἐν τοῖς λόγοις, δυνατόν δὲ τῇ μιμήσει, ἀνόμοιον
δ' ἐν τοῖς ἔργοις. Οὐδὲν γὰρ αὐτὸς αὐτῷ ὅμοιος ὁ Σωκρά-
της ἐρῶν τῷ σωφρονῶντι, καὶ ὁ ἐκπληττόμενος τὰς καλὰς τῷ
ἐλέγχοντι τὰς ἀφρονάς· ὁ Λυσίας τῶν ἐρωτικῶν ἀντίτεχνος, ὁ
Κριτοβύλας ἀπλόμενος, ὁ ἀπὸ κυνηγεσίας τῆς Ἀλκιβιάδου ὥρας
παραγινόμενος, ὁ Χαρμίδην τεθηπώς. Πῶς γὰρ ὅμοια ταῦτα
φιλοσόφῳ βίῳ; ἢ τῇ πρὸς τὸν δῆμον παρρησίᾳ, ἢ δὲ τῇ πρὸς
τὰς τυράννας ἐλευθερίᾳ, ἢ δὲ τῇ ἐπὶ Δηλίῳ ἀριστείᾳ, ἢ δὲ τῇ
πρὸς τὰς δικαστὰς ὑπεροψίᾳ, ἢ δὲ τῇ ἐπὶ τὸ δεσμωτήριον ὁδῷ,
ἢ δὲ τῇ πρὸς τὸν θάνατον παρασκευῇ· πολλὰ γὰρ καὶ δεῖ. Εἰ μὲν
γὰρ ἀληθῆ ταῦτα, εὐφημεῖν ἄξιον· εἰ δὲ αἰνίττεται δι' αἰ-
σχυρῶν ῥημάτων πράξεις καλὰς, δεινὸν καὶ σφαλερὸν τὸ χρεῖμα.
Τὸ γὰρ ὑποβαλεῖν αἰσχυρῷ καλόν, καὶ τὰ ὠφελῶντα διὰ τῶν
βλαπτόντων ἐπιδείκνυσθαι, ἢ ὠφελεῖν βελομένῃ ἔργον (τὸ γὰρ
ὠφελῆν ἀφανὲς) ἀλλὰ βλάπτειν, πρόχειρον γὰρ τῆτο. Ταῦτα
οἶμαι Θρασύμαχον εἰπεῖν, ἢ Καλλίαν, ἢ Πῶλον, ἢ ὅστις ἄλλος
τῇ Σωκράτους φιλοσοφίᾳ ἐπολέμει.

ς'. Φέρ' ἐπαμύνωμεν τῷ λόγῳ, μὴ ἱκανὰ φλυαρῶμεν. Καὶ
δή μοι δοκῶ βάλεσθαι μὲν ταῦτα, δύνασθαι δὲ ἥττον· χρὴ δὲ
ὁμᾶ τῷ βάλεσθαι καὶ δύνασθαι. Ὡς τοίνυν δράσωμεν περὶ ῥα-
σώνην τοιαύτην τῷ λόγῳ, οἷαν καὶ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγ-
γελλόμενοι, ἢ κινδυνεύοντες· ἢ περὶ τῆς πράγματις ἀπολογῶνται
μόνον, ὑπὲρ ὅτε ἡ εἰσαγγελία ἐγένετο, ἀλλ' ἡρέμα εἰς ἄλλας
ἀξιοχρεωτέρας τρέψουσι τὴν αἰτίαν, τῇ πρὸς ἐκείνας κοινωνίᾳ
καλασμικρύνοντες τὰ αὐτῶν. Οὐκ ἔν καὶ ἡμεῖς περὶ Σωκράτους,
εἰ μὲν ὀρθῶς ταῦτα ἔδρα, ἢ μὴ, σκοπεῖν ἀναθησόμεθα σμι-
κρόν, ὅσον τὸ νῦν ἔχον· λέγωμεν δὲ ὡς πρὸς τετρασὶ τὰς δει-
νὰς κατηγόρους. Ὅτι ἡμῖν δοκεῖτε, ὦ ἄνδρες, ἀτοπώτεροι εἶ-
ναι συκοφάνται Ἀνύτα καὶ Μελίτα· ἐκεῖνοι μὲν γε ἀδικεῖν γρα-
ψάμενοι Σωκράτην, καὶ τὰς νέας διαφθείρειν, καὶ ὅτι μὲν Κρι-
τίας

ageret, Alcibiades contumeliose ageret, quod ex inferiore ratione superiorem faceret, quod postremo per canem juraret, et platanum; amatoriam Socratis, licet tam graves fuerint calumniatores, accusare non sunt ausi. Sed nec asperrimus accusatorum ejus Aristophanes, cum Dionysiis omnia Socratis traduceret, in amorem tamen ejus ullum vibravit dicterium; cum tamen pauperem eum vocaret, et inepte garrulum, et sophisten, quidvis denique potius, quam ut male amare eum diceret. Videtur enim hoc supra calumniatorum omnium et comicorum fuisse reprehensionem.

7. Quare cum et theatrum Atheniensium, et judicium illius temporis, haec accusatio effugere potuerit; in praesentia nobis cum aevi hujus calumniatoribus, qui nihil cedunt prioribus, ita agendum erit, ut primo ostendamus iis non fuisse hoc inventum Socratis, sed longe antiquius. Hujus rei testem ipsum laudare possumus Socratem, qui cum admiretur artem et commendet; tamen ab aliis inventam, a se propagari tantum dicit. Cum enim Phaedrus ille Myrrinusus amatoriam Lysiae Cephalii filii orationem legisset; negat se mirari talia, cum ipse, non secus quam dolum aliquod, aliorum liquoribus plenum habeat pectus, ut puta pulchrae illius Sapphus (quam a carminum pulchritudine ita vocat, cum exigua esset alias et fusca) aut sapientissimi, inquit, Anacreontis. Rursus encomium amoris, quod in symposio recitat, Mantinicae cuidam foeminae acceptum fert; verum five Mantinica ea fuerit, five Lesbica, certum est non primo de amore disputasse Socratem: quod ut appareat, ab Homero initium faciamus.

8. Quo cum nemo majore copia et arte honesta, quae sequenda, turpia, quae vitanda sunt, proposuisse videatur; invenies tamen admodum simpliciter et antiqua ruditate in disciplinis versari reliquis; sicut cum de medicina, de aurigandi arte, de instruenda acie agit: sic equum sinistrum vetat metae impingere, sic potiunculam e vino Pramnio aegris propinat, sic imbelles in medio aliorum locat, equi-
tesque

τίας ἐτυράννευσε, τῷτο ἀδικεῖν ἔλεγον τὸν Σωκράτην, καὶ ἐπὶ Ἀλκιβιάδης ἐξύβριζε, καὶ ὅτι τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖ, καὶ ὁμνύει τὴν πλάτανον, καὶ τὸν κύνα· τῶν δὲ ἐρωτικῶν τῶν Σωκράτης ἀπέσχοντο καὶ οἱ δεινοὶ ἔτοι συκοφάνται. Ἀλλ' ἔδδ' Ἀριστοφάνης τὰ Σωκράτης ἐν Διονυσίοις κωμῶδων, ὁ δεινότατος τῶν κἀληγόρων, ἐλοιδορήσατο τῷ ἔρωτι τῷ Σωκράτης· καίτοι πένηλα εἰπὼν, καὶ ἀδολέσχην, καὶ σοφιστὴν, καὶ πάντα μᾶλλον ἢ κακῶς ἐρῶντα. Οὐ γὰρ ἦν, ὡς ἔοικε, τὸ πρᾶγμα ἔτε τοῖς συκοφάνταις, ἔτε τοῖς κωμῶδοις ἐπιλήψιμον.

Ζ'. Διὸ δὴ τὸ μὲν Ἀθηναίων θέατρον, καὶ τὸ δικαστήριον ἐκεῖνο διαπέφευγε· πρὸς τετρασὶ δὲ τῆς νυκτὸς κατηγόρους (ὃ γὰρ εἰσιν ἐκείνων ἀμαχώτεροι) διαγωνισώμεθα τὸ πρῶτον τῇδε· ὡς ἐκ ἴδιον Σωκράτης τὸ ἐρωτικὸν ἐπιτήδευμα, ἀλλὰ μακροῦ πρεσβύτερον. Μάρτυρα δὲ αὐτὸν Σωκράτην παρασησώμεθα, ἐπαινῶντα μὲν τὸ ἔργον καὶ θαυμάζοντα, αὐξανόμενον δὲ αὐτῷ τὴν εὐρεσιν. Ἐπιδειξαμένους γὰρ αὐτῷ τῷ Μυρρίνεσις Φαίδρος λόγον ὑπὸ Λυσίης τῷ Κεφάλῳ συγγεγραμμένον ἐρωτικόν, ἐκ ἔφη θαυμάζειν, πληρὴς τὸ εἶδος ἔχων, ὥσπερ ἀγλαῖον, ἀλλοτρίων ναμάτων, ἥπερ Σαπφὴς τῆς καλῆς (ἔτω γὰρ αὐτὴν ἀνομάζων χαίρει διὰ τὴν ὥραν τῶν μελῶν, καὶ τοὶ μικρὰν ἔσαν καὶ μέλαιναν) ἢ Ἀνακρέωντος, φησὶ, τῷ σοφῷ. Τὸν δὲ ἐν τῷ συμποσίῳ λόγον εἰς ἔρωτα ἐπαινον Μαντινικῇ γυναικὶ ἀνατίθησιν· ἀλλὰ εἴτε Μαντινικῇ, εἴτε καὶ Λεσβίᾳ τίς ἦν ἢ τῷ λόγῳ μήτηρ, πάντως γε ἐκ ἴδιοι τῷ Σωκράτης οἱ ἐρωτικοὶ λόγοι, ἔδδ' πρῶτα· θεασώμεθα γὰρ ἔτις ἀπὸ Ὀμήρου ἀρξάμενοι.

ἦ. Οὗτος γὰρ μοι δοκεῖ πολυφωνότατος ὢν καὶ δεινὸς ὁμῶς τοῖς καλοῖς τὰ αἰσχυρὰ ἰσορεῖν, τὰ μὲν ὅπως ἔχωμεν, τὰ δὲ ὅπως φεύγωμεν, τὰ μὲν ἄλλα εὐήθως πάντα καὶ ἀρχαίως ἐκδιδάσκειν, ιδέσθαι καὶ ἡνιοχεῖν καὶ τάττειν σράτευμα· ἐν νύσῃ μὲν παραινῶν ἐλχρὶμφθῆναι τὸν ἐπὶ λαίᾳ ἵππον, κυκεῶ δὲ Πραμνίᾳ διδὼς τοῖς κάμνεσι, τὰς δὲ κακὰς ἐν μέσῳ τάττων τῶν

tesque a peditibus distinguit. Haec tam praeclara, si Diis placet, nostri temporis imperatores, medici, aurigae, risu exciperent: at cum de amore agit, nihil est, quod non ordine describat, effectus, aetatem idoneam, species, affectiones, tum honestas, tum turpes, amorem castum, amorem impudicum, amorem probum, amorem libidinosum, amorem furiosum, amorem sedatum; ut in ejusmodi non amplius antiquitatem redoleat, sed artifex sit singularis,

Quales nunc homines.

Et ecce statim in principio operis amatores introducit duos, qui de captiva una inter se certant, quorum alter audax est et furiosus; alter lenior quidem, hujus tamen perturbationis haud immunis: alter ex oculis flammam jacet, omnibusque maledicit, et minatur ordine; alter tacite recedit, humi lacrymans procumbit, et anxius oberrat, discessurum denique se ait, cum maneat. Alia est impudici amoris imago; quam in Paride habes, qui praelio se subducit, thalamum intrat, et ubique moecho est similis. Invenies et castum amorem, qui utrinque mutuo respondet, quem in Hectore habes et Andromache; quae viro suo et amatori Hectori patris fratrisque, et si quae praeterea amicissima sunt, tribuit nomina; hic vicissim ne de matre quidem sua se tam sollicitum esse ait, quam de illa. Habes et venereum in concubitu Junonis et Jovis; et libidinosum in procis; illecebrosus in Calypsone; veneficus in Circe: virilem in Patroclo, qui labore mutuo accenditur, et ad mortem usque constans manet; quorum uterque juvenis, uterque pulcher, uterque castus est; alter instruit, alter instruitur; alter dolet, solatur alter; alter canit, auscultat alter. Affectum amatorium et hoc exprimit, quod cum pugnae potestatem sibi optet Patroclus, lachrymetur tanquam non impetraturus hoc ab amante; qui tamen et veniam illi concedit et arma sua, sed et cunctante eo metuit, et jam mortuo mori quoque optat, iramque suam deponit: amatoriae sunt et nocturnae visiones, et somnia, et lachrymae illae, donum postremo ultimum, quod sepulchro impendit, capillus. Haec sunt amatoria Homeri.

DISSERTATIO XXIV. 295

ἀγαθῶν, καὶ τὰς ἱππεῖς διακρίνων τῶν πεζῶν. Ἡ γὰρ ἂν γέ-
λωλα ὄφλοι τὰ σοφὰ ταῦτα τοῖς νῦν τακτικοῖς, καὶ ἰατροῖς,
καὶ ἡνιόχοις· τὰ δὲ τῷ ἔρωτος πάντα ἐξῆς δίδεισι, καὶ ἔρῳα, καὶ
ἡλικίας, καὶ εἶδη, καὶ πάθη, τὰ καλὰ, τὰ αἰσχερά, τὸν σώ-
φρονα ἔρωτα, τὸν ἀκόλαστον, τὸν δίκαιον, τὸν ὑβριστὴν, τὸν ἐπι-
μανῆ, τὸν πρῶτον· καὶ ἔστιν τοῖς τοιούτοις ἑκὲτι ἀρχαῖος, ἀλλὰ
τεχνίτης δεινός,

Οἷοι νῦν βροτοὶ εἰσιν.

Αὐτίκα ἐν πρώτῳ λόγῳ ἐπὶ αἰχμαλώτῳ ἔρασαι δύο, ὁ μὲν
θρασὺς καὶ ἐπιμανής, ὁ δὲ ἡμέρος καὶ ἐμπαθής· ὁ μὲν ἀποφλο-
γῆται τὰ ὄμματα, καὶ λοιδορεῖται πᾶσι, καὶ ἀπειλεῖ· ὁ δὲ ἀνα-
χωρεῖ ἐφ' ἡσυχίας, καὶ δακρύει κείμενος, καὶ ἀλύει, καὶ ἀπελεύ-
σεσθαι φησὶ, καὶ ἔκ ἀπεισιν. Ἄλλη εἰκὼν ἀκολάστου ἔρωτος· τοι-
ῦτος αὐτῷ Ἀλέξανδρος, οἷος ἐκ μάχης ἐπανιέναι εἰς τὸν θά-
λαμον, καὶ αἰεὶ μοιχῶ εἰσικέναι. Ἔστιν αὐτῷ καὶ δίκαιος ἔρως παρ'
ἀμφοῖν ἴσος, οἷον τῆς Ἀνδρομάχης καὶ τῷ Ἑκτόρῳ· ἡ μὲν
πατέρα καὶ ἀδελφὸν καλεῖ τὸν ἄνδρα καὶ ἔραστὴν, καὶ πάντα δὴ
τὰ φίλῳ ὀνόματα· ὁ δὲ ἔτε μητρὸς τοσούτῳ αὐτῷ μέλειν,
ὅσον ἐκείνης, λέγει. Ἐδείξε καὶ τὸν χαμεύνην ἔρωτα ἐπὶ τῆς
Ἥρας καὶ τῷ Διὶ· καὶ τὸν ὑβριστὴν ἐπὶ τῶν μνηστήρων· καὶ τὸν
γόητα ἐπὶ τῆς Καλυψτοῦ· καὶ τὸν φαρμακέα ἐπὶ τῆς Κίρκης· καὶ
τὸν ἀνδρείον ἐπὶ τῷ Πατρόκλῳ, τὸν πόνῳ κλητὸν, καὶ χροῶν, καὶ
μέχει θανάτῳ προσερχόμενον, νέων καὶ καλῶν ἀμφοτέρων, καὶ σω-
φρόνων, τῷ μὲν παιδεύοντι, τῷ δὲ παιδευομένῳ, ὁ μὲν ἀχθεῖται,
ὁ δὲ παραμυθεῖται, ὁ μὲν ἄδει, ὁ δὲ ἀκροᾷται. Ἐρωτικὸν δὲ
καὶ τὸ τυχεῖν ἐθέλοντα ἐξουσίας πρὸς μάχην, δακρύσαι ὡς ἔκ
ἀνεξομένῳ τῷ ἔραστῃ· ὁ δὲ ἐφίησι, καὶ τοῖς αὐτῷ ὅπλοις κοσμεῖ,
καὶ βραδύνοντος περιδεῶς ἔχει, καὶ ἀποθανόντος ἀποθανεῖν ἔρῳα,
καὶ τὴν ὀργὴν κατατίθεσθαι· ἐρωτικὰ δὲ καὶ τὰ ἐνύπνια, καὶ τὰ
ὀνείρατα, καὶ τὰ δάκρυα, καὶ τὸ τελευταῖον δῶρον ἤδη θάπτομένῳ
ἡ κόμη. Ταῦτα μὲν τὰ Ὅμηρος ἐρωτικά.

§. Ἡσιόδω

9. Jam apud Hesiodum quid aliud Musae canunt, quam virorum mulierumque amores, amores fluviorum, plantarum, ac regum? Nam Archilochi amorem, quod sit impudicus, facile praetereo. Sapphus vero (si quidem antiquiora cum recentioribus conferre fas est) quid est aliud, quam amatoria ars Socratis? Videntur enim mihi idem spectare uterque; hic cum virorum, illa cum mulierum celebrat amorem. Uterque plurimos se amare fatetur, et ab omnibus formosis facillime capi: quod enim Alcibiades illi, et Charmides, et Phaedrus; hoc Sapphoni Lesbiae Gyrinna, Atthis, et Anaetoria: et quod Socrati aemuli illi Prodicus, Gorgias, Thrasymachus, et Protagoras; hoc Sapphoni, Gorgo, et Andromeda, interdum namque increpat illas, interdum arguit, tum ubique urbana illa Socratis elucet dissimulatio. *Ionem salvere jubeo*, ait Socrates; *Plurimum salvere Polyanaetis filium jubeo*, ait Sappho. Negat se Alcibiadem, quem diu ante amarat, priusquam e colloquiis suis fructum haurire posset, accedere voluisse Socrates; *Parva mihi puella videre, nec adhuc matura*, ait Sappho. Ille habitum alibi et discubitus sophistae perstringit; illa alibi canit, *Quaedam rustica tunica induta*. Amorem ait Diotima apud Socratem, non filium, sed pedisequum esse Veneris et famulum; Venus alibi apud Sapphonem in oda quadam ait, *Et tu, pulcherrime famule, amor*. Rursum Diotima ait, florere amorem, cum abundat, mori, cum eget; illa utrumque conjungit, cum *amorem dulceamarum* vocat, et *dona* ait *dare, sed molesta*. Socrates amorem *sophistam* vocat; Sappho *verborum architectum*. Phaedri amore, *tanquam Bacchico furore, concitari se* ait Socrates; illa vero, *Amor mihi mentem*, inquit, *impulit, venti instar, qui montanis incidit arboribus*. Socrates Xanthippen perstringit, cum mortem ejus dolet; illa filiae suae scribit, *Nefas in poetica domo luctum esse, neque id nobis sit dignum*. Sed et Teii sophistae ars ejusdem indolis, ejusdemque modi est, nam et formosos omnes amat, et laudat omnes: nihil enim fere edae illius canunt, quam Smerdiae capillum, et Cleobuli oculos,

DISSERTATIO XXIV. 297

9. Ἡσιόδῳ δὲ αἰεῖδουσιν αἱ Μῆσαι τί ἄλλο, ἢ γυναικῶν ἔρωτας
 καὶ ἀνδρῶν, καὶ ποταμῶν ἔρωτας καὶ βασιλέων καὶ φυτῶν; Τὸν δὲ
 Ἀρχιλόχῃς ἔρωτα (ὕβρις γὰρ) χαίρειν ἔω. Ὁ δὲ τῆς Λεσβίας
 (εἰ τοι χρηὴ πρεσβύτερα τοῖς νέοις εἰκάσαι) τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ
 ἢ Σωκράτης τέχνη ἐρωτική; Δοκῶσι γάρ μοι τὴν καλὰ ταῦτό
 ἐκάτερος φιλίαν, ἢ μὲν γυναικῶν, ὁ δὲ ἀρρένων, ἐπιηδεῦσαι. Καὶ
 γὰρ πολλῶν ἔρῃν ἔλεγον, καὶ ὑπὸ πάντων ἀλίσκεσθαι τῶν καλῶν.
 ὅ, τι γὰρ ἐκείνῳ Ἀλκιβιάδης, καὶ Χαρμίδης, καὶ Φαῖδρος, τῆτο τῇ
 Λεσβίᾳ Γύρηνᾳ, καὶ Ἀθίς, καὶ Ἀνακτορία· καὶ ὅ, τι περ Σωκρά-
 τει οἱ ἀνῆιτεχνοί, Πρόδικος, καὶ Γοργίας, καὶ Θρασύμαχος, καὶ
 Πρωταγόρας, τῆτο τῇ Σαπφῶι Γοργῶ καὶ Ἀνδρομέδα, νῦν μὲν
 ἐπιμιᾷ ταύταις, νῦν δὲ ἐλέγχει, καὶ εἰρωνεύεται αὐτὰ ἐκεῖνα τὰ
 Σωκράτης. Τὸν Ἰωνα χαίρειν, φησὶν ὁ Σωκράτης· Πολλὰ μοι
 τὰν Πολυανάκτιδα παῖδα χαίρειν, Σαπφῶ λέγει. Οὐ προσιέναι
 φησὶν ὁ Σωκράτης Ἀλκιβιάδῃ, ἐκ πολλῶν ἔρῶν, πρὶν ἡγήσατο
 ἱκανὸν εἶναι πρὸς λόγους· Σμικρὰ μοι παῖς ἔτι φαίνεο καὶ χαρί-
 εσσα, Σαπφῶ λέγει. Κωμῶδῃ σχῆμά περ καὶ καλὰ κλισιν σοφιστῶν.
 καὶ αὐτῇ, Τίς δ' ἀγροῖωτιν ἐπεμμένα σολήν. Τὸν Ἐρωτα φησὶν
 ἢ Διοτίμα τῷ Σωκράτει, ὃ παῖδα, ἀλλ' ἀκόλαστον τῆς Ἀφρο-
 δίτης καὶ Θεράπωντα εἶναι· λέγει περ καὶ Σαπφῶι ἢ Ἀφροδίτῃ
 ἐν ᾄσματι, Σὺ τε καλὸς Θεράπων Ἐρως. Ἡ Διοτίμα λέγει,
 ὅτι θάλλει μὲν ἔρως εὐπορῶν, ἀποθνήσκει δὲ ἀπορῶν· τῆτο
 ἐκείνη ξυλλαβῆσα εἶπε, γλυκύπικρον καὶ ἀλγεσιδωρον. Τὸν ἔρω-
 τα Σωκράτης σοφιστὴν λέγει· Σαπφῶ, μυθοπλόκον. Ἐκβαλ-
 χεύεται ἐπὶ Φαίδρῳ ὑπὸ τῷ ἔρωτος· τῇ δὲ ὁ ἔρως ἐτίναξε τὰς
 φρένας, Ὡς ἄνεμος κατ' ὄρος δρυσὶν ἐμπεσών. Μέμφεται τῇ
 Ξανθίππῃ ὀδυρομένη, ὅτι ἀπέθνησκειν· ἢ δὲ τῇ θυγατρὶ· Οὐ
 γὰρ θέμις ἐν μεσοπόλιν οἰκίᾳ θρῆνον εἶναι, ἐκ ἁμμι πρέποι
 τάδε. Ἡ δὲ τῷ Τῆτι σοφιστῇ τέχνη τῷ αὐτῷ ἥθεος καὶ τρόπος,
 καὶ γὰρ πάντων ἔρῃ τῶν καλῶν, καὶ ἐπαινεῖ πάντας· μετὰ δὲ
 αὐτῷ τὰ ᾄσματα τῆς Σμέρδιος κόρης, καὶ τῶν Κλεοβόλου ὀφθαλ-

et florem Bathylli. Sed et in illis castitatem vide: *Lubet deliciari tecum*, inquit, *mire enim venustulus es*; et rursus, *Pulchrum in amore est, quod justum est*. Sed et alibi artem suam detexit: *Me*, inquit, *pueri verborum meorum causa diligant*; *venusta enim iis tribuo, venusta possum dicere*. Idem de Socrate Alcibiades dicebat, cum venustatem ejus cum Olympi Marsyaeque tibiis et cantu confert. Quis, o Dii, amorem talem reprehendere possit praeter Timarchum?

DISSERT. XXV.

De eodem amore.

RESUMAMUS iterum eandem de amore disputationem, tanquam magni itineris principium, interposita quiete, donec ad finem perveniamus; quod ut fieri possit, duces viae nobis assumamus, facundiae praesidem Mercurium, Suadam, Gratias, ipsumque Amorem. Nec enim parvum est certamen, aut de re levi institutum: quandoquidem usitatam orationis viam, quae de amore agere solet, praecipitium comitatur profundissimum; ut alterum necesse sit, vel ut recte ames, tutoque viam hanc absolvas; aut ut de via deflectens secus ames, et in praeceps feraris. Quod cum timeret noster Socrates, videretque morbum hunc cum in aliis Graeciae partibus, tum praecipue Athenis dominari, plenaque esse omnia amatoribus qui deciperent, adolescentibus qui deciperentur, miseratus est in utrisque miserum hunc affectum; cumque rem tam impudicam lege vindicare non posset (neque enim Lycurgus erat, aut Solon, aut Cleodsthene, aut alius aliquis eorum e numero, qui apud Graecos imperarunt) neque vi eos ad officium cogere posset (hoc enim vel Herculis fuisset, vel Thesei, aut si quis alius robustus fuit morum castigator) neque rationibus persuadere (quia nihil est, quod difficilius persuaderi potest, quam libido, praesertim si furiis quibusdam agitata quam proxime ad furorem

DISSERTATIO XXV. 299

μῶν, ἢ τῆς Βαθύλλης ὥρας. Ἀλλὰ καὶ τέτοις τὴν σωφροσύνην ὄρα· Ἐραμαί τοι συνηῶν, χαρίεν γὰρ ἔχεις ἦθος· ἢ αὖθις, καλὸν εἶναι τῷ ἔρωϊ τὰ δίκαια, φησί. Ἦδη δέ πε καὶ τὴν τέχνην ἀπεκαλύψατο· Ἐμὲ γὰρ λόγων εἵνεκα παῖδες ἂν φιλοῖεν· χαρίεντα μὲν γὰρ διδῶ, χαρίεντα δ' οἶδα λέξαι. Τῆτο γὰρ περὶ Σωκράτους Ἀλκιβιάδης ἔλεγεν, εἰκάζων αὐτῷ τὴν χάριν τοῖς Ὀλύμπῃ καὶ Μαρσύῃ αὐλήμασι. Τίς ἂν, ὦ θεοί, μέμψαίτο ἔρασην τοῖσιν πλὴν Τιμάρχῃ;

ΛΟΓΟΣ ΚΕ΄.

Ἔτι περὶ ἔρωτος.

Α Ναλαβόντες αὖθις αὖ τῆς περὶ ἔρωτος λόγου, ὥσπερ ἀρχὴν μακρᾶς ὁδῆς, μετ' ἀνάπαυλαν βαδίζωμεν ἐπὶ τὸ τέλος, ἡγεμόνας παρακαλέσαντες τῆς ὁδῆς Ἑρμῆν τὸν λόγιον, ἢ Πειθῶ, ἢ Χάριτας, ἢ τὸν Ἑρῶτα αὐτόν. Οὐ γὰρ τοι σμικρὸν, εἰδ' ὑπὲρ τῶν τυχόντων, τὸ κινδύνευμα· παραθεῖ μὲν γὰρ τῇ λεωφόρῳ τῆς περὶ ἔρωτος λόγου κρημνὸς βαθύς, ἢ χρηθυσὶν θάτερον, ἢ καλῶς ἐρῶντας ἰέναι ἀσφαλῶς, ἢ ἐκτραπομένης τῆς ὁδῆς κακῶς ἐρᾶν ἢ ἐνεχθῆναι κατὰ τῆς κρημνῆς. Τῆτό τοι δείσας ἢ Σωκράτης ἐκεῖνος, εὖρων τὸ πάθος ἐνακμάζον τῇ τε ἄλλῃ Ἑλλάδι, ἢ πολὺ μάλισα ταῖς Ἀθήναις, καὶ μετὰ πάντα ἀδίκων ἐρασῶν καὶ μειρακίων ἐξηπατημένων, οἰκτιρᾶς τῆς πάθος ἑκατέραν τὴν ἀγέλην, καὶ μήτε παῦσαι δυνάμενος τὴν ὕβριν νόμῳ (εἰ γὰρ ἦν Λυκῆρος, εἰδὲ Σόλων, εἰδὲ Κλεισθένης, εἰδὲ τις ἄλλος τῶν διὰ δύναμιν ἀρχικὴν πισευομένων ἐν τοῖς Ἕλλησι) μήτε δι' ἐξουσίας βιάσασθαι πρὸς τὰ κρείττω (Ἡρακλῆς γὰρ αὐτοῖς πρὸς τῆτο ἔδει, ἢ Θησέως, ἢ τινος ἄλλου σωφρονιστῆς ἰσχυροῦ) μήτε πείσαι λόγῳ (ἀπειθὲς γὰρ χρημα ἐπιθυμία προσλαβῆσα οἷσρον, καὶ προσεληθῆσα ἐγγύτατα μανίᾳ)

ἔτω

furorē accedat) negligendos sibi neque hos neque illos putavit, aut de salute eorum desperandum esse; excogitavit ergo artem ejusmodi, qua eorum animos duceret.

2. Quam ut commode ostendere possim, Aesopico more fabellam proponam. Pastor quidam et lanio simul incedebant: inter eundem evenit, ut agnum pinguissimum seorsim a grege suo viderent aberrare: accurrit uterque. Agnus ergo, ut sciret, cui se committeret (nam tum temporis humano more bruta loquebantur) quis uterque eorum esset, exquirat. Ubi, quod res erat, cognovit, artemque utriusque satis percepit, pastori se tradit: lanioni contra, Tu, inquit, carnifex es, gregisque nostri crudelis mactator; huic vero gens non invisa sumus. Confer, si placet, ex praescripto huius fabulae amatores illos cum multis lanionibus; Socratem cum pastore uno; adolescentulos Atticos cum pecoribus, quae a grege suo aberrant; nam et hi eodem more inter se loquuntur, revera tamen, neque pro fabularum licentia. Quid ergo facturus est, cum carnifices hos formae insidiari adolescentulorum videbit hic pastor, magnoque impetu accurrere? permittet hoc, tacitusque adstabit? ita ipsis crudelior tortoribus esset. Imo curret, ut illi; insequetur eodem modo, sed alio fine. Et tamen imperitus aliquis, qui artem, quam uterque proficitur, ignorat, aut qui causam currendi nescit, currere utrumque in perniciem putabit agni, donec finem videbit; tum enim cursum laudabit, imitari conabitur diligentiam, mirabitur hunc venatorem, beatam iudicabit ipsam praedam. Quare amare se profitebatur Socrates, et amare quidem omnes; currebat etiam cum aliis, sequebatur formosos, rivales suos praevertebat, omnesque carnificum praecidebat conatus. Nam et laboris erat patientior, et amoris peritior, et ad capiendum dexterior: nec sine causa. Aliis enim amor libidinis nomen erat, quod in mediis sine certa sede errat voluptatibus, cuius fons et origo est flos corporis, qui oculos intrat, ex oculis in animam dilabatur;

prima

DISSERTATIO XXV. 301

ἔτω δὴ ὁ Σωκράτης τὸ μὲν ὑπεριδεῖν παντάπασι τῶν νεανίσκων καὶ τῶν μειρακίων ἐκ ἡνέσχετο, ἔδὲ πρὸς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἐξεκαμεν, ἐξεῦρε δὲ μηχανὴν ἐκασίῃ ἀγωγῇ τοιάνδε τινά.

β'. Φράσω δὲ αὐτὴν κατὰ τῆς τῆ Φρυγὸς λόγους μῦθον πλάττων. Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγειρος ἐβάδιζον ἀμφω κοινὴν ὁδόν· ἰδόντες δὲ ἐκ ποίμνης ἄρνα εὐτραφῆ πλανώμενον, ἀπολειφθέντα τῶν συννόμων, ὥσαντο ἐπ' αὐτὸν ἀμφω. Ἦν ἄρα τότε ὁμόφωνα καὶ τὰ θηρία τοῖς ἀνθρώποις. Ἐρωτᾷ ὁ ἄμνος, τίς ὦν ἐκάτερος ἐθέλει αὐτὸν μελαχειρίσασθαι καὶ ἄγειν. Ὡς δὲ ἐπύθετο τᾷ ἀληθεῖ αὐτὰ καὶ τὴν ἀμφοῖν τέχνην, φέρων ἑαυτὸν ἐπιρρέπει τῷ ποιμένι· λέγων πρὸς τὸν μάγειρον, Σὺ μὲν γὰρ δημῖός τις εἶ καὶ μισαιφόνος τῆς ἀρνῶν ποίμνης, τῷ δὲ ἐξαρκέσει ἂν καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθη. Εἰκάζε, εἰ βάλει, κατὰ τὸν μῦθον, τῆς μὲν ἐραστὰς ἐκείνους μαγείροις πολλοῖς, τὸν δὲ Σωκράτην ποιμένι ἐνὶ, τὰ δὲ μειράκια τὰ Ἀττικὰ θρέμμασι πλανωμένοις, ὁμοφώνοις ἀληθῶς, καὶ κατὰ τὴν ἐν τοῖς μύθοις ἐξέσταν. Τί ἂν ἔνδρασαι ὁ ποιμὴν ἔτος ὁρῶν τῆς δημίας τῆς τῶν μειρακίων ὥρας ἐφιεμένους, καὶ δρόμῳ ἐπ' αὐτὴν ὠθεμένους; ἄρα ἀνέξει, καὶ τὴν ἡσυχίαν ἄγων σήσει; ἔτω μὲν εἴη ἂν μισαιφονώτερος αὐτῶν τῶν δημίων. Οὐκὲν θεύσει, καὶ κοινωνήσῃ τῆ δρόμῳ, καὶ διώξῃ σὺν αὐτοῖς, ἐκ ἐπὶ τῇ ἴσῃ. Καὶ τίς ἰδὼν τῶν ἀπείρων τῆς τέχνης καὶ τῆς αἰτίας τῆ δρόμῳ, αὐτὸ ἐκείνο οἰήσῃ, ἐπ' ὀλέθρῳ καὶ τῷ τὸν θεῖν· ἐὰν δὲ ἀναμείνῃ τὸ τέλος, ἐπαινέσει τὸν δρόμον, καὶ μιμήσῃ τὴν σπευδὴν, καὶ θαυμάσει τὸν θηρευτὴν, καὶ μακαρίσει τὴν ἄγρην. Διὰ τῆτο καὶ ὁ Σωκράτης ἐρᾷν ἔλεγε, καὶ πάντων ἐρᾷν, καὶ ἐκοινώνει τῆ δρόμῳ, καὶ ἐδίωκε τῆς καλῆς, καὶ τῆς συνεραστὰς ἔφθανε, καὶ τῆς δημίας ὑπελέμενετο. Καὶ γὰρ ἦν αὐτῶν καὶ πονεῖν ἱκανώτερος, καὶ ἐρᾷν δεινότερος, καὶ λαμβάνειν εὐστοχώτερος· καὶ πάνυ εἰκότως. Τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ὁ ἔρως ἦν ὄνομα ἐπιθυμίας ἐν ἡδοναῖς πλανώμενον, ἀρχὴ δὲ αὐτῆς ἄνθος σώματος ἐρχόμενον εἰς ὀφθαλμούς, καὶ δι' αὐτῶν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ῥέον,

prima enim via, qua pulchritudo sese insinuat, sunt oculi: at vero amor Socratis diligentia studioque consequendi similis erat reliquis, libidine differebat; si voluptatem spectes, temperantior; si virtutem, solertior; cujus fons et origo erat pulchritudo animi, quae e corpore elucebat. Ut si pulchrum cogites fluvium, qui pratulum irrigat; flores enim quamvis pulchri sint, qui sub aqua sunt, pulchriores tamen aquae causa videntur: idem potest flos animae pulchro innatus corpori; illustratur ab eo, elucet, splendorem suum transfundit. Ut nihil aliud sit pulchritudo corporis, quam futurae flos virtutis, et majoris quasi pulchritudinis praeludium. Sicut enim solis exortum fulgor quidam in summitate montium praecedit, quo vehementer delectantur oculi, quia aliud expectant; ita animae splendorem splendor aliquis in extremis corporis partibus praecedit, quo plurimum delectantur philosophi, quia aliud mox venturum vident.

3. Nam si Theſſalus equi pullum, Aegyptius vitulum, Spartiata catulum amat; cur qui hominem amat, qui hoc animal deperit, ab Aegyptio agricola, aut equite Theſſalo, aut venatore Laconico superabitur? Longe enim alia illorum cultura est, quae ad laborem tantum animalia illa praeparat, quibus postea utatur: cum amator hominis, qui adolescentem colit, nihil aliud, quam communionem virtutis habeat propositam; quod ut fieri possit, eligit ex omnibus maxime idoneos; idonei maxime ad virtutem consequendam sunt, qui maxime sunt pulchri. Jam pulchritudo cum sit eadem, alia tamen videtur oculis improbis, alia legitimis amatoribus: sicut ensis cum idem sit, alius tamen videtur viro forti, alius carnifici: sicut Penelopen aliter Ulyſſes videt, aliter Eurymachus: sicut solem aliter videt Pythagoras, aliter Anaxagoras; Pythagoras ut Deum, Anaxagoras ut lapidem: sicut virtutem aliter sequitur Socrates, aliter Epicurus; Socrates enim beatitudinem amat, voluptatem Epicurus. Eodem modo pulchrum corpus ali-

ter

ρέον, ὁδοὶ γὰρ κάλλεος οἱ ὀφθαλμοί· τῷ δὲ Σωκράτει ὁ ἔρως ἦν καλὰ μὲν τὴν σπασθὴν τοῖς ἄλλοις ὁμοίος, καλὰ δὲ τὴν ἐπιθυμίαν διαφέρων, καλὰ δὲ τὴν ἡδονὴν σωφρονέστερος, καλὰ δὲ τὴν ἀρετὴν εὐστοχώτερος, ἀρχὴ δὲ αὐτῆς ψυχῆς ἄνθος ἐν σώματι διαφαινόμενον. Οἷον εἰ ξυνείης ποταμὸς κάλλος λειμῶνι ἐπιρρέον, καλὰ μὲν τὰ ὑπ' αὐτῷ ἄνθη, λαμπρυνόμενα δὲ ὑπὸ τῆς ὕδατος πρὸς τὴν ὄψιν· τῆτο δύναται καὶ ψυχῆς ἄνθος ἐμπεφυτευμένον σώματι καλῶ, ἐκλαμπρύνεται ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἐκλάμπει, καὶ διαφαίνεται. Καὶ ἔσι σωμάτων ὥρα ἔδεν ἄλλο, ἢ μελλέσης ἀρετῆς ἄνθος, καὶ οἶονεῖ προοίμιον κάλλεος ὠραιότερον. Ὡσπερ γὰρ τῆς Ἥλιος προανίσχει τις αὐγὴ ὑπὲρ ἄκρων ὄρεων, ἀγαπητὸν ὀφθαλμοῖς θέαμα διὰ τὴν προσδοκίαν τῆς μελλοντοῦς· ἔτω καὶ τῆς λαμπρᾶς ψυχῆς προανίσχει τις ὥρα ὑπὲρ ἄκρων τῶν σωμάτων, ἀγαπητὸν φιλοσόφοις θέαμα διὰ τὴν προσδοκίαν τῆς μελλοντοῦς.

γ. Ἀλλὰ Θετταλὸς μὲν ἀγαπήσει πωλίον, καὶ Αἰγύπτιος πόρτιν, καὶ Σπαρτιάτης σκύλακα· φιλάνθρωπος δ' ἀνὴρ καὶ φιλοθρέμμων τῆς ζωῆς τέττις, καὶ καλὰ γεωργὸν Αἰγύπτιον, ἔδὲ καλὰ ἱππικὸν Θετταλὸν, ἔδὲ κατὰ κυνηγέτην Λακωνικόν. Τέτοις μὲν γὰρ ἡ θεραπεία, προοίμιόν γε τοῖς ζώοις πονῆσα· ὁ δὲ ἔραστὴς ὁ φιλάνθρωπος θεραπεύει τὰ παιδικὰ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς ἀρετῆς, θεραπεύει δὲ ἐπιλεξάμενος τὰ ἐπιτηδειότατα, ἐπιτήδεια δὲ εἰς προσδοκίαν ἀρετῆς τὰ κάλλιστα. Τὸ δὲ κάλλος τὸ αὐτὸ ὄν, ἁλλοιότερον μὲν φαίνεται μοχθηροῖς ὀφθαλμοῖς, ἁλλοιότερον δὲ ἔρασταῖς νομίμοις· καὶ γὰρ τὸ ξίφος τὸ αὐτὸ ὄν, ἁλλοιότερον μὲν φαίνεται τῷ ἀριστεῖ, ἁλλοιότερον δὲ τῷ δημίῳ· καὶ τὴν Πηνελόπην ἁλλοίως μὲν Ὀδυσσεὺς ὄρεᾷ, ἁλλοίως δὲ ὁ Εὐρύμαχος· καὶ τὸν ἥλιον ἁλλως μὲν ὄρεᾷ Πυθαγόρας, ἁλλως δὲ Ἀναξαγόρας, Πυθαγόρας μὲν ὡς θεόν, Ἀναξαγόρας δὲ ὡς λίθον· καὶ τὴν ἀρετὴν ἁλλως μὲν διώκει Σωκράτης, ἁλλως δὲ Ἐπίκερος, Σωκράτης μὲν ὡς εὐδαιμονίας ἔραστὴς, Ἐπίκερος δὲ ἡδονῆς. Οὕτω καὶ καλὸν σῶμα ἁλλως μὲν διώκει Σωκράτης, ἁλλως δὲ Κλεισθένης·

ter sequitur Socrates, aliter Clisthenes; Socrates enim ut virtutis, ut voluptatis amator Clisthenes.

4. Cum ergo audies amare philosophum, audies amare hominem improbum; cave utrumque eodem dicas nomine. Quia alter in libidinem fertur, alter pulchritudinem amat; alter invitus aeger est, alter amat libenter; alter bona illius spectat, quem amat; alter cum pernicie amat utriusque; illius amoris virtus, huius opus est voluptas; illius amoris finis est amicitia, huius simulas; ille amor gratuitus, hic mercenarius est; ille encomio, hic vituperio dignus est; ille Graecus, hic barbarus est; ille virilis, hic effoeminatus est; ille stat, hic volat, nec unquam diuturnus est. Qui illo amore captus est, Deo carus, carus legi, plenus pudoris, plenus libertatis est; ille etiam interdum amasium complectitur, et se oblectat, cum eo in gymnasio luctatur, in stadio currit, in venatione laboris comitem, in bello virtutis socium se praebet; si felix sit, felicitatis consors est; si moriendum est, una moritur; denique ad congressum nec nocte opus habet, nec solitudine. Alter contra Diis inimicus, libenter enim peccat; inimicus legis, legem enim transgreditur; diffidens, expes, impudens, solitudinem, noctem, loca tenebrosa captat; nunquam luce palam cum amasio versari audet, solem fugit, noctem sequitur et caliginem,

Quam non pastor amat,

sed fur diligit. Alter enim pastori, alter furi similis est, amat enim latebras: malum namque, quod agit, non nescit; et cum non nesciat, tamen a voluptate trahitur. Sic ad fructiferas arbores caute accedit agricola; fur violenter carpit, laeditque plantas, ac frangit.

5. Si pulchri corporis florem fructumque videas, cave polluas, cave temeres, cave florem tangas: lauda potius, ut viator plantam solet:

Sic

DISSERTATIO XXV. 305

Κλεισθένης· Σωκράτης μὲν ὡς ἀρετῆς ἐραστῆς, Κλεισθένης δὲ ὡς ἡδονῆς.

δ'. Ὅποταν τοίνυν ἀκῆσης ἐρῶντα μὲν τὸν φιλόσοφον, ἐρῶντα δὲ καὶ τὸν μοχθηρὸν ἄνδρα, μὴ προσείπῃς τὸ γινόμενον ὀνόματι ἐνί. Ὁ μὲν ἐφ' ἡδονὴν οἶσεῖ, ὁ δὲ κάλλους ἐρᾷ· ὁ μὲν ἄκων νοσεῖ, ὁ δὲ ἐκὼν ἐρᾷ· ὁ μὲν ἐπ' ἀγαθῷ ἐρᾷ τὰ ἐρωμένα, ὁ δὲ ἐπ' ὀλέθρῳ ἀμφοῖν· ἐκείνα τὰ ἐρωτος ἀρετὴ ἐρῶν, τὰ δὲ τὰ ἐρωτος ἐρῶν ὕβρις· ἐκείνα τὰ ἐρωτος φιλία τέλος, τὰ δὲ τὰ ἐρωτος ἐχθρα τέλος· ἀμισθος ὁ ἐρῶς ἐκείνος, μισθοφόρος ὁ ἐρῶς ὕτος· ἐκείνος ὁ ἐρῶς ἐπαινετός, ἐπονείδιστος ὕτος· ἐκείνος Ἑλληνικός, βαρβαρικός ὕτος· ἐκείνος ἄρρην, ἀπαλὸς ὕτος· ἐκείνος ἐσὼς, πτηνὸς ὕτος, ἀβέβαιος. Ἐκείνον τὸν ἐρῶτα ἐρῶν ἀνὴρ, φίλος Θεῷ, φίλος νόμῳ, μετὰ αἰδῶς, μετὰ παρρησίας· ἐκείνος καὶ μετ' ἡμέραν τὸν ἐρῶμενον περιέπει καὶ ἀγάλλεται τῷ ἐρῶτι, καὶ ἐν γυμνασίῳ συμπλέκεται, καὶ ἐν δρόμῳ συνθεῖ, καὶ ἐν θήρᾳ συκυνηγεῖται, καὶ ἐν πολέμῳ συναρισεύει, καὶ ἐν εὐτυχίαις συνεὐτυχεῖ, καὶ ἀποθανόντι συναποθνήσκει· καὶ ἔδεν αὐτῷ δεῖ πρὸς τὴν συνουσίαν ὃ νυκτὸς, ὃ ἐρημίας. Ὁ δὲ ἕτερος ἐραστῆς Θεοῖς μὲν ἐχθρὸς, πλημμελὴς γάρ· ἐχθρὸς δὲ καὶ νόμῳ, παράνομος γάρ· ἀδαρσῆς, δύσελπις, αἰδῶς ἄπορος, ἐρημία φίλος, καὶ νυκτὶ, καὶ φωλεῖς· μηδαμῶς ἂν ἐθέλων ὀφθῆναι συνδιημερεύων τοῖς παιδικοῖς, φεύγων ἥλιον, διώκων νύκτα καὶ ὁμίχλην,

Ποιμέσιν ἔτι φίλην,

κλέπει δὲ τ' ἀγαθήν. Ὁ μὲν ποιμένι ἔοικεν, ὁ δὲ κλέπει ἔοικεν, καὶ λανθάνειν εὐχεταί· οἶδε γὰρ τὸ κακόν, ὃ δρᾷ, ἀλλὰ εἰδὼς ὑφ' ἡδονῆς ἔλκεται. Καὶ γὰρ ἐν τοῖς εὐκάρποις φυτοῖς ὁ μὲν γεωργὸς τημελῶς πρόσσεισιν, ὁ δὲ κλέπτης ἐμπεσὼν δρέπει καὶ λυμαίνεται καὶ σπαράττει.

ε'. Καλὸν σῶμα ὀρεῖς ἀνθεῖν καὶ ἔλκαρπον, μὴ χράνῃς, μὴ μιάνῃς, μὴ προσάψῃ τὰ ἄνθρα· ἐπαίνεσον, ὡς ἰδοιπύρος φυτὸν ποτε·

*Sic propter Apollinis aram**Germen adhuc tenerae conspexi surgere palmae.*

Parce Apollinis Jovisque plantae, exspecta fructus, rectius amabis. Non admodum molestum hoc est; nec enim Socrates tantum hoc potuit, nec folius est philosophi. Scimus Spartiatam quendam, qui nec in Lyceo enutritus, nec in Academia institutus, nec in philosophia eruditus esset, occurrisse adolescentulo, quamvis barbaro, tamen formoso admodum, et qui in ipso aetatis flore esset; quem amavit quidem: quidni enim amaret? nunquam tamen ultra oculos et aspectum quicquam ejus delibavit. Ego pluris hanc Agefilai fortitudinem facio, quam quae in bello praeclare gessit Leonides: magis namque inexpugnabilis amor erat barbari illius; tum amoris tela magis penetrant, quam Cadusia, aut Medica. Quare Xerxes mortuum calcavit Leonidem, Pylasque ingressus est: at Agefilao cum ad oculos tantum usque processisset amor, in ipsis animi foribus haesit ac remansit; quod majoris virtutis est. Ego certe illi praemium trado. Ego hoc in rebus Agefilai magis laudo, quam cum Tissaphernem insequitur, Thebanos superat, flagra perfert: illa namque ad corporis educationem institutionemque pertinebant; haec contra vere exercitati animi, multisque flagris subacti, signa fuerunt.

Τοῖον Ἀπόλλωνος παρὰ βωμῶ
Φοῖνικος νέον ἔρνος ἀνερχόμενον ἐνόησα.

Φεῖσαι τῷ φυτῷ τῷ Ἀπόλλωνος ἢ τῷ Διὸς, ἀνάμεινον τῆς καρπῆς, ἢ ἐρασθήσῃ δίκαιότερον. Οὐ χαλεπὸν τὸ ἔργον· ὁ γὰρ Σωκράτης μόνον, ὁδὲ φιλοσόφος μόνον. Ἦδη ἢ Σπαρτιάτης ἀνὴρ ἢ ἐν Λυκείῳ τραφεὶς, ὁδὲ ἐν Ἀκαδημίᾳ γυμνασάμενος, ὁδὲ ἐν φιλοσοφίᾳ πεπαιδευμένος, ἐντυχὼν μειρακίῳ βαρβαρικῷ μὲν, ἀλλ' ἄκρως καλῷ ἢ ἀνθῆντι ἄρτι, ἡράσθη μὲν αὐτῷ· πῶς δ' ἢ ἐμελλεν· ἀλλ' ὁ περαιτέρω τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐπαινῶ τῆς ἀριστείας τὸν Ἀγησίλαον μᾶλλον, ἢ τὸν Λεωνίδην μαχίμων· ἀμαχώτερος γὰρ ὁ ἔρως ἦν τῷ βαρβάρῳ, ἢ τὰ τῷ ἔρωτος βλήματα τιτρώσκει μᾶλλον, ἢ τὰ Καδύσια, ἢ τὰ Μηδικά. Τοιγαρῶν ὁ Ξέρξης μὲν ἐπέβη Λεωνίδῃ κειμένῳ, ἢ παρῆλθεν ἔσω Πυλῶν· Ἀγησιλάῳ δὲ μέχει τῶν ὀφθαλμῶν προσελθὼν ὁ ἔρως, ἐνταῦθα ἔστη ἐπὶ θύραις τῆς ψυχῆς· μείζον τὸ ἔργον. Δίδωμι τὰ ἀριεῖα. Ταῦτα δρῶντα ἐπαινῶ τὸν Ἀγησίλαον μᾶλλον, ἢ Τισσαφέρην διώκοντα, ἢ Θηβαίων κρατῶντα, ἢ τὰς μάστιγας καρτερῶντα· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἦν τῆς τῶν σωμάτων τροφῆς ἢ παιδαγωγίας, ταῦτα δὲ ἔργα ψυχῆς τῷ ὄντι ἡσκημένης ἢ μασιγωμένης.

DISSERT. XXVI.

De eadem Socratis amatoria.

SMERDIES, natione Thrax, formae elegantissimae planeque regiae puer, dono a Graecis quibusdam regi Ionico, Polycrati nimirum Samio, donatus est. Quo munere in tantum rex delectatus est, ut puerum vehementer amaret; in quo rivalem habuit poetam Teïum, Anacreontem. Et a Polycrate quidem aurum argentumque dono accepit Smerdies, aliaque ejusmodi, quae puerum formosum a rege amatore accipere aequum est; ab Anacreonte contra carmina ac laudes, et quaecumque ab amatore poeta aequum est. Si quis jam utrumque amorem, regium dico poeticumque, inter se componere velit; utrum eorum divinum magis celestemque, utrum magis Venere dignum, magisque sanctum visum iri existimas? Ego illum magis arbitror, quem Musae Gratiaeque temperant, quam quem necessitas et metus. Alter enim homini captivo, aut infelici similis est mercenario; alter libero, et Graeco.

2. Quam esse causam arbitror, cur vix apud barbaros amor inveniri soleat. Ubi enim populus servit, rex imperat; ibi totum illud medium, quod auctoritate, quod dignitate, ac societatis lege inter se par est, penitus sublatum est. Nihil autem amoris magis inimicum est, quam metus et necessitas; est enim generosum quid amor ac ingenuum, ipsaque Sparta magis liberum. Solus enim omnium, quae hominibus adesse solent, cui pure ac sine labe ulla haerit, nec opes admiratur, nec reges metuit, nec regiam stupet, nec judicium horret, aut mortem vitat; non bellua ulla, non ignis, non praeceps locus, non mare, non ensis, non laqueus illi metum incutit: sed et invia penetrat, et periculosa superat; et quae alii metuunt, facile contemnit; et quae aliis difficilia videntur, facile efficit. Fluvios facile tranat, tempestate facile navigat, in montibus facile

ΛΟΓΟΣ κς'.

Ἔτι περὶ τῆς Σωκράτους ἐρωτικῆς.

Σμερδῆς Θεῶν ὑπὸ Ἑλλήνων ἄλλος, μενέαιον βασιλικόν, ὁφθῆναι γαῦρον, ἐκομίσθη δῶρον τυράννῳ Ἰωνι, Πολυκράτει τῷ Σαμίῳ. Ὁ δὲ ἦσθη τῷ δώρῳ, καὶ ἔρῳ Πολυκράτης Σμερδῆς, καὶ αὐτῷ συνερῶ ὁ Τήιος ποιητὴς Ἀνακρέων. Καὶ Σμερδῆς παρὰ μὲν Πολυκράτης ἔλαβε χρυσὸν καὶ ἄρῃον, καὶ ὅσα εἰκὸς ἦν μενέαιον καλὸν παρὰ τυράννῳ ἐρῶντος· παρὰ δὲ Ἀνακρέοντος ὠδὰς καὶ ἐπαίνας, καὶ ὅσα εἰκὸς ἦν παρὰ ποιητῆς ἔρας. Εἰ δὲ τις παραβάλλοι ἐρῶτα ἐρῶτι, τυραννικὸν ποιητικῷ· πότερος ἂν αὐτοῖν φανείη ἐνθεώτερος, καὶ ἐράνιος, καὶ ἄξιος Ἀφροδίτης ἐπονομάζεσθαι, καὶ ἔρῳ εἶναι θεῷ; Ἐγὼ μὲν οἶμαι κρατεῖν ἂν τὸν Μῆσαις καὶ Χάρισιν ἀνακεκραμένον μᾶλλον, ἢ τὸν ἀνάγκῃ καὶ δέει. Ὁ μὲν γὰρ αἰχμαλώτῳ ἔοικεν, ἢ μισθοφόρῳ, καὶ πάνυ τι εὐτυχεῖ· ὁ δὲ ἐλευθέρῳ, καὶ Ἑλληνι.

β'. Διόπερ μοι δοκεῖ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις πάνυ τι ἐπιχωριάσαι τὰ τῆς ἐρωτικῆς. Ὅπως γὰρ τὸ μὲν πλῆθος δελεάζει, τὸ δὲ ἄρχον δεσπόζει, τὸ διὰ μέσων ἐνθένδε ἐξήρηται, τὸ ἰσχυρόν τε καὶ ἰσότημον καὶ ζυγνόμενον. Ὁ δὲ ἔρως καὶ ἐνὶ ἕτῳ πολεμεῖ ὡς ἀνάγκη, καὶ ἔστι κρημνὸς γαῦρον, καὶ δεινῶς ἐλευθερόν, καὶ τῆς Σπάρτης αὐτῆς ἐλευθερώτερον. Μόνον γὰρ τοι τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔρως, ἐπειδὴν τῷ καθαρώς ζυγγένῃ, καὶ πλεονέκτητον τέθηπεν, καὶ τύραννον δέδιεν, καὶ βασιλεία ἐκπλήττειται, καὶ δικαστήριον φυλάττειται, καὶ φεύγει θάνατον· καὶ θηρίον αὐτῷ δεινόν, καὶ πῦρ, καὶ κρημνὸς, καὶ θάλαττα, καὶ ξίφος, καὶ βρόχος· ἀλλὰ καὶ τὰ ἄπορα αὐτῷ εὐπορώτατα, καὶ τὰ δεινὰ εὐμαχώτατα, καὶ τὰ φοβερά εὐπετέστατα, καὶ τὰ χαλεπὰ εὐκολώτατα. Ποταμοὶ πάντες περάσιμοι, χειμῶνες πλωϊμώτατοι, ὄρη εὐδρομώτατα.

facile currit; ubique praesenti est animo, omnia despicit, omnia in potestate habet. Res minime contemnenda est amor, quoties talis est. Ut arbitror, optaturum esse sapientem virum, ne unquam ab eo amor recedat; si quidem una cum illo libertatem, securitatem, animique firmitatem consecuturus sit.

3. Vereor tamen, ne in omnibus talis sit, sed potius res foeda, quae pulcherrimae habitum sibi vendicet, solaque similitudine se efferat; ut ipsam quidem consequatur imaginem, multum tamen absit a fine. Sicut agyrta imitatur medicum, fycophanta oratorem, sophista philosophum. Ita ubique invenies malum bono adhaerere, et ob similitudinem, quam habet, cum eo coalescere; cum tamen vel proposito distinctum sit, ut orator a fycophanta; vel fine, ut medicus ab agyrta; vel virtute, ut philosophus a sophista: pauci enim vel propositum, vel finem, vel virtutem intelligunt. Cum ergo duae artes ambiguae concurrunt, in quibus et similitudo quaedam et dissimilitudo concurrit, necesse est eas, qui secundum dissimilitudinem separare artes non possunt, ex eo quod simile est, conjungant.

4. Videamus ergo, an eodem modo de amore sit judicandum, nomen nimirum esse medium, quod virtutem inter improbitatemque consistit, ut tam ab hac, quam ab illa suaviter alliciat; utriusque formam, utriusque nomen, prout alteri earum adhaeret, sibi adsumat. Cum autem duae sint, ut Plato docet, partes animae, quarum altera ratio, altera affectus dicitur: necesse est amorem, si quidem sit vitium, affectum esse sine ratione; si virtus, e duobus alterum; ut vel ad rationem referatur, et ab affectu plane separetur; aut ad effectum referatur, qui rationi sit conjunctus. Quod si amor nihil est aliud, quam amicitiae quidam impetus atque appetitus, quo simile natura sua ad simile pertrahitur, ut cum simili misceatur simile, affectus erit, non ratio. Quare necesse erit, ut huic affectui praeficiatur ratio, ut virtus fiat, non morbus. Sicut in corporum nostrorum temperamentis fieri videmus, ubi sanitas nihil est, quam dispo-

DISSERTATIO XXVI. 311

μῶταλα· πανλαχῆ θαρσεῖ, πάντων ὑπερορᾷ, πάντων κραεῖ. Πολλὰ γε ἄξιον τὸ ἐρᾶν, τοιῦτον ὄν. Ἐγὼ μὲν οἶμαι ἢ εὐξασθαί τινα νῦν ἔχοντα μηδαμῶς ἀπαλλαγῆναι αὐτῷ, εἰ μέλλοι ὁμῶς ἐρῶν ἐλεύθερός τε εἶναι ἢ ἀδελφῆς ἢ ἀπλαιοῦ.

γ'. Δέδια δὲ, μὴ ἔ τοιῦτον ἢ πᾶσιν ἐξῆς, ἀλλὰ τις ὁμοιότης ἐπιτηδεύματος αἰσχυρῶς ὑποδῦσα ἔργον καλὸν, τῇ πρὸς αὐτὸ εἰκασία καλλωπιζομένη τυγχάνη μὲν τῆς φαντασίας ὁμοίας, τῷ δὲ τέλει ἀσοχῇ. Μιμεῖται περὶ ἢ φαρμακοπώλης ἰατρὸν, ἢ συκοφάντην ῥήτορα, ἢ σοφιστῆς φιλόσοφον. Καὶ πανλαχῆ εὖροις ἂν ξυμφυῆς ἀγαθῶ κακόν, πολλῶ τῷ ὁμοίῳ ἀνακεκραμένον, ἢ προαιρέσει χωριζόμενον, ὡς ὁ ῥήτωρ τῷ συκοφάντι· ἢ τέλει, ὡς ὁ ἰατρὸς τῷ φαρμακῶ· ἢ ἀρετῇ, ὡς ὁ φιλόσοφος τῷ σοφιστῇ· προαίρεσις δὲ ἢ ἀρετὴ ἢ τέλος ὀλίγοις γινώριμα. Ὅταν ἔν ἐν ἐπιτηδεύμασι διπλοῖς ἢ ἀμφιβάλοις τὰ μὲν ὁμοία ἔκ ἀπῆ, τὰ δ' ἀνόμοια προσῇ, ἀνάγκη κατὰ τὸ ἀγνοούμενον ἢ δυναμένοις χωρίζειν τὰς τέχνας, κατὰ τὸ εἰκαζόμενον αὐτὰς συνάπτειν.

δ'. Μή ποτ' ἔν ἢ περὶ ἔρωτος ταύτη κριτέον, ἢ ἡγήσειον αὐτὸν εἶναι ὄνομα κοινὸν ἐν μετὰ χιμῶ ἀρετῆς ἢ κακίας τεταγμένον, ὑπ' ἀμφοῖν μὲν δημαγωγέμενον, σχηματιζόμενον δὲ πρὸς ἐκατέραν, ὁποῦρα ξυγγένοιτο, τῷ τῆς ἐπαγομένης πάθει προσονομάζεσθαι. Καὶ μὴν τῆς ψυχῆς δίχα νενεμημένης, ὡς ὁ Πλάτωνός φησι λόγος, ἥς τῷ μὲν τῶν μερῶν ὄνομα λόγος, τῷ δὲ πάθος· ἀνάγκη τὸν ἔρωτα, εἰ μὲν κακία εἴη, πάθος τι εἶναι ἔρημον λόγον· εἰ δὲ τι τῶν καλῶν, δυσὶν θάτερον, ἢ κατὰ τὸν λόγον τελέχθαι πάθος ἀπηλλαγμένον, ἢ κατὰ τὸ πάθος λόγῳ συμπεπλεγμένον. Καὶ εἰ μὲν ὁ ἔρως φιλίας ἐστὶν ὁρμῇ, ἢ ὀρεξίς τῷ ὁμοίῳ πρὸς τὸ ὅμοιον ἀτλήνους φύσει, ἢ ἀνακραθῆναι αὐτῷ ὀρεγομένῳ, πάθος ἂν εἴη τῷτο, ἢ λόγος· ἢ δεῖ προσεθῆναι τῷ πάθει τέτῳ ἐπισάτην λόγον, ἵνα ἀρετὴ γένηται, ἢ μὴ νόσος. Καθάπερ γὰρ ἐπὶ τῆς τῶν σωμάτων κράσεως, ἢ ἡ ὑγεία πάθος

dispositio quaedam, quae ex humido et sicco, frigido et calido, vel naturae vel artis beneficio apte composito constat; quod si vel tantillum naturae demas, vel artis, dispositionem illam turbas, ipsam sanitatem evertis: eodem modo amor, quamvis accedat ratio, affectus esse non desinit; si rationem tollas, temperamentum illud aptum confundis, nihilque aliud quam morbum efficis.

5. Sit igitur appetitus quidam animae ipse amor, qui fraeno indiget, non minus quam equus generosus. Nam si quocumque volet, animum abire permittes, non aliud agis, ut Homericæ imagine utar, quam si equum adultum in campo exultare ac ferocire finas; ut nec lavacra petat, quae debet, non cursus a domitore praescriptos exerceat; sed sine habenis, sine ullo passim feratur inspectore. Atqui ut ingratum est videre equum solutum, ita foedum audire libidinosum amorem. Hic ille amor est, qui rupes transilit, fluvios tranat, gladios arripit, laqueos necitat, novercam invadit, insidiatur privigno, exlex, furiosus, intempestivus; hic est, quem tragoediae in scenis depingunt, qui in fabulis accusatur, Furiarum plenissimus, plenissimus lachrymarum; hic est qui lamentatur, qui gemit, qui raro felix est, qui praeter aequum bonumque effertur, mutationi cuilibet est obnoxius, qui subito impetu in voluptates corporis rapitur, qui corpus corpori miscere ardet, qui neque honestum, neque legitimum, neque amatorium vere petit complexum. Quia enim nomen audit pulchritudinis, impellitur; quia veram ignorat pulchritudinem, decipitur.

6. Huic alter, qui contrarius est, sola spe foetus, iuste ac legitime, naturalique inflammatus cupidine, cum solo foecundo sexu coit, ut simile producat, gentemque muliebrem a nostro separat. Haec est lex, quam Nuptiales, quam Gentilicii, quam Natalicii constituere divi, toti animalium naturae communis; quorum alia sponte sua, cum ad justam pervenere aetatem, proprii amoris stimulo congregiuntur: alia arte junguntur, quod a pastoribus, caprariis, bubulcis, equisonibus fieri videmus; quorum nemo est, qui non

DISSERTATIO XXVI. 313

Θος τί ἐσιν ὑγρῶν καὶ ξηρῶν, καὶ ψυχρῶν καὶ θερμῶν δυνάμεων, ἢ ὑπὸ τέχνης συλκραιθεισῶν καλῶς, ἢ ὑπὸ φύσεως ἀρμοσθεισῶν τεχνικῶς· ἂν δὲ ἀφέλης τῆς φύσεως ἢ τῆς τέχνης, τὸ μὲν πάθος συνειράξας, τὴν δὲ ὑγείαν ἐξήλασας· ὥτως ἀμέλει καὶ ἐπὶ τῷ ἔρωτος, τὸ πάθος μὲν ὁμοίως ἐστὶ, καὶ ἔχη λόγον· εἰ δὲ ἀφέλης τὸν λόγον, ἐπετάραξας αὐτῷ τὴν συμμείριαν, καὶ νόσον ἐποίησας τὸ πᾶν.

ε. Ἐγὼ δὲ ὁ ἔρως ὁρεξίς τις ψυχῆς, ἀλλὰ τῇ ὁρέξει ταύτῃ χαλινῶ δεῖ, καθάπερ ἵππευ θυμῷ. Ἐὰν δὲ ἐπιρέψῃς τῇ ψυχῇ φέρεσθαι, αὐτὸ ἐκείνο, κατὰ τὴν Ὀμηρικὴν εἰκόνα, ἵππον ἀνῆκας ἀδηφάγον διὰ πεδίε κροαίνειν καὶ ὑβρίζειν, καὶ ἐπὶ λατρὰ νόμιμα, καὶ ἐπὶ δρόμους τεχνικὰς θέοντα, ἀχάλινον, ἀδέσποτον. Ἀλλὰ αἰσχυρὸν μὲν θέαμα ἵππος ἀφείλος, αἰσχυρὸν δὲ ἄκασμα ὑβριστεῖς ἔρως. Οὗτός ἐστιν ὁ ἔρως ὁ τὰς κρημνὰς πηδῶν· ὅτος ὁ ποταμὸς περὶν, ὁ ξίφος λαμβάνων, ὁ ἅπλων βρόχον, ὁ μηρῶν ἐπιτιθέμενος, ὁ προγόνοις ἐπιβλαύων, ὁ παράνομος, ὁ ἐμπληκτος, ὁ ἄδωρος· ὅτος ὁ ἐν σκηναῖς τραγωδούμενος, ὁ ἐν μύθοις μισθόμενος, μετὰς Ἐριννύων, μετὰς δακρύων, οἶμοι βοῶν καὶ σένων, ὀλίγα μὲν εὐτυχῶν, ἐπαιρόμενος δὲ παρὰ τὴν ἀξίαν, καὶ τρεπόμενος παντοδαπὰς τροπὰς καὶ αἰφνιδίως, ἐπὶ σαρκῶν ἡδονὰς συνειλαμένος, καὶ φλεγμαίνων σῶμα σώματι ἀναμιγνύειν, καὶ προσφυόμενος ὅτε τινα εὐσχήμονα, ὅτε νόμιμον, ὅτε ἐρωτικὴν τῷ ὄντι ξυνυφήν. Ἐπισπᾶται δὲ αὐτὸν κάλλος φήμη οἰσθόμενον, ὑπὸ δὲ τῆς ἀλνοίας πλανώμενον.

ς. Ὁ δὲ τῷ ἐναντίῳ, μόνῳ τῷ τίκτοντι εἰς γένεσιν τῷ ὁμοίῳ ἀπὸ ὁρέξεως ἐμφύτῃ μετὰ δικαιοσύνης ξυνῶν, καὶ διορίζων τὸ θῆλυ. Οὗτος θεῶν Γαμηλίων τε καὶ Ὀμογνίων καὶ Γενεθλίων θεσμός, ἐπὶ πάσῃ ζώων φύσει τεταγμένος· τῶν μὲν αὐτομάτων εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπὸ οἰκείῃ ἔρωτος ἐν ὥρᾳ τῷ γεννᾶν ἰόντων· τῶν δὲ καὶ διὰ τέχνης ἐπιστάτῃ ποιμενικῆς τε, καὶ αἰπολικῆς, καὶ βοφόρου, καὶ ἵπποκόμου, ζευγνύων ἐκάστων κατὰ φύσιν

non pro naturae ratione, pecudes suas vel committat, vel rursus segreget; ne in petulantiam res abeat.

Ibantque seorsim

Jam natae, mediaeque, suis a matribus, agnae.

Illa vero, quae humano generi praeest, regia ac pastoralis ars, nullum nostrae proterviae remedium habet; nisi prius rationi homo cedat, animumque ipse suum verecundiae temperantiaeque, tanquam pastoribus duobus, tradat pascendum. Nam ut reliqua animalia aliud vitae suae a natura praesidium habent, a quo conservantur; sicut robur leones, cursum cervi, venandi artem canes; quae in aqua vivunt, natant; quae in aere, volant; quae repunt, lustra incolunt: ita et hominibus, qui reliquis omnibus ab aliis vincuntur (nam et viribus infirmissimi, et cursu sunt tardissimi, volare non possunt, natare vix queunt, lustra sibi non fodiunt) rationem solam, quae pro caeteris omnibus est commoditatibus, Deus concessit; cui appetitum amoris subiecit, sicut equus fraenis, sagittario arcus, navis gubernaculo, artifice denique instrumentum subicitur. Nam et ratio magna sui parte imbecillior est, nisi amor accedat; et amor furiosior, nisi rationi obsequatur. Est autem obsequium nihil aliud, quam amoris simul rationisque conjugium, quae una simulque ad pulchrum feruntur, ingentique cursu contendunt. Jam qui id in corpore sepultum esse putant, voluptatem, in quo falluntur, pro pulchro sequuntur; malum enim plenum blanditiarum, ac quod quidvis facile persuadet, est voluptas.

7. Hoc est, quod Trojanum adolescentulum, qui semper in I-da oberraverat bubulcus, quia voluptates concoquere domesticas non poterat, cum monte suo mare permutare jussit, navique impositum in Peloponnesum transvexit, praedonem verius, quam amatorem. Nec enim aliud, si Diis placet, pulchrum corpus in tota reperiri Asia poterat; non Troicum, non Dardanicum, non Helleponticum, aut Lydium, quod cum lingua amatoris, cum moribus atque educatione conveniret: Spartam ergo Eurotamque
petit,

DISSERTATIO XXVI. 315

φύσιν τὰ αὐτῶν θρέμματ' αἰ, καὶ διακρινόντων αὐτοῖς δεῖ ὕβρεως.

Χωρὶς μὲν πρόγονοι, χωρὶς δὲ μέτασσαι,
Χωρὶς δ' αὖθ' ἔρσαι.

Ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀγγελαιοτρόφος ἐπιστάτις, βασιλικὴ καὶ ποι-
μενικὴ τέχνη, ἑδεμῖαν ἐξεύροι ἂν ἄλλην ὕβρεως ἀρωγὸν μη-
χανὴν, πρὶν ἂν τις ἐκὼν εἴξῃ τῷ λόγῳ, καὶ τὴν ψυχὴν παραδῶ
ποιμαίνειν αἰδοῖ καὶ σωφροσύνη. Ὡς περ γὰρ ἄλλο ἄλλῳ ζῳῷ
ἀλέξημα ἦκει παρὰ τῆς φύσεως εἰς τὸν αὐτὸ βίον, ὅφ' ἔ-
σώζεσθαι, λέεσιν ἄλκῃ, ἐλάφοις δρόμοι, θῆραι κυσὶν, καὶ τῷ
μὲν διερωτῶ γένει αἱ νήξεις, τῷ δὲ μελαρσίῳ αἱ πλήσεις, τῷ δὲ
ἰλυσπωμένῳ οἱ φωλεοί. ὥς δὲ καὶ τοῖς ἀνθρώποις, τὰ ἄλλα
ἐλαττωμένοις τῶν ἀπάντων (καὶ γὰρ ἄλκῃ ἀσθενέσασθαι, καὶ θεῖν
βράδιος, καὶ ἀνίπασθαι ἀδύνατοι, καὶ νήχειν ἀσθενεῖς, καὶ φωλεύ-
ειν ἀμήχανοι) λόγον δὲ αὐτοῖς Θεὸς ἔδωκε πρὸς τὰς ἀπάντων
εὐπορίας ἀντίρροπον, ὑποβάλλων αὐτῷ τὴν ἐρωτικὴν ὄρεξιν, ὥς
χαλινῷ ἵππον, ὥς τοξότη τέρξον, ὥς οἶακι ναῦν, καὶ τεχνίτῃ
ὄργανον. Ὁ, τε ἔν λόγος αὐτὸς αὐτὸς ἀμβλύτατος, ἀνέραςτος
ὢν. ὅ, τε ἔρως αὐτὸς αὐτὸς ἐμπληκτότατος, ἀπειθέστατος ὢν τῷ
λόγῳ. Ἔστι δὲ ἡ πειθὴ συζυγία ἔρωτος καὶ λόγου πρὸς τὸ κα-
λὸν ὀρμωμένων, καὶ λαμπρυνομένων ἐπ' αὐτὸ πολλῷ δρομῷ. Ὁ
δὲ οἰόμενος ἐν τῇ σαρκῶν φύσει καθορωρῦσθαι τὸ καλὸν, ἡδο-
νὴν κάλλους ἀλλάττεται, καὶ ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτῆς. πιθανὸν
γὰρ κακὸν ἡδονή, καὶ κολακείας ἀνάπλεων.

ζ'. Τῷτο καὶ μενιάκιον Τρωϊκὸν βυκολῶν τέως καὶ περὶ τὴν
Ἰδὴν πλανώμενον, ἔκ ἀνασχόμενον τὰς οἰκοὶ ἡδονὰς, ἐπὶ θά-
λατταν ἐκ τῶν ὀρεῶν καθάβισσάμενον, εἰς ναῦν ἐνθέμενον, ἐπὶ
Πελοποννήσῃ ἐπεραίωσε, ληστὴν ἐρασὴν. Οὐ γὰρ ἦν περὶ τὴν
Ἀσίαν σῶμα ἄλλο καλὸν, ἢ Τρωϊκὸν, ἢ Δαρδανικὸν, ἢ Ἑλ-
λησπόντιον, ἢ Λύδιον, ὁμόφωνον τῷ ἐρασῇ, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἡ-
θεσί τε καὶ νομίμοις τετραμμένον. ἀλλ' ἐπὶ τὴν Σπάρτην καὶ
τὸν

petit, transmarinus grassator, et qui ex somno amare didicerat: hic hospitem suum laedit, hospes ut hostis agit, Graecum solvit connubium. O amorem delicatum, o somnium improbum, o sceleratos oculos, multorumque semper malorum voluptatem! Sic etiam magnum illum Xerxen, qui ad Salaminem Plataeasque cum Graecis congressus est, qui tot pulchra quotidie spectabat et in potestate habebat corpora, movere non potuit, aut in amorem sui pertrahere, foemina ulla Indica cum proceritate sua, neque Medica cum tiara, neque Mardonica cum mitra, neque Carica cum armis, neque Lydia cum cantu suo, non Ionica denique ulla, aut Hellepontica; sed Amestrin filii sui conjugem petit. O improbißimum amorem, qui neglectis cibis gratissimis, amaros adversosque gustui requirit, idque nimiae licentiae vitio, quae amore malo usa est! Quoties enim scientiam demis, potentiam tribuis animo, simul flagitiis accessum licentiamque concedis, ac viam quasi paras. Demas Paridi potentiam Priami, fiduciamque ex eo, boves suos pascet, de Helena ne somniabit quidem. Deme Xerxi licentiam, Amestris et deformis et plebeiae instar erit foeminae.

8. Effert sese regia potestas, si ratio absit, oculi lasciviant. Quibus licentiam si demas, neque Euthydemo affricari Cleobulus, neque Agathonii volet Pausanias, neque alius alii. Hoc est, cur legem Cretensium laudem, Eleorum damnem. Cretenses necessitatis causa laudo, Eleorum reprehendo licentiam. Juveni Cretensi turpe habetur non amare, juveni Cretensi turpe habetur amore pueri sese inquinare. O legem castitate simul et amore pulchre temperatam! De Eleis nihil dico, de Lacedaemoniis loquor. Amat Spartiata puerum Laconicum, sed non secus quam pulchram imaginem; amant unum multi, unus multos. Voluptas libidinosa quippe societatem non admittit; amor, qui ex aspectu venit, vere socialis est, seseque ad omnia, quae amari possunt, extendit. Quid ipso sole pulchrius?

τὸν Εὐρώταν ἔρχεται κωμασῆς διαπόνιος, ἐξ ὀνείρων ἐρασῆς, καὶ ἀδικεῖ τὸν ὑποδεξάμενον, καὶ ἀντίστησι, καὶ διαλύει γάμον Ἑλληνικόν. Ὡς λίχνε ἔρωτος, καὶ ἀδίκων ἐνυπνίων, καὶ ὀφθαλμῶν πονηρῶν, καὶ ἡδονῆς ἡγεμόνος πολλῶν κακῶν. Οὕτω καὶ Ξέρξην τὸν μέγαν ἐκείνον, τὸν ἐν Σαλαμῖνι καὶ Πλαταιαῖς τοῖς Ἑλλησι παραλαβόμενον, τοσούτων σωμάτων θεατὴν καὶ δεσπότην γενόμενον, ἐκ ἐπηγάγετο εἰς ἔρωτα ἐκ Ἰνδικῆ κόρης ὑψηλῆς, ἔδῃ Μηδικῇ τιανοφόρος, ἔδῃ Μακεδονικῇ μίροφόρος, ἔδῃ Κασικῇ ὀπλισμένη, ἔδῃ Λυδία ἄδυσσα, ἐκ Ἰωνικῆς, ἐκ Ἑλλησποντίας· ἀλλ' ἐπὶ Ἀμυσρὶν ἦξεν τὴν τῷ παιδὸς γαμήλην. Ὡς κακίστῃ ἔρωτος, ὅς παραλιπὼν τὰ ἐδώδιμα, ἐπὶ τὰ πικρὰ ἦλθε καὶ ἄβρωτα, ὑπ' ἀκολάστῃ ἐξουσίᾳ εἰς τὴν τῷ φιλεῖν δύναμιν ὑβριζέσης. Ὅταν γὰρ ψυχῆς ἀφέλης μὲν τὸ εἰδέναι, παράσχης δὲ τὸ δύνασθαι, δίδως τοῖς ἀμαρτήμασιν ἐπιρροὴν καὶ ἐξουσίαν καὶ δρόμον. Ἀφελε Ἀλεξάνδρῃ μὲν τὴν Πριάμῃ δύναμιν, καὶ τὸ ἐκεῖ θάρος, καὶ μένει βυκολῶν, καὶ τὴν Ἑλένην ἐκ ὀνειρώτῃ. Ἀφελε Ξέρξῃ τὴν ἐξουσίαν, καὶ Ἀμυσρὶς ἐκ αἰσχυρὰ ἐστὶ, καὶ ἐν ἰδιώταις;

ἢ. Τυραννὶς ἀκόλαστος, ὅταν ἀπῇ μὲν ὁ λόγος, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ λιχνεύωσιν· ὧν ἔαν ἀφέλης τὴν ἐξουσίαν, ἔτε Κριόβελος Εὐθυδήμῳ προσκνήσασθαι ἐρᾷ, ἔτε Αὐτολύκῳ Καλλίας, ἔτε Ἀγάθωνι Πausανίας, ἔτε ἄλλος ἄλλῳ. Διὰ τῷτο ἐγὼ ἐπαινῶ τὸν Κρητῶν νόμον, καὶ τὸν Ἡλείων μέμφομαι. Τὸν μὲν Κρητικὸν ἐπαινῶ τῆς ἀνάγκης, τὸν δὲ Ἡλείων μέμφομαι τῆς ἐξουσίας. Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχυρὸν ἐρασὴν εἶναι, Κρητικῷ νεανίσκῳ αἰσχυρὸν προσάψασθαι παιδικῶν. Ὡς νόμῳ κεκραμένῃ καλῶς σωφροσύνη καὶ ἔρωτι. Τὰ δὲ Ἡλείων ἐ λέγω, τὰ δὲ Λακεδαιμονίων λέγω. Ἐρᾷ Σπαρτιάτης ἀνὴρ μειρακίᾳ Λακωνικῇ, ἀλλ' ἐρᾷ μόνον ὡς ἀγάλματος καλῇ· καὶ ἐνὸς πολλοῖ, καὶ εἰς πολλῶν. Ἡ μὲν γὰρ ἐξ ὕβρεως ἡδονὴ ἀκοινώνητος πρὸς ἀλλήλους· ὁ δὲ ἐξ ὀφθαλμῶν ἔρως κοινωνικὸς μόνον, καὶ ἐπὶ πάσας ἐξικνέμενος φύσεις ἐρωτικάς. Τί γὰρ ἂν εἴη ὠραιότερον τῷ Ἡλίῳ,

pulchrius? quid pluribus sufficit amatoribus? et tamen solem diligunt omnium oculi.

9. Locris, Italiae urbe, pulcher erat puer, pulchra lex, amatores improbi: quos forma pueri in amorem pertrahebat, inhoneste contra amare lex vetabat; cumque impulsu amoris ad explendam stimularentur libidinem, nec quod volebant a puero impetrare possent (honestus enim erat) suspendio omnes vitam finierunt. Digni hac morte mehercule: cur enim vivat homo, cui male cum suis sibi oculis convenit? Qui statuam videt, ejusque laudat pulchritudinem, non recurrit ad laqueum; et eques, qui equum videt, et a forma laudat, nec tamen consequi potest, non remedium a recte petit; sufficit agricolae, si in agro vicini sui pulchram plantam videat, aspectus ipse; sufficit venatori, si apud alium pulchrum catulum videt, hoc ipsum, quod videt: nec quisquam horum est, qui mortem optet, si consequi, quod videt, non possit. Amant vehementius aurum avari, quam amatores corpora; malent sepeliri una cum auro avari, quam cum corporibus amantes: nec tamen quisquam avarus a morte remedium petit, si non consequatur aurum. Sicut nec ipse Persarum rex, quo nullus negotiator unquam magis inexplibilis fuit, aut furiose avarus, laqueum paravit sibi; qui cum tot terris imperaret, tot in voluptatibus, quot explendae luxuriosissimi cujusque regis cupidini sufficere debebant, volutaret sese, mortui hominis tumulo insidiatus est. Aurum enim audierat cum mortuo sepultum esse, atque ita magnus rex cum tiara sua sibi sepulchrorum perfoffor factus est; et aurum quidem non invenit, sed inscriptionem ejusmodi ex persona mortui: *Male tibi sit, mortalium avarissime, qui propter auri amorem mortuum tangere ausus es.* Idem merito dicat Graecus Graeco homini, qui pulchritudinis causa, quam in corpore sepultam esse putat, ad explendam insatiabilem animi libidinem fertur: Quid vis tibi, hominum dementissime, qui mortuum effodias? neque enim aliter corpus viri tangere auderes, quod

ἢ ἐρασαῖς πολυαρκέστερον; ἀλλ' ὅμως ἐρώσιν Ἡλίας οἱ πάντων ὀφθαλμοί.

Θ'. Ἐν Λόκροις τοῖς Ἰταλιώταις ἔφηβος ἦν καλὸς, καὶ νόμος καλὸς, καὶ ἐρασαὶ πονηροί. ἐρᾶν μὲν ἠναγκάζοντο ὑπὸ τῆς κάλλους, εἰργοντο δὲ ὑπὸ τῆς νόμου κακῶς ἐρᾶν. οἰστρομένοι δὲ ὑπὸ τῆς πάθους πρὸς τὴν ὕβριν, τὸν μὲν ἔφηβον ἐκ ἐπεισαν (νόμιμος γὰρ ἦν) ἦξαν δὲ οἱ δυσυχεῖς ἐπὶ βρόχον πάντες ἐξῆς. Ἀξιοὶ μὲν θανάτου. τί γὰρ δεῖ ζῆν ἄνδρα μηδὲ ὀφθαλμῶν ἀνεχόμενον; Ἀγαλμα μὲν τις ἰδὼν, καὶ ἐπαινέσας τὸ κάλλος, ἐκ ἐδεήθη βρόχου. ἀλλὰ καὶ ἵππον ἰδὼν ἱππικὸς ἀνὴρ, καὶ τῆς κάλλους ἐπαινέσῃ, καὶ κλήσασθαι μὴ δυνηθῇ, εἰ δεῖται βρόχου. ἐξαρκεῖ δὲ καὶ τῷ γεωργῷ, καὶ ἐν γειτόνων ἰδὼν φυτὸν καλὸν, ἢ ὄψις αὐτή. ἐξάρκει καὶ τῷ θηρευτῇ, καὶ παρ' ἄλλῳ ἰδὼν σκύλακα ὠραῖον, ἢ ὄψις αὐτή. καὶ εἰς τέτων θανάτῳ δι' ἀπορίαν τῶν κλημάτων. Ἐρώσι καὶ οἱ φιλοχρήματοι χρυσῷ μᾶλλον ἢ οἱ ἐρασαὶ σωμάτων, καὶ συγκαλορεύτῃσθαι ἐθέλουσιν τῷ χρυσῷ μᾶλλον ἢ τοῖς σώμασιν οἱ ἐρασαί. ἀλλ' εἰς θανάτῳ τέτων, εἴαν μὴ τύχῃ χρυσῷ. Οὐδὲ γὰρ ὁ Πέρσης βασιλεὺς ἦψε βρόχον, ἀτυχήσας χρυσίῳ, ὁ πάντων χρηματιστῶν ἀκορεστότατος καὶ ἐπιμανέσματος, ὃς ἄρχων τοσαύτης γῆς, καὶ ἐν τοσαύταις ἡδοναῖς φυρόμενος, ὅσαι πληροῖσι βασιλέως ἀκολάστου ὀρέξεις, ἐπεβέβλευσε νεκρῷ τάφῳ. Φήμη δὲ αὐτὸν ἐπεσπάσατο χρυσῷ καλορωγμένῳ σὺν τῷ νεκρῷ, καὶ ἐτυμβωρεύχει ὁ μέγας βασιλεὺς τὴν τιάνην ἔχων, καὶ τὸν μὲν χρυσὸν εὖρεν, ἐπίγραμμα δὲ ἔνδοθεν ἐπὶ τῷ τάφῳ ὁ νεκρὸς λέγει. ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀπληστότατε, ὃς ἔτλης νεκρῷ θίγειν δι' ἐρώλια χρυσῷ. Τὸτο εἶποι ἂν καὶ Ἕλληνας λόγος πρὸς Ἕλληνας ἄνδρα ἐπὶ ὕβριν σαρκῶν ὑπ' ἀκορέστου ἐπιθυμίας ὀρμηθέντα, ὅταν αὐτὴν ἐπισπάσῃται φήμη κάλλους καλορωγμένῳ ἐν σώματι. ὦ πάντων ἀνθρώπων ἀνοητότατε, νεκρὸν ἀνορεύτεις. εἰ γὰρ ἂν ἔτλης θίγειν σαρκὸς ἄρρενος, ἀθίκτη χρημά-

quod a viro tangi nefas est. Scelestus est iste coitus, infoecundus complexus; in faxis feris, arenam aras. Ad ea, quae natura praescribit, voluptatem converte tuam; ad veram agriculturam oculos converte: voluptas te delectet, sed non sterilis:

Ne stirps intereat posthac sine semine nobis.

DISSERT. XXVII.

De eodem amore.

NON est verus sermo ille, alibi in odis suis poeta Himeraeus ait; ubi priorem, in qua falsa de Helena scripsisse se fatetur, revocat: quare novo praeconio prius illud vituperium evertit. Ego vero, exemplo illius poetae, in his de amore disputationibus retractanda mihi quaedam video; nec enim minus hic Deus nominis sui contemptum ulcisci potest. Quod ergo est delictum illud, quod tantopere a nobis retractandum dixi? Grave, mehercule, nec vulgare, et in quo eximio vel poeta sit opus, vel sacerdote, ut integerrimo Deorum satisfieri possit penitus; non, ut apud Homerum, tripodibus septem, aut talentis auri decem, aut Lesbicis mulieribus, aut Trojanis equis; sed probo potius veroque sermone, quo priorem illum improbum falsumque evertamus.

2. Quales quoque poenas Teium Anacreontem dedisse amori aiunt. Nutrix quaedam in Panionio, quod Ionum forum est, infantem gestabat: occurrit illi ebrius cum corona Anacreon, qui inter vacillandum una cum infante nutricem inscius protrudit; et, quasi hoc satis non esset, in puerum quoque ipsum convitium aliquod torquet: nutrix sine alia offensionis nota precatur, ut homo tam insolens pluribus aliquando verbis puerum laudaret, quam

jam

DISSERTATIO XXVII. 321

τος σαρκὶ ἄρρενι. Ἄδικος ἢ μίξις, ἄγονος ἢ συνουσία· ἐπὶ πε-
τρῶν σπείρεις, ψάμμος ἄροϊς. Μελένεσκε τὰς εὐφροσύνας ἐπὶ
τὴν φύσιν, τρέφον ἐπὶ τὴν γεωργίαν τὰς ὀφθαλμοὺς, εἰκάρ-
ποις ἥσθητι ἡδοναῖς.

Ὡς κε μὴ ἄσπερμος γενεὴ μελόπισθεν ὀληται.

ΛΟΓΟΣ ΚΖ΄.

Ἔτι περὶ ἔρωτος.

ΟΥΚ ἔς' ἔτυμος λόγος, λέγει περὶ τῶν αὐτῶν ῥημάτων ὁ
Ἱμεραῖος ποιητὴς, ἐξομνύμενος τὴν ἔμπροσθεν ὥδην, ἐν
ᾗ περὶ τῆς Ἑλένης εἰπεῖν φησιν ἔκ ἀληθεὶς λόγους·
ἀναμάχεσθαι ἔν ἐπαίνῳ τὸν ἔμπροσθεν ψόγον. Δοκῶ δὴ μοι, κατὰ
τὸν ποιητὴν ἐκεῖνον, δεήσεσθαι καὶ αὐτὸς παλινωδίας ἐν τοῖς περὶ
τῆς ἔρωτος λόγοις. Θεὸς γὰρ καὶ ἔτος, καὶ ἔχ' ἥττον τῆς Ἑλένης
ἐπιτιθέσθαι δίκην τοῖς πλημμελῶσιν εἰς αὐτὸν ἐρῶμενέσας.
Τί δὴ ἔν ἐσι τὸ πλημμέλημα, ὅπερ καὶ ἀναμαχέσασθαι λίαν
φημὶ ἡμᾶς; Δεινὸν καὶ μέγα καὶ δεόμενον γενναίᾳ ποιητῇ καὶ τε-
λεσῇ, εἰ μέλλοι τις ἱκανῶς ἐξευμενιεῖσθαι ἀδέκατον δαίμονα, καὶ
τείποδας ἐπὶ δὲ χρυσῇ τάλαντα δέκα, καὶ γυναῖκας
Λεσβιάδας, καὶ ἵππους Τρωϊκὰς, ἀλλὰ λόγον λόγῳ, πονηρὸν χρη-
σῶ, καὶ ψευδῇ ἀληθεῖ ἐξαλείψας.

β'. Τοιαύτην φασὶ καὶ τὸν Ἀνακρέοντα ἐκεῖνον τὸν Τῆϊον
ποιητὴν δεῖναι δίκην τῷ ἔρωτι. Ἐν τῇ τῶν Ἰώνων ἀγορᾷ ἐν Παν-
ωνίῳ ἐκόμιζε τιτθὴ βρέφος· ὁ δὲ Ἀνακρέων βαδίζων, μεθύ-
ων, ἄκων ἐσεφανώμενος, σφαλλόμενος, ὥθει τὴν τιτθὴν σὺν τῷ
βρέφει, καὶ τι καὶ εἰς τὸ παιδίον ἀπέριψε βλάσφημον ἔπος·
ἡ δὲ γυνὴ ἄλλο μὲν καὶ ἔχον ἐχάλεπνε τῷ Ἀνακρέοντι, ἐπεύ-
ξατο δὲ τὸν αὐτὸν τῶτον ὑβριστὴν ἄνθρωπον τοσαῦτα καὶ ἔτι
πλεῖον ἐπαινέσαι ποτὲ τὸ παιδίον, ὅσα νῦν ἐπηράσατο. Τελεῖ

jam vituperasset. Votum perfecit Deus; idem namque puer adolesevit, fitque pulcherrimus ille Cleobulus, cui Anacreon quam plurimis laudibus pro exiguo convitio dedit poenas.

3. Quid vetat et nos hodie, Anacreontis illius exemplo, non invitos improbissimae linguae poenas dare? Probare enim velle Amorem causam esse adulterii, ut in Paride; vel flagitii, ut in Xerxe; vel libidinis, ut in Critobulo; atque ita quicquid impium est Deo illi adscribere, quis neget summae improbitatis esse? Quod ut appareat, hoc modo agamus: Putasne alterius rei amorem, quam pulchritudinis, amorem esse? Minime vero: nihil minus enim quam amor esset, nisi circa ipsum pulchrum versaretur. Scire ergo velim, cum Darium amare pecunias dicimus, aut Xerxem Graecorum terram, aut Clearchum bellum, aut honorem Agesilaum, aut Critiam tyrannidem, aut Alcibiadem Siciliam, aut Gylippum aurum; manifestamne aliquam pulchritudinem videamus, cujus spe atque illecebris, qui amor a nobis dicitur, singuli impellantur, ut alium hoc, alium aliud amare dicamus? Absit vero: eo enim modo, quaecunque apud homines turpissima sunt, necesse esset alieno exornare nomine, atque ipsi vim inferre veritati. Quis enim pulchrum, aut honestum, vel in divitiis omnium pessima re, vel in bello omnium incertissima, vel in tyrannide omnium crudelissima, vel in auro omnium superbissima, ponet? Quod si his Siciliae amorem addas, aut Graeciae, spem quidem voluptatum dicis, nondum tamen ipsum pulchrum invenisti; ne si ipsam mihi Aegyptum cum ingentibus pyramidibus, magnoque suo flumine, commemorares; aut Babylonem, quae a rerum omnium abundantia; aut Mediam, quae ab equis; aut Phrygiam, quae a pascuis; aut Sardes, quae ab auro commendantur. Haec enim omnia esse debent eatenus pulchra, quatenus jucunda; magis jucunda ei, qui voluptatem ex illis haurit, quam pulchra illi, cui non profunt: nihil enim pulchrum dici potest, quod cum damno aut periculo conjunctum est, quod flagitia patrat, quod in miseriam,

ταῦτα ὁ θεός· τὸ γὰρ παιδίον ἐκεῖνο δὴ αὐξηθὲν γίνεσθαι Κλεό-
βελος ὁ ὠραιότατος, καὶ ἀντὶ μικρᾶς ἀρεᾶς ἔδωκεν ὁ Ἀνακρέων.
Κλεοβέλῳ δίκην δὲ ἐπαίνων πολλῶν.

γ'. Τί κωλύει δὴ καὶ ἡμᾶς ἀναμαχέσασθαι τήμερον, καὶ
τὸν Ἀνακρέοντα ἐκεῖνον, δεῖναι δίκην τῷ ἔρωτι αὐτὸς ἐκόντας
γλώττης ἀδίκῃ; Τὸ γὰρ φάναι ὅτι ὁ ἔρως ἐπὶ μοιχείαν ἀν-
άπει ὥσπερ τὸν Ἀλέξανδρον, ἢ ἐπὶ παρανομίαν ὡς τὸν Ξέρξην,
ἢ ἐπὶ ὕβρει ὡς Κριόβελον, ἀνατιθέναι θεῷ πρᾶγμα ἄθεον, πῶς
ὁ πλημμελής; Οὕτως δὲ αὐτὸ θεασώμεθα· Ὁ ἔρως, ἄλλῃ τῇ
ἔρως, ἢ κάλλος ἐστίν; Οὐδαμῶς· σχολῇ γὰρ ἂν εἴη ἔρως, εἰ
μὴ κάλλος εἴη. Ὅπότ' ἔν λέγομεν ἐρᾶν χρημάτων Δαρεῖον, ἢ
Ξέρξην τῆς Ἑλλήνων γῆς, ἢ Κλέαρχον πολέμῃ, ἢ Ἀγησίλαον
τιμῇ, ἢ Κριτίαν τυραννίδος, ἢ Ἀλκιβιάδην Σικελίας, καὶ Γύ-
λιππον χρυσίῳ· ἄρα κάλλος τί ὁρῶντες ἐμφαινόμενον, τὴν πρὸς
αὐτὸ ἐπαγωγὴν ἔρωτα ἐπονομάζοντες, ἕκασον τέτων ἐρᾶν φα-
μέν, τὸν μὲν τῷδε, τὸν δὲ τῷδε, ἄλλον ἄλλῃ; Πολλὰ γε καὶ
δεῖ· ἢ γὰρ ἂν τὰ αἰσχίστα τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων τῷ
μὴ προσήκοντι ὀνόματι ἐπικοσμεῖντες πλημμελοῖμεν ἂν εἰς τὸ
ἀληθὲς αὐτό. Πῶς γὰρ ἢ ἐν χρήμασι κάλλος τῷ πάντων
πραγμάτων κακίστῳ, ἢ ἐν πολέμῳ τῷ πάντων ἀβεβαιοτάτῳ, ἢ
ἐν τυραννίδι τῷ πάντων ἀγριωτάτῳ, ἢ ἐν χρυσῷ τῷ πάντων
χαυροτάτῳ; Σικελίαν δὲ εἰ μοι λέγοις, ἢ τὴν Ἑλλήνων γῆν,
ἐλπίδας λέγεις ἡδονῶν, κάλλος δὲ ὕδαμῃ· ὕδῃ μοι ἢ τὴν
Αἰγυπτίαν γῆν λέγοις τὴν τὰς πυραμίδας ἔχουσαν τὰς με-
γάλας, καὶ τὸν πολὺν ποταμὸν, ὕδῃ Βαβυλῶνα αὐτὴν τὴν εὐ-
τειχοτάτην, ὕδῃ Μηδίαν τὴν εὐπποτάτην, ὕδῃ τὴν Φρυγῶν γῆν
τὴν εὐβοιωτάτην, ὕδῃ Σάρδεϊς τὰς εὐχευσοτάτας. Ἐκασον γὰρ
τέτων τοσάδε δεῖ εἶναι καλόν, ὅσα περ καὶ ἡδύ· μᾶλλον μὲν
ἡδὺ τῷ δυναμένῳ πορίσασθαι ἐξ αὐτῆς ἡδονήν, ἢ καλὸν τῷ μὴ
δυναμένῳ ἐξ αὐτῆς ὄνασθαι· ὕδῃ γὰρ καλὸν ἐπιβλαβεές, ὕδῃ
εἰς σφαλερόν, ὕδῃ εἰς μοχθηρίαν συληθῆν, ὕδῃ εἰς δυσυχίαν
ἄγον,

riam, quod in calamitatem hominem deducit, quod in poenitentia definit. Esto.

4. Diximus amorem ipsius pulchri amorem esse; ut qui aliud amet quam pulchrum, necessario amet voluptatem. Mutemus, si placet, verbum unum, eosque, qui voluptatem sequuntur, non amare, sed concupiscere dicamus; ne voce forte ambigua non verba tantum, sed rem ipsam, mutemus. Amor igitur pulchrum spectet, voluptatem spectet concupiscentia. Quid ergo? qui quod pulchrum est amat, an non concupiscit quoque idem? siquidem nihil aliud amor est, quam rei alicujus appetitus. Veniam ab iis petam, qui verba anxie rimari solent, si rem eandem nunc appetitum, nunc concupiscentiam dico; nam cum in aliis, tum in libertate verborum, assentior Platoni. Sit enim, hoc si volent, appetitus, non concupiscentia, amor. Distinguatur interim hoc modo: quoties ad id, quod bonum videtur, nos impellit animus; amor id dicatur, non concupiscentia: sin contra, concupiscentia dicatur, non amor. Quid ergo, si intemperans aliquis sophista speciem voluptati addat, sibi que illud aut illud pulchrum videri dicat, an et hunc amare concedemus? Aut contra, si quis aliquem ex illis videat, quos vere amare dicimus, qui nihil praeter ipsum pulchrum habeat propositum, et interim ipsam intueatur voluptatem, quae in appetitu pulchri consistit; aut hujus voluptatis causa concupiscere hunc dicet, non amare? aut quo tandem modo haec duo distinguemus? Nam si et ea, quae jucunda sunt, pulchra videntur; et quae pulchra sunt, cum voluptate cohaerent; metuo, ne cum amore confundere concupiscentiam cogamur. Vis igitur ut pulchro demamus speciem, ne sub habitu ipsius nos decipiat voluptas; voluptati vero suam relinquamus? Quod enim pulchrum est, cum natura sua honore dignum sit, pulchrum esse oportet, ut et jucundum sit: voluptati fatis est videri, licet non sit; illa enim, cum in opinione hominis, qui ea fruitur, non ipsa per se subsistat, sufficit si videatur esse, nec sit tamen.

5. Quod

ἄγον, ἔδὲ εἰς συμφορὰν χειραλωγῆν, ἔδὲ εἰς μετὰ γνῶσιν τελευτῶν. Εἶεν.

δ'. Ὁ ἔρως ἡμῖν κάλλος ἦν ἔρως· ὁ δὲ ἔρως ἄλλος τῷ, καὶ μὴ κάλλος, ἡδονῆς ἔρα. Ἀφαιρῶμεν δὲ, εἰ βάλει, τὸ νομα, καὶ ἐπιθυμεῖν λέγωμεν τῷτον, ἀλλ' ἔκ ἔραν, ἵνα μὴ τῇ περὶ τὴν φωνὴν παρανομία πρᾶγμα ὑπαλλάξαντες λάθωμεν, ἀλλ' ἔκ τὸ νομα μόνον. Ἐσὼ τοίνυν ἔρως μὲν κάλλος, ἐπιθυμία δὲ ἡδονῆς. Ὁ τοίνυν κάλλος ἔρως, ἄρα ἔκ ἐπιθυμεῖ αὐτῷ; καὶ μάλα· σχολῇ γὰρ ἂν εἴη τὸ ἄλλο ὁ ἔρως, εἰ μὴ ὀρεξίς τις. Παραιτῶμαι δὲ τὴν σοφὴν τῆς τῶν ὀνομάτων θήρας, εἰ τὸ αὐτὸ νῦν μὲν ὀρεξιν, νῦν δὲ ἐπιθυμίαν καλῶ· ἐγὼ γὰρ τοι τά τε ἄλλα, καὶ ἐν τῇ τῶν ὀνομάτων ἐλευθερίᾳ, πείθομαι Πλάτωνι. Ἐσὼ δὲ, εἰ βάλονται, ὀρεξίς, καὶ μὴ ἐπιθυμία, ὁ ἔρως. Διηγήσθω δὲ τῇδε· ἔαν μὲν ἐπὶ τὸ καλὸν φαινόμενον ἡ ψυχὴ ἄξῃ, ἔρως καλεῖσθω τῷτο, ἔκ ἐπιθυμία· ἔαν δὲ μὴ, ἐπιθυμία καλεῖσθω τῷτο, ἔκ ἔρως. Τί ἔν, εἰ ἀκόλαστος ὁ σοφιστὴς τῷ φαινομένῳ προσθήκη χρώμενος τὸ ἡδὺ, τῷτο φῆ φανιάζεσθαι αὐτῷ καλὸν, ἔραν καὶ τῷτω συγχωρήσομεν; Καὶ πάλιν αὖ, εἰ τις ἀποβλέψας εἰς τὴν τῷ ὄντι ἔρασαν τὴν πρὸς τὸ καλὸν ὠρμημένον, καὶ θεασάμενος τὸ ἐν τῇ ὀρέξει τῷ κάλλος ἡδὺ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῆς ἡδονῆς, ἐπιθυμεῖν καὶ τῷτω φῆ, ἀλλ' ἔκ ἔραν· πῇ ἂν ταῦτα ἡμῖν διακριθεῖν; Εἰ γὰρ τάτε ἡδέα φανιάζεσθαι καλὰ, τάτε καλὰ ἀνακέκρται ἡδοναῖς, κίνδυνος ἔτω καὶ τὴν ἐπιθυμίαν τῷ ἔρωϊ ἐπιμιχθῆναι. Βάλει τοίνυν τῷ μὲν καλῷ ἀφαιρῶμεν τὸ φαινόμενον, ἵνα μὴ ποτε λάθῃ σχημαλισαμένη πρὸς αὐτὸ ἡ ἡδονή· τῆς δὲ ἡδονῆς ἔκ ἔτι; Τὸ μὲν γὰρ καλὸν, τίμιον ὃν καλὰ τὴν αὐτῇ φύσιν, εἶναι δεῖ καλὸν, ἵνα καὶ ἐράσμιον ᾖ· τῇ δὲ ἡδονῇ ἀπόχρη φαίνεσθαι, καὶ μὴ ἔση· τῇ γὰρ τῷ πεπονθότος εὐφροσύνη λαμβάνουσα τὴν σύστασιν, ἐκ τῇ αὐτῆς φύσει, ἱκανῶς ἔξει, ἔαν τὸ δοκεῖν ὑπάρχῃ αὐτῇ, καὶ μὴ ἔση.

5. Quod dico tale est (fatis enim jejune hanc mihi rem dividere videor, et exemplo egere) corpus nostrum nutriri non potest, nisi admoveatur cibus; cibum conficiunt dentes, confectum recipiunt intestina, receptus digeritur, ac per totum corpus distribuitur. Jam tempore, ut aiunt, Saturni homines fagi pyrique alebant: unde manavit, ut terra fruges sua sponte proferre diceretur; quod nihil opus agricultura esset, sed quicquid per se produceret, eo vitam suam sustinerent homines. Pro his pone coquos, pone condimenta, pone diversas ciborum delicias, ac singulis jus suum, et quicquid Siculorum aut Sybaritarum luxuries, quicquid Persarum excogitavit mollities, haec omnia uno nomine voluptatem dices; et cibos quidem omnibus communiter, peculiarem singulis voluptatem dabis, et naturae cibum, artem adscribes voluptati. Nam si apparatus mutaveris, ut Persis Siculum, Siculis apponas Persicum, nutrimentum utrisque utrumque relinques; voluptatem vero, quia cum eorum id pugnat consuetudine, in molestiam mutabis. Quippe cum respectu substantiae ejus, quod nutrire potest, fit nutrimentum; voluptas vero, prout afficitur ille, qui hoc aut illo delectari consuevit.

6. Consuetudo autem alia est alii. Exempli gratia Graeci, Persae, Lydi, Phoenices, gentesque similes, vites serere, easque colere, e vitibus uvam carpere, ex uva vinum exprimere didicerunt; potum, si usum respicias, non necessarium; si voluptatem, praestantissimum. Scytharum plerique lacte utuntur, ut alii vino: quibusdam apiculae, quae e rupibus aut arboribus alveolos suos suspendunt, potum condiunt: sunt qui Nympharum rivos laticesque aquarum non inficiunt, sed ut natura suppeditavit eas, ita adhibent: est et unum quoddam, nisi fallor, peculiare Scytharum genus, qui aquam quidem bibunt, quotiescunque tamen voluptatis causa inebriari volunt, pyram struunt maximam, in qua herbas urunt odoriferas; hanc pyram in orbem circumfident, eoque odore non secus, quam alii vini cyathis aliquot se invitant,

DISSERTATIO XXVII. 327

Ε. Οἷον τὸ τοιόνδε λέγω (αἰσθάνομαι γάρ τοι ἐμαυτῷ γλί-
σχωρως τὸ πρᾶγμα διελομένῃ, καὶ δεομένῃ εἰκόνας) σῶμά περ τρα-
φῆναι ἀδύνατον, ὅτι μὴ σιλίων προσφορᾷ, καὶ ἐργασίᾳ ὀδόντων,
καὶ σπλάγχνων ὑποδοχῇ, καὶ τῇ ἔνδον οἰκονομίᾳ, προσγινομένης
αὐτῷ τῆς ὑποτροφῆς. Ἦσαν δὲ περ κατὰ τὸν ἐπὶ Κρόνῳ, φασι,
βίον αἱ τροφαὶ τοῖς ἀνθρώποις φηγοὶ καὶ ὄχνοι· καὶ διὰ τῆτο
ἐπεφημίσθη φέρειν ἢ γῇ τὰς καρπὰς αὐτομάτως, ὅτι αὐτοῖς
ἔδδεν ἔδει γεωπονίας, ἐξ αὐτοφυῆς τροφῆς βιοτεύουσιν. Ἐὰν τοί-
νυν προσθῇς ὀψοποιὸν, καὶ ἡδύσματᾶ, καὶ τροφὴν ποικίλην, ἄλλω
ἄλλην, καρυκείαν Σικελικὴν, καὶ Συβαρτίτικὴν χλιδὴν, καὶ Περσι-
κὴν τρυφὴν, πάντα ταῦτα ἐρεῖς ἡδονῆς ὄνομα· καὶ κοινὸν μὲν
πᾶσι τὴν τροφὴν ἐρεῖς, ἴδιον δὲ ἐκάστῳ τὴν ἡδονήν, καὶ κατὰ
φύσιν μὲν τροφὴν, κατὰ τέχνην δὲ τὴν ἡδονήν. Καὶ μεταθῇς
τραπέζας, τὴν Σικελικὴν τοῖς Πέρσαις καὶ τὴν Περσικὴν Σικε-
λιώταις, τροφὴ μὲν ὁμοίως ἐκατέροις ἐκατέρω, τὸ δὲ τῆς ἡδο-
νῆς ὑπαλλαχθὲν, δι' ἀήθειαν εἰς λύπην μετέβαλε. Γίγνεται τοί-
νυν ἢ μὲν τροφὴ κατὰ τὴν ἐσίαν τῷ τρέφειν δυναμένῃ, ἢ δὲ
ἡδονὴ κατὰ τὸ πάθος τῷ ἡδεσθαι εἰθισμένῃ.

ς. Τὸ δὲ ἔθος ἄλλο ἄλλω. Αὐτίκα Ἕλληνες μὲν, καὶ Πέρ-
σαι, καὶ Λύδοι, καὶ Φοίνικες, καὶ εἴ τι δὴ ἄλλο γένος, φυλευσάμενοι
ἀμπέλους, πονηθέντες περὶ αὐτὰς, ἐξελόμενοι τὸν βότρυ, εὐτρε-
πίσαντες τὸν οἶνον, παρεσκευάσαντο πότον, κατὰ μὲν τὴν χρεῖαν
ἐκ ἀναγκαῖον, κατὰ δὲ τὴν ἡδονὴν ἀκμαιότατον. Σκυθῶν δὲ οἱ
μὲν πολλοὶ γάλακτι βιοτεύουσιν, ὡς οἱ ἄλλοι ἐπὶ οἴνῳ· τοῖς
δὲ αἱ μέλιτται καθηδύνουσι τὸ πόμα, ἐπὶ πετρῶν καὶ δρυῶν
διαπλάττουσιν τὰς σίμβλους· εἰσὶ δὲ, οἱ τῇ παρὰ τῶν Νυμφῶν
ἐχέϊα καὶ ἐπιρρόῃ ἔδδεν λυμαίνονται, ἀλλ' αὐτοφυεῖ προσχρῶν-
ται ποτῷ ὕδατι· ἐν δὲ τι, οἶμαι, Σκυθῶν γένος πίνουσι μὲν ὕ-
δωρ, ἐπειδὴν δὲ αὐτοῖς δέη τῆς κατὰ μέθην ἡδονῆς, νήσαντες
πυρᾶν, θυμιῶντες εὐώδεις βοῶννας, περικαθίσαντες ἐν κύκλῳ τῇ
πυρᾷ, ὥσπερ κρατῆρι, εὐωχῆναι τῆς ὁσμῆς, καθάπερ οἱ ἄλλοι
τῷ

vitant, donec probe ebrii saltare, canere, tripudiare incipiunt.

7. Sed quo tam longa oratio? Ut discrimen inter pulchrum ostendam et jucundum. Refer ergo cibos illos, de quibus diximus, necessarios sponteque natos, ad id, quod honestum dicimus; quod esse debet, non videri tantum: varietatem contra caeterorum, quibus aliter afficiuntur alii, ad voluptatem; quae satis est, si videatur tantum, nec sit revera. Quae cum ita se habeant, videbis amorem idem esse, quod est ratio, quod virtus, quod ars; ratio, quod ad veritatem ejus; virtus, quod ad naturam; ars, quatenus honestum et spectat et consequitur: cupiditates vero voluptatum, cum ipsae, tum quae in iis spectantur, procul a ratione absunt. Cum ergo pulchrum oporteat esse pulchrum, ut amorem excitet; quale illud dicemus esse, aut quo pacto excitare amorem? Visne ex oraculis Socraticis tibi respondeam? Ipsum pulchrum, quod nec humana voce exprimi, nec oculis conspici potest, vidisse olim animam nostram, atque inde in hac vita, non secus quam in somnio aliquo, exiguam ejus conservasse memoriam, cum vix quasi per rimam illud nunc intueatur; vel quod loco, vel quod conditione longe ab eo remota sit, et a pulcherrimo illo procul distracta speculo, depressa in terram, variis diversisque inquinata sordibus, a quibus turbatur; vel quod in hac colluvie vitaeque confusione ambigua haereat, in qua nihil praeter tumultus assiduos improbitatesque intuetur. At vero ipsius pulchri natura inde principium ducit, inde huc defertur, paulatimque descendens minus semper minusque apparet, veramque illam vim suam amittit.

8. Non aliter, quam fluvii nobilissimi, cum in mare se exonerant, primo gustum aquae suae sine ulla amaritudine retinent, navisque venientibus purum praebent potum; postquam vero in profundum aliquod pervenerint mare, aquamque suam ventis, fluctibus, marinoque aestui ferendam dederint, antiquum gustum suum in confusione ea amittunt: eodem modo pulchrum illud ineffabile, illud immortale pulchrum, primum per coelum coelestiaque corpora

τῷ ποτῷ, καὶ μεθύσκονταί γε ὑπ' αὐτῆς, καὶ ἀναπηδῶσι, καὶ ἄδουσι, καὶ ὀρχεῦνται.

Ζ'. Τί δὴ μοι βέλεται ἡ περίοδος τῷ λόγῳ; Ἐνδείξασθαι ὑμῖν διάκρισιν καλῶ καὶ ἡδονῆς. Τίθει γάρ μοι, καλὰ δὲ τὸ ἀναλκαῖον καὶ τὸ αὐτοφυὲς τῆς τροφῆς καὶ τῷ ποτῷ τὸ καλὸν αὐτὸ, ὅπερ εἶναι δεῖ, καὶ μὴ δοκεῖν μόνον· καλὰ δὲ τὸ ποικίλον καὶ ἐπικλήτον τῶν ἄλλων ἄλλως ἄλλως εὐφραυνόντων τὴν ἡδονήν, δοκεῖν γὰρ εἶναι δεῖ ταύτην μόνον. Οὕτω δὴ τέτων ἐχόντων, γίνεσθαι ὁ μὲν ἔρως, λόγος, καὶ ἀρετὴ, καὶ τέχνη· λόγος μὲν καλὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀρετὴ δὲ καλὰ τὴν διάθεσιν, τέχνη δὲ καλὰ τὴν εὐστοχίαν τῷ καλῷ· ἐπιθυμίαι δὲ ἡδονῶν, ἄλογοι, ἀλόγων. Ἐπεὶ τοίνυν τὸ καλὸν εἶναι δεῖ καλὸν, ἵν' ἔρωτα ποιῇ· ποῖόν τι εἶναι αὐτὸ φῶμεν, καὶ πῶς ποιῆν; Βέλει σοὶ λέγω καλὰ τὴν Σωκράτης μαρτυρίαν; Ὡς τὸ καλὸν αὐτὸ ἄρρητον ὄν καὶ ὀφθαλμῶν κρεῖττον ἢ ψυχῇ τεθεαμένη πάλαι, καὶ ὀνειρώτισσα αὐτῷ τὴν μνήμην, ἐν τῇ δεῦρο συννοεῖ εἰς πάντα ἐναργῶς ὄρεα, ἅτε ἀπολελειμμένη αὐτῷ καὶ τῷ χωρίῳ καὶ τῇ τύχῃ, καὶ ἀπεξενωμένη ἐκείνων τῶν θεαμάτων εἰς τὸν ἐν γῇ τόπον, καὶ περιβεβλημένη πολλὴν καὶ παντοδαπὴν ἰλύν, ὑφ' ἧς ταρατίζεται, συνδεδεμένη ἀσαφεὶ βίῳ καὶ συγκεχυμένῳ, καὶ μεσῷ ταραχῇ καὶ πλημμελείᾳ πολλῇ. Ἡ δὲ γε τῷ καλῷ φύσις ἀρξαμένη ἐκεῖθεν κάτεισι δεῦρο πρὸς ἡμᾶς ἡρέμα, καὶ ἀμβλυνομένη μᾶλλον, καὶ ἀπολείπεται τὴν ἀρχαίαν ἀκμήν.

ἢ. Καθάπερ τῶν ποταμῶν οἱ γενναϊότατοι ἐξιόντες ἐπὶ τὴν θάλατταν, καλὰ μὲν τὴν πρώτην ἐκβολὴν σώζουσι τὸ ρεῦμα ἀμιγρὲς ἄλλῃ φύσει πικροτέρῳ, καὶ τοῖς ναύταις θαλαττίοις προσπλεύσασιν ἀκραιφνὲς ποτόν· προσελθόντες δὲ οἱ ποταμοὶ πόρρω, καὶ εἰσπεσόντες εἰς πέλαγος πλατὺ, καὶ παραδόντες τὸ ρεῦμα ἀνέμοις, καὶ κύμασι, καὶ ζάλῃ, καὶ κλύδωνι, ἠφάνισαν δι' ἐπιμιξίαν τὴν ἀρχαίαν φύσιν· ἔτω καὶ τὸ κάλλος τὸ ἄρρητον καὶ ἀθάνατον ἔρχεται μὲν πρῶτον δι' ἔρανε καὶ τῶν ἐν αὐτῷ σωμάτων, καὶ εἰς-

corpora descendit, in quibus adhuc integrum manet, purum putumque, et nulla sui parte minus; cum vero, coelo relicto, haec loca versus incipit descendere, perit paulatim et extinguitur. Itaque sicut fluvium vix amplius agnoscit in mari nauta marinus; ita pulchri ipsius influxum vix ullus homo, cum tenuissima ejus in terra vestigia appareant, eaque aliis immista rebus. At vero, qui fluvium diu prius cognovit, totamque ejus naturam animo impressit, simul ac accurrit illi, simul ac vel minimum ejus signum videt, non aliter quam Ulysses,

de patriis fumum cum conspicit oris,

exultat, gaudio accenditur, exhilaratur, amatque. Hujus pulchritudinis partem aliquam exiguam fluvius purus, planta florida, equus generosus, sibi vindicare possunt. Si quae tamen ejus ad terram usque perveniant reliquiae, non facile alibi eas, quam in homine, qui forma et ratione inter omnia mortalia excellit corpora, qui anima praeditus est, quam merito pulchri illius cognatam dixeris, invenias. Propterea qui sapit, statuam cum videt, laudat in ea artem, non tamen amat statuam; et plantam qui videt, laudat in ea fructum, non tamen amat plantam; et in fluvio aquae tranquillitatem laudat, non tamen amat fluvium: in homine vero, cum videt pulchritudinem vivam, mente praeditam, virtutis futurae praenunciam, continuo memoriam suscitatur, neque illud, quod videt, sed revera veriore longe amat pulchritudinem. Haec causa est, cur tam diligenter inspiceret pulchra corpora Socrates, tam cito pulchritudinem animadverteret; cur nulla, five ea in palaestris versaretur, five in Academia oberraret, five in conviviis commessaretur pulchritudo eum praeteriret; non secus quippe, quam venator accuratus, per humana corpora in memoriam verae illius pulchritudinis redibat.

DISSERTATIO XXVII. 331

πεσὸν ἐκεῖ, ἀκραιφνὲς μένει καὶ ἀμιγῆς καὶ ὁλόκληρον· ἐπει-
 δὲ δὲ ὑπερκύψῃ τῇ ἔραν ἑῖς τὸν δεῦρο τόπον, ἀμβλύνεται
 καὶ ἀμαυρεῖται. Καὶ μόλις ἂν αὐτῇ γνωρίσῃ τὴν ἐπιρροὴν ναύ-
 της θαλάττης, ὁρῶν αὐτὴν ἀμυδρὰν ἐν γῇ πλανωμένην καὶ ἀ-
 νακεκραμένην ἀλλοτρίᾳ φύσει· ὁ δὲ συνήθης τῷ ποταμῷ, διὰ
 μνήμης ἔχων τὴν ἐκείνῃ φύσιν, ἐπειδὴν ἐνλύχῃ, καὶ γνωρίσῃ,
 καὶ ἵχνος αὐτῇ φανῇ, ὥσπερ ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρῶσκόνη καπνὸν,
 σκιρτᾷ, καὶ φλογεῖται, καὶ φαιδρύνεται, καὶ ἐρᾷ. Τῇ δὲ κάλλος
 τέττε ἔλθοι μὲν ἂν τις μοῖρα καὶ ἐπὶ ποταμὸν εὐρωτάῳ, καὶ
 ἐπὶ φυτὸν εὐβλαστόταῳ, καὶ ἐπὶ ἵππον γενναϊόταῳ, ἀλλ' ὅ,τι
 περ κάλλος ἀργότατον καὶ ἀμβλύτατον· εἰ δὲ τίς ἐστὶν αὐτῇ
 ἐπιφοιτῶσα φύσις τὴν γῆν, ἴδοις ἂν ταύτην ἔκ ἄλλοθι ἢ ἐν
 ἀνθρώπῳ τῷ καλλίσῳ καὶ νοερωτάτῳ γηίνων σωμάτων, καὶ τῷ
 ψυχῆς μεμοιραμένῳ συγγενῇ αὐτῷ τῷ καλῷ. Καὶ διὰ τῆτο
 νῦν ἔχων, ἄγαλμα μὲν ἰδὼν, ἐπαινεῖ τὴν τέχνην, ἀλλ' ἔκ
 ἐρᾷ τῇ ἀγάλματι· καὶ φυτὸν ἰδὼν, ἐπαινεῖ τῇ καρπῷ, ἀλλ'
 ἔκ ἐρᾷ τῇ φυτῇ· καὶ ποταμὸν ἐπαινεῖ τῆς πραότητος, ἀλλ'
 ἔκ ἐρᾷ τῇ ποταμῷ· ἐν δὲ ἀνθρώπῳ ἐπειδὴν ἴδῃ κάλλος ἔμ-
 πυν καὶ νοερὸν καὶ ἀρετὴν προοιμιαζόμενον, καὶ τὴν μνήμην ἐγεί-
 ρει, καὶ ἐρᾷ ἢ φησὶ μὲν τῇ ὁρωμένῃ, τὸ δὲ ἀληθὲς ἐρᾷ
 κάλλος ἀληθεσέρος. Διὰ ταῦτα καὶ Σωκράτης ἐώρα τὰ καλὰ
 τῶν σωμάτων, καὶ ταχέως ἔβλεπεν, καὶ πάντα ἔβλεπεν· ἔκ ἐ-
 λάνθανε δὲ αὐτὸν κάλλος, ἔκ ἐν παλαίστρᾳ κατὰδεδυκὸς, ἔκ ἐν
 Ἀκαδημίᾳ πλανώμενον, ἔκ ἐν συμποσίοις εὐωχόμενον· ἀλλ'
 οἷα θηρευτῆς δεινός, διὰ σωμάτων ἀνθρωπίνων διετέλει μεμνη-
 μένος κάλλος ἀληθινῷ.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXVIII.

Omni sermonum voluptate majorem esse eam, quae ex philosophia percipitur.

REFERT Homerus Ulyssē, cum navem non haberet, ratem sibi extemporaneam, qua navigaret, confecisse; quae cum vi subito exortae tempestatis dissiparetur, accepisse a Leucothoe vittam, qua innixus navigare coepit, donec tandem Phaeacum terram appulit; ubi regis filiam invenit, a qua precibus suis hoc impetravit, ut ab ea in urbem deduceretur, Alcinoū regem sibi propitium haberet, contubernio ab eo juxta ac Phaeacum primates exciperetur, tandemque orationem ad regem habet, cujus hoc fere est initium: Equidem res pulcherrima est, rex Alcinoe, praestantem, qualis hic est, audire citharoedum. Quid enim sperari in vita possit beatius, quam summam populi hilaritatem; longumque domi spectare convivarum ordinem, quos omnes cantus delectat; quam mensam probe instructam, plenos vini calices? Mihi ita libeat interrogare Ulyssē: Equidem scire ex te velim, vir sapientissime, quid voluptatem vocas? mensamne carnibus ciboque plenam, plenum calicem, magnam vini copiam, et ne quid desit, citharoedum, qui eodem quo ille modo,

Et Laertiadae magni et certamen Achillis,

aut equum concavum canat, quo in urbem deferuntur Graecorum principes, quam vino sepultam invadunt?

Hocine prae cunctis adeo tibi dulce videtur?

2. Nae tu, sapientissime Laertiade, laudibus miris voluptatem commendas nobis plane trivialem, qualemque barbarus aliquis, qui recens Babylone rediret, commendaret, ubi sumptuosas epulas, vini copiam, et vulgares ejusmodi cantiunculas mirari didicisset: tu, inquam, qui aliis in locis, ut narrare soles, loti suavitatem, cantum

ΛΟΓΟΣ ΚΗ'.

Ὅτι πάσης τῆς διὰ λόγων εὐφροσύνης ἡ διὰ φιλο-
σόφων λόγων ἀμείνων.

Διηγείται Ὅμηρος περὶ Ὀδυσσέως, ὅτι χήτει νεὼς ἐπὶ
σχεδίας πλέων, χειμῶνος ἐπιγενομένης, σκεδασθείσης
τῆς σχεδίας, νηχόμενος ὑποβαλλέσης αὐτῷ κρηδεμνον
τῆς Λευκοθέας, ἐμπεσὼν εἰς τὴν Φαιάκων γῆν, ἱκετεύσας βα-
σιλικὴν παρθένον, κομισθεὶς ὑπ' αὐτῆς εἰς τὸ ἄστυ, τυχῶν αἰ-
δῶς παρ' Ἀλκινόου, κοινωνεῖ τῆς ἐξίας τοῖς Φαιάκων ἀρίστοις,
ἢ μετὰ τῷτο ἐνάρχεσθαι τῶν πρὸς τὸν Ἀλκίνοον λόγων ὥδι-
πως· Ἀλκίνοε βασιλεῦ, καλὸν μὲν ἀκβεῖν ἀοιδῶν ἀγαθῶν, οἷος
ἔστος, τὴν τέχνην θείας. Τί γὰρ εἴη χαριέστερον τέλος δή-
μῳ εὐθυμυμένῳ· ἢ δαιτυμόνων οἶκοι, ὥδῃς ἀκρουμένων, καθη-
μένων ἐξῆς· ἢ τραπέζης ἀφθόνης, ἢ κρατῆρος μεσῶ; Ἐρω-
τῶ δὴ τὸν Ὀδυσσεῆα· Τί ἡγῆ εἶναι τὴν εὐφροσύνην, ὧ σοφώ-
τατε ἀνδρῶν; τραπέζαν μεσὴν κρεῶν ἢ σίτου, ἢ κρατῆρα
πλήρη, ἢ οἶνον διαχεόμενον, ἢ ἐπὶ τέτοις ἄδοντα ἀοιδὸν οἷ-
ας ἐκείνος ὥδῶς ἦδεν,

Νεῖκος Ὀδυσσῆος ἢ Πηλεΐδω Ἀχιλλῆος,
ἢ αὖ κοῖλον ἵππον, ἐνθα εἰσδύντες οἱ ἄριστοι τῶν Ἑλλήνων, εἰς
τὸ ἄστυ εἰσενεχθέντες, προχυθέντες τῷ ἵππῳ, μεθύουσιν ἐπιθέ-
μενοι, εἶλον τὸ ἄστυ;

Τῷτό τί σοι κάλλιστον ἐνὶ φρεσὶν εἶδεσθαι εἶναι;

β'. Δεινός τις εἶ, ὧ σοφώτατε Ὀδυσσεῦ, ἐπαινέτης εὐφρο-
σύνης δημωδесаτής, οἷαν ἢ βάρεβαρος ἀνὴρ ἐπαινέσαι, ἢ ἄρ-
τι ἐκ Βαθυλῶνος ἡκων, συνήθης πολυτελεῖ τραπέζῃ, ἢ οἶνω
χοομένῳ πολλῷ, ἢ ὥδῃ αὐτοσχεδίῳ· ἢ ταῦτα, ὥς φῆς,
ὑπεριδὼν παρ' ἄλλοις τῷ μελιηδέος λωτῷ, ἢ τῆς Σειρήνων
ὥδῃς.

cantum Sirenum potuisti contemnere. Quare cave ne aliud innuere Homerus velit, quam quod prima fronte indicare ipsi verus videntur. Et mihi quidem videtur, qui meas omni ciborum genere refertas, qui calices vini plenos, qui inter has omnes voluptates convivas etiam inducit, qui suavissimo cantu delectentur, honestiorem aliquam nobis voluptatem proponere voluisse; quam imitari debet vir sapiens, ut voluptates a minus honestis partibus ad magis decora transferat, a ventre ad aures videlicet: nisi fortasse ne hoc quidem sufficere arbitreris, ut temere aliquis et sine modo,

Et tibiae atque tubae cantu,

hominumque strepitu aures detineat; sed hic ars requiratur aliqua, quae certa quadam harmoniae ratione id agat.

3. Verum enimvero cujusmodi ea futura est? Nec enim negare possum, quin et ipse summa cum voluptate audiam haec omnia, five tibiam inflet, five lyram pulset aliquis, aut si quod aliud musicum instrumentum suavi modulatione homines oblectet. Vereor tamen, ne haec modulatio voluptatem quidem aliquam ab ipsa arte mutuetur; quia tamen sine significatione ulla, sine verbis est, et vocibus, nihil dignum animae delectatione adferat. Si quis enim eam, quae ex sola modulatione constat, voluptatem cum altera illa, quae ex oratione verbisque hauritur, velit conferre; hanc cibo, illam odori similem videbit: quorum illi quidem validissime nutriunt; odor vero, et qua odor est, res est vilissima, et ad nutriendum nihil confert, aut parum: at vero ita aures nostrae oblectandae sunt, ut simul pascantur; quod fiet, si una odorem harmoniae, cibumque verborum illis largiamur. Cum ergo nulla re alia, quam sermone, praestantes convivas oblectari posse sit certum; restat, ut quo sermonum genere excipiendi sint, id quoque sciamus. Sunt enim nonnulli, qui iudiciorum lites, artesque fori contentiosas et velitationes imitantur, qui iniusta fulciunt, inhonesta adornant, vera adulterant, nihil denique sanum aut sincerum

ᾧδης. Μήποτε ἔν' ἔοικέν τι Ὀμηρος αἰνίττεσθαι ἄλλο κρεῖττον, ἢ ὁποῖον τὰ ἔπη λέγοι ἔτῳσι ἀκέσαντι εὐθύς. Τὸ γάρ τοι κειμένων σιτίων ἀμφιλαφῶν, καὶ οἶνον πολλόν, ταῦτα μὲν ἐπι-
θεῖναι ταῖς τραπέζαις, καὶ τὸν οἶνον τῷ κρατῆρι ἐγχεῖν, ἐπαινεῖν
δὲ τὰς δαιτυμόνας ἐν τοσαύταις ἡδοναῖς ἀκρωμένους τῷ ἀοιδῷ
σπερδῆ, εὐσχήμονά τινα ἔοικεν εὐωχίαν διηγείσθαι ἡμῖν, οἷαν
μιμήσθαι ἂν τις νῦν ἔχων, μελαθεῖς τὰς ἡδονὰς ἀπὸ τῶν αἰ-
σχίστων ἐπὶ τὰ κοσμιώτατα, ἀπὸ τῆς γαστρὸς ἐπὶ τὰς ἀκοάς·
ἢ ἔδδ' ἐτὶ τοῦ ἀπόχευ, εὐωχεῖν τὰς ἀκοὰς εἰκῇ καὶ ἀνέδην,

Αὐλῶν συρίγῳ τ' ἐνοπῇ,
καὶ ἀνθρώπων ὁμάδῳ, ἀλλὰ κἀνταῦθα τέχνης δεῖ καλικοσμήσης
τὴν ἀκοῆς εὐωχίαν ἀρμονίᾳ δεξιᾷ.

γ'. Καὶ τίς ἂν ἡμῖν ἡ τοιαύτη ἀρμονία γένοιτο; Ἀγαπῶ
μὲν γὰρ ἔγωγε τὴν ἐκ μελῶν ἡδονὴν προσίεσαν ταῖς ἀκοαῖς,
ἢ δι' αὐλῶν ἐμπνεομένων, ἢ διὰ λύρας κρομένης, ἢ δι' ἄλ-
λα τῶν μουσικῶν ὀργάνων δυναμένους χορηγεῖν καὶ ἐπιπέμπειν ἡ-
μῖν προσηνὲς μέλος. Δέδια δὲ, μὴ ταυτὶ τὰ μέλη ἡδονὴν
μὲν τινα ἔχη κεκραμένην ὑπὸ τῆς τέχνης καλῶς, ἄσημα δὲ
οὔλα καὶ ἄλογα καὶ ἄφωνα μηδὲν μέγα τῇ ψυχῇ εἰς εὐφρο-
σύνην συνελθῇ. Ἐἰ γάρ τις ἐθέλοι παραβαλεῖν τὴν ἐκ μελῶν
ἡδονὴν τῇ τῶν λόγων, εἴκοι ἂν ὁ μὲν λόγος σιτίοις, τὸ δὲ
μέλος ὀδμαῖς· ὦν τὰ μὲν εἰς ὑπόθεσιν προσφορώτατα, ὀδμῇ
δὲ, καὶ ἡ ὀδμῇ, κιθαρλότατον ἐστὶ χρεῖμα, καὶ ἐν τροφῇ ἀσθε-
νέστατον· εὐωχηλέον ἔν τὰς ἀκοὰς τρέφοντάς, ὁμῶς τὰς μὲν
ὀδμας ταύτας τὰς ἐκ τῶν μελῶν παραπεμπομένας, τὰ δὲ
ἐκ λόγων σιτία προσάγοντάς αὐταῖς. Ἐπεὶ τοίνυν λόγῳ, καὶ
ἐκ ἄλλῳ τῷ, χαίρειν εἰκὸς δαιτυμόνας δεξιᾶς, τίνας καὶ λό-
γους αὐτοῖς παραθήσομεν φέροντες ἄρα; Οἱ μὲν μιμῆναι τὰς
ἐν δικαστηρίοις ἐριδας, καὶ φιλονεικίας ἐπιλεχνήσεις καὶ μάχας,
κρατύνοντες μὲν τὰ ἄδικα, ἐπικοσμῶντες δὲ τὰ αἰσχερά,
κιθαρλεύοντες δὲ τὰ ληθῆ, ὑγιᾶς δὲ ἔδδ' ἐν, ἔδδ' ἄδολον, ἔδδ' ἐν
τῷ

fincerum adferunt, nihil ex naturae praescripto loquuntur: plane ut mancipiorum mangones solent, qui si genuina corpora, sub puro sole liberoque nutrita aere acceperint, in umbra educant ea, et depilant; donec totam illis formam eripiant, quam a natura, quae omni arte est praestantior, acceperunt. Plane idem agunt forenses illi rabulae.

4. Haec vero et ejusmodi, praeterquam quod inepta sint admodum et molesta, indigna sunt, quibus oblectetur animus. Itaque nec Aeneanum laudare possum spectacula, quibus in conviviis alii agendo, alii spectando, oblectare se solent. Duo viri ad tibiae modos pugnae simulachra cient: alter eorum agricolam imitatur, et arat; alter praedonem, et armatus est: habet et agricola in promptu arma sua, qui, simul ac praedo appropinquare incipit, relicto aratro suo, arma in manum sumit, cum praedone concurrat; ibi faciem alterius ferit alter; hic vulnerat, ille vulneratur; hic sternit, ille cadit: minime dignum convivio spectaculum. Cui ego longe antiquam Persarum legem praetulerim, qua libertatem suam consecuti sunt. Deliberare in conviviis Persae, sicut in concionibus Athenienses solebant: cum enim per legem inebriari nefas esset, modicus vini usus, non aliter quam oleum igni infusum, animos eorum excitabat; ut nec ardorem eorum penitus restingeret, nec ultra tamen, quam necesse esset, accenderet. Oratores vero nostri, cum nulla apud nos lex nimiam illam verborum reprimat licentiam, quovis temulento homine liberius in concionibus infaniunt.

5. Sed Persas jam Atheniensesque relinquamus, rursus ad nostra redeamus. Sermonibus ergo pascendi sunt honesti animi, non forensibus tamen. Quibus ergo? Qui ad superiorum cogitationem temporum eos revocent, resque jam olim gestas spectandas proponant. Nihil est jucundius, quam in historia versari, quam sine labore ullo passim divagari, omnes simul locos intueri,

τῷ τῆς φύσεως ἐπιχωρίῳ μένειν ἑῶντες· ἀλλ' αὐτὸ ἐκείνο οἶόν περ οἱ τῶν ἀνδραπόδων κάπηλοι, οἱ σώματα παραλαβόντες ἀπλᾶ ὑφ' ἡλίῳ καθαρῷ ἢ ἀέρι ἐλευθέρῳ τετραμμένα, σκιαροφθνῆτες ταῦτα ἢ λεαίνοντες, λυμαίνονται αὐτῶν τὴν ἀπ' ἀρχῆς δημιουργίαν, ἣν ἡ φύσις αὐτοῖς περιέβαλε κρείττονα τέχνης. Τοιοῦτον γάρ τι ἀμέλει ἢ οἱ πρὸς τὰς δίκας εἰλόμενοι δρῶσιν.

δ'. Ἀλλὰ τά γε τέτων μιμήματα, πρὸς τῷ κίβδηλα εἶναι ἢ σκυθρωπὰ κομιδῇ, ἢ εὐωχεμέναις ψυχαῖς ἢ πάνυ τι ἀκέρειν ἐπιτήδεια. Ὡς ἐγὼ εἰδὲ τὰ Αἰνιάνων θεάματα ἐπαινῶ, ὅσα ἐν πότῳ εὐφραίνονται Αἰνιᾶνες, οἱ μὲν δρῶντες, οἱ δὲ ὀρῶντες. Ἄνδρες δύο μιμῶνται μάχην, ὑπαυλῶντος ἄλλῃ· ὁ μὲν αὐτοῖν γεωργός τέ ἐστι ἢ ἀροῖ, ὁ δὲ ληστὴς ἢ ὄπλα ἔχει, κεῖται δὲ ἢ τῷ γεωργῷ τὰ ὄπλα ἀγχεῖ· ἐπειδὴν δὲ ὁ ληστὴς ἔλθῃ, ἀφέντος ὁ γεωργὸς τῆ ζεύγους, δραμὼν ἐπὶ τὰ ὄπλα, συμπεσόντες μάχονται, παίοντες τὰς ὀψεις, ἢ μιμῶμενοι τὰ τραύματα ἢ πλώματα· θεάματα ἢ συμπολικά. Ἐπαινῶ πρὸ τέτων τὸν Περσικὸν νόμον τὸν ἀρχαῖον, δι' ὃν Πέρσαι τῆς ἐλευθερίας ἐπελάβοντο. Ἀνέκειντο τοῖς Πέρσαις αἱ βελαὶ εἰς τὰς εὐωχίας, ὥσπερ τοῖς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἢ σπυδασιώτερον ἢν συμπόσιον Περσικὸν ἐκκλησίας Ἀττικῆς· ἐκεῖ μὲν γὰρ νόμος κολάζων τὴν μέθην ἐπήγειρεν αὐτῶν τὰς ἀρετὰς τῇ εὐωχίᾳ, καθάπερ ἔλαιον πῦρ, ἐπιχέων τῇ ψυχῇ συμμέτρως, μὴ τελείως σβεννὺς αὐτῆς τὸ φιλότιμον, μήτε ἐξάπλων τῆς χρείας περαιτέρω. Ἐνλαῦθα δὲ οἱ νήφοντες ἔτοι δημαγωγοὶ, μηδενὸς αὐτοῖς ἐφεσώτος νόμου κολάζοντος τὴν ἐξουσίαν τῶν λόγων, ἐξωρχῶντο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσης μέθης ἀκολαστότερον.

ε'. Τὰ μὲν ἔν τῶν Περσῶν ἢ τὰ Ἀττικὰ ἑῶμεν, ἐπανάγωμεν δὲ αὖθις ἐπὶ τὰ ἡμέτερα. Λόγοις τοιγαρὶν εὐωχῆσθαι τὰς ἀγαθὰς ψυχὰς, ἢ ἢ δικανικοῖς λόγοις, φησὶν ὁ λόγος. Τίσι μὲν ἄρα; Οἱ τὰς ψυχὰς ἐπὶ τὸν πρόσθεν χρόνον ἀναβιβασάμενοι, παρέχουσιν αὐταῖς τὴν θέαν τῶν γενομένων πάλαι. Προσηνὲς γὰρ ἢ ἰστορία, ἢ τὸ μηδὲν καμόντα πανταχῇ περιπολεῖν, πάντα μὲν

eri, omnibus bellis sine periculo interesse, infinitum temporis spatium contrahere, infinitas res gestas simul cognoscere, quae ab Assyriis, quae ab Aegyptiis, quae a Persis, quae a Medis, quae a Graecis facta sunt; bello nunc terrestri, nunc marino, nunc concionis mediae videri interesse consiliis; cum Themistocle in mari, cum Leonide in terra pugnare, cum Agefilao trajicere, cum Xenophonte incolumem redire; amare cum Panthea, venari cum Cyro, regnare cum Cyaxari. Quod si sapiens ea de causa Ulysses dicitur, quod vafer esset, et

*Multorum mores hominum lustrasset et urbes,
Dum sibi, dum sociis, redditum pariterque salutem
Apparat;*

multo sapientior est, qui extra periculum historiae lectione sese explet. Charybdin videbit, sed sine naufragio; Sirenas audiet, sed sine vinculis; cum Cyclope aget, sed miti et pacato. Et si eo nomine felix fuisse Perseus judicatur, quod passim alarum vagaretur beneficio, totam terrae naturam, omnia intueretur loca: multo et levior certe et sublimior his Persei alis habenda est historia, quae passim animum circumfert nostrum, nec nudas ei simplicesque res ostendit; sed et hominum et fluviorum origines. Quale est illud: *Croesus Lydus erat genere, Alyattis filius, rex vero populorum: et,*

A Jove nam primum deduxit Dardanus ortum.

Et urbis: *Epidamnus urbs est ad dextram sita Ionium sinum petentibus, cui finitimi sunt Taulantii, gens barbara:*

Urbs Ephyre posita est Argi, anterioribus oris.

Sed et fluvii: *Qui a meridianis partibus septentrionem versus fluens, in pontum se exonerat, quem Euxinum vocant: et,*

Quem Xanthum Divi dicunt, hominesque Scamandrum.

Sola harum rerum narratio est, quae genus mortale, cui nihil acque caducum est, nihil quod pereat, quod deficiat citius, memoriae bene-

χωρία ἐποπτεύοντα, πᾶσι δὲ πολέμοις ἐκ τῆ ἀσφαλῆς παρα-
γινόμενον, μῆκος δὲ ἀμήχανον χρόνον ἐν βραχεῖ ἀναλεγόμενον,
πλήθος δὲ ἀπειρον πραγμάτων ἐν ὀλίγῳ μαθάνοντα, τὰ Ἀσσύ-
ρια, τὰ Αἰγύπια, τὰ Περσικὰ, τὰ Μηδικὰ, τὰ Ἑλληνικά·
νῦν μὲν πολεμῶσιν ἐν γῇ παραγινόμενον, νῦν δὲ ἐν θαλάτῃ
ναυμαχεῖσιν, νῦν δὲ ἐν ἐκκλησίαις βουλευόμενοι· μετὰ Θεμι-
σοκλῆς ναυμαχεῖντα, μετὰ Λεωνίδα ταττόμενον, καὶ μετὰ Ἀγη-
σιλάου διαβαίνοντα, καὶ μετὰ Ξενοφῶντος σωζόμενον· ξυνεργῶντα
Πανθεία, συνθηρῶντα Κύρῳ, συμβασιλεύοντα Κυαξάρῃ. Εἰ δὲ
καὶ Ὀδυσσεὺς σοφὸς, ὅτι πολύτροπος ἦν, καὶ

Πολλῶν ἀνθρώπων ἶδεν ἄετα καὶ νόον ἔγνων,

Ἀρνύμενος ἦν τε ψυχὴν καὶ νόσον ἑταίρων·

πολύ περ σοφώτερος, ὁ τῶν μὲν κινδύνων ἐξιστάμενος, τῆς δὲ ἰσο-
ρίας ἐμπιμπλάμενος. Χάρυβδιν ὀψέσθαι, ἀλλ' οὐκ ἐν ναυαγίῳ·
Σειρήνων ἀκῆσέθαι, ἀλλ' οὐκ δεδεμένος· Κύκλωπι ἐντεύξεσθαι, ἀλλ'
εἰρηνικῶ. Εἰ δὲ καὶ Περσεὺς εὐδαίμων, ὅτι πῆλινος ἦν, καὶ περι-
εφέρετο ἐν τῷ αἰθέρι πάντα ἐποπτεύων τὰ ἐν γῇ παθήματα
καὶ χωρία· πολὺ τῶν Περσέως πλεῶν ἢ ἰσορία καφώτερον καὶ
μετεωρότερον, ἢ λαβῶσα τὴν ψυχὴν περιφέρει πανταχῶς, οὐκ
ἀργῶς οὐδὲ ἡμελημένως δεικνύουσα, ἀλλὰ καὶ ἄνδρα γενεαλογεῖ
καὶ πόλιν. Κροῖσος ἦν Λυδὸς μὲν γένος, παῖς δὲ Ἀλυάττῃ,
τύραννος δὲ ἐθνέων·

Δάρδανον αὖ πρῶτον τέκετο νεφεληγερέτα Ζεὺς.

Γενεαλογεῖ καὶ πόλιν· Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ εἰσπλέοντι
τὸν Ἰόνιον κόλπον, προσοικῶσι δ' αὐτὴν Ταυλάνιοι βάεβαροι·

Ἐστὶ πόλις Ἐφύρη μυχῶ Ἀργεὺς ἱπποβότοιο.

Γενεαλογεῖ δὲ καὶ πόλιν· Ὅς ῥέων ἐκ μεσημβρίας πρὸς βο-
ρέην ἄνεμον εἰς τὸν Εὐξῆνον πόντον καλεόμενον ἐκδιδοῖ·

Ὅν Ξάνθον καλέουσι θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Τῷτο τὸ ἄκρομα ἐφήμερον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος, καὶ φθειρό-
μενον ταχὺ, καὶ ἀπολλύμενον, καὶ ὑπορρέον, τῇ μνήμῃ σώζει, καὶ
τὰς

beneficio aeternitati aequat; quod virtutes ejus conservat, immortalis gloria actiones ejus compensat. Hoc est, cur Leonides non a Lacedaemoniis illius aevi tantum celebretur; non tantum ab Atheniensibus, quos aetas illa tulit, Themistocles laudetur: manet etiam nunc Periclis imperium, manet justitia Aristidis, Critias adhuc poenas luit, Alcibiades adhuc in exilium abit. Et, ut verbo absolvam, narratio historica et eos, qui primo legunt, mirifica voluptate oblectet; et eos, qui jam legerunt, jucundissima cogitatione reficit.

6. Quae igitur e sermone ullo peti voluptas possit magis grata animo? Certe quamvis difficile sit multis praeclarisque se opponere historicis, dicendum tamen est: Equidem licet pulcherrima sit, et quam maxime ad poetarum jucunditatem, o historici, orationis vestrae accedat compositio; alia est tamen, quam quae a vobis peti possit, animi honesti voluptas. Quid enim praeteritorum malorum juvat recordatio, nisi prius quo pacto vitanda ea sint, cognoscas? Aut quid commodi Athenienses ex Attica, aut ex Ionica Halicarnassenses hauserunt historia? quae felicitas ex historia Chiis accessit? Si enim honesta possent ab improbis distinguere, aut praetermittere haec, illa describere; non minus fortasse rerum gestarum animum juvaret imitatio, quam oculos juvat imitatio pictoris: nunc promiscue in historiam infarciuntur omnia, major pars in deterioribus moratur, vincunt turpia: ubique fere in historia rapaces, tyrannos, injustos hostes, temere partas felicitates, facinora scelestas, calamitates indignas, tragicos casus invenies; quorum imitatio periculosa, memoria damnosa, aeterna est miseria. Ego, ut plenam voluptatem consequar, sanis pasci volo sermonibus, sanum requiro cibum; quali Socrates, aut Plato, aut Xenophon, aut Aeschines in curanda valetudine sunt usi.

7. Libidine, metu, moerore, invidia, variisque aliis ac diversis anima humana torquetur affectibus. Vides contentionem duram, contentionem implacabilem; tale bellum mihi describe, Medicum vero relinque; talem mihi morbum narra, pestem vero praetermitte.

DISSERTATIO XXIX. 341

τὰς ἀρετὰς φυλάττει, καὶ τὰς πράξεις ταῖς δόξαις ἀθανάτους ποιεῖ. Διὰ τὸτο, ὁ Λεωνίδης ἀδελφαὶ ἔχ' ὑπὸ Λακεδαιμονίων μόνον τῶν τότε, καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπαινεῖται ἔχ' ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκείνων· μένει δὲ καὶ ἡ Περικλέους στρατηγία καὶ νῦν ἔτι, καὶ ἡ Ἀριστείδεος δικαιοσύνη, δίδωσι Κριτίας καὶ νῦν δίκην, φεύγει καὶ νῦν Ἀλκιβιάδης. Συνελόντι δὲ εἰπεῖν, οἱ καθ' ἰσορίαν λόγοι τῷ μὲν ἀνηκόῳ τερπνότατον καθ' ἡδονὴν, τῷ δὲ εἰδοτι ἐπαλγούτατον κατὰ ἀνάμνησιν.

ε'. Τίς ἂν ἔν γενοίτο ψυχᾷς εὐωχία λόγων ταύτης προσ-
ηγερέα; Χαλεπὸν μὲν εἰπεῖν καὶ ἀντιτάξασθαι πολλῷ καὶ γεν-
ναίῳ λογοποιῷ, ρητέον δὲ ὁμῶς. Ὅτι καλὴ μὲν ὑμῶν ἡ ἁρμονία
καὶ ἀδεσθαι προσηγῆς, ἄλλο δὲ ποθεῖ ἡ ἐπεικῆς ψυχὴ, καὶ ἔχ' ὅσον παρέχεσθε ὑμεῖς. Τί γὰρ σεμνὸν ἡ μνήμη τῶν πάλαι κακῶν,
τῷ μήπω μαθόντι ὅπως ταῦτα φυλακτέον; ἢ τί πλέον Ἀθή-
ναίοις ἐγένετο διὰ τὴν ἰσορίαν τὴν Ἀττικὴν; ἢ τί πλέον Ἀλικαρ-
νασσεῦσι διὰ τὴν ἰσορίαν τὴν Ἰωνικὴν; ἢ τί Χῖοι διὰ ταύτην
εὐδαιμονέστεροι; Ἐἰ μὲν ἀποκρίναντες τὰ κατὰ τῶν αἰσχυρῶν, τὰ
μὲν ἀπέκρυπτον, τὰ δὲ ἰσόρην, ἦν ἂν πᾶς τῇ ψυχῇ ὄνησις κατὰ
μίμησιν τῶν ἰσορημένων, καθάπερ ὀφθαλμοῖς κατὰ μίμησιν γρα-
φῆς· νῦν δὲ ἀναμιξ' εἰσφύρεται πάντα ἐν τοῖς λόγοις, καὶ πλεο-
νάζει τὰ χεῖρω, καὶ κρατεῖ τὰ αἰσχυρά· καὶ τὸ πολὺ τῆς ἰσορίας
πλεονέκται, τύραννοι, καὶ πόλεμοι ἀδικοί, καὶ εὐτυχίαι ἄλογοι, καὶ
πράξεις πονηραὶ, καὶ συμφοραὶ ἀνώνμονες, καὶ περιστάσεις τραγι-
καί· ὧν σφαλερὰ μὲν ἡ μίμησις, βλαβερά δὲ ἡ μνήμη, ἀθά-
νατος δὲ ἡ δυστυχία. Ἐγὼ δὲ ποθῶ πρὸς τὴν εὐωχίαν τροφὴν
λόγων ὑγιεινῶν, καὶ ἀνόσως τοιᾶντα δεομαι σιτίσ, ἀφ' ἧς καὶ Σω-
κράτης ὑγάανε, καὶ Πλάτων, καὶ Ξενοφῶν, καὶ Αἰσχίνης.

ζ'. Ἐπιθυμεῖ ἡ ἀνθρώπου ψυχὴ, καὶ δέδιε, καὶ λυπεῖται, καὶ
φθονεῖ, καὶ ἄλλοις συνέχευται παντοδαποῖς καὶ ἀλλοκότοις πα-
θήμασι. Στάσιν ὁρᾷς πικρὰν καὶ ἀκήρυκτον· τοιᾶν μοι διηγᾷ
τὸν πόλεμον, τὸν δὲ Μηδικὸν ἔα· ταύτην μοι διηγᾷ τὴν νό-

termitte. Quam hujus belli ducem quaeram, quem morbi hujus inveniam medicum? Hippocratem corporibus relinque, marinis praeliis Themistoclem; dic aliquem animi medicum, dic aliquem ducem. Si inter homines non invenias, inter Deos quaere. Ne tamen vel de agro tuo, quod vastatus sit; vel de mari, quod a piratis infestetur; aut obsideatur urbs ab hostibus, aut plurimi morbo intereant, institue querelam: pusilla haec sunt, caduca haec sunt. Vastari enim seges tua poterit, quamvis Peloponnesii abstineant; a piratis infestabitur mare, quamvis in mari classem non habeant Athenienses; moenia tua si Philippus non evertet, certe tempus; interibunt homines, quamvis pestis remittat:

At virtus hominis nunquam reparabilis ulli est.

De hac Deos consule, quoties invadi, spoliari, oppugnari animam videbis, aut a morbo tentari. Hic oraculo Deorum, hic responso opus habes, hic Deum precare: Audias, precor, Apollo, et Jupiter, aut si quis praeterea Deus es, qui morbos animi curare soles,

Si quando haud uno templum tibi munere cinxi,

Pinguiaque in mediis adolevi viscera flammis.

Citius has preces, quam Chrysaë, Apollo audiet. Nec enim petes, ut pestem immittat, ut sagittas lethales emittat, ut canes, ut aves, ut homines extinguat; quae minime illo Deo, quem musicae, quem sapientiae, quem divinationi praeesse voluerunt, digna sunt. Homerus autem, qui hoc illi tribuit, nihil aliud in animo habuit, quam solares radios; qui quavis sagitta velocius per aerem feruntur, quavis purissima corporis constitutione simpliciores sunt. Mihi vero vel Homerus, vel Hesiodus, vel si quis alius poeta divinus est, Deum canat, qui mederi possit morbis animi. Haec Apolline digna sunt, haec digna sunt Jove.

σον, τὸν δὲ λοιμὸν ἔα. Ἐπεὶ, τίνι ἐπιρρέψω τὴν στρατηγίαν, ἢ τὴν ἰασιν; Ἱπποκράτην δὲ ἔα τοῖς σώμασι, ἢ Θεμιστοκλέα τῇ θαλάττῃ· λέγε τὸν ψυχῆς ἰατρὸν, λέγε τὸν στρατηγόν. Καὶ ἀπορῆς ἀνδρῶν, ἐπὶ τὰς θεὰς ἴθι. Ἔρξ μὴ περὶ γῆς δηρμένης, μηδὲ περὶ θαλάττης ληγευομένης, μηδὲ περὶ τειχῶν πολιορκουμένων, μηδὲ περὶ σωμάτων φθειρομένων· σμικρὰ ταῦτα, ἐφήμερα ταῦτα. Τμηθήσεαι λήϊον, καὶ Πελοποννήσιοι ἀπόσχονται· ληγευθήσεαι θάλαττα, καὶ Ἀθηναῖοι μὴ ναυμαχῶσι· καταβαλεῖ τὰ τείχη, ἢ εἰ μὴ Φίλιππος, ἀλλ' ὁ χρόνος· φθαρήσεαι τὰ σώματα, καὶ ἀπέλθῃ ὁ λοιμός·

ἀνδρὸς δὲ ἀρετὴ πάλιν ἐλθεῖν, ὅτε λήισῃ,

οὐδ' ἐλετή·

Περὶ ταύτης ἔρξ δὴ, ὅτε ψυχὴ τέμνεται, ληγεύεται, πολιορκεῖται, νοσεῖ. Χρησμῶ σοι δεῖ, μαντείας σοι δεῖ, εὖξαι τῷ θεῷ·

Κλυθὶ μευ, ἀργυρότοξε, ὃς Χρῦσιν ἀμφιέβηκας, κλυθι, ὦ Ἀπολλων, ἢ Ζεῦ, ἢ εἰ τις ἄλλος θεὸς ἰατρικὸς ψυχῆς νοσέσης,

εἰ ποτέ τοι χαρίεντ' ἐπὶ νηὸν ἔρεψα,

ἢ εἰ δῆποτέ τοι κατὰ πόονα μηρί' ἔκηα.

Ἀκῶσεται ὁ Ἀπόλλων τοιαῦτα εὐχομένῃς θάττον, ἢ τῷ Χρῦσι. Οὐ γὰρ ἐπὶ λοιμὸν παρακαλεῖς τὸν θεόν, ὅδ' ἐπὶ τοξείαν οἰσῶν θανατηφόρων, ὅδ' ἐπὶ φθορὰν κυνῶν, ἢ ἀνδρῶν, ἢ ὀρνέων· ἔγ' γὰρ ταῦτα ἔρξα μεσικῷ θεῷ, ἢ σοφῷ, ἢ μαντικῷ. Ὅμηρος δὲ αὐτῷ προσέθηκε τὴν φήμην, αἰνιττόμενος τὴν ἡλίου ἀκτῖνα δι' αἴρος χωρεῖσαν οἷσιν θάττον, ἀκραιωτέραν τῆς τῶν σωμάτων συμμερίας. Ἐμοὶ δὲ ἀδέτω εἴτε ἢ Ὅμηρος, εἴτε Ἡσίοδος, εἴτε τις ἄλλος ποιητὴς δαιμόνιος, θεὸν Παιᾶνα ψυχῆς παθημάτων. Ἄξια ταῦτα τῷ Ἀπόλλωνος, ἄξια τῷ Διός.

DISSERT. XXIX.

*Utri in republica utiliores sint, milites, an agricolae.
Et primo pro militibus.*

POSSISNE dicere, qui sint illi, quos Homerus in poesi sua Jove genitos, Diis similes, pastoresque populorum vocat; ut alia omittam nomina, quibus in extollenda alicujus virtute uti solent poetae? Eosne, qui terram siva et ligone exercent, qui arare, qui plantare, qui messem colligere, vitem ordinare eleganter possunt? An potius has similesque curas ne leviter quidem in libris suis attingere dignatus est; nisi quatenus insulanum senem, qui a contumeliosis aliquot juvenibus regno suo ejectus erat, introducit, quem

in vitiferae procul ubere terrae

humi in frondibus decumbere, aestivoque tempore quiescere fecit? At vero quos beatos putat, quos commendare solet Homerus, alii certe sunt, alia sunt eorum opera, alia studia. Qualis Achilles est, cum hostem insequitur; aut Ajax, cum singulari certamine concreditur; Teucer cum sagittis, Diomedes cum animi virtute excellit; aut si quis alius, qui strenue rem gerit. Nihil enim in toto ejus opere audis, quam magnos clypeos, splendidas galeas, longas hastas, pulchros currus, equos currentes, et, ut verbo absolvam, viros fortes qui mactant, timidos qui mactantur. Quid, quod ipsum Agamemnonem, communem omnium Graecorum principem, laudare non potuerit aliter, quam ut bellatorem simul eum regemque dicat, quasi hoc maxime dignum sit imperio? utrumque enim facit Agamemnonem,

fortem regemque ducemque.

Nam et Menelaus rex non minus erat, quam Agamemnon, verum remissior in bello; quae causa est, cur tam parcus in exornandis poetarum more ejus laudibus fuerit Homerus. Illum vero, de quo loquimur, Agamemnonem, putasne gloria et existimatione nominis reliquis

ΛΟΓΟΣ ΚΘ΄.

Τινες λυσίτελέεσσι πόλει, οἱ προπολεμῶντες, ἢ οἱ γε-
ωργῶντες. Ὅτι οἱ προπολεμῶντες.

ΕΧΕΙΣ εἰπεῖν τίνας ὀνομάζει Ὅμηρος ἐν τοῖς ἔπεσι
διογενεῖς, καὶ θεοῖς εἰκέλους, καὶ λαῶν ποιμένας, καὶ ἄλ-
λα ὅσα ποιητὴν εἰκὸς ἀποσεμνύνοιν τοῖς ὀνόμασιν ἀ-
ρετὴν ἀνδρός; Ἄρα τὰς ἐπὶ σκαπάνῃ καὶ αὐλακί πρὸς τῇ
γῇ διαπονημένους, δεινὰς ἀρεῖν, ἀγαθὰς φυτεύειν, ἐν ἀμῆτι
δεξιὰς, ἐν ὀρχάτῳ φιλοπόνους; Ἡ τῶν μὲν εὐδὲ τὴν ἀρχὴν
ἠξίωσεν καλᾶμίζαι τὰ ἔργα τῇ αὐτῇ ᾧδῃ, ὅτι μὴ νησιώτῃ
γέροντι ἀναθεῖς αὐτὰ, ἐκπεπλωκότι τῆς ἀρχῆς ὑπὸ ὑβριστῶν
νέων, ἐν γυνῷ οἰνοπέδῳ ἀλῶν ἐπὶ φύλλων χαμαὶ βεβλημέ-
νων ὥρα θέρος ἀναπαυομένῳ. Οἱ δὲ μακάριοι αὐτῷ ἄνδρες,
ὅς ἐκεῖνος ἐπαινῶν χαίρει, ἕτεροὶ εἰσιν ἐξ ἑτέρων ἐπιτηδευ-
μάτων καὶ ἔργων· ἢ Ἀχιλλεὺς διώκων, ἢ Αἴας μονομαχῶν,
ἢ Τεῦκρος τοξεύων, ἢ Διομήδης ἀρισεύων, ἢ τις ἄλλος τῶν
δεινῶν τὰ ἀρισευτικά. Μεσὰ δὲ αὐτῷ τὰ ἔπη ἀσπίδων με-
γάλων, καὶ κορύθων φαεινῶν, καὶ δοράτων μακρῶν, καὶ ἀρμά-
των καλῶν, καὶ ἵππων θεόντων, καὶ ἀγαθῶν κλεινόντων, καὶ δει-
λῶν κλεινομένων. Τὸν μὲν γὰρ Ἀγαμέμνονα αὐτὸν τὸν τῶν
Πανελλήνων βασιλέα οὐκ ἔσχευ ἑτέρως ἐπαινέσαι, ἢ τὸν αἰχ-
μητὴν προσθεῖς τῷ βασιλεῖ, ὡς μόνον δὲ τῷτο ἔργον ἀρχι-
κώτατον· καὶ φησιν ὅτι ἦν Ἀγαμέμνων ἀμφοτέρων, βασιλεὺς
καὶ αἰχμητῆς ἀγαθός. Ἐπεὶ καὶ ὁ Μενέλαος βασιλεὺς μὲν ἦν,
ὅχι ἥττον ἢ ὁ Ἀγαμέμνων, μαλθακὸς δὲ αἰχμητὴν, καὶ διὰ τῷ-
το ὀλίγον αὐτῷ μετέδωκε ποιητικῆς εὐφημίας Ὅμηρος. Ὁ γε
μὲν Ἀγαμέμνων ἔτος, τί ἦν ἂν ἐπικλεέσερος τῶν ἄλλων, εἰ-

reliquis antestare potuisse, si Argis manere, ubi optimam habebat terram, eam colere, et Aegyptiis, quam habent, foecunditatis laudem praeripere maluisset? Audis ipsum Ulyssē, qui his verbis Ithacen suam praedicat,

Aspera, sed nutrix hominum bona.

Minime enim fugit eum, utpote sapientem, longe maiores esse fortitudinis fructus, quam aut triticum, aut hordeum, aut si qui alius terrae cibus est.

2. Homerum relinquam; metuo enim ne parum gratum sit tibi, si testimonio utar hominis, qui plus quam par est fortasse bello delectetur. Vis potius post Homerum, Laconum, Atticorum, Cretenesium, aut Persarum consideremus rempublicam? Praeclaras videlicet Spartaē leges laudas. Atqui ne eget quidem praeconio tuo Lycurgus; quem prius his verbis Apollo in colloquio cum eo commendaverat,

Quaero, tene Deum compellem, hominemve, Lycurge.

Ille ergo Lycurgus, quem Deo similem Deus ipse pronunciat, postquam leges civibus suis tulit, oraculum Apollinis adiit, ut cognosceret ex eo, quam reipublicae potissimum formam populo suo proponeret; an illam, quae magna ex parte ex agricolis constaret, quae parcam, humilem, restrictamque amplectitur vitam, quae in minutis et abjectis illis actionibus versatur: an potius haec et similia Helotis, servilique hominum turbae, Lacedaemoniorumque finitimis relinqueret; veros autem legitimosque Spartaē incolas liberos ab omni nexu, intrepidam erectique animi gentem, solamque ad libertatem natos, flagris verberibusque exerceret, venationibus, montanis itineribus, aliisque infinitis laboribus virtuti praepararet, donec satis jam tolerantiae assuefacti, cum hasta clypeoque, non alium ducem, quam legem secuti, pro libertate pugnarent, Lycurgo auxilium ferrent, Deo morem gererent. Quod si agricolae fuissent Spartani omnes, quis unquam ad Thermopylas Leonides pro iis in acie stetisset? quis unquam Othryades ad Thyream virtutis

κατὰ τὸ Ἄριστος μένων, γῆν ἀγαθὴν ἔχων, γεωργῶν τὴν γῆν, ἀπέφηνεν αὐτὴν εὐκαρποτέραν τῆς Αἰγυπτίας; Τῷ μὲν γὰρ Ὀδυσσέως ἀκχείς αὐτῷ σεμνολογούμενα περὶ τῆς Ἰθάκης.

Τρηχεῖ, ἀλλ' ἀγαθὴ κερτοτρόφος,
φησὶν. Οἶδε γὰρ πρ, ἅτε σοφὸς ὦν, ὅσον διαφέρει ὁ τῆς ἀνδρείας καρπὸς ἔτος, πυρῶν ἢ κριθῶν, ἢ εἴτις ἄλλη ὑπόβοφῃ γῆς.

β'. Ὅμηρον ἐῷ· τάχα γὰρ ἢ δυσχεράναις ἂν τῷ λόγῳ προσφερομένῳ σοι μάρτυρα φιλοπόλεμον. Βέλει σοι τὰ δευτέρα ἐπ' ἐκείνῳ λέγω τὰ Λακωνικὰ, ἢ τὰ Ἀττικὰ, ἢ τὰ Κρητικὰ, ἢ τὰ Περσικά; Τὴν Σπάρτην ἐπαινεῖς, ὡς εὐνομωτάτην. Ὁ δὲ Λυκῆργος ἔσθ' ὅπως ἐπαινέτῃ δεήσει· ὁ γὰρ Ἀπόλλων φθάνει λέγων πρὸς αὐτὸν,

Δίξω, ἢ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον.

Ὁ τοίνυν Λυκῆργος ἔτος, ὃν ὁ θεὸς εἰκάζει θεῷ, τιθεὶς τῇ Σπάρτῃ νόμους, συμβουλευσάμενος τῷ Ἀπόλλωνι ποῖόν τι πολιτείας ἥθος καταστήσαιο τοῖς αὐτῷ θρέμμασιν, ἄρα γεωργικὸν, ἢ ταμειυτικὸν, ταπεινὸν, ἢ γλίσχρον, καὶ ἐργασικὸν τὰ σμικρὰ ταῦτα· ἢ ταῦτα μὲν οἱ Εἰλωτες αὐτῷ ἔχουσι, ἢ ὁ ἀνδραποδώδης ὄμιλος, ἢ οἱ περίοικοι Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ καθαρώς Σπαρτιατικὸν, ἄφετον ἐκ γῆς ὃν ἢ ὄρθιον, ἢ πρὸς ἐλευθερίαν τετραμμένον, μασιγέμενον καὶ τυπτόμενον, ἢ ἐν θήραις ἢ ὀρειθασίαις ἢ ἄλλοις παντοδαποῖς πόνοις παιδευόμενον, ἐπειδὴν ἱκανῶς τῷ καρτερεῖν ἔχη, ἐπὶ αἰχμῇ ἢ ἀσπίδι τεταγμένον, ὑπὸ στρατηγῷ τῷ νόμῳ προμαχεῖν τῆς ἐλευθερίας, ἢ τὴν Σπάρτην σώζειν, ἢ τῷ Λυκῆργῳ συναγωνίζεσθαι ἢ πείθεσθαι τῷ θεῷ. Ἐἰ δὲ ἐγεώργην Λακεδαιμόνιοι, τίς ἂν ὑπὲρ αὐτῶν Λεωνίδας ἐν Θερμοπύλαις παρετάξατο; τίς ἂν Ὀθρυάδας ἐν Θυρέῃ ἠρίσειεν;

virtutis suae specimen dedisset? Sed nec agricola erat Brasidas; nec, qui Syracusas servavit, recens ex arborum cultu Gylippus veniebat; nec a vitibus suis Agefilaus, ille, inquam, qui Tissaphernem domuit, terramque regiam populatus est, qui Ionas ipsumque Hellespontum vindicavit; non a bidente Callicratides, non a ligone Lyfander, non ab aratro Dercyllides. Servi sunt, Helotae sunt, quos clypei tegunt, pro quibus arma pugnant, qui serviunt victoribus. Haec est illa militaris virtus, quae agrum Atticum toties vastavit, Argivorum terram diripuit, Messenios subegit; qua virtute simul ac destitui coeperunt Spartani, armis suis depositis, ex liberis hominibus agricolae facti sunt.

3. Cretenses quando liberi fuerunt? cum arma gererent, cum sagittare gauderent, cum venari. Servi quando? cum agriculturae operam darent. Quando liberi fuerunt Athenienses? cum Cadmeos oppugnarunt, Ionas in colonias miserunt, Heraclidas exceperunt, ejecerunt Pelasgos. Servi quando? cum, ereptis armis, Pisistratidae agriculturae incumbere populum coegerunt. Qui rursus, cum Medorum adventaret classis, neglecta terra sua, arma in manum sumpserunt, armis libertatem suam vindicarunt. Agricola non fuit Cynaegirus, qui Athenas liberavit; neque rusticus Callimachus, qui Medos eiecit; neque agricolis praefuit Miltiades. Ab armatis praeclara facinora eduntur, pugna victoriam, victoria parit libertatem. Ubi rursus mare vocabat, terram hostibus, domos igni remisere, servatisque solum armis, in triremes migrarunt. Totae Athenae navigabant, gens mediterranea in mari erat, ubi et navigando pugnavit, et navali pugna vicit, et vincendo terram suam, suum rursus vindicavit mare. Laudo et Periclem in armis, qui, agricolis neglectis, cum vastari cerneret Acharnas, solis libertatem conservabat Atheniensibus: salva enim libertate, salva terra, salvae plantae, salvae sunt segetes.

4. Relinque

σεν; Ἄλλ' ἔδ' Βρασιδάς γεωργὸς ἦν, ἔδ' Γύλιππος ἐκ λήϊα ὀρμηθεὶς Συρακυσίαις ἔσωζεν, ἔδ' Ἀγησίλαος ἐξ ἀμπέλων ὀρμηθεὶς Τισσαφέρους ἐκράτει, καὶ τὴν βασιλέως γῆν ἔτεμνεν, καὶ Ἰωνας καὶ Ἑλλάσπονλον ἠλευθέρα· ἐκ ἀπὸ σμινύης ὁ Καλλικρατίδας, ἐκ ἀπὸ σκαπάνης ὁ Λύσανδρος, ἐκ ἀπὸ ἀρότρων ὁ Δερκυλλίδας. Θητικὰ ταῦτα, Εἰλωτικὰ ταῦτα ὑπὸ ἀσπίδων σώζεσθαι, τέτων δόρατα ὑπερμαχεῖ, ταῦτα δελεύει τοῖς κρατῆσιν. Αὐτὴ ἡ ἐν ὅπλοις ἀρετὴ καὶ τὴν Ἀθηναίων γῆν ἔτεμνεν, καὶ τὴν Ἀργείων ἐδήρα, καὶ Μεσσηνίαις ἐλάμβανεν· ἐπεὶ δ' ἐξέκαμεν αὕτη τοῖς Σπαρτιάταις, τὰ μὲν ὅπλα ἀπέθεντο, ἐγένοντο δὲ ἐξ ἑλευθέρων γεωργοί.

γ'. Ἐλεύθεροι Κρήτες πότε; ὅτε ὅπλα εἶχον, ὅτε ἐτόξευον, ὅτε ἐθήρων. Δῆλοι πότε; ὅτε καὶ γεωργοί. Ἐλεύθεροι Ἀθηναῖοι πότε; ὅτε Καδμείοις ἐπολέμουν, ὅτε καὶ Ἰωνας ἐξέπεμπον, ὅτε καὶ Ἡρακλείδας ὑπεδέχοντο, ὅτε Πελασγὸς ἐξέβαλλον. Δῆλοι πότε; ὅτε Πεισιςτραλίδαι τὸν δῆμον ἐξοπλίσαντες γεωργεῖν ἠνάγκαζον. Αὐθις δὲ ἐπελθόντος αὐτοῖς Σόλῃ Μηδικῇ, τῆς μὲν γῆς ἐπελάθοντο, ἐπὶ τὰ ὅπλα ἔδραμον, καὶ μετ' αὐτῶν τὴν ἑλευθερίαν ἀνελάμβανον. Οὐ γεωργῶν Κυναίγειρος τὰς Ἀθήνας ἑλευθέρα, ἐκ ἐν ἀμῆτῳ Καλλίμαχος τὰς Μήδων ἐξέβαλλεν, ἐκ ἐν γεωργοῖς ἐστρατήγει Μιλτιάδης. Ὀπλιτῶν τὰ ἔργα, μαχομένων τὸ κράτος, νικῶντων ἡ ἑλευθερία. Ἐπεὶ δὲ καὶ τῆς θαλάττης ἔδει, χαίρειν τῇ γῇ φράσαντες, καὶ παραδόντες πυρὶ τὴν ἐκεῖ ἐσίαν, καὶ μόνον ὑπολιπόμενοι τὰ ὅπλα, εἰς τὰς τριήρεις μετῴκησθησαν. Ἐπλεε πόλις Ἀττικὴ, καὶ ἡπειρώτης δῆμος, καὶ πλέων ὁμῶς ἐναυμάχει, καὶ ναυμαχῶν ἐκράτει, καὶ κρατῶν εἶχε καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλατταν. Ἐπαινῶ καὶ Περικλέα τῆς στρατηγίας, ὃς ἀμελήσας τῶν γεωργῶν, καὶ ὀρῶν τεμνομένας τὰς Ἀχάernas, ἐφύλαττε τὰς Ἀθήνας ἑλευθέρας· μενίσσης γὰρ τῆς ἑλευθερίας, ἡ γῆ μένει, τὰ φυτὰ μένει, τὰ λήϊα.

4. Relinque Graecos, et ad barbaros transi. Agricolaë sunt Aegyptii, milites Scythae; fortes Scythae, meticulosi Aegyptii. Agricolaë sunt Assyrii, milites Persae; serviunt Assyrii, imperant Persae. Lydi olim milites erant, postea agricolaë fuerunt: quamdiu liberi fuerunt, militarunt; cum servire potuerunt, ad agriculturae studium iverunt. Perge ad animalia: nam et in iis libertatem invenies, et servitutem; vitamque, in qua virtus libera locum habet, et vinculum. Bos arat, equus certat; quod si eorum opera mutes, naturae injuriam facis. Quae timidissima sunt, vitam herbis sustentant; quae fortissima, venantur. Herbis cervus vivit, venatur leo; fruges legunt graculi, aquilae venantur: quae fruges legunt, serviunt; serviunt, quae herbis pascuntur; libera sunt, quae venantur.

5. Quod si et fabulis Deorum credendum est, neque Jupiter, neque Minerva, aut Apollo, aut Mars, qui inter omnes Deos maxime regales sunt, agricolarum more vivunt. Sed fero multosque post errores terram colere Ceres incepit; fero Bacchus post Cadmum, et Pentheum; fero Triptolemus post Erichthonium, post Cecropem. Quod si Saturni regnum videamus, quis usus ibi artis illius? Quanquam ne nunc quidem eo opus esse video, nec enim plane terra spontaneos ferre fructus desiit: quin et hodie cibum profert, fagos, pyrosque; quin et hodie potum genuinum praebet, Nilum, Istrumque, Acheloum, et Maeandrum, aliosque crateras perennes, qui purum nobis sobriumque suppeditant humorem. Agricola, qui haec coluit, non est senex Icarius, nec Boeotius ille, aut Thessalus; sed sol ipse, sed lunae tepor, sed imbres vitales, venti suspirantes, tempestatum vicissitudines, terrae foecunditas. Hi sunt immortales agricolaë, hi sunt, qui fructus arboreosque nobis sine ulla hominum arte suppeditant. Hanc agriculturam nec fames, nec pestis, nec bellum ipsum inhibet,

Quae sine seminibus curvoque haec praebet aratro.

6. Nam

DISSERTATIO XXIX. 351

δ'. Ἐὰ μοι τὰ Ἑλληνικά, ἴθι ἐπὶ τὰς βαρβάρους. Γεωργῶ-
σιν Αἰγύπτιοι, πολεμῶσι Σκύθαι· ἀνδρεῖον τὸ Σκυθικόν, δει-
λὸν τὸ Αἰγύπτιον· ἐλεύθερον τὸ Σκυθικόν, δῆλον τὸ Αἰγύ-
πτιον. Γεωργῶσιν Ἀσσύριοι, πολεμῶσι Πέρσαι· δαλεύουσιν Ἀσ-
σύριοι, βασιλεύουσιν Πέρσαι. Ἐπολέμουν Λυδοὶ πρότερον, ἐγε-
ώρουν αὖθις Λυδοί· ἐλεύθεροι μὲν ὄντες ἐπολέμουν, δαλεύσαντες
δὲ ἐπὶ γεωργίαν ἐτρέποντο. Μέτιθι ἐπὶ τὰ ζῶα· καὶ γὰρ ἐν-
ταῦθα ὄψει ἐλευθερίαν, καὶ δαλείαν, καὶ βίον ἐξ ἀρετῆς, καὶ ἐκ
γῆς βίον. Βῆς ἀροῖ, ἵππος ἀθλεύει· εἰδὼν δὲ μεταθῆς τὰ ἔργα,
παρανομεῖς περὶ τὴν φύσιν. Τὰ δειλὰ ποιηφάγα, τὰ ἰσχυρὰ
ἀγρευτικά. Ἐλαφος ποιηφαγεῖ, λέων ἀγρεύει· σπερμολογεῖ
κολοῖος, ἀγρεύουσιν αἰετοί· δῆλα μὲν τὰ σπερμολόγα καὶ ποιη-
φάγα, ἐλεύθερα δὲ καὶ ἀγρευτικά.

ε'. Εἰ δὲ καὶ τὰς περὶ θεῶν μύθους παραδεχέον, ὃ γεωργὸς
ὁ Ζεὺς, εἰδὼν Ἀθηναῖα, εἰδὼν ὁ Απόλλων, εἰδὼν ὁ Ἐνυάλιος, οἵπερ
βασιλεύτατοι τῶν θεῶν. Ἀλλ' ὅψε μὲν Δημήτηρ γεωργεῖ
μετὰ πολλὴν πλάνην, ὅψε δὲ Διόνυσος μετὰ τὸν Κάδμον καὶ
τὸν Πενθέα, ὅψε ὁ Τριπτόλεμος μετὰ τὸν Ἐριχθόνιον καὶ τὸν
Κέκροπα. Εἰ δὲ καὶ τῆς Κρόνου ἀρχῆς ἐπελαβόμεθα, τίς ἂν ἡ-
μῖν γεωργίας λόγος; Ἀλλ' εἰδὼν νῦν δεῖ γεωργίας, ὃ γὰρ ἐξέ-
καμεν ἢ γῆ τὰς καρπὸς αὐτομάτως φέρουσα· φέρει μὲν τρο-
φὴν, φηγὸς καὶ ὄλχνας· φέρει δὲ πόλιν αὐτοφυῆς, Νεῖλον καὶ Ἰστρον
καὶ Ἀχελῶον καὶ Μαίανδρον, καὶ ἄλλας κρατῆρας ἀενάας ναυ-
μάτων καθαρῶν καὶ νηφαλίων. Γεωργίας ταῦτα ὃ πρεσβύτης Ἰ-
κάριος, εἰδὼν Βοιωτίας ἀνῆρ, ἢ Θετταλικός· ἀλλ' ἥλιος αὐτός, καὶ
σελήνη θάλασσα, καὶ ὄμβροι τρέφοντες, καὶ ἄνεμοι διαπνέοντες,
καὶ ὥραι ἀμείβεσθαι, καὶ γῆ βλαστάνουσα. Οὗτοι γεωργοὶ ἀθά-
νατοι ἐκάρπων σιτίων καὶ δένδρων, καὶ μηδὲν ἀνθρωπίνης τέχνης
προσδεομένων. Ταύτην τὴν γεωργίαν εἰδὼς παύει, ὃ λοιμὸς, ὃ
λιμὸς, ὃ πόλεμος.

Ἀλλὰ τά γ' ἀσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται.

ς'. Ἐὰν

6. Nam si lotum Libycam, aut triticum Aegyptium, aut Atticam olivam, aut vitem Lesbicam desideras; non artem, sed voluptatis studium nobis dicis; nunc denique labores ingenuos cum fervilibus, ingenuam fortitudinem cum servili confers agricultura. Nec enim pacem confers cum bello: nam si talis est agricultura, tollatur bellum, terram colamus omnes; hastam qui volet abjiciat, et ligonem sumat, virtutem in terram convertat, excellat inter agricolas, praeconium illi foecunditatis tribuamus,

Hic homines inter victor, dux maximus hic est.

Nunc bello omnia, omnia iniustitiae plena sunt; ubique enim cupiditates oberrant, ubique immoderatum habendi appetitum excitant, ubique exercitus, qui alienam terram invadunt. Celebratur mulieris cujusdam ex Peloponneso forma: continuo barbarus homo ab Ida usque adnavigat, non agricola tantum, sed qui mitiores agricolis esse solent, magisque otio et quieti addicti, magis pacis studiosi, pastor, bubulcus. Terram Aegyptiorum Cambyfes concupiscit: bellum excitat illa cupiditas. Terram Scytharum Darius petit: oppugnantur Scythae. Transiit Athenis Eretriam cupiditas: et una cum cupiditate classis, Eretria obsidetur, classe invaditur Marathon. Lacaenas, Argivasque, et Atticas ancillas uxor Xerxis desiderat: hujus cupiditatis causa transmarina classis instruitur, deferitur Asia, turbatur Europa. Siciliam Athenienses petunt, Ioniam Lacedaemonii, imperium Thebani.

7. O noxias vehementer Graeciae cupiditates! quem dabis locum, ubi secure agricultura exerceri possit? aut ubi aureum tandem pacis vultum invenies? quae pars terrae non abs aliquo petitur?

Aspera aestate gravis, hyeme est infesta:

At populis abundat Boeotia, eatur ergo Ascrum. Libya remota est, sed pasturae pecudum idonea. Remotissima est Indorum regio, nec minus amatorem suum invenit Macedonem illum, qui post multas alias gentes, post multa bella, eo tandem pervenit. Quo abire vis, ubi securam tutamque agriculturam invenias?

Omnia

ς'. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆς Λιβυκῆ λωτῆ, καὶ Αἰγυπτίων πυρῶν, καὶ ἐλαίας Ἀττικῆς, ἢ ἀμπέλκας Λεσβίας, μετατίθης τὴν τέχνην εἰς διακονίαν ἡδονῆς, τὸ δ' ὅλον παραβάλλεις πόνοισι ἐλευθέρως ἀναγκαίοις πόνοις, καὶ ἐλευθέραν ἀρετὴν ἀναγκαίᾳ γεωργίᾳ. Οὐ γὰρ εἰρήνην παραβάλλεις πολέμῳ· εἰ γὰρ τοιούτων ἐσὶν ἡ γεωργία, ἄφελε τὸς πολέμους, γεωργῶμεν πάντες· πᾶς τις ρίψας δόρυ, ἐπὶ σμινύην ἵτω, ἀρισεύετω ἐν γῇ, κραλεῖτω ἐν γεωργοῖς, κηρύττωμεν τὸν ἄνδρα τῆς εὐκαρπίας, Οὗτος ἐν ἀνθρώποις νικηφόρος, ἔστος ὁ ἄριστος. Νῦν δὲ μετὰ πάντα πόλεμος καὶ ἀδικία· αἱ γὰρ ἐπιθυμίαι πλανῶνται πανταχῶς, περὶ πᾶσαν γῆν τὰς πλεονεξίας ἐπελείβουσαι, καὶ πάντα μετὰ στρατοπέδων ἐπὶ τὴν ἀλλοτρίαν ἰόντων. Κάλλος ἄδεται γυναικὸς Πελοποννησίας· πλέει βάρβαρος ἀνὴρ ἐπ' αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἰδῆς, ὁ γεωργὸς, ἀλλὰ γεωργὸς ἡμερώτερος, καὶ σχολαιότερος, καὶ εἰρηνικώτερος, ποιμὴν καὶ βεκόλος. Ἐπιθυμεῖ Καμβύσης τῆς Αἰγυπτίων γῆς· πόλεμον ἢ ἐπιθυμία διανέσθησεν. Ἐπιθυμεῖ Δαρεῖος τῆς Σκυθῶν γῆς· πολεμεῖναι Σκύθαι. Μεταβαίνει ἢ ἐπιθυμία ἐπ' Ἐρετρίαν καὶ Ἀθήνας· καὶ μετὰ τῆς ἐπιθυμίας οἱ εἰσοδοὶ, Ἐρετρία σαγηνεύεται, ἐπιπλεῖται Μαραθῶν. Ἐπιθυμεῖ ἢ Ξέρξης γυνὴ Θεραπαινίδων Λακωνίδων, καὶ Ἀτθίδων, καὶ Ἀργειάδων· καὶ δι' ἐπιθυμίαν γυναικὸς ἐξαλείβονται εἰσοδοὶ διαπόνηιοι, ἢ Ἀσία ἐξοικίζεται, ἢ Εὐρώπη ἀνίσταται. Ἐπιθυμῶσιν Ἀθηναῖοι Σικελίας, ἐπιθυμῶσι Λακεδαιμόνιοι Ἰωνίας, ἐπιθυμῶσι Θηβαῖοι ἡγεμονίας.

ζ'. Ὡς ἐρώτων πικροτάτων τῇ Ἑλλάδι, πῶς τις ἐλθὼν μετὰ ἀσφαλείας γεωργῇ; πῶς δὲ εὖρη τὸ χρύσεον εἰρήνης πρόσωπον; ποῖον γῆς μέρος ἐρασὰς οὐκ ἔχει;

Ἄσκη χεῖμα κακὴ, θέρει ἀργαλήν·

Ἰωμεν ἐπὶ τὴν Ἄσκη, ἀλλ' αἰγειροφόρος ἢ Βοιωτία. Λιβύη πόρρω μὲν, ἀλλὰ εὐβοῖος. Ὑπερόριος ἢ Ἰνδῶν γῆ, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἐξεῦρε Μακεδόνα ἐρασὴν, διὰ πολλῶν γενῶν καὶ πολέμων βαδίζοντα ἐπ' αὐτήν. Ποῖ τις τράπηται, πῶς τις εὖρη γεωργίαν ἀ-

Omnia bellis, omnia armis plena sunt. Quamobrem,
Hastam quisque sibi, clypeumque in bella parato,
Cornipedisque tui pastu praesepia comple.

Res praeclara est agricultura; praeclara, fateor, si manere possit, si otium impetret, si ab alio custodiatur: nunc metuo ne haec ipsa res tam praeclara sit, quae ubique bella, quae seditiones excitat. Ait antiquus quidam scriptor, *terram uberrimam maxime incolarum vicissitudini esse obnoxiam; Atticam contra, quod sterilis esset, sine ullo motu ab iisdem hominibus habitatam esse.* Audisti quo pacto bella oriri soleant. Cave agrum tuum colas, quisquis es, mi homo, desertam incultamque terram relinque tuam; nisi velis contentioni ansam dare, nisi velis excitare bellum.

DISSERT. XXX.

Agricolae utiliores esse militibus in republica.

AGEDUM agricolis auxilium feramus, quandoquidem non armis, sed verbis tantum hoc certamen cernitur; quamvis nec agricolam dubitemus, si ad arma veniendum sit, minus quam militem tueri partes suas posse. De quo alias videbitur: nunc verbis, dico, non armis litem hanc dijudicemus. Nec enim Homeri testimonio, aut si quis illo etiam facundior sit, magnopere standum putamus. Nam si eo opus sit, possumus et nos e medio Helicone adducere poetam, non minoris certe quam Homerus sit auctoritatis, qui hoc seculum accuset,

Qui primi manibus gladios fecere, viarum
Insidias, primique suos edere juvencos.

Nam ejusmodi qui laude digna judicet, homo sit oportet vitae humanae non minus, quam ipsum bellum est, infestus; cui si demas omne quod injustum est, necessitatem tamen relinquis miserandam.

σφαλῇ; Πάνηα μεσὰ πολέμων, πάνηα ὅπλων. Τοιγαρῶν,

Εὖ μὲν τις δόρυ θηξάσθω, εὖ δ' ἀσπίδα θέσθω,

Εὖ δέ τις ἵπποισιν δεῖπνον δότω ὠκυπόδεσσιν.

Καλὸν ἡ γεωργία, καλὸν, εἰ μείναι δυνηθῇ, εἰ σχολῆς τύ-
χη, εἰ φυλακὴν ἔχῃ· δέδια δὲ τὸ μὴ τοιαῦτον ἢ τὸ καλὸν,
τὸ τῆς πολέμου κινῶν ἢ τὰς σάσεις. Λέγει τις παλαιὸς ἀνὴρ,
“ Μάλισα γὰρ τῆς γῆς, φησὶν, ἡ ἀρίστη αἰεὶ τὰς μεταβολὰς
“ τῶν οἰκητόρων ἐλάμβανε· τὴν γὰρ Ἀττικὴν, διὰ τὸ λεπτότερον
“ εἶναι, ἀσασίαςον ἔσαν, ἄνθρωποι ὥκεν οἱ αὐτοὶ αἰεὶ.” Ἀκμή-
κοας πῶς πόλεμος γίνεσθαι. Μὴ γεώργει, ἄνθρωπε, ἕα τὴν γῆν
ἀκαλλώπισον, αὐχμῶσαν· σάσιν κινεῖς, πόλεμον κινεῖς.

ΛΟΓΟΣ Α΄.

Ὅτι γεωργοὶ τῶν προπολεμίων λυσίτελες εἰσι.

ΕΠαμύνωμεν τῷ δήμῳ τῶν γεωργῶν, ἐπεὶπερ λόγῳ τανῦν
γίγνηται ἡ διαίτα, ἢ ἔχ' ὅπλοις· εἰ δὲ ἢ ὅπλων δέοι,
τάχα περ φανέεται ἢ ὁ γεωργὸς ἔδεν τῆ ὀπλίτε
ἀσθενέστερος. Ἀλλὰ τῆτο μὲν ἢ αὐθις σκεψόμεθα· λόγῳ δὲ
δὴ τανῦν, ἢ ἔχ' ὅπλοις, κριέον τῆς ἀνδρείας· ἢ ἐκ εὐλαβη-
τέον ἔτε Ὅμηρον μαρτυρεῖν, ἔτε ὅτις Ὅμηρος εὐφωνότε-
ρος. Εἰ δέ τοι ἢ τῆτο δέοι, ἢ αὐτοὶ ἀναβιβασόμεθα ἐκ τῆ
Ἑλικῶνος ποιήτην ἄλλον ἔδεν ἀδοξότερον τῆ Ὅμηρος, μεμφό-
μενον τῷ νῦν γένει,

Οἱ πρῶτοι κακοεργὸν ἐτεκλήναντο μάχαιραν,

Εἰνοδίην, πρῶτοι δὲ βοῶν ἐπάσαντ' ἀροτήρων.

Τὸ γὰρ τοι τὰ τοιαῦτα ἐπαινεῖν, ἀνδρὸς ἂν εἴη δυσχερεστέρος
τῷ βίῳ τῆς τῆς πολεμεῖν χρείας· ἥς καὶ ἀφέλγῃς τὸ ἀδίκον,
ἐλεεινὸν αὐτῆς τὸ ἀναγκαῖον.

β'. Οὕτως

2. Quod hoc modo apparebit: Hominum alii probi, alii improbi sunt. Probi autem cum probis nequaquam pugnant; quomodo enim qui idem sentiunt, inter se pugnare possunt? Restat ergo, ut vel cum probis, vel sui similibus pugnent improbi; quia neque secum illis, nec cum iustis convenit. Rursus pugnant illi, qui inferiores sunt, ut iis, qui plus habent, adaequantur; et qui plus possunt, ut plus consequantur. Esto. Sequitur ergo ex iis, quae diximus, tria esse hominum genera: quorum prius inducias ac pacem semper agit secum, neque bellum novit, quos probos dicimus; duo reliqua pugnant semper, alterum secum, alterum cum probis. Unde concluditur, bellum probis necessitate imponi, sponte suscipi ab improbis. Jam de improbis, quid opus est agere? cum non sit verendum, ne quis eos laudet. Probi vero, cum non ex instituto bellum gerant, sed coacti (aut enim ut in officio quicquid usquam improborum est contineant, quod ab Hercule est factum, bellum suscipiunt; aut ut impetum hostilem propulsent, quod in Medos factum est a Graecis) utrum malle eos existimas; an ut una cum belli necessitate virtute quoque bellica careant, aut ut cum invito ejus usu necessitatem retineant virtutis? Ego prius illud arbitror. Quis enim dubitat quin medicus, qui probus sit, sit etiam misericors, unaque cum morbis artem suam velit perire?

3. Jam videamus, an eodem modo et agricolae se habeat labor. Terrae colendae homines se dedunt, vel cum iustitia, vel sine ea: cum ea, qui fructuum utilitatem spectant; sine ea, qui lucrum habent propositum. Hoc tantum observetur, non hic de omni agriculturae studio agi. Cum enim agricultura non minus quam bellum utrique generi, probis, dico, improbisque communis sit; videndum est ne decipiamur, neque cum agricultura bellum, sed cum iniustitia iustitiam conferamus. Primo igitur hoc praesupponendum est, iustum utrumque esse, et qui bellum gerit, et qui terram colit; quorum alter coactus bellum gerit, alter coactus, sed egestate, terram colit: atque ita utrumque conferamus. Verum

β'. Οὕτως δὲ θεασώμεθα. Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν δίκαιοι, οἱ δὲ ἀδικοὶ εἰσιν. Πολεμῶσι δὲ ἄρα οἱ δίκαιοι τοῖς δικαίοις ἑδαμῶς. ἴσοι γὰρ ταῖς γνώμαις ὄντες, τί ἂν ἢ τῷ πολεμεῖν δέοιντο; Πολεμῶσιν ἔν οἱ ἀδικοὶ ἢ τοῖς δικαίοις, ἢ τοῖς ὁμοίοις. ἄνισοι γὰρ ἢ πρὸς ἀλλήλους, ἢ πρὸς τῶν δικαίων. Πολεμῶσι δὲ ἢ ἀσθενεῖς, ὀρεγόμενοι τῷ ἴσθ'. οἱ δὲ ἰσχυροὶ, τῷ πλεονος. Εἶεν. Τρία ταῦτα συστήματα ἡμῖν πεφώρακεν ὁ λόγος. ὧν τὸ μὲν ἐκ χειρὶ ἀεὶ πρὸς ἑαυτὸ ἢ σπονδὰς ἄγει, τὸ δίκαιον. τοῖν δὲ ἄλλοις πολεμεῖ ἑκάτερον, τὸ μὲν αὐτὸ αὐτῷ, τὸ δὲ τῷ δικαίῳ. Φαίνεται τοίνυν ὁ πόλεμος τοῖς μὲν δικαίοις ἀναγκαῖος ὧν, τοῖς δὲ ἀδικοῖς ἐκείσιν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀδίκων τί χρὴ σκοπεῖν; ἔ γὰρ δέος μή τις αὐτοῖς προσθῇ ἐπαίνος μοῖραν. Ἐπεὶ δὲ οἱ δίκαιοι ἔ βελήσει πολεμῶσιν, ἀλλ' ἀνάγκη, σωφρονίζοντες τὸ ἀδικον πᾶν, ὥσπερ ὁ Ἡρακλῆς. ἢ ἐπιόντας ἀμυνόμενοι, ὡς τῶν Μήδων οἱ Ἕλληνες. πότερα δέξαιντο ἂν οἱ αὐτοὶ ἔτοι, ἀπηλλαγμένοι τῆς τῷ πολεμεῖν ἀνάγκης ἀφηρεῖσθαι ἢ τὴν ἐν ὅπλοις ἀρετὴν, ἢ σὺν τῷ ἀβελήτῳ τῆς χρείας τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀρετῆς ἔχειν; Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον, τὸ πρότερον. Καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ, εἴπερ δίκαιοι εἶεν ἢ φιλόανθρωποι, εὐξαιντο ἂν ἀπολωλέναι τὴν τέχνην σὺν ταῖς νόσοις.

γ'. Φέρε ἢ ἐπὶ γεωργίας θεασώμεθα, εἰ τῷ αὐτοῖς ἔχει τὸν τρόπον, ὅνπερ ἢ ἢ ἐν τῷ πολεμεῖν χειρουργία. Ἀπλοῦνται ἄνθρωποι γῆς, οἱ μὲν σὺν δίκῃ, οἱ δὲ ἄνευ δίκης. σὺν δίκῃ μὲν κατὰ χρεῖαν καρπῶ, δίκης δὲ ἄνευ ἐπὶ χρηματισμῷ. Εἴη ἂν ἔν καὶ λαῶν ἢ δίαλλα ἔ ξυλλήβδην περὶ πάσης γεωργίας. Ἀλλὰ ἐπεὶ ἢ τῷ κοινὸν δικαίων ἢ μὴ, κοινὸν δ' ἦν ἢ τὸ πολεμεῖν ἑκατέρω τῷ γένει. δέος μὴ λάθῃ ἐξαπατήσας ἡμᾶς ὁ λόγος ἔτος, ἔ γεωργικῷ τὸ πολεμικόν, ἀλλὰ τῷ δικαίῳ τὸ ἀδικον παρβαλεῖν ἐθέλων. Δικαίως ἔν ἄμφω ὑποθέμενοι, ἢ τὸν πολεμικόν ἢ τὸν γεωργικόν, τὸν μὲν ὑπ' ἀνάγκης ἐπὶ τὸ πολεμεῖν ἰόντα, τὸν δὲ ὑπὸ χρείας γεωργεῖν ἡναγκασμένον, ἔτως σκοπῶμεν περὶ ἑκάτερου.

rum quid dico? Nam si utrumque aequè justum, aequè honestum est, aequam uterque laudem merebitur, atque ita victor erit uterque. Vis ergo, ut pro justitia utrique injustitiam reponamus? Sed et hoc modo, si improbitatem utrique parem tribuamus, utrique laudem quoque adimemus. Quomodo ergo haec controversia rectè dijudicabitur? Visne ut ostendam tibi? Fiet. Dicat mihi animus, ut apud Platonem est, quoddam esse genus hominum, quod nec virtute excellit, nec improbitati penitus se astrinxit, quatenus a rectis opinionibus non aversum est penitus, sed sub bona lege bene institutum educatumque est. Hoc hominum genus, tanquam ambiguum, tanquam in medio virtutis vitiique constitutum, bifariam dividamus, ut alios terrae relinquamus, alios in castra mitamus; in hoc genere utriusque studium spectemus, utrum magis ad virtutem, utrum magis ad improbitatem, vel hunc vel illum impellat. Videamus autem hoc modo.

4. Maximum homini malum est cupiditas. Utrum cupiditatem facilius generat, bellum an agricultura? Atqui alterum insatiabile esse constat, frugale alterum; insatiabile est bellum, frugalis est agricultura. Maxima belli est varietas, simplex est terrae studium; alterius ambigua, alterius certissima est ratio. Quid enim belli fortuna minus certum est? terrae vero cultus semper est sui similis. Fausto belli successu efferuntur animi; fructuum ubertas moderatiorem efficit agricolam. Quod si bilis et iracundia, res molestae, difficilesque, et quae aegre in officio contineri possunt, semper comitantur hominem; quis major iracundiae fomes est, quam bellum et arma? quid contra agricultura mitius? Jam ad virtutes utrumque ita se habet. Ac primo ad temperantiam: qui arma tractat, si vir fortis est, fit temerarius; si imbellis, periculo se exponit: non enim minus, qui jam audax est, fit temerarius; quam qui imbellis est, fit audacior; qui voluptates ante amavit, fit dissolutior. In agricultura contra, qui fortis est, frugibus abundat; qui infirmior, valetudini suae consulit; qui meticulosus est, prudentius agit; qui volu-

ἐκατέρω. Καίτοι τί ταῦτα λέγω; Ἐἰ γὰρ ἐπ' ἀμφοῖν τὸ δίκαιον ἴσον, καὶ τὸ καλὸν ἴσον, καὶ ὁ ἔπαινος ἴσος, καὶ ἀπίασιν ἡμῖν ἄμφω νικηφόροι. Βάλει τοίνυν, ἀφελὼν τὸ δίκαιον ἐκατέρω, τὸ ἄδίκον προσθεῖς, ἔτω σκοπεῖν; Ἀλλὰ κἀνλαῦθα ἐπ' ἀμφοῖν ἡ κακία ἐπανισχυμένη τὸν ἔπαινον ἐξ ἀμφοῖν ἀφαιρεῖ. Τῷ ἂν ἔν τις κρίναι τὸ λεγόμενον, βάλει σοι φράσω; Καὶ δὴ λέγω. Μαντεύεται μοι ἡ ψυχὴ, κατὰ τὰς Πλάτωνος λόγους, εἶναί τι ἀνθρώπων γένος, μήτε ἀρετῆς κομιδῇ ἐπήβολον, μήτ' εἰς κακίαν ἐσχάτην παντάπασιν ἐκκεκυλισμένον, βιοτεύον δὲ ἐν δόξαις ὀρθαῖς, τροφῇ καὶ παιδεύσει ὑπὸ νόμῳ σώφρονι πολιευόμενον. Τῆτο τοίνυν τῶν ἀνθρώπων τὸ γένος διελόντες δίχα, τὸ μὲν παρὰ δούλης τῇ γῇ, τὸ δὲ εἰς τὰ ὅπλα ἀποπέμψαντες, ἅτε ἀμφίβολον ὃν καὶ ἐν μετριοκρατίᾳ ἀρετῆς καὶ κακίας καθωρμισμένον, θεασώμεθα ὑπὸ τῶν ἐπιηδευμάτων ἐκάτερον. Ὑπὸ ἐκατέρω πότερον ἐφ' ὁ πότερον ἄγεται θάττον. Θεασώμεθα δὲ ἔτωσί.

δ'. Μέγιστον ἀνθρώπῳ κακὸν ἐπιθυμία. Πότερον ἐπιθυμίας ἐργασικώτερον, πόλεμος ἢ γεωργία; Καὶ μὴν τὸ μὲν ἀκόρετον, τὸ δὲ φειδωλόν· ἀκόρετον μὲν ὁ πόλεμος, φειδωλὸν δὲ ἡ γεωργία. Καὶ τὸ μὲν παντοδαπὸν ὁ πόλεμος, ἀπλὸν ἡ γεωργία· καὶ τὸ μὲν ἄδηλον, τὸ δὲ ὡμολογημένον. Τί γὰρ ἂν εἴη ἀδηλότερον τῆς ἐν πολέμῳ τύχης; βέβαιος δὲ ὁ ἐν γῇ πόνος. Πόλεμος ὑπ' εὐτυχίας μάλιστ' ἀσύνετα, ἡ δὲ γεωργία ὑπ' εὐκαρπίας σωφρονίζεται. Εἰ δὲ καὶ ὁ θυμὸς, ἀνθρώπῳ σύνοικος, χαλεπὸς καὶ δεόμενος πολλῆς παιδαγωγίας· τί ἂν ἡ θυμὸς παρὰ σκευασικώτερον πολέμῳ καὶ ὅπλων; τί δὲ γεωργίας ἡπιώτερον; Πρὸς γε μὴν τὰς ἀρετὰς αὐτὰς ἔτως ἔχει ἐκάτερον. Καὶ πρῶτόν γε πρὸς σωφροσύνην· ὅπλα ἔχων ἀνὴρ, ὁ μὲν ἰσχυρὸς ἰταμώτερος, ὁ δὲ δειλὸς σφαλερώτερος· καὶ ὁ μὲν θρασὺς ἰταμώτερος, ὁ δὲ ἀσθενὴς θρασύτερος, ὁ δὲ φιλήδονος ἀκολαστότερος. Γεωργῶν ἀνὴρ, ὁ μὲν ἰσχυρὸς εὐκαρπότερος, ὁ δὲ ἀσθενέστερος ὑγιεινότερος, ὁ δὲ δειλὸς ἀσφαλέστερος,
ὁ δὲ

voluptati addictus fuit, fit continentior. Si iustitiam spectes, bellum iniustitiae magister est, agricultura iustitiae. Bellum cum alterius injuria plura semper quaerit, alterius bonis semper imminet, actum demum finem suum consequi putatur, cum maximam intulit injuriam, cum per nefas voti sui potuit potiri. Agricola tantundem dat et accipit, iustissimeque munus exercet suum. Si plantam colit, planta fructum reddit; si segetem colit, seges foecunditate sua par pari rependit; si vitem curat, vitis magnam vini copiam persolvit; si oleam educat, floret olea feliciter. Nemini metum incutit agricola, nulli hostis est, amicus omnibus, sanguinis expers, expers caedis; sacer devotusque Diis frugum, Diis vindemiarum, Diis aerae, arationis inspectoribus Diis. Jam in populari republica omnibus aequalis est agricola, quia nihil aequae ac paucorum imperium tyrannidemque odit agricola. Neque enim agriculturae alumni Dionysius aut Phalaris sunt, sed utrumque arma produxerunt.

5. Jam vero in festis, in sacris, in solenni conventu, utri tibi praestare videntur? An non miles inelegans festi celebrator est, aptissimus agricola? miles a sacris alienissimus, natus ad ea agricola? miles in conventu solenni metuendus, contra pacem prae se fert agricola? Ut existimem primos omnium festa deorum, et mysteria, solos celebrasse agricolas. Hi primi tripudia ad torcularia instituerunt Bacchica, primi in areis sacra Cereris, primi de oleae inventione gratias Minervae egerunt, primi Diis terrae frugum suarum primitias, a quibus acceperunt, consecrarunt. Quae gratiora fuisse Diis certum est, quam decimae, quas aut Pausanias, aut Lyfander obtulit; quorum e bello primitiae, quorum pietas ex aliorum miseriis processit. Contra agricolarum mitissima sunt vota, religiosissimae victimae e proprio labore depromptae, sine calamitate ullius, sine ullius malo.

6. Quod si et sapientiae utriusque habenda est ratio, videamus et hic utrumque. Nonne alterius in bello, ut equitatum instruat,

ut clypeis armatorum agmina jungat;

quo

ὁ δὲ φιλήδονος σωφρονέστερος. Εἰ δὲ καὶ πρὸς δικαιοσύνην ἐξετάξεις, πόλεμος μὲν διδάσκαλος ἀδικίας, γεωργία δὲ δικαιοσύνης. Ὁ μὲν γὰρ πλεονέκτης τέ ἐστι, καὶ ἐπὶ τὰ ἀλλότρια ἄγει, καὶ αὐτὸς αὐτῷ κράτις ἔχει, ἐπειδὴ τὰ μέγιστα ἀδικῇ, καὶ ἀδικῶν εὐτοχεῖ. Παρὰ δὲ γεωργίας ἴση μὲν ἡ ἀντιδοσις, δικαία δὲ ἡ ὁμιλία. Θεραπεύεις φυτὸν, τὸ δὲ ἀντιδίδωσι καρπός. Θεραπεύεις λήιον, τὸ δὲ εὐτροφεῖ. Τημελεῖς ἄμπελον, ἡ δὲ εὐοινεῖ. Τημελεῖς ἐλαίαν, ἡ δὲ εὐανθεῖ. Φοβερὸς γεωργὸς ἐδενί, πολέμιος ἐδενί, φίλος πᾶσιν, ἄπειρος αἵματος, ἄπειρος σφαγῆς, ἱερὸς καὶ παναγὴς θεῶν ἐπικαρπίων καὶ ἐπιληναίων καὶ ἀλῶν καὶ προηροσίων. Ἴσος μὲν ἐν δημοκρασίᾳ, ὀλιγαρχίαν δὲ καὶ τυραννίδα πάντων μάλιστα μισεῖ γεωργία. Οὐ γὰρ ταύτης θρέμμα ὁ Διονύσιος, ἐδὲ ὁ Φάλαρις, ἀλλ' ἐκάτερος ἀπὸ τῶν ὅπλων.

ε'. Ἐορταῖς γε μὴν καὶ μυσηρίοις καὶ πανηγύρεσι ποῖον πλήθος ἐπιτηδειότερον; Οὐχ ὁ μὲν ὀπλίτης ἐορταστὴς ἄμικτος, ὁ δὲ γεωργὸς ἐμμελέστατος; καὶ ὁ μὲν μυσηρίοις ἀλλότριος, ὁ δὲ οἰκειότατος; καὶ ὁ μὲν πανηγύρει φοβερώτατος, ὁ δὲ εἰρηναϊότατος; Δοκῶσι δὲ μοι μὴδὲ τὴν ἀρχὴν συστήσασθαι ἐορτὰς καὶ τελείας θεῶν ἄλλοι τινὲς, ἢ γεωργοί. πρῶτοι μὲν ἐπὶ ληνῷ σῆσάμενοι Διονύσω χορὸς, πρῶτοι δὲ ἐπὶ ἄλλῳ Δημητρὶ ὄργια, πρῶτοι δὲ τὴν ἐλαίας γένεσιν τῇ Ἀθηνᾷ ἐπιφημίσαντες, πρῶτοι δὲ τῶν ἐκ γῆς καρπῶν τοῖς δεδωκόσι θεοῖς ἀπαρξάμενοι. Οἷς εἰκὸς χαίρειν τὰς θεὰς μᾶλλον, ἢ Παυσανίᾳ τὴν δεκάτην ἀποθύουσι, ἢ Λυσάνδρῳ τὴν δεκάτην ἀναλιδέντι. ἐκ πολέμων αἱ ἀπαρχαὶ, ἐκ συμφορῶν αἱ εὐσέβειαι. Γεωργῶν δὲ φιλόανθρωποι μὲν αἱ εὐχαὶ, εὐφημοὶ δὲ αἱ θυσίαι, ἀπ' οἰκείων πόνων, ἄμοιροι συμφορῶν, ἄμοιροι κακῶν.

ς'. Εἰ δὲ δὴ καὶ πρὸς σοφίαν ἀντεξελάσειον τὰς ἀνδρας, ἐρώμεθα ἐκάτερον. Οὐκᾶν ὁ μὲν ἐν πολέμῳ σοφὸς, κοσμηῆσαι δεινὸς ἵππος καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας,

quo in humanis rebus nihil est aut tristius, aut jucundum minus:
alterius circa terrae studium occupatur industria,

Pleiades quoties Atlantis pignora surgunt,
messē incipit,

cum cedunt, sumit aratrum;

spectat et anni tempestates, et lunae cursum, et astrorum ortum, et imbres, et ventos. Sin et corporis virtus, et in subeundis laboribus utriusque inspicienda est patientia, minimum, quo opus exerceat, militi relictum est tempus; nullum non sibi vindicat agricola: semper sub dio versatur, soli amicus, nivibus assuetus, bene compacto corpore, pedibus nudis, operis sui administrator ipse, insomnis, velox cum currendum, robustus cum aliquid ferendum est. Quod si bellum forte vocet, videbis militem non umbraticis exercitum laboribus, qualem ad Marathonem expertus est Darius. Milites enim tum temporis Athenienses habebant, non qui cum cataphractis in acie stetissent, aut sagittam emittere didicissent, nec qui in mari, aut ex equis pugnassent: verum ipsi populi tributim divisi, meri agricolae, appellente Marathonem classe barbarorum, passim accurrerunt, milites, qui iras alerent non contemnendas; quorum hic ligone armatus erat, alter vomere pugnabat, tertius falce in hostem ferebatur. O pulchrum nativumque exercitum! o ingenuos viros! o pulchri praestantesque terrae atque agriculturae alumni! quam virtutes vestras admiror! quam arma vestra laudo, quibus pro terra vestra pugnavistis, pro vinetis quae coluistis, pro olivetis quae plantavistis! Post pugnam rursus ad terram vestram rediistis, ex militibus agricolae, ex agricolis milites fortissimi. O mutationem pulchram!

7. Nam si Persas in exercitu sequuntur suae pellices, ut pro charissimis corporibus fortiter pugnent; minusne agricola strenue a charissimis suis, a vite scilicet si abscindatur, olea si eruatur, segete si incendatur, calamitatem ac vastitatem avertet? Si cum hoc exercitu posteriores conseras, plures invenies milites, pauciores victores; plures

DISSERTATIO XXX. 363

τὸ ἀκοσμώτατον τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων ἢ σκυθρωπότατον·
ὁ δὲ ἐν γεωργίᾳ σοφὸς,

Πληιάδων Ἀτλαγενέων περιελλομενάων

ἀμήτε ἀρχεῖται,

Ἀρότοιο δὲ δυσσομενάων·

μέλει δὲ αὐτῷ ἢ ἐνιαυτῷ ὥρων, ἢ σελήνης δρόμου, ἢ ἄστρον
ἐπιτολῆς, ἢ ὄμβρου μέτρων, ἢ πνευμάτων καιρῷ. Εἰ δὲ σω-
μάτων ἀρετῇ τὰς ἀνδρας κριτέον, ἢ ἀνδρείᾳ πόνων, ὀλίγοι
μὲν τῷ στρατιώτῃ οἱ καιροὶ τῷ πονεῖν, τῷ δὲ γεωργῷ διη-
νεκεῖς· ὑπαίθριος αἰεὶ, ἡλίῳ φίλος, συνήθης νιφετῶν, πεπη-
γῶς, νηλίπυς, αὐτρεγὸς, ἔμπνης, ὅξυς δραμεῖν, ἰσχυρὸς φέ-
ρειν. Εἰ δὲ πᾶς ἢ δεῆσαι μάχης, ὅψι στρατιώτην ἡσκημένον
πόνους ἀληθινοῖς, οἷον ἐπειράθη Δαρεῖος ἐπὶ Μαραθῶνα ἐλ-
θών. Ἦν γὰρ τότε Ἀθηναίοις στρατιωτικὸν, ἔχ ὀπλιτικὸν, ἔ
τοξικὸν, ἔ ναυτικὸν, ἔχ ἱππικὸν, ἀλλὰ καλὰ δῆμους νενεμη-
μένον· οἱ ἢ γεωργεῖντες, ἐπιπλεύσαντες αὐτοῖς βαρβαρικῇ σό-
λῃ ἐπὶ Μαραθῶνα, ἐκ τῶν ἀγρῶν ἔδραμον στρατιῶται ὀργι-
ζόμενοι, ὁ μὲν σμινύην ἔχων, ὁ δὲ ὑνιμάχος, ὁ δὲ θεριστη-
ρίῳ ἀμυνόμενος. Ὡς στρατιωτικῇ καλῇ, ἢ αὐτρεγῇ, ἢ μετῇ
ἐλευθερίᾳ· ὧ γῆς ἢ γεωργίας καλῇ ἢ γενναῖα θρέμματι,
ὡς ὑμῶν ἐπαινῷ μὲν τὰς ἀρετάς, ἐπαινῷ δὲ ἢ τὰ ὅπλα, οἷς
ὑπὲρ τῆς οἰκείας γῆς ἐμαχέσασθε, ὑπὲρ ἀμπέλων ἃς ἐκά-
μελε, ὑπὲρ ἐλαιῶν ἃς ἐφυτεύσασθε. Ἀπὸ τούτων πάλιν ἐπὶ
τὴν γῆν ἦλθετε, ἐκ πολέμων γεωργοὶ, ἐκ γεωργῶν ἀριστεῖς.
Ὡς τῆς καλῆς ἀντιδόσεως.

Ζ'. Ἀλλὰ Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἐπονῆαι, ἵνα μά-
χωνται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλάτων· γεωργὸς δὲ ἀνὴρ ἔκ ἀ-
μυνεῖται καλῶς ὑπὲρ τῶν φιλάτων, ὑπὲρ ἀμπέλων τεμνομέ-
νης, ὑπὲρ ἐλαίας κοπιομένης, ὑπὲρ λήϊου δαχμένου; Ἐὰν δὲ πα-
ραβάλλῃς τῷ στρατιωτικῷ τούτῳ τὰ ὕστερα, εὐρήσεις μὲν πλείους,
ἀλλ'

plures armatos, sed mercede conductos, milites umbraticos, milites petulantes, qui vincuntur in Sicilia, capiuntur in Hellesponto. Quod si ad Persas venias, etiam hos agricultura dedit. Quando enim vincuntur Medi, vincunt Persae? Cum adhuc agros suos colebant Persae, Medi militabant, venit Cyrus, qui Pasargadis exercitum, quem ibidem in aspera exercuerat terra, adducit; milites, qui manu propria laborem quemlibet didicerant perferre: at cum rusticari desierunt Persae, cum terram neglexerunt, cum aratra sua, cum falces; tum cum armis suis pariter ipsam quoque abjecerunt virtutem.

DISSERT. XXXI.

Solos sermones, qui operibus respondent, esse optimos.

VENIT in Graeciam olim e Scythia barbarus quidam, quales terra illa habet, qui sapientiam profiteretur verbosam minime aut loquacem; sed cuius non alius finis esset, quam accurata vitae ratio, mens sana, sermo brevis, sed acutus; planeque similis non peltatis illis, qui sine ordine in exercitu discurrent, sed cataphractae, qui et lente et provide incedit. Athenas contra cum venisset, nullum id generis invenit; multos alterius, quorum discursus tumultusque nullo modo probare Anacharsis poterat. Quare, relicta urbe, totam statuit lustrare Graeciam, ut videret, sicubi stabilem fixamque inveniret sapientiam. Quod an alibi potuerit nescio; in ignobili certe parvoque oppidulo, Chenem dicebant, virum bonum invenit, cui nomen erat Myson. Hic Myson nihil aliud noverat, quam familiam recte administrare, terram perite colere, conjugium pudice tueri, educare liberos ingenue. Sufficit hoc Scythae hospiti, neque sapientiam sibi verbosam quaerendam putavit, cum invenisset ipsa opera, in quorum contemplatione aliquandiu defixus haesit. Cumque jam satis perspexisset singula,
dixit

ἀλλ' ἔν νικηφόρος· ὀπλίτας, ἀλλὰ μισθοφόρος, ὀπλίτας ἐσκια-
τροφημένους, ὀπλίτας ὑβρίζας, ἐν Σικελίᾳ ἡττωμένους, ἐν Ἑλ-
λησπόνῳ λαμβανομένους. Τὰ δὲ Περσικὰ εἰ λέγοις, Σαρδιωτικόν
μοι καὶ τὸτο λέγεις ἐκ γεωργίας. Πότε γὰρ, πότε Μῆδοι μὲν
ἡττῶνται, κρατῶσι δὲ Πέρσαι; "Ὅτε Πέρσαι μὲν ἐγεώργουν ἔτι,
Μῆδοι δ' ἐπολέμουν, τότε ἦλθεν αὐτοῖς ἄγων Κύρος Σαρδιωτικὸν
ἐν Πασαργάδαις ἡσκημένον γῇ τραχείᾳ, ὑπ' αὐτεργίᾳ Σαρ-
τιώτας διαπεπονημένους· ἀλλ' ἐπεὶ γεωργῶντες ἐπαύσαντο οἱ
Πέρσαι, καὶ τῆς γῆς ἐπελάθοντο, καὶ τῶν ἀρότρων καὶ τῶν ἀμη-
τηρίων, τότε ἀπέβαλον καὶ τὰς ἀρετὰς ὁμοῦ τοῖς ὀργάνοις.

ΛΟΓΟΣ ΛΑ΄.

"Ὅτι οἱ Σύμφωνοι τοῖς ἔργοις λόγοι, ἀειστοί.

ΗΛΘΕΝ εἰς Ἑλληνας ἐκ τῆς Σκυθῶν γῆς τῶν ἐκεῖ
βαρβάρων ἀνὴρ σοφὸς σοφίαν καὶ πολυρρήμονα, καὶ λέ-
γον· ἀλλ' ἦν αὐτῆς τὸ κεφάλαιον βίος ἀκριβοῦς, καὶ
γνώμη ὑγιής, καὶ λόγος βραχύς, εὐσοχος, εἰκῶς καὶ πελταστῇ
μισθοφόρῳ ἀπροοράτως θέοντι, ἀλλ' ὀπλίτῃ βάδην ἰόντι, καὶ κι-
νημένῳ ἀσφαλῶς. Ἐλθὼν δὲ Ἀθήναζε, ἐντυγχάνει αὐτόθι ὀπλί-
τῃ μὲν ἑδενί, πελτασταῖς δὲ πολλοῖς· καὶ τὸν μὲν τέττων δρόμον,
καὶ τὴν πλοῖαν τε παντὸς ἐδέησεν ὁ Ἀνάχαρσις ἐπαινέσαι. Πε-
ριίει δὲ τὴν Ἑλλάδα ἐν κύκλῳ, ποθὼν ἰδεῖν σοφίαν Σάσιμον καὶ
ἐδραϊάν. Καὶ εἰ μὲν περ καὶ ἄλλοθι ἐξεῦρεν, εἰπεῖν καὶ ἔχω· εὔρε
δ' ἔν ἐν Χηναῖς, σμικρῷ καὶ ἀσθενεῖ πολίσματι, ἄνδρα ἀγαθόν,
ὄνομα ἦν αὐτῷ ὁ Μύσων. Ἀγαθὸς δὲ ἦν ἄρα ὁ Μύσων οἶκον
οἰκῆσαι καλῶς, καὶ γῆν τημελῆσαι δεξιῶς, καὶ γάμος προσῆναι
σωφρόνως, καὶ παῖδα ἐκτρέψαι γεννικῶς. Καὶ ἐξήρκεσε τῷ Σκύθῃ
ξένῳ μηκέτι σοφίαν ζητεῖν λαλιζέραν, παρόντων ἔργων, ἀ τὸτε
ἀκριβοῦς ἀπαντα διεσκόπει. Ἐπεὶ δὲ ἱκανῶς εἶχεν τῆς Σέας,
λέγει

dixit illi Chenensis iste Myson: Haec sunt, mi Anacharsi, quorum causa, nescio sane quam vere, sapientes nos vocant homines; quod si his nomen sapientis mereor, non video, quid non sapiens dici debeat. Utrumque vehementer miratus est Anacharsis in Graeco homine, et operum abundantiam, et paucitatem verborum.

2. Sic et Pythagorae verba plane legibus similia erant, breviora nimirum et concisa; actiones contra prolixae ac perpetuae, ut quae nec noctu nec interdiu animum remitterent, aut otiosum esse finirent. Sicut autem in concentu musico, si vel minimum praetermittis, tota solvitur cantus ratio; sic in hoc vitae concentu, nisi plane inconcinnum esse velis et inutilem, necesse est verbis actiones ipsas respondere: ne forte et illae penitus lateant, et haec non secus, quam si ex inani fundantur dolio, longe post se actiones relinquant; sed ut utraque utrisque conveniant, utraque ejusdem mensurae, aequae plena sint utraque. Putasne ergo eum, qui hoc delectetur concentu, qui ipsa vult audiri opera, admodum de verborum ornatu futurum anxium? Minime mehercules. Nemo enim cum pavones videt, qui ex omnibus tamen avibus intuentium maxime oblectant oculos, praecipue in iis pulchritudinem miratur; cum nihil ad volandum illis conferat, quae sola avium vis est et robur. Rursus lusciniae cantum singulari cum voluptate audimus; et tamen, quod nos delectat, nihil illis ad conservationem sui confert.

3. Contra clangore aquilae, ac leonis rugitu, quamvis offendantur aures nostrae, ex hoc ipso tamen de robore eorum judicamus. Quod si non minus certo aut efficaciter, quam aut aquilae clangor, aut rugitus leonis, hominem prodit oratio: nonne operae pretium videtur diligenter in consilium adhibere aures, ut sciamus, an luscinia sit, quae loquitur, lingua nimirum imbellis, et quae sola suavitate delectat; an vero aquila, aliudve animal masculinum, spiritusque plenum? Aiunt quendam Zopyrum fuisse, qui intuitu solo, ex interioribus corporis notis, de moribus judicaret; et ex eo quod oculi vident, quae tamen parum certa esse solent iudicia (quid enim
nim

λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Χηνεὺς Μύσων· Διὰ ταῦτά τοι, ὦ Ἀνάχαρσι, καὶ σοφοὶ δοκῶμεν, ἔκ οἶδα ὅπως, τοῖς ἀνθρώποις εἶναι· εἰ δὲ ἐγὼ σοφὸς ταῦτα ἐπιηδεύων, ποῖ ποτε οἰχήσεται φερόμενον τὸ μὴ σοφόν; Ἠγάσθη μάλα τῷ Ἕλληνας ξένος ὁ Ἀνάχαρσις τὴν ἀφθονίαν τῶν ἔργων, καὶ τὴν φειδῶ τῶν λόγων.

β'. Ἦσαν δὲ πε καὶ οἱ Πυθαγόρου λόγοι εἰκότες τοῖς νόμοις, βραχεῖς καὶ ἐπίτομοι· τὰ δὲ ἔργα μακρὰ καὶ διηνεκῇ, καὶ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν μηδαμῶς τὴν ψυχὴν ἀνιέναι, μηδὲ εἰς ῥαθυμίαν χαλῶναι. Ὡς περ γὰρ ἐν ταῖς τῶν μελῶν ἀρμονίαις τὸ παραλειφθὲν, καὶν σμικρὸν ἦ, διαλύει τὸν κόσμον τῷ μέλει· ἔτω καὶ τῇ τῷ βίῃ ἀρμονίᾳ, εἴπερ μὴ ἐκμελῆς ἡμῖν ἔσαι, μηδὲ εἰκῇ διαπεραινόμενος, ὁμολογίαν εἶναι δεῖ ἔργα καὶ λόγους· καὶ μήτε τὰ ἔργα εἰς ἀφάνειαν κομιδῇ ξυνεληλάσθαι, μήτε τὰς λόγους ὑπὲρ τὰ ἔργα χωρεῖν, ὥς περ ἐξ ἀγείας γενεᾶς ἀποχεομένης, ἀλλ' ἐκάτερα ἐκατέρους συνελθάνενοις ἰσομέτρητά τε καὶ ἰσοχειλή εἶναι. Ὅστις ἔν τῆς ἀρμονίας ταύτης ἔρᾳ, καὶ ἐθέλει ἡχεῖν τὸν τῶν ἔργων φθόγον, ἔτος ἂν ποτε ἐπ' εὐγλωττίᾳ σεμνύνοιτο; Πολλὰ μοι δοκεῖ δεῖν. Οὐδὲ γὰρ τὰς ταῶς, ἡδίστας ὄντας ὀρνίθων ἰδεῖν, μακαρίσαι ἂν τις τῷ κάλλει, εἴδεν αὐτοῖς εἰς εὐπλησίαν συνελθάντος, ἥπερ ἐστὶν ὀρνίθων ῥώμη. Καὶ τῶν ἀηδόνων τῆς ὠδῆς, ὅσα μὲν ἐς ἡδονὴν ἀκοῆς, ἀποδεχόμεθα· τὸ δὲ ἡμῖν τερπνόν, ἀσύμβολον ἐκείναις εἰς σωτηρίαν.

γ'. Αἰετὶς κλάγξαντος, ἢ λέοντος βρυχησαμένου, γνωρίσαι ἂν τις τῷ λυπηρῷ τῆς ἀκοῆς τὴν ῥώμην τῷ φθειγμένῳ. Εἰ δὲ μὴ φαυλότερον ἦχος ἀνδρὸς, μηδὲ ἀσθενέστερον ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα, τῷ βρυχηθῆναι τῷ λέοντι, καὶ αἰετῶν κλαγγῆς· ἄρα ἔκ ἄξιον ἐκθρεῖσθαι τῇ ἀκοῇ, πότερον ἀηδῶν τὸ φθειγόμενον, γλωττίᾳ δειλῇ, καὶ ὠδῇ ἐφήμερος, ἢ αἰετὸς, ἢ τι ἄλλο ζῶον ἄρρεν καὶ θυμῷ μεσόν; Ἀλλ' ὁ μὲν Ζώπυρος ἐκεῖνος δεινὸς ἦν τῇ προσβολῇ τῶν ὀφθαλμῶν, τοῖς τῷ σώματι τύποις ἐντυγχάνων, γνωρίζειν τὸ ἦθος, καὶ καταμανλεύεσθαι τῆς ψυχῆς διὰ τῶν ὁρωμένων μαντείαν ἀσαφεῇ.

nim cum anima commune habet corpus?) de tota animae constitutione judicabat. Quod si signa sunt aliqua, neque infirma neque incerta, quae explorare possint animam; relinquendum est oculis, ut de coloribus, de figuris, prout vel delectantur iis, vel offenduntur, judicent, solis vero auribus de indole animae est judicandum; non ut vulgus solet, qui in oratione nihil amplius, quam linguam promptam, dictionem volubilem, voces Atticas, periodos rotundas, mollem compositionem laudare solent; quae omnia nihil aliud sunt secundum comicum, quam *inutiles racemuli, et loquacitas, hirundinum musea, dedecus styli*.

4. Quid ergo in oratione laudatur? dicat aliquis. Nondum, mi homo, id ex me quaere; ipse enim videbis, cum videre poteris. Nec enim solis pulchritudinem Cimmeriis, aut maris naturam mediterraneis, aut Epicuro Dei esse essentiam facile est describere. Quia nunquam nuda narratione harum rerum intellectus infunditur, sed scientiam adferre secum aliquam oportet. Quare quamdiu nondum sat instructus tibi videris, falli quoque et errare iudicium tuum est necesse. Ita cuncta, quae e terra nascuntur, intuetur obiter viator; rectum de iis fert iudicium agricola: alius enim florem plantae, alius magnitudinem, alius umbram laudat aut colorem; solus agricola ab usu eam commendat. Si ergo aliquis viatoris more, qui leviter transit, degustare obiter sermonem et laudare velit, voluptatem hanc illi libenter concedo; sin agricola sit, laudem non admitam, nisi usum eorum, quae commendat, protinus adjungat.

5. Responde, quos fructus aut videris in oratione, aut perceperis, qui sint qualesque? satisne eos explorasti? satisne maturi tibi, satisne foecundi videntur, ut alios ex iis expectare possis? num animus tibi bonum quid, fructuosumque ab iis peperit? Quam enim absurdum est, quod pyrum, ut Homerus ait, non senescat, nisi novum adveniat; nec malum, nisi aliud succedat; uva uvae succrescat, ficus ficui: sermo vero solus simul nascatur et pereat, fructusque orationis nec semen ullum habeat, nec vim nutriendi, neque interiora animae penetret;

Sed

ἄσαφῇ. Τίς γὰρ ἐπιμιξία πρὸς ὁμοιότητα ψυχῆς καὶ σώματος; Εἰ δ' ἔστι μανθείαν ἐπὶ ψυχῇ θέσθαι καὶ διὰ ἀμυδρῶν καὶ ἀσθενῶν συμβόλων, τοῖς μὲν ὀφθαλμοῖς παραχωρητέον τὴν χρωμάτων τε καὶ σχημάτων καὶ τῆς ἐν τέτοις ἡδονῆς καὶ ἀηδίας ὁμιλίαν, τῇ δὲ ἀκοῇ ἐξιχνευτέον τὸ τῆς ψυχῆς ἦθος, καὶ κατὰ τὰς τῶν πολλῶν λογισμὰς· ἀπόχρη πρὸς ἔπαινον λόγος, γλῶττα εὖστοχος, ἡ ὀνομάτων δρόμος, ἡ ῥήματα Ἀττικά, ἡ περίοδοι εὐκαμπεῖς, ἡ ἀρμονία ὑγρὰ· τὰ δ' ἔστι πάντα, κατὰ τὸν ἐν Διονύσει ποιητὴν, “Ἐπιφυλλίδες, καὶ σωμύλαμα, χελιδόνων μεσεία, λωβηλαὶ τέχνης.”

δ'. Ποῖον ἔν ἐστὶ τὸ ἐν λόγοις καλόν; φαίη ἄν τις. Μήπω με, ὦ τὰν, ἐρεῖ· ὄψει γὰρ αὐτὸν, ἐπειδὰν ἰδεῖν δυνηθῆς. Οὐδὲ γὰρ τῷ Κιμμερίῳ διηγήσασθαι δύναται τις τὸ τῷ ἡλίῳ κάλλος, καὶ τῷ ἡπειρώτῃ τὴν θάλατταν, καὶ τῷ Ἐπικέρῳ τὸν θεόν· καὶ γὰρ δι' ἀγγέλων ἡ ἰσορία ἔρχεται, ἀλλ' ἐπισήμης πρὸς ταῦτα δεῖ· μέχρι δὲ ἀπιστεῖς τὸ εἰδέναι, ἀνάγκη πλανᾶσθαι καὶ τὰς κρίσεις. Καὶ γὰρ τῶν ἐκ γῆς φυομένων πανθοδαπὸς μὲν θεατῆς ὁδοιπόρος, ὁ δὲ γεωργὸς, ὑγιής· ὁ μὲν ἄνθος ἐπαινεῖ φυτῶν, ὁ δὲ μέγεθος ἢ σκιάν, ὁ δὲ χρόαν, τῷ δὲ γεωργῷ ὁ καρπὸς τὸν ἔπαινον μετὰ τῆς χρείας ἔχει. Εἰ μὲν δὴ τις καθ' ὁδοιπόρον πλησιάζει τῷ λόγῳ, καὶ νεμεσῷ τῆς ἡδονῆς παρατρέχοντι ἐπαινεῖν· εἰ δὲ κατὰ τὰς γεωργὰς τάττεται, καὶ ἀνέχομαι τῶν ἐπαίνων, πρὶν ἂν μοι καὶ τὴν χρεῖαν τῶν ἐπαινεμένων φράσῃ.

ε'. Λέγε, τίνας εἶδες καρπὸς ἐν τῷ λόγῳ, τίνας ἔλαβες, πῶς ἔχοντας; ἐπειράθης, ἐξήτασας, εἰ τελεσιουργοὶ καὶ γόνιμοι ἐτέρων καρπῶν; ἐξέφυσέ τί σοι ἡ ψυχὴ ἀπ' αὐτῶν χρηστὸν καὶ ἔγκαρπον; Ἡ ὄγχυη μὲν ἐπὶ ὄγχυη γηράσκει, καὶ ἐπὶ μήλῳ μῆλον, καὶ σαφυλῇ σαφυλῇ ἐπιφύεται, καὶ σῦκον σύκῳ· λόγος δὲ ἄρα ἐφήμερος μὲν ἡ γένεσις, ἀσπερμος δὲ ὁ καρπὸς, καὶ ἐτρόφιμος, καὶ ἀνακισνόμενος τῇ ψυχῇ,

Sed tantum leviter supra natet, instar olivi?

Hanc mihi agriculturam expone, laudes vero tuas tibi serva. Si enim de utilitate eorum nihil dicas, vitium suspicari incipio, laudatoris me miseret, laudem non agnosco. Id generis enim laudes proferre intemperantes animae partes solent, quae nec recte judicare possunt, et facillime decipiuntur:

*Haud equidem indignum est Phrygios fortesque Pelasgos
Conjuge pro tali diuturnos ferre labores.*

Vides hujus laudis improbitatem, quae mulierculam, ejusque voluptatem, omnibus Graecorum Trojanorumque opponit molestiis. Ejusmodi laudatores etiam in vita nostra invenies, si orationem audiamus lascivam, cujus nec perspicere fraudem, nec jucunditatem non amare possumus, cum ab ipsis paulatim voluptatibus abripiamur, neque sentiamus tamen. Sicut illi, qui vento secundo in navigatione recta non utuntur, sed sola maris tranquillitate freti, placido serenoque delapsi aequore, in desertum littus aliquod aut scopulum impingunt: ita hic paulo post in imperitiam impingit, ac deinde a voluptate in loca omni littore desertiora, omni caute difficiliora impingit; utrunque enim concurrat, ut et errorem suum amet, et jucunditate delectetur. Plane ut ii, qui febricitant, cibis et potu contra praescriptum medicorum saepe se distendunt: quamvis enim malo malum, morbo addunt morbum; aegrotare tamen cum voluptate malunt, quam cum labore convalescere. Et tamen peritus medicus aliquid interdum voluptatis cum remedium miscet molestiis; solam vero illius aut maximam habere rationem, nec Asclepius, nec Asclepiadae, sed coqui solent potius. Neque enim quicquam ab illis ventris lenociniis differt suavis, sed vitiosa oratio; cui si utilitatem demas, jucunditatem addas, improbam plane atque impotentem concedes potestatem, nec aliam quam inhonestis omnibus, quae per exteriores sensus ad animam irrepunt.

Ἄλλὰ τέ μιν καθύπερθεν ἐπιρρέει, ἥ τ' ἔλαιον;

Ταύτην μοι διήγησαι τὴν γεωργίαν, τὰς δὲ ἐπαίνους ἔα. Ἐὰν γὰρ ἀφέλῃς αὐτῶν τὴν χρεῖαν, ὑποπλεύω τὴν αἰτίαν, καὶ τὸν ἐπαινέτην ἐλεῶ, καὶ τὸν ἔπαινον μέμφομαι. Τῆτον τὸν ἔπαινον φθέγγεται τὰ μέλη τῆς ψυχῆς τὰ ἀκόλαστα, τὰ κρίνειν ἀσθενῆ, τὰ ἀπαλᾶσθαι πεφυκότα.

Οὐ νέμεσις Τρῶας καὶ εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς

Τοιῇ δ' ἀμφὶ γυναικὶ πολὺν χρόνον ἄλγεα πάσχειν;

Ὅρᾳς τῷ ἐπαίνῳ τὴν μοχθηρίαν, ἀντικαταλασσομένην γύναιον ἐν, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἡδονήν, Ἑλληνικῶν καὶ Τρωϊκῶν κακῶν. Ἔστι κἀνταῦθα ἐπαινέτης τοιοῦτος, ἐπειδάν τις ἐνὶ θυτῶν ἀκολάσῃ λόγῳ, τὸ μὲν ἀπαληλὸν αὐτῇ μὴ γνωρίσῃ, τὸ δὲ ἡδὺ σέξῃ, κατὰ βραχὺ ὑποφερόμενος ταῖς καθ' ἡμέραν ἡδοναῖς ἀψοφηί. Ὡς περ τῶν πλεόντων οἱ πνευμάτων μὲν ἐξ ἐρίας πρὸς τὸν ἀληθῆ δρόμον ἔτυχόντες, ρεύματι δὲ γαληνῷ δι' ἀκυμάντι τῆς θαλάττης εἰς ἡϊόνας ἐρήμους ἢ ραχίας δυσχερεῖς ἐκπεπλωκότες. μετὰ τῆτο προσηνέχθη λαθὼν ἀμαθία, καὶ μετὰ τῆτο ὑπὸ φιληδονίας, πάσης ἡϊόνος ἐρημοτέρους χωρίοις καὶ πάσης ραχίας δυσχερεστέροις, ἀγαπῶν τὴν πλάνην καὶ χαίρων τῇ ψυχᾷ τῷ γίῳ. Ὡς περ οἱ πυρέτλοντες, ἐμπιπλάμενοι πολλῇ καὶ σιγῇ παρὰ τὰς τῆς τέχνης νόμους· παραλιθέντες γὰρ κακὸν κακῷ, νόσῳ πόνος, αἰρεῖναι ἡδόμενοι νοσεῖν μᾶλλον, ἢ πονεῖν υἰγιασθῆναι. Καί τις ἤδη ἰατρὸς εὐμήχανος ἀνεκέρασε βραχεῖαν ἡδονὴν τῷ ἀλγεινῷ τῆς ἰάσεως· ποριστῆς δὲ ἡδονῆς, καὶ παντοίας ἡδονῆς, ἔτε ὁ Ἀσκληπιὸς, ἔτε οἱ Ἀσκληπιάδαι, ἀλλ' ὀψοποιῶν τὸ ἔργον. Οὐδὲν δὲ σεμνότερον ἀκόλαστος λόγος τῶν τῆς γαστρὸς κολακευμάτων· ἔαν γὰρ τέττε ἀφέλῃς μὲν τὸ ὠφελῆν, τερπνὸν δὲ προσθῇς, ἰταμὸν καὶ ἀκρατον ἰσοιμίαν καὶ ἰσηγορίαν χειροτονεῖς λόγῳ πρὸς τὰ αἰσχερὰ πάντα, ὅσα δι' αἰσθήσεων ἐπὶ ψυχὴν ἔρχεται, ὑφ' ἡδονῆς παραπεμπόμενα.

ς. Ἄλλὰ

6. Quare comeffationibus potius ejusmodi coquos relinquamus, peffimos et ventri et auribus ministros; nos orationem altam erectamque quaeramus, quae masculam edat vocem, animosque secum nostros longe supra terram, omnesque totius terrae voluptates cupidinesque, qualis est ira, luctus, ebrietas, extollat. His omnibus superiorem esse oportet verum philosophici sermonis rhetorem, non ignavum, dissolutum, vel fucatum, neque ut artis quadam tantum se commendet specie, ut non controversiunculis tantum in judicio et ambiguis causis operam suam addicere possit; sed ubique et quovis loco experimentum sui dare, prudens in concionibus consilium, justum in judiciis patrocinium, in publicis hominum conventibus orationem modestam, in aliis instituendis exactam adhibere queat scientiam: non ut quaedam de Themistocle, qui jam diu abiit, adferre possit, aut apud saeculi illius Athenienses loqui, aut ducem aliquem, qui nusquam reperitur, commendare, multo minus in scortatores scortator ipse, aut de contumelioso contumeliosus ipse declamet; sed ut prius his vitiis careat, quam verus vitiorum accusator esse possit. Talem esse oportet, qui in illa sapientiae palaestra certare velit, qui probus haberi cupiat luctator; ut omni adulatione sermo ejus careat, ut probe prius exercitatus sit, ut violenta quadam suada proximum quemque in sententiam suam possit pertrahere.

7. Quod si in ejusmodi suada voluptatem aliquis requiri putet aliquam, Tyrrhenicam mihi det; qualis est tubae clangor, qui in mediis militibus adhibetur, eorumque animos concentu suo impellit, et excitat: talem in oratione requiro voluptatem, quae magnitudinem ejus conservet, nec opprobrium addat: talem requiro voluptatem, quam pedissequam suam esse non dedignetur virtus. Neceffe enim est, ut omnia, quae natura pulchra sunt, suas gratias, suam venustatem habeant, leporem suum, et delectationem, et si quae praeterea sunt jucunda nomina. Ita coelum non modo pulchrum, sed omnium spectaculorum est jucundissimum; sic mare navi-

ς'. Ἀλλὰ τὰς μὲν ὀψοποιῶν τέτρες τοῖς συμποσίοις ἔω-
μεν, καὶ γαστρός καὶ ἀκοῆς ὑπηρετάς πονηρές· ἡμῖν δὲ δεῖ λό-
γος ὀρθὸς καὶ διανεσηκός, μέγα βοῶντος, καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶ
συνεπαίροντος ὑπὲρ τὴν γῆν ἄνω, καὶ ὅσα περὶ γῆν παθήματα
ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμημάτων, καὶ φιλοτιμιῶν καὶ ἐρώτων, καὶ ὀρ-
γῆς καὶ λύπης καὶ μέθης ἐχόμενα. Ὡν συμπάντων κρείττονα
χρὴ γενέσθαι τὸν τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ συνανισάμενον ῥήτορα
ἀληθῆ, ἐκ ἀργόν, ἐδὲ ἐκλελυμένον, ἐδ' ἐπίχρυσον κατὰ τὴν
τέχνην, ἐδὲ ἐν δικαστηρίῳ μόνον ἐν ἀμφιβόλῳ ἐπικυρία τετατ-
μένον· ἀλλὰ πανταχῶ καὶ ἐν ἅπαντι ἐξελαζόμενον, ἐν μὲν ἐκ-
κλησίαις σύμβουλον φρόνιμον, ἐν δὲ δικαστηρίοις ἀγωνιστὴν δι-
καιον, ἐν δὲ πανηγύρεσιν ἀγωνιστὴν σώφρονα, ἐν δὲ παιδείᾳ
διδάσκαλον ἐπισήμονα· ἔ περὶ Θεμισοκλέους μόνον τῶ μηκ-
έτι ὄντος, ἐδ' ἐν Ἀθηναίοις τοῖς τότε, ἐδ' ὑπὲρ ἀριστεύς
τῶ μηδ' αὖ, ἐδὲ κατὰ μοιχῶ λέγοντα μοιχὸν ὄντα, ἐδὲ κατὰ
ὑβριστῶ ὑβριστὴν ὄντα· ἀλλ' ἀπηλλαγμένον τῶν παθῶν τέτων,
ἵνα γένῃται κατήγορος ἀδικημάτων ἀληθῆς. Τοιοῦτος ἐξ ἀγαθῆς
παλαίστρας ἀγωνιστὴς γίνεσθαι, λόγων μεσὸς ἀκολακεύτων, καὶ ἡ-
σκημένων ὑγιῶς, καὶ δυναμένων ἄγειν πειθοῖ καὶ βίᾳ ἐκπληκτικῇ
τὸ πλησιάζον πᾶν.

ζ'. Εἰ δὲ καὶ ἡδονῆς πρὸς τὴν ἀγωγὴν ταύτην δεησό-
μεθα καὶ τυράννε, δότω μοι τις ἡδονήν, οἷα καὶ ἐπὶ σάλ-
πιγος ἀρμονίαν ἐν μέσοις τοῖς ὀπλίταις τετατμένη, καὶ ἐξ-
ορμώσῃ τὰς ψυχὰς τῷ μέλει· τοιαύτης δεομαι ἡδονῆς λό-
γος, ἡ φυλάξει μὲν αὐτὴ τὸ μέγεθος, ἔ προσθήσει δὲ τὴν
αἰσχύνην· τοιαύτης δεομαι ἡδονῆς, ἣν ἐκ ἀπαξιώσει ἡ ἀρετὴ
ὀπαδὸν αὐτῇ γίνεσθαι. Ἀνάγκη γὰρ παντὶ τῷ φύσει καλῶ
συντετάχθαι χάριτας, καὶ ὤραν, καὶ πόθον, καὶ εὐφροσύνην, καὶ
πάντα δὴ τὰ τερπνὰ ὀνόματα. Οὕτω καὶ ὁ ἔρως ἔ κα-
λὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἡδιστὸν θεαμάτων, καὶ θάλαττα πλεομένη,

navigationi idoneum, segetes fructiferae, montes arboribus vestiti, prata florida, liquidi aquarum cursus nobis placent. Jucundissimus visu Achilles erat (quidni enim esset?) non tamen ob flavam caesariem; nam et Euphorbum commendabat coma, verum pulchritudinem Achillis virtutis illustrabat splendor. Jucundissimus visu inter fluvios Nilus est, non ob aquae copiam tamen, nam et hoc ei cum Istro commune est; verum minus foecundus Ister est, foecundissimus Nilus. Nec tamen Nilum esse visu jucundissimum nego; quamquam voluptatem potius, quam virtutem, tam divino ascribere non ausim fluvio. Ego et in Phidiae statuis voluptatem video, artem tamen laudo: et in Homeri carmine voluptatem video; majora tamen sunt, quae in eo admiror. Ego ne ipsum quidem Herculem sine voluptatibus vixisse puto, nec enim omnino assentiri possum Prodicto. Nam et masculae sunt voluptates, quae virtutis molestias solari solent: non quae in corpore sentiuntur, nec quae in sensus influunt externos; sed quae nobiscum nascuntur, quae in interioribus animae partibus exultant, quoties illa honestis sive actionibus, sive studiis, sive sermonibus assuevit. Ita et Hercules gaudebat, cum ignem adiret: ita Socrates gaudebat, cum in carcere esset, cum ex legis praescripto mortem oppeteret. Conferamus illum Socratis calicem cum Alcibiadis: uter eorum bibit securius, Alcibiadesne vinum, an venenum Socrates?

ἢ λήϊα καρποφόρα, ἢ ὄρη δενδροφόρα, ἢ λειμῶνες ἀνθῆες,
 ἢ νάμαλα ρέοντα. "Ἡδισον ἦν θέαμα ὁ Ἀχιλλεὺς (πῶς δὲ
 ἔκ' ἐμελλεν;) ἔ' διὰ τὴν ξανθὴν κόμην· ἢ γὰρ ὁ Εὐφορβος
 εὐκόμης ἦν, τῷ δὲ Ἀχιλλεῖ τὸ καλὸν ἡδισον ἦν ὑπὸ τῆς
 ἀρετῆς ἐξαπλόμενον. "Ἡδισον μὲν ποταμοῖς θέαμα ὁ Νεῖλος,
 ἀλλ' ἔ' δι' ἀφθονίαν ὕδατος, ἢ γὰρ ὁ Ἴστρος εὖρεος· ἀλλὰ
 ὁ Ἴστρος ἔ' γόνιμος, ὁ δὲ Νεῖλος γόνιμος. "Ἡδισον θέαμα ὁ
 Νεῖλος, ἀλλ' ἔ' τολμῷ παραπεμπάμενος τὴν ἀρετὴν τῷ θεῷ
 ἡδονὴν αὐτῷ ἐπιφημίσει. Ἐγὼ ἢ τῶν Φειδίας ἀγαλμάτων
 αἰσθάνομαι μὲν τῆς ἡδονῆς, ἐπαινῶ δὲ τὴν τέχνην· ἢ τῆς
 Ὀμήρου ᾠδῆς συνίημι μὲν τῆς ἡδονῆς, ἀλλ' ἐκ τῶν σεμνοτέ-
 ρων αὐτὴν ἐπαινῶ. Ἀλλ' ἔ'δὲ τὸν Ἡρακλέα ἔγωγε ἡγῆμαι
 ἄγευσον ἢ ἀμέτοχον ἡδονῆς διαβιώναι, ἔ' πείθομαι παντά-
 πασι τῷ Προδίκῳ. Ἀλλ' εἰσὶ γὰρ ἢ ἀνδρὸς ἡδοναὶ παραμυ-
 θέμεναι τὰς δι' ἀρετῆς πόνους, ἔ' διὰ σαρκῶν, ἔ'δὲ γε δι' αἰ-
 σθήσεων ἐπίρρυτοι· ἀλλ' αὐτοφυεῖς τινες, ἢ ἐνδοθεν διανιστάμεναι,
 ἐθιζομένης τῆς ψυχῆς χαίρειν τοῖς καλοῖς ἢ ἔργοις, ἢ ἐπιη-
 δεύμασι, ἢ λόγοις. Οὕτω ἢ ὁ Ἡρακλῆς ἔχαιρεν ἐπὶ τῷ
 πῦρ ἰών· ἢ Σωκράτης ἔχαιρεν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ μένων, ἢ
 πειθόμενος τῷ νόμῳ. Παραβάλλωμεν τὴν Σωκράτους κύλικα
 ἐκείνην τῇ Ἀλκιβιάδῃ· πότερος αὐτῶν ἔπινεν ἀλυπότερον, Ἀλ-
 κιβιάδης τὸν οἶνον, ἢ τὸ φάρμακον Σωκράτης;

DISSERT. XXXII

An sit secundum Homerum definita in philosophia opinio.

LIBET Homeri exemplo ad hanc dissertationem Deorum advocare aliquem; et fortasse non alium, quam eandem, quam ille solet, Calliopen:

*Dic mihi, Musa, virum sapientem, quique vagatus
Plurima conspexit.*

Non quod inhospitalem terram peragraverit, aut infestum mare transmiserit, aut cum feris agrestibusque vixerit hominibus: haec enim in fabulis tantum suis referre ille solet, de quo loquor; ipse vero animo, qui levissimus est, faciliusque quam corpus locum loco commutat, ubique vagatus est, perlustravit omnia: ille quae in coelo moventur, quae in terra mutantur; ille Deorum consilia, hominum naturas, solis lumen, siderum choros, generationem animalium, refluxum maris gremium, fluviorum ostia, aeris diversitatem perspexit: ut omittam politica, oeconomica, quae ad bellum, quae ad pacem pertinent; nuptialia, rustica, equestria, nautica, artes quascunque, diversissima vocabula, diversas rerum species; lamentantes, gaudentes, lugentes, ridentes, bellantes, irascentes, epulantes, navigantes. Ut ego quoties in Homericam incidi eloquentiam, fateri habeam necesse, ejus me laudibus per me parem esse non posse; quare tutius videtur ab ipso versus mutuari aliquot, ne soluta hac oratione laudes ejus videar deterere:

*Certe prae quovis hominum mihi magnus, Homere, es,
Seu te Calliope docuit, seu flavus Apollo.*

Musarum vero et Apollinis disciplinam absit ut aliam putemus esse, quam qua in ordinem suum animus redigitur. Ea autem quid est aliud, quam philosophia? philosophiam quid aliud, quam accuratam divinarum humanarumque rerum scientiam putemus esse; quae virtutem, quae praeclaras rationes, quae aptam vitae concinnitatem, moresque inducit temperatos?

2. Hujus

ΛΟΓΟΣ ΛΒ΄.

Εἰ ἔσι καθ' Ὅμηρον αἵρεσις.

Βούλομαι καθ' Ὅμηρον αὐτὸν παρακαλέσαι ἐπὶ τὸν λόγον
 τινὰ μέντοι θεῶν, ἢ τὴν αὐτὴν ἐκείνῳ, τὴν Καλλιόπην.
 Ἄνδρα μοι ἔννεπε, Μῆσα, πολύτροπον, ὃς μάλα πολλὰ
 Πλάγχθη.

Οὐ γὰρ ἄξενον ἐπιπορευόμενος, εἰδὲ θάλατταν χαλεπὴν περαι-
 ἶμενος, εἰδὲ ἀνθρώποις ἀγρίοις συμφερόμενος· ἀλλὰ ταῦτα μὲν
 αὐτῷ οἱ μῦθοι ἔχουσιν· αὐτὸς δὲ τῇ ψυχῇ, κέφῳ χρήματι καὶ
 πολυπλανεσέρω τῶν σωμάτων, πανταχῇ περιφέρετο, πάντα ἐπε-
 σκόπει, ὅσα ἔραντο κινήματα, ὅσα γῆς παθήματα, θεῶν βελάς,
 ἀνθρώπων φύσεις, ἡλίας φῶς, ἄστρον χορὸν, γενέσεις ζώων, ἀνα-
 χύσεις θαλάττης, ποταμῶν ἐκβολὰς, αἰέρων μελαβολὰς, τὰ πο-
 λυηκὰ, τὰ οἰκονομικὰ, τὰ πολεμικὰ, τὰ εἰρηνικὰ, τὰ γαμή-
 λια, τὰ γεωργικὰ, τὰ ἵππικὰ, τὰ ναυικὰ, τέχνας παντοίας, φω-
 νὰς ποικίλας, εἶδη παντοδαπὰ, ὀλοφυρομένους, ἡδομένους, πενθεύ-
 ντας, γελῶντας, πολεμῶντας, ὀρρίζομένους, εὐωχεμένους, πλέοντας.
 Ὡς ἐγώ γε εἰς τὰς Ὀμήρου φωνὰς ἐμπεσὼν ἐκ ἔχῳ παρ' ἐμαυτοῦ
 τὸν ἄνδρα ἐπαινέσαι, ἀλλὰ κἀνταῦθα δεήσομαι αὐτῷ ἐπιδῆναί
 μοι τῶν ἐπῶν, ἵνα μὴ διαφθείρω τὸν ἔπαινον ψιλῷ λόγῳ.

Ἐξοχα δὴ σε βροτῶν, ὦ Ὅμηρ', αἰνίζομαι ἀπάντων,

Ἡ σέ γε Μῆσα δίδαξε Διὸς παῖς, ἢ σέ γ' Ἀπόλλων.

Τὰ δὲ Μῆσων καὶ Ἀπόλλωνος διδάγματα εἰδὲ τὴν ἀρχὴν θέμις
 ἄλλο τι ὑπολαβεῖν, ἢ ἀφ' ὧν ψυχὴ εἰς κόσμον καθίσταται.
 Τῆτο δὲ τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ φιλοσοφία; ταύτην δὲ τί ἄλλο ὑπο-
 ληψόμεθα, ἢ ἐπιστήμην ἀκριβοῦς θεῶν τε πέρι καὶ ἀνθρωπίνων,
 χορηγὸν ἀρετῆς, καὶ λογισμῶν καλῶν, καὶ ἀρμονίας βίης, καὶ ἐπι-
 τηδευμάτων δεξιῶν;

2. Hujus scientiae professio et scopus variis olim sub figuris latebat, quibus sine ulla austeritate animos sibi commissos tractabat simul docebatque; cum alii mysteria, alii occulta sacra disciplinam suam appellarent; alii fabularum, alii musices, alii postremo divinationis nomine eam induerent. Ita cum utilitatem omnes spectarent unam, non una tamen dicendi utebantur figura. Postea vero nimia sapientiae copia cum lascivire inciperent homines, coeperunt et velum hoc sapientiae detrahere; ita philosophiam amictu suo spoliarent, philosophiam in contemptum adduxerunt, cuius eam objecerunt, cuius tanquam scortum prostituerunt; neque aliud, quam solum rei nomen reliquerunt, quod ipsum ineptae quaedam cavillationes occuparunt. Eo igitur deventum est, ut Homeri Hesiodique carmina, totaque antiqua illa et divina musa, pro fabulis habeantur; nec aliud in iis, quam narrationes nudas, quam numerorum suavitatem, quam harmoniae elegantiam, sicut in tibia aliqua aut cithara, miremur: quod vero solum in iis admiratione est dignum, negligamus, nec virtutis nomine dignum censeamus. Ita Homerus e philosophorum numero ejicitur, philosophorum princeps. Ex quo enim sophisticae illae ex Thracia Ciliciaque invasere Graeciam ineptiae, Epicuri atomi, ignis Heracliti, aqua Thaletis, Anaximenis spiritus, discordia Empedoclis, Diogenis dolium, aliaeque infinita philosophorum, quae inter se pugnant semper et concurrunt, agmina; omnia verborum plena coeperunt esse, nihil praeter sibilos sophistarum inter se contententium ubique audis; actio vero ipsa virtutis pro deserta jacet, et tamen nusquam illud, quod omnes in ore habent, de quo tota concertat Graecia, ipsum dico bonum, invenies.

3. Cum antiqua illa, quae plane adhuc redolet Homerum, sapientiae ratio, generosos verosque ac genuinos philosophiae protulerit, eduxeritque alumnos. Illius musae alumnus erat Plato: licet enim praeceptorem hunc egeret, vestigia apparent tamen, semen illius disciplinae se prodit;

Sic

β'. Τῆς δὲ ἐπισήμης ταύτης τὸ κεφάλαιον, τέως μὲν παντοδαποῖς περιβεβλημένον σχήμασι, μετεχειρίζετο τὰς τῶν ἐντυγχανόντων ψυχὰς διδασκαλίαις ἀλύποις, τῶν μὲν τελετὰς καὶ ὀργασμούς τινας ἐπιφημισάντων τοῖς αὐτῶ λόγοις, τῶν δὲ μύθους, τῶν δὲ μεσικὴν, τῶν δὲ καὶ μαυλικήν. Καὶ κοινὸν μὲν ἦν ἅπασιν τὸ ὠφελεῖν, ἴδιον δὲ τὸ σχῆμα τῶ λόγου. Χρόνῳ δὲ ὑπερον ὑπὸ σοφίας οἱ ἄνθρωποι νεανιευόμενοι, ἀποκαλύψαντες ταυτὶ τὰ τῶ λόγου προκαλύμματ᾽, ἀπέφηναν φιλοσοφίαν γυμνήν, καὶ ἐξωνειδισμένην, καὶ πάγκοινον, καὶ πρόχειρον εἰς συνείσιν παντί τῳ, ὄνομα μόνον ἔστω καλῶ πλανώμενον ἐν δυσήνοις σοφίσμασι. Τοιγαρὲν τὰ μὲν Ὀμήρου καὶ Ἡσιόδου ἔπη, καὶ πᾶσα ἡ παλαιὰ μῦθος ἐκείνη καὶ ἔνθεος, μύθος χώραν ἔχει, καὶ ἀγαπᾶται αὐτῶν ἡ ἰσορία μόνον, καὶ τὸ προσηνὲς τῶν ἐπῶν, καὶ τὸ εὐανθὲς τῆς ἁρμονίας, ὡς αὐλήματ᾽, ὡς κιθαρίσματ᾽· παρορᾶται δὲ τὸ ἐν αὐτοῖς καλὸν, καὶ ἀποχειροτονεῖται τῆς ἀρετῆς. Καὶ Ὀμηρος μὲν ἀποκηρύττεται φιλοσοφίας, ὁ ἡγεμὼν τῶ γένους. Ἀφ' ἧ δὲ τὰ ἐκ Θράκης καὶ Κιλικίας σοφίσματα τὴν Ἑλλάδα παρέδου, καὶ ἡ Ἐπικύρου ἄτομος, καὶ τὸ Ἡρακλείδου πῦρ, καὶ τὸ Θαλῆς ὕδωρ, καὶ τὸ Ἀναξιμένους πνεῦμα, καὶ τὸ Ἐμπεδοκλῆους νεῖκος, καὶ ὁ Διογένης πῖθος, καὶ τὰ πολλὰ τῶν φιλοσόφων εἰρηλόπεδα ἀντιτεταγμένα ἀλλήλοις καὶ ἀντιπαιωνίζοντα· λόγων μὲν πάντα μετὰ καὶ ψιθυρισμάτων, σοφιστῶν σοφισαῖς συμπιπλόντων· ἔργου δὲ ἐρημία δεινὴ, καὶ τὸ θρυλλέμενον τῷ τοῦ ἀγαθοῦ, ὑπὲρ ἧ διέστηκε καὶ διεσασίαςαι τὸ Ἑλληνικόν, ὅδεῖς ὁρᾷ.

γ'. Καὶ μὴν τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἔτι ἡ Ὀμήρου ὥδῃ δυναστεύει, γενναῖα καὶ ἀληθῆ καὶ γνήσια φιλοσοφίας θρέμματ᾽ ἐπαίδευέν τε καὶ ἐξέτρεφεν. Ἐκείνης τῆς ὥδῆς θρέμμα ἦν Πλάτων· καὶ γὰρ ἐξομόσῃαι τόνδε διδάσκαλον, ὁρῶ τὰ γνωρίσματ᾽, καὶ συνίημι τῶν σπερμάτων.

Sic gressum, sic ille manus, sic ora ferebat,

Talis caesaries, et pulchri luminis ardor,

ut dicere non dubitem, nulli quam Homero magis similem Platonem esse, quamvis Homerum fugere, Socratem sequi videatur velle. Nec existima me dictionem Platoniam cum Homericam, verba cum verbis, nomina cum nominibus conferre (tametsi et haec ex eodem illo fonte musico, sicut ex oceano Maeotis, ex Maeotide Pontus, ex Ponto Hellespontus, ex Hellesponto mare defluerunt) sed ex mente utriusque et sententiis affinitatem noto. Qua de re alias commodius; nunc de Homeri instituto, quae par est, dicamus.

4. Videtur mihi Homerus, cum et divina naturae indole, et iudicio exquisitissimo, et singulari rerum omnium esset praeditus experientia, hoc consilio philosophiae se dedisse, ut sub illa, quae tum temporis placebat, ratione metrica cum omnibus eam communicaret. Illa autem erat poetice: hanc ita proposuit, ut nec Ionicam, nec Doricam omnino esse vellet, aut Atticam; sed quae toti esset communis Graeciae. Quippe cum omnibus loqueretur, omnes quoque Graeciae totius linguas in unam aliquam poeseos formam simul et contulit et miscuit: quo quidem illud est consecutus, ut et accepta essent omnibus, quae scriberet, et perspicua; singulis vero jucunda. Rursus cum in toto genere humano paucissimos esse sciret, qui bene judicarent, maximam vero partem populariter duci malle; nec in horum, nec in illorum, peculiariter gratiam poesi dividit suam: quod ab Hesiodo est factum, qui primum in opere peculiari heroum familias et genera recensuit, initioque a mulieribus factum, quo e genere, quibus e matribus, oriundi essent singuli, demonstrat; rursus theologiam conscripsit, cum qua Deorum generationem conjungit; ut omittam, quae ad vitam moresque formandos conscripsit, ubi et opera quae agenda sunt, et dies quibus agi debent, praescribit. Non eo modo Homerus scripsit, nec enim singula in eo aut distincta seorsim, aut omnia inter se confusa sunt: at primo operis totius forma, sub qua latent reliqua, fabulosa narratio:

DISSERTATIO XXXII. 381

Κεῖναι τοι τοιοῖδε πόδες, τοιαῖδε τε χεῖρες,

Ὁφθαλμῶν τε βολαὶ, κεφαλὴ τ', ἐφύπερθέ τε χαῖται,
ὥς κ' ἐπιτολμήσαιμι ἂν εἰπεῖν ἔγωγε, ἐμφερέστερον εἶναι
Πλάτωνα Ὀμήρῳ μᾶλλον ἢ Σωκράτει, καὶ τὸν Ὀμηρον φεύ-
γει, καὶ διώκει τὸν Σωκράτην. Μὴ με οἰηθῆς τὰς Πλάτω-
νος φωνὰς εἰκάζειν Ὀμήρῳ, καὶ τὰ ὀνόματα, καὶ τὰ ῥήματα
(ἐσι μὲν γὰρ καὶ ταῦτα ἐκείθεν, ἐκείνης τῆς ἀρμονίας ἀπορ-
ροῇ, ὥς ἐξ ὤκεανθ' ἡ Μαιῶτις, ὥς ἐκ τῆς Μαιώτιδος ὁ Πόν-
τος, ὥς ἐκ τῆς πόντης ὁ Ἑλλήσποντος, ὥς ἐξ Ἑλλησπόντης ἡ
θάλασσα) ἀλλὰ τὴν γνώμην τῇ γνώμῃ προσάγω, καὶ τὴν συγ-
γένειαν ὁρῶ. Καὶ τῆτο μὲν σοι καὶ αὐθις παρ' ἐμὲ λελέξεσθαι.
ἐπανάγωμεν δὲ τὸν λόγον ἐπὶ τὴν Ὀμήρου γνώμην, διεξιόντες
περὶ αὐτῆς τὰ εἰκότα.

δ'. Δοκεῖ μοι Ὀμηρος, φύσει τε κεχρημένος ἐνθεωλάτῃ, καὶ
φρονήσει δεινοτάτῃ, καὶ ἐμπειρίᾳ πολυτροπωτάτῃ, φιλοσοφίᾳ
ἐπιθέμενος δημοσιεῦσαι ταύτην τοῖς Ἑλλησιν ἐν ἀρμονίᾳ τῇ
τότε εὐδοκίμῳ. Αὕτη δ' ἦν ἡ ποιητικὴ· ἔτε δὲ Ἰωνικὴν ταύ-
την ἐθελῆσαι εἶναι αὐτῷ, ἔτε ἀκριβῶς Δωρίον, ἔτε Ἀττι-
κὴν· ἀλλὰ κοινὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἄτε ἔν ξύμπασι διαλεγό-
μενος, ἀθροίσας ἀναμῖξ τὴν Ἑλλάδα φωνὴν καὶ ἀνακερασά-
μενος εἰς σχῆμα ὧδης, τὰ ἔπη εἰργάσατο προσηνῇ τε ἅμα
εἶναι καὶ ξυνεῖα πᾶσι, καὶ κεχαρισμένα ἐκάστοις. Ἐνθυμηθεῖς
δὲ ὅτι ὀλίγον μὲν τὸ ξυνετὸν ἐν ἅπαντι, τὸ δὲ πολὺ δημα-
γωγεῖσθαι φιλεῖ, ἐδετέρῳ τῷ γένει ἀποκεκριμένην τὴν ποίη-
σιν ἐξεργάσατο· καθάπερ ὁ Ἡσίοδος, χωρὶς μὲν τῶν ἡρώων,
ἀπὸ γυναικῶν ἀρχόμενος, καταλέγων τὰ γένη, ὅσις ἐξ ἧς ἔ-
φυ· χωρὶς δὲ αὐτῷ πεποίηται οἱ θεῖοι λόγοι, ἅμα τοῖς λό-
γοις θεογονία· χωρὶς δ' αὖ ὠφελεῖ τὰ εἰς τὸν βίον, ἔργα τε
καὶ δρασέον, καὶ ἡμέραι ἐν αἷς δρασέον. Οὐχ ἔτω τὰ Ὀμήρου
ἔχει, ἐδὲ ἀποκέκριται ἕκαστα χωρὶς, καὶ δ' αὖ φύρεται ἀκρι-
τως πάντα ἐν πᾶσιν· ἀλλὰ γε ἦν τὸ σχῆμα αὐτῷ τῆς λόγῃς,

ratio: rursus alia in eo opere, quod de Trojanis rebus; alia in eo tractat, quod de Ulyssis miseria reliquit: ita tamen ut theologica, ut politica, tam hic quam ibi immisceat manifesta; ut virtutes, ut improbitatem hominum, ut affectiones, ut fortunas tam adversas proponat, quam secundas: quae omnia tamen diversi argumenti sunt; non aliter, quam si instrumentum dari possit musicum, quod omnes simul harmonias conjungeret, cujus voces omnes inter se convenirent. Aut ita potius: Nescio an audieris unquam multa simul instrumenta, tibiae sonum, lyrae vocem, chori cantum, cumque his tubam simul fistulamque, et si quae alia instrumentorum aut nomina, aut genera sunt, cum humanae vocis concentu, una inter se misceri; quorum singula cum peculiari fiant arte, tamen ita temperata sunt cum singulis, communem ut efficiant musam.

5. Et, ut brevius dicam, talis est Homeri poesis, qualis pictura Polygnoti futura erit, aut Zeuxidis, si simul pictores illi fiant philosophi, aut nihil pingant temere: duplicem enim sibi scopum proponent, quorum alter artem, alter spectabit virtutem; quod ad artem, ut figurae ac corpora veritatem referant; quod ad virtutem, ut congrui linearum ductus ipsam diligenter repraesentent pulchritudinem. Ita et de Homeri judica libris, duo in iis esse spectanda; quorum alterum ad poesin pertinet, et fabulae speciem habet; alterum ad philosophiam, et virtutem commendat, veritatem docet. Statim in ipso operis principio introducuntur duo, alter Theffalicus adolescens, alter rex, sed aetate major; Achilles, dico, et Agamemnon; quorum hic prae nimia ira in contumeliam erumpit, ille contumelia affectus incipit irasci: hic effigies diversorum habes affectuum, juventutis alterum, alterum potentiae. Oppone utrique Nestorem, qui et aetate proventus, et prudentiae singularis, et admirabilis est facundiae. Rursus inducitur ab eo Therfites, visu deformis, lingua maledicus, moribus inkompositis; ut plane populi effraenis agnoscas imaginem. Oppone et huic virum bonum, ducem perfectum, qui supervenit:

Hic

οἱ μῦθοι· ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι καὶ τὰ τῷ Ὀδυσσεύς παθή-
ματᾶ· μέμικται δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ θεολογία σαφής, καὶ πολιτείας
ἥθος, καὶ ἀρεταὶ ἀνθρώπων, καὶ μοχθηρίαι, καὶ παθήματα, καὶ συμ-
φοραί, καὶ εὐτυχίαι· καὶ τῶν ἑκαστον ὑποθέσεις οἰκείας ἔχει,
οἷον εἰ ξυνίης παναρμόνιον τι ὄργανον, πανθοδαπὰς μὲν φωνὰς,
πάσαις δὲ ἄλλαις ὡμολογημένας. Μᾶλλον δὲ ἔτι· Ἡδὴ πε-
θεάσω ἄθροισμα ὀργάνων, αὐλὸν ἡχῆντα, καὶ λύραν ψαλλο-
μένην, καὶ ὠδὴν χορῶν, καὶ σάλπιγγα ἀναμίζ, καὶ σύριγγα, καὶ
ἄλλ' ἅτλα ὀργάνων εἶδη καὶ ὀνόματα· ὧν ἑκαστον πεποίηται μὲν
κατὰ οἰκείαν τέχνην, συνέτακται δὲ πρὸς τὸ πλησίον κατὰ
κοινὴν μέσσαν.

Ε. Συνελόντι δ' εἰπεῖν, ἡ Ὀμήρου ποίησις τοιάδε τις ἐστίν,
οἷον εἰ καὶ ζωγράφον ἐννοήσαις φιλόσοφον, Πολύγνωτον ἢ Ζεῦ-
ξιν, μὴ γράφοντα εἰκῇ· καὶ γὰρ τῶν ἑσσι τὸ χρεῖμα δι-
πλῆν, τὸ μὲν ἐκ τῆς τέχνης, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀρετῆς· κατὰ
μὲν τὴν τέχνην, τὰ σχήματα καὶ τὰ σώματα εἰς ὁμοιότητά
τῷ ἀληθὲς διασώζοντι· κατὰ δὲ τὴν ἀρετὴν, εἰς μίμησιν τῷ
κάλλους τὴν εὐσχημοσύνην τῶν γραμμάτων διατιθέντι. Ταύτη
μοι καὶ τὰ Ὀμήρου σκόπει, ὡς ἑστὶ χρεῖμα διπλῆν, κατὰ μὲν
τὴν ποιητικὴν ἐντέλειαν εἰς μῦθον σχῆμα, κατὰ δὲ φιλοσο-
φίαν εἰς ζῆλον ἀρετῆς καὶ ἀληθείας γνῶσιν συντέλειαν. Αὐ-
τίκα πεποίηται αὐτῷ ἐν τοῖς λόγοις μενέαιον Θετταλικὸν καὶ
ἀνὴρ βασιλικὸς, Ἀχιλλεὺς καὶ Ἀγαμέμνων· ὁ μὲν ὑπ' ὀργῆς
εἰς ὕβριν προφερόμενος ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς προ-
πηλαχισθεὶς μηνιῶν· εἰκόνες παθῶν, νεότητος καὶ ἐξουσίας. Ἀν-
τίθεσ τοι ἐκάλειρόν τὸν Νέστορα, παλαιὸν χρόνον, ἀγαθὸν φρονεῖν,
δεινὸν εἰπεῖν. Πάλιν αὖ Θεσπίτης πεποίηται αὐτῷ αἰσχροὺς ἰδεῖν,
φωνὴν ἐπεσβόλος, γνώμην ἄτακτος· οἷος εἶναι εἰκὼν ἀκολάστου
δήμου. Ἀλλ' ἀντίθεσ καὶ τῷ ἄνδρα ἀγαθόν, ἡγεμόνα ἀκριβεῖ,
ἐπιπορευόμενον·

*Hic quemcunque virum regum de stirpe videret,
Lenibus hunc verbis adstans retinebat euntem;
Quem vero e populo clamantem, et vana moventem,
Hunc sceptro percussit.*

An aliud tibi facere videtur Socrates, cum regales principesque viros lenibus verbis demulcet et excipit; utputa Timaeum, aut Parmenidem, aliumve regium hospitem:

*Quem vero e populo clamantem, et vana moventem,
Aspicit,*

hunc oratione aspera increpat; puta Thrasymachum aliquem, aut si quis alius convitiator et maledicus?

6. Rursus ad Homerum redeamus, ejusque barbaros: nam et hic vitia virtutesque inter se oppositas videbis; intemperantiam Paridis, temperantiam Hectoris; timiditatem Paridis, fortitudinem Hectoris: quin et conjugium eorum si consideres, alter hac in parte felix, alter miseratione dignus est; alter detestandus, laudandus alter; alter adulter, alter legitimus maritus est. Considera et reliquas virtutes viritim divisas: fortitudinem Ajaci, solertiam Ulyssi, audaciam Diomedis, consilii prudentiam Nestori tribuit; in qua probae vitae absolutaeque virtutis imaginem habemus, quare alteram illi operum suorum partem Agamemnon ascribit. Et haec quidem, ut paucis absolvam, nihil aliud quam quaedam eorum, quae ab eo multis proponuntur, sunt vestigia.

7. Quod si et de Diis nonnulla, e quibus Homeri institutum appareat, adferre lubeat, cum unico Platonis exemplo, tanquam imagine quadam, conferemus reliqua, antiqua dico cum recentioribus, ut orationis appareat indoles; siquidem hoc potissimum nunc agimus. *Magnus namque in coelo Jupiter*, ait Plato alibi; Jovemque introducit, qui alato invehitur curru, Deosque ducit reliquos. Apud Homerum imperator reliquorum ita loquitur Jupiter:

“Οντινα μὲν βασιλῆα καὶ ἑξοχὸν ἄνδρα ἐφεύροι,
 Τὸν ῥ’ ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρηύσασκε παρασάς·
 “Ον δ’ αὖ δῆμα τ’ ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ’ ἐφεύροι,
 Τὸν σκήπτρῳ ἐλάσασκεν.

Ἄρα σοι ἔδοκεῖ αὐτὸ τῆτο, εἰ καὶ ὁ Σωκράτης τὰς μὲν βασι-
 λικὰς καὶ ἑξόχας ἄνδρας ἀγανοῖς λόγοις γεραίρων, καὶ ἀποδεχό-
 μενος, Τίμαιόν τινα, ἢ Παρμενίδην, ἢ ἄλλον βασιλικὸν ξένον·

“Ον δ’ αὖ δῆμα τ’ ἄνδρα ἴδοι, βοόωντά τ’ ἐφεύροι,
 τῆτον ἐλαύνων τῷ λόγῳ, Θρασύμαχόν τινα, ἢ Πῶλον, ἢ Καλ-
 λικλέα, ἢ τινα ἄλλον λωβητῆρα καὶ ἐπεσβόλον;

ς’. Πάλιν αὖ ἐπανίωμεν ἐπὶ τὸν Ὅμηρον, καὶ τὰς παρ’ αὐ-
 τῷ βαρβάρας· καὶ γὰρ ἐνταῦθα ὄψει ἀρετὴν καὶ κακίαν ἀντι-
 τεταγμένας ἀλλήλαις· ἀκόλαστον μὲν τὸν Ἀλέξανδρον, σώφρονα
 δὲ τὸν Ἑκτορα· δειλὸν τὸν Ἀλέξανδρον, ἀνδρείον τὸν Ἑκτορα·
 καὶ τὰς γάμους αὐτῶν ἐξετάζης, ὁ μὲν ζηλωτὸς, ὁ δὲ ἐλεει-
 νός· ὁ μὲν ἐπάραιος, ὁ δὲ ἐπαινετός· ὁ μὲν μοιχικός, ὁ δὲ
 νόμιμος. Θεάσαι δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς νενεμημένας κατ’
 ἄνδρα, τὴν μὲν ἀνδρείαν κατὰ τὸν Αἴαντα, τὴν δὲ ἀγχίνοισιν
 κατὰ τὸν Ὀδυσσεά, τὸ δὲ θάρσος κατὰ τὸν Διομήδην, τὴν δὲ
 εὐβελίαν κατὰ τὸν Νέστορα αὐτόν· οὗτος ἄρα εἰκόνα ἡμῖν
 ὑποτίθειται χρηστῆ βίᾳ, καὶ ἀρετῆς ἀκριβοῦς, ὥστε ἀπέδωκεν αὐτῷ
 ἡμισυ μέρους τῶν αὐτῆς ἔργων. Καὶ ταῦτα μὲν, ὥς συλλήβδην
 εἰπεῖν, ἵχνη βραχέα μακρῶν λόγων.

ζ’. Εἰ δ’ ἐτι χρὴ καὶ περὶ Θεῶν ὀλίγα ἄτλα δείγματ’ αἰ τῆς
 Ὅμηρος γνώμης ἐνέγκασθαι, ἐνὶ τῷ παρὰ Πλάτωνος, ὥσπερ
 εἰκόνι, τὰ λοιπὰ εἰκάζωμεν, κατὰ τὸ ἦθος τῆς λόγου, τὰ πρε-
 σβύτερα τοῖς νεωτέροις· ἐπεὶ περ ταύτη κριτέον. “Ὁ γὰρ δὴ
 “μέγας ἐν ἔρανῳ Ζεὺς,” λέγει περ καὶ ὁ Πλάτων· καὶ ὀχεῖται
 αὐτῷ ὁ Ζεὺς ἐπὶ πλὴν ἄρματος, καὶ ἡγεῖται Θεῶν. Ὅμηρῳ
 δὲ ὁ στρατηγὸς Ζεὺς λέγει·

*Ne quis, sive Deus, seu sit Dea, gaudeat illos
Sermones nobis evertere; sed mea quisque
Consilia probet, ut confestim facta sequantur.*

Et cum dicto currus illi jungitur, equi currunt

Veloces, pulchreque aurato crine comantes.

Etiam Neptuno in mari currus jungitur:

Sic fluctus petit, heic exultant maxima cete.

Pluto illi tertium regnum obtinet. Trifariam enim Homero divisa
sunt omnia: Neptuno tribuitur,

canis ut vivat semper in undis

Aequoris;

Pluto incolit

tristes caliginis umbras;

Jupiter vero coelum. O accuratam divisionem, vereque philosophicam!

8. Sunt et alia apud Homerum diversarum rerum principia et ortus, quae dementes pro fabulis habent, philosophi pro rebus gravissimis. Invenies virtutis principium; sed sub Minervae nomine, quae praestantibus viris quocunque in labore fert subsidium. Est et amoris; sed Veneri ascribitur, quam cesto praeficit, quae amorem immittit. Est et artificii; sed hoc Vulcani est, qui igni praeficitur, qui artes hominibus tradit. Apollo choreas orditur, Musae cantum, bellum Mars, ventos producit Aeolus, fluvios Oceanus, fruges Ceres: ut nulla pars naturae totius sit Homero sine Diis, sine praefecto, sine imperio; sed omnia divinis nominibus, omnia divinis sermonibus, omnia divinis abundant artibus. Quod si elementa eorumque spectes discordiam, videbis pugnam in Trojano campo, non Graecos inter eorumque adversarios, non caedentes inter cadentesque, sanguine inundata terra: sed ignis et fluvii, quorum alterum intumescere videbis, magnisque ac crebris assurgere undarum fluctibus; alterum violento impetu ipsis fluvii incumbere

Μῆτε τις ἔν θήλεια θεὸς τόδε, μήτε τις ἄρσιν
Πειράτω διακέρσαι ἐμὸν ἔπος· ἀλλ' ἅμα πάντες
Αἰνεῖτ', ὅφρα τάχιστα τελευτήσω τάδε ἔργα.

Καὶ μετὰ τῷτο αὐτῷ καὶ τὸ ἄρμα ζεύγνυται, καὶ οἱ ἵπποι θέουσιν
Ὠκυπέτα, χρυσέησιν ἐθείρησιν κομόωντες.

Ζεύγνυται δὲ καὶ Ποσειδῶνι ἄρμα ἐν θαλάτῃ·

Βῆ δ' ἐλάαν ἐπὶ κύματ', ἄταλλε δὲ κήτε' ὑπ' αὐτῷ.

Ἔχει δὲ καὶ ὁ Ἄδης αὐτῷ τρίτην ἀρχήν. Τριχθὰ δὲ Ὀμήρῳ
δέδασαι τὰ πάντα. Ποσειδῶν μὲν ἔλαχε

Πολιὴν ἄλλα ναιέμεν αἰεὶ,

Ἄδης δ' ἔλαχε

Ζόφον ἡερόεντα,

Ζεὺς δὲ ἑρανόν. Ὡς τῆς δικαίας καὶ φιλοσόφου νομῆς.

ἦ. Εὐροῖς δ' ἂν καὶ ἄλλας παρ' Ὀμήρῳ ἀρχὰς καὶ γενέ-
σεις παντοδαπῶν ὀνομάτων, ὧν ὁ μὲν ἀνόητος ὡς μύθων ἀ-
κρίβει, ὁ δὲ φιλόσοφος ὡς πραγμάτων. Ἔστιν αὐτῷ καὶ ἀρετῆς
ἀρχή· ἀλλ' Ἀθηναῖα λέγεσθαι, καὶ τῷ ἔχοντι παρίσταται ἐν πάν-
τεσσι πόνοισιν. Ἔστι καὶ ἔρωτος· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ἡ Ἀφρο-
δίτη ἔχει, καὶ τῷ κερῶ κρατεῖ, καὶ μετὰδίδωσι τῷ πόθος. Ἔστι
καὶ τέχνης· ἀλλ' ὁ Ἥφαιστος τὴν αἰτίαν ἔχει, καὶ τῷ πυρὸς
κρατεῖ, καὶ μετὰδίδωσι τῆς τέχνης. Ἀρχεὶ δὲ αὐτῷ καὶ Ἀπόλ-
λων χορῶ, καὶ Μῆσαι ᾠδῆς, καὶ Ἄρης πολέμου, καὶ Αἴολος πνευ-
μάτων, καὶ Ὠκεανὸς ποταμῶν, καὶ Δημήτηρ καρπῶν· καὶ ἕδεν μέ-
ρος Ὀμήρῳ ἄθεον, ἕδεν δυνάστε ἀπορον, ἕδεν ἀρχῆς ἔρημον,
ἀλλὰ πάντα μετὰ θεῶν λόγων, καὶ θεῶν ὀνομάτων, καὶ θείας
τέχνης. Καὶ ἐπὶ τὰ σοιχεῖα ἔλθῃς καὶ τὸν τῶν πόλεμον, ὅ-
ψει μάχην ἐν τῷ Τρωϊκῷ πεδίῳ, ἔ Τρώων καὶ Ἀχαιῶν, καὶ
ὀλλύντων καὶ ὀλλυμένων, αἵματι ρέουσιν τῆς γῆς· ἀλλὰ πυρὸς
καὶ ποταμῶ μάχην, τῷ μὲν οἰδαίνοντος καὶ ἀνισαμένου λαμπρῷ καὶ
συνεχεῖ τῷ κύματι, τῷ δὲ ταῖς δύναις ἐμπύπλοντος ἀκμαία ριπή,
φλέγοντος

cumbere vorticibus, comasque ejus ac totum ornatum amburere, falices videlicet et myricas, lotumque et juncos; tum alumnos ejus, et quae fert reliqua,

Anguillae, piscesque alii, qui flumine pulchro

Hinc atque hinc duxere choros, torrentur ubique.

Nec componi pugna nisi Junonis interventu potuisset, quae contentionem dirimit, bellum componit, elementa conjungit. Sed hanc allegoriam praetermittamus; ac ea potius, quae nostra sunt, quae ad hominem spectant, videamus.

9. Haec reipublicae forma non in Pyraeeo fingitur, neque in Creta fancitur; sed a vero philosopho heroicis exemplis, heroica operis forma, delineatur: hic principes, qui ipsi res gerunt, sed non sine maturo consilio videbis; hic belli duces praestantissimos, sed qui in acie praecedunt; hic castam in medio libidinosisissimorum juvenum mulierem; hic regem probum, qui erronem excipit hospitio; virum bonum, qui omnibus calamitatibus totam opponit industriam. Ostendam et respublicas tibi duas plane operibus inter se oppositas; quas Homerus verbis, auro delineavit Vulcanus: in altera nuptiae, cantus vigent, et tripudia, reges judicant, populus litigat;

Ast aliam cingunt urbem duo castra virorum.

Si non hoc satis manifestum videtur tibi, aliud habebis manifestius. Cogita duas insulanas urbes, alteram Phaeacum, alteram Ithacensium: in altera verecundia, in altera obtinet contumelia; in altera reges justi, in altera injusti proci; illi regem venientem Dei instar venerantur, hi regis insidiantur uxori: sed et finis illis est diversus; his hilaritas perpetua, vita secura, hospitalitas, in mari classēs, in terra fructus; illi in ipsis suis voluptatibus radicitus pereunt. Hic exitus contumeliosam excipit nequitiam, hic immoderatae licentiae finis est. Ipsum vero Ulyssē nonne vides, quo pacto dum omnibus virtutem molestiis opponit, etiam animum ab ea summat, et fiduciam? Hoc est illud Circes moly, haec est vitta illa
quam

DISSERTATIO XXXII. 389

φλέγοντος μὲν τὰς κόμας καὶ τὸ κάλλος τῷ ποταμῷ, ἰτέας καὶ
μυρίκας καὶ λωτὸν καὶ θρύον, φλέγοντος δὲ αὐτῷ τὰ φορήματα
καὶ τὰ θρέμματα,

Τείροντ' ἐγχείλυνες τε καὶ ἰχθύες, οἱ κατὰ δίνας,

Οἱ κατὰ καλὰ ῥέεθρα κυβίστων ἔνθα καὶ ἔνθα.

Ἄπαυστος δ' ἂν ἦν ὁ πόλεμος ἔτος, ἀλλὰ ἡ Ἥρα σπένδει
καὶ διαλύει τὸν πόλεμον, καὶ τὰ σοιχεῖα συνάγει. Ἔα μοι
ταυτὶ τὰ αἰνίγματα· σκόπει τὰ σὰ, τὰ ἀνθρώπινα.

Θ'. Οὗτός σοι πολιτείας τρόπος ἔκ ἐν Πειραιεῖ πλατύμενος,
ἔδδ' ἐν Κρήτῃ νομοθετέμενος, ἀλλ' ἐπὶ προφάσει Ἡρώϊκῃ ὑπὸ
φιλοσόφῳ δεικνύμενος, δι' οἰκονομίας Ἡρώϊκῃς· ἄρχοντες αὐτεργ-
γοὶ, προβαλεόμενοι· ἀριστεῖς ἀγαθοὶ, προπολεμῆντες· γυνὴ
σώφρων, ἀντιταττομένη ὑβρισαῖς νεανίαις· βασιλεὺς δίκαιος, ξε-
νοδοχῶν ἀλήτην ξένον· ἀνὴρ σώφρων, παντοίαις συμφοραῖς ἀν-
τιλεχνώμενος. Δεῖξω δέ σοι καὶ πολιτείας ἄλλας ἀντιτεταγμένας·
δημιουργήσας αὐτὰς Ὀμηρος μὲν λόγῳ, Ἡφαιστος δὲ χρυσῷ·
ἐν τῇ μὲν ῥα γάμοι τε, καὶ ὦδῃ, καὶ χοροὶ, καὶ δικάζοντες βασι-
λεῖς, καὶ ἐπόμενοι λαοί·

Τὴν δ' ἐτέραν πόλιν ἀμφὶ δύο στρατοὶ εἶατο λαῶν.

Κἂν ἀπιστῇς τῷ πράγματι, ἔκ ἀπορήσεις λόγων ἀληθεσέων.
Αὐταί σοι νησιώτικαὶ πόλεις, ἡ μὲν Φαίακων, ἡ δὲ Ἰθακησίων·
τῶν μὲν ἄρχει αἰδῶς, τῶν δὲ ὕβρις· τῶν μὲν βασιλεῖς ἔννομοι,
τῶν δὲ ἄδικοι μνηστῆρες· οἱ μὲν τὸν βασιλέα ἐρχόμενον θεὸν
ὥς εἰσορόωσιν, οἱ δὲ τῷ βασιλέως ἐπιβλεύουσι τῷ γάμῳ· τέλος
δὲ ἐκατέρωθεν, τοῖς μὲν εὐφροσύνη διηνεκῆς, καὶ βίος ἄλυπος, καὶ
ὑποδοχὴ ξένων, καὶ θαλάττης εὐλοί, καὶ γῆς καρποὶ, τοῖς δὲ ἐτέ-
ροις ὀλεθρὸς ἀθρόος ἐν αὐταῖς ταῖς ἡδοναῖς. Τῷτο τέλος μοχθη-
ρίας ὑβριζέσεως, τῷτο τέλος ἀνεπιτιμῆτα ἐξουσίας. Αὐτόν γε μὴν
τὸν Ὀδυσσεῖα ἔχ' ὁρᾷς, ὡς παντοίαις συμφοραῖς ἀντιλεχνώμενον
ἀρετὴν σώζει, καὶ τὸ δι' ἐκείνην θάρσος; Τῷτο αὐτῷ τὸ ἐν Κίρκῃς

quam in mari invenit, hoc Polyphemi manibus eripit virum, hoc ab inferis reducit, hoc cymbam illi fabricat, hoc Alcinoûm persuadet, hoc procorum ictus patienter perfert, hoc Iro parem in lucta reddit, hoc Melanthii contumeliis, hoc domum illi liberat, uxorem vindicat, hoc virum efficit, qualem Homerus Jove genitum, Diis similem, Plato felicem vocat.

DISSERT. XXXIII.

An virtus sit ars.

QUIS vero philosophum audiat, qui aliud virtutem esse dicat, quam artem? Equidem non video, quomodo aliud ars dici possit, si non possit virtus: nisi forte aratrum, aut clypeum, aut navem, aut murum, artis opus esse existimes; id autem quod his utitur omnibus, his omnibus praeest, omnium horum usum eos, qui possideant, ex artis praescripto docet, utilitatem quam ex iis percipere debeant, communem eundemque ad finem referre ostendit, nihil minus quam artem dicemus esse. Mirum, Dii boni, et plus quam mirum, si figulus, cerdo, ac faber, certam ad artem opus suum referre discant: philosophus vero discat quidem, nec alium sibi finem, quam virtutem proponat; id ipsum tamen non ars, sed diversa quaedam ab arte sit dicenda institutio.

2. Pulchre mehercules: sufficit. Non enim absurdum mihi exordium videtur, per Jovem, aut imperitum. Quamvis enim illam, de qua agis, reprehendere artem non possum; permitte tamen ut videam, quid in ea praecipue statuas. Figulus, inquis, opus suum efficere arte discit, et cerdo suum, et suum faber. Ego vero minime hoc tibi negaverim, singulos opifices discere ea, quae efficere discunt; sed potius singularum artium eum non esse finem, ut ab alio discat eas alius. Scientiae namque successionem disciplina efficit; ipse vero artis usus non est, ut ab arte ars fiat, sed ut amphora
a figulo,

μῶλυ, τὸτο τὸ ἐν θαλάτῃ κρηδεμνον, τὸτο τῶν Πολυφήμε
χειρῶν τὸν ἄνδρα ἐξάγει, τὸτο ἐξ ἄδᾶ ἀνάγει, τὸτο πῆλυσσι
σχεδίαν, τὸτο πείθει Ἀλκίον, τὸτο ἀνέχεσθαι βαλλόντων μνη-
στῆρων, Ἰρᾶ παλαίοντος, Μελανθίᾳ ὑβρίζοντος, τὸτο ἐλευθεροῖ
τὴν ἐστίαν, τὸτο τιμωρεῖται γάμῳ, τὸτο ἄνδρα ποιεῖ διογενῆ
ἢ θεοῖς εἵκελον, οἷον ἀξιοῖ Πλάτων εἶναι τὸν εὐδαίμονα.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Γ'.

Εἰ τέχνη ἢ ἀρετή.

Κ ΑΙ πῶς ἂν τις τῆ φιλοσόφου ἀποδέξαιτο, ἄλλο τι τὴν
ἀρετὴν λέγοντος εἶναι, ἢ μὴ τέχνην; Σχολῇ γὰρ ἂν
εἴη τέχνη τὸ ἄλλο, εἰ περ μὴ ἢ ἀρετή· πλὴν εἰ μὴ
ἄριστον μὲν τέχνης ἔργον, ἢ ἀσπίς τέχνης, ἢ ναῦς, ἢ τει-
χίον· τὸ δὲ τῆτοις χρώμενον, ἢ ἐπιστῆν, ἢ παρέχον τὴν ἐκά-
στῳ χρείαν ἅπαντι τῷ ἔχοντι εἰς δεῖον, ἢ τὴν ἐξ ἁπάντων ὠφέ-
λειαν συνάττον εἰς κοινὸν τέλος, τὸτο δὴ περ τὴν ἀτεχνίαν φή-
σομεν. Δεινὸν γε, ὦ θεοί, ἢ δεινὰ πέρα, εἰ ὁ μὲν κεραμεὺς
ἐπὶ τέχνῃ μαθάνει, ἢ ὁ σκυτοτόμος, ἢ ὁ τέκτων· ὁ δὲ φιλό-
σοφος μαθάνει μὲν, ἢ τὸ τέλος αὐτῷ ἢ ἀρετῇ ἔχει, ἔστι δὲ
τὸτο ἢ τέχνη, ἀλλὰ τι μάθημα ὑπὸ ἀτεχνίας διδασκόμενον.

β'. Καλῶς· ἔχε ἀτρέμας. Οὐ γὰρ ἀτόπως ὑφηγῇ, εἰδὲ ἀ-
τέχνως, μὰ Δία. Ἐγὼ δὲ σε τὴν μὲν τέχνην ἐπαινῶ, τὸ δὲ κε-
φάλαιον αὐτῆς φέρε ἰδῶ τί ἢ λέγεις. Κεραμεὺς, φῆς, κερα-
μεύειν μαθάνει τέχνη, ἢ σκυτοτόμος σκυτοτομεῖν, ἢ τεκταίνειν
τέκτων. Ἐγὼ δὲ σοι ταυτὶ μὲν δίδωμι, μαθάνειν ἕκαστον τῶν
δεμιουργῶν, ἃ μαθάνει δρᾶν· τῆς δὲ τέχνης ἐκάστης ἕκ εἶναι
τέλος τὸ μαθεῖν τὴν τέχνην παρ' ἄλλῃ ἄλλον. Τὴν μὲν γὰρ
διαδοχὴν τῆ εἰδέναι μάθησις ποιεῖ· ἢ δὲ χρεῖα τῶν τεχνῶν,
ἕκ ἀπὸ τέχνης γενέσθαι τέχνην, ἀλλ' ὑπὸ μὲν κεραμέως ἀμ-
φορέα,

a figulo, tibiae cantus a tibicine, ab imperatore efficiatur victoria. His enim omnibus praeter artem finis propositus est alius ab arte; non enim continuo quod ars non est, artis est privatio. Quod si ars auferatur, ubi arte opus est, id erit artis privatio; non ars autem est, quod ab arte fit quidem, aliud tamen est ab arte.

3. Utrum satis manifeste tibi loqui videor, an planius hoc modo dicendum erit? Estne ars aliqua quam medicam dicis, estne alia quam statuariam? Harum utriusque finis est, non medica ars medicae, nec statuaria statuariae; verum hujus quidem statua, illius vero sanitas. Quid ergo? aliudne virtutem esse putas, quam sanitatem, rectamque animi habitudinem? Ita hoc, quod dico, collige: Tribus his, animae, corpori, et lapidi, tres diversas tribue artes; eas autem nudam fac materiem esse, quae adhuc forma careat, itaque ars peculiarem addat singulis formam; ac primo lapidi concinnitatem figuramque, ut esse facies incipiat; corpori aptam dispositionem, humorumque mixtionem, ut sanitatem recipiat; animae postremo congruentiam aptam habilitatemque, ut virtutem admittat. Quod si aliquid ex his tribus artem voces, ipsique operi nomen, quod auctoris est, prae simplicitate nimia tribuas; non aliud mihi facere videris, quam si splendorem solis solem voces, qui alius ab ipso sole est, non sol ipse.

4. Sed potius utrinque id, de quo agimus, videamus. Inquiramus, quid sit ars, quid sit virtus. Aliudne artem esse arbitraris, quam rationem, quae ad finem suum tendit? ut interdum beneficio manuum corpus efficiat, quod opus dicitur; sicut domum architectus, navem naupegus, imaginem pictor: interdum vero actionem, quae sine corpore non efficitur; sicut imperator victoriam, sanitatem medicus, justitiam politicus. Tertia species artium est, quae ipsam per se rationem, sine corporibus in opere suo occupatam, sibi vindicant; quales geometricae arithmeticaeque sunt, et si quae alia est, cujus finis est intelligentia, quae neque ad actionem spectat, neque ad opus. Esto, Cum ergo tria sint artium genera,

φορέα, ὑπὸ δὲ αὐλητῆ αὐλημα, ὑπὸ δὲ στρατηγῷ νίκην. Τέτων δὲ ἕκαστον ἄλλο τι παρὰ τὴν τέχνην, τέχνης τέλος, ἢ ἢ τέχνη· ἢ γὰρ ὅ, τι μὴ τέχνη, ἢ ἀτεχνία εὐθύς. Ἀτεχνία μὲν γὰρ ἀφαίρεσις τέχνης, ἐνθα δεῖ τέχνης· ἢ τέχνη δὲ, τὸ ὑπὸ τέχνης μὲν γεγονὸς, ἕτερον δὲ ὄν παρὰ τὴν τέχνην.

γ'. Ἄρ' ἡγῆ με σαφῶς λέγειν, ἢ φρασέον σοι ἔτωσιν ἐνδηλότερον; Καλεῖς τινὰ τέχνην ἰατρικὴν, ἢ ἄλλην αὖ ἀγαλματουργικὴν· τέλος δὲ ἑκατέρας, ἔτε ἰατρικῆς ἰατρικὴ, ἔτε ἀγαλματουργικῆς ἀγαλματουργία· ἀλλὰ ἀγαλμα μὲν ἀγαλματουργίας, ὑγίεια δὲ ἰατρικῆς. Τί ἔν; ἄλλο τι εἶναι ἡγῆ τὴν ἀρετὴν, ἢ ψυχῆς ὑγείαν τε ἢ εὐσχημοσύνην; Οὕτως δὲ αὐτὸ σκέψαι· Ψυχῇ ἢ σώματι ἢ λίθῳ, τρισὶ τέτοις ἐπινείμας τέχνας τρεῖς, ὧν αἱ μὲν ὕλαι κόσμου ἐνδεεῖς, ἢ δὲ τέχνη προσαγαγῶσα ἑκάστη ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον σχῆμα, περιέβαλε τὸν μὲν λίθον ῥυθμοῖς ἢ σχήμασιν, εἰς μορφῆς εἶδος· τὸ δὲ σῶμα ἀρμονίαις ἢ κράσεσιν, εἰς ὑγείας μέτρον· τὴν δὲ ψυχὴν συμμετρίαις ἢ εὐκινήσειαις, εἰς ἀρετῆς κόσμον. Καὶ καλῆς τι τέτων τέχνην, τὸ τῷ δρασάτω ὄνομα τῷ ποιηθέντι ὑπὸ φιλίας προσιθεῖς, ἔτω μοι δοκεῖς καλεῖν, ὥσπερ ἂν εἰ ἢ ἥλιον καλῆς τὴν ἐξ ἡλίου αὐγὴν, ἑτέραν ἔσαν τῷ ἡλίῳ, ποίημα ἡλίου, ἢ αὐτὸ ἥλιον.

δ'. Καὶ μὲν δὴ ἢ ἀμφοτέρωθεν σκόπει τὸ λεγόμενον. Ἐξετάζωμεν τί μὲν τέχνη, τί δὲ ἀρετή. Τέχνην τοίνυν ἄλλο τι ἡγῆ, ἢ λόγον ἐπὶ τέλος ἰόντα; τὸν μὲν διὰ χειρουργίας σῶμά τι ἀπεργαζόμενον, ὃ καλεῖμεν ποίημα, ἢ οἶον οἰκίαν οἰκοδόμῃ, ἢ ναυπηγῷ ναῦν, ἢ γραφέως εἰκόνα· τὸν δὲ αὖ πράξεώς τινος ἐργασικὸν, ἢ ἄνευ σώματος ἀπεργαζόμενον, ἀλλ' ἐν μὲν στρατηγία νίκην, ἐν δὲ ἰατρικῇ ὑγείαν, ἐν δὲ πολιτικῇ δικαιοσύνην· τρίτον δ' αὖ τεχνῶν εἶδος, αὐτὸν λόγον ἄνευ σωματίων ἐφ' ἑαυτῷ κραυυνόμενον, περὶ αὐτὸν τὴν πραγματείαν ἔχοντα, ὅποιαί τέχναι γεωμετρικαὶ ἢ ἀριθμητικαὶ, ἢ ὅσαις τὸ τέλος διανοητικόν, αὐτὰ τῷτο, ἔτε δὴ πρακτικόν, ἢ ποιητικόν. Εἶεν. Τριῶν ὄντων τέ-

nera, quo virtutem referemus, siquidem ea ars est? an ad eas, quae opus efficiunt? Ne ipse quidem dices. Supereſt ergo, ut inter ſe concertent actio et contemplatio. Ego neutrum quidem demo virtuti; ſed ita utrumque utrique miſceo, ut et aliquid aliunde addam: quod cum feci, aliud id, quod ex omnibus conſtat, a ſingulis, e quibus conſtat, eſſe dico. Ut ſi quis, exempli cauſa, humanum corpus ignem eſſe dicat, aut terram, aut aerem, aut, ſi Diis placet, aquam; ego ignem negarem eſſe, negarem terram, negarem aerem, negarem aquam: quod enim ex omnibus eſt mixtum, aliud eſt a ſingulis, e quibus mixtum eſt.

5. Cur ergo virtutem dico, quamvis et actionis et contemplationis ſit particeps, non eſſe artem? Sequere quae ſum dicturus. Non enim meum eſt quod affero, ſed jam olim ex Academia deducta opinio, nata in familia Platonis, ejuſque muſico lepore non indigna, quam et ipſe admittit Ariſtoteles. Quamvis ego latius etiam originem extendam illius; ut qui credam ex Italia Athenas veniſſe, nec alios quam Pythagoricos fuiſſe, qui primi praeclaram hanc mercem in antiquam advexerint Graeciam. Ea autem eſt talis. Bifariam anima hominis primo omnium dividitur: huius altera pars ratio, altera affectus dicitur; quarum utraque ſi aut male habeat, aut inordinate moveatur, uno ſimul nomine foediſſimo improbitas dicitur. Fontes autem, primaque mali huius cauſa, ex illuvie quaſi et exundatione exiſtit, quotieſcunque ille affectuum fervor animum accendit, quoties pullulantem quaſi et effloſcentem rationis vim confundit. Non aliter quam hyberni torrentes ſolent, qui ſi legitimum ſuum ſemel exceſſerint alveum, fataque ac plantas agricolarum invadunt, penitus inundant eos, ac deſtruunt; eodem modo immodicis turbata affectibus anima rationis praefcriptum excedit, falſaeque in ea improbaeque opiniones, et quae cum natura ejus pugnant, efferre ſe incipiunt. Plane hoc ipſum, quod ebriis evenire ſolet: nimia enim illa crapula morbos, qui intus latent, educit, non ſecus quam e latibulis ſuis proſerpentes educuntur

χνης γενῶν, καλὰ ποῖον αὐτῶν τὴν ἀρετὴν τάξομεν, εἴπερ τέ-
χνη; καλὰ τὸ ποιητικόν; Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις· ἀλλὰ ἀμφισβη-
τήσιμον ἔσαι σοι τὸ τῆς πράξεως πρὸς τὴν θεωρίαν. Ἐγὼ δὲ
ἑδέτερον μὲν ἀφαιρῶ τῆς ἀρετῆς· ἀλλ' ἐκάτερον ἐκατέρῳ ἀνα-
κεράσας, ἐπιμελήσας τε ἐπὶ τέτοις ἢ ἄλλο, τὸ ἐξ ἀπάντων
ζυζὰν ἕτερον εἶναι φημι ἐκάσθ, ἀφ' ὧν συνέση. Οἷον εἴ τις
τὸ τῷ ἀνθρώπῳ σῶμα πῦρ εἶναι λέγοι, ἢ γῆν, ἢ ἀέρα, ἢ νῆ
Δία ὕδωρ· εἴποιμι ἂν δῆπερ ὥς ἔτε πῦρ ἐστὶ τὸ σῶμα, ἔτε γῆ,
ἔτε ἀῆρ, ἔτε ὕδωρ· τὸ γὰρ ἐξ ἀπάντων μιχθὲν ἕκ ἑσιν ἐκα-
στον ἐκείνων, ἀφ' ὧν ἐμίχθη.

Ε. Πῶς ἔν ἀρετῇ μελέχουσα θεωρίας ἢ πράξεως ἕκ ἑσιν τέ-
χνη; Ταύτη μοι λέγοντι ἐφέπθ. Λέξω δὲ ἕκ ἐμαυτοῦ λόγον,
ἀλλ' ἐξ Ἀκαδημίας ὁρμηθέντα, ἢ ἐπιχώριον τῆς Πλάτωνος
μάσης τε ἢ ἐσίας, ἀπεδέξατο δ' αὐτὸν ἢ Ἀριστοτέλης αὐτός.
Ἐγὼ δὲ ἢ πορρωτέρῳ ἐπανάγω· ὑποπλεύω γὰρ ἐξ Ἰταλίας
Ἀθήναζε ἐλθεῖν τὸν λόγον, Πυθαγορείων τινῶν ἐμπορίαν ταύ-
την καλὴν σεिलाμένων εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα. Ὁ δ' ἐν λό-
γος ταύτῃ ἔχει. Ἡ τῷ ἀνθρώπῳ ψυχὴ νενέμηται δίχα καλὰ
πρώτην νομήν· ἢ τὸ μὲν αὐτῆς ἐστὶ λόγος, τὸ δὲ πάθος· τέ-
των δὲ ἐκάτερον πονηρῶς ἔχον, ἢ κινέμενον ἀτάκτως, συλλήβδην
καλεῖται ὀνόματι ἐνὶ τῷ αἰσχίστῳ, κακία προσαγορευόμενον.
Γίγνοντα δὲ αἱ πηγαὶ ἢ αἱ γενέσεις τῷ αἰσχεῖ τῷ τῷ ἐκ τῆς
θαλέρας τῶν μορίων πλημύρας τε ἢ ἐπιρροῆς, ἐπειδὴν τὰ
πάθη ζέσαντα ἐπικαύσῃ τὴν ψυχὴν, ἢ τὰς τῷ λόγῳ βλα-
σήσεις τε ἢ ἐκφύσεις ἐπιπράξῃ. Καθάπερ τῶν ποταμῶν αἱ
χειμέριοι, ὑπὲρ τὰς νομίμους ὁδούς ἀναχεόμενοι ἐπὶ γεωργίαν ἀ-
ρότε ἢ φυτεργίας, ἐπεθόλωσαν τὴν σωτηρίαν τῶν ἔρτων ἢ τὸν
κόσμον· ἔτω ἢ ἡ ψυχὴ ὑπὸ ἀμελείας παθῶν ἐξίσταται τῶν λο-
γισμῶν, ἢ δόξαι τότε αὐτῇ ψευδεῖς ἢ πονηραὶ παρὰ τὴν αὐ-
τῆς φύσιν διανίσταται. Αὐτὸ ἐκείνο τὸ τῶν μεθυόντων πάθος·
ἢ πλησμονὴ ἐπεγεύρασα τὰ ἔνδον νοσήματα, ὥσπερ ἐκ φωλεῶν
ἐρπετῶν,

ducuntur bestiae; atque ita mentem confundit, eamque voces non suas, sed ejusmodi belluarum, cogit proferre.

6. Quod si manifestiore etiam res illustranda est exemplo, lubet cum populari imperio improbitatem conferre animi. Quotiescunque nimirum eo urbis res rediit, ut optimi quique in servitutum redacti parere cogantur, demens vero multorumque capitum populus, cui nimios addidit spiritus licentia, habenas sibi vendicat; necesse est eam varias in voces, plurimas in partes, in affectus diversissimos, in cupiditates innumerabiles divisam esse, intemperantem in voluptatibus, in iracundia praecipitem, in gerendis ambiendisque honoribus immodicam, in secunda fortuna sine modo, in adversa sine spe esse. Cum Pericles abeat, Aristides exulet, moriatur Socrates, in expeditionem cogatur ire Nicias, Sphafteriam ambire Cleo incipiat, Ioniam Thrasyllus, Siciliam Alcibiades, aliamque alius terram aut mare; eorumque cupiditatibus plebs otiosa, incomposita, mercenaria, et quae facile quovis impellitur, subscribat: his eas cupiditates necesse est servitutem, calamitates inducere, et tyrannidem, et si quae magis absurda sunt istis. Eodem modo et in animo multi seditiosi sunt tribuni, populusque intemperans, multi Alcibiadae, multi Cleones, qui nec quiescere, nec rationi suae aut legi parere miserrimam finunt animam.

7. At vero virtus, cujus causa tam multa verba caedimus, contra se habet: plane ut Lacedaemoniorum respublica, in qua tali sub imperio vivit populus, minima pars eaque optima imperat; altera conservat, conservatur altera; altera jubet, paret altera; quodque utramque sequitur, libertas est; eget altera pars altera, tam quae imperat ea quae paret, quam quae paret conservatione ejus et tutela quae imperat. In anima bene constituta eodem agitur modo: ratio est, quae conservat et tuetur; qui conservantur et praesidio egent, sunt affectus: moderatur ratio, moderatione egent affectus; ex utroque libertas procedit. Jam quodlibet artium genus, quod in contemplatione versatur, ad rationem refer; quod

ab

ἐρπετῶν, συλχεῖ τὸν νῦν, καὶ φθέγγεσθαι προσαναγκάζει τὰς τῶν ἐρπετῶν τέτων φωνάς.

ς'. Εἰ δέ σοι καὶ σαφεσέρας εἰκόνος δεῖ, ὀχλοκρατία τινὶ εἰκασέον τὴν τῆς ψυχῆς πονηρίαν· ἐπειδὴν πόλεως τὸ μὲν ἐπιεικὲς πᾶν βιασθὲν δαλεύη, τὸ δὲ ἀνόητον καὶ παντοδαπὸν ἐπιχειρῇ ἄρχειν, ὑπὸ ἐξουσίας ἀδελφῶν θρασυνόμενον. Ἀνάγκη γάρ περ τὴν τοιαύτην πόλιν πολύφωνόν τε εἶναι καὶ πολυμερῇ καὶ πολυπαθῇ, καὶ μεσὴν παντοδαπῶν ἐπιθυμημάτων, ἀκόλαστον μὲν ἐν ἡδοναῖς, ἀκατάσχετον δὲ ἐν ὀργαῖς, ἄμετρον δὲ ἐν τιμαῖς, ἀσάθμητον δὲ ἐν εὐτυχίαις, δυσανάκλητον δὲ ἐν συμφοραῖς. Ὅταν Περικλῆς μὲν οἵχηται, φεύγῃ δὲ Ἀριστείδης, ἀποθνήσκῃ δὲ Σωκράτης, ἀνίστηται δὲ Νικίας, ἐπιθυμῇ δὲ Κλέων μὲν Σφακλήριας, Θράσυλλος δὲ Ἰωνίας, Ἀλκιβιάδης δὲ Σικελίας, καὶ ἄλλος ἄλλης γῆς ἢ θαλάττης, συνεπιθυμῇ δὲ αὐτῷ πλήθος ἄρχον καὶ ἄτακτον καὶ μισθοφόρον, πανταχῶς περιφερόμενον· ἀνάγκη τὰς ἐπιθυμίας ταύτας δαλείας γεννᾶν, καὶ συμφορὰς, καὶ τυραννίδα, καὶ πάντα δὴ τὰ ἔκτοπα ὀνόματα. Εἰσὶ καὶ ἐν ψυχῇ δημαγωγοὶ πονηροὶ, καὶ δῆμος ἀκόλαστος, Ἀλκιβιάδαι πολλοὶ, καὶ Κλέωνες, τὴν δειλαίαν ἐκ ἑῶντες ψυχὴν ἀτρεμεῖν, καὶ παραχωρεῖν τῷ ἐν αὐτῇ λόγῳ καὶ νόμῳ. Αὕτη τῆς ἐν ἀνθρώπῳ πολιτείας μοχθηρία.

ζ'. Ἀρετὴ δὲ, ἥσπερ εἵνεκεν τὰς πολλὰς λόγους καλεσησάμεθα, ἔμπαλιν ἔχει αὐτὸ ἐκείνο κατὰ τὴν Λακωνικὴν πολιτείαν, ἥς τὸ τοῖστον μὲν πλήθος ἄρχεται, τὸ δὲ ὀλίγον καὶ ἐπιεικὲς ἄρχει· καὶ τὸ μὲν σώζει, τὸ δὲ σώζεται· καὶ τὸ μὲν προσάττει, τὸ δὲ πείθει· τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔρπον, ἐλευθερία· ἐκάτερον δὲ ἐκατέρωθεν ἐνδεές, καὶ τὸ ἄρχον τῶν ἀρχομένων, καὶ τὸ ἀρχόμενον τῶν σωζόντων. Καὶ περὶ ψυχὴν τὴν ἔχουσιν καλῶς, τὸν αὐτὸν τρόπον, σώζει μὲν ὁ λόγος, σώζεται δὲ τὰ πάθη· καὶ μετρεῖ μὲν ὁ λόγος, μετρεῖται δὲ τὰ πάθη, τὸ δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἔρπον, ἐλευθερία. Τάττῃ δὴ μοι πᾶν ὅσον θεωρητικὸν τέχνης εἶδος, κατὰ τὸν λόγον·

ab ea tanquam materia adornatur, ad affectus: et alterum quidem sapientiam voca, quae est scientia; alterum vero virtutem, quae a scientia producit. Quod si nomina transponas, ipsamque scientiam virtutem voces; quaeram ex te, unde ipsa procedat: illud enim scientia dici debet, non quod ex ipsa procedit. Artem artium scientiam vocas? Audio. Scientiam scientiarum? Intellego, nec adversabor, modo unum, idque exiguum, concedas mihi. Artem artium dic artem, scientiam scientiarum dic scientiam; a parte altera decede, nec futura est inter nos contentio. Si enim scientiam servas, affectiones vero tollis, et quod iis convenit, scientiae tribuis; perinde facis, ac si quis Phidiae servet artem, tollat materiam, nomenque, quod materiae debetur, tribuat arti. Visne scientiam vitae bene degendae praesse? Imperet ratio. Visne ut imperet? Sit haec unica regina,

Saturni dedit hoc cui filius uni.

Sed quibus imperabit? quos illi trades satellites? quorum utetur opera? Corporisne? Vide, quid sequatur statim, quaeso: praeteris eos, qui parere debent; a duce transis ad calones. Nescis quo pacto instruantur acies? praecedit dux exercitus, sequuntur manipuli ductores, post hos enomotarchae, post hos cataphracti, deinde peltati, mox sagittarii; ministerium enim paulatim ab universo incipit, ab optimis ad deterrimos.

8. Sed video, quid sis dicturus. Deus hoc totum pulchre summaque cum arte gubernat et scientia. Quidni faceret? quid ergo? num scientia est virtus? Equidem si scientiam Dei dixeris virtutem, nihil de nomine contendam; neque enim in Deo altera pars est, quae paret, altera quae imperat, quod fit in homine: est enim simplicissimum quid divinitas, id est, mens, scientia, ac ratio. Si vero in societate ejus quod praestantius est cum deteriore, ejus quod paret, ad id quod praestantius est, transferas nomen; verbo quidem tenus admittam, in re ipsa nihil mutabo. Virtutem concedam,

τὸ δὲ ὑπ' αὐτῆς κοσμέμενον, καλὰ τὰ πάθη· καὶ τὸ μὲν σοφίαν
 κάλει, ἐπισήμην ἔσαν· τὸ δὲ ἀρετὴν, ὑπὸ ἐπισήμης γενόμενον.
 Ἐὰν δὲ μελαθῆς τὰ ὀνόματα, καὶ τὴν ἐπισήμην ἀρετὴν καλῆς,
 ἐρήσομαί σε, ὑπὸ τίνος αὕτη γέγονεν· ἐκεῖνο γὰρ ἔσαι ἢ ἐπι-
 σήμη, ἢ τὸ ὑπ' αὐτῆς γενόμενον. Τέχνην τεχνῶν τὴν ἐπισήμην
 καλεῖς; Ἀκήκοα. Ἐπισήμην ἐπισημῶν; Μανθάνω, καὶ ἀπο-
 δέξομαι τῷ λόγῳ, ἔαν ἔν τί μοι δῶς μικρὸν πάνυ. Τέχνην τε-
 χνῶν τὴν τέχνην λέγε, ἐπισήμην ἐπισημῶν τὴν ἐπισήμην λέγε·
 ἀπαλλάγηθι τῷ ἑτέρῳ μέρει, καὶ σπένδομαι τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ
 τὴν ἐπισήμην φυλάττων, καὶ ἐξαίρων τὰ πάθη, τὸ τέτων σχῆ-
 μα τῇ ἐπισήμῃ δίδως· ὅμοιον δρᾶς, ὡς εἰ τις τὴν Φειδῆ φυ-
 λάξας τέχνην, τὴν ὕλην ἀφελὼν προσθεῖη τῇ τέχνῃ τὸ τῆς
 ὕλης ὄνομα. Ἐπισήμην ἀρχεῖν βέλει βίε καλῶ; Ἀρχέτω λό-
 γος. Ἀρχεῖν βέλει; Ἐσὼ κοίρανος ἔτος εἷς,

Ὡς ἔδωκε Κρόνῳ παῖς ἀγκυλομήτεω.

Ἀλλ' ἀρχεῖ τίνων; τίνας αὐτῷ δίδως ὑπηρέτας; τίνας χειρερ-
 γὰς τῶν πράξεων; τὸ σῶμα. Εὐθύς ἔρα τί δρᾶς· διαπηδᾶς
 τὴν τάξιν τῶν ἀρχομένων, ἀπὸ τῆς στρατηγῆς ἐπὶ τῆς σκευοφόρας.
 Οὐχ ὁρᾶς τὸν κόσμον; ὁ στρατηγὸς, εἴτα οἱ λοχαγοὶ, καὶ μετὰ
 τούτους ἐνωμοτάρχαι, εἴτα οἱ ὀπλίται, οἱ πελλασαί, οἱ τοξόται·
 καταβαίνει ἡρέμα ἢ ὑπηρεσία ἀπὸ τῆς ὅλης, ἀπὸ τῶν ἀρίστων ἐπὶ
 τὰ φαυλότατα.

ἢ. Ἀλλ' ὁρῶ τὸ πρόχειρον δὴ τῆτο. Ὁ Θεὸς οἰκονομεῖ τὰ
 πᾶν τῆτο καλῶς, καὶ τεχνικῶς, καὶ ἐπισημόνως. Τί δὲ ἢ μέλλει;
 τί ἔν, μᾶλλον ἢ ἐπισήμη ἢ ἀρετή; Εἰ μὲν γὰρ τὴν ἐπισήμην
 τῷ Θεῷ ἀρετὴν καλεῖς, ἢ νεμεσῶ τῶν ὀνομάτων· ἢ γὰρ ἐστὶ Θεῷ,
 καθάπερ ἀνθρώπῳ, τῆς ψυχῆς τὸ μὲν ἀρχον, τὸ δὲ ἀρχόμενον·
 ἀλλ' ἀπλῆν τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅ, τι περ νῦν καὶ ἐπισήμη καὶ λόγος.
 Εἰ δὲ ἐν τῇ κρείσει τῆς κρείττονος πρὸς τὸ χεῖρον, τὸ τῆς ἀρχο-
 μένης ὄνομα μελαλίθης πρὸς τὸ κρείττον, μέχρι μὲν τῆς φωνῆς
 ἀνέχομαι, τὸ δὲ πρᾶγμα ἢ δίδωμι. Ἀρετὴν τὴν ἐπισήμην, εἰ
 βέλει,

cedam, ut scientiam voces, si ita videatur; at scientiam cave virtutem dicas. Falluntur enim vehementer et errant homines, si persuadeant sibi, aut eam, quae in numeris versatur artem, aut similes ejusdem generis virtutem secum ad animam afferre scientias. Nae quantivis pretii, si hoc esset, sophistae nostri essent, multiscii hi, dico, et multiloqui, qui disciplinis abundant, disciplinas cauponantur, mercede eas vendunt cuilibet. Nundinationem illi virtutis instituunt, prostat apud eos virtus.

9. Quod si ubique sese offert, ubique ad manum est scientia, disciplinarumque ac praeceptorum plena sunt omnia; interimque in animo asperi ferinique resultant affectus, consuetudines pravae, exercitationes improbae, cupiditates monstrosae, educationes sceleratae, quae resistunt, viamque disciplinis non permittunt liberam; vides quid sequatur: naturam videlicet requiri primo commodam, non aliter quam in surgente muro requiritur fundamentum; post naturam educatio assuefactioque veniat, quae conservet eam ac confirmet, unde in animo quaedam excitatur benevolentia, quae una cum tempore ad propria bona sua penitus se discit convertere, unaque cum aetate gradum ad ea promovet; postremo his et artem accedere oportet, quae certum affectibus statuatur figatque modum. Hoc modo felicitatem animus, sanitatem consequitur vita; hinc opiniones proficiunt rectae, quae ex harmonia quadam aptaque inter se consistunt mixtione. Haec sunt, quae lege Deus sancit, haec virum perficiunt bonum; ut obsequantur affectus rationi, ut non invitae pareant scientiae: improbitas vero invitae nobis fit, ut quae a voluptate protrahatur.

DISSERTATIO XXXIII. 401

βέλει, κάλει, ἀλλ' ἐπισήμην τὴν ἀρετὴν μὴ κάλει. Καὶ γὰρ ψευδὴς ὁ λόγος καὶ ἐπισφαλὴς, νῆ Δία, εἴ τις ἔσαι τοῖς ἀνθρώποις πῖσις, ὅτι θεωρημάτων ἀριθμοὶ, καὶ μαθήματα ἅτλα ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἐλθόντα τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς συνεισάγει. Πολλὰ μὲν τ' ἂν ἦν ἄξιον τὸ τῶν σοφιστῶν γένος, τὸ πολυμαθὲς τῆτο καὶ πολυλόγον καὶ πολλῶν μεσὸν μαθημάτων, καπηλεῦον ταῦτα, καὶ ἀπεμπολὼν τοῖς δεομένοις. Ἀγορὰ πρόκειται ἀρετῆς, ὧνιον τὸ χρῆμα.

Ζ'. Εἰ δ' οἱ μὲν λόγοι σαφεῖς καὶ πρόχειροι, καὶ μετὰ πάντα διδασκάλων καὶ μαθημάτων, ἀνλιτυπεῖ δὲ ἐνδοθεν ταῖς τῶν λόγων ὁδοῖς παθήματα χαλεπὰ καὶ ἄγρια, καὶ ἔθισμοι φαῦλοι, καὶ ἀσκήσεις ἀδικοί, καὶ ἐπιθυμίαι ἀλλόκοτοι, καὶ τροφαὶ πονηραί· ἐνθυμητέον ὅτι φύσεως δεῖ πρῶτον χρηστῆς, ὥσπερ κρητῖδος ἀνίσταμένῳ τειχίῳ· καὶ μετὰ τῆτο τροφῆς καὶ ἔθους πρὸς σωτηρίαν τῆς φύσεως, ὑφ' ᾧν φιλία τῇ ψυχῇ ἐγγίγνεται, πρὸς τὰ καλὰ πάντα συσσεφομένη τοῖς χρόνοις, καὶ συνθέσσα ταῖς ἡλικίαις· ἐπὶ δὲ τέτοις προσελθεῖν δεῖ τέχνην, ἐπισφραγιζομένην βεβαιότητι τὰ παθῶν μέτρα. Οὕτω γίγνεται εὐδαίμων ψυχὴ, καὶ βίος ὑγιὴς, καὶ δόξαι ὀρθαί, ὑπὸ ἀρμονίας καὶ κράσεως συντατλίμεναι. Ταῦτα νομοθετεῖ Θεὸς, ταῦτα ἀποφαίνει ἄνδρα ἀγαθόν· ἀγωγὴ παθῶν ὑπὸ τῆς λόγου, καὶ πειθαρχία πρὸς ἐπισήμην ἐκέσσιος· μοχθηρία δὲ χρῆμα ἀκέραιον, ὑφ' ἡδονῆς ἐλκόμενον.

DISSERT. XXXIV.

Quomodo quis sine dolore esse possit.

VELIM scire, qua potissimum ratione a dolore vindicari possit animus: num et hic, quemadmodum in corporis doloribus fieri videmus, medico sit opus; neque medico tantum, sed et remediis, et accurate ad sanitatem temperata victus ratione. Quis igitur erit potissimum hic animae nostrae medicus, quae remedia, quae victus ratio? Ego tantum antiquitati tribuo, ut has artes non dividam, sed potius poetis credam. Volunt illi Pelio in monte vixisse hominem, cui Chiron nomen fuerit; Chironi huic artem fuisse, quae utrumque ageret. Quoscunque enim in disciplinam suam receperat, omni laborum genere, venationibus, montanis itineribus, cursibus, humi decumbendo, cibis ferinis, fluviali potu ad summam perducebat sanitatem: rursus hoc agebat, ne ulla in parte corpori cederet anima, neque minus celeriter mentis aciem intenderet, neque minus fortiter affectibus resisteret: neque alia est causa, cur duo nomina uni arti poetae tribuerent, et quod medicus optimus, et quod idem esset iustissimus. Quod si hoc tempore distingui ars coeperit, noli id mirari, priusquam mihi ostenderis hanc ipsam medicinae artem unam esse ac conjunctam; ac non potius aliam ejus partem aliis in corporis partibus occupari, quarum haec oculos curat, illa tergum, alia vero aliud; ut metuendum sit, ne in minutas toties ignobilesque divisa partes nihil omnino tandem futura sit: non aliter, quam regnum Macedonicum post Alexandrum legimus ad plures devolutum esse, quorum nemo toto imperio dignus habebatur.

2. Sed qua de causa Chironis paulo ante mentionem fecimus? Age, videamus simul, num praeter rem. Primum velim scire, quod te confessurum non dubito, an aliquem corporis dolorem existimes.

ΛΟΓΟΣ ΛΔ΄.

Πῶς ἂν τις ἄλυπος εἴη.

ΠΩΣ ἂν τις ἄλυπίαν τῇ ψυχῇ περιποιήσαιο; ἢ δεῖ καὶ νταῦθα ἰατρῶ, καθάπερ ἐν ταῖς τῷ σώματι οὐδύναις, καὶ πρὸς τῷ ἰατρῷ φαρμάκων τινῶν, καὶ διαίτης κεκραμένης πρὸς ὑγίειαν καλῶς; Τίς ἔν ἡμῖν γένοίτο ψυχῆς ἰατρὸς, καὶ ποῖα τὰ φάρμακα, καὶ ποῖος τῆς διαίτης αὐτῆς τρόπος; Ἐγὼ μὲν ὑπὸ φιλίας πρὸς τὰ ἀρχαῖα πάντα ἔδιδαι τὰς τέχνας, πείθομαι δὲ τοῖς ποιηταῖς, ὅτι ἦν ἐν Πηλῷ ἀνὴρ ἰατρικός· Χείρων αὐτὸν καλεῖσιν, ἢ δὲ τέχνη Χείρωνι ἦν τείνεσθαι ἐφ' ἐκάτερα. Καὶ γὰρ τὸ σῶμα ἐξεπόνει τῶν προσιόντων αὐτῷ εἰς τὸ ἀκρότατον τῷ ὑγιεινῷ θήραις, καὶ ὀρεῖθασίαις, καὶ δρόμοις, καὶ εὐναῖς ἐπὶ σιβάδων, καὶ σιλοῖς ἐξ ἄγρας, καὶ πόμασιν ἐκ ναμάτων· καὶ τὴν ψυχὴν ἐπεμελεῖτο μηδὲν ἀπολείπεσθαι τῶν σωμάτων, εὐκίνησις λογισμῶν, καὶ τῷ ἀνδρώδει τῶν παθημάτων· καὶ διὰ τῆτο ἄρα ἰατρικώτατος τε καὶ δικαιοτάτος ὅμῃ ἔδοξεν εἶναι ὁ αὐτὸς, δύο ὀνόματα τέχνη μιᾷ ἐπιφημισάντων τῶν ποιητῶν. Εἰ δὲ ἐν τῷ παρόντι διέστησέ γε πρὸς ἑαυτὴν ἡ τέχνη, μήπω σοι τῆτο θαυμαστὸν φανῇ, πρὶν ἂν μοι δείξης καὶ τὴν τέχνην μίαν τε ἔσαν καὶ ἡθροισμένην· ἀλλ' ἔδιδαν τῷ σώματι τὰ χωρία, ἄλλην ἄλλο τι, τὴν μὲν ὀφθαλμοῖς, τὴν δὲ νῶτα, τὴν δὲ ἄλλο τι μόριον, καὶ κινδυνεύσαν, καλῶς μικρυνομένην ἐκάσῃ εἰς λεπτὰ καὶ ἀγεννῆ μόρια, ἀφανισθῆναι παντάπασι· καθάπερ τὴν Μακεδόνων φασὶν ἀρχὴν ἐμπεσῆσαν εἰς ἄνδρας πολλὰς, καὶ ἀξιόμηνους βασιλείας ὅλης, μετὰ τὸν Ἀλέξανδρον.

β'. Τί δὴ ἔν ὁ Χείρων ἦλθεν ἡμῖν δεῦρο ἐπὶ τὸν λόγον; Φέρε, ἴδω μετὰ σὲ, εἰ μὴ ἐν δέοντι. Εἴπερ γὰρ μοι καλεῖς τι οὐδύνην σώματος (καλεῖς μέντοι) αὕτη τοίνυν εἰ μὲν ἐξ ἴσης τὸ σῶμα

mes. Hic igitur duplex est. Interdum enim simul unoque impetu corpus totum subit, corpori toti aequaliter se miscet, naturalem ejus turbat constitutionem, non aliter quam ignis, quem proprie ignem dicimus, ferrum mutat: hunc ignem Graecorum medici, ut minus malum esse videatur, nomine diminutivo *πυρεθών*, non *πῦρ* dixerunt. Rursus alia doloris hujus species est, quoties una pars corporis fons totius morbi est et causa; ita ut malum ex hac parte se diffundat, totumque corpus in consensum trahat simul et abripiat, ita ut doloris hujus fiat particeps: id quoties accidit, celerime ab aegra parte ad integram solet transitus fieri; quod apparet, si extremam pedis partem offendas: momento enim temporis, ab unguibus, ut vulgo dicitur, ad caput usque dolor diffunditur. Putasne hoc futurum, nisi corpus undique complexa esset anima; nisi toti corpori, non aliter quam lux aeri, permixta esset anima? Alio potius exemplo utamur: Sicut in suffitibus fieri solet, ut eorum odor fragrantiae suae suavitate medio interfusus aeri ad eos, qui longissime absunt, diffundatur; aut ut colores, priusquam ad oculorum eminus perveniunt aciem, interjectum pingere videntur aerem: ita existima passim penetrare animam, nec ullam immunem illius esse corporis partem. Capillos tantum excipe et ungues, quorum alia est ratio; quae non aliter se habent, quam in arboribus frondes; nam ejusmodi minimo in plantis sensu sunt praedita. Eo modo cum ad corpus se habeat anima, non est mirum, si doloribus quoque ejus imbuatur et voluptatibus. Dolor tormentum est corporis, affectio animae. Haec igitur prima est origo doloris in homine. Secunda, quae directe cum superiore pugnat, quae ab anima incipit, desinit in corpus. Quoties igitur tristatur anima, afficitur cum ea corpus et tabescit. Hoc est quod lachrymas ex oculis dimittit, hoc est quod pallere solet, quod attenuari: sicut in iis fieri videmus, quos amor excruciat, quos paupertas conficit, quos moeror squallore inficit. Quid, quod et bilis, et ira, et invidia dolores suos transferant ad corpus; nec ullus animi,

DISSERTATIO XXXIV. 405

σῶμα ὑποδύσαιτ' ἂν, καὶ ἀνακραθεῖσα ἐπεικῶς ὅλῳ διελάραξεν αὐτῆ τὴν κατὰ φύσιν ἕσιν, καθάπερ σίδηρον πῦρ, αὐτὸ τῆτο ὃ καλεῖται πῦρ· ὑποκοριζόμενοι δ' οἱ ἰατρικοὶ μετέβαλον τὸνομα, ὡς ἑλαττον ἡμῖν τὸ δεινὸν φανέμενον, εἰ πυρετὸς καλοῖτο, ἀλλὰ μὴ πῦρ. Ἔτερον δ' αὖ ἐστὶν ὀδύνης γένος, ἐπειδὴν μόριον μὲν ἢ τὸ τὴν αἰτίαν ἔχον καὶ τὴν πηγὴν τῆ νοσήματος, ὁρμηθὲν δὲ ἐντεῦθεν τὸ δεινὸν συνελκύσῃ τε καὶ συνεπισπάσῃ τῇ ὀδύνῃ καὶ τὸ ἄλλο σῶμα πᾶν· καὶ ἐστὶν ἔτι δὴ τις ὀξύτατος ὃ τῆ ἀλγείν δρόμος ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον ἀπὸ τῆ κάμνοντος, ὡς μάθοις ἂν τῷ προσπλάισματι ἄκρῳ τῷ ποδί· ἐκ γὰρ ὀνύχων, φασὶν, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τὸ ἀλγεινὸν ἐν ἀκαρεῖ θεῖ. Τῆτο δὲ οἶει γίγνεσθαι ἂν, εἰ μὴ ἐτύγχανεν ἡ ψυχὴ διεληφῆα τὸ σῶμα πᾶν πάντοθεν, καὶ ἀνακεκραμένη αὐτῷ, καθάπερ τὸ φῶς τῷ ἀέρι; Ἡ μᾶλλον ἔτι λέγωμεν· Καθάπερ αἱ τῶν θυμιαμάτων ὁδοὶ καὶ τοῖς πόρρω ἔσι προσέβαλον, ἀνακράσασαι τὸν διὰ μέσθ' ἀέρα τῇ εὐωδίᾳ· ἢ καθάπερ τὰ χρώματα ἐν ὀφθαλμοῖς πόρρωθεν ἔρχεται ὡς ἐπιγράψαντα καὶ ταῦτα τὸν ἀέρα τῇ αὐτῶν φύσει· ταύτη νόμιζε καὶ τὴν ψυχὴν πανταχῇ διεληλυθέναι, καὶ μηδὲν εἶναι ἄψυχον σώματος μέρος. Τρίχας δὲ καὶ ὀνυχας ἐξαίρω λόγῳ, καὶ γὰρ τῶν δένδρων τὰ φύλλα· καὶ γὰρ ταῦτά ἐστιν ὅσα ἐν φυτοῖς τὰ ἀναισθητότατα. Οὕτω δὴ πρὸς τὸ σῶμα ἢ ψυχὴ ἔχουσα, ἀνακράσεται αὐτῆ ταῖς λύπαις καὶ ταῖς ἡδοναῖς. Καὶ τὸ ἀλγεῖν ἐστὶν αἰτία μὲν σώματος, ψυχῆς δὲ πάθος. Μία μὲν δὲ αὕτη χορηγία ὀδύνης τῷ ἀνθρώπῳ. Δευτέρα δὲ ἡδε, ἔμπαλιν αὐθις αὖ πρὸς τὴν προτέραν ἔχουσα· ἀπὸ γὰρ τῆς ψυχῆς αὕτη ἔρχεται, καὶ τελευτᾷ ἐπὶ τὸ σῶμα. Ψυχῆς γὰρ καμύσης λύπη, συγκαμνεῖ τὸ σῶμα καὶ ὑπολήκεται· τῆτο μὲν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἀπολείβον δάκρυα, τῆτο δὲ πᾶν ὠχραινόμενον καὶ ἰσχναινόμενον· ἐποῖα αἱ ἐξ ἐρώτων λύπαι ἀπεργάζονται, καὶ διὰ πέναν τρυχώσεις, καὶ διὰ πένθη ἀκομισίαι. Ἀποπέμπουσι δὲ τῷ σώματι ὀδύνας καὶ θυμοὶ καὶ ὀργαὶ καὶ φό-

nimi, qui non ad membrum aliquod perveniat, motus est?

3. Sed quorsum haec pertinent? Ut appareat dolorem, five ab anima ad corpus, five a corpore ad animam transeat, una eademque medicina tollendum esse; sicut una gubernandi arte Euripus feliciter navigatur. Et haec quidem eo modo putavimus proban-

■a. Ipsam vero medicinam, quae utraque curet, tam quae hinc, quam illinc oriuntur mala, quis ostendet nobis? Quia an similem alibi Chironi invenire possim, vehementer dubito, cujus arte utrumque simul bonum consequar; et quamvis non omnino confidam (opus enim ipsa Ossa Olympoque majus est) non tamen penitus de arte despero. Quid enim non assequi possit, modo velit, ausa quidvis experiri anima?

4. Interim dum credo et diffido, dum ignorare et scire mihi videor, hoc modo litem dirimam. Unam eandemque esse artem puto, non tamen quae utrique conveniat, et animae, et corpori; sed praestantioris partis cura curari et deteriore. Inter dicendum enim in mentem mihi venit illud, quod Charmidi dicebat Socrates; quamvis non ipsum illud, quod in Thracia illa, ut vocat, incantatione erat. Ille enim una cum toto ait sanari partem; nec fieri posse, ut conservatio parti contingat, nisi prius contingat toti. Verum id esse non nego in corpore; at vero ubi anima conjuncta cum corpore consideratur, contra se habere puto. Bene enim se habere totum necesse est, cujus pars bene habet; non utralibet, sed praestantior: in societate enim deterioris cum meliori ex conservatione melioris dependet deterius. Nisi putes hominem, cui bene constituta sit anima, dolorem aliquem, aut vulnera, aut aliud, quod corpori nocet, respicere posse. Minime per Jovem. Haec igitur quaerenda medicina est, haec exploranda; ea comparanda, ea perquirenda est sanitas: aut enim statim corporis sequitur sanitas; aut si non, certe malorum, quibus corpus affligitur, integer contemptus.

DISSERTATIO XXXIV. 407

νοι, ἢ τῶν τῆς ψυχῆς παρὰ μέλος κινήματων ἔδεν ὅτιεν.

γ'. Τί δὲ ἔν τῶν ἐπιμέμνηται; Ὅτι τὸ ἀλγεῖν ἢ ἀπὸ ψυχῆς σώματι ἐπιπεμπόμενον, ἢ ἀπὸ σώματος ἐπὶ ψυχὴν παραγινόμενον, εἰκότως ἄρα δεοίτο ἂν ἢ ἰατρικῆς μιᾶς πρὸς ἀλυπίαν, καθὰ ὁ Εὐριπος κυβερνητικῆς μιᾶς πρὸς εὐπλοίαν. Καὶ τὸτο μὲν ταῦτά μοι ἔσω ἀποπεφασμένον. Τὴν δὲ ἰατρικὴν αὐτὴν, ἣτις ἀμυνεῖται τὰ δεινὰ ἀμφοτέρωθεν ἐπιόντα, τίς ἡμῖν λέξει; Ἐγὼ μὲν γὰρ ἀπορῶ εἰ τινα ἐξευρήσω δεινὸν τὴν τέχνην, κατὰ τὸν Χείρωνα ἐκείνον, ἵνα μοι διπλᾶ τὰ ἀγαθὰ ἔλθῃ· ἢ ἔτε πισεύω τῷ τεχνιτεύματι (τὸ γὰρ ἔργον μέγα, τῆς Ὀσσης ἢ τῆς Ὀλύμπου ὑψηλότερον) ἔτε ἀπισῶ κομιδῇ. Τί γὰρ ἔκ ἂν ἐβελήσασα ἢ πάντολμος ψυχὴ ἐπιεχνήσαιτο;

δ'. Διὰ μέσθ' δὴ ἤκων πίσεως ἢ ἀπιστίας, ἢ πρὸς ἀγνοίαν τῆς εἰδέναι, τῇδ' μοι δοκῶ διαλήσειν τὴν ζήτησιν. Ὑποπτεύω τοι μίαν μὲν εἶναι τὴν τέχνην, μὴ μέντοι δυοῖν, ψυχῆς ἢ σώματος· ἀλλὰ τῇ πραγματείᾳ τῆς κρείττονος τὴν τῆς ἐτέρας ἐλάττωσιν ἐξιωμένην. Ὑπῆλθε γὰρ με λέγοντα ὁμῶς ἢ τὸ τῆς Σωκράτους πρὸς τὸν Χαρμίδην, ἔκ αὐτὸ ἐκείνο, ἢ Θράκιος ἐπὶ δὴ, ἀλλὰ ἀνιερῶς. Ὁ μὲν γὰρ φησι σὺν τῷ ὅλῳ ἰᾶσθαι ἢ τὸ μέρος, ἢ ἀδύνατον εἶναι σωτηρίαν παραγίνεσθαι τῷ μορίῳ, πρὶν ἢ τῷ παντὶ ἔλθῃ· ὁρῶς λέγων, καὶ γὰρ πείθομαι, ὅσα γε ἐπὶ σώματος· ἐν δὲ τῇ ψυχῆς ἢ σώματος συζυγίᾳ ἀνιερῶς φημι ἔχειν. Ὡς γὰρ ἂν τὸ μέρος καλῶς ἔχῃ, ἀνάγκη τὸ πᾶν τῶν ἔχῃ καλῶς, ἔχ' ὁποῖον τῶν τοῖν μερῶν, θάτερον δέ· ἢ γὰρ τῆς χειρόνος πρὸς τὸ κρείττον ὁμιλία ἐκ τῆς τῆς κρείττονος σωτηρίας ἀνάπλει τὸ χειρόν. Ἡ σοι δοκεῖ ἄνθρωπος ὑγιαίνων τῇ ψυχῇ λόγον τινὰ ποιεῖσθαι προσπείσεως ὀδύνης, ἢ τραυμάτων, ἢ τινος ἄλλης κακῆς σώματος; ἔδαμῶς μὰ Δία. Ἐκείνην δὴ τὴν ἰατρικὴν μασευλίον ἢ βασανισίον, ἢ ἐκείνην τὴν ὑγίειαν πορισεῖον ἢ ἐκθεραλίον· ἢ τάχα μὲν ἢ περὶ τῆς τοῦ σώματος βλαστῶν ἔψεται, εἰ δὲ μὴ, πάντως γε ἢ ὑπεροψία τῶν ἐν αὐτῷ δεινῶν.

ΛΟΓΟΣ

DISSERT. XXXV.

Quis philosophiae sit finis.

CROTONIATA oleastrum amat Olympicam, navali victoria Atheniensis delectatur, Spartiata pedestri, venatione Cres, Sybarita luxu, Thebanus tibiis afficitur, Ionicus choris; mercator aurum, vinosus vinum, elegantiores homines amores, qui cantu delectatur, cantum, dicendi studium orator sequitur. Scire igitur velim, an et hoc animal, quod philosophum dicunt homines, nulla prorsus re delectetur? Lapidis mihi vitam narras; nedum ut animal, cui videre, cui vivere, cui moveri, cui sapere contingit, quod appetitu, sensu, cupiditatibus impellitur, hoc deceat. Dices fortasse aliquid esse, quo delectetur, quod uno tamen dici vix possit nomine, beatitudinem nimirum. Equidem simplicitatem lubet admirari tuam, si aliquem ex omnibus, quos jam commemoravimus, in suis, quas persequitur voluptatibus, cessurum tibi esse existimes; ac non responsuros esse pro se singulos, hunc quod certet, hunc quod negotietur, hunc quod venetur, hunc quod agriculturae, hunc quod militiae nomen dederit, alium quod amet, alium quod canat, alium quod dicat, solius causa beatitudinis. Nisi forte illum ipsum Sardanapalum existimes, cum effoeminato isto corpore, cum oculis palantibus, cum implexa caesarie, qui in purpura defossus, in regia sua conclusus, in media pellicum turba versatur, aliud quid proposuisse sibi, praeter beatitudinem; nec enim volens infelix fuit. Quid ille, qui Oceano conviciatur, qui Apin mactat, aliud cum haec faceret, quam beatitudinem sectatus est? Ego quidem Xerxen vel cum ipso Jove de beatitudine audacter certaturum fuisse non dubito: tam videlicet sibi felix vel propterea videbatur, quod aliquot navibus, tanquam ponte, aquam stravisset; Europam Asiamque brevi et mox perituro conjunxisset vinculo. Et enim-
vero

ΛΟΓΟΣ ΛΕ΄.

Τί τέλος φιλοσοφίας.

Ο ΜΕΝ Κροτωνιάτης ἐρᾷ κοτίνε 'Ολυμπικῆς, ὁ δὲ Ἀθηναῖος νίκης τριηρικῆς, ὁ δὲ Σπαρτιάτης ὀπλικῆς, ὁ Κρητικὸς θήρας, ὁ Συβαρίτης χλιδῆς, ὁ Θηβαῖος αὐλῶν, ὁ Ἴων χορῶν· καὶ ἔτι δ' αὖ ὁ μὲν χρηματιστὴς χρυσῶ, ὁ δὲ φίλοινος μέθης, ὁ δὲ μυσικὸς ἔρωτος, ὁ δὲ φειδωλὸς μελῶν, ὁ δὲ ῥήτωρ λόγων. Τὰτι δὲ τὸ θρέμμα, ὃν καλεῖσιν οἱ ἄνθρωποι φιλόσοφον, πότερον ἀνέραςτος ἡμῖν ἐστὶ πάντων χρημάτων; Ἡ λίθε ἂν εἴη βίος, μήτι γε ζῶε ὀρεῶντος καὶ ἐμπνεομένου καὶ κινεμένου καὶ φρονεῶντος, ἔχοντος ὁρμᾶς καὶ αἰσθήσεις καὶ ὀρέξεις. Ἀλλὰ ἐφίεσθαι μὲν τινος, εἰπεῖν δὲ ὅτι ἔχει ξυλλήθεον ὀνόματι ἐνὶ, ὅτι ἐρᾷ· εὐδαιμονίας, φησί. Μακάριος τῆς εὐθείας, εἰ οἶει τῶν παιδικῶν ἐκστήσεσθαι σοι ἓνα γέ τινα τῶν ἐκ τῆς καταλόγου ἀνδρῶν, ἀλλ' ὅτι ἀποκρίνεσθαι ἕκαστον, ὡς εὐδαιμονίας εἶνεκα ὁ μὲν ἀθλεῖ, ὁ δὲ πονεῖ, ὁ δὲ χρηματίζεται, ὁ δὲ κυνηγεῖ, ὁ δὲ γεωργεῖ, ὁ δὲ πολεμεῖ, ὁ δὲ ἐρᾷ, ὁ δὲ ἄδει, ὁ δὲ λέγει. Ἦτοι εἰ ὁ Σαρδανάπαλλος ἐκεῖνος ὁ τὸ σῶμα ἐκτελειούμενος, καὶ τῷ ὀφθαλμῷ ἐκλετηκῶς, καὶ τὴν χαίτην διαπεπλεγμένος, καὶ ἐν πορφυρίσι καλορωγυμένος, καὶ ἐν βασιλείοις καλὰ κεκλεισμένος, καὶ παλλακίῳ ἀναμεμιγμένος, ἄλλο τι ἐδίωκεν, ὅτι εὐδαιμονίαν; ὅτι γὰρ δὴ κακοδαίμων ἐκὼν ἦν. Τί δέ; Ὁ Πέρσης ὁ τὰ Αἰγυπτίων ἱερὰ ἀφανίζων πυρὶ, ὁ καὶ λοιδορούμενος τῷ ποταμῷ, καὶ καθαύων τὸν βέν τὸν Ἀπιν, ἄλλο τι ἢ καὶ ἕτος ἐπὶ ταῦτα σπεύδων ταῦτα ἔδρα; Ὁ μὲν γὰρ Ξέρξης καὶ ἀμφοσθητῆσαι ἂν μοι δοκεῖ πρὸς τὸν Δία περὶ εὐδαιμονίας· τοσούτον αὐτὸν οἶμαι ἐπειληφθαι αὐτῆς, καὶ ὅτι αὐτῷ ἢ Ἀσία πρὸς τὴν Εὐρώπην συνεδεῖτο θαλαττίαις ὁλάσιν εἰς γεφύρας σχῆμα ἐφ-

vero cum ejusdem apud Homerum dignitatis sit Neptunus cum Jove; ab hoc, quae infania est hominis, vapulat, in vincula conjicitur.

2. Quid reges commemoro barbaros? Nonne Pisistratum vides, qui et Graecus et Atheniensis est, quo studio in arcem quotidie currat, non aliter quam si beatitudinem ibi cum antiqua Minervae olea defossam putaret; et licet voto frustretur, non tamen propterea desinit? Quid, quod Polycratem ne regis quidem Aegyptiorum monita in officio continere potuerunt, quo minus se efferreret, magnificeque de felicitate sentiret sua; quod Ionicum mare et in eo plurimas triremes haberet, quod palam annuli pretiosam, quod in amicis Anacreontem, in deliciis haberet Smerdiem? Sed fortasse venia danda est principibus, quod a luxu et voluptate speciosis decepti videantur malis. At vero non audis, quibus laudibus Aeacidas Homerus prosequatur, quos dicit,

Non secus ac epulis, gaudere horrentibus armis?

Jam quid bello minus est amabile? et tamen res tam odiosa, tam invisa, non postremae fortis amatores habuit. Qualis postea Philippus fuit, qui cum in Macedonia manere, in Amyntae bonis, in Perdiccae felicitate, vitam potuisset agere; alibi eam per ambages plurimas, tanquam in tota Macedonia non esset, quaerere maluit: hujus videlicet causa cum Triballis pugnavit, Illyrios invasit, Byzantium obsedit, Olynthum evertit, Athenienses fefellit, cum Thessalis se conjunxit, cum Thebanis foedus iniit, Elateam occupat, Phocenses perdit, pejerat, mentitur, mutilatur: nullum tam scelestum aut dictum aut factum erat, a quo abstinendum sibi Philippus putaret, ne dedecus quidem, aut infamia. Quaeramus ex Philippo, cujus rei gratia tantum subeat molestiae, tot in rebus gerendis pericula, tot incurrat mutilationes corporis. Infelicitatem tibi proponis? Ridiculum est hoc quaerere: quamvis enim quod quaerebat, non inveniret; non aliud tamen eum impulit, quam felicitas. Hujus causa et Alexander Europam, tanquam bonorum

DISSERTATIO XXXV. 411

ημέρῳ δεσμῷ. Καὶ μὴν παρ' Ὀμήρῳ ὁ Ποσειδῶν τῷ Διὶ ἰσοτιμίαν ἄγει· παρὰ δὲ τέττ, ὡς ᾤετο, καὶ πληγὰς λαμβάνει, καὶ εἰς δεσμωτήριον ἐμβάλλεται.

β. Τί λέγω βασιλεῖς βαρβάρους; Οὐχ ὁρᾷς τὸν Πεισίστρατον τὸν Ἑλληνα, τὸν Ἀθηναῖον, ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν αἰεὶ θρόνον, ὥσπερ τῆς εὐδαιμονίας αὐτῷ καθορωρυγμένης ἐκεῖ σὺν τῇ ἐλαίᾳ τῇ παλαιᾷ, καὶ ἐκπέσῃ, μὴ ἀνεχόμενον καθ' ἡσυχίαν ζῆν; Πολυκράτην μὲν γὰρ εἰδὲ τὸ ἐξ Αἰγύπτου νηθέτημα ἔπεισε μὴ φρονεῖν μέγα ἐπὶ εὐδαιμονίᾳ, ὅτι ἐκέκμητο θάλατταν Ἰωνικὴν, καὶ τριήρεις πολλὰς, καὶ σφενδόνην καλὴν, καὶ Ἀνακρέοντα ἑταῖρον, καὶ παιδικὰ Σμερδίνην. Ἀλλ' οἷδε μὲν εἰκόασιν οἱ δυνάσαι ἐξηπατημένοις ὑπὸ ἀβρότητας καὶ ἡδονῆς, εὐπροσώπων κακῶν· Ὀμήρου δὲ ἐκ ἀκτίους ἐγκωμιάζοντος τῆς Αἰακίδας, ὅτι ἦσαν ἄνδρες

πολέμῳ κεχαρηότες, ἥτε δαιτί;

Καὶ τί ἂν εἴη πολέμῳ ἀχαριστότερον; ἀλλὰ καὶ ὡς τὸ ἀχαρὶ δῆτε πρᾶγμα ἔτυχε καὶ τέτο εἰς φαύλων ἐρασῶν. Οἷος ἦν καὶ ὁ Φίλιππος αὐθὺς ποτε, ὃ κατὰ Μακεδονίαν ἐξὸν μένειν, καὶ ζῆν ἐπὶ τοῖς Ἀμύντεσσι ἀγαθοῖς, καὶ τῇ Περδίκκῃ εὐδαιμονίᾳ, ἐζήτηι ταύτην περιῖων ἄλλοθι, ὥσπερ ἐκπεπρωκῆσαν τῆς Μακεδόνων γῆς· καὶ διὰ τέτο, ὡς εἶκε, Τριβαλλοῖς ἐπολέμει, Ἰλλυριοῖς ἐπήγει, ἐπολιόρκει Βυζάντιον, κατέσκαπεν Ὀλυνθον, Ἀθηναίους ἐξηπάτα, Θετταλοῖς συνετίθετο, Θηβαίοις ἐσπένδετο, Ἑλάτειαν ἐλάμβανε, Φωκέας ἀνίστη, ἐπιώρκει, ἐψεύδετο, ἐπηρεᾶτο· εἰδὲν ἦν Φιλίππῳ ἀπώμοτον, εἰς ῥῆμα, ἐκ ἔργον, ἐκ αἰσχύνη, ἐκ ἀδοξία. Ἐρώμεθα τὸν Φίλιππον, τίνος ἀντικαλλάτλη πόνους τοσούτους, καὶ κινδύνους πραγμάτων, καὶ πηρώσεις σωμάτων. Κακοδαιμονίας ἐρᾷς; Γελοῖον τὸ ἐρώτημα· ἀλλ' εἴχ' εὖρε δὴ πε τὸ ζητῶμενον ὁ Φίλιππος, ἀλλ' ἐξάνεστησεν αὐτὸν ἡ εὐδαιμονία. Καὶ διὰ τέτο ὁ Ἀλέξανδρος χαίρειν τῇ Εὐρώπῃ φράσας, ὡς ἐρήμῳ

bonorum omnium sterilem, relinquendam sibi putavit, in Asiamque transivit; quasi vero Sardibus inter auri ramenta, aut in Caria inter Mausoli thesauros, aut in Babyloniorum muris, aut in Phoenicum portibus, aut Aegyptiorum littoribus, aut in Ammoniorum arenis defossa jaceret felicitas. Quid, quod nihil illi satis esse potuerit, non Darii fuga, non Aegypti expugnatio, non Ammon pater, non Babylonis deditio, quo minus cum exercitu in Indiam excurreret? Quaeramus causam ex Alexandro, cur tantopere discurrerat. Quid petis? quid proponis tibi? quid tam studiose sequeris? Aliudne dicturus est, praeter beatitudinem?

3. Reges relinquamus et principes. Nonne eadem in plebe vides? nonne eodem omnes festinant undique? an alio fine hunc terra, illum mare occupatum tenet? alius militare, alius literis vacare mavult? hic uxorem ducit, ille liberos nutrit? Ut omittam eos, qui ex rapto vivunt, qui contumeliis gaudent, qui munera captant, quos stupra delectant, qui mercede addicunt operam. Quorum plerique difficilem plenamque periculorum ingrediuntur viam, et, ut verius dicam, per praecipitia et manifestas abyssos incedunt; qui licet infelices judicentur ab aliis, sponte hoc et non ignari faciunt. Et tamen omnes, quos hactenus diximus, aliquid agere videntur. Quid jam de otiosis illis, qui sine certo vitae scopo oberrant passim, dicendum putas? an hos ipsos sine spe aliqua boni consequendi vivere arbitraris? Non, ita me Deus amet. Frustra namque adulator tanto negotio alienae serviret libidini; frustra suaviludius aliquis admirationes et risus tam diligenter excitare et movere tentaret; frustra membra sua inflecteret ac distorqueret circulator, ut artes suas venditaret et miracula; alius denique quivis, qui magno labore nugas agit.

4. Sic Babylonem ad Persarum regem venisse dicitur quidam natione Ionicus, qui mirificam quandam vellet ostentare artem: offulas habebat parvas rotundasque, quas in hunc usum fecerat; eas tam certo ictu in mucronem acus ex distante loco dirigebat,

ut

DISSERTATIO XXXV. 413

ἐρήμῳ ἀγαθῶν, εἰς τὴν Ἀσίαν ἐκπεραιῖται, ὑποπλεύων τὴν εὐ-
δαιμονίαν ἢ ἐν Σάρδεσιν ἐν τῷ χρυσῷ ψήγματι καθορῶν χθαι,
ἢ ἐν Καρίᾳ ἐν τοῖς Μαυσωλῆ θησαυροῖς, ἢ ἐν τοῖς Βαβυλω-
νίων τεύχεσιν, ἢ ἐν τοῖς Φοινίκων λιμέσιν, ἢ ἐν ταῖς Αἴγυ-
πλίων ἡϊόσιν, ἢ ἐν ταῖς Ἀμμωνίων ψάμμοις. Οὐκ ἐξήρκεσε
δ' αὐτῷ ἔ Δαρεῖος φεύγων, ἐκ Αἴγυπτος ληφθεῖσα, ἐκ Ἀμ-
μων πατῆρ, ἐ Βαβυλῶν ἀλῆσα· ἀλλ' ἐπὶ τὴν Ἰνδῶν γῆν ἔ-
δραμεν αὐτοῖς ὅπλοις. Ἐρώμεθα τὸν Ἀλέξανδρον τὴν αἰτίαν
τῆ δρόμῃ. Τί ποθεῖς; τίνας ἐρεῖς; ἐπὶ τί σπεύδεις; Ἄλλο τί
φησὶν, ἢ εὐδαιμονίαν;

γ'. Ἐὰ μοι τὰς βασιλεῖς ἢ τὰς δυνάστας. Τὰ δημοτικὰ
ἐχ' ἐρεῖς; ὡς πᾶς ἀνὴρ πανταχόθεν ἐπὶ ταῦτό θεί; ὁ μὲν
γῆς ἀπλόμενος, ὁ δὲ περὶ θάλατταν πραγματευόμενος, ὁ δὲ
περὶ πολέμους ἀσχολούμενος, ὁ δὲ περὶ λόγους σχολὴν ἄγων,
ὁ δὲ γάμων λαμβάνων, ὁ δὲ παῖδας τρέφων, ὁ δὲ λητεύων,
ὁ δὲ ὑβρίζων, ὁ δὲ δωροδοκῶν, ὁ δὲ μοιχεύων, ὁ δὲ μισθο-
φορῶν; Κινδυνώδεις ὁδὸς ἢ σφαλερὰς οἱ πολλοὶ ἰόντες, ἐπ'
αὐτῶν τῶν κρημνῶν ἢ βόθρων· ἐς οἰκτεῖραι ἂν τις· τῆτο δὲ
ἐκ ἂν λάθωσι. Καὶ ἔτοι μὲν σπευδαστικοὶ τινες τοῖς βίοις·
τὸ δὲ ἀργὸν ἢ ἀλύον τῆτο πλῆθος, ἄρα ἢ τῆτο προήκατο
τὴν τῆ ἀγαθῆ ἐλπίδα; ἔδαμῶς μὰ Δία. Οὐ γὰρ ἂν ἔτε
οἱ κόλακες πράγματα εἶχον τὰς τῶν πλησίων ἐπιθυμίας θερα-
πεύοντες, ἔτε οἱ βωμολόχοι τῶν θαμβῶν ἢ γελῶτων ἐκθηρώ-
μενοι γενέσεις τε ἢ ἀγωγὰς, ἔτε οἱ τὰ θαύματα ἐπιδεικνύ-
μενοι, ἐκκλῶμενοί τε ἢ σρεβλόμενοι τὰ σώματα, ἔτε ἄλλος
ἄλλο τι ἐπιμηχανώμενος σπεδῇ, καὶ μάταιον ἦ.

δ'. Ἦλθεν εἰς Βαβυλῶνα ἀνὴρ Ἰων παρὰ τὸν μέγαν βασι-
λέα, τέχνην τινὰ ἐπιδεικνύμενος διάφερεσαν εὐμηχανία· ἀμά-
ξας τινὰς ποιῶμενος μικρὰς σρεγγύλας, κατὰ βελόνης ὀρθίῃ
πόρρωθεν ἀφιεῖς, τῆς βελόνης ἄκρας ἐτύγχανε· ἢ ὥστο δῆτ' αὖ

ut nunquam ab acie ejus aberraret: neque minus magnifice de hac acu sua, ejusque arte sentiebat; quam Achilles de hasta sua, quam ex Pelio monte Homerus illi fabricavit. Rursus in Libya quidam ejus regionis fuit, Psaphon nomine, qui felicitatem ambiret, non parvam quandam, mehercules, aut quam vulgus hoc affectat; sed ut videri Deus posset: plurimas itaque, quas canoras esse judicabat maxime, aves collegit, easque canere haec verba docuit, MAGNVS DEVS PSAPHON; atque ita edoctas rursus in priorem locum demittebat. Itaque tum ipsae hae, tum aliae vocem earum imitatae, hoc canebant. Ibi Libyes, qui divinum hoc augurium esse judicabant, Psaphoni continuo rem sacram facere; atque ita comitiis avium Libycus deus designatus est Psaphon: quamvis hac in parte nihil regi Persarum debeat, quem non prius adorare Persae voluerunt, quam rex a libidinoso equo creatus est.

5. Sic cum nihil in rebus sit humanis, in quo non diversum aliquid ab alio invenias; in eo tamen conveniunt, quod ut communi amore bonum omnes prosequuntur, ita varia eo diversaque via tendant; nec ullus fit propemodum, qui vel idem agat, vel fortunam eandem sequatur. Sic cum omnibus unus sit boni ipsius amor infusus, non tamen hic magis quod quaerit, quam ille, consequitur: sed, ut qui noctu aurum aut argentum quaerunt, neque lumen habent, quo quod quaeritur dignoscant, sed ex pondere tantum et tactu conjecturam faciunt incertam, pugnis saepe et dentibus inter se velitantur; dum nemo, quod in manu habet, vult dimittere, ne forte habeat, neque a quaerendo abstinere, ne forte non habeat: hinc tumultus oritur et contentio, hinc clamores diversi; dum alii adhortantur, alii quaerunt, alii gemunt, alii insequuntur alios, alii lamentantur, alii rapiunt, aliis eripitur: saepe omnes clamant prae gaudio, et victoriam canunt, tanquam bonum omnes repererint, cum tamen habeat nemo; rursus tam incerti sunt omnes, ut singuli in verba inquirant singulorum.

6. Hoc

μέγα εἶναι αὐτῷ ἀγαθὸν τὴν εὐστοχίαν τῆς βελόνης, ἔχ ἥτιον ἢ ὁ Ἀχιλλεὺς τὴν τῆς μελίας τῆς ἐκ τῆ Πηλίδ. Καὶ ἐν Λιβύῃ ἀνὴρ Λίβυς, Ψάφωv ὄνομα, ἐρασῆς εὐδαιμονίας ἔταπεινῆς μὰ Δία, εὐδὲ τῆς περιθεύσης ταύτης, ἀλλὰ ἤθελε γὰρ θεὸς εἶναι δοκεῖν· ξυλλαβὼν ἔν τῶν ὠδικῶν ὀρνίθων πολλὰς, ἐδίδασκεν ἄδειν τὰς ὀρνίθας, ΜΕΓΑΣ ΘΕΟΣ ΨΑΦΩΝ· καὶ ἠφίει αὐθις ἐπὶ τὰ ὄρη. Οἱ δὲ οἱ αὐτοὶ τε ἦδον, καὶ οἱ ἄλλοι ὀρνίθες ἐθιζόμενοι τῇ φωνῇ. Λίβυες δὲ θεῖαν νομίσαντες εἶναι τὴν φήμην, ἔθυσον Ψάφωvι, καὶ ἦν αὐτοῖς θεὸς ὑπὸ ὀρνίθων κεχειροτονημένος· εὐδὲν οἶμαι τῆ Περσικῆ φαυλότερος, ὃν ἔ πρότερον προσεκύνησαν Πέρσαι, πρὶν αὐτὸν ἐχειρολόνησεν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ὑβριστεῖς ἵππος.

Ε. Οὕτως ἄρα εὐδὲν ἕτερον ἐτέρῳ ὁμολογεῖ τῶν ἀνθρωπίνων, ἀλλὰ πάντες ἔρωτος κοινωνοῦντες ἑνὸς τῆ πρὸς τὸ ἀγαθὸν, ἵενται πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ὁδούς, ἄλλος ἄλλης πράξεως νενεμημένος καὶ μοῖραν καὶ τύχην. Καὶ κοινὸς μὲν πᾶσιν ὁ τῆ ἀγαθῆς πόθος, τυγχάνει δὲ τῆ ζητημένῃς εὐδὲν μᾶλλον ἄλλος ἄλλῃ· ἀλλὰ ὥσπερ οἱ ἐν σκότῳ χρυσὸν καὶ ἄργυρον μασεύοντες, ἄποροι ὄντες τῆ τὸ θηρώμενον ἐλέγξοντος φθόγγῃ, βρίθῃ καὶ ἐπαφῇ ἀπιστον εἰκασίαν λαβόντες, περιπίπτοντες ἀλλήλοις καὶ διαδάκνοντες, ἔτε ἀφιέναι τολμῶσι, μὴ ἄρα ἔχωσιν, ἔτε παύσασθαι πονέμεναι, μὴ ἄρα ἔκ ἔχωσιν· ἐνθα δὴ θόρυβος, καὶ εἰσαίσεις, καὶ παρακελεύσεις, καὶ φωναὶ ζηλόντων, σενόντων, διωκόντων, ὀδυρομένων, ἀρπαζόντων, ἀφαιρεμένων· καὶ βοῶσι μὲν πάντες καὶ παιωνίζουσιν, ὥς δῆτα ἐντελευχηκότες τῷ ἀγαθῷ, ἔχει δὲ εὐδεῖς, ὑπὸ δὲ ἀπιστίας τὰ τῆ πλησίον ἑκάστος ῥήματα διερευνᾶται.

6. Hoc est illud, quod terram turbat et mare; hoc est, quod conciones convocat, judicia cogit, implet carceres, naves fabricat, triremes deducit, aciem instruit; hoc est, quod equis suis equites, aurigas curribus, arcibus imponit tyrannos. Hinc imperatores, hinc milites,

Qui mactent homines; urbem depascitur ignis,

Abducunt pueros alii, comptasque maritas.

Infinita denique alia mala sunt, quae propterea hominibus eveniunt, quod sperent bonum, et ignorent. Expectationem namque boni, tanquam scintillam aliquam, mortalium animis insevit Deus; inventionem vero abscondidit:

Nigra illi radix, par flos albedine lactis.

Non enim me decipiet Homerus, quamvis alio utatur nomine. Scio quid sibi velit illud moly: intelligo hoc, quod obscurius ab eo dicitur; nec me latet, quam difficilis inventu haec res sit

Mortali generi, superi namque omnia norunt.

7. Nunc hominibus de frivolo nescio quo lebetes, qui apud Lydos coquitur, oracula reddit Apollo; nunc de muro ligneo, nunc de isthmi angustiis, nunc de futuro terrae motu, nunc de imminente bello, nunc de pestilentiae adventu: quae vero his omnibus potiora sunt oracula, quo pacto vitari bellum possit, quo pacto muro ne opus quidem habeamus, quo pacto pestem ne timeamus quidem, sola haec reticet. De his neque ex Delphis Apollo, neque ex Dodona Jupiter, neque alia e terra oracula mittit alius Deorum aliquis: quae de his respondet, sola philosophia est. O pulchra oracula! o divinationem multo utilissimam! cui hac conditione credam, ut nullam in ea ambiguitatem deprehendam. Peto certum, peto sine repugnantia ulla oraculum. Ego, quod vitae securae transigendae rationem doceat, oraculum requiro. Responde, quo mittas mortale genus, qua via sit eundum, quem ad finem: sit modo unum, sit modo omnibus commune. Nunc multas video philosophiae colonias, aliumque mitti alio; sicut in Boe-

otiam

ς'. Τῷτο τὸ πάθος ταράττει τὴν γῆν καὶ τὴν θάλατταν, τῷτο ἀθροίζει τὰς ἐκκλησίας, τῷτο συνάγει τὰ δικαστήρια, τῷτο πληροῖ τὰ δεσμωτήρια, τῷτο πῆγνυσι ναῦς, τῷτο τριήρεις καθέλκει, τῷτο πολέμους συνάττει, τῷτο ἀνεβίβασεν ἐπὶ ἵππους ἱππέας, ἐπὶ ἄρμαλα ἡνιόχους, ἐπὶ ἀκρόπολιν τυράννης. Διὰ τῷτο ξενάγοι, διὰ τῷτο μισθοφόροι,

Ἄνδρας μὲν κτείνουσι, πόλιν δὲ τε πῦρ ἀμαθύνει,
Τέκνα δὲ τ' ἄλλοι ἄγρσι, βαθυζώνους τε γυναῖκας.

Καὶ τῶν ἄλλων μυρίων κακῶν ἀνέχονται οἱ ἄνθρωποι δι' ἑδὲν ἄλλο, ἢ δι' ἐλπίδα ἀγαθῆ καὶ ἄλνοιαν. Ἐνέφυσε γάρ τι ὁ Θεὸς ζώπυρον τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει τῆς προσδοκίας τῆ ἀγαθῆ, ἀπέκρυψε δὲ αὐτῇ τὴν εὐρεσιν.

Ῥίζη μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἶκελον ἄνθος.
Οὐ γὰρ ἐξαπαλήσει με Ὅμηρος τῷ ὀνόματι. Ὅρῳ τὸ μῶλυ, καὶ συνίημι τῇ αἰνίγματι, καὶ σαφῶς οἶδα ὡς χαλεπὸν εὐρεῖν τὸ χρεῖμα τῷτο

Ἄνδράσι γε θνητοῖσι· θεοὶ δὲ τε πάντα ἴσασι.

ζ'. Νῦν δὲ τοῖς ἀνθρώποις τερεῖ μὲν ἀτόπη λέβητος ὁ Ἀπόλλων λέγει ἐφομένους ἐν Λυδίῃ, καὶ τὸ ξύλινον τεῖχος λέγει, καὶ τὸν σενυγρὸν ἰσθμὸν, καὶ σεισμὸν μέλλοντα, καὶ ἐπιόντα πόλεμον, καὶ καλόντα λοιμόν· τὸν δὲ τῶτων πρεσβύτερον χρησμὸν ἔ λέγει, ὅπως πόλεμος μὴ γένῃται, πῶς τείχους μὴ δεηθῶ, πῶς λοιμὸν μὴ φοβηθῶ. Ἀλλ' ὁ μὲν Ἀπόλλων ταῦτα ἐκ Δελφῶν ἔ λέγει, ἑδὲ ὁ Ζεὺς ἐκ Δωδώνης λέγει, ἑδὲ ἐξ ἄλλης γῆς ἄλλος θεός· φιλοσοφία δὲ λέγει. Ὡς χρησμὸς καλῆ, καὶ μαντικῆς πολυωφελεστάτης· πείσομαι τῇ χρησμωδίᾳ, εἰάν ὡμολογημένην ταύτην ἴδω. Ἀσασίαςόν μοι χρησμὸν λέγε· τοιαύτης δεομαι μαντικῆς, ἢ πεισθεὶς βιώσομαι ἀσφαλῶς. Ποῖ πέμπεις τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος; τίνας ὁδούς; ἐπὶ ποῖον τέλος; ἐν τῷτο ἔσω, κοινὸν ἔσω. Νῦν δὲ καὶ φιλοσοφίας ὁρῶ πολλὰς ἀποικίας, ἄλλον ἀλλάχῃ

otiam Cadmus, Syracusas Archias, Tarentum Phalanthus, Mile-
tum Nileus, Rhodum versus Tlepolemus. At vero terram diver-
sis locis distingui, aliosque aliam ejus occupare partem, necesse
est; bonum vero unum, inseparabile, copiosum, nullius rei est
egenum; tale denique, ut omnibus, qui ratione menteque sunt
praediti, sufficiat abunde: sicut sol unus unum est bonum om-
nibus, qui vident; musica una bonum unum omnibus, qui audi-
unt; una sanitas omnibus, qui carne sunt vestiti. Jam et aliis ani-
malibus, prout in greges suos divisa sunt genera, unum ad con-
servationem sui seorsim concessum est bonum, aequalem vitam
ducunt, eundem finem sequuntur omnia, quae inter se sunt si-
milia, cum singulis singula; five ea videas, quae volant, five quae
incedunt, five quae repunt; tam ea, quae in aquis degunt, quam
quae carnibus aut herbis pascuntur; quaecunque gregatim vivunt,
quaecunque mansueta, quaecunque agrestia sunt; five illis cornua
addas, five demas: quod si vitam eorum mutas, naturae vim in-
fers. At vero humanum gregem, qui maxime societate conserva-
tur, omnium maxime mansuetus est, communitate gaudet maxi-
me, ratione prae caeteris est praeditus, non solum vulgares cupi-
dines, et brutales appetitus, vanique amores disjungere possunt ac
divellere; sed et illa, quae omnium rerum stabilissima habetur,
philosophia in plures populos studiosos sui secat, diversis eos le-
gislatoribus tradit, totum gregem dissipat, alium ablegat alio, Py-
thagoram ad musicam, ad astronomiam Thalen, in solitudinem
Heraclitum, ad amores Socratem, ad castitatem Carneadem, ad
labores Diogenem, ad voluptates Epicurum. Videsne magnam
ducum copiam? videsne diversas tesseras? quo me vertam? cui me
tradam? cujus imperiis me dicto audientem dabo?

ρελλόμενον· ὡς ἐπὶ Βοιωτίαν Κάδμον, ὡς Ἀρχίαν ἐπὶ Συρα-
 κέσας, ὡς Φάλανθον ἐπὶ Τάραντα, ὡς Νηλέα ἐπὶ Μίλητον, ὡς
 Τληπόλεμον ἐπὶ Ῥόδον. Ἡ τὴν μὲν γῆν ἀνάγκη νενεμῆσθαι
 τοῖς τόποις, καὶ οἰκεῖν ταύτης ἄλλας ἄλλην μοῖραν· τὸ δὲ ἀ-
 γαθὸν ἐν, ἀνέμῳ, ἄφθονον, ἀνενδεές, πολυαρκές πάσῃ φύσει
 λογισικῇ καὶ διανοητικῇ· ὡς ἥλιος εἰς ἀγαθὸν ἐν φύσεως ὁρατι-
 κῆς, καὶ μουσικῇ μία ἀγαθὸν ἐν φύσεως ἀκουσικῆς, καὶ ὑγεία
 μία φύσεως σαρκίνης. Ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ζώοις κατ' ἀ-
 γέλην ἐκάστην ἀποκρίσθαι πρὸς σωτηρίαν ἀγαθὸν ἐν, καὶ κοινω-
 νεῖ ἴσθ' βίῃ καὶ τέλει ἐνός τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, ἕκαστα ἐκά-
 στοις, τὰ πετόμενα, τὰ βαδίζοντα, τὰ ἔρποντα, τὰ τὴν ὑγρὰν
 διαίταν ἀσπαζόμενα, τὰ σαρκοφάγα, τὰ ποιηφάγα, τὰ καρ-
 ποφάγα, τὰ ἀγελαστικά, τὰ ἡμέρα, τὰ ἄγρια, τὰ εὐκέρω,
 τὰ ἄκερω· καὶ μετὰ τῆς βίης, παρὰ νομῆις περὶ τὴν φύσιν.
 Τὴν δὲ τῶν ἀνθρώπων ἀγέλην, τὴν σύννομον, τὴν ἡμερωτάτην,
 τὴν κοινωνικωτάτην, τὴν λογικωτάτην, κινδυνεύει διαλύειν καὶ δια-
 σπᾶν ἐκ ἐπιθυμίας δημώδους μόνον, εἰδὲ ὀρέξεις ἄλογοι, εἰδὲ ἔ-
 ρωτες κενοί· ἀλλὰ καὶ τὸ βεβαιότατον τῶν ὄντων φιλοσοφία,
 πολλὰ καὶ αὕτη δῆμος ποιεῖ καὶ νομοθέτας μυρίους, διασπᾶ καὶ
 διασκίδνησι τὴν ἀγέλην, καὶ πέμπει ἄλλον ἀλλαχῇ, Πυθαγό-
 ραν μὲν ἐπὶ μουσικὴν, Θαλῆν δὲ ἐπὶ ἀστρονομίαν, Ἡράκλει-
 τον δὲ ἐπὶ ἐρημίαν, Σωκράτην δὲ ἐπὶ ἐρώσεως, Κερνεάδην δὲ
 ἐπὶ ἀγνοίαν, Διογένην ἐπὶ πόνης, Ἐπίκρου ἐφ' ἡδονήν. Ὁ-
 ρᾶς τὸ πλῆθος τῶν ἡγεμόνων; ὁρᾶς τὸ πλῆθος τῶν συνθημά-
 των; πῇ τις τρέπηται; ποῖον αὐτῶν καλεῖσθαι; τίμι πει-
 σθῶ τῶν παραγγελμάτων;

DISSERT. XXXVI.

An praeferenda sit Cynici vita.

STATUI tibi Lydi illius sapientis exemplo concinnare fabulam; cujus interlocutores erunt, non leo aut aquila, nec, a qua minus vocem expectes, quercus aliqua; verum hoc modo procedet: Jupiter olim solus erat, et cum Jove coelum et terra; et coeli quidem cives Dii erant, alumni vero terrae nondum lucem viderant homines. Vocat igitur Promethea Jupiter, jubetque novam in terras coloniam deducat, animal simplex, cui ingenium Diis proximum, corpus tenue, erectum aptaque proportionem exstructum, vultum mitem, manus promptas, gressum firmum tribueret. Morem gerit Jovi Prometheus, homines fabricat, eosque in terra locat. Qui ubi nati essent, facillime vivebant, cum cibum illis abunde terra suppeditaret: aderant prata pulchre vestita, montes comantes, fructuum copia, et quaecunque, quamvis nondum infestaretur ab agricolis, ferre solet tellus: jam purissimos Nymphae fontes, et illimes fluvios, aliarumque scaturigines lympharum plenas suppeditabant et uberes: accedebat tempor solis, qui modice circumvolitans restaurabat corpora; tum e fluviis aestivo tempore respirantes membra illis refrigerabant aerae: ad haec omnia accessus erat liberrimus, in uberrima spontaneae felicitatis viventibus copia. Videntur mihi ad hanc fabulam nostram quam proxime accessisse et poetae; qui sub Saturno Deorum rege vitam fuisse talem occulte innuunt, sine bello, sine ferro, sine ulla custodia, paci deditam, sine ulla similitate, salubrem, nullius rei immunem; nec aliud videtur esse, quod aureum ab Hesiodo vocatur saeculum, qui ad nostrum hoc alludit.

2. Porro

ΛΟΓΟΣ λς.

Εἰ περηγέμενος ὁ τῷ Κυρικῷ βίος.

Β Ούλομαί σοι καλὰ τὴν Λυδῷ σοφίαν ποιῆσαι μῦθον· διαλέξονται δέ μοι ἐν τῷ μύθῳ ἔχ' ὁ λέων, ἔδ' ὁ αἰεὶς, ἔδ' τὰ τέτων ἔτι ἀφωνότερα, αἱ δρυὲς, ἀλλ' ὥδ' μοι λελέξεσθαι· Ζεὺς ἦν καὶ ἔρανος καὶ γῆ· ἔραν' μὲν πολῖται θεοὶ, τὰ δὲ γῆς θρέμματα οἱ ἄνθρωποι ἔπω ποτὲ ἐν φωτὶ ἦσαν. Καλεῖ δὲ Ζεὺς Προμηθεῖα, καὶ αὐτῷ προσάττει καλανεῖμαι τῇ γῇ ἀποικίαν, ζῶον ἀπλῆν, καλὰ μὲν τὴν γνώμην ἐγγύτατα ἡμῖν τοῖς θεοῖς, τὸ δὲ σῶμα αὐτῶν ἔσω λεπτὸν καὶ ὄρεθιον, καὶ σύμμετρον, καὶ ἰδεῖν ἡμέρον, καὶ χειρουργεῖν εὐκόλον, καὶ βαδίζειν ἀσφαλές. Πείθεται ὁ Προμηθεὺς Διὶ, καὶ ποιεῖ ἄνθρωπος, καὶ οἰκίζει τὴν γῆν. Οἱ δὲ ἐπεὶ γενέσεως ἐπελάβοντο, ἔ' χαλεπῶς διέζων· καὶ γὰρ τροφὴν αὐτοῖς ἀποχεῶσαν γῆ παρείχετο, λειμῶνας δασεῖς, καὶ ὄρη κομῶντα, καὶ καρπῶν χορηγίαν, ὅσα γῆ φέρειν φιλεῖ μηδὲν ὑπὸ γεωργῶν ἐνοχλημένη· παρείχοντο δὲ καὶ αἱ Νύμφαι κρήνας καθαρὰς καὶ ποταμούς διειδέας, καὶ ἄλλων ναμάτων εὐπόρους τε καὶ δαψιλεῖς πηγὰς· πρὸς δὲ καὶ θάλασσαν μὲν ἐξ ἡλίου τοῖς σώμασι περιχεόμενον συμμέτρως αὐτὰ παρεμυθεῖτο, αὔραι δὲ ἐκ ποταμῶν ὥρα θέρας ἐπιπνέουσαι ἀνέψυχον αὐτοῖς τὰ σώματα· περιμάχητον δ' ἦν τέτων ἔδ' ἐν ἀφθόνῳ τῇ τῶν αὐτομάτων χορηγίᾳ διατρωμένοις. Δοκῶσι δὲ μοι καὶ οἱ ποιηταὶ ἐγγύτατα εἶναι τῷ ἡμετέρῳ τέτῳ μύθῳ, ὑπὸ Κρόνῳ θεῶν βασιλεῖ τοιούτον τινα αἰνιττόμενοι βίον, ἀπόλεμον, ἀσίδηρον, ἀφύλακτον, εἰρηνικόν, ἀπεριμάχητον, ὑγιεινόν, ἀνενδεῶ· καὶ τὸ χρεῦν γένος τέτο, ὡς ἔοικεν, ὁ Ἡσίοδος καλεῖ, νεανιευόμενος πρὸς ἡμᾶς.

2. Porro ut fabula faceffat, et in ferium sermonem transeat oratio; cum vita conferamus vitam, posteriorem cum priori, five ea ferrea, five quocunque alio fit dicenda nomine. Cum dividere inter fe terram coepere homines, ibi alius aliam fecare partem, quam limitibus ac muris diftinguerent; corpora mollibus involvere fasciis, pedes pellibus munire; aurum alii collo, alii capiti, alii digitis aptare, honeftas speciofasque compedes; aedes ftuere, claves excogitare, fores et vestibula quaedam attollere. Ut omittam, quod terrae negotium faceffant, dum eam auri argentique ftudio rimantur, ligonibus invertunt ac fodiunt; quod nec a mari abftineant, fed in ejus quafi poenam naves modo bellicas, modo vectorias fabricent, et mercenarias; quod nec ab aere, fed et hunc fpolient, dum visco linoque greges avium (et qua non arte?) praeveniunt; quod nec a cicuribus animalibus virium defectu, nec a feris metu abftineant, fed caede, fed fanguine, fed cruore quolibet ventrem farciant; novam femper voluptatem excogitent, veterem contemnant, et, dum jucunditatem feftantur, in miferiam incidant; divitias femper appetant, ita tamen, ut minora judicent, quae habent, quam quae carent, et quod poffident, eo quod expectant; egeftatem femper timeant, expleri nunquam poffint; mortem metuant, vitam negligant; morbos vitent, nec a morbidis abftineant; quosdam fufpectos habeant, plerisque ipfi infidias ftuant; feroces cum inermibus, cum armatis timidi; tyrannidem odio habeant, et affectent; turpia vituperent, nec tamen iis fe abftineant; felicitatem mirentur, nec mirentur virtutes; miferentur infortunia, nec tamen fugiant improba; in fecundis audaculi, in adverfis cohiberi nequeant; beatos praedicent mortuos, vitam tamen

DISSERTATIO XXXVI. 423

β'. Ἐμοὶ δὲ ὁ μῦθος ἀπελθὼν ἐκποδῶν, καὶ γενόμενος ἐκ μύθε αὐτὸ τῷτο λόγος, προῖων παραβαλλέτω βίον βίῳ, τῷ προτέρῳ τὸν δεύτερον, εἴτε σιδηρεὺς τις αὐτὸν, εἴτε καὶ ἄλλη πη ὀνομάζων χαίρει. Ἡνίκα ἤδη κληροχῆσαντες οἱ ἄνθρωποι τὴν γῆν ἐπετέμοντο αὐτῆς ἄλλος ἄλλην μοῖραν, περιβάλλοντες αὐτοῖς ἔρηκα καὶ τειχία, καὶ τὰ σώματα σπαργάνοις μαλθακοῖς καθελίσαντες, καὶ τῷ πόδε σκύτεσι χαρᾶκώσαντες, καὶ χρυσὸν οἱ μὲν τοῖς αὐχέσιν, οἱ δὲ ταῖς κεφαλαῖς, οἱ δὲ τοῖς δακτύλοις περιερρήσαντες, εὐφημόν τινα καὶ εὐπρόσωπον δεσμὸν, καὶ σέγας οἰκοδομησάμενοι, καὶ κλεῖδας καὶ αὐλείας καὶ προπύλαια ἄτλα ἐπιστήσαντες· καὶ παρέχοντες τῇ γῇ πράγματα, μεταλλεύοντες αὐτὴν καὶ σκάπτοντες καὶ ὀρύττοντες· καὶ μηδὲ τὴν θάλατταν κατὰ χώραν ἐῶντες, ἀλλὰ ἐπιχειρῶντες· καὶ ταύτῃ σκάφη πολεμιστήρια καὶ πορευτικά καὶ ἐμπορευτικά· καὶ μηδὲ τῆ ἀέρος ἀπεχόμενοι, ἀλλὰ καὶ τῷτον ληϊζόμενοι, τὰς ὀρνίθων ἀγέλας ἱξῶ καὶ ἔρκεσι καὶ παντοδαπαῖς μηχαναῖς σαλινεύοντες· ἀποσχόμενοι δὲ μήτε τῶν ἡμέρων ζώων δι' ἀσθένειαν, μήτε τῶν ἀγρίων διὰ δέος, ἀλλὰ αἵματι καὶ φόβῳ καὶ λύθρῳ παντοδαπῷ γαστριζόμενοι· καὶ αἰετι ταῖς ἡδοναῖς εὐρίσκοντες νέον, καὶ τῶν ἐώλων ὑπερορῶντες, καὶ διώκοντες μὲν τὰ τερπνὰ, περιπίπτοντες δὲ τοῖς λυπηροῖς· πλεῖστα μὲν ὀρεγόμενοι, αἰεὶ δὲ τὸ παρὸν ἐνδεέστερον ἡγούμενοι τῆ ἀπόνης, καὶ τὸ κληθὲν ἔλαττον τῆ προσδοκωμένης· δεδιότες μὲν ἔνδειαν, πληρωθῆναι δὲ μὴ δυνάμενοι· φοβούμενοι μὲν θάνατον, μὴ φροντίζοντες δὲ τῆ ζῆν· εὐλαβούμενοι νόσους, τῶν δὲ νοσερῶν ἐκ ἀπεχόμενοι· ὑποπτεύοντες μὲν ἄλλους, ἐπιβλεπόντες δὲ τοῖς πλείστοις· δεινοὶ μὲν πρὸς τὰς ἀνόπλους, δειλοὶ δὲ πρὸς τὰς ὀπλισμένους· μισοῦντες μὲν τυραννίδα, τυραννεῖν δὲ αὐτοὶ ἐπιθυμοῦντες· ψέγοντες μὲν τὰ αἰσχροῦ, τῶν δὲ αἰσchrῶν ἐκ ἀπεχόμενοι· τὰς εὐτυχίας θαυμάζοντες, τὰς ἀρετὰς μὴ θαυμάζοντες· τὰς δυστυχίας ἐλεῶντες, ἐκ ἀπεχόμενοι τῶν μοχθηρῶν· ἐν μὲν ταῖς εὐπραγίαις τολμηταί, ἐν δὲ ταῖς δυσπραγίαις ἀνάκλητοι· μακαρίζοντες μὲν τὰς

men expetant; bella averfentur, pacem agant insolenter; in fervitute abjecti, in libertate confidentes; in populari republica difoluti, in tyrannide timidi; liberos petant, natos vero negligant; Deos invocent, tanquam dare poffint, quibus egeant, eofdem negligant, quafi punire nesciant; Deos timeant, ut qui perjuria vindicent, pejerant autem, quafi non fint.

3. Tantus igitur cum tumultus et discordia fecundam hanc vitam invaferit, utri palmam dabimus? utram simplicem fuffeffusque et libertatis compotem dicemus effe? utram contra minime talem, fed coactam, miferandam, infortuniorum plenam? Agedum ex utraque hominem fumamus, quae ad difputationem noftram, tanquam ad arbitrium veniat, et illa quidem utrumque examinet; ac prius quidem priorem illum, qui nudus, fine lare, fine arte, quafi terrae totius civis et colonus obambulat. Opponat autem fecundi illius vitam ac agendi modum, ex eoque quaerat; utrum malit, in priorine perfiftere victu et libertate, an vero voluptates alterius, una cum incommodis fequi? Accedat deinde et alter, cui iudex prioris vitae illius rationem opponat et libertatem, quaeratque; utrum malit, fuave fervare, an mutare locum fedemque, et in tranquillam illam liberamque, metus fimul dolorisque immunem transferri? Uter transfuga fieri, uter coloniam mutare, uter lubenti animo vitam commutare volet?

4. Quis ita demens, malique cupidus? quis tam iratis natus Diis, qui minimarum caducarumque voluptatum, dubiorum bonorum, fpei que incertae, et ambiguae felicitatis caufa castra mutare, et transferre fe in certiffimam felicitatem nolit? cum praefertim non ignoret, quam multis carere malis poffit, quae cum fecundae huic vitae adhaereant, omnibus modis incertam, miferamque vivendi, et calamitofam efficiunt conditionem? Ita ut ego vitam

DISSERTATIO XXXVI. 425

τὰς τεθνηκότας, γλιχόμενοι δὲ τῇ ζῇν· μισῶντες μὲν τὸ ζῇν, φοβόμενοι δὲ ἀποθανεῖν· προβεβλημένοι μὲν τὰς πολέμους, εἰρήνην δὲ ἄγειν μὴ δυνάμενοι· ἐν μὲν δαλείᾳ ταπεινοὶ, ἐν δὲ ἐλευθερίᾳ θρασεῖς· ἐν μὲν δημοκρασίᾳ ἀκατάσχετοι, ἐν δὲ τυραννίδι ἐπληχότες· παίδων μὲν ἐπιθυμῶντες, γενομένων δὲ ὀλιγωρῶντες· εὐχόμενοι μὲν τοῖς θεοῖς ὡς δυναμένοις ἐπαρκεῖν, καλαφρονῶντες δὲ ὡς ὃ δυναμένων τιμωρεῖν· καὶ δεδιότες μὲν ὡς κολάζοντες, ἐπιορκῶντες δὲ ὡς ὃδὲν ὄντας.

γ'. Τοιαύτης τοίνυν εἰσαγωγῆς καὶ διαφωνίας τὸν δεύτερον τῶτον κατεχέσθης βίον, τίτι δώμεν τὰ νικητήρια φέροντες; τίνα, ποῖον αὐτῶν φῶμεν ἀπλῆν εἶναι βίον, καὶ ἀπερίσπλον, καὶ ἐλευθερίας ἐπήβολον; καὶ ποῖον ἔχῃ ἀπλῆν, ἀλλ' ἀναγκαῖον, καὶ ἐλεεινὸν, καὶ περιστάσεων γέμοντα; Φέρε ἔξ ἐκατέρων ἡκέτω τις ἡμῖν ἀνὴρ ἐπὶ διαίτην τὸν λόγον· ὁ δὲ αὐτῶν ἐρέσθω ἐκάτερον, καὶ πρῶτόν γε τὸν πρῶτον, τὸν γυμνὸν ἐκείνον καὶ ἄοικον καὶ ἄτεχνον, τὸν πάσης τῆς γῆς πολίτην καὶ ἐφέσιον. Ἐρέσθω δὲ ἀντιθεὶς αὐτῷ τὸν τῷ δευτέρῳ βίον καὶ τρόπον, πότερα αἰρεῖται μένειν ἐν τῇ πρόσθεν τροφῇ καὶ ἐλευθερίᾳ, ἢ τὰς τῷ δευτέρῳ ἡδονὰς λαβὼν σὺν ταύταις καὶ τὰ λυπηρὰ ἔχειν; Ἰτω δὲ μετὰ τῶτον ὁ ἕτερος, ἀντιθέτω δὲ αὐτῷ ὁ δικαστὴς τὴν τῷ προτέρῳ διαίταν καὶ ἐλευθερίαν· καὶ ἐρέσθω, πότερα αἰρεῖται τὰ αὐτῷ ἔχειν, ἢ μεταλίθεσθαι καὶ μετοικίζεσθαι ἐπὶ τὸν εἰρηναῖον ἐκείνον βίον καὶ ἄφετον καὶ ἀδεῇ καὶ ἄλυπον; Τίς τῶν ἀνδρῶν αὐτομολεῖ; τίς μετοικεῖ; τίς ἐκὼν ἀλλάττεται βίον βίῳ;

δ'. Τίς ὅτως ἀνόητος καὶ δύσερος καὶ κακοδαίμων ἀνὴρ, ὥς διὰ φιλίας μικρῶν καὶ ἐφημέρων ἡδονῶν, καὶ ἀγαθῶν ἀμφισβητήσιμων, καὶ ἀδήλων ἐλπίδων, καὶ ἀμφιβόλων εὐτυχημάτων, μὴ ἀνασκευάσασθαι, μηδὲ ἀνοικίσαι αὐτὸν εἰς ὠμολογημένην εὐδαιμονίαν; καὶ ταῦτα, εἰδὼς ὅτι ἀπαλλάξεσθαι πολλαπλασίων κακῶν, ἃ τῷ δευτέρῳ τρόπῳ καὶ βίῳ ἀναπεφυρμένα, πῶς ὃ περιεργίαν ποιεῖ κακοδαίμονά τε τὴν διαγωγὴν τῷ βίῳ, καὶ σφόδρα

vitam utramque conferre soleam; et primo, hanc, si Diis placet, praeclaram variamque cum miserorum hominum molestissimo carcere, qui cum in obscuro aliquo detineantur angulo, ubi multo ferro crura, collum numellis, gravissimo manus vinculo preman- tur, atque ita in sordibus, in cruciatu, luxuque vitam exigant; processu tamen temporis paulatim et consuetudinis securitatem sibi quandam in ipso carcere tranquillitatemque machinantur ani- mi, nam et inebriantur interdum in carcere, et simul omnes ca- nunt, sed et ventrem cibo distendunt, aut Veneri indulgent, neque tamen secure his omnibus explere se possunt, quin metuant, quin felicitati suae diffidant, quin de praesentibus malis cogitent; ita ut in singulis carceribus ululatum cum cantu, gemitum cum pae- ane audias. Alteram contra vitam confero cum homine, qui in lu- ce versatur purissima, qui manus pedesque vinculis immunes ha- bet, collum libere quo vult inflectit, oculos directe in solem in- tendit, sidera intuetur, noctem a die distinguit, singulas anni tem- pestates expectat, ventos sentit, liberumque ac purum trahit ae- rem; ita tamen ut simul voluptatibus illius carceris et vinculis ca- reat, non inebrietur, non scortetur, non helluetur, non gemat, sed nec moduletur, non canat, sed nec lamentetur, neque cibus se in- gurgitet, sed quantum naturae lex patitur, ventre fit sobrio et ca- stigato. Quaero utram vitam beatam, utram miseratione dignam iudices, utram eligendam censeas? illamne, quae in carcere agit, mixtam ambiguamque, miserrimis deceptus voluptatibus?

Hic ubi mille homines simul exultantque gemuntque,
qui voluptate pariter afficiuntur et gemunt? Absit vero a te, mi-
ferrima anima.

5. Quin potius similitudines has cum fabulis relinque, rectaque virum adi, qui non Saturni regis tempore, sed in medio ferrei hu- jus saeculi vixit, quem Dii duo, Jupiter et Apollo, liberali causa afferuerunt manu. Quamvis nec Atticus esset, nec Doricus, neque Solonis alumnus, nec e Lycurgi disciplina (non enim virtutem
suffragio

ἀτυχῇ; Ὡς εἰκάσαιμ' ἂν ἔγωγε ἑκάτερον τῶν βίων, τὸν μὲν γενναῖον τέτον καὶ παντοδαπὸν, δεσμωτηρίῳ χαλεπῷ κακοδαιμόνων ἀνδρῶν καθειργμένων ἐν ἀφειγῇ μυχῷ, πολὺν μὲν τοῖς ποσὶ σίδηρον περιβεβλημένων, βαρὺν δὲ κλοιὸν περὶ τῷ αὐχένι, καὶ ταῖν χερσίν ἐξηρημένων δεσμὰ δυσχερῇ, ρυπώνων καὶ ἀλχομένων καὶ ρυτιομένων καὶ σενόνων. ὑπὸ δὲ χρόνῳ καὶ ἔθους εὐημερίας τινὰς ἑαυτοῖς ἔνδον καὶ εὐθυμίας μηχανωμένων, μεθυσκομένων ἐνίοτε ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, καὶ ἀδόνων ἀναμῖξ, καὶ γαστριζομένων, καὶ ἀφροδισιαζόνων, καὶ μηδὲ ἡρέμα ἑκάστῃ ἐμπιμπλαμένων διὰ δέος καὶ ἀπιστίαν καὶ μνήμην τῶν παρόντων κακῶν. ὥς εἰκάσαι ἂν τις παρ' ἑκάστῳ δεσμωτηρίῳ οἰμωγῆς ὁμῶς καὶ ὠδῆς, καὶ σόνῃ καὶ παιᾶνος. Τὸν δὲ ἕτερον αὖ βίον εἰκάζω ἀνδρὶ ἐν καθαρῷ φωτὶ διατρωμένῳ, λελυμένῳ καὶ πόδε καὶ τῷ χεῖρε, καὶ τὸν αὐχένα πανταχῶς περιστρέφοντι, καὶ τὰς ὄψεις πρὸς τὸν ἥλιον ἀναλείνοντι, καὶ τὰς ἀσέρας ὀρώντι, καὶ διακρίνοντι νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ τὰς ὥρας τῇ ἔτῃ ἀναμένοντι, καὶ τῶν ἀνέμων αἰσθανομένῳ, καὶ ἀέρα σπῶντι καθαρὸν καὶ ἐλεύθερον. ἀπεσερρημένῳ δὲ τῶν ἔνδον ἐκείνων ἡδονῶν ὁμῶς τοῖς δεσμοῖς, μὴ μεθυσκομένῳ, μηδὲ ἀφροδισιάζοντι, μὴ γαστριζομένῳ, μὴ σενόντι, μὴ παιανίζοντι, μὴ ἄδοντι, μὴ οἰμώζοντι, μὴ ἐμπιμπλαμένῳ, ἀλλ' ὅσον ἀποζῆν λεπτῷ καὶ διερρίνημένῳ τὴν γαστέρα. Τίνα τῶν εἰκόνων μακαρίσωμεν, τίνα οἰκτιρώμεν τῶν βίων, τίνα ἐλώμεθα; τὸν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, τὸν μικρὸν ἐκείνον, τὸν ἀσαφῆ, πικραῖς καὶ ἐλεειναῖς ἡδοναῖς δελεασθέντες;

Ἐνθα δ' ἄρ' οἰμωγὴ τε καὶ εὐχολὴ πέλεν ἀνδρῶν, ἡδομένων ὁμῶς καὶ σενόνων. Μὴ σύγε, ὦ δειλαία ψυχή.

Ε. Ἀπολείπασά μοι ταῦτασὶ τὰς εἰκόνας αὐτοῖς μύθοις, ἴθι ἐπ' ἄνδρα, εἰ καὶ τὴν Κρόνῃ ἀρχὴν βιολεύσαντα, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῷ σιδηρῷ τέτῳ γένει, ἐλευθερωθέντα ὑπὸ τῇ Διὸς καὶ τῇ Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ ἔτος ἐκ Ἀττικῆς, ἐδὲ Δωριεὺς, ἐδ' ἐκ τῆς Σόλωνος τροφῆς, ἐδ' ἐκ τῆς Λυκέργε παιδαγωγίας (εἰ γὰρ

χειρο-

suffragio suo aut locus ullus creat, aut lex) sed Sinopenfis Ponticus: qui adhibito in consilium Apolline, omni se vivendi exuit necessitate, omnibus se expedivit vinculis, totamque terram liber et suus, non secus, quam avis ratione praedita, circumiit; ita ut nec tyrannum ullum metueret, nec ab ulla cogeretur lege, neque ulli reipublicae otium transcriberet suum, non liberorum educatione oppressus, non nuptialibus astrictus vinculis, non agriculturae intentus, non militaribus turbatus curis, nec rei augendae studio discurrens; sed hos omnes cum curis suis non aliter ridebat, quam nos puerulos, quos talis suis ferio intentos ferire ac feriri, spoliare et spoliari ab aliis videmus: ipse vero regis securi liberique vitam ducebat, non ut hyeme Babylone viveret, aestate Medos fatigaret; sed ex Attica Isthmum, rursus, relicta Isthmo, Atticam una cum anni tempestate petebat. Regiae illius templarant, gymnasia, et luci sacri; divitiae maximae certissimaeque, nec ullis obnoxiae insidiis, universa cum fructibus suis terra, tum fontes terrae filii, omni Lesbio Chioque largiores nectare: amicus praeterea et familiaris erat aeri, sicut leonum corpora, neque Jovis se subducere tempestatibus volebat, nec cum eo luctabatur, neque calorem hyeme, frigus aestate moliebatur; sed ita toti naturae assueverat, ut hoc vivendi genere et sanitatem sibi pararet et robur, vitamque quam longissime extenderet, nec interim aut medicorum egeret remediis, aut ferro, aut igne, aut Chirone, aut Aesculapio, aut Asclepiadis haberet opus, non oraculis vatum, non lustratione sacerdotum, non praestigiatorum carmine. Jam cum gravissimo bello arderet Graecia, sibi omnes insultarent mutuo,

Consueti inter se miserando cernere Marte,

solus inducias agebat, inter armatos inermis, inter bellantes foederatus omnium. Manum ab eo abstinebant improbi omnes, et tyranni,

DISSERTATIO XXXVI. 429

χειροτονῶσι τὰς ἀρετὰς οἱ τόποι, ἔδῃ οἱ νόμοι) ἀλλὰ ἦν μὲν Σινωπεὺς ἐκ τῆς Πόντου· συμβαλευσάμενος δὲ τῷ Ἀπόλλωνι τὰς περιστάσεις πάσας ἀπεδύσατο, καὶ τῶν δεσμῶν ἐξέλυσεν αὐτὸν, καὶ περιήει τὴν γῆν ἄφελος, ὄρνιθος δίκην νῦν ἔχοντος, ἐ τύραννον δεδιῶς, ἔχ ὑπὸ νόμῳ κατηναγκασμένος, ἔχ ὑπὸ πολίτειας ἀσχολούμενος, ἔχ ὑπὸ παιδοτροφίας ἀγχόμενος, ἔχ ὑπὸ γάμῳ καθευδόμενος, ἔχ ὑπὸ γεωργίας κατεχόμενος, ἔχ ὑπὸ στρατείας ἐνοχλούμενος, ἔχ ὑπὸ ἐμπορίας περιφερόμενος· ἀλλὰ τῶν ἀπάντων τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν ἐπιηδευμάτων κατεγέλα, ὥσπερ ἡμεῖς τῶν σμικρῶν παίδων, ἐπειδὴν ὁρῶμεν αὐτὰς περὶ ἀστραγάλης σπυδαζούσας, τύκτουσας καὶ τυπτομένας, ἀφαιρῶντας καὶ ἀφαιρημένας· αὐτὸς δὲ βασιλέως ἀφόβῳ καὶ ἐλευθέρῳ διαίτην διαιτῶμενος, ἔκ ἐπιτρίβων ἐν χειμῶνι Βαβυλωνίως, ἔδῃ Μήδοις ἐνοχλῶν ὥρα θέρους, ἀλλ' ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὸν Ἰσθμὸν, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰσθμοῦ ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτὸς ὁμῶς ταῖς ὥραις μετανιστάμενος. Βασίλεια δ' ἦν αὐτῷ τὰ τε ἱερὰ καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ἄλλα· πλεῖστος δὲ ἀφθονώτατος, καὶ ἀσφαλέστατος, καὶ ἀνεπιβέβητος, γῆ τε πᾶσα, καὶ οἱ ἐν αὐτῇ καρποὶ, καὶ κρῆναι γῆς ἔργονοι, παντὸς Λεσβίως καὶ Χίως πόματος θαψιλέσσεσθαι· καὶ φίλος ἦν καὶ συνήθης τῷ αἵματι, ὥσπερ οἱ λέοντες, καὶ ἐκ ἀπεδίδρασκε τὰς ὥρας τῆς Διὸς, ἔδῃ ἀνλημνηχανάτο αὐτῷ, τῆς μὲν χειμῶνος τεχνιτεύων θάλλπος, τῆς δὲ θέρους ἀναψύχεσθαι ποθῶν· ἀλλ' ἔ- τως ἄρα ἐθαῖς ἦν τῇ τῆς παντὸς φύσει, ὥστε ἐκ τοιαύτης διαίτης ὑγιεινός τε ἦν καὶ ἰσχυρὸς, καὶ κατεγέγρα εἰς τὸ ἀκρότατον, μηδὲν φαρμάκων δεηθεὶς, μὴ σιδήρεος, μὴ πυρὸς, μὴ Χείρωνος, μὴ Ἀσκληπιῶ, μὴ Ἀσκληπιαδῶν, μὴ μάγνων μαγνευομένων, μὴ ἱερέων καθαιρόντων, μὴ γοήτων ἐπαδόντων. Πολεμικῆς δὲ τῆς Ἑλλάδος, καὶ πάντων πᾶσιν ἐπιηθεμένων,

Οἱ πρὶν ἐπ' ἀλλήλοισι φέρον πολὺδακρυον Ἀρετα,
ἐκεχειρίαν ἦγε μόνος, ἐν ὥπλισμένοις ἄοπλος, ἐν μαχομένοις
ἐνσπονδος πᾶσιν. Ἀπείχοντο δὲ αὐτὰ καὶ οἱ ἄδικοι, καὶ οἱ τύ-

tyranni, et sycophantae. Et tamen scelestos arguebat, non verborum captiunculis, quod reprehendendi genus esse solet molestissimum ut plurimum; sed re ipsa, ipsaque vita vitam eorum arguebat, quod reprehendendi genus est efficacissimum, minimeque solet esse asperum: propterea nec ullus Melitus, nec ullus Aristophanes, aut Anytus, nullus Diogenem invasit Lyco.

6. Quid ergo obstaret, quo minus reliquis omnibus praeferenda haec vita esset Diogeni, quam sponte sua elegerat, quam Apollo dederat, commendarat Jupiter, quam omnes sapientes mirantur? An aliud fortunae incommodum, praeter usum actionis, eventumque, non satis ex arbitrio auctoris putamus esse? Quaere ex eo, qui uxorem duxit, cur id fecerit; respondebit, liberorum causa: ex eo qui liberos educat, cur eos genuerit; successionis causa dicet: ex eo qui militat, amplioris dicet fortunae: ex rustico, fructuum causa: ex negotiatore, facultatum: ex eo, qui rempublicam tractat, honoris. Omnes hi fines evanescunt ut plurimum, et in contrarium abeunt; nec artis, aut sapientiae, sed voti est felicitas. Quare singuli, qui haec proponunt sibi, difficultatem quandam experiuntur vitae, miseriamque sustinent non voluntariam, neque ex ignorance eorum, quae per se petenda sunt, bonorum. Quem jam ex hoc numero judicabis liberum? Publicolamne reipublicae praefectum? servum dicis non unius domini. Patronumne? servum dicis asperorum iudicum. Tyrannumne? servum dicis effraenissimarum voluptatum. Imperatoremne? servum dicis incertae fortunae. Nautamne? servum indefinitae artis. Philosophumne? de quo loqueris? Socratem quidem laudo, sed dicentem audio: Legi morem gero, volens carcerem peto, volens cicutam bibo. Videsne, quid dicas, o noster Socrates? volensne, an vero ingratae occurris fortunae fortiter, ut legi pareas? at cui legi? si Jovis, legislatorem laudo; si Solonis, qua in re Socrati praeferendus est Solon? Respondeat mihi et pro philosophia Plato, an nemo eum turbaverit; non exilium Dionis, non minae Dionysii,

DISSERTATIO XXXVI. 431

ραυνοί, καὶ οἱ συκοφάνται. Ἦλεθε μὲν γὰρ τὰς πονηρὰς, ἀλλ' ἐ λόγων σοφίσμασιν, ὅσπερ ἐλέγχων ἀνιχρότατος· ἀλλὰ ἔργοις παρὰ τὴν ἐκάστοτε, ὅσπερ ἐλέγχων ἀνυσιμώτατος καὶ εἰρηνικώτατος· καὶ διὰ τῆτο ἔτε Μελίλος τις ἐπὶ Διογένην ἀνέστη, ἔτε Ἀριστοφάνης, ἐκ Ἀνυλίου, ἐ Λύκων.

ζ'. Πῶς ἔν ἐ προηγόμενος τῷ Διογένηι ὁ βίος ἔτος, ὃν ἐκὼν εἴλετο, ὃν Ἀπόλλων ἔδωκεν, ὃν ὁ Ζεὺς ἐπήνεσεν, ὃν οἱ νῦν ἔχοντες θαυμάζουσιν; Ἦ ἄλλο τι ἡγόμεθα εἶναι τὴν περίεσιν, ἢ χρῆσιν πράξεως ἐκ αὐθαίρετον τῷ ἔχοντι; Ἔρε δὴ τὸν γεγαμηκότα, τίνας εἵνεκα γαμεῖ, παίδων φησί· τὸν παιδοτροφῶντα, τίνας εἵνεκα ἐτεκνώσατο, διαδοχῆς ἔρα· τὸν στρατευόμενον, πλεονεξίας ἔρα· τὸν γεωργῶντα, καρπῶν ἔρα· τὸν χρηματίζόμενον, εὐπορίας ἔρα· τὸν πολιτευόμενον, τιμῆς ἔρα. Τῶν δὲ ἐρώτων τῶτων οἱ πολλοὶ ἀμβλισκάνουσι, καὶ εἰς τὸναντίον περιΐσανται, καὶ εὐχῆς ἔργον ἢ ἐπιτυχία, ἐ γνώμης, ἐδὲ τέχνης. Ἐκαστος δὴ τῶν ταῦτα αἰετμένων περίεσιν τινα διαπεραίνειναι τῷ βίῳ, καὶ ταλαιπωρίας ἀνέχεται ἐκ ἐκαστοῦ, ἐδὲ δι' ἄγνοίαν τῶν αὐθαιρέτων ἀγαθῶν. Τίνα γὰρ ἂν τις καὶ φαίη τῶτων ἐλεύθερον; Τὸν δημαγωγόν; δῆλον λέγεις πολλῶν δεσποτῶν. Τὸν ῥήτορα; δῆλον λέγεις πικρῶν δικαστῶν. Τὸν τύραννον; δῆλον λέγεις ἀκολάσων ἡδονῶν. Τὸν στρατηγόν; δῆλον λέγεις ἀδύλας τύχης. Τὸν πλεοντα; δῆλον ἀσταθμῆτε τέχνης. Τὸν φιλόσοφον; ποῖον λέγεις; ἐπαινῶ μὲν γὰρ καὶ Σωκράτην, ἀλλ' ἀκέω λέγοντος· Πείθομαι τῷ νόμῳ, καὶ ἐκὼν ἐπὶ τὸ δεσμωλήριον ἄπειμι, καὶ λαμβάνω τὸ φάρμακον ἐκὼν. ὦ Σώκρατες, ὁρᾷς τί φῆς; ἐκὼν, ἢ πρὸς ἀκαστοῦς τύχας εὐπρεπῶς ἴσασαι, πειθόμενος νόμῳ; τί-νι; εἰ μὲν γὰρ τῷ τῷ Διὶ, ἐπαινῶ τὸν νομοθέτην· εἰ δὲ τῷ Σόλῳ, τί βελτίων ἦν Σόλων Σωκράτης; Ἀποκρινάσθω μοι καὶ Πλάτων ὑπὲρ φιλοσοφίας, εἰ μὴδεὶς αὐτὴν ἐπετά-ραξε, μὴ Δίων φεύγων, μὴ Διονύσιος ἀπειλῶν, μὴ τὰ Σι-κελικά

Dionysii, nec Sicula aut Ionica maria, quae toties coactus sursumque deorsumque cursitans transmisit. Quod si et ad Xenophontem abeam, vitam erroris plenissimam, ambiguae fortunae, expeditionis coactae, et exilii speciosi video. Horum omnium casuum immunem istam dico vitam. Quare et supra Lycurgum, et Solonem, et Artaxerxen, et Alexandrum constitutus fuit Diogenes; libertate vero Socratem antecessit, nec delatus in iudicio, nec in carcere detentus, neque laudem consecutus e miseria.

DISSERT. XXXVII.

An quicquam ad virtutem artes liberales conferant.

SOCRATES in disputatione illa, quam in Pyraeo cum politicis hominibus habuit, optimae reipublicae imaginem, non secus quam in dramate aliquo, oratione effingit; nam et leges condit, et pueros educat, et custodes civitati imponit, musica praeterea gymnasticaque arte corpora simul animosque civium efformat: quod ut melius fiat, magistros utriusque disciplinae praestantissimos, tanquam totius gregis duces, praeficit, quos custodes nominat; quam quidem ejus urbem vereor ne aliquis paulo agrestior magis in somniis, quam revera, constitutam dicat. Verum non alia antiquae philosophiae fuit ratio, quae non multum differebat ab oraculis. Si placet, relinquamus Socratem, potiusque ab altero illo Atheniensi cive petamus, ut nobis respondeat. Nam et hunc in Creta, in Dictaeo Jovis antro, cum Lacedaemonio Megillo et Cnossio illo Clinia differentem audio; cum Doricae civitati, de cujus tum foundatione agebatur, leges condit, suadetque Cretensibus, ut inter reliqua, quibus ad virtutem excitantur cives, admittant quoque musicam, ejusque modulatione vehementes animi componerent motus, ne mutila eorum ulla ex parte aut imperfecta esset virtus: quod fieret, si, quo modo externum quidem bellum

DISSERTATIO XXXVII. 433

κελικά ἢ τὰ Ἰώνια πελάγη, ἄνω ἢ κάτω πρὸς ἀνάγκην διαπλεόμενα. Καὶ ἐπὶ Ξενοφῶντα ἔλθω, βίον ἢ τέττε ὁρῶ μεσὸν πλάνης, ἢ τύχης ἀμφιβόλου, ἢ στρατῶς καλῆναλκασμένης, ἢ στρατηγίας ἀκασίης, ἢ φυγῆς εὐπρεπῆς. Ταύτας τοίνυν φημὶ τὰς περιστάσεις διαφεύγειν ἐκείνον τὸν βίον, δι' ὃν ἢ Διογένης ὑψηλότερος ἦν ἢ Λυκέργης, ἢ Σόλωνος, ἢ Ἀρξάξερος, ἢ Ἀλεξάνδρος, ἢ ἐλευθερώτερος αὐτῶν τῶν Σωκράτης, ἢ δικαστηρίῳ ὑπαχθεὶς, ἔδδ' ἐν δεσμωτηρίῳ κείμενος, ἔδδ' ἐκ τῶν συμφορῶν ἐπαινέμενος.

ΛΟΓΟΣ ΑΖ'.

Εἰ συμβάλλεται πρὸς ἀρετὴν τὰ ἐκκύκλια μαθήματα.

Σωκράτης ἐν Πειραιεῖ διαλεγόμενος πολιτικοῖς ἀνδράσιν ἀναπλάττει τῷ λόγῳ, καθάπερ ἐν δράματι, πόλεως τε ἢ πολιτείας ἀγαθῆς εἰκόνα, ἢ τίθεται νόμους, ἢ παιδας τρέφει, ἢ φρερεῖς τῇ πόλει, μεσικῇ ἢ γυμνασικῇ παραδὲς τὰ τῶν πολιτῶν σώματα ἢ τὰς ψυχάς· παραστήσας ἀμφοῖν τοῖν μαθημάτοιν διδασκάλους ἀγαθοὺς, ἢ ἐκκρίτους, ὥσπερ ἀγέλης ἡγεμόνας, φύλακας ὀνομάζων τῶν ἡγεμόνων· ὅναρ ἔχῃ ὑπαρ, ὡς δοῦναι ἂν τινι ἀγροικοτέρων, ξυνιστὰς πόλιν. Ἀλλὰ γὰρ τῆς παλαιᾶς φιλοσοφίας ὁ τρόπος ἔτος ἦν, εἰκῶς τοῖς χρησμοῖς. Εἰ δὲ βάλει, τὸν μὲν Σωκράτην ἐῷμεν, τὸν δὲ Ἀθηναῖον παρακαλῶμεν ξένον ἀποκρίνεσθαι ἡμῖν. Καὶ γὰρ αὐτὸς ἢ τέττε ἀκῶ ἐν Κρήτῃ διαλεγόμενος τῷ Διὶ τῷ Δικλαίῳ τῷ ἄντρῳ, Μεγίλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ, ἢ Κλινίᾳ τῷ Κνωσίῳ, πόλει Δωρικῇ οἰκίζομένη τιθέντος νόμους, ἵνα πείθωνται τὸ Κρητῶν γένος μεσικὴν εἰς τὰ τῆς ἀνδρείας ἐπιηδεύματα εἰσοικίσαι, ἢ ἡμερῶσαι τὸν θυμὸν τῷ μέλει· ἵνα μὴ κολοβὸς αὐτοῖς ἢ ἀρετῇ μὴδὲ ἀτελὴς γίγνηται, πρὸς τὸν μὲν ἔξω πόλεμον παρα-

bellum tolerare fortiter ac sustinere possent, doceret eos; seditio-
ni vero internae, qua fluctuare solet animus, nullum civibus suis
praescriberet remedium.

2. Quid ais vero, hospes Attice? Tamne tibi angusta, tam lu-
brica, ac difficilis videtur ea, quae ad bonum deducit via, tam in-
certa, multisque obsessa molestiis, ut nisi quis cantillet, et minu-
rizet, totosque dies in geometrico pulvere lineas deducat, perve-
nire eo nequeat; quasi aliud quid nobis sit propositum, quam ut
viri boni fiamus? Cum profecto virtus, si utilitatem ejus spectes, res
magna sit et ardua, si, quo comparatur, modum, facillima; quia
in proximo aliquis semper ejus usus est, modo quis semel honesto
locum dederit, turpi vero bellum indixerit. Respondebit Atheni-
ensis hospes: Id quod legem vocant in republica, nisi accedat ci-
vium obsequium, frustra ferri ac rogari; nec quicquam magis re-
quiri, quam ut sponte parere velit populus: eum vero, qui in a-
nimo nostro est, populum varium esse et insanum; qui si semel
legi consenserit, locumque ei dederit, et quo jusserit sequi coepe-
rit, tum demum praestantissimam obtinere in animo reipublicae
formam, quam philosophiam vocant homines.

3. Quare censeo, ut philosophiam hanc advocemus, quae legisla-
toris instar tumultum erroremque animi, tanquam populi alicu-
jus, componat. Quod ut possit, artium aliarum subsidium assumat,
non e numero illarum, hercule, quas sedentarias aut mechanicas
dicimus, quibusque in usu quotidiano utimur; sed illam primo,
quae corpus ita praeparet, ut promptum animae vehiculum vali-
dumque ad obeunda ejus imperia esse possit, quam gymnasticam
dicat; alteram rursus, quae animi conceptiones efferat, quam
rhetoricen vocet; tertiam, quae animos juniores et adhuc ru-
des nutriat, educetque, quam poeticen appellet; quartam, quae
numerorum rationem doceat, quam Arithmeticen nominet; quin-
tam, quae supputandi, quam calculatorem nuncupet; hanc aliae
duae, geometria ac musica, sequantur, sociae philosophiae at-
que

DISSERTATIO XXXVII. 435

σκευάζεσθαι κατ'ερεῖν καλῶς ἢ ἀνέχεσθαι πονεμένους, ἢ ἀπο-
θνήσκειν μένοντας, πρὸς δὲ τὸν ἐν τῇ ψυχῇ τὸν σασιωτικὸν
μηδεμίαν παρασκευὴν πορισαμένη τοῖς αὐτῆς θρέμμασι.

β'. Πῶς τῆτο λέγοις, ὦ ξένε Ἀττικέ; Οὕτω τὸ ἀγαθὸν ἡ-
μῖν σενὸν ἢ γλισχρὸν ἢ δύσληπτον ἢ ἄδηλον ἢ πραγμα-
τείας πολλῆς ἐμπεπλησμένον, ὥς ἐκ ἂν αὐτῷ τύχοιμεν, ὅτι
μὴ τερετίζοντες ἢ ψάλλοντες, ἢ τὰς ἐν γεωμετρίᾳ γραμμάς
ἄνω ἢ κάτω καταγράφοντες, ἢ τριβόμενοι ἐν τέτοις, ὥσπερ
ἄλλο τι θέλοντες, ἀλλ' ἐκ ἀνθρώποι ἀγαθοὶ εἶναι; πρᾶγμα
καλὰ τὴν χρεῖαν ὑψηλὸν ἢ μέγα ἢ ἐγγύς περ τινὸς θείας
ἀρετῆς, καλὰ δὲ τὴν κλῆσιν ἐχάλεπὸν τῷ ἅπαξ ἐθελήσαντι
τῷ εἶξαι τῷ καλῷ, ἢ πρὸς τὰ αἰσχρὰ ἀντιβλέψαι. Ἀπο-
κρίνεται ὁ Ἀθηναῖος ξένος· ὅτι ἢ πόλεως τὸ καλόμενον δὴ
τῆτο νόμος ἄνευ πειθῆς τῶν χρωμένων σύγγραμμά ἐστιν ἄλ-
λως κενὸν, δεῖ δὴ αὐτῷ τῷ δήμῳ πειθομένῳ ἐκόντος· ὁ δὲ
ἐν τῇ ψυχῇ δῆμος πολὺς ἢ ἐμπληκής, ἀλλ' ἐπειδὴν ἅπαξ
εἶξας ὁμολογήσῃ τῷ νόμῳ, ἢ ἐπῆλαι, ἢ αὐτὸς ἐπικελεύῃ, τῆ-
το ἂν εἴη τὸ χρεῖμα πολιτεία ψυχῆς ἢ ἀρίστη, ἣν καλῶσιν
οἱ ἄνθρωποι φιλοσοφίαν.

γ'. Φέρε δὴ, νομοθέτῃ δίκῃ παρίτω φιλοσοφία, ψυχὴν ἀ-
τακτὸν ἢ πλανωμένην κοσμήσῃ, καθάπερ δῆμον· παρακα-
λείτω δὲ ξυλλήπτορας ἐσομένας αὐτῇ ἢ ἄλλας τέχνας, ἐβα-
ναύσας, μὰ Δία, ἐδὲ χειρουργικάς, ἐδὲ οἷας συντελεῖν τὰ φαῦ-
λα ἡμῖν· ἀλλὰ τὴν μὲν τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ παρασκευάζουσιν
ὄχημα εὐπειθές ἢ ἐρρώμενον τοῖς προσάγμασιν ὑπηρετεῖν, γύ-
μνασικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· τὴν δὲ ἄγγελον τῶν τῆς ψυχῆς
διανοημάτων, ῥητορικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· τὴν δὲ ἀγαθὴν
τιθήνην ἢ τροφὸν γνώμης νέας, ποιητικὴν ταύτην ὀνομάζου-
σα· τὴν δὲ ἡγεμόνα τῆς ἀριθμῶν φύσεως, ἀριθμητικὴν ταύ-
την ὀνομάζουσα· τὴν δὲ καὶ λογισμῶν διδάσκαλον, λογισ-
τικὴν ταύτην ὀνομάζουσα· γεωμετρίαν δὲ ἢ μουσικὴν, ξυνερίθω

que arcanorum ejus consciae, quarum singulis illa opus suum partitur.

4. De quibus loco suo forte dicturi sumus: nunc de musica, ut instituimus, quae omnium animi disciplinarum antiquissima est, quae par videtur, dicamus; eam nimirum et singulis hominibus et totis conducere urbibus, quibus Deorum munere exercitium ejus est concessum. Non de ea nunc ago, quae tibiis, aut cantuunculis, aut pedum motibus, aut sola vocis inflexione sine verbis, animum penetrat; nec aliud quam aurium voluptatem habet, cur celebretur. Hanc enim amplexa esse videtur animi humani corruptio, dum jucunditatis sequitur speciem, et, ut gratificetur sibi, veram illam in spuriam illegitimamque mutasse musicen. Hodie certe ex nostris sublata est oculis, positaque antiqua illa sinceraque sua pulchritudine, imponit nobis, sicut fictus haud verus columbae nitor; nescimus enim solam musicae imaginem esse, quam retinuimus, veramque illam Heliconiam musam habere falso nos arbitramur, quae amica Homeri, magistra Hesiodi, Orphei mater fuit, cum neque habeamus eam, neque imbuti ea simus: hinc illegitima usurpatio, paulatim sese insinuans, nostrum cum publice, tum privatim, in errorem hunc pertraxit animum. Ex quo Dores, qui Siciliam incolunt, simplicem illam agrestemque musicen, qua inter greges suos pecudesque utebantur, domi reliquerunt, ac pro eo tibiae Sybariticas amare, ad Ionicas saltare coeperunt; dementiores, ut levissime dicam, aut, ut verius, intemperantiores facti sunt. Antiqua Atheniensium musa nihil aliud quam chori puerorum virorumque erant, et agricolae in populos divisi, qui adhuc a semente sua et messe sordidi incompocita quaedam et extemporanea canebant carmina; ab his cum animus ad scenicam paulatim et theatralem artem, quae res voluptatem prorsus habet insatiabilem, deflecteret, hoc corrumpendae fuit reipublicae principium. At vera illa harmonia, quam musarum canit chorus, dux earum inchoat Apollo, animum

DISSERTATIO XXXVII. 437

τε καὶ ξυνίστορε φιλοσοφίας, τῶν αὐτῶν νείμασα ἐκάστη μέρος τῆς πόνης.

δ'. Καὶ περὶ μὲν τῶν πόνων τάχα δὴ ἐξῆς διέξειμι· νῦν δὲ δὴ μουσικῆς πέρι τῆς πρεσβυάτης τῶν ἐν ψυχῇ ἐπιτηδευμάτων προχειρισάμενοι, λέγωμεν τὰ εἰκότα· ὥς ἔσι καλὸν μὲν καὶ ἀνδρὶ ἐνὶ μουσικῇ, καλὸν δὲ αὖ καὶ πόλει καὶ γένει ξύμπαντι, ὧ τῶν θεῶν μοίρα μουσικὴν συνέβη ἐπιηδευθῆναι. Οὗτοι λέγω τὴν δι' αὐλῶν καὶ ὠδῶν καὶ χορῶν καὶ ψαλμάτων, ἄνευ λόγου ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἰῆσαν, τῷ τερπνῷ τῆς ἀκοῆς τιμηθεῖσαν. Ταύτην μὲν γὰρ ἔοικεν ἡ ἀνθρωπίνη ἀγαπήσασα πλημμέλεια, ἐπομένη τῷ ἡδεῖ φαινομένῳ, νοθεύσασα διὰ τῆς ἔρωτος τάτε τὴν ἀκρίβειαν τῆς μουσικῆς. Τὸ γὰρ νῦν ἔχον ἐξίτηλος ἡμῖν γενομένη οἰχέλαι, ἀποδυσάμενη τὸ αὐτῆς κάλλος, τὸ ὑγιὲς ἐκείνο καὶ ἀρχαῖον, ἐξαπαλῶσα ἡμᾶς καθὰ περὶ σερᾶς ἐπίχρισον ἐκ αὐτοφυὲς ἄνθος, καὶ εἰδῶλω τινὶ μουσικῆς ξυνόντες λαμβάνομεν, αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἀληθῆ καὶ ἐκ τῆς Ἑλικῶνος μῦσαν, τὴν Ὀμήρῳ φίλην, τὴν Ἡσιόδῳ διδάσκαλον, τὴν Ὀρφέῳ μητέρα, ἔτε ἔχοντες, ἔτε εἰδότες· ἡ δὲ παρανομία, κατὰ σμικρὸν συμφορηθεῖσα ἡμῖν, τὴν ψυχὴν εἰς τὸν ὀλισθόν τῆτον κατέσπασε καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. Ὅτε Δωριεῖς μὲν οἱ ἐν Σικελίᾳ, τὴν ὄρειον ἐκείνην καὶ ἀφελῇ μουσικὴν οἴκοι καλαλιπόντες, ἦν ἐπὶ ἀγέλαις καὶ ποιμναῖς εἶχον, Συβαρῆτικῶν αὐλημάτων ἔρασαι γένόμενοι, καὶ ὄρχησιν ἐπιηδεύσαντες, οἷαν ὁ αὐλὸς ἠνάγκαζεν Ἰώνων, ἀφρονέστεροι μὲν τὸ εὐφημότατον, ἀκολαστότεροι δὲ τὸ ἀληθέστατον, ἐγένοντο. Ἀθηναίοις δὲ ἡ μὲν παλαιὰ μῦσα χοροὶ παίδων ἦσαν καὶ ἀνδρῶν, γῆς ἐργάται κατὰ δῆμος ἰσάμενοι, ἄρτι ἀμητῆ καὶ ἀρότε κεκονιμένοι, ἄσματ' ἀδόντες αὐτοσχέδια· μελαπεσῶσα δὲ ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην ἀκορέσει χάριτος ἐν σκηνῇ καὶ θεάτροις ἀρχὴ τῆς περὶ πολιτείας αὐτοῖς πλημμελείας ἐγένετο. Ἡ δὲ ἀληθὴς ἀρμονία, ἦν ἄδει μὲν ὁ μουσῶν χορὸς, ἐξάρχει δὲ αὐτῆς ὁ Ἀπόλλων ὁ μουσηγέτης,

animum in statu suo retinet, domum conservat, conservat navem, conservat exercitum.

5. Quod si Pythagorae, ut par est, credimus, coelum quoque modulationem edit; non quod ut lyra pulsetur, aut infletur ut tibia; sed quod circuitu suo divina illa musicaque, quae in eo sunt, corpora congruo aptoque coelestem quandam excitent harmoniam: cujus quidem elegantiam Dii sentiunt, nos vero non item; vel quod tanta ejus sit excellentia, vel quod tanta sit nostra imbecillitas. Nec aliud occulte innuere Hesiodus voluit, cum Heliconem quendam statuit musarum, divinosque choros, quibus praesidem sive solem facit, sive Apollinem, sive quocunque nomine clarissimum illum ignem, qui in hac harmonia agit principem, appellare libuerit. At vero humana illa nostra, quae circa animum versatur, quid aliud est, quam custos ejus et magistra; quae affectibus praestit illius, ut si qui nimium se efferant et exultent, eos demulceat; si qui remissi nimium et dissoluti sint, eos exacuat denovo excitetque? Haec est, quae facillime luctum levat, facillime iram cohibet, optime cupiditates temperat, dolores mitigat, amores solatur, adversam sublevat fortunam; optima haec in sacrificiis comes, in epulis convictrix, imperatrix in bello; haec est, quae maxime in festis reficit, Bacchanalibus saltat, in mysteriis afflat homines; hujus praecipuum quoque opus est modulatione sua apte rempublicam temperare. Ita agrestes Boeotorum mores tibiae studium, tibiaeque aptatum Pindari carmen mitigavit; sic Tyrtaei numeri Spartanos, Argivos Telefillae modi, Lesbios Alcaei cantus excitarunt; sic et Polycratem Samiis mitiorem reddidit Anacreon, ejusque tyrannidi Smerdiae amorem, Cleobuli comam, tibiaeque Bathylli, et Ionicos immiscuit cantus.

6. Jam antiquiora his quid attinet dicere? Celeberrimus ille Orpheus Oeagri et Calliopes ipsius dicitur fuisse filius, qui in Thraciae monte Pangaeo natus putatur: hunc Thracum populi incolunt,

DISSERTATIO XXXVII. 439

μυσηγέτης, σώζει μὲν ψυχὴν μίαν, σώζει δὲ οἶκον, σώζει πόλιν, σώζει ναῦν, σώζει στρατόπεδον.

Εἰ δὲ Πυθαγόρα πειθόμεθα, ὥσπερ ἄξιον, καὶ μελωδεῖ ὁ ἔρανος, καὶ κροόμενος ὥσπερ λύρα, καὶ δὲ ἐμπνεόμενος ὥσπερ αὐλὸς· ἀλλ' ἡ περιφορὰ τῶν ἐν αὐτῷ δαιμονίων καὶ μουσικῶν σωμάτων, σύμμελρός τε ἔσα καὶ ἀντίρροπος, ἤχον τινα ἀποτελεῖ δαιμόνιον. Τῆς ὥδης ταύτης τὸ κάλλος θεοῖς μὲν γνωρίζον, ἡμῖν δὲ ἀναισθές, δι' ὑπερβολὴν μὲν αὐτῆς, ἐνδειαν δὲ ἡμετέραν. Τὸτό μοι ἄσκει, καὶ Ἡσίοδος αἰνίττεται, Ἑλικῶνά τινα ὀνομάζων τῶν θεῶν καὶ χορὰς ἡγαθέας ἐν αὐτῷ, κορυφαῖον δὲ εἴτε Ἥλιον, εἴτε Ἀπόλλωνα, εἴτε τι ἄλλο ὄνομα φανωιάτω καὶ μουσικῷ πυρί. Ἡ δὲ γε ἀνθρωπίνη, καὶ περὶ τὴν ψυχὴν ἔσα, τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ παιδαγώγημα τῶν τῆς ψυχῆς παθημάτων, τὸ μὲν ἐξάττων αὐτῆς καὶ φερόμενον κατεπάδασα, τὸ δὲ παρειμένον καὶ ἐκκελυμένον ἐμπαλιν ἐπαίρσασα καὶ παροξύνσασα; Δεινὴ μὲν γὰρ ἐπελαφρῦναι οἶκον, δεινὴ δὲ ἀμβλῦναι ὀργήν, δεινὴ δὲ ἐπισχεῖν θυμὸν, ἀγαθὴ ἐπιθυμίαν σωφρονίσαι, καὶ λύπην ἰάσασθαι, καὶ ἔρωτα παραμυθήσασθαι, καὶ συμφορὰν κερφίσαι· ἀγαθὴ καὶ ἐν θυσίαις παρασάτις, καὶ ἐν δαιτὶ σύσσιος, καὶ ἐν πολέμῳ στρατηγός· δεινὴ δὲ καὶ ἐν ἐορταῖς εὐφραῖναι, καὶ ἐν Διονυσίοις κωμάσαι, καὶ ἐν τελεταῖς ἐπιθειάσαι· δεινὴ καὶ πολυεταῖς ἦθος κεράσαι τῷ μέτρῳ. Οὕτω Βοιωτὸς τὸς ἀγροίκους αὐλὸς ἐπιηδεύομενος ἡμέρωσε, καὶ ποιητὴς Πίνδαρος συνῶδός τῳ αὐλῷ· καὶ Σπαρτιάτας ἡγείρε τὰ Τυρραῖα ἔπη, καὶ Ἀργεῖος τὰ Τελεσίλλης μέλη, καὶ Λεσβίος ἡ Ἀλκαίος ὥδή· ἔτω καὶ Ἀνακρέων Σαμίοις Πολυκράτην ἡμέρωσε, κεράσας τῇ τυραννίδι ἔρωτα Σμερδίδας, καὶ Κλεοβέλως κόμην, καὶ αὐλὸς Βαθύλλας, καὶ ὥδην Ἰωνικὴν.

ς'. Τὰ δὲ τέτων ἀρχαιότερα εἰς τί χρὴ λέγειν; Ὀρφεὺς ἐκεῖνος ἦν μὲν Οἰάγρος παῖς καὶ Καλλιόπης αὐτῆς, ἐγένετο δὲ ἐν Θράκῃ ἐν τῷ Παγλαίῳ ὄρει· νέμονται δὲ τέτο
Θρακῶν

incolunt, quos Odryfos dicunt, homines agreſtes, latrociniis addi-
cti, inhospitales: ſola tamen cantus voluptate deliniti Orpheum,
tanquam ducem, ſecuti ſunt Odryſi. Hoc erat videlicet quercus et
fraxinos ducere; feritatem enim ignobilem eorum, quos hac capi
voluptate videbant, inanimi contulerunt corpori poetae. Alius in
Boeotia citharoedus erat praefantiffimus, cujus artem non ſaxa, ut
fabula vult, ſequebantur (quomodo enim cantu ſtrui poſſet mu-
rus?) ſed bellica militariſque modulatione in acie Boeoticam ju-
ventutem ordinabat, atque ita inexpugnabili muro Thebas cinge-
bat. Qualem et apud Spartiatas ſuos excogitavit Lycurgus, qui ti-
biam pro duce militari juventuti in proeliis praeire voluit; illi pone
ſequebantur, et tripudiantes hoſtem invadebant. Talis fuit et The-
miſtoclis tibia, qua ipſas Athenas in naves deduxit; ubi ad tibiae
modos remigabant alii, alii pugnabant, utrique vincebant: huic
choro Eleuſinae applaudebant Deae. Hinc tot illa victoriarum mo-
numenta; hinc Laconica Atticaque trophaea, mari terraſque parta,
cum inſcriptionibus pulcherrimis erecta fuerunt. In hoc choro
Lacedaemonii vincebant, hunc Leonides docebat.

7. Quid autem pluribus opus eſt, aut de muſica ultra agimus?
cum optima ſit pacis adminiſtra, optima belli comes, optima rei-
publicae ſocia, optima puerorum nutrix. Omnium namque ſen-
ſuum velociſſimus auditus eſt, omnium celerrime, quae percepit,
animae communicat, ſuiſque eam convenire ac conſentire cogit
affectuibus. Quo fit, ut animi vera a muſica alieni, quique
quamvis voluptatis pro ea amplectuntur ſpeciem, nunquam rectae
legis fiant participes; et tamen muſicam dicunt voluptatem ean-
dem, non finis reſpectu, ſed quod circa modulorum rationem u-
traque verſetur: non aliter, quam ſi quis medicinam, non qua
ſanitatem curat, ſed qua in remediorum contemplatione occupa-
tur, artem vocare velit. Sic et geometriam, nobiliſſimam tamen
philosophiae partem, plerique hominum non aliter, quam viliffi-
mam artem, viliffimoque fine, quatenus neceſſarius ejus uſus vi-
detur,

Θρακῶν οἱ Ὀδρύσαι, ὄρειον γένος, λησαὶ, καὶ ἄξενοι· ἀλλ' εἰποντό γε Ὀδρύσαι ἐκόντες ἡγεμόνι Ὀρφεΐ, καλῇ κηλεύμενοι τῇ ᾠδῇ. Τῷτο ἄρα δρυς καὶ μαιναὶς ἐγένετο, ἄγειν εἰκαζόντων τὸ ἀγεννὲς τῷ τῶν κηλευμένων τρόπῳ ἀψύχοις σώμασιν. Ἄλλος ἦν περὶ Βοιωτίαν κιθαριστὴς γενναῖος, καὶ λίθους, οἷον ὁ μῦθος φησι, προσαγόμενος τῇ τέχνῃ (πῶς γὰρ ἂν γένοιτο ἐξ ᾠδῆς τείχος;) ἀλλ' ὑπὸ μέλει ἐμβαλῆναι καὶ τακτικῶς συναγαγὼν εἰς φάλαγγα τὰς Βοιωτῶν νέας τείχος ἄμαχον ταῖς Θήβαις περιέβαλεν. Οἷον τείχος καὶ Σπαρτιάταις ἐμνηχανήσατο Λυκῆργος, ἐπιτάξας τοῖς νέοις αὐλὸν ἡγεμόνα ἐν ταῖς μάχαις· οἱ δὲ ἐπείθοντο, καὶ ἐπολέμουν χορῶ νόμῳ. Τῷτον ἔχων καὶ Θεμισοκλῆς τὸν αὐλὸν εἰς τὰς ναῦς ἐνεβίβασε τὰς Ἀθήνας, ὅτε ὑπ' αὐλῷ οἱ μὲν ἤρεσσον, οἱ δὲ ἐμάχοντο, ἐνίκων δὲ ἄμφω· ξυνεπήχυν δὲ καὶ αἱ θεαὶ τῷ χορῷ Ἐλευσινόθεν. Ἐκεῖθεν ἐπινίκια ἔστηκεν, ἐκεῖθεν τρόπαια Λακωνικὰ καὶ Ἀττικὰ, θαλάττια καὶ ἡπειρωτικὰ, μετ' ἐπιγραμμάτων καλῶν. Τῷτον τὸν χορὸν ἐνίκων μὲν Λακεδαιμόνιοι, ἐδίδασκε δὲ Δεωνίδης.

ζ'. Καὶ τί δεῖ πλείω λέγειν, ἢ μουσικῆς περὶ ἀπομνησκύνειν; ἀγαθὴ δὲ ἐν πολέμῳ παραστάτις, ἀγαθὴ δὲ ἐν πολιτείᾳ ζύνδικος, ἀγαθὴ δὲ καὶ παίδων τροφός. Ταχεῖα γὰρ τῶν αἰσθήσεων ἡ ἀκοή, καὶ ὁξέως ἐπὶ τὴν ψυχὴν τὰ γνωσθέντα ἀναπέμπουσα, καὶ προαναγκάζουσα συμφθέγγεσθαι καὶ συνορμαῖν τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν. Ὅθεν ἄμβροσι ψυχὰι καὶ ἐκμελεῖς παντὶ τῷ ἡδεῖ φαινομένῳ ἐνδιδῶσαι ὁδὰμῳς ἂν ποτε γένοιτο μέτοχοι ὁρθῶ νόμῳ, μουσικὴν δὲ ἐνομάζουσι τὴν αὐτῶν ἡδονὴν δι' ὁμοιότητάς τε τῶ τέλους, ἀλλὰ τῆς περὶ τὰ μέλη πραγματείας· οἷον εἴ τις καὶ ἰατρικὴν καλοῖ τέχνην, ἀπεληλαμένην μὲν τῷ ὑγιεινῷ, περὶ δὲ αὐτὰ τὰ φάρμακα ἐξελαζομένην. Οὕτως ἀμέλει καὶ γεωμετρίαν, τὸ γενναιότατον φιλοσοφίας μέρος, οἱ μὲν πολλοὶ φαῦλον, καὶ ἐπὶ τῷ φαύλῳ τέλει, μέχρι τῷ περὶ τὴν χρεῖαν ἀναγ-

detur, admittunt; ut terram metiantur, murum attollant, quicquid denique mechanicis in ea artibus confert, nulla caeterorum ratione habita, usurpant. Cum tamen non iste ejus sit usus: absit vero. Nec enim minus terra habitabitur, nisi eam accurate pauperes aliquot distinguant agricolae; sed haec vilissima tantum ejus pars est. At vero, sicut remedia quaedam visum oculorum acunt; ita proprium illius opus est vim quandam eximiam ad totius universi contemplationem intellectui nostro suppeditare: quem quidem usum ejus pauci oppido viderunt unquam; non aliter, quam si mediterraneus homo, navem forte fortuna aliquam in portu videat, miratusque hoc inventum interiores navis partes versare incipiat, nec alium ejus usum esse arbitretur.

8. Huic, credo, homini ipsa operis inventrix Minerva responderet: Videsne mare illud latum, immensum, diffusumque supra terram, quod illius fines conjungit; de quibus antehac ne fando quidem audisti, quos ne visurum quidem te sperabas? Haecenus enim unum tantum singuli cognitum habuistis locum, sicut lustrum suum reptilia: amicitia enim, commercia, rerumque, quibus singuli abundant loci, inter se commutatio, vix nomine tenus nota erant; donec hoc inventum excogitavi vobis, quod vocamus navem. Hoc namque vehiculum, avis instar, velociter sublatum quocunque volabit: si dubitas, reipsa experire. Eodem modo et de geometria, five Minerva, five alia aliqua Dea, hunc in modum dicat: Agedum, sursum specta. Videsne illud, quod capiti nostro imminet, spectaculum; illud tam pulchrum, tam varium, quod terram circuit, terram circumvolvitur; quod astris undique cinctum, quod solem, lunamque gerit? Illud quid sit ignoras, etsi te scire existimas. Ego vero, mi homo, cum in continenti vixeris haecenus, eo te deducam. Vehiculum enim tibi fabricabo levissimum, cum quo te geometriae tradam; quae primum in ipso portu te circumvehet, ut paulatim itineri assuescas, nec ab subito maris conspectum nauseas, aut tempestatem metuas: unde postea, relicto portu,

DISSERTATIO XXXVII. 443

καί τις δοκῶντος προσίεναι, διαμετρεῖν γῆν, καὶ ἀναστῆσαι τει-
χίον, καὶ πᾶν ὅσον εἰς χειρουργίαν αὐτῆς συντελεῖ, δοκιμά-
ζοντες, πρόσω δὲ ἔχ ὁρῶντες. Ἡ δὲ ἔχ ἔτως ἔχει, πολ-
λὸν γε καὶ δεῖ. Οὐ γὰρ ἂν ὠκείτο χεῖρον ἢ γῆ, μὴ δια-
μετρεσμένων αὐτὴν ἀκριβῶς πενήτων γεωργῶν. Ἀλλὰ τῷτο
μὲν εἴη ἂν τι τῶν ἐν γεωμετρίας τὸ φαυλότατον· τὸ δ' ἔρ-
γον αὐτῆς, ὥσπερ τι ὀξύπες τῆς διανοίας φάρμακον, ῥώμην
αὐτῇ ἔκ ἀγεννῆ παρασκευάζει πρὸς τὴν θεῶν τῶν ὅλων· ἀ-
θέατοι δὲ οἱ πολλοὶ τῆς χρείας ταύτης, καθάπερ εἰ τις ἡπει-
ρώτης ἀνὴρ ναῦν ἰδὼν ἐν λιμένι, ἀγασθεὶς τῷ σοφίσματος ἐν-
δον τῇ νηὶ χρεῶτο, πάντα κινῶν τὰ ὄργανα, τῷτο οἰόμενος εἶ-
ναι τέλος τῆς νεώς.

ἦ. Φαίη δ' ἂν, οἶμαι, πρὸς αὐτὸν ἢ Ἀθηνᾶ, ἢ εὐρέτις τῷ
ἔργῳ τῷτο· Ὁρᾶς πέλαγος πλατὺ καὶ ἄπειρον, κεχυμένον ὑ-
πὲρ τῆς γῆς, συνάπλον αὐτῆς τὰ τέρμαλα, ὧν πρόσθεν ἔδδ
ἀκοὴν εἶχες τε, ἔδδ ἐλπίδα τῆς θεᾶς; Ἐκάσῳ δὲ εἰς ἣν
τόπος γνῶριμος, ὥσπερ οἱ φωλεοὶ τοῖς ἐρπετοῖς· φιλία δὲ,
καὶ ἐπιμιξία, καὶ κοινωνία, καὶ ἀμοιβὴ τῆς παρ' ἑκάστοις εὐ-
πορίας, ἐκποδὼν ἦν, ἕως ὑμῖν τὸ σόφισμα τῷτο ἐμνηχανη-
σάμην τὴν ναῦν. Τῷτό γε τὸ ὄχημα ἀράμενον, ὄρνιθος δί-
κην, διαπλήσειαι πανταχῶ· εἰ δὲ ἀπισεῖς, πείρα μάθε τῷτο.
Καὶ περὶ γεωμετρίας λέγει τις θεῶν, ἢ ἐκείνη ἢ θεὸς ἢ
Ἀθηνᾶ λέγει· Ἐκεῖσε βλέψον. Ὁρᾶς τῷτο τὸ ὑπὲρ κεφα-
λῆς θεᾶμα, τὸ καλὸν, τὸ ποικίλον, ἐληλαμένον περὶ γῆν ἐν
κύκλῳ, καὶ περὶ αὐτὴν ἐλιττόμενον, μεσὸν ἄστρων, ἥλιον φέ-
ρον, σελήνην ἔχον; Τῷτο ὅ, τι μὲν ἐσιν ἔκ οἴσθα, δοκεῖς δὲ
ὁρᾶν καὶ εἰδέναι. Ἀλλ' ἐγὼ σε, ὦ ἔστος, ἀνάξω κεῖσε ἡπει-
ρώτην ὄντα, ὄχημά σοι πηξάμενη κῆφον, παραδῶσα γεω-
μετρίᾳ, ἢ σε τὰ μὲν πρῶτα ἐνδον ἐν τῷ λιμένι ὀχήσει, ἐ-
δίξασα ἀνέχεσθαι τῆς πορείας, καὶ μὴ ἰλιγιάν πρὸς τὸ πέ-
λαγος, μηδὲ ἀποδειλιάν πρὸς τὸ πέλαγος· ἔπειτα ἀγαγῶσα
ἔξω

portu, in purum illud perviumque totius universi te deductura est mare; donec perveneris,

Matutae ubi limina pulchra,

Et choreae, et domus, et surgentis lumina Phoebi,

et lunae splendor, aliorumque purissimorum illorum corporum. Quamdiu vero haec nondum vidisti, verae beatitudinis immunis es expertusque.

DISSERT. XXXVIII.

An aliquis divinitus bonus fiat.

HOMERUS sub persona Nestoris alibi cum Telemacho differit, ubi haec de eo:

Non ego namque

Te reor invitis natum aut adolescere Divis.

Idem ille bonos viros omnes Dios vocat; quia, ut opinor, bonum illud non arti debebant, sed a Jove erant consecuti. Quin et suspicor eum versus illos, quos alibi de Demodoco scripsit, de sua ipsius fortuna scripsisse, Demodoco vero applicuisse tantum. Habent illi hoc modo:

Dilexit quem Musa, deditque malumque bonumque;

Namque dedit dulces, erepto lumine, cantus.

Ego illi de carmine quidem concedo, de calamitate aliter sentio: quae indignum Musis donum est. Nec Demodoco credo, qui haec de se dicit:

Sponte mea didici, tribuerunt numina vocem.

Quomodo, quaeso, vates optime, sponte tua didicisti, qui a Deo hanc canendi artem accepisse te fateris; qui soli praeceptores errare non possunt? Respondere posset Demodocus, quod divites, qui ex haereditate opes suas consecuti sunt, responderent homini, quem rei quaerendae intentum viderent; spontaneas se opes possidere, nulla aut arte congestas, aut labore.

2. Quid

ἔξω τῷ λιμένος, εἰς καθαρὸν καὶ εὐδρομον τὸ τῶν ὄντων πέλα-
γος ἀνάξει, κεῖσε,

Ὅθι τ' ἦς ἡριγενείης

Οἰκία καὶ χοροὶ εἰσι, καὶ ἀντολαὶ ἡελίοιο,
καὶ σελήνης αὐγαί, καὶ τῶν ἄλλων ἀκηράτων σωμάτων. Ἔως
δὲ ἀθέατος τέτων εἶ, μένεις εὐδαιμονίας ἀμέτοχος, ἄμοιρος.

Λ Ο Γ Ο Σ Λ Η'.

Εἰ γήϊτό τις θεία μοῖρα ἀγαθός.

Ο Μῆρος μὲν πρὸς τὸν Τηλέμαχον διαλεγόμενος ἐν προσ-
ώπῳ Νέστορος, ἔτωσιν περὶ αὐτῷ λέγει.

Οὐ γὰρ οἶω

Οὐ σε θεῶν ἀέκῃ γενέσθαι τε τραφέμεν τε.

Ὁ δὲ αὐτὸς καὶ τὰς ἀγαθὰς ἀπανίας δίδας καλεῖ, διότι ἦσαν,
οἶμαι, καὶ κατὰ τέχνην ἀγαθοὶ, ἀλλὰ ἔργον Διός. Ὑποπτεύω δὲ
αὐτῷ καὶ τὰ ἔπη, ἃ περὶ τῷ Δημοδόκῳ λέγει, ὅτι ἦν αὐτῷ
πεποιημένα μὲν εἰς τὴν αὐτῷ τύχην, ἀνακείμενα δὲ τῷ Δημο-
δόκῳ. Ἔχει δὲ τὰ ἔπη ὧδε πως.

Τὸν περὶ Μῆσα φίλησε, δίδας δ' ἀγαθὸν τε κακὸν τε.

Ὅφθαλμῶν μὲν ἄμερσε, δίδας δ' ἠδεῖαν ἀοιδήν.

Ἐγὼ δὲ αὐτῷ περὶ μὲν τῆς ὥδης συνλίθεμαι, περὶ δὲ τῆς
συμφορᾶς καὶ συνλίθεμαι. καὶ γὰρ μισικὸν τὸ δῶρον. Ἀπίθανος δὲ
καὶ ὁ Δημοδόκος, ἔτωσιν περὶ αὐτῷ λέγων.

Αὐτοδίδακλος δ' εἰμὶ, θεοὶ δέ μοι ὥπασαν ὁμφὴν.

Καὶ πῶς ἐσσί, ὦ βέλτισε ἀοιδῶν, αὐτοδίδακλος, παρὰ θεῶν τὴν
ὁμφὴν ἔχων, οἵπερ διδασκάλων ἀπλαιοτάτοι; Ἀποκρίνεται ὁ Δη-
μόδοκος, ὥσπερ ἂν τῶν πλεσίων οἱ παλαιῶν λαβόντες κληῖρον
πρὸς τὰς χρηματίας ἀποκρίναιτο. ὥς ἐσιν αὐτοῖς αὐτογενὲς
ὁ πλεῖστος, καὶ παρ' ἄλλων τέχνη καὶ πόνῳ συνενηνεγμένος.

2. Quid vero? an et Hesiodum putabimus, cum in Boeotia circa Heliconem pasceret, Musisque occurreret, quae hoc illi exprobrant, accepto ab iis lauri ramo statim cecinisse, statim ex pastore poetam evasisse; sicut vulgo eos aiunt, quos corybantiare dicimus, si tibiam audiant, e priore mentis statu devolvi, divinoque subito furore corripi? Apage. Nihil aliud, ut arbitror, indicare Hesiodus voluit; quam naturae beneficio eam se artem consecutum esse, cuius tamen fontem originemque ad Musas referre voluit; plane, ut si quis ferrariam sine praeceptore consecutus Vulcano artem ascriberet, quam suamet opera didicisset. Quid autem Cretes? nonne eos aequum est credere, cum pulchris a Minoe instructi essent legibus, virtutemque admirarentur viri, praeceptorem ei dedisse Jovem; qui antrum in Ida sua fuisse volunt eidem sacrum, quod singulis novem annis Minos accederet, ubi opera usus Jovis civilem hauserit prudentiam? Hoc aiunt Cretenses.

3. Fuit et Athenis quidam patria Eleusinius, cui Melesagorae nomen: hic, ut Athenienses referunt, sine arte ulla, divinitus a Nymphis inspiratus, sapiens fuit et vates. Alius Athenas venit Cretensis, nomine Epimenides, qui nullum quoque artis suae praeceptorem afferre poterat: et tamen tanta illi divinarum rerum erat scientia, ut Atheniensium rempublicam a peste simul seditionibusque, quibus conflictabatur, sacrorum expiatione vindicaverit; hanc tamen scientiam didicisse se negabat, nec aliunde quam a somno somnioque longissimo hausisse se illam dicebat. Fuit et in Proconneso philosophus quidam, cui Aristeae nomen erat; cuius sapientiae primo omnes derogabant, quod nullum ejus praeceptorem proferret. Huic ut occurreret, tale adhibuit remedium: animam dixit suam, relicto corpore, recta coelum petiisse, unde totam Graecorum barbarorumque terram, omnes circumiisset insulas, fluvios, et montes, finem autem hujus circuitiois suae in hyperboreis finibus fuisse; hinc se ritus omnes, omnium rerumpublicarum observasse mores, terrarum omnium ingenia, mutationes aeris, alluviones

β'. Ἐπεὶ καὶ τὸν Ἡσίοδον τί οἶόμεθα ποιμαίνοντα περὶ τὸν Ἑλικῶνα ἐν Βοιωτίᾳ, ἀδύσαις ταῖς Μέσαις ἐνλυχόντα, ὀνειδισθέντα τῆς τέχνης τῆς ποιμενικῆς, παρ' αὐτῶν λαβόντα δάφνης κλάδους, εὐθύς ἄδειν, γενόμενον ποιητὴν ἐκ ποιμένος· ὥσπερ φασὶ τὸς κορυβαυλιῶνας, ἐπειδὴν ἀκέσωσιν αὐτῶν, ἐνθεσιᾶν, τῶν προτέρων λοισμῶν ἐξισαμένους; Πολλὰ γε καὶ δεῖ. Ἀλλὰ ἠνίκατο, οἶμαι, ὁ Ἡσίοδος τὸ αὐτοφυὲς τῆς αὐτῆς τέχνης, ἀναθέμενος αὐτῷ τῇ αἰτίαν τῷ Μεισῶν χορῷ· ὥσπερ ἂν εἰ καὶ χαλκευτικὸς γενόμενός τις τέχνης ἀνευ ἀντιθέτο Ἡφαίστω φέρων τὸ αὐτόμαλον τῆς δημιουργίας. Τί δὲ οἱ Κρήτες; ἢ σοὶ οὐ δοκῶσιν ὑπὸ βασιλεῖ τῷ Μίνῳ κοσμηθέντες καλῶς, ἀγασθέντες τῆς ἀρετῆς, διδάσκαλον αὐτῷ ἐπιφημίσαι τὸν Δία· εἶναι μὲν αὐτόθι ἐν τῇ Ἰδῇ ἄντρον Διὸς, φοιτῶντα δὲ τὸν Μίνῳ δι' ἐνάτῃ ἔτει, συγγινόμενον τῷ Διὶ, μανθάνειν παρ' αὐτῷ τὰ πολιτικά; Οὗτοι Κρητῶν λόγοι.

γ'. Ἐγένετο καὶ Ἀθήνησιν ἀνὴρ Ἐλευσίνιος, ὄνομα Μελησαγόρας· ἕτος οὐ τέχνην μαθὼν, ἀλλ' ἐκ Νυμφῶν κάτοχος θεῖα μοῖρα, σοφὸς ἦν καὶ μαντικὸς, ὡς ὁ Ἀθηναίων λόγος. Ἦλθεν Ἀθήναζε καὶ ἄλλος Κρητὴς ἀνὴρ, ὄνομα Ἐπιμενίδης, οὗτος ἕτος ἔσχεν εἰπεῖν αὐτῷ διδάσκαλον· ἀλλ' ἦν μὲν δεινὸς τὰ θεῖα, ὥς τε τὴν Ἀθηναίων πόλιν κακισμένην λοιμῷ καὶ σάσει διεσώσατο ἐκθυσάμενος· δεινὸς δὲ ἦν ταῦτα, οὐ μαθὼν, ἀλλ' ὕπνον αὐτῷ διηγείτο μακρὸν καὶ ὄνειρον διδάσκαλον. Ἐγένετο καὶ ἐν Προκοννήσῳ ἀνὴρ φιλόσοφος, ὄνομα Ἀριστεύς· ἠπισεῖτο δὲ αὐτῷ ἡ σοφία τὰ πρῶτα, διότι μηδὲνα αὐτῆς διδάσκαλον προὔφερεν. Πρὸς οὖν δὴ τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀπιστίαν ἐξεῦρε λόγον· ἔφασκε τὴν ψυχὴν αὐτῷ καταλιπεῖσαν τὸ σῶμα, ἀναπλώσαν εὐθὺ τῷ αἰθέρι, περιπολῆσαι τὴν γῆν τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν βάρβαρον, καὶ νήσους πάσας, καὶ πόλεις, καὶ ὄρη, γενέσθαι δὲ τῆς περιπολήσεως αὐτῇ τέρμα τὴν ὑπερβορέων γῆν· ἐποπτεῦσαι δὲ πάντα ἐξῆς νόμια, καὶ ἡθὴ πολιτικά, καὶ φύσεις χωρίων, καὶ αἰέτων μετεωρολογίας, καὶ ἀναχύσεις

viones maris, fluviorum ostia, quin et coelum ipsum multo facilius quam inferiora lustrasse. Et tamen plus fidei hoc ipso Aristeeas consecutus est, quam Xenagoras, aut Xenophanes ille, aut si quis alius rem, ut habebat, proposuit; nec enim satis peregrinationem illam animae, aut oculos ejus, quibus lustrat omnia, intelligebant homines; sed revera peregrinandum ei existimabant, qui de singulis rebus, prout se habent, loqui vellet.

4. Vis igitur, relicto Aristee, cum Melesagora, et Epimenide, relictis poetarum fabulis et aenigmatis, ad philosophos, qui a Lyceo et Academiae amoenitate nomen habent, animum convertamus: siquidem hi nec fabulas, nec rerum verborumque obscuritatem, neque vanitatem amant; sed sermone populari, sensu aperto, res solent proponere? Ac primo quidem principem eorum ita compellabimus: Equidem scientiam, o Socrates, rebus a te omnibus praeferri saepe asseverantem te audimus, cum praesertim alios ex juventute aliis delegas praeceptoribus; veluti cum suades Calliae, ut Milesiae Aspasiae filium suum tradat erudiendum, marem foeminae. Quin et tu tantus natu disciplinam ejus frequentas; nec magistra ea tibi sufficit, sed a Diotima amatoriam, a Conno musicen, ab Eveno poeticen, ab Ischomacho agriculturam, a Theodoro discis geometriam. Et haec quidem, five serio a te, five dissimulanda, ut soles, scientiae dicantur, prout quis accipere ea velit, sane laudo. Contra ubi tua cum Phaetro, aut Charmide, aut Theaeteto, aut Alcibiade colloquia audio; non omnia judicare possum te institutioni tribuere, sed antiquiorem esse hominibus magistratam ipsam naturam arbitratum esse: et hoc nimirum esse, quod alibi in sermonibus tuis satis obiter innuere videris, cum divinitus mandatum tibi ais, ut cum Alcibiade verferis; et alibi Phaetrum vocas divinum caput, et alibi de Isocrate quamvis adolescente admodum vaticinaris. Quid sibi ista volunt, o noster Socrates? Quod si vis, a te quidem abeo, atque ad ipsum, qui haec tibi tribuit, auctorem

χύσεις θαλάττης, καὶ ποταμῶν ἐκβολὰς, γενέσθαι δ' αὐτῇ καὶ τὴν τῆς ἑρανῆς θεᾶν πολὺ τῆς νέρθεν σαφεσέραν. Καὶ ἦν πιθανώτερος λέγων ταῦτα ὁ Ἀριστεύς μᾶλλον, ἢ Ἀναξαγόρας, ἢ Ξενοφάνης ἐκεῖνος, ἢ τις ἄλλος τῶν ἐξηγησαμένων τὰ ὄντα ὡς ἔχει· ὁ γὰρ περ σαφῶς ἠπίσαντο οἱ ἄνθρωποι τὴν ψυχῆς περιπόλησιν, ὅθεν οἷς τισιν ὀφθαλμοῖς ἕκαστα ὁρᾷ, ἀλλὰ ἀτεχνῶς ἀποδημίας τινὸς ὥντο τῇ ψυχῇ δεῖν, εἰ μέλλοι ὑπὲρ ἐκάστη φράσειν τὰ ἀληθέστατα.

δ'. Βλέπει τοίνυν Ἀριστεύς μὲν καὶ Μελησαγόραν καὶ Ἐπιμενίδην καὶ τὰ τῶν ποιητῶν αἰνίγματα τοῖς μύθοις ἑῶμεν, ἐπὶ δὲ τῆς φιλοσοφίας τὴν γνώμην τρέψωμεν, τετρεσὶ τῆς ἐκ Λυκείου καὶ Ἀκαδημίας τῆς καλῆς· ὁ γὰρ μυθολόγος, ὁ δ' αἰνιγματώδης, ὁ δὲ τετραλείαν ἀσπαζόμενος, ἀλλ' ἐν δημοτικῇ λέξει τε καὶ διανοίᾳ εἰθισμένοι; Αὐτῶν δὲ τὸν ἡγεμόνα πρῶτον ὥδε πως· "Ὅτι μὲν ἐπιστήμην τιμᾶς παντὸς μᾶλλον, ὢ Σώκρατες, ἀκῶ μὲν σε πολ-
λάκις διαλείνομένον, προξενῶντος τῆς νέου, ἄλλον ἄλλω διδασκά-
λῳ· ὅς γε καὶ εἰς Ἀσπασίας τῆς Μιλησίας παρακελεύη Καλλίαν
τὸν υἱὸν πέμπειν, εἰς γυναικὸς ἄνδρα. Καὶ αὐτὸς τηλικῶτος ὢν
παρ' ἐκείνην φοιτᾷς, καὶ ὁδὲ αὕτη σοι ἀρκεῖ διδάσκαλος, ἀλλ'
ἐρανίζεις παρὰ μὲν Διοτίμας τὰ ἐρωτικά, παρὰ δὲ Κόννην τὰ
μουσικά, παρὰ δὲ Εὐήνην τὰ ποιητικά, παρὰ δὲ Ἰσχομάχην τὰ
γεωργικά, παρὰ δὲ Θεοδώρην τὰ γεωμετρικά. Καὶ ταῦτα μὲν σε
τὰ εἴτε αὐτὸ εἰρωνεύματα, εἴτε καὶ ἀνδρείσματα ἐπαινῶ, ὅπως ἂν τις
αὐτῶν ἀποδέχηται. Ἀλλ' ἐπειδὴν ἀκῶ σε πρὸς Φαῖδρον διαλε-
γομένον, ἢ Χαρμίδην, ἢ Θεαίτητον, ἢ Ἀλκιβιάδην, ὑποπτεύω σε
μὴ πάντα ἐπιστήμην νέμειν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῖς ἀνθρώποις πρεσ-
βύτερον εἶναι διδάσκαλον τὴν φύσιν· καὶ τῆτο εἶναι, ὅπερ ἔτῳσι
φαύλως ὑπεῖπας περ ἐν τοῖς λόγοις, θεία μοῖρα δεδόσθαι μοι
πρὸς Ἀλκιβιάδην ὁμιλίαν, καὶ πάλιν αὐτὸ Φαῖδρον καλεῖς τὴν
θείαν κεφαλὴν, καὶ περὶ Ἰσοκράτους περ καλεμαντεύσω ἐν τοῖς
λόγοις νέον ὄντος κομιδῇ. Τί ταῦτά σοι ἐθέλει, ὢ Σώκρατες;
Εἰ βλέπει, σὲ μὲν ἑῶ, τὸν δὲ ποιητὴν τῶν λόγων τετῶνι τὸν ἐξ

ctorem illum ex Academia amicum transibo tuum; hunc, ut nobis de hac quaestione, an nimirum viri divinitus fiant boni, sententiam suam exponat, vehementer rogabo. Boni, inquam, viri, non aliud; nec enim poetae dico, ne Hesiodum proferas; nec vates, ne Melesagoram dicas; nec expiatores, ne Epimenidem mihi narres: sed pro artis, qua singuli excellunt, nomine virtutem illis adde, qua homines in opere suo praestantissimi evadunt; ut recte familiae praesint, honeste in republica versentur. Haec, inquam, scire velim, utrum sine arte cuiquam divinitus contingat. An et te relinquam; meliusque ipsa sibi responderebit ratio, tanquam vir viro, libere et audacter? Hoc nimirum modo:

5. Quid haec quaeris, hominum miserrime, qui sentire videris, id quod in humanis praecipuum est bonis, ab humana quidem arte facillime provenire, divino vero munere difficillime? Et tamen omnia haec simul, artem divinandi, mysticam scientiam, poeticen, expiationes, oracula, non tanti esse, quanti sit sola virtus, ipse fateberis; cum nihilominus illa divino afflatu infinuare sese humanis putes animis, quod vero his rarius est, virtutem dico, artis esse humanae. Praeclare, si Diis placet, de Deo judicas, quem in parvi momenti rebus munificum, in praestantissimis facis parcissimum. Ut omittam, si omnia illa perficiantur a Deo, necesse esse ut et ea, quae sunt meliora. Nec enim quemadmodum ferrariae magister artis lignarium non efficit, et nec quemadmodum gubernandi agricola, gubernator medicinae ignarus est, aliusque aliam artem aut tenet, aut ignorat; ita una arte circumscribitur Deus: sed si quid ab illo veniat, animi nostri respectu ars est perfecta; si cum divina conferatur scientia, pars est totius. Vide autem, ne Deus tibi, si in potestate ita habet et distribuit, multo prius virtutem dare et possit et velit.

DISSERTATIO XXXVIII. 451

Ἀκαδημίας φίλον μέτειμι· ὁ δὲ ἡμῖν δεομένοις μάλα ἀπο-
κρινέσθω, εἰ καὶ θεία μοῖρα γένοιτ' ἂν ἀγαθοὶ ἄνδρες. Αὐτὸ
τῷτο, ἄνδρες ἀγαθοὶ, ἐ ποιηταὶ, λέγω, ἵνα μὴ προφέρῃς τὸν
Ἡσίοδον· ἐδὲ μάντεις, ἵνα μὴ τὸν Μελησαγόραν λέγῃς· ἐδὲ
καθάρται, ἵνα μὴ διηγῇσιν Ἐπιμενίδην· ἀλλ' ἀφελῶν ἐκάστῃ
τὸ τῆς τέχνης ὄνομα, τὴν ἀρετὴν προσθεῖς, ἣν ἄνθρωποι ἀ-
γαθοὶ τὰ ἀνθρώπων ἔργα, οἶκόν τε οἰκονομεῖν δεξιῶς, καὶ ἐν
πόλει πολιτεύεσθαι καλῶς. Περὶ ταύτης φᾶθι, εἰ γένοιτ' ἂν
τινὶ ἄνευ τέχνης θεόσδοτος. Ἡ καὶ σε καλὰ χώραν ἑάσω· ἀ-
ποκρινεῖται δὲ ὁ λόγος αὐτὸς αὐτῷ, ὡς ἀνὴρ ἀνδρὶ, ἀπαυθαδι-
ζόμενος ὧδέ πως;

Ε. Ὡς σκέτλει, τί ταῦτα ἐρεῖς, ὅς ἡγῇ τὸ καλλιστεῦον τῶν
ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν παρὰ μὲν ἀνθρώπου τέχνης τάχιστα ἥξειν,
ἐκ δὲ θείας ἀρετῆς ἀπορώτατα; Καί τοι μαντικὴν, καὶ τελεσι-
κὴν, καὶ ποιητικὴν, καὶ καθάρσεις, καὶ χρησμωδίας, ξυλλήβδην ἄ-
παντα, ἐκ ἂν εἴποις ἀντάξια εἶναι τῆς ἀρετῆς· εἴτα ἐκείνῃ
μὲν ἡγῇ θεία τινὶ ἐπιπνοία ψυχαῖς ἀνθρωπίναις ἀνακίρνασθαι,
τὸ δὲ τῶτων σπανιώτερον, τὴν ἀρετὴν, ἔρπον εἶναι τέχνης θνη-
τῆς. Ἡ πολλὰ ἄξιον νομίζεις τὸ θεῖον, πρὸς μὲν τὰ φαῦλα
καλῶς καὶ ἀφθόνως παρσκευασμένον, πρὸς δὲ τὰ κρείττω ἀπο-
ρον. Οὕτω λέγω, ὡς εἴπερ ἐκείνων ἕκαστον τελεσιουργεῖται, ἀ-
νάγκη καὶ τὸ κρείττω. Οὐ γὰρ ὥσπερ ὁ χαλκευτικὸς ἐκ ἂν τέ-
κνονα ἐκδιδάξαι, ἐδὲ ὥσπερ ὁ γεωργὸς κυβερνητικῆς ἀπειρος,
καὶ ὁ κυβερνήτης ἰατρικῆς, ἄλλος ἄλλης, ὁ μὲν ἔμπειρος τέχνης,
ὁ δὲ ἀπειρος τῆς αὐτῆς, ἔτω καὶ ὁ θεὸς ἐν περιγραφῇ μένει τέ-
χνης μιᾶς· ἀλλ' εἴπερ τι παρ' ἐκείνῃ ἔλθῃ, πρὸς μὲν ἀνθρω-
πίνης ψυχῆς δύναμιν τέχνης ἂν εἴη μέτρον, πρὸς δὲ θείας
ἐπισήμης παρασκευὴν μόριον τῶ ὅλῳ. Ὅρα δὴ μή σοι θεός,
εἰ τὰ τοιαῦτα δύναται κληροχεῖν καὶ νέμειν, πολὺ τῶτων πρό-
τερον ἀρετὴν νέμειν καὶ δύναίτο καὶ ἐθέλοι.

ς. Οὕτως.

6. Id autem vide hoc modo: Numen divinum non dubito quin perfectum, sibi sufficiens, potentissimum statuas; ut si partem demas aliquam, necesse sit ut corruat totum. Si enim perfectum non est, nec sibi sufficiens erit; si non sufficiens sibi, nec perfectum: quod si nec sufficiens sibi, nec perfectum; quomodo potens? Si autem et sufficiens sibi, et perfectum est, et potens; qua perfectum est vult bonum, qua sufficiens sibi habet bonum, qua potens praestare potest bonum: si autem et velit, et habeat, et possit; quidni daret? Qui enim habet, nec dat; non vult: qui vult, nec habet; non potest: qui vero et habet, et vult; cur non possit? Siquidem ergo bona habet, perfecta habet; perfectissimum autem est virtus; dat ergo, quod habet. Ut non sit existimandum aliud, quam quod ab eo proficiscitur, bonum hominibus contingere; cum revera nullum sit bonum, quod non ab eo originem suam trahat. At quomodo, dicet aliquis, virtus a Deo proficiscitur? Humanum omne genus duplicem ab initio sortitur naturam; aut enim virtuti, aut improbitati, magis idoneum nascitur; harum altera reprimi, altera gaudet conservari. Naturae enim improbae probus si contingat rector, qualis lex aut consuetudo est, semper vicinam partem mali efficit immunem; beatusque est hactenus, non ut in bono excellat, sed ut minus habeat mali: at vero, quae naturam meliorem sortitae sunt animae, in medio virtutis summae summaeque improbitatis constitutae, auxilio subsidioque Dei opus habent, qui ad alteram illam meliorem partem ducat eas ac impellat. Nam ut facile in deteriore labantur semitam, ab innata sibi infirmitate habent, quae probis quoque animabus voluptatum cupidinumque adblanditur illecebris, secumque in easdem flagitiorum vias abripit.

7. Et hoc est, cur illud ex Jove audias:

*Eheu, quam falsis accusant numina dictis!
Ascribunt superis homines mala, cum tamen ipsi
Criminibus propriis sibi talia damna crearent.*

De

DISSERTATIO XXXVIII. 453

ς'. Οὕτωςι δὲ αὐτὸ σκέψαι· Τὸ θεῖον πάντως πῇ τίθεσθαι τελεώτατον ἢ αὐταρκέστατον ἢ ἰσχυρότατον· ὥς εἴτι ἀφέλης, λυμανεῖς τῷ ὅλῳ. Εἰ γὰρ μὴ τέλειον, ἔκ αὐταρκες· εἰ δὲ ἔκ αὐταρκες, ἔπω τέλειον· εἰ δὲ μὴ αὐταρκες, μήτε τέλειον, πῶς ἰσχυρόν; Αὐταρκες δὲ ὄν ἢ τέλειον ἢ ἰσχυρόν, καὶ μὲν τὴν τελειότητα τὰ ἀγαθὰ βέλεται, καὶ δὲ τὴν αὐτάρκειαν ἔχει, καὶ δὲ τὴν ἰσχὺν δύναται· βεβλόμενος δὲ θῆ ἢ ἔχων ἢ δυνάμενος, καὶ τί μὴ δῶ; Ὁ μὲν γὰρ ἔχων, ἔ δίδως, ἔ βέλεται· ὁ δὲ βεβλόμενος, ἔκ ἔχων, ἔ δύναται· ὁ δὲ ἔχων, ἢ βεβλόμενος, πῶς ἔ δύναται; Οὐκ ἔν εἶπερ ἔχει τὰ ἀγαθὰ, τὰ τελεώτατα ἔχει· τελεώτατον δὲ ἡ ἀρετή· δίδωσι τοίνυν, ὃ ἔχει. Ὡς ἔ δέος, μὴ ἄλλο τι ἀγαθὸν εἰς ἀνθρώπους ἔλθῃ, μὴ παρὰ θεῶν ὁρμηθέν· ἀλλὰ μὴν ἔδεν ἐστὶν ἄλλο ἀνθρώποις ἀγαθόν, ὃ μὴ παρὰ θεῶν ἔρχεται. Τίν' ἐν τρόπῳ ἀρετῇ παρὰ θεῶν ἔρχεται; Πέφυκε τὸ ἀνθρώπινον πᾶν ἐξαρχῆς δίχα, τὸ μὲν εἰς ἀρετῆς ἐπιηδειότητα, τὸ δὲ εἰς μοχθηρίας· ὧν ἡ μὲν μοχθηρία ἐνδεὴς τῷ κολάζοντι, ἡ δὲ ἀρετὴ τῷ σώζοντι. Μοχθηρὰ μὲν γὰρ φύσις τυχεῖσα ἐπισάτῃ χρηστῇ, νόμῳ ἢ ἔθους, τὸ ἄλυπον τῷ πλησίον περιβάλετο, ἢ πλεονεκτεῖ ἔκ ἐν μοίρᾳ ἀγαθῶν, ἀλλ' ἐν ἐλατλώσει βλάβης· αἱ δὲ ἄρισται ψυχῆς φύσεις ἀμφισβηλήσιμοι, ἐν μεθορίᾳ τῆς ἀκρας ἀρετῆς πρὸς τὴν ἐσχάτην μοχθηρίαν καθωρμισμένοι, δέονται ξυναγωνιστῇ θεῷ ἢ ξυλλήπτορος τῆς ἐπὶ θάτερα τὰ κρείττω ῥοπῆς ἢ χειραγωγίας. Ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τὰ αἰσχερὰ ὀλισθος αὐτοφυῆς ἀσθενείας ἔργον, ἢ ἢ τὰς ἐπεικτεῖς ψυχὰς κολακεύουσα διὰ ἡδονῶν ἢ ἐπιθυμημάτων εἰς τὰς αὐτὰς ὁδὸς ταῖς μοχθηρίαις συγκαθέλκει.

ζ'. Ἀκρόση γέν τῷ Διὸς αὐτῷ λέγοντος·

Ὡ πόποι, οἷον δὴ νῦν θεὸς βροτοὶ αἰτιόωνται·

Ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κακ' ἔμμεναι, οἱ δὲ ἢ αὐτοὶ

Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μέρος ἄλγε' ἔχουσιν.

De bonis vero nihil tale ex ipso audies hominibus, nunquam probitatis illorum causam esse se negat, nunquam eam aliis ascribit; sed omnino contra:

*Ast ego divini non obliviscar Ulyssis,
Namque olli praesens animus, victorque pericli,
Qua fors dura vocat, quem Pallas diligit ipsa.*

Quis ergo Ulyssē divinitus bonum virum esse neget, cujus Jupiter meminit, quem Minerva diligit, Mercurius ducit, amat Calypso, servat Leucothoe? Quod si bonus fuit, sicut revera fuit, quia

*Multorum mores hominum lustravit et urbes,
Inque mari multos tulit alta mente dolores;*

quis Deum neget haec ipsa ei objecisse exercitia, quibus et vir bonus dici meruit, et reipsa fuit? Haec est causa, quare illi adversarios objecerit tam multos; inter barbaros, Trojanos; inter Graecos, duces primarios, Palamedem cum Ajace; domi petulantes, robustosque juvenes; Cyclopum ferissimum, Thracum inhospitales maxime, veneficarum primam, belluam plurimis capitibus metuendam: ut omittam mare perpetuum, tempestates asperas, crebra naufragia; quod errare, quod mendicare, panesque frustra petere pannosum coegerit; luctari, calcibus caedi, in vino contumelias mille pati. Quae omnia benevolentiae ergo objecit illi Deus; non iratus Neptunus,

abstulerat chari quod lumina nati;

non Sol boum suorum causa offensus. Absit, ut vel Neptunus ferum barbarumque tanti fecerit filium; aut Soli fuerit vel tam abjecta boum cura, vel penuria: solius haec mandata erant Jovis. Nonne enim is quoque est, qui filium suum Herculem, ne in otio iuctuque torpesceret, e mediis eduxit voluptatibus, quas Eurystheo permittere maluit; Herculi contra apros, leones, principes, tyrannos,

DISSERTATIO XXXVIII. 455

Περὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνθρώπων ἐκ ἀκέρση τοιῦτον εἶδεν λέγον-
τος, εἶδ' ἀπώθεμένε τὴν αἰτίαν, εἶδ' ἀπολιθεμένε τὴν φρονίδα,
ἀλλ' αὐτὸ τὸ ἀνελίον.

Πῶς ἂν ἔπειτ' Ὀδυσῆος ἐγὼ θείοιο λαθοίμην,

Οὐ πέρι μὲν πρόφρων κραδίη, καὶ θυμὸς ἀγῆνωρ

Ἐν πάντεσσι πόνοισι, φιλεῖ δέ ἐ Παλλὰς Ἀθήνη;

Τίς ἔν ἐκ ἂν εἴποι τὸν Ὀδυσσεῖα ἀγαθὸν εἶναι θεία μοῖρα, ἔ
μέμνηται μὲν ὁ Ζεὺς, κήδεαι δὲ ἡ Ἀθηνᾶ, ἡγεῖται δὲ ὁ Ἑρ-
μῆς, ἔραται δὲ Καλυψώ, σώζει δὲ ἡ Λευκοθέα; Εἰ δὲ ἀγαθὸς
ἦν, ὥσπερ ἦν, διότι

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα καὶ νόον ἔγνω,

καὶ

Πολλὰ δ' ὄγ' ἐν πόλῳ πάθεν ἄλγεα ὃν κατὰ θυμόν.

πῶς ἔ θεία μοῖρα αὐτῷ συνηνέχθη τὰ γυμνάσια, ἀφ' ὧν ἀγα-
θὸς καὶ ἦν καὶ ἔδοξε; περιεσήσαντος αὐτῷ τῆ δαιμονίᾳ ἀνταγωνιστὰς
πολλὰς· τῶν μὲν βαρβάρων τὸ Τρωϊκόν, τῆ δὲ Ἑλληνικῇ τῆς
ἀρίστες Παλαμῆδην καὶ Αἴαντα, τῶν δὲ οἶκοι τῆς ἰσχυροτάτης καὶ
ἀκολαστοτάτης, Κυκλώπων τὸν ἀγριώτατον, Θρακῶν τῆς ἀξενωτάτης,
φαρμακίδων τὴν δεινοτάτην, θηρίων τὴν πολυκεφαλωτάτην, θάλασ-
σαν πολλήν, χειμῶνα χαλεπὸν, συνεχῇ ναυαγία· προσαναγκάσας
ἀλᾶσθαι καὶ πλωχεύειν, ῥάκη ἀμπισχόμενον, καὶ μετὰ ταῦτα αἰ-
τῆν ἀκόλως, παλαίοντα, λακτιζόμενον, παροινέμενον. Ὡς ἕκαστον
αὐτῷ διὰ φιλίαν θεὸς προὔβαλεν· ἔχ ὁ Ποσειδῶν, ὀργίζόμενος

ὅτι οἱ φίλον υἱὸν ἐξαλάωσεν.

εἶδ' ὁ Ἥλιος μηνιῶν τῶν βοῶν. Μὴ τοσαύτη μήτε Ποσειδῶνα
ἔχοι φιλία πρὸς ἄνθρωπον ἄγριον, καὶ παῖδα ἄξενον, μήτε τὸν Ἥ-
λιον πλωχεία καὶ φειδῶ βοῶν· ἀλλὰ γὰρ τῆ Διὸς ταῦτα ἦν τὰ
προσάγματα. Ἦ γὰρ ἔχ ἔτος ἐσιν, ὁ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν
αὐτῷ παῖδα μὴ ἐάσας ἀργὸν καὶ τρυφῶντα, ἀλλὰ ἐξεγκύσας
τῶν ἡδονῶν· καὶ εἰς μὲν ἐκείνας τὸν Εὐρυσθέα ἐμβαλὼν, τῷ δὲ
Ἡρακλεῖ ἐπισήσας καπρὲς καὶ λέοντας, καὶ δυνάσας, καὶ τυράννους,

καὶ

rannos, latrones, vias longissimas, desertas terras, invios denique objecit fluvios? Nisi forte arbitreris, Jovem una e nocte tres efficere potuisse; quem vero ea nocte genuit, vitae laboribus praestare immunem haud potuisse? Atqui noluit; nec enim fas est aliud velle Jovi, quam quod est honestum. Sic ergo et Hercules, et Bacchus, et Ulysses boni sunt. Sed ne longius a via te abducam, ipsumne Socratem arte potius bonum evasisse putas, quam divinitus? Artem ejus si respicis, lapicidae fuit filius, nec aliam ei haereditariam reliquit pater; at divino electus suffragio arti renunciavit, virtutem amplexus est.

DISSERT. XXXIX.

Bonum bono majus non esse.

EGO ne Homerum quidem audio, cum Glaucum illum Ly-
cium accusat, quod aurea arma cum aereis Diomedis commutaverit; et quae centum aureorum erant, pro iis quae novem tantum erant donaverit. Mercatori hanc querelam relinquamus, qui hoc non immerito faciat;

Scilicet intentus lucro, navisque magister,

qui mercibus praefectus sit et avaro quaestui: quae longe abesse a poeta debent, qui magistrum sibi Calliopen fuisse vult, quae neque turpia laudare, nec pulchra vituperare debet. Decuit sane Glaucum, siquidem patrem Hippolochum, avum Bellerophonem, proavum Sisyphum, abavum Aeolum, viros omnes praestantissimos habuit, cum homini occurreret, qui in bello quidem hostis, amicus autem antiquo hospitalitatis jure esset, cumque eo de integro foedus inire, veteremque illam majorum suorum revocare familiaritatem vellet, occasione non pretio permutationem aestimare armorum; neque aurum et aes anxie inter se componere, ut illi qui ex Lemno vinum sibi comparant,

Quorum

ἢ λησᾶς, ἢ ὁδᾶς μακρᾶς, ἢ γῆν ἔρημον, ἢ πόλιν ἀπόρους;
 Ἡ νύκλα μὲν ἠδύνατο ποιῆσαι ὁ Ζεὺς τριπλὴν ἐκ μιᾶς, ὃν δὲ
 ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἐποίησατο, τῶνδε τῶ βίᾳ πόνων ἐκ ἠδύνατο
 ἐξελεῖσθαι; Ἀλλ' ἐκ ἡθέλεν· ὁ γὰρ Θέμις Διὶ βέλεσθαι ἄλλο
 τί, ἢ τὸ κάλλιστον. Οὕτως ἔν ἢ ὁ Ἡρακλῆς ἀγαθός, ἢ Διό-
 νυσος, ἢ Ὀδυσσεύς. Καὶ ἵνα μὴ πόρρω σε ἀπάγω τῶν ἐν
 ποσὶ, τὸν Σωκράτην αὐτὸν οἶμι γενέσθαι τέχνη ἀγαθὸν, ἀλλ' ὁ
 Θεία μοίρα; Ἡ καλὰ μὲν τὴν τέχνην ἐγένετο ἂν λαοξόος, παῖς
 παρὰ πατρὸς λαβὼν τὸν κλῆρον· καλὰ δὲ τὴν τῶ Θεῶ χειροτο-
 νίαν, τὴν μὲν τέχνην διώσατο, τὴν δὲ ἀρετὴν ἐλάμβανεν.

ΛΟΓΟΣ ΛΘ'.

Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθῶ μᾶζον. Ἐν ᾧ ὅτι οὐκ ἔστιν.

ΟΥΔΕ τῶ Ὀμήρῳ ἔγωγε ἀποδέχομαι, τῷ Λυκίῳ Γλαύκῳ
 μεμφομένῳ, ἀμείβοντι ὅπλα χρυσᾶ πρὸς τὰ τῶ Διο-
 μῆδους χαλκᾶ ὄντα, ἢ ἐννεαβοίων ἐκατόμβοια ἀλλατ-
 τομένῳ. Χρηματιστὴς γὰρ ἂν τῷτό γε αἰτιάσαιτο ἐν δίκῃ,

Ἄρχος ναυιάων, οἳ τε πρηκλήρες ἔασι,
 Φόρβ τε μνήμων, κερδέων τε ἀρπαλέων· μήτι γε ἀνὴρ ποιητι-
 κός, ἢ ἀξιῶν μαθητὴς εἶναι τῆς Καλλιόπης, ἢ μηδὲν Θέμις
 μήτε ἐπαινεῖν τῶν αἰσχεῶν, μήτε ψέγειν τῶν καλῶν. Εἰκὸς
 δὴ πε τὸν Γλαῦκον, εἶπερ ἦν Ἰππολόχῳ, τῶ Βελλεροφόντῳ, τῶ
 Σισύφῳ, τῶ Αἰόλῳ, ἀγαθῶν ἀπάντων, ἐντυχόντα ἀνδρὶ, ἐχθρῷ
 δοκῶντι καλὰ τὴν τῶ πολέμου τύχην, φίλῳ δὲ καλὰ τὴν τῶν πα-
 τέρων ξενίαν, ξυμβαλλόμενον φιλίαν αὐθις, ἢ ἀνακαλόμενον τὴν
 προγενῆ οἰκειότητα, ξυμμετρήσασθαι τῷ καιρῷ ἢ μὴ τῇ ἀξίᾳ
 τῶν ὀπλων τὴν ἀνταλλαγὴν· μὴ λοῖσιμὸς συνιδέντα χρυσῶ ἢ
 χαλκῶ, καθάπερ οἱ ἐκ Δήμου οἰνιζόμενοι,

*Quorum pars illud ferro mercatur, et aere,
Tergoribus pars taurinis, ipsisque juvencis.*

Intra usum enim quotidianum consistit compensatio, majusque minori in iis, quae pretio differunt, opponitur. Nemo enim est, qui non vel obductis oculis scire possit, talentum multo plus valere, quam minas decem, sicut pretio suo obolum excedit drachma; et qui terram possident agricolae secundum Herodotum eam passibus metiuntur, qui vero his laxius incolunt, funibus agunt, quemadmodum Aegyptii; et in possessione pecudum opulentior Polyphemo est Dardanus,

Cujus equi ter mille paludem pascere circum.

Si quis vero, usu neglecto, inter se contendat bonum, inveniet, ni fallor, illum et tempore, et lege, et diversa voluptate, et consuetudine, et fortuna, perpetuo mutari, suumque accipere pretium; hoc vero stabile esse, firmum, immotum, aequilibre, commune, individuum, copiosum, nullius egenum, ut nec augeri possit, nec defectum admittat: quicquid enim augetur, accessione augetur; At si bonum bono accedat, cave accessione hoc bonum magis bonum esse existimes; nam et prius erat bonum: quod si non est bonum, quod accedit; mirari lubet, si bonum aliquid majus futurum putas accessione mali: nam et quod deficit, qua deficit, deficere dicitur; at si boni defectu bonum deficit, non est bonum cum deficit; si alterius defectu, non ipsius boni, non nocet bono hic defectus.

2. Quid? anne hic quidem intelligis quod dico? Estne aliquid, quod sanitatem vocas corporis? et quidni esset? estne aliquid, quod morbum? De utroque igitur responde. Nonne corporis apte dispositi constitutionem certam, cum optima temperie contraria inter se consentiunt, sanitatem dicis: ut si aqua et ignis, terra et aer, rursusque utrumque cum utroque, omniaque cum omnibus conveniant? An idcirco varia res aut diversa, ac
non

"Αλλοι μὲν χαλκῷ, ἄλλοι δ' αἶθωνι σιδήρῳ,

"Αλλοι δὲ ῥινόϊς, ἄλλοι δ' αὐτοῖσι βόεσσι.

Μέχρι μὲν γὰρ τῆς χρείας τῆς ἐν ποσὶν ἔχει λογισμὸς ἢ ἀντίδοσις, καὶ τὸ πλεον πρὸς τῆλαττον τῷ ἀντιστασίῳ ἐν τοῖς ἀνομοίοις κατὰ τὴν τιμὴν ἐξελάττει. Καὶ ἐκκαλυμμένος γὰρ τις γνοίη, ὅτι καὶ τὸ τάλαττον τῶν δέκα μνῶν πολλαπλάσιον, καὶ ἡ δραχμὴ τῆς ὀβολοῦ τιμαλφεστέρα· καὶ ἐν κλήσει γῆς καὶ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον οἱ μὲν γεωργοὶ ὀργύαις διαμετρῆναι τὴν γῆν, οἱ δὲ τῶν ἀμφιλαφέστεροι σαδίοις, οἱ δὲ τῶν πολὺ γεωργικώτεροι σχοινίοις, καθάπερ οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ ἐν κλήσει θρεμμάτων πολυκλειανώτερος τῆς Πολυφήμης ἦν ὁ Δάρδανος,

Τῆς τρισχίλιοι ἵπποι ἕλος καταβυκολέοντο.

Ἄλλ' ἐπειδὴν τις τὰς χρείας παρυσάμενος ἀνλεξετάζη αὐταῖς τὰ ἀγαθὰ, εὖροι ἂν, οἶμαι, ταύτας μὲν καιρῷ, καὶ νόμῳ, καὶ ἡδοναῖς, καὶ ἔθεσι, καὶ τύχαις, ἄνω καὶ κάτω εἰς τιμὴν καὶ ἀτιμίαν μεταβαλλομένας· τὸ δὲ ἀγαθὸν, ἐδραῖον, βέβαιον, ἀκλινὲς, ἰσόρροπον, κοινὸν, ἀνέμηλον, ἀφθονον, ἀνευδές, μήτε αὕξησιν χωρῆν, μήτε ἐνδείας ἀνεχόμενον· τό, τε αὐξόμενον προσθήκη αὐξέται. Ἄλλ' εἰ μὲν ἀγαθὸν ἀγαθῷ προσελήλυθεν, εὐδὲν μᾶλλον τῇ προσθήκῃ νόει ἀγαθὸν τὸ ἀγαθόν, ἦν γὰρ ἀγαθὸν καὶ πρότερον· εἰ δὲ ἐκ ἀγαθὸν ἦν τὸ προσελθὸν εἰς αὕξησιν, δεινὸν λέγεις, εἰ ἔσαι τί ἀγαθὸν μεῖζον προσθήκη κακῶ· τό, τε ἐνδές ἐλλείψει ἐνδές, ἀλλ' εἰ μὲν τῆς ἀγαθῆς ἀπεσία ἐνδεῖ τὸ ἀγαθόν, ἐκ ἦν ἀγαθόν, ὅποτε ἐνέδει, εἰ δὲ ἐτέρῳ ἐνδεῖ, καὶ μὴ τῷ ἀγαθῷ, εὖ λυπεῖ τὸ ἀγαθὸν ἢ ἐλλείψει.

β'. Τί δὲ, εἴ καὶ ταύτη σκοπεῖς τὸ λεγόμενον; Καλεῖς τι ὑγίαν σῶμα; τί δὲ εὖ μέλλεις; καλεῖς δὲ καὶ νόσον; Φέρει δὲ διαλαβὼν ἐκάτερον φᾶθι. Οὐχ ἢ μὲν ὑγία μέτρον τί ἐστὶ τῆς τῶν σωμάτων εὐαρμοσίας, ἐπειδὴν ὁμολογήσῃ τῇ πρὸς τὸ ἀριστον κράσει τὰναντία· πρὸς ὕδωρ πῦρ, καὶ γῆ πρὸς αἶρα, καὶ ἐκάτερον αὐθις αὐτὸ πρὸς ἐκάτερον, καὶ πάντα πᾶσιν; Ἔστιν δὲ ὅπως

ποικίλον

non simplex potius et definita, videtur sanitas? Quia simulac compositionem ei aptam tribuis, stabilitatem ejus fateris; nihil enim bene compositum ab altero transit ad alterum, imo contra certos suos atque accuratos habet terminos. Contra morbus, quid aliud quam dissolutio perturbatioque est foederis illius in corpore, quoties iterum inter se contendunt singula, et, quae prius apte composita erant, bellum gerunt, ac tumultuantur; ab iisque jactatur, discerpitur, concutitur, donec intereat, corpus? Tunc ergo uniforme simplexque existimas hoc bellum? Nae res parvi pretii esset medicina. Nunc diversitas illa varietasque belli illius in corpore, quem morbum dicimus, artem produxit variam, quae et instrumenta requirit varia, et remedia diversa, diversamque cibi ac victus rationem continet. Ad musicam si venias, apta compositio et hic unica est, quae nunquam aut melior est, aut deterior seipsa; contraria vero multiplex, aut potius omnigena ac divisa. Eodem modo chorus, qui consentit voce, unus est; si dissentit, scinditur, diffunditur, separatur, fit multitudo denique. Eodem modo et triremis, quae ad tibiae modos a remigibus impellitur, diversas manus pari studio conjungit remigandi; quod si tibiam tollis, opus illorum dissolvis. Ita et currus ab auriga communi cursu unoque impetu equorum impellitur; tolle aurigam, dissipabitur currus. Nec aliter una sub tessera disponitur exercitus; tolle tesseram, solves exercitum, multosque ex eo homines efficies, qui in fugam ibunt.

3. Quod ergo bonum est corporum? sanitas. Quod malum? morbus. Una est sanitas, multi sunt morbi. Quid in musica bonum est? harmonia. Unum aliquid est harmonia, multiplex vocum discordia. In triremi unum aliquid est vox tibiae, multiplex inobedientia. In curru unum aliquid est aurigae ars, multiplex imperitia. Quod in acie est bonum? tesseræ observatio; quae simplex est, sicut multiplex confusio. In hoc uno simpli-
cique

DISSERTATIO XXXIX. 461

ποικίλον τί σοι ἡ υἱεία ἔσαι, καὶ παντοδαπὸν, ἔχι ἀπλὸν καὶ ὁμολογημένον; Ἐπειδὴν γὰρ μέτρον εἶπης, ἑάσιν λέγεις· ἔδεν γὰρ τῶν συμμέτρων μεταχωρεῖν φιλεῖ ἐφ' ἑκάτερα, ἀλλ' εἰσὶν αὐτῶν ἀκριβεῖς οἱ ὅροι. Ἡ δ' αὖ νόσος τί ἄλλο ἐστὶν ἢ διάλυσις καὶ ταραχὴ τῆς ἐν σώματι ἐκχειρίας, ἐπειδὴν αὖθις συμπεσόντα ἀλλήλοις τὰ τέως περ ἡρμοσμένα πολεμῇ, καὶ ταρατῇ, καὶ λυμαίνηται ὑπ' αὐτῶν τὸ σῶμα κλονέμενόν τε καὶ σπαραττόμενον καὶ σειόμενον; Ἔστιν ἔν, ὅπως τὸν πόλεμον τῆτον ἡγήσῃ ἀπλὸν καὶ ἓνα; Ὀλίγη μὲντ' ἂν ᾦν ἡ ἰατρικὴ ἀξία. Νῦν δὲ τὸ πολυμερὲς καὶ πολύφωνον τῶ τῶν σωμάτων πολέμῳ, ὡς καλεῖμεν νόσῳ, ἐγέννησε τέχνην παντοδαπὴν, καὶ μετὴν ὁργάνων ποικίλων, καὶ πολλῶν φαρμάκων, καὶ σιτίων, καὶ διαίτημάτων. Καὶ ἐπὶ μεσικὴν ἔλθῃς, τὸ μὲν ἡρμοσμένον καὶ ἀνταῦθα ἐν, ἔτε κρεῖττον αὐτὸ αὐτῷ γινόμενον, ἔτε ἑλαττον· τὸ δὲ ἀνάρμοστον πολὺ, καὶ παντοδαπὸν, καὶ διηρημένον. Οὕτω καὶ χορὸς ὁμολογήσας μὲν εἰς ὁμοφωνίαν, ἐν τι ἐσί· μὴ ὁμολογῶν δὲ σχίζειται, καὶ διαχεῖται, καὶ σκεδάννυται, καὶ πλήθος γίγνεται. Οὕτω καὶ τριήρης, ἐρεσσομένη ὑπ' αὐλῶ, τὴν πολυχειρίαν συνάπτει τῇ ὁμοιότητι τῆς εἰρεσίας· ἐὰν δὲ ἀπαλλάξῃς τὸν αὐλὸν, διέλυσας αὐτῆς τὴν χειρουργίαν. Οὕτω καὶ ὑπ' ἡνίοχῳ ἄρμα εὐθύνεται κοινῷ δρόμῳ, καὶ θυμῷ ἐνί· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς τὸν ἡνίοχον, ἐσκεδάσας τὸ ἄρμα. Οὕτω καὶ στρατόπεδον συνάττεται ὑπὸ συνθήματι ἐνί· ἐὰν δὲ ἀφέλῃς τὸ σύνθημα, διέλυσας τὴν φάλαγγα εἰς πλήθος φυγὴν.

γ. Τί τοίνυν ἀγαθὸν σωμάτων; υἱεία. Κακὸν; νόσος. Ἐν μὲν υἱείᾳ, πολλαὶ δὲ αἱ νόσοι. Τί ἐν μεσικῇ τὸ ἀγαθόν; ἁρμονία. Ἐν μὲν τὸ ἡρμοσμένον, πολλὴ δὲ ἡ ἀναρμοσία. Καὶ ἐν χορῷ ἐν μὲν ἡ ὁμολογία, παντοδαπὸν δὲ ἡ διαφωνία. Καὶ ἐν τριήρει ὁ μὲν αὐλὸς ἐν, πολλὴ δὲ ἡ ἀπειθεία. Καὶ ἐν ἁρματι, ἡνίοχος τέχνη· ἐν μὲν τῆτο, παντοδαπὸν δὲ ἡ ἀτεχνία. Τί δὲ ἐν φάλαγγι; φυλακὴ συνθήματος. Ἐν μὲν τῆτο, παντοδαπὴ δὲ

cique nec excessum, nec defectum video; stabilis natura illius est, nunquam e loco suo vel in hanc vel in illam abit partem: contra si in multitudinis numerum incidero, jam dividere naturas possum singulorum; sicut in magna via terminus unus est, multa intervalla. Si Babylonem petas, propinquior Armenio est Assyrius, rursus Armenius quam alius, Lydus quam Ion, Ion quam insulanus; nemo tamen adhuc Babylonem usque pervenit, non Armenius, non Lydus, non Ion denique, aut insulanus. Si Eleusina, proxima Peloponnesus, deinde Megara, deinde Isthmus; quod si nondum initiatus es, quamvis Megara usque perveneris, donec in templo sis, nihilo magis quam Peloponnesii initiatus eris. Cogita eodem modo vitam hanc longam quandam viam esse, quae Babylonem aut Eleusina deducit; terminum hujus vel regiam aliquam, vel templum, vel initiationem esse; plenam viatorum esse hanc viam, quorum alii currunt, alii se mutuo impellunt, alii laborant, quiescunt alii, alii jacent, alii e via deflectunt, oberrant alii: deviae enim fallacesque viae occurrunt plurimae, quarum aliae per rupes altissimosque hiatus ad Sirenas, aliae ad Lotophagos, aliae ad Cimmerios deducunt. Una tamen est angusta, acclivis, atque aspera, eaque trita paucissimis, quae ad ipsam itineris deducit metam; quam aegre, nec sine maximis molestiis, multoque sudore, diligentes quaedam absolvere conantur animae, quod et loci flagrent cupidine, iisque initiari gestiant sacris, quorum jam ante animo quasi divinant praestantiam; ad quae simul ac pervenerint, et labore suo defunguntur, et studio: quia nulla initiatio sanctior, nullus prae illo locus visu dignus est. Quod autem iis, qui nondum initiati sunt, est Eleusin, id hominibus est ipsum bonum. Initiare, agendum, locum conscende, bona ejus amplectere; neque majus unquam aliud optabis.

DISSERTATIO XXXIX. 463

ἡ ἀναρχία. Ἐν μὲν τῇ τῆ ἐνὸς φύσει ὑπερβολᾷ καὶ ἐνδεΐας
ἔχ' ὁρῶ· γάσιμος γὰρ αὕτη, καὶ μηδὲνα ἀνεχομένη δρόμον,
μήτε εἰς φυγὴν, μήτε εἰς δίωξιν· ὅταν δὲ εἰς πλήθος ἀρι-
θμὸν ἐμπέσω, δύναμαι τότε διαμετρεῖσθαι τὰς φύσεις· καὶ γὰρ
ὁδὸς μακρᾶς τὸ μὲν τέρμα ἐν, πολλαὶ δὲ αἱ ἀποστάσεις. Ἐὰν
ἐπὶ Βαβυλῶνα ἴης, πλησιαίτερος μὲν τῇ Ἀρμενίᾳ ὁ Ἀσσύ-
ριος, καὶ τῇ ἄλλῃ ὁ Ἀρμένιος, καὶ τῇ Ἰωνος ὁ Λυδός, καὶ τῇ
νησιώτῃ ὁ Ἴων· ἀλλ' ἐδεῖς ἐν Βαβυλῶνι ἔπω, ἔχ' ὁ Ἀσσύ-
ριος, ἔχ' ὁ Ἀρμένιος, ἔχ' ὁ Λυδός, ἔχ' ὁ Ἴων, ἔχ' ὁ νησιώ-
της. Καὶ ἐπὶ Ἐλευσίνα ἴης, Πελοπόννησος αὕτη, εἴτα Μέ-
γαρα, εἴτα Ἰσθμός· ἀλλὰ ἀμύηλος εἶ; καὶ ἐν Μεγάρῳ ἴης,
ὁμοίως τῷ Πελοποννησίῳ, μέχρι μήπω τῷ ἀνακλῶρι προσελή-
λυθας, ἀμύηλος εἶ. Νόμιζε δὴ καὶ τὸν βίον ὁδὸν τινα εἶναι
μακράν, ἐπ' Ἐλευσίνα ἢ Βαβυλῶνα ἄγῃσαν, τέρμα τε δὴ
τῆς ὁδὸς τὰ βασίλεια αὐτὰ, καὶ ἀνάκτορα, καὶ τὴν τελετὴν·
ὑπὸ δὲ πλήθος ὁδοιπόρων, μεσὴν τὴν ὁδὸν θεόντων, ὠθιζομέ-
νων, καμνόντων, ἀναπαυομένων, κειμένων, ἐκτρεπομένων, πλα-
νωμένων· πολλαὶ γὰρ αἱ παραλῖβαι καὶ ἀπατηλαί, ὧν αἱ μὲν
πολλαὶ ἐπὶ κρημνὸς καὶ βάραθρα ἄγῃσιν ἐπὶ τὴν Σειρήνων,
αἱ δὲ ἐπὶ τῆς Λωλοφάγος, αἱ δὲ ἐπὶ τὸν Κιμμερίων δῆμον.
Μία δὲ περὶ τις σενὴ καὶ ὄρθιος καὶ τραχεῖα, καὶ ἐ πολλοῖς πά-
νυ ὁδεύσιμος, ἐπ' αὐτὸ ἄγει τὸ τῆς ὁδὸς τέρμα, ἣν μόγις καὶ
μετὰ πραγμάτων σὺν πολλῷ πόνῳ καὶ ἰδρώτι ἀνύσιν καμαῖναι
καὶ ἐπίπονοι ψυχαί, καὶ ἐπιθυμῆσαι τῆς χωρίας, καὶ ἐρῶσαι τῆς
τελετῆς, καλῶς ἀντιλαμβάνεσθαι αὐτῆς τὸ κάλλος· ἐπειδὴ δὲ ἀφί-
κωνται ἐκεῖ, παυσάμεναι τῆς πονεῖν, παύονταί τῆς πάθῃς. Τίς
γὰρ ἄλλη τελετὴ μουσικῶν, καὶ τίς ἄλλος τόπος σπερδῆς ἀ-
ξίος; Ταύτην ἔχει τοῖς ἀνθρώποις τὴν χώραν τὸ ἀγαθόν, ἣν
τοῖς ἀμύητοις Ἐλευσὶν ἔχει. Μυήθητι, ἔλθε, ἐπίβηθι τῇ χω-
ρίᾳ, λάμβανε τὰ ἀγαθὰ, καὶ ἐ ποθήσεις ἄλλο μείζον.

δ'. Ἐὰν

4. Quod si boni nomen illis, quae bona non sunt, tribuas; qualis aut corporis sanitas, aut forma, aut auri argentique ornamenta sunt, aut decus majorum, aut honor civilis, et ejusmodi, quae voluptatis potius quam boni nuncupanda sunt nomine; eliminas mysteria, Deum ipsum offendis. Talia sunt, quorum particeps vis esse bona, qualia Alcibiadis mysteria, cum ebrius facem gestat, in epulis sacerdotem agit, per ludum jocumque res sacras exprimit. Bonum bono non magis est mysticum, quam pulchrum pulchro pulchrius; nam si demas aliquid, non erit bonum aut pulchrum, quod nondum plene bonum est. Nonne coelum hoc, quod capiti nostro imminet, et quae in eo sunt sidera, vides? nonne et hunc qui sub coelo est aetherem, et qui sub aethere est aerem, et quod sub aere est mare, aspicias? Divide haec omnia. Pars haec universi illa est, quam terram dicimus, quae diffusa est ac multiformis, arbores producit, animalia nutrit. Eam si cum mari conferas, mari minor est, sicut mare aere, aer aethere, aether coelo. Eatenus procedit partium ordo, semperque est, quod vincit, et quod vincitur; ubi eo est perventum, nec magnitudo amplius, nec pulchritudo procedit. Quid enim aut coelo dari potest pulchrius, aut sideribus illustrius, aut sole magis vegetum, aut luna magis alnum, aut choro illo reliquo magis eleganter dispositum, aut magis quam Dii venerabile?

5. Et tamen sicut bona distinguunt, ita Diis quoque ipsis honores dividunt, et quasi lance expendunt, homines. Quis hic? Jupiter. Imperet. Quis hic? Saturnus. Vinciatur. Ferrariam exerceat Vulcanus, nunciet Mercurius, Minerva texat. Ignorant, ut arbitror, Diis omnibus legem unam, unam vitam, mores eosdem esse, non diversos, neque pugnantes; imperant omnes, ejusdem aetatis sunt omnes, salutis nostrae student omnes, eadem omnes dignitate, eadem auctoritate in aeternum vivunt: quorum una natura, multa sunt nomina. Nos vero ab eo, quod praestare solent hominibus, subsidio diversa singulis eorum, quae est nostra ignorantia,

DISSERTATIO XXXIX. 465

δ'. Ἐὰν δὲ τὸ ἀγαθὸν ἐπονομάζῃς τῇ τῶν μὴ ἀγαθῶν φύσει, ὑγείας σωμάτων καὶ εὐμορφίας, καὶ περιβολὴν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ δόξαν προγόνων, καὶ τιμὴν πολιτικὴν, πράγματι ἡδοναῖς μᾶλλον ἢ ἀγαθοῖς μετρεῖσθαι πεφυκότα· ἐξαγορεύεις τὰ μυστήρια, πλημμελεῖς περὶ τὸ θεῖον. Τοιούτων ἀγαθῶν μεταλαβεῖν ποθεῖς, οἷον καὶ Ἀλκιβιάδης μυστηρίων, μεθύων δαδῆχος, καὶ ἐκ συμποσίης ἱεροφάνης, καὶ ἐν παιδίᾳ τελεσῆς. Ἀγαθὸν δὲ ἀγαθὸν ἀπορρήτοτερον ἐκ ἂν εὖροις μᾶλλον, ἢ κάλλος κάλλεος ὠραιότερον· ἐὰν γάρ τι τέτων ἀφέλῃς, ἐκ ἔτι καλὸν εἰδὲ ἀγαθὸν τὸ μήπω ἀγαθόν. Οὐχ ὁρᾷς τὸν ὑπὲρ κεφαλῆς τῆτον ἕρανόν, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἄστρα, καὶ τὸν ὑπ' αὐτῷ αἰθέρα, καὶ τὸν ὑπὸ τέτῳ ἄερα, καὶ τὴν ὑπὸ τέτῳ θάλασσαν; διαμέτρησον αὐτῶν τὰς φύσεις. Τῆτο γῆς μέρος τῷ ὅλῳ πλατὺ, καὶ πολύτροπον, καὶ δενδροφόρον, καὶ ζωοτρόφον· ἀλλ' ἐὰν πρὸς τὴν θάλατταν ἐξελάζῃς, ἔλαττον θαλάττης, καὶ θάλαττα ἔλαττον ἄερος, καὶ αἰὲρ αἰθέρος, καὶ αἰθὴρ ἕρανῶ. Μέχρι τέτῃ τὰ μέρη πρόεισιν, ὑπερβάλλοντα καὶ ὑπερβαλλόμενα· ἐὰν δὲ ἔλθῃς ἐκεῖ, σήσεται ὁμῶς τῷ μεγέθει καὶ τὸ κάλλος. Τί γὰρ ἂν εἴη ἕρανῶ ὠραιότερον; τί ἄστρον περιλαμπέστερον; τί ἡλίος ἀκμαιότερον; τί σελήνης εὐτροφώτερον; τί τῶν ἄλλων χορῶν εὐτακτότερον; τί τῶν θεῶν αὐτῶν τιμιώτερον;

ε. Κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι, καθάπερ τοῖς ἀγαθοῖς, ἔτῳ καὶ τοῖς θεοῖς, ζυγοςαλεῖν τὰς τιμὰς. Τίς ἔτος; Ζεὺς. Ἀρχέτω. Τίς ἔτος; Κρόνος. Δεδέσθω. Ἡφαιστος χαλκευέτω, Ἑρμῆς ἀγγελλέτω, Ἀθηνᾶ ὑφαινέτω· [ὡς Πελοποννησίοις ἐπέσθωσαν.] Ἀγνοῦσι γὰρ, οἶμαι, ὡς θεοῖς πᾶσιν εἷς νόμος καὶ βίος καὶ τρόπος, ἐδιδραμένους εἰδὲ σασιωλικός· ἄρχοντες πάντες, ἡλικιωταὶ πάντες, σωτήρες πάντες, ἰσοτιμία καὶ ἰσηγορία συνόντες τὸν πάντα χρόνον· ὧν μία μὲν ἡ φύσις, πολλὰ δὲ τὰ ὀνόματα. Ὑπὸ γὰρ ἀμαθίας αὐτῶν, τὰς ὠφελείας τὰς ἑαυ-

rantia, imponimus nomina; aliter alius Deorum appellatur: non secus quam maris partes singulae, alia Aegaeum, Ionicum alia, alia Myrtoum, Cretaeum alia dicitur; cum tamen unicum sit mare, ejusdem generis, naturae ejusdem, partibus suis commissum. Eodem modo bonum quoque, quod unum sibi simile et aequale est undique, pro ingenii imbecillitate nostri atque ipsius boni ignorantia, in opiniones varias distraximus. Dives est Callias, felix his bonis; pulchrior est Callia Alcibiades, felix et ille. Utrum eorum centum aureis? utrum novem aestimabis? utrum eligemus? utrum optabimus? Phoenicius Aegyptiusque Calliae, Eleus contra et Boeotius Alcibiadis optabit bonum. Nobilis Pausanias, at plus gloriae consequabatur Eurybiades. Conferamus nobilitatem cum gloria: uter vincet? utri palmam dabimus? Socrates pauper, Socrates deformis, Socrates inglorius vixit, Socrates nec genere excelluit nec honore. Quomodo enim non deformis, sine honore, nobilitate, gloria, opibusque viveret; qui et lapicidae fuit filius, et fimus, et ventricosus; qui delusus in comediis, in carcerem conjectus est; qui eodem, quo Timagoras, extinctus est loco? O magnam bonorum penuriam! nec enim dicere audeo malorum copiam. Quid his opponemus? quid dicemus? Certet cum illis copia bonorum Socrates: nonne vides eum divitiis a Callia, corpore ab Alcibiade, honore a Pericle, gloria superari a Nicia; in theatro Aristophani, in judicio cedere Melito? Frustra ergo Apollo illi palmam detulit, frustra ei victoriam concessit.

DISSERTATIO XXXIX. 467

τῶν ἐκάστοις ἐπιομάζομεν, ἄλλοις ἄλλη κλῆσις θεῶ· καθάπερ
 καὶ τὰ μέρη τῆς θαλάττης, Αἰγαῖον τῆτο, Ἰόνιον ἐκείνο, Μυρ-
 τῶν ἄλλο, Κρηταῖον ἄλλο, ἢ δ' ἐς μίαν, ὁμογενῆς, καὶ ὁμο-
 παθῆς, καὶ συγκεκραμένη. Οὕτω καὶ τὰ γὰθον, ἐν ὧν καὶ ὁμοιον αὐ-
 τῷ, καὶ ἴσον πάνλοθεν, ὑπὸ ἀσθενείας τῆς πρὸς αὐτὸ καὶ ἀγνώ-
 σίας, ταῖς δόξαις διαιρέμεθα. Πλεῖτε Καλλίας, μακάριος τῶν
 ἀγαθῶν· ἀλλὰ Ἀλκιβιάδης Καλλίος ὠραιότερος. Ἀντιθῶμεν
 τὰ γὰθον, πλεῖτον κάλλει· ποῖον αὐτῶν ἐκατόμβοιον; ἐννεάβοιον
 ποῖον; πότερον ἐλώμεθα; πότερον εὐξώμεθα; Οὐκὲν ὁ μὲν
 Φοῖνιξ, καὶ ὁ Αἰγύπιος, τὸ τῷ Καλλίῳ ἀγαθὸν εὐξέται· ὁ δὲ
 Ἥλείος, καὶ ὁ Βοιωτίας, τὸ Ἀλκιβιάδου. Εὐγενὴς Παισανίας,
 ἀλλ' ἐνδοξότερος Εὐρυβιάδης. Ἀντιθῶμεν εὐδοξία γένος· τίς
 κρατεῖ; τίνοι δῶμεν τὰ νικητήρια φέρουτες; Σωκράτης πένης,
 Σωκράτης αἰσχερός, Σωκράτης ἄδοξος, Σωκράτης δυσγενὴς, Σω-
 κράτης ἄτιμος. Πῶς γὰρ ἔκ αἰσχερός, καὶ ἄτιμος, καὶ δυσγε-
 νῆς, καὶ ἄδοξος, καὶ πένης, ὁ τῷ λιθοξόῳ, ὁ σιμῶνι, ὁ προγά-
 στωρ, ὁ κωμωδόμενος, ὁ εἰς δεσμωτήριον ἐμβαλλόμενος, καὶ ἀπο-
 θνήσκων ἐκεῖ, ἐνθα καὶ Τιμαγόρας ἀπέθανεν; Ὡς τῆς ἐρημίας
 τῶν ἀγαθῶν· ὁκνῶ γὰρ εἰπεῖν πλῆθος κακῶν. Τί τέτοις ἀντι-
 θῶμεν; τί φῶμεν; Παράβαλε τοῖς ἀνταγωνισταῖς τὸν Σωκράτην
 ἐν κλήσει ἀγαθῶν· ἔχ' ὅρα ἡττώμενον ἐν πλῆτῳ Καλλίον, ἐν
 σώματι Ἀλκιβιάδου, ἐν τιμῇ Περικλέους, ἐν δόξῃ Νικίου, ἐν θεά-
 τρῳ Ἀριστοφάνους, ἐν δικαστηρίῳ Μελίτῃ; Μάτην ἄρα αὐτῷ ὁ
 Ἀπόλλων τὰ νικητήρια ἔδωκε, μάτην ἐπεψηφίσαιτο.

DISSERT. XL.

Bonum bono majus esse.

AT enimvero quandoquidem Homerum accusas, qui prius Glauci permutationem accusaverat; utrum et tibi pro Homero, an Homero potius pro Glaucō respondendum erit? Hoc potius agendum, mehercules: reliquis enim omnibus mihi praeferendus ille est, nedum tuo iudicio. Quare ita Glaucus dicat: Si quidem, Homere, bonum bono minus esset, aut minus majore, merito a te accusaretur Jupiter, qui mentem alienasset meam; at in auri enimvero argentique permutatione cave aut Jovem nimium, aut me accuses; quia neque plus habuit, qui aurum accepit, neque minus, cui aes traditum est: verum cum utroque praeclare actum est; siquidem materiae illa inaequalitas aequalitate propositi, quo alter dedit alteri, compensata est. Et Glaucus quidem abeat nobis; veniatque illo sapientior Ulysses, ut suum de bonorum possessione iudicium exponat nobis. Hic enim, nisi fallor, est, qui hilaritatem cantumque in Alcinoi domo miratur, qui cum Nausicaë optat nuptias posse unanimes contrahere, qui immortalitatem Calypsus praedicat. Eum ego existimo, si ad alium venisset aliquem, cujus non in cantu aut epulis, nec in conjugali copula, sed majoribus longe bonis posita fuisset felicitas, etiam de his, quae dicenda erant, dicturum fuisse. Cum autem inter reliqua pulchritudinem adduxeris, quam existimas uno tantum eodemque gradu id ipsum esse, video requiri, ut de hoc breviter respondeam tibi. Videris enim mihi, si eodem cum Trojano illo pastore loco fuisses, missusque a Jove ad te venisset Mercurius, qui iudicio tuo tres illas Divas stitisset, ut pro formae excellentia deferres praemium, Venerem admiratus, sicut ille, Junonem

ΛΟΓΟΣ Μ'.

Εἰ ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθὸν μᾶζον. Ἐν ᾧ ὅτι ἐστίν.

ΑΛΛ' ἐπεὶ τὸν Ὅμηρον αἰτιά, μεμφόμενον τῷ Γλαύκῳ τῆς ἀμοιβῆς· πότρεα καὶ σοι ὑπὲρ τῆς Ὀμήρου ἀπολογηέον, ἢ Ὀμήρῳ ὑπὲρ τῆς Γλαύκου; Τέτῳ νῆ Δία· τιμητέος γάρ μοι καὶ πρὸ τῶν ἄλλων Ὅμηρος, μήτι γε πρὸ δικαστῆς σθ. Ὡς τοίνυν ὁ Γλαῦκος λέγει· Εἰ μὲν τι, ᾧ Ὅμηρε, ἢ ἔλαττον ἦν ἀγαθὸν ἀγαθὸν, ἢ ἔλαττον μείζονος, εἰκότως ἄρα σοι εἶχεν αἰτίαν ὁ Ζεὺς, ὡς τὰς φρένας μοι λυμαινόμενος· ἐν δὲ χρυσῷ καὶ χαλκῷ ἀλλαγῇ μήπω πάνυ αἰτιάσῃ μήτε τὸν Δία, μήτε ἐμέ· ἔδεν γὰρ ἔτε τῷ λαβόντι χρυσὸς πλέον, ἔτε τῷ ἀλλαξαμένῳ ὁ χαλκὸς ἔλαττον· ἀλλὰ ἀμφοτέροις καλῶς ἔχει, ἐκάτερα ἐν τῷ ἀνίσῳ τῆς ὕλης, ἰσοσασίῳ τῇ γνώμῃ δοθέντα. Καὶ ὁ μὲν Γλαῦκος ἡμῖν ἀπίτω ἐκποδῶν· ἡκέτω δὲ ὁ Ὀδυσσεὺς ὁ τέττε σοφώτερος, ἀποδειξόμενος ἡμῖν τὴν αὐτῆς γνώμην, ἣν περὶ ἀγαθῶν κλήσεως ἔχει. Ἡ γὰρ ἔχ' ἐτός ἐστιν ὁ μακαρίζων μὲν τὸν Ἀλκινόου οἶκον τῆς εὐφροσύνης καὶ τῆς ᾠδῆς, συνευχόμενος δὲ τῇ Ναυσικάῃ ὁμόφρονα αὐτῇ ξυστῆναι γάμον, εὐδαιμονίζων δ' αὖ τῆς ἀθανασίας τὴν Καλυψώ; Οἶμαι δὲ αὐτὸν, εἰ καὶ παρ' ἄλλον τινὰ ἀφίκετο τῶν ἐκατ' ᾠδῆν καὶ καλὰ δαῖτα εὐδαιμόνων, ἔδὲ τῶν μακαρίων καλὰ ἀρμονίαν γάμου, ἀλλὰ τὰ ἔτι τέττων μείζονα ἀγαθὰ κεκλημένων, εἰπεῖν ἂν καὶ περὶ ἐκείνων τὰ εἰκότα. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ κάλλος μοι προσφέρεις, ὡς ἐν μέτρῳ ἐνὶ τὴν χώραν ἔχον, φέρε καὶ περὶ τέττε σοι βραχέα ἄτλα ἀποκρίνωμαι. Δοκεῖς γάρ μοι γενόμενος ἐν χώρᾳ τῆς Τρωϊκῆς ποιμένος, ἀφικομένους παρὰ σε Ἑρμῆ πομπῇ Διὸς, ἄγοντος θεᾶς τρεῖς πρὸς δικαστὴν σε, πρὸς ἑστῶτος βραβεῦσαι περὶ κάλλος αὐταῖς, ἡσθεὶς τῇ Ἀφροδίτῃ,

nem Minervamque, tanquam deformes, damnaturus fuisse. Quippe si unum in pulchritudine sit pulchrum, vincatque una ex tribus reliquas; necesse est eas, quae vincuntur, turpes esse.

2. Cave hoc modo agas, iudex optime; quin potius abstine a calumniis, sensimque potius a summo ad infimum descende: ne Homerum denuo impingam tibi, qui nimirum albas Junoni ulnas, roseos Aurorae cubitos, caesios Minervae oculos, pedes The-
tidi argenteos, Hebae pulchra tribuit calcanea; quibus omnibus, nisi parum reverenter de Diis loqui velis atque impie, pulchritudinem suam relinques, licet in parte sit tantum. Audis eundem describere agrestem Nympharum chorum, quae in montibus, Diana duce, ludunt:

Illa caput frontemque ipsam supereminet omnes;
et mox addit,

Pulchrae omnes, quamvis sit pulchrior omnibus illa.

An Homerum ridebis, qui Dianae formam praeferat Nympharum? Audisne quomodo et de Menelai forma loquatur? ubi videlicet ex vulnere ejus sanguis per femur distillat, cujus pulchritudinem cum arte confert mulieris, quae purpureo colore in habenis equi ebur inficit:

Sic, Menelae, tibi femora erubuere cruore:

et tamen pulchras illi tibias, pulchras etiam inferiores pedis partes fuisse ibidem addit. Contra cum Agamemnonis commendat formam, minime opus habet a Lydia Caricaque imagine, aut muliere barbara, quae purpura imbuat ebur, comparisonem defumere; sed cum Jove caput ejus oculosque confert, ex quo sequitur pulchriorem fuisse Agamemnonem; alterius enim in capite oculisque, alterius in femoribus malleolisque pulchritudo consistit: cujus autem in potioribus partibus pulchritudo est, is pulchrior; cujus contra in minus praecipuis, pulcher minus, nondum tamen est deformis. Quid in exercitu Graecorum, an non primas pulchritudinis sibi partes Achilles, secundas Nireus vindicat? Atqui,

te

καθάπερ ἐκεῖνος, καλαδικάσαι ἂν αἰσχος τῆς Ἥρας ἢ τῆς Ἀθηνᾶς. Εἰ γὰρ ἐν μὲν τὸ ἐν κάλλει καλὸν, κρατεῖ δὲ ἐκ τῶν τριῶν μία, ἀνάγκη τὰς ἡτλωμένας αἰσχεῶς ἔχειν.

β'. Μὴ σύ γε, ὦ δικαστῶν εὐδαιμονέστατε, ἀλλὰ φειδῶ ἔχε ὀνομάτων αἰσχεῶν, ἢ ἡρέμα κάτιθι ἐκ τῶν ἄκρων ἐπὶ τὰ ἔσχατα· ἵνα μὴ τὸν Ὀμηρον αὐθὶς σοι προφέρω, λευκώλενον τὴν Ἥραν λέγοντα, ἢ ῥοδόπηχυν τὴν Ἥω, ἢ τὴν Ἀθηνᾶν γλαυκῶπιν, ἢ ἀργυρόπεζαν τὴν Θέτιν, ἢ Ἥβην καλλίσφυρον· ὧν ἑδemiās ἀφαιρήσει τὸ κάλλος, καὶ ἐν μέρει ἢ, εὐφημός γε ἐθέλων εἶναι τὰ θεῖα, ἢ ἥκιστα πλημμελής. Ἀκείεις δ' αὐτῆ διηγεμένῃ χορὸν ἀγρευτικὸν, παιζέσας ἐν ὄρει τὰς νύμφας, ἐξηγεμένης τῆς Ἀρτέμιδος.

Πασάων δ' ὑπερ ἦγε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα, φησί· ἢ,

Ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δὲ τε παῖσαι.

Ἡ πε καλαγελᾶς τῇ Ὀμήρῃ, προσιμῶντος μὲν νυμφῶν κατὰ κάλλος Ἀρτεμιν; Ἀκείεις δὲ αὐτῆ ἢ περὶ τῇ Μενελάῳ κάλλος τοιαυτὴ λέγοντος; ὅτε ἔφη τρωθέντος ῥυῆναι τὸ αἶμα κατὰ τῇ μηρῷ, ἔπειτα εἰκάζει τὸ τῇ μηρῷ κάλλος γυναικὸς τέχνη ἐλέφαντα χραινέσης φοίνικι, ἵπποις εἶναι παρήϊον.

Τοιοῖ τοι, Μενέλαε, μιάνθην αἵματι μηροὶ εὐφυεῖς, φησί, ἢ κνήμαι ἢ σφυρά. Τῇ δὲ Ἀγαμέμνονος αὐθὶς αὖ ἐπαινῶν τὸ κάλλος, ἐκ ἐδεήθη εἰκόνοιο Λυδίας ἢ Καρικῆς, ἑδὲ ἐλέφαντος ὑπὸ γυναικὸς βαρβάρῃ φοίνικι ἐξηνητισμένῃ· ἀλλὰ εἰκάζει αὐτῇ τῷ Διὶ τὴν κεφαλὴν ἢ τὰ ὄμματα, ὧ ἢ δῆλον ὡς καλλίων ὁ Ἀγαμέμνων ἦν· τῷ μὲν γὰρ ἦν τὸ κάλλος περὶ τὴν κεφαλὴν ἢ τὰ ὄμματα, τῷ δὲ ἀμφὶ τῆς μηρῶς ἢ τὰ σφυρά· ὁ δὲ τὰ κρείττω καλὸς, καλλίων· ὁ δὲ τὰ ἡττω καλὸς, ἔγω μὲν αἰσχερὸς, καλὸς δὲ ἦτον. Τί δὲ, ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ἑλληνικῷ, ὃ διέφερε μὲν ὡς ὁ Ἀχιλλεὺς, εἶχε τὰ δεύτερα ὁ Νηεὺς; δικαστῇ δὲ σοι, ἀπο-

te iudice, Nireus, quod Achille minus pulcher esset, non fuisset pulchrior Therfite. Et ne de sola pulchritudine nunc tecum agam, ad Achillis fortitudinem Ajax non accedit, neque Diomedes ad Ajacis, nec ad Diomedis Sthenelus, nec ad Stheneli Menestheus; et tamen nemo causa Stheneli fortem negat esse Menestheum, aut Diomedis Sthenelum, aut Ajacis Diomedem, aut Achillis Ajacem: est enim et hic certus virtutis progressus, quae in medio positas non transilit quantitates, sed pedetentim a praecipuis ad inferiores descendit.

3. Verum enimvero, ut a corpore jam abeamus, in quo robur ac pulchritudo considerantur; si Andromachen contendas cum Penelope, nonne casta utraque, utraque viri amantissima videbitur? Et tamen Penelopen praepones; non ut barbarae Graecam, sed quod excellentiae virtutis, id quod plus est, existimes deberi. Agamemnon consilio Nestoris utitur, num ut prudentis imprudens? Nec enim arbitror te de communi Graecorum rege, quem Jove genitum, quem pastorem populorum, poeta vocat, tam finistre sentire posse et loqui; et tamen prudens cum esset, prudentioris consilio Nestoris opus habuit. Videor autem nihilo magis, quod volo, persuasurus esse, si virtutes inter se similes similiter contendam, quam si prout quaeque magis vel minus adest alicui, ita maiorem aut minorem respectu alterius dicam esse; quandoquidem sanitatem rem esse vis simplicem. Qua quid minus simplex dici possit, non video; cum ad sanitatis praesertim constitutionem multo plures corporis ratio differentias admittat, quam animae; ita ut plane contra se habeat. Nam qui supremum in sanitate sibi proponit terminum, rem fugitivam sequitur, et quam nec Aesculapius aut Chiron sine negotio consecuturi sunt: qui vero inaequalitatem in arte considerat, eoque, quod consequi potuit, contentus est; et aequius de arte sentit, nec de summo desperat termino. Eodem modo de bonis iudica. Cum enim tria sint, quae ad eam, de qua agitur, quaestionem solvendam faciunt, quorum

ἀπολειπόμενος ὁ Νιρῆυς τῷ Ἀχιλλέως ἔδεν ἦν διαφέρων τῷ Θερσίτῃ; Καὶ ἵνα μὴ περὶ κάλλους σοι μόνον διαλέγωμαι, ἔκ ἀμφισβητεῖ τῷ Ἀχιλλεῖ περὶ ἀνδρείας ὁ Αἴας, ἔδὲ τῷ Αἴαντι ὁ Διομήδης, ἔδὲ τῷ Διομήδῃ ὁ Σθέnelος, ἔδὲ τῷ Σθενέλῳ ὁ Μενεσθεύς· ἀλλ' ἔδεις διὰ τῷτο τὴν ἀρετὴν ἀφαιρεῖ τῷ Μενεσθέως διὰ τὸν Σθέnelον, ἔδὲ τῷ Σθενέλῳ διὰ τὸν Διομήδην, ἔδὲ τῷ Διομήδῃ διὰ τὸν Αἴαντα, ἔτὲ τῷ Αἴαντι διὰ τὸν Ἀχιλλέα· ἀλλ' ἔστι κἀνταῦθα ἡ ὁδὸς τῆς ἀρετῆς ἢ διαπηδῶσα τὰς διὰ μέσθ φύσεις, ἀλλὰ καλῖσθα ἡρέμα ἀπὸ τῶν ἀρίστων ἐπὶ τῆς καλᾶδεσέρεος.

γ'. Καὶ ἵνα ποτὲ ἀπαλλαγῶμεν τῶν σωμάτων, οἷς ἀναμέμικται ἡ βῶμη καὶ τὸ κάλλος· εἰ τὴν Ἀνδρομάχην τῇ Πηνελόπῃ ἀντεξελέγεις, ἔχῃ σώφρων μὲν ἑκατέρω καὶ φίλανδρος; προσημύσεις δὲ τὴν Πηνελόπην, ἔχῃ ὅσα γυναικὸς βαρβαρικῆς Ἑλληνίδα, ἀλλὰ τῷ περιόνῃ καλὰ τὴν ἀρετὴν τὸ πλεῖον νέμων. Συμβλεύει δὲ καὶ ὁ Νέστωρ τῷ Ἀγαμέμνονι· ἄρ' ἀνοήτῳ φρόνιμος; Ἥ ἔχῃ ἂν ἐθελήσῃς τὸν τῶν Πανελλήνων βασιλέα, τὸν διογενῆ καὶ λαῶν ποιμένα, καθυβρίσαι δυσφήμῳ αἰτίᾳ· ἀλλὰ καὶ ὥς ἐδέησεν αὐτῷ φρονίμῳ ὄντι φρονιμώτερος συμβῆλθαι, τῷ Νέστορος. Πείθω δὲ σε ἔδεν τι μᾶλλον περὶ τῶν ἀρετῶν διαλεγόμενος, τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, τῷ ἀνίσῳ καλὰ τὴν μετῆσιν, εἰς ὑπεροχῆς καὶ ἐλατλώσεως μοῖραν παραβαλεῖν ἐθέλων· ὅσγε καὶ τὴν ὑγείαν ἡγῇ ἀπλῆν τι εἶναι. Τί δὲ ἐστὶν ἀπλῆν παντὸς ἡττον; αἱ γὰρ τῶν σωμάτων φύσεις πολὺ τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφιλαφέσονται εἰς ὑγείας μέτρον· καὶ αὐτὸ τῆναντίον. Ὁ μὲν διώκων ἀκρότητα ἐν ὑγιεινῷ διώκει πρᾶγμα φεύγον, καὶ ἔτε Ἀσκληπιῷ, ἔτε Χείρωνι ἐξ ἐπιδρομῆς ἀλώσιμον· ὁ δὲ ἐν τῷ ἀνίσῳ τῷ ἐφικτῷ τὸ ληφθὲν ἀγαπῶν, εὐγνωμονέσερος μὲν πρὸς τὴν τέχνην, ἔκ ἀνέλπιστος δὲ πρὸς τὴν ἀκρότητα. Οὕτω τοι καὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει. Τριῶν γὰρ ὄντων, -οἷς ἂν τις διαλεῖσθαι τὸ παρὸν τῷ τὸ σκέμμα, ἐνὸς μὲν τείνον-

rum primum ad veritatem, secundum ad id quod fieri potest, tertium ad utilitatem rei intuendam spectet, singula eorum videamus; ita tamen, ut inverso ordine primum de utilitate agamus. Interea respectu ejus, quod fieri potest, id quod quaeritur, et veritatis, in dubio maneat: id autem est, bonumne bono sit majus: utilitatem ergo ejus primo videamus. Multa enim, quae neque vera sunt, neque fieri possunt, si credantur tantum, utilitatem adferunt.

4. Et nonne Socrates cum virtutem tam arcte restringit, ut essentiam illius eo solo, quod optimum est, circumscribat, vulgi spem omnem a petenda virtute excludit, et tanquam longo itinere intercipit? Contra qui gradus quosdam statuit, qui in medio viae diverticula quaedam relinquit, et recessus, medii itineris spe viatorem pertrahit longissime, quo cum pervenerit, hac felicitate eum demulcet, non secus quam si ultimum attigisset terminum; ad quem si postea pervenire eum contingat, tum demum, tanquam inter bonos optimum, pronunciat victorem. Cum vice versa altera opinio illa athletam primum inter timidos coronet, robustissimum inter imbelles; et, ut verbo absolvam, nec adversarios in certamine dat fortissimis, nec virtutes in similibus explorat. Et hoc quidem de utilitate: ad potentiam veniamus. Aurum praestantissimum deterius aurum distinguit, non plumbum; et ab argento argentum, aes ab aere probatur. Breviter, quicquid confertur, ejusdem substantiae sit necesse est, dignitatis alterius. Quod si bona cum malis componas, fieri quomodo poterit, ut non bonum minimum eo loco tibi esse videatur, quo est maximum? Nam ut noctu lumen, quod ab igne accenditur, magnae illius quae circumcirca est caliginis causa majus videtur esse, quam quod interdum ardet; idemque si cum sole tanquam majore adversario velis contendere, obscurum propemodum est et nullum: ita si cum malo bonum conferatur, quamvis sit minimum, optimum nihilominus praestantissimumque videbitur; ut in densa caligine scintilla parva, ut in nocte multa lumen parvum. Quod si illud cum simili
concur-

τος ἐπὶ τὸ ἀληθὲς αὐτὸ, δευτέρῃ δὲ ἐπὶ τὸ δυνατόν, τρίτῃ δὲ ἐπὶ τὸ ὠφέλιμον, καθ' ἕκαστον τῶν σκεψώμεθα, ἀνατρέψαντες αὐτῶν τὴν ἀκολουθίαν, ἀπὸ τῆς ὠφελίμης ἀρξάμενοι· μήπω γὰρ δυνατόν ἔσται μηδὲ ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ὡς ἔστιν ἀγαθὸν ἀγαθῷ μεῖζον· ἀλλὰ ἴδωμεν αὐτῆς τὸ ὠφέλιμον· πολλὰ γάρ περ καὶ τῶν ἕτε ἀληθῶν ἕτε δυνατόν ὠφέλησε πιστευθέντα.

δ'. Οὐχ ὁ μὲν Σωκράτης περιάγων τὸ ἀγαθόν, καὶ περιγράφων αὐτῆς τὴν οὐσίαν ἐν τῷ ἀρίστῳ μόνῳ, διέσκαψε καὶ διετείχισε τὴν ἐλπίδα τῶν πολλῶν τῆς ἐπ' αὐτὸ ὁδοῦ; Ὁ δὲ ὑποβάθρας διδῶν, καὶ ἀναπαύλας διὰ μέσας, καὶ ἀναλωγὰς πολλὰς, προὔπεμψε πόρρω πάνυ ὡς τευζόμενον τῆς μετρίας, παρεμυθήσατο δὲ τῇ ἐπιτυχίᾳ τὸν προσελθόντα ἤδη, ὡς προσεληλυθότα τῷ ἀρίστῳ· ἀνεκήρυξε δὲ τὸν ἀφικόμενον εἰς τὸ ἄκρον, ὡς ἐν ἀγαθοῖς ἄριστον. Ὁ δὲ ἕτερος τῶν λόγων ἔχων τὸν μὲν ἀριστεῖαν ἐν δειλοῖς σεφανοῖ, τὸν δὲ ἰσχυρὸν ἐν ἀσθενεσάταις, καὶ τὸ ὅλον ἀνταγωνιστὰς τοῖς ἀρίστοις καὶ δίδωσιν, ἔδωκε ἐλέγχει τὰς ἀρετὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις; Καὶ τῆς μὲν ὠφελίμης παύομαι, τὸ δὲ δυνατόν ἤδη σκοπῶ. Χρυσὸν μὲν τὸν διαφέροντα ἐλέγχει χρυσοῦς ἥτις, καὶ μόλιθος· καὶ ἀργυροῦς ἀργυρον, καὶ χαλκὸν χαλκός. Καὶ πάντως ἀπλῶς γίγνονταί αἱ ἐξελάσεις ἐν τῇ παραβολῇ τῆς ὁμοίας μὲν κατὰ τὴν οὐσίαν, ἀνομοίας δὲ κατὰ τὴν ὑπεροχὴν. Εἰ δὲ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ ἐμβαλὼν ἔτις ἐξελάζει, καὶ πῶς καὶ φανεῖται σοι τὸ σμικρότατον τῶν ἀγαθῶν ἐν χώρᾳ τῆς ἀρίστης; Ὡς γὰρ ἐν νυκτὶ φῶς ἐκ πυρὸς τῆς δι' ἡμέρας φανέντος ἀκμαιότερον ὑπὸ πολλῆς τῆς περιεχυμένης σκότῃς ἐλεγχόμενον, ἐν δὲ ἡλίῳ τὸ αὐτὸ ἀμυδρὸν καὶ ἀσθενὲς πρὸς ἀνταγωνιστὴν ἰσχυρότερον· ἔτις ἀμέλει καὶ τὸ ἀγαθόν, τοῖς μὲν κακοῖς συνεξελαζόμενον, καὶ τὸ τυχόν, ἄριστον καὶ μέγιστον καὶ ἐξοχώτατον, ὡς ἐν πολλῷ ζόφῳ μικρὸν ζώπυρον, ἐν πολλῇ νυκτὶ ὀλίγον φῶς· εἰ δὲ παράσχηται αὐτῷ πρὸς τὰ ὅμοια δρόμον

concurrere et certare permittas, tunc revera quod praestantissimum est discernes. Aliter enim si agis, ordinem confundis et perturbas. Nonne et lunam vides, quae noctis et diei sydus commune est, satis splendidam, si sol accedat, hebescere? Non mirum ergo, si interdiu sol vincit splendore suo, qui inter coelestia corpora praestantissimus est potentissimusque; noctu vero luna omnium obscurissima. Ita et bonum, si in nocte, in tenebris, in caligine malorum collocaveris, eminebit, quamvis sit obscurum; si inter bona, necesse est eminere illud, quod est clarissimum.

5. A potentia ad veritatem transeo. Aliudne hanc vitam esse putas, quam transitum quendam, ex anima, corpore, fortunaque simul temperatum? Quae omnia si apte inter se jungantur, singulaque ad summum suarum virium gradum perveniant, totum id simul felicitas nuncupatur; ita ut anima imperet pro duce, pareat corpus pro milite, adjuvet fortuna tanquam arma; ex quibus omnibus victoria consequitur. Quod si fortunam tollas, arma demes militi; sin militem, exauctorabis ducem: et tamen pluris est miles quam arma, pluris dux quam miles. Si vero alterutrum facis, ut, vel reliquis neglectis, solum ducem colas, quomodo fortuna dux utetur? aut si omnia haec admittis, eodemque loco habes, quomodo duce utetur fortuna? Imperet animus, militet corpus, auxilium ferat fortuna: cuncta probo, cuncta admitto, dum ne eodem loco habeas omnia. Quid, nonne navigationem vides marinam, in qua gubernator, sicut anima in corpore, imperat; navis, ut corpus animae, paret; venti in navem, ut in virtutes fortuna, impetum faciunt? Quod si tempestas oriatur, dum gubernator adhuc superstes est, et navis, five ea recte feratur, five exitium minitetur, spes adhuc salutis est in arte: at si a gubernatore incipias, eumque tollas, nihil prodest navis, quamvis sit superstes; nihil ventus, quamvis sit secundus.

ἢ ἀμιλλαν, τότε ὄψει τὸ ἄριστον ὄντως· νῦν δὲ συγχεῖς τὴν κρίσιν ἢ ταράττεις. Οὐχ ὁρᾷς ἢ τὴν σελήνην, ἄστρον ἀμφόβιον πρὸς νύκτα ἢ ἡμέραν, ἐν μὲν νυκτὶ λαμπρὰν, μετὰ δὲ ἡλίου ἀμαυράν; Οὐκᾶν ἐν ἡμέρᾳ ἥλιος κραλεῖ, τὸ ἄριστον ἢ ἀκμαιότατον τῶν ἐν ἔρανῳ σωμάτων· ἐν δὲ νυκτὶ σελήνη κρατεῖ, τὸ ἀσθενέστατον. Καὶ τοίνυν ἢ τὸ ἀγαθὸν, εἴαν μὲν εἰς νύκτα ἢ ζόφον ἢ ἀφέγγειαν κακῶν ἐμβάλης, κραλεῖ τὸ ἀμαυρότατον· εἴαν δὲ παραθῇς ἀγαθὰ ἀγαθοῖς, ἀνάγκη κραλεῖν τὰ περιλαμπέσερα.

Ε. Παύομαι τῷ δυνατῷ, ἢ ἐπὶ τὸ ἀληθὲς μέτειμι. Τὸν γὰρ τῷ ἀνθρώπῳ βίον ἄρα ἄλλο τι ἡγήσειον, ἢ διαγωγὴν ζωῆς συγκεκραμένην ἐκ ψυχῆς, ἢ σώματος, ἢ τύχης; Ἐκ δὲ τῆς τῶν ἀρμονίας κραθέντων καλῶς, ἐκάστῃ εἰς τὸ ἀκρότατον τῆς ἑαυτῷ ῥώμης ἀφιδμένης, τὸ ἄθροισμα τῶτο εὐδαιμονίαν κληῖον· ἀρχέσης μὲν τῆς ψυχῆς στρατηγὸς δίκην, ὑπηρετῶντος δὲ τῷ σώματι στρατιώτης δίκην, συνεργέσης δὲ τῆς τύχης ὅπλων δίκην· ἐξ ὧν ἀπάντων τὸ νικᾶν ἐρχεῖται. Ἐὰν δὲ ἀφέλης τὴν τύχην, τὸν στρατιώτην ἐξοπλίζεις, καὶ τὸν στρατιώτην ἀφέλης, ἀποχειροτονεῖς τὸν στρατηγὸν, τιμιώτερον δὲ ἢ στρατιώτης ὅπλων, ἢ στρατιώτη στρατηγός. Ἐὰν δὲ δυοῖν θάτερον, ἢ τὸν στρατηγὸν τιμῶν τὰ λοιπὰ ἀτιμάσης, τί χρήσεσθαι ὁ στρατηγὸς τῇ τύχῃ; ἢ καὶ ταῦτα εἰσάγων ἰσοτιμίαν νέμης, τί χρήσεσθαι τύχῃ τῷ στρατηγῷ; Ἀρχέτω ψυχὴν, στρατεύετω τὸ σῶμα, συναγωνιζέσθω ἢ τύχῃ· πάντα ἐπαινῶ, πάντα δέχομαι· ἀλλὰ τὴν ἰσοτιμίαν αὐτῶν ἀφαιρῶ. Οὐχ ὁρᾷς ἢ τὸν ἐν θαλάττῃ πλῆν, ἐνθα ὁ μὲν κυβερνήτης ἀρχεῖ, ὡς ψυχὴ σῶματος· ἢ δὲ ναῦς ἀρχεῖται, ὡς ὑπὸ ψυχῆς σῶμα· τὰ δὲ πνεύματα ἐπιρρεῖ, ὡς ταῖς ἀρεταῖς ἢ τύχῃ; Ἐὰν δὲ χειμῶν ἐπιγένῃται, ἢ μένη μὲν ἢ ναῦς, μένη δὲ ὁ κυβερνήτης, ἐλπίς σωτηρίας, καὶ οἰχῆται ἢ ναῦς ὁρθὰ, ἢ καλαδύσῃται διὰ τῆς τέχνης· εἴαν δὲ ἀπὸ τῷ κυβερνήτῃ ἀρξῇ, ἢ ἐκείνον ἀφέλης, ἀχρεῖος μὲν ἢ ναῦς, καὶ

cundus. Propterea in mari, in navi, et navigatione, praecipuum est gubernator, post hunc navis, post navem subsidium externum: in hoc vitae cursu praecipuum est anima, post animam corpus, post corpus ipsa fortuna; bona autem praecipuarum partium pluri sunt, quam reliquarum.

6. Ego nec aequalitatem fero in sensibus. Caecus Homerus erat, et tamen Calliopen audiebat; surdus erat Atys, et tamen solem videbat. Converte calamitatem utriusque; audiat Atys, et ne videat; videat Homerus, et ne audiat; Atyi non canet Calliope, magistram illam suam servabit Homerus. Ego nec in Diis aequalitatem fero: Homero enim assentior, cum ait,

cuncta

In tria divisit, nec quisquam immunis honore est:

non aequalis est, nec enim aequale est imperium: sicut nec aequalis est divisio coeli cum mari, aut maris cum inferis; et tamen eodem modo Pluto, et Neptunus, et Jupiter Dii sunt, et Saturni filii. Sicut Lysander Spartanus quidem est, at Agefilaus Heraclides. Ego et respectu virtutis genus generi praefero. Nam si equorum domitor nobilitatem in equis amat,

Troi quos Jupiter olim

Praestantes dederat, pretium Ganymedis adempti;

et venator nobilitatem amat in catulis: quanto magis qui homines amat, hominum educationi intentus est, in eorum genus inquireret? Non sicut Xerxis filius est Xerxes, ignavum enim hoc genus est; nec sicut Croesus Alyattis, imbelle enim hoc genus est; nec sicut Hippias Pisistrati, hoc enim improbum est: at si Leonidem, si Agefilaum dicas, virtutem agnosco, Herculem cogito, nobilitatem approbo. Utinam Athenis Aristidis, utinam Socratis genus esset; non minus hos quam Heraclidas, non minus quam Persidas honorarem, non minus quam patricos. Nam si fluvios laudas, qui ex puris labuntur fontibus; si plantas, quarum postquam

μένη· ἀχρεῖος δὲ ἢ ἐπὶ ῥοῇ τῶν πνευμάτων, καὶ φέρη. Καὶ διὰ τῆτο ἐν μὲν θαλάτῃ καὶ νηὶ καὶ πλῶ τιμιώτατον ὁ κυβερνήτης, καὶ μετὰ τῆτον ἢ ναῦς, καὶ μετὰ ταύτην ἢ ἔξωθεν ἐπικερεία· ἐν δὲ τῷ τῆ βίῃ τῆτος δρόμῳ τιμιώτατον μὲν ἢ ψυχὴ, μετὰ δὲ ταύτην τὸ σῶμα, καὶ τρίτον ἢ τύχη· τὰ δὲ τῆ τιμιωλέρεσ ἀγαθὰ τῶν ἡτῶν τιμίων τιμιώτερεα.

ς. Ἐγὼ καὶ τῶν αἰσθήσεων τὴν ἰσοιμίαν ἀφαιρῶ. Τυφλὸς ἦν Ὀμηρος, ἀλλ' ἦκε τῆς Καλλιόπης· κωφὸς ἦν Ἄττις, ἀλλ' ἑώρα τὸν ἥλιον. Μετὰ τὰς συμφοράς· ἀκκέτω Ἄττις μὴ ὀρῶν, βλέπέτω Ὀμηρος μὴ ἀκέων· Ἄττι μὲν ἐκ ἄσελαι ἢ Καλλιόπη, Ὀμήρεσ δὲ ἐκ ἀφαιρέσεις τὴν διδάσκαλον. Ἐγὼ καὶ τὴν τῶν θεῶν ἰσοιμίαν ἀφαιρῶ· πεῖθομαι γὰρ Ὀμήρῳ λέγοντι,

Τριχθὰ δὲ πάντα δέδασαι, ἕκαστος δ' ἔμμορε τιμῆς·
ἐκ ἴσης, εἰδὲ γὰρ ἀρχῆς ἴσης· εἰ γὰρ ἴση ἢ νομὴ ἐρανῆς πρὸς θαλάτταν, καὶ θαλάττης πρὸς ἄδην· θεὸς δὲ ὁμοίως καὶ Κρόνος παῖς, καὶ Ἄδης, καὶ Ποσειδῶν, καὶ Ζεὺς. Καὶ γὰρ Λύσανδρος Σπαρτιάτης, ἀλλὰ Ἀγησίλαος Ἡρακλείδης. Ἐγὼ δὲ κατὰ τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ γένη προσιμῶ. Οὐ γὰρ ὁ μὲν πωλοδάμνης εὐγενείας ἱππικῆς ἐρεῖ,

Ἦς Τρωί περ εὐρύσπα Ζεὺς.

Δῶχ' ἦος ποινὴν Γανυμήδεος, ἕνεκ' ἄριστοι

Ἴπποι ἔσαν; ὁ δὲ θηρευτῆς εὐγενείας σκυλάκων ἐρεῖ; φιλάνθρωπος δὲ, καὶ φιλοθρέμμων τῆ ζωῆς τῆτος, ἐκ ἐξελάσει τὰ γένη; λέγων ἐκ Ἀρλοξέρξην τὸν Ξέρξην (δειλὸν μοι γένος λέγεις) εἰδὲ Κροῖσον τὸν Ἀλυάττην (ἀσθενὲς λέγεις) εἰδὲ Ἰππίαν τὸν Πεισιφράτην (πονηρὸν μοι γένος λέγεις) εἰδὲ Λεωνίδα λέγεις καὶ Ἀγησίλαον, γνωρίζω τὴν ἀρετὴν, καὶ μέμνημαι τῆ Ἡρακλέους, καὶ ἐπαινῶ τὴν εὐγένειαν. Εἴθε μοι καὶ τὸ Ἀρισείδης γένος ἦν Ἀθήνησιν, εἴθε τὸ Σωκράτης, ἐτίμησα ἂν τῆτος ὡς Ἡρακλείδης, ὡς Περσείδης, ὡς εὐπαλίδης. Ἡ ποταμῶν μὲν ρεύματα, εἰδὲ καθαρεῖ ἐκ πηγῶν ἔλθῃ, καὶ φυλὰ ἐπαινεῖς, καὶ γηράσκη

postquam stipites exaruerunt, manent adhuc semina: nobilitatem in hominibus non laudabis, quae ex virtute, tanquam puro fonte, orta generositatem retinet suam? Et haecenus quidem virum te judico, haecenus fide digna loqueris. Quod si de opibus ex te quaeram, quid de iis sentias, quo loco ponas, in quo ordine? Loquere audacter quod animo judicas, dic quid eas existimes. Malum? cur ergo sequeris? Bonum? cur ergo eas fugis?

Juravi lingua, mentem injuratam gero.

Quare neutrum esse dicas, nec bonum, nec malum; sed inter utrumque, medio in loco cum indifferentibus ponas? Vide ne transgrediaris ultra, ne limites transilias. Nam si, mutato nomine, bonum quidem non voces, sed productum; nomen quidem mutabis, honorem tamen concedes.

DISSERT. XLI.

Cum Deus bona faciat, unde sint mala.

ALEXANDRUM aiunt Macedonem, cum Jovis Ammonis accessisset templum, atque ab eo filii appellatus esset nomine, credidisse Deo, idque ex Homeri sententia, qui Jovem Deum hominumque patrem dicit; admissio autem eo oraculo, nihil amplius e patre suo voluisse quaerere, non de Darii fuga, non de imminente pugna, non de Graeciae calamitatibus, nec de Asiae turbis; sed, tanquam in reliquis nihil esset periculi, de Nilo rogasse, e quibus videlicet ortus fontibus in Aegyptum feratur. Hoc enim unum, si Diis placet, ad felicitatem illi dederat, eoque cognito, sat beatus futurus erat Alexander. Cum mercurio, non si cum Nilo ipsum quoque Istrum, aut oceanum, et quaecumque de illo dicuntur, cognita habuisset, quicquam hoc illi conferre potuisset: an nimirum fluvius sit, qui universam ambit

ράσκη μὲν αὐτῶν τὰ σώματα, μένη δὲ τὰ σπέρματα· εὐγέ-
νειαν δὲ ἀνθρωπίνην ἐκ ἐπαινέσεις, εἴαν ἀρξαμένη ἀπὸ τῆς ἀ-
ρεῖης, ὡς ἐκ πηγῆς καθαρᾶς, γνήσιος μένη, ἀνεπίμικτος μένη;
Καὶ μέχει μὲν ταύτης ἀνδρίζῃ, ἢ ἀξιόπιστος εἶ λέγων. Ἐὰν δὲ
σὺ ἢ περὶ πλᾶτος πυθάνωμαι, τί φῆς, ποῖ τὸ πρᾶγμα τάτ-
τεις; ἐν ποίῳ χορῷ; Λέγε γυμνῇ τῇ κεφαλῇ τὰς τῆς ψυχῆς
φωνάς· λέγε τί φῆς τὸν πλᾶτον; Κακόν; τί ἔν ἐξᾶς; Ἀγα-
θόν; τί ἔν φεύγεις;

Ἡ γλῶττι ἐπώμοσεν, ἡ δὲ φρενὶ ἀνώμοτος.

Ἄλλ' εὐδότερον ἡγή, ἐκ ἀγαθόν, ἢ κακόν· ἀλλ' ἐν μεθορίᾳ,
ἢ χώρα μέση. Τήρησον αὐτὸ ἀδιάφορον, μὴ προέλθῃς περαι-
τέρω, μὴ ὑπερβῇς τὰς ὁρὰς. Ἄν δ' ὑπαλλάξας τὸ ὄνομα
ἀγαθὸν μὲν μὴ καλῆς, προηγέμενον δὲ καλῆς· τὴν μὲν φωνὴν
μελέβαλες, τὴν δὲ τιμὴν δίδως.

ΛΟΓΟΣ ΜΑ΄.

Τῷ Θεῷ τὰ ἀγαθὰ ποιῶντος, πόθεν τὰ κακά.

ΦΑΣΙ τὸν Μακεδόνα Ἀλέξανδρον ἀφικόμενον εἰς Ἀμ-
μωνος, προσειπόντος αὐτὸν τῷ Ἀμμωνος παῖδα, πι-
σεῦσαι τῷ Θεῷ, κατὰ τὴν Ὀμήρου φήμην, παῖερα
αὐτὸν Θεῶν ἢ ἀνθρώπων ὀνομάζοντος· ἀποδεξάμενος δὲ τῷ μαν-
τεῖς, ἄλλο μὲν ἡξίωσεν εὐδὲν τὸν παῖερα μετὰ τῷτο ἔρεσθαι, ἢ
περὶ τῆς Δαρείου φυγῆς, ἢ περὶ τῆς μελλούσης μάχης, ἢ περὶ
τῆς Ἑλλάδος κακωμένης, ἢ περὶ τῆς Ἀσίας κυκωμένης· ἀλλ',
ὥσπερ αὐτῷ τῶν ἄλλων καλῶς ἐχόντων, ἡρώτα τὸν Θεὸν περὶ
τῷ Νείλῳ, ὅπόθεν ὁρμηθεὶς ἐπὶ Αἰγύπτῳ κάτεισι. Πάνυ γὰρ
αὐτῷ τῷτο ἐν ἔδει πρὸς εὐδαιμονίαν, ἢ μαθόντι εἶχεν ἂν
καλῶς. Οὐδ' εἰ μὰ Δία πρὸς τῷ Νείλῳ τὸν Ἰστρον ἔγνων,
ἢ τὸν ὠκεανὸν αὐτὸν, εἴτε τις ἐστὶ πόλις φύσις περὶ πᾶσαν
γῆν

bit terram, an mediterranei maris principium, aut palus potius in quam sol et luna occidere solent, et id genus alia, quae poetae tradiderunt. Sed multo sapientius meo iudicio fecisset, si fluvios, eorumque aquas, in eam abire partem sivisset, in quam eos Jupiter abire voluit; ipse vero Ammonem adiisset, aut The-sprotos eorumque quercum, aut Parnassum ejusque oraculum, aut Ismenium Apollinem ejusque responsum, aut Delum ejusque choros, aut si quod aliud in tota Graecia aut barbarorum terra fatidicum delubrum est, ibique aut a Jove, aut ab Apolline, universum ac commune toti humano generi impetrasset oraculum. Plus, nisi fallor, cunctis contulisset haec legatio hominibus, quam cum de Peloponneso Dorici, aut de Ionia Athenienses, aut de Sicilia quaesiverunt Corinthii.

2. Quid si nos ergo legatos illos imitemur, qui communi gentis alicujus nomine ad oraculum mittuntur, atque ex Jove hoc quaeramus: Quis hominibus bonorum pater est et autor, quae principia, qui fontes, unde huc deferantur? Nisi de his forte similibusque rebus non obtundendus est Deus, cum praesertim ipsae appareant causae, cum oculis occurrat origo eorum, et ipse se nobis fons offerat, cum patrem horum omnium opificemque videamus; illum dico, qui coeli disposuit ordinem, qui solem lunamque aurigatur, siderum circuitus certosque lapsus et choreas cursusque voce sua motuque, tanquam praecentor aliquis in choro, moderatur; qui anni distinguit tempora, ventos gubernat, mare formavit, fabricavit terram, fluvios emittit, fructus educat, animalia gignit; qui natalicius, pluvius, fructifer, patrius, progenitor a nobis dicitur; cujus mens solida et incorrupta nusquam dividitur, sed incredibili velocitate, tanquam unico oculi intuitu, quodcumque tangit, ornat, atque illustrat; non secus quam radii solares in terram ubi inciderunt, quamcunque ejus invasere partem, eam illustrant. Quomodo autem id fiat, mihi
nec

γῆν εἰλημένον, εἴτε ἀρχαὶ τῆς δεῦρο καὶ πηγαὶ θαλάττης, εἴτε λίμνη ὑποδεχομένη τὰς ἡλίας καλαδύσεις καὶ σελήνης, εἴτε ἄλλο τι, οἷον οἱ ποιηταὶ καλαμαντεύονται· ἐξὸν τὰς μὲν ποταμοὺς ἔαν ρεῖν, ὁπόθεν αὐτὰς ἀφῆκεν ὁ Ζεὺς, αὐτὸν δὲ ἐπὶ Ἀμμωνα ἀφικόμενον, ἢ ἐπὶ τὴν Θεσπρωτῶν γῆν καὶ τὴν ἐκεῖ δρυῖν, ἢ ἐπὶ τὸν Παρνασσὸν καὶ τὴν Πυθοῖ χρησμοδίαν, ἢ ἐπὶ τὸν Ἰσμηνὸν καὶ τὴν ἐκεῖ φωνήν, ἢ ἐπὶ Δῆλον καὶ τὰς ἐκεῖ χορὰς, ἢ εἴπερ ἄλλο τι μαντεῖον ἦν φθεγματικὸν τῆς Ἑλλάδος ἢ τῆς βαρβαρῆς γῆς, δεῖσθαι τῷ Διὶ καὶ τῷ Ἀπόλλωνος ἐπιδεῖναι χρησμὸν ἓνα κοινὸν καὶ δημόσιον τῷ πάντων ἀνθρώπων γένει. Ἡ γὰρ ἂν κοινωφελεσέραν θεωρίαν ἐσεύλαστο οἱ ἄνθρωποι τήνδε, μᾶλλον ἢ Δωριεῖς περὶ Πελοποννήσου μαντεύομενοι, ἢ Ἀθηναῖοι περὶ Ἰωνίας πυθανόμενοι, ἢ Κορίνθιοι περὶ Σικελίας ἀνερωτῶντες.

β'. Φέρε μιμησάμενοι τὰς θεωρὰς ἐκείνας, τὰς κοινὰς, τὰς ὑπὲρ τῷ γένει ἐπὶ τὰ μαντεῖα σαλέντας, ἐρώμεθα τὸν Δία, τίς τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν παλῆς καὶ χορηγὸς, τίνες ἀρχαί, τίνες πηγαί, πόθεν ὀρμηθέντα ρεῖ. Ἡ τῶν μὲν πέρι ἔθεν δεῖ τὸν Θεὸν ἐνοχλεῖν, αἰσθανομένους τῆς χορηγίας, καὶ ὀρώνας τὴν αἰτίαν, καὶ συνιέντας τὴν πηγὴν, καὶ τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν εἰδότας, τὸν ἔραντ' ἄρμος ἦν, τὸν ἡλίας καὶ σελήνης ἀλωγέα, τὸν κορυφαῖον τῆς τῶν ἀσέρων περιφορᾶς καὶ δινήσεως καὶ χορείας καὶ δρόμου, τὸν τῶν ὤρων ταμίαν, τὸν πνευμάτων οἰκονόμον, τὸν ποιητὴν θαλάττης, τὸν δημιῦρον γῆς, τὸν ποταμῶν χορηγὸν, τὸν καρπῶν τροφέα, τὸν ζώων γεννητὴν, τὸν γενέθλιον, τὸν ὑέτιον, τὸν ἐπικάρπιον, τὸν πατρῷον, τὸν φυλάμιον, ὃ ὁ νῦν ἀβραγῆς ὢν καὶ ἄτρυτος καὶ ἐπὶ πάσας ἐξικνέμενος φύσεις ἀμηχάνῳ τάχει, ὡς προσβολῇ ὄψεως, πᾶν κοσμεῖ ὅτε ἂν ἐπαφήσεται· καθάπερ καὶ αἱ παρ' ἡλίας ἀκτῖνες προσπεσῶσαι τῇ γῇ λαμπρύνουσιν αὐτῆς τὸ καλαληφθὲν πᾶν. Τίς δὲ ἐστὶν ὁ τῆς ἐπαφῆς

nec promptum est dicere; Homerus tamen occulte innuit, cum inquit,

Dixerat haec, nigrisque oculis Saturnia proles

Annuuit.

Una cum nutu Jovis terra constitit, et quicquid terra educat; mare constitit, et quicquid mare producit; aer constitit, et quicquid aer fert; coelum constitit, et quicquid in coelo movetur. Omnia haec opera Jovis nutus perfecit. Haecenus nullum oraculum requiro: Homero fidem habeo, Platoni credo, Epicuri me miseret.

3. Quod si vicissim ad mala me converto, et de iis cogito, non possum quin quaeram, unde ea tandem huc pervenerint? qui fontes eorum, quae origo prima? An ex Aethiopia cum peste? aut Babylone cum Xerxe? aut ex Macedonia cum Philippo? Non enim e coelo, mehercules, non e coelo: exulat enim illic invidia. Hic certe, hic oraculo opus habeo; consulamus ergo Deos: Jupiter, et Apollo, aut si quis praeterea Deus fatidicus es, qui humani generis curam geris, hanc nobis quaestionem explicate; unde malorum est initium, quae causa, quo pacto vitare ea aut effugere possimus:

Nulla etenim invidia est longe mala cuncta fugare.

Quis enim non videt, quam multa passim circa terram versentur, quam multis luctibus suspiriisque terram impleant; quae omnia tanquam fato quodam vitam humanam comitantur? Deplorat morbos suos, a quibus obsidetur, hoc corpusculum; deplorat incertam valetudinis conditionem, ambiguitatem vitae. Quae namque aetas aut tempus est, quo non a malo oppugnatur aliquo? Nonne simulac natum est, humidisque matris e locis recens evulsum, luto sordibusque diffluit, vagitu omnia complet ac lachrymis? Postea si ad aetatis florem adolescat, fervore quodam et intemperie agitur; si perveniat ad pubertatem, prae ardore animi et vehementia nullis consiliis in officio contineri potest, nullis monitis; si ad senectutem,

DISSERTATIO XLI. 485

ἐπαφῆς ταύτης τρόπος, ἐγὼ μὲν εἰπεῖν ἔχ' ἔχω· ἠνίξατο δὲ αὐτὴν ἥρέμα Ὅμηρος,

Ἦ καὶ κυανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεῦσε Κρονίων.

Ὅμῳ δὲ τῷ Διὸς νεύματι γῇ ξυνέστη καὶ ὅσα γῆς θρέμματα, καὶ θάλαττα ξυνέστη καὶ ὅσα θαλάττης γεννήματα, καὶ ἀῆρ ξυνέστη καὶ ὅσα ἀέρος φορέματα, καὶ ἔρανός ξυνέστη καὶ ὅσα ἐν ἔρανῳ κινήματα. Ταῦτα ἔργα τῶν Διὸς νευμάτων. Μέχρι τούτων ἀδεῆς εἰμὶ χρησμωδίας· καὶ Ὅμηρῳ πείθομαι, καὶ πισεύω Πλάτῳ, καὶ οἰκλείρω τὸν Ἐπίκρουτον.

γ'. Ἐὰν δὲ εἰς τὰς τῶν κακῶν ἐννοίας παρέλθω, πόθεν ταῦτα παρέδωκε δεῦρο; τίνες αἱ τῶν κακῶν πηγαί, ἢ γενέσεις; πόθεν ἀρξάμενα ἔρχεται; ἐξ Αἰθιοπῶν, ὡς ὁ λοιμός; ἐκ Βαβυλῶνος, ὡς ὁ Ξέρξης; ἐκ Μακεδονίας, ὡς ὁ Φίλιππος; ἢ γὰρ ἐξ ἔρανῳ μὰ Δία, ἢ ἐξ ἔρανῳ· φθόνος γὰρ ἔξω θεῖα χορὴ ἴσται. Ἐνταῦθα τοίνυν, ἐνταῦθά μοι δεῖ χρησμωδίας, ἐρώμεθα τὸς θεούς· Ζεῦ, καὶ Ἀπολλόν, καὶ ὅσις ἄλλος θεὸς μανικὸς καὶ κηδεμὼν τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀγέλης, δεομένοις εἶπατε, τίς κακῶν ἀρχὴ, τίς αἰτία, πῶς φυλαξώμεθα, πῶς λάθωμεν.

Οὐ γάρ τις νέμεσις φυγέειν κακὸν, ἔδ' ὑπαλύξαι.

Ἦ ἔχ' ὁρᾶτε, ὅσα τὰ δεινὰ εἰς τὰς ἀνθρωπίνους κῆρας ἐμπεπλωκότα περὶ γῆν σρέφεται, παντοίων σόνων καὶ ὀδυρμῶν ἐμπιμπλάνηται τὴν γῆν; Στένει μὲν τὸ ἀνθρώπου σῶμα τὰς ἐπιτετειχισμένας αὐτῷ νόσους ὀδυρόμενον, καὶ τὸ ἀκροσφαλὲς τῆς σωτηρίας, καὶ τὸ ἀδελόν τε βίβ. Τίς γὰρ ἡλικίας καιρὸς ἀνευπεύθυνος ἀνθρωπίνῳ σώματι; ὁ γενόμενον μὲν εὐθὺς καὶ ἀποσπασθὲν ἐκ μηρῶν, ὑγρὸν καὶ ἰλυῶδες καὶ διαρρέον, ὀδυρμῶν καὶ κλυζημάτων ἀνάπλεον· προῖδον δὲ καὶ εἰς ὦραν ἀναφυόμενον, ἐμπληκτον, καὶ ἀκρατές· καὶ εἰς ἡβην προέλθῃ, ὑπὸ φλεγμονῆς ἀκατάσχετον· καὶ εἰς γῆρας ἔλθῃ, κατὰ

nectutem, paulatim moritur et deflorescit; nihil denique aliud quam inutile morosumque fit ac difficile animae hospitium, quod nec imbres fert amplius, nec ventos, nec solem; de omnibus denique coeli tempestatibus conqueritur, et cum ipso Jove in certamen venit. Si hyems adveniat, veste multa tegitur; si aestas, refrigerari petit; si cibis se repleverit, evacuare se optat; si evacuaverit, rursus se replet. Denique, ut Euripus aliquis, aut maris refluxus, nunquam consistit, nunquam quiescit; insatiabile est, contumax est, vorax est; vestibus eget, eget calceis, unctionibus eget, eget medicamentis, eget lavacris: cumque mille equos equiso unus, infinitas oves pastor unus, infinitas boves unus regat bubulcus; uni corpori manus plurimae, plurimae inserviunt artes. Quin ne haec quidem sufficiunt omnia. Quam enim haecenus artem invenire potuerunt homines, qua aut pestem avertere, aut coelo cadentem vim pluviae cohibere, aut terrae motum sistere, aut ignem e terra surgentem possent extinguere? Vides malorum seriem, successionemque mutuam, vides continuationem periculorum:

Nil nutrit tellus homine infelicius uno.

Quod si ad animam venias, videbis et hic morborum agmen, quibus obsidetur ea. Si moerorem absterferis, metus succedit; si metus recesserit, ira excitatur; si ira definit, invidia accedit: ad manum est calamitas, in vicinia mala sunt, nec ulla unquam certa quies contingit.

4. Quid, quaeso, ad ista aut Jupiter, aut Apollo respondebit, aut alius fatidicus Deus? Audiamus quid eorum interpretes dicat:

Ascribunt superis homines mala, cum tamen ipsi

Criminibus propriis sibi talia damna crearint.

Quae est ergo improbitatis hujus causa? Cum coelum et terra duae diversissimae sint sedes, alteram omnis mali immunem, alteram ex utroque mixtam esse sciendum est; ita ut bona quidem e coelo veniant, mala vero ex innata illi improbitate oriantur.

βραχὺ νεκρόμενον καὶ ἀποσβεννύμενον, ἐνδιαίτημα τῇ ψυχῇ ἀ-
 χρεϊότερον, δυσάρεστον, δύσνητον, δύσετον, ἐκ ὁμβρων ἀνεχόμε-
 νον, ἐκ πνευμάτων, ἐκ ἡλίου, μεμφόμενον ταῖς ὥραις τῷ ἔρανῳ,
 καὶ ἀνλισσάμενον τῷ Διί. Χειμῶν, ἔτος ἀμπέχειται. Θέρος,
 τῷτο ἀναψύχει. πληρωθὲν μὲν κενώσεως, κενωθὲν δὲ πλησμο-
 νῆς ὀρεγόμενον. Εὐρίπτε καὶ ἀμπώσεως δίκην, μηδέποτε ἐς ὧς,
 μηδέποτε ἀτρεμῶν, ἀκόρεστον, ἀκατάσχετον, ἀδηφάγον, ἐνδεὲς
 ἀμπεχόνης, δεόμενον ὑποδημάτων, ἀλειμμάτων, φαρμάκων. Ἐν
 σῶμα θεραπεύουσι χεῖρες πολλαί, καὶ τέχναι πολλαί. χιλίας
 δὲ ἵππους ἵπποφορβὸς εἷς, καὶ τοσαῦτα μῆλα ποιμὴν εἷς, καὶ
 τοσάυτας βῆς βεφορβὸς εἷς. Καὶ ἔδὲ τὰ τοσαῦτα ἱκανά. τίς
 γὰρ ἀνθρωπίνη μηχανὴ λοιμῶν προσβολὰς ἀλέξασθαι, ἢ ἀνασχεῖν
 ὁμβρους ἐξ ἔρανῳ κατὰφερομένης, ἢ σῆσαι γῆν σειομένην, ἢ
 σβέσαι πῦρ ἐκ γῆς ἀνιστάμενον; Ὁρᾷς τὸν δρόμον καὶ τὴν δια-
 δοχὴν τῶν κακῶν, καὶ τὴν συνέχειαν τῶν κινδύνων.

Οὐδὲν ἀκινδνότερον γαῖα τρέφει ἀνθρώποιο.

Κὰν ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἔλθῃς, καὶ κεῖ ὄψει ὄχλον νοσημάτων τῇ
 ψυχῇ ἐπιχεόμενον. εἰάν λύπην ἀπώσης, φόβος ὑπορρεῖ. ἂν
 ἀπέλθῃ φόβος, ὀργὴ ἀνίσταται. ἂν παύσῃται ὀργὴ, φθόνος ἐπ-
 εῖσι. παρὰ πόδας τὰ δυσχερῆ, ἐκ γειτόνων τὰ κακά. ἀνοχὴ
 δὲ ἀκριβοῦς ἐδεμία.

δ'. Τί ἂν ἔν πρὸς ταῦτα ἀποκρίναιτο ὁ Ζεὺς, ἢ ὁ Ἀ-
 πόλλων, ἢ τις ἄλλος μαυλικὸς θεός; Ἀκῶμεν τῷ ὑποφῆτε
 λέγοντος,

Ἐξ ἡμέων γὰρ φασὶ κακ' ἔμμεναι. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ

Σφῆσιν ἀτασθαλίῃσιν ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι.

Τίς ἔν ἢ τῆς ἀτασθαλίας αἰτία; Οὐρανῷ καὶ γῆς δυοῖν ἐσίαιεν
 τὴν μὲν ἄμοιρον ἡγήεον κακῶν, τὴν δὲ ἐξ ἀμφοῖν ἐπιμεμιγμένην.
 ἢ τὰ μὲν ἀγαθὰ ἐπὶ ῥύλα ἐκ τῆς ἐτέρας, τὰ δὲ κακὰ ἐξ αὐ-
 τοφύεας

oriantur. Improbilas vero ea duplex est, aut enim corrupta materiae affectio est, aut animae licentia. Ac de priori quidem prius dicendum est. Vides ergo materiam, circa quam versatur artifex optimus; quae si quod ornamentum accipit, id totum arti acceptum est ferendum. Sin vero quaedam in terris, minus quam oportebat bene constituta, aliquid ab arte alienum admittant, cave in causa esse dicas artem: nunquam enim magis artificis ab arte, quam legislatoris a iustitia, consilium discedit: ut omittam divinam mentem multo magis, quam humanam artem, scopum suum attingere. Sicut autem in mechanicis artibus quaedam primario ipsa ars agit, dum finem suum respicit; quaedam sua sponte sequuntur opus, quae non artis opera, sed affectiones sunt materiae, ut cum scintillae ab incude, e fornace favillae, aut aliunde simile quid sequitur, quod operis respectu necessarium est, opifici tamen non est primarium: eodem modo in terrenis illis malis, quae humanis intervenire rebus dicimus, liberanda omni culpa ars est; cum nihil aliud ea, quam necessariae quaedam affectiones sint, quae cum universi totius fabrica cohaerent: quae enim nos mala, quae corruptiones dicimus, quae lugemus, ea consummationem totius vocat opifex; quia totum respicit, cuius causa necesse est corrumpi partes. Peste Athenienses affliguntur, motu terrae Lacedaemonii, inundantur Theffali, Aetna accenditur. At vero quando Atheniensibus immortalitatem promisit Jupiter? Nam si pestis desinat, nonne in Siciliam Alcibiades vehere potest populum? Quando Lacedaemoniis terram a motu immunem? aut ab inundatione Theffalis? aut Siculis ab igne? Sunt haec quasi partes corporum et membra. Eas autem affectiones corruptionem tu vocas, quia ea, quae intereunt, respicis; ego conservationem, qui ea, quae succedent iis et sequuntur. Vides mutationem corporum, novaeque generationes; quae nihil sunt aliud, quam quaedam, ut Heraclitus dicebat, sursum deorsumque currens semita, ut alius alterius vivat vitam, alius alterius vita moriatur. Ex interitu terrae ignis oritur,

ex

τοφύς μοχθηρίας ἀνίσταται. Διτλή ηὖ αὕτη, ἡ μὲν ὕλης πάθος, ἡ δὲ ψυχῆς ἐξουσία. Ῥηέον δὲ δὴ τὰ πρῶτα ὑπὲρ τῆς προέρας. Ὑλὴν ὁρᾷς ὑποβεβλημένην δημιουργῷ ἀγαθῷ· ἥς τὸ μὲν κοσμηθὲν ἡκεῖ παρὰ τῆς τέχνης· εἰ δὲ τι ἀκράτῳς ἐαυτῶν τὰ ἐν γῇ ἔχοντα πάσχει πλημμελὲς, ἀναίτιόν μοι τὴν τέχνην τίθει· βέλησις γὰρ ὕδερμία τεχνίτη ἀτεχνος, ὅδε γὰρ νομοθέτης ἀδίκος· ὁ δὲ θεῖος νῦν ἀνθρωπίνης τέχνης εὐσοχώτερος. Καθάπερ ὅν ἐν ταῖς τῶν τεχνῶν χειρουργίαις, τὰ μὲν ἡ τέχνη προηγουμένως ὁρᾷ σοχαζομένη τῷ τέλει, τὰ δὲ ἐπελὰι τῇ χειρουργίᾳ, ὅ τεχνῆς ἔργα, ἀλλ' ὕλης πάθος, σπινθήρες τε ἐξ ἄκμονος, καὶ ἐκ βαύνων αἰθαλώσεις, καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλης πάθος, ἀναγκαῖον μὲν τῇ ἐργασίᾳ, ὅ προηγουμένον δὲ τῷ τεχνίτῃ· ὅπως ἀμέλει καὶ ὅσα περὶ γῆν πάθος γίνεσθαι, ἃς καλεῖμεν κακῶν ἀνθρωπίνων ἐμβολὰς, ἐνταῦθα ἡγητέον ἀναίτιον καὶ τὴν τέχνην, εἶναι δὲ ταῦτα τῆς τῷ ὅλῃ δημιουργίας ὥσπερ τινὰς καὶ ἀναγκαίας ἐπομένους φύσεις· ἃ δὲ ἡμεῖς καλεῖμεν κακὰ καὶ φθορὰς, καὶ ἐφ' οἷς ὀδυρόμεθα, ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ σωτηρίαν τῷ ὅλῃ, μέλει γὰρ αὐτῷ τῷ ὅλῃ, τὸ δὲ μέρος ἀνάγκη κακῶσθαι ὑπὲρ τῷ ὅλῃ. Λοιμώτεσσιν Ἀθηναῖοι, σείοντα Λακεδαιμόνιοι, ἡ Θετταλία ἐπικλύζειται, ἡ Αἰτνὴ φλέγεται. Καὶ πότε Ἀθηναίοις ἀθανασίαν ὁ Ζεὺς ὑπέσχετο; εἴαν γὰρ ἀπέλθῃ ὁ λοιμὸς, Ἀλκιβιάδης ἐπὶ Σικελίαν ἐκ ἄγει; Πότε Λακεδαιμονίοις ὑπέσχετο γῆν ἄσειτον; πότε Θετταλοῖς γῆν ἄκλυτον; πότε Σικελιώταις γῆν ἄπυρον; Μόρια ταῦτα σωμάτων. Ὅρᾷς ὅν τὰ πάθος, ἃ σὺ μὲν καλεῖς φθορὰν, τεκμαιρόμενος τῇ τῶν ἀπιδόντων ὁδῷ· ἐγὼ δὲ σωτηρίαν, τεκμαιρόμενος τῇ διαδοχῇ τῶν μελλόντων. Μεταβολὴν ὁρᾷς σωμάτων καὶ γενέσεως, ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, καλεῖ τὸν Ἡράκλειον· καὶ αὖθις αὖ ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, ἀποθνήσκοντας δὲ τὴν ἐκείνων ζωὴν. Ζῇ πῦρ τὸν γῆς θάνατον,

ex ignis interitu oritur aer; ex aeris interitu aqua oritur, ex aquae interitu oritur terra. Vides successiones vitarum, vides commutationem corporum, quae mutationem toti inducunt et universo.

5. Jam ad alterum malorum principium innatum nobis veniamus, quod animae licentia tanquam mater concipit et consummat, cui improbitati nomen est. Hanc qui assumit, culpam sibi ascribat, Deum extra noxiam relinquat. Cum enim terram creari necesse esset, quae et fruges daret, et animantes, pluraque educaret alia, eamque oporteret ipsa intra se continere mala; factum est, ut illa coelo ejecta hunc sibi vindicarent locum. Caeterum diversa et omnigena Deus constituit animalia, quorum primam bifariam divisit naturam; ut altera omni et vivendi ratione et corporum forma dissimilis inter se esset et diversa sine ratione aut prudentia, ita ut alterum in perniciem alterius natum, improvidum, divinae virtutis expers, soloque sensu in diem gauderet et duceretur; corporis viribus excelleret, intellectu autem nihil posset: altera vero, quae est hominum, ejusdem esset generis, socialis, ac una; corpore quidem imbecillis, ratione vero inexpugnabilis, Dei capax, civilis administrationis compos; quam justitiae, quam legum, quam amicitiae habere gustum voluit. Quod quidem genus omnibus, quae terram quidem colerent, praestare animalibus, Deo autem minus oportebat esse, ut arbitror. Et quamvis mortale sit, nihil tamen propterea de ejus praestantia decederet; cum id, quod vulgus mortem vocat, nihil aliud quam immortalitatis exordium, futurae vitae sit natalis: quandoquidem sua lege suoque tempore corpora quidem intereunt, animae vero ad locum suum suamque vitam revocantur. Id vero, quo humana a divina vinceretur natura, tale excogitavit Deus: animam mortali corpori imposuit, tanquam aurigam plaustro, traditisque aurigae in manum habenis, cursu suo ferri permisit: vim illi praeterea roburque addidit, ut vel arte sua uti posset, si vellet; vel abuti, si mallet. Ibi felix, et quam vere beatam dicas, anima, memor illius, a quo plaustro imposita est, fraenosque

ἢ ἀπὸς ζῆ τὸν πῦρὸς θάνατον· ὕδωρ ζῆ τὸν ἀέρος θάνατον, γῆ τὸν ὕδατος. Διαδοχὴν ὁρᾷς βίῃς ἢ μεταβολὴν σωμάτων, καινουργίαν τῷ ὅλῳ.

Εἰ. Ἰθὺ δὴ ἢ ἐπὶ τὴν τῶν ἄλλων ἀρχὴν τὴν αὐτοφυῆ, ἢ τὴν ψυχῆς ἐξουσία κυΐσκει τε ἢ τελεσφορεῖ, ἢ ὄνομα μοχθηρία. Αὐτῷ τῷ ἐλομένῳ αἰτία, Θεὸς ἀναίτιος· ἐπεὶ γὰρ ἔδει γῆν γενέσθαι μὲν ἑκαρπον, ἢ ζωοτρόφον, ἢ πολυθρέμμονα, ἔχειν δὲ ἐν ἑαυτῇ κακὰ ἔνδον καθεϊργμένα, ἐξεληλαμένα τῷ ἔρανθῃ, εἰς τὸν δεύτερον τόπον ἐμίγη. Θεὸς δὲ πολλὰς ἢ παντοδαπὰς ζώων κληρονομίας, δίχα αὐτῶν τὴν πρώτην φύσιν διελόμενος, τὴν μὲν εἶναι παντοδαπὴν ἐν τοῖς βίοις, ἢ ποικίλην τοῖς σώμασιν, ἄλογον, ἄφροναν, ἀλληλοφθόρον, ἀνόητον Θεῷ, ἀρετῆς ἄμοιρον, ὑπ' αἰσθήσεως ἐφημέριον βοσκομένην ἢ δημαγωγούμενην, ἰσχυρὰν μὲν τῷ σώματι, ἀμήχανον δὲ τῷ λογισμῷ· τὴν δὲ ἑτέραν αὖ τὴν ἀνθρωπίνην ἐμπαλιν ὁμογενῆ ἢ ξύνομον ἢ μίαν, ἀσθενῆ μὲν τῷ σώματι, ἀρρήκτον δὲ τῷ λόγῳ, συνέλην Θεῷ, πολιτείας μέτοχον, κοινωνίας ἐρώσαν, δίκης ἢ νόμου ἢ φιλίας γεγενημένην. Ἐδει δὲ ἄρα τὸ γένος τῷτο κρεῖττον μὲν εἶναι τῆς ἐν γῇ πάσης ἀγέλης, ἑλάττω δὲ, οἶμαι, Θεῷ. Τὴν δὲ ἐλάττωσιν αὐτῷ ἔδδ' ὁ θάνατος ἄρα παρέξεσθαι ἔμελλεν· ὃν γὰρ καλεῖσιν οἱ πολλοὶ θάνατον, αὐτὸ τῷτο ἦν ἀθανασίας ἀρχὴ, ἢ γένεσις μέλλοντος βίῃς, τῶν μὲν σωμάτων τῷ αὐτῶν νόμῳ ἢ χρόνῳ φθειρομένων, τῆς δὲ ψυχῆς ἐπὶ τὸν αὐτῆς τόπον ἢ βίον ἀνακαλεμένης. Τῷτον δὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνδείας πρὸς τὸ θεῖον ἐξεῦρε Θεὸς τρόπον, ἐπιθεὶς τὴν ψυχὴν γηίνῳ σώματι, ὡς ἡνίοχον ἄρματι, ἢ παρὰ τὰς ἡνίας τῷ ἡνίοχῳ, ἀφῆκε θεῖν· ἔχουσιν μὲν παρ' αὐτῷ ῥώμην τέχνης, ἔχουσιν δὲ ἢ ἀτεχνίας ἐξουσίαν. Ἡ δὲ ἐπειδὴν ἐπιβῇ ἄρμάτων, ἢ λάβῃται μὲν ἡνιῶν, ἢ μὲν εὐδαίμων ἢ μακαρία ψυχὴ, ἢ μεμνημένη τῷ ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβι-

nosque accepit, nimirum Dei, habenas manu arripit, currum regit, impetumque castigat equorum: illi contra in diversa ruunt, aliusque alio contendit; alius enim in intemperantiam, ingluviem, ac libidinem; alius in bilem, temeritatemque, et insaniam, propendet; alius tardus ac mollis, alius illiberalis ac dejecti humilisque est animi. Ita currus in diversa distractus aurigam turbat. Quod si equis auriga feratur, nec currus habenas audiat, ibi potentioris equi impetum axis sequitur: quod si intemperantiae addictus est, una cum auriga ipso in libidinem, vinolentiam, ac venerem, aliasque nec honestas nec sinceras voluptates arripitur: sin ferox, in aerumnas quaslibet et calamitates.

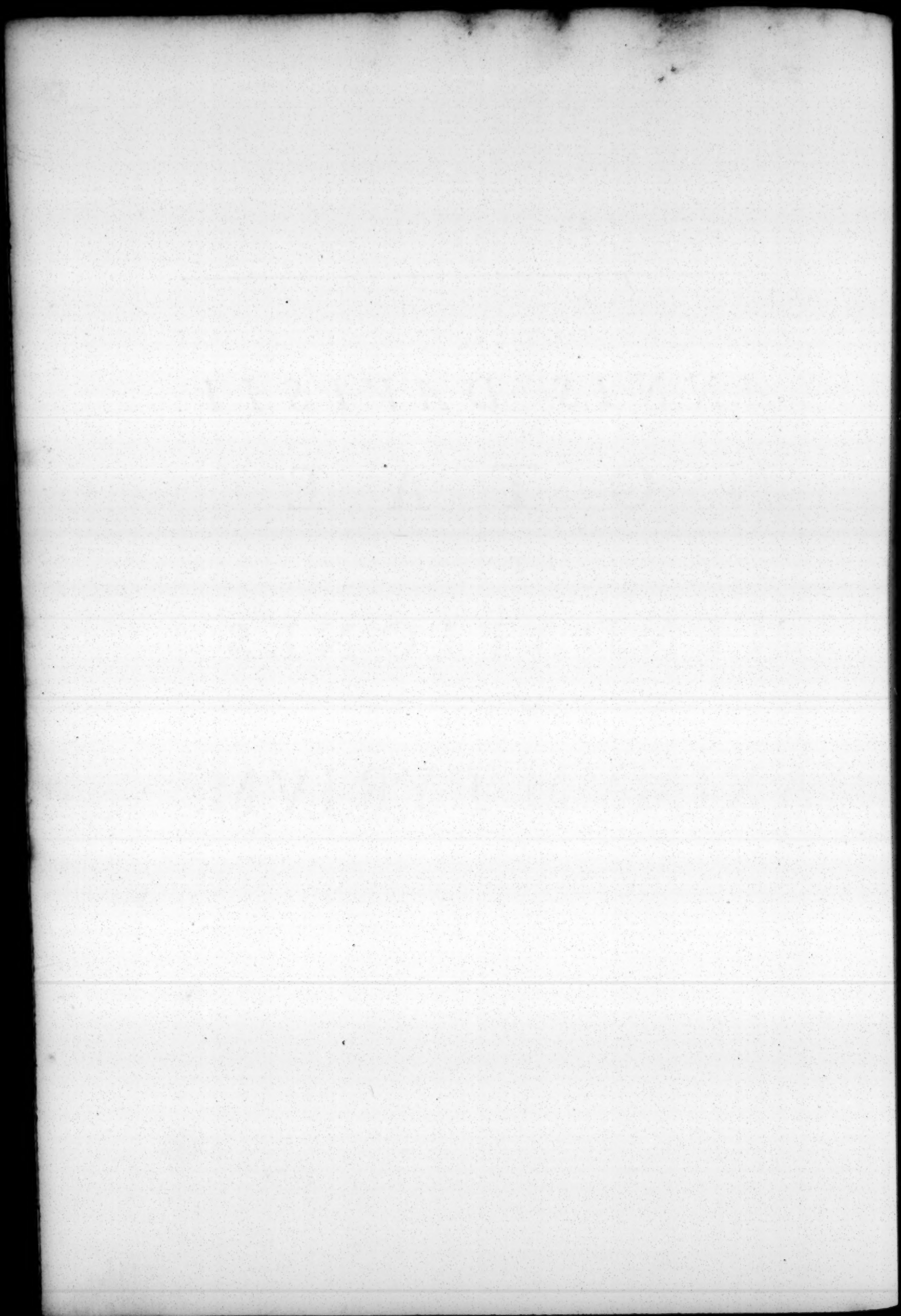
F I N I S.

ἐμβιβασαμένῃ Θεῷ, καὶ ἡνιοχεῖν προσάξατος, ἔχειται τῶν ἡ-
 νιῶν, καὶ ἄρχει τῆ ἄρματος, καὶ κολάζει τὰς τῶν ἵππων ὀρμάς·
 οἱ δὲ εἰσὶν ἀτεχνῶς παντοδαποὶ, ἄλλος ἀλλαχῇ θεῖν διωρ-
 μημένοι, ὁ μὲν αὐτῶν ἀκόλατος καὶ ἀδηφάγος καὶ ὑβριστής, ὁ
 δὲ θυμώδης καὶ ἰτήλικός καὶ ἐμπληκτός, ὁ δὲ νωθὴς καὶ ἐκλε-
 λυμένος, ὁ δὲ ἀνελεύθερος καὶ σμικρόφρων καὶ ταπεινός. Οὕ-
 τως ἄρμα ἐσασιασμένον ταράττει τὸν ἡνίοχον. Κατὰ ἣν μὲν
 κρατήσῃ αὐτῇ, κατὰ τὴν τῆ δυναστεύοντος ἵππου ῥύμην ἄξων
 φέρεται· νῦν μὲν τῷ ἀκόλατῳ ἵππῳ πᾶν τὸ ἄρμα συμφερό-
 μενον αὐτῷ ἡνιόχῳ ἐπὶ ὑβρεῖς, καὶ παροινίας, καὶ λαϊνείας, καὶ
 ἄλλας ἕτε εὐσχήμονας ἕτε εἰλικρινεῖς ἡδονάς· νῦν δὲ τῷ
 θυμικῷ ἐπὶ κακώσεις παντοδαπάς.

Τ Ε Λ Ο Σ.

M

IOANNIS DAVISII
N O T A E
ET
E M E N D A T I O N E S
IN
M A X I M V M T Y R I V M.

JOANNIS DAVISII
NOTAE et EMENDATIONES
IN
MAXIMUM TYRIVM.

DISSERT. I. *vulgo* XXXI.

ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ αἰγα-
θόν, ἀλλ' οὐ βέλαιον.] Tri-
bus primis Dissertationi-
bus hoc lemma praefi-
gunt editi, cum quibus faciunt
Reg. et Vindob. ut patet ex Lam-
becii Comment. lib. vii. cod. x.
p. 19. Earum tamen duabus haud
omnino convenit; quippe volupta-
tem Maximus non hominis esse bo-
num in secunda contendit, cujus qui-
dem sententiae tertia est ἀναλρεπτική.
Cum igitur in ms. Harleiano Dif-
fertationis illius index sit περὶ ἡδονῆς
γ', putarim ab auctoris manu tan-
tum fuisse περὶ ἡδονῆς α', περὶ ἡδονῆς
β', περὶ ἡδονῆς γ', reliqua vero libra-
riis deberi.

Sectio α'.

Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἐμμελῆαι, κατὰ πα-
λαιὸν ἄσμα.] Henr. Stephano me-
lius videtur κατὰ τὸ παλαιὸν ἄσμα.
Utrumque autem bene se habet.
Ad oram vero codicis Regii scri-
bitur, Πιττακὸν ἀποθέμενον τὴν ἀρ-
χὴν πρὸς τὰς [θαυμάζοντας] εἰπεῖν,
Χαλεπὸν ἐσθλὸν ἐμμελῆαι. Σόλωνα δὲ
μαλακίαν αὐτῆς καλαινόντα φάναι, Χα-
λεπὰ τὰ καλὰ· διὸ καὶ ἐκότερα πα-

ροιμιασθῆναι. Eadem verba legi
queant apud Suidam in Χαλεπὰ τὰ
καλὰ, nisi quod ejus exemplaria
perperam dent πρὸς τὰς [αἰκμάζον-
τας.] Sed ex scholiasta nostro re-
ponendum πρὸς τὰς [θαυμάζοντας.]
Hoc Kusterum docere potuit Apo-
stolius Cent. xx. 47. ubi repetitur
haec ῥῆσις. Immo Petr. Pantinus
ex eo Suidam corrigendum jampri-
dem monuit. Hoc porro dictum
Pittaci memorant plures, ut osten-
dere Casaubonus et Menagius ad
Laertii 1. 76. Quin et ἄσματι
dici philosophorum sententias, aut
ἀποθέματα, licet numeris haud
adstringantur, vere tradidit Hein-
sius Introd. in Hesiodi Op. et Dies
cap. vi.

Πότερα [εἰς] ἵππῳ χαλεπὸν] Vul-
go πότερα [καὶ] ἵππῳ χαλεπὸν. Ar-
ceriana vero excerpta simul ac ms.
Harleian. exhibent πότερα [δὲ καὶ]
ἵππῳ χαλεπὸν, et id Heinsio placet.
Sequenda tamen videbatur Regii
codicis fides, cum vetustissimus sit
et optimus.

ῥαζώνη τέτων ἐκάσῳ [ὑπὸ πλατέῳ]
τῆς [αὐτῆς] ἀρετῆς.] Ita Reg. Quin
et ὑπὸ πλατέῳ repraesentat Harleian.

Vulgo deest ea vox, et αὐτῶν non αὐτῇ legitur.

ὅ γδ' ἔξει τοῖς σοφισταῖς πρόφασιν λόγων ἢ Διαγωνίας ἢ [διδασκαλίας,] Cum Heinſius loco διδασκαλίας in mſ. Regio legiſſe ſibi videretur οἶδος, ex eo vocabulo fecit ἐριδος, totumque locum ſic emendavit et diſtinxit, ὅ γδ' [λήξει] τοῖς σοφισταῖς πρόφασιν λόγων ἢ Διαγωνίας ἢ [ἐριδος] ἢ [ἔδειξ] ἀφαιρήσας αὐτῇ τὴν ἐλπίδα ὅ τελέως. Verum enimvero Reg. et Harleian. dant οἶδας, unde forſan reponi queat [εἰ] γδ' [ἤξει] τοῖς σοφισταῖς πρόφασιν λόγων ἢ Διαγωνίας, ἢ [ἔδειξ] ὅδε ἀφαιρήσας αὐτῇ τὴν ἐλπίδα ὅ τελέως. Vide Diſſert. xxxiii. § 8.

ὅδε προήσας τὴν σωτηρίαν, Διὰ τὸ ἀσάβμητον τῶν λόγων [ὑποβλημῆτος] ταῖς προδοκίαις,] Vulgo ὅδε προήσας τὴν σωτηρίαν Διὰ τὸ ἀσάβμητον τῶν λόγων, [ὑποβλημῆτος] ταῖς προδοκίαις. At uterque codex locum eo, quo dedimus, modo repraeſentat. Sic itaque veritas oportet: *neque praeciſa propter incerta rationum expectatione, ſalutem ſuam projiciet.*

ἐκπλαγῆτες τῇ [αἰθείᾳ,] Vulgo αἰληθεία, quod abſurdum. Sed optime Stephanus αἰηθεία reposuit, ejuſque conjecturam firmant Reg. Harleian. et Paccii codex.

προαναλάβησαν τῆς νεώς.] Vulgo προσαναλώθησαν. Peſſime. Lectionem vero, quam recepimus, non ingenio ſuo, ſed mſ. acceptam referre debuit Heinſius; ſic enim dant Reg. Harleian. et Paccii codex.

Seſtio β'.

ἢ τέτων [αἰτίαι] Vulgo ἢ τέτων αἰτιμίαι. Lectionem noſtram praeſe ferunt ii, quibus uſi ſumus, co-dices.

ἀφείναι τῷ ῥόμῳ καὶ ἀγνῶν αὐτῶν]

Vulgo ἀφείναι τῷ ῥόμῳ [ἢ] καὶ ἀγνῶν αὐτῶν. Sed nos vocolam, quae ſenſum vel turbat, vel ſaltem dubium reddit, fide mſ. Reg. et Harleian. delevimus.

ἐνθ' ὅ [χεῶν] πείσματός ἐστιν,] Sic Harleian. et Homerus Odyſſ. ι'. 136. vulgo χρεῶν.

ἐαυτῶν [ἐπιπρέψωμεν,] Sic uterque mſ. vulgo ἐπιπρέψωμεν.

ἡδίστης τῆς νεώς ἔσσης ἐκ γῆς ιδεῖν,] Corrupte Reg. ἡδίστης σώσις δ' ἐκ γῆς ιδεῖν. Forſan Maximus dedit ἡδίστης νεώς ὅσον δ' ἐκ γῆς ιδεῖν.

Seſtio γ'.

μὴ ἀφῶμεν αὐτὸν] Ita Reg. vulgo τῶν.

Αἰήτης βασιλέως.] Historiae, quam narrat hoc in loco Maximus, alibi non ſuperſunt veſtigia: quapropter nihil mirum, ſi cl. Dodwellus Diſſert. in Irenaeum vi. 14. indicare nequii, cui populo rex iſte, qui memoratur, imperarit. Iſtiusmodi vero naves, quas θαλαμηγῶς vocant Graeci, *cubiculatas* autem Seneca de Benef. vii. 20. aedificarunt Ptolemaeus Philadelphus alique. Vide Athenaeum lib. v. pag. 203, ſeqq. Immo regibus Aegyptiis θαλαμηγὰ fuerunt ὀκλακόσια, ſi fides Appiano praef. pag. 8.

οἱ οὖν ἴσασι θάλατταν,] Homericaphraſis Odyſſ. Α'. 121. Ψ'. 269.

τὸ μὲν γδ' αὐτῆς βασιλεία] Heinſius reponendum conjicit, τὸ μὲν γδ' [ἐνδοθεν] αὐτῆς, etc. quia, ſicut puto, ſequitur [ἐκδοθεν] δ' αὐτῆς μέγας ὄρχαρος, ſed hoc ei contigit, quod ſententiam non recte diſtinxerit. Sic igitur interpungas oportet, τὸ μὲν γδ' αὐτῆς βασιλεία ἦν οἷα κάλλιπας, πασάδες ἢ δύναι ἢ δρόμοι (ἐκδοθεν δ' αὐτῆς

δ' αὐλῆς μέγας ἔρχατος ἄγχι θυράων
Τελέγυος — ἢ δένδρα ἐμπεφύκεσαν,
ροιαί, ἢ ὄγχυαι, ἢ μηλῆαι, ἢ ἄμ-
πελοι) τὸ δ' αὐτῆς λυτὸν ἦν. ac tum
demum τὸ μὲν αὐτῆς et τὸ δ' αὐτῆς
sibi invicem respondebunt, nec a-
liquid excidisse videbitur.

Ἐκποθεν δ' αὐλῆς μέγας ἔρχατος
ἄγχι θυράων [Τελέγυος,] Vulgo τε-
τραμυδός, sed locum ex poeta,
quod etiam faciendum viderat Hein-
sius, emendavi: nam verba sunt
Homeri Odyss. H'. 112.

Ἐθαύμαζον [οἷον] τὸ θέαμα οἱ Αἰγύ-
πιοι,] Οἷον loco, nisi fallor, non con-
venit. Lego Ἐθαύμαζον [ἔν] τὸ θέα-
μα οἱ Αἰγύπιοι.

τὸ πνεῦμα πρᾶον] Vulgo πρᾶον τὸ
πνεῦμα. Sed a mss. est ordo ver-
borum, quem repraesentavi.

Αὐλῶν, συρίγωντ' ἐνοπῆς,] Versus
est Homericus, Il. K'. 13.

τὴν ἐμβολὴν ἔκαστ' ἀπεμάχοντο.]
Sic etiam nostri codices. At H.
Stephanus reponendum putat, πρὸς
τὴν ἐμβολὴν ἔκαστ' ἀπεμάχοντο. Ni-
hil opus. Xenophon Hellen. lib.
vi. cap. v. 34. Ὑπομνήσκοντες μὲν
ὡς τὸν βάρβαρον κοινῇ ἀπεμαχέσαντο.
Quin et ἀπομάχεσθαι τὴν τῶν ἐρπετῶν
φύσιν habet Josephus Antiq. Jud.
lib. ii. cap. x. 2. Vide sis et lib. iii.
cap. vi. 4. et lib. vi. cap. vi. 2.

[ὅ, τε] ἄερός ἐκείνος ὄχλος ἐκείτο
ἐκπλαγεῖς] Vulgo [ἄτε] ἄερός ἐκείνος
ὄχλος, [ἀπ'] ἐκείτο ἐκπλαγεῖς. Uter-
que mss. lectionem, quam recepimus,
exhibet.

Πολλὰ δ' ὄγε προέλυμνα] Iliad.
I'. 537.

διελύετο ἢ [ἢ τὰ] βασιλεία,] Male
quidem Reg. διελύετο ἢ [ἢ ἢ] βασι-
λεία. Verum inde patet legendum,
prout edidimus; nam vulgo dant
διελύετο ἢ τὰ βασιλεία, voce prae-
termissa.

Οἱ ἢ κορώνησιν ἱκελοι πρὸ νῆα μέ-
λαιναν Κύμασιν [ἐμφορέοντο.] Sic legi-
tur apud Homerum Odyss. M'. 418.
et sic legi debere merito statuerunt
H. Stephanus et D. Heinsius, vul-
go ἐμφορέοντο, Harleian. ἐπεφύροντο.
Non minus hac, quam illa ratione
jugulatur versus.

Sectio δ'.

ὦ τὴν εἰκόνα ταύτην παρελάβομεν.]
Vulgo ὡς τὴν εἰκόνα, quomodo re-
praesentat Harleian. a prima ma-
nu. Sed ultima littera puncto no-
tatur, ut eam delendam censuerit
librarius. Merito sane, quod et
Heinsius vidit; nam pronomen ad
λόγον refertur.

ἀνέξομαι ἡδόμνος τὸν πάντα χρόνον,]
Vulgo ἀνέξομαι τῷ λόγῳ. Cum ta-
men Reg. et Harleian. nostram le-
ctionem exhibeant, non erat, cur
iis denegaretur fides. Eandem re-
praesentarunt Arceriana excerpta,
nec aliam Paccius in suo codice
reperit.

ἐκάτερον ἐκατέρω φερόμενον.] Sic
Harleian. nisi quod in eo perpe-
ram scribatur φερόμενον. Vulgo ἐκά-
τερον [ἐν] ἐκατέρω φερόμενον, quod ad-
mittere non videtur Graecae lin-
guae ratio.

συνῆσα ἀγαθοῖς ἐς ἐρημύοις] H.
Stephano non placet vox ultima.
Quin et, si viro illi docto fides,
adnotatum reperit ἐς ἐρημύοις, ut
arbitror, ex conjectura; nam nostri
vulgatam lectionem retinent. Mi-
hi potius excidisse videtur aliqua
vox: itaque reposuerim συνῆσα ἀ-
γαθοῖς [βεβαιότητος] vel [ἀσφαλείας]
ἐς ἐρημύοις.

ἐγὼ ἢ θαλάττῃ [ἀπ' ἑτῆτο] ἀπισῶ,]
Vulgo ἐγὼ ἢ ἢ θαλάττῃ ἀπισῶ.
Nos

Nos utrumque mss. sequimur.

εἰς πέλαγος ἀσφαλές,] Sic Reg. nec ultimae voci litem moveo, sicut Heinſius fecit; licet eam neſciant Harleian. a prima manu, et excerpta Arceriana.

ἐνθ' οὐκ ἔσ' ἔτ' ἀρ — αὔλῃ.] Eodem modo versus hosce laudat Maximus Differt. xvii. 10. Ii tamen in Homero junctim non exstant, at ex Odyss. Δ'. 566. et Ζ'. 43. conflantur.

Sectio ε.

Ἄ δειλοί,] Sic Penelopes procos

adloquitur Theoclymenus apud Homerum Odyss. γ'. 351.

ἀς κατέλαβεν δ' ὅθ' ὅς πῦρ] Historiam Sardanapalli noster in animo habuit. Vide Ctesiam apud Athenaeum lib. xii. p. 529. et Justin. i. 3.

ἀς κατέλαβεν ἔδ' ἐ δ' ἄρχημων θάνατος.] Polycraten videlicet Oroetes cruci suffixit. Vide nos ad Differt. v. 5. De viri luxuria consulatur Athenaeus lib. xii. pag. 540.

Ἄ κ' ἔδ' Κορινθίους] Quaedam deesse putat H. Stephanus. Et hoc plane verum, nisi forsitan Maximus reliquit, ἀλλ' ἔ δ' ἡ Κορινθίους, scilicet ἐσωφρόνισαν συμφορῶν.

DISSERT. II. vulgo XXXII.

ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' ἔ βέβαιον.] Sic mss. cum vulgo dent, Ἐτι πῶς τῷ αὐτῷ, ὅτι ἡδονὴ εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' ἔ βέβαιον. Inepta vero est inscriptio; quae, judice Dan. Heinſio, talis esse debebat, Ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ἀνθρώπινον τέλος ἡ ἡδονή. Quid nobis videatur, ad primae Dissertationis epigraphen jam diximus.

Sectio α.

ἐχθρὸς λόγος] Heinſio placet ἐχθρὸς λόγος, ut noster ad superiorem Dissertationem respiciat, quae die praecedente statuitur habita. Codicibus autem lectionem satis commodam repraesentantibus, eam sollicitare πείρασον est.

ἐν πόλει χορῶν] Sic Reg. vulgo ἐν ὁποτέρῳ.

Καὶ [ποῖον] ἂν τις ὀπινοῇσαι] Vulgo καὶ [πῶς] ἂν τις etc. nolente Reg.

εἰ ἀφελαι τις [τῷ λόγῳ] τὴν ἔδραν]

Vulgo εἰ ἀφελαι τις τὴν ἔδραν, duabus oculis praetermissis. Eas nos ex Reg. addidimus, eademque ad Harleiani codicis oram leguntur. Vide, quae notavimus ad Differt. xvii. 8.

πότερος τῶν τῷ πιθανῷ πλησιαιτέρος;] Vulgo πότερος τῷ πιθανῷ τῶν πλησιαιτέρος; Ordo, quem sequimur, est a Reg.

καὶ μὴ βέβαιον. ἢ ὁ ἀγαθὸν λέγων] Scribo καὶ μὴ βέβαιον [ἢ] ἢ ὁ ἀγαθὸν etc.

προσθέντας τὸ [βέβαιον] αὐτῷ,] Ita quidem nostri codices, et ita legit in suo Paccius. Sed, aut fallor, aut sententia postulat, ut τὸ [ἀβέβαιον] reponatur.

Sectio β.

ἐν ᾗ τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ διακρίνεται ὁ λόγος] Heinſius reponit ἐν ᾗ τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ [εἰ] διακρίνεται ὁ λόγος etc. Quod ad auctoris mentem,

tem, recte; sed ad verba, non item. Lege ἐν τῇ τῶν ἀγαθῶν νομῇ [μὴ] ἀφαινεῖ ὁ λόγος — κιθάρων ἀγαθῶν: cum duplicandae sunt eadem syllabae, saepius excidit earum altera.

Sectio γ'.

τίς ὁ τῆς δοκιμασίας τρόπος ἕτος;] Interpungo, τίς ὁ τῆς δοκιμασίας τρόπος; Οὗτος. Φέρε, etc.

βαδισικὰ [ἐκ πλινῶν] εἶναι σοι [θέλης] Vulgo βαδισικὰ εἶναι σοι [θέλοις] Nos ex Reg. locum concinnavimus.

Φασὶ τὸν Καρχηδόνιον νεανίαν] Hannonem dicit. Aelianus H. A. v. 39. Ἄννων ἐν λέοντι εἶχε σκλαγωγόν. Plinius H. N. viii. 21. *Primus hominum leonem manu tractare ausus, et ostendere mansuefactum, Hanno e clarissimis Poenorum traditur: damnatusque illo argumento, quoniam nihil non persuasurus vir tam artificis ingenii videbatur; et male credi libertas ei, cui in tantum cessisset etiam feritas.* Plutarchus Πολιτ. Παράγ. p. 799. Ἄνωνα λέοντι χρώμενον σκλαφοφύρῳ παρὰ τὰς στρατείας, αἰτιασάμενοι τυραννικὰ φρονεῖν, ἐξήλασαν. Mf. quidem Reg. ad oram habet, τὸν Ἀσδρέβα λέγῃ, Harleian. τὸν Ἀσδρέβα φησί. Sed, horum scholiastarum pace, non ad Afrubalem respexit, at ad Hannonem, Maximus; licet, qua poena mulctatus fuerit, inter se non conveniat auctoribus.

ιδιώτην τῇ [δυσυχία.] Sic uterque codex. Vulgo τῇ [τύχη] quod ut ablegarem, suavit librorum fides.

Sectio δ'.

τῷ βοῶν πόνοι,] Sic Reg. vulgo τῷ τῷ βοῶν.

ἀφαινωσικὸν τῷ βίῃ,] Legendum ἀφαινωσικόν, ut Heinsius etiam vidit.

εἰ νεμένηται] Uterque mf. εἰ ἐννεμένηται. Omnino reponendum ἀφαινωσικόν τῷ βίῃ. Eἴεν. Νεμένηται τὰ ζῶα τὰς δυνάμεις, etc. Suidas, Eἴεν, ἄγε δὴ. Συγκατάθεσις μὲν τῷ εἰρημύων, ζῶα φησὶ τὸ πρὸς τὰ μέλλοντα. Scholiastes ad Euripidis Hecubam, vers. 313. Eἴεν, ἔσω ταῦτα. Sic etiam scholiast. ad Aeschyli Prom. Vincit. vers. 36. Sexcenties ita loquuntur Plato, Dion Chrysostomus, et alii plures; receptaque hac emendatione, non haeret oratio, sed debita procedit lenitate. Vide modo nostrum Differt. vi. 2. xviii. 3. xxiv. 3.

νεμένηται τὰ ζῶα τὰς δυνάμεις, ἐκάστῳ ἐκαστον] Vulgo [ἐ] ἐκάστῳ ἐκαστον. Nos vero conjunctionem copulativam, iubente Reg. delevimus.

όνυχων ἀκμαῖς,] Vulgo ἀλκαῖς. At Reg. et Harleian. lectionem, quam recepimus, exhibent; et ea Heinso quoque placuit.

ἀπέφηνε γυμνὸν [ἢ ἀσθενῆ.] ἢ ἄτελον, ἢ ῥώμῳ ἀσθενῆ,] Non eloquentis, sed balbutientis est scriptoris, hoc modo verba repetere. Paccius autem sic vertit: *Edidit nudum, edidit glabrum, edidit imbellem*; adeo ut voces ἢ ἀσθενῆ non sit interpretatus. Forfan igitur eas in suo codice non invenit. Ut ut se res habeat, omnino sunt importunae; quapropter iis tanquam delendis uncinos circumdedimus.

Sectio é.

ἔπερ τὸ διῶκον.] Codices διῶκον. Lege cum Heinſio διῶκον. Id certe flagitant ſequentia.

τίμα τὰ ὄρεα.] Vulgo τίμα τὰ ὄρεα: ſed Reg. et Harleian. lectionem, quam dedimus, exhibent.

ὑβρίζετε τὰ ὑβρίζον πεφυκότα.] Ὑβρίζον interdum dicuntur, qui turpem rebus venereis dant operam;

quod olim monuit Heinſius Introd. ad Hefiodi Op. et Dies, cap. vi. nec infrequens eſt illa vocis poteſtas. Adiſis Aelianum V. H. iii. 12. ix. 8. et Xenophontem Ephreſium lib. iii. p. 53. lib. 4. p. 60. denique lib. v. p. 69. Similiter injuriam facere dicunt Latini. Vide Deſ. Heraldum Obſerv. ad Salmaſii Jus Attic. et Rom. lib. v. cap. xviii. § 14, ſeqq. et Gonſalium de Salas ad Petronii cap. xxv.

DISSERT. III. vulgo XXXIII.

ΠΕΡΙ ἡδονῆς, ὅτι εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' ἔβριαιον.] Sic Reg. Vulgo ἔτι περὶ τῆς αὐτῆς, ὅτι ἡδονὴ εἰ καὶ ἀγαθόν, ἀλλ' ἔβριαιον. Heinſius vero vel hanc, vel ſimilem, fuiſſe cenſet ὁπιορθεῖν. Ὅτι πάντων τέλος ἡ ἡδονή. Veram tamen inſcriptionem repraeſentare videtur Harleian. qui ſimpliciter habet Περὶ ἡδονῆς γ.

Sectio á.

Πεποιήναι ἀλόγοι τε θηρίων καὶ ξυνωσίαι.] Vulgo πεποιήναι λόγοι ἀπὸ τῶν θηρίων καὶ ξυνωσίας. Cum vero mſs. dent πεποιήναι λόγοι ἀπὸ τε θηρίων καὶ ξυνωσίαι, facile vidi legendum, non λόγοι ἀπὸ τε θηρίων, ſed ἀλόγοι τε θηρίων. Hanc conjecturam, quoniam certa videbatur, in orationis recepi contextum.

εἰς [δρυμὸν] βαθύν.] Sic uterque mſ. vulgo δρυμῶνα. Pariter apud Joſephum Ant. Jud. lib. vi. cap. vi. 3. edunt καὶ τινὰ [δρυμῶνα] ἐγένοντο, licet Vatic. aliique codices δρυμὸν exhibeant. Vide lib. vii. cap. x. 2.

ἀλλῇ περὶ χεῖρας.] Vulgo περὶ χεῖρας. Nos mſ. Reg. ſequimur, eaque ratio ſcriptoribus Atticis eſt uſitatiffima.

ἐρωτᾷ ποιμῆνα.] Vulgo ἐρωτᾷ [τὸν] ποιμῆνα, ſed articulum neſciunt ambo mſs.

τὴν χεῖρα [ἀπολείνας.] Vulgo ἀνατείνας, contra quam volunt codices.

κοφὴ γάρ [τις] αὐτῇ.] Vulgo deſt vox penultima, quam nos in noſtris, Heinſius in ſuis mſs. inventam probavimus.

Sectio β.

δοκεῖ μοι δὲ χρῆσασθαι.] Ita plane Reg. cum vulgo legatur δοκεῖ δέ μοι χρῆσασθαι. Regio codici tantum non accedit Harleian.

λόγος ἀδελφῆς.] Reliquis ſcriptoribus ἀνευδελφῆς hoc in ſenſu dicitur. Vide ſis ad Diſſert. v. 1.

ἡδονὴν ἢ αὐτοδίδακτος παρὰ τὴ φύσεως λαβὼν ἔχει ἐξ ἀρχῆς εὐδύς.] Hoc argumentum adhibent Epicurei, ut voluptatem ſummum eſſe bonum demonſtrent. Sextus Empiricus Pyrr. Hypot. lib. iii. cap. xxiv. n. 194. Ὅθεν καὶ οἱ Ἐπικυρεῖοι δεῖκνυναι

κινῆσαι νομίζουσι φύσιν αἰρεῖσθαι εἶναι τὴν ἡδονήν· τὰ γὰρ ζῶα, φασίν, ἅμα τῷ χυεῖσθαι ἀδιάστροφά ἐν τῇ ἐρεμῇ μὴ ὅτι τὴν ἡδονήν, ἐκκλίνειν δὲ ἀλγυδόντας. Cicero Fin. i. 9. *Epicurus voluptatem summum bonum esse, volt, summumque malum dolorem, idque instituit docere sic: Omne animal, simul atque natum est, voluptatem appetere, eaque gaudere ut summo bono; dolorem aspernari, et, quantum possit, a se repellere: idque facere nondum depravatam, ipsa natura incorrupte atque integre judicante.* Vide sis ejusdem libri cap. 21. lib. ii. cap. 10. ac Laertium x. 129, 137.

Sectio γ'.

Φαῦλόν τι χρεῖμα ἡδονή;] Vulgo [Ei] Φαῦλόν τι χρεῖμα ἡδονή, σὺν ἂν ἦν, etc. Cum vero mss. primam vocem nesciant, interpunctio mutanda fuit, ut loco sua restitueretur sanitas.

Δύο γ' ὄντων [τέτων] ἐν ἀνθρώπῳ ψυχῇ,] Vulgo deest vox τέτων, quam nos ex Reg. et Harl. adjecimus.

Sectio δ'.

ἢ ἂν τὴν κοινότητά] Codices ἢ ἂν τὴν κοινότητά. Locum sic lego, distinguoque ἂν σωστικόν. ἢ ἂν τὴν κοινότητά σε ἐνοχλεῖ; An eo tibi displicet, quod communis sit?

[ἔδ' εἰς τὴν ἡλίαν] Sic Reg. vulgo μηδέ.

πέρεσθαι γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν προσέλθῃς, πάντα κοινὰ,] Hoc est in se falsum, et auctoris menti contrarium: si enim *ultra res necessarias progredimur*, multum abest, ut *omnia sint communia*; nec, si res se sic haberet, Maximi nostri scopo con-

veniret. Reg. habet [μέρη] γὰρ τῶν ἀναγκαίων, eademque lectio orae codicis Harleian. adscribitur. Lege [μέρη] γὰρ τῶν ἀναγκαίων ἐὰν [προέλθῃς,] πάντα κοινὰ, quod et verum, et loco congruum.

Sectio ε'.

ἢ γὰρ ὁ κατ' αἰρεῖσθαι πονῶν ἐκὼν, φιλικῶς ἡδονῆς πονεῖ,] Ex Epicuri mente, qui statuit ἂν τὴν ἡδονήν ἢ τὰς αἰρεῖσθαι, ἢ δὲ αὐτὰς· ὡς περὶ τὴν ἰατρικὴν ἂν τὴν ὑγίειαν. Vide Laertium x. 138. ac ibi Menagium. Et hoc quidem sequitur ex eo, quod censet τέλος πάντως πράγματι εἶναι ἡδονήν. Adi Suidam in Ἠδονῇ.

ἢ μὴ φρένας] Iliad Z'. 234.

(ἢ γὰρ ἂν εἴη ὁ δυσσερξότερος) Hein-
sii sane iudicium miror, cui placet, ἢ γὰρ ἂν εἴη [δυσσερξότατος:] tantum enim abest, ut ei, qui laborum causa laborem subit, *difficulter placere queat*, ut res ei gratæ sint, quæ minime ceteris arrident hominibus. H. Stephanus reponit, ἢ γὰρ ἂν εἴη ἕτος δυσσερξότατος, sed nec hac opus est mutatione: nam comparativa pro superlativis interdum ponuntur. Aelianus H. A. i. 42. Αἰετὸς γ' ὁ ἐρνίθων [ὀξυνοπέτερος.] Cleomedes Κυκλ. Θεωρ. lib. ii. p. 287. Πάντων τοίνυν τῶν ἄστρον ἢ (ἐλλήνη [πρόσειοδία])—ὑπάρχουσα. Diogenes Laertius vi. 5. Ἐρωτηθεὶς τί [μακαριώτερον] ἐν ἀνθρώποις, ἔφη, Εὐτυχῆναι ὀψιθανεῖν. Et x. 132. Διὸς ἢ φιλοσοφίας τὸ [τιμιώτερον] ὑπάρχει ἢ φρόνησις. Pariter Hermias Irrii. cap. x. Thaletem vocat Ἰώνων [πρεσβύτερον.] Vide sis et Origenem περὶ δόξης, § lxiii. p. 200. ed. Londin. Eusebium de Laud. Constantini, cap. i. p. 718. et Epistolam

pistolam Constantini ad Macarium apud Socratem H. E. i. 9. p. 36.

χολῇ ᾧ ἂν εἴη τὸ κάλλος [κάλλος] Ultima vox in editis deest: sed eam addendam fuisse notavit Hein-
sius ex ms. Regio, quocum facit Harleian.

Sectio 5'.

ὑποφαίνεσθαι [ἢ ἡδονὴν] πάντων χρη-
μάτων ἀρετῶν ἰστέον,] Vulgo ὑποφαί-
νεσθαι πάντων χρημάτων ἀρετῶν ἰστέον,
omissis duabus voculis, quas nos
fide Regii codicis adjiciendas cura-
vimus.

ἄλλο ἄλλω] Vulgo ἄλλο [ἐπ'] ἄλλω.
At ex Arcerianis quidem excerptis
vocem mediam tolli iussit Hein-
sius, eademque nec in Reg. nec in
Harleian. legitur.

τὰ δυσχερῆ [τῇ] φύσει] Vulgo deest
vox penultima, contra quam vult
uterque ms.

ἀνικαλαλατόμβος ταῦτα τῆς προσ-
δοκίας ἔ [ὑπὸν] Ultima vox H.
Stephano suspecta fuit, et jure
quidem merito: nam lethargus,
verbi causa, quam plurima naturae
parum grata subit; haec tamen
perfert, non ut somno fruatur, sed
ut nimiam deponat somnolentiam.
Legendum reor, ἀνικαλαλατόμβος
ταῦτα τῆς προσδοκίας ἔ [ὑγιᾶν,] quod
valet θεωρεῖσθαι, ut Hesychius do-
cebit.

ἀφαιρέσεις τὴν αἵρεσιν] Vulgo ἀφ-
αιρέσεις [ἔ] τὴν αἵρεσιν. Vocem,
quam delevi, non agnoscit Reg.

Sectio 6'.

χαρὴν ἢ ἡδονὴν καλῆς,] Hoc ob
Stoicos dicit, qui miri fuere ver-
borum captatores. Seneca Epist.

lix. Scio, inquam, et voluptatem,
si ad nostrum album verba dirigimus,
rem infamem esse; et gaudium, nisi
sapienti, non contingere. Plura huc
facientia congesimus ad Ciceronis
Tusc. iv. 6.

τὸ ὃ περὶ γὰρ [ἐρῶ,] Omnino re-
ponendum ἐρῶ, licet a recepta le-
ctione non abeant codices.

γνωρίζω· ἢ ποιεῖ τὸν Ἡρακλέα ---
ὅτι ἄλλω τινὶ ἢ μεγάλαις --- ἡδοναῖς
χειρῶ γὰρ μένον --- ὅτι ταῦτα ἰέναι ἐ-
κόντα.] Locus est parum sanus. Quid
enim sibi vult haec oratio? *Volu-
ptas effecit ut Hercules, non alio
manuductore quam magnis voluptati-
bus usus, haec omnia sua sponte sub-
ierit.* Οὐκ in Reg. non legitur.
Repono, γνωρίζω. ἢ [οἶε] τὸν Ἡ-
ρακλέα --- ἄλλω τινὶ ἢ μεγάλαις ---
ἡδοναῖς χειρῶ γὰρ μένον --- ὅτι ταῦτα
ἰέναι ἐκόντα; *An putas Herculem,
alio manuductore quam magnis volu-
ptatibus usum, haec sua sponte per-
tulisse?* Nihil mihi clarius videtur.

ἢ χοροὶ] Lego ἢ χοροί, nam re-
liqua pluraliter efferuntur.

Sectio 7'.

[ἔ] τῆς ψυχῆς μόνης,] Vulgo pri-
mam vocolam praetermittunt, e-
am tamen agnoscunt Reg. et Har-
leian.

αἰσχροὶς ᾧ ἦν.] Heinſio placet *Μι-
κροὶς* ᾧ ἦν, quod in Platonis Sym-
pos. p. 315. *Μικροὶς* vocetur Ari-
stodemus. Addere potuit, quod
homullus ille tam insigni staturae
brevitate fuit, ut *Μικροὶς* sit cogno-
men nactus. Vide Xenophontem
Memor. lib. i. cap. iv. 2. Sane
cum *Μιότης* et *ὠχρώτης* peculiaris
sint oris vitia, vix est ut gene-
rale nomen hic usurparit Maximus;
quapropter

quapropter Heinſio lubens adſentior.

[πάντα] ταῦτα ὑφ' ἡδονῆς ἔλκεται,] Sic Reg. et Harleian. vulgo πάντως.

Seçtio 9.

Ἦδετο ὁ Διογῆνης τῷ πύθῳ,] Ita Reg. vulgo deest ὁ.

ὡς ὁ Καμβύσης Χοάσπῃ μόνῳ.] Huius unius fluminis aquas bibere ſoliti ſunt Perſarum reges, ſi Herodoto credamus aliisque plurimis. Vide Barn. Briffonium Regn. Perſ. i. 28.

ἀνιάται Σμινδυρίδης ἀπελαυνόμενος,] Smindyrides, perditiffimae luxuriae Sybarita, ſibi conjugem quaefivit Agoriſtam. Is autem a Clifthene rejectus eſt, haec vero Megaccli fuit Athenienſi deſponſata. Vide ſis Herodotum vi. 127, ſeqq. et interpretes ad Aeliani V. H. ix. 24. xii. 24.

Seçtio 1.

μεγάλας ἡδονὰς [ἀντιſάσεις;] Vulgo ἀνιſάζεις, Harleian. ἀνιſάσεις, Reg. ἀνιſάζεις. Certiffime legendum ἀνιſάσεις, ut Stephanus ac Heinſius monuerunt; et ita nos edidimus.

τί ᾗ δαλείας [ἀνιῶτερον;] Editi ſcriptique codices ἀνιῶτερον, contra quam Graecae linguae canones jubent, cum ἀνιῶ penultima ſit longa. Poeta apud Ariſtotelem

Rhet. lib. i. cap. xi. 6.

Πάν ᾗ ἀνιῶτερον περιμί [ἀνιῶτερον] ἔφυ.

Extat apud Theognidem ᾗ 472. licet variae ſint lectiones. Euripides Medae ᾗ 1095.

Εἴθ' ἡδὺ βροτοῖς, εἴθ' [ἀνιῶτερον.] et ᾗ 1112.

Τήνδ' ἔτι λύπῃ [ἀνιῶτερον] etc.

Adi ſis Ariſtophanem Pluto ᾗ 561. ſcholiaſten Hephaeſtionis p. 2, 3. Pari modo peccatur apud Ariſtaetum ii. 9.

Καλλιχελίδας μέρος.] Vulgo [καλ] Καλλιχελίδας μέρος. Conjunctionem vero copulantem non agnoſcit Reg.

ἢ Τυρρηνὴν [ἀλπιγξ,] Vulgo ἢ. Sed nos Harleian. merito ſequimur. Quod autem a manu ſecunda Τυρρηνικὴ praeferatur, id certe non eſt neceſſarium; nam Τυρρηνὸν αὐλὸν habet Pollux lib. iv. cap. ix. § 70. Virgilius Aen. viii. 526.

Tyrrhenusque tubae mugire per aethera clangor.

Tuba nempe Tyrrhena nominatur, quod, ut Servius obſervavit, in *Hetruria inventa fuit, ſcilicet in Vetulonia ejus urbe*. Tatiamus cap. ii. Τυρρηνὸν (ῥωιſήσαντο) ἀλπιγξ. Ibi vide cl. Worthium; locisque veterum, quos indicavit, adde Strabonem lib. v. p. 336. et Scholiaſten ad Ariſtophanis Ranas ᾗ 133.

DISSERT. IV. vulgo XXXIV.

ΤΙ τέλος φιλοσοφίας] Hoc lemma satis Heinsio non facit: putat igitur Maximum scripsisse, "Ὅτι οὐκ ἔστι τὸ ὅ φιλοσόφος τέλος ἡ ἡδονή. Sed frustra prorsus est vir eruditus; nam noster prudentiam, φρόνησιν, esse philosophiae finem probat, adeoque non sollicitanda est ὑπεργραφή, quam praestant mss.

Sectio α'.

[γνώμη] ῥήτορος,] Vulgo γνῶμαι. Lectionem, quam sequimur, exhibet uterque codex. Illam etiam Paccius in suo ms. reperit, ut ex ejus interpretatione liquet.

Sectio β'.

ἡδονῆς ἀρετῇ ἀμιγγωμένης] Vulgo ἡδονῆς [ἢ ἀρετῆς] ἀμιγγωμένης. Uterque vero ms. lectionem, quam dedi, repraesentat, eamque postulat oratio.

Ὅτι τὸ ἀνδρονίτιδος ὅτι τὴν γυναικωνίτιν.] Proverbialis locutio. Vetus scriptor apud Suidam in Ἀνδρωνίτις et Κωμάσαι. Καὶ τὸ λεγόμενον, ἐκινδύνας τὴν ἀνδρωνίτιν εἰς τὴν γυναικωνίτιν κωμάσαι. Contra, verò ἐνίοι τὸν θυμὸν ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος εἰς τὴν ἀνδρωνίτιν οὐκ εὖ μελοικίζουσιν, ut ait Plutarchus περὶ ἀρετῆς. tom. ii. pag. 457.

τὸ μὲν γῆμα ὅ φιλοσόφος [μετενδύει,] Legendum credo μετεκδύει, exuit, deponit, abjicit. Vide Josephum Ant. Jud. lib. vi. cap. xii. 7.

Παρεκνομεῖς περὶ τῆς [θεμελίως] ἔδεν] Paccius et Heinsius ita verterunt,

quasi θεμελίως legerint. Ego sane potius orationem continuaverim, Παρεκνομεῖς περὶ τῆς θεμελίως ἔδεν φιλοσοφία ἢ ἡδονῇ κοινόν: Peccas in eos, qui nihil esse philosophiae cum voluntate commune posuerunt.

[ἄλλος] μὲν δὲ φιλήδονος, [ἄλλος] δὲ ὁ φιλόσοφος.] Sic Reg. editi ἄλλο utrobique prae se ferunt.

ἀφ' ἐκείνου τὰ ἔργα.] Vulgo ἀφ' ἐκείνου [ἢ] τὰ ἔργα. Sed importuna mistam conjunctionem, jubentibus mss. ejecimus.

ὡς τὰ βαρβαρικά τ' [Ἑλλήνων.] Vulgo [καὶ] τὰ βαρβαρικά τ' Ἑλλήνων. Primam vocem fide codicis Regii mutavimus. Ultimae loco posuissim Ἑλληνικῶν, nisi veteres τοῖς κυρωτέροις ἀντὶ τῶν κληρικῶν υἱὸς constaret. Euripides Medea ὕ 1330.

Ὅτ' ἐκ δόμων ἔε βαρβαρὰς τ' ὅστις Χθονὸς

[Ἑλλήν] εἰς οἶκον ἡγόμην, κακὸν μέγα.

Et Iphig. in Aulide ὕ 64.

Καίλασκάπτεν πόλιν

[Ἑλλήν] ὁμοίως βαρβαρὸν δ' ὅπλων μέγα.

Iterum Heraclid. ὕ 131.

Καὶ μὲν σολὴν γ' [Ἑλληνὰ] ἢ ῥυθμὸν πέπλων

ἔχει

Hujusmodi plura collegit vir doctissimus, Th. Stanleius, ad Aeschyli Prom. Vincit. ὕ 2.

Sectio γ'.

ἐξελεμὲν τὴν φυγῆς,] Vulgo ἐξηγήμεν [τὰ] τὴν φυγῆς, quod bene se non

non habet. Itaque ms. Regio paruius, qui lectionem tam sensui quam linguae Graecae consentaneam repraesentat.

Εἰς κοίρανος] Iliad. B'. 204.

ἔπηλαι δὲ λόγος.] Vulgo ἔπηλαι δὲ [ο] λόγος. At Reg. articulum jure merito praetermittit.

ὑπερησίας ἀνεπιμήτης] Scholia-stes in Reg. Οἶμαι ἀβασανίσκας καὶ ἀνεπιμήτης. Vide Diff. xiii. 7.

[ἐπανέστησε] τὰ αἰχρὰ τοῖς καλοῖς,] Sic optime Reg. et Harleian. vulgo ἐπανέθηκε sine commodo sensu.

Sectio δ'.

τῷ βασιλεῖ [τῷ] Περσῶν] Vulgo τῷ βασιλεῖ [τῶν] Περσῶν. Uterque vero ms. habet, ut edidimus; nec aliter loquuntur optimi scriptores. Arrianus Exped. i. 5. Ὅσα μέγιστα παρὰ βασιλεῖ [τῷ] Μακεδόνων νομίζονται. Lucianus in Timone tom. i. p. 135. Ὡγε εἰδὲ βασιλεύς ὁ Περσῶν ἴσος. Adeantur etiam Pausanias vii. 27. et Eusebius de vita Constantini, iv. 8.

ἐλέφαντα [Ἰνδοί,] Vulgo Ἰνδός. Nos mss. adhaeremus: et merito quidem; nam non Ἄρεψ subjicitur, sed Ἄρεες.

κόρος αὐτὴν [ἢ πρότερον] ἔχῃ,] Sic optime Reg. quod et Heinsius monuit. Harleian. autem κόρος αὐτὴν ἢ [πρότερον] ἔχει. Pariter apud Isocratem ad Demonem p. 16. editur, Μηδέναι φίλον ποιῶ, πρὶν ἂν ἐξείλασθαι πῶς κέχρηται τοῖς [πρότεροις] φίλοις. At ibi nonnullorum codicum fide malim τοῖς [πρότερον] φίλοις. Simili modo variant exemplaria Aeliani V. H. iii. 18. nec dubium quin sana sit utraque loquendi ratio; licet ea, quam nostro reddidimus,

elegantior videatur. Vulgo κόρος αὐτὴν πρότερον ἔχῃ.

παρεῖσαι ἡδονή] Vulgo παρεῖσαι [ἡ] ἡδονή, renitentibus mss.

Sectio ε'.

ἐγὼ ἢ ἐλαθερίαν [ποθῶν,] Forte ποθῶ, prout vult Harleian. in quo linea per ultimam literam ducitur.

καταπεινὴν ἢ, ὑποβεβλημένην ἀνδραπόδων τέχναις.] Ita Reg. Vulgo καταπεινὴν δὲ, [εἰδὲ] ὑποβεβλημένην etc.

ὅφ' ὧν ἐραυνοζόμενος ἀθροίσω τὸ μέγα τῆτο ὄφελος, ἡδονήν, αἰτίζων σὺν ἀκόλῃς,] Sic distinximus, cum perperam dent editi; μέγα τῆτο ὄφελος, ἡδονήν αἰτίζων, σὺν ἀκόλῃς, etc. Locus hoc modo vertendus est: *Quarum (illiberalium artium) symbolis donatus, magnum hoc commodum, voluptatem, percipiam; non panis frustra mendicans, etc.*

εἰδὲ [ἄρεας] Vulgo εἰδὲ δέρεας, Reg. δέρεας. Legas oportet ἄρεας, ut in Harleian. secunda manus emendavit. Sed et Heinsius hoc vidit, quod facillimum fuit: nam noster respicit ad Homeri Odyss. P'. 222.

Αἰτίζων ἀκόλῃς, σὺν [ἄρεας] εἰδὲ λέβητας.

Dio quidem Chrysostomus Orat. i. pag. 11. habet

Αἰτίζων ἀκόλῃς, σὺν [ἄρεας] εἰδὲ λέβητας.

Ea, si F. Morello credis, est lectio genuina. Verum metro repugnat, et omnino reponendum ἄρεας. Sic certe scripsit politissimus ille rhetor, ut patet ex Orat. iv. p. 61. C.

παρὰ μὲν Μιθαίῃς ὄψον, παρὰ δὲ Σαρχόμβῃς οἶνον,] Hos conjunxerunt Ari-

Aristides tom. iii. p. 317. aliique plurimi. Julianus Orat. ii. p. 85. Ὅθεν αὐτῷ (Δαρείῳ) τὸ [κλεινόν] ὄνομα γέγονε καὶ πάντας ἀνθρώπους ἐμφανέας· ἐκάλειν γὰρ αὐτὸν Περσῶν οἱ γνώριμοι, ὃ, τι περ' Ἀθηναῖοι, τὸν Σάραμβον. Lege, Ὅθεν αὐτῷ τὸ [Κάπηλος] ὄνομα γέγονε. Dio Chrysostomus Orat. iv. p. 75. Ἀλλὰ [Ἐρόμωνα] μὲν καὶ [Σάραμβον,] ὅτι ἐν Ἀθήναις καπηλίδες, καὶ ὑπὸ Ἀθηναίων τῷτο ἀκέσσει τὸ ὄνομα, δικαίως φανερὸν ἀκέσει· Δαρεῖον δὲ τὸν πρότερον, ὅτι ἐν Βαβυλῶνι καὶ Σύροις ἐκαπήλιδε, καὶ Πέρσαι αὐτὸν ἐτι καὶ νῦν καλεῖσι [Κάπηλον,] οἷς ὡς εἰ δικαίως κεκληῖται; Qui locus emendationem nostram firmat. Sed et ipse sine vitio non est; nam non Σάραμβον, at Σάραμβον scribo. Licet enim sciam, quid dixerit Casaubonus ad Athenaei iii. 28. tamen apud Tzetzen Chiliad. x. 818. repono

Ἦσαν δοκῶν δ' ὁ Σάραμβος ὁμῆ καὶ Θεαρίων,

ubi vulgo Σάραμβος: et apud Pol- lucem vii. 193. Ὅθεν καὶ [Σάραμβον] ὁ Πλάτων κάπηλον ὠνόμασεν, haud Σαράμβωνα. Adde quod Σάραμβον, teste Suida, τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον οἱ κωμικοὶ λέγουσιν, ut tale nomen a viris gravibus honeste non potuerit efferri. Athenaei quidem codices lib. iii. p. 112. E. dant, καὶ Σάραμβος, ὁ Κάραμβος, ὁ κάπηλος. At proculdubio legendum, καὶ Σάραμβος ὁ κάπηλος, prout est apud Platonem in Gorgia p. 310. quem locum ibi laudat Deipnosophista: nam voces ὁ Κάραμβος ex officina librariorum prodierunt, adeoque spongiae debent incumbere. Quod vero Casaubonus Ἐρόμωνα proscriptit et Θεαρίωνα Dionii restituit, id

mihi recte factum videtur. Themistius Orat. xxiii. p. 297. Κάπηλος ἕτος ἢ [αὐτοπώλης] κομψότερον μικρῷ Σαράμβῳ καὶ Θεαρίωνος. Lege, κάπηλος ἕτος ἢ [αὐτοπώλης.] Aristides certe tom. iii. p. 144. Plato in Gorgia p. 310. et Athenaeus lib. iii. p. 112. Θεαρίωνα τὸν αἰρεποιὸν memorant.

καὶ δὲ Κόννη ἐταίρα, καὶ δὲ Μελησίς ὡδήν.] Connus quidem celebris erat citharoedus, et Thucydidis Demagogi patri filioque nomen Melesias. Vide Menagium ad Laertii ii. 28. et Clericum in Aeschini Dial. i. 8. Sed Conni lenonis aut cantoris Melesiae nulla, quod sciam, superest apud veteres memoria. Heinsius optime sibi videbatur emendasse, καὶ δὲ Κόννη [κιθάρα.] Non accedo: praeterquam enim quod κιθαρωδίαν, non κιθάρα, a citharoedo petere debuit; nullam voluptatem secum fert cithara, nisi praesto sint artifices manus. Nam non omnes, qui habent citharam, sunt citharoedi, ut ait Varro R. R. ii. 1.

πῶς σησόμεθα;] Sic uterque codex, non σησώμεθα, quemadmodum vulgo.

τίς ὁ μακάριος ἀνὴρ; ἕτος] Interpunge, τίς ὁ μακάριος ἀνὴρ; Οὗτος καὶ ἀγρυπνος καὶ ἐπίπνοος; Quis beatus est vir? An hic vigil et industrius, etc.

πολύπες τὰς πολλὰς κόμας,] Polypodes vescuntur conchyliorum carne, quorum conchas complexu crinium frangunt, auctore Plinio H. N. ix. 46. Quin et pisces ἀφύλακτοι ὄντας περιβάλλουσι ταῖς ἐξ αὐτῶν ἀρκυσι, ταῖς πλεκίσταις. Verba sunt Aeliani V. H. i. 1.

Sectio 5'.

[ἀλλ'] σὺν ἀθλιώτατα] Vulgo ἀρ' σὺν, nec male, nisi refragarentur codices. Nostri certe lectionem, quam recepimus, exhibent, eaque recte se habet. Vide Devarium de Partic. p. 10.

οἶον τῷ ζῶν] Vulgo οἶον τῷ [τῷ] ζῶν. Articulus non agnoscunt mss.

λάλον,] Heinſio placet λάβρον. Mss. vero non addicunt, nec incommoda videtur illa vox, quam repraesentant, cum sequatur [ἐργον] ἐρημον.

αἶθ' ὄφελεν] Parodia est Iliad. Γ'. 40.

παρ' ὑμῶν] Sic Reg. nam Stephanus male dedit παρ' ἡμῶν.

Sectio 6'.

τὸν νῦν [λαμβάνοντι.] Vulgo λαμβάνοντι. Utrumque codicem sequor.

ἡ ψυχὴ ζωῆος; ὅρες τὸ ζῶν.] Locus mihi videtur mutilus: non enim, quae pars sit conservatrix, clare prodidit Maximus. Lego, Πότερον ποτέρη λασσωσικόν; ζωῆα ψυχῆς, ἡ ψυχὴ ζωῆος; [Ψυχὴ ζωῆος.] Εὐρες τὸ ζῶν. Multas in veterum scriptis lacunas peperit librariorum negligentia, dum voces, quae repeti debuere, semel tantum posuerunt.

εἰ δέ τις τάνθρωπος] Reg. habet εἰ δέ τις [τὸ] τάνθρωπος. Lege εἰ δέ τις [ποτ'] ἄνθρωπος.

ὥσπερ ἐβέλοι.] Sic cum Heinſio legendum. Vulgo ἐβέλοις, quod non recipit syntaxis.

Sectio 7'.

ἐξ ὀμφαλῶν] Vulgo ἐξ ὀμφαλῶν, nolente Reg.

[βόσκειν] ὀμῶ] Schottus reponit βλώσκειν ὀμῶ, quod αὐξάνειν interpretatur etymologus. At non male se habet codicum lectio. Hesychius βόσκων, τέφων. βόσκομην, τέφωμην. Nihil igitur muto.

τῷ [αἰ Χίμαιραι,] Si reliqua pluraliter efferrentur, ego sane nullam huic lectioni moverem controversiam. Sed cum una tantum Chimæra fuisse fingitur, aequè ac unus Geryon, unusque Cecrops, omnino legerim τῷ [ἡ Χίμαιρα,] ὁ Γηρυόνης, etc.

ὁ Κέρκωψ.] Sic disertè Reg. et favet Harleian. in quo Κέρκωψ. Vulgo Κέρκωψ, quod huic loco non convenit. Nam Cercopes homines erat astuti quidem et dolosi, sed externa specie ceteros mortales referebant; quos tamen ob morum pravitatem simios factos esse scribunt nonnulli. Vide Zenobium iv. 50. Diogenianum v. 51. Harpocratem in Κέρκωψ, Scholiast. ad Luciani Pseudom. tom. i. p. 35. praecipue vero Suidam in Κέρκωπες et Κερκωπίζειν. At Maximus res insigni quadam nota deformes et monstrosas enumerat. Sic Chimæra fuit

Πρόθε λέων, ὅπινεν ὃ δράκων, μέσση ὃ Χίμαιρα.

Sic Geryonem triplicis naturae fuisse ferunt. Cecrops vero διφυής censebatur, partim scilicet homo, partim draco. Adhuc sis Homerum Iliad. Ζ'. 181. Justinum xlv. 4. et Meursium de Regg. Athen. i. 8.

DISSERT. V. vulgo XXXV.

Sectio α.

ΑΥΠΝΩ, ἢ ἀδεῖ] Vulgo ἀνενδεῖ, sed contra mss. fidem. Dicam, quod res est. Plerisque scriptoribus ἀδεῖς usurpatur pro eo, qui non timet; ἀνενδεῖς autem pro eo, qui non eget. At noster τῷ ἀδεῖ utramque vim tribuit. Prioris significatus exempla non est cur congeram; nam proletaria sunt, et ubique obvia: posterioris haec accipe. Differt. iii. 2. Ἡδονὴ ὃ καὶ λόγος [ἀδεῖς,] ἢ τέχνης πρεσβυτέρου. Et Differt. xli. 2. Μέχρι μὲν τέτων [ἀδεῖς] εἰμι χρησμοδίας. Sic ex mss. ediderunt, licet ἀδεῖς in utroque loco vim possideat ἀνενδεῖς. At multo frequentius hanc ἀδεῖς potestatem retinent codices, quam libri typis excusi. Sic Differt. vii. 2. Χρόνος βίη ἐν τῷ μακρῷ τῷ καὶ διηνεκῇ αἰῶνι [ἀδεῖς] φιλοσόφου λόγος. Differt. xii. 4. Ὅσαι ἄλλαι χειρουργίας ἀδεῖς, et § 6. [ἀδεῖς] ἐφημέρων νόμων. Differt. xiii. 3. Ἡ μὲν πάντων [ἀδεῖς]. Differt. xx. 6. Φιλία χρείας [ἀδεῖς,] κολακεία χρείας ἐνδεῖς. Differt. xxiii. 3. Σῶμα [ἀδεῖς] φαρμάκων. Sic in omnibus hisce locis Reg. et Harleian. nec video, cur eorum fidem habeamus suspectam: nam δεῖα, ἐνδεῖα, quod testatur Hesychius. Vide sis et etymologum in ἐνδεῖα. Ast ὅτι δείας in hac significatione recte ducitur ἀδεῖς. Haec id, quod posui, verum esse satis ostendunt. Legas tamen oportet αὐπνοῖς καὶ ἀδεῖσι, prout ipsa syntaxis docet.

μὴ ὀπταίνεσθαι σοὶ ποικίλον.] Locutus est parum fanus. Andr. Schottus reponit μὴ ὀπταίνοιμεθα σοὶ ποικίλον. Ὡς εἰ μὴ πᾶς τις ἐστὶν ἀνθρώπος ὅψις [οἷα] ἀνέχεσθαι. Maximus, opinor, scripsit, Ἐχε ὃ αὐτόθι, [εἰ] μὴ ὀπταίνεσθαι σοὶ ποικίλον. Εἰ μὴ πᾶς τις ἐστὶν ἀνθρώπος ὅψις, [ὥς] ἀνέχεσθαι etc.

πρὸς αὐτὸν διηνεκῶς δεδορκότες.] Vulgo διηνεκῶς πρὸς αὐτὸν δεδορκότες. Nos ordinem verborum sequimur, quem praestat Reg.

Θᾶλλον δ' ἂν σαίη ὁ ἥλιος] Haec vitio librarii nescit Harleian. Reg. autem dat Θᾶλλον δ' ἀνισαίη. Repono Θᾶλλον δ' [αὐ] σαίη ὁ ἥλιος. Citius, vice versa, staret sol.

ἀλλὰ ἀνάγκης] Sic codices, et subauditur ἔργον. Vulgo ἀνάγκη.

ἢ πρὸς νύκτα [νωχσία] Ita Reg. vulgo πρὸς [τὴν] νύκτα.

Sectio β.

δύτυχημάτων ἀκμῇ συγγίνεσθαι αἰε.] Vulgo δύτυχημάτων ἀκμῇ [διώαδς] συγγίνεσθαι αἰε. Vocem antepenultimam non agnoscunt Reg. et Harleian.

ἀμήχανον [ἐν] ἀνθρωπίνῃ φύσει.] Deleta praepositione, lego ἀμήχανον ἀνθρωπίνῃ [ψυχῇ,] quam mutationem flagitat, ut opinor, Hellenismus.

ἀπροαίρετος ὃ τῷ θεῷ.] Vulgo ἀπροόρετος, quod plane repugnat: nam si novit, quae plana sit via, quaeque foveam celet, τὴν διεισκαμὴν μὴ τὴν ἀπροσέτιον non esse manifestum. Igitur egregiam lectionem quam Reg. suppeditavit, haud sum asper-

aspernatus. Verte, *quam cursor*, invitatus licet, *transire necessario debet*.

Sectio γ.

Δοιοι γάρ τε πίθοι] Iliad. Ω. 527. Fallitur autem noster, dum πίθον ἐκ κακῶν ἢ ἀγαθῶν κεκεχυμένον fingit: hoc enim dolium malis, illud vero bonis repletum ponitur; quamvis fata singulis distributa vel mala sint, vel omnino mixta. Vide doctissimi viri, Jac. Duporti, Gnomol. Homer. p. 142.

ἀγαθῶν [ἀκχεράτων.] Sic Reg. vulgo ἀκχεράτων.

ἐκ τοῖν πίθοιν τέτοιον [ἀρτύομνος.] Ita Reg. non ἀρτύομνος, ut vulgo. Moeris Atticista, Ἀρτύεσθ' Ἀττικῶς ἀρτύεσθ' Ἑλληνικῶς. Thomas Magister, Ἀρτύομαι κάλλιον ἢ ἀρτύομαι. Vide tamen Aristophanis Nubes, γ 271.

κακῶν [ἀενάων] ῥεῦμα] Vulgo κακῶν ἀκχεράτων ῥεῦμα, quod bene se non habet, cum noster ἀκχεράτων κακῶν verba statim subijciat. Igitur nobis opem commodam tulit Reg. cujus pariter orthographiam servavimus; licet in orationis solutae scriptoribus ἀένναον editi libri fere repraesentant. Vide scholiasten ad Aristophanis Nubes, γ 274.

Sectio δ.

ἐχθερὰ ἔδοιπόροις.] Vulgo ἐχθερὰ [γ] ἢ ἔδοιπόροις. At voculam secundam praetermittunt Reg. et Harleian.

ἀρόσιμον] Vulgo ἀρώσιμον. Male. Nos igitur Harleian. sequimur. Suidas in Ἀρομα. Ἀρόσιμον κλίμα, πρὸ ἀρόρελέμνον. Vide Pollucem i. 224. et scholiasten ad Iliad. Δ. 557.

Οἷος ἂν ᾦν Ἀθηναίοις] Multum abest, ut Cleon et Nicias rem feliciter gesserint; nam prorsus fusi sunt eorum exercitus, et hic in Sicilia, ille vero Amphipoli periit. De Nicia vide Thucydidem lib. vii. p. 556. et Plutarchum tom. i. p. 542. Scholiastes Aristophanis in Pacem γ 282. Ἐν Ἀμφιπόλει τὸ Θράκης μονομαχήσαντες ὁ Κλέων καὶ Βρασίδας ἀλλήλους ἀνέβλον. Quod plane falsum: nam Cleon, auctore Thucydide lib. v. p. 351. φεύγων ἢ καὶ αληφθεὶς ὑπὸ Μυρκινίᾳ πελάσθ' ὑποθνήσκει. Falsus igitur est et Suidas in Κλέων, qui tradit, ὅς (ἐν Ἀμφιπόλει) ἢ [μαχόμενος] ὑπὸ Μυρκινίᾳ πελάσθ' [βληθεὶς] ἀπέθανεν. Utcunque sit, fieri non potest, quin ex nostro verba quaedam exciderint. Heinsius legit δὲ τυχήσαντι, [ἀλλ'] οἷος ἂν ᾦν. Sed medicina malo non aequatur. Mihi vel hoc vel simili modo locus videtur supplendus, Ἐγὼ ἢ στρατηγῶν Δραπιστῶ πάντᾳ δὲ τυχήσαντι, [πιστῶ ἢ ἐστ'] ὅτε ἀτυχήσαντι,] οἷος ἂν ᾦν etc. Tum demum ratio critica reddi queat, cur voces has omiserint librarii.

Sectio ε.

Ὁροίτης μὲν Πολυκεράτην.] Vulgo Ὁρόνης, sed legatur oportet Ὁροίτης, sic enim satrapes ille nominatur Herodoto iii. 120. seqq. Idem mendum fuit in Cicerone de Fin. v. 30. sed id dudum sustulit Victorius Var. Lect. ii. 4. Dion. Chrysostomus Orat. xvii. p. 251. Καὶ μὲν Πολυκεράτη φασί, ἕως μὲν Σάμῃ μόνῃς ἤρχεν, δὲ δαίμονες αὐτὸν ἀπάντων γινέσθαι βεβλήμενον δὲ τι καὶ πρὶ τῷ πέρασιν ποταμῶν, ἀπλῶς αὐτὰ πρὸς Ὁρόνην, (lege Ὁροίτην) ὡς χρημάτων λάβοι.

λάβοι, μηδὲ ῥαδίᾳ γε θανάτῳ τύχειν, ἀλλὰ ἀνασκολοπιθέντα ὑπὸ τῷ βαρβαρῶν ἀφθαρεῶναι. Valerius Maximus lib. vi. cap. ix. 5. ext. *Hunc* (Polycraten) *ORONTES Darii regis praefectus in excelsissimo Mycalensis montis vertice cruci affixit.* At *Oroetes* fuit ab auctoris manu. Et hunc quidem virum *Ὀροίτην* recte vocat Lucianus in Dial. Diog. Antisth. et Crat. tom. i. p. 315, 317. et in Contempl. p. 352.

Χείλεα μὲν] Iliad. X. 596.

Sectio ε'.

ὑπ' εἰρήνης μακροῦς καὶ [ἡδονῆς] διη-
νεκῶς] Sic Reg. Vulgo, ὑφ' ἡδονῆς
μακροῦς καὶ [εἰρήνης] διηνεκῶς.

ὧ παρυσκιάζει [μὲν] ἡ Ἀσία] Ex
Reg. addidi μὲν, nam vulgo deest.

πῶς ἀνδρὸς Μάρκου] Caunio cui-
dam hoc adscribit Plutarchus in
Artax. tom. i. p. 1017. Nec rarus
est his in rebus auctorum dissensus.
De Dario simile quiddam narrat
Cicero Tusc. v. 34.

ὁδωδὸς ὕδωρ.] Sic Reg. vulgo
transponitur horum verborum situs.

τίς μὲν [δίψης] χρεῖα,] Vulgo ἡδονῆς
χρεῖα, quo nihil insulsius. Nos igi-
tur lectionem recepimus, quam
praestant Reg. et Harleian. Sic
etiam Paccii codex, a quo vertitur
sitis usus.

Sectio ζ'.

ὅσκι ἔσαι κόρος; [Εἶς] μὲν, οἶμαι,
Ζῴων καὶ μέθης ἀνιαιρότερος.] Vulgo
ὅσκι ἔσαι; Κόρος [ἑ] μὲν, οἶμαι, Ζι-
τίων καὶ μέθης ἀνιαιρώτερος. Sed εἶς
ex Reg. et Harleian. reponitur:
distinctionem, poscente sensu, mu-
tamus: ἀνιαιρότερος vero, prout lin-
guae Graecae ratio jubet, adscisci-

tur. Vide supra ad iii. 10.

[Οὐ] γὰρ ἀναγκαστὸν εἶναι] Nihil est
a quo pendeat infinitivus, nec opi-
pitulantur codices. Lego tamen
haud dubia, sicut videtur, conje-
ctura, [Ὀρῶ] γὰρ ἀναγκαστὸν etc.

Ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῶν] Hein-
sius supplet, Ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ
[ἐν εἰρήνῃ] ζῶν. Alio tamen modo
res est aggredienda. Reg. habet,
Ἐξῆν γὰρ πὺν [καὶ] τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν. Re-
scribas velim, Ἐξῆν γὰρ [οἴκοι] τῷ Ἀ-
χιλλεῖ ζῶν.

ὡς τὸ Νήριτον τὸ εὐφυλλον ὦν τῇ
γῇ τῇ κυροφόρῳ,] Respicit ad Odyss.
I. 22, 27.

Τέτλαθι δὴ] Odyss. γ'. 18.

Sectio η'.

Δώδεκα μὲν] In animo fuerunt, ut
Heinsius etiam monuit, hi poetae
versiculi,

Δώδεκα δὴ ζὺν νηυσὶ πόλεις αἰλάπαξ
ἀνθρώπων,
Πεζὸς δ' ἑνδεκά, φημί, καὶ Τροίην
ἐρίβωλον.

Exstant Iliad. I. 328.

Φέροντες τῷ Διὶ, [εἰ μὴ] μέσης πρὸς
κακὰ ὁμιλίας ἀνταγωνισαμένης αὐτοῖς.]
In neutro codice voces εἰ μὴ com-
parent. Praeterea Reg. habet ἀ-
ναγωνισαμένης αὐτοῖς [τῷ.] Lego, Τὸν
μὲν γὰρ Ἡρακλέα ἐδὲ ἀλλοθεν οἱ ἀνθρω-
ποι προσέθεσαν φέροντες τῷ Διὶ, [ἢ ἐκ
τῷ] πρὸς [τὰ] κακὰ ὁμιλίας, ἀνταγωνι-
σαμένης αὐτοῖς [ἀρετῆς.]

Sectio θ'.

πρὸς τυράννῃ οὐ γὰρ,] Dionysii,
qui Platonem venum dari iussit;
id quod a Pollide Lacedaemonio
factum. Vide Menagium ad La-
ertii iii. 19.

ἄλλος

ἄλλος ἀγωνιστὴς Ἀττικὸς,] Xenophontem dicit. Βασιλεύς Ὀπιδέμενος erat Artaxerxes Mnemon, Cyri junioris frater natus major. Historiam totam sempiternis literarum monumentis consecravit ipse Xenophon in libris de Expeditione Cyri.

[Καὶ δὲ] μοι καὶ τὸν ἐν τῷ Πόντῳ ἀθλητὴν [ἀγωνίζεσθαι] καὶ ἕτερον] Heinsius legit et distinguit hoc modo, Καὶ δὲ μοι καὶ τὸν ἐν τῷ Πόντῳ ἀθλητὴν, ἀγωνίζεσθαι καὶ τὸν ἀγῶνα ἰσχυρόν. Mihi placet, [Ἄγε δὲ] μοι καὶ τὸν ἐν τῷ Πόντῳ ἀθλητὴν [ἀγωνίζεσθαι] καὶ ἕτερον ἀγῶνα ἰσχυρόν etc. De Diogene Sinopensi loquitur.

Αὐτὸν μιν πλεγεῖσιν] Odyss. Δ'. 244.

τὴν πρὸς τὰ [κακὰ] ἀγωνίαν] Vulgo καλὰ, quod absurdum. Lectionem, quam dedi, repraesentat Harleian. a secunda manu. Sic scribendum vidit Heinsius. Sic etiam legit Paccius, ut ex ejus interpretatione liquet.

τὴν Πολυζήλας (συφορεῖν,] Repentinam caecitatem a spectro quodam, prout ferunt, injectam. Memorabilis est historia, quam vide sis apud Herodotum vi. 117. Ei vocatur *Epizelus*, cui, quod ad nomen attinet, credo; siquidem virum illum noverat. Plutarcho tamen in *Parallelis* tom. ii. p. 304. C. et auctori, quem Suidas exscri-

psit, *Polyzelus*, ut nostro, dicitur. Adeas licet eum in Ἰππίας et Πολύζηλος.

ἔθνη κακῶν] Heinsius reponit ἔθνη κακῶν, quod tamen duriusculum fatetur. Nec aliter se res habet. Quamvis enim de rebus animatis vel etiam προσωποποιημέναις adhibere possis ἔθνη, tamen in aliis id vix licet. Sic apud Homerum ἔθνε' ἐταίρων, βοῶν, μελισσῶν, et similia passim legas. Empedocles quidem apud Hieroclem in *Aur. Carm.* liv. p. 186. et Synesium de *Provid.* p. 89. habet

Ἐνθα φόρος τε κότος τε καὶ ἄλλων
[ἔθνεα] Κηρῶν.

At ibi Κῆρες inter personas numerantur. Nonnus tamen ἔθνος ἀγοσῶν et similia dixit. Is autem scriptor est κακόζηλος, eumque hac de causa reprehendit vir elegantissimus, Petr. Cunaeus, *Anim.* p. 11. Sed, ut verum fatear, Euripides in *Herc. Fur.* ψ 1276. dixit,

Μυρίων δ' ἄλλων πόων
Διήλθεν [ἀγέλας,]

quod Nonnum videatur aliquatenus excusare. Ut ut sit, in Maximo nihil immutandum; nam ἔθνη κακῶν aequae noster hoc in loco usurpare poterat, ac μοχθηρίας ἔθνος *Dissert.* vi. 3.

DISSERT. VI. vulgo XXXVI.

Sectio α.

ΕΧΟΙΣ εἰπὲν] Sic Reg. vulgo ἔχεις.

Θεοῖς εἰκέλεις, ἢ [δίεις,] Vulgo διογρεῖς, nec male quidem, si modo faverent codices; hoc enim epitheto praestantissimos quoque passim nobilitat Homerus. Vide sis Eustathium in Iliad. A'. p. 57. et Dionem Chrysostomum Orat. iv. p. 65. Cum tamen Reg. et Harleian. vocem non minus commodam praerberent, iis lubens parui.

Τίνας γὰρ [ἀλλ' ἢ] τὰς ἀείσεις,] Vulgo, Τίνας γὰρ [ἀλλης] ἢ τὰς ἀείσεις. Lectionem vero, quam damus, exhibet Reg. eaque bene se habet. Vide Devarium de Part. L. G. p. 16.

τὸ δὲ γνῶρισμα [αὐτὸ] ἀγνοεῖς;] Vulgo deest vox penultima, quam nos ex Reg. et Harleian. adjecimus. Hoc et Heinsius ex suo codice factum voluit.

διηγῆσομαι] Ita Reg. et Harleian. vulgo διηγῆσωμαι.

ὡς πεζῷ τῷ λόγῳ,] Harum vocum loco monstra ac portenta prae se ferunt codices. Reg. enim dat ὡσωσινηρέναι πολέγων. Sic etiam tantum non Harleian. Conjiciebam Maximum scripsisse, πεζῶς ἀνδρὶ μέτρα τε λέγων. Plato de Rep. lib. iii. p. 435. C. Φράσω ἢ [ἀνδρὶ μέτρα,] ἢ γὰρ εἰμι ποιητικός. Et lib. x. p. 516. B. Δοῖμῳ δὲ γέ πα τοῖς προσάταις αὐτῆς, ὅσοι μὴ ποιητικοί, φιλοποιηταὶ ἢ, [ἀνδρὶ μέτρα] λόγον ὑπὲρ αὐτῆς εἰπὲν. Aristides tom. i. p. 4. Ὑπὸ χυμῶν ὕμνον ὄρεῖν Διός,

ἢ ταῦτα [ἀνδρὶ μέτρα.] Hoc φιλὸν λόγον dixit noster Differt. xxx. i.

Σπερμαίνων τὰ πρῶτα γῆρος κυδρῶν βασιλῆων,] Jupiter apud Moschum Idyll. B'. 156. Europam sic adfatur,

Ἐξ ἐμέθεν ἢ κλυτὰς μάλα φύσσαι ἦας,
Οἱ κηπῖσ' ἄπασιν Ὀπιδονίοισιν ἐσόναι.

Cur vero reges ἐκ Διὸς fuisse statuerit vetustas, dicent Callimachus Hymn. in Jovem ψ 79. Eustathius ad Iliad. A'. p. 57. B'. p. 151. et Lucianus de Astrolog. tom. i. p. 853.

Sectio β.

[ἀρ' ἢ γῆ] ἄλλη πη [ἔχειν;] Vulgo, Ταῖς ἢ ὁμοίων τῷ Διὶ ἄλλη πη ἔχει, quod auctoris menti prorsus est contrarium. Nos igitur lectionem damus, quam suppeditant Reg. et Harleian. quaeque commodam Maximo reddit sententiam.

κεραυνὸς ἀφ' ἐνός,] Sic Reg. et Harleian. vulgo κεραυνόν.

ἢ μιμνήσκον [τὸν] βροντῶν κλύπον,] Vulgo ἢ βροντῶν κλύπον μιμνήσκον. Quem sequimur ordinem verborum, praestat uterque ms. at fide Regii codicis τὸν immisimus.

Θερσίτη μιμνήσκῳ τὸν [Νέστορα.] Vulg. Ἐκπερα. Lectio vero, quam recepimus, ad Harleiani codicis oram notatur; eamque veram prorsus esse monuit Heinsius, astipulantibus Reg. et excerptis Arcerianis. Nestor enim suavissimus erat orator, et ab ejus ore μέλιτος γλυκίων ῥέειν αὐδῆ. At Therfites ἀμετροειπής

τροειπὴς ἐκολῶα. Vide sis Homerum Iliad. A'. 248. B'. 212.

Αὕτη [Θνητὴ] πρὸς Θείαν ἀρετῇ ὁμοιότης,] H. Stephanus legit Θνητῇ, Heinsius autem Θνητῆς. Vel hanc vel illam conjecturam vulgata lectione praestantiorē censuerim.

ἐνδεέστερον [ῥ] δῆ] Vulgo ἐνδεέστερον δῆ. Nos mediam vocem ex mss. revocavimus. Mox cum Reg. ἀνθρώπειον, non ἀνθρώπινον exhibui.

εἰ καὶ [τὸ πᾶν.] Lego εἰ καὶ τὸ πᾶν, nempe ξυνόμῳ.

πορίζον] [οἱ] ἀνθρώποι] Sic mss. vulgo deest articulus.

ἀνιδόσφ [ἐκ] χαλκῷ] Legit ἀνιδόσφ χαλκῷ Heinsius ex Arcerianis excerptis; sed Reg. et Harleian. praepositionem retinent, quae mihi videtur haud incommoda.

λαμβάνειν παρ' ἀλλήλων ταῦτα [ἀπονηλ],] Heinsius scribendum jubet ὁποινί. Leviter ac temere. Suidas: Ἀπονηλ, ἀνὸς πόνος. Lucianus de Gymn. tom. ii. p. 273. Οὐ γὰρ [ὁπονηλ] προσχέουσι τὸν αὐτῇ. Idem Rhet. praepcept. p. 312. [ἀπονηλ] γὰρ ὁρῶ τὰς πολλὰς μεζόνων ἀξιολύγους. Vide sis etiam p. 315. et Theodoretum H. E. iv. 34.

Sectio γ'.

ἐκατόμβοι ἐνεαβοίων] Vulgo ἐκατόμβοια, mss. vero dant, ut apud Homer. Iliad. Z'. 234.

Ἀλλὰ τὴν ῥ [χρημάτων] πάνιν,] Vulgo χρημάτων. De qua lectione sic Heinsius agit: *Suspectus*, inquit, *esse possit hic locus; et nescio an non scribendum sit, Ἀλλὰ τὴν ῥ χρημάτων πάνιν.* Miror autem virum illum doctum suos non adiisse mss. nam Reg. et Harleian. ita repraesentant ut edidimus, eaque ratio prorsus est vera.

Sectio δ'.

Θετλαλικῷ μεσγκίῳ πρὸς Λοκρὸν ἀνδρα.] Achillis cum Patroclo. Vide nostrum Dissert. xxiv. 8. scholiasten ad Homer. Iliad. M'. Π'. 14. et Aeschinem contra Timarchum p. 189.

καὶ κοινὸν θάνατον.] Vulgo [ῥ] καὶ κοινὸν θάνατον, primam vero vocem nesciunt mss. Tyrannus autem est Hipparchus, amici Aristogiton et Harmodius. Plura videas licet ad Dissert. xxiv. 2.

ὅς ἐτι ὄφελος φιλίας Ἀττικῆς,] Pro vocibus hisce Reg. exhibet, ὅς ἐτι ὄφελος Ἀττικῆς. Lego, ὅς ἐτι φιλία Ἀττικῆς.

μὲν φθόνος, καὶ ὀργῆς,] Omnino rescribendum, μετὰ φθόνος καὶ ὀργῆς, plena invidiae iraeque.

Sectio ε'.

Καὶ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα [ἑπείης,] Vulgo ἐπείης. Inepte. Nos igitur lectionem recepimus, quam dant Reg. et Harleian. Quin et Heinsius eam ex Arcerianis excerptis adseruit.

Sectio ς'.

Ὡς ὅς ἐτι λέγει] Iliad. X'. 262.

ὁπρὸς ὅς ὁ "μεγαλήτερος ἔρεχθέως δῆμος,"] In Harleiano legitur ἀπρὸς ὅς. Male: nam verba sunt Socratis apud Platonem in Alcib. i. p. 36. H. quod nec Heinsum latuit.

ἢ [ἀπ' αὐτῶν] δόξα,] Vulgo ἢ [ἀπ' αὐτῶν] δόξα, quo nihil importunius. Prorsus autem recta est lectio, quam suppeditarunt Reg. et Harleian.

ὑπερίπλεον.] Sic Reg. et Harleian. vulgo ὑπερίπλεον.

καὶ λυπην, [καὶ] περὶ φέρη,] Vulgo καὶ περὶ. Sed elegantior est ea lectio, quam suppeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio 2^a.

μέχρη τὸ φιλεῖν νομίζωσι τὴν ἀντίδοσιν.] Locum vitio laborare docent mss. Reg. habet μέχρη ἀνὼ τὸ φιλεῖν νομίζωσι· τὸ δὲ ἐστὶ μὴ, ἀλλ' ἔχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀντίδοσιν, ἔτε ἰδίᾳ, ἔτε καὶ πάλιν. Huic suffragatur Harleian. nisi quod μέχρη ἀν' ἔ τὸ φιλεῖν exhibeat. Lego καὶ ὅτι ἐστὶ ἀπαλλαγὴ καὶ κακῶ, μέχρη [ἀνωφελες] τὸ φιλεῖν νομίζωσι· τὸ ὅ [ὅτι] ἐστὶ μὴ, ἀλλ' ἔχ ὁρῶσιν οἱ πολλοὶ τὴν ἀντίδοσιν, ἔτε ἰδίᾳ, ἔτε καὶ πάλιν. Nec immunes erunt hujusce mali, quamdiu amicitiam rem esse censeant inutilem. Hoc vero ita se non habet; tamen haud cernit vulgus remunerationem, neque privatim, neque publice.

Ἐ σφαιροπέδων, πάλιν ἐδέξαντο.] Vulgo καὶ σφαιροπέδων πάλιν, ἐδέξαντο. Nos autem distinctionem recepimus, quam in ms. repertam merito probavit Heinsius. Eandem distinctionem Paccii codex exhibuit, ut ex ejus versione liquet. Harleian. repraesentat [πάντες] ἐδέξαντο, non πάλιν. Nec id male se habet.

Σχέθε, φίλοι,] Iliad. X. 416.

καὶ ἱδμεροφόρων, καὶ πρυφόρων,] H. Stephano placet καὶ ἱδμεροφόρων, καὶ πρυφόρων. Ita fient nominativi casus participia. Ego sane malim, καὶ ἱδμεροφόρον, καὶ πρυφόρον, ut ad σφαῖρον referantur haec verba.

Sectio 3^a.

τίνα δὲ οἱ ἐκεχερίαν; — ἀλλὰ ἐοράζουσιν.] Vulgo [καὶ] τίνα δὲ οἱ ἐκε-

χερίαν; — ἀλλὰ [ἐ] ἐοράζουσιν. Nos conjunctionem copulativam, jubentibus mss. utrobique delevimus.

αἱ Γυμνοπαιδαί,] Heinsius rescribit αἱ Γυμνοποδαί. Sane sic est in ms. Regio, nec aliter edidit Stephanus. Sic etiam legitur apud Lucianum de Saltat. tom. i. p. 791. ac Suidam in Γυμνοπαιδείᾳ. At Thucydides lib. v. p. 399. Xenophon Memor. lib. v. cap. ii. 61. Hesychius, etymologus, alique complures stant ab altera lectione; quam repraesentat etiam Harleian. Ea mihi quidem rectior videtur: nam non *pedibus* tantum, sed toto corpore nudati fuerunt ii, qui festum hocce celebrabant. Suidas in Λυκῆργος· Ἐνομοθέτησε τὴν [Γυμνοπαιδείαν,] ἥ τὰς ἐφ' ἑβδὸς ἡνάϊκαζε Δία πάντες, μὴ ἔχοντας χλανίδα, γυμνασίοις προσκεῖσθαι. Vide Jos. Scaligerum ad Eusebii Chronicon, n. MCCCXLVII.

Παρθενίαι Σπαρτιάταις,] Vulgo Παρθενίαι [τοῖς] Σπαρτιάταις, contra quem volunt mss. De Partheniis vide Justinum lib. iii. cap. 4. et Fred. Morellum ad Dionis Chrysostomi Orat. vii. p. 129.

ἀναγχεψή [τὰ] Ὀλυμπιάσι,] Supervacanea prorsus est vox penultima, quae videtur ex syllaba praecedente nata. Lego, ἀναγχεψήλαι Ὀλυμπιάσι, postulante, nisi fallor, Hellenismo.

ταῦτα αἱ Ποιναί, ταῦτα αἱ Ἑρηνύες,] Poenas modo cum Furiis miscet, modo diversas faciunt auctores. Lucianus Necyom. tom. i. p. 331. Δαίμονας τε ὁμῶς πάντας ἐπεβοῶτο, [Ποινὰς] καὶ [Ἑρηνύας] καὶ νυχίαν ἑκάττω. Et p. 332. Παρηγήκισαν ὃ αὐτῷ [Ποιναί] καὶ Ἀλάστορες καὶ [Ἑρηνύες.] Iterum de Luctu tom.

tom. ii. p. 301. Τῶν ἄρχων (συ-
διαπεράτῃσιν ὄχλος πολὺς, [Ἑρμῆς]
τε, καὶ [Ποιναι], καὶ Φόβοι, καὶ ὁ Ἑρμῆς.
Lucanus vi. 695.

Eumenides, Stygiumque nefas,
poenaeque nocentes.

Vide sis et cl. Burmannum ad Va-
lerii Flacci vii. 147.

DISSERT. VII. vulgo XXXVII.

Sectio α.

Εἰ δέ τις τὰ μὲν ἔξ Διονύσου φυ-
λάτῃ [τὴν παιδιάν] καὶ τῷ θεά-
τρῳ,] Heinsius scribendum esse pu-
tat, Εἰ δέ τις τὰ μὲν ἔξ Διονύσου καὶ
τὴν παιδιάν φυλάτῃ τῷ θεάτρῳ. Sed
verba Maximi nimis licenter trans-
posuit vir ille doctus, locoque cu-
rando sufficit medicina lenior. Le-
ge modo, 'Εἰ δέ τις τὰ μὲν ἔξ Διονύσου
φυλάτῃ [τῇ παιδιᾷ] καὶ τῷ θεάτρῳ.

[ὅπερ] ἂν εἴη τῷ φιλοσόφῳ δεῖμα,]
Vulgo ἥπερ, contra mss. fidem,
contraque linguae Graecae ratio-
nem. Porro vitam humanam dra-
mati passim comparant scriptores.
Vide Menagium ad Laertii vii. 160.
praecipue vero celeberrimum Gata-
kerum ad Antonini xii. 36.

φυλάτῃ μὲν τὸ π [ποιημάτων] αἰ-
ξίωμα,] Vulgo ποιητῶν αἰξίωμα, quo
modo Paccius etiam legit. At o-
mnino sequendus est ms. Reg. Pau-
lo post, ἡρόδοτος δὲ πολυφώνως τε
καὶ πολυτρόπως, (ῥῶσινα μὲν αἰεὶ τὸ π
[ποιημάτων] κάλλος. Iterum non
procul ab huiusce Dissert. fine, Τὸ
μὲν γὰρ π [ποιημάτων] κάλλος ἐν καὶ
ταύτῳ, εἰάν τε ὁ δυνάστης λέγων ἦ,
εἰάν τε οἰκέτης.

τῶν πλεμμελῶν καὶ πολύφωνον,] Vul-
go τῶν [τὸν] πλεμμελῶν. Sed arti-
culum istum merito nesciunt Reg.

et Harleian. Heinsius quidem re-
ponit, ἃς ἂν τις ἡγήσαιο πλεμμελῶν,
τῶν τὸν πολύφωνον, καὶ οἶον, etc. Ve-
rum necessaria non videtur ulterior
mutatio, nam loci sensus est: *Num-
quis hunc male se gerere statuerit,*
licet varias voces emittat, sitque,
quod de Proteo marino heroe refert
Homerus, varia forma, omnigenaque
natura?

[ιάσιον] ἀρμόσας καὶ τὸ Αἰόλιον ἡ-
θος] Vulgo ἰσίον ἀρμόσας. Quid
autem musicae cum velo? Nos igitur
lectionem dedimus, quam re-
praesentant Reg. et Harleian. Eu-
clides Introd. Harm. p. 20. Λύδεις
ἢ δύο (τόνοι,) ὀξύτερος, καὶ βαρύτερος, ὅς
καὶ Αἰόλιος καλεῖται. Φρύγιοι δύο, ὁ μὲν
βαρὺς, ὅς καὶ [ιάσιος] ὁ ἢ ὀξύς. Ari-
stides Quintilianus de Mus. lib. i.
p. 23. Φρύγιοι δύο (τόνοι) ὁ μὲν βα-
ρὺς, ὅς καὶ Ἰάσιος ὁ ἢ ὀξύς. Λύδεις
δύο ὁ μὲν βαρὺς, ὅς νῦν [Αἰόλιος] ὁ
ἢ ὀξύς. Similiter tropum Iastium et
Aeolium memorat Marcianus Ca-
pella lib. ix. p. 317. Cassiodorus
Var. ii. 40. *Aeolius animi tempesta-
tes tranquillat, somnumque jam pla-
catis attribuit. Iastius intellectum*
obtusis acuit, etc. Eorundem me-
minit etiam de Musica, p. 587.
Vide sis et Platonem lib. iii. de
Rep. p. 437. D. qui modos hos
molles et remissos fuisse docet.

Sectio β'.

[ἀδελφός] φιλοσόφου λόγος,] Sic mss. vulgo ἀνευδής. Vide nos ad initium Differt. v.

[ἦ] εἶπερ τὰ ἀνθρώπινα] Vulgo deest vox prima. Reg. habet ἦ εἶπερ, Harleian. ἦ εἶπερ, quod manifestum verum sententiaeque necessarium; quapropter id recepimus.

[ἔτε] ἄνω καὶ κάτω στέφοντα] Sic optime Reg. et Harleian. Vulgo ἔτις ἄνω καὶ κάτω στέφοντα.

Τοῖος γὰρ νόος] Odyss. Σ'. 135.

[ὑπὲρ] ἢ ἀνθρώπων] Vulgo ὑπὸ, pro quo ὑπὲρ vel ὑπὲρ mavult Stephanus, Heinsius suffragante. Prius rectum, sic enim dat Harleian. cuius fide nos id admisimus.

τὸ μὲν ὄνομα ἐν, Σπερχειός,] Vulgo ὄνομα ἐν, ὁ Σπερχειός. Sed articulus abundat, ideoque vel in ἡ mutandus est, vel omnino delendus, quod ob Maximi φράσιν malo. Et fane per eum in Harleian. linea ducitur, qua expungi debere librarius indicavit.

Sectio γ'.

ἡθὺς ἐνός.] Vulgo ἡθὺς. Nos tram vero lectionem praestant Reg. et Harleian. eamque probavit Heinsius; licet hanc suo potius ingenio, quam codicum fidei voluerit adscriptam.

μέθυ ἢ κρητῆρος ἀφύστων Οἰνοχόος [προχέσει.] Scribe μέθυ δ' [ἐκ] κρητῆρος ἀφύστων Οἰνοχόος [φορέσει,] prout legitur apud Homerum Odyss. I'. 9. et Platonem lib. iii. de Rep. p. 433. G. In Luciano tamen vol. ii. p. 245. legitur μέθυ ἢ κρητῆρος ἀφύστων. Scribe μέθυ δ' ἐκ κρητῆρος, etc.

ποιητὴς καιρὸς ἐν Διονυσίοις,] Vulgo ποιητὴς καιρὸς [εἰς] ἐν Διονυσίοις. Antepenultimam vero vocem nesciunt Reg. et Harleian.

[εἰκάζουσα] ἢ ἐν τῷ ἀφανῇ τὴν χειρὸς γίαν.] Vulgo αἰτίζουσα. Verum praeterquam quod vocem, quam dedimus, exhibent Reg. Harleian. et Paccii codex, αἰτίζω poetis solis est familiare; nec intelligo qui ὄψις ἐν νυκτὶ θαρσῇ, si χειρὸς γίαν mendicet. Omnino sana est mss. lectio. Vertas modo, *repraesentans*, vel *exprimens*, vel *effingens* in tenebris rationem, qua caeci ducuntur. Nam cum nox est caliginosa, viam quodammodo palpamus, manusque, tanquam duci cuiusdam praebentes, extendimus.

ὅσον αὐτὸς [μὴ] μέτεχε λόγος,] Sic Reg. ac Harleian. ut et Paccii codex, quod ex ejus versione patet. Sic etiam rescribendum vidit Stephanus. Vulgo ὅσον αὐτὸς μετέχε λόγος, praetermissa particula negante, quam mens auctoris efflagitat.

τὸ μὲν ληϊζόμενον, τὸ δ' [μύον,] Sic uterque codex, sed omnino male. Quas enim, quaeso, ὁδὸς ἔρχετο, qui semper in eodem loco manet? Paccius legit τὸ δ' μαινόμενον, ut docet ejus interpretatio. Mihi placet τὸ δ' μοιχεύον, nam τὸν δ' [ληϊζόμενον,] ὡς κερδανέντα. τὸν δ' [μοιχδόντα,] ὡς ληϊζόμενον infra dicit.

Παραπλήσιόν μοι γὰρ δοκεῖ δεῖν,] Sic Reg. at Harleian. παραπλήσιον γάρ μοι. Utrumque melius, quam quod in editis, παραπλήσιον γὰρ δοκεῖ δεῖν μοι.

ὅστις οὐκ ἀξιοῖ τὸν φιλόσοφον μηδένα παρελθεῖν καιρὸν λόγος,] Verte: qui non vult a philosopho nullum praetermitti munium suorum fungendorum tempus. Heinsius ab auctoris mente prorsus aberravit.

Sectio

Sectio δ.

[ἐπανείδισος] ἢ ῥαθυμία,] Harleian. dat ἐπανείδισον, quod placet: in hoc enim loquendi genere multus est Maximus. Vide sis initium Disfert. xvii.

[κ] ἔχ ανέχεθ' ἢ φιλότιμος ψυχὴ ῥαζώνης πόθω τὸ μὴ Δία πάντων ἐλθεῖν, κ' μελαγχεῖν [μὴ] κοτίνε μόνον] Vulgo deest prima vox, ut et antepenultima. Utramque nos auctoritate mss. Reg. et Harleian. Maximo restituiimus. Abeffe fane non poterant sine magno concinnitatis et sensus dispendio.

μήλων Πυθικῶν.] Archias Epigr. lib. i. init.

Ἄθλα δ' ἔ' κότινος, [μήλα,] ζέλινε, τίτυς.

Quod sic reddit Ausonius Eclog. p. 564.

Serta quibus pinus, malus, oliva, apium.

Lucianus de Gymnaf. tom. ii. p. 262. Ὀλυμπιάσι μὲν σέφανος ἐκ κοτίνε, Ἰσθμοῖ δ' ἐκ τίτυος, ἐν Νεμέῃ δ' ζελίνων πεπλεγμένος, Πυθοῖ δ' [μήλα] ἔ' ἱερῶν δ' θεῶν. Sane, quomodo ex pinu, oleastro, vel apio fiant coronae, non difficulter intelligas, sed alio modo se res habet cum de pomis cogitemus. Igitur siquidem Libanius in Laudibus Palm. et Pom. tom. ii. p. 716. ait, [μηλέα] σεφανοῖ τὸν ἀγῶνα τὸν Πύθιον, Jac. Palmerius Exercit. p. 550. censet victorem coronatum fuisse ramusculis mali suo fructu oneratis. Equidem potius existimarim coronas has ex pomis inter se vinctis constituisse, qualem quidem coronam *pomosam* vocat Propertius lib.

iv. Eleg. ii. 17. Μηλέα vero, seu *malus*, victorem Pythicum recte dicatur coronasse, cum fructum prae-buerit huic rei destinatum.

ζυναπολαύεσσα τ' νικῆς αὐτῷ] Sic optime Reg. αὐτῷ, nempe ζώματι. Vulgo αὐτῶν, quod non est quo referas.

ἀγώνισμα τ' ψυχῆς μόνης, [κ' νίκη μόνης,] Vulgo desunt tres ultimae voces, quas suppeditavit Reg. Earum quoque vestigia prae se fert Harleian. is enim dat, καὶ εἰ μὴ μόνης.

τινὰ ἀγῶνος καιρὸν,] Hic etiam juvit Reg. nam vulgo perperam praesentant τὸν ἀγῶνος καιρὸν. Quin et nostram lectionem videtur in suo libro Paccius reperisse; vertit enim, *ALIQUOD tempus certaminis.*

ἀθροίζοντες [πλήν] Ἑλληνικόν] Vitio laborat vox media, nec tamen quicquam juvant codices. Hein-sius reponit Πανελληνικόν, haud, ut opinor, male. Possis etiam πληθὺς Ἑλληνικόν, non minus verisimiliter rescribere.

[ἀφικνεμένης] παρδὴ εἶδεναι] Lege ὠφικνεμένην.

Sectio ε.

ἢ κατὰ ῥώμην Πολυδάμαντι, ἢ κατὰ τάχος Λαοθένῃ.] Ms. Reg. Πολυδάμαντι, quam lectionem praetulerim; et sic eum semper vocat Pausanias. Vide lib. vi. cap. 5, 6. et lib. vii. cap. 27. Scotusfaeus erat et Olymp. xciii. πανκρατίῳ vicit; uti secundum nonnullos Olymp. xciv. Lasthenes Thebanus σαρδίῳ. Vide Scaligerum in Ὀλυμπ. etiam Ἀναξ. p. 323. Ejus meminit Plato de Rep. lib. i. p. 414. D. Titormus et Milo satis noti sunt vel ex Aeliano V. H. xii. 22. ubi vide sis interpretes.

pretes. Polydamantem et Milonem junctim recenset Lucianus in Herodoto tom. i. p. 576. et pro Imag. tom. ii. p. 26. De iis vide sis etiam Tzetzen Chiliad. ii. 455. seqq.

βραδύτερος ἢ ὁ Αἴαντος,] Narrat quidem Homerus Il. Ψ. 774. seqq. Ajacem Oilei filium ab Ulyffe victum esse. Hoc tamen haud ob pedum tarditatem, sed quod in cursu lapsus sit, accidit. Iniquus igitur est noster, qui virum βραδύτερον fuisse statuit. Poetae quidem Οἴληος ταχὺς Αἴας plus vice simplici nominatur. Adi sis Iliad. N. 66, 701. Ξ. 442, 520. P. 256. denique Ψ. 473, 488, 754. De Thersite, Tydeo, Epioque, videas licet Iliad. B. 216. E. 81. Ψ. 839.

(καλῶσι ἢ οἱ φιλόσοφοι τὸ πῆρμα τῷ) Vulgo, καλῶσι ἢ τὸ πῆρμα οἱ φιλόσοφοι τῷ. Sed hic ordo verborum durus est prae eo, quem nos ex Reg. et Harleian. adscivimus.

αἱ ἢ ἐλπίδες — ἢ ἡ τὸν Ἀττικὸν ποιητὴν τυφλαί,] Aeschylus Prom. Vincto ψ 250.

[Τυφλαί] δ' ἐν αὐτοῖς [ἐλπίδας] κατῴκησα.

Ad illum locum noster respicit.

τάξιον μὲν [πάντως] ὧν ἐρεῖ.] Harleian. τάξιον μὲν [πάντων] ὧν ἐρεῖ, quod recepta lectione non est deterius.

ὅτι ἔστι ἐλπίδος,] Vulgo ἀπ᾽ ἐλπίδος, renitentibus mss.

προσάτιςσαι [τέττις] Vulgo τέτοις. Male; nam subjungit Maximus τὸν μὲν χρηματιστὴν, τὸν δὲ πολεμῶνα, etc. quae faciunt ut accusandi casus necessario praecesserit. Sed et lectionem, quam dedimus, exhibent Reg. et Harleian.

ὑπολώλασιν αὐτοῖς αἱ ὀρέξεις αὐταῖς ἐλπίσιν.] Vulgo (ὡς αὐταῖς ἐλπίσιν. Nos vero praepositionem, jubentibus mss. expunximus. Aelianus Var. Hist. i. 3. Ὁ δὲ ἀμνηχανεῖ καταπιεῖν αὐτὸν [αὐτῷ] καλῶν. Sic recte codices, nam vulgo legitur αὐτῷ τῷ καλῶν, suamque peritiam fatis aperte prodidit Jac. Perizonius, qui rogat, an pro αὐτῷ καλῶν legendum (ὡς τῷ καλῶν, et, nisi ita sit, vulgatum praefert. Plures igitur testes audiamus. Aeschylus Prom. Vinct. ψ 220.

Κόθρων καλύπτει τὸν παλαιῶν Κρόνον

[Αὐτοῖς (συμμάχοις).]

Et ψ 1045.

Χθόνα δ' ἐν πυθμῶν

[Αὐταῖς ρίζαις] πνεῦμα κερδαίνοι.

Alciphron lib. iii. Epist. 33. Ὁλον (εἰ [αὐτοῖς] ἀγροῖς καὶ ἀπὸ πῆρμα, non (ὡς τοῖς ἀγροῖς, vel αὐτοῖς πῆρμα ἀγροῖς. Clemens Alexandrinus Paedag. lib. ii. cap. xii. p. 247. Ἀποθέμενοι πίνων τὰς λήρας [αὐτῷ] πονηρῶ (σοφιστῇ. Lucianus Timone tom. i. p. 102. Ἀρεπασάμενός με αὐτῇ δέλω. Et in Dial. Martis et Mercurii p. 228. Καὶ ἐδεδητο αὐτῷ κεραιὴν καὶ βροντῇ. Ac de Sacrif. p. 363. Κατετόξευσε τῷ λοιμῷ τὰς Ἀχαιῶν αὐτοῖς ἡμιόνοις καὶ κυσίν. At quid ago? Millies ita loquuntur et hic et alibi scriptores optimi.

[αὐτῶν] ἄπειρος ἢ ἔσχα] Vulgo αὐτοῖς, sed, ut edidimus, legi vult mss. Reg.

Ὅποταν ἢ [ἡ] ψυχῇ] Reg. ἄξῃ ψυχῇ. Legendum videtur αἰξῇ ψυχῇ.

ὅτι ἄλλο τίς [ἢ] ἔπερ εἵνεκα] Vulgo ὅτι ἄλλο τίς ἔπερ εἵνεκα. Vocem nos ante-

antepenultimam ex Reg. et Harleian. iniecimus, eamque postulat sententia.

Sectio 5'.

Πάλιν [αὖ] μοι δεῖ τῆς ἀθλητῶν εἰκόνος.] Vulgo Πάλιν ἔν μοι δεῖ τῆς ἀθλητῶν εἰκόνος. Nos utrumque ms. sequimur. Aristophanes Pluto ὕ 622.

Μὴ [πάλιν] τις [αὖ]

Ἐλθὼν διακωλύσῃ τι τῶν περὶ τοῦ ποιῆν.

Lucianus pro Imag. tom. ii. p. 30. Καὶ [αὖ πάλιν] βροτολογῶ Ἄρεφ Φησὶν ὁμοίον εἶναι. Idem Jove Trag. p. 143. Καὶ [πάλιν αὖ] πολλὸν ἀσαφέστερον πρὸς τὰς ἐρωτήσεις ἀποκρινόμενος. Ac ita passim. Vide modo Xenophontem Sympot. cap. vii. 1. ac Aelianum V. H. i. 15. iii. 19.

ἀλλ' ἀκονίτι νικᾷν [αὐτὸς,] Reg. αὐτὰς. Legendum αὐτὸς, scilicet ὄξαιτ' ἂν ἀκονίτι νικᾷν. Hoc verum esse patet ex sequentibus.

Ἐπὶ τὴν ἀγωνίαν] Vulgo Ἐπὶ τῇ ἀγωνίᾳ contra mss. fidem.

ῥωαλωνιστὴς ἐμοί,] Sic mss. vulgo ἀγωνιστὴς.

ἐγὼ τότε [δύδοκιμῶ,] σεφανῆμαι τότε, κηρύττομαι [τότ'] ἐν τοῖς Πανέλλησιν.] Sic infra Dissert. ix. Σωκράτης ἐκράτει, ἢ [ἐσεφανῆτ',] ἢ [δύδοκίμῃ. Vulgo, ἐγὼ τότε δύδοκίμως σεφανῆμαι, τότε κηρύττομαι ἐν τοῖς Πανέλλησιν. At δύδοκίμως σεφανῆμαι parum recte dicitur, omnis enim σεφανος inter Graecos δύδοκίμησιν pariebat. Dein τότε vel τότε, quod tertio loco posui, repraesentant Reg. et Harleian. Horum igitur ope, facilique conjectura, qua δύδοκιμῶ, non δύδοκίμως, lego, Maximum sanavimus.

ἐπαινῶσι [μὲν] πάντες,] Vocem mediam ex mss. addidi; nam vulgo deest.

Sectio 6'.

[ἡδονῇ] μὲν γὰρ πάντες] Vulgo ἡδονῇ. Sed uterque codex lectionem, quam dedi, repraesentant; et Heinsius ita reponendum vidit.

οἶον ὁρνεῖσθαι εἰκός. Ἦν αὐτῷ γείτων αὐλητικός,] Quatuor voces ultimae ex Reg. et Harleian. adjeci, sunt enim orationis perspicuitati necessariae. Heinsius addi jubet ex ms. Ἦν [γ] αὐτῷ γείτων αὐλητικός. Eum tamen vel oculi fefellere, vel memoria.

καὶ [τελολῶντες] ἀρεξάμενος αὐλεῖν ῥωεπήχην] Vulgo τελολῶν, tam contra grammaticos canones, quam codicum fidem.

ἐγώ τε τέως ἢ πρὸς ἀπαντίας] Vulgo ἐγώ τε τέως [μὲν] καὶ πρὸς ἀπαντίας. Vocem, quam praeterii, nesciunt codices.

ἀταμίδιος, [καὶ] ἀμιοθός,] Vulgo deest conjunctio, quae, mss. addicentibus, haud videbatur negligenda.

ἰαυρὸς καὶ [ἀκμήτος.] Vulgo ἰαυρὸς ἢ [ἀμικτός,] nec aliter legerunt interpretes; licet ultima vox proculdubio sit incommoda. Nos igitur lectionem recepimus, quam suppeditarunt Reg. et Harleian. eaque se cuius Graece docto satis probat.

τὴν ἢ ἄλλην χορηγίαν λαμβανέτω ἐντεῦθεν,] Reg. et Harleian. his adnectunt voces εἰ ποιητικῆς, nec, ut opinor, aliter habuit codex Paccianus. Nullus dubito quin legendum, τὴν ἢ ἄλλην χορηγίαν λαμβανέτω ἐντεῦθεν [ποιητικῆς.] Reliqua, quae poetice subministrat, hinc sumat licet.

Ἀλλὰ πολιλικῆς] Vulgo ἀλλὰ [τ'] πολιλικῆς. Articulum non admittunt mss.

πεφώρεκας τὸ ἔρπον, [όρεας τὸν δῆμον,] Tres ultimae voces vulgo non comparent. Eas suppeditavit Reg. Quin et eas orae adscriptas habet Harleian.

φιλοσοφίαν ἢ ἀσπάζεσθαι, [καὶ ἀλήθειαν τιμᾶ;] Hanc verborum trigam nesciunt editi. Sed eam addendam esse recte monuit Heinsius, sic enim dant Reg. et Harleian. Totus autem locus ita videtur rescribendus: [Ἀλλ' εἰ] τῶτων μὲν τις ὑπερορεᾶ, φιλοσοφίαν ἢ ἀσπάζεσθαι, καὶ ἀλήθειαν τιμᾶ· ἐνταῦθα ὑφαιρῶ τ' μετ' αὐτοῦ, etc.

ἔδε ἐρχομὸς χαμαί,] Hesiodus Theog. ὧ 272.

Ἀθάνατοί τε θεοί, χαμαὶ ἐρχομὸί τ' ἄνθρωποι.

Ubi fallitur vir eruditus, qui credit haud paullo elegantius legi posse χαμαὶ [ἐρχομὸί] τ' ἄνθρωποι. Lucianus in Hermotimo tom. i. p. 508. Ἡμεῖς ἢ ὁ (υπερορεῖς καὶ ὅσοι [χαμαὶ ἐρχομὸί] ἐσμὲν. Idem in Icaromenippo tom. ii. pag. 190. Οἷγε πρῶτα μὲν ὅτι γῆς βεβηκότες, καὶ μηδὲν τῶν [χαμαὶ ἐρχομῶν] ἡμῶν ἀλαφρόντες. Julianus Orat. vii. p. 208. Τίς ἢ ὁ Πᾶν, καὶ τίς ὁ Ζῶς, τ' [χαμαὶ ἐρχομῶν] ἀνθρώπων ἀξιοὶ καλεῖσθαι. Procopius in Epist. ad Hieronymum, ab H. Vossio edita in Resp. ad tertias object. Ric. Simonii p. 118. Κάλει μικρὰς ἡμᾶς καὶ [χαμαί] τινὰς [ἐρχομῶν]. Sic Homerus aliique. Vide Jac. Duportii Gnomol. Homer. p. 28.

Sectio η'.

μετὰ [πιδῶν] (οφισῶν,] Vulgo

μετὰ [τ'] (οφισῶν. Integritati pristinae locum restituiimus ope codicum Reg. et Harleian.

μὴ κακωπιζόμεθα [ἢ] ἐπ' αὐτοῖς.] Sic Reg. et Harleian. Vox antepenultima vulgo deest.

Sectio θ'.

τὸν ἐχοντα [ἀθρηλέον] Sic Harleian. et optime quidem. *Vir hac dote praeditus diligenter considerandus est.* Reg. ἀθρηλέον, vulgo ἀθροιστέον, quod huic loco parum congruit.

εἰάν τε πρεσβύτης [ἔτος] ἦ,] Ita codex uterque: nam vocem penultimam non agnoscunt editi.

[εἰάν τε ἄδοξος,] εἰάν τε ἔνδοξος.] Sic recte supplevit H. Stephanus: nam vulgo desunt tres primae voces. Harleian. tamen, inverso verborum ordine, dat εἰάν τε ἔνδοξος, [εἰάν ἄδοξος,] quod emendationi, quam recepimus, aliquantulum favet.

ῥᾶον ἐπ' [αὐτὸς,] Heinsius scribendum putat ῥᾶον ἐπ' [αὐτήν,] ut pronomen ad philosophiam referatur.

οἱ σιμοὶ καὶ οἱ προγαστορες] Talis nempe fuit Socrates, unde Sileno dicebatur similis. Vide nostrum Differt. xxxix. 5. Julianum in Caesar. p. 18. Xenophontem Sympos. cap. iv. 19. Platonem Sympos. p. 333. A. et scholiasten in Aristophanis Nubes ὧ 223.

Ἀμείνηται εἰδείς.] Quid audio? Nemone recordatur Socratem ditissimos ac nobilissimos viros incitare solitum, ut rebus philosophicis operam darent? Omnino se res aliter habet; id quod ex Xenophontis et Platonis operibus notissimum. Certe Socrates Athenas circumibat, ἐν τεχνῶν πάσαις ἀνδρῶν καὶ [τύχαις,] καὶ τέχναις, καὶ ὀπληδύμασι, & ὀπθυμίας,

μίαις, ut ait noster Differt. ix. 7. Immo, quod Alcibiadem et Critiam, qui nobilissimi fuerunt ac ditissimi, discipulos habuerit, ei vitio verterunt accusatores. Xenoph. Ἀπομν. lib. i. cap. ii, 12. Ἀλλ', ἐφη γὰρ ὁ κατήγορος, Σωκράτης ὁμιλήσας ἡγομένης [Κελίας] τε καὶ [Ἀλκιβιάδης] πλείους κακὰ τὴν πόλιν ἐποιήσατ' ἑαυτοῖς. Noster Differt. xxiv. Ὅτι μὲν [Κελίας] ἐτυράννευσε, τῷτο ἀδικεῖν ἔλεγον [Ἀνύλος καὶ Μελίλος] τὸν Σωκράτην, καὶ ὅτι [Ἀλκιβιάδης] ἐξύβριζε. Lactantius Div. Inst. lib. iii. cap. xix. 25. *Non venit in mentem Platoni Alcibiadem quoque et Critiam ejusdem Socratis assiduos auditores fuisse; quorum alter hostis patriæ acerrimus fuit, alter crudelissimus omnium tyrannorum.* Vide sis et Aelianum V. H. iv. 15. Nullus igitur dubito quin legendum sit, Ἀγαμέμνην ἔδειξεν. *Queratur nemo.*

[Ἡγεῖτο] γὰρ — ὄνασθ' [ἂν ὀλίγα] τὴν Ἀθηναίων πόλιν,] Vulgo [ἡγεῖτο] γὰρ — ὄνασθ' [ὀλίγον] τὴν Ἀθηναίων

πόλιν. At ἡγεῖτο recte dat Harleian. Reliqua vero sunt ab eo simul ac Regio codice.

[πλήν] ἡμῶν] Cum Stephano et Heinsio legerim πλεον ἡμῶν, vel potius eodem sensu πλεῖν, quod proprius.

[Οὐδέ] γὰρ ἡ Διογένης ζήλωσις,] Sic recte Harleian. ac ita rescribendum vidit Heinsius. Vulgo ἔδειν.

Sectio i.

ἔδειν μάλλον ὅς Ἀγαμέμνωνος, ἢ ὅς Τηλέφου.] Reg. et Harleian. ἔδειν μάλλον ὅς Τηλέφου, ἢ ὅς Ἀγαμέμνωνος. Potiorem tamen censeo receptam lectionem; nisi forsan legatur ἔδειν [μεῖον] ὅς Τηλέφου, ἢ ὅς Ἀγαμέμνωνος. Et hoc, ut opinor, rectum.

Νόμιζε [δη] Ita Reg. et Harleian. vulgo γ.

Τίς ἂν ἡμῖν καὶ νυνὶ ποιήσῃς] Vulgo, Τίς ἂν καὶ νυνὶ ἡμῖν ποιήσῃς. Ordinem verborum recepimus, quem praestant codices.

DISSERT. VIII. vulgo XXXVIII.

Sectio α.

ΑΓΑΛΜΑΤΑ, οἱ ἐς τὰ ἴδια ἑκάστοι ὠφελθέντες.] Vulgo ἀγάλματα, [οἱ μὲν τὰ κοινὰ, οἱ δὲ] τὰ ἴδια, ἑκάστοι ὠφελθέντες. Uterque vero ms. reliquis praetermissis, locum, prout edidimus, exhibet.

ὁθῆσαι λειμῶνες.] Vulgo ἄθῆσαι, quod nos fide codicum Reg. et Harleian. mutavimus. Sane convenit, ut Deae venationum praefidi loca dedicentur arti suae exercendae commoda.

κορυφαὶς ὄρων, Ὀλυμπον, καὶ Ἰδην,] H. Stephanus legit κορυφαὶς ὄρων, Ὀλύμπου, καὶ Ἰδης. Nos lectionem vulgatam cum mss. retinemus. De re ipsa vide sis etymologum in Ἑπάρχου Ζώου, et Seldenum de Diis Syris Syntagm. ii. cap. viii. p. 323. Meminit etiam Lucianus de Sacrific. tom. i. p. 367.

καὶ αἱ τέχναι τιμῆς Θεῶν, ἐκάστης ἑστέρας ἄλλο ἄλλης προσησαμμένης ἀγαλμα.] Heinsius emendat, καὶ αἱ τέχναι τιμῆς Θεῶν, ἐκάστης [ἑστέρας ἄλλης] ἀλλης προσησαμμένης ἀγαλμα. Verum

Verum nec sibi, nec aliis satisfacit. Sam. itaque Petitus Miscell. iv. 3. locum sic tentat, ἡ αἰ τέχνη (subaudi διέλαχον) τιμῆς θεῶν, ἐκάστης [ἐφόρῳ, ἄλλῳ] ἄλλης, προσησαμμένης ἄγαλμα. In Reg. et Harleian. est ἄλλη προσησαμμένη. Lego, ἡ αἰ τέχνη [τιμαῖς] θεῶν ἐκάστης [ἐφορῶν,] ἄλλο ἄλλη προσησαμμένη ἄγαλμα.

[ἀσυπολῶν] ἡ ἀνακεκραμμένη κοινω-
νία] Vulgo ἀσυπολῶν, quae vox nihil huc facit. Veram lectionem dabat Paccii codex, quem secutus est Heinsius; ac ita diferte repraesentant Reg. et Harleian.

Sectio β'.

Φοινικίων τινῶν, [ἢ] Ἰωνικῶν,] Vulgo deest vox penultima, quam nos ex Reg. et Harleian. restitui-
mus.

ἐξεῦρε σημεῖα ταῦτα,] Sic mss. Vulgo, σημεῖα ἐξεῦρε ταῦτα.

τῇ δὲ θεῖς φύσιν δὲ μὴ εἶναι ἀγαλ-
μάτων,] Vide Dionem Chrysostomum Orat. xxxi. p. 314. D. et Ciceronem N. D. ii. 17.

ὅσον εἶχαν γῆ] Vulgo εἶχανος γῆς, nec aliter Reg. Commodior tamen ea videbatur lectio, quam sup-
peditavit Harleian.

ὅσα ἂν ἐν δυνάμει δῆμῳ ἀθρώῳ δὲ θεῖς
μνήμονι] Dan. Heinsius, nulla necessitate ductus, reposuit ὅσα ἂν ἐν-
τύχοις [ἐν] δῆμῳ ἀθρώῳ τῇ θεῖς μνή-
μονι. Maximus vult populi coe-
tum divinae naturae memorem re-
periri non posse: quod et in sua
versione Paccius expressit. Nam
cum Deus sit ἀόρατος ὀφθαλμοῖς, ἀ-
ρρήτος φωνῇ, ἀναφῆς σαρκί, ἀπ᾽ ὁ-
ρατοῦ, quemadmodum noster ait
Differt. xvii. 9. cumque nihil sit
difficilius, quam a consuetudine oculo-
rum aciem mentis abducere; nihil
mirum si ea difficultas induxit et

vulgo imperitos et similes philosophos
imperatorum, ut, nisi figuris homi-
num constitutis, nihil possint de Diis
immortalibus cogitare. Verba sunt
Ciceronis N. D. ii. 17.

Sectio γ'.

Ei δὲ ἀνθρώπῳ ψυχῇ] Vulgo, ἡ δὲ
ἀνθρώπῳ ψυχῇ. Nos ex Reg. et
Harleian. Maximum sua manu frui
iussimus, lectionemque nostram co-
dex etiam Paccii dedit.

σκήνῳ ἀποπώλῳ] Ineptum taberna-
culum male reddidit Paccius. Σκῆ-
νος est corpus. Sic Theages apud
Stobaeum Serm. i. p. 8. διώαμιν
definit ἀλκάν τινα τῇ [σκαίνεος.] Pa-
riter Plato σῶμα nuncupavit γῆινον
σκήνος. Vide Clementem Strom.
lib. v. p. 703. et Eusebium Praep.
Evang. lib. xiii. cap. xiii. p. 671.
Sic Eusebius ipse H. E. vii. 16.
Democrates in Sentent. pag. 626.
Ψυχῆς μὴ τελειότης σκήνης μοχθηρίαν
ὀρετοῖ· σῶματος δὲ ἰσχύς ἀνδρὸς λογισμῶ
ψυχῇ εἶναι ἀμείνω τίθησιν. Hoc fa-
ne Democrito tribuunt Stobaeus
Serm. i. p. 4. et Melissa cap. 167.
quod notavit cl. Galaeus. At ex
iis legi debere σκήνης δὲ ἰσχύς, non
σῶματος, vir ille doctus haud mo-
nuit. In hac loquendi ratione mul-
tus est Aretaeus. Vide de causis
et signis Acut. Morb. i, 10. ac de
causis et signis Diuturn. Morb.
i. 5, 6, 7, 8. et ii. 1.

[ψυχῇ] ἀθανάτοις ὀφροῖ] Vul-
go ψυχῆς ἀθανάτων, Reg. ψυχῆς ἀ-
θανάτοις, unde rescripsi ψυχῇς ἀθα-
νάτοις, quod et Harleian. firmat,
postulatque linguae Graecae ratio.

Μόνον τῷ] Vulgo τῷ μόνον, unde
Dan. Heinsius legit τῷ τὸ μόνον.
Nos Reg. et Harl. sequimur, nec
ulteriori mutatione locus eget.

ἀνα-

ἀνατεῖνον τίλῳ [κορυφίῳ] ὑψῶς,] Sic
uterque codex, vulgo κεφαλῶ ex
Glossa.

υἱοῦ τῆ τέχνης,] Sic Harleian.
Vulgo deest vox penultima.

Sectio δ.

Πέσαι μὲν πῦρ,] Vide B. Briss-
onium de Reg. Perf. lib. ii. § 14,
seqq. ejusque collectaneis. Adde
Jul. Firmicum de Err. Prof. Relig.
p. 10. et Lucianum in Jove Tra-
goedo tom. ii. p. 152.

Sectio ε.

ἰσοτιμίαν ἔχει] Vulgo μὲν ἔχει.
Sed priorem vocem fide codicum
fustuli. Maximus autem de Ofi-
ride loquitur, *cujus idolum annuis
luctibus plangunt, radunt capita, —
tundunt pectus, lacerant lacertos, ve-
terum vulnerum refecant cicatrices.*
— *Et cum haec certis diebus fece-
rint, tunc fingunt se lacerati corpo-
ris reliquias reperire, &c, cum in-
venerint, quasi sopitis luctibus gau-
dent.* Verba sunt Firmici de Err.
Prof. Relig. pag. 4, 5. Vide sis
inter alios Minucium Felicem O-
ctav. cap. xxi. et Joan. Seldenum
de Dis Syris Syntagm. ii. cap. 11.

[προσεβρύπλον] καὶ αὐτὸν καὶ τὸν
τρόφον.] Prima vox loco con-
venire non videtur; nam βρύπλον
πρός τινά est alicui se ferocem su-
perbumque praebere. Vide sis A-
ristaeneti lib. ii. epist. 16. et Ae-
lianum V. H. iii. 12. Harleian.
προσέβριπλον. An προσέπιπλον, *sur-
plices fiebant?* Reg. προσετέριπλοντο.
Forte [προσεπλύσαντο] καὶ αὐτὸν καὶ
τὸν τρέφον. Suidas προσπλύζομαι,
προσκηύζομαι, πεπλακῆσομαι. Adi
scholias ten ad Odyss. Γ'. 22. Δ'.

647. et Eustathium ad Θ'. p. 322.

Ὡς ἡρόμνον δῶρον] Ita se gerere
solebant Ombitides, ut notavit Ae-
lianus H. A. x. 21.

Sectio ς.

Πῶρος ἐ Ταξίλης.] De regibus
hisce videas Curtium viii. 13, 14.
Arrian. Exped. iv. 22. v. 8. Plu-
tarchum in Alex. p. 698, 699. et
Diodorum Siculum lib. xvii. pag.
557, seqq. Posterior apud Stra-
bonem lib. xv. p. 1022. errore li-
brariorum Τάξιλος nominatur. Le-
ge Ταξίλης.

Πῶρον μὲν λαμβάνει ὁ Ἀλέξανδρος,]
Ita quidem Curtius viii. 14. Plu-
tarchus in Alex. p. 699. et de Ira
cohib. p. 458. B. Themistius O-
rat. vii. p. 88. aliique. Sed Ar-
rianus Exped. v. 19. eum Meroes
suasibus ad Alexandrum sponte sua
venisse tradit.

Διονύς αἰγῶνα — δράκων] Bac-
cho dracones sunt consecrati, quod
observavit Plutarchus Sympot. iii.
5. Hunc vero draconem non μῆ-
κος πένταπλεθρον (quod omnem veri
prorsus excedit similitudinem) sed
πηχῶν ἐξομήκοντα facit Aelianus H.
A. xv. 21. De magnitudine dra-
conum vide, quae collegit Sam. Bo-
chartus Hieroz. Part. ii. lib. iii.
cap. xiv. p. 430, seqq.

Sectio ζ.

γῆς αὐχένα] Sic edidi, recepta
Dan. Heinsii conjectura. Euripi-
des Electra ψ 1288.

Σὺ δ' Ἰοσμίας [γῆς αὐχέν'] ἐμβαί-
νων ποδί.

Vide Pollucem ix. 18. et ibi Jun-
germannum. Vulgo γλῶ, αὐχένα,
6 R quod

quod retinent Paccian. Reg. et Harleian. fierique potest ut sit appositio.

[ἡ] ἔξω θάλασσα] Vulgo deest prima vox. Eam nos fide codicum restituimus.

[εὐγεως] ἢ ὠδενδρος .] Sic uterque mss. vulgo ὠγαίος.

εἰς φρεαλείας [ἔδαφος .] Sic in suo codice legit Paccius, ac ita feliciter emendavit Leopardus xviii. 28. Vulgo ἔλαφος, quod huic loco minime convenit.

[ὁ] ὠκεανὸς πλημμύρων [ἐμπίπτει] Sic Reg. et Harleian. vulgo [ὡς] ὠκεανὸς πλημμύρων, [ἐμπίπτων.]

Τῷ Λιθύων] Ita mss. vulgo Λιθύων τῷ.

Sectio ἡ.

ἄγαλμα ᾧ Διὸς Κελτικὸν ὑψηλὴ δρυς.] Claudianus in pr. Conf. Stilich. i. 229.

Robora numinis instar

Barbarici nostrae feriant impune secures.

Et fane nihil habent Druides robore sacratius, ut auctor est Plinius H. N. lib. xvi. § 90. Vide Lipsium ad Taciti Germ. cap. ix.

τὸ ᾧ ἄγαλμα εἶδον, λίθος ὡς τετράγωνος.] Vulgo τὸ ᾧ ἄγαλμα, [ὁ] εἶδον, λίθος etc. contra quam volunt codices. Clemens Protr. pag. 40. Οἱ Ἀρχεῖς τὸν λίθον προσεκινῶν, quem informem lapidem vocat Arnobius lib. vi. p. 246. Pariter Suidae in Θεὸς Ἀρης huiusce Dei ἄγαλμα dicitur λίθος μέλας, τετράγωνος, ἀτύπωτος, ὕψος ποδῶν δ', εὖρος δύο. Sed cum Martem denotari putavit iste confarcinator, erravit; nam Dufares, Δυσάρης numen fuit Arabum, cujus λίθος τετράγωνος e-

rat ἄγαλμα. Hoc primus observavit cl. Bochartus Phaleg lib. ii. cap. xix. p. 206.

ὅτι ἂν εἰκάσαις ἄλλω τῷ ἢ πυρραμίδι λελυγμένη,] Tacitus Hist. ii. 3. Simulachrum Deae (Paphiae Veneris) non effigie humana, continuus orbis latiore initio tenuem in ambitum metae modo exsurgens. Ad quem locum Savilius in nostro reponit ἄλλω τῷ ἢ πυρραμίδι [τετραγωνικῇ.] Sed hoc nullo jure factum, quod satis ostendunt nummi. Vide Joan. Marshamum Can. Chron. Saec. iv. p. 57. et Ez. Spanhemium Diff. viii. p. 505. Servius ad Aen. i. 724. Apud Cyprios Venus in modum umbilici, vel, ut quidam volunt, metae colitur. Adi cl. Olearium ad Philostratum Vit. Apoll. iii. 58.

ὑποδύντα τῷ ὕδατι,] Reg. et Harleian. ὑποδύντα [ἐν] τῷ ὕδατι. Lege ὑποδύντα [ἐν] τῷ ὕδατι. Similem vero fabulam de Eurota et Alpheo tradit Strabo lib. vi. pag. 422.

Ὁρος Καππαδόκαις ἢ Θεὸς] Dion Chrysostomus Orat. xii. pag. 212. Πολλοὶ τῶν βασιλέων πενίαν τε καὶ ἀπειρίαν τέχνης [ὅρη] Θεὸς ἐπονομάζουσι. Sic montem Cogaeonum Deum Getae censebant, ut testatur Strabo lib. vii. p. 457. Sic Jovem Casium sub montis cognominis forma colebant Seleucienfes Pieriae. Vide doctissimos viros Joan. Clericum ad i Reg. xx. 23. et Christ. Sig. Liabium Goth. Numar. cap. ix. § 11. 12.

Μαιώταις λίμνη, Τάναϊς Μασσαγέταις.] Vulgo Μαιώτις λίμνη καὶ Τάναϊς Μασσαγέταις. Uterque vero codex, ut edidimus: et recte quidem. Dionysius Perieg. § 652.

Ἡ τε!

Ἦτοι μὲν λίμνης Μαιώτιδος ἄγχι
νέμον.

Αὐτοὶ Μαιώται τε καὶ ἔθνεα Σαυρο-
ματάων.

Stephanus Byzantinus, Μαιώται ἔθ-
νος Σκυθικόν, μέγιστον καὶ πολυάνθρωπον.
Ne plures Geographos memorem,
vide sis Aelianum V. H. iii. 39.
Xenophontem Memor. lib. ii. cap.
i. 10. Lucanum ii. 641. et Theo-
criti scholiasten ad Idyll. xiii. 56.

Sectio 9.

δι' ἐκπληξιν [ἰθαυμάθῃ,] Vulgo
ἰσεβάθῃ. Sed Reg. et Harleian.
lectionem, quam recepimus, ex-
hibent.

καὶ [βάρβαρον,] ἔχ' Ἑλληνικόν,] Ita
codices. Vulgo βαρβαρικόν, quod
eodem fane reddit. Minus autem
verum est hoc effatum; nam nec
Judæi nec sana Christianorum pars
imagines colunt, nec hujus infaniae
participes erant Germani, Seres,
Brachmanes, aliaeve gentes non-
nullae. Vide Tacitum Germ. cap.
ix. Origenem in Celsum lib. vii.
p. 373. et Bardefanem apud Euse-
bium Praep. Evang. vi. 10. Im-
mo τὸ παλαιὸν καὶ παρ' Αἰγυπτίοις
ἀξόανοι νηοὶ ἦσαν, ut ait Lucianus
de Dea Syr. tom. ii. p. 657. et
per CLXX. annos nullae fuerunt Ro-
manis sacrae statuæ, quemadmo-
dum docet Clemens Alexandrinus
Strom. i. p. 359.

ποιῆσθ' [ἀγάλματα] θεῶν,] Sic u-
terque codex, vulgo ἄγαλμα.

ἀπείροις βίαις καὶ νόμοις καὶ λόγοις,]
Vulgo ἀπείροις βίαις καὶ λόγοις καὶ νόμοις.
Nos in constituendo verborum or-
dine mss. sequimur.

[ἢ] καὶ τέρας καθείρξομεν] Mss. pri-

mam vocem nesciunt. Legendum
puto ἢ [εἰ] τέρας καθείρξομεν.

ξύλων, ἢ λίθων,] Vulgo λίθων, ἢ
ξύλων, contra quam jubent codi-
ces.

Sectio 1.

κορυφαῖς καὶ [νάμασιν.] Sic Pac-
cii codex, Reg. et Harleian. nec
aliter emendavit Leopardus xvii.
2. H. Stephanus ex suo ms. de-
dit νάμασιν, quae vox est nihili,
doctumque illum virum mire cru-
ciavit.

Ἰπποθυμῆτες [μὲν] αὐτὰς τὴν νοήσεως,]
Vulgo deest vox secunda, quam
nos ex Reg. et Harleian. reprae-
sentamus.

τὰ παρ' [ἡμῶν] καλὰ] Malim τὰ
παρ' [ἡμῖν] καλὰ.

τῇ ἐκείνῃ [φύσει] Vulgo ἐκείνων.
Male; nam pronomen hoc ad ὄν-
των παλέρων καὶ δημιουργῶν refertur.
Igitur mss. Reg. et Harleian. pa-
ruimus, et ita legit Paccius in suo
codice.

ἡδισον [εἰς] μὲν θέαμα] Vulgo de-
est vox antepenultima, quam Reg.
et Harleian. suppeditarunt.

ἐπεγεῖρον τὴν μνήμην [ἔξ ἐρωμῆς.]
Vulgo duas ultimas voces praeter-
mittunt, quae tamen orationi ne-
cessariae sunt. Eas invenit Pac-
cius in suo codice, quod ex ejus
interpretatione liquet; et nos in
Reg. et Harleian. Lucianus in
Nigrino tom. i. pag. 24. "Ὡς περ
οἱ ἐρεσται, τῶν παιδικῶν καὶ παρόντων,
ἐργ' ἅτλα καὶ λόγους εἰρημύχους αὐτοῖς
ἀμνημονεύσει, καὶ τέτοις ἐνδιατεί-
χοντες ἐξαπατῶσι τὴν νόσον, ὡς πα-
ρόντων (φίσι τῶν ἀγαπωμένων. No-
ster autem sua desumpsit ex Platonis
Phaedon. § 16. pag. 102.

θεῖον

Θεῖον εἰς γνώμῳ ἔσω μόνον.] Hanc lectionem redarguunt codices. Harleian. dat Θεῖον ἔσω γῆρος· ἔσω μόνον. Reg. Θεῖον ἔσων ἀν γῆρος ἔσω

μόνον. Corrupte. Forſan Maximus ſcripſit, Θεῖον εἰς τὸν νῦν γῆρος ἔσω μόνον.

DISSERT. IX. vulgo XXXIX.

E^{I καλῶς}] Cicero Tusc. i. 29. *Socrates nec patronum quaesivit ad iudicium capitis, nec iudicibus supplex fuit, adhibuitque liberam contumaciam, a magnitudine animi ductam, non a superbia.* Ubi nos plura. Quamvis autem sibi defuerit, plurimi tamen id sibi negotii datum censuerunt, ut apologias pro eo concinnarent; nam, praeter Xenophontem et Platonem, eum scriptis tutati sunt Zeno, Demetrius Phalereus, Plutarchus, Galenus, et Theon, ut observavit Aeg. Menagius ad Laertii ii. 40. quibus addi debet Libanius sophista.

Sectio α.

μηδὲ τῷ Ἀπόλλωνι πρὸς ἀχρόνῃ αμαθίας αἰτίαν,] Apollo, quod satis notum, respondit

Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος. Vide Diogenem Laertium lib. ii. 37. et scholiasten ad Aristophanis Nubes § 144. Tertullianus in Apol. cap. xlv. *Socratem Apollo sapientissimum omnium cecinit.* Eodem respicit noster Dissert. xix. 9. xxxix. 5.

τῷ τὰς ψάμμες εἰδοτι,] Respicit Maximus ad responsum Croesi nuntiis a Pythia redditum, de quo vide nos ad Dissert. xvii. 6.

παρέπεμπεν ἀν τὰ ἔργα [αὐτῶν] Vulgo τὰ ἔργα αὐτά. Perperam.

Nos Maximi manum fide Reg. et Harleian. restituimus.

Sectio β.

οἱ ἑνδεκά,] De his undecimviris vide scholiasten Aristophanis ad Vespas § 1103. Pollucem lib. viii. § 102. Etymologum ac Suidam in ἑνδεκά.

τιμωρῶν ἀντέλιματ·] Cum iudices Socratem pecunia mulctare statuerent, eumque, quanti litem aestimaret, rogarent, Ἔνεκα τ, inquit, ἐμοὶ ἀπεπερασμῶν τιμῶμαι τῷ δίκῳ τ ἐν Περικανείῳ Σιτήσεως. Vide Menagium ad Laert. ii. 42. Platonis Apol. § xvii. p. 38. et Epistolarum Socrat. ab Allatio editarum xiv. p. 33. Ἡ, vero, ἐν Περικανείῳ Σιτήσις honor erat iis tributus, qui de rep. bene meruerant. Vide Suidam in Περικανείῳ, et scholiasten ad Aristophanis Equit. § 167, 281.

δεόντων [αὐτῶν] τ ἑνδεκά,] Lego δεόντων [αὐτῶν.]

(κρείττων γδ [ἦν] Ἀθλωαίων] Auctoribus Reg. et Harleian. vocem penultimam Maximo reddidi.

ἐχαλέπαινε, — ἐδυχέεινε·] Sic uterque codex; non ἐχαλέπηεν — ἐδυχέεινε, ut vulgo.

μελένωσαν γδ δὲ θύς·] Hoc testimonium est iis addendum, quae congestere Menagius ad Laert. ii. 43. et Allatius ad Ep. Socr. xvii. p. 206.

Sectio

Sectio γ.

εἰ [ὀρθῶς] ταῦτα ἔδοξα, ἢ μή;] Vulgo εἰ [ἄρα] ταῦτα ἔδοξα, ἢ μή; Absurde: non enim dubium, quin haec fecerit Socrates; rectene vero an secus se gesserit, id disputabatur. Nos igitur lectionem, quam dederunt Reg. et Harleian. expressimus.

[οἱ παρελθὼν διηγείτο,] Vulgo (συμπαρελθὼν διηγείτο. Sed scriptura, quam codices exhibent, omnino fuit sequenda; nec aliter Paccius legit.

[μεθυόντων δικασῶν.] Vulgo μεθυόντων [τῶν] δικασῶν. Adversantur autem mss.

εἰς [ἐπαγωγῶν] δικασῶν] Sic ex Harleian. restituimus, cum vulgo legant ἀπαγωγῶν.

ἢ ἀξιόχρεων] Ita recte Reg. et Harleian. vulgo ἀξιόχρεως.

[δάκρυα] ἐν καιρῷ ἀφίεις.] Vulgo δάκρυον, quod damnant codices.

ἢ ᾠκίσθην, [ἢ] ἀφῆκαν.] Vulgo καὶ ᾠκίσθην, ἀφῆκαν. Inconcinne. Adjiciendae conjunctionis auctor fuit Harleian. et ita Dan. Heinsius ex conjectura reposuit.

Sectio δ.

ἐπανιόντα πρὸς ἑαυτῶν] Vulgo παρόντων πρὸς ἑαυτῶν. Nullo quidem sensu, licet ita dederint Reg. et Paccian. Canterus fane παρελθόντα πρὸς ἑαυτῶν emendavit. Sed ad litterarum ductum magis attendit Dan. Heinsius, qui rescriptit ἐπανιόντα. Ejus conjecturam diserte firmat Harl. quapropter sic edidi.

ὡς ὅτι [δικασῶν;] H. Stephanus reponit, ὡς ὅτι δικαίων; Mihi tamen sollicitanda non videtur codi-

cum lectio, nam δικασῶν in se δίκης notionem continet. Hinc Socrates apud Platonem Apoll. § xxi. iis, qui suffragiis eum suis absolverant, ait, ὅμως [δικασῶν] καλῶν ὀρθῶς ἀν καλοῖην. Vide sis et § xxii. P. 45.

ἀλλὰ ὡργίζοντε.] Vulgo ἀλλὰ [οἱ] ὡργίζοντε, refragantibus mss.

Sectio ε.

Καὶ τίς [τεχνίτης] τὸν ἄτεκνον πείθῃ] Vulgo deest τεχνίτης, quam vocem nos ex Reg. et Harleian. reduximur.

ἐν Ἡλιαίᾳ δέθιυε.] De hoc Atheniensium tribunali videtis Harpocratonem et Etymologum in Ἡλιαία, nec non Suidam in Ἡλιασῆς.

αἱ περὶ τῶν ἀσεργάων ἀφμάχαι ἢ ῥητορικαί,] Postrema vox hic locum non habet; quare Dan. Hein- sio dubium non videtur, quin ad superiora pertineat. Hac de caussa paullo ante legit, ἀλλὰ κλήσεις μὴ ἢ φάσεις, ἢ γράφαι, ἢ δέθιυαι, ἢ ἀντωμοσίαι ῥητορικαί. Sed cur ἀντωμοσίαι dicantur ῥητορικαί nullus intelligo; siquidem non a patronis, sed ab accusatore reoque fiebant. Audiamus unum Harpocratonem in Ἀντωμοσίᾳ. Γράμματά τινα γράψαντες ἀποφέρουσι πρὸς τὴν ἀρχὴν οἷα κατηγορεῖντες ἢ οἱ κατηγορούμενοι, περὶ ὧν ἂν ἡ δίκη. Καλεῖται ὁ ἕκτος, ἐπειδὴ ἀντὶ μὲν οἱ δῖοντες ἢ οἱ φάγοντες, οἱ μὴ ἀληθῆ κατηγορήσιν, οἱ ὅ ἀληθῆ ἀπολογήσασθαι. Lege ἀπολογήσασθαι. Ut dicam quod res est, sedes ultimo vocabulo non est mutanda; sed ipsum, nisi fallor, a librariis corrumpitur: nam repono, αἱ περὶ τῶν ἀσεργάων ἀφμάχαι καὶ ῥητορικαί. Lucianus pro Merc. Cond. tom. i. p. 492. Τὰς τε [ῥητορίας] τῶν δικαιο-

δικαιολογούντων ρυθμίζειν. Sic alibi passim. Vide sis Aristotelem Rhetor. lib. i. cap. ii. 12. et Photium Cod. lxi. p. 61. Quin eadem voce noster utitur infra p. 412.

Sectio ε'.

τί ἔδει [λόγων] πρὸς τὰς εἰδότας;] Ita mss. non λόγῳ, quemadmodum vulgo.

καὶ πείσεις, καὶ ἐλέγχοι,] Vulgo καὶ πείσεις, καὶ ἐλέγχος. Cum vero codices habeant ἐλέγχοι, reliquaue pluraliter efferantur; non dubium videbatur, quin πείσεις reponere deberem.

Sectio ζ'.

τις [καὶ] ἐν πολέμῳ] Ex mss. vocem secundam mutuati sumus, cum vulgo deficit.

λειπόνων,] Vulgo λειπόγων. Rectam vero lectionem praestant Reg. et Harleian. eaque se Dan. Heinio probavit.

τίς [αὖ] ἡνέγετο] Mediam vocem suppeditarunt Reg. et Harleian.

ταπεινὸν [ᾧ] ἔθεν] Vulgo ταπεινὸν [μὲν] ἔθεν. Renituntur autem mss.

Sectio η'.

ἀμφοτέρῳς ᾧ ἔμελλε] Clepsydram dicit. Vide nos ad Ciceronis Tusc. ii. 26. et D. Petavium ad Synesii

Dionem pag. 21, 22.

ἔτε δυνάμηνος ἐδέξατο αὖν ὁ Σωκράτης.] Legendum ἔτε [δυνάμηνον] ἐδέξατο αὖν ὁ Σωκράτης, quod ipsa constructio satis docet.

[συκοφάντης ὀπλισμῶν.] Sic uterque codex. Vulgo συκοφάντης ὀπλισμῶς. Henr. autem Stephanus συκοφάντην ὀπλισμῶν mavult.

ἀλλ' αὐτὸς κείῳ] Henr. Stephano placet ἄρα αὐτὸς κείῳ. Vir ille doctus in fraudem fuit inductus, quod interrogationis nota post finitam hanc periodum vulgo pingatur. Sed haec ἐρωτηματικῶς non sunt proferenda; nam plena oratio se sic habet, ὁ δ' ὅς ἐδεξατο, ἀλλ' (ἐδέξατο) αὐτὸς κείῳ. Ut prorsus vera, nec tentanda, sit codicum scriptura.

φυγὴ [βλημάτων] Sic Reg. et Harleian. idque rectum esse vidit Dan. Heinio. Vulgo λημμάτων.

Ἀθλωαῖοι δ' Περικλέα.] Ita loquitur, quod Olympii cognomen Pericli tribuebant. Aristophanes Acharn. ὧ 529.

Ἐνέθεν ὄρχη Περικλέης [Ὀλύμπιος] Ἡσραπί', ἐβρόντα, ξυνεκύκα ἢ Ἐλάδα.

Vide Plutarchum in Pericle p. 156, 173. Philostratum Vit. Apollon. viii. 7. Lucianum Imag. tom. ii. p. 12.

DISSERT. X. vulgo XXIX.

Sectio α.

ΣΤΑΣΙΑΣΤΙΚΟΙ,] Harleian.
 σασιωτικοί. Utrumque probum.
 ἢ Διαφέρειν ἑ δι' ἑαυτῶ,] Harl.
 ἢ Διαφέρειν αὐτὸ ἑαυτῶ. Reg. καὶ
 Διαφέρειν τὸ αὐτῶ. Lego ἑ ἢ Δια-
 φέρον αὐτὸ αὐτῶ. Eandem rationem
 Paccius in sua interpretatione vide-
 tur secutus.

ἔτις [ἢ] τῶ ἡμέραν] Vulgo deest
 vox secunda; quam suppeditarunt
 Reg. et Harleian.

Sectio β.

Ἀποκρίναιτο ᾧ ἂν αὐτῶ ὁ Ἀσκλη-
 πιδος,] Noster sua debet Platoni
 lib. iii. de Rep. p. 440. B. seqq.
 Vide v. c. Dan. Clericum Hist.
 Med. part. i. lib. i. cap. xiv.
 P. 44.

ἡτλόν τι εἶναι [δεξιωτέρως] Sic infra
 § 3. ἡτλόν εἶναι [σοφώτερον] Ἀριστο-
 τέλης § Σταγειρίτη. Aristoteles Ni-
 com. vi. 5. Ἐν μὲν τέχνῃ ὁ ἐκὼν ἀ-
 μαρτάνων [αἰρετώτερος,] πλεῖ ἢ φρό-
 νησιν [ἡτλόν,] ὥσπερ καὶ πλεῖ τὰς ἀρετάς.
 Nec Latinis ignotus est hic loquen-
 di modus. Arnobius lib. vii. p.
 282. *An numquid alterius alteri*
minus gravior et jucundior san-
guis est? Rariusculus tamen vide-
 tur; cum *magis fortius, magis ig-*
nominiotius, et similia sint proleta-
 ria. Vide modo Vechnerum Hel-
 len. lib. i. cap. vi. p. 99. et Ber-
 glerum ad Alciphronis lib. ii. Ep.
 iii. p. 229.

Ἰὺς τ' ἐκλάμνεν,] H. Stephanus
 Ἰὺς τε τάμνεν, contra quam jubent

Reg. et Harleian. ac ipse poeta
 Iliad. Α'. 515. De re ipsa vide
 Celsum Medic. Praef. p. 2.

Sectio γ.

ἡτλόν [τι] εἶναι [σοφώτερον,] Editi
 vocem secundam nesciunt. Eam
 nos fide Reg. et Harleian. resti-
 tuimus.

τῶ καλκιδύλῳ [ταύτῳ] δ' ἡθείαν,]
 Sic Heinsius ex ms. vulgo ταύτης.

[ἐξεκάλυψε τε καὶ ἀπέδυσε φιλοσο-
 φίαν] Vulgo ἐξεκόλαψε, quod loco
 non convenit; idcirco nos lectio-
 nem dedimus, quam praestant Reg.
 et Harleian. Eandem Maximo
 reddi debere statuit etiam Dan.
 Heinsius; sed ingenio suo, quod
 passim facit, haud codicibus tri-
 buit. In his autem noster ducem
 sequitur Platonem Theaetet. p. 130.
 D. seqq.

Sectio δ.

θύσιν,] Ubi, quaeso, *sacrificant*
 apud Homerum Dei? Heinsius re-
 ponit μεθύσιν, *ebrii sunt*; quod ta-
 men, si bene memini, nusquam
 fingit poeta. Lego πίνουσιν. Infra
 § 9. [Πίνει] μὲν καὶ παρ' Ὀμήρῳ ὁ
 Ζεὺς. Adi sis, verbi causa, Iliad.
 Α'. 597. Δ'. 3.

τῶ Διὶ ἡνιοχῶντι καὶ φερούμῳ ὅπῃ
 πῶλλον ἄρματός,] Plato in Phaedro
 p. 344, 345. Ὁ μὲν δὲ μέγας ἡγε-
 μὼν ἐν ἔργῳ Ζεὺς, [πῶλλον ἄρμα]
 ἐλαίνων, πρῶτος πορεύει Διακοσμῶν
 πάντα καὶ ὅπῃ μελέμεναι τῷ δ' ἐπεὶ
 στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων, καὶ ἑνδεκά
 μέρη κεκοσμημένη. Philostratus Vit.
 Apoll.

Apoll. ii. 22. p. 74. Ζωγράφος ἔν
ὁ θεός, ὃ δάμι, καὶ αὐτὸν τὸ [πληθὺν
ἄρμα,] ἐφ' ὃ πορεύεται Διὸς κοσμοῦν
τὰ θεῖά τε καὶ τὰ ἀνθρώπεινα, etc.
Ad illum philosophi locum mani-
festo respicit; quod cum non ani-
madverterit vir doctissimus Gotf.
Olearius, miras in notis suis turbas
fecit. Eodem respicit noster Dis-
sert. xxxi. 7. et Origenes Philos.
cap. xix. p. 117. Ibi quidem mss.
τενὸν ἄρμα dat. Lege πληθὺν ἄρμα
cum Jac. Gronovio, non ὄνον,
ut cl. Wolfius voluit.

δαιτυμνίοις τοῖς θεοῖς ἐν Διὶ τὰς
Ἀφροδίτης γάμους,] Sic Reg. et Har-
leian. Vulgo δαιτυμνίοις τοῖς θεοῖς, ἢ
Διὶ καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ γάμοις. Ab-
surde. Sensus est: Deos epulan-
tes in Jovis aedibus ob Veneris nu-
ptias non invenit Plato. Homerus
Odyss. Δ'. 3.

Τόνδ' ὄρον [δαιτυμνία γάμον] πολ-
λοῖσιν ἔτησιν.

Euripides Iphig. in Aulide, ψ 123.

Παιδὸς δαΐσμον ὑμναίης.

Et ψ 707.

Ἐνταῦθ' [ἔδαισαν] Πηλέως [γάμους]
θεοί.

Sic iterum ψ 720. Sic Herc.
Fur. ψ 483. et Aelianus V. H.
viii. 7. ἐσιᾶν γάμους. Pariter θύειν
γάμον ὀπνίχια similiaque adhibent
auctores. Vide sis Gul. Budaeum
Comm. Ling. Graec. p. 289. ed.
Ascens. et Gilb. Cuperum Ob-
serv. iii. 13. Fatendum tamen hoc,
quod refert noster, haud in Ve-
neris nuptiis, sed in ejus nataliciis
contigisse. Plato in Sympot. p.
327, 328. Ὅτε γὰρ [ἐγχετο] ἡ Ἀφρο-
δίτη, εἰσιῶντο οἱ θεοί, οἱ τε ἄλλοι, καὶ

ὁ τῷ Μήτιδος υἱὸς Πόρος, etc. Hunc
locum laudant Origenes in Celsum
lib. iv. p. 189. et Eusebius Praep.
Evang. lib. xii. cap. xi. Themis-
tius Orat. xiii. p. 162. Ἀπολείνεις
μακρὸν καὶ πάγκαλον λόγον γυνεῶς, τὰ
τε Ἀφροδίτης διεξιὼν (lege πάγκαλον
λόγον, γυνεῶς τε Ἀφροδίτης διεξιὼν)
καὶ δαΐπνον διεξιὼν, καὶ Πόρος μέθλιον
ὑπνον, ὃ ὀπνίχλιον τῷ Πενίᾳ, καὶ κα-
τακοίμησιν ὡς τῷ Πόρῳ, καὶ ἐντεῦθεν
γυνεῶς Ἐρώτος. Igitur memoria la-
psus est Maximus, si modo τὰς
Ἀφροδίτης γάμους scripsit: nec huic
vitio minus obnoxii fuere veteres,
quam hodierni. Forsan vero ab
auctoris manu fuit δαιτυμνίοις τοῖς
θεοῖς ἐν Διὶ [τὰς] Ἀφροδίτης [γονάς].
Lucianus de Saltat. tom. i. p. 814.
[Τὰς] γὰρ Διὶ [γονάς] ὀρχήμους τις,
etc. Vide Pollucem lib. ii. § 7.
Γενέσια ἐορτάζειν habet Alciphron
lib. iii. ep. xviii. et iv.

Θεῶν γυνεῶς Πυρρὸς φλεγομένης τε,]
Respicit ad Platonis Phaedonem
cap. xlv, xlv. ed. Cant.

[ἐπιτομήν] τῷ ἀτρεκέλῳ] Vulgo
deest vox prima, quam Reg. et
Harleian. suppeditarunt. Noster
in animo habuit lib. x. de Rep.
p. 519, 520.

ἢ Συρίης τῇ ποιήσιν — Ἐρωτα,] Phe-
recydis Theogoniam dicit, quam
ποιήσιν vocat noster, licet oratio-
nem solutam scriptor adhibuerit.
Nec insolens est haec loquendi ra-
tio. Arrianus Exped. Alex. v. 6.
Αἰγυπτιὸν Ἡρόδοτος τε καὶ Ἐκαταῖος
οἱ λογοποιοῖ (ἢ εἰ δὴ τῷ ἄλλῃ ἢ Ἐ-
καταῖς ἐπὶ τὰ ἀμφὶ τῇ γῇ τῇ Αἰ-
γυπτιᾷ [ποιήματα] δῶρόν τε ἢ πολεμῶν
ἀμφοτέροις ὡσαύτως ὀνομάζουσιν, etc.
Vide sis etiam cl. Fabricium Bibl.
Graec. lib. i. cap. i. § 2. Ejus
operis initium, test. Laertio i. 119.
fe

se sic habuit, Ζῶς μὲν καὶ Κρόνος εἰσαεὶ καὶ Χθονὶ ἦν. Χθονίη δὲ ὄνομα ἐχλύετο γῆ, ἐπειδὴ αὐτῇ Ζῶς γέρας διδοῖ. Vir ingeniosissimus Th. Burnetus Archacol. Philos. lib. i. cap. 11. p. 220. legit Ζῶς Ὠγῆνον, vel Ὠγῆνα, διδοῖ. Sed quibus rationibus inductus ita fecerit, id equidem nescio.

Ὀφιονέως γένεσιν — πέπλον.] Celsus apud Origenem lib. vi. p. 303. ait apud Pherecyden σεφλείαν σεφτείαν πατατισμένην, καὶ τὴν μὲν ἡγεμόνα Κρόνον διδόναι, τὴν ἑτέραν δὲ [Ὀφιονέα,] προκλήσεις καὶ ἀμύχας αὐτῶν ἰσορεῖ. lege ἰσορεῖν. Ophionei Pherecydei meminit etiam Porphyrius apud Eusebium Praep. Evang. lib. i. cap. x. p. 41. D. De sequentibus ita Clem. Alexandrinus Strom. vi. p. 741. Φερεκύδης ὁ Σύριος λέγει, Ζῶς ποιεῖ [Φᾶρος] μέγα τὸ καλὸν, καὶ ἐν αὐτῇ ποικίλλει γῆν ὧς Ὠγῆνον (Oceanum. Vide cl. Salmasii Exerc. Plin. p. 842.) καὶ τὰ Ὠγῆνα δώματα. Isidorus apud eundem p. 767. μάθωσι τί εἰσιν ἡ ὑπόπερος [δρυς] καὶ τὸ ἐπ' αὐτῇ πεποικιλμένον [Φᾶρος,] πάντα ὅσα Φερεκύδης ἀληγορήσας ἐθεωλόγησεν. Joan. Ern. Grabio placet ὑπόπερος [Δρύος], quod avis est nomen, et quercum alatum, rem prorsus miram putat eruditus ille vir. Vide tom. ii. Spicil. p. 68. Sed in mythologiis hisce mira reperiri, nemo jure miretur; et ejus conjecturam prorsus evertit id, quod περὶ δὲ [δένδρεα] tradit Maximus.

Θεοὶ θνητοί, [ἄνθρωποι] ἀθάνατοι.] Vulgo Θεοὶ ἀθάνατοι. Sed Heinsius recte legendum conjecit ἄνθρωποι ἀθάνατοι, et ita dat Harleian. ab emendatrice manu. Heraclitus certe χροτεινὸς homines θεὸς θνητὸς vocavit, Deos autem ἀνθρώπους ἀθανά-

τους. Vide nos ad Ciceronis de Fin. ii. 13. Plato vero animas humanas dixit ἀθανάτους ἀνθρώπους, si fides Hierocli de Provid. p. 250.

Sectio ε.

καὶ παλαιὰ ποιηταῖς, καὶ [παλαιὰ] φιλοσόφους.] Vulgo deest vox penultima, quam nos auctoritate mss. Reg. et Harleian. Maximo reddidimus.

[τάπεις] ὑποσεμνιωνέες αὐτῶν τὴν προσδοκίαν.] Ms. Harleian. primam vocem nos acceptam ferimus. Nam vulgo deest. Reg. habet τὰ ὑποσεμνιωνέες. Forte noster dedit ταύτην ὑποσεμνιωνέες αὐτῶν τὴν προσδοκίαν.

Sectio ς.

μύθος [λόγος] μὴ ἀφανεσέρας,] Sic mss. non λόγων, ut vulgo legitur. Eandem vero fabularum rationem reddidit Strabo lib. i. p. 35.

[ἔλαθον] μέγας πλείους] Vulgo ἔτυχον, contra quam volunt Reg. et Harleian. Quae sequuntur, lectionem, quam recepi, firmant et stabilunt.

προσηνὴ τροφή,] Vulgo γλυκερὰ τροφή ex glossmate. Vide Hesychium. Nos Reg. et Harleian. sequimur.

τῇ περὶ τοῦ [τ] ψυχολογίας] Penultimam voculam, quam praetermittunt editi libri, suppeditavit uterque codex.

Sectio ζ.

ὁμοφώνος τέχνης] H. Stephani codex ὁφάνος, ex quo ὁμοφώνος recte fecit eruditus ille vir. Ejus conjecturam auctoritate sua muniunt Reg. et Harleian.

Ἐικαζε δὴ καὶ λαῖνα τὰ μὲν μέτρα
καὶ ὥδην χρυσῶ, τὸν δὲ φίλον λόγον ὕ-
λη δημοτικῇ. [κόπει δὲ μήτε τὸν χρυ-
σόν, μήτε τὴν βύρσαν,] Vulgo defunt
hae voces, quas ex Reg. et Har-
leian. nos adsumsimus. Eas etiam
in suo codice legit Paccius, et eas
postulat oratio. Omisere, prout
fieri solet, librarii, quae fuerunt in-
ter easdem voces repetitas posita.
Vide doctissimi viri Joan. Clerici
Art. Crit. part. iii. § 1. cap. 5.

Ἀληθῇ λεγέτω, καὶ φιλῶς λέγη,]
Vulgo ἀληθῇ λεγέτω [καὶ ὁ φιλόσο-
φος,] καὶ φιλῶς λέγη. Vocabula, quae
delevi, nesciunt codices, nec erat
cur adderentur.

μῦθον δὲ [τὸν λόγον.] Vulgo μῦθον
δὲ [τὴν ὥδην.] Absurde quidem, et
contra Maximi sententiam. Ve-
ram lectionem, quae et Heinſio se
probavit, exhibent Reg. Harl. et
Paccii codex.

Sectio η.

Τὴν μὲν Ἀχιλλῆος,] Iliad. X. 211.

καὶ γὰρ ἐμὸν] Iliad. A. 526.

Ἐν πάντεσσι πόνοισι.] Versus, ad
quos respexit, sic se habent:

Οὐδὲ σύ γ' ἐγnows

Πάλλας Ἀθηναίην, κέρην Διὸς, ἥτε
τοὶ αἰὲν

[Ἐν πάντεσσι πόνοισι παρέλαμαι] ἠδὲ
φυλάσσω.

Exstant Odyss. N. 299. Ulysses
apud Euripidem in Rheso ψ 609.
Minervam sic adloquitur

Ἐν πόνοισι γὰρ

Παρθένε ἀμύνεις τοῖς ἐμοῖς αἰεὶ πολε.

Vide Plutarchum de Socratis genio
p. 580. C.

αὐτὴ τὴν ἀρμονίαν,] Ordo verbo-
rum est a mss. Vulgo τὴν ἀρμονίαν
αὐτὴ.

Sectio θ.

Τὸ ἀθάνατον] Erat κυρίων Epicuri
δοξῶν prima, Τὸ μακάριον καὶ ἀφθαρ-
τον ὅτε αὐτὸ παράγματον ἔχει, ὅτε ἄλλω
παρέχει, quod nonnihil immutavit
Maximus. Vide nos ad Ciceronem
N. D. i. 17.

ὁ βασιλεύς] Persarum rex pas-
sim, κατ' ἐξοχὴν βασιλεὺς vocatur.
Praeter multos Isocratis, Thucydi-
dis, et aliorum locos, vide Xeno-
phontem Memor. lib. iii. cap. v.
26. Oecon. cap. iv. 10. Sympot.
iii. 13. iv. 12.

ἡ δὲ [Ἑλληνικῶν] πραγμάτων χορη-
γία] Vulgo δὲ [Ἀθηναίων] πραγμά-
των. Nos autem lectionem recepi-
mus eam, quam praestant Reg. et
Harleian. quia sequitur, βελδέλειαι
καὶ δὲ [Ἑλλάδος] ὁ Ἀθηναίων δῆμος.
Hinc scripturam, quam sequimur,
ab auctoris manu fuisse satis patet.

Σαρδανάπαλλον] Sic hoc nomen
fide Regii codicis hic et alibi scri-
ptum dedimus. Vulgo Σαρδανάπα-
λλον. Sed duplex lambda prae se
ferunt omnes mss. quod testatur Jos.
Scaliger ad Eusebii n. MCLXXVIII.
p. 63, 64.

ἐν τῷ θυρεῶν] Sic Reg. accedit et
Harleian. qui μύρων exhibet. Vul-
go θυρεῶν.

πῶς (ωθῇ) Νῖνος,] Ita scriptoribus
πῶς ἔξω vocatur urbs illa, quae sa-
cris Nineve, quasi Νῖν-ῖν Nini ha-
bitatio dicitur. Adi S. Bochartum
Phaleg iv. 20.

DISSERT. XI. *vulgo* XXX.

E^I δὲ δ'χεδθ.] Vulgo Περὶ ᾧ ἐ δὲ δ'χεδθ τῷ θεῷ, contra quam jubent uterque mss. Precum vero necessitatem sustulerunt Peripatetici, Cyrenaici, aliique philosophi, qui vel Deum vel ejus providentiam negarunt, vel fatalem vim rebus praeesse censuerunt, ne Prodicti sectatores haereticos memorem. Vide Clementem Alexandrinum Strom. vii. p. 854. Origenem in Celsum lib. ii. pag. 68. Lucianum in Jove Confut. tom. ii. p. 120. ac Hieronymum in Matthaei cap. vi. col. 20. At cum primis adeundi sunt Origenes περὶ δ'χης § 11, seqq. Proclus in Platonis Timaeum lib. ii. p. 64. et Hierocles in Aur. Carm. XLIX.

Sectio α.

λαμβάνει τὸν Σάτυρον,] Xenoph. de Exped. Cyri lib. i. cap. i. 13. Ἦν ποτὲ τινὶ οὐδὲν κρήνη ἢ Μίδα καλῶ μύνη, ᾧ Φρυγῶν βασιλέως, ἐφ' ᾗ λέγεται Μίδα τὸν [Σάτυρον] θηρεῦσαι, οἶνω κερθίσας αὐτήν. Eum pariter Satyrum vocant Philostratus Vit. Apoll. vi. 27. et Iconum i. 22. ac Himerius apud Photium cod. cxxliii. col. 2029. Aliis autem Silenus dicitur. Vide Herodotum viii. 138. Ciceronem Tusc. i. 48. Athenaeum lib. ii. p. 45. Aelianum V. H. iii. 18. denique Pausaniam in Attic. p. 12. Sane licet in eo differre traduntur Satyri Silenique, quod hi plus, illi vero minus aetate sint provecti, ut docent Pausanias lib. i. pag. 54. et Servius in Virgilio Eclog. vi. 14.

interdum tamen haec nomina confundere veteres. Sic Marfyas, qui plerisque Silenus est, ab aliis Satyrus appellatur. Adi sis Is. Casaubonum de Satyr. Poesi i. 2. p. 54. Modo autem diverso prorsus hanc fabulam narrat Ovidius Metam. xi. 89, seqq.

[Ὁ μὲν] ταῦτα εὐχετο] Vulgo [ὁ μὲν] ταῦτα εὐχετο. Sed multo convenientior videtur ea lectio, quam prae se fert Harleian. Quin et ita laudat Apostolius Cent. xiii. 19.

οἱ μὲν [ἀπαίήσαντες,] Vulgo ἀπαίήσαντες, nec aliter Apostolius. At uterque mss. lectionem, quam recepimus, merito repraesentant. Ac ita Paccius in suo codice legit, ut ex ejus interpretatione manifestum.

ὦν εὐξάνιο,] Reg. et Harleian. εἰς ὦν εὐξάνιο. Sic et Apostolius. At cum particulam negantem loco non congruere Pet. Pantinus animadverteret, illi placebat καὶ ὦν εὐξάνιο.

οἶαι [κ] ποτὲ τ μεθυόντων φιλοφροσύναι.] Apud Apostolium legitur οἶαι [αἰ] ποτὲ τ etc. quod malim.

Sectio β.

Τί γ' Λυδὸς, ὁ δ' Φρυγὸς ἀνοητότερος;] Vulgo [ε] δ' Φρυγὸς ἀνοητότερος; Harl. vero lectionem, quam damus, exhibet, et sic in suo codice Paccius scriptum reperit.

ὥσπερ δωροδόκον [διωάσην;] Hein- sius Maximum scripsisse censet ὥσπερ δωροδόκον [δικασήν;] Non erat autem cur talem suspicionem foveret; nam

Δῶρα θεὸς πείθει, δῶρ' αἰδοίης [βασιλῆας,]

ut ait ille apud Platonem de Rep. lib. iii. p. 434. Hinc βασιλῆας δωροφάγας memorat Hesiodus Op. et Dier. l. i. v. 38, 39, 261, 262. Vide sis infra § 6. et Pet. Victorii Var. Lect. xii. 5.

Κροῖσος Ἄλυν] Scholiastes Lucani iii. 272. Cum inter hos (Cyrum et Croesum) certamen de imperio ageretur, Croesus consuluit Apollinem, cui ab eo adversa (forfan obscura) responsa prolata sunt,

Croesus perdet Halyn transgressus maxima regna.

Interpretatio, quam Dan. Heinsius in sua versione sequitur, est Ciceronis de Divin. ii. 55. Vide sis ad xix. 5.

Ζεὺ πάτερ,] Iliad. H'. 179, seqq. Ἴλιον ἐκπύρσαντ' ὠτίχεν] Iliad. B'. 113.

ἐννήμαρ ἐποιοχόμηνος αὐτὰς ἔρῃας καὶ οἷς καὶ κυάας.] Versus, ad quos respexit noster, se sic habent Iliad. A'. 50.

Οὐρῃας μὲν πρῶτον ἐπώχετο καὶ κυάας
δῆγας.

Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπύ-
κας ἐφίεις

Βάλλ'· αἰὲν ᾧ πυρελὶ νεκύων καίοντο
θαμναιά.

Ἐννήμαρ μὲν ἀνὰ πρῶτον ὥχετο καὶ
λα θεοῖο.

Ubi vides nullam ὅτων, ovium, factam mentionem. Harleian. ἔρῃας non agnoscit, at uterque mss. οἷς exhibet. Lege ἐννήμαρ ἐποιοχόμηνος αὐτὰς (Graecos) καὶ [ὀρεῖς] καὶ κυάας. Scholiastes in Iliad. A'. 50. ἔρῃας, ὀρεῖς. Eustathius p. 31. Λέγει ποτὶ

τὸ ὄρος ὀρέας καὶ Ἰωνικῶς ἔρῃας. Adifis Etymologicon M. in Ὀρέας, et quae nos ad Dissert. xxviii. 7.

Sectio γ'.

δωροδόκον τὸ θεῖον, καὶ μηδὲν ἀλαφρόν ᾧ πολλῶν] Sic uterque codex, et optime quidem. Vulgo τὸ θεῖον praetermittunt, et exhibent δωροδόκον καὶ μηδὲν [ἀλαφρόν] ᾧ etc.

σρεπτοὶ δὲ τε] Iliad. Γ'. 493.

καὶ [ἀτελές,] καὶ ἀπαράιτητον;] Sic Reg. et Harleian. Vulgo ἀτελές, quod ad Maximi nostri mentem non facit. Ἀτελής est constans, et propositi tenax; qui sensus egregie loco convenit.

πονηρῶς μελέθετο.] Sic Reg. vulgo μελετίθετο.

Ἀλλ' μὲν τὸ θάρρειν πισδύοντι ὡς τδξομύῳ,] Vulgo Ἀλλ' μὲν τὸ [θάρσος] πισδύοντι ὡς [ἀν] τδξομύῳ. Nos mss. adhaeremus.

Ἀλλ' μὲν ἀμαθίαν δ'χομύῳ, Ἀλλ' ᾧ μοχθηρίαν σὺν ἀξιομύῳ.] Sic Reg. et Harleian. quemadmodum in suo quoque ms. Paccius legit. Vulgo Ἀλλ' μὲν μοχθηρίαν σὺν ἀξιομύῳ, reliquis manifesto sensus detrimento neglectis.

Sectio δ'.

εὐχοντὶ γνέσθι, [φῆσι,] H. Stephanus reponit φασί, Dan. vero Heinsius εὐχοντὶ γνέσθι [φῆσι.] Neuter recte: nam φῆσι sic passim adhibent Arrianus et Homiliarum Clementinarum scriptor, ut et inquit Latini. Vide nos ad Ciceronis de Fin. ii. 24.

ἢ εἰς [τύχης] φορέαν.] Vulgo τέχνης. Absurde. Nos autem Reg. et Harleian. sequimur, id quod ipsa rerum divisio postulat. Sic et Heinsius

Heinsius legendum vidit, sic et in suo codice Paccius legit.

ἡ καὶ τοῖς ὅππῃ μέρεσιν] Vulgo ἡ εἰ τοῖς, unde Dan. Heinsius bene describit ἡ ἐν τοῖς. At cum Reg. det καὶ τοῖς, edidi ἡ καὶ, hoc est ἡ καὶ ἐν τοῖς ὅππῃ μέρεσιν.

ἐξελάζετο. τί δὲ φῶμεν;] Vulgo ἐξελάζετο, τί δὲ φῶμεν. Nos, sensu duce, distinctionem mutavimus.

Ἀθηναῖοι [λοιμώτεσσι,] (είον) Λακεδαιμόνιοι, ἡ [Θετταλία] ὁπκλύζεται,] Vulgo Ἀθηναῖοι λοιμώτεσσι — ἡ θάλαττα ὁπκλύζεται. At in Reg. et Harl. est Θετταλία, quod et Paccii codex exhibuit, et H. Stephanus reponendum censuit. Altera mutatio non mss. sed re ipsa nititur. Infra Dissert. xli. 4. [λοιμώτεσιν] Ἀθηναῖοι, (είον) Λακεδαιμόνιοι, ἡ [Θετταλία] ὁπκλύζεται. Eadem plane verba repetuntur. Vide sis et Dissert. xlii. 4.

Ὅμοιον ὡς εἰ] Vulgo ὁμοιον ὡς [ῥ] εἰ. Illam vero particulam nesciunt mss.

Sectio ε.

ἀμελῶς τρεπτον.] Sic Reg. et Harl. non ἀμελῶς τρεπτον, ut vulgo.

[σωαπονόειν] ταῖς αὐτῆς [ἀγωγαῖς.] Vulgo ἀνωγαῖς. Sed aptior videbatur ea lectio, quam suppeditavit Harleian. Quod autem σωαπονόειν Heinsio placet, id quidem temere factum; nam nihil opus est ut a mss. abeamus. Thucydides lib. vii. p. 544. B. Καὶ τοῖς σώμασιν ἴσα τῇ δόξῃ πειθεῖσθαι [σωαπονόοντες.] Eadem verba laudat Dionysius Halicarnassensis Judic. de Thucyd. Hist. cap. xxvi. p. 243. ed. Oxon. Quin et σωαπονεῦσαι Pollux iv. 95. agnoscit, licet ejus vim non recte ceperit interpret. Hinc

σωαπονόειν sunt *propensiones*. Vide sis Origenem περὶ δόξης § xvii.

Ζώγει Ἀτρέος υἱέ,] Iliad. Z'. 46. ἐκλυσόμεθα] Vulgo ἐκλυσώμεθα, refragantibus mss.

Ὡμοι ἐγών,] Iliad. π'. 433.

Τίνι θεῶν εὐχετο] Sic uterque codex, vulgo τί θεῶν εὐχετο.

Ὡμοι ἐγὼ δειλή,] Iliad. Σ'. 54.

ἀτρεπτον, καὶ ὁπκκλωσμένον, καὶ διελήχως] His vocibus noster ad etymologiam respicit eorum, quae Parcis imponebantur, nominum. Vide sis scriptorem de mundo cap. vii. et scholiasten ad Euripidis Orest. ψ 12. Alciphron. lib. i. Epist. 25. Ἐνεργὸς ῥῶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καὶ τὸ πεπρωμένον ἀφύκτον. Lege ἐνεργὸς ῥῶ ἡ [εἰμαρμένη,] καὶ τὸ πεπρωμένον etc.

Sectio ς.

[εἶδε] ῥῶ ἀνοήτω διωάσει] Ita Reg. et Harleian. vulgo εἰ γάρ.

ἀλογον, [ἐμπληκτον,] Vulgo ἐκπληκτον. At renituntur mss.

ἐδεμῖας [ἀνεχόμενον] κυβερνήτη τέχνης.] Vulgo ἐδεμῖας [ῥαχόμενον] κυβερνήτη τέχνης, unde reposuit Hen. Stephanus, ut Hellenismo confunderet, ὡς ἐδεμῖας ῥαχόμενον κυβερνήτη τέχνης. Mss. vero lectionem dant, quae bene se habet, quamque Paccius etiam in suo codice videtur invenisse.

τὴν [ἀνδρείαν] ἔχων;] Vulgo τὴν [τέχνην] ἔχων; Sed Reg. et Harleian. lectionem, quam recepimus, exhibent, eamque Dan. Heinsius suo probavit suffragio.

Sectio ζ.

ὁ μὴ προνοίας [ἔχει,] Vulgo ἐχοιτο, quod nolunt Reg. et Harleian.

Οὐ πάνυ [τι] γηράσκουσιν — [Ἄν] μὴ λάβωσι] Vulgo τοι et εἰάν, quorum utrumque metro repugnat, prius etiam mss. Adi Platonis Phaedon. § 1. et Budaeum Comment. L. G. p. 771. Hi porro versus ex Menandri Hymnide desumpti sunt, ut patet ex Stobaeo Serm. lix. p. 382. Rem ipsam illustrabit Xenophon. Oecon. i. 22.

Οὐκ ἔχει ᾧ ᾧδε; Χρησὸς εἶ; μετὰ-
θς τὸν τρόπον, εὖξαι μοχθηρίας, ὅπι-
τήδουσιν τὸ πρῶγμα, ἢ πλεῖτον λάμ-
βανε,] Locus est corruptus, ut do-
cent mss. qui se sic habent, Ὁ ᾧ
χρησὸς ἦν, μετὰθς τὸν τρόπον, εὖξαι
μοχθηρίας, ὅπιτήδουσιν τὸ πρῶγμα,
ἢ ἢ πλεῖτον ἢ πρῶγμα λαμβάνεις.
Sensus non incommodus exsurget,
si reponatur [Σύ] ᾧ χρησὸς [ᾧν] με-
τάθς τὸν τρόπον, εὖξαι μοχθηρίας,
ὅπιτήδουσιν τὸ πρῶγμα, ἢ πλεῖτον,
καὶ πρῶγμα λαμβάνεις παρενοχσκῶν,
etc. Simile est illud Hesiodi Op.
et Dier. l. i. ψ 270.

Νῦν ᾧ ἐγὼ μὴτ' αὐτὸς ἐν ἀνθρώ-
ποισι δίκαιος

Εἶην, μὴτ' ἐμὸς υἱὸς, ἐπεὶ κακὸν, ἄν-
δρα δίκαιον

Ἐμμεῖναι, etc.

Vide Juvenalem Satyr. i. 73.

Τί τοῖς θεοῖς ἐνοχλεῖς;] Sic mss.
quod Heinsius etiam de Regio mo-
nuit. Vulgo, Τί τὸ θεοῖς ἐνοχλῶν;
Haud bene.

μηδὲν [τὸ] πρὸς τὴν ἀξίαν] Vulgo
μηδὲν ᾧ. At uterque codex, ut e-
didimus.

ἢ πλεῖσται, καὶ Ἰππόνικος ἦς· νι-
κήσεις, καὶ Κλέων ἦς· αἰρήσεις, καὶ
Μέλιος ἦς.] Vulgo ἢ πλεῖσται·
καὶ Ἰππόνικος ἦς, νικήσεις· καὶ Κλέων
ἦς, αἰρήσεις· καὶ Μέλιος ἦς. Incon-
cinne prorsus; nos igitur, Heinso

praeunte, veram distinctionem po-
suimus. Hipponicus certe ditissi-
mus fuit. Vide Jac. Perizonium ad
Aeliani V. H. xiv. 16.

ἔδεις ἀνέξειαι [σς] θεός] Vulgo de-
est vox penultima, quam fide mss.
nostro restituiamus.

αὐτὸν μελαχρεῖν] Vulgo αὐτὸς με-
ταχρεῖν, repugnantibus tam sensu
quam codicibus.

οἴκτερον βοῶσας,] Vulgo οἴκτεροι
βοῶσας. Nos mss. Reg. et Harl.
morem gessimus. Sic et Paccius in
suo codice legit, quod ostendit ejus
interpretatio.

πολλὴν ἢ κόιν καλαχρεομένης τ' κε-
φαλῆς,] Hoc in luctu et moerore
fieri solitum. In rebus similibus eo-
dem modo, quo Maximus, loqui-
tur Heliodorus Aethiop. lib. i. p.
23. et lib. iv. p. 197. Ovidius
Metam. viii. 528.

Pulvere canitiem genitor vultus-
que seniles
Foedat humi fusus.

Seneca Troad. ψ 84.

Per colla fluant
Moeſta capilli tepido Trojae
Pulvere turpes.

Sic et ψ 101. Hic autem mos o-
rientis incolis, aequae ac Graecis et
Latinis, fuit usitatus. Vide sis
Grotium in Apocalypf. xviii. 19.
Kirchmannum de Fun. Rom. ii.
12. Feithium A. H. iii. 15. et
N. Heinsum ad Claudiani Rapt.
Prof. iii. 177. Adeantur etiam
Sulp. Severus Dial. ii. 3. et Euse-
bius H. E. v. 28.

Εἴ ποτέ τοι] Iliad. A'. 39.

Ἀλλ' ὁ θεὸς λέγει, [εἰ ἀγαθὰ] ὅτι
ἀγαθῶ αἰτεῖς,] Sic in suo codice le-
gisse videtur Paccius. At Reg. et
Harleian.

Harleian. dant, 'Αἰ' ὁ θεὸς λέγει, ἔτι ἀγαθὴ αἰτεῖς. Unde forsan scribendum, 'Αἰ' ὁ θεὸς λέγει, [ἔπει ἀγαθὰ] αἰτεῖς, reliquis omisiss.

Ταῦτα [ἔχοντί] σοι] Vulgo αὐχῶντι, ex quo αἰτῶντι facit Heinsius. Sed hoc immerito factum, nec repudianda videtur codicum lectio, quam repraesentamus, nisi malis ταύτη ἔχοντί σοι.

Sectio η'.

Σωκράτης εἰς Πειρητῶν καλῆς προσδύομενος] Respicit ad Platonis de Rep. lib. i. p. 409. D.

ὁ βίος [Σωκράτει] μετὰ δόξης. Ita Reg. et Harleian. non Σωκράτης, ut vulgo.

τὰ θεοὺς δολῶ.] Sic mss. Rescripserim vero τὰ θεόσδοια. Vulgo τοὺς θεοὺς δολῶ.

ἀμνητον βίον] Vulgo βίον. Absurde. Nos codicis Harleiani lectionem recepimus, et Heinsius ita reponendum statuit.

Δεῖ γέ μιν ὅσων τῶν ἐν ὀλίγῳ ἐναύσματος τῷ βίῳ ἄλλοτε ἐν ἄλλοις ζώμασι [φανταζομένης,] Vulgo ἄλλοτε ἐν ἄλλοις ζώμασι [φανταζόμενον.] Δεῖ γέ μιν ὅσων τῶν ἐν ὀλίγῳ ἐναύσματος τῷ βίῳ. Nos scripturam codicum ordinemque, quem servant, exhibemus. Βίος hoc in loco genus humanum denotat, de qua vocis potestate videas licet If. Caubaonum ad Athenaei xv. 5. Sic et Latinis *vita*. Adi J. Fr. Gronovium ad Phaedri lib. i. Prol. § 4.

ἐπηξας τὸ σῶμα ὡς καρπὸς γῆς εἰάν ἀφέλῃς] Vulgo defunt hae voces, quas ex Reg. et Harl. Maximo restituimus.

ὡς ἥλιον [ἡμέρας,] Canterus mavult αἴρος. At sol non in aere, sed in aethere collocatur. Nihil autem mutandum, cum dies suum luci solis ortum debeat. Vide supra Dissert. x. i.

DISSERT. XII. vulgo XL.

ΤΙ ἐπισήμη.] Sic hoc lemma concipiunt mss. Vulgo Τί [ἐστίν] ἐπισήμη. Hac autem de re quaerit Socrates apud Platonem in Theaeteto. Nihil tamen certi statuit, at definitiones refellit a Theaeteto propositas.

Sectio α'.

Θεῶν ὃ ἐλατίζῃς [μοχθηρία.] De morum vitio vel improbitate non agitur, ut huc convenire non videatur μοχθηρία. Forfan Maximus scripsit Θεῶν ὃ ἐλατίζῃς μωρία vel ἀμαθία.

μηδὲν [αὐτῇ] δεῖν] Reg. [αὐτῆς]

δεῖν. Forte μηδὲν [αὐτοῖς] (scilicet ὀφθαλμοῖς) δεῖν.

Sectio β'.

ὅπερ ἡ αἰσθησις] Vulgo ὅπερ [ἀν] ἡ αἰσθησις. At mss. vocem secundam non agnoscunt. De re ipsa vide Platonem in Theaeteto pag. 118. C. 822. A.

ὑλὴν καὶ φῶς ξυνδεόντων, αὐτοαχέδιον ναῦν.] Vulgo ὑλὴν καὶ φῶς, [ξύλων δεόντων] αὐτοαχέδιον ναῦν. Nos a mss. ne minime quidem recessimus. Συνδεόντων, scilicet ἀνθρώπων, et αὐτοαχέδιον ναῦν per appositionem, ut loquuntur grammatici, sumas oportet. Κομί-

Κομίζοντες οἱ οἰκεῖοι.] Servius ad Aen. xii. 395. *Apud veteres consuetudo erat, ut desperati ante januas suas collocarentur, ut — possent a transeuntibus forte curari; qui aliquando simili laboraverant morbo.* Haec verbo tenus exscripsit Isidorus Orig. lib. x. col. 1072. Lusitanis, Aegyptiis, et Babyloniis eundem morem tribuunt Strabo lib. iii. p. 234. lib. xvi. p. 1082. et Herodotus lib. i. 197.

ἡ διψήσας,] H. Stephano, cum quo facit Dan. Heinsius, deesse videbatur ἡ λιμώσας. Eis haud assentior; nam licet fames inter remedia fuerit, non tamen omnes rationes, quibus facta est medicina, Maximus enumerare voluit. Notissimas certe quasdam praetermisit, cujusmodi sunt vomitio, purgatioque.

Sectio γ'.

ἐξ Αἰγύπτου ὥρα θέρους [ἀνισάμηναι,] Vulgo ἀφισάμηναι. Sed lectionis, quam recepimus, fidejussores sunt Reg. et Harleian. De gruum migratione testimonia veterum plena manu suppeditabit eruditissimus Bochartus Hieroz. part. ii. lib. i. cap. xi. col. 70, seqq.

τείνασαι [τάς] πτέρυγας] Sic Reg. et Harleian. Vulgo deest vox media.

ἄτε ὃ ὅκ ἐν ῥυθμῷ [ὄν] τὸ ζῶον,] Antepenultimam vocem nos ex Reg. et Harleian. restituiimus.

γνῶσα [ἡ] γέροντος,] Vulgo deest ἡ, sed id agnoscit uterque mss.

ἔρμα εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πτησιν.] Vulgo ἔρμα μὲν εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πτησιν, [Φυλακὴν δὲ πρὸς Σωληρίαν.] Et fane testatur inter alios Plinius H. N. lib. x. § 30. *Excubias ha-*

bent nocturnis temporibus lapillum pene sustinentes, qui laxatus somno et decidens indiligentiam coarguit; ut non male dicatur Φυλακὴ πρὸς Σωληρίαν. Sed cum de volatu, non de vigiliis agat noster, importunae sunt eae voces, nec a Reg. et Harl. exhibentur; qui quidem mss. sic plane dant, ut edidimus. De lapide, qui sit ἔρμα πρὸς τὴν πτησιν, consentiunt plurimi, licet id fabulosum censeat Aristoteles. Ad sis Sam. Bochartum Hieroz. part. ii. lib. i. cap. xi. col. 72.

ἐκ Σικελίης ὅππῃ Πηγίς] Hoc, tamen, maxime notatur a Cilicia Cyprium trajicientibus. Et id πόθω πόας fieri docet Aelianus H. A. v. 56. Vide sis et Oppianum Cynege. ii. 215, seqq.

ἐπὶ κέρως βαδίζον.] Sic edidimus, licet codices tam manu quam typis descripti ὁπκαίρως βαδίζον exhibeant; nec heri vel nudius tertius vitiosa Graecorum pronuntiatio tales mendas procreavit. Suidas, ὁπκαίρως ὁπκαπλέοντας, τρεῖς μίαν κατακολυθῶσαν τῇ ἐτέρᾳ. Legendum ἐπὶ κέρως, uti recte monuerunt Portus et Kusterus ex Thucydidis lib. ii. p. 161. Ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι καὶ μίαν [ἐπὶ κέρως] ὁπκαπλέοντας. Ubi scholiastes: Ὡσανεὶ ἔλεγε, μίαν κατακολυθῶσαν τῇ ἐτέρᾳ. Xenophon. Hellen. lib. vi. cap. ii. 18. Τότε μὲν ὅππῃ [κέρως] ἦγε. Sic etiam Lucianus de Conscrib. Hist. tom. i. p. 623, 627. et Onofander Strateg. cap. vi. In quibus locis pessime se dederunt interpretes.

Ξενοφῶν μὲν ὁρμαγεῖ, ἡγεῖται δὲ Χειρίσοφος.] Respicit ad Xenophonis de Exped. Cyri lib. iii. cap. ii. 25, 26.

Sectio δ.

Μή ποίε δὲν αἰθέσις] Vulgo Μήτε δὲν αἰθέσις. Locum nos ex Harl. sanavimus. Hierocles in Aur. Carm. i. p. 16. Καὶ [μή ποίε] πρὸς ἀντιδιαστολήν τῷ ἀνθρωπίνων ψυχῶν αἰθένατοι θεοὶ ἔπει ἐκλήθησαν. Sic ex mss. Gallicis edidit cl. Needhamus, cum prius incommode legeretur, καὶ [μήτε] πρὸς ἀντιδιαστολήν: licet, ut verum fatear, ob codicis Medicei praestantiam, ex eo rescripserim ἥος. Πρὸς [γὰρ] ἀντιδιαστολήν etc. Longinus περὶ ὑψους § xxxiii. p. 100. [μή ποίε] ἢ τῷ καὶ ἀνακαῖον ἢ. Iterum § xxxviii. p. 113. [μή ποίε] δὲν ἄρμασι τῷ ὑπερβολῶν — αἱ αὐτὸ τῷ Ἀφελανθάνεσαι ὅτι εἰσὶν ὑπερβολαί. Sic alibi passim. Vide Harpocrationem in Ἀγοράς, Etymologicum M. in Ἀλάσως, ἀλύσκω, ἕλος, et Budaeum Comm. L. G. pagg. 774, 775.

ἀνόρμοςα [ἀρμοζομήνα.] Vulgo ἀρμοζομήνα, contra quam jubent Reg. et Harleian. De re ipsa vide Platonis Theaetet. p. 133, A. seqq.

Τοῖσιν γὰρ ἀμέλει] Sic uterque codex, vulgo ποιαῦται.

χειρουργίας ἀδείς] Vulgo ἀνευδαίς, renitentibus Reg. et Harleian. Vide nos ad Differt. v. i.

τῇ δὲ λόγῃ ῥύμη ἐπεξήλθεν πῶς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ ἐξεργάσαντο.] Vulgo τῇ δὲ λόγῃ ῥύμη [ἐπεξήλθε καὶ] πῶς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ ἐξεργάσαντο. Reponit autem Dan. Heinsius, τῇ δὲ λόγῃ ῥύμη ἐπεξήλθεν, καὶ πῶς ἀνθρώπων νοήμασι κατεξεργάζοντο, vel πᾶν κατεξεργάσαντο. Mss. dant τῇ δὲ λόγῃ [ῥύμη ἐπεξήλθεν] πῶς [αὐτῶν] νοήμασι, καὶ ἐξεργάσαντο. Rescripserim τῇ δὲ λόγῃ ῥύμη ἐπεξήλθεν πῶς ἀνθρώπων νοήμασι, καὶ [ἐξεργάζοντο.]

τάτῃς μόνος, ὡς [σοφός.] In ordine

verborum mss. expressimus, nam vulgo legitur τῇτῃς ὡς μόνος σοφός.

Ἡ δὲ θέσιν αἰοιδόν.] Sic Homerus Odyss. P. 385. et inde primam voculam, quae vulgo deest, adsumpsi. Hoc et Heinsius faciendum judicavit.

Ὁ μάντις [σοφός.] Locus sic Paccius interpretatur: *Sapiens vates, sapiens faber, sapiens medicus: aequalis videlicet honor Apollini, Aesculapio, ac Phemio.* Forfan igitur in suo codice scriptum repererat, Ὁ μάντις σοφός, καὶ ὁ τέκτων σοφός, καὶ ὁ ἰατρός· καὶ ὁ Ἀπόλλων δῆπρ, καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς δῆπρ ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φήμιος. Nec dubitat Heinsius, quin hoc ordine legenda sint ea verba. Cum tamen Phemius haud faber erat, verum citharoedus, ut ex Homeri Odyssaea notissimum; non in ordine peccatum suspicor, sed alia quadam ratione. Nimirum nonnullas voces, ut puto, librarii praetermiserunt. Itaque reponendum conjicio, Ὁ μάντις σοφός, καὶ ὁ τέκτων σοφός, καὶ ὁ ἰατρός, καὶ ὁ αἰοιδός· καὶ ὁ Ἀπόλλων δῆπρ, καὶ ὁ [Ἀργός] καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς δῆπρ ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φήμιος. Apollodorus lib. i. cap. ix. § 16. Ἰάσων [Ἀργόν] παρεκάλεσε τὸν Φερίξ· κακεῖν δὲ, Ἀθηναῖς ὑποθεμύνης, πενήκοντορον ναῦν κατεσκεύασε καὶ προσαγορεύθεισαν ὑπὸ δὲ καλασκεύασαντος Ἀργώ. Scilicet

Fabricavit ARGVS opere Palladio ratem,

ut loquitur Phaedrus lib. iv. Fab. vi. 9. Vide sis et scholiasten ad Apollonii i. 4.

ταῖς [θυσίαις] τὰς τιμὰς νέμει] Sic optime Harleian. nec aliter Paccium legisse docet ejus interpretatio, Vulgo ταῖς τιμαῖς τὰς τιμὰς νέμει,

νέμει, unde Canterus et Heinsius rescripsere ταῖς [τέχναις] τὰς τιμὰς νέμει. Ea quidem conjectura per se veri non est absimilis, auctoritati tamen codicum duorum postponenda.

τῷ θεῷ ξυνάπτε,] Reg. τῷ θεῷ [κ] ξυνάπτε. Forsan τῷ θεῷ ξυνάπτεαι. Licet alioquin non male se habet recepta lectio. Vide Euripidem Hippol. ῥ 187.

[αὐτῆς] αἱ θνηταὶ φύσεις] Sic bene Reg. et Harleian, vulgo αὐτῶ.

Sectio ε.

Καὶ ἡ μὲν ἐμπειρία] Vulgo defunt hae voces, quas exhibuere Reg. et Harleian.

ἔδ' ἐπὶ ψηφισμάτων [κεκυρωμένος,] Mf. Reg. sequimur. Vulgo ἐκεκυρωμένος. De lege hac divina, quae sola vera lex est, praeclare dixit Cicero de Leg. i. 6. ii. 4, seqq.

οἱ [ῥ] ἄλλως καλέμενοι,] Locus est vitiat. Harleian. οἱ ῥ [ἄλλοι] καλέμενοι. Reg. οἱ ῥ [ἄλλως οἱ] καλέμενοι. Reponendum οἱ δὲ ἄλλοι [ὡς] καλέμενοι. Ὡς est ἕτως, ut passim. Vide sis Etymologicon M. Devarium de Part. cap. xxxv. initio, et Vigerum cap. viii. § x. 22.

δημαγωγῶν [δωροδοκίαι,] Sic Reg. ac ita Paccius in suo codice videtur reperisse; vertit enim *principum virorum corruptiones*. Vulgo δωροδοκία.

[Μῆλος] ἑσπέρῳ,] Vulgo Μῆδος. At veram lectionem ex codice nescio an conjectura vidit Paccius, habet enim, *perditur Melus*. Nec hoc Heinsium fugit. Stephanus, Μῆλος νῆσος μία τῇ Κυκλάδων, ὁμώνυμον ἔχουσα πόλιν. Suidas, Μῆλος, ἢ ἡ πόλις, ἢ ἡ νῆσος. Noster Differt. xviii. 7. Ἀπόλωλέ σοι [Μῆλος,] νῆσος γείτων. Quin et Μηλίων ἀνδραποδι-

σμὸν et Συμφορῆς memorat Isocrates in Paneg. p. 89, 91. Historiam vero suppeditabant Thucydides lib. v. p. 410. et Strabo lib. x. p. 742.

Σκιώνη ἀνδραποδίζε,] Vulgo Σικυώνη. Sed Reg. et Harleian. Σκιώνη, quod rectum. Stephanus, Σκιώνη πόλις Θράκης. Idem mendum sustulimus infra Differt. xviii. 7. ubi vide notata.

Sectio ς.

ῥ νόμοι] Sic Reg. et Harleian, vulgo ὧν νόμοι, perperam.

ἀδελφὸς ἐφημέρων νόμων,] Vulgo ἀνευδελφὸς, repugnantibus mss. Vide nos ad Differt. v. 1.

ὑβρισταὶ ἄνδρες,] Vulgo δικασταὶ ἄνδρες. Lectionem, quam recepimus, quamque ex mf. Regio laudavit Heinsius, exhibet uterque codex; eamque sensus omnino flagitat.

Ἀυτῶν ῥ σφετέρῃσιν] Odyss. A. 7. αὐτὸν Ἀθηναῖοι ἐν Σικελίας ἐνόησαν,] Vulgo αὐτὸν ἐν Σικελίας Ἀθηναῖοι ἐνόησαν. Eum verborum ordinem sequimur, quem repraesentant mss.

ἐπηρεάζσαντο αὐτῷ κήρυκες ἢ Εὐμολπίδαι,] Ad Alcibiadem pertinere videtur hoc incerti scriptoris fragmentum apud Suidam in Εὐμολπίδαι, Ἐπηρεάζσαντο ῥ αὐτῷ Εὐμολπίδαι καὶ κήρυκες. Vide Corn. Nepotem in Alcib. cap. iv. et Plutarchum tom. i. p. 202. De Eumolpidis adi sis Joan. Meursium Eleusin. cap. ii.

Φόρων Ἀλκιβιάδης] Ita Reg. et Harleian, vulgo μύων, contra mentem sententiamque Maximi: quapropter nec Paccium, nec Cantenum, nec Heinsium fugit vera lectio.

Sectio ζ

Sectio ζ'.

ἐν ἐναετῇ χρόνῳ,] Vide nos ad Differt. xxxviii. 2.

† Κύρξ ὁπισήμην ἀρετὴν καλῶ βασιλικήν,] Adfentior Heinsio, qui, duorum vocabulorum sede mutata, legit † Κύρξ [ἀρετὴν ὁπισήμην] καλῶ βασιλικήν.

λύκῳ βαρβάρῳ ἢ ἀρπαγι ἀναμιχθῆναι τῇ ἀγέλῃ,] Vulgo λύκῳ βαρβάρῳ, ἢ [ἀργίᾳ] ἀναμιχθῆναι τῇ ἀγέλῃ. Unde P. Leopardus Emend. xviii. 28. conjectura satis probabili reponebat λύκῳ βαρβάρῳ ἢ [ἀγελίῳ]. At lancem deprimit Harleian. qui locum eo, quo dedimus, modo repraesentat. Philes de Vulturibus iii. 14.

Οἱ ζῶσιν ὄνυχες ἐξ ὀνύχων [ἀρπάγων,] Pariter λύκοι ἀρπαγες dicuntur Matthaeo vii. 13. Vide sis et versio- nem † lxx. Genes. xlix. 27. et Eusebium Vit. Constantini iii. 63.

κείροντες τὴν ἀγέλην,] Κεῖρειν hoc in loco radere, vel, ut nonnulli volunt, deglubere significat. Martialis ii. 17.

Non tondet, inquam. Quid ergo facit? radit.

Idem viii. 47.

Pars maxillarum tonsa est tibi, pars tibi rasa est.

Vide If. Casaubonum ad Suetonii Tiberium cap. xxxii.

ὁπισήμην καλῶ [μυσικήν,] Vulgo deest ultima vox; sed eam sup- plent, Heinsio probante, Reg. et Harleian. Leges autem Lycurgi vocat *scientiam musicam*; quod concinnandis, et ad virtutem velut ad harmoniam remeandis, hominum moribus fuerint comparatae. Plato in Phaedone cap. iv. pag. 77. Πολλάκις μοι Φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ, ἄλλοτ' ἐν ἄλλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ λέγει, ὦ Σώκρατες, ἔφη, [μυσικήν] ποίει καὶ ἐργάζεσθαι. Καὶ ἐγὼ ἐν γε τῷ πρόοθεν χρόνῳ ὅπερ ἐπραττον, τῷτο ὑπελάμβανον αὐτό μοι ἀπακελδέσθαι τε καὶ ὁπι- κελδέειν, ὥστε οἱ τοῖς θεοῖσι ἀπακελ- δέμενοι, καὶ ἐμοὶ ἔτω τὸ ἐνύπνιον ὅπερ ἐπραττον, τῷτο ἐπικελδέειν, μυσικήν ποι- εῖν. ὡς φιλοσοφίας μὲν ἔσης μεγίστης [μυσικῆς,] ἐμῇ δὲ τῷτο πραττόντος. Et in Lactete p. 249. H. Χαίρω ὑπερ- φυῶς, θεώμενος ἅμα τὸν τε λέγοντα καὶ λεγόμενον, ὅτι πρέποντα ἀλλήλοις καὶ ἀρμώττοντά ἐστι. καὶ κομιδῇ μοι δοκεῖ [μυσικός] ὁ ποιῶν εἶναι, ἀρμονίαν καλ- λίστην ἡρμοσμέος. εἰ λύσαν, εἰδὲ παι- διᾶς ὄργανα, ἀλλὰ τῷ ὄντι ζῆν ἡρμοσ- μέος. Pari modo λόγους μυσικούς ad- hibuit noster supra cap. v. Vide sis et Budaeum Comment. L. G. p. 944. et Casp. Barthium ad Clau- diani lib. i. in Rufin. § 24.

DISSERT. XIII. vulgo XLI.

Sectio α.

ΥΓΕΙΑ *πρεσβία μακάρων*,] Ita mss. non ὕγεια. Sic autem incipit Paean ille, quem Sicyonius Ariphron in laudem scripsit sanitatis. Integer extat apud Athenaeum lib. xv. p. 702. Lucianus etiam Pro lapso inter salut. tom. i. pag. 499. hujus ἄσματος eandem, quam noster, adducit particulam.

Μεῖα [εὐ] ναίοιμι] Reg. νέοιμι, nec aliter apud Lucianum scribitur. At certissime reponendum ναίοιμι, prout exhibent Athenaei codices. Vulgo μῆ [ε]. Nos autem fide Luciani Dorismum restituimus.

πρεσβαλεῖ [πῆ ὀχλῷ.] Vulgo πρεσβαλεῖ [τῇ ὀχλῇ.] Nos mss. Reg. et Harleian. obtemperamus.

δαιμόνιον τι [εἶναι] χρεῖμα] Vulgo deest εἶναι, quam vocem Maximo restituendam docuit uterque codex.

ὕγεια ῥάονος.] Sic neuter ms. Harleian. enim dat ἔ καὶ πεφυκότος νοσεῖν καὶ [ὕγιαίνειν.] At, ne plura memorem, si vox ultima fuit a Maximi manu, scriptum oportuit ἔ πεφυκότος καὶ νοσεῖν καὶ ὕγιαίνειν. Reg. habet ὕγιαλέωνος, quod quidem vocabulum est monstrosus, sed unde forsan exculpi possit vera lectio; scripsit enim, ut opinor, noster ἔ καὶ πεφυκότος νοσεῖν εὐ [ὕγειας ἐρώντος.]

λυμαίνε[ν] [αὐτῶν] τῇ (συμμελεία,) Sic ex Reg. et Harleian. edidi. Vulgo αὐτῶν τῇ (συμμελεία, male.

† [ποτέρω αὐτῶν] (συμμελείαν] Vulgo τιῶ [ποτέρω αὐτῶν] (συμμελείαν. Nos mss. καὶ πόδας insistimus.

πρεσβίαν μακάρων [ὀνομάζωμεν;] Sic mss. quod et H. Stephano melius videbatur, vulgo ὀνομάζωμεν.

[εἴτω] τὸ πᾶν] Ita codices, non εἴτω τὸ πᾶν, ut vulgo.

Sectio β.

τὸ μὲν αὐτῶν ἄρχον,] H. Stephanus edidit αὐτῶν ἄρχον, Heinsius vero αὐτῶν ἄρχον. Uterque contra quam jubent mss.

νοσεῖτω [Συρρακείοις] Διονύσιος] Lego Συρρακείος. Nam si voluerat noster id, quod repraesentant Paccius et Heinsius, dixisset ἐν Συρρακείοις vel Συρρακείαις.

καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνομοίων πολλῶν, εὐ παντοδαπῶν [συγκερασμῶν.] Vulgo defunt hae voces, quas nos ex Reg. et Harleian. Maximo reddidimus. Eas item legit in suo codice Paccius. Mendum procreavit, ut fit, eorundem vocabulorum repetitio.

καὶ αἰτηλικόν,] Forfan ἰτηλικόν.

ψυχὴ ἀνθρώπου προσακλικώτατον, καὶ τιμιώτατον, καὶ ἰσχυρότατον.] Haec vulgo defunt; ea tamen ἀποδόσει necessaria sunt, et a Reg. et Harleian. agnoscuntur. Malim vero ψυχὴ [ἐν] ἀνθρώπου προσακλικώτατον etc.

† [ποτέρω] νόσον] Ita recte codices. Vulgo perperam † [ποτέρω] νόσον.

ἀνιαιρότερον] Vulgo ἀνιαιρότερον. Male; qua de re diximus Dissert. iii. 10.

ἐν ἐλαθέρα τῇ πόλει νοσεῖ ἄρχοντος ὃ νοσῶντος, δελεῖα πόλεως.] Sic Reg. et Harleian. nec aliter legit in suo codice Paccius. Vulgo nihil horum, nisi voces ἐν ἐλαθέρα, repraesentant.

Τὸ δὲ τῷ τιμιώτερον ἀγαθόν,] Vulgo
Τὸ δὲ τιμιώτερον ἀγαθόν. Lectionem,
quam recepimus, exhibet uterque
ms.

Sectio γ'.

Ἡ μὲν πάντων αἰδέης,] Sic Reg. et
Harleian. vulgo αἰνευδής. Vide sis
ad Dissert. v. 1.

ἡ μὲν δὲ δαίμονιαν χορηγεῖ, ἡ δὲ κα-
κοδαίμονιαν πορίζει. Vulgo ἡ μὲν
δαίμονια χορηγεῖ, ἡ δὲ κακοδαίμονια
πορίζει. Quod cum Graece dici
non posse videretur, cumque Reg.
et Harleian. δαίμονιαν exhiberent;
nos κακοδαίμονιαν ex conjectura dare
non refugimus.

τῷ δὲ ἐφήμερος. — τῷ δὲ θνητή.]
Sic plane codices; cum vulgo, τῇ
δὲ ἐφήμερος — τῇ δὲ θνητή, non ita
bene legatur.

ποιεῖ πρὸς τὴν ἰασιν [εἰλικώτερον,]
Vulgo ποιεῖ πρὸς τὴν ἰασιν [ιασιμώτε-
ρον,] omnino male. Nobis exi-
miam in loco sanando opem tulerunt
Reg. et Harleian.

πόλεμον σὺν εἶναι ἄλλ' νόσον σώμα-
τος,] Locus est vitiat. Reg. o-
missa praepositione, dat πόλεμον σὺν
εἶναι νόσον σώματος. Harleian. πό-
λεμον σὺν [εἶδε νόσον] σώματι. Ma-
ximus, ut equidem puto, scripsit
πόλεμον σὺν [ἐγείρει] νόσος σώματος.

τυμωρυχεῖ,] Heinſio placet τι-
μωρυχεῖ. Sed omnium codicum le-
ctionem nullo jure tentavit, ut fuse
diximus ad Ciceronis Tusc. i. 12.
Hanc tamen πρὸς διόρθωσιν pro Ma-
ximi verbo venditavit editor Oxonienſis 1677.

Sectio δ'.

ᾧ] Sic mſs. quod Ἀττικώτερον.
Vide Moerin. Vulgo ᾧδε.

ζωαπαλλύει;] Vulgo σωμαπώ-

λύει, pro qua voce Stephanus ma-
luit σωμαπώλυει. Nos Harleiano
codici paruimus.

[ἄλλ' αἰλλοσε τὴν δειλαίαν καλῶν-
τος,] Sic recte codices, et editio Ox-
oniensis; nam Stephanus et Hein-
sius ἄλλον non sine solocismi vitio
dederunt.

Δεδρ' ἦ,] Iliad. Γ'. 130.

ἀνάσσει,] Hoc in loco valet i-
dem, quod ἀνασάτωσις. Sic et in-
terdum loquuntur alii scriptores.
Vide Suidam et Themistium Orat.
iv. p. 56.

Φερεκύδης ὑπερεφρόνει ἐν [Σύρω]
κείμηνος,] Vulgo ἐν [τῇ Σύρῳ] κεί-
μηνος. Nobis tamen Reg. et Harl.
exprimendi videbantur; nam Phe-
recydes natus est in Syro insula
prope Delum. Vide Suidam. For-
sitā autem vicinia noster in erro-
rem fuit conjectus; nam plures e-
um in Delo Φθειράσσοντα fatis ces-
sisse tradunt, Heraclides in Samo,
alii alioque modo. Vide Mena-
gium ad Laertii i. 118.

Sectio ε'.

εἰς [ἀκκσαν] εἶναι τῇ γυναικί ψυχῇ
Φθορὴν σώματος. Vulgo ἀκκσης,
quod constructioni non congruit.
Igitur cum mſ. Harleian. daret ἀ-
κκσαι, nos in ἀκκσαν, sensu postu-
lante, mutavimus.

ῥακία ἀσθενῇ ἢ [τεύχιναι;] Vulgo
τεύχιναι, quod absurdum. Nos le-
ctionem recepimus, quam praestat
Harleian. Sed et Heinſius ita le-
gendum vidit. Alciphron lib. i.
Epist. xxxvi. Ταῖς δὲ ῥακίαις ἢ [τεύ-
χιναι] περιβαλλομένη Ταραντινὶδία αἰ-
χμώομαι τὰς φίλας. Lege τεύχιναι.
Molles certe tenuesque, non *cilici-
nae*, fuerunt vestes Tarentinae. Vi-
de Suidam in Ταραντινίδιον, Hesy-
chium

chium et Etymologum in Ταρσίν-
τεινον, ac Mercerum ad Aristateni
i. 25. Idem Alciphron lib. iii.
Epist. xlii. Ὁ γὰρ χθὲς δ' ἑπάρυφος
πινυροῖς, ὡς ὁρᾷς, ἢ [τελχίνοις] ῥά-
κεσι καλύπτω ἢ αἰδῶ. Scribendum
τελχίνοις. Pariter τελχίνας ἐσθῆτας
habet Josephus Antiq. Jud. v. i.
§ 16. sed ibi quoque nonnulli co-
dices perperam τελχίνας exhibent.

τὸ δ' Ὀδυσσεὺς ἐκέينو,] Vulgo de-
est vox prima, quam nos ex Reg.
et Harleian. restituiamus. Versus
autem, qui sequitur, exstat Odyss.
Σ'. 73. Eum vero non Ulixes pro-
fatur, sed proci de Ulixē dicunt;
ut, nisi μνημονικὸν Maximi sit ἀ-
μάρτημα, reponendum sit τὸ [πρὸς]
δ' Ὀδυσσεὺς ἐκέينو.

Ἦ πῶς, ἀφῆσω σε; — Ἦ θάνατε
παιάν.] Heinſius haec ex Aeschylī
Philoctete defumta censet; et jure,
prout videtur, merito. Vide Sto-
baeum Serm. cxix. p. 602. et Plu-
tarchum Conf. ad Apollonium p.
106. Euripides Hippolit. § 1373.

Καί μοι [θάνατος παιάν] ἔλθοι.

Sectio 5'.

Ὅσα τε φύλλα] Iliad. B'. 468.

τῶ τῶν πολεμίων τέχει [πρὸς χερό-
μυα.] Vulgo πρὸς χερόμυα. Falso;
nam Graeci non intra Trojae moe-
nia claudabantur, sed iis circumfusi
urbem obsidebant. Itaque cum ex
re ipsa tum et Harleian. πρὸς χερό-
μυα reposui, nec alio modo le-
gisse Paccium docet ejus interpre-
tatio.

ἐν δεκάτῃ χρόνῳ] Vulgo ἐνδεκά-
τη. Hoc autem veritati prorsus re-
pugnat. Nos igitur lectionem de-
dimus, quam firmiter Harleian. et
Paccii codex. Dan. quidem Hein-

fius in sua versione novemniū ha-
bet, ut rescribendum censuisse vi-
deatur ἐνναέτῃ χρόνῳ, quod in Ma-
ximi verba temere recepit editor
Oxonienſis. Nam licet τῷ δεκάτῳ
ἔτῃ Troja capta sit, eaque de causa
ἐν δεκάτῃ χρόνῳ περιγίνοιεν ἔδεν pro-
prie dici non queat Graecia; ta-
men passim fit ut auctores minus
accurate loquantur, et annum ince-
ptum pro perfecto numerent. Eu-
ripides Rhese § 444. de Hectore,

Σὺ μὲν γὰρ ἤδη [δέκατον] αἰχμαλίσσεις
[ἔτος]

Κἔδεν περιγίνοιεις.

Thucydides lib. i. p. 9. Οἱ Τρῶες
αὐτῶν (Ἑλλήνων) διεπαρμύζων τὰ [δέ-
κα] ἔτη ἀντήχον. Livius v. 4. De-
cem quondam annos urbs oppugnata
est ob unam mulierem ab universa
Graecia. Pariter Graecos ὅτῃ μίαν
πόλιν περιέδσαντας [ἔτη δέκα] Δα-
τείφας tradit Isocrates in Paneg.
pag. 81.

ἐν Λήμνι σύμμαχον,] Philocte-
ten. Inter alios quamplurimos vi-
de sis Homerum Iliad. B'. 721. et
Hyginum Fab. cii.

Sectio 6'.

τῇ πόσῃ πόλει.] Vulgo πόσῃ τῇ
πόλει. Ordo est a Reg. et Harleian.

Δὲ νόσον [κεῖθε] μάλλον, ἢ Δὲ
ἡδονήν] Vulgo ὑποκείθε, unde Dan.
Heinſius rescripsit ὑποκαίθε, quod
Maximi verbis statim immiscuit e-
ditor Oxoniensis. At Reg. et Har-
leian. dant Δὲ νόσον [κεῖθε,] quo-
modo legendum; nam κεῖθε signi-
ficat τεθνηκέναι, mortuum esse.

Ἰπνέμελαι πρὸςω τε] Vulgo Ἰπ-
νέμε, πρὸςω τε. Sed interpunctio-
nem sustulimus, quia sensum tur-
bat, vitiatque.

ἡ [τὰ] πλησίον] Vulgo deest vox media, quam suppeditarunt Reg. et Harleian.

[ἀμήχανος] ἢ ἡ πονηρίας ὀξύτης,

Vulgo ἀμήχανον, nec id quidem male. Sed Regio codici parendum duximus, cum veterrimus sit, et optimae notae.

DISSERT. XIV. vulgo XXVI.

Sectio á.

MONON &] Sic codices, non μονοναχί.

καθίζουσα ἐπὶ τρίποδος, [ἐμπιπλαμένη] δαιμονίᾳ πνύματος,] Vulgo ἐμπιπλαμένη, sed in Reg. et Harleian. ἐμπιπλαμένη recte scribitur; non enim tripas, sed ipsa Pythia numine fuit plena. De tripode vide sis scholiasten in Aristophanis Plutum ὧ 9. Origenis in Celsum lib. iii. p. 125. Διὰ τὴν Πυθίαν σομὴν περικαθεζομένη τῇ καλῇ προφήτιδι πνεύμα Διὸς τὴν γυναικίαν ὑπερέχου τὸ μανικὸν etc. Idem lib. vii. pag. 333. Ἰσορῆσαι περὶ τὴν Πυθίαν — ὅτι περικαθεζομένη τὸ τὴν Κασαλίας σομίον ἢ τὴν Ἀπόλλωνος προφήτις δέχου πνεύμα Διὸς τὴν γυναικίαν κόλπον. Chrysostomus Hom. xxix. in 1 Epist. ad Corinth. tom. iii. p. 430. edit. Eton. Λέγεται πίνω αὐτὴ ἡ Πυθία γυνὴ τις ἔσα, Διαιῖσα τὰ σκέλη, εἶθ' ἔτω πνεύμα πονηρὸν κάτωθεν ἀναδιδόμενον, ἢ Διὸς τὴν γυναικίαν αὐτῆς Διδόμενον μορίων, πληρὸν τὴν γυναικίαν τὴν μανίας. Quid **ΠΩ** apud Hebraeos significet, haud opus est ut dicam. Vide cl. Clericum in Actor. xvi. 16. Adeatur Jamblichus de Myst. sect. iii. cap. xi. p. 73.

ὕδωρ ἐν πηγῶν ἀρυσάμενος] Anacreon Od. xiii.

Οἱ δὲ Κλάρε παρ' ὀχθαίης
Δαφνηφόροιο Φοίβε
Λάλον πινόντες ὕδωρ
Μεμνηότες βοῶσιν.

Plinius lib. ii. § 106. *Colophone in Apollinis Clarii specu lacuna est, cuius potu mira redduntur oracula, bibentium brevior vita.* Porphyrius Epist. ad Anebonem. p. 3. Ἐνθασιῶσιν — οἱ δὲ ὕδωρ πινόντες, καθάπερ ὁ ἐν Κολοφῶνι ἱερὸς τῆς Κλαρίας. Prae reliquis autem videndi Tacitus Annal. ii. 54. et Jamblichus de Myster. sect. iii. cap. xi.

χαμεδναί, καὶ ἀνιπλόποδες,] Haec verba de fellis Jovis Dodonaei sacerdotibus adhibet Homerus Iliad. Π'. 235. Vide Stephanum in Δωδώνη.

Θεραπείοντες δρυῶ, παρ' ἐκείνης, — μαθόντες χρησιμώδεις;] Scholiastes Lucani iii. 179. *Quercus Jovi fuerant consecratae, quae dabant responsa mortalibus.* Et vetustissima quidem fuit haec fama. Homerus Odyss. Ε'. 327.

Τὸν δ' ἐς Δωδώνην φάτο βήμεναι ὁ
Φρα Θεοῖο
Ἐκ [δρυὸς] ὑψικόμοιο Διὸς βαλὼν ἐπακρόση.

Plato in Phaedro, p. 356. Οἱ δὲ γ' ἐν τῷ τῆς Διὸς τῆς Δωδωναίης ἱερῷ [δρυὸς] λόγους ἔφασαν μανικῶς πρώτους γινέσθαι. Constantinus Porphyrogeneta de Them. lib. ii. pag. 97. Δωδώνη, ἐφ' ἧς ἡ [δρυὸς] ἡ φθειρομένη τὰ τὴν δαιμόνων μυστήρια, ὅσων μνημονεύει ὁ Θεολόγος Γρηγόριος, λέγων ἔτι, [ἡ] Δωδωναίης [δρυὸς] ληρήματα, ἢ Κασαλίας μανικώτατον πόμα. Habet

bet haec Nazianzenus Orat. xxxix. p. 626. Scholiastes ad Aeschylī Prom. Vinct. § 659. Δωδώνη πόλις, ἐνθα Διὸς ἱερὸν ἔχον δρὺν λαλῶσαν καὶ μανίδομύην. Ipse Aeschylus § 829.

Ἀμφὶ Δωδώνην, ἵνα
Μαντεῖα θωκός τ' ἐστὶ θεασσώμεθα Διὸς
Τέρας τ' ἄπιστον, αἰ προσήγορος
[δρῦες.]

Ne plures sint indicandi, vide sis interpretes ad Virgilii Georg. ii. 16. Symmachum iv. 33. et nos ad Differt. xli. 1.

Sectio β'.

ἐνσκαλασάμενος ὁ θόνη ποθήρει καὶ Φαι-
νικίδι, μάζας τε ἐν χερσὶν ἔχων,] An-
trum Trophonii simul ac mores a
consultoribus usitatos fuisse descripsit
Pausanias in Boeot. cap. xxxix. Isque
testis est idoneus, quippe fuit αὐτόπτης.
Γράφω, inquit pag. 792. σὺν ἀκολῶ, ἀλλ' ἐτέρως τε ἰδὼν, καὶ αὐ-
τὸς Τροφώνιῳ χρησάμενος. Lucianus
in Dial. Menippi, Amphilocho, et
Trophonii tom. i. p. 267. Εἰ μὴ
ἐς Λεβάδειαν γὰρ παρέλθω, καὶ ἐσαλμῆος
τ' ὁθόνας, γελοῖως μάζαν ἐν ταῖν χε-
ρσὶν ἔχων, ἐσερπύσω Διὶ τὰς σομίας τα-
πεινὰς ὄντας εἰς τὸ σπῆλαιον, σὺν αὐ-
τῷ ἰδυάμενος εἰδέναι, ὅτι νεκρὸς εἶ. Phi-
lostratus Vit. Apoll. viii. 9. hac
de re sic loquitur: [Λάκῃ] δ' ἐοδῆτι
ἐσαλμῆος πέμπον, μελιπλάτας ἐπά-
γοντες ἐν ταῖν χερσὶν μελίγμαλα ἐρπε-
τῶν, ἀ ποῖς καλῶσιν ἐλχερίπει. Sibi
contradicunt noster et Philostratus,
in eo, quod hic *albam*, ille vero
puniceam vestem descendantibus at-
tribuit. Vide porro scholiasten in
Aristophanis Nubes § 508. Suid.
in Τροφώνιος, Hesychium in Μαγίδες,
et Apostolium Cent. xix. 59.

πρὸ λίμνην Ἀορνὸν [ἔτω] καλυμμένην]
Iste locus Ἀορνός dictus est, quod
aves, si supervolitent, enecentur.
Vide Lucretium vi. 740. et Virgi-
lium Aen. vi. 239. De νεκυομαν-
τείῳ, quod illic esse ferebatur, di-
ximus ad Ciceronis Tuscul. i. 16.
μαντεῖον ἀνέρον,] Pindarus Olymp.
vi. 7.

Βωμῷ τε [μαντεῖῳ] ταμίαις Διὸς ἐν
Πίσσῃ.

Ubi scholiastes, Μαντεῖον ἢ ἀντὶ τῆς
μαντικῆς. Pari ratione μαντεῖον θωκόν
dixit idem Pythion. xi. 11. et
μαντεῖα σέφη Aeschylus Agam. §
1274. Euripides Orest. § 1666.

Ἡ Λοξία [μαντεῖε] [ὡς θεασισμάτων.
Vide sis et Iphig. Taur. § 1267.
Troas. § 454. ac Ion. § 130.

Ὅμηρος γνῶς,] Strabo lib. v. p.
374. Ἐμύθιον αἱ πρὸς ἡμῶν ἐν τῷ
Ἀορνῷ τὰ πρὸς τὴν νεκῶν καὶ Ὅμη-
κῶν καὶ δὴ καὶ νεκυομαντεῖν ἰσορῶσιν
ἐπὶ αὐτὰ γινώσκουσιν, καὶ Ὀδυσσεὺς εἰς τῆς
ἀφικέσθαι. Consentit Servius ad Aen.
vi. 107. Noster autem respicit ad
Odyss. κ'. 511, seqq. λ'. 13, seqq.

Sectio γ'.

Ὅτι ἢ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐστὶ, καὶ
[ὥς ἐστὶ] Vulgo Ἔτι ἢ ταῦτα ἀληθῆ,
ὥσπερ ἐστὶ, καὶ [γὰρ] ὥς ἐστὶ. Sed vox
penultima nec in mī. nec in edi-
tione Stephanica comparet. Hein-
sius autem ex conjectura legit, Εἰ
ἢ ταῦτα ἀληθῆ, nos Ὅτι ἢ ταῦτα ἀ-
ληθῆ, idque fide codicis Harleiani.
Vulgo quidem oracula, Christo na-
scente, prorsus filuisse jactitant;
sed hanc opinionem redarguunt et
hicce locus, et alii veterum plurimi.
Vide cl. Dalaeum de Orac. Diff. ii.
p. 425, seqq.

τὸ πρὸ αὐτὸ θεραπείας] Lego
πρὸ αὐτά.

Θαυμαστὸν εἰ ταῦτα] Vulgo Θαυ-
μαστὸν [ῥ] εἰ ταῦτα. Sed Reg. et
Harleian. voculam secundam non
agnoscunt.

[τύχη] δεξιολάτῃ,] Ita quidem co-
dices, et in versionibus suis hanc
lectionem expressere Paccius et
Heinsius; qua vero ratione dici
queat Socrates τύχη δεξιολάτῃ κε-
χηρημένος, equidem nescio. Legen-
dum suspicor ψυχῇ δεξιολάτῃ.

ἢ [τῆτον,] ὅσον αὐτῷ ἱκανὸν εἶναι, χρη-
σιμεύειν.] Vulgo τῆτον. Nos cum
mss. tum constructioni morem gef-
simus; nam pronomen hoc ad δαι-
μόνιον refertur. Plato in Phaedro
p. 343. A. Εἰμι δὲ ἐν μάνις μὲν,
inquit Socrates, ὅσον ἐμαυτῷ μόνον
ἱκανός. Et ad hunc locum noster
respicit.

ταῦτα ἢ ἱκανὸν] Vulgo ταῦτα ἱ-
κανὸν ἢ. Est a mss. ordo verbo-
rum, quem repraesentamus.

ἢ γὰρ ἰατρῶν ἄριστος, ὅστις αὐτῷ ἱ-
κανός ἢ ἄλλω, ὁ αὐτὸς καὶ τεκτόνων]
Canterus, Heinsio probante, repo-
nit, ὡσαύτως ἢ τεκτόνων. Ast alio
modo res, ut videtur, est aggre-
dienda. In mss. Regio non visitur
ἄριστος. Itaque rescribas velim, ἢ
γὰρ ἰατρῶν ὅστις αὐτῷ ἱκανός ἢ ἄλλω, ὁ
[ἄριστος,] ἢ τεκτόνων etc.

Sectio δ.

δαιμόνιον γῆρας] Forte δαιμονίων, se-
quitur enim ὡς θεῶν, ὡς ἀνθρώπων,
ὡς θηρίων. Quin et Paccius in suo
mss. sic videtur reperisse.

γελοῖον γὰρ ἀνθρώπων — ἐπειτα
ἀνθρώπων,] Vulgo, divisis vocibus,
editur ἀνθρώπων — ἀνθρώπων. Sed
Reg. et Harl. ultimum verbum
conjunctim repraesentant, quod et

nobis in priore faciendum vide-
batur.

τὸ δαιμόνιον Σωκράτης,] Ita Reg.
non τὸ Σωκράτης δαιμόνιον, ut vulgo.

κῆμα ὁ Βυκεφάλαιος,] Hic et paul-
lo post editori Oxoniensi placuit
Βυκέφαλος; quod immerito factum,
siquidem Βυκεφάλαιος in mss. utro-
bique legitur. Et Straboni qui-
dem lib. xv. p. 1023. pariter ac
Arriano v. 14, 19. equus hicce
Βυκεφάλαιος nominatur. Sic et alii
nonnulli. Curtius lib. vi. cap. v.
18. *Equus regis Bucephalam voca-
bant — nec in dorso insidere suo pa-
tiebatur alium; et regem, quum vel-
let adscendere, sponte sua genua sub-
mittens excipiebat.* Agellius v. 2.
*Equus Alexandri regis et capite et
nomine Bucephalas fuit. — Super hoc
equo dignum memoria visum, quod
ubi ornatus erat armatusque ad proe-
lium, haud unquam inscendi sese ab
alio, nisi ab rege, passus sit.* Altera
tamen terminatio, si modo mss.
nititur, haud est rejicienda; sic e-
nim Aelianus H. A. vi. 44. Ety-
mologus, Stephanus in Βυκεφάλαια,
et Hesychius. Nihilominus apud
Plutarchum in Alex. pag. 667. B.
non Βυκέφαλον, ut edunt, sed Βυκέ-
φάλαον scripserim. Ita certe no-
men hoc effert ille pag. 690. D.
699. D.

Sectio ε.

διηγεμῶν αὐτῷ ἐκείνῳ ἢ διηγῆτο;]
Heinsius emendat διηγεμῶν ταῦτα,
ἐκείνῳ ἢ διηγῆτο; Malim διηγεμῶν
[αὐτῷ ἐκείνῳ ὁ] διηγῆτο;

Στῇ δ' ὀπιθεν,] Iliad. A'. 197.
Harleian. autem dat ξανθῆς [τε] κό-
μης, quae varietas est non sper-
nenda.

αὐτῷ ταύτῳ Ἀθηναίων [λέγει,] καὶ

τῷ Διομήδεος Φησί.] Vulgo αὐτίω ταύτιω Ἀθηναῖν [λέγων,] ἢ [πρὶ] § Διομήδεος Φησί. Nos edidimus, quemadmodum jubet Reg. optimus et praestantissimus codex.

Ὅφρ' εὖ γινώσκεις.] Hi versus exstant Iliad. E'. 127. Apud Homerum vulgo legitur γινώσκεις, apud nostrum γινώσκεις, quae fuit Homeri manus, ut vel ex minore scholiasta patet. Regius autem codex γινώσκει, et Maximus forsan ob syntaxin, ut saepe solet, secundam personam mutavit in tertiam.

Τηλέμαχ', ἄλλα.] Odyss. Γ'. 26.

Οὐ γὰρ οὔτω Οὐδὲ [ε θεῶν] Hanc sane pulchram lectionem Maximi servant exemplaria; nisi quod in Harleian. duae postremae § [εδὲ] litterae librario delendae videantur, ut ad vulgatos Homeri codices sese accommodet. Sed, ut arbitror, ii ex nostro sunt emendandi; nam θεῶν hic, ut passim, pro monosyllabo ponitur.

Τῷ γὰρ ὅππ' ὄρεσι.] Haec de Achille dicit poeta, Iliad. A'. 55.

Τυδείδῃ Διομήδῃ.] Iliad. E'. 1.

Γῆα δ' ἔθηκεν ἐλαφροῦ,] Noster memoria lapsus est, cum haec ἐπ' ἄλλῃ pronuntiari censuerit; nam de Diomede prorsus adfirmantur, Iliad. E'. 122.

Sectio 5'.

ποταμὸν Διφθαίνοντα ἀνακαλέμενον,] In Platonis Phaedro p. 343. A.

Ἀλκιβιάδῃ ἐρωῖα ἀναβαλλόμενον,] Hoc plus vice simplici testatur Socrates apud Platonem. Vide sis Alcib. i. pagg. 25. A. G. 26. A. 33. G.

ἢ ἀπολογεῖσθ' βεβλόμενον.] Manifesto deest aliquid. Heinsius reponit ἢ ἀπολογεῖσθ' βεβλόμενον [ὅτι ἐὼν.]

Malim, sed eodem sensu, ἢ ἀπολογεῖσθ' βεβλόμενον [κωλύον.] Socrates apud Xenophontem in Apol. § 4. Δὲ ἤδη ἐπ' ἐκείνῳ μὲν κοπεῖν πρὶ τῷ ἀπολογίᾳ, ἐναντιῶταί μοι τὸ δαιμόνιον. Vide sis et § 8.

ἀποβλήσκειν προαιρέμενον ἢ κωλύον.] Vide Platonem in Apol. Socr. p. 368. F.

Ὁμῆρῳ ἢ τὸ δαιμόνιον.] Vulgo Ὁμῆρῳ ἢ [ἢ] τὸ δαιμόνιον. Secuti sumus Reg. et Harleian. qui vocem mediam non agnoscunt.

ἀλλὰ [καὶ] παντοδαπὸν,] Sic Reg. vulgo deest vocula secunda.

καὶ Ἑρμῇ,] Vide Iliad. Δ'. 440, seqq.

οἷον γραφεῖς.] Vulgo οἷον οἱ γραφεῖς. Sed Reg. articulum respuit.

μετρίκιον γυμνὸν ἐν χλαμυδί, ποξότιω,] Vulgo distinguunt μετρίκιον γυμνὸν, ἐν χλαμυδί ποξότιω. Nos interpunctionem, quam probavit Heinsius, exhibemus. Vide cl. Liebii Gotham Numarian. cap. viii. § 13.

τὰ μαντεῖα ἀναγεῖν, etc.] Sic loquitur Maximus, quia secundum Platonicos a daemonibus proficiuntur κληδόνες ἢ ὀτρίαι, ἢ ὀνείροια, ἢ χρησμοί, ἢ ὅσα καὶ μαντεῖαν ὑπὸ θνητῶν τεχνιζέει. Verba sunt Alcinoi cap. xv. Plura congeessimus ad Dissert. xix. 3.

μεγαλαβῶν ἐρήσομαί σε,] Sic et Heinsius ex ms. legendum notavit. Vulgo μελαβαλῶν.

ἐνλαῦθα ἐξαθενεῖ.] Vulgo ἐξαθενεῖς. Sed recte Stephanus ἐξαθενεῖ, quia verbum est ἀμελάεσσιν. Ac ita diserte Reg. et Harleian. Vide Dissert. xvii. 12. xxii. 5.

μὴ πρὶ Σωκράτους [ἀμφισθετήν,] Vulgo deest vox ultima, quam suppeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio

Sectio ζ'.

ἄλουν [μοχθηρίας] φύσεως] Sic uterque codex, vulgo μοχθηρίας.

Φύσεως ἐρρωμένης,] Vulgo ἐρρωμένης. Henr. autem Stephanus ex conjectura veram lectionem reposuit, eamque diserte repraesentat Harl. Sic Dissert. xvi. 9. Ἡ δ' [ἐρρωμένη] ψυχὴ καὶ χρηστῶ δαίμονι συνεκκληρωμένη.

Ἀνιφιλοσιμεῖται τῇ δρετῇ] Vulgo Ἀνιφιλοσιμεῖται [δ] τῇ δρετῇ, contra quam volunt codices et editio Stephani.

Ὡς νέφη αἰθέρια ὑπερσφμόντα καὶ ἡλὶς ἀκτῖνα] Vulgo Ὡς νέφη ἐν αἰθέρι ὑπερσφμόντα, pro quo vocabulo Stephanus legit ὑπερσφμόντα vel ὑποδωῖτα. Prius verum, quod et mss. repraesentant. At iidem codices habent ὡς νέφη αἰθέρι, unde nos αἰθέρια fecimus.

Ἐνθα [δὲ] αὐτῇ θεῷ δὲ [συκλήπιος,] Vulgo Ἐνθα δὲ αὐτῇ θεῷ [συκλήπιος. Reg. Ἐνθα [δὲ] αὐτῇ θεῷ [δὲ] [συκλήπιος. Sed cum vel secunda vel penultima vox in ea lectione prorsus abundaret, nos Harleianum καὶ πώδας sequendum duximus.

Sectio η'.

Θεὸς μὲν ἐν αὐτῷ καὶ χώρου ἰδρυμένη] Platonici statuebant Deorum parentem, qui omnium rerum dominator atque auctor est, solum ab omnibus nexibus patiendi aliquid gerendive, nulla vice ad alicujus rei munia obstrictum. Verba sunt Apuleii de Deo Socr. p. 669. Vide nostrum Dissert. xvii. 12. et Alcinoum cap. x. 15.

Εἰσι δ' [αὐτῶν] φύσεις ἀθάνατοι [δούτεροι, θεοὶ] καλέσθαι δούτεροι,]

Vulgo Εἰσι δ' αὐτῶν φύσεις ἀθάνατοι, οἱ καλέσθαι ἀθάνατοι δούτεροι. Reg. et Harleian. exhibent Εἰσι δ' [αὐτῶν] φύσεις ἀθάνατοι [δούτεροι, οἱ] καλέσθαι δούτεροι. Paccius vertit, *Ab eoque foecunda* (legendum *secunda*) *est immortalium classis, qui Dii mediocum dicuntur.* Unde codicum vestigiis insistentes fecimus, Εἰσι δ' [αὐτῶν] φύσεις ἀθάνατοι [δούτεροι, θεοὶ] καλέσθαι δούτεροι, quo modo laudatus interpretes legisse videatur.

τῷ καὶ μέσῃ πολλῶ [τὸ θνητὸν] πρὸς τὸ ἀθάνατον] Reg. et Harleian. τῷ θνητῷ πρὸς τὸ ἀθάνατον. Lege τῷ καὶ μέσῃ πολλῶ [τὸ θνητὸν] πρὸς τὸ ἀθάνατον, διειρηχίον etc. Plato in Sympol. p. 327. Πᾶν τὸ δαιμόνιον μελαξύ ἐστι θεῶν τε καὶ θνητῶν — Ἐν μέσῳ δ' ὃν ἀμφοτέρων συμπληροῖ, ὥστε τὸ πᾶν αὐτὸ αὐτῷ ξυνδεσθῆναι — Θεὸς ἀνθρώπων δ' ἐμὴν, ἀλλὰ καὶ τῶν πᾶσά ἐστιν ἡ ὁμιλία καὶ ἀλέκλος θεοῖς πρὸς ἀνθρώπους. Vide porro nostrum Dissert. xv. 2. Hieroclem in Aur. Carm. pagg. 16, 18. et Apuleium de Deo Socr. pag. 674.

ὅτι μὴ τὸ δαιμόνιον ταύτης φύσεως, — καλαλαβείας [δέσμων] καὶ ἀνθρωπίνων ἀσθένειαν πρὸς τὸ θεῖον κάλλος.] Vulgo ὅτι μὴ τὸ δαιμόνιον ταύτης φύσεως, — καλαλαβείας [δέσμος] [συνέδρασε] καὶ etc. Nos optimam lectionem, quam Reg. habet, jure merito dedimus. Sic Dissert. xv. 3. Ὅτι μὴ τὸ φύσεως τέτοις [δέσμοις] καὶ τὸ ὕδατος ἔσσαν. Ut constructio sine dubio recta sit.

Καθάπερ [καὶ] οἶμαι,] Vulgo deest vox media, quam, fidejussoribus Reg. et Harleian. adjecimus.

ἐν μέσῃ [τῇ] θνητῇ φύσει,] Vulgo deest articulus, quem nos, volentibus mss. addidimus.

ὅσα ἀνάγκη δεῖδι [θεῶν] Sic recte codex uterque, nam vocem θεῶν vulgo nesciunt.

Τεὶς γὰρ μύριοι] Hesiodus Op. et Dier. v. 252.

οἱ [ῥ] θαλάττιοι,] Vulgo οἱ [μὲν] θαλάττιοι, repugnantibus mss.

ὁ [ῥ] πολιτικός,] Sic Reg. et Harleian. Nam vulgo legitur ὁ

[μὲν] πολιτικός.

Καί τε θεοὶ] Odyss. p. 485. Varias autem Deorum peregrinantium fabulas ex historiis angelorum, quos viris bonis hospites fuisse sacrae litterae narrant, ortas esse monuit vir doctissimus Joan. Clericus ad Genes. xviii. 1. et in Dissert. de Everf. Sodom. § vii.

DISSERT. XV. vulgo XXVII.

ΕΤΙ περὶ τῶ Σωκράτους δαιμονίου.] Sic Reg. vulgo articulum τ duplicant. Harleian. autem pro dissertationis hujus lemmate dat, Τί τὸ δαιμόνιον Σωκράτους. β. quod et in suo codice Paccius invenit.

Sectio α.

ἡ Ἰσμενίη τέχνη] Ismeniam dicit tibicinem Thisbae natum. Vide Eustathium ad Iliad. B. p. 203. Hujus meminere Diogenes Laertius iv. 22. vii. 125. alique plures.

καὶ τὸν Ὀμήρου Ὀδυσσεύα.] Vulgo καὶ τὸν [τῶ] Ὀμήρου Ὀδυσσεύα. Nos cum mss. Reg. et Harleian. facimus.

Θεὸς νύ τι, ἢ βροτὸς ἐστί;] In Homero Odyss. Z'. 149. legitur θεὸς νύ τις, ἢ βροτὸς ἐστί; Post has autem voces apud Maximum vulgo addunt ε, quod nos, ducibus mss. omisimus.

Εἰ δὲ τις] Odyss. Z'. 153.

καὶ [μὲν] ἢ διαίταν] Ita codices. Vulgo mediam vocem praetermittunt.

Ἀλλὰ τί μὲν; Οὕτως ἢ πρῶτον] Reg. et Harleian. τίς μὲν. Legendum suspicor, Ἀλλὰ [τίς] μὲν [ἐποσί;] Πρῶτον etc. nempe Daemon.

Πᾶν ποίνω ἢ ψυχῇ ἔχον] Sic Reg. vulgo πᾶν ποίνω [τὸ] ἢ ψυχῇ ἔχον.

ἐξ ἐκατέρου συγκεκροτημένον.] Omissa voce prima, codices habent ἐκατέρου συγκεκροτημένον. Lege ἐκατέρου συγκεκροτημένον.

ἀθάνατον ἐμπαθέσ,] Vulgo ἀθάνατον [τὸ] ἐμπαθέσ. Nos, auctoribus mss. vocem mediam sustulimus.

Sectio β.

τῶ ποί νομίζε] Sic Reg. vulgo τῶ ποίνω νομίζε.

ὅτι ἢ τῶ δαιμονίων φύσεως θεωροῦμεθα,] Reg. θεωροῦμεθα. Locum sic legendum censeo, ἐπεὶ ἢ τῶ δαιμονίων φύσεως θεωροῦμεθα, — ἰδωμεν etc. Quoniam vero Daemonum naturam consideramus, — videamus an etc.

Sectio γ.

ὕχρον εἰς ξηρότητα] Lectionem damus, quam repraesentant Reg. et Harleian. Vulgo ξηρόν εἰς ὑχρότητα, quo modo Paccius etiam legit.

ἢ φύσις. Ἐδωκεν αὐτοῖς] Vulgo ἢ φύσις, [καὶ] ἔδωκεν αὐτοῖς. Nos mss. Reg. sequimur.

πρὸς θεοῖς

προσιθεῖς [τ] ἐπεία τῇ ἐτέρᾳ] Vulgo deest articulus τ. Eum vero supplere Reg. et Harleian.

Sectio δ.

πρὸς τ χερσίωναν τ κέρσεως τ [ωμάτων.] Paccius in sua versione dat, *Quibus corporum fabricam permistionemque contexat.* Unde fit, ut interpres hicce *χερσίωναν* Heinſio legiſſe videatur. At noſtri ſane mſs. *χερσίωναν* exhibent, nec ſollicitari debet ea lectio.

Sectio ε.

μὴ ἀλλύεας, μὴ σκεδάννυας, μὴ τρέπεας, μὴ ῥήγνυας ἢ μεταβάλλειν, μὴ κόπτεας.] Paccius vertit, *neque dissolvi, neque divelli, neque scindi, neque etiam posse transmutari;* adeo ut voces μὴ ῥήγνυας ab ejus mſ. videantur abſuiſſe: neque tum demum male procedet oratio. Alioqui cum Heinſio legas oportet μὴ ῥήγνυας, μὴ τρέπεας ἢ μεταβάλλειν, haec enim verba noſter in ſuperioribus conjunxit.

Πῶς δ' ἂν ἢ πάθοι,] Heinſius reponit πῶς ἂν ἢ [θάνοι,] et hanc emendationem plane neceſſariam cenſet, quod tota hac diſſertatione noſter id agit, ut ἐμπαθὲς εἶναι τὸ δαιμόνιον probet. Deſerenda vero non eſt codicum ſcriptura: non enim de paſſionibus, quales ſunt amor et ira, loquitur Maximus; verum de proprietatibus, quae faciunt ut res diſſolvi, liqueſci, ſcindi, frangi, vel mutari poſſint. Hae quidem adfectiones in animas corpore liberas, pro Platoniorum mente, non cadunt; has enim immateriales et immortales eſſe ſtatuunt. Vide ſis Alcinoium cap. xxv.

ἐτερον ὑφ' ἐτέρᾳ] Ita codices, non ἄτερον, ut vulgo.

χρῆμα ἐσὸς] Ex mſs. vulgo ἐσῶς.

Sectio ς.

καλεῖ] ἢ πιαύτη ψυχῇ, δαίμων ἡδη,] Haec fuit antiquiſſimorum temporum ſententia. Heſiodus Op. et Dier. v 121.

Αὐτὰρ ἐπεὶ κεν τῷτο γῆρος κατὰ γαῖα κάλυψε,
Τοὶ μὲν [δαίμονες] εἰσι Διὸς μεγάλα
ἀφ' βελάς.

Quin et Plato in Cratylo p. 263. poſtquam verſus hoſce nonnihil immutatos laudaverat, ſubjicit, Λέγει ἔν καλῶς ἢ ἔτος (Heſiodus) ἢ ἄλλοι ποιεῖναι πολλοί, ὅσοι λέγουσιν, ὡς ἐπειδάν τις ἀγαθὸς ὦν τελευτήσῃ, μεγάλῃ μοῖρᾳ ἢ τιμῇ ἔχει, ἢ γίνε] [δαίμων.] Quod ſacris etiam literis eſt conſentaneum, quae bonos viros poſt mortem ὡς ἀγγέλους τῷ θεῷ et ἰσαγγέλους fore teſtantur. Vide Tobias Pfanneri Theol. Gentil. cap. xxi. § 26.

Ἐν τῇ μὲν ῥα γάμοι] Iliad. Σ. 491.

μήτε ὑπὸ χρωμάτων ὁπιαρατομύη,] Vulgo σωμαίων. Sed mſ. Regio credidimus; is enim lectionem, quam damus, exhibet.

καὶ ἀναμίγνυας] Sic Reg. vulgo ἢ συναναμίγνυσθαι.

Sectio ζ.

Ὡς γὰρ εἶχον φύσεως,] Animas a corporibus diſjunctas priſtinum ſtudium non mutare veterum fuit opinio. Hinc Virgilius Aen. vi. 485. deſcribit Idaeum, Priami aurigam,

etiam currus, etiam arma tenentem.

Et ψ 653,

*Quae gratia currum
Armorumque fuit vivis, quae cura
nitentis
Pascere equos; eadem sequitur tel-
lure repostos.*

Vide Platonem in Gorgia p. 313.

ἢ [οἱ] Διόσκυροι ναυίηονται,] Sic
Reg. et Harleian. vulgo deest vox
secunda.

Ἀχιλλεύς νῆσον οἰκεῖ] Achillea,
five Leuce, dicitur haec insula.
Thetis Peleum sic alloquitur in Eu-
ripidis Andromache ψ 1260.

Τὸν Φίλιππον σοι παῖδ' ἐμοί τ' Α-
χιλλεῖα

Ὅψι δόμους ναίουσα νησιωτικῆς,

[Λευκὴν] ἐπ' αἰκλὴν ἐντὸς Εὐξείνου πόντου.

Dionysius Perieg. ψ 545.

Κεῖθι δ' Ἀχιλλεύς τε ἢ Ἡρώων Φά-
τις ἄλλων

Ψυχὰς εἰλίσσεται ἐρημαίας ἀνα-
βήσσας.

Si fabulas iis similes, quas refert
Maximus, legere cupias, vide cum
primis Arrianum in Periplo Ponti
Euxini pag. 21, 22, 23.

Θύσας δ', ὅπως αἶνει τ' [νεώς.] Vul-
go τ' νῆσος. Sed optima videtur illa

lectio, quam codici Regio debe-
mus. Nam qui sunt in insulam
Leucen delati, *visis antiquitatis ve-
stigiis, temploque et donariis Achilli
consecratis, vesperi repetunt naves:*
*aiunt enim non sine discrimine vitae
illic quemquam pernoctare.* Verba
sunt Ammiani Marcellini xxii. 8.
pag. 343.

ὁ Πάτροκλος ὦνοχός, Ἀχιλλεύς ἐκ-
θάειζεν,] Ita vivi facere solebant,
unde natum figmentum. Vide Ho-
merum Iliad. l'. 186, 202.

Διοσκυρὲς ὅππῃ νεώς,] Seneca Nat.
Quaest. lib. i. cap. i. pag. 633.

*In magna tempestate apparent quasi
stellae velo insidentes. Adjuvari se
tunc periclitantes existimant Pollucis
et Castoris numine.* Arrianus Peri-
plo Ponti Euxini pag. 23. Οἱ μὲν
Διόσκυροι τοῖς πανταχῶς πλωιζομένοις
ἐναργεῖς φαίνοντο, ἢ φανέντες σωτήρες
γίνοντο. Vide Plinium H. N. lib. ii.
§ 37. et Lambinum ad Horatii
lib. i. Od. xii. 29.

ἀλλ' ἔχ' ὄναρ· εἶδον ἢ τὸν Ἡε-
κλέα,] Vulgo distinguunt ἀλλ' ἔχ'
ὄναρ εἶδον· ἢ τὸν Ἡεκλέα. Nos in-
terpunctionem concinniozem, duce
mf. Harleiano, dedimus.

DISSERT. XVI. vulgo XXVIII.

EI αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις.] Disci-
plinas esse reminiscencias sta-
tuit Plato, quem fuse redarguunt
Tertullianus de Anima cap. xxiv.
et Arnobius lib. ii. pag. 75, seqq.
Quo modo tamen factum ut in
hanc sententiam delaberetur, Tul-
lii verbis, licet paullo prolixiori-
bus, exponam. *Animus habet*, in-
quit ille, Tusc. i. 24. *primum me-
moriā, et eam infinitam, rerum in-
numerabilium; quam quidem Plato
recognitionem esse vult superioris vi-
tae. Nam in illo libro, qui inscri-
bitur Menon, pusionem quendam So-
crates interrogat quaedam geometrica
de dimensione quadrati. Ad ea sic
ille respondet, ut puer; et tamen ita
faciles interrogationes sunt, ut grada-
tim respondens eodem perveniat, quo
si geometrica didicisset. Ex quo ef-
fici vult Socrates, ut discere nihil al-
liud sit, nisi recordari. Quem locum
multo etiam accuratius explicat in eo
sermone, quem habuit eo ipso die, quo
excessit e vita: docet enim quemvis,
qui omnium rerum rudis esse videat-
ur, bene interroganti respondentem
declarare, se non tum illa discere,
sed reminiscendo recognoscere; etc.*
Ex hac ratiocinatione colligebat εἶ-
ναι πρὸς ἡμῶν τὴν ψυχῇ, πρὶν ἐν τῷδε
τῷ ἀνθρώπῳ εἶδει γένεσθαι, adeoque
sempiternum fuisse. Vide Phaedo-
nem § 16, 17, 18. et Menonem
pagg. 18, 19.

Sectio α.

Ἀθηνᾶζε Κεῖς ἀνὴρ.] Hunc ordi-
nem verborum dant Reg. et Harl.
vulgo ἀνὴρ Κεῖς Ἀθηνᾶζε.

Ἐν τῇ Διὶ τῇ Δικαίᾳ τῷ ἀνθρώπῳ
κείμενος ἔπνω βαθεῖ ἔτη [υχινά.] Vul-
go ἡμέρας ἐν Δικαίᾳ Διὶ τῷ ἀνθρώπῳ
κείμενος, unde Dan. Heinsius scri-
bebat ἡμέρα ἐν Δικαίᾳ Διὶ etc.
Codices autem sic plane dant, ut e-
didi. Epimenidis vero somnum
memorant plurimi. Scholiastes ad
Luciani Timonem p. 3. Τὸν Ἐπι-
μηνίδην λέγουσι ἔ' ἔτη ὑπνώσαι. Sui-
das in Ἐπιμηνίδης. Οὗτος ἔζησεν ῥύ-
' ἔτη, τὰ δ' [ἔξ] ἐκαθάδησεν: quae ver-
ba descripsit Apostolius Cent. viii.
84. sed reponendum, τὰ δ' ἔ' ἐκα-
θάδησεν. Inter auctores tamen de
annorum numero non convenit, ut
patet ex iis, quae collegere Joan.
Meursius ad Apollonii Dyscoli cap.
i. et Aeg. Menagius ad Laertii i.
109.

δύο εἶναι πύλας] Odyss. T'. 562.

Ἀφ' κερμάτων] Sic Reg. vulgo
Ἀφ' [τ] κερμάτων.

Sectio β.

πρῶτος ἐν τοῖς Ἑλλήσιν] Ita qui-
dem Porphyrius Vit. Pythag. § 19.
et Hieronymus adv. Rufin. lib. iii.
p. 557. ed. Victor. Hoc tamen
ab aliis Pherecydi, ab aliis Thaleti
tribuitur. Vide quae diximus ad
Ciceronis Tusc. i. 16.

εἰς Ἀθηνᾶς νεών.] Hunc Euphorbi
clypeum templo Junonis adsignant
Ovidius Metam. xv. 164. Porphy-
rius Vit. Pyth. § 27. Jamblichus
§ 63. et Pausanias in Corinth.
lib. ii. cap. xvii. p. 148. Tertul-
lianus de Anima cap. xxviii. *Cly-
peum Euphorbi olim Delphis conse-
cratum (Pythagoras) recognovit, et
suum*

suum dixit, et de signis vulgo ignotis probavit. Et Apollini quidem dictum fuisse tradit Laertius viii. 5.

ἄλλον αὖ λόγον] Vulgo ἄλλον λόγον αὖ. Mss. vero dant, ut edidimus.

Προκουνησίῳ ἀνδρὶ] Aristae. Vide nostrum Diff. xxxviii. 2. Herodotum iv. 13, 14, 15. et Joan. Meursium ad Hefychium de Viris claris p. 120. cujus quidem Hefychii verba descripsit Suidas in Ἀεῖας.

Sectio γ'.

ἀφεμύνη] Vulgo ἐφεμύνη. Sed H. Stephano recte placuit ἀφεμύνη, cujus suffragio suum Dan. Heinsius addidit. Quin et ita dant Reg. et Harleian.

ἡρεμίας [αὐτῶ] παρὰπεμπέσης ἀλύπως [ἔπῃ] τὸ ἀληθὲς ἔπῃ ἢ ὅψιν.] Locus est corruptus. Heinsius reponit ἡρεμίας αὐτῶ παρὰπεμπέσης ἀλύπως τὸ ἀληθὲς ἔπῃ ἢ ὅψιν, quomodo legisse videtur etiam Pacius. Sed alio modo res est tentanda. Harleian. αὐτῆς παρὰπεμπέσης, Reg. αὐτῇ. Itaque reponendum ἡρεμίας αὐτῇ παρὰπεμπέσης ἀλύπως τὸ ἀληθὲς ἔπῃ ἢ ὅψιν, deleta voce supervacanea.

ὅψιν μὲν οὐκ ἐνεποίησε [τῷ ὀφθαλμῷ,] Vulgo ὅφθαλμῶν. At hoc modo non nisi σολοικῶς potuit [αὐτῆς] τὸν ἔξω δρόμον subicere. Nos igitur ita dedimus, ut exhibent Reg. et Harleian.

ξυωδεδεμύνη] Heinsius reponit ξυωκεχυμύνην. Sed nihil opus, ut quicquam mutetur. Scilicet metaphora videtur a sarcinis ducta, quae prius nequeunt explicari, quam funes, quibus ligatae sunt, detrahuntur.

Sectio δ'.

Θεραπεύει τὰς [ὀδῶας,] Ὀδῖνας magis proprium vocabulum fuisse censet H. Stephanus, ac ita sane legitur in Harleian. Fieri tamen potest, ut a recepta scriptura, quam Reg. firmat, haud sit recedendum. Nam quemadmodum noster et Josephus Ant. Jud. lib. i. cap. xxi. 3. ὀδῶας, quae vox est generalis, ad significandos *parturientium cruciatibus* adhibet; sic alii ὠδῖνας pro quibusvis doloribus ponunt. Hefych. Ὀδῖνες, πόνε, (lege πόνοι,) ἀλγυδόνες. Vide Aeschylum Choeph. ὧ 209. Supplic. ὧ 777. Aeneae Gazaei Theophr. p. 377. E. et Oecumenium in Act. Apost. ii. 24.

τῶτον τὸν τρόπον ἢ λόγος μαιδέλαι ψυχῶ] Vulgo [τὸν αὐτὸν] τρόπον ἢ λόγος μαιδέλαι [ἢ] ψυχῶ. Nostrae lectionis auctor est ms. Reg. De obstetricia vero Socratis arte sic Plutarchus Quaest. Platon. p. 1000. D. Οὐδὲν ἐδίδασκε Σωκράτης, ἀλλ' ἐνδιδὼς δῆχ' αὖ ἀπορῶν, ὥστε ὠδῶν τοῖς νέοις, ἐπήγερε ἢ ἀνεκίνει ἢ σιωπῇ γὰρ τὰς ἐμφύτας νοήσεις· ἢ τῷ μαιωλικῇ τέχνῃ ὠνόμαζεν, οὐκ ἐλπίσαν ἐξωθεν, ὥστε ἕτεροι προσεποιήντο, ὅτε τοῖς ἐλπίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἔχοντας οἰκῶν ἐν αὐτοῖς ἀτελῇ ἢ ἢ συγκεχυμῶν ἐνδεῇ τε ἢ τρέφοιτο ἔπιδεικνύσαν. Ita enim locus est distinguendus et supplendus. Vide Platonem in Theaet. p. 117. et Diogenem Laertium iii. 49.

κύσει ἢ παῖσαι μὲν ψυχὰς φύσει,] Sua noster adumbravit ex Platonis Sympol. p. 329. C.

εἰ ἢ ἦν, ἢ αἰεὶ ἦν.] Sic eleganter Reg. et Harleian. Vulgo εἰ δὲ [ἢ] ἦν, ἢ αἰεὶ ἦν.

Sectio é.

σφραγίδος [τύπης] Harleian. τύπον, nec is quidem male.

ὑπνοσῶν ἢ ὑποφερόμενον.] Hein-
sius emendat ὑπνοσῶν ἢ ὑποφθειρό-
μενον. Omnino πελιδνός, et absque
caussa fontica. Suidas ὑπνοσῆσαι,
ὑποκαταβῆναι.

ὃ ἢ ἐν αὐτῷ ἀλλέγονται αἱ ψυχαί,
καὶ εἰσι μαντικαὶ τότε.] Respicit ad
Odyss. Λ'. 59, seqq.

Λέγει δὲ πρὸς αὐτὸν.] Ita recte ms.
Reg. Vulgo dant αὐτὸν, quod prorsus
est incommodum.

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμι, θεοὶ δὲ μοι ὤ-
πασαν ὁμφῆν.] Sic. Diff. xxxviii. i.
Ἀπίθανος ᾧ ἢ ὁ Δημόδοκος, ἔτῳσι
πρὸς αὐτῷ λέγων,

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμι, θεοὶ δὲ μοι ὤ-
πασαν ὁμφῆν.

Justinus Martyr de Monarch. Dei,
cap. v. Παρ' Ὁμήρῳ γὰρ ὁ μὲν Δημό-
δοκος [αὐτοδίδακτος] φησὶν εἶναι,

Θεὸς δὲ μοι ἐμβαλεν οἶμους.

Lege οἶμους. At apud Homerum
non Demodocus, sed Phemius ita
loquitur, Odyss. X'. 347.

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμι, θεοὶ δὲ μοι ἐν
φρεσὶν οἶμους

Παντοίας ἐνέφυσεν.

Nec versus, ut vel a nostro vel a
Justino laudatur, apud poetam re-
peritur. Ἀμασιγῆματος itaque μνημο-
νικῆς reus est uterque, quod monuit
etiam cl. Duportus Gnomol. Ho-
mer. pag. 278, 279. Adi sis et P.
Petitum Miscell. i. 19. Isidorus
Pelusiota lib. iv. epist. 30. Ὁμηρον,
ὃν ὅτι γλώττης ἔχεις, μάστιγες προσε-
λάμμαι, λέγουσι.

Αὐτοδίδακτος εἰμι, θεοὶ δὲ μοι ἐν
φρεσὶν οἶμους
Παντοίας ἐνέθηκεν.

ἦγεν, Ὡπασεν ὁμφῆς. Unde patet
hunc locum variis modis olim le-
ctum fuisse.

καλιαδάς.] Vulgo καλιάς. Reg.
καλειάδας, unde veram lectionem
dedimus.

ἐκάσῳ γῆνι σύμφυτοι.] Sic Reg.
vulgo ἐκάσῳ σύμφυτοι γῆνι.

Ἐπικλήιον ἤξει.] Vulgo ἐπέισακλον ἤ-
ξει. Nos mss. Reg. et Harleian.
merito sumus obsecuti. Hesychius
Ἐπικλήιον (lege Ἐπικλήιον) ἐξωθεν εἰσελ-
θόν. Philostratus epist. xl. Ἡ φύσει
καλὴ ἔδενος δεῖται ᾧ [Ἐπικλήτων.] Pa-
riter αὐτοφύες et ἐπικλήιον opponun-
tur apud Aristotelem Rhetor. lib. i.
cap. vii. 48. Vide Dionem Chry-
sostomum Orat. xii. pag. 205. et
Aelianum V. H. ii. 14.

Ἀθηρηλοιογόν ἔχειν.] Odyss. Λ'. 127.

Ὅθεν μαθὼν; πρὸς μὲν δὲ ὅς ἐστιν εἰδό-
τος.] H. Stephanus reponit πρὸθεν
μαθὼν; ejus autem conjecturam re-
jicit Heinsius, et multa deesse cen-
set; id quod ostendit, ut illi vide-
tur, sensus ratio. Ego vero nullum
prorsus hiatum video, sanusque,
prout arbitror, erit locus, si modo
legas, ὃ, τε μαθὼν, πρὸς μὲν etc.
Noster dilemma posuit; Ἀνάκη γὰρ,
inquit, ἢ δρόνια εἶδεναι, ἢ μαθόνια.
Igitur postquam scientias inveniri
non posse demonstrarat, eas ne di-
sci quidem posse jam probabit.

πρὸς ᾧ δὲ εἰδότης καὶ [μάθοι.] Sic
Reg. et Harleian. vulgo μάθη.

εἰ μὲν εὖρε, τὰ αὐτὰ ἐρήσομαι.]
Heinsius legendum conjicit, εἰ μὲν
εὖρε ταῦτα, ἐρήσομαι πῶς ἐχρήσατο τῷ
ἀρεθῇ. Codices vero receptam le-

ctionem servant, nec res ipsa mutationem postulat.

ἄλλον ἄλλῃ διδάσκαλον ἀνερωτῶντες;]
Ita codices, vulgo ἄλλῃ ἄλλον.

Sectio 5.

Ἡ δὲ γὰρ ψυχῆς εὐρεσις, — τί ἄλλο ἐστὶν ἢ δόξαι] Vulgo, Ἡδὲ γὰρ ψυχῆς εὐρεσις — τί δ' ἄλλο ἐστὶν ἢ δόξαι, unde Dan. Heinsius reponendum pronunciat [ἴδιον] γὰρ ψυχῆς εὐρεσις, etc. At vero Reg. et Harleian. repraesentant, Ἡ δὲ γὰρ ψυχῆς εὐρεσις· quare nos τί ἄλλο, non τί δ' ἄλλο scribentes locum sanavimus. Quin et nostram lectionem Paccius in suo libro videtur reperisse.

καὶ [ταύτης] εἰκαζέ μοι τὸ γινόμενον στρατιώτῃ πλανωμένῳ] Jubet Heinsius ut cum Stephano scribatur, καὶ ταύτης εἰκαζέ μοι. Mss. dant, καὶ ταύτης εἰκαζέ μοι τὸ λεγόμενον, unde lego περὶ ταύτης εἰκαζέ μοι τὸ [λεγόμενον] στρατιώτῃ πλανωμένῳ.

Ἄλλ' οὐκ Ἀτρεΐδην Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν, [ἵπνος] ἔχεν.] Sic codices, et Homerus Iliad. K. 3. Vulgo deest ἵπνος.

Ἴππῆας μὲν πρῶτα [ζυῶ ἵπποισιν καὶ ὄχεσφιν,

Πεζὺς δ' ἐξόπιθεν ᾗσεν πολεάς τε] καὶ ἐὼλῃς,

Ἐρκος ἐμὲν πολέμοιο, κακὸς δ' ἐς μέσσον ἔλασσε.]

Vulgo defunt omnia, quae uncinis expressi. Reg. autem et Harleian. eam dant lectionem, quam praestant Homeri codices Iliad. Δ. 297.

τὸν δὲ λόγον αὐτὸν, [τὸν] στρατηγόν] Sic Reg. et Harleian. vulgo deest vox penultima.

τὸν μὲν ἵπνον λήθην,] Vulgo τὸν μὲν ἵπνον [αὐτὸν] λήθην. Sed Reg.

αὐτὸν non agnoscit, quapropter eam vocem sustuli.

Sectio 6.

ἐν τῇ Φαιάκων δαίλῃ,] Sic Reg. vulgo ἐν τῇ [τῇ] Φαιάκων δαίλῃ.

Νῆκος Ὀδυσσεὺς] Odyss. Θ. 75.

γίγνεσθ [τῇ μνήμῃ] ἐκεῖ ἐν Ἰλίου [ἀναπεμπαζομένης] ἑκάστον] Vulgo γίγνεσθ ἐκεῖ ἐν Ἰλίου τῇ μνήμῃ ἀναπεμπαζομένης ἑκάστον. Ordinem verborum, quem sequimur, exhibet Reg. At Harleian. loco ἀναπεμπαζομένης habet ἀναπλαζομένην. Locus est corruptus, sed qui facile restitui queat. Lege γὰρ ἡ ψυχὴν γίγνεσθ [τῇ μνήμῃ] ἐκεῖ ἐν Ἰλίου [ἀναπεμπαζομένην] ἑκάστον ὧν εἶδε τέως. Sic infra § 8. Ἀναπεμπάξεται τῇ μνήμῃ τὰ τῷ νῦν θεάματα.

Ἡδὲ τις καὶ λύσαν ἰδὼν,] Vide Platonis Phaedon. pag. 382. E.

τῷ [χειρὶ] προάγοντος δέεται,] Vulgo τῷ χειρὶ ὡς γένοιτο προάγοντος δέεται, quod manifesto vitiosum. Reg. τῷ χεῖρῃ προάγοντος, nullo quidem sensu. Harleian. autem recte τῷ χειρὶ προάγοντος, quod recepi.

Ἐκάστον γὰρ οἶμαι τῷ ὄντων ἢ γεγονότων, οἷς ἡ ψυχὴ ἐνέτυχεν, ἀκολουθίαν [ἔχει,] Vulgo, Ἐκάστον γὰρ οἶμαι τῷ ὄντων ἢ [τῷ] γεγονότων, οἷς ἡ ψυχὴ ἐνέτυχεν, ἀκολουθίαν [ἔχειν.] Nos codicum scripturam repraesentamus. Praeterea si retineas ἔχειν, soloeca fit oratio; sequitur enim ὡς ἐπὶ ἡμέρᾳ [νύξ.]

Φάριν τε, Σπάρτην τε, πολυλήρηνα τε Θίσβην.] Homerus Iliad. B. 582. habet

Φάρην τε, Σπάρτην τε, πολυλήρηνα τε [Μέσσην.]

At γ 502.

Κώπας,

Κώπας, Εὐτρεσίν τε, πολυλήρωνά
τε [Θίσβω.]

Itaque cum noster Μέστω scribere debuit, memoriae vitio Θίσβω exaravit.

κῆ νόμον,] Heinsius scribit καὶ νόμον, quod et in sua versione sequitur. Et infra ἡ φύσει, ἡ νομῶ, non νόμω.

Βοιωτῶν μὲν] Iliad. B'. 494.

Ζεὺς πάτερ,] Iliad. H'. 179.

Sectio η'.

ὁ πὸν σύρεκα [κλονήσας] παρέπεμψε
κίνησιν [Δε] παντὸς τῆ δόξης
Vulgo [κινήσας] παρέπεμψε κίνη-
σιν [καὶ] παντὸς τῆ δόξης. Nos
ms. Reg. sequimur, cum quo facit et Harleian. nisi quod in eo κλονήσας pro varia sit lectione.

αὐτὸς παρ' αὐτῆς] Sic mss. vulgo αὐτὸς τε παρ' αὐτῆς.

δεῖται [τῆ] Σωκράτης,] Ita Reg. vulgo deest articulus.

Sectio θ'.

Σῶμα μὲν βαδισικὸν τῇ φύσει, ψυ-
χή δὲ λογισικὴ τῇ φύσει.] Henr.
Stephanus ingenio suo nimis indul-
sit, cum rescribebat, Σῶμα μὲν
βαδισικὸν τῇ [ψυχῇ,] ψυχὴ δὲ λο-
γισικὴ τῇ [βαδίζει.] Omnino recta

videtur ea lectio, quam codices exhibent.

ὑπὲρ ἄκρον [τῆ] ἔχοντ' ἀψίδα,]
Ita codices, vulgo ὑπὲρ ἄκρον [τῆ]
ἔχοντ' ἀψίδα.

Μνημοσύνη αἰνίττειν μυστῶν μη-
τέρας,] Plutarchus Περὶ Παιδαγ.
pag. 9. D. Μητέρα τῶν μυστῶν ἐμυθε-
λόγησαν εἶναι τὴν Μνημοσύνην, αἰνι-
τόμενοι ἢ παρὰδεδόταις ἕως ἔδεν γιν-
οῦν ἢ τρέφειν, ὡς ἡ μνήμη πέφυκε.
Hinc μνήμην Μυσομήτορα vocavit
Aeschylus Prom. Vincit. ψ 460.
Vide cl. Clericum ad Hesiodi The-
ogon. ψ 52.

ἔργον Διός,] Heinsius emendat
ἔργον Διός. Sed tali mutatione ni-
hil opus, nam *liberi* parentum o-
pera non raro dicuntur. Vide Pe-
donem Albinovanum Eleg. i. 39.
iii. 6. Similiter Aristoteles Rhet.
lib. i. cap. xi. 38. ait homines esse
Φιλόκηνους, αὐτῶν γὰρ [ἔργα] τὰ τέκνα.
Idem: lib. ii. cap. xxiv. 19. Τὸ
δαιμόνιον ἔδεν εἶναι, ἀλλ' ἡ θεὸς, ἡ θεῖα
[ἔργον.] Hoc lib. iii. cap. xviii. 2.
sic effert, Οἱ δαίμονες ἡ θεῶν [παῖδες,]
ἡ θεῖόν τι, ut παῖς et ἔργον hac in
re synonyma sint vocabula. Hinc
ποιεῖν ἕν vel παῖδας adhibetur de
patre Clementin. Hom. ix. 3. et
apud Josephum Antiq. Jud. lib. vii.
cap. iii. 3.

DISSERT. XVII. vulgo I.

TΙ ὁ Θεός] Vulgo praefigunt
Περὶ τῶ, quas voces nesciunt
Reg. et Harleian.

Sectio α.

ἡ ὃ ὁσία [ἀφανές,] ἡ ὃ διώαμις
[ἀμφισβητήσιμον.] Vulgo ἀφανής —
ἀμφισβητήσιμος. Sed cum uterque
ms. ἀμφισβητήσιμον daret, non hae-
sitans ἀφανές reposui. Nec aliter
passim loquuntur noster et optimi
quique scriptores. Vide modo Dis-
sert. xix. 2. xx. 3, 6, 7.

ποῖον κάλλος ῥημάτων περιβαλό-
μενος, ἡ ποῖον φῶς ἐξ [ὀνομάτων]
Henr. Stephanus edidit ὀμμάτων.
Mendum vero sustulit Dan. Hein-
sius, cui suffragantur Paccius et u-
terque codex. Ὀνόμαλα certe et ῥή-
μαλα passim junguntur. Synesius
Dione pag. 40. C. Συγκείμενος δ'
ἐν ἀπορήτῳ κάλλει ἢ θαυμαστῇ τινι
χάριτι, εἰκὴ πῶς ὑπερπλάσῃ τοῖς [ὀνό-
μασι] ἢ τοῖς [ῥήμασιν.] Sic et Plato
cum alibi, tum in Theaeteto pagg.
125. C. 132. B. 141. E. in Sophista
p. 166. denique in Sympos. p. 325.
Hinc apud Themistium Orat. xviii. p. 218. D. legas o-
portet, οὕτω ὃ ἢ τέρας τὸς λόγους
πολλῶ ἐνδύεσθαι τὸν ἔξωθεν κόσμον [ῥη-
μάτων] τε ἢ ὀνομάτων, non σχημάτων,
ut vulgo. Vide sis Orat. xxvi. p.
321. A. et Constantini Orat. ad
Sanctorum coetum cap. xi. Pariter
Latini: Horatius lib. i. Sat. iii. 103.

*Donec verba, quibus voces sensus-
que notarent,*

Nominaque invenerē.

Sic Mercurius VERBORVM excogi-
tator et NOMINVM dicitur Arnobio
lib. iii. pag. 149.

ὡδὴς ἐκ λόγους] Cosmus Paccius,
voce conjuncta, legit ὡδὴς ἐκλόγους,
ut ex ejus interpretatione constat;
nec aliter exhibet Harleian. Attra-
men id vocabulum in *selekti* signi-
ficatu Graecum non videtur. Cum
Heinsio legerim ὡδὴς ἢ λόγους. Vide
Aristidem in Eteonei Orat. Funeb.
tom. i. p. 134.

ἐτέρωθεν [τις] πυθέσθαι πόθει] Vul-
go ἐτέρωθεν τι πυθέσθαι. Lectionem
vero, quam recepimus, dat Har-
leian. a secunda manu, ac ita scri-
bendum conjicit Henr. Stephanus.
Quod autem Andr. Schottus πυ-
θέσθαι in πύσθαι mutat, id certe pa-
rum necessarium videtur.

νῦν [ἢ] βραχυῶ ἔχων.] Vulgo de-
est vocula secunda, quam nos ex
Reg. et Harleian. recepimus. Pla-
to Apol. § x. Ὅπως δὲ σύ τινά πεί-
θοις ἂν [καὶ] μικρόν νῦν ἔχοντα ἀν-
θρώπων. Et in Phaedone § xxxv.
θαυμαστὸς γάρ μοι δοκεῖ ὡς ἐναργῶς
τῷ [καὶ] μικρόν νῦν ἔχοντι εἰπεῖν ἐκεί-
νος ταῦτα. Adi sis eundem de
Legg. lib. x. § iv. in Gorgia p.
303. B. Timaeo p. 533. G. in
Phileto p. 91. D. ac Dion. Chry-
sostomum Orat. xi. p. 179. A.

ἢ πολλῶ, ιδεῖν ἡδίστα,] Vulgo ἢ
ιδεῖν ἡδίστα, contra quam jubet uter-
que ms.

εἴ τῳ [τὸ] ἐκείθεν φῶς] Vulgo εἴ τῳ
ἐκείθεν [τὸ] φῶς. At codices habent
εἴ τῳ ἐκείθεν φῶς. Quare nos reci-
piendam censuimus Stephani con-
jecturam, quam flagitat linguae
Graecae ratio; nam vel eandem,
vel similem syllabam repetitam li-
brarii fere praetermittunt.

Sectio

Sectio β'.

ζωεπιλαβέειν ἡμῖν τὴν παρόντος λό-
γον,] Heinsius excidisse praepositio-
nem censens, reponit ζωεπιλαβέειν
ἡμῖν [ὅτι] τὴν παρόντος λόγον. Sed
eum satis superque redarguit lo-
quendi mos. Herodotus v. 44.
Κροτωνιῆς ὃς ἐδὲνα σφίσι φασὶ ξείνον
προσεπιλαβέειν τὴν πρὸς Συβαρίτας πο-
λέμην. Sic iterum cap. xlv. Lucia-
nus Imag. tom. ii. p. 6. ζωεπιλή-
ψεν τὴν ἐξ ἑαυτοῦ καὶ ὁ Θεαῖος ποιη-
τὴς. Hinc apud eundem in Pro-
metheo tom. i. p. 180. reponen-
dum, Τὴν Ἀθηνᾶν πρὸς καλέσας σω-
επιλαβέειν μοι τὴν ἐργάνην nam vulgo
dant ζωεπιλαβέειν. Idem Philop. s.
tom. ii. p. 353. Τὴν θεὸς καλεῖτε
ζωεπιληφομένης ὑμῖν τῶν μυθολογ-
μῶν. Sic etiam Julianus Orat. iv.
p. 154. C. Arrianus Exped. lib. i.
capp. vii. 26. iv. 1. Hist. Indic.
cap. xxiii. Euripides Medea γ
946. et Josephus Ant. Jud. lib. i.
cap. xvi. 2. ac lib. v. cap. iii. 3.

Sectio γ'.

πρὸς Πλάτωνα,] Jos. Scaliger e-
mendat πρὸς Πλάτωνα, cui Dan.
Heinsius suffragatur.

ὅ, τι ἐστὶν [ὁ] Θεός;] Articulum
vulgo praetermittunt, quem nos ex
Reg. adjecimus.

Γυρὸς ἐν ὤμοισιν,] Versus est Ho-
mericus Odyss. T'. 246. At uter-
que mss. Γυρὸς ἐν ὤμοισιν, quod
duale frequenter adhibet poeta;
nec aliter hoc in loco videretur
scripsisse, nisi receptam lectionem
tuerentur Etymologus et alii.

κυανᾶς μὲν ὀφρύας, χρυσᾶς δὲ χαί-
τας,] Stephanus post χαίτας desi-
derari putat ἐχόντα. Verum si, quod
passim fit, subintelligas κατὰ, bene

se habebit oratio. Porro noster ad
Homerum respicit Iliad. A. 528,
scqq.

Ἡ, καὶ κυανέησιν ἐπ' ὀφρύσι νεύσε
Κρονίων,
Ἀμβρόσια δ' ἄρα χαίται ἐπερὶ ὤ-
σαντο ἄνακτος
Κροτὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ'
ἐλέλιξεν Ὀλυμπον.

Ad hanc imaginem Phidias et Eu-
phranor Jovem expresse, ut do-
cebit Eustathius. Quod autem Ma-
ximus addit ἐλελιζόμενον ὤπ' [αὐτῶν]
τὸν ἔργον, id ostendit eum in suis
exemplaribus invenisse μέγαν δ' [ἐ-
λέλιξαν] Ὀλυμπον. Ac ita laudat
Clemens Protrep. p. 28. eamque
scripturam a poetae manu fuisse
crediderim. Vide Dionem Chry-
sostomum Orat. xii. pagg. 200: D.
217. B.

καὶ φιλόσοφοι καταμανθύονται.]
Heinsius, voces binas excidisse ra-
tus, legit ποιήται τε καὶ φιλόσοφοι
καταμανθύονται. Nihil opus. Καὶ φι-
λόσοφοι sunt etiam philosophi. Vide
Lucianum de Conscr. Hist. tom. i.
p. 614.

Sectio δ'.

Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς [ἄλλα,]
ἐν δὲ τοῖς [ἄλλα, καὶ ἐ ταῦτα] ψηφι-
ζομένης τὴς ἀνθρώπων,] Haec lectio
mss. deberi non videtur; nam Reg.
et Harleian. habent, Ἀλλὰ ἴδοις ἂν
ἐν μὲν τοῖς [ἄλλοις,] ἐν δὲ τοῖς [ἄλ-
λοις ταῦτα] ψηφιζομένης τὴς ἀνθρώπων.
Corrupte quidem. Reponendum
suspicio, Ἀλλὰ ἴδοις ἂν ἐν μὲν τοῖς
[ἄλλης,] ἐν δὲ τοῖς [ἄλλης ἄλλοις ἀν-
τιψηφιζομένης] τὴς ἀνθρώπων, πάντας
[τε] πᾶσι διαφερομένης. At in his
quidem rebus alios homines, in illis
vero alios diversa censere videas, et
omnes ab omnibus dissentire. Euse-
bius

bius de Laud. Constantini cap. i. p. 717. Πᾶν ἀθεόως γῆρας ἀνθρώπων, ἔθνη παντοῖα, φυλαί, καὶ γλώσσαι, κοινῇ τε πάντες ὁμῶς καὶ κατὰ μέρος τῇ γνώμῃ διεσῶτες τὰ ἄλλα, κατὰ μόνον τήνδε (συμφωνῶσι τῇ ὁμολογίαν· τὸν ἕνα καὶ μόνον λογισμῶς ἐμφύτεις, αὐτομαθέσι τε καὶ αὐτοδιδάκτοις ἐννοίαις θεοκλιθεῖς.

Τοῖος γὰρ νόος] Odyss. Σ'. 135. Vide Jac. Duportum Gnomol. Homer. pag. 252, seqq.

Sectio 4.

καὶ θεοί,] Θεοί, quos dicit, sunt sol, luna, stellaeque; haec enim in deorum numero ponebant Ethnici. Vide Lactantium Div. Instit. ii. 13. Eusebium Demonstr. Evang. iv. 8. et ea, quae notavimus ad Ciceronis Acad. ii. 36.

τί ταῦτα ὡραῖα, — ἡ ψυχὴ λέγει,] Vulgo deest haec ῥῆσις, quam nos ex Reg. et Harleian. addidimus, quae Latine sic sonat: *quaenam haec decora, et pulchra, et periodi, et temperies aeris, et animalium generationes, et frugum naturae? Dei universa sunt opera, dicit anima.*

καὶ ἀφελὴς αὐτῷ τὸ ἀγαθόν, ὡς Λεωκίππος.] Leucippus atheus erat, qui principiis inter se temere coeuntibus mundum dixit esse concretum, divinamque providentiam negavit. Vide Lactantium de Ira Dei cap. x.

καὶ προσηγὴς τὸ ὁμοπαθές, ὡς Δημόκριτος.] Democritus simulachra posuit οὐκ ἀφθάρτα, μηδενὸς ἄλλα παρὰ ταῦτα ὄντος θεῶ, prout ait Sextus Empiricus advers. Mathem. ix. 19. *Cumque idem omnino, quia nihil semper suo statu maneat, neget esse quicquam sempiternum, jure Deum vel sustulisse, vel passionibus humanis subjecisse censeatur.* Adi sis Ciceronem N. D. i. 12.

καὶ ὑπαπαξίας τῇ φύσιν, ὡς Στράτων.] Hicce physicus omnem vim divinam in natura sitam esse censet, quae careat omni sensu. Verba sunt Ciceronis N. D. i. 13. Is itaque Dei naturam mutavit. Vide Lactantium de Ira Dei cap. x. § 1. et 34, seqq.

καὶ δῶς τῇ ἰδονῇ, ὡς Ἐπίκερος.] Pro philosophi Gargettii mente, Deus habet exploratum fore se semper cum in maximis, tum in aeternis voluptatibus, ad corpus pertinentibus: *nullam enim novit nisi profectam a corpore, et redeuntem ad corpus, animi voluptatem.* Adi Ciceronem N. D. i. 19, 40. De Diagora vero Protagoraeque confutantur ejusdem libri capp. xii, xxiii. Plato in Theaet. p. 122. G. Sextus Empiricus adversus Mathem. lib. ix. § 51, 53, 56. alique plures. Joannes Sarisburiensis Policr. lib. v. cap. iv. p. 261. *Sed forte quid de natura Deorum sentiret, in auribus corrupti populi proloqui non audebat, qui legerat combustos esse libros philosophi Pythagorae, et ipsum actum esse in exilium ab Atheniensibus eo, quod dubitaverat an de Diis vera essent, quae vulgo dicebantur.* Lege Protagorae. Vide Minucii Felicis Octav. cap. viii.

Sectio 5.

καὶ δυναμικός] Vulgo μὴ δυναμικός. At Reg. habet εἰ δυναμικός, Harleian. καὶ δυναμικός, quem sequor.

Αὐτοὶ δὲ τὴν δὴ τί δεῖσται.] Vulgo αὐτοῖς. Sed in Harleian. ultima littera, tanquam quae delenda sit, puncto notatur, et Henr. Stephanus ita reponendum jamdiu monuit.

ἐσκέπτετο τὰ ἴχνη τῶν ἐχόντων,] Vulgo ἐσκέπτετο ἢ ἐχόντων τὰ ἴχνη. Cum vero Reg. et Harleian. dent ἐσκέπτετο τέχνη ἢ ἐχόντων, ordinem verborum mutandum censui.

Ἦ ῥ' οἷγ' ὕβρις αἰ] Odyss. Z'. 120. μανθεῖον ἡ ἐν Διὶ, ἢ Ἀπόλλωνος,] Vulgo ἡ ἐν Διὶ, quod Graece dici non potest. Codices habent ἡ ἐν Διὶ, quos sequor.

ἔ πὺν Κροῖσος λείβετο, etc.] Ad responsum, quod Croesi nuntiis dedit Pythia, noster respicit. Id apud Herodotum i. 47. ita se habet:

Οἶδα δ' ἐγὼ φάμμε τ' ἄριθμόν καὶ μέγεθος θαλάσσης,
καὶ κωφῆς Σινίημι, καὶ ἔ Φονεύλος ἀκχῶ.
Ὀδμή δ' ἐς φρένας ἦλθε κραταίει-
νοιο χελώνης
Ἐφομένης ἐν χαλκῷ ἄμ' ἄρνέοισι
κρέεσσιν etc.

Vide sis Suidam in Χροῖσος, et Origenem contra Celsum lib. ii. p. 63. Huc respiciunt noster infra Dissert. xix. 3. Lucianus Jov. Trag. tom. ii. p. 145. in bis Accus. p. 212. Tertullianus Apol. cap. xxii. et Euseb. Praep. Evang. v. 21. Penultimum versum refert scholiastes Luciani tom. ii. pag. 12. sed ibi κραταίεινοιο legitur. Repone κραταίεινοιο, prout recte legitur in scholiis ad Jovem Confut. p. 6.

Sectio ζ'.

ἀνδρὸς ἂν εἴη καβίρεξ, Συναγείρων-
τος, καὶ Συσείλαντος, καὶ τὰς αἰσθήσεις
ὑποσρέφοντος [πρὸς τὸ] νηφάλιον καὶ
κόσμιον.] Hunc locum corrumpit li-
brariorum socordia. Heinsius re-
ponit ἀνδρὸς ἂν εἴη καβίρεξ καὶ Συνα-
γείρωντος καὶ Συσείλαντος [αὐτὸν] τὰς
αἰσθήσεις [ὑποσρέφοντος] πρὸς τὸ νηφά-

λιον καὶ κόσμιον. Reg. a prima manu et Harleian. voces πρὸς τὸ nesciunt. Forte scripsit Maximus, ἀνδρὸς ἂν εἴη καβίρεξ, Συναγείρωντος καὶ Συσείλαν-
τος [αὐτὸν,] καὶ τὰς αἰσθήσεις [ὑποσρέ-
φοντος,] τὸ νηφάλιον καὶ κόσμιον. Vide
sis infra § 10.

Συμπεφορημένη, καὶ ῥέεσσα,] Heinsius placet συμπεφορημένη. Sed non est, cur a codicibus recedatur. M. Antoninus iv. 27. Ἦτοι κόσμος ἀγλα-
ταμύος ἢ κυκλῶν. [συμπεφορημένος] μὲν, ἀλλὰ κόσμος. Dion. Chrysosto-
mus Orat. iv. p. 80. D. Τὸ τῶν
Κενταύρων γῆρας ποικίλον καὶ [συμπε-
φορημένον.] Clementina Hom. vi.
cap. iii. Ἦν ποτε ὅτε ἔθεν (lege ἡ
ποτε ἔθεν) πλὴν χάος καὶ σοιχείων ἀ-
τάκτως (sic scribendum, non ἀτά-
κτων) ἔτι [συμπεφορημένων] μίξις ἀδιά-
κελος. Vide sis porro Platonem
Phileto p. 94. C. Phaedro p. 347.
Lucian. Ver. Hist. lib. ii. p. 687.
Laertium x. 69. et Cyrillum in
Julian. lib. vii. p. 236. C.

Sectio η'.

τὸ αἰσθητικὸν ἔστι φύλικῃ κρείττον.] Immissa particula, legerim, τὸ [δ'] αἰσθητικὸν ἔστι φύλικῃ κρείττον.
ἐξ ἀπάντων [τάτων] ὑπεροισμένης.] Vulgo deest τάτων, quod nos ex Reg. addidimus.

Πᾶς πότινι [τάτων] Vulgo τῶτον. Nos utrumque codicem sequimur, id quod loci mens flagitat.

ὥσπερ εἰς ἀκρόπολιν ἀναβιβασαμένης [τῷ λόγῳ] Heinsius scribit ἔστι λόγῳ, ut ἀκρόπολις ἔστι λόγῳ, rationis arx, intelligatur. Hoc autem modo bis idem dicitur. Revera nihil est mutandum. Τῷ λόγῳ, cogitatione vel ratione. Infra § 11. Ἀπέδυσον καὶ ἀ-
φελε [τῷ λόγῳ] ἢ περιβαλλὼ ταύτην. Et Dissert. ii. § 1. Τῆς ὕλης γῆς εἰ
ἀφέλοι

αφέλοι τις [τῷ λόγῳ] ἢ ἔδραν, ut ex mss. restituimus. Augustinus C. D. ii. 14. *Plato cum ratione formaret, qualis esse civitas debeat.* Nota est Platonis πολίτεια λόγῳ γνωρίζη, quae tamen in sermone, prout Minucius Felix cap. xxii. vel in libris, quemadmodum Cicero de Orat. i. 52. et Agellius xviii. 2. *fieta* rectius diceretur.

ἢ πέφυκε, [ἢ νοεῖ.] Vulgo defunt duae voces ultimae, quas supeditavit Harleian. a secunda manu. Certe loci sensus illas omnino postulat; et eas, alio licet ordine, Dan. Heinsius addendas esse censuit.

Sectio 9.

Εἰ ὃ βέλδ, [τῇδε] εἵκαζε] Vulgo deest vox penultima. Nos eam fide codicum Reg. et Harl. adjecimus.

ἄλλα μέρη] Vulgo ἄλλα [τὰ] μέρη. Sed articulum illum nesciunt Reg. et Harleian.

ὄνομα μὲν εἰ λέγει, εἰ δὲ [οἶδεν.] Stephanus edidit εἰ δὲ εἶδεν. Male: quod etiam Heinsius animadvertit. Mendum typographicum, nec aliud quicquam, videtur; οἶδεν enim dat uterque codex, nec aliter in suo Paccius legit. Deus scilicet ἀνωμόματος passim dicitur. Vide Justinum Apol. i. cap. lxxxii. Tatianum Orat. ad Graecos § vii. Eusebium de Laud. Constantini cap. xii. aliosque plures.

[ἀπαθὲς] ἀκοῇ,] Sic Heinsius ex ms. Reg. scribit; ac ita dant Harl. et Paccii codex. Vulgo ἀπαθὲς, quod absurdum.

Sectio 1.

τὸ δὲ Συρογκασίς αἰνίσμα· Νῆς ὁρῇ, ἢ νῆς ἀκρίδ.] Julianus Orat. viii. pag.

247. A. Νῆς ὁρῇ, ἢ νῆς ἀκρίδ, Φησὶν ὁ Σικελιώτης. Syracusius vel Siculus ille fuit Epicharmus. Theodoretus Therap. i. pag. 15. Καὶ δὲ τὸν Ἐπίχαρμον, τὸν Πυθαγόρειον λέγω,

Νῆς ὁρῇ, ἢ νῆς ἀκρίδ· τὰλλα κῆφα, ἢ τυφλά.

Eundem versum memorant Clemens, Porphyrius, Jamblichus, Plutarchus, Tzetzes, alique. Epicharmi vero mentem pervertit Maximus: voluit enim philosophus Siculus oculos et aures organa tantum esse, quibus videremus ac audiremus; ipsam vero mentem videre simul et audire. Cicero Tusc. i. 20. *Nos ne nunc quidem oculis cernimus ea, quae videmus, neque enim est ullus sensus in corpore; sed — viae quasi quaedam sunt ad oculos, ad auris, ad naris a sede animi perforatae. Itaque saepe aut cogitatione, aut aliqua vi morbi impediti, apertis atque integris et oculis et auribus, nec videmus, nec audimus; ut facile intelligi possit animum et videre et audire, non eas partis, quae quasi fenestrae sint animi.* Vide sis et Platonem in Theaet. pag. 132. B. C.

Ἡμισαμύω,] Andr. Schotto mihi placet ἑμισαμύω. Vide Platonem in Sympo. p. 331. F.

Ἐπὶ τὸν [ἀληθῆ] τόπον,] Heinsius optime reposuit [ἀπαθῆ] τόπον. Lucanus ii. 267.

*Caelestia semper
Inconcussa suo voluntur sidera lapsu.
Fulminibus propior terrae succenditur aer,*

Imaque telluris ventos tractusque coruscus

Flammarum accipiunt: nubes excedit Olympus

Lege Deum.

Vide

Vide sis Apuleium de Mundo p. 747. et Senecam de Ira iii. 6. ac Epist. lix. p. 214.

Ἐνθ' ὅκ' ἐς' ἑτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς,] Hi versus in Homero nullibi simul exstant; sed priores tres voculae Maximi sunt: ἑτ' ἄρ' χειμῶν πολὺς inveniuntur Odyss. Δ'. 566. Reliqua leguntur Odyss. Ζ'. 43, seqq. Hos tamen versus ita conjunctim laudat noster Dissert. i. § 4.

Ἐπὶ πλήθους ἑπιθυμιῶν καὶ λοισμῶν ἀλλοκότων [ταραττομένων;] Lege ταραττομένης.

ὁ μαῖλλον, [ἢ] ἐν δημοκρατία] Vulgo deest ἢ, quod nos, sensu volente, putavimus addendum. Sic etiam Heinsius reposuit, et ita legit Paccius. Vide Dissert. xviii. 5.

Ἀνδρῶν δ' ἐν ποταμῷ ὁμάδῳ πῶς [κεν] τίς ἀκέρη;] Vulgo κἄν, contra quam praecipiunt Reg. et Harl. Versus est Homericus Iliad. Τ'. 81.

τὸ κρηδόμενον τῷ Ὀδυσσεὶ ἢ Λευκοθέᾳ.] Ulixen Ino five Leucothea sic adloquitur Odyss. Ε'. 346.

Τῇ δ' ὅτ' ὁδὸν κρηδόμενον ἔπειτα
τάνυσται.

Adi sis et ὕ 373.

Seçtio ιά.

ὅδε λειμῶν [καλόν,] ἀλλ' [ὁπόθεν] καὶ ὁ λειμῶν καλός.] Vulgo καλός, ἀλλ' ὅθεν. Nos ms. Reg. sequimur. Quin et καλόν exhibet Harleian. Noster ad Platoniorum sententiam respicit, quibus omnia sunt pulchra τῷ ὅπως μελέχεν ἐκείνῃς ὁ πρῶτος καὶ τιμιώτατος, quod est Deus. Vide Alcinoium cap. xxvii. Plato Phaedone § xxxiv. p. 153. Φαίνετο γὰρ μοι, εἴ τι ἐστὶν ἄλλο καλὸν πλὴν αὐτοῦ τοῦ καλόν, ὅδε δὲ ἐν ἄλλο καλὸν εἶναι, ἢ διότι μελέχει ἐκείνῃς ὁ καλός, et quae

sequuntur. Videas etiam Sympof. p. 331. Apuleium Apol. p. 429. et nostrum Dissert. xxvii. § 7, 8. Eadem fuit opinio Pythagoreorum, quod docebit Jamblichus Vit. Pythag. cap. xii. § 59. Adi sis Dionysium Areopagit. de Divin. Nom. cap. iv. § 7.

Seçtio ιε.

Βοιωτίος ποιητῆς] Respicit ad illud Hesiodum,

Τεῖς γὰρ μέγιστοί εἰσιν ὅτι χθονὶ πολυβοιοίῃ
Ἀθάνατοι Ζευός.

Exstat Oper. et Dier. ὕ 252.

γῆν δ' οἶον φρεσὶν] Codices ὕ δέ. Emendationem vero Theod. Canteri, quod necessaria videbatur, recepi.

ὡς περ νόμον, παρέχοντα πῶς πεπονημένοις [ὡς] ἡμεῖς ὑπάρχουσιν [ἐν αὐτῷ.] Vulgo [ὡς] ἡμεῖς ὑπάρχουσιν αὐτῶν, quo modo vitatur Hellenismus: nam tum demum ὑπάρχουσιν ad νόμον referas oportet; hoc autem, salvis Grammaticae canonibus, fieri non potest. Nos igitur lectionem dedimus, quam repraesentant Reg. et Harleian.

ὁρατὸς θεός,] Sidera, quae pariter Philoni de Opif. Mundi p. 4. F. θεοὶ αἰσθητοὶ dicuntur. Apuleius de Deo Socr. pagg. 664, seqq. Deos caelites partim visu usurpamus, alios intellectu vestigamus. Ac visu quidem cernimus

Vos, o clarissima mundi

Lumina, labentem caelo quae ducitis annum.

— In eodem visibilibus Deorum numero caetera quoque sidera, qui cum Platone sentis, locato. Vide sis Augustinum

gustinum C. D. ix. 16. x. 27.
P. D. Huetium Orig. ii. 8. et
Th. Gatakerum ad Antoninum viii.
19.

[βασιλεῖ] (υἱ ἡγεσάτης,) Sic in suo

codice legit Paccius, et ita rescrip-
sit Heinsius. Vulgo βασιλεῖς, quod
ineptum; nam summus Deus ἀναξ
est ἀνδρῶν τε θεῶν τε.

DISSERT. XVIII. vulgo II.

ΕΙ τὸν ἀδικήσαντα] Vulgo περὶ τοῦ
εἰ τὸν ἀδικήσαντα. Sed duas il-
las voces nesciunt mss.

Sectio α.

Πότερον [δίκας] τείχος ὕψιον, ἢ [σκο-
λιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνει] Ὀπιχθόνιον
γῆρας ἀνθρώπων,] Vulgo Πότερον [δί-
κας] τείχος ὕψιον, ἢ [σκολιαῖς ἀπάταις
ἀναβαίνειν.] Sed Reg. et Harleian.
ita dant, ut edidimus. Huic etiam
lectioni favet Atticus apud Euse-
bium Praep. Evang. xv. 5. cujus
verba sic exhibent librarii, Πότερον
δὴ καὶ ἵχνος ὕψιον, ἢ [σκολιαῖς ἀπάταις,
ἀναβαίνει etc. Scribendum Πότερον
[δίκας τείχος] ὕψιον, ἢ σκολιαῖς ἀπάταις,
ἀναβαίνει, quod etiam Dan. Hein-
sius tantum non vidit. Plato qui-
dem de Rep. lib. ii. p. 424. E. et
Cicero ad Atticum xiii. 38. dant
Πότερον δίκας τείχος ὕψιον, ἢ σκολιαῖς
ἀπάταις. Hi vero Pindari verba
non retinent, sed ad suum defle-
ctunt propositum. Locus est hoc
modo vertendus, *Utrum justitiane,
an obliquis fraudibus, altiore mu-
rum conscendat terrestre genus homi-
num; hoc est, num fraus, an justitia,
sit hominibus tutior. Vide Clau-
dianum de iv. Conf. Honorii* ψ
109.

ἡγεσάτων χρυσὸν χαλκῷ.] Vul-
go χρυσῷ χαλκόν. Nostram vero
lectionem repraesentant Reg. et

Harleian. Ac ita Paccius in suo
codice scriptum reperit.

δίκας τείχος ὕψιον,] Vulgo δίκας,
renitentibus mss.

ναὶ δίκας τείχος ὕψιον, καὶ μὴ [σκο-
λιαῖς ἀπάταις, ἀναβαίνεις] Vulgo ναὶ
[δίκας] τείχος ὕψιον, καὶ μὴ [σκολιαῖς ἀ-
πάταις ἀναβαίνειν] quod respuunt co-
dices.

Ὀπιχθόνιον γῆρας ἀνθρώπων.] Henr.
Stephanus hic et supra mavult Ὀπι-
χθονίαν γῆρας ἀνθρώπων, nec aliter
habet Eusebius Praep. Evang. xv.
5. Cum tamen eodem redeat, sive
*terrestrium genus hominum, sive ter-
restre dicas, a mss. recedendum*
non putavi. Sic Plutarchus tom. ii.
p. 500. B. τὰ θνητὰ τῶν ζώων γῆρας
dixit, quamvis τὰ θνητῶν ζώων
*γῆρας dicere potuerit. Pariter τὸ φω-
τῶν ἀλλὰ γῆρας habet Aeschylus*
Prometh. Vincit. ψ 551. et γῆρας
Τυρσηνικὸν ληστῶν Euripides Cyclop.
ψ 11.

Ἀλωίδαις ὁ ἔργον.] Aloïdae sunt
Otus et Ephialtes Aloëo nati,

*Qui manibus magnum rescin-
dere caelum*
*Aggressi, superisque Jovem detru-
dere regnis,*

ut loquitur Virgilius Aen. vi. 582.
Ibi vide Servium. Adi sis etiam
Themistium Orat. ii. p. 36. He-
sych. in Ὠιδῇ, Lucanum vi. 410,
seqq.

seqq. Claudianum de Bell. Getic. § 68, seqq. Hyginum Fab. xxviii. et scholiasten ad Luciani Icaromennippum tom. ii. pagg. 24, 25. Nonnullis Ἀλωάσαι dicuntur.

Sectio β'.

τὸ τύπειν ἢ τύπεισθαι,] Vulgo καὶ τὸ τύπεισθαι, contra quam volunt mfs.

(ὁρᾶται μὴ γὰρ τὸ μέλειχον ὀψέως,] Vulgo τὸ μὴ γάρ. Reg. ὁ μὴ γάρ. Harleian. οἱ μὴ γάρ, et a secunda manu ὁρᾶ μὴ γάρ, et hinc ὁρᾶται μὴ γὰρ, sensu jubente, feci. Haud aliter Paccius vel in suo codice reperit, vel legendum divinavit, ut ejus interpretatio docet.

τὸ ἀδικεῖν ἢ ἀδικεῖσθαι,] Vulgo καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι. Nos Harleian. sequimur: nam Reg. secundam tertiamque vocem praetermittit.

Sectio γ'.

ἀναφαίρετος γάρ.] Heinſio ſupplendum placet ἀναφαίρετος γὰρ [ἢ δόξει αὐτῷ.] Hoc tamen additamento nihil eſt opus: ἀναφαίρετος enim commodè reddi queat, ſpoliari non poteſt. Suid. Ἀναφαιρέτης, μὴ ἀφαιρέμενος.

ὁ γὰρ μὴ ἔχων ὅ,τι ἀφαιρέθῃ,] Vulgo ὅ,τι [μὴ] ἀφαιρέθῃ. Nec ſum neſcius eorum, quae notavit Joach. Kuhnius ad Aeliani Var. Hiſt. iii. 43. ut particulas negativas interdum πλεονάζειν oſtenderet. Sed exempla, quae protulit vir ille doctus, huic loco non conveniunt. Quapropter cum μὴ punctis in Harleian. notetur, eam voculam delevi; quod et H. Stephanus faciendum judicavit.

Sectio δ'.

καὶ [ἔχῃ μὴ] ἀφαιρέτῃ τὸ ἀγαθόν.] Vulgo καὶ [μὴ ἢ] ἀφαιρέτῃ τὸ ἀγαθόν. Cum vero codex uterque det αὐτὴν ἔχῃ δὲ, veram lectionem non difficulter extudi.

πιχωρύχον τὸν δῆλῃ ἐρήσαντα, καὶ μὴ λάθῃ· ἢ προδοτῇ τὸν [μελλήσαντα,] Vulgo καὶ μὴ λάθῃ [δράσας·] ἢ προδοτῇ τὸν [μελλήσαντα.] Nos Reg. et Harleian. καὶ πόδας ſequimur, mente Maximi flagitante. De re, quam noſter hic agit, vide Lipſ. ad Senecae de Conſtant. cap. vii. et Cujacium Obſerv. xv. 25. Οὐ γὰρ μόνον ὁ ἀδικήσας κακός, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐννοήσας ἀδικῆσαι, καὶ γὰρ ἐμοὶ κελεύει, prout recte ſtatuit Aelianus V. H. xiv. 28.

ὁ μοχθηρὸς, ἢ δόξῃ σὺν ἔχων] Vulgo ὁ μοχθηρὸς [ἢ] ἢ δόξῃ σὺν ἔχων. Sed vocolae, quam ſuſtuli, nullum prorsus eſt in mſ. veſtigium.

βέλιον [ἀπειναι] ταῦτα,] Sic codices, et ſic Paccius legit. Vulgo ἐπειναι. Contra rem ipſam, quod etiam Heinſius animadvertit.

Sectio ε'.

Οὕτως ἐρῶ πονηρῶ νῦν.] Dan: Heinſius reſcribendum cenſet ὥτως ἐρῶ [πρὸς πονηρῶ] νῦν· cujus emendationis anſam e Paccii verſione, niſi fallor, arripuit. Ea ſe ſic habet, Sed nunc de improbo loquor. Aliquando legendum conjeci, Οὕτως [ἐγὼ γὰρ] ὥς ἐρῶ νῦν. Codices tamen a vulgata lectione non abſcedunt.

Τί γὰρ τῷ κρείττονι δραςέον;] His verbis hiatus indicium praepoſuerunt editores. Sed aſterifcos delevi, ſiquidem locus mihi videbatur integer. Nam ſupra ſtatuerat Maximus.

Maximus improbos ἀδικεῖν μὴ, σὺν ἀδικεῖσθαι, ideoque non opus erat ut hanc partem ulterius tractaret. Quamobrem recta processit ad id, quod hac differtatione praesertim voluit demonstrandum.

εἰς ὃ, τι ἀδικῇ σὺν ἀδικεῖ, ὅτι σὺν ἔχει.] Corruptus est locus. Lege, εἰς ὃ, τι ἀδικηθῇ, vel, εἰς ὃ, τι ἀδικῇ, σὺν ἔχει.

εἰ γὰρ τῷ ὑπάρξαι] Vulgo εἰ γάρ. Uterque vero codex lectionem, quam restituimus, exhibet. Ait Maximus, *Non enim improbius est, qui infert injuriam, eo quod incipit; sed is aeque est improbus, qui injuriam refert.* Oratio, quam prae se fert vulgata lectio, sibimet ipsi repugnat. De re ipsa vide Gatakerum ad Antonini vi. 6.

Sectio 5.

ὡς γὰρ δικαίῳ (υἱ)χωρεῖς τῷ παθόντι ἐπεξίεναι, τῷ αὐτῷ τέτρω δικαίῳ ἐπαναχωρεῖ αὐτῷ ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν [αὐτὸν] ἢ τιμωρίαν.] Sic codices, nisi quod ἐπεξίεναι repraesentent. Legerim tamen ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὸν [ἄλλον.] Vulgo, Εἰ γὰρ τῷ αὐτῷ τέτρω δικαίῳ τῷ παθόντι (υἱ)χωρεῖς ἐπεξίεναι πρὸς τὸν ἀδικήσαντα, ἐπαναχωρεῖ αὐτῷ etc. Quin et Heinsius in hisce mss. lectionem vidit esse potiore. Quintilianus Inst. Orat. vii. 4. *Vis contra vim et talio nihil habent adversum eum, qui prior fecit, injustitiae; et non, quoniam res pares sunt, etiam id est justum, quod antecessit.*

Φοίνικες ἐξ Ἀργεῖς etc.] Phoenices Io rapiebant Inachi filiam, Jason Medeam, Paris Helenam. Vide Herodotum lib. i. cap. 1, 2, 3.

Sectio 6.

ἡπίσαντο, ὅτι τοῖς ἀδικῶσι μέγιστον

κακὸν [ἢ] ἀδικία αὐτῇ, τῷ εἶναι] Vulgo ἡ ἀδικία αὐτῇ, [ἔ] τῷ εἶναι. Sed antepenultimam vocem nesciunt Reg. et Harleian. ἡ vero in ἡ conjectura freti mutavimus; quod ipsa sententiae vis postulabat: Socrates apud Platonem in Gorgia p. 290. A. Μέγιστον τῷ κακῶν τυχεῖν οὐκ ἀδικεῖν. Constantinus in Orat. ad Sanctorum coetum cap. xv. Ἡ δὲ ἐστὶν ὡς ἀληθῶς ἡ ἐσχάτος σοφία, αἰρεῖσθαι τὸ ἀδικεῖσθαι πρὸς τὸ ἀδικεῖν καὶ ἡρωμῆς ἀνάγκης, ἐπιμῶς ἔχειν κακῶς πάσῃ μᾶλλον, ἢ ποιεῖν μέγιστον ὅντος τὸ ἀδικεῖν κακῶς, ἔχῃ ὁ ἀδικήματος, ἀλλ' ὁ ἀδικῶν, τῇ μεγίστῃ περὶ ἐβέλῃαι τιμωρίᾳ. Vide sis Agellium xii. 9. Senecam de Ira iii. 6. et de Constant. cap. xvi. Cyprianum Epist. lv. p. 85. denique Boetium Consol. Philos. lib. ix. p. 4.

Σπόλῳλε [Σκιώνη] Vulgo Σικυώνη, quemadmodum legere Paccius et Heinsius. Nulla vero fuit urbs, cui nomen *Sicyone*. Nota quidem est *Sicyon*, de qua non agitur. In utroque ms. est Σκιώνη, prout edidimus, eaque vera est lectio. Vide Thucydidem lib. iv. p. 332, seqq. edit. Wechel. Isocratem Paneg. pagg. 89, 91. Arrianum Exped. i. 9. Photium Cod. clxxxvi. § 13. et Aristidem in Panath. tom. i. pagg. 304, 309.

Sectio 7.

ὦ [δίκης] ἀφανῆς] Heinsius legit τύχης, ut ex ejus versione liquet. Codicum tamen lectio rejicienda non videtur; ultio enim in causa est, cur, ut Maximus ait, δίκη ἀπ' ἄλλου πρὸς ἄλλον μεταπηδῇ, eoque modo fiat ἀφανῆς ἢ πλανωμένη.

Ἐμὲ γὰρ Ἄνυτος — βλαβῆναι.] Socrates apud Platonem in Apol. § xii. p. 26.

p. 26. Ἐμὲ μὲν γὰρ εἶδεν βλάψαι ὅτε Μέλιος, ὅτε Ἀνύτος, εἶδὲ γὰρ ἂν δύ-
ναιτο· εἰ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι αἰ-
μείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτειν etc.
Idem autem referunt, ut alios
praeteream, Origenes in Celsum
lib. viii. p. 383. et Arrianus E-
pict. ii. 2.

Seetio 9'.

Ὡς περ γὰρ τῷ μαρίῳ [ἐμπεπλη-
γμύῳ] Haec est certissima Stephani
conjectura, nec aliter, ut videtur,
prior legit Paccius. Reg. ἐμπεπλε-
γμύῳ. Harl. ἐμπεπληγμύῳ, quod
vero propius. Non dissimilem com-
parationem adhibet Plutarchus ad-
versus Stoicos tom. ii. p. 1059. F.

[συμπολαύειν ἔ κακῶ,] Vulgo συν-
απολαύειν [ἔ] ἔ κακῶ. Sed illa par-
ticula prorsus est supervacanea, nec
in Reg. aut Harleian. comparet;
quapropter eam delevimus.

ὁ μὲν πεφυκὼς ἔ ἀδίκων] Vulgo ἔ
ἀδίκων, et ita codices. Henr. ta-
men Stephani conjecturam recepi-
mus, quippe, prout videtur, eam
postulat linguae Graecae ratio.

Seetio 1.

Τί ἐν; [Εἰ ἔ] οἱ παῖδες] Voces
Εἰ ἔ vulgo defunt. Eas nos, ut-
pote quae sensui complendo neces-
sariae sunt, ex Reg. et Harleian.
adjecimus. Vide nostrum Dissert.
ix. 5. xxxvi. 5. et Arrianum E-
pict. iv. 7.

[ἐπαγοίεν] Cl. Hemsterhusius ad
Pollucis lib. ix. § 110. mavult ἐ-
παγοίεν. Sed immerito. Vide modo
Platonis Apol. § xiv. ac Etymolo-
gum in Ἐνδείξις.

ἢ ἔ καλαγελάσεως [ἐκ] ποίετα δικα-
σηρίῳ] Heinsius reponit ἢ ἔ καλαγε-
λάσεως ποίετα δικασηρίῳ, nec aliter
Graece loqui licet. Malim tamen
ἢ ἔ καλαγελάσεως [εἰκός] ποίετα δικα-
σηρίῳ. Mendum peperit compen-
diarius scribendi modus.

κελεύοντων ὁποθνήσκων ἀνδρῶν θνη-
τῶν.] Diog. Laertius ii. 35. Πρὸς
τὸν εἰπόντα, θάνατον σε καλέγνωσαν Ἀ-
θηναῖοι, καί κένων, Φησὶν, ἢ φύσις. Ibi
Menagius plura.

Φρονέω ἔ] Iliad. Γ. 604.

DISSERT. XIX. vulgo III.

Εἰ, μανικῆς ἔσης,] Vulgo Περὶ ἔ,
εἰ μανικῆς etc. Nos Reg. et
Harleian. repraesentamus. Hanc
autem dissertationem Latine vertit
H. Grotius in libro, quo philoso-
phorum sententias de Fato comple-
xus est, p. 63, seqq.

Seetio α.

οἱ Μῆδοι] Aeschylus in Persis
v. 236.

Καὶ σφαλὸς ποῖτος ἔξας ποῖτα δὴ
[Μῆδης] κακῶ.

Ubi scholiastes, Μῆδης ἔ, inquit,
τὰς Πέρσας εἴρηκεν. Sic passim Thu-
cydides et alii loquuntur. Adi sis
scholiasten ad Aristophanis Aves
v. 485.

Φερίεσθαι τὸ ἄστυ ξυλίνῳ τείχεϊ.]
Ammianus Marcellinus xxiii. 5.
Oracula dubia legimus, quae non nisi
casus discrevere postremi; ut fidem
vaticinii Delphici — quae Athenien-
sibus ad certandum contra Medos o-
blique destinaverat mare. Oraculi
verba servarunt Herodotus vii. 141.

7 E.

Philo-

Philostratus Vit. Sophist. Prooem. p. 481. Luciani scholiastes ad Jov. Trag. tom. ii. p. 12. et Theodoretus Ther. p. 140.

Τεῖχος Τελοχρεῖ ξύλινον διδοῖ ὄρε-
οπα Ζεύς.

Hinc emendandus est scholiastes Aristidis tom. ii. p. 186. ed. Oxon. apud quem Τελοχρεῖς perperam legitur. Vide Corn. Nepotem Themist. cap. ii. Justinum ii. 12. Plutarchum Them. p. 116. D. Dionem Chrysostomum Orat. xxv. p. 281. denique Synesium de Insomn. p. 135. D. et nostrum xxxv. 6. Rem tradit et auctor Ὑποθήσεως in Persas Aeschyli p. 122.

αὐτοῖς παῖσιν, [ἐ] ἐλδθερίᾳ,] Vulgo deest vox penultima, quam supeditarunt Reg. et Harleian.

Sectio β'.

ἢ [ἀνθρώπων] νῆς] In Harleian. est ἀνθρώπῃς νῆς, quod rectius.

Sectio γ'.

Οὔτε τὸ θεῖον πάντων εὐσχοῦν,] Deum summum esse παντοδανῆ, exceptis Epicureis et similis fari-
nae hominibus, statuere philosophi, praecipue vero Platonici. Vide Tob. Pfannerum Theol. Gent. cap. ii. § 29. et P. D. Huetium Alnet. Quaest. lib. ii. cap. ii. § 16. Nam confiteri esse Deum, et negare praescium futurorum, apertissima insania est, quod ait Augustin. C. D. v. 9. Scilicet Platonis erat sententia, nunquam se Deum cum homine communicare, sed per daemones omnes praesagiorum species regi. Vide Apuleium de Deo Socr. pagg. 673, 674. Ipse Plato Sympot. p. 327. G. Διὰ τὰτα (δαμονίων γένος) καὶ ἡ

μαλὶκὴ πᾶσα χωρεῖ — θεὸς ᾧ ἀνθρώ-
πῳ ἔμινυται. Adi sis et Alcinoum cap. xv. Martianum Capellam lib. ii. p. 38. Porphyrium de Abstin. ii. 38. Plutarchum de Orac. Def. pagg. 417, 418. ac Theodoretum Therap. x. pagg. 136, 137. Hoc igitur effatum de Daemonibus, qui Dii passim nominantur, est intelligendum. Euripides Iphig. Taur. ὕ 570.

Οὐθ' οἱ σοφοί γε δαίμονες κεκλημένοι
Πτηνῶν ἀνείρων εἰσὶν ἀψόδες εἶσοι.
Πολὺς ταραχμὸς ἐν τε τοῖς θεοῖς ἐν.
Κἂν πῖς βροθείοις.

Sic Psellus de Oper. Daem. p. 145. statuit Daemones πρόγνωσιν ἔχειν· πλὴν ἔτε ἢ αἰτιώδη ἢ νοεράν, ἔτε ἢ ὀπσημονικῶν, ἢ συμβολικῶν ἢ μόνων· διὸ καὶ ἀπαρίπτεται ὡς τὰ ποικίλα. De horum vanitate dixit Minucius Felix Oct. capp. xxvi, xxvii.

περὶ μὲν δὲ ἀνθρωπίνης [νόμου] καὶ αὐ-
θις ῥηλέον.] Heinsius legit ἀνθρωπίνης
νῆς. Repone vero, περὶ μὲν δὲ ἀνθρω-
πίνης [μοι] καὶ αὐθις ῥηλέον. Scilicet
ἀνθρώπινον et θεῖον absolute jam po-
suit.

ἄριθμὸν ψάμμων,] Vide Dissert. xvii. § 6.

θεωτίζει ὁ θεὸς τὸ ἀληθὲς μαθεῖν,
καὶ συμφέρει, καὶ μέλλει] Lego· θε-
ωτίζει ὁ θεός· καὶ τὸ ἀληθὲς μαθεῖν
συμφέρει etc.

ἀναφέρουσα δὲ [ἀνθρωπίνης] Hein-
sius edidit ἀναφέρουσα νῆς ἀνθρώπῃς.
At codices plerique dant δὲ ἀνθρώ-
πῃς, unde δὲ ἀνθρωπίνης bene reposuit
H. Stephanus, eamque conjecturam
praestat Harleian. Quapropter sic
edidi.

πολεμεῖν λόγον λόγῳ.] Vulgo λόγῳ
λόγον. Contra codices.

Sectio δ.

ἐξ εἰκόνος, [οἷα δῆπολε.] Heinsius emendat οἷας δῆπολε. Harleian. dat ἡ οἷα. Reg. ἡ οἷα. Lege ἐξ εἰκόνος. [Ἡ δ'] δῆπολε ἐθεάσω — κινεῖ τὸ πᾶν;

τέχνῳ ὃ τ' [ἀνθρωπίνῳ] Vel aliquid deest, uti quidem censuit H. Stephanus; vel potius, quemadmodum puto, vox ἀνθρωπίνῳ in mendo cubat. Auctore, nisi fallor, volente, rescribo τέχνῳ ὃ τ' [θείαν πρόνοιαν,] παῖσαν ἡμᾶς etc. Hierocles apud Photium cod. ccxiv. p. 552. Εἰμαρμένη τ' ἐκβαινόντων καὶ τὸν τ' [προνοίας] θεσμὸν δικαστικὴν δὲ θεῶν ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἰρμῶ πρὸς τὰς προαιρέτικὰς ὑποθέσεις τ' αὐτεξούσιων ἔργων ἐπανορθωμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. Vide sis et Codicem cclii. pag. 1384.

δρισεῖαν ὃ τ' δριεῖν,] Paccius vertit, *fortitudinis praemium, virtutem*. Legit igitur δρισεῖον, quomodo reponendum putavit Heinsius. Male, prout arbitror; nam virtus non est fortitudinis praemium, sed ipsa fortitudo.

Sectio ε.

Αὔχμης μὲν, καὶ [ἐπομβρίας,] Vulgo ἀνομβρίας, in quam vocem eadem cadit potestas ac in αὔχμης, ut hoc modo pura puta fiat ταύτολογία. Harleian. ἐπομβρίας, quod *imbrium copiam* denotat; idque, cum commodissimum sit, recepi. Aristophanes Nub. ὧ 1118.

Ὡσε μὴτ' [αὔχμὸν] πιέζειν, μὴτ' ἄγαν γ' [ἐπομβρίαν.]

Alciphron. iii. 35. [Αὔχμης] τανυῶ — δὲ ὃ ἐπομβρίας. Pariter ἐπομβρίας καὶ αὔχμης conjunxerunt Hipparchus apud Stobaeum Serm. cvi. p. 573. et Sextus Empiricus ad-

versus Mathem. lib. v. § 2. Aretaeus de Causis et Signis Acut. Morb. lib. ii. cap. 4. Ὁ δ' αὔχμης ἐς [ἐπομβρίαν τρέπε]. Ad quem Petitus haec Diogenis Laertii verba laudavit. Heraclitus, τ' ἰατρῶν ἀνισμαλῶδες ἐπιωθάνετο, εἰ διώκοντο ἐξ [ἐπομβρίας αὔχμὸν] ποιῆσαι. exstant ix. 3. Hippocrates Aphor. iii. 15. Οἱ αὔχμοι τ' [ἐπομβρίων] εἰσὶν ὑγιεινότεροι. Vide sis et Aphorism. xvi.

Φερεκύδης [εἰσὸν Σαμίοις προεμνήνυσε,] Cicero de Divinat. 56. *Pherecydes, cum vidisset haustam aquam de puteo, terrae motum dixit instare*. Sic et ii. 13. ac Plinius H. N. lib. ii. § 81. Pherecydi pariter hoc adscribunt Apollonius Mirab. cap. v. Diogenes Laertius i. 116. et Theopompus: ast Andron Pythagorae. Vide Euseb. P. E. x. 3. Cum Androne faciunt Jamblichus Vit. Pyth. cap. xxviii. § 136. et Porphyrius § 29. Ammian. vero Marcellinus xxii. 16. Anaxagorae hoc idem tribuit.

Ἰπποκράτης Θετ' αλοῖς προσιόντα [λοιμὸν,] Vulgo λιμόν. At Reg. Harleian. et Paccii codex λοιμὸν praesentant. Ac merito quidem; nam Hippocrates *venientem ab Illyriis pestilentiam praedixit*, auctore Plinio vii. 37. Res a Sorano Vit. Hippocr. pagg. 1, 2. plenius hoc modo narratur: Εἰς τ' Ἰλλυριῶν καὶ Παιόνων βαρβαρῶν γλῶ [λοιμὸν] κατασκήφαντος, καὶ δεσφύων τ' ἐκεῖ βασιλέων πρὸς αὐτὰς εἰλθεῖν, πᾶσα τ' πρέσβευον· τίνα ἰὼ ἐκεῖ τὰ ποικίλα τῶν πανόματων μαθὼν, ἐκείνους μὲν ἀπερχόμενος ἀπέπεμψε· [ὕποχρισάμενος ὃ τ' νόσον δὴ τ' [Ἀττικῇ] ἦξεν, προειπὼν τὸ γρηγορόμενον, καὶ τ' πόλεων, καὶ τῶν μαθητῶν ἐπεμελήθη. Prior hos locos adduxit Heinsius. Notare vero praeter-

praetermisit vir ille doctus, hoc beneficium a Theffalo Hippocratis filio fusissime memoratum esse in O-rat. ad Athen. tom. i. Oper. Hippocr. pag. 6.

[Τιμήσιος] Κλαζομβίσις ἐκλείποντα ἥλιον,] Vulgo Τιμάσιος, at in Reg. et Harleian. Τιμήσιος legitur, ac sic edidi, cum Κλαζομβίσις Τιμήσιος Herodoto memoretur i. 168. Heinſio placet Τιμησίας, quia Timesiae Clazomenii meminit Plutarchus Πολιτ. Παρεργ. tom. ii. p. 812. Eiusdem meminit etiam Περὶ πολυφιλίας p. 96. B. ut et Aelianus V. H. xii. 9. Verum non esse cur a mſ. recedatur, jam vidimus. Atque celebris est in Historia Ecclesiastica non hic, sed alter Τιμάσιος: ut vel inde liqueat nomen esse satis Graecum. Vide Sozomenum H. E. viii. 7. Philostorgium x. 8. et Suidam in Γαῦρος et in Τιμάσιος.

[ἄλλοι] ἄλλο τι.] Vulgo ἄλλος. Mſ. lectionem nos exhibemus.

δαιμόνων [βία,] Vulgo δαιμόνων ἄτερ. At cum daret Harleian. δαιμόνων βία περ, non difficulter intelleximus ἄτερ ex Glossmate promanasse, legique debere δαιμόνων βία, prout habet Euripides Phoeniss. ψ 18. et ex eo Lucianus Jov. Conf. tom. ii. p. 124. Origenes in Celsum pag. 73. Zenobius ii. 68. scholiastes ad Aristophanis Ranas ψ 1216. ac auctor Argumenti, quod Aeschyli Septem contra Thebas praeponitur. Δαιμόνων βία, *invitis Diis*. Euripides Phoeniss. ψ 875.

Ἐξ ἧς τεκνώθη Λαῖος [βία Θεῶν.]

Et Iphig. in Aulide ψ 702.

Θεὸς διδόντες, ἧ [βία Θεῶν] λαβόν.

Aeschylus in Septem contra Thebas ψ 537.

Ἡ μὲν λαπάξεν ἄστυ Καδμείων, [βία Διός.]

Vide et ψ 751. Arrianus Exped. Alex. iii. 2. Καὶ Χίων ὅτι δὴ ὁ δῆμος ἐπηγάγει (Φᾶς [βία] ἢ κατεχόντων ἢ πόλιν, *Invitis iis, qui tenebant urbem*. Locum pessime ceperunt interpretes.

Ἡν γὰρ φυλάσσει.] Vulgo Εἰ γὰρ φυλάσσει. At codices eam, quam repraesentamus, exhibent lectionem. Euripides Phoeniss. ψ 19. Εἰ γὰρ τεκνώσει. Ac ita Lucianus tom. ii. p. 124. Alcinous Doct. Plat. cap. xxvi. Vetus auctor Ἰσθμείας Aeschyli Septem contra Thebas, scholiastes ad Aristophanis Ranas ψ 1216. Origenes in Celsum p. 73. et alii. Sed hunc locum noster ex memoria laudavit.

Κροῖστος Ἄλιν Ἀχαιᾶς] Exstat apud Herodotum i. 53. Aristotelem Rhet. iii. 5. scholiasten ad Euripidis Oresten ψ 165. aliosque multos. Vide nos ad Ciceronis de Divin. ii. 56.

ἢ [διοικήσεις] μανικῶς θεῶ, ἢ ἀνθρώπων νῦν,] Hen. Stephanus edidit Ἀφάσεις. Hinc is, ut et Heinſius, fecere Ἀφάσεις. At Harleian. διοικήσεις. Reg. autem διοικήσεις. Recte quidem, nec aliter exhibui.

διέλυσας ἀρμονιών ἢ μουσικῶν ἀτην.] Reg. et Harleian. ἢ διέλυσας, unde rescribendum ναὶ διέλυσας.

Sectio 5.

[ὀχήμαλα] τὰ ἀθάνατα.] Heinſius legit οἰκήμαλα. Non accedo: nam mihi fana videtur codicum lectio.

Οὐ χαμαιεῖναι—ἔδὲ ἀνιπλόποδες,] Respicit ad Iliad. Π. 234.

Ἀμφ)

Ἀμφὶ ᾧ Σελλοὶ
Σοὶ ναῖας' ὑποφῆται ἀνιπλόποδες,
χαίμαιεναι.

De Jovis Dodonaei sacerdotibus loquitur poeta. Vide sis interpretes ad Lucani iii. 80.

εἰς τὸν ἔρχον ὄρνεις [ὄρθῃ] τῇ ψυχῇ,] Vulgo ὄρθοι τῇ ψυχῇ. Uterque vero ms. illam lectionem redarguit, nostram confirmat.

ἑπιστάται θεοί,] Daemonas ait; de quorum muniis, inter alios, vide Platonem Sympos. p. 327. G. et Apuleium de Habit. Doct. Plat. p. 585. ac de Deo Socr. p. 674, seqq.

Οὐ γὰρ σῖτον ἔδυσ',] Iliad. E. 341. ἢ θέμις ὄρνει,] Malim ἢ θέμις, ὄρνει, quod Paccius, Heinsius, et Grotius in suis versionibus exprefere.

κόροις δαῖδας μὲν χεῖρας φέρεσι,] Vulgo κόροις—φέρεσσι. At Reg. et Harleian. φέρεσι, quapropter edidi κόροις φέρεσι, non enim erat cur, ut Heinsius fecit, poetica voce κόροις uteretur. Ad Odyss. H. 100. respicit, ubi poeta,

Χρύσειοι δ' ἄρα κέροις εὐδμήτων ἔπι
βωμῶν

Ἔσασαν, αἰθομένης δαῖδας μὲν χερσὶν
ἔχοντες.

Vide Lucretium ii. 24.

Sectio ζ'.

ἀλλὰ [Ἀλφ] νεὺς ὀλκάδος ἐν πελάγῳ
πλάττει [περσιμέλῳ] Reg. ἀλλὰ
νεὺς ὀλκάδος—περσιμέλῳ. Sed et Harleian. voculam Ἀλφ praetermittit. Locus, ut videtur, ita refingendus est, Πολιτεῖαν ὄρνει τὸν ἀνθρώπινον βίον, ἔχ [ἐδραῖαν] ἔδρ [ἡπειρωτικῶν], ἀλλὰ νεὺς ὀλκάδος ἐν πελάγῳ

πλάττει περσιμέλῳ. Eandem vero similitudinem multi scriptores adhibent. Vide nos ad Tusc. i. 30.

ὑπερσία ναυτῶν,] Vulgo ὑπερσία αὐτῶν. At Reg. ὑπερσίαν αὐτῶν. Harleian. ὑπερσία ναυτῶν, quod aperte verum cum sit, id recepimus. Sed nec aliter H. Stephanus olim reponendum coniecerat.

[ἀνιπλόπῃ] τῷ λογισμῷ] Reg. et Harleian. ἀνιπλόπῃ. Legendum videtur ἀνιπλόπῃ τῷ λογισμῷ. Etymologus Ἀνιπλόπα, ἀνιπλόπῃ.

ἢ μὲν θεῶν] Vulgo μὲν θεῶν. At mss. μὲν θεῶν, prout apud Platonem recte legitur. Locus extat lib. iv. Legg. p. 598. A. a cujus libris nonnihil diversus abit Maximus, quod, iis non inspectis, ῥῆσιν hanc recitaverit. Afferunt eam Julianus ad Themist. p. 257, 258. Hierocles de Provid. p. 264. et Stobaeus Serm. lviii. p. 380.

Sectio η'.

ὑποπλάττει μὲν ἢ ἀνάγκη,] Vulgo ἢ nesciunt; quam voculam fide codicum Reg. et Harleian. addidimus.

πλανώμενον [ἐν] ἀνθρώπων δόξαις.] Vulgo πλανώμενον ἀνθρώπων δόξαις. Sed mss. lectionem, quam sequimur, exhibent.

Εἰ μὲν τις θεός] Odyss. Z. 150.

αἱ ἀνθρώπιναι [συμφοραὶ] Ita codices, nam vulgo deest prima vox.

Εἰ δέ τις ἐστὶ βροτῶν,] Odyss. Z. 153.

Ἄσέ με δαίμονος] Odyss. A. 61.

Ἐγὼ δ' ὅσπερ αἴτιος] Iliad. T. 86.

ἡεροφῶτις ἐρμινύς.] Euripides Q. rest. ὧ 321.

Μελαγχρῶτες Εὐμήιδες, αἱ τε

Τὸν ταναὸν αἰθέρ' ἀμπάππεθ' etc.

ubi vide scholiasten, et Hesychium, ac Etymologum in Ἡεροφοῖτις.

Sectio 9.

ἐν μὲν [ταῖς] τετραγώναις] Penultima vox mss. Reg. et Harleian. debetur.

ἐν ᾧ τῷ βίς [δεξμάλι] Sic recte Heinsius, ac ita Reg. et Harleian. vulgo δεξμάλι.

Δανοίας εἰμαρμένης] D. Heinsius reponit Δανοίας ἡμαρτημένης, *vitiosarum cogitationum*. Omnino praeter rem; nam nemo dubitat, quin vitiosae cogitationes sint ἐνθον ἐν τῇ ψυχῇ καθιερμύαι. Grotius, voce divisa, legit, δι' ἀνοίας εἰμαρμένης ὀνόμαλα· vertit enim, *quae alia per imprudentiam fato dantur nomina*. Malim, καὶ ὅσα ἄλλα Δαδίδο] εἰμαρμένης ὀνόμαλα.

καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα] Heinsius, sup-

pleta voce, rescribit, ταῦτα καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐνοχλεῖ. Illam vero jam suppeditant libri, si modo locum rite distinguas. Sic igitur interpunge: Καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα ἐνοχλεῖ, — ὅτ' ἄρ' ἔλθον Ἀχαιῶν ἔδεν ἔτισε, ταῦτα· καὶ τὸν Ἑλπήνορα εἰς μέλιω ἄγει ταῦτα· καὶ τὸν Θυέστω ὡθεῖ ἔπι τὸν δ' ἀδελφεὶ γάμον ταῦτα, καὶ τὸν Οἰδίποδα ἔπι τὸν τῷ πατρὸς φόνον· ταῦτα καὶ τὸν (υποφάντω etc.

ὅτ' ἄρ' ἔλθον] Iliad. A. 412.

ὡς ἐξ Αἰθιοπίας] Sic Reg. non ὡς, ut vulgo. Vult autem pestem, quae belli Peloponnesiaci tempore saeviit; haec enim ἤρξατο τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγει, ἐξ Αἰθιοπίας τὸ ὑπὲρ Αἰγύπτου, prout Thucydides lib. ii. p. 129. Vide nostrum Dissert. xiii. 4.

ὁ Ἀπόλλων ἐπὶ τῇ Σακεσίῳ,] Vide nos ad Dissert. ix. 1.

DISSERT. XX. vulgo IV.

Sectio α.

ΠΡΟΔΙΚΟΣ μὲν Ἡερκλέα ἄγει] Hic sophista librum fecit, cui titulus *Horae*, ἐν ᾧ, ut ait Suidas, ποιοῖκε τὸν Ἡερκλέα τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ κακίᾳ (ωὐλοχάνοντα, καὶ καλῶς ἐκατέρωθεν ἔπι τὰ ἦθη αὐτῶν· καὶ προσκλῖναι τῇ Ἀρετῇ τὸν Ἡερκλέα, καὶ τὰς ἐκείνης ἰδρωτάς προσκλῖναι τὴν προσκαίρων τὴν κακίας ἡδονῶν. Haec habet ex Aristophanis scholiast. ad Nub. v. 360. De hac autem Prodicti fabula vide Xenophon. Memor. lib. ii. cap. i. 20. Ciceronem Offic. i. 32. Quintilianum Instit. Orat. ix. 2. p. 553. Justinum Martyrem Apol. ii. cap. xii. Clementem Alexandrinum Strom. v. pag. 664.

Philostratum Vit. Apoll. vi. 10. de Vit. Sophist. lib. i. Prooem. p. 482. et § xii. pag. 469. denique Themistium Orat. xxii. p. 280.

ἀμπερόνη ἀνέρος.] Nullus video, quid huc faciat ἀμπερόνη ἀνέρος, quove modo virtutem voluptatemque distinguere queat *vestis solutior*; nam ea florida simul esse potest et laxa. Adde quod actiuosa virtus est, adeoque strictam potius vestem postulat; cum laxae discinctaeque vestes mollitiei sint indicium. Vide J. H. Meibomii Maecen. cap. xix. 10, seqq. et Oct. Ferrarium de Re Vest. iii. 7. In utroque codice scribitur ἀμπερόνη [ἀνέτης,] quod βαρεαρίζῃ. Forsan a Maximi manu fuit ἀμπερόνη [λίγη] vel ejusdem

dem potestatis vocabulum. Certe Paccius in sua versione verba *simplificissimi amictus* habet, et Prodicti virtus [λίη] ἢ ἐοδῆτα dicitur Philostrato Vit. Apoll. vi. 10. Forte tamen melius reponi queat ἀμπεχόνη [λακῆ.] Et ἐοδῆτα quidem λακῆω virtutis memorat Xenoph. Mem. lib. ii. cap. i. § 22. Ita apud Silium Italicum xv. 30. Virtus

Celsa humeros niveae fulgebat stamine pallae.

Pariter suam βασιλείαν esse γυναικα δειδῆ ἢ μεγάλῳ, ἐοδῆτι [λακῆ] κεκοσμημένῳ fingit Dion. Chrysostomus Orat. i. p. 14. Quod si placeat ἀμπεχόνη [ἀπλῆ,] juvabit Cebes in Tabula pagg. 37, 43. Vide Artemidorum Oneir. lib. ii. cap. 3.

[ἢ] ἀγαθὸς ἢ φύσιν.] Vulgo deest vox prima, quam nos ex mss. addidimus.

ἀνδρα ἀγαθόν, [ἢ] ἡγεμόνας ταῖν ὁδοῖν,] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἀνδρα ἀγαθόν ἡγεμόνας etc.

ἢ λαβὼν αὐτὸν ἄξῃ, λειμῶνας ἀνθῆνας,] Vulgo ἢ λαβὼν αὐτὸν [ἄξῃν εἰς] λειμῶνας ἀνθῆνας. At cum Reg. et Harleian. dent ἢ λαβὼν αὐτὸν ἄξῃ λειμῶνας ἀνθῆνας, nos, spiritu tantum accentuque mutato, locum fanavimus.

ὄχνας ἐπ' ὄχνας,] Noster versus Homericos Odyss. H'. 120. in animo habuit.

Ὅχνη ἐπ' ὄχνη γηράσκει, μῆλον δ' ὅπῃ μῆλῳ,
Αὐτὰρ ὅπῃ σαφυλῇ σαφυλῇ, σῶκον δ' ὅπῃ σύκῳ.

De Alcinoi hortis agit poeta.

ὅτι πολλὰ μὲν τ' ὁδὸν [ἢ] τερχεῖα,] Melius, ut videtur, ἢ τερχεῖα.

Sectio β'.

ἢ ἀειδῆ,] Lego ἢ [ἀηδῆ,] ἢ ἄμυσον.

Ἀγέτω δῆ] Sic uterque codex, non ῆ, prout editi.

ἐπὶ πόρῃ, ὡς τὸν Ἀστυάριον.] Vulgo εἰς πόρῃ, contra quem volunt Reg. et Harleian. Sardanapallum vero dicit, qui *viēsus in regiam se recipit; ubi, exstructa incensaque pyra, et se et divitias suas in incendium mittit.* Verba sunt Justinī i. 3. Adī sis et Athenaeum lib. xii. pag. 529. et Suidam in Σαρδαναπάλλῃς.

ἢ ἐπὶ πονείαν, ὡς τὸν Φοίνικα ἢ ἐπὶ δεσμά, ὡς τὸν Κύπελλον.] Straton Sidoniorum, et Nicocles Salaminis rex, luxuria ἀντιφιλοτιμῶντο ἑκάτερος ὑπερβάλλειν τὸν ἕτερον ἰππέθανον δ' ἀμφοτέροι βιάίως. Vide Athenaeum lib. xii. pag. 531. et Aelianum Var. Hist. vii. 2.

Sectio δ'.

Ἀρνύμηνος ἦν τε ψυχλῷ,] Odyss. A'. 5.

Λωτὸν ἐρεπτόμενος μελιθεῖα] Odyss. I'. 94, 97.

ἄκοντας ἢ δακρυόνας] Vulgo ἄκον- τὰς [τε] ἢ δακρυόνας. At voculam, quam delevi, nesciunt Reg. et Harleian.

[οἷα] σιῶλῃς [δς — συκαλακόπλειν αὐτοῖς,] — ἢ συκυλινδεῖσθαι εἰάν τ' νυκλὸς θερχπαινιδίῳ,] Vulgo [εἷα] σιῶ- λῃς σδς — συκαλακόπλειν [αὐτοῖς] — ἢ συκυλινδεῖσθαι [εἷα] τοῖς θερχπαινιδίῳ. Ex Reg. et Harleian. locum, ne littera quidem mutata, fanavimus. Sic loquitur noster Dissert. xxi. 4. et alii passim.

Sectio

Seetio ε.

λύπην ἢ καὶ ἡδονὴν χαίρειν [ἐᾶν;]
Vulgo λύπην [τε] καὶ ἡδονὴν χαίρειν
[ἐᾶν.] Nos mss obtemperamus, ea-
que concinnior est ratio.

λύπη ἐν κολακείαις.] Sic Reg. et
Harleian. vulgo ἐν κολακείᾳ.

Πάντας κυδαίνων,] Iliad. κ'. 69.
Ex poeta vero Maximum reforma-
vimus, nam scripti simul ac editi
libri κυδαίνειν exhibent.

Ἦ, οἷε, κολακείαν αἰτῶ ὑποτίθε;]
Sic uterque codex, vulgo ὑποτίθεναι.

Ἀρτέμιδι εἰκάζει αὐτὴν, καὶ αὐτὴς φυ-
τῷ καλῷ,] Odyss. Z'. 151.

Ἀρτέμιδι σε ἔγωγε, Διὸς κέρη με-
γάλοιο,

Εἰδός τε, μέγεθός τε, φυλὴ τ' ἄλ-
χιστα εἴσκω.

Et ψ 162.

Δήλω δὴ ποῖε τοῖον Ἀπόλλωνος παῖδ'
βωμῷ

Φοῖνικος νέον ἔρνε' ἀνερχόμενον ἐ-
νόησα.

Nausicaam, Alcinoi filiam, Ulys-
ses alloquitur.

Seetio ς.

Φιλία χρείας ἀδελφῆς,] Vulgo ἀνευ-
δεῆς. At codices, ut edidimus. Hac
de re multis egimus ad Diff. v. 1.

μακάριος δ' ἰστένης φίλος Θεῶ, δυ-
συχὴς ἢ ὁ δεισιδαίμων.] Vulgo [ὁ] φί-
λος Θεῶ, renitentibus mss. Adjicio
tamen, quod majoris est momenti:
si enim Maximus hoc in loco scrip-
psit φίλος Θεῶ, δεισιδαίμων excipi de-
buit a vocibus κόλαξ Θεῶ. Nullus
itaque dubito, quin φίλος Θεῶ sit ad-
ditamentum, quod orae codicis a-
licujus adlitum, 'tandem Maximi
verbis fuit admixtum.

Seetio ζ.

Θαρσαλέον [ἢ] Φιλία,] Vulgo Θαρ-
σαλέον Φιλία. Illam vero particu-
lam agnoscunt Reg. et Harleian.

ἢ [γδ] ἀνέχε' κολακεία ἰσηγορίας.]
Vulgo ἢ δὲ ἀνέχε' ἔλαι, quod inconcin-
num. Nostram lectionem retinet
uterque codex.

Κακίαν μὲν ἐν Διονυσίοις ἐκωμῶδει
Εὐπολῆς,] Hoc praestitit Eupolis ἐν
ποτρὶ Κόλαξι. Vide sis Aristophanis
scholiasten ad Aves ψ 284. et Plu-
tarchum tom. ii. p. 778. D.

Seetio η.

Ἄν ἢ ἐπὶ τὰς μοναρχίας ἔλθης,]
Vulgo Ἄν [καὶ] ἐπὶ τὰς etc. Lectio-
nem, quam damus, uterque codex
repraesentat.

καὶ [τδ] Φιλίππῃ,] Ex editis me-
dia vox exciderat. Eam fide mss.
Reg. et Harl. restituimus. Quod
autem de Alexandro narrat Maxi-
mus, illustrat Curtius lib. vi. capp.
vi. 7. xi, 23. et lib. viii. cap. v.
5, 6. Inter alios plures vide sis et
Livium ix. 18.

ἐν ὀπληθύνμασι καὶ τέχναις [κόλα-
κας] ἰδεῖν,] Uterque codex κολακείας
ἰδεῖν, quod placet. Igitur legas ve-
lim, ἐστὶ καὶ ἐν ὀπληθύνμασι καὶ τέχναις
[κολακείας] ἰδεῖν, [ὁμοίως] μὲν ταῖς τέ-
χναις etc. Nisi forsan ὁμοίως Attice
dictum censeas: qua de re videat-
ur scholiastes ad Sophoclis Ele-
ctram ψ 314. et ad Aristophanis
Nubes ψ 53.

ἦσαν ἐπ' ἀγέλαις] H. Stephanus,
articulo praeposito, legit ἦν ἦσαν.
Malim, ἦσαν ἐπ' ἀγέλαις.

[ἦχων,] αὐλημάτων, καὶ ὀρχημάτων
ἐρεῖσαι γινόμενοι,] Quorum, quae-
so, sonorum? An sonis omnino caruit
Dorienfium musica? Immo, nulla
prorfus

prorsus harmonia sine varietate sonorum potest constare. Παράλληλον prius adducam locum, dein hunc emendabo. Sic igitur noster Differt. xxxvii. 4. Ὅτε Δωρεῖς μὲν οἱ ἐν Σικελίᾳ ἢ ὄρειον ἐκείνῳ καὶ ἀφελῇ μουσικῶν οἴκοι καὶ ἀλιπὸντες, ὡς ἐπ' ἀγέλαις καὶ ποιμναῖς ἔχον, [Συβαρλικῶν] αὐλημάτων ἐρχασαὶ γυνόμηναι, καὶ ὄρχησιν ὀππληθύνουσαι, οἷαν ὁ αὐλὸς ἡναίκαζεν Ἰώνων, ἀφρονέστεροι μὲν τὸ δὴ φημότατον, ἀκολαστότεροι δὲ τὸ ἀληθέστατον ἐγνόντο. Hic igitur reponen-

dum Συβαρλικῶν αὐλημάτων καὶ ὄρχημάτων ἐρχασαὶ γυνόμηναι. Vide quae diximus ad Ciceronem de Legg. iii. 14.

Ἐκολάκωσεν ἀνθρώπους] Habet noster ea, quae sequuntur, ex Platonis Gorgia p. 288. Inde sua traxerunt etiam Apuleius de Habit. Doctr. Plat. p. 603, seqq. Quintilianus Inst. Orat. ii. 15. et Amm. Marcellinus xxx. 4.

πονηρὸν κόλακα] Sic recte mss. Reg. et Harleian. Vulgo πονηρόν.

DISSERT. XXI. vulgo V.

ΤΙΣ ἀμείνων βίος, ὁ περχλικός, ἢ ὁ θεωρηλικός; Ὅτι ὁ περχλικός.] Hujusce Dissertationis lemma sic concipiunt Reg. et Harleian. Vulgo, Ὅτι ὁ περχλικός βίος ἀμείνων τῷ θεωρητικῷ.

Sectio α.

Καὶ ἴδοις ἂν πὸν μὲν γεωργικόν] Equidem suspicor nostrum, cum Dissertationis hujusce principium scriberet, in animo habuisse Flacci locum, qui legitur lib. i. Serm. i. 4, seqq. nam eandem rem uterque agit, eadem utrobique dantur exempla, et inter easdem personas instituitur comparatio; quae puro puto casui tribuenda non videntur. Hoc idem post me notavit v. c. Joan. Jenſius in Ferc. Litter. pag. 14. Non dissimilia sunt, quae dicit Himerius apud Photium cod. ccxliiii. col. 2033.

ἔδεν ᾧ αὐτῷ ἀπαράξει.] Codices τὰ αὐτῷ. Rescribe, καὶ [ἔδεις] τὰ αὐτῷ ἀπαράξει.]

Sectio β.

ὁ δὲ θεωρηλικός καὶ ὁ περχλικός, ἐφα-

μίλλω ὅτι] Nostri codices exhibent, οἱ δὲ θεωρητικοὶ ἐφαμίλλω ὅτι. Corrupte quidem, nisi fallor: nam fana prorsus videtur recepta lectio, eamque in sua Paccius expressit versione.

Sectio γ.

Λέγοι [ἢ] ὧδε.] Sic Reg. quem sequimur. Harleian. λέγει ὧδε. Vulgo λέγοι [δ'] αὐν ὧδε.

περὶν πυνθέσθαι τὸ [ἐκάστῃ] ἔργον.] Uterque codex ἐκάστῃ. Lege περὶν πυνθέσθαι [τὴν ἐκάστῃ] ἔργον.

τέχνης ἔργα. Καὶ ὅσα πρὸς ἡδονὴν δημιουργεῖται, καὶ ταῦτα ὡς τὸ εἰκὸς εἰσδέξεθαι.] Vulgo τέχνης ἔργα, καὶ ὅσα πρὸς ἡδονὴν δημιουργεῖται. Καὶ ταῦτα etc. quae quidem vitiosa distinctio Paccium fefellit. Sed vidit Heinsius, quo modo locus interpungi debeat; eique nos, sensu volente, paruiimus.

καὶ ὅσαι] Lego καὶ ὅσαι, non enim τέχναι, sed τεχνῖται, denotantur.

ἐπὶ γελοῖς χρείαις [παρελδύσειαι,] Vulgo παρεκαλύσει, pro quo Stephanus reponit παρεκλήθει, advocabitur,

cabitur, accersetur. Nos ex Reg. et Harleian. veram lectionem Maximo reddidimus. Paulo post: Ἀσύμβολος ὃς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, [παρέρχει] ἔδειξεν εἰς τὸν βίον. Et § 4. Οὐκ ἀχρεῖος ἡμῖν ἔδει κηφίω [παρέρχει]. Ubi Scaliger et Heinsius frustra malunt παρεισέρχει. Hesych. Παρελθόντων, εἰσελθόντων. Euripidis Medea ὧ 1136.

Ἐπεὶ τέκνων σὼν ἦλθε δίπλυχος γονὴ
Σὼ πατέρ', καὶ [παρεῖλθε] νυμφικὰς
δόμους.

Iterum ὧ 1275.

[Παρέλθω] δόμους· ὄψῃξαι Φόνον
Δοκεῖ μοι τέκνοισι.

Idem Hippolyto ὧ 108.

Χωρεῖτ', ὁπάδοι, καὶ [παρελθόντες]
δόμους
Σίτων μέλεσθε.

Ubi suo officio male functi sunt interpretes. Sic παρελθεῖν εἰς τὰ βασιλεῖα dixit Plutarchus in Antonio p. 950. E. Παρελθεῖν εἰς χωρεῖον, Josephus Ant. Jud. lib. ii. cap. xii. 1. et παρελθεῖν εἰς τὴν (κλειω), lib. iii. cap. xv. 1. Vide sis et lib. vii. cap. ii. 1. Aelianum cum alibi, tum Var. Hist. ii. 13. xii. 39. xiii. 42. xiv. 49. et Concilii Antiocheni Canon. xiii.

καὶ [τὸ] τῷ Νηρέως κάλλος [χώρην] ἔχει,] Vulgo καὶ τῷ Νηρέως κάλλος [ώρην] ἔχει. Nos τὸ mss. Reg. et Harleian. debemus. At pulcher ille Graecus Nireus, non Nereus vocabatur. Homerus Iliad. B'. 671.

Νηρέως δ' αὖ Σύμηθεν ἄγεν τρεῖς
ἱῆας ἑτάρας,

Νηρέως Ἀγλαΐης θ' ἦος, καρόποιο τ'
ἄνακτος,

Νηρέως, ὃς κάλλιστος ἀνὴρ ὑπὸ Ἴλιον
ἦλθε.

Euripides Iphig. in Aulide ὧ 204.

ἄμα δ' Νι-

ρέα κάλλιστον Ἀχαιῶν.

Vide sis et Lucianum Dial. Mort. tom. i. p. 313. Sic igitur, licet refragentur codices, edidimus. At χώρην, non ὡρην, vel ὠρην, ut Harleian exhibet, loci sensus flagitat; idque Stephanus olim monuit.

Sectio δ'.

ὡς τὸν Τυχίον,] Ita recte Leopardus Emend. xvii. 2. Vulgo ὡς τὸν Τυχῆον. Male. Vide Homerum Iliad. H'. 220.

εἰς τὰς ὀψοποιὰς ὡς Μιθαικόν, εἰς τὰς δὲ Φρυγίονας ὡς Φρυγίωνα,] Mithaecus quidem satis est notus, ejusque plus vice simplici meminit noster. Vide Differt. iv. § 5. et Diff. xxiii. § 31. At quis sit Φρυγίων hicce, dubium videtur. Phrynonem sane hominem libidinosum et prodigum memorant Demosthenes advers. Neaeram p. 521, seqq. et Athenaeus lib. xiii. pag. 593. Hic tamen inter τὰς δὲ Φρυγίονας numerari non potest. Paccius vertit Phrynonem, ut Φρύωνα legerit. Et Phrynonem quidem statuarium memorat Plinius H. N. lib. xxxiii. § 19. Quin et Phrynonis alicujus meminit Pausanias v. 22. Erat etiam Phrynon pancratiastes, quem Pittacus retiarius singulari certamine trucidavit. Vide Nic. Rigaltium ad Tertullianum de Spectac. cap. xxv. Aliumque Phrynonem non praetereunt Harpocration et Suidas. Vide sis et scholiasten ad Aeschyli Eumen. ὧ 401. sed non videtur ad hunc locum facere. Forsan legendum Σώφρονα. Is Mimographus erat, cujus scripta Plato magni fecit. Vide G. J. Vossium Inst.

Inst. Poet. ii. 33. Possis etiam scribere Σαννυρίωνα, de quo scholiastes ad Euripidis Orest. ὧ 279. et Pearsonius Vind. Ignat. part. ii. cap. i.

εἰς τὰς γελοιοποιὰς ὡς Φίλιππον, εἰς τὰς δημαγωγὰς ὡς Κλέωνα;] Notissimus est ex Aristophane, Thucydide, Suida, et aliis Demagogus iste Cleon. De Philippo vero γελοιοποιῶ vide Xenophontis Sympos. cap. i. 11, 15. iii. 11. iv. 50.

Μακάριος τ' πολλῆς χολῆς· ζύ μοι δοκεῖς ἢ νεὼς θηβείας] Vulgo, Μακάριος τ' πολλῆς χολῆς σύ μοι δοκεῖς, καὶ νεὼς θηβείας. Veram distinctionem nos ex Harleian. posuimus. Quin et Heinsius olim notavit locum sic, ut fecimus, interpungi debere.

τ' συλληψομένων αὐτῇ πρὸς τ' (ωθηρίαν,] Heinsius legit τ' συλληψομένων αὐτῇ (ἐν γῇ) πρὸς τ' (ωθηρίαν, quia noster adjicit, ναῦν ἐν [θαλάττῃ;] καὶ πολὺ γε οἶμαι μᾶλλον (ἐν γῇ·] Mihi tamen integra videtur sententia, licet illud additamentum cum mss. recusamus.

εἰ μὲν ὀλίγον τὸ ἐνεργόν,] Reg. et Harleian. εἰ μὲν [γδ] ὀλίγον τὸ ἐνεργόν. Fidens repono, ἐκεῖ (scilicet in nave) μὲν [γδ] ὀλίγον τὸ ἐνεργόν.

Sectio ε.

λοιοποιὸς Φρύξ] Aesopus. Similis est Apologus Menenii Agrippae. Vide Livium ii. 32.

τρεῖς τῶ ὄχλῳ [σαρκῶν·] Vulgo τρεῖς τῶ ὄχλῳ [δρεκῶσαν.] Quae quidem lectio Stephani conjecturae debetur; nam codex, quo usus est vir ille doctus, habebat δρεκῶν, nec aliter Harleian. at Reg. σαρκῶν, quod omnino verum. Veretur porro Stephanus, ne pro ὄχλῳ legendum sit ὄγκῳ. Sed inanis est ea suspicio,

nam ὄχλον σαρκῶν pariter dixit Plato in Timaeo p. 545. F.

ὄγκῳ δ' πολέιν,] Vulgo ὄγκῳ δ' πολέιν, ac ita Reg. et Harleian. Stephanus reponit ὄγκῳ δ' [πονείν,] quod in sua versione Dan. Heinsius expressit. Mihi legendum videtur ὄγκῳ δ' πολέιν, ut exhibebat Stephani ms. Euripides Alcest. ὧ 30.

τί συ τῇδε [πολεῖς;]

Vide modo Phavorinum.

τῇ πρὸς [ἀλλήλα] ξυνοδύσῃ τ' ἐν αὐτοῖς λίθων] Lego ἀλλήλας. Haec enim vox ad λίθους refertur.

ἐκ τ' πρὸς ἐαυτὰ [ξυνοδύσεως] τ' ἐν αὐτῷ μερῶν;] Scribendum jubet Heinsius, et in utraque quidem editione, ξυνοδύσεως, nullo, prout arbitror, sensu. Forte voluit ξυνοδύσεως. Fuerit tamen ita, necne, longe praestat codicum lectio.

Καὶ τὸ νῦν] Ita mss. vulgo τανῦν. μηδὲν [αὐτῇ ὀνήσασθαι] μέλλοντα,] Reg. μηδὲν [αὐτῆς ὀνίσασθαι] μέλλοντα. Sic et Harleian. nisi quod ὀνίσασθαι repraesentet. Legi queat μηδὲν αὐτῶν ὀνῆσαι μέλλοντα. Licet enim μέλλειν γράψαι, similiaque barbarismis accenseant magistri, tamen aoristis id verbum (ωρίσσειν). Vide cl. Stanleium ad Aeschyli Prom. Vinct. ὧ 626. Quoniam vero subiungit [ωφέλησιν] ἐτέρους, verius est, ut scripserit noster, μηδὲν [αὐτὴν ὀνήσειν] μέλλοντα, vel propius ad receptam lectionem, μηδὲν [αὐτῇ ὀνήσασθαι] μέλλοντα.

Sectio ς.

εἰς ἅπερ (ωρίσσει τὸ εἶδέναι;) Ante voces hasce Dan. Heinsius excidisse putat μὴ ποιεῖν. Locus sane vitiatum est, sed alio modo sanandus videtur. Harleian. μὴ εἰς ἅπερ. Lego,

Lego, εἰ μὴ εἰς [ἔργα] ζῶμεν τὸ εἶδέναι.

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων] Odyss. A'. 3, 5.

ἔπειτα πᾶσαν γῆν καὶ θάλατταν [ἢ σοφία ἔτεινε.] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἔφεινε.

καὶ τὸ πᾶν τῷ αὐτῷ αὐτῷ etc. Vide ad Dissert. xxv. 1.

Οὐ χρεὶ παννύχιον] Iliad. B'. 24.

Sectio ζ'.

Πρὸς ταῦτα ἀπιδὼν] Ita recte mss. vulgo ἔπιδων.

Οὐτε φύδυσιν] Odyss. I'. 108.

Θεμισδῆει ἑκάστος] Respicit ad Odyss. I'. 114.

τίνος ἄλλῃ εἴη] Vulgo τίνος [ἀν] ἄλλῃ εἴη. Sed istam voculam non agnoscunt codices.

ὁ βοιωτίας ποιητής] Hesiodus, cuius hi sunt versus Op. et Dier. 287, 289.

Sectio η'.

ἐλδοθείας ἢ [μηδὲ] ὄναρ] Ita codex uterque. Heinsius edidit ἔδῃ ὄναρ. Editio vero Stephani dat ἐλδοθείας ἢ ὄναρ. Sed μηδὲ suppleri debere recte vidit eruditus ille vir.

ἔλετο ἐλδοθεῖν τὸ Περσῶν γένος.] Vide sis Herodotum i. 125, seqq. et Justinum i. 6.

Sectio θ'.

ὁ μὲν ὑπὲρ ἀνδρὸς φίλος, Φυγάδες] Plato Dionis causa haec agebat. Historiam late refert Plutarchus in Dione, pag. 959, seqq. Vide sis Tzetzen Chil. v. 174. Philostratum Vit. Apoll. vii. 1. et Laetium iii. 21. At tertius Platonis in Siciliam adventus fugientem Dionem, impetrata a Dionysio venia, patriae suae reddidit, si fides Apuleio

de Habit. Doctr. Platon. p. 571.

[ἐξήν] δὲ πᾶ] Sic Reg. et Harl. nec opus est, ut cum Heinsio scribamus ἐξόν. Vulgo δῆπᾶ. Vide Budaeum Comm. Ling. Gr. p. 789.

καλεῖ μὲν Πρόξενος, πρὸς ἀπέμπει ἢ [ὁ] Ἀπόλλων,] Vulgo deest articulus, quem mss. repraesentant. Noster autem respicit ad Xenoph. περὶ Κύρῃ Ἀναβάσεως lib. iii. cap. i. 4, seqq. Ἑλλήνων [μυρίων.] Sic recte codices, vulgo μυριάδων.

Ὀλίνα μὲν] Iliad. B'. 188, 198.

ἔδ' ἐαίῃ ἀπείχετο,] Sic optime Reg. vulgo ἔδ' ἐαίῃ, unde Stephanus ἔδ' ἐαίῃ.

Αὐτὸν μιν] Reg. et Harleian. αὐτὸν μὲν. Vide Odyss. Δ'. 244. et Aelianum V. H. iii. 20.

Sectio ι'.

ὅτι [ὁ] μὲν ἀγαθός] Vulgo deest articulus, quem nos ex Reg. et Harleian. addidimus.

πᾶν ἀπέπλησε,] Vulgo πᾶν ἀνέπλησε. Codices πᾶν [ἀν] ἀπέπλησε. Vox autem media repetitioni postremarum prioris vocis litterarum videtur ortum debere.

Ποῖ φύγεις] Πῇ φύγεις Il. Θ'. 94. τὸν Αἰάντα οἱ Τρῶες,] Respicit ad Iliad. A'. 543, seqq.

ἢ Σωκράτην Ἀθηναῖοι] Sic Reg. et Harl. non οἱ Ἀθηναῖοι, ut vulgo.

Συνυποσάλεις, φησὶν ὁ Σωκράτης, ὑπὸ τειχίον,] Sic Reg. et Harleian. vulgo ὑπὸ τὸ τειχίον. Plato de Rep. lib. vi. p. 474. C. Οἷον ἐν χειμῶνι κονιορτὸς καὶ ζάλης ὑπὸ πνέματος φερόμενος, ὑπὸ τειχίον ὑποσάς, ὁρῶν τὰς ἄλλας καταπιμπλαμένους ἀνομίας, ἀγαπᾷ εἰ πῃ αὐτὸς καθαρὸς ἀδικίας τε καὶ ἀνοσιῶν ἔσται, τὸν τε ἐνθάδε βίον βιώσει καὶ ἢ ἀπαλλαγὴν etc. Ad hunc locum, nisi fallor, Maximus respexit.

DISSERT.

DISSERT. XXII. vulgo VI.

Sectio α.

ΕΠΕΙ ὃ [ἡ μὲν] ἐν δικαστηρίοις ψῆ-
φος καὶ τύχη ἔξω ἔξ' ἧς φιλοσο-
φίαν ἔθες καὶ τρόπος, κατήγορος δὲ λόγος
λόγος, φίλος φίλος, ὅπῃ θῆρα ἔξ' ἀλη-
θὺς γίγνεται [γινέται] καὶ δικαστὴρ τινὶ ἑ-
οικεν ἢ ποιαύτῃ βάσανος.] Sic Reg. et
Harleian. quod Heinsius merito
probavit. Vulgo Ἐπεὶ ὃ [ἡμᾶς] ἐν
δικαστηρίοις ψῆφος — γίγνεται. [Εἰ δὲν]
καὶ δικαστὴρ τινὶ ἑοικεν etc. Nullo
prorsus sensu.

ἱερῶν, καὶ ὁσίων,] Thucydides lib.
ii. p. 133. Ἐς ὁλιωρίαν ἐτράποντο
καὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων ὁμοίως. Vide Am-
monium, Harpocratonem, et Sui-
dam in Ὀσίον.

ὥσπερ ἐκ θερίων,] Scaliger legit
ὥσπερ ἐκ θερίων, quod et Heinsio
magis ad loci mentem videtur.
Diversa mihi stat in animo senten-
tia, nec movendam puto codicum
lectionem.

ἡ μὲν γὰρ μηλόβολος,] Plutarchus
de vitando aere alieno tom. ii. p.
831. F. Ἀναξαγόρας δὲ χῶρον κατέ-
λιπε μηλόβολον. Hoc plurimi tra-
dunt, quorum testimonia congef-
sit Aeg. Menagius ad Laertii ii. 6.
Ille tamen verba, quae leguntur in
Platonis Hippiam maiore p. 96. D.
eiusdem Phaedro perperam tribuit.

Sectio β.

εἰ καὶ [μέλλει] γέλωτα ὀφλισκάνειν
τὸ [ἐπιθύμημα] τὸ μὲν ῥηθέν.] Scriben-
dum jubet Heinsius ἐπιθήδωμα, aut
potius cum Scaligero ἐνθύμημα, quod
propius accedit. At Stephanus pri-
or adnotarat melius legi ἐπιθήδωμα,
quam ἐπιθύμημα, quod tamen, in-

quit, ferri potest. Itaque prorsus est
tenendum, siquidem codices id re-
praesentant. At Reg. et Harleian.
dant εἰ καὶ [μέλλω] γέλωτα ὀφλισκάνειν.
Forfan igitur scripsit Maximus, εἰ
καὶ [μέλλω] γέλωτα ὀφλισκάνειν [δι'] ἐπι-
θύμημα τὸ μὲν ῥηθέν.

ἢ ἐπιφάνειαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ [ἐπι-
σάμηνος,] Vulgo κατὰ τὴν ἐπισάμηνος. Nos
id expressimus, quod in Reg. et
Harleian. legitur.

ἀνάγκη [πολλῇ] ἀμαθία τέχνης —
[Φαλῆσαι τὸν χρώμενον.] Codices πο-
λυαμαθία, quod Graece non dici-
tur. Lege, divisa voce, ἀνάγκη [πο-
λὴ] ἀμαθία τέχνης — [Φαλλῶσαι τὸν
χρώμενον.

ἡ γὰρ μὲν φροντισέον εἶναι μοι μάλλον
ἄλλως, μὴ λάθω,] Vulgo ἡ γὰρ μὲν
[δᾷν] φροντισέον εἶναι μοι μάλλον, ἀλλ'
καὶ μὴ λάθω. Sed abundat vocula se-
cunda; quapropter vel prorsus est
tollenda, vel cum Dan. Heinsio in
dē mutanda. Idem vir doctus μάλ-
λον ἄλλως feliciter rescripserit, eum-
que jure merito secutus sum.

Sectio γ.

τὰ τέχνη [ὑμῶν] δὲ ἀρότα ἦ,] Vulgo
ὑμῶν. At Harleian. ἡμῶν, Reg. ὑ-
μῶν prae se fert, et illud ultimum
manifesto verum.

καὶ τέχνη βίη, καὶ ῥώμη λόγος,] Ita
codex uterque, vulgo καὶ τέχνη λόγος,
καὶ ῥώμη βίη.

ἀφ' αὐτοῦ γινόμενα, [σκηνὴ] τὸ χεῖμα, εἰς-
αγγελίας ἄξιον φησὶ.] Vertit Paccius,
Adveniunt; rem profecto, quam fac-
tam appelles, gravissimaque accusa-
tione persequere. Ex hac interpre-
tatione Dan. Heinsius auguratur
ms. Florentinum habuisse ἀπηνες τὸ
7 H χεῖμα,

χεῖμα, nec aliter locum pronuntiat emendandum. Nostri codices a recepta lectione non abeunt, ea tamen videtur parum sincera. Reponendum suspicor, *παραγινόμενα* [ζυῖσι] χεῖμα, εἰσαγγελίας ἄξιον φῆς. ἤμην αὖ γράφῃς.] Sic Reg. Harl. autem ἤμην. Vulgo εἰμην.

Θεαλὰς γρομύας τῶν αὐτῶν ἐμοί, εἰ μὴ τι χρεῖον [περιγίγνεσθαι] δόξειε διδασκέντες ἔργω, ἀφείναι τῆς γράφῃς.] Vulgo Θεαλὰς γρομύας τῶν αὐτῶν ἐμοί. Εἰ μὴ τι χρεῖον περιγίγνεσθαι, δόξειε διδασκέντες ἔργω, ἀφείναι τῆς γράφῃς. Sed haec manifesto pendent a superioribus illis ἀξίῳ ᾧ ὑμᾶς, adeo ut plena distinctio sententiam turbet. Quin et loci mens flagitat, ut legamus *περιγίγνεσθαι* δόξειε, prout Heinsius etiam monuit.

Sectio δ.

δικαστὴς χώσων ἔχειν μὴ κυάμῳ λαχόντος.] In magistratibus creandis olim fabas adhibebant. Vide sis Hefychium in *Κυαμοτρώξ* et *Κυάμῳ*, scholiasten in Aristophanis *Equites* ὧ 41. et Suidam in *Κυαμοτρώξ*. Hinc Xenophon *Memor.* lib. i. cap. ii. 9. Μωρῶν εἴη τὰς μὲν τῷ πόλεως ἀρχόντας ἀπὲν κυάμῳ καθίστασθαι, κυβερνήτην δὲ μηδὲνα θέλειν κεχεῖσθαι κυάμῳ. Hinc etiam Pythagoricum illud aenigma, *Κυάμων ἀπέχεσθαι*, nonnulli denotare censent, ὅτι ὁ δὲ πολιδέσθαι· κυάμῳ δὲ ἦσαν ἐμπροσθεν αἱ ψηφοφορίαι, δι' ὧν πότερος ἐπιτίθεσθαι ταῖς ἀρχαῖς. Verba sunt Plutarchi *Περὶ Παιδείας*. p. 12.

ἐν [Ἐλέῳ] Παρμενίδης.] Vulgo ἐν Ἐλαίᾳ. Sed veram lectionem restituit Heinsius, quam Paccius etiam in sua versione prior expressit. Parmenides enim Eleates fuit. Vide Laertium ix. 21. et Suidam.

τῇ δὲ ἀνθρώπου ψυχῇ ἐνέμεθε θεὸς δυνάμεις τρεῖς, ἢ χώσας, καὶ φύσεις.] Platonis doctrinam de tribus animae partibus sic explicat Apuleius de *Habit. Doctr. Platon.* lib. i. pag. 586. *Cum tres animae partes dicat esse, rationabilitatem, id est, mentis optimam portionem ait capitis arcem tenere; irascentiam vero procul a ratione ad domicilium cordis deductam esse, obsequique eam et in loco respondere sapientiae; cupidinem atque appetitus, postremam mentis portionem, infernas abdominis sedes tenere etc.* Vide Platonem de *Rép.* lib. ix. pag. 506. A. Heraclidem *Ponticum Alleg. Homer.* p. 431, seqq. et quae nos ad Ciceronis *Tuscul.* i. 10.

ἐλάττων μὲν [ἐστὶ] βασιλοκυμμένης.] Vulgo deest vox penultima, quam nobis Reg. et Harleian. suppeditarunt. De re ipsa vide Stobaeum *Serm.* xlv. p. 322. et Dion. Chrysostomum *Orat.* iii. p. 43, seqq. ἢ [τινα ἄλλω] πλήθους ἰσχυρῶν.] Vulgo ἢ τινος ἄλλω πλήθους ἰσχυρῶν. Mss. vero lectionem, quam damus, exhibent.

Sectio ε.

Τελῶν δὲ πολιτείῶν τέλα τ' αὖ μιμήματα βίων ἴδοις ἀνὲν ἀνθρώπου ψυχῇ.] Sic passim Platonici. Vide sis inter alios Alcinoum *Doctr. Platon.* cap. xxxiii. et Themistium *Orat.* ii. p. 35.

Ἀποχειροτονήεον δὲ δρίσας.] Vulgo Ἀποχειροτονήεον [γε] δὲ δρίσας. Sed codices illam voculam non agnoscunt.

Θεωρίαν δὲ περὶ τοῦ ἀποκατακτομήν.] Heinsius reponit, *Θεωρίαν δὲ περὶ τοῦ ἀποκατακτομήν.* Mihi minima mutatione placet, *Θεωρίαν δὲ περὶ τοῦ ἀποκατακτομήν.*

νέω δέ τε] Iliad. X'. 71.

διωάμει ή πρῶξι [ἀναγκαία πειέ-
λας,] Sic optime Harleian. quod
et Heinsius ex Reg. notavit. Vulgo
διωάμει ή πρῶξι πειέλας.

Sectio 5'.

μακαρίζω μὲν τῷ θεῷ.] Stephano
placet μακαρίζω μὲν τῷ θεῷ, ac eam
quidem lectionem prae se ferunt
Paccii codex et Harleian. Rece-
ptam tamen scripturam meliorem
puto; non enim dicit Maximus,
quid sibi fortunatum videatur, sed
quid hominibus beatum judicare
veniat usu. Vide Ciceronem Tusc.
i. 19. et Corn. Severum in Aetna
ŷ 565, seqq.

Καὶ τῷ Ἀσίᾳ] Forte καὶ τῷ Ἀ-
σίᾳ, et ex Asia.

ή δὲ τὸς Θέῳσι θυμῶς,] Scali-
ger, Heinsio probante, μύθῳ legit.
Forfan tamen ad id respicit, quod

Eteoclei et Polynici post mortem
contigisse tradunt scriptores. Cy-
prius de Idol. Vanit. pag. 206.
*Sic Thebanorum fratrum germanitas
rupta, et permanens, rogis dissiden-
tibus, etiam in morte discordia. Ni-
mirum Eteocles et Polynices inter se
pugnantes alius alium interfecerunt.
His cum Thebis parentaretur (lege
cum Barthio parentatur) etsi ven-
tus vehemens esset, (forfan est) ta-
men fumus se nunquam in unam par-
tem convertit, sed alius alio sedu-
citur.* Verba sunt Hygini Fab.
LXVIII.

Πολλῶν δ' ἀνθρώπων] Odyss. A'. 3.
πείσει πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' ἔ-
ργον,] Constructio, nisi fallor, la-
borat: nam ἐπ' ἔργον περιέειναι
Græce non dicitur. Reg. et Harl.
πείσει. Forfan, ή δὲ ψυχὴ [πείσειν
δὲ] πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' ἔργον.

DISSERT. XXIII. vulgo VII.

Εἰ καλῶς Πλάτων] Sic uterque co-
dex, non ὁ Πλάτων, ut vulgo.

Sectio α'.

αὐτὰ ἐαυτῶν [προσφορώτατα] εἶναι]
Superlativus est pro comparativo,
quod apud Scriptores passim fit.
Infra Dissert. xxvi. 6. Ὅ, τε ἐν λό-
γῳ αὐτὸς αὐτῷ [ἀμεινύτατος,] ἀνέξα-
τος ὢν. ὅ, τε ἔρως αὐτὸς αὐτῷ ἐμπλη-
ρότατος,] ἀπειθέτατος ὢν. τῷ λόγῳ.
Euripides Androm. ŷ 6.

Νῦν δ' ἔτις ἄλλη [δυσυχέστατη] γυνή
ἔμῃ πέφυκεν.

Idem apud Aristotelem Rhetor.
lib. i. cap. xi. 41.

Ἰν' αὐτὸς αὐτῷ τυχερῇ [βέλτερος] ὢν.

Xenophon Memor. lib. i. cap. ii:
46. Εἶθε σοι, ὁ Περικλῆς, τότε ζῶ-
νός μιν, ὅτε [δαινέτατος] αὐτῷ ταῦτα
ἦν. Praeter illa, quae scripsimus
ad Justini M. Apol. i. pag. 17.
vide Themistium Orat. vii. p. 94.

πολὺ τὸ Μιθαιῆς καὶ [ὄνομα] τοῖς
Ἑλλήσι.] Vulgo ή ὄνομα τοῖς Ἑλλήσι.
Legit Scaliger, ή κλέος ἐν τοῖς Ἑλ-
λήσι. Heinsius vero, καὶ [ὄνομα ἐν]
τοῖς Ἑλλήσι. Sane Harleian. dat,
ή ὄνομα τοῖς Ἑλλήσι, quam lectio-
nem recepi; nam praepositionem
non necessariam esse totis ostendit
hoc Theognidis ŷ 246.

Ἀφθίον ἀνθρώποις αἰὲν ἔχων ὄνομα.

Pariter ὁ Μιθαιῆς πολέμους, quod
est

est ἐν Μήδοις, dicitur Aeliano Var. Hist. ii. 41.

ἔπος ἀνὴρ] Vulgo ἔπος [ὁ] ἀνὴρ, nolentibus mss. Sed et interpungunt editi, ἔπος ἀνὴρ, διωαυδύσαντες πότε ἐν δρχύσῃ etc. Nos malam distinctionem, vera posita, sustulimus.

[ἀπείναι] ἢ ἐκείσε] Lego ἀπείναι. De re ipsa vide sis Aelianum et ejus intt. Var. Hist. xiv. 7.

Sectio β'.

τὰ [Θετταλικά] ἱππικῇ,] Vulgo Θετταλά. Nos id admisimus, quod exhibent Reg. et Harleian. licet utrumvis bene Graecum sit. Vide modo Euripidem Phoeniss. § 1416. et Hippolyto § 221.

τὰ Αἰτωλικά [ληγείαι,] Sic ex utroque ms. restituimus. Vulgo ληγείαι.

ἄλλων πρὸς ἄλλας,] Haec est Stephani conjectura, quam merito recepit Heinsius; nam codices habent πολλῶν πρὸς ἄλλας, nec aliter Paccius in suo reperit.

τὰς τὴν καλῆς ταύτης [πόλεως] πολίτας,] H. Stephanus edidit, τὰς τὴν καλῆς ταύτης πολίτας, eique desiderari videbatur πόλεως aut πολιτείας, ut in notis suis monuit. Ast Heinsius τὰς τὴν καλῆς ταύτης πολιτείας, ultima voce praetermissa, clanculum supposuit. Nos lectionem reduximus, quam praestant Reg. et Harleian. eaque prorsus est vera. Lucianus in Hermotimo tom. i. p. 520. Οὐκ ἄξιον ἀπαύτας θηθυμῶν [πολίτας] γίγνεσθαι τὴν ποικίλης [πόλεως]; Ac iterum p. 522. Οὐ μάλιστα εἰς πλείων μικρῶν κάμνω, [πολίτης] θηθυμῶν γίγνεσθαι ἢ αὐτὸς ἔττω καλῆς ἢ δαδαιμόνος [πόλεως.] Lucas Act. xxi. 39. Οὐκ ἀσήμε [πόλεως] πολίτης.] Aristides in Serapim

tom. i. p. 95. Οἱ μὲν ἢ τὴν μεγάλῃ πρὸς Αἰγύπτῳ [πόλεως] πολῖται.] Vide sis et eundem in Panathen. p. 320.

ῥεψάμενος τῷ λόγῳ] Λόγος et rationem et sermonem denotat, atque hac in re scriptores utramque vocem adhibent. Augustinus C. D. ii. 14. Cum ratione formaret Plato, qualis esse civitas debeat. Minucius Felix cap. xxii. Plato ideo praeclare Homerum — de civitate, quam in sermone instituebat, ejecit. Ad eandem mentem Cicero de Orat. i. 52. Plato novam quandam finxit in libris civitatem. Sic et Agellius xviii. 2. Quaecritur autem, quae sit interpretatio melior habenda. Mihi sane praestare videtur ea, quae orationis potestatem continet: nam licet interdum vel haec vel illa vis locis quibusdam non male congruat; Plato tamen haud raro sic loquitur, ut nulla nisi sermonis notio queat convenire. Vide lib. ii. de Rep. p. 426. D. lib. vi. p. 476. C. lib. vii. p. 488. E. denique lib. ix. p. 509. B. 510. E.

αὐθις [αὐ] λόγῳ ἔχειν] Vulgo αὐθις [συν] λόγῳ ἔχειν. Nos autem scripturam, quam prae se ferunt Reg. et Harleian. jure merito praesentamus. Vide Diff. xxv. 1.

[ὅσοις] ἄνθρωποι χρεῶν,] Codices habent [ὅσα] ἄνθρωποι χρεῶν, quam loquendi rationem respuit Hellenismus. Maximus scripsit οἷς ἄνθρωποι χρεῶν.

ἕτερον ἑτέρῳ] Nisi fallor, rependum ἕτερον ἑτέρῳ.

Sectio γ'.

πρὸς Ὁμήρου [κοπῶμεν ἀδεκάσως μάλα· εἴθ' ὅστις etc.] Heinsius, aliquid deesse censens, legit πρὸς Ὁμήρου σκοπῶμεν

πῶμῳ ἀδεκάσως μάλα [χρῶμῳοι μάρ-
τυροι] ἔθ' ὅστις etc. At in sequentibus
nullum prorsus *testem* vocat Maxi-
mus, ideoque res alio modo vide-
tur aggredienda. Totum locum
minima mutatione sic constituo :
περὶ Ὀμήρου (κοπῶμῳ ἀδεκάσως μάλα·
ἔθ' [ὡς τις] Πλάτωνι χαίρει, ἀτιμάζων
Ὀμηρον· ἔθ' [ὡς τις] Ὀμηρον θαυμάζει,
μεμφόμενος Πλάτωνι.

κτ' ἢ τέχνῳ] Lege εἰ κτ' ἢ τέ-
χνῳ. Eadem similitudine usus est
Socrates apud Xenophontem Me-
mor. lib. iii. cap. x. 2.

[ῶμα ἀνευδὲς Φαρμάκων] Ita vul-
go legitur : nam codices [ῶμα ἀ-
νευδὲς Φαρμάκων. Vide sis ad Dissert.
v. 1.

ἐκείνων τινὸς ἢ δημοκρίτων] Vulgo
δημοκρίτων. Sed mss. repraesentant
id, quod eorum fide merito repo-
suimus.

ὅτι ἄρα δεήσονται ἔθ' Ἰπποκράτης]
Turbat H. Stephanus, et post mul-
tas ambages reponit, ὅτι ἄρα [Ἀ-
σκληπιὸς ἔθ' Ἰπποκράτους] δεήσονται ἔθ' Ἰπποκράτους.
Locus vero sanus est, nec ulla prorsus
eget medicina. Josephus Ant.
Jud. lib. ii. cap. iii. 1. Προσέλιθε
ἢ εἰ ταῦτα πῶς παρερμηνεύσεις, ὡς ἀ-
δελφὸν [ἔθ' Ἰπποκράτους] κλείνεις ὅσιον.
Vide sis et cap. iv. 1. et cap.
xv. 5.

[τέφανος ἐρίω τὸν ἄνδρα ἢ χεῖ-
ραντες μύρω] His honoribus Home-
rum maectatum e rep. sua dimisit
Plato. Vide lib. iii. de Rep. pag.
437. A. B. et Zachariam scholia-
sticum p. 488. ed. Paris. Non de-
sunt tamen, qui contumeliae causa
factum putant. Vide Joach. Kuh-

nium ad Aeliani V. H. xii. 12.
Omni tamen dubio procul errant,
nam philosophus poetam unice mi-
ratus est. Eum vero perfudit un-
guento, lanaque coronavit, tanquam
virum plane divinum, Deoque sa-
crum ; cultus enim religiosi testi-
di gratia sic se gerere solebant
Ethnici. Legantur Proclus in Pla-
tonis Polit. p. 360. If. Casaubo-
nus ad Suetonii Julium cap. lxxxii.
et in Exercit. xiv. ad Baronii An-
nal. § 12. denique J. G. Graevius
ad Hesiodi Theog. ὕ 499.

Sectio δ.

εἰ ἢ, ἔθ' ἄμπελοι,] Hoc ejus re-
sponsum memorant plurimi. Vide
If. Casaubonum ad Diogenis La-
ertii i. 104.

Sectio ε.

χολῇ γὰρ ἂν ἐκείνοι τὰ Ὀμήρου μά-
θοιεν,] Aliter Aelianus V. H. xii.
48. "Ὅτι Ἰνδοὶ τῇ πατρὶ (φίσι) ὅτι χα-
ρίω φωνῇ τὰ Ὀμήρου μεταγράψαντες ἀ-
δεδισιν εἰ μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ Περσῶν βασι-
λεῖς. De Indis idem narrat Dion
Chrysost. Orat. liii. p. 555.

ῥοιὴν [ἀπεχρισμένην] ἢ Ὀμήρου ἐ-
πῶν.] Harl. ἀπεχρισμένην. Reg. ἀπε-
χρισμένην, quod recepi. Sic supra
§ 9. Οὐ γὰρ ἀνεκκληρώ, ἔθ' [ἀπέ-
χρισται] ἐκότερον θατέρω. Vulgo ἀπε-
χρισμένην.

ῥοιὴν, ὅσοι χειροτονεῖς τὸν ἄν-
δρα. Ἡδὺς] Locus a distinctione
vitiosa laborat, quod interpretes fe-
fellit. Interpunge, ῥοιὴν. Ἀποχει-
ροτονεῖς τὸν ἄνδρα ; Ἡδὺς etc.

DISSERT. XXIV. vulgo VIII.

Sectio α.

ΚΟΡΙΝΘΙΩ, ἀνδρὶ, ὄνομα Αἰγύ-
λῳ, παῖς ἦν Ἀκλαίων,] Μνημο-
νικὸν ἐστὶ ἀμάρτημα, vel saltem Ma-
ximus alios, quam quos habemus,
auctores est fecutus. Nam pater
Actaeonis Melissus erat, non Ae-
schylus, ut fidem faciunt Diodorus
in Excerpt. Peiresch. p. 229. et
quos ad eum locum testes vocavit
Henr. Valesius. Plutarchus Ἐρωτ.
Διηγ. p. 772. scholiastes ad Apol-
lonii Rhodii lib. iv. 1212. ac A-
lexander Aetolus apud Parthenium
in Eroticis cap. xiv. Istius poetae
versus ita legendi videntur,

Οὐδὲ Μελίσσω

Περὶνήης πιόνδ' ἀλφεσίβοιον ὕδωρ
Θαλήσει μέγαν ὕον, ἀφ' ὃ μέγα χάρ-
μα Κορίνθῳ

Ἔσαι, ἢ βελαροῖς ἄλγεα Βακχιάδαις.

Et Thomas quidem Galaeus pro
Θαλήσει recte θαλήσει reposuit; ad
quam vero scriptor respexerit hi-
storiam, non intellexit, cum de
Melisso agri Corinthiaci vico fo-
mnarit. Obiter rem tetigit Plu-
tarchus in Sertorio p. 568. C.

Ἐρᾷ Ἀκλαίωνος νεανίας Κορίνθιος,]
Archias, qui postea Syracusarum
fuit conditor. Vide Diodorum in
Excerpt. Peiresch. p. 229. et Plu-
tarchum Amat. Narrat. p. 773.

Περὶάνδρῳ τῷ Ἀμβρακιώτῃ] Plu-
tarchus in Narrat. Amat. p. 768.
F. Περὶάνδρος ὁ Ἀμβρακιάδων τύραν-
νος ἡρώτα τὸν ἐρώμενον, Εἰ μήπω κύει
καὶ κείνος παροξυνθεὶς ἀπέκλεινεν αὐτόν.

Paria tradit Aristoteles de Rep.
lib. v. cap. x. p. 539.

Sectio β.

Μειρακίῳ Ἀττικῷ δύο ἦσαν ἐρασταί,]
Amatores Harmodii fuerunt Hip-
parchus et Aristogeton. Hic et
Harmodius Hipparchum neci de-
derunt. Auctorum loca collegit
Joan. Meursius in Pisistr. cap. xiii.

[ὑπεριδὼν] ὃ τυράννης] Sic Reg. et
Harleian. vulgo ὑπεριδῶν. Et de-
fendi potest ea lectio. Alciphron
iii. 24. Τὸ μισρὸν ἀνδράποδον [ἐμπε-
σὼν] εἰς τὰς αἶγας. Homerus Iliad.
X. 84.

Τῶν μνησσαι, [φίλε τέκνον]

Sic et Odyss. Γ'. 184. Est γῆμα
πρὸς τὸ ζημαιομένον, cujusmodi lo-
cutiones apud veteres obviae sunt.
Vide nos ad Ciceronem N. D. ii.
44. quod tamen par est, mss. ob-
temperavi.

ἄλλα τε ἀμφοτέρως πρὸς πηλάκισε,]
Canterus et Heinsius reponunt ἄμα
τε ἀμφοτέρως. Perizonius ad Aelia-
ni V. H. xii. 44. ἄλλὰ τε ἀμφοτέ-
ρως. Omnes falluntur; nam folli-
citari non debet lectio, quam reti-
nent mss. Ἄλλα, satis nota loquen-
di formula, καὶ ἄλλα denotat.

ἀδελφίῳ Ἀεμοδίῳ Παναθηναίοις ἡ-
κυσαν ὑπὲρ τῆς πομπῆς κανηφόρῃσαν]
Vide sis Aelianum V. H. xi. 8.
Harpocratonem in Κανηφόροι. Περὶ
τῆς κανηφόρων Φιλόχορος ἐν δόξῃ Ἀτ-
θίδος φησὶν, ὡς Ἐριχθονίᾳ βασιλεύοντι
πρῶτον κατέστησαν αἱ ἐν ἀξιώματι παρ-
θένοι φέρειν τὰ καινὰ τῇ θεῷ, (Miner-
vae) ἐφ' οἷς ἐπέκειτο τὰ πρὸς τῇ θυ-
σίαν,

σίαν, πῶς τε Παναθηναίοις καὶ ἄλλαις πομπαῖς. Eadem habet Suidas. Adifis et Hesychium.

Ξυνέταξε λόχον ἱερὸν ὃ ἔρωτες,] Dion Chrysostomus Orat. xxii. p. 274. Οἶαν (τάξιν) Ἐπαμινώνδας εὐρεῖν λέγει, τὰς ἐρχομένας μὴ τὴν ἐρωμένων τάξας, ἵνα ζώσιντο μάχῃ, καὶ μάστιγες ὥσιν ἀπὸ αἰσθητοῦ τὸ δρεῖν καὶ τὸ κακίαν. καὶ τὸν λόχον τῶτον, ἱερὸν ἐπωνομάσαντα, κρατῆσαι Λακεδαιμονίων τῇ ἐν Λακεδαίμονι μάχῃ. Athenaeus lib. xiii. p. 602. Τῷτο εἰδείξεν ὁ Σωλαχθεὶς Θήβῃσιν ὑπὸ Ἐπαμινώνδα ἱερὸς λόχος. Vide sis et p. 561. F. Hunc tamen ἱερὸν λόχον primus instituisse dicitur Gorgidas, ut tradit Plutarchus in Pelopida p. 287. B.

Ἐδεῖ γὰρ ἕκαστον τὴν ἐρχομένων δρεῖσθαι,] Vide Platonem in Sympos. p. 317. G. Xenophontem in Sympos. cap. viii. 32. et Pammenem apud Plutarchum in Pelopida p. 287. et in Amatorio p. 761.

ἐφάμιλλα τοῖς ἐρχομαῖς,] Uterque codex ἐφάμιλλα [τὴν δρεῖσθαι] τοῖς ἐρχομαῖς. Paccius autem vertit, *amantium* virtutem *aemulabantur*; ut in suo ms. eandem lectionem reperisse videatur. Itaque legerim ἐφάμιλλα [τὰς δρεῖσθαι] τοῖς ἐρχομαῖς.

Sectio γ'.

οἱ ἄνθρωποι ἐπωνομάζοντες ἔρωτα, ἔτῳσι καλέοντες] Hoc est, τὴν ἀνθρώπων ἐπωνομαζόντων ἔρωτα, ἔτῳσι καλέοντων etc. nam nominativum pro genitivo absoluto ponere solent scriptores Ἀττικῶτατοι; quod cum lateret editoribus, subdita post νόσον plena distinctione, sententiam corrupe- runt. Noster Dissertat. xxviii. 4. Ἐπειδὴν ὃ ὁ ληστὴς ἔλθῃ, ἀφ' ἐμῶς ὁ γεωργὸς ὃ ζούγας, δεσμῶν ὑπὲρ τὰ ὄπλα, συμπεσόντες μάχοντο, cum pro

loquendi more solito dicendum fuit, ἀφ' ἐμῶς ὃ γεωργὸς ὃ ζούγας, καὶ δεσμῶν ἐπὶ τὰ ὄπλα. Euripides Phocniff. ὧ 290.

[Μέλλων] ὃ πέμπειν μ' Οἰδίπῳ [κλεινὸς γόνος]

Μαντῖα σπεινὰ, Λοξίς τ' ἐπ' ἐχάρας, Ἐν τῷ δ' ἐπεσθ' ἔτλυσαν Ἀργεῖοι πόλιν.

Ubi scholiastes, Σολοικοφανὲς, inquit, τῷτο ἔστιν. ἔδεῖ γὰρ εἰπεῖν, Μέλλωνος πέμπειν με Οἰδίποδος, ἐν τῷ δ' ἐπεσθ' ἔτλυσαν Ἀργεῖοι etc. Idem Iphig. Taur. ὧ 695.

[Σωθεὶς] ὃ, παῖδας ἐξ ἐμῆς ὁμοπατρὸς [Κτησάμενος,] ἣν ἔδωκά σοι δάμαρτ' ἔχειν,

Ὅνομά τ' ἐμὲ γένετ' ἄν, ἔδ' ἄπαις δόμος

Πατρῶος ὃ μὲς ἐξαλειφθεῖν πῶτ' ἄν.

Philostratus Vit. Apollonii, ii. 31.

[Καταλειφθεὶς] γὰρ κομιδῇ [νέος,] ἐπίτροποι μὲν αὐτῷ ἐγένοντο δύο τὴν ζυγῶν. Et iii. 39. [Αἱ χεῖρες] αὐτῷ [καταψῶσαι] τὸν γλαυκὸν, ἐς ὅρθον ὃ βαδίσματος ὁ νεανίας ἦλθε. Iterum iv. 2. Περὶ πυρρίχαις [αὐτοὶ ὄντες,] αὐτῶν μὲν πάντα μετὰ ἦν. Ac cap. xiv. Ὅσφ' ὃ ἔχ' ἑμὸς, ἄρ' ἔστι Θράκης [ἡ κεφαλὴ ἦκεσα.] Vide sis etiam v. 20. Aelianum V. H. lib. ii. cap. xi. Eusebium H. E. ix. 9. p. 452. x. 4. p. 467. de Vit. Constantini iv. 26. necnon Casaubonum ad Polyeni i. 18. Henr. quidem Stephanus, vel ἐπωνομάζουσιν vel καλέουσι rescribit; nec hoc modo male se habet oratio. Cum tamen, nulla mutatione facta, locutionis reddi queat ratio; standum ab ea parte censco.

ὡσπερ τινὲς νομίσματα,] H. Stephanus legit ὡσπερ τινὰ νομίσματα, quod inconsiderate factum; noster enim τὴν ὃ καλῶ φύσιν nummo cuidam comparat,

comparat, ut ὁμογενηνώνων ἢ ἐρω-
τικήν.

Sectio δ'.

Βασανισέον τέ ἐκ [ἀθηναίων] Vulgo
ἄθηναίων, Harleian. ἀθηναίων. Om-
nino legendum ἀθηναίων, quod et
Heinfius olim monuit.

Ἐπιλομήεον [τοι] ἐκ [πρὸς] Σωκράτους
ἐκλογίσατο,] Vulgo Ἐπιλομήεον [τι]
καὶ Σωκράτους ἐκλογίσατο. At πρὸς
Σωκράτους exhibent Reg. et Harl.
quorum prior etiam τοι non τι bene
repraesentat.

Θεράπων δ' ἔρωτος,] Se simul et
convivas amoris esse θιασώτας prae-
dicat Socrates apud Xenophontem
Sympof. cap. viii. 1.

Λόκη σάθμη πρὸς τὰς καλὰς,] Sic
loquitur apud Platonem in Char-
mide p. 235. F. Significat autem
sine delectu se cunctos formosos a-
mare. Eustathius ad Odyss. E. p.
219. Φησὶ γὰρ Ἀλκιος Διονύσιος ἔγω·
λόκη σάθμη, ὁ μηδὲν Ἀλκείων μηδὲ
Ἀλκινώσκων. Vide Plutarchum de
Garrul. pag. 513. F. et Agellium
Praef. p. 7. Nonnulla huc perti-
nentia legas apud Jos. Mercerum
in Aristenacti i. 28. Adi sis et If.
Casaubonum ad Theophrast. Περὶ
Ἀδολεσχίας p. 31.

ἢ τέχνῳ δεινός,] Hoc de se pro-
fitetur Socrates apud Platonem in
Theag. p. 10. G. et in Sympof.
p. 326. A.

Ἀσπασίαν ἢ Μιλησίαν,] Synesius
Dione p. 59. Ὁ Σωκράτης Ἀσπασία
προσεφοίτα καὶ χάριν δ' τὰ ἐρωτικά παι-
δοῦσθαι. Pariter eam Socratis ἐρω-
ποδιδάσκαλον vocat Athenaeus lib. v.
p. 219. E.

Διοσίμαν ἢ Μαντινικήν.] Infra § 7.
Isocrates in Sympof. Platonis pag.
327. C. Τὸν δ' λόγον (διελύσομαι) ἢ

πρὸς δ' ἔρωτος, ὃν πρὸς ἡγεῖσα γυναικὸς
μαντικής Διοσίμας — ἢ δὲ καὶ ἐμὲ τὰ ἐ-
ρωτικά ἐδίδασκεν. Lege γυναικὸς Μαν-
τινικῆς Διοσίμας, ut olim iussit H.
Stephanus. Hanc enim mulierem
ξένῳ Μαντινικήν vocat in eodem Dia-
logo p. 331. D. Quin et Clementi
Alexandrino dicitur ἡ Μαντινική Διο-
σίμα Strom. lib. vi. p. 754. ubi ad
illum locum respicit. Itaque fru-
stra prorsus est cl. Potterus, cui
Μαντινική videtur mendosum, cuius
in sedem ab eo μαντική reponitur.
Adi sis Holstenium et Berkelium
ad Stephanum in Μαντινική. The-
mistius Orat. xiii. p. 162. de So-
crate: Τὴν δ' [μαντικήν] ξένῳ ὕμνεις,
καὶ διδάσκαλον ἑαυτὸν ὑποφαίνει ἐρω-
τικῶν. Rescribe, ἢ δ' [Μαντινικῇ]
ξένῳ ὕμνεις. Diotimam dicit. Mi-
rum quantum Petavius interpres,
vitiosa lectione deceptus, a recta se-
mita deerravit.

καὶ Κελόβελον τὸν ὀρεσιότατον, καὶ Ἀ-
γάθωνα τὸν αἰερότατον,] Ex Reg. et
Harleian. haec addidimus, eadem-
que legit Paccius in suo codice.

Πηδᾶν μὲν αὐτῷ ἢ καρδίαν ἐπὶ Χαρ-
μίδῃ, καὶ [οἰδεῖν] τὸ [ῥῆμα.] Reg. ἢ-
δεῖν τὸ [ῥῆμα, sed inde nihil extrico.
Haec autem verba Socratis apud
Platonem aut Xenophontem, nisi
me fallit memoria, non exstant;
ut ex deperdito quodam scriptore
desumpta videantur. Ait quidem
Socrates apud Platonem de Char-
mide p. 236. D. Τότε δὲ, ὡς γυν-
νάδα, εἰδὼν τε τὰ ἐντὸς τῆς ἱμαλίας, καὶ
ἐφλεγόμενῳ, καὶ σὺν ἑτ' ἐν ἐμαυτῷ ἦν.
Et huc respexit Athenaeus lib. v.
pag. 187. F. Idem fortasse sensus
est, sed locutiones immane quan-
tum discrepant.

ἐπισημασθὲν δ' ἐνθεσιᾶν, καθάπερ τὰς
Βάκχας, ἐπὶ Ἀλκιβιάδῃ.] Aeschines
apud

apud Aristidem tom. iii. pag. 34. Socratem dicentem facit, Ἐγὼ δὲ Διὶ τὸν ἐρωτῶ, ἐν ἐτύχαιον ἐρῶν Ἀλκιβιάδην, ἔδεν Διόφορον τὸν Βακχῶν ἐπεπόνθειν. Et v. c. Joan. Clerico hunc locum Maximus in animo videtur habuisse.

[ἐπεσρέφθαι] δὲ ἐπ' Αὐτόλυκον τὰ ὄμματά,] Vulgo ὀπισσρέφθαι. Notam vero lectionem dant Reg. et Harleian. a secunda manu. Xenophon in Sympof. cap. i. 9. Ὡς περ ὅταν φέγῃς τι ἐν νυκτὶ φανῇ πάντων προσάγει τὰ ὄμματά, ἔτω καὶ τότε δὲ Αὐτόλυκος τὸ κάλλος πάντων εἴλκε τὰς ὄψεις πρὸς αὐτόν. Inter convivas autem Socrates erat, ut Heinsius memoriam nostro fraudi fuisse nullo jure censuerit. Xenophontis verba nonnihil immutata repetit Athenaeus lib. v. p. 188. A.

ἐξεῖναι φιλεῖν τῷ ἄριστῳ,] Lucianus Vit. Auſt. tom. i. pag. 380. Ἀγορ. Τί δὲ πρὸς τὸ ἐν ὧρα παίδων σοι (Σωκράτης) δοκεῖ; Σωκρ. Καὶ ἔστι ἐσόντων ποῖς αἰρίσοις ἄθλον φιλεῖναι λαμπρόν τι καὶ νεανικὸν ἐργασαμένους. Vide Platonem lib. v. de Rep. pag. 464. A.

αἰχρὸν ἰδεῖν, etc.] Vide Platonis Sympof. p. 328. B.

ἄλλα ἀπάντα] Sic mss. non ἄλλα πάντα, quemadmodum vulgo.

ταύτης καὶ ὀπισσήμερον εἶναι,] Socrates apud Platonem in Sympof. p. 317. C. Οὐδὲν φημι ἄλλο ὀπισσάδην, ἢ τὰ ἐρωτικά. Adeatur Themistius Orat. xiii. pag. 161.

Seſtio ε.

σεφανώσας τὸν ποιητὴν καὶ χεῖρας μύρω,] Minucius Felix Octav. cap. xxii. Et Plato ideo praeclare Homerum illum inclutum, laudatum et coronatum, de civitate, quam in ser-

mone instituebat, ejecit. Legendum videtur, unctum et lana coronatum. Vide supra Dissert. xxiii. 3.

ὅτι ὁ Ζεὺς πεποιήται] Haec, et quae sequuntur, notat Socrates apud Platonem de Rep. lib. iii. pagg. 433, 434. Vide Cyrillum in Julian. lib. ii. p. 40.

Αὐτὸς θνητὸς] Iliad. x. 9.

Ὡμοὶ ἐγὼν,] Iliad. π. 433.

Ὡμοὶ ἐγὼ δειλὴ,] Iliad. σ. 54.

ὀπισσφαλέστερος ἐν οἷς αἰνίττεται, Διὶ τὸ ἀξιόπιστον] Vulgo [καὶ] Διὶ τὸ ἀξιόπιστον. Cum vero prima vox παρελκῃ, nec eam agnoscant Reg. et Harleian. illam furcillis ejecimus.

ὁ Λυσίης τὸν ἐρωτικὸν ἀντίτεχνος,] Vide Platonis Phaedrum pagg. 340, seqq.

ὁ Κριτοβύλης ἀπιδόμος,] Heinsius vertit, cum Critobulum reprehendit, eodemque sensu Paccius. At, nisi fallor, alia vis illi verbo tribuenda est: respicit enim noster, ut opinor, ad Xenophontem in Sympof. cap. iv. 27, 28. ubi Charmides ad Socratem, Αὐτὸν δὲ σε ἐγὼ εἶδον, ὅτε παρὰ τῷ γυμνασίῳ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἀμφοτέροι ἐμβαλόμενοι τι, καὶ τὸν ἄλλον γυμνὸν πρὸς γυμνῷ τῷ Κριτοβύλῳ ἔχοντα. Καὶ ὁ Σωκράτης, Φεδ, ἔφη· ταῦτ' ἄρα, ἔφη, ἐγὼ, ὥς περ ὑπὸ θηρίων τινος δεδημύσας, τὸν τε ἄλλον πλεῖον ἢ πέντε ἡμέρας ὠδάζον, καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ ὥς περ κνήσμά τι ἐδόκεν ἔχειν. Interpreteris igitur oportet, cum Critobulum tangit: locus enim totus ad ἐρωτικά πάθη pertinet.

ὁ δὲ κωμικός τῆς Ἀλκιβιάδης ὤρεος παρὰ γινόμενος,] Cyrillus in Julian. lib. vi. p. 187. Ἐπυθόμην δὲ παρὰ καὶ Διὶ τὸν Πλάτωνα συγγραφῆς τὸν ὀπισσάδην τινὰ πρὸς αὐτόν (Σωκράτην) εἰπεῖν· Πόθεν, ὦ Σωκράτης; Μὲν δὲ κωμικός τὸν Ἀλκιβιάδην ὤρεος; 7 K Athe-

Athenaeus lib. v. p. 219. F. "Οτι ἡ ὄντως ἥρα (Σωκράτης) ἔξ' Ἀλκιβιάδου, δῆλον ποιεῖ Πλάτων, ἐν τῷ Πρωταγόρῳ — λέγει δ' ἔτι. Πόθεν, ὦ Σωκράτης, φαίνη, ἡ δηλαδὴ δὸς κωμῆσις ἔξ' αὐτοῦ ἔξ' Ἀλκιβιάδου ὥραν; Leg. ἡ δηλαδὴ [ἔτι] δὸς κωμῆσις, prout est apud Platonem in Protagora p. 193. A.

ὁ Χαρμίδην τεθηπώς.] Ejus formam magnopere praedicat Socrates apud Platonem in Charmide p. 276. A.

Sectio 5.

Ἦδε πίνω [δράσωμεν πάλιν] ῥαζώνην πιαύτην τῷ λόγῳ, οἷαν ἢ [οἱ] εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, [ἢ] κινδυνόοντες.] Vulgo οἷαν ἢ εἰς τὰ. Nos οἱ interposuimus fide codicis Harleian. Locus tamen adhuc vitiosus est, et emendatione caret. H. Stephanus legit, Ἦδε πίνω δράσωμεν [πάλιν] ῥαζώνην πιαύτην τῷ λόγῳ, οἷαν ἢ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, [οἱ] κινδυνόοντες. Ipse rescripserim, Ἦδε πίνω [πράσωμεν] ῥαζώνην πιαύτην τῷ λόγῳ, οἷαν ἢ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι, [οἱ] κινδυνόοντες etc.

[Ὅτι] ἡμῖν δοκεῖτε,] Vulgo deest vox prima, quam suppeditarunt Reg. et Harleian. Sed et hic loquendi modus Heinso videbatur Ἑλληνικώτερος.

ὅτι [Ἀλκιβιάδης] ἐξύβριζε,] Sic emendavimus, quamvis mss. simul ac editi dant, ἔτι [Ἀλκιβιάδην] ἐξύβριζε. Hoc vero Graece non dicitur; nam scribendum fuit, ὅτι ἐς Ἀλκιβιάδην ἐξύβριζε. Praeterea Socratem non accusarunt, quod Alcibiadem contumeliose tractaret; sed quod Alcibiades insolenter ac superbe se gereret. Xenophon Memor. lib. i. cap. ii. 12. Ἐφη γὰρ ὁ καλὴγορος, Σωκράτης ὁμιλεῖ ἄνθρωπῳ

Κελίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης, πλεῖστα κακὰ καὶ πόλιν ἐποίησάντην. Κελίας μὲν γὰρ ἔν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων πλεονεκτίας τὸ καὶ βιαίος ἐγένετο. Ἀλκιβιάδης δ' ἔν τῇ δημοκρασίᾳ πάντων ἀκροβύσιος, καὶ ὑβριστάς, καὶ βίαιος. Vide Lactantium lib. iii. cap. xix. 25. Simili prorsus iniquitate Platonem vituperat Athenaeus, quod πολλοὶ καὶ μαθητῶν αὐτοῦ τυραννικοὶ τινες καὶ ἀφρόδοι fuerunt. Vide Deipnos. lib. xi. pag. 508. Vide sis et Alciphronem lib. i. Ep. xxxiv.

Sectio 6.

ἐκείνων ἀμαχότεροι] Sic edidimus ex Harleian. non ἀμαχότεροι, ut vulgo legitur, perperam; siquidem ἀμαχος secundam syllabam brevem habet.

αἰζανόμενον ἢ αὐτὸς καὶ εὐρεσιν.] Equidem scio, qua ratione locum reddiderint interpretes; mihi tamen non ita locuti videntur Graeci. Nihilominus hoc demus. Quomodo vero Socrates inventionem propagavit? qui in Phaed. p. 340. B. ait, Ὅτι μὲν ἔν τῷ αὐτῷ ἐμαυτῷ ἔδεν αὐτῶν ἐννεόηκα, εὖ οἶδα. Maximus, opinor, scriptum reliquit, Ἐξαερόμενον, vel ἀναιρόμενον, ἢ αὐτὸς καὶ εὐρεσιν.

πληρὲς τὸ σῆθος ἔχων, etc.] Respicit ad Platonis Phaedrum pag. 340. B.

(ἔτι γὰρ αὐτὴν ὀνομάζων χαίρει καὶ ὥραν καὶ μελῶν, καὶ τοὶ μικροὶ ἔσαν καὶ μέλαιναν)] Hoc confitentem Sappho facit Ovidius in Epist. ad Phaonem v. 33.

Sum brevis: at nomen, quod terras impleat omnes,
Est mihi; mensuram nominis ipsa fero.

Candida

Candida si non sum; placuit Cerpheia Perseo

Andromede, patriae fusca colore suae.

At me cum legeres, etiam formosa videbar, etc.

Vide sis et scholiaften ad Luciani Imag. tom. ii. p. 1. Plato in Theaeteto p. 132. G. Καλὸς γὰρ εἶ, ὦ Θεαίτητε, καὶ ἔχ, ὡς ἔλεγε Θεόδωρος, αἰχρὸς· ὁ γὰρ καλῶς λέγων, καλὸς τε καὶ γαθός. Ob eandem causam Pindarum καλὸν vocat Lucianus in Hippias tom. ii. p. 358.

λόγον εἰς ἐρωτα ἐπαινον] Sic Reg. et Harleian. vulgo λόγον [τὸν] εἰς ἐρωτα ἐπαινον.

ὅτι ἴδιοι ἔ Σωκράτης [οἱ] ἐρωτικοὶ λόγοι,] Uterque codex habet, ὅτι ἴδιοι [οἱ] ἔ Σωκράτης ἐρωτικοὶ λόγοι. Lege ὅτι ἴδιοι ἔ Σωκράτης ἐρωτικοὶ λόγοι. Syllaba perperam repetita mendo locum dedit.

Sectio 4.

τὰ μὲν ὅπως [ἐχωμεν,] Canterus et Heinsius legunt ἐλωμεν. Ad me quod attinet, cur a codicum lectione recedamus, non video.

ἰδέσθαι καὶ ἡνιοχεῖν] Legerim ἰδέσθαι καὶ ἡνιοχεῖν. Ἰαλῶδες, quod rependendum censet Hen. Stephanus, a codicum lectione, qui dant εἰδέσθαι, longius, quam par est, abit.

ἐν νύσῃ] Iliad. Ψ. 338.

Ἐν νύσῃ δὲ πεῖ ἵππος δρισερός ἐγχειμυθήτω.

Vide Platonem in Ione p. 146. E. κυκεῶν ἢ Πεσμνία] Iliad. Λ. 637. Vide Platonem in Ione p. 146. H. de Rep. lib. iii. p. 440. C. et Athenaeum lib. i. p. 10, 30.

τὰς ἢ κακὰς etc.] Iliad. Δ. 297, seqq.

τὰ καλὰ, τὰ αἰχρὰ,] Vulgo τὰ καλὰ [καὶ] τὰ αἰχρὰ. Vocabulum vero medium nesciunt codices.

Οἱοι νὸν] Iliad. Ε. 304.

ἐν μάχῃς ἐπανιέναι εἰς τὸν θάλαμον,] Iliad. Γ. 441.

ἢ μὲν παλαιοί — ὁ ἢ ἔτε μήρως] Iliad. Ζ. 429, 450.

τὸν πόνω κλητὸν, καὶ χρόνω, [καὶ] μέχει θανάτῃ προερχόμενον,] Vulgo τὸν πόνω κλητὸν, καὶ χρόνω, μέχει θανάτῃ προερχόμενον. Sed multo concinniores lectionem suppeditarunt Reg. et Harleian. quibus adstipulabatur Paccii codex, ut ex ejus versione patet.

ὁ ἢ παρὰ μνηστῆ,] Ita recte codices. Vulgo παρὰ μνηστῆ, quod Graecum non est.

δῶρον ἥδη [θαπτομένη] ἢ κόμη.] Vulgo καλὰ θαπτομένη, quod nolunt Reg. et Harleian. Respicit Maximus ad Iliad. Ψ. 151. De more crinium in luctu tondendorum vide Feithium Antiq. Homer. i. 13. et Kirchmannum de Funer. ii. 14.

Sectio 5.

ποταμῶν ἐρωτας καὶ [βασιλέων καὶ φυτῶν;] Mira sane rerum mistura; nam, praeterquam quod reges sub hominum nomine complecti censendus est Maximus, eos fluviiis et plantis interponere videtur absurdum. Mendum, nisi fallor, latet; quod forsitan eruet lector. Si nihil melius occurrat, mecum lege ποταμῶν ἐρωτας καὶ [ἀνέμων] καὶ φυτῶν.

Τὸν ἢ Ἀρχιλόχῃ ἐρωτα] Valerius Maximus lib. vi. cap. iii. 1. ext. Lacedaemonii libros Archilochi e civitate sua exportari jusserunt, quod eorum parum verecundam ac pudicam lectionem arbitrabantur etc. quae laudat Joannes Sarisburiensis Polychr. lib.

lib. viii. cap. ii. p. 53, seq. Aliam tamen causam refert Plutarchus Lacon. Inst. p. 239. In scriptis vero suis memoriae prodidit Archilochus, ὅτι μοιχὸς ἦν καὶ λάρνος καὶ ὑβριστής, ut testatur Critias apud Aelianum V. H. x. 13. Adi sis Origenem in Celsum lib. iii. p. 125. et Eusebium P. E. v. 320.

Ὁ δὲ τῆς Λεσβίας — τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ ἡ Σωκράτης τέχνη ἐρωτική;] Reg. et Harleian. τί ἂν ἄλλο εἴη, ἢ [αὐτὸ] ἡ Σωκράτης. Lege, τί ἂν εἴη ἄλλο, ἢ [αὐτὴ] Σωκράτης τέχνη ἐρωτική; De Sapphūs autem amoribus non ita bene sentiunt illi, qui eam τελευτάδα fuisse statuunt. Vide sis Ovidium Heroid. xv. 19. Trist. ii. 365. et Suidam.

Τὸν Ἴωνα χαίρειν,] Apud Platonem in Ione p. 143. C.

Πολλά μοι [τὰν Πολυανάνκιδα] παῖδα χαίρειν,] Vulgo τὸν Πολυάνανκος. Reg. τὰν Πολυανάνκιδα. Harl. τὰν Πολυανάνκιδα, quod recepimus; ac ita legit in suo codice Paccius.

Οὐ προσιέναι φησὶν] Adi sis Platonis Alcibiadem i. p. 25, 26. et Athenaeum lib. v. p. 187. E.

Σμικρὲ μοι παῖς ἐτι φαίνεο καὶ χαίεσσα,] Haec Sapphūs verba sic effert Plutarchus in Amatorio p. 751. Σμικρὲ μοι παῖ ἐμμεναι φαίνεο καὶ χαίεις. Scholiast. ad Pindari Pyth. ii. 78. Μικρὲ μοι παῖς ἐμμεναι λιτόχαίεις, pro qua voce λιτόχαίεις placet If. Casaubono ad Laertii vi. 91. Ab his Maximi lectio, si modo sana sit, tam sensu quam verbis discrepat; hunc enim locum citant, ut χαίειν esse probent ὑπειξιν γυναικὸς τῷ ἄρρενι. Quapropter Sappho παῖδα significat τὴν μήπω δωμαμένην ἀλλὰ τὴν ἡλικίαν χαρίζεσθαι. Unde fit, ut Heinsius reponat καὶ [μήπω] χα-

ίεσσα. Forſan Muſa Leſbia ſic ſcriptum reliquit,

Σμικρὲ μοι παῖς ἐμμεναι
φαίνη, καὶ χαίεσσα.

Versus ultimus est Pherecratius, qui Glyconiis solet immisceri. Consule sis Hephaestionem p. 69, 73.

Τὶς δ' ἀγροῖωτιν [ἐπεμμενία] σολῶ.] Dorum et Aeolum est ἐπεμμενία, idemque valet ac ἐπιεμμενία. Nihil itaque mutandum, licet aliquid molitus sit If. Casaubonus ad Athenaei lib. i. cap. xviii. p. 54.

καὶ παῖδα, ἀλλ' ἀκόλυσθον] Vide Platonis Sympos. p. 328. A.

[Ἡ] Διοσίμα λέγει, ὅτι θάλλει μὲν etc.] Vulgo [καὶ] Διοσίμα, mss. autem parui. Respicit ad Platonem in Sympos. p. 328. B. Apostolius Cent. ix. 3. Ἐρως θάλλει μὲν δὲ πορῶν, ἀποθνήσκει δὲ ἀπορῶν. Διοσίμας ἀπὸ φθέρμα. Duas voces postremas ex codice Pantiniano desumsi. Maximi Tyrii locum prae oculis habuit adagiorum collector.

Σοφιστὴν λέγει.] Apud Platonem in Sympos. p. 328. B. Vide supra § 4.

Ἐκβαλεῖς δὲ τὸν φαίδρω] Respicit ad Platonis Phaedrum p. 339. G.

[Μέμφει] τῇ Ξανθίππῃ] Vulgo [Ἀνθάππει] τῇ Ξανθίππῃ. Sed ita Graeci non loquuntur; haud enim dativum, sed genitivum casum vox illa recipit. Reg. ἀνάθει. Harl. μέμφει, quod verum. Aristaeetus ii. 20. Γυναικὶ μέμφεται δεινῶς ἀπειθείσῃ. Vide Platonem in Theag. p. 8, 9, 10. et Xenoph. Mem. lib. iii. cap. v. 20. ac in Oecon. cap. ii. 15.

Τῆς Σοφιστῆς] Anacreontis. Pariter Aelianus V. H. ix. 4. Τὸν Ἀνακρέοντα ἠσπάζετο (Σμερδίνης) Σεμῶς, εὖ μάλα ἐρωτῶν τὴν ψυχῆς, ἀλλ' οὐ τὴν Σοφιστῆς.

μαίος. Μὴ γὰρ τις ἡμῖν ἀββαλλέτω
πρὸς θεῶν τὸν ποιητὴν τὸν Τηϊόν, μηδ'
ἀκόλαστον εἶναι λεγέτω. Et has qui-
dem partes calide tuetur cl. Barne-
sius in Anacreontis Vita § 20, seqq.
Didymus tamen Grammaticus li-
brum scripsit, in quo quaerebatur,
Libidinosior Anacreon, an ebriosior
vixerit, ut testatur Seneca Epist.
lxxxviii. Et vitam, quam vixisse
fertur, repraesentabant ejus poema-
ta. Ovidius Trist. ii. 363.

*Quid, nisi cum multo Venerem con-
fundere vino,*

Praecepit Lyrici Teïa musa senis?

Sextus Empiricus advers. Mathem.
i. 298. Οἱ μὲν ἐρωτομανεῖς ἢ μέθυσοι
τὰς Ἀλκαίς ἢ [Ἀνακρέοντος] ποιήσεις
ἀναλόντες προσεκαίον. Vide sis et
Pindari scholiasten ad Isthm. ii. 1.
At dictum, quod hic ad Anacreon-
tem refert, Simonidi tribuit Tzet-
zes Chiliad. viii. 833, seqq.

Ἐρσμαιί ποι ζωηβᾶν, χαρίεν γδ ἔ-
χεις ἦθος.] Haec ad Anacreonticos

numeros sic reducit cl. Barnesius
ad Fragm. xcvi.

Ἐρσμαιί γέ ποι ζωηβᾶν,
Χαρίεν γδ ἔχεις ἦθος.

Nec male.

Ἐμὲ γδ λόγων εἵνεκα] His nume-
ros suos ita restituit doctissimus Bar-
nesius Fragm. xcvi.

Ἐμὲ γδ λόγων [ἔκῃτι]
Οἱ παῖδες ἂν φίλοιεν.
Χαρίεντα γδ δίδωμι,
Χαρίεντα δ' οἶδα λέξαι.

At versum tertium sic potius re-
finxerim,

Χαρίεντα γδ δίδωμι μὲν,

quod codicum lectioni multo pro-
pius accedit.

τοῖς Ὀλύμπῃς ἢ Μαρσύῃς αὐλήμασι.]
Vide Platonis Sympot. p. 333. A.

πλὴν Τιμάρχῃς.] Is est, contra
quem scripsit Aeschines. Vide Bar-
nesium in Anacreontis Vita § xxv.

DISSERT. XXV. vulgo IX.

Sectio á.

AΝαλαβόντες αὐθις [αὐ] τὰς περὶ
ἐρώτος λόγους,] Vulgo αὐθις
[αὐτὰς] τὰς περὶ ἐρώτος λόγους. Nos id
recepimus, quod exhibent Reg. et
Harleian. Aeschylus in Agamemn.
ψ 348.

Οὐκ ἂν γ' ἐλόντες [αὐθις αὐ] θάνοισεν
ἂν.

Ubi frustra cl. Stanleius reponit,
αὐθις ἀνθάνοισεν ἂν. Euripides Hera-
clid. ψ 796.

Νέος μεθέστηκ' ἐκ γέροντος [αὐθις αὐ.]

Aristophanes in Ranis ψ 306. Ἐκ
κυμάτων γδ [αὐθις αὐ] γάλην ὄρω.
(est ex Euripidis Oreste ψ 279. u-
bi vide scholiasten.) Et ψ 440.
Αἴροις ἂν [αὐθις αὐ] γε, παῖ, τὰ σρώ-
μαλα. Iterum ψ 1265. Ὁρᾶς, προσ-
ῆψεν [αὐθις αὐ] ἡ λήκνυτον. Sic alibi
passim. Vide sis eundem poetam
in Nubibus ψ 1382. Acharn. ψ
854. Thesmoph. ψ 869. et Ari-
stidem Orat. in Aesculapium tom.
i. pag. 67. ac in Panathen. pag.
323.

βαδίζωμεν ὅτι [τὸ τέλος,] Sic mss.
vulgo deest vox penultima.

Ἑρμῆν τὸν λόγιον,] Vide Ger. Jo. Vossium de Idololatria ii. 32.

ἔδῃ Κλειδοθένης,] Vulgo Κληδοθένης. Reg. Κλειδοθένης. At veram lectionem diserte repraesentat Harleian. eamque Paccius in suo codice reperit, et restitutam voluit Heinsius. Plutarchus in Vita Periclis pag. 153. D. Κλειδοθένης ἐξήλασε Πεισιφειδίδας, καὶ κατέλυσε τὴν τυραννίδα γυναικίως, καὶ νόμους ἔθετο, καὶ πολιτείαν ἀεὶ ἀνακεκαρχμένην πρὸς ὁμόνοιαν καὶ σωτηρίαν κατέστησε. Vide sis Herodot. v. 66, seqq. Ejus meminerunt Aristoteles Polit. iii. 2. Cicero in Bruto cap. vii. Plutarchus de Repugn. Stoic. p. 1033. Dion Chrysostomus Orat. xxii. p. 274. Themistius Orat. ii. p. 31. xxiii. p. 287. scholiastes in Aristophanis Nubes § 37. aliique.

τὴν δυνάμιν ἀρχικῶς πεισομύων] Ita vulgo, Reg. et Harl. τὴν δυνάμιν. Forſan τῶνδε δυνάμιν ἀρχικῶς πεισομύων.

[ἔτω] δὴ ὁ Σωκράτης] Legendum videtur ἔτος δὴ ὁ Σωκράτης.

Sectio β'.

Ποιμὴν ἀνὴρ καὶ μάγιστος] Μάγιστος lanium potius, quam coquum, hoc in loco significat. Illius quidem potestatis mentionem non faciunt lexicographi, cujus eam ob causam nonnulla proferam exempla. Plutarchus in Apophth. p. 175. D. Ὁ δὲ βῆν ἰδὼν (φατὸς μόνον ὑπὸ [μαγεί-] καὶ πείποινα ταχέως. Artemidorus Oneirocr. lib. iii. cap. lvii. p. 187. Οἱ δὲ ἐν ἀγορᾷ [μάγιστοι,] οἱ τὰ κρέα καλακόπουντες καὶ πιπερόσκοντες. Dion Chrysostomus Orat. iv. p. 66. Τῶν ποιμνίων οὐκ ἄλλο τι ἔρπον, ἢ πρόνοια καὶ (ω)ηρία καὶ φυλακὴ προβάτων, ὥστε καλακόπειν. (lege ἔχει καλακόπειν) ἔ

μὰ Δία καὶ (φάττειν καὶ) δέρειν· καὶ τοὶ ἐνίοτε πολλὰ πρίβαλα ἐλαύνει [μάγιστος] εἰς ἀνησάμνους, ἀλλὰ πλείστον διαφέρει [μαγιστική] καὶ ποιμνική etc. Pari ratione locutus est Themistius Orat. xiii. p. 171. C.

ἐπύθετο τάληθῃ αὐτὰ τὴν ἀμφοῖν τέχνην,] Vulgo τάληθῃ αὐτὰ [καὶ] τὴν ἀμφοῖν τέχνῃ. Contra quam jubent mss. Addidisse videntur conjunctionem, ut constructioni facerent satis. Ea vero salva fit, si τάληθῃ sic capias, quasi noster scripserat καὶ τάληθῃ αὐτά. Haec enim praepositio passim subintelligitur.

λέγων πρὸς τὸν μάγιστον,] Hae voces in Reg. et Harleian. non leguntur, et forte Maximo subduntur, licet faciliorem reddant orationem. Possunt certe subaudiri, nec scriptoribus est inusitatum similia lectoribus supplenda relinquere. Vide J. Fr. Gronovium ad Senecae de Benef. vii. 30. Eas tamen in sua versione Paccius expressit; inque suo libro, si bona fide rem gessit, H. Stephanus invenit.

τάτω δὲ [ἐξαρκέσει ἂν] καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθνη.] Heinsius reponit, τάτω δὲ ἐξαρκέσει καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθνη, sic gregem vocari statuens. Mihi non placet emendatio. Vulgo dant τάτω δὲ ἐξαρκέσειεν. At codices ἐξαρκέσειαν. Lego, τάτω δὲ [ἐξαρκέσει ἂν] καλῶς τὰ ἡμέτερα [ἔλα.] Huic vero abunde sufficiet lana nostra. Possis etiam paullo propius, τὰ ἡμέτερα [λίω.] de qua voce cl. Stanleius ad Aeschyli Eumen. § 45. sed προηλικωτέρα videtur, et nimis obsoleta.

πάντων ἐρεῶν,] Vide supra Dissert. xxiv. 4, 9.

ψυχῆς ἀνθος] Socrates apud Lucianum Vit. Auct. tom. i. p. 379. Οὐ τὴν (ω)μάτων ἐρεσῆς εἶμι, τὴν ψυχὴν δὲ

ἢ ἡγῆμαι καλῶ. Vide sis et Xenophontem Memor. lib. iv. cap. i. 2. Hunc amorem Caelestis Veneris, illum vero priorem vulgaris famulum censebant. Himerius apud Photium Cod. ccxliii. pag. 2032. Πανδήμῳ δ' Ἀφροδίτῃ πρὸς τὴν Οὐρανίαν εἰδὲν κοινόν· ἢ μὲν γὰρ βεβήλας, καὶ εἰ καθαρὸς τὴν φύσιν, γυνῶν τὰς ἐρωίας· τῇ δὲ χρυσῷ μὲν οἱ παῖδες, χρυσῶ δὲ τὰ τέττων καὶ βέλη· (κοποὶ δὲ αὐτοῖς ψυχὰν νεοτελεῖς καὶ ἀκήρατοι. Quae ex Platonis Sympos. p. 318. sunt adumbrata. Hic amor ad juvenes solos ferebatur, ut eos meliores redderet. Protogenes apud Plutarchum Ἐρωτ. pag. 751. Α. Ἐρως ὁ γνήσιος ὁ παιδικὸς ἐστίν — Αὐτὸν ὁφεί — πρὸς θήρεων νέων ὁξὺ μάλα καὶ γυναικῶν, ἐγκελδύμενον πρὸς ἀρετῇ πρὸς ἀξίοις ὀπιμελείας. Ast ὀπιτήδεια εἰς προσδοκίαν δρετῆς τὰ κάλλισα, prout noster § 3. loquitur. Vide tamen Ciceronem Tusc. iv. 33, 34.

Sectio γ'.

ἀγαπήσει πῶλλον,] Sic Reg. non πῶλον, ut vulgo.

Τέτοις μὲν γὰρ ἡ θεραπεία, προσοίμια γε τοῖς ζώοις πόνεσσα.] Locus est corruptus. Heinsius emendat, Τέτοις μὲν γὰρ ἄλλη θεραπεία, προσοίμια τοῖς ζώοις πόνεσσα. Infeliciter, ut opinor; licet id in interpretando fit secutus. Paccius vertit, *Horum namque obsequium, et providentiae cura, alumnos suos ducit ad laborem.* In Reg. est θεραπεία πρῶμα τε, litteris οἱ superscriptis. Harleian. πρῶμα τε τοῖς ζώοις ποιῶσα. Forfan reponendum Τέτοις μὲν γὰρ ἡ θεραπεία πρῶμα τε τοῖς ζώοις πόνεσσα. *His enim animalibus cultura labores con-*

ciliat; hoc est, bestias, quas memoravit, curant, ut eorum laboribus vel ad utilitates suas, vel ad voluptates utantur. Vide Budaeum Comm. L. G. p. 740.

[ἀλλοίως μὲν] Ὀδυσσεὺς ἔρα, [ἀλλοίως δὲ] ὁ Εὐρύμαχος.] Vulgo [ἀλλως] Ὀδυσσεὺς ἔρα, [ἀλλως] ὁ Εὐρύμαχος. Nos Reg. et Harl. lectionis, quam dedimus, habemus auctores.

Πυθαγόρας μὲν ὡς θεόν,] Vide Diogenem Laertium viii. 27.

Ἀναξαγόρας δὲ ὡς λίθον.] Origenes Philos. cap. viii. Anaxagoras dixit ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ πάντα τὰ ἄσπερα λίθους εἶναι ἐμπύρους. Praeter eos, quos laudavit Menagius ad Laertii ii. 8, 10. vide Platonem de Legg. lib. x. § 3. Plutarchum de Superstit. p. 169. E. Harpocrationem et Suidam in Ἀναξαγόρας, denique scholiastas ad Apollonii Rhodii i. 498. et ad Euripidis Oresten § 980. Huc respicit etiam Lucianus in Icaromenippo tom. ii. p. 202.

ἄλλως δὲ Κλεισθένης.] Cave legislatorem intelligas, de quo supra § 1. Mollis enim et impudicus iste nebulo denotatur, quem fale defricabant Aristophanes alique comici. Vide scholiasten ad Nubes § 304. Ranas § 48. et Suidam.

Sectio δ'.

Ποιμέσιν ἔτι φίλῳ, κλέπῃ δέ [τ'] ἀγαθῷ.] Vulgo κλέπῃ δὲ ἀγαθῷ. A nobis autem stat Harleian. Respicit noster ad Homericos hosce,

Κατέχον ὁμίχλῳ

Ποιμέσιν ἔτι φίλῳ, κλέπῃ δέ [τε] νυκτὸς ἀμείνω.

Exstant Iliad. Γ'. 10.

Sectio

Sectio ε.

Τοῖον Ἀπόλλωνος ποῦ βωμῶ] Odyss. Z'. 162.

Ἔφυτῃ [Ἔ] Ἀπόλλωνος] Vulgo deest vox penultima, quam nos ex Reg. et Harleian. adjecimus.

Σπαρτιάτης ἀνὴρ] Agefilaum dicit, qui cum Megabaten Spithridatae filium deperiret, et eum vellet adolescens osculari, totis viribus repugnavit. Vide Xenophontis Ages. cap. v. 4, 5. Plutarchum de Aud. Poet. pag. 31. C. et Cedrenum pag. 204. D.

DISSERT. XXVI. vulgo X.

Sectio α.

ΥΠΟ Ἑκλιῶν [ἀλῆς,] μερῶν βασιλικόν,] Vulgo ὑπὸ Ἑκλιῶν, [κάλλης] μερῶν βασιλικῶ. Sed eo, quo dedimus modo, nonnullos codices habere monuit Leopardus Emdend. xvii. 2. Ac fane Reg. et Harl. repraesentant μερῶν βασιλικόν. Historiam narrant Aelianus V. H. ix. 4. et Athenaeus lib. xii. p. 540. E.

ἔργον εἶναι [θεῶ;] Vulgo ἔργον εἶναι [ὄσιον.] Reg. ἔργον εἶναι [ὄσας.] At Harleian. ἔργον εἶναι θεῶ, quod recepimus. Vide Aelianum V. H. iii. 9.

Sectio β.

τὸ Ἀλφὲ μέσας ἐνθένδε [ἐξήρη],] Vulgo τὸ [ῆ] Ἀλφὲ μέσας ἐνθένδε [ἐξήρηται.] Harleian. vero sic plane dat, ut edidimus; et cum eo facit Reg. ad ultimam vocem quod attinet.

εἰ μέλλοι] Sic Reg. et Harleian. vulgo εἰ μέλλει.

Sectio γ.

ὡς [ὁ] ἰατρὸς — ὡς [ὁ] φιλόσοφος] Ita Reg. et in priore membro Harl. Vulgo utrobique deest articulus.

ἔ [διωαμύοις] χωρίζειν] Vulgo ἔ διωαμύοις, quod repudiant Reg. et Harleian.

Sectio δ.

ὡς [ὁ] Πλάτωνος] Sic Reg. et Harl. vulgo ὡς Πλάτωνος. De hac Platonis opinione vide, quae diximus ad Ciceronis Tuscul. ii. 20.

πάθος ἂν εἴη τῷτο, ἔ λόγος. [ῆ] δὲ προσεθῆναι] Reg. [ῶ] πάθος ἂν εἴη τῷτο, ἔ λόγος. δὲ προσεθῆναι. Lege, ὡς πάθος ἂν εἴη τῷτο, ἔ λόγος, δὲ προσεθῆναι. Quin et Harleian. antepenultimam vocem nescit.

τὸ πάθος μὴ [ὁμοίως] ἐστ,] Paccius vertit, est nihilominus affectio; ut legerit, τὸ πάθος μὴ [ὁμῶς] ἐστ, quod Heinsio mihi que videtur auctoris manus.

[ἐπειάχας] ἀπὸ τῆς Συμμελείαν,] Sic uterque codex, vulgo ἐτάχας.

Sectio ε.

ἵππου ἀνῆκας ἀδηφάγον Ἀλφὲ πεδίον κροαίνειν] Homerus Iliad. Z'. 506.

Ὡς δ' ὅτε τις σταπὸς ἵππος, ἀκοσῆσας
ὑπὸ φάτνη,
Δεσμὸν ἀπορρήξας θείει πεδίῳ κροαίνων.

Iidem versus repetuntur Il. O'. 263.

ὁ [ἀπλῶν] βρόχον,] Vulgo ὁ [ἀνάπτων] βρόχον. Codices id, quod reposuimus, exhibent; et ita loquitur noster infra § 9.

ὁ ἄδω-

ὁ ἄδωρος.] Heinsio placet ὁ ἄω-
ρος, eamque lectionem vir ille do-
ctus in sua versione sequitur. Equi-
dem codicum scripturam non mo-
veo; ἄδωρος enim est κακὸς ἄδωρος. Vi-
de Sophoclem in Ajace Flagell.
ψ 677. et Suidam. Haec autem
vox κακὰ δωρῶμενον in activa pote-
state denotat.

τρεπόμηνος παντοδαπὰς τροπὰς καὶ
[αἰφνιδίως,] ὅππῃ (αἰφνιδίως) ἡδονὰς [ζωλε-
ταμῆος,] Vulgo τρεπόμηνος παντοδα-
πὰς τροπὰς, καὶ [αἰφνιδίως] ὅππῃ (αἰφνιδίως)
ἡδονὰς [ζωλεταμῆος.] At Reg. et
Harleian. αἰφνιδίως exhibent. Σω-
τελαμῆος autem, sensu postulante, se
mihi probavit. Locus sic est ver-
tendus: *Mutationibus omnimodis et
repentinis obnoxius, corporeis volu-
ptatibus intentus.*

Seçtio 5'.

Ἀγκυρόντων αὐθις [δέει] ὕβρεως.]
Vulgo Ἀγκυρόντων. Αὐθις ὅ ὕβρεως.
At H. Stephanus, Heinsio proban-
te, sic legendum conjecit, ut edi-
dimus. Paccius etiam vertit, *dis-
cernentium petulantiae metu.* Qua-
propter is in suo codice reperit,
Ἀγκυρόντων αὐθις [δέει] ὕβρεως, ac i-
ta diserte repraesentant Reg. et
Harleian.

Χωρὶς μὲν πρόγονοι,] Odyss. I.
221.

περὶ ἂν τις ἐκὼν [εἴξῃ] τῷ λόγῳ,]
Vulgo, περὶ ἂν τις ἐκὼν τῷ λόγῳ.
Unde Dan. Heinsius reponendum
censuit περὶ ἂν τις [εἴκων] τῷ λόγῳ,
quod editor Oxoniensis in verba
Maximi recepit. Reg. habet περὶ
ἂν τις ἐκὼν [ἤξω] τῷ λόγῳ. Harleian.
περὶ ἂν τις ἐκὼν [εἴξῃ] τῷ λόγῳ, quod
manifeste verum.

Seçtio 7'.

Μαρδονική μίροφόρος,] Mardones
quidem populus erant Epiroticus,
ut ex Eupolide docet Stephanus.
Ii tamen sub imperio Persico non
fuere, sed Mardi. Mardicis vero
feminis gestamen fuisse mitram
non constat. Forfan itaque legen-
dum, Δαρδανική μίροφόρος, ut paulo
ante dixit, & Δαρδανικόν, &χ' Ἐκκη-
σπένιον, & Λύδιον. Phrygiae dubio
procul erant μίροφόροι. Earum cho-
rus apud Euripidem in Hecuba ψ
924.

Ἐγὼ δ' ὅ πλόκαμον ἀναδέπτω
[Μίτρεσσιν] ἐρρύθμιζόμεν etc.

Reponi quoque possit Μαρδονική μι-
τροφόρος, ut voluit cl. Clericus Silv.
Philolog. cap. ix. 3. Ita κλητικὸν
ἀντὶ ἐθνικῶν ponetur, quod non est
inufitatum. Adeantur interpretes
ad Aeneid. iv. 216. Magis vero
placet altera conjectura, et sic eam
vocat Ctesias in Persicis cap. xx. et
xli.

ὅππῃ [Ἀμνησεν] ἤξε ἢ ὅ παιδὸς γα-
μήν.] Vulgo Ἀμνησεν, at alteram
scribendi rationem servant codices.
Amestris tamen Xerxis non erat
nurus, sed uxor. Vide Herodotum
vii. 61, 114. Platonem in Alcib.
i. pag. 33. C. et Plutarchum de
Superstit. pag. 171. D. Est ita-
que Maximi μνημονικὸν ἀμάρτημα.
debut enim, quod recte notavit
Heinsius, Artayntam dicere. Adi-
sis Herodotum ix. 107, 108.

Ἀμνησεν [σὺν] αἰχρῇ ἐστὶ, καὶ ἐν ἰ-
διώταις;] Vulgo Ἀμνησεν [ὡς] αἰχρῇ
ἐστὶ, καὶ ἐν ἰδιώταις. A nobis autem
stant Reg. et Harleian. ut nos ni-
hil aliud, quam interrogandi no-
tam addiderimus.

Sectio 4.

ἔτε Κριτόβουλος Εὐθυδήμῳ προσκνή-
σας ἐρᾷ,] In memoriae lapsus
denuo cecidit Maximus; nam Eu-
thydemum Critias amavit, non
Critobulus, ut Heinsius ex Xeno-
phontis Memor. lib. i. cap. ii. 30.
prior observavit. Pariter erravit
noster Differt. xxvii. 3.

Ἀγάθωνι Πανσανίας] Vide sis Ae-
lium, et ejus interpretes, V. H.
ii. 21.

Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν ἐρασι-
εῖναι,] Paccius vertit: *Cretensem a-*
dolescentulum turpe est amabilem non
esse; quocirca legit αἰέραςον εἶναι.
Et ἐρασόν quidem dat Harleian.
Ἐρασὴν tamen loco non moverim,
sed dubio procul excidit negandi
particula. Reponas igitur velim,
Κρητικῷ μειρακίῳ αἰσχρὸν ἐρασὴν [σὸν]
εἶναι: *Cretensi adolescentulo probro-*
sum putatur, si non ametur. Cretum
mores amatorios fuisse refert Strabo
lib. x. p. 739, seqq.

Τὰ δ' Ἡλείων εἰ λέγω,] Ob παιδε-
ρασίαν Elei male audierunt. Vide
Libanium tom. ii. Orat. xix. pag.
501. et Platonem Sympos. pag.
319. B.

Ἐρᾷ Σπαρτιάτης ἀνὴρ] Adeantur
interpretes ad Aeliani V. H. iii. 12.
et Nic. Cragius de Rep. Laced.
lib. iii. tab. vii. Instit. xi.

ἐρασαῖς πολυαρκέσεων;] Vulgo
ἐρασαῖς [πολλοῖς] ἀρκέσεων. Reg. ἐρα-
σαῖς πολυσαρκέσεων. Harleian. ἐρα-
σαῖς πολυαρκέσεων. Quod cum pla-
ne verum sit, id recepi.

Sectio 5.

ἦξαν δ' οἱ δυσυχεῖς δὴ βρόχον] Perizonius ad Aeliani V. H. iii.

42. mavult ἦξαν. Sed Reg. a vul-
gata non recedit, quae satis est
commoda. Harleian. ἦτιοντο δ'. Un-
de forsan reponendum, ἦτιοντο δ' οἱ
δυσυχεῖς δὴ βρόχον. Etymologus,
Ἀτρεδς, τὸ ἀλλεδς κ' πηδαν.

ἐν γειτόνων] H. Stephani ms. ἐν
γειτόνω, unde fecit ἐν γείτονος vir ille
doctus. At Reg. et Harleian. ἐν
γειτόνων, quo modo locum recte re-
stituit P. Leopardus Emend. xviii.
28.

ἐξαρκεῖ καὶ τῷ θηρόλῃ,] Vulgo
ἐξαρκεῖ [δ'] καὶ τῷ θηρόλῃ. Voculam
vero secundam non agnoscunt co-
dices, quapropter eam furcillis e-
jecimus.

κύλακα [ῥαῖον,] Vulgo κύλακα
ῥημαιον. Reg. ῥημαιον, quod vero
proximum: nam rescribas oportet
ῥαῖον, uti quidem dat Harleian.
ac ita reposuit Heinsius, praeunte
Paulo Leopardo Emend. xviii. 28.

δι' ἀπειρίαν τ' κλημάτων. Ἐρῶσι καὶ
οἱ φιλοχρήματοι] Vulgo pessime di-
stinguunt, δι' ἀπειρίαν. Τῶν κλημάτων
ἐρῶσι καὶ etc. Nos ex re ipsa, fideque
codicis Harleiani, veram posuimus
interpunctionem.

ὁ Πέρσης βασιλεὺς ἦψε βρόχον,] Legi queat, ὁ Πέρσης ἦψε βρόχον,
deleta voce supervacanea; nam
Persarum rex passim vocatur ὁ Πέρ-
σης. Vide modo Xenophontem de
Agefilao cap. i. 8. cap. ii. 1, 28.
et Herodianum vi. 11, 13, 15.
Foras tamen nihil est mutandum:
nam Πέρσης δῆπσκοπος pari ratione
dicitur Eusebio de Vita Constantini
iii. 7. et Πέρσων δῆπσκόπων ἱερὸν χρῆ-
μα iv. 43.

ἄρχων [πσαύτης] γῆς,] Sic opti-
me ms. Harl. Vulgo ἄρχων. [αὐτῆς]
γῆς.

τὸν μὲν χρυσὸν ἔχ' εὖρεν, ὀπίγραμμα
 §] De Nitocridis sepulchro loquitur, quod effodit Darius. Vide Herodotum lib. i. cap. 187. Hoc in Semiramidis monumento contigisse narrant alii, quos indicabit Petr. Pantinus ad Apostolii xii. 90. Thefauros autem cum mortuis olim condi solitos abunde liquet. Adi,

si nescis, Joan. Kirchmannum de Funer. iii. 24.

Ὡς κε μὴ ἄσπερμος γυνὴ μετόπισθεν ὀληῖ.] Apud Homerum Iliad. γ'. 303. legitur.

[Ὀφρα] μὴ ἄσπερμος γυνὴ [ἔ' ἄφαντος] ὀληῖ.]

Maximus igitur, labante memoria, nonnihil in verbis immutavit.

DISSERT. XXVII. vulgo XI.

Sectio α.

ΟΥΚ ἔς' ἔτυμος λόγος,] Stesichori verba sunt. Plato in Phaedro p. 343. Στησίχορος ἦ ὁμμάτων σεσηθείς Διὰ τὴν Ἑλένης κακηγορίαν — ἄτε μυστικὸς ὧν ἔγνω τὴν αἰτίαν, καὶ ποιεῖ δόλους, Οὐκ ἔς' ἔτυμος ὁ λόγος ἔπος· ἐδ' ἔβας ἐν νηυσὶν εὐσέλμοις, ἐδ' ἴκεο Πέργαμα Τροίας. Ποιήσας ἣ παῖσαν τὴν καλὴ μύθην παλινωδίαν πᾶσιν ἀνέβλεψεν. Rem narrant Isocrates in Helenae Encom. pag. 319. Dion Chrysostomus Orat. ii. p. 21. Orat. xi. p. 162. Suidas, aliique plures. Adeatur Joan. Meursius ad Hesychium Illustrium p. 193.

Θεὸς γὰρ καὶ ἔπος, [ἔ] ἔχ' ἥτιον [τὴν Ἑλένης] ὀπιθῆναι δίκην τοῖς πλημμελεῦσιν εἰς αὐτὸν ἐρρωμένεσσι.] Vulgo Θεὸς γὰρ καὶ ἔπος, ἔχ' ἥτιον ὀπιθῆναι δίκην τοῖς πλημμελεῦσιν εἰς αὐτὸν ἐρρωμένεσσι, omiſſis tribus vocabulis, quae nos ex Reg. et Harleian. restitui-
 mus. Quin et Paccii codex ea repraesentavit, ut ejus interpretatio probat.

Τί· [δὴ] ἔν ἐσι] Vulgo Τί· [ἦ] ἔν ἐσι, repugnantibus mss.

Ὡς κε μὴ ἀναμαχέσασθαι [λίαν] Φημι ἡμᾶς;] Forſan Maximus scripsit,

ὥς κε μὴ ἀναμαχέσασθαι [δεῖν] Φημι ἡμᾶς.

ἢ τρέποδας ἐπὶ αὐτῷ, etc.] Haec sunt dona, quae Achilli pollicitus est Agamemnon apud Homerum Iliad. ι'. 120, seqq. eoque noster respexit.

Sectio β.

ἐν Πανιώνίῳ] Vulgo ἐν Πανίῳ, nec aliter codices. At Scaliger, Leopardus Emend. xviii. 28. Heinſius, et Sopingius ad Hesychium in Πανιώνιον, merito legendum statuunt, prout edidimus. Vide Herodotum i. 148. et Suidam in τὸν Κολοφῶνα ὀπιθῆς.

μεθύων, [ἄκων] ἐσεφανωμένος, [φαλλόμενος,] Heinſio placet, μεθύων ἐσεφανωμένος, ἄκων [φαλλόμενος. At omnino rescribendum, μεθύων, [ἄδων,] ἐσεφανωμένος, [φαλλόμενος, uti quidem, me monente, locum laudavit Jos. Barnesius in Anacreontis Vita § 5. De Teio poeta sic Pausanias Attic. cap. xxv. p. 59. Καὶ οἱ τὸ χῆμά ἐσιν, οἶον [ἄδωντος] ἂν ἐν μέθῃ γῶντο ἀνθρώποι. Pariter de Polemone Lucianus Bis accus. tom. ii. p. 223. Μὲθ' ἡμέραν ἐκώμαζε Διὰ τὴν ἀγορᾶς μέσης, ψάλλειαν ἔχων, καὶ [καταδόμνος,] ἔωθεν εἰς ἐσπέραν μεθύων αἰετῶν

αἰὲν κραυπαλῶν, καὶ ἢ κεφαλὴν τοῖς σε-
φάνοις διηνησιμύς. Vide sis et Dio-
nem Chrysostomum Orat. iv. pag.
77. B. C.

Κλεόβελος ὁ ὠραιότατος,] Vide su-
pra Dissert. xxiv. 9. Apud Dion.
Chrysostomum Orat. ii. pag. 32.
Amorem sic adloquitur Anacreon,

Κλεόβελω δ' ἀγαθὸς γῆρας
Σύμβελος· τὸν ἐμὸν δ' ἔρωτ'
Ὡδ' εἴ νῦν σε δέχεσθαι.

Corruptus est versus ultimus. Eum
sic refingit If. Casaubonus Diatr.
cap. 3. Ὅτρευνε νῦν εἰ δέχεσθαι. Me-
lior est Heinsii conjectura, pro qua
reponit,

Οἷδ' εὖ νῦν σε δέχεσθαι.

At omnium optime doctissimus
Bentleius,

Οἷδ' εὖ νυν σε δέχεσθαι.

Renititur quidem cl. Barnesius,
quod εὖ νυν, ut censet, vix de Deo
dicitur. Hoc vero plane falsum.
Georgius Lecapenus in Ἐπιμελεσίαις
mss. fol. xxix. 2. Εὖ νυν εἰν λέγεται
ὁ ἔχων εὖ νοῖαν πρὸς τινα, εἴτε μείζονα,
εἴτε ἴσην, (leg. ἴσον) εἴτε ἐλάττω. λέ-
γει γὰρ εὖ νοῖα καὶ ὑπὸ μείζονος εἰς ἐλάτ-
των, (scribe ἐλάττω, καὶ ἔχ, ὥς τινες
λέγουσιν, αἰὲν ὑπὸ ἐλάττωτος εἰς μείζω·
καθὰ καὶ Δημοσθένης ἐν Ὀλυμπιακῶν
δελέρῳ, Ἐπὶ ποταμῶν μὲν ἴδοι τις ἂν ἢ
[καὶ τὸ θεῶν εὖ νοῖαν] φανερόν γινο-
μένην τῇ πόλει. Philemon apud Ju-
stinum de Monarch. cap. iii.

[Εὖ νυν] νομίζει τὸν [θεόν] καθεσάναι.

Psephisma Sigeorum § 9. Λαβῶν
[δαιμόνιον εὖ νυν] καὶ ζυνεργόν. Aeschyl-
lus in Septem contra Thebas §
455.

Προσληγίας

Ἀρτέμιδος [δύνοισι.]

Euripides in Helena § 886.

Ἥρα μὲν, ἣ σοὶ δυσμύτης πάροισεν ἦν,
Νῦν ἐστὶν [εὖ νυν]

Josephus Ant. Jud. lib. ii. cap. xv.
5. Τὸ θεῖον — οἷς ἂν εὖ νυν ἦ. Idem
lib. iv. cap. viii. 2. Ἀπολείτε καὶ ἢ
[εὖ νοῖαν] ἢ καὶ τὸ θεῖον. Sic etiam
§ 13, 21. et lib. v. cap. i. 25.
Si plura velis, adi Clementem Pae-
dag. lib. i. cap. xi. et Stromat. ii.
p. 444.

Sectio γ'.

Τί κωλύει [δὴ] καὶ ἡμᾶς [ἀναμαχέ-
σασθαι] τήμερον,] Vulgo Τί κωλύει καὶ
ἡμᾶς τήμερον, duabus vocibus prae-
termisissis, quas suppeditarunt Reg.
et Harleian.

καὶ ἢ Ἀνακρέοντα] Lege [εἰ] καὶ ἢ
Ἀνακρέοντα.

ὡς Κερίαν,] Oportuit scri-
ptum ὡς Κερίαν. Noster autem me-
moriam lapsus est. Vide supra
Dissert. xxvi. 8.

ἄλλων ἄλλων,] Vulgo [καὶ] ἄλλων ἄλ-
λων. Sed illam conjunctionem ne-
sciunt codices, iisque parendum
censui.

[εἰ] μοι ἢ ἢ Αἰγυπτίων γῆν λέγοις]
Reg. et Harl. [εἰ δέ] μοι ἢ καὶ ἢ
etc. Ocius rescribas, εἰ δέ μοι [νῆ Δία]
ἢ Αἰγυπτίων γῆν λέγοις. Sic passim
Graeci. Vide Dissert. xxxiii. 4, 8.

Βαβυλῶνα αὐτὴν ἢ [δύτει χολάτην,]
Vulgo δύτυχεσάτην. Sed vocem,
quam reposuimus, praestant Reg. et
Harleian. Celeberrimos autem fu-
isse Babylonis muros vel pueri no-
runt. Vide Herodotum lib. i. §
178, seqq. Curtium lib. v. cap. i.
25. nostrum Dissert. xxxv. 2. ac
Philostat. Vit. Apoll. i. 25. Haec
autem forma prorsus est analogica.
Etymologus in Εὐτείχεον· Τὰ εἰς ὅς
ὑπὸ ἐδελέρων ζυγισθέντα ὑπὸ δυνείας
ζυγί-

Ζωλίθειαι, οἶον ξίφος, ἄξιφος. ῥῖγος
δύσεργος. Εὐτείχεος, Ionicum. Adi-
sis Eustathium ad Iliad. A'. p. 49.
et ad Iliad. Π'. p. 1058. Alioqui
scribere queas ὡς τευχέσδεσθην, quod a
recepta lectione parum recedit.

[ποσῆς] δὲ εἶναι καλόν, [ὅσος] περ
καὶ ἡδύ.] Vulgo τοσῆτον — ὅσον. Nos
vero lectionem dedimus, quam sup-
peditarunt Reg. et Harleian. Non
aliter in suo codice Paccius legit,
qui locum recte vertit hoc modo:
*Tantundem a vera pulchritudine ab-
sunt, quantum etiam a jucunditate
sunt remota.* Heinsius a scriptoris
mente videtur aberrasse.

Sectio δ.

Ἰπθυμεῖν λέγωμεν τῆτον, ἀλλ' ὅσος
ἐρεῖν.] *Amorem a cupidine distinxere
veteres.* Hinc Afranius,

Amabit sapiens, cupient ceteri.

Vide cl. Pricaeum ad Apuleii A-
pol. pag. 28.

τῇ περὶ τῆ Φωνῆν [ᾠδονομία] Ita
codices, et recte quidem. Hein-
sius enim περὶ ἐργως reposuit τῇ περὶ
τῆ Φωνῆν παρωνυμία. Nulla fane in-
ter Ἰπθυμίαν et ἐρεῖα potest esse
παρωνυμία.

τά τε ἄλλα, καὶ [ἐν] τῇ τῶ ὀνομάτων
ἐλθεῖν, πείθομαι Πλάτωνι.] Vul-
go, praetermissa vocula, dant τά τε
ἄλλα, καὶ τῇ etc. Suam vero in no-
minibus adhibendis ἀδιαφορίαν saepe
memorat Plato. Vide Polit. pag.
171. F. Protag. p. 212. G. Char-
mid. p. 239. G. denique de Rep.
lib. vii. p. 488. C.

Ἐσω [ῥῖ,] εἰ βάλοντα,] Vulgo Ἐ-
σω [ῥῖ,] repugnantibus mss.

ἢ ψυχὴ ἄξι,] Harleian. αὖξι.
Statim rescribe αἰξί.

Ἐ Φαινομένης προσθήκη χρώματος τὸ

ἡδύ, τῆτο [Φῆ] Φανιάζεσθαι αὐτῷ καλόν
ἐρεῖν, καὶ τῆτω [συγχωρήσομεν,] Vulgo
Ἐ Φαινομένης προσθήκη χρώματος [πρός]
τὸ ἡδύ, τῆτω [Φησὶ] Φανιάζεσθαι αὐτῷ κα-
λόν ἐρεῖν, καὶ τῆτω [συγχωρήσομεν,] In
prioribus mss. fidem sequimur, qui
plane dant, ut exhibuimus. In po-
sterioribus vitiosam distinctionem,
Heinsii monitu, sustulimus.

Ἰπθυμεῖν καὶ τῆτες [Φῆ,] Sic Reg.
et Harleian. vulgo Φησὶν.

Sectio ε.

ὅτι [μὴ] Σιτίων προσφορᾷ,] Vulgo
[εἰ] μὴ, quod nolunt codices. Vide
Devarium de Partic. p. 180.

προσγινόμενης αὐτῷ τῆ [ὑπερφορῆς.]
Sic Heinsius, et optime quidem.
Vide Dissert. xxviii. 3. xxix. 1.
Vulgo ὑποσφορῆς, quod absurdum.

καὶ τὸν [Ἰπὶ Κράνης,] Φασὶ, βίου] Sic Harl. a secunda manu, quod
et felice conjectura praecepit Hein-
sius; nam nemo, nisi prorsus ἄ-
μυστος, ignorat, qualem sub Saturno
victum hominibus dent poetae. Vi-
de modo Hesiodum Oper. ὕ 111,
seqq. et Ovidium Metam. ὕ 103.
Hinc proverbium ἄλις δρυὸς, de
quo praeter Zenobium, Diogenia-
num, aliosque paroemiographos, vi-
deas licet Eusebium in Marcellum
cap. iii. p. 15. Vulgo καὶ τὸν [Ἐπι-
κράνης,] Φασὶ, βίου, quam lectionem
secutus est in sua versione Paccius.
Quasi vero post Epicuri mortem
Ceres frumenta repererat! Adde
nostrum Dissert. xxix. 5.

[ἰδίον] ἢ ἐκάστω τῇ ἡδονῇ,] Sic recte
codices; non ἰδίαν, ut vulgo legitur.

ὑπαλαχθέν, δι' ἀήθειαν εἰς λύπην
μετέβαλε.] Vulgo distinguunt ὑπαλα-
χθέν δι' ἀήθειαν, εἰς λύπην μετέβαλεν.
Nobis melius convenire videbatur
interpunctio, quam servat Harl.

Sectio ε'.

εἴ τι [δὴ] ἄλλο] Sic Reg. et Harl. vulgo δέ.

τῇ ποτὶ τὴν Νυμφῶν ὀχλεία] Vulgo, transpositis vocibus, exhibent, ποτὶ τῇ τὴν Νυμφῶν ὀχλεία. Quod recte se non habet. Nos utrumque codicem sequimur, Heinsioque placuit eadem scriptura.

[Θυμωῖνες] δώδεις βοιάνας, περικαθίσαντες ἐν κύκλῳ τῇ πυρᾷ, ὥστε [κροῖηται,] Vulgo [καίουνες] δώδεις βοιάνας, περικαθίσαντες ἐν κύκλῳ τῇ πυρᾷ, ὥστε [κροῖηται.] Ex utriusque codicis fide primam vocem mutavimus; at ultimae loco κροῖηται dat Reg. κροῖηται Harleian. idque rectum: nam pyram crateri comparat; odorem vero, quem emittunt herbae, vino. Loquitur autem de Massagetis. Vide Herodotum i. 201, 202. et Luciani scholiasten ad Verae Histor. lib. i. p. 30, 31.

Sectio ζ'.

καὶ [ῥ] τὸ ἀνακαῖον — καὶ [ῥ] τὸ ποικίλον] Vulgo καὶ τὸ ἀνακαῖον. Nos secundam voculam fide mss. Reg. et Harleian. reposuimus. Ita nonnunquam loquuntur auctores, licet fere dicant καὶ [μὲν] τὸ ἀνακαῖον — καὶ [ῥ] τὸ ποικίλον. Aelianus V. H. xii. 1. Δείκνυσιν γὰρ αὐτὴν (Ἀσπασίαν) ὁ παῖς ἰαλῶν· ὁ [ῥ] ὑπέχετο ἰασαῖς, εἰ λάβοι τρεῖς σάληρας, ὁ [ῥ] ἔφατο μὴ ἔχειν. Vide sis et cap. xlv.

δοκεῖν γὰρ εἶναι δὲ ταύτην μόνον.] Vulgo δοκεῖν γὰρ [καὶ οὐκ] εἶναι δὲ ταύτην [μόνην.] Duas autem voces, quas praetermisi, non agnoscunt codices; et recte μόνον a prima manu dat Harleian.

καὶ τὴν Σωκράτους μανίαν;] Recte

monuerunt viri docti μανίαν hic *opinionem* denotare. Sic Plato in Philebo p. 94. G. Τὸ πίνω τεύπον, ὡς ἢ ἐμὴ [μανία,] νῦν καὶ φρόνησιν τιθεῖς, οὐκ ἂν μέγα τι τῇ ἀληθείας παρεξέλθοις. Et in Cratylo p. 257. E. Εἰ γὰρ πᾶς ἔχεις συμβαλεῖν τὴν Κρατύλῃ [μανίαν,] ἡδέως ἂν ἀκύνσαιμι. Idem philosophus τῷ μανιδέει *opinandi* potestatem multis in locis tribuit. Vide Hippiam Majorem p. 100. B. Lysidem p. 111. D. Politicum p. 183. C. Charmidem p. 242. C. De Rep. lib. i. p. 418. G. lib. iii. p. 435. E. lib. iv. p. 450. B. lib. vi. p. 478. A. denique lib. viii. p. 490. A.

πολλὴν καὶ παντοδαπὴν [ἰλιώ,] In versione sua vocem *materiam* Pacicius adhibet, quapropter Heinsius reponit πολλὴν καὶ παντοδαπὴν [ὑλὴν.] Ego tamen non video, cur lis codicum scripturae moveatur, cum noster *materiam* vocabulo foedius denotare voluerit. Hesychius Ἰλὺς, πηλὸς, ὑποστάθμη. Suidas Ἰλὺς, βόρεος. Etymologus in Ἀσις· Ἀσιν, ἰλιώ, ὃ ἐστὶ γῆν ψαμμώδη etc. quae legantur etiam apud scholiasten in Iliad. Φ'. 321.

Sectio η'.

καὶ ἵχνος αὐτοῦ [Φανῆ,] ὥστε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρῶσκοντα καπνόν,] Hoc ne Graecum quidem est. Homerus, ad quem respicit noster, habet Odyss. A'. 58.

Ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθρῶσκοντα νοῆσαι. et inde fit ut Heinsius, suppleta voce, legat ὥστε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρῶσκοντα καπνὸν [νοήσας.] Sed concinnior est emendandi ratio; legas enim oportet, καὶ ἵχνος αὐτοῦ [νοήσας,] ὥστε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθρῶσκοντα καπνόν.

νόν. Tum demum integra fit oratio.

ἀλλ' ὅ,τι περ κάλλος δ' ἔργον αἰὲν ἀμειλίχων.] Vulgo defunt hae voces, quas mss. Reg. et Harleian. debemus. Eas etiam Paccius in suo codice legit.

εἰ δέ τις ἐστὶν αὐτῷ ὀπιθεῖσα φύσις ἢ γῆν.] In Regio deest vox φύσις, et mavult Heinsius ut subaudiatur, quod praecessit, nempe μοῖρα. Ast profecto si κάλλος μοῖρα τις ὀπιθεῖσα αἰὲν ἀμειλίχων ἐστὶν αὐτῷ ὀπιθεῖσα φύσις ἢ γῆν. Corruptissime quidem; forsitan tamen ex eo, simul et Regio, Maximi possumus eruere manum. Lego, εἰ δέ τις ἐστὶν αὐτῷ [εἰκὼν] ὀπιθεῖσα τῇ γῇ.

[ὕψους αὐτῷ τῷ καλῷ.] Vulgo

[ὕψους αὐτῷ τῷ καλῷ. Scilicet H. Stephanus ediderat ὕψους αὐτῷ τῷ καλῷ, quod Heinsius, lectore non monito, mutaverat. Sed veram lectionem servant Reg. et Harl.

καὶ ἐρᾶν [ἔ] φησι μὴ.] Ait Heinsius in ms. recte legi, καὶ ἐρᾶν φησι μὴ. Hanc sane varietatem ex mss. nostris adnotatam non video. Negandi tamen particula, sicut arbitrator, auctoris menti repugnat. Forsitan rescribendum, καὶ ἐρᾶν [εἰ] φησι μὴ ἔδωκεν, πὸ δ' ἀληθὲς ἐρᾶ κάλλος ἀληθεστέρα. Illae certe voculae passim confunduntur.

καὶ πάντα ἔλεπεν.] Vulgo defunt haec vocabula, quae praestant Reg. et Harleian.

ἐν παλαίῳ.] Vulgo ἐν παλαίῳ. Cum nobis facit uterque codex, et ita Paccius in suo ms. reperit.

DISSERT. XXVIII. vulgo. XII.

Sectio α.

Σκεδαθείσης τ' χεδίας.] Vulgo χεδασθείσης, pro qua voce κεαθείσης vel χιοθείσης reposuit H. Stephanus. At Reg. et Harl. σκεδαθείσης, quod rectum; ac ita Schottus ex conjectura.

Ἀλκίνοε βασιλεῦ, etc.] Versus, ad quos Maximus respexit, exstant Odyss. I. 2, seqq. Omnino vide doctissimum Duportum Gnomol. Homer. p. 194.

τί ἡγῆ.] Vulgo τί ἡγῆσαι. At uterque codex τί ἡγῆ, quo modo Reg. constanter pro ἡγῆ.

Νέκος Ὀδυσῆος] Odyss. Θ. 75.

προχυθέντες ἔ' ἵππας.] Vulgo προχυθέντες [ῆ] ἔ' ἵππας. Vocolam, quam

delevimus, non agnoscunt mss. Vide Odyss. Θ. 514.

τὸ τ' Odyss. I. 11.

Sectio β.

Ὀφροσύνης [δημωδεσάτης.] Sic H. Stephani, Cosinique Paccii codices. At Reg. et Harleian. δημωδεσάτης, quod receptae lectioni praefert Heinsius. Immerito quidem, prout arbitrator.

μηλιθέος λωῖς.] Sic optime Stephanus edidit, licet ejus codex exhibuerit μὴ ἡδέος λωῖς, nec aliter Reg. et Harleian. Vide sis Odyss. I. 94.

τὰ ἔπη [λέγοι] ἔτῳσι ἀκῆσαντι δ' ὅς.] Vulgo τὰ ἔπη [λέγει τῷ] ἔτῳσι ἀκῆσαντι δ' ὅς. Nos lectionem Regii codicis.

codicis admisimus. Quin et τῷ locum non praebebat Harleian.

ἀκροωμένους ἔ ἀοιδῶν σπυδῶν, δίχρημονά τινα] Vulgo distinguunt ἀκροωμένους ἔ ἀοιδῶν, σπυδῶν δίχρημονά τινα etc. Nos interpunctionem pessimam, jubentibus Harleian. et ipsa re, sustulimus. Σπυδῶν valet μῦς σπυδῶν, et ponitur ὑπερβαλτικῶς. Vide sis etymologum in Ἀμαρτίῃ ac Σπυδῶν.

εἰκῇ τῶν [ἀνέδην,] Vulgo ἀναίδην. Sed Heinsius et Schottus merito reponunt ἀνέδην, id enim postulat oratio. Vide Suidam. Dion Chrysostomus Orat. xxxi. p. 322. Ἐπειδὴ λίαν καὶ ἀκόρως ἔ [ἀναίδην] αὐτῶν κέχρηται τινές. Scribe λίαν καὶ ἀκόρως ἔ [ἀνέδην.] Pariter ἀναίδην male pro ἀνέδην legitur apud Eusebium H. E. viii. 14. ix. 8. et de Vita Constantini iii. 58.

Αὐλῶν ζυγίων τ' ἐνοπῆ,] Iliad. K'. 13.

Sectio γ'.

ἡ [ἐκ] μελῶν ἡδονῆν] Vulgo ἡ μελῶν ἡδονῆν. Nos mss. obtemperamus, et noster paullo post eodem modo loquitur.

τῇ ψυχῇ εἰς Ὀφροσύνην (ωλεῖται.) Ammonius: Εὐφραίνεισθαι ἢ ἡδεσθαι διαφέρει. Πλάτων ἐν Πρωταγόρᾳ [p. 204. D.] Εὐφραίνεισθαι μὲν γὰρ ἐστὶ μανθάνοντά τι, καὶ φρονήσεως μετὰ λαμβάνοντά αὐτῇ τῇ διανοίᾳ· ἡδεσθαι δὲ ἐοθιόντά τι, ἢ ἄλλο ἢδὲ πάχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Vide sis et ejusdem Timaeum pag. 547. E.

ὁδμὴ ἦ, καὶ ἦ ὁδμὴ,] Haec mihi fana non videntur. Reg. et Harl. ὁδμὴ ἦ, καὶ ὁδομή. Scripsit Maximus, ut arbitror, ὁδμὴ ἦ, καὶ εὐδομος ἦ. Hesychius Εὐδομος, ὁδῶδης. Εὐόδμων, ἡδέων. Hoc est, quod ὁσ-

μὴν ὁδοῖας post LXX. interpretes et Sirachiden l. 15. dixit Paulus Ephes. v. 2. Philipp. iv. 18.

ὁδμὰς ταύτας τὰς ἐκ τῶν μελῶν [ὑπερβαλτικῶς,] Vulgo ὑπερβαλτικῶς. Sed Scaliger et Heinsius bene reposuerunt ὑπερβαλτικῶς, ac ita diferte Reg. cujus quidem codicis fide sic edidi.

οἱ σώματα ὑπερβαλτικῶς] Plato in Gorgia p. 288. D. Ἡ κομμωτικὴ κακὴ γὰρ τε καὶ ἀπαληλὴ καὶ ἀγνήνη καὶ ἀνελεύθερος, γήμασι τε καὶ χρώμασι καὶ λειότητι καὶ αἰσθήσει ἀπαλιῶσα· ὥστε ποιεῖν ἀλλότρου κάλλος ἐφελομένης ἔ οἰκείας ἔ διὰ τὴν γυμναστικὴν ἀμελεῖν. Cum vero rhetorice, seu, prout loquitur Amm. Marcellinus xxx. 4. professionem oratorum forensium vituperat noster, a Platone suo diversus non abit. Vide Sextum Empiricum adversus Mathem. lib. ii. § 12, seqq.

Sectio δ'.

Αἰνιάνων — Αἰνιᾶνες,] Sic Reg. et Harleian. vulgo Αἰνειάνων — Αἰνειᾶνες. Male: nam secunda syllaba sine diphthongo scribi debet. Vide Euripidem Iphig. in Aulide § 277. Aelianum V. H. iii. 1. Eustathium ad Iliad. B'. p. 253. et Stephanum in Αἰνία. Apud Heliodorum lib. ii. p. 121, seqq. Αἰνειᾶνας corrupte scribi monuit Holstenius. Sed, quod majus est, notare praetermisit: nam p. 123. legas, Ὁ μὲν νεανίας, ἔφη ὁ Χαερκλῆς, καὶ ὁλοχερῶς [Αἰνειᾶναι,] τὸν ἥρωα διαγωνίζεσθαι. Repone Αἰνιᾶνες. Homero Iliad. B'. 749. et Herodoto vii. 185. Ἐνιῆνες nominantur. Aeniensium vero saltationem, quam memorat noster, quaeque καρπαία vocabatur, fuse describit Xenophon de Exped. Cyri lib. vi. cap. i. 4. μιμητικῶς.

μιμῆμφοι [τὰ] τεχνύματα] Ita vulgo, sed a codicibus exulat vox media.

Ἀνέκηντο πῶς Πέρσαις αἱ βαλαὶ εἰς τὰς ὠχίας,] Huc facientia veterum testimonia collegit Barn. Briffonius de Regn. Pers. lib. ii. § 131. Adde Plutarchum Sympof. lib. vii. Quaest. 9. et Victorianum scholiasten ad Iliad. Γ'. 70.

ὥστερ πῶς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας, ἢ συνεδριακώτερον ἦν (συμπόσιον Περσικὸν ἐκκλησίας Ἀττικῆς.) Vulgo tantum repraesentant ὥστερ πῶς Ἀθηναίοις εἰς τὰς ἐκκλησίας Ἀττικῆς. Ex Reg. et Harleian. locum nos auximus et emendavimus.

καθάπερ ἔλαιον πῶρ,] Heinsius describit καθάπερ ἔλαιον πῶρ, nec aliter mss. Harleian. Sollicitanda tamen non est recepta lectio. Scilicet pro Maximi mente νόμος κολάζων ἢ μέθην ἐπήγειρε Περσῶν τὰς δρετὰς, καθάπερ ἔλαιον ἐπεγείρει πῶρ. Xenophon Sympof. cap. ii. 24. Ὁ οἶνος ἄρδων τὰς ψυχὰς, τὰς μὴ λύπας, ὥστερ ὁ μανδραγόρας τὰς ἀνθρώπους, κοιμίζει· τὰς δὲ φιλοφροσύνας, ὥστερ [ἔλαιον φλόγα,] ἐγείρει. Haec nonnihil immutata laudat etiam Stobaeus Sermon. liv. p. 370. Legem vero Persicam memorat Xenophon Cyropaed. lib. viii. cap. viii. 6. Postea tamen supra modum bibaces erant Persae. Vide collectanea Barn. Briffonii de Regn. Pers. lib. ii. § 126, seqq.

[ἐξορχῆντο] ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ] Hoc modo recte Reg. et Harleian. vulgo ἐξορχῆνται, quod de Maximi tempore verum non est.

Sectio ε.

Φησὶν ὁ λόγος.] Vulgo defunt hae voces, quas exhibent Reg. et Harl.

quasque Paccius in suo codice legit. Platonem suum noster imitatur. Sic in Philebo pag. 88. G. Ἀλλ' ὅθ' ἂν τι λέγω, [Φησὶν ὁ λόγος,] ἢ περφερέας. Et in Sophista p. 157. B. Οὐκ ἂν ἂν ὁρῶς γε, ὥς ἔοικεν, ὅτι χειροῖ μὴ, ὥς [Φησὶν ὁ λόγος.]

Ξυπερῶντα Πανθεία,] Panthea fuit Abradatae conjux, formosissima simul ac modestissima mulier. Haec, interempto viro suo, se ipsa morti dedit. Vide Xenophontem Cyropaed. lib. vii. cap. iii. 5. Ad hanc historiam respicit Dion Chrysostomus Orat. lxiv. p. 592. Ubi scholiastes, Πανθείαν μὴ τῇ Ἀβραδάτῃ ἔσσης Φασὶ γαμήλιον, ἧς ἢ Ξενοφῶν ὁ Σωκράτης μὲνυται.

Πολλῶν ἀνθρώπων] Odyss. A'. 3, 5.

Περσὺς ὀδαιμῶν, ὅτι πηλὸς ἦν,] Fabulam legas licet apud Hesiodum in Scuto ὧ 216. Apollodorum Bibl. ii. 4. Hyginum Fab. lxiv. aliosque.

Κροῖτος ἦν — ἐθνέων.] Verba sunt Herodoti i. 6. Vide Dionysium Halicarnasense de Compos. Verb. pag. 8.

Δάρδανον αὖ] Iliad. γ'. 215.

Ἐπίδαμος — βάρεσσοι.] Ex Thucydidis lib. i. pag. 17. ed. Welch. Habet etiam Dionysius Halicarnasense de Compos. p. 8.

Ἐστὶ πόλις] Iliad. Z'. 152.

Ὁς ῥέων — ἐκιδδοῖ.] Herodotus lib. i. cap. vi. Halyis fluvii cursum sic describit: Ὁς ῥέων δ' ἀπὸ μεσσηνίας — ἐξίει πρὸς Βορρῶν ἀνεμῶν εἰς τὸν Εὐξείνιον καλεόμενον πόντον. Noster ex memoria locum citavit. Vide sis et Dionysium de Compos. pag. 8.

Ὁν Ξάνθον] Iliad. γ'. 74.

ἢ ἀνάμνησιν.] Sic mss. non ἢ [τῇ] ἀνάμνησιν, ut vulgo.

Sectio ε'.

παρέχεοθε [ύμῃς.] Uterque codex ύμῖν. Legendum, ἢ ἔχ' οἶον παρέχεοθε [ήμῖν.] *Et non quale nobis exhibetis.*

πόλεμοι ἄδικοι,] Vulgo πολέμιοι, quam lectionem secuti sunt in suis versionibus Paccius et Heinsius. Sed vera prorsus est ea scriptura, quam nos, Harleiano jubente, repraesentamus.

Sectio ζ'.

ἀνδρὸς ᾗ δῶκεν] Parodia est versus Homericus Iliad. Γ'. 408.

Κλυθὶ μὲν, δῖον γυρόπτε, ὃς Χρύσιω ἀμφιθέεσκε,] Vulgo deest hic versus Homericus Iliad. Α'. 37. Eum dedit uterque codex.

ἢ ποπέ τοι] Iliad. Α'. 39.

Ἐπὶ φθορᾷ κυνῶν, ἢ ἀνδρῶν, καὶ [ὀρνέων.] Avium extinctarum non meminit Homerus: is enim sic canit Iliad. Α'. 50.

Οὐρεῖας μὲν πρῶτον ἐπώχετο ἢ κυίας δῖος,

Αὐτὰρ ἔπειτ' αὐτοῖσι βέλος ἐχεπέ-
κῃς ἐφίει etc.

Hic itaque legendum ἢ ἀνδρῶν, καὶ [ὀρνέων,] *mulorum.* Hesychius, Ἡμίονος, ὀρέως. Idem. Ὀρεῖς, ἡμίονοι ἄρσενες. Vide quae diximus ad Dissert. xi. 2.

ἢ ἡλὶς ἀκτῖνα δι' αἴρος χωρεῖσαν οἷσ' ἰατρῶν, ἀκαταπείθεον τ' ἔρ' (ωμάτων συμμελείας.) Macrobius Saturn. i. 17. *Alii cognominatum Apollinem putant ὡς ἰατρῶν τα ζῶα, exanimat enim et perimit animantes, cum pestem intemperie caloris immittit etc.* Vide sis Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. pag. 418, seqq. Amm. Marcellinum xix. 4. scholiasten ad Iliad. Α'. 50. et Hieronymum Aleandrum in Explic. Tabulae Solaris p. 18.

DISSERT. XXIX. vulgo XIII.

Sectio α'.

ΕΝ γυνῶ οἶνοπέδῃ ἀλωῆς ἔπῃ φύλων χαμαὶ [βεβλημύων] ὥρα θέρους ἀναπαυομένη. Vulgo ἔπῃ φύλων χαμαὶ [βεβλημύων] ὥρα θέρους ἀναπαυομένη, quod inelegans prae lectione, quam suppeditavit Harleian. Noster autem respicit ad Odyss. Α'. 191.

Αὐτὰρ ἐπὶν ἔλθῃσι θέρους —

Πάντῃ οἱ καὶ γυνὸν ἀλωῆς οἶνοπέδοιο
Φύλων κεκλιμύων χαμαλαὶ βεβλή-
κα) ὀνάι.

Laërten Ulyssis patrem dicit poeta.

Οἱ ᾗ μακάριοι [αὐτῶ] ἄνδρες,] Vulgo [αὐτῶν] ἄνδρες. Sed recte codices, ut edidimus.

ἀμφοτέρων, βασιλῆος καὶ αἰχμητῆρος ἀγαθός.] Homeri versus se sic habet:

Ἀμφοτέρων, βασιλῆος τ' ἀγαθός,
καθ' ἑτέρους τ' αἰχμητῆρος.

Vide Iliad. Γ'. 179.

ἀκαταπείθεον τ' Αἰγυπτίας;] Vide Plinium H. N. lib. xxi. § 50. et Dionysium Perieg. § 241.

Τρηχεῖ, αἰχ' ἀγαθῇ] Odyss. Γ'. 27.

Sectio

Sectio β'.

τῷ λόγῳ [προσφερομένη] Legerim
προφερομένη. Pariter *testes proferre*
dicunt Latini. Vide Budaeum Com-
ment. L. G. p. 357.

Δίξω, ἥ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἀν-
θρώπων.] Nonnulli pro duabus vo-
cibus ultimis habent ἢ καὶ ἀνδρῶν.
Vide Lambecium Bibl. Vindob.
lib. viii. pag. 25. Oraculum inte-
grum legatur apud Herodotum i.
65. Galenum Protr. ad Artes cap.
ix. Eusebium Praep. Evang. v.
27, 28. Theodoretum Therap. ix.
p. 124. ac Themistium Orat. xix.
p. 225. Eundem, quem noster, ver-
sum laudat idem Orat. vii. p. 97.
et Orat. xv. p. 193. Huc etiam
respiciunt Xenoph. in Apol. Socr.
§ 15. et Philostratus Vit. Apoll.
lib. viii. cap. 7.

ἄφελον [ἐκ γῆς ὄν] Vulgo ἄφελον
[ἐλγῆσον,] quae vox est nihil. Scali-
ger et Heinsius legunt ἄφελον [ἐνο-
χῆς.] Sed omnino reponendum ἄ-
φελον ἐκ γῆς ὄν, ut olim monuit Sal-
masius Epist. iii. Harleian. dat ἄ-
φελον [ἐκ γῆς,] quod emendationem
viri doctissimi firmat. Vide Jose-
phum advers. Apionem ii. 31.

ἢ [παίθεθ] τῷ θεῷ.] Orationis
exitum non video: nam quomodo
se gessit Lycurgus, Apolline con-
sulto, num γεωργικὸν, ἢ πολεμικὸν κα-
τασκήσαιτο πολιτείας ἥθος; Uterque co-
dex ἢ [παίθεθ] τῷ θεῷ. Lege [κα-
ταπαίθεθ] τῷ θεῷ.

ἔδε Βρασιδάς — ἔδε Γύλιππος]
Vulgo ἔδε [ὁ] Βρασιδάς — ἔδ' [ὁ] Γύ-
λιππος. Sed prior articulus in Reg.
et Harleian. non comparet, eaque
de causā posteriorem delevi.

† Ἀργείων ἐδήξ,] Vulgo † [τῶν]
Ἀργείων. Nos Harleiano codici pa-
remus.

Sectio γ'.

[ἐπελθόντος] αὐτοῖς σόλῃ Μηδικῇ,]
Sic Reg. et Harleian. vulgo ἐπελ-
θόντος.

ὅτε Πεισιφθίῳ τὸν δῆμον ἐξοπλίσαν-
τες γεωργεῖν ἠνάγκαζον.] Dion Chry-
sostomus Orat. xxv. pag. 281. D.
Πεισιφθίῳ προσάτιλος — ἐν τῇ χώ-
ρᾳ ἀφελέουσιν γεωργοὶ ἐγίνοντο Athe-
nienfes. Rem fule narrat Polyae-
nus Stratag. lib. i. cap. xxi. 2.
quem vide.

μόνα [ἐπιπρόμοιοι] τὰ ὅπλα,]
Heinsius reponit μόνα [ἐπιπρόμοιοι]
τὰ ὅπλα. At apud elegantiores
Graecos huic verbo subditur casus
genitivus, licet accusativum post-
ponat Lucas Act. ix. 27. xvi. 19.
Nulla tamen opus est mutatione.
Vult enim Maximus, Athenienfes
praeter arma nihil sibi reliqui fecisse;
qui sensus auctoris menti congruit;
vulgatamque lectionem servant om-
nes mss.

Sectio δ'.

Λυδοὶ πρότερον,] Lydos ἐργασικω-
τέρες εἶναι, ἐκλάειν ᾗ, notavit So-
crates apud Aelianum V. H. x. 14.
Historiam vero verbis Iustini i. 7.
declarabo: *Occupato, inquit, in a-*
liis bellis Cyro, Lydi rebellavere;
quibus iterum victis arma et equi ad-
empti, iussique cauponias et ludicras
artes et lenocinia exercere. Et sic
gens industria quondam potens et ma-
nu strenua, effeminata mollitie luxu-
riaque virtutem pristinam perdidit
etc. Vide sis et Herodotum i. 155,
seqq. atque Polyaeum Stratag.
lib. vii. cap. vi. 4.

[ἐκ γῆς] βίον.] Vulgo ἐλγῆς. At
nos βίον auctoritate Regii addidi-
mus; ἐκ γῆς autem reposuimus,
Harleiano

Harleiano jubente, probante vero Salmasio Epist. ad Puteanum 111.

Sectio 4.

[ἐδὲ] Ἀθηναῖ,] Lege [ἐδ' ἢ] Ἀθηναῖ.

[Γεωργίας] ταῦτα] Heinsio placet [ὁ γεωργήσας] ταῦτα. Mallem [Γεωργῶσι] ταῦτα.

[ἡ] μηδὲν ἀνθρωπίνης] Vulgo deest vox prima, quam nos ex Reg. et Harleian. addidimus.

Ἀλλὰ τὰ [γ'] ἀσπερία] Sic Harleian, et ipse poeta Odyss. I. 109. quod et Heinsio placet. Vulgo τὰ ἀσπερία.

Sectio 5.

[ἡ] ἐλθεῖσθαι δρῶν] Sic uterque codex. Vulgo deest conjunctio.

πᾶς τις ῥίψας δόρυ,] Sic Harleian. et optime quidem, vulgo ῥίψας τις δόρυ.

ἔπος ὁ ἀέλιος.] Ita Reg. et editio Stephani. Heinsius, cui favet Harleian. mediam voculam expulit, ut hexameter esse videretur. Quo jure, nescio: cujus enim poeta fuerit, nec ille dixit, nec ego novi.

Sectio 6.

[Θέρε] δργαλή.] Vulgo Θέρος. Uterque vero ms. a nostra lectione stat, eamque servant Hesiodus Op. et Dier. ὧ 640. et auctor Certaminis Homer. et Hesiod. p. 1.

Ἰωμῶ δπὶ τ' Ἀσκηρ. ἀλλ' αἰγεροφόρος ἢ Βοιωλία.] Heinsius haec verba censet esse transposita; quare

legit, ἀλλ' αἰγεροφόρος ἢ Βοιωλία. Ἰωμῶ δπὶ τ' Ἀσκηρ. At verborum situ mutato, sensus ipse, nisi fallor, pervertitur. Quaerit Maximus, ubi quis agriculturae se dedat, nec armorum strepitu terreatur. Proponit igitur loca minime fecunda, neque tamen agricolae sedes tutas invenit; sunt enim, quae facere queant, ut vel hae terrarum partes ab aliquo petantur. Sic Ascra, prout dixit Hesiodus, est χαῖμα κακῇ, Θέρε δργαλή. Hunc certe locum nemo cupiet, itaque Ἰωμῶ δπὶ τ' Ἀσκηρ. Immo vero, respondet, est quod invasorem adliciat; nam Boeotia, cujus Ascra vicus est, ob αἰγεροφορίαν celebratur.

Εὐ μὲν τις δόρυ] Iliad. B'. 382.

δέδια [ἢ τὸ] μὴ [τοιῖτον] Reg. δέδια [δέ τω] μὴ [τοιῖτο.] Harleian. δέδια [δέ τω] μὴ [τῖτο.] Rescribendum puto, δέδια [δ' ἐγὼ], μὴ [τῖτο] ἢ τὸ καλόν, τὸ τὰς πολέμους etc.

“Μάλισα — οἱ αὐτοὶ αἰεί.”] Verba sunt Thucydidis lib. i. p. 2. nisi quod nonnulla memoriae vitio leviter mutarit. Isocrates in Paneg. p. 64. Ταύτην γὰρ οἰκῶμεν ἔχ' ἐτέρας ἐκβαλόντες, ἐδὲ ἐρήμην καὶ ἀλαβόντες, ἐδὲ ἐκ πολλῶν ἐθνῶν μιγάδες συλλεχότες. ἀλλ' ἔγω καλῶς ἢ γνησίως γεγόναμεν, ὥς' ἐξ ἡσπερ ἐφυμῶν, ταύτην ἐχόντες ἀπαντα τὸν χρόνον ἀβελῶμεν, αὐτόχθονες οἶτες. De terrae Atticae gracilitate vide J. Fr. Gronovium ad Senecae Hippolytum ὧ 13. et locis ab eo laudatis addatur Alciphron iii. 35.

DISSERT. XXX. *vulgo* XIV.*Sectio α.*

ΕΙ ὃ καὶ ὅτων δέοι,] *Vulgo* [τ] ὅτων. Sed priorem voculam non agnoscunt codices.

Εἰ δέ [τοι] καὶ τὸ δέοι,] *Vulgo* Εἰ δέ [τι] καὶ τὸ δέοι. Hoc cum male se habeat, H. Stephanus reponit, Εἰ [δ' ἐτι] καὶ τὸ δέοι, vel Εἰ [δέ τι] καὶ τὸ δέοι. Quid autem scripserit Maximus, ostendunt Reg. et Harleian. quos expressimus.

Οἱ πρῶτοι κακοεργόν] Arati sunt Phaenom. ψ 131, seq. Apud eum tamen ἐχαλκίδσαντο, non ἐτεκλήναντο, legitur. Vide quae diximus ad Ciceronem N. D. ii. 63.

Sectio β.

Ἔ [πλείονος.] *Vulgo* πλείονος, quod idem est. Mss. tamen obsequendum putavi.

Sectio γ.

ὄνπερ καὶ [ἡ] ἐν τῷ πολεμῆν χειρουργία.] Ex Reg. et Harleian. voculam tertiam Maximo restituiamus.

Εἴη ἂν [δν] καὶ λαῶνα.] *Vulgo* Εἴη ἂν καὶ λαῶνα. Nos vocem penultimam mss. debemus.

ἡ κακία [ἐπανισχυμένη] *Vulgo* ἐπεξισχυμένη. Vocem, quam recepimus, exhibent Reg. et Harleian.

[κρίναι] τὸ λεγόμενον,] *Vulgo* κρίναι, nolentibus mss.

κατὰ τὴν Πλάτωνος λόγον,] Respicit, opinor, ad Platonis Sympof. pag. 327. ubi Socrates orationem Diotimae refert, in qua probat aliquid ἐν μετριοφρονίᾳ εἶναι καὶ κακίας esse positum. Vide sis et Al-

cinoum Doctr. Plat. cap. xxix.

[ὑπὸ] τῷ ὀλίγοντι Scaliger, Heinsio probante, scribit [ὑπὸ] τῷ ὀλίγοντι. Et vere quidem.

Sectio δ.

ἀπλὴν ἢ γεωργία.] Repone ἀπλὴν [ἢ] ἢ γεωργία.

καὶ ὁ μὲν θεοὺς ἰταμώτερος,] Haec mihi suppositicia videntur; praeterquam enim quod ἰταμώτερος parum concinne repetitur, in sequentibus, ubi de agricola mentio fit, nihil est eis ἀντίστοιχον.

ἀλάων καὶ προηροσίαν.] Stephanus edidit προηροσίαν. Sed Harl. recte προηροσίαν, prout etiam Paccius ac Heinsius legerunt. Noster Cererem προηροσίαν intelligit, cui sacra fuere προηροσία. Vide Meursii Graec. Feriat. lib. v. p. 233, seqq.

Sectio ε.

ἐπὶ ληνῷ σισάμενοι [Διονύσῳ] χορεύς, πρῶτοι ὃ ἐπὶ ἄλλῳ [Δημήτρει] ὄργια,] *Vulgo* Διονύσῳ χορεύς, — Δημήτεια ὄργια. Cum vero codex uterque daret Δημήτρει ὄργια, statim legendum vidi ἐπὶ ληνῷ σισάμενοι Διονύσῳ χορεύς, πρῶτοι ὃ ἐπὶ ἄλλῳ Δημήτρει ὄργια, nec aliter edidi. Haec autem festa Ἀθηναῖα et Ἀλῶα vocabantur. De iis vide Joan. Meursium Graec. Feriat. lib. i. p. 15. et lib. v. p. 195. quem tamen fugit hicce Maximi locus, ut et Alciphronis lib. i. Epist. iv. p. 20. Porro ὄργια apud Graecos dici sacra omnia notavit Servius ad Aeneid. iv. 302. Hinc ὄργια Μεσσηνίας habet Aristophanes apud Agellium Praef. p. 11.

et τὰ ἕθεις λόγῳ ὀργία Eusebius Hist. Eccles. ii. 1.

ἡ δὲ δεκάτην ἀναλίσθῃ· ἐν πολέμων αἱ ἀπαρχαί,] Vulgo distinguunt ἡ δὲ δεκάτην ἀναλίσθῃ ἐν πολέμων· αἱ ἀπαρχαί. Interpunctionem vero mutandam fuisse vidit Heinsius, rectamque praestat Harleian. Moris vero fuit τὰ ἐν ᾧ πολεμίων ληφθέντα δεκαδύειν τοῖς θεοῖς, ut tradunt Harpocration et Suidas in Δεκαδύειν, ac Etymologus in Δεκαδύθειον. Eum morem secuti sunt Pausanias, cum, victo Mardonio; et Lyfander, cum, superatis Atheniensibus, decimas obtulerunt. Vide Herodotum ix. 80. et Plutarchum in Lyfandro p. 443. Plura suppeditabit Joan. Seldenus de Decimis cap. iii.

Sectio 5.

[ἐρώμεθα] ἐκάτερον.] Heinsius, ut opinor, bene reponit ἐρώμεθα ἐκάτερον. Certe nihil hic interrogatur.

κοσμήσαι ἵππους] Iliad. B. 554.

Πληϊάδων Ἀτλαγρέων] Hesiodus Oper. et Dier. ψ 383. Scholiastes ad Aeschyli Prom. Vinc. ψ 428. Οὐ μόνον Ἀτλας Ἀτλανός, ἀλλὰ καὶ Ἀτλας Ἀτλα καὶ μαρτυρεῖ τὸ Ἀτλαγρέων. Lege Ἀτλαγρέων.

τῷ ᾧ γεωργῷ [διηνεκῆς.] Vulgo διηνεκῆς, quod soloecum. Nos igitur cum syntaxi tum mss. paruimus.

[πεπηγώς,] νηλίπας,] Vulgo εὐπηγος, quod non dicitur, sed vel εὐπηγῆς vel εὐπηγός. Reg. ἐπηγώς. Harleian. πεπηγώς, idque recipiendum putavi.

[εὐπνης,] ὁξὺς ὀρχμεῖν,] Vulgo εὐπνος. At Heinsio placet εὐπνος. Stephanus edidit αὐπνης. Legendum εὐπνης, ut exhibent Reg. et

Harleian. Sane, qui cursu valet, εὐπνης sit necesse est.

ὁ ᾧ ὕννιμάχος,] Vulgo ἡννιμάχος, quod Graecum non est. Scaligero Heinsioque placuit, ὁ ᾧ [ὕννι μαχόμενος. At in Reg. et Harleian. recte legitur ὕννιμάχος, et sic ex conjectura scribendum statuit P. Leopardus Emend. xviii. 28. ὕννις est τὸ ὄρνις (ὀδύειον, ut testatur Pollux i. 252. Vide Suidam, Hesychium in ὕννι, Etymologum in Αὐτόγυον et ὕννις.

ὑπὲρ [ἀμπελών ἄς] ἐκάμελε, ὑπὲρ [ἐλαιῶν ἄς] ἐφυλόσσαθε.] Vulgo ὑπὲρ [ἀμπελώνος] ἐκάμελε, ὑπὲρ [ἐλαιῶνος] ἐφυλόσσαθε. Cum vero codex uterque daret ἐλαιῶνας, et Harleian. ἀμπελώνας, quatuor voces in duas coaluisse statim vidi. Certe dubium non videtur, quin locus sit emendandus, ut edendum curavi.

Sectio 6.

Πέρσαις μὲν αἱ παλλακίδες ἐπονται, ἵνα μάχων καλῶς] Vide Barn. Brissonium Regn. Pers. lib. iii. cap. xliii. p. 693.

Ἐάν ᾧ πῶραβάλης] Vulgo Ἐάν ᾧ [σὺ] πῶραβάλης. Vocem quam neglexi, codices non exhibent.

ἐν Πασαργάδαις [ἡσκημύον] Uterque codex νενικημύον, quod huc non quadrat. Legendum puto γεγνημύον, quod a codicum lectione non multum recedit.

[ἔπ'] αὐτεργίᾳ σεβλιώτας ἀπαπονημύας.] Sic Reg. et Harleian. At vulgo dant [ἐπ'] αὐτεργίᾳ, quod recte se non habet. Historiam, quam noster adtingit, suppeditabunt Herodotus i. 126, 127. et Justinus i. 6.

DISSERT. XXXI. vulgo XV.

Sectio α.

ΠΕΛΙΑΣῃ ΜΙΘΟΦΟΡῳ] Pariter etiam Platoni in Theaeteto p. 124. B. dicitur πελιασικὸς ἀνὴρ μισοφόρος ἐν λόγοις. Sic enim legendum videtur, non ἐν ὀλίγοις, ut vulgo.

Ἐλθὼν δ' Ἀθήνας, ἐπισχάνει αὐτῷ ὀπλίτῃ μὲν ἔδενι,] Falli puto Maximum; Athenis enim cum Solone, viro sapientissimo, versatus est Anacharsis. Vide Diogenem Laertium i. 102. ac Lucianum in Toxari tom. i. p. 595, seqq. et de Gymnasiis tom. ii. p. 269, 276.

εὖρε δ' ἔν ἐν Χλωαῖς,] Vide Lucam Holstenium ad Stephanum in Χῆν, et Laertium i. 106.

§ Ἐκκλῆνος [ξένος] Ξένος hic ξενοδόχον notat. Jamblichus Vit. Pythag. § 11. Ὁς ἐλέγετο Κρεοφύλας ἀπτόγονος εἶναι, Ὁμήρου [ξένος] δ' ποιητὴς γινώσθαι φίλος. Reponendum censeo, Ὁς ἐλέγετο Κρεοφύλας ἀπτόγονος εἶναι, Ὁμήρου ξένος δ' ποιητὴς, [δ'] ἐγχετο φίλος etc. Quoniam vero hanc significationem apud scriptores esse rariorem censet Kusterus, nos plura congeremus exempla. Ξένον itaque τὸν ξενοδόχον καλεῖ Paulus Rom. xvi. 23. ut observavit Theodoretus Praef. in Epist. Paulin. p. 5. Sic et Oecumenius tom. i. p. 412. Γάϊος ὁ [ξένος] μὲν τῆς τῆς οὐ ξενοδόχος μὲν. Philostratus Vit. Apollonii iv. 20. Ἐς Ἀλκίνοον ἀνέφερε, τὸν [ξένον] δ' Ὀδυσσεύς. Plutarchus Περὶ Τύχης p. 97. D. Ὁ δ' Πελάμης (Ἀλέξανδρος) δαίμονι κακῷ ἢ τύχῃ χρωόμενος συνεκοιμᾶτο τῇ δ' [ξένῃ] γυναικί. Vide sis

et Lucianum in Philops. tom. ii. p. 347. ac in libro Περὶ τοῦ μὴ ῥαδίως πισδεῖν Διαβολῇ p. 427.

Sectio β.

ἐξ αἰγείας [σενῆ] Heinsius reponit ἐξ αἰγείας [κενῆ]. Sed ex vase vacuo nihil effundi potest. Videlicet scribendum ἐξ αἰγείας [σ' σενῆ]. Cum repetenda sit eadem syllaba, duplicationem passim negligunt librarii.

ἐκάτερος ἐκατέρους [συλλεγμένοις] ἰσομέτρηται] Lege συλλεγμένως ἰσομέτρηται.

Sectio γ.

μηδὲ ἀσθενέστερον ἐλέγξαι [τὸν ἀνδρα δ'] βρυχηθῆς [δ'] λέοντος,] Ab hac lectione multum recedunt codices: nam Reg. et Harleian. dant μηδὲ ἀσθενέστερον ἐλέγξαι [τὸ δ' λέοντος ἦχος, quod emendatur ἦθος,] βρυχηθῆς λέοντος. Unde, littera tantum addita, scripserim μηδὲ ἀσθενέστερον ἐλέγξαι [τὸ δ' λέοντος ἦθος] βρυχηθῆς λέοντος etc.

Ζώπυρος ἐκείνος] Physiognomonem dicit, cujus meminere Cicero de Fato cap. v. et Alexander Aphrodisiensis Περὶ Εἰμαρμένης p. 164.

ἀπτόχη πρὸς ἔπαινον] Heinsius legit [δ'] ἀπτόχη. Res autem recte procedit, si modo locum sic distinguas, τὸ ψυχῆς ἦθος. Οὐ, καὶ τὰς τὰ πολλῶν λογισμὰς, ἀπτόχη πρὸς ἔπαινον etc.

ἐν Διονύσῃ] H. Stephanus legit ἐν Διονυσίοις. Nihil autem movendum, subauditur enim ἐορτῇ vel αἰγῶνι, quod in hisce locutionibus usu

usu venit. Vide Paulum Leopardum Emend. xviii. 28. et Jac. Perizonium ad Aeliani V. H. ii. 41.

“Ἐπιφυλλίδες, καὶ σωμύλμαλα, χελιδόνων μυσταῖα, [λωβηλαὶ] τέχνης.”] Vulgo λώβη τὴ τέχνης. Sed Heinsius recte voluit λωβηλαὶ τέχνης, quod et versus ratio postulat, et habet Aristophanes in Ranis ῥ 92, 93. Praeter auctores a Kustero laudatos, videas licet Apostolium Centur. viii. 77.

Sectio δ.

ὁψει ῥδ αὐτὸν,] Lege αὐτὸ, pronomen enim ad τὸ καλὸν refertur.

ὁ ῥ γεωργός, ὑγιής.] Heinsius, addita voce, legit ὁ ῥ γεωργός, [κερτῆς] ὑγιής. Non opus est, subauditur enim Θεαλῆς, quod antecessit.

καθ' ὁδοιπόρον πλησιάζει τῷ λόγῳ, καὶ νεμεσῶ τ' ἡδονῆς παρὰ τρέχοντι ἐπαινέειν.] Sic uterque codex, et hoc rectum. Vulgo καθ' ὁδοιπόρον [παρὰ τρέχοντι], ἐπαινῶν πλησιάζει τῷ λόγῳ, καὶ νεμεσῶ τ' ἡδονῆς. εἰ ῥ καλὰ τὰς etc.

Sectio ε.

Ἡ ὄρχνη μὲν] Scribendum ἡ ὄρχνη μὲν etc. Noster ad versus Homericos respicit, quibus hortus Alcinoi describitur Odyss. H'. 120.

Ἀλλὰ τέ μιν] Iliad. B'. 754.

Φθέγγε τὰ μέλη] Vulgo Φθέγγε [μὲν] τὰ μέλη. At in mss. vocolae secundae nullum prorsus est vestigium.

Οὐ νέμεσις] Iliad. Γ'. 156.

γυῖαιον [ἐν,] Vulgo γυῖαιον μὲν. Sed recte Harleian. quem sequor. Quin et ita legit Paccius, nam *mulierculam unam* vertit.

[νέσῳ] πόνες,] Sic optime Reg. et Harl. eandemque lectionem ex ms. laudavit Heinsius. Vulgo [νέσον,] πόνες.

Sectio ς.

ὑπὲρ [ῥ] γῆν] Vulgo ὑπὲρ γῆν. Nos articulum, jubentibus mss. interposuimus.

τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ] Vulgo τῷ φιλοσόφῳ λόγῳ. Sed bene Reg. et Harleian. quos secuti sumus. Vide nos ad Ciceronis Tusc. v. 42.

Sectio ζ.

καὶ τυρρῆνας,] Legit Heinsius [καὶ] Τυρρῆνας δότω μοί τις ἡδονήν. Sane turbam invenerunt Hetrusci, quod docent Servius ad Aen. viii. 526. Tatianus Orat. ad Graecos cap. ii. aliique. Minime tamen hanc emendationem probo. Voces mihi delendae videntur; nam supervacaneae sunt, nec earum in versione sua rationem Paccius habuit; ut illius codex iis caruisse censeatur.

οἷα καὶ [ἐπὶ] ζάλπιγος [ἀρμονίαν] ἐν μέσοις τοῖς ὀπλίταις τελαμῶν, καὶ ἐξορμῶσιν τὰς ψυχὰς] Locus est corruptus, quem sic tentat Heinsius, οἷα καὶ [ἐπὶ] ζάλπιγος [ἀρμονία] ἐν μέσοις τοῖς ὀπλίταις τελαμῶν, καὶ [ἐξορμῶσιν] τὰς ψυχὰς. Uterque codex, οἷαν καὶ [ἐπὶ] ζάλπιγος etc. Lego οἷαν καὶ [Φέρει] ζάλπιγος [ἀρμονία] ἐν μέσοις τοῖς ὀπλίταις τελαμῶν, καὶ [ἐξορμῶσιν] τὰς ψυχὰς etc.

καὶ πάντα [δὴ] τὰ τερπνά] Sic Reg. et Harleian. non ῥ, prout vulgo.

ὄρη δένδροφάγα,] Ita vulgo, codex vero uterque δένδροτρόφα.

ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐξαπλόμυρον.] Ita Reg. et Harleian. et sic, licet animi pendens, reponit Stephanus. Vulgo ἐξαπλόμυρον, quod in ἐξαμπόμενον mutat Heinsius, praeunte Leopardo Emend. xviii. 28. Sed illi rem acu non tetigerunt.

Ἡδίστον

"Ἡδισον [μὴ] ποταμοῖς θάμα] Lege "Ἡδισον [ἐν] ποταμοῖς, vel, ut H. Stephanus reponendum censuit, "Ἡδισον μὴ [ἐν] ποταμοῖς θάμα.

† Ὀφείλω δ' εἶδ' Nilum vocat θεόν, quod idem putaretur ac Ofiris. Tibullus lib. i. Eleg. viii. 27. de Nilo,

*Te canit, atque suum pubes miratur
Ofirim
Barbara, Memphitem plangere
docta bovem.*

Ibi sic Achilles Statius: *Quod, inquit, Nilum Aegyptus Ofirim dicat, nondum alibi legi.* Id tamen apud

plurimos auctores legere potuit vir ille doctus. Aelianus H. A. x. 46. Νοῦσι δ' τὸν Ὀσίριν ἄρα τὸν αὐτὸν τῷ Νείλῳ εἶναι. Heliodorus Aethiop. lib. ix. p. 423, 424. Θεοπλαῶσι δ' Νεῖλον Αἰγύπτιοι — καὶ Ὀσίριν τὸν Νεῖλον καλεῖσθαι. Plura Joan. Seldenus de Dis Syris Syntagm. i. cap. iv. p. 147. Nili vero sacerdotes erant Androgyni. Vide Henr. Valesium ad Eusebium de Vita Constantini iv. 25.

τῷ Προδίκῳ.] Ad Prodicti fabulam respicit, ubi Hercules, missa voluptate, ducem sequitur virtutem. Vide supra ad Dissert. xx. i.

DISSERT. XXXII. vulgo XVI.

EI ἐστὶ καθ' Ὁμηρον αἵρεσις.] Hanc dissertationem voluit Suidas, cum nostrum disputasse monuerit, τίς ἢ παρ' Ὁμήρῳ δόξαία φιλοσοφία. Quae quidem quaestio non a Maximo solum, sed et ab aliis fuit agitata. Porphyrius enim librum scripsit Περὶ τοῦ Ὁμήρου φιλοσοφίας. Opus etiam Longinus edidit, in quo quaerebatur, Εἰ φιλόσοφος Ὁμηρος. Vide Lucae Holstenii de Vita et Scriptis Porphyrii cap. viii. De eodem argumento Favorinus et Oenomaus egerunt, teste Suida. Immo † Ὁμήρος ποιήσιν φιλοσόφημα πάντας νομίζειν tradit Strabo lib. i. p. 45. Mihi vero perplacet iudicium Senecae, quod legatur Epist. lxxxviii. pag. 383.

Sectio α.

† Ἀνδρα μοι] Odyss. A. i.

πάντα ἐπεσκόπει,] Vulgo πάντα ἐσκόπει. Nos lectionem, quam codices dant, exhibemus.

† Εξοχα δὴ σε βροτῶν, ὦ Ὁμηρ', αἰνίζομαι πάντων,] Vulgo ὦ Ὁμηρ', αἰνίζομαι πάντων. At Harleian. αἰνίζομαι πάντως, unde patet a Maximo positum fuisse versum; quod et Heinsius videbatur. Parodia scilicet est eorum, quae de Demodoco loquitur Ulysses Odyss. θ'. 487.

† Πιτυμένην ἀκρεῖν θεῶν τε πέρα καὶ ἀνθρώπων,] Ita sapientiam definiebant veteres philosophi, quod observat Cicero Offic. ii. 2. Quintilianus Inst. Orat. i. 10. *Sapientem formantes eum — non modo cognitione caelestium vel mortalium putant instituendum.* Ibi plures codices *instruendum.* Lego *non modo cognitione caelestium et mortalium putant instruendum.* Vide sis eundem xii. 2. Senecam Epist. lxxxix. p. 395. et cl. Fabricium ad Sexti Empirici lib. ix. § 13.

Seçtio β'.

διδασκαλίαις ἀλύποις,] Vulgo διδασκαλείαις, pro quo Stephanus libenter rescriberet διδασκαλίαις ἀλύποις. Nec id male. Nam διδασκαλεῖον est gymnasium, seu locus in quo docetur; διδασκαλία vero πᾶρδίνεσις, νοθεσία, prout Hesychius interpretatur. Propius tamen aliquanto legendum διδασκαλίαις ἀλύποις, nisi nos fallit Suidas. Sic enim ille: Διδασκαλεῖον, τὸ σχολεῖον· διδασκάλιον δ', μάθημα. Non tamen diffiteor διδασκάλιον pro mercede, quam magistro solvit discipulus, usitatus adhiberi. Vide Pollucem vi. 186.

τὴ μὲν τελείας καὶ ὀργιασμούς,] Plato in Protagora p. 196. A. Ἐγὼ δ' ἢ σοφιστικὴν τέχνην φησὶ εἶναι παλαιάν, τὰς δ' μελαχρεῖζομενύας αὐτὴν τὴ παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβεμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόχρημα ποιῆσαι καὶ προκαλύπτειν τὰς μὲν ποίησιν (οἷον Ὀμηρόν τε καὶ Ἡσίοδον, καὶ Σιμωνίδην) τὰς δ' αὖτε τελείας τε καὶ χρησμωδίας, τὰς ἀμφότερας Ὀρφεῖα καὶ Μυσαῖον — Μυσικὴν δ' Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ἡμέτερος πρόχρημα ἐποίησας etc. Ad hunc locum Maximus respexit.

πρόχρηρον εἰς συνουσίαν πάντι [τω,] ὄνομα μόνον] Vulgo πρόχρηρον εἰς συνουσίαν πάντι, [τὸ] ὄνομα μόνον, unde rescripsit Heinsius, πάντα [καὶ] ὄνομα μόνον. Nos mss. nostram lectionem debemus, eaque prorsus est vera. De vetere per fabulas aliaque involucria philosophandi ratione videantur Macrobius in Somn. Scipionis i. 2. et Proclus Theol. Platon. i. 4.

τὰ ἐκ Θράκης καὶ Κιλικίας σοφίσματα] Democritum tangit Abderiten et Chrysippum Solenssem. Vide, si nescis, Laertium vii. 179. ix. 34. et Suidam.

τὸ Ἀναξιμελὲς πνεῦμα,] Aërem dicit: hic enim philosophus ex infinito aëre cuncta gigni statuebat. Vide Ciceronem Acad. ii. 37. Nat. Deor. i. 10. Minucium Felicem cap. xix. aliosque plurimos.

Seçtio γ'.

[Καὶ μὲν] τὰ παλαιὰ ἐκείνα,] Ita vulgo. Duas vero primas voculas ideo delendas censeo, quod in mss. non reperiuntur.

Κεῖνος τοι τοιοῦδε πόδες,] Apud Homerum Κεῖνος γὰρ etc. Vide Odyss. Δ'. 149.

ἢ σωκράτει,] Vulgo defunt hae voces, quas ingenio suo tribuit Heinsius. Sed eas mss. acceptas referre debuit; sic enim Reg. et Harleian. nec aliter Paccii codex, ut ex ejus interpretatione manifestum.

[τὴ γνώμην] τῇ γνώμῃ προσάγω,] Sic recte Stephanus, cum codex ejus τὴ γῆν prae se ferret. At Reg. et Harleian. veram lectionem repraesentant. De re ipsa vide Proclum in Platonis Polit. pag. 393. et Heraclidem Ponticum Alleg. Homer. p. 412.

Seçtio δ'.

ἔτε δ' Ἰωνικὴν ταύτην] Dion Chrysostomus Orat. xii. pag. 213. Οὐχ ἓνα εἶλετο χαρμικῆς λέξεως (Homerus) ἀλλὰ πᾶσαν τὴ Ἑλληνικὴν γλῶττιαν διηρημένην τέως ἀνέμιξε, Δωριέων τε καὶ Ἰώνων, ἔτι δ' Ἀθηναίων, εἰς ταῦτα κεράσας μάλλον ἢ τὰ χρώματα οἱ ταφῆς. Vide sis et Orat. xi. p. 157. Hoc multis ostendit scriptor Vitae Homericæ in Opusculis Galeanis p. 287, seqq.

τὰ ἔπη εἰργάσατο] Uterque codex ὦν τὰ ἔπη. Forfan αὐτὰ τὰ ἔπη.

ἡρώων,] De Ἡρωσόνια, mulierum catalogo, reliquisque, quae nostro memorantur, operibus Hesiodi vide cl. Fabricium Biblioth. Graec. lib. ii. cap. viii. 5, seqq.

ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι καὶ τὰ ἔξ Ὀδυσσεύος παθήματα. Vulgo [καὶ ἄλλα μὲν] ἔχουσιν οἱ Τρωϊκοὶ λόγοι, [ἄλλα δὲ] τὰ ἔξ Ὀδυσσεύος παθήματα. Voces autem, quas omisimus, non agnoscunt Reg. et Harleian. sed ita plane locum repraesentant, ut edidimus.

πάσας δὲ ἄλλας ὁμολογημένας. Lege πάσας δὲ ἀλλήλους ὁμολογημένας, quod et Heinsius monuit.

Sectio εἰ.

καὶ γὰρ [τέτων] ἔσαι τὸ χεῖμα διπλῶν,] Necessario legendum καὶ γὰρ [τέτω] ἔσαι τὸ χεῖμα διπλῶν. Alioquin enim non est, quo referas Δασώζοντι et Δελιθέντι, quae paullo post sequuntur.

ἡ δὲ δημοσιὴν γράμματα Scaliger et Heinsius malunt ἡ δὲ δημοσιὴν γράμματα. Non opus est, nam γράμμα *picturam* significat. Etymologus, Γράμμα, τὸ ζωγράφημα. Hesychius, Γράμμα, τὰ ζωγραφήματα. Sic in illo Theocriti sumitur,

Ποιοὶ ζωγράφοι τ' ἀκρεβέα [γράμματα] ἐρεψαν;

Exstat Idyll. xv. 81. Vide sis et Euripidem Ione § 1146. ac Aelianum V. H. ii. 3.

Ἀντίθετος [τοῖς ἐκείνῳ] Vulgo deest vox media, quam nos ex Reg. et Harleian. reposuimus.

Ὀνίνα μὲν Iliad. B. 188, seqq. Noster autem memoriae vitio scripsit ἀνδρα ἐφόροι, cum ἀνδρα κιχέη legatur in exemplaribus Homericis; nec aliter Maximus habet Differt.

xxi. 9. Frequens erat in hisce verbis laudandis Socrates; qua de re vide Xenophontem Memor. lib. i. cap. ii. 58, seqq.

Ἄρε σοὶ εἰ δοκεῖ αὐτὸ τέτο, [εἰ καὶ] ὁ Σωκράτης. Loci mens flagitat, ut rescribamus, Ἄρε σοὶ εἰ δοκεῖ αὐτὸ τέτο [ποιεῖν] ὁ Σωκράτης etc.

ἡ Πῶλον, ἡ Καλλιλέα, ἡ τινα Vulgo desunt hae voces. Eas autem dant Reg. et Harleian. sic et Paccii codex, unde Stephanus illas Maximi verbis addendas censuit. Vide cl. Gatakerum ad Antonini vii. 66.

Sectio ς᾽.

Ἐφρονά [δὲ] τὸν Ἐκτορά. Vulgo deest vocula secunda, quam nos ex Harleian. restituiamus.

ἡ τὸν Νέστορα αὐτόν. Sic Paccii Stephanique codices. Et sane Nestor adeo prudens erat consiliarius, ut aiat Agamemnon Il. B. 372. si

Τοῖσ' τοῖς δέκα μοι Συμφερόδμονες εἴεν
Ἀχαιῶν,
Τῷ κε τάχ' ἡμύσσει πόλις Πελάμοιο
ἄνακτος.

Vide Dionem Chrysostomum Orat. ii. p. 22. D. et Ciceronem de Senect. cap. x. Reg. tamen et Harl. dant ἡ τὸν Ὀδυσσεά αὐτόν, cujus ἀρχίνοισαν jam laudaverat. Ex codicibus, ut opinor, excidit vocabulum. Lego καὶ τὸν Νέστορα. [Ὀδυσσεά] αὐτὸν ἔτος (scilicet Homerus) ἄρε εἰκόνα ὑποτίθει etc.

ἀπέδωκεν αὐτῷ ἡμῖς [μέρος] ἡ αὐτῶν ἔργων. Vulgo deest μέρος, quod ex Reg. et Harleian. revocavimus. Heinsius autem scribendum censet, ἀπέδωκεν αὐτῷ ἡμῖς ἡ αὐτῶν ἔργων [ὁ Ἀγαμέμνων]. Hoc autem nullibi facit rex ille; sed Homerus τὸς Τρωϊ-
κός

κὺς λόγους καὶ τὰ ὅτι Ὀδυσσεὺς παθήματα
duobus voluminibus panxit, ideo-
que μέρος ἡμῖσι τὴν αὐτὴν ἔργων Ulyssis
memoriae consecravimus.

Sectio ζ'.

λέγει πρὸς καὶ ὁ Πλάτων.] Respicit
ad Platonis Phaedrum p. 344, 345.
Vide nos ad Differt. x. 4.

Μήτε τις ἐν Θήλεια θεός.] Iliad.
Θ'. 7, seqq.

Ἐκπύετα, χρυσέῃσιν ἐβείρησιν κομό-
ωντες.] Lege κομόωντε, prout apud
Homerum scribitur Iliad. Θ'. 42.
Vox enim ἠκπύετα dualis est nu-
meri.

Βῆ δ' ἐλάαν.] Iliad. Ν'. 27.

Τελχθὰ δ' — πάντα etc.] Haec et
sequentia legantur apud Homerum
Iliad. Ο'. 189. Vide sis Heraclidem
Ponticum Alleg. Homer. p. 465.

Sectio η'.

παρίστα) ἐν πάντεσσι πόνοισιν.] O-
dyss. Ν'. 301.

Θείων λόγων, καὶ θεῶν ὀνομάτων,]
Vulgo θεῶν ὀνομάτων, καὶ θεῶν λό-
γων. Ordinem verborum, quam re-
cepimus, exhibent Reg. et Harl.

Τέροντ' ἐχέλυες.] Iliad. Φ'. 353.

[Ἀπαυτος] δ' ἂν ἦν ὁ πόλεμος]
Vulgo ἄπιστος, quod ad rem non
facit: quare legendum esse ἄπειστος
omnes fassuri Stephano videntur.
At Maximi manum suppeditavit
Harleian. Pariter apud Eusebium
de Laud. Constantini cap. xvi. p.
766. ubi codices habent ἀνήρητό τε
ἀθρόως ἢ ἐξ αἰῶνος [ἄπιστος] καὶ ἀκατάλα-
κλος τὴν ἐθνῶν ἐχθρῶν, Henr. qui-
dem Valesio placet ἄπειστος, sed pa-
ri jure rescribi potest ἄπαυτος. Sic
apud Sextum Empiricum Pyrrhon.
Hypot. iii. 21. § 175. in Codd.
est, εἰς [ἄπιστον] ἐμπίπτεισι πόλεμον.

Sic etiam advers. Mathem. lib. xi.
§ 36. Utrobique reponunt ἄπειστον,
licet ἄπαυτον aequè bene legi queat.

Sectio θ'.

Οὗτος [σοι] πολιείας τρόπος.] Sic
uterque codex, vulgo Οὔτος [τῷ]
πολιείας τρόπος.

ὅτι ἐν Πειραιεὶ πλαιτόμῃος, ἔδῃ ἐν
Κρήτῃ νομοθετῆμῃος,] Respicit ad
Platonis Dialogos de Rep. deque
Legibus. Posteriores in Creta fin-
guntur habiti, priores in Piraeo.

ἀντίλειπῃος· δημιουργήσας αὐτὰς
Ὀμηρος.] Vulgo ἀντίλειπῃος δημι-
ργίαις αὐταῖς· Ὀμηρος etc. At Reg.
et Harleian. δημιουργίαις αὐταῖς, un-
de minima mutatione feci δημι-
ργήσας αὐτάς. Heinsius reponit ἐδη-
μιέργησεν αὐτάς, quod a codicum
scriptura longius abit.

ἐν τῇ μὲν ῥα γάμοι.] Iliad. Σ'. 491,
seqq.

ἐπόμενοι λαοί.] Prior vox Hein-
sio displicet, quapropter ejus loco
νεκόμενοι reponit. Haud accedo:
non enim totus populus,

Δύο δ' ἄνδρες [ἐνείκεον] εἰνεῶσιν
ποινῆς

Ἄνδρες ὑποφθιμῆες.

Si quid esset mutandum, legerim
ἀρχόμενοι λαοί· nam

Λαοὶ εἰν ἀγορῇ ἔσαν ἀθρόοι,

ut ait Homerus Iliad. Σ'. 497.

Τὴν δ' ἐτέρην.] Iliad. Σ'. 509.

Βασιλέα ἐρχόμενον θεὸν ὥς εἰσορόω-
σιν,] Homerus Odyss. Θ'. 173.

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸς ὥς, εἰ-
σορώσιν.

Huic simile est illud Hesiodum,

Ἐρχόμενον δ' ἀνὰ ἄστυ, θεὸν ὥς, ἰ-
λάσκον)

Αἰδοῖ μελιχίην.

Vide Theogoniae § 91.

ἀντί-

ἀνίπτεχνώμενον δρῆν [ὥςδ.] Vulgo ἀνίπτεχνώμενος δρῆν [ὥςδ.] Maximi vero manum suppeditavit Harleian. Sed et veram lectionem Stephanus ex conjectura viderat.

τὸ [ἐν] Κίρκης μῶλυ,] Vulgo ἐκ Κίρκης, quod falsum: nam Mercurius Ulyssii μῶλυ tradidisse fingitur,

ne, quod ejus fociis contigerat, in Circes aedibus formam indueret suillam. Codicis igitur Harleian. lectionem recepi, quae manifesto vera. Vide sis Odyss. K'. 282, seqq.

[πῆλυσσι χρεδίαν,] Vulgo πηγνύει. Nos mss. obtemperamus.

DISSERT. XXXIII. vulgo XVII.

E^I τέχνη ἢ δρῆν.] Nonnulli philosophi virtutes τέχνας aut ὁπισθήμας esse statuebant. Vide Aristotelem Ethic. Nicom. vi. 13. et Apuleium Habit. Doctr. Platon. p. 605, seqq. Hoc noster ἀκέρως dici contendit: virtutes enim non artes esse vel scientias, sed aliquid ὑπὸ τέχνης ἢ ὁπισθήμας γινόμενον.

Sectio α.

καὶ [τὸ] τέλος αὐτῶ] Ex mss. additur vox secunda. De re ipsa vide Plutarchi libellum, Ὅτι διδάσκον ἢ δρῆν, tom. ii. p. 439. B. C. et p. 440. B.

Sectio β.

μανθάνειν ἑκάστων τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρῶν.] His adnectunt Reg. et Harl. καὶ τέχνη. Simile quid exhibuit etiam Paccii codex: nam locum sic vertit, *Egoque concedo operarium quemque, quodcunque didicerit, efficere ex arte.* Itaque reponendum videtur, μανθάνειν ἑκάστων τῶν δημιουργῶν, ἃ μανθάνει δρῶν [καὶ τέχνη.]

Τῶτων ὃ [ἑκάστων] Necessario rescribendum, Τῶτων ὃ [ἑκάστων] ἄλλο τι πᾶσι τῶν τέχνην, τέχνης τέλος etc.

Sectio γ.

ὑπὸ Φιλίας προσθεῖς,] Equidem nescio, cur hoc propter amicitiam fi-

eri dicatur. Divinus ille Scaliger, Heinsio probante, reponebat ὑπὸ ἀφελείας, et ita scripsisse Maximum puto.

ἑτέραν ἔσαν ἡλῖς, [ποίημα ἡλῖς,] ὅςκ [αὐτὸ] ἡλίου.] Vulgo ἑτέραν ἔσαν ἡλῖς, ὅςκ [αὐτὸν] ἡλίου. Nos autem Reg. et Harleian. καὶ πόδας sequimur, et ποίημα ἡλῖς praetermisit solita librariorum negligentia. Paccius vertit, *Quae quidem (lux) diversa a sole est opus solis, minime tamen ipse sol;* adeo ut ejus etiam codex voces istas dederit.

Sectio δ.

τὸν μὲν καὶ χειροεργίας etc.] Pari- ter secundum Platonem τῶν ὁπισθήμας εἶδη ἐστὶ τέλει· τὸ μὲν γὰρ ἐστὶ περὶ κλικόν, τὸ δὲ ποιητικόν, τὸ δὲ θεωρητικόν. Ἡ μὲν γὰρ οἰκοδομικὴ καὶ ναυπηγικὴ, ποιητικαὶ εἰσιν· ἐστὶ γὰρ αὐτῶν ἰδεῖν ἔρπον πεποιημένον. Πολιτικὴ δὲ καὶ αὐλητικὴ καὶ κιθαριστικὴ καὶ αἰ ποιαῦται, περὶ κλικαί· ὅς γὰρ ἐστὶν ἔρπον ἰδεῖν θεατὸν αὐτῶν πεποιημένον, ἀλλὰ περὶ κλικαί τι—Ἡ δὲ γεωμετρικὴ καὶ ἀρμονικὴ καὶ ἀστρολογικὴ, θεωρητικαί· ὅς τε γὰρ περὶ κλικαί, ὅς τε ποιεῖσιν ἔρπον etc. Verba sunt Diogenis Laertii iii. 84.

ἢ οἶον οἰκίαν] Delenda, nisi fallor, vox prima, quippe quae παρέλκει, mentemque scriptoris obscurat.

ἐφ' ἐαυτῷ κεραιώμενον,] Ita Reg. et Harl. vulgo ἐφ' ἐαυτόν.

Τελῶν ὄντων τέχνης ἡμῶν,] Vulgo Τελῶν [δ'] ὄντων, contra quam jubet Reg.

Ἰππικῆς [τε] Sic Harl. non τι, quemadmodum vulgo.

Sectio ε.

τέτων ἢ ἐκότερον] Theages Pythagoreus apud Stobaeum Serm. i. pagg. 8 et 10. Ἐχει ἢ ἢ ὁ τὰς ψυχὰς ἀφαικόσμος ἔστω· πὸ μὲν γὰρ τι αὐτὰς ἐστὶ λολισμός, πὸ δὲ θυμωσις, πὸ δὲ ἰππικία. Λολισμός μὲν ὁ κεραιέων τὰς γνώσεις, θυμός δὲ ὁ κεραιέων ἔμεινος, ἰππικία δὲ ἡ κεραιέων τῷ ἰππικῶ ἀδελῶς. Ὅκα ὦν εἰς τὸ ἐν ταῖς ταῦτα μόλῃ, μίαν ἰππικῆς ἀμύβαν, πῶκα δὲ γίνεσθαι ἀρετὰ καὶ ὁμόνοια ἐν ταῖς ψυχῇ· ὅκα δὲ εἰσιάζοντα ἀπ' ἀλλήλων ἀπέσπασαι, πῶκα δὲ γίνεσθαι κακία etc. De animi vero divisione, quam memorat noster, vide Metopum Pythagoreum apud eundem p. 7. et ea, quae diximus ad Ciceronis Tuscul. ii. 20.

ἔτω καὶ [ἢ] ψυχῇ] Sic Harleian. vulgo ἔτω καὶ ψυχῇ, praetermissio scilicet articulo.

Sectio ς.

δυσανάκλητον ἢ ἐν [συμφορᾷς.] Non video, qui loco convenire queat vox prima. Nisi fallor, ejus loco reponendum δυσπαράκλητον, non facile consolabilem; vel δυσανάληπτον, difficulter refocillandam. Vide nos ad Differt. xxxvi. 2.

Sectio ζ.

[καὶ] μέλει μὲν] Vulgo deest prima vocula, cui nos ex Reg. et Harleian. sedem suam concessimus.

καὶ [τά] πάθη.] Sic mss. vulgo καὶ πάθη.

Ἐάν ἢ μεταθῇς τὰ ὀνόματα,] Vulgo Ἐάν ἢ [μὴ] μεταθῇς τὰ ὀνόματα, unde Stephanus faciendum putavit, Ἐάν δὲ [μοι] μεταθῇς τὰ ὀνόματα. At cum Paccius verterit, Ubi vero immutaveris nomina; delendam esse particulam negantem vidit Heinsius. Ea sane nec a Reg. nec ab Harleian. agnoscitur; hi enim codices ita dant, ut edidimus.

Ἐπσημην ὁπσημῶν;] Vulgo καὶ ὁπσημην. At conjunctionem nesciunt Reg. Paccique codex.

Ω, ἔδωκε Κρόνῳ] Iliad. B. 205.

μὴ τέτρε ἐνωμοῖάρα,] Harleian. οἱ νομοῖάρα. Leg. μὴ τέτρε [οἱ] ἐνωμοῖάρα. De ἐνωμοῖα, quibus praeerant ἐνωμοῖάρα, vide Thucydidis scholiasten ad lib. v. pag. 392. et Suidam. Etymologus, Ἐνωμοῖα, (forsan Ἐνωμοῖα) τάξις τις στρατιωτικὴ παρὰ Λακεδαιμονίοις· εἴρη δὲ ἔστω ἡ ὁμνῶν αὐτὰς μὴ λείπειν τὰς τάξεις etc. Adde, quae congeffit Nic. Cragius de Rep. Laced. lib. iv. cap. iv.

Sectio η.

τί ἐν, [μᾶλλον] ἢ ὁπσημην ἢ ἀρετή;] Vulgo, τί ἐν ἢ ὁπσημην ἢ ἀρετή; At in codicibus est, τί ἐν [μᾶλλον] ἢ ὁπσημην ἢ ἀρετή; Inde nos lectionem, quam recepimus, expiscati sumus. Quid igitur, an ideo scientia magis est virtus?

ὅ,τι περ νῆς] Jubet Heinsius, ut cum Paccio scribamur ὅσπερ νῆς. Malim διόπερ νῆς etc.

Ἀρετὴν καὶ ὁπσημην, εἰ βάλει, κάλει, ἀλλ' ὁπσημην] Vulgo [καὶ] ἀρετὴν καὶ ὁπσημην, εἰ βάλει, κάλει, [καὶ] ἢ ἐπσημην etc. Nos codicis Harleiani lectionem secuti sumus. Hoc ms. Reg. simul ac Graecismum postulare jampridem Heinsius adnotavit.

Sectio

DISSERTATIO XXXIV. 619

Sectio 9'.

ⲡ ⲡ λόγων ὁδοῖς] Sic mfs. nec movendam puto hanc lectionem. Cl. tamen Clericus legit ⲡ ⲡ λόγων [ῥοδαῖς.] Adi sis viri doctissimi Silvas Philolog. cap. ii. p. 166.

Φιλία τῇ ψυχῇ [ἐγγίνε], πρὸς τὰ καλὰ πάντα] Vulgo [γίγνεται] πρὸς τὰ [ἴδια] καλὰ πάντα. Sed ἴδια non agnoscit Reg. nec habet Harleian. a prima manu. Ἐγγίνεαι vero, non γίγνεται, legitur in utroque mf.

ἀγωγή παθῶν ὑπὸ τῷ λόγῳ,] Sic Reg. eamque lectionem merito probat Heinsius. Vulgo ἀγωγόν.

μοχθηρία ἢ [χεῖμα] ἀκύνειον,] Vulgo περὶ γμα ἀκύνειον. Codices autem vocabulum, quod repraesentamus, exhibent. De re ipsa consulas licet Alcinoum de Doctr. Platon. cap. xxx. Nimirum philosophi statuunt ἀκύνειος εἶναι τὰς κακίας, adeoque ἀκύνειος. Vide Aristotelem Nicom. iii. 1. Arrianum Epictet. i. 26. et Senecam de Ira i. 14. de Constant. Sapientis cap. ix.

DISSERT. XXXIV. vulgo XVIII.

Sectio α'.

KAI [ποῖος] τῷ διαίτης [αὐτῆς] τρόπος;] Uterque codex ἢ [πρὸς] τῷ διαίτης [αὐτῆς] τρόπος; Forsan ἢ [πρὸς] τῷ διαίτης [αὐτῆς] τρόπος; Et praeterea, *videtur item quae ratio?*

ἰατρικώτατος τε ἢ δικαιοτάτος] Chiron non exercitiis tantum corporeis discipulos suos fanos praestitit, sed egregius fuit medicus. Hinc herbarum bene multarum virtutes, ipsamque herbariam et medicamentariam, invenisse traditur. Quin et ulcus δυσαιώτατον Chironium vocatur, quod opem peritissimi medici, qualis Chiron putabatur, exigat. Vide Plinium H. N. lib. vii. § 57. lib. xxv. § 13, 14, 16. ac Eustathium in Iliad. Δ'. p. 353. ut et Schottum ad Zenobii Cent. vi. 46. Ejus autem justitiam celebrat Homerus Iliad. Α'. 831. ubi, facta Achillis mentione, subjicit,

Ὁν Χείρων ἐδίδαξε δικαιοτάτος Κενταύρων.

Apollonii quidem scholiast. ad lib.

i. 558. ὑπὸ Χείρωνος τὸν Ἀχιλλέα τρεφῆναι negat Homerum dixisse. Sed fallitur, ut ex hoc loco patet; quod obiter notandum censui. De Chironis autem justitia nonnihil habet Pindari scholiastes ad Pyth. iv. 180.

[διέσησέ γε] πρὸς ἑαυτὴν] Reg. διέσησιαντε, quod corruptum. Harl. [διεσασίασαι] πρὸς ἑαυτὴν. Et hoc fortasse verum.

Sectio β'.

αὐτὸ τὸ [ὃ καλεῖται] πρὸς.] Forfan αὐτὸ τὸ [ὃ καλεῖται] πρὸς. Tum vero locus sic vertendus: *Hic, si corpus uno quidem impetu subierit, totique se miscens aequaliter, ejus naturalem constitutionem turbaverit, ut ignis ferrum, proprie vocabatur ignis. Medici vero, diminutive loquentes, nomen mutarunt; quasi minus nobis malum videretur, si non πρὸς appellaretur, sed πρὸς.* Vide Joannem Chrysostomum de Sacerdot. lib. i. p. 32.

Τείχεα

Τείχας ἢ ἐδύχας [ἐξαίρω] λόγῃ,]
Vulgo Τείχας ἢ καὶ δύχας [ἐξέτερος]
λόγῃ. Nullo, certe parum commo-
do sensu. Nos igitur eximiam re-
cepimus emendationem, quam sub-
ministravit Harl. a secunda manu.

[καὶ γὰρ] ἢ δένδρων τὰ φύλλα.] Sic
uterque codex, vulgo [ὡς καὶ] ἢ δέν-
δρων τὰ φύλλα.

ὑπὸ γὰρ τῆς ψυχῆς αὐτῇ [ἐρχέται,] καὶ
τελευτᾷ ἐπὶ τὸ [ῥῆμα.] Magis con-
grue, nisi fallor, legamus αὐτῇ [ἄρ-
χεται.]

ἔθεν [ὅτις.] Omnino rescripse-
rim ἔθεν [ὅ,τις,] scilicet ὁδῶας ῥῶ-
μαίς ὑποπέμπει. Locus autem sic est
interpretandus: *In corpore dolores
efficiunt excandescencia, ira, invidia,
nullusque non motus animi perturba-
tus.* Heinsius scriptoris mentem
cepisse non videtur.

Sectio γ'.

Τί ἢ ἐν [τέτων] ἐπιμένειν;] E
libris editis excidit vox penultima,
quam nos utriusque codicis fide
restituimus.

τῷ [τεχνιδύματι] Vulgo τεχνιδύ-
ματι, nec ab ea ratione discedunt
codices. Illi tamen male se ha-
bent: nam τεχνιδύειν, non τεχνη-
τῶειν, dicas oportet. Ideo quod est
manifesto verum recepi.

Sectio δ'.

ἢ Θράκιος ἐπὶ δὴ,] Respicit ad Pla-
tonis Charmidem p. 236. H.

ἐν ἢ τῇ ψυχῆς καὶ ῥῆματος [ὑψύγῃ]
Vulgo ἐν ἢ τῇ [τῆς] ψυχῆς etc. Nos
auctoritati codicum parui.

κακῆχίας [ῥῆμάτων;] Sic uterque
codex, non σώματος ut vulgo.

DISSERT. XXXV. vulgo XIX.

Sectio α'.

TORTI ἢ τὸ θρέμμα, — πότερον
[ἀνέρεσσος] Ita codices, licet
usitatus loquendi mos ἀνέρεσσον fla-
gitet. Sed est ἄρῃμα πρὸς τὸ ἡμαι-
νόμῃον, cuius exempla bene mul-
ta congeffimus ad Minucii Felicis
cap. xvii.

[ἢ λίθῃ] ἀν' εἰς βίος,] Vulgo [ἢ
λίθῃ] ἀν' εἰς [ὁ] βίος. Sed optime
Scaliger, quem secuti sumus. Hoc
clare probant sequentia.

ἐκ τῆς καὶ αλόγῃ] Heinsius mavult
ἐκ [τέτῃ] τῆς καὶ αλόγῃ. Ast hoc ad-
ditamento nihil est opus; ὅς enim
idem valet ac ἔπος, quod non mi-
nus in obliquis, quam in rectis ca-
sibus obtinet. Vide Grotium ad
Coloss. iv. 6.

[ἢ ἡπὶ εἰ] ὁ Σαρδανάπαλλος] Le-
gendum [ἢ, οἶ,] ὁ Σαρδανάπαλλος
etc. *An, putas, Sardanapallus* etc.

ὁ τὸ ῥῆμα [ἐκλελειμμένος,] Stepha-
no placet ἐκλελειμμένος. Sed omni-
no legendum ἐκλελειμμένος.

Ὁ Πέρσης ὁ τὰ Αἰγυπτίων ἐρεθὶ ἀ-
φανίζων πύρι,] Haec omnia, quae
vulgo defunt, exhibent Reg. et
Harleian. eademque dedit etiam
Paccii codex. Noster autem de
Cambyse, Persarum rege, loquitur.
Ejus facinora memorant Strabo lib.
xvii. pag. 1158. Justinus i. 9. et
praecipue Herodotus iii. 16, seqq.

ἄλλο τι [ἢ] καὶ ἔπος ἐπὶ ταῦτα]
Legas et distinguas velim, ἄλλο τι,
(scilicet ἐδίωκεν) [ἢ] καὶ ἔπος ἐπὶ ταῦτα
ἀπὸ δὲ ταῦτα ἔδρα. *Aliud quiddam
sectatus est? Certe et hic ad eandem
rem*

rem adspirans haec perpetravit. Codices habent ταῦτά, pro qua voce ταῦτό reponimus. Vide § 3.

ποῦτον [αὐτὸν οἶμαι] ἐπειλῆσθαι αὐ-
τῆς, [ἢ ὅτι] αὐτῷ] Uterque codex
αὐτῆς οἶμαι. Sed nihil juvat ista va-
rietas. Locus ita constituendus vi-
detur, Ὁ μὲν γὰρ Ἐξέρξης ἢ ἀμφισπ-
τῆσαι αὐ μοι δοκεῖ πρὸς τὸν Δία περὶ
Διδαμονίας (ποῦτον αὐτὸν οἶε) ἐπειλῆ-
σθαι αὐτῆς) [διότι] αὐτῷ ἢ Ἀσία, etc.
Scilicet iste rex Hellespontum jun-
xerat. Vide, praeter alios plures,
Isocratem in Paneg. p. 84. Cice-
ronem Fin. ii. 34. et Lucanum ii.
672.

Καὶ μὲν [παρ'] Ὀμήρῳ ὁ Ποσειδὼν
[τῷ Δι] ἰσοιμίαν ἄγῃ. Sic edidit
Stephanus, qui tamen ingenue fas-
sus est se voces τῷ Δι addidisse.
Certe Reg. et Harleian. exhibent,
Καὶ μὲν Ὀμήρῳ ὁ Ποσειδὼν ἰσοιμίαν ἄ-
γει. At Paccius vertit, *Et Neptu-
nus apud Homerum Jovi exaequatus
in honore.* Ac Iliad. ο'. 185. Ne-
ptunus de Jove loquens, ait,

ὦ πόποι, ἦ ῥ', ἀγαθὸς περ ἐὼν,
ὑπερόπλον εἶπεν,
Εἴ μ' [ὁμότιμον] ἐόντα βίη ἀέκοντα
καθέξει.

Ut recte se gessisse videatur vir do-
ctissimus.

πληγὰς λαμβάνει, καὶ εἰς δεσμωτή-
ριον ἐμβάλλει.] Inter alios vide sis
Herodotum vii. 35. Valerium Ma-
ximum lib. ii. cap. ii. 3. extern.
et Juvenalem Satir. x. 182.

Sectio β'.

[ὡς τῇ ἐλαίᾳ τῇ παλαιᾷ,] Oleam
vult, quam Minerva produxisse fe-
rebatur. Vide Hyginum Fab. clxiv.
et Libanium Progymn. p. 88.

τὸ ἐξ Αἰγυπτῶς νεθέτημα] Monitor

fuit Amasis, Aegyptiorum rex. Vi-
de Herodotum iii. 40, 41. et Stra-
bonem lib. xiv. p. 945.

Ὀμήρῳ γὰρ οὐκ ἀκρίβεις ἐκωμιάζοντες
τὰς Αἰακίδας,] Μνημονικὸν videtur ἀ-
μάρτημα. non enim Homerus, sed
Hesiodus, ut Heinsio notatum, πε-
ρὶ τῶν Αἰακιδῶν haec praedicavit. Po-
lybius v. i. Οἷος Ἡσίοδος παρειαγεί
τὰς Αἰακίδας,

Πολέμῳ κεχαρηότας, ἥτε δαίλι.
Hunc Polybii locum, quod Kufte-
rus monere neglexit, affert Suidas
in Δαίτας, et ex eo nostroque le-
gendum, πολέμῳ κεχαρηότας [ἥτε]
δαίλι. Idem Hesiodus in Scuto γ
114.

Διλασιόμνητοι πολέμοιο

Φυλόπιδα σῆσεν, τὰ σφιν πολὺ φέρ-
τερος θοίνης.

Josephus de Idumaeis Bell. Jud. iv.
15. Ἔθνος — καθάπερ εἰς ἐορτὴν εἰς
τὰς πρὸς αἰῶνας ἐπειγόμενον.

[ὦ] καὶ Μακεδονίαν] Lege [ὅς,] καὶ
Μακεδονίαν ἐξὸν μένειν — ἐζήτει ταύ-
τῳ etc.

ὁπώραει,] Vide sis interpretes ad
Aeliani V. H. vii. 12.

ἐξανέστησεν αὐτὸν] Harleian. ἐξανα-
λυθέν. Reg. ἐξαναίθεν. H. Stephani
codex ἐξαναισθῶν, unde receptam
lectionem extudit vir ille doctus.

[Οὐκ] ἐξήρκεσε δ' αὐτῷ] Vulgo de-
est vox prima, quam praestant
Reg. et Harleian.

Sectio γ'.

κημενῶν καὶ [βόθρων.] Vulgo βα-
ράθρων. At Reg. βάθρων. Harleian.
βόθρων, quod recepi.

Sectio δ'.

ἀμάξας τινὰς ποικίλους μικρὰς σρο-
γύλας,] Vertit Paccius, *offulas par-*

vas rotundasque; quare Scaliger et Leopardus xviii. 28. reponunt μάζας. Nec sane fieri potest, ut ἀμάξαι sint rotundae. Reg. et Harl. dant ἀμάξας τὲ ἀτε ποισίμυρος. Legerim, μάζας [τέατος] ποισίμυρος μικρὸς, σρογύλας. Cl. quidem Hemsterhusius ad Pollucis vii. 189. rescribit σφαίρας τινὰς ποισίμυρος. Sed tum demum σρογύλας abundare manifestum.

ἐν Λιβύῃ ἀνὴρ Λίβυς, Ψάφωv ὄνομα, — κεχειρόνημυρος.] Hanc historiam refert scholiastes ad Dionis Chrysostomi Orat. i. pag. 3. nisi quod Apsepham, non Psaphonem, memoret. At totam Maximī nostri ῥῆσιν, auctoris nomine praetermissio, descripsit Apostolius Cent. xx. 100. quod Pantinum fugit. Similem technam adhibere voluit Hanno, sed frustra fuit. Vide sis Aelianum V. H. xiv. 30.

ἀλλὰ ἤθελε γδ] Pantinus, excidisse vocem ratus, legit ἀλλὰ [μείζονος] ἤθελε γδ etc. Sed operam lusit vir eruditus.

Οἱ γ' [οἱ] αὐτοὶ τε ἤδον,] Lege Οἱ γ' αὐτοὶ τε ἤδον, et sic habet Apostolius. Abundat procul dubio vox tertia.

Θείαν νομίσαντες εἶναι ἥ [Φήμην,] Pantinus reponit ἥ Φωνίω. Nihil opus, cum sana sit lectio recepta. Hesychius, Φῆμις, Φήμη, κληδών, Φωνή, λόγος. Scholiastes ad Homeri Odyss. γ'. 100. Φήμην, κληδόνα, οἰωνόν. Idem ad Iliad. θ'. 250. Πανομφαίω, πάσης [Φήμης] καὶ κληδόνας αἰτίω ἢ δόλῃ· ὁμῶς γδ, ἢ Θεία κληδών. Vide Pollucem lib. i. § 18, 19.

§ Περσικῶ] Darium, dicit Hystaspis filium. Vide Herodotum iii. 85, seqq. et Justinum i. 10.

Sectio ε'.

§ τὸ Θηρώμυρον [ἐλέγχοντος] Φθόγῃ,] Vulgo ἐξελέγχοντος, adversantibus mss. Heinsius autem legit τὸ τὸ Θηρώμυρον ἐλέγχοντος [Φέγῃ]. At Maximus, nisi fallor, scripsit ἀποροι οὔτε τὸ τὸ Θηρώμυρον ἐλέγχοντος, [Φθόγῃ] βεῖθαι ἢ ἐπαφῇ ἀπὸ τῶν εἰκασίαν λαβόντες etc. Ex sonitu certe, qui redditur, judicamus an aurum vel argentum sit adulterinum.

ἢ παιωνίζουσιν,] Vulgo παιωνίζουσιν, quod etiam dicitur; sed inveniendi sunt mss, qui vocem eo, quo dedimus, modo repraesentant. Hesychius, Παιωνίσαντες, ἀλαλάξαντες. Aeschylus in septem contra Thebas γ' 274.

Ὀλολυμὸν ἱερὸν δὲ μὲν [παιωνίσον.] Idem apud Eustathium et Victorianum scholiasten ad Iliad. ι'. 158.

Οὐδ' ἐστὶ βαμὸς, ἔδῃ [παιωνίζε.] Thucydides lib. i. p. 35. Καὶ [ἐπεπαιωνίσο] αὐτοῖς ὡς ὀπίπλαν. Vide et lib. iv. p. 281. ac Plutarchum in Theseo pag. 10. A.

Sectio ς'.

Ἄνδρες μὲν] Iliad. ι'. 259. ῥίζῃ μὲν μέλαν]. Odyss. κ'. 304. πάντα ἴσασι.] Ad rem suam poetae verba flectit; nam πάντα διώανται legitur apud Homerum Odyss. κ'. 306.

Sectio ζ'.

πρὸς ἀτόπῃ λέξις — ἢ τὸ ξύλινον τεῖχος λέγει,] Vide quae diximus ad Dissert. xvii. 6.

τὸν σενυχρὸν ἰσθμόν,] Oenomaus apud Eusebium Pr. Evang. v. 20. Ἀριστόμαχος ὁ Ἀρδαίς, ἐπειδὴν ὁ Ἀρδαῖος ἐτεθνήκει ἐν τῇ εἰσβολῇ, ἐρχεῖται
ἀκκ-

ἀκασόμηνος πρὸς σὲ πρὸς τὸ ὁδὸν· ἐπε-
θύμει δ', ὡς περ καὶ ὁ παλῆς· (ὃ δ' αὐτῷ
λέγεις,

Νίκω σοι φαίνεσσι θεοὶ δι' ὁδοῖο σε-
νύχων·

καὶ ὅς κ' τὸν Ἰσθμὸν ὤρμησεν ὀπληρεῖν,
καὶ μάχῃ τελευτᾷ. Τὰς δ' ἡὸς ὧν ὁ
Τήμης κακοδαίμων ἦεν ἐκ κακοδαίμο-
νων τρέψας· (ὃ δ' αὐτῷ παρεγγυᾷς ἂν καὶ
Ἀριστομάχῳ τῷ παλῇ, καὶ ὅσα ἄλλα·
κακκένος σοι ἔφη πεποθεῖς (forſan (ὃς
ὀππείθεῖς) ἀπέθανεν ἐν τῇ εἰσβολῇ·
καὶ (ὃ ἔφη, καὶ κ' γὰρ λέγω σενύχων,
αἰὲν καὶ τὸ δρυγάζομαι, ἐπειδὴν χα-
λεπὸν ἦν εἰπεῖν καὶ τὸ θάλασσαν etc.
Vide Theodoretum Therap. x. p.
139. et scholiasten ad Thucydidis
lib. i. p. 10.

ὡς Φάλανθον] Stephanus edidit
Φιλανθον, ac ita Reg. et Harleian.
Pariter Eustathio ad Dionysii Pe-
rieg. § 376. Φιλανθος dicitur. Sed
male; nam *Phalanthus* genuinum
est hominis illius nomen, ut vidit
Tan. Faber ad Iustini iii. 4. Vetus
interpres ad Horatii lib. ii. Od. vi.
12. *Phalanthus Lacedaemonius fuit*
eiectus patria hac de causa, quod, ab-
ſentibus Lacedaemoniis, eorum filiae
ex ſervis gravidæ pepererant; quos
filios tali culpa genitos reversi a bello
Lacedaemones patria eiecerunt, quo-
rum dux Phalanthus fuit, qui Ta-
rentinam condidit civitatem. Vide
Strabonem lib. vi. p. 426, 427.

Νηλέα δ' ἡ Μίλητον,] Sic Harl. a
ſecunda manu, cum prima daret
Νηρέα. Vulgo Νηρέα. Sed Νηλέα vel
Νηλέα legi debere prior vidit Hein-
ſius. Eum Νηλέα vocant Aelianus
V. H. viii. 5. Conon Narrat. 2.
Harpocration in Ἐρυθραῖοι, et ſcho-
liaſtes ad Callimachi Hymn. in Jo-

vem § 77. Vide Spanhemium ad
Hymn. in Dianam § 226. Νηλέως
autem vel Νηλῶς Herodoto ix. 96.
Pausaniae lib. vii. pag. 523, ſeqq.
Laertio i. 22, 29. et Suidae no-
minatur; ac hanc ſcribendi ratio-
nem veram putat Henr. Valeſius
ad Amm. Marcellini xxviii. 1.
Hunc Neleum five Nileum Codri
filium dicunt plerique. Sed Μίλη-
τον ἐκλίσε Νηλῶς ἐκ Πύλῃς τὸ γένος ὧν,
ſi fides Straboni lib. xiv. p. 938.
Vide ſis et Eustathium ad Dionysii
Perieg. § 823.

τὰ ποιηφάγα,] Vulgo defunt hae
voces, quas cum Reg. et Harleian.
darent, addendas putavimus.

τὰ εὐκέρω, τὰ ἄκέρω.] Ita codices,
vulgo τὰ εὐκέρω, τὰ ἄκέρω.

τὸ λογικωτάτω,] Vulgo τὸ λογι-
κωτάτω. At Reg. et Harleian. ab
ea ſtant lectione, quam damus.

πολλὰς καὶ αὐτὴ δῆμους ποιεῖ καὶ νο-
μοθέτας μυρίους, Δραπῶν δ' Δρακί-
δουσι τὸ ἀγέλλω,] Sic locum distin-
ximus, quo modo faciendum vidit
Heinſius. Vulgo πολλὰς καὶ αὐτὴ δῆ-
μους ποιεῖ, καὶ νομοθέτας μυρίους Δρα-
πῶν, καὶ Δρακίδουσι τὸ ἀγέλλω. Sed
Δραπῶν νομοθέτας hoc ſenſu Graece
non dixeris.

Καρνεάδω δ' ὅτι [ἄγνοϊαν,] Vul-
go ὅτι αἰνείαν. Sed Harleian. recte
dat ὅτι ἄγνοϊαν, nam Carneades ni-
hil percipi poſſe contendebat. Ar-
nobius lib. ii. p. 68. *Qui nihil ab*
homine comprehendit, atque omnia cae-
cis obſcuritatibus involuta, non Ar-
ceſilao Carneadi credit? Hermias
in Irrif. Gentil. Philoſ. cap. xv.
Καρνεάδης καὶ Κλειτόμαχος καὶ ὅσοι τέ-
των ὁμιλεῖται, πάντα τὰ τῶν ἄλλων δό-
γματα καταπαλῶντες· αὐτοὶ δ' ὑποφαι-
νόμεθα.

νόμοι ἀγαρήνιδω ἀκατάληπτα εἶναι
τὰ πάντα etc. Vide sis et Cicero-
nem Acad. ii. 31. Et ἄγνοιαν qui-
dem reponi debere jamdudum sta-

tuit viri doctissimi Joan. Clerici
solertia. Adi Silv. Philolog. cap.
ix. pag. 270.

DISSERT. XXXVI. vulgo XX.

ΕΙ προηγμένος] E Stoicis non-
nulli κυριεῖν σοφὸν dicebant, εἶ-
ναι γὰρ τὸν κυρισμὸν ζωῆτον ἐπ' ἀρε-
τῆς οὐδὲν, ut ait Laertius vii. 121.
Vide etiam vi. 104. Lipsium Ma-
nud. ad Philos. Stoic. i. 13. et nos
ad Ciceronis de Fin. iii. 20.

Sectio α.

ἡ Ἄνδρ' [σοφίαν] Ἀνδρὶς quidem
μύθος memorat Aphthonii scholia-
stes. Et in Aesopi Vita fabulis
Aphthonii subjecta p. 166. habet,
Ἀἴσωπος ὁ λολοποιὸς [Ἀνδρὶς] μὲν ἦν τῷ
ἡμί. Suidas, Ἀἴσωπος Σάμιος ἢ [Σαρ-
διανός.] Sardes autem urbs Lydiae.
Plurimi tamen auctores eum Phry-
gem fuisse statuunt, et cum iis fa-
cit noster Differt. iii. 1. xxi. 5.
quem sibi repugnantia scripsisse non
arbitror. Itaque lego ἡ Ἄνδρ' [Ἀἰσώπῃ]
σοφίαν, vel, quod Harleian. det, ἡ
Ἄνδρ' [σοφίαν], forsan a Maximo
fuit ἡ Ἄνδρ' [σοφίαν]. Notum
proverbium μάλλον ὁ Φρύξ, de quo
Zenobius v. 16. Suidas et Aposto-
lius xii. 41.

ἔπω [ποτέ] Stephanus mavult ἔ-
πω τότε. Sed non est, cur a codici-
bus abeamus. Vide Hesychium.

ἡμέσεως ἐπελάβοντο,] Sic uterque
codex. Vulgo ἡμέσεως ἐλάβοντο.

αἱ Νύμφαι κρήνας καθάρεται] Nai-
adas dicit. Virgilius Aen. viii. 71.

Nymphae, laurentes Nymphae, ge-
nus amnibus unde est.

Quin et Κρηναῖοι vocabantur. Ho-
merus Odyss. p. 240.

Νύμφαι Κρηναῖοι, κῆρυ Διός.

Haec vox reddenda videtur Ari-
staeneto lib. i. Epist. iii. ubi sic
ille: Καλὴ μὲν ἐν νῇ τὰς [Κοπίδας]
Νύμφας ἢ καθ' ἐαυτήν ἢ πηγὴν. Lego
νῇ τὰς [Κρηναίας] Νύμφας. Vir sane
doctissimus Jos. Mercerus reponit
Κηπίδας, sed, quod palam fatetur,
sine exemplo.

ὁ Ἡσίοδος καλεῖ,] Vide sis Oper.
et Dier. § 109, seqq.

Sectio β.

καθειλίξαντες,] Ita Reg. et Harl.
Ac recte quidem: ἐλίσσω, non ἐ-
λίσσω dicitur. Vulgo tamen καλει-
λίξαντες, quasi noster Ionice scri-
pserrat.

αἵματι [καὶ φόνῳ] ἢ λύθρῳ] Vulgo
αἵματι [φονίῳ] ἢ λύθρῳ. Lectionem
vero, quam recepimus, praestant
Reg. et Harleian. eamque Paccius
in suo codice reperit, ut ex ejus in-
terpretatione liquet.

τυραννεῖν ἢ [αὐτοῖ] ὀπθυμεῖντες.]
Vulgo deest vox penultima, quam
mss. fide restituimus.

ἢ αἰχρῶν] Hoc ordine codi-
ces. Vulgo ἢ αἰχρῶν δέ.

ἀνάκλητοι.] Sic edidit Stephanus,
et ita Reg. At Heinsio placet δυσ-
ανάκλητοι, nec aliter est in Harl.
Quae vero sit inter πολυμήδης et δυσ-
ανάκλητος

ανακλήτης oppositio, me quidem fugit. Paccius vertit, *Rebus feliciter gestis elatissimi, in adversis dejectissimi*. Reposuerim *δυσπαράκλητοι*, vel *δυσανάληπτοι*. Vide nos ad Differt. xxxiii. 6.

[*προβεβλημένοι*] μὴ τὰς πολέμους,] Vulgo *δοπεβλημένοι*. Sed omnino recipienda fuit codicum scriptura, nam *προβεβλημένοι*, *damnantes, despuentes, execrantes*. Dionysius Halicarnassensis Antiq. Rom. iv. 24. [*Προβέβλην*] τὸ ἔθος, ὡς ἔπρεπον ἡγεμονικῇ πόλει etc. Vide Budaeum Comment. L. G. p. 388.

Sectio γ.

ἡκέτω τις [ἡμῖν] ἀνὴρ] Vulgo deest vox penultima, quam, ms. Regio jubente, supplevimus.

ἔπὶ διαίτην τὸν λόγον.] Vulgo ἔπὶ διαίτη τῇ τῶ λόγων, unde Schottus reponit ὑπὸ διαίτην τῶ λόγων. At Reg. ἔπὶ διαίτην τῶ λόγων, Harl. ἔπὶ διαίτην τὸν λόγον, quod admisi; nec aliter Heinsius legendum statuit.

Sectio δ.

ἀνοικίσαι αὐτὸν] Lege αὐτόν.

καὶ ῥητορμῶν] Vulgo ῥητορμῶν, pro qua voce Stephanus legit ῥητορμῶν. At Reg. et Harleian. eo modo, quo nos, Heinsius probante, dedimus.

Ἐνθα δ' [ἄρ] οἰμωγή τε] Lego Ἐνθα δ' [ἄμ] οἰμωγή τε, prout apud Homerum Iliad. Δ'. 450.

Sectio ε.

[*συμβιβασάμενος*] τῷ Ἀπίλλωνι] Diogenes oraculum Delphicum consuluit πῶς ἂν παύσῃ, cui respondit Pythius, εἰ τὸ νόμισμα παρὰ χαράξειεν, opiniones moresque vulgi mi-

nime sequendos indicans. Vide Menagium ad Laertii vi. 20.

τάτων ἀπάντων [τῶ] ἀνδρῶν] Ex codicibus articulum restituiimus.

ὅτε ἑπὶ τῶν ἐν χειμῶνι βαβυλωνίαις, ἔδῃ Μήδοις ἐνοχλῶν ὥρα θέραις,] Sic facere solebant Persarum reges. Vide B. Briffonium de Regno Persar. lib. i. cap. 69. praecipue vero Dionem Chrysostomum Orat. vi. pagg. 86, 87. ad quem Maximus respexit.

Βασίλειά δ' ἦν αὐτῶν] Hoc observavit Dion. Chrysostomus Orat. iv. p. 60. D.

μηδὲν φαρμάκων δεηθεῖς, — μὴ ἰσρέων καθαιρόντων,] Dion Chrysostomus Orat. vi. p. 91. B. τὴν δ' ἡμῶν αὐτοῖς μηδὲ ἐξαρχεῖν παρέχουσαν φάρμακα· δεῖται δ' καὶ ζιζήτης, καὶ πυρός· καὶ μήτε Χείρωνος, μήτε Ἀσκληπιῶς, μήτε τῶ Ἀσκληπιαδῶν ἰωμῶν, μηδὲν αὐτοῖς ὄφελος εἶναι· ἀλλὰ τῶ αὐτῶν ἀκολασίαν καὶ πονηρίαν, μηδὲ μάντιων μαντολομῶν, μηδὲ ἰσρέων καθαιρόντων etc. Ex his nostrum sua decerpisse manifesto patet.

Οἱ περὶ ἐπ' ἀλήλοισι φέρον] Iliad. Γ'. 132.

ἐκεχειρίαν [ἦγε] μόνος,] Vulgo ἐκεχειρίαν [ἡγεμόνος,] quod sensu caret. Veram lectionem suppeditant Reg. Harl. et Paccii codex; eamque vidit ex conjectura sagax ille Leopardus Emend. xvii. 2.

ἐλέσχω ἀνιάρωτος.] Sic recte Harleian. Vulgo ἀνιάρωτος, quo modo contra Graecae linguae rationem peccatur, siquidem tertia syllaba producitur. Vide sis ad Differt. iii. § 10.

ἀλλὰ ἐργαῖς παρὰ θεοῖς ἐκαστοῖς,] Optime Stephanus, ἀλλὰ [ἐργαῖς] ἐργοῖς παρὰ θεοῖς ἐκαστοῖς, quod Scaliger et Heinsius merito probarunt.

Sectio 5'.

Ἐκαστος [ῥ] ταῦτα αἰρεμύων] Sic Reg. vulgo Ἐκαστος δῆτα ῥ etc.

δῆλον ἀσαθμήτη τέχνης.] Excidit, ut opinor, vocabulum. Lego δῆλον [λέγεις] ἀσαθμήτη τέχνης.

εἰ μηδεὶς [αὐτῷ] ἐπὶ ἀρεῇ,] Cum Heinſio legendum videtur αὐτὸν, ut pronomen ad Platonem, non ad philosophiam referatur.

ὑψηλότερος ἢ [κ] Λυκέρως,] Vulgo deest vox penultima, quam suppeditarunt mss.

DISSERT. XXXVII. vulgo XXI.

Εἰ (συμβαλλεῖ) πρὸς δρῶν τὰ ἐκύκλια μαθήματα.] Quae sint ἐκύκλια μαθήματα docebunt Joan. Wowerius de Polymathia cap. xxiv. et Henr. Valesius ad Eusebii H. E. vi. 2. Ea, praeter Epicurum, nihili faciebant Cynici Stoicorumque nonnulli. Vide Laertium vi. 103. vii. 32. At ὁ Χρησῆν τὰ ἐκύκλια μαθήματα censuit Chrysippus, ut idem testatur vii. 129. Et Seneca, licet iis parum faveat, ait, Epist. lxxxviii. p. 388. *Liberales artes non perducunt animum ad virtutem, sed expediunt.* Eas etiam maximis laudibus cohonestat Philo Περὶ τῶ εἰς τὰ προπαιδευμένα ζυνόδῃ p. 333, seqq. Non defuere tamen Christiani, qui τῶν ἐθνικῶν βιβλίων πάντων ἀπέχεσθαι praeceperunt. In alias vero partes discessere saniores. Vide J. B. Cotelerium ad Constit. Apost. i. 6.

Sectio 4'.

Φερεῖς τῇ πόλει,] Heinſius excidisse vocem ratus legit, Φερεῖς τῇ πόλει [ὑπὸ ἀπείῃ.] Sed hoc additamento nihil opus.

Φύλακας ὀνομάζων] Vide Platonem de Rep. lib. ii. p. 428, seqq.

ἔ Διὸς ἔ Δικαίῃ τῷ ἄνθρωπῳ] Vulgo ἔ Διὸς ἐν τῷ Δικαίῳ ἄνθρωπῳ. Lectionis autem, quam dedimus, fi-

dejussiores sunt Reg. et Harleian. Legerim tamen [ἔ] Διὸς ἔ Δικαίῃ τῷ ἄνθρωπῳ, quod et ipsum laxius est accipiendum, nisi Maximo μνημονικὸν ἀμάρτημα velimus impingere. Nam disputatio de Legibus habita fuit in via, quae Jovis ad speluncam ducit. Vide Platonem lib. i. de Legg. p. 565. B.

Μεγίλλω τῷ Λακεδαιμονίῳ,] Vulgo Μερίλλω, nec aliter Reg. Harleian. et Paccii codex. At Stephanus mavult Μεγίλλω. Recte quidem, licet de re certa non ita dilute fuit loquendum. Sic Platoni semper nominatur, ut Schottus observavit. Sic etiam Ciceroni de Legg. i. 5.

Sectio 3'.

Πῶς τῷ λέγοις,] Ita Reg. non λέγεις, ut vulgo.

πρῶμα καὶ ἢ χρεῖαν — τῷ καλῷ,] Vel malae fidei postulandi sunt editores, vel a codicibus, quibus usi sunt, abeunt nostri mss. nam Reg. et Harleian. locum sic repraesentant, πρῶμα καὶ ἢ χρεῖαν ὑψηλὸν καὶ μέγα [καὶ ἐγγύς παρ' τινος τῆς χρεῖας δρετῆς,] καὶ ἢ καὶ κλησιν ἔ χαλεπὸν τῷ ἀπαξ ἐβελήσαντι τῷ εἶσαι τῷ καλῷ. Repono, πρῶμα καὶ ἢ χρεῖαν ὑψηλὸν καὶ μέγα [καὶ ἐγγύς παρ' τινος θείας δρετῆς, (δρεῖν in beneficentiae vel effiaciae potestate capio) καὶ ἢ καὶ κλησιν ἔ χα-

ὁ χαλεπὸν τῷ ἅπαξ ἐβλήσαντι [τὸ] εἶξαι τῷ καλῷ, ἢ πρὸς etc. Vide ad Differt. xxxviii. 5.

πρὸς τὰ αἰχρὰ [ἀνιλέψαι.] Vulgo ἀνιλέξαι. Sed Reg. et Harleian. ἀνιλέψαι, eoque modo legendum; quod et Heinsius jamdudum monuit.

Ἀποκρίνε[?] ὁ Ἀθηναῖος ξένος.] Vulgo [Καὶ] Ἀποκρίνε[?]. Sed eam voculam nesciunt mss.

Sectio γ.

τιθήνην [καὶ τροφὸν] γνώμης νέας,] Vulgo τιθήνην τροφῶν, unde Schottus τιθήνην pro glossa numerans, reponit [ἀγαθὴν τροφὸν] γνώμης νέας. Sed frustra fuit vir ille doctus. Harl. enim lectionem, quam dedimus, exhibet; quod Heinsius etiam de Regio notavit. Sic item Paccii codex.

λογιστικὴν ταύτην ὀνομάζουσα.] Arithmeticen et logisticen saepe distinguit Plato. Vide Gorgiam p. 282. D. Phaedrum p. 356. C. et de Rep. lib. vii. p. 484. F. Arithmetica scilicet ἀριθμῶν θεωρία mancipatur, ἀριθμητῶν vero logistice. Vide G. J. Vossium de Artium et Scient. Natura lib. iii. cap. 18. et Joan. Wowerium de Polymathia cap. xxii. 3.

[τῶν αὐτῶν] νείμασα [ἐκάσῃ] μέρος 3 πόνων.] Schottus reponit τὰ αὐτῆς, Heinsius autem [τὸ αὐτῶν] νείμασα [ἐκάσῃ] μέρος 3 πόνων. Non equidem video, cur codicum lectionem mutare gestierint praestantes illi viri.

Sectio δ.

πεὶ μὲν τῶν [πόνων] Legendum puto πεὶ μὲν τῶν [λοιπῶν.] De disciplinis loquitur, quarum supra mentionem fecerat.

τῶν ἐν ψυχῇ] Vulgo τῶν ἐν [τῇ] ψυχῇ, repugnantibus mss.

καθὰ περὶ εἰσερχομένων [ἐπὶ χερσίν] ὅσην αὐτοφύετον ἀνθος,] Vulgo καθὰ περὶ εἰσερχομένων [ἐπὶ χαλκόν], quod codicum fide mutavimus. Schottus autem mavult in accusandi casu περὶ εἰσερχομένων, ut nos columbis Maximus comparet. Sed ἀκίνητον κινεῖ vir eruditus; nam noster, ut opinor, ad columbarum colla respicit, quae καὶ τὰς ἀφ' ὧν [ἐπὶ κλίσεις,] ἀφ' ὧν φαίνον[?] καὶ ἀχρῶμα, prout loquitur Sextus Pyrrhon. Hypot. lib. i. § 120. Vide quae scripsimus ad Ciceronis Acad. ii. 7.

λανθάνοντες, αὐτὴν ἐκείνην τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐκ 3 Ἑλικῶνος μῦσαν, τῇ Ὁμήρῳ φίλῃν, [τῇ] Ἡσιόδῳ διδάσκαλον, — ὅτε ἔχοντες, ὅτε εἰδότες.] Vulgo λανθάνοντες, [οἰόμενοι] αὐτὴν ἐκείνην τῇ ἀληθείᾳ καὶ ἐκ 3 Ἑλικῶνος μῦσαν [ἔχοντες,] τῇ Ὁμήρῳ φίλῃν, [καὶ] Ἡσιόδῳ διδάσκαλον, — ὅτε ἔχοντες etc. Nos ingenio ne minime quidem indulgimus, sed sola codicum ope locum sanavimus.

καὶ σμικρὸν] Vulgo καὶ σμικρὰ, contra quam jubent Reg. et Harl.

ὅτε Δωρεῖς] Legendum videtur ὡς περὶ Δωρεῖς. Vide supra Differt. xx. 8.

χοροὶ παίδων [ἦσαν] Vulgo ἔσαν. Sed uterque codex, ut edidimus, quod et Heinsius ex Regio notavit. Vide Casaubonum de Satir. Poësi lib. i. cap. i. p. 10.

[ζῶει πόλιν,] ζῶει ναῦν,] Ex Harleian. duas priores voces addidimus; nam vulgo defunt.

Sectio ε.

[δαιμονίων] καὶ μασικῶν [ωμάτων,] Vulgo δαιμόνων. Sed Reg. et Harl. δαιμονίων, quod melius esse merito dixit Heinsius. De re ipsa vide Quincti-

Quintilianum Instit. Orat. i. 10. et Macrobius in Somn. Scipionis ii. 1.

Τὸτό μοι [ἄσκει,] ἢ 'Ἡσίοδος [αἰνίττει,] Stephanus et Scaliger emendant, Τὸτό μοι [Ἀσκραῖος] 'Ἡσίοδος [αἰνίττει,] Heinsius autem, Τὸτό μοι [ἀμείλει] ἢ 'Ἡσίοδος [αἰνίττει,] Doctissimis illis viris haud accedo; nam, nisi fallor, reponendum, Τὸτό μοι [δοκεῖ,] καὶ 'Ἡσίοδος [αἰνίττει,] quod etiam Schotto venit in mentem. Sozomenus H. E. vi. 26. Εἴτε Εὐνόμιος, εἴτε ἄλλοι τινὲς περὶ τῶν παλαιόδοξων ἔβαπτίσματος ταῦτα ἐνεωτέρισαν, [ἐμοὶ δοκεῖ,] καὶ τὸ αὐτὸν λόγον [κινδυνεύουσιν,] ἄμμοροι τὴν θείας βαπτίσεως τὸν βίον καὶ ἀλιπεῖν. Xenophon Cyrop. lib. v. cap. iii. 3. Καὶ γὰρ, [ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ,] ἔφη, ὁ Γωβρύας πτωχὸς τινὰς [ἐνόμιζεν] ἡμᾶς. Sic loquitur etiam Arrianus de Exped. Alex. vi. 11. ut et Aelianus V. H. iv. 1. ubi frustra malunt ἐμοὶ δοκεῖν.

[ἀγαθὴ] Ἐπιθυμίαν [ωφρονίσαι,] Vulgo [ἀγαθῶν] Ἐπιθυμίαν [ωφρονίσαι. Sed Reg. et Harleian. ἀγαθὴ. Patet igitur Heinsum διόρθωσιν hanc ingenio suo non debuisse.

τὰ Τηλεσίχης μέλη,] Telephilla poetria fuit Argiva, quae contra Cleomenem Spartanorum regem mulieres patrias armavit, eumque proelio superavit. Vide Plutarchum de Virt. Mulier. tom. ii. p. 245. Polyaeum viii. 33. Clement. Strom. iv. p. 618. et Suidam.

Sectio 5'.

Ὀδρῦσαι ἐκόντες] Vulgo ἐκόντες Ὀδρῦσαι. A mss. est ordo verborum.

Τὸτο ἄρα δρῦς καὶ [μαινὰς] ἐγλύετο, ἄγειν εἰκαζόντων] Scaliger reponit, Τὸτο ἄρα δρῦς καὶ [μελίας] ἐγλύετο ἄγειν, εἰκαζόντων etc. Equidem lego, Τὸτο

ἄρα δρῦς καὶ [πέτερος ἐλέγετο] ἄγειν, εἰκαζόντων etc. Quintilianus Instit. Orat. i. 10. Quod rudes quoque et agrestes animos admiratione mulceret Orpheus, non feras modo sed saxa etiam silvasque duxisse, posteritatis memoriae traditum est. Euripides Iphig. in Aulide ψ 1211.

Εἰ μὴ τὸν Ὀρφέως εἶχον, ὦ πάτερ, λόγον,
Πείθειν ἐπ' ἄδ' ὡς ὁμαρτεῖν μοι [πέτερος.]

Adi sis et Orpheum Argon. ψ 259, seq. 432, seq. Eusebius de Laud. Constantini cap. xiv. p. 760. Ὀρφέα μὴ δὴ μῦθος Ἑλληνικὸς παντοῖα γῆν θηρίων θέλειν τῇ ᾧδῃ, ἐξημερεῖν τε τὰ ἀγρίων τὰς θυμὰς ἐν ὁρίανῳ πλήκρῳ κερκομήων χορδῶν παλαιδίδωσι. καὶ τὰ Ἑλλήνων ἄδ' ἁρῶν, καὶ πικρὸν εἶναι ἄψυχος λύρα τιθασαμένη τὰς θῆρας, καὶ δὴ καὶ τὰ δένδρα τὰς φηγὰς μεταβάλλειν (forte καὶ δὴ καὶ τὰ δένδρα [μεταβαίνειν]) μουσικῇ ἑκόντα. Nam τὰς φηγὰς pro glossmate habeo. Vide Apollonium Rhodium Argon. i. 28. Dion Chrysostomus Orat. liii. p. 555. de Orpheo sic loquitur: Τὸ γὰρ [λίθος] τε καὶ φυτὰ καὶ θηρία κηλεῖν καὶ ἄγειν, τί ἐστὶν ἕτερον, ἢ τὸ βαρεῖα ἄνθρωπος — ὅπως ἄρα κερύσας — πρὸς κηλεῖν κηλεμένης; Apostolius quidem Cent. xi. 10. pro proverbio venditat, Καὶ δρῦς μαινὰς ἐγλύετο, eumque sequitur Erasmus Adag. pag. 71. Sed hominem Graecum decepit corruptus hicce Maximi locus; nec enim alibi simile reperitur adagium.

καὶ λίθος, οἷον ὁ μῦθος φησι, προσαγόμηνος] Reg. et Harleian. καὶ λίθος [καὶ δὲ] οἷον ὁ μῦθος φησι, προσαγόμηνος. Lege, καὶ λίθος [καὶ δὲ,] οἷον ὁ μῦθος φησι, προσαγόμηνος etc. De Amphione loquitur, de quo praeter alios multos

tos, videndus Horatius lib. iii. Od. xi. 1. et Art. Poet. § 394.

Seçtio ζ'.

ποῖς [αὐτοῖς] πάθουσιν.] Lego ποῖς [αὐτῆς] πάθουσιν.

[ὀνομάζουσι] ἢ [αὐτῶν] ἡδονήν] Vulgo [ὀνομάζουσα] τὴν [αὐτὴν] ἡδονήν. Prius ex codice monuerat Heinſius; poſterius exhibent Reg. et Harl. niſi quod lenem ſpiritum pro aſpero teneant.

ἰαλεικὴν [καλοῖ] Sic Reg. quod et Heinſio placuit. Vulgo καλεῖ.

ῥώμην αὐτῇ σὺν ἀθηνῇ [παρὰ σκλάβοις] Lege παρὰ σκλάβοις, prout ipſa conſtructio flagitat.

καθάπερ [εἴ τις] ἡπειρώτης] Vulgo καθάπερ ἡπειρώτης. Sed Heinſius ex mſ. Regio voces eas addi voluit, eaſdemque nos in Harleian. repetimus.

Seçtio η'.

ἡ δὲ ῥέτις ἔξ ἑρ[α]] Argo prima omnium navis dicitur Amm. Marcelino xxii. 8. Ac, ut ait Claudianus Bell. Getico § 15.

Secandis

Argoīs trabibus jaçtant ſudaffe Minervam.

Tertullianus de Spectac. cap. viii. Minerva primam molita ſit navem. Vide Phaedrum lib. iv. Fab. vi. 9. et Ariſtidem Orat. in Minervam tom. i. pagg. 23, 26.

Ὁρᾶς πέλαιος πλαιῦ καὶ ἄπειρον, κεχυμῆον ὑπὲρ τῆς γῆς,] Vulgo Ὁρᾶς [τὸ] πέλαιος πλαιῦ καὶ ἄπειρον, [καὶ] κε-

χυμῆον ὑπὲρ τῆς γῆς. Nos a mſ. ſtamus.

ὦν [παρόθεν] εἰδὲ ἀκοήν] Sic optime Reg. vulgo ὦν [παρῶτον] εἰδὲ ἀκοήν etc.

εἶχες τε,] Leg. εἶχες γε. Schottus quidem reponit εἶχετε, ſed præcedit ὄρᾳς, quod ſingulare.

τῆς παρ' [ἐκείνης] δὲ πορείας,] Vulgo τῆς παρ' [ἐκείνης] δὲ πορείας. Recepi lectionem, quam Reg. et Harleian. obtulerunt, eaque manifeſto vera.

Καὶ πάλιν γεωμετρίας [λέγει] τὴς θεῶν, ἢ ἐκείνη ἢ θεὸς ἢ Ἀθηνᾶ λέγει. Ἐκεῖσε [βλέψον.] Sic ad amuſſim mſ. Vulgo Καὶ πάλιν γεωμετρίας [λέγεται] τὴς θεῶν, ἢ ἐκείνη ἢ θεὸς ἢ Ἀθηνᾶ, [λέγει] ἐκεῖσε [βλέψαι.] Illic antepenultimam vocem delet Heinſius. Tandem, quia λέγει bis erat in mſ. legit, Καὶ πάλιν γεωμετρίας λέγει τὴς θεῶν ἐκεῖσε [βλέψαι,] expunctis reliquis. Sed huiusmodi tentamina πειρίσσει ſunt et hypercritica.

μὴ ἰλιγίαν πρὸς τὸ πέλαιος, μηδὲ ὑποδείλιαν [πρὸς τὸ πέλαιος.] Vulgo deſunt tres ultimæ voces. Eas tamen inculcant Reg. et Harleian. nec Maximus ab ejuſmodi repetitionibus abhorret.

ἀνάξει, [κεῖσε,] Vulgo ἀνάξει, κακεῖσε. Cum nobis vero faciunt Reg. et Harleian.

Ὅτι τ' ἡδὲ [ἡεργυρείης] Vulgo ἡεργυρείας. At uterque codex ἡεργυρείης, et ſic Homerus ipſe Odyſſ. M'. 3.

ἀμέτοχος, ἄμοιρος.] Vulgo [καὶ] ἄμοιρος. Illam vero conjunctionem neſciunt Reg. et Harleian.

DISSERT. XXXVIII. vulgo XXII.

Sectio α.

ΟΤ ᾧ ὅτω Οὐ σε θεῶν] Vulgo [Οὐδέ] σε θεῶν. Sed Reg. et Harleian. sequor, ac ita legitur apud Homerum Odyss. γ'. 28.

αὐτῶ [ἐ] τὰ ἔπη,] Stephani recepimus emendationem; nam codices αὐτῶ [κ] τὰ ἔπη, quod loco non convenit.

Τὸν πῆμα Μῆσα φίλησε,] Sic Reg. nec aliter editio Basileensis Homeri cum Commentariis Eustathianis 1559. Vulgo Μῆσ' ἐφίλησε, prout etiam Barnesius alique repraesentant Odyss. θ'. 63.

Αὐτοδίδακτος δ' εἰμι,] Vide, quae scripsimus ad Dissert. xvi. 5.

οἱ παλῶν λαβόντες κλῆρον] Vulgo οἱ λαβόντες κλῆρον παλῶν. Verborum, quem recepimus ordinem, praestat Reg.

πῶν ζωεννημέρος.] Ita recte codices. vulgo ζωεννημέρος, quod barbarum; nam saltem ζωεννημέρος edidit.

Sectio β.

ἐπεὶ κ' ἢ Ἡσίοδον [τί] οἰόμεθα ποιμαίνοντα πρὸς τὸν Ἑλικῶνα] Lego ἐπὶ κ' [ἢ] Ἡσίοδον τί οἰόμεθα; Ποιμαίνοντα πρὸς τὸν etc. De Hesiodo etiam quid censemus? Eum, cum circa Heliconem greges pasceret, etc. Respicit ad Ascræi poetae Theog. ψ 21, seqq. Dion Chrysostomus Orat. iv. pag. 558. C. Ὁ μὲν γὰρ (Ἡσίοδος) φησὶν, ὅτι ποιμαίνων ἐν τῷ Ἑλικῶνι πρὸς τὸν Μῆσων ἔλαβεν ἐν δάφνης ὄζω ἢ ποιήσιν. Vide sis et Asclepiaden in Hesiodi statuam Anthol. lib. iv. cap. xxvii.

In istius Epigrammatis ultimo versu legitur,

Καὶ γῆρος δόχαιων ἔχραφες [ἡϊθέων.]

Repono ἡμιθέων, ut Ἡρωσενία subinnuatur. Hesiodus Oper. et Dier. ψ 159.

Ἀνδρῶν ἡρώων θεῶν γῆρος, οἱ καλέοντ' [Ἡμιθεοί] etc.

Vide supra Dissert. xxxii. 4. Dionem Chrysostomum Orat. ii. pag. 19. C. et Euripidem Iphig. in Aulide ψ 173.

λαβόντα δάφνης κλάδους] Vulgo δάφνης λαβόντα κλάδους. Ordinem, quem recepimus, praestat Reg.

ἐπεὶ δ' ἀνέσσωσιν αὐλῶν, ἐνθασιᾶν,] Aretaeus de Causis et Signis Diuturni. Morb. lib. i. cap. vi. p. 38. Τέμνοισιαι τινες τὰ μέλεα, θεοῖς ἰδίῃς, ὡς ἀπαλῆσι, χαλκίζομενοι, ὅσπερ Φαντασίη. — Ἐγείρονται ἢ [αὐλῶ] ἢ μέθῃ etc. Hac de re plura congeffimus ad Ciceronis de Divin. i. 50.

[αὐτῶ] ἢ αἰτίαν,] Vulgo αὐτῆς. Reg. autem et Harleian αὐτῶ. Recte: nam pronomen ad αὐτοφύες refertur.

δι' ἐνάτης ἔτης,] Non, ut Heinsius, singulis novem annis, sed, ut Pacius, novem continuis annis; nam quod hic δι' ἐνάτης ἔτης fieri dicitur, id noster Dissert. xii. 7. ἐν ἐναεῖ χρόνῳ contigisse narrat. Heraclides in Cretum Politia p. 506. Minos ἐποίητο [δι' ἐνάτης ἔτης] ἢ ἐπανόρθωσιν τῶ νόμων. Scilicet novem annos legibus emendandis impendit; nam Minoi ἀπὸ ἐνεία ἐτῶν παλαιὰ ζωὴν Διὶ, παρ' αὐτῶ ἐμάνθανεν ἄτινα εἶεν δίκαια, prout loquitur scholiastes ad Odyss.

Odyss. T. 178. Vide Platonem de Legg. lib. i. p. 565. A. et quae scripsimus ad Cicer. Tusc. ii. 13.

Sectio γ.

Μελεσαγόρας.] Melesagorae vatis, quod sciam, nemo praeter nostrum meminit, at historici cognominis plures. Vide Meursium ad Antigoni Carystii cap. xii. et Vossium de Hist. Graec. i. 2.

† Αθηναίων πόλιν κακῆμῆν [λοιμῶ] Vulgo † [†] Αθηναίων πόλιν κακῆμῆν [λοιμῶ]. sed articulum nescit Reg. isque ms. simul ac Harleian. et Paccianus habent λοιμῶ, nec aliter scribi iussit Heinsius. Apostolius Cent. viii. 84. Αθηναίοις τότε λοιμῶ κατεχομῆοις ἔχρησεν ἡ Πυθία καθήρει † πόλιν. οἱ δὲ πέμπουσιν ναῦν τε καὶ Νικίαν † Νικηράτῃ εἰς Κρήτην, καλῆντες † Ἐπιμνίδην. καὶ ὅς ἐλθὼν Ὀλυμπιάδι τεσσαροκοστῇ ἔκλῃ, ἐκάθηρεν αὐτῶν † πόλιν, καὶ ἔπαυσε † λοιμόν. Haec et alia descripsit ex Laertii i. 110.

ἡπισεῖτο δὲ αὐτῷ ἡ σοφία.] Reg. et Harleian. ἡπισεῖτο δὲ αὐτῷ [σοφ] ἡ σοφία. Forfan ἡπισεῖτο δὲ αὐτῷ [ἐν] ἡ σοφία. De Aristeia vidimus ad Difert. xvi. 2.

καὶ ἀναχύσεις θαλάττης.] Sic uterque codex, vulgo καὶ [χύσεις] θαλάττης.

λέγων ταῦτα ὁ Ἀριστέας μάλλον, ἢ Ἀναξαγόρας.] Vulgo ταῦτα λέγων ὁ Ἀριστέας, ἢ ὁ Ξεναγόρας. Ut opinor, Xenagoras philosophus paucis notus est. Xenagoram quidem, qui Περὶ νήσων scripsit, laudat Etymologus in Σφήκεια. Ξεναγόραν etiam ἐν πρώτῳ χρόνῳ memorat Apollonii scholiastes ad lib. iv. 262. Vide fis et Plinium H. N. v. 25. vii. 57. Revera locus foedo mendo la-

borat; nam Reg. habet, λέγων ταῦτα ὁ Ἀριστέας μάλλον, [μῆλον ἐξ ἀγοράς.] Hinc facile reponendum vidi μάλλον ἢ Ἀναξαγόρας, prout edidi; res enim non dubia videbatur.

Sectio δ.

αἶψ' ἐν δημότικῃ λέξει τε καὶ Ἀλανοίᾳ [εἰθισμῶι;] Αὐτῶν δὲ † ἡγεμόνα πρῶτον ὧδε πως.] Haec satis Graeca non sunt, et mss. nonnihil abeunt. Nam Reg. habet εἰθισμῶι δὲ αὐτῶν τόν γε ἡγεμόνα. Harleian. vero εἰθισμὸν δὲ αὐτῶν τὸν γε ἡγεμόνα. Forfan αἶψ' ἐν [δημότικῃ] λέξει τε καὶ Ἀλανοίᾳ. [Εἰ θελεις] δὲ, αὐτῶν τόν γε ἡγεμόνα [προσείπωμεν] ὧδε πως. Haec sane mens est Maximi, sed ejus ipsissima verba me non adfirmo posuisse.

† ὅν πέμπειν.] Philebum dicit. Vide Platonem in Philebo p. 65. F.

Θεία μοίρα δεδοσται.] Respicit ad Platonis Alcibiadem i. p. 25. A.

† Θείαν κεφαλὴν.] Sic loquitur apud Platonem in Phaedro p. 339. G.

ἐν τοῖς λόγοις [νέξ ὄντος] κομιδῇ.] Vulgo ἐν τοῖς λόγοις [νόοντος] κομιδῇ. Scaliger reponendum putabat εἰς τὰς λέξεις νόοντες κομιδῇ, Stephanus autem voluit, πρὸς τὰς λέξεις νόοντος κομιδῇ. At scopum tetigit Leopardus, qui legendum conjecit Emend. xvii. 18. ἐν τοῖς λόγοις [νέξ ὄντος] κομιδῇ, nec aliter emendavit in Harleian. manus secunda. Vide Platonem in Phaedro p. 358. B.

ἵνα μὴ [προσφέρης] Vulgo προσφέρης. Nos auctoritati codicis utriusque parvimus.

ἢν ἄνθρωποι.] Scaliger et Heinsius legunt [καθ'] ἢν ἄνθρωποι. Sed melius reposueris ἢ ἄνθρωποι etc.

Sectio ε.

τί ταῦτα ἐρεῖς.] Heinsius reponit

τί ταῦτα ἐρωτᾷς, quo satis ostendit doctissimos viros ab ἀπροσεξία non esse liberos; nam, quod volebat, exhibet codicum lectio. Hesychius, Ἐρεῖ, λέγει, ἐρωτᾷ. Ἐρέω, λέξω, ἀπαγγελλῶ, σημαίνω, ἐπερωτῶ. Ἐρέων, μαντοσύμῳ, ἐρωτήσων, ζητήσων. Etymologus in Ἐρέω· Ἰστέον ὅτι πάντες οἱ ποιητῆς τὸ ἐρέω προφέρει, καὶ σημαίνει τέλει· τὸ λέγω, ὡς τὸ, Ἄλλο δὲ ποι [ἐρέω] καὶ τὸ ἐρωτῶ, ὡς τὸ, Πάντων Ἀργείων [ἐρέων] ἡμεῖς τε πόκον τε etc. Suidas, Ἐρεῖομῳ, ἐρωτήσομῳ, quod ex scholiasta ad Iliad. A'. 62. desumptum.

ἐν δὲ θείας φρεσίν] Ἀρεῖν, ut videtur, Ὀρεσείαν vel Φιλίαν denotat; quam potestatem huic voci Thucydides passim tribuit. Vide scholiasten ad lib. ii. p. 124, 125, 132.

ἐκείνων ἕκασον τελεσιγέρει], Vulgo ἐκείνο ἕκασον. Harleian. ἐκείνου ἕκασον. At Reg. ἐκείνων, quod admissum.

ἐμπειρος [τέχνης], Vulgo ἐμπειρος γῆς, et ita quidem Reg. et Harl. Stephani vero conjectura mihi simul ac Heinsio se probavit, et eam manifesto flagitat sententia.

Sectio 5'.

εἰ δὲ [μὴ] αὐταρκες, μήτε τέλειον,] Vulgo εἰ δὲ αὐταρκες. Sed ita praetermittitur vox orationi necessaria, quam dedere Reg. et Harleian.

μὴ [ἄλλο τι] ἀγαθὸν εἰς ἀνθρώπους ἔλθῃ,] Si modo sana sit haec lectio, noster in sequentibus ταῖς λογισαῖς. Hoc, ut clarius pateat, apponam Paccii versionem, quae se sic habet: *Quamobrem timendum minime est, ne quid ex genere bonorum aliunde, quam a Deo ad homines permanet. Sed nec aliquid apud homines habetur bonum, quod non prove-*

niat ex Diis. Si reponas hoc in loco μὴ [τῷ το] ἀγαθὸν (virtutem significat) orationem turpissima macula liberabis.

ἐν μεθορίᾳ] Vulgo ἐν μερίᾳ. Sed Reg. et Harleian. ἐν μεθορίᾳ, quod rectum. Noster infra Dissert. xl. 6. Ἄλλ' ἐν [μεθορίᾳ] ἔχωρα μέση. Sic uterque codex. Thucydides lib. ii. p. 117. C. Ἡ δὲ Θυρεάτις γῆ, [μεθορίᾳ] τῇ Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἐστίν etc. Iterum lib. iv. pag. 288. C. Ἡ ἐστὶ μὲν τῇ Κυναρτίᾳ γῆς καλαμίνης, [μεθορίᾳ] δὲ τῇ Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς. Huc respexit Stephanus in Θυρεά, non ad illum locum, qui legitur lib. v. p. 373. A. ut perperam statuit Holstenius. Ei tamen in hoc errore praeivit Salmasius Exerc. Plin. p. 139. cujus auctoritate fretus Berkelius, Stephanum partem emendavit, partem corruptit. De re ipsa vide Dissert. xxx. 3.

εἰς τὰς αὐτὰς ὁδὸς [τῇ μοχθηρίᾳ] (νικαθέλει). Paccius vertit, *ad eadem flagitiorum semitas trahit*; adeo ut legendum censuerit τῇ μοχθηρίᾳ, quod probat Heinsius. Mihi rescribendum videtur, εἰς τὰς [αὐτῆς] ὁδὸς [τὰς μοχθηρίας] (νικαθέλει).

Sectio 7'.

ὦ πόποι, οἶον] Odyss. A'. 32. ἔδῃ [δοπιθεμύς] τῇ Φρονίδῃ,] Vulgo ἔδῃ [ἀναλιθεμύς] αὐτῇ, ac id expreferunt interpretes. At uterque codex ἔδῃ [δοπιθεμύς] τῇ Φρονίδῃ, quod Heinsius etiam ex Regio probavit. Verte, *nec illorum curam deponit.*

Πῶς αὖ ἐπεὶ Ὀδυσσεὺς] Primus quidem versus occurrit Odyss. A'. 65. et Jovi tribuitur. At hi tres conjunctim leguntur Iliad. K'. 243, seqq. eosque loquitur Diomedes. Itaque Maximum, quod etiam Stephanus

Stephanus observavit, fefellit memoria.

Τίς [ἐν] σὺν ἂν εἴποι] Vulgo Τίς σὺν ἂν εἴποι. Nos monitu codicis Harleiani vocem secundam restitui-
tuimus.

Πολλῶν [δ'] ἀνθρώπων] Vulgo Πολλῶν ἀνθρώπων. At Reg. sic habet, ut legitur apud Homerum Odyss. A'. 3.

ὅτι οἱ Φίλον υἱὸν] Polyphemum dicit. Vide Odyss. A'. 102.

πλωχεῖα καὶ [Φειδῶ] βοῶν.] Vulgo πλωχεῖα καὶ [Φειδοῖ] βοῶν. Sed Reg. et Harleian. ut edidimus. Hein-
sius tamen hanc emendationem suo po-
tius ingenio, quam codicibus, ad-
scribere voluit.

[καὶ] ἵνα μὴ πόρρω] Vulgo pri-
mam vocolam negligunt, eam ve-
ro adserunt Reg. et Harleian.

καὶ [μὲν] ἢ τέχνην] Vulgo καὶ ἢ τέχνην, praetermissio vocabulo, quod
exhibet uterque codex.

ἐγώετο ἂν [λιθοξόος,] παῖς πατρὸς] Vulgo [λιθοξόος] παῖς, πατρὸς πα-
τρὸς etc. Nos ms. Regii fide niti-
mur. Dion Chrysostomus Orat. iv. p. 558. Ὁ δὲ Σωκράτης ὅτι μὲν παῖς ἂν ἐμάνθανε [λιθοξόος] ἢ δὲ πατρὸς τέ-
χνην, ἀκηκόαμεν. Ibi tamen vox λι-
θοξόος ex glossemate videtur orta;
quapropter eam delendam censeo.
Vide Lucianum in Somnio p. 9.
schol. ad Aristoph. Nub. ὕ 771.
et Menagium ad Laertii ii. 19.

DISSERT. XXXIX. vulgo XXIII.

Εἰ ἔστιν ἄλσθον ἄλσθ' μεῖζον. Ἐν ᾧ
ὅτι σὺν ἔστιν.] Ita codices. vulgo
ὅτι σὺν ἔστιν ἄλσθον ἄλσθ' μεῖζον.

Sectio α.

τῷ Λυκίῳ Γλαύκῳ μεμφομένης,] Vi-
de Iliad. Z'. 234, seqq.

Ἄρχος ναυιάων,] Odyss. Θ'. 162.

Φόρβ' τε μνήμων, κερδέων τε [ἀρπα-
λέων.] Vulgo ἀρπαλέος. At Ho-
merus Odyss. Θ'. 163.

Φόρβ' τε μνήμων, καὶ ὑπίσκοπος ἦσιν
ὁδαίων,

Κερδέων θ' [ἀρπαλέων.]

Quin et uterque codex ἀρπαλέων
exhibet.

καὶ ἢ [ἐ] πολέμῳ τύχην,] Sic Reg.
et Harleian. vulgo deest vox me-
dia.

καθάπερ οἱ ἐν [Λήμνῳ] οἰνίζόμενοι,]
Vulgo ἐν Ληνῷ. Sed optimam Dan.
Heinsii διόρθωσιν lubens recepi: nam

Maximus sine dubio respicit ad
haec, quae leguntur Iliad. H'. 467,
seqq.

Νῆες δ' ἐν [Λήμνοιο] παρέεσσαν οἴ-
νον ἄγναι etc.

Ἐνθεν ἄρ' [οἰνίζοντο] καρηκομόωντες Ἀ-
χαιοὶ etc.

Ἄλλοι μὲν χαλκῷ etc.

Vide Justinianum Instit. lib. iii.
Tit. xxiv. § 2.

καὶ τὸν Ἡρόδοτον,] Vulgo Περὶ δίκαν.
Codex Regius Περὶ δόκλον. Sed Hein-
sius verissime legit Ἡρόδοτον. Nam
locus, ad quem respicit noster, ex-
stat lib. ii. cap. vi.

οἱ μὲν γεωργοί] Apud Herodo-
tum γεωπείναι dicuntur. γεωπείναι
vero, prout ex Horo tradit Ety-
mologus, παρὰ Ἡροδότῳ οἱ ὀλίγῳ
γῆν ἔχοντες. Hesychius, γεωπείναι,
οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἀπορρέμενοι. Sic e-
tiam Suidas. Noster γεωπείνας et
7 X γεω-

γεωπόνως videtur confudisse.

σαδίοις, οἱ ᾧ τῶν πολὺ γεωργικώ-
τεροι] Ex Reg. et Harleian. haec
addidimus omnia, quae Paccii co-
dex etiam repraesentabat.

χοινίοις,] Josephus Antiq. Jud.
lib. vi. cap. v. 3. Διαβὰς ᾧ τὸν Ἰορ-
δάνην, καὶ [χοινίων] δέκα δι' ὅλης τῆς
κλῆδος ἀνύσας ὁδόν. Sic ms. Vaticanus,
cum reliqui codices prae se ferant
χοίνων δέκα — ὁδόν. Nec sane ne-
gari potest, quin haec mensura fere
χοῖνος non χοινίον appelletur. Ety-
mologus in Σχοινίον. Σχοῖνος, μέτρον
ἐστὶ γεωμετρικόν. Suidas, Σχοῖνος, μέ-
τρον γεωργικόν. ὡς φησιν Ἡρόδοτος ἐν
τῇ δαλέρᾳ τῇ ἰσραῶν. Kusterus qui-
dem, cum respici putaret ad i. 66.
reponit ἐν τῇ πρώτῃ τῇ ἰσραῶν. Sed
omnino fallitur; nam menti con-
farcinatoris istius obversabantur
haec ex lib. ii. cap. vi. Ὁ ᾧ [χοῖ-
νος] ἕκαστος, μέτρον ἑὸν Αἰγύπτιον ἐξή-
κουσα σάδια. Verum tamen ἀσαδόν
ἐστὶ τὸ τῆς [χοίνων] μέτρον, cum alii tri-
ginta stadia, alii quadraginta, alii
plura schoeno tribuant. Vide Stra-
bonem lib. xvii. p. 1156.

Τὸ τετραλίον] Lege τετράλιαι,
prout apud poetam scribitur Iliad.
γ. 221. Vide scholiasten ad Euri-
pidis Phoeniss. ψ 3.

ἀνλεξέειν [αὐταῖς] Heinsius legit
αὐτοῖς, scilicet ἀγαθοῖς. Mihi po-
tius excidisse videtur particula ne-
gans. Itaque legerim, [μὴ] ἀνλεξε-
ταίη αὐταῖς τὰ ἀγαθὰ. Sin usus
praetermittas, nec cum illis bona
compares.

εἰς τιμὴν καὶ ἀτιμίαν] Vulgo εἰς [τῇ]
τιμῇ, sed articulum repudiant mss.

τὸ, τε αὐξόμενον] Vulgo τὸ καὶ αὐ-
ξανόμενον. Nos ms. Reg. sequimur.
Quin et Harleian. τὸ, τε, non τὸ καὶ,
exhibet.

εἰ [ἔσαι] τὸ ἀγαθόν] Vulgo εἰ ἔσαι.
Reg. et Harleian. a nostra stant
lectione.

ὅσα ἢ ἀγαθόν, ὅποτε ἐνέδει,] Vulgo
desunt tres primae voces. Sed o-
rationi prorsus necessariae sunt, eas-
que suppeditavit Harleian. a secun-
da manu. Quin et magnus ille
Scaliger ex ingenio locum non ali-
ter supplevit.

Sectio β'.

Ἀγαθὸν [ἐκάτερον] φᾶθι.] Sic
Reg. et Harleian. vulgo deest ἐκά-
τερον.

καὶ ἐκάτερον] Utriusque codicis fi-
de prima vox restituitur.

Ἔστιν [ἔν] ὅπως] Vulgo Ἔστιν ὅπως,
voce praetermissa, quam Reg. et
Harleian. merito retinent.

Ἐπειδὴν καὶ μέτρον εἴπῃς, [σάσιν] λέ-
γεις.] Vulgo Ἐπειδὴν καὶ [ἀν] μέτρον
etc. nolentibus mss. Schottus au-
tem reponit, Ἐπειδὴν καὶ [ἀμείρον] εἴ-
πῃς, σάσιν λέγεις. Sed eum fefellit
significatio, qua σάσιν accipit Maxi-
mus: non enim *seditionem* denotat,
verum *firmitatem* seu *stabilitatem*;
prout etiam apud Plutarchum in
Publicola p. 101. A. et Eusebium
de Laud. Constantini cap. vi. p.
730.

τὰ τέως περὶ ἡμερομερία] Vulgo,
vocalibus perperam divis, τὰτε
ὡς περὶ ἡμερομερία. Sed Harleian. le-
ctionem dedit, quam sequimur.
Heinsius rescribendum coniecit τὰ
τέως προημερομερία. Tum demum
vero τέως abundat.

Οὕτω καὶ χορὸς ὁμολογήσας μὴ εἰς
ὁμοφωνίαν, [ἐν τι εἰς.] Tres ultimae
voces non agnoscunt Reg. aut Har-
leian. nec eas a Maximi manu fu-
isse censeo. Illis itaque neglectis,
lego, Οὕτω καὶ χορὸς ὁμολογήσας μὴ
[εἰς]

[εἰς ὁμοφωνία.] Sic etiam chorum consentientem unum facit concentus.

Sectio γ'.

Τὶ ἐν μουσικῇ τὸ ἀγαθόν; ἁρμονία.] Paccius vertit, *Item quod est musicae bonum? harmonia. Quod malum? dissonantia.* Ex hac interpretatione locum sic constituendum putat Heinsius, Τί ἐν μουσικῇ τὸ αἰαθόν; ἁρμονία. [Τί κακόν; ἀναρμονία.] Huiusmodi tamen additamentum non praestant Reg. et Harleian. nec id sane postulat oratio. Sic paullo post: Τί ἢ ἐν Φάλαγγι; Φυλακὴ ζωθήματος. Ἐν μὲν τῷ πρῶτῳ, πανδοδαπὴ ἢ ἡ ἀναρχία: licet ἀναρχίας antea non meminerat. Haud igitur dubito, quin tres illas voces ex suo cerebro Paccius adjecerit.

ἢ § [ἀλλ' οὐ] Ἄρμυριος,] Lege καὶ § [Λυδῶ] ὁ Ἄρμυριος, cujus quidem mutationis necessitas ex sequentibus liquida fit. Sic etiam Paccius, vel in suo codice legit, vel ex ingenio legendum censuit.

ἢ § Ἰωνος ὁ Λυδός, ἢ § νησιώτης ὁ Ἰων. αἱ δὲ εἰς ἐν Βαθυλῶνι ἔπω, ἔχ' ὁ Ἀσύριος, ἔχ' ὁ Ἀρμύριος,] Vulgo defunt haec omnia; sed ea praestantissimus ille codex Regius Maximo restituit. Horum priorem partem dant Harleian. et ms. quo Paccius usus est.

ὧν αἱ μὲν [πολλαὶ] ἔπι κρημνὲς καὶ βάρεσθαι ἄρχουσιν ἔπι τὴν Σερήνων,] Stephanus post Σερήνων, excidisse censet ὡδὴν. Legendum puto, ὧν αἱ μὲν [ἀλλ' αἱ] ἐπὶ κρημνὲς καὶ βάρεσθαι ἄρχουσιν, [αἱ ἢ ἐπὶ τὰς Σερήνας.] Geminus germanus est locus Dissert. i. § 2. Ἐκφέρονται δ' οἱ μὲν ἐπὶ ῥαχίας δυχερεῖς, οἱ δ' ἐπ' ἡϊόνας μαλθακάς, [οἱ ἢ ἐπὶ τὰς Σερήνας,] οἱ ἢ ἐπὶ τὰς Λωλοφάγας. Ad ea, quae Ulyssi

contigerunt, respicit Maximus. Vide Apuleium de Deo Socratis p. 703.

παύον § [πάθος.] Sed in manu descripto codice Heinsius, ut ait, invenit, παύον § [πρόθεσις.] Eam tamen collationes nostrae non exhibent, nec opus est recepta lectio moveatur. Sic Iosephus Ant. Jud. lib. ii. cap. iv. 3. de amore πάθος ὑπερβολὴν dixit. Iterum § 5. Τὸ [πάθος] αὐτῆς (amatorium mulieris affectum significat) εἰς λοισμὸν ὁππότε ἐφείν ἐπεισέτω. Vide sis etiam cap. x. 2. lib. iv. cap. vi. 8. lib. v. cap. ii. 8. lib. vi. cap. x. 2. denique lib. vii. cap. viii. 1. et Joannem Chrysostomum de Sacerd. iii. 11. p. 104. ut cl. etiam Berglerus iussit. Alciphron ii. 4. p. 260. Πάλαι μὲν ἡ τῆς ἡμέρας ἐμὲ [πᾶσι] καὶ ἐρωῖ. Lege [πάθει] καὶ ἐρωῖ.

Sectio δ'.

[ἐξαγορεύεις] τὰ μυθήματα,] Vulgo ἀπαγορεύεις, quod repudiant mss. Hesychius, Ἐξαγορεύοι, φανεροῖ. Ἐξαγορεύων, πᾶσι δηλῶν, λέγων. Glossae veteres, Ἐξαγορεύω, enuncio. Vide sis Alciphronem lib. iii. Epist. 69.

οἶον καὶ Ἀλκιβιάδης μυθεῖται,] Hic ab Androcle μυθεῖται κατ' οἶκον ἀπομιμήσεως erat accusatus. Vide Plutarchum tom. i. p. 200. D. et Nepotem in Alcib. cap. iii.

ὅτι καλὸν ἔστι καλὸν [τὸ μήπω καλόν,] ἔστι καλὸν τὸ μήπω αἰαθόν.

Τῷ [γῆς] μέρος § ὅλης] Lego τῷ [γῆς,] μέρος etc.

καὶ πολύτροπον,] Harleian. πολυτρόπον. Recte. Infra Dissert. xli. 5. Ἐδεῖ γῆν γνέσθαι μὲν ἑκάστων ἑ ζωσφόρον καὶ [πολυθρέμωνα]

τί ἄσπερον πειλαμπέτερον; τί ἡλὶς
ἀκραιότερον;] Haec Maximo resti-
tuimus, uti quidem jubent Reg.
Harleian. et Paccii codex.

Sectio ε.

[ὡς Πελοποννησίοις ἐπέθωσαν.] In
versione sua nullam horum verbo-
rum rationem Paccius habuit, ea-
que manifesto irrepsisse dicit Hein-
sius. Et sane prorsus aliena sunt,
sensumque turbant; quapropter un-
cinis circumdantur.

ἄλλοις ἄλλῃ κλήσις θεῶ. Reg. ἄλ-
λος ἄλλῃ κλήσις θεῶ. Legerim, ἄλλος
ἄλλῃ κλήσις θεός.

Ἰόνιον ἐκεῖνο,] Vulgo Ἰωνικόν. Reg.
et Harleian. Ἰώνιον. Nos, ut par
est, per *omicron* scripsimus. Vir-
gilius Aen. iii. 211.

*Insulae Ionio in magno quas dira
Celaeno etc.*

Aeschylus Prom. Vincit. ὧ 838.

Χρόνον ὃ τ' μέλλοντα πόντιος μυχός,
Σαφῶς θήσας [Ἰόνιος] κληθήσε.

Euripides Phoeniss. ὧ 216.

[Ἰόνιον] καὶ πόντιον etc.

Et Troad. ὧ 225.

[Ἰονίῳ] ναίεσθαι πόντιῳ.

Dionysius Perieg. ὧ 94. ἄλμην,

Ἦν τε καὶ [Ἰονίην] περικαίει ἠυδάξαντο.

Sic et ὧ 487. Vide sis etiam scho-
liasten ad Apoll. Rhod. iv. 308.

Κρηταῖον ἄλλο,] Sic editi; nec
male, si modo faverent codices.
Vide LMC. Holstenium ad Stepha-

num in Κρήτη. At Reg. et Harl.
Κρησαῖον. Lege Κρήσιον. Euripides
Hippolyto ὧ 372.

ὦ τάλαινα παῖ [Κρησία.]

Et ὧ 719.

Οὐ γὰρ πότε αἰχμῶ γε [Κρησίης]
δόμους,

Vide et ὧ 752, 759. ac Troad. ὧ
944. Sic Sophocles in Trachin. ὧ
120. πέλαος Κρήσιον memorat.

ἀλλὰ Ἀλκιβιάδης Καλλίς ὠραιότερος.
Ἀντιθῶμυ τὰγαθὰ,] Horum omni-
um loco Stephanus tantum dedit
*μὲν ἀγαθὰ. Sed, quod addidimus,
exhibent Reg. Harleian. Pacciique
codex.

Σωκράτης ἄτιμος.] Sic Reg. et
Harleian. vulgo καὶ ἄτιμος. Minus
ornate, quod et Heinsius adnotavit.

ἐνθα καὶ Τιμαγόρας ἀπέθανεν;] E-
um vult Timagoram, quem *Athe-
nienses, inter officium salutationis Da-
rium regem more gentis suae adu-
latum, capitali supplicio affecerunt.*
Verba sunt Valerii Maximi lib. vi.
cap. iii. 2. ext. Suidas Τιμαγόρας
προσκυήσας τὸν Περσῶν βασιλέα πρὸς
τὰ Ἑλλήνων ἔθνη, καὶ δωροδοκηθεὶς, ἀνι-
ρέθη — ὑπὸ Ἀθηναίων. Hic vero non
Darium, sed Artaxerxen intelligit.
Sic et Plutarch. in Artax. p. 1022.
E. qui soli δωροδοκία hominis hu-
jusce mortem tribuit.

μάτην [ἐπεψήφισατο.] Vulgo ἐψη-
φίσατο. Cum nobis faciunt Reg. et
Harleian. Noster autem respicit ad
Apollinis effatum de Socrate. Vi-
de sis ad Dissert. ix. 1.

DISSERT. XL. vulgo XXIV.

EI ἐσιν ἀγαθὸν ἀγαθῷ μεῖζον. Ἐν ᾧ
[ὅτι ἐσίν.] Sic Reg. et Harleian.
vulgo Ὅτι ἐσιν ἀγαθὸν ἀγαθῷ μεῖζον.

Sectio α.

Τῷ τῷ νῆ Δία.] Ita codices, vulgo Τῷ τῷ.

Ὅμηρος, μήτι γε πρὸ δικαστῶ σθ.]
Vulgo Ὅμηρος [ἦν,] μήτι γε πρὸ δικαστῶ
σθ. Cum vero Reg. et Harleian.
darent Ὅμηρος ἦνιγε, supervacuum
vocem delevi. Hesychius, Μήτιγε
πόσω γε μάλλον. Dionysius de Ec-
cles. Hierarch. cap. vii. 6. Ὅτι ἡ
ἐκ τῶ δικαίων αἱ προσδύχαι καὶ τὸν τῆδε
βίον, [μήτις] μὲν θάνατον, εἰς τὰς ἀ-
ξίας ἱερῶν δόχων ἐνεργῶσι μόνον, αἱ τῶ
λογίων ἡμᾶς ἐκιδάσκουσιν ἀληθεῖς παρ-
δόσεις. Vide sis Aelianum V. H.
xii. 9.

Εἰ μὲν [τι,] ᾧ Ὅμηρε, [ἡ] ἐλαττον
ἦν,] Vulgo Εἰ μὲν [τοι,] ᾧ Ὅμηρε,
ἐλαττον ἦν.

τῷ δὲ φροσύνης καὶ τῷ ᾠδῆς,] Odyss.
I. 5, seqq.

Σωδχομέλιος ἡ τῇ Ναυσικάα ὁ-
μόφρονα αὐτῇ ξυσῆσαι γάμον,] Odyss.
Z'. 180, seqq.

Διδαυμονίζων δ' αὖ τῷ ἀθανασίας]
Odyss. E'. 215, seqq.

Sectio β.

Ὀφημός γε ἐθέλων εἶναι τὰ θεῖα,]
Stephano rectius videtur πρὸς τὰ
θεῖα. Nihil opus: εὐφημος enim τὰ
θεῖα valet idem, quod εὐφημος καὶ
τὰ θεῖα.

Πασάων δ' ὑπερ] Odyss. Z'. 106.

προσιμῶντος μὲν νυμφῶν καὶ κάλλος
[Ἀρεμιν;] Sic Reg. Heinso non
immerito plaudente; nam vulgo

deest vox ultima. Quin et eam re-
praesentat Harleian. qui dat προσι-
μῶντος μὲν καὶ κάλλος [Ἀρεμιν] νυμ-
φῶν. Alius tantum est ordo verbo-
rum. Laude tamen sua fraudandus
non est Stephanus: is enim Ἀρε-
μιδα, quod eodem redit, primus
supplevit.

[ποιαντὶ] λέγοντος;] Vulgo [τάντῃ]
λέγοντος; Vocem, quam reposuimus,
Maximo vindicant Reg. et Harl.

ἵπποις εἶναι παρῆιον.] Vulgo ἵπ-
πων. Quin et Homerus Iliad. Δ'.
142. habet παρῆιον ἐμμεῖναι [ἵππων.]
Siquidem vero cum hic, tum ille
casus convenit; a lectione, quam
praestant codices, non recessimus.

Τοῖσι—μηροὶ δὲ φυῆς, Φησι, καὶ κνή-
μαι] Vulgo μηροί· Εὐφυῆς, Φησι, καὶ
[αἱ] κνήμαι. Sed articulum nescit
Reg. et Homericus versus se sic ha-
bent Iliad. Δ'. 146.

Τοῖσι τοι, Μενέλαε, μιάνθην αἵματι
μηροί

Εὐφυῆς, κνήμαί τ', ἡδὲ [φυῆς καὶ
ὑπὲρθε.

Versum posteriorem noster suo mo-
re jugulavit. Μηροὶ vero δὲ φυῆς
conjunctim ponuntur; ideoque co-
lon, quod eas voces disjunxit, su-
stuli.

εἰκάζει αὐτῷ τῷ Διὶ τῷ κεφαλῇ καὶ
τὰ ὀμμαῖα,] Iliad. B'; 477, 478.

ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Ἑλληνικῷ, ὃ
διέφερε μὲν ὡς ὁ Ἀχιλλεύς,] Sic u-
terque codex, vulgo ἐν στρατοπέδῳ
—μὲν [τῇ] ὡς ὁ Ἀχιλλεύς.

ἔδεν ἦν [Δαφύρων] ὃ Θερίτης;]
Sic optime Reg. et Harleian. vulgo
[Δαφειπόμῳ] ὃ Θερίτης, quod

et minus elegans est, et minus congruum, cum de loci vel temporis intercapedine potissimum dicatur.

ἔδ' τῷ Αἴαντι.] Si Stephano fides, rectius hoc ἔδ', simul ac duo proxime sequentia, separatim scribeamus; quum interrogationi serviant, posita pro ἔχ' δέ. Omnino praeter rem, nam sine manifesto sensus detrimento nulla fingi potest interrogatio.

[ἔτε] ἔ Αἴαντος Διὰ τὸν Ἀχιλλέα.] Sic Reg. et Harleian. vulgo [ἔδ'] Διὰ τὸν Ἀχιλλέα ἔ Αἴαντος, qui minus est conveniens ordo verborum.

Sectio γ'.

ἀλλὰ ἐ ὧς] Hefychius, Ἀλλὰ καὶ ὧς, ἀλλὰ καὶ ὁμῶς. Sic Hesiodus Op. et Dier. ὧ 661.

Ἀλλὰ ἐ ὧς ἐρέω Ζηνὸς νόον Αἰετοχόο. Sic et Homerus Iliad. A'. 116. Odyss. E'. 219.

Πείθω δέ [σε] Vulgo Πείθω δέ [γε.] Sed recte ms. Harl. quem sequor.

Τί δέ ἐστιν ἀπλῆν] Scribo distinguoque, Τὸ δέ ἐστιν ἀπλῆν παντὸς ἤτων (αἱ γὰρ — μέτρον) καὶ αὐτὸ τῶν ἀνθρώπων. Hoc autem qualibet alia re minus est simplex, ac se modo contrario prorsus habet. Alciphron ii. 4. p. 246. Τὸ ὃ οὐκ ἦν, Μένανδρε. Vide nostrum Dissert. xxx. 4.

διώκει [περὶ γὰρ] Φεδρον.] Vulgo deest περὶ γὰρ, quod obtulere Reg. et Harleian.

Οὕτω τοι [καὶ] τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει.] Lego, Οὕτω τοι [καὶ] τοῖς ἀγαθοῖς ἔχει. Stephano placet καὶ ἐν, vel καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, quod eodem redit.

τὸ παρὸν τῷ [τὸ] χέμμα.] Sic Reg. vulgo deest vox penultima.

Sectio δ'.

περιάγων τὸ ἀγαθόν,] Quid sit

hac in re περιάγειν τὸ ἀγαθόν, bonum circumducere, quemadmodum Paccius vertit, equidem nescio. Hein- sius interpretatur, cum virtutem tam arcte restringit; sed talis potestas illi verbo non competit. Reg. ταά- γον τὸ ἀγαθόν. Lege ἀπάγων τὸ ἀ- γαθόν, bonum procul amovens.

ἢ ἐλπίδα [ἢ πολλῶν] Vulgo τῷ πολλῷ. Lectionem, quam Maximo reddidi, stabiliunt Reg. Harleian. et Paccii codex.

ὑποβάθρας διδῶς, [καὶ] ἀναπαύλας] Ita bene Reg. vulgo deest conjunctio copulans.

παρεμυθήσατο ὃ τῇ θηλυχίᾳ ἢ προσ- ελθόντι ἤδη, ὡς [προεληλυθότα] τῷ ἀ- εἰς.] Sic Reg. et Harleian. vulgo παρεμυθήσατο ὃ τῇ θηλυχίᾳ προσ- ελθόντι ἤδη, ὡς [προσελθόντι] τῷ ἀ- εἰς. Cum tamen in virtute pro- gressum sufflaminat is, qui bono jam comparato nihil accedere posse suadet; rescripserim, παρεμυθήσατο ὃ τῇ θηλυχίᾳ ἢ προσελθόντι ἤδη, ὡς [προελελυσόμενον] τῷ ἀ- εἰς.

χαλκὸν χαλκός.] Sic mss. non χαλκός χαλκόν, ut vulgo.

νῦν ὃ [ὕψους ἢ] [κρίσιν] Vulgo ἢ [τάξιν.] At Reg. et Harleian. au- ctores sunt lectionis, quam recepimus, eaque multo melior est.

ἐν μὲν νυκτὶ λαμπρῶν,] Vulgo de- sunt tres primae voces, quas, Re- gio volente, Maximi verbis immi- scuimus. Harleian. autem dat ἐν μὲν [τῇ] νυκτὶ λαμπρῶν, quod per- inde est.

εἰάν ὃ παρὰ τῆς [ἀγαθῆς] ἀγαθοῦς,] Vulgo deest penultima vox. Eam tamen agnoscunt Reg. et Harleian. ac postulat oratio.

Sectio ε'.

Οὐχ ὁρᾷς [καὶ] τὸν ἐν θαλάττῃ πλεῖν,] Jussere

Jussere codices, ut vocem tertiam reliquis admisceremus.

καὶν οἰχνη] ἡ ναῦς ὀρθή, ἡ καλαδύση] Διὰ τὴν τέχνης.] Heinſius reponit, ἐλπίς (ωληρίας, καὶν οἰχνη] ἡ ναῦς ὀρθή ἡ καλαδύση, Διὰ τὴν τέχνην. Haec parum felix est, ut arbitror, conjectura; non enim video, quam spem salutis ars praebere queat, si navis καλαδύση, *submergatur*. Harleian. ἡ ναῦς ὀρθή, et a secunda manu dat ἡ καλαδύση. Forſan igitur reponendum, καὶν οἰχνη] ἡ ναῦς [ὀρθή, ἡ] καλαδύση] Διὰ τὴν τέχνης. *Quantvis impetu ventorum feratur navis, impedire tamen possit ars, quo minus fundum petat.*

τιμιώτατον ὁ κυβερνήτης,] Vulgo τὸ τιμιώτατον. Articulum jussu Regii codicis expunximus.

Sectio 5.

κωφὸς ἦν Ἄτys,] Maximum notrum ἀμαρτήματος μνημονικῶς jure postulavit Heinſius. Atys enim Croesi filius, quem Phryx Adraſtus invitus occidit, non erat surdus; sed alter, cujus nomen reticent auctores. Vide Herodotum i. 34, 43, 85. Diodorum Siculum et Nicolaum Damascenum in Excerpt. Peireſc. pagg. 238, 457. Pariter errarunt Lloydius et Hoffmannus in Lexicis suis.

τὴν θεῶν ἰσοιμίαν] Sic Reg. vulgo τὴν ἰσοιμίαν τὴν θεῶν.

Τελχθὰ δὲ] Iliad. O. 189.

ἡ γὰρ ἴση ἡ νομὴ ἐρεθισ. πρὸς θάλατταν,] Vulgo ἡ γὰρ ἴση ἡ νομὴ πρὸς [τὴν] θάλατταν ἐρεθισ. Nos codicem Regium καὶ πόδας sequimur.

[Ἐγὼ] δὲ καὶ τὰς δρεῖας] Vulgo [Ἀέγω] δὲ καὶ τὰς δρεῖας, quod prorsus est incommodum. Itaque reposuimus Ἐγὼ δὲ, prout Heinſius et

Schottus faciendum judicarunt.

ἔνεκ' ἀεῖς] Vulgo ἀεῖσαι. Sed Harleian. ἀεῖς. Recte: nam non equae fuere, sed equi. Vide sis Iliad. E. 265, seqq.

ὅτε [Ἀρξοξέρεξ] δὲ ἔερεξ] Vulgo ἡ [καὶ] ἔερεξ] τὴν ἔερεξ. Reg. et Harl. fecerunt, ut Maximo sua verba dederimus. Artaxerxes certe Longimanus Xerxis erat filius. Vide Herodotum vii. 106, 151. et Plutarchum in Artax. p. 1011.

ἔδ' Ἰππίαν τὸν Πεισιφάτης (πονηρόν μοι γένος λείεις) ἔδ' Κροῖσον τὸν Ἀλυάτης (ἀσθενὲς λέγεις) εἰάν τ' Λεωνίδα etc. Hunc ordinem praestat Reg. in editis enim perturbata est verborum series.

εἰάν [καθαρεῖ ἐν πηγῶν] ἔλθῃ,] Vulgo εἰάν [καθαρεῖς ἐν πηγῆς] ἔλθῃ. Cur vero mss. lectionem diutius exulare paterer, id equidem non videbam.

καὶν γεράσκη μὲν αὐτῶν τὰ [ζώμαλα,] Sic Reg. et Harleian. vulgo τὰ τελέχη.

ἀνεπίμιχτος μὲν;] Has voces, quas vulgo praetermittunt, uterque codex exhibet.

Ἡ γλῶττ' ἐπώμοσ', ἡ δὲ Φελὺ ἀνώμοτος.] Vulgo Ἡ γλῶττα ἐπώμοσεν, ratione versus non habita. Est autem Euripidis in Hippolyto ψ 612. sed leviter immutatus: nam poeta scripsit,

Ἡ γλῶσσ' ὁμώμοχ', ἡ δὲ Φελὺ ἀνώμοτος.

Ac ita laudant Aristoteles Rhetor. lib. iii. cap. xv. 10. et scholiastes in Aristophanis Ranas ψ 102. nec aliter reponi debet apud Justinum Martyrem Apol. i. cap. 49. et Suidam in Μῶρος. Eo respiciunt Plato in Theaeteto pag. 119. E. Lucianus Vit. Auct. tom. i. pag. 376.

376. et Athenaeus lib. iii. pag. 122. B.

Ἄλλ' ἑδέτερον [ἡγῆ,] σὺν ἀγαθόν, ἢ κακόν· ἀλλ' ἐν [μεθορίᾳ,] ἢ χώρᾳ μέσῃ. Τήρησον [αὐτὸ] ἀδιάφορον,] Vulgo, Ἄλλ' ἑδέτερον ἡγῆ· σὺν ἀγαθόν, ἢ κακόν· ἀλλ' ἐν [μεθορίᾳ] ἢ χώρᾳ μέσῃ, τήρησον ἀδιάφορον. Hinc Dan. Heinsius rescripsit, ἀλλ' ἑδέτερον [ἡγῆ,] σὺν ἀγαθόν, ἢ κακόν· ἀλλ' ἐν [μεθορίᾳ] ἢ χώρᾳ μέσῃ, τήρησον ἀδιάφορον. Nos ne latum quidem unguem

a mss. recessimus; sed eorum fide pro μεθορίᾳ scripsimus μεθορία, verbisque, quae retinent editi, interjecimus αὐτό. Vide Dissert. xxxviii.

προηγμένον δὲ καλῆς.] Malim προεμμένον ἢ καλῆς. Sic enim stoici loquuntur, ad quos noster respicit. Vide Ciceronem de Fin. iii. 4, 15, 16. Diogenem Laertium vii. 102, 105, seqq. et Stobaeum Eclog. Ethic. pag. 173.

DISSERT. XLI. vulgo XXV.

ΤΟΥ Θεῷ τὰ ἀγαθὰ ποιῆντος,] Hanc orationem vertit Joan. Reuchlinus, ut auctor est Trithemius de Scriptor. Ecclef. § cxxx. Ζήτημα vero, de quo noster agit, est πολυθεύητον, ut loquitur Eusebius H. E. v. 27. et a multis agitatum. Praeter Sallustium de Dis et Mundo cap. xii. Proclum in Platonis Timaeum lib. ii. pagg. 113, seqq. aliosque, vide Th. Galeum ad Jamblichum de Myster. p. 258. Ren. Massuetum Dissert. i. in Irenaeum § 48. et J. A. Fabricium de Verit. Relig. Christ. cap. xv.

Sectio α.

προσειπόντος αὐτὸν ὁ Ἀμμωνος παῖδα,] Ita quidem plures, e quibus vide Strabonem lib. xvii. p. 1168. Nonnulli tamen, ut ait Plutarchus in Alex. tom. i. p. 680. E. φασὶν τὸν μὲν προφήτην Ἑλλήνισι βεβλόμενον προσειπεῖν μετὰ τινος φιλοφροσύνης, ὃ παιδίον, ἐν τῷ τελευταίῳ ἢ φθόγῳ ὑπὸ βαρβαρισμῷ πρὸς τὸ σίμα ἐξενηχθῆναι ἢ εἰπεῖν, ὃ παιδῖος etc. Videas et Eustathium in Dionysii Perieg. ψ 211.

πεὶ ὁ Νεῖλος, [ὁπόθεν] ὀρμηθεὶς] Sic Reg. et Harleian. non [πόθεν] ὀρμηθεὶς, ut vulgo. Non autem de origine Nili Jovem rogavit, si reliquis scriptoribus fides; sed *consultuit*, an totius orbis imperium fatis sibi destinaret pater? *Vates aequae in adulationem compositus, terrarum omnium rectorem fore ostendit. Post haec institit quaerere*, An omnes parentis sui interfectores poenas dedissent? *Sacerdos parentem ejus negat ullius scelere posse violari, Philippi autem omnes interfectores luisse supplicia.* Verba sunt Curtii lib. iv. cap. vii. 26. Similia tradunt Diodorus Siculus lib. xvii. p. 528. Plutarchus in Alex. tom. i. p. 680. D. et Justinus lib. xi. cap. 11.

πεὶ πᾶσαν γῆν εἰλημένην,] Vulgo πεὶ πᾶσαν [ἢ] γῆν. Articulum nesciunt Reg. et Harleian.

ὁπόθεν αὐτὸς ἀφῆκεν [ὁ Ζεὺς,] Voces ὁ Ζεὺς in Reg. et Harleian. non leguntur, et forsitan ex superioribus haud incommode subaudiri queat ὁ Θεός.

ἢ ἐκεῖ δρῶν,] Alciphron lib. iii. Epist. 52. Οὐδὲ εἰ μάντιδά μοι ἐκ
τ

† Δωδωναίας [δρυός] ὀπιρῆπροι † περ-
ξιν. Claudianus de tertio Conf. Ho-
norii † 116.

*Te pulcher Enipeus
Celsaque Dodone stupuit, rursusque
locutae
In te Chaoniae moverunt carmina
quercus.*

Tatianus Orat. ad Graecos cap. xxi.
Χρήσαοτε τοῖς δόμασιν ἡμῶν, καὶ ὡς τῇ
καὶ Βαβυλωνίᾳ προῖνωσικῇ· καλακῶσαι
λεγονίων ἡμῶν, καὶ ὡς [δρυός] μαυλῶ-
μήνης.] Sic distinguatur locus, nec
emendatione Gesneriana careamus.
Vide quae diximus ad Diff. xiv. 1.
et Statium Theb. iii. 475.

† [Πυθοῖ] χρησμοδίαν,] Vulgo †
[ἐπ' αὐτοῖ] χρησμοδίαν. At Harleian.
† Πειθοῖ, Reg. † [Πυθοῖ] χρησμοδίαν,
quod verum. Stephanus in Πυθῶ·
Πυθοῖ τὸ ἐν τόπῳ. Hesychius, Πυθοῖ,
ἐν Πύθωνι. Noster Differt xiv. 1.
γνώσιον ἢ τὸ τυχὸν Δελφικόν [Πυθοῖ].
Vide sis et Differt. v. 8. ac Dion.
Chrysost. Orat. xxviii. p. 290. C.
Pindarus Olymp. vii. 15.

Ἰλάσκομαι
Οὐλυμπία [Πυθοῖ] τε νικάν-
τεσσιν.

Sic etiam xiii. 50. Python autem,
vel Pytho, fuit urbs Phocidis juxta
Parnassum sita, quae tandem Del-
phi vocabatur. Vide Suidam et E-
tymologum in Πυθῶ, necnon scho-
liaften ad Iliad. B'. 519.

Ἰσμηνὸν καὶ † ἐκεῖ Φωνήν,] Isme-
nus, vel Ismenius, Boeotiae flumen,
prope quod Apollinis erat μαυλῆιον.
Vide Pausaniam lib. ix. cap. 10.
Stephanum in Ἰσμήνῃ, et Pindarum
Pyth. Od. xi. 7, seqq.

μαυλῆιον [ἦν] φθεγματικόν] Sic uter-
que codex, vulgo deest vox media.

Seetio β'.

Ὡς ἔ' γένος] Heinsius a mente
scriptoris aberravit; nam γένος hoc
in loco genus humanum, τὸ πάντων
ἀνθρώπων γένος, ut paulo ante loqui-
tur, significat. Philo Judaeus de
Opif. Mundi p. 14. B. Ἠλπισαν †
Θεόν, ἅτε Φιλάρετον καὶ Φιλόκαλον καὶ
προσέτι Φιλάνθρωπον, τὰ ἀγαθὰ αὐτό-
μαλα παρὰ χεῖρ ἐξ ἐπίμης τῷ [γένει]. I-
terum p. 29. F. Ὁ δ', ἅτε † φύσιν
ἵλεως, οἴκῳ λαβὼν, ἐμέλειάσε † τιμω-
ρίαν, τὸ μὲν [γένος] ἐάσας ἀφαιρῆναι
etc. Vide sis et Justinum Marty-
rem Dial. cum Tryphone p. 281.
Sic genus Latinis, ut observavit J.
Fr. Gronovius ad Phaedri lib. ii.
Prol. † 1. Addatur Arnobius lib.
vii. p. 275.

αἰδοανομήνης † [χορηγίας] καὶ ὀρῶντας
[† αἰτίαν,] Vulgo αἰδοανομήνης † [αι-
τίας] καὶ ὀρῶντας † [χορηγίαν.] Amplexi
fumus lectionem, quam dat Reg.

† † αἰσέρων περφορεῖς καὶ [δινήσεως]
Vulgo διοικήσεως, quod ineptum. U-
terque codex δινήσεως. Recte. Vide
scholiaften ad Aristophanis Nubes
† 379.

[τὸν] πνύματων εἰκονόμον, τὸν ποιη-
τὴν θαλάττης,] Sic diserte Reg. vul-
go [†] πνύματων οἰκονόμον, τὸν ποιη-
τὴν [†] θαλάττης.

τὸν ζῶων [γλυνήην,] Vulgo γλῆτιν.
Sed optime Reg. γλυνήην exhibet.
Γεννήης est δημιεργός, ut γλόνημα, δημι-
εργμα. Sic Deum παλῆρα καὶ [γλυνήην]
ἔ' ξύμπαντος vocat noster Diff. xvii.
9. Aeneas Gazaeus in Theophrasto
p. 412. Αὐτῷ ἔ' δημιεργὸς οἱ ἀνθρώποι
οἶον [γλόνημα] καὶ ποίημα. Themistius
Orat. i. p. 2. Οὐ (θεῷ) τὰδε πάντα
ἔρξατε καὶ [γλυνήματα.] Sic et Orat.
vi. p. 78. Hierocles in Aur. Carm.
xx. p. 106. Καὶ ἔτω † αἰδίων [γλυνή-
μάτων

μάτων] (ita recte codex Mediceus, nam vulgo *δημιερματων* legitur) ξ *δημιερμα* θεῶν ἢ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ ἀνδρίσκειται. Pariter τ ξ *δημιερμα* [*γλυνημάτων*] meminit idem de Provid. p. 252.

τὸν Φυάλμιον,] Reg. et Harleian. τὸν Φυάλιον. Et inter cognomina Deorum, quorum πολλὰ ἢ ἰδιὰ ἐστὶ ξ Διὸς, Φυάλιοι ponuntur a Polluce i. 24. Ibi tamen scribendum videtur Φυάλμιοι. Hesychius, et ex eo Phavorinus, Φυάλμιος Ζεὺς, [*ὡς γλῆς* ἢ ζωογόνος. Orpheus Hymn. in Iovem ψ 9.

Ἀσραπαῖε, βρονταῖε, κεραύνιε, [*Φυτάλμιο*] Ζεὺς.

Φυάλμιον Δία memorat etiam scholiastes ad Aeschyli Agamemnonem ψ 335.

Ἡ ἢ κυανέησιν] Iliad. A'. 528.

[ἀδελῆς] εἰμὶ χρησμοδίας.] Hic ἀδελῆς in eadem significatione ponitur, ac ἀνενδελῆς. Vide ad Differt. v. 1.

Sectio γ'.

Φθόνος γὰρ ἐξω θεῖς χορῶ ἰσαίαι.] Vulgo ἐξωθεν ξ χορῶ. Heinsius autem reponit ἐξωθεν θεῖς, vel ξ θεῖς χορῶ ἰσαί. Legendum tamen ut edidimus; haec enim ipsissima sunt verba Platonis in Phaedro p. 345. A. ac ita dat Harl. a secunda manu; prout etiam Paccius in suo codice reperit. Huc respicit Zacharias scholasticus pag. 465. ed. Paris.

Οὐ γάρ τις] Homerus Iliad. Ξ '. 80.

Οὐ γάρ τις νέμεσις Φυγέειν κακὸν εἶδ' [*ἀνὰ νύκτα.*]

quem quidem versiculum noster πεπαρώδηκε.

τὸ ἀνθρώπου σῶμα] Vulgo τὸ [*τῷ*] ἀνθρώπου. Nos Reg. sequimur.

Ἰσοπαροθεν ἐκ μηρῶν, ὕψον καὶ ἰλυῶδες] Vulgo Ἰσοπαροθεν ἐκ μηρῶν ὕψων, ὕλῶδες, quod in ἰλυῶδες, ut videri voluit, ex ingenio mutavit Heinsius. At uterque codex lectionem, quam recepimus, exhibent. Μηρῶα μήτραν, sive loca muliebria, denotant. Vide Pollucem ii. 221.

Χειμῶν, ἔτος ἀμπέχεθ'· θέρους, τῆτο ἀναψύχθ'·] Stephanus reponit, Χειμῶν; ἔτος ἀμπέχεθ'· θέρους; ἔτος ἀναψύχθ'. Heinsius vero scribit, Χειμῶν, [*τῆτο*] ἀμπέχεθ'· θέρους, τῆτο ἀναψύχθ'. Mihi legendum videtur, Χειμῶν [*ἔτος,*] ἀμπέχεθ'· θέρους [*τῆτο,*] ἀναψύχθαι. Haec hyems est, vestibis induitur; haec aestas est, refrigeratur. Illam sane distinctionem praestat Harleian.

[λοιμῶ] προσβολὰς ἀλέξαθ',] Vulgo λοιμῶ, nec aliter Reg. et Harl. At Paccii codex λοιμῶ: sic enim locum vertit, Quae enim in homine vis est, ut ingruentem pestem avertat. Idque rectum, quod et Heinsius monuit.

Οὐδὲν ἀκιδνότερον] Odyss. Σ '. 129.

ἐκ γειτόνων τὰ κακά.] Heinsius ex codice Regio legit ἐκ γειτόνων, ac ita sane locutus est noster Diff. xxvi. 9. Reg. tamen et Harleian. habent ἐκ γειτόνων, quod valere potest ἐκ γειτόνων, ut Differt. xxix. 2. ἐλγῆσον est ἐκ γῆς ὄν, et § 4. ἐλγῆς, ἐκ γῆς. Nec opus est mutatione, cum proba sit utraque locutio. Eusebius de Laud. Constantini cap. xiii. p. 758. Τό, τε ληίζεσθαι καὶ ἀνδραποδίζεσθαι τῆς [*ἐκ γειτόνων,*] ἐπ' ἄρεϊς τίθεσθαι μέρεθ'. Aristaeus lib. i. Epist. xi. p. 10. Κόρη, Φασίν, [*ἐκ γειτόνων*] σὺν ἐστὶν ἐνταῦθα καλή. Sic et Epist. v. p. 26. Ita passim Sozomenus. Adi sis H. E.

E. ii. 32. v. 19. vi. 29. 34. vii. 21. Vide porro Berglerum ad Alci-phronis lib. ii. Epist. ii. p. 216. et Kusterum ad Aristophanis Plu-tum § 435.

Sectio δ'.

[Ἐξ ἡμέων] Odyss. A'. 33.

[δυοῖν ἐσίαι] Sic Reg. et Harleian. vulgo ἐσιῶν.

[ἀναίτιόν μοι] ἢ τέχνην τίθει. Vulgo [αἰτίον μὴ] ἢ τέχνην τίθει, quod minus elegans. Arripuimus igitur lectionem, quam Reg. et Harleian. obtulerunt.

[Καθάπερ ὅν ἐν τῇ τῶν τεχνῶν χειρουργίαις.] Eadem comparatione, licet de malis ἠθικοῖς loquatur, usus est Origenes in Celsum lib. vi. p. 314. Κακὰ πίνω, εἰ μὴ τὰ κυρίως ἕτως ὀνομαζόμενα ἐξακροῖ τις, ὁ θεὸς δ' πεποίηκεν· ἀλλὰ τοῖς προηγουμένοις αὐτῶν ἔργοις ὀλίγα, ὡς πρὸς τὴν ὅλων ἀτάξιν τυχεράνῃ, ἐπηκολυβήσεν· ὥστε ἐπακολυβῆαι τοῖς προηγουμένοις τῶν τέκνων ἔργοις τὰ ἐλικοειδῆ ξέσματά τε καὶ περιστάματα etc. Noster autem, duce Platone suo, mala φυσικὰ materiae tribuit. Justinus Martyr Paraen. ad Graecos cap. xix. Plato ἐξ ὕλης καὶ τὸ κακὸν ὡρμήσθαι ἔφη — ἀλλὰ τὸτο γὰρ καὶ ἀφ' ἡνίκου τὴν ὕλην ἔφησεν εἶναι, ἵνα μὴ δοξῇ θεὸν τὸ κακὸν ποιῆσαι εἶναι λέγειν. Hinc Arnobius lib. i. p. 8. *Quid enim si prima materies, quae in rerum quatuor elementa digesta est, miseriarum omnium causas suis continet in rationibus involutas?* Hinc etiam Dionysius de Divin. Nomin. cap. iv. § 28. Ἀλλ' ὁ δὲ τὸ πολυθεύητον, Ἐν ὕλῃ τὸ κακὸν, ὡς φασί, καὶ ὁ ὕλη. Eandem sententiam tenuit Valentinus, qui Platonici dogmatibus erat addictus. Sic haereticus iste loquitur apud Origenem contra Marcio-

nitas § iv. p. 88. Διόπερ ἔδοξέν μοι συνυπάρχειν τε θεῷ, ὃ ὄνομα ὕλη· ἐξ ἧς τὰ ὅλα ἐδημιούργησε τέχνη σοφῆς ἀφ' ἧς καὶ ἀφροσύνης καλῶς, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναι δοκεῖ etc. Videas licet ejusdem libri p. 92, seqq. et Maximum apud Euseb. Praep. Evang. vii. 22. Adi sis et Lipsium Physiol. Stoic. lib. i. Dissert. xiv. ac Jac. Windetum de Vita Functorum Statu § iii. p. 38, seqq.

ὥστε τινὰς καὶ ἀναγκαίας ἐπομύδας φύσεις.] Sic uterque codex, vulgo ὥστε τινὰς ἐπομύδας καὶ ἀναγκαίας φύσεις. Forſan ὥστε τινὰς καὶ [ἀναγκαίας] ἐπομύδας φύσεις.

ταῦτα ὁ τεχνίτης καλεῖ [ωληρίαν] ἢ ὄλην,] Proclus in Timaeum lib. ii. p. 113. Τὸ αὐτὸ τῷ μὲν μέρει κακόν, τῷ δὲ παντὶ καὶ τοῖς ὅλοις δ' κακόν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθόν. Arnobius lib. i. p. 9. *Plato ille sublimis apex philosophorum et columen saeva illa diluvia, et conflagrationes mundi, purgationem terrarum suis esse in commentariis prodidit etc.* Respicit ad Platonem in Timaeo p. 524. D.

[Λοιμώτισιν] Ἀθηναῖοι, — εἰάν γὰρ ἀπέλθῃ ὁ [λοιμὸς], Vulgo λοιμώτισιν ἐτ' λοιμός. Nos ex Harleian. veram lectionem restitui-mus, de qua Heinſius etiam monuerat. Vide, quae scripsimus ad Dissert. xi. 4.

[Μόρια] ταῦτα [σωμάτων.] Lego [Μέρη] ταῦτα [σωμάτων.] Haec e conditione corporum et sorte manant. Nam recepta lectio, quam Paccius et Heinſius vertunt, loco non videtur convenire.

τῇ τῇ [ἀπιδόσιν] ὁδῷ.] Vulgo ὁπιδόσιν, contra quam volunt Reg. et Harleian. ac ipsa res. Quin et Paccii codex nobiscum facit.

ζῶνας μὴ τὸν ἐκείνων [βίον,] Vulgo βίον, at Paccius vertit, vitam.

ex alterius morte oriri: quapropter in suo codice reperit θάνατον, quod optimo jure probabat Heinſius. Hierocles in Aur. Carm. liv. p. 186. λέγει ὁρθῶς ὑπὸ Ἡερκλείτου, ὅτι ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δὲ τὸν ἐκείνων βίον. Philo Judaeus Alleg. lib. i. p. 46. Α. Ἡερκλείτος φησὶ, ζῶμεν τὸν ἐκείνων θάνατον, τεθνήκαμεν δὲ τὸν ἐκείνων βίον. Omnino vide cl. Gatakerum ad Antonini iv. 46.

Διαδοχὴν ὁρᾷς [βίς] Sic Reg. vulgo βίων.

Seçtio é.

Αὐτῷ δὲ ἐλομὲν αἰτία, Θεὸς ἀναίτιος.] Reg. et Harleian. Αὐτῷ [τῷ] ἐλομὲν. Plato de Rep. lib. x. p. 520. Αἰτία ἐλομὲν, Θεὸς ἀναίτιος. Hoc effatum memorant plurimi. Vide J. B. Cotelerium ad Clementin. Hom. xv. cap. 8.

πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ζώων κληρονομίας,] Post has voces excidit ἐκλίσε vel ἐβλήθησε, vel aliud ejusdem potestatis vocabulum.

ἀνόηλον Θεὸν, δρεῖν αἰμοῖρον,] Vulgo ἀνόηλον, Θεὸν δρεῖν αἰμοῖρον. At vitiosam distinctionem ex conjectura sustuli. Verte, *Dei nescium, virtu-*

tis exsors. Ἀνόηλον Θεὸν (ὡς) Θεὸν, quod in altero membro reperitur, opponit.

τῷ [αὐτῶν] νόμῳ] Sic bene Reg. quod et Heinſius observavit. vulgo τῷ [αὐτῶν] νόμῳ.

Τῶν [δὲ] Sic uterque codex, non δέ.

κολάζει τὰς ἵππων ὁρμάς.] Optime Lactantius lib. vi. cap. xvii. 13. *Istae concitationes animorum juncto currui similes sunt, in quo recte moderando summum rectoris officium est, ut viam noverit; quam si tenebit, quamlibet concitate ierit, non offendet: si autem aberraverit, licet placide ac leniter eat; aut per confragosa vexabitur, aut per praecipitia labetur, aut certe, quo non est opus, deferetur. Sic cursus ille vitae, qui adfectibus, velut equis pernicibus, ducitur etc.* Noster autem sua desumfit ex Platonis Phaedro pagg. 344, seqq.

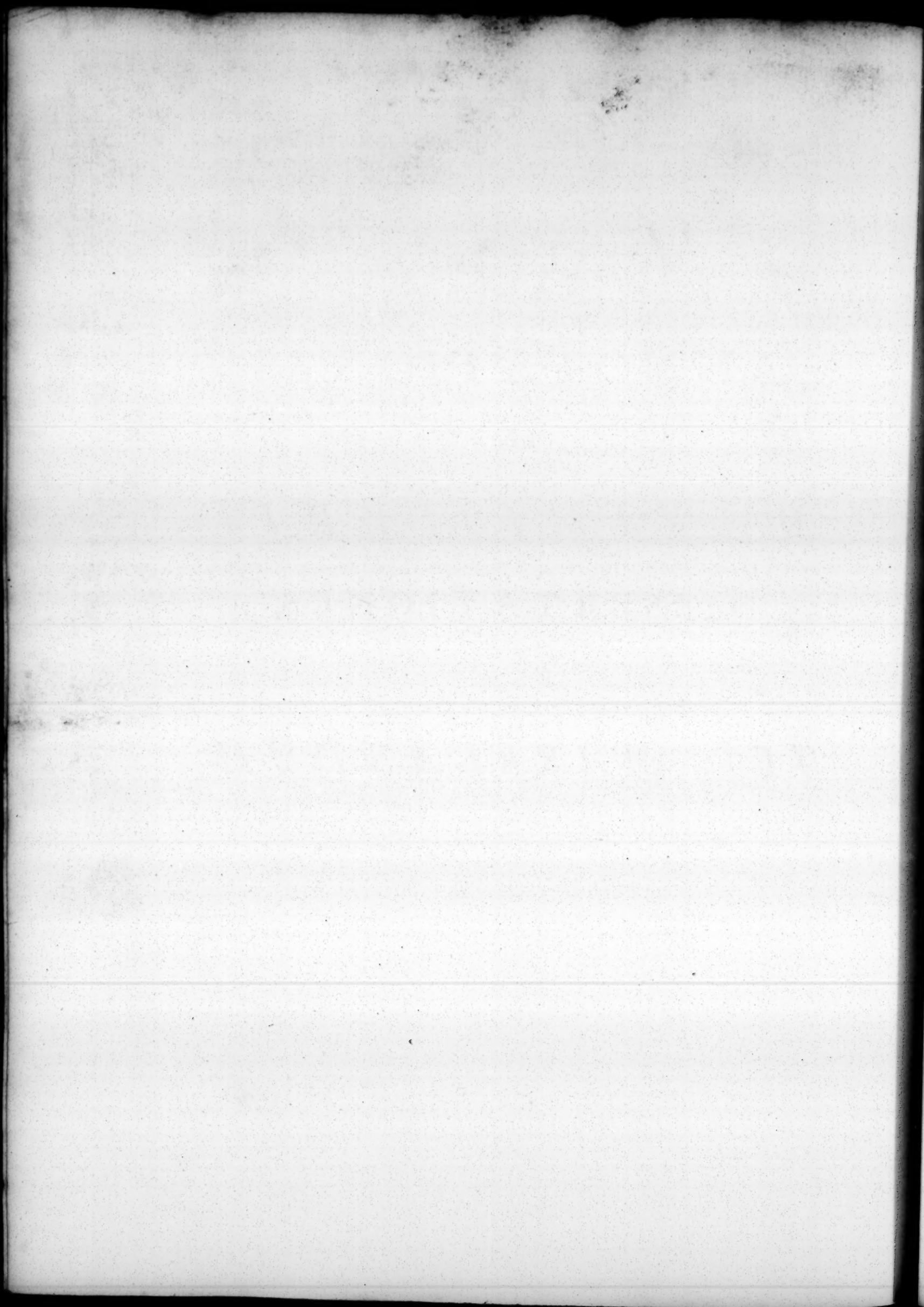
Οὕτως ἄρμα] Reg. αὐτὰν ἄρμα. Forſan αὐτίκ' ἐν ἄρμα ἐσασιασμένον etc.

Κᾶτα [ἤν] μὴ κερλήση] Sic Reg. vulgo, Κᾶτα [καὶ] μὴ κερλήση, perperam.

ΤΩ, ΘΕΩ, ΔΟΞΑ.

ANNOTATIONES
IN
MAXIMI TYRII
DISSERTATIONES,
PER
JER. MARKLANDUM

Coll. D. PETRI *Cantabrig.* Socium.

LECTORI S.

SUPERIORI aestate, ruri positus, nonnulla commentatus eram in priorem Doctissimi et Optimi Joan. Davisii (τῆ μα-
καρίτη) editionem Maximi Tyrii, Cantabrig. MDCCIII. Postea, concessa potestate inspiciendi hanc Secundam antequam in publicum prodiret, ea conditione, ut si quid notatu dignum restare videretur, istud communicarem, ita feci; et ex pluribus haec excerpti. ex pluribus, dico: nam eruditissimus Vir in hac Editione tam frequenter a priore sententia discessit, ut a necessitate quidem dissentiendi plerumque me liberaverit, in aliam vero plane contrariam conjecerit. jam enim cogor excusatione uti, non quod Diversae, sed quod Ejusdem cum eo tam saepe sim sententiae. Quamobrem, ego hic sanctissime et religiosissime profiteor et adfirmo, me ne apicem quidem, quantum scio, a Cl. Davisio sublegisse; sed omnia loca in quibus vel in Manuscriptorum Lectiones, vel in Conjecturas et Citationes Illius inciderim, a me notata fuisse antequam lineam unam hujus editionis vidissem, aut alio modo quocumque rescivissem. de qua re monuisse visum fuit, ut fraudis malae omnem suspicionem amolirer, cum deprehensurus sit Lector me saepius incurrisse in Codicum scripturam, et Cl. Viri Conjecturas. quae vero in istiusmodi loca scripseram, idcirco non delevi, quia Exemplis ea muniveram: quam partem a Cl. Editore saepe omissam video. unam praecipue notulam reliqui (Dissert. V, 9.) propter miram σωεμπρωσω, non solum in Sensu, verum etiam in Exemplis: nisi quod Ille plura et eruditiora attulerit.

Ceterum quia Novum aliquod de hoc Auctore, et de Gemina Editione harum Dissertationum ab Ipso Maximo in publicum data, prolaturus sum, necesse erit ut de ea re aliquid dicam. Et dudum quidem hoc suspicatus fueram ex Codd. Regii et Florentini Lectionibus quae in Cl. Davisii priore Edit. visuntur: sed inspecta hac Nova, nullus adhuc dubitationi locus relinquebatur. nam Exemplaria, Regium, et Harleianum, et Paccii Verso, in
Lectioni-

Lectionibus plerumque conspirant tam insignibus, et tam longe discrepantibus a scriptura vulgatarum antehac editionum, (quae itidem ex aliis MSS. veniebant,) ut incredibile sit tam enormes varietates a Librariis, et nullatenus verisimile ab Interpolatoribus, aut ab Alio quovis quam ab Ipso Auctore, profectas fuisse. sunt enim ejusmodi ut Sensum priore longe meliorem et accuratorem reddant, et Argumentationem in aliqua parte labantem restituant: quin et interdum istius Subtilitatis, ut vix ullus, nisi Ipse Scriptor, sibi conscius se non ex toto satisfecisse proposito suo, de tali mutatione cogitasset: et tamen, mutatione semel facta, quilibet judex vel Necessitatem ejus, vel Praestantiam prae priore Lectione, facile perspiciat. Hujusce generis exempla in singulis Dissertationibus (paene dixeram Sectionibus) invenies. eorum tamen gratia qui has Annotationes forte non lecturi sunt, unum alterumve hic proponere libet.

Dissert. I. sect. 4. agitur de Instabilitate Voluptatis: et, Non nego, inquit Maximus vel Alius quis, Voluptatem esse BONUM; sed probetur esse STABILE. quod si probari potest, ἀνέξομαι τῷ λόγῳ, admittam istud quod dicis, et Virtutem negligam, &c. Ita erat in MSS. ex quibus procuratae sunt Editt. Vulgatae; nec dubito quin Maximus ita primum scripserit et ediderit. Sed Regius, Harleianus, et Pacii Codex, (quos pro comperto paene habeo transcriptos fuisse ab exemplaribus Secundae Ἐκδόσεως harum Dissertationum) immani mutatione pro ἀνέξομαι τῷ λόγῳ, exhibent, ἀνέξομαι ἡδόμενος τὸν πᾶντα χρόνον, voluptati indulgebo per totum vitae tempus: quod multo pressius est quam vagum istud τῷ λόγῳ, et ad Argumentum multo magis accommodum. pollicetur enim, se non solum Rationes Adversarii admissurum, sed, multo liberalius, vitam quoque secundum eas acturum, si Iste δόγμα suum probare possit. Probes hoc, inquit, neque ultra disputabo, sed statim fiam Epicureus practicus.

Par istud Dissert. XXXI, 3. ubi pro ἐλέγξαι τὸν ἄνδρα, hi Codices habent, ἐλέγξαι τὸ τῷ λόγῳ ἢ χῶ· pro quibus ultimis vocibus Davisius optime restituit λέγοντος ἢ θῶ· indolem loquentis monstrare. Inspice locum, et videbis quam longe isti Lectioni haec praestet, tum Sensu, ut ἢ θῶ τῷ λέγοντος Oppositum sit τῇ ῥώμῃ ferarum; tum Elegantia; praecessit enim ἄνδρὸς paullo ante, ut non adeo venuste tam parvo intervallo eadem vox repeti potuerit. et tamen pauci praeter Auctorem de tali Correctione solliciti fuissent.

Subtilius

Subtilius paullo istud Dissert. XL, 6. p. 479. Num fluvios laudas, si puri a fontibus decurrant; et plantas laudas, etiamsi trunci (σελέχη) earum senuerint, si tamen extent adhuc semina; nobilitatem in hominibus non laudabis, si ex virtute orta &c.? Ita erat in prioribus Editionibus: sed in hac, pro σελέχη invenes ex his MSS. σώματα. Si causam quaeras tam notabilis mutationis, eandem esse reperies quae caeterarum, scil. Argumentationem non adeo accuratam, quae in Prima Editione Auctorem fugerat. Voluit enim dicere, Laudamus Plantas vel Arbores, licet jam effoetae sint et fructiferae esse desierint, si modo semina earum adhuc extent et servantur. Sed pro tota Arbore vel Planta, prout voluit et debuit dicere, partem tantum posuit, (σελέχη enim est truncus solummodo, caudex arboris) quod proposito suo erat maxime incommodum. saepe enim fit, ut ex cacumine trunci aridi et γηρόσκουλος enascantur rami satis fructiferi, qui tamen pars sunt arboris aequae ac truncus. Sensit hunc defectum in Curis Secundis: ideo pro σελέχη posuit σώματα, qua voce totam arborem, tam truncum quam ramos, comprehendere voluit.

Iterum XII, 3. loquitur de migratione gruis, qui cum sit corporis non aequilibris, non prius in altum se attollit quam lapidem ore assumat, ἔρμα μὲν εἶναι αὐτῇ πρὸς τὴν πῆσιν, Φυλακὴν δὲ πρὸς σωτηρίαν, qui lapis illi sit instar saburrae, ut commode volet; et custodiae, ne pereat. Sic olim edebatur. sed ultimum comma, Φυλακὴν δὲ πρὸς σωτηρίαν, omittunt Codd. Regius, et Harleianus, seu potius Ipse Maximus. opus enim suum recensens, vidit ultima ista non adeo apta esse huic loco, in quo non de Vigiliis gruum sed de Volatu tantum agitur, ut bene notat Davisius. ideo ex Secunda Editione ea ejecit, et delevit μὲν in priori parte sententiae, postquam aberat Adversativum ejus δὲ in posteriori.

Innumera hujuscemodi Exempla proferre possem; et plura lubenter adjungerem: est enim res magnae delectationis sequi Auctorem ingeniosum vestigia sua relegendem, et παραγράμματα sua feliciter reformantem. sed aliò me vocant aliorum παραγράμματα, Scribarum scilicet, qui luculenta argumenta praebebunt Duarum Editionum ab ipso Maximo profectarum. Horum enim Incuria vel Inscitia factum est, ut Utriusque Editionis Lectiones in Contextu multis in locis adhuc conspiciantur; adeo evidenter, ut κρίσεις peritos, semel monitos, ne dubitatueros quidem opiner. Hujus quoque rei exempla pauca adponam.

Dissert. I. sect. 3. Epicuri doctrinam de Voluptate comparat βασιλικῇ ὀλκάδι Ἀιήτης βασιλέως, regio navigio regis Aeëtae. Quo nihil puerilius scribi potuit. si enim dicas aliquem esse Regem, quodnam opus ut addas, navigium ejus esse Regium navigium? Consedit deinde in REGIA sella, inquit Curtius V, 2. Recte. sed risisses si idem scripsisset, in REGIA sella REGIS. Hic itaque habes Lectiones Utriusque Editionis. nam post Recensionem a Maximo factam, verisimile est Scripturas Prioris Editionis in Margine Secundae servatas fuisse, Emptoris et Lectoris curiosi gratia: unde processu temporis in Contextum hae quoque admissae fuerint. Priorem itaque Lectionem opinor fuisse βασιλικῇ ὀλκάδι Ἀιήτης, sequiorem, ὀλκάδι Ἀιήτης βασιλέως, (quae ultima, si ambas perpenderis, multo potior videbitur, cum discrimen sit inter ὀλκάδα βασιλικὴν et ὀλκάδα βασιλέως) et vocem βασιλικῇ Margini Secundae ἐκδόσειως adscriptam fuisse, et inde in Nostras defluxisse.

Iterum, Dissert. XXII, 5. Τελῶν δὴ πολιτῶν τέλα τ' αὖ μιμήματα [βίων] ἴδοις ἂν ἐν ἀνθρώπῳ ψυχῇ. Vox βίων nihil hic agit; neque invenire potes ubi eam ponas. si aliter censeas, construe mihi hanc sententiam. Neque melius procedet si distinguas post πολιτῶν, et subintelligas ἔσῶν, ut absolute ista sumantur, quod interdum fit: tunc enim dixisse debuit ἐν ἀνθρώποις, vel ἐν ἀνθρώπων γένει, non ἐν ἀνθρώπων ψυχῇ, quod non patitur sensus communis. Admodum probabile videtur, editum a Maximo primum fuisse, Τελῶν δὴ βίων τέλα τ' αὖ μιμήματα ἴδοις ἔσ. postea vero pro βίων in Secunda Editione substitutum πολιτῶν quam vocem rei de qua agitur multo esse commodiorem, quivis, inspecto loco, primo intuitu possit intelligere.

Rursus, Dissert. IX, 3. in descriptione Socratis: Quid igitur si aliquis ad te veniret, et narraret, quod Atheniensis quidam, γέρων τὴν ἡλικίαν, professione philosophus, fortuna pauper, — βεβιωκὼς μὲν πόρρω ἡλικίας, ἔσ. At quid otiosius et ineptius esse potuit quam ambo ista, γέρων τὴν ἡλικίαν, et βεβιωκὼς μὲν πόρρω ἡλικίας, in eadem sententia et χαρᾷ ημεσῶν? nulla enim est differentia inter sensum harum locutionum. Quenam igitur ex iis a manu ultima Maximi? Posterior, ut mihi videtur; tum quia majorem elegantiae speciem habet, et, nisi fallor, est phrasis Platonis; tum propter sequens comma, βεβιωκὼς ΜΕΝ πόρρω ἡλικίας, ἐπαινέτας ΔΕ ἔσ. τῶν τῶν τρόπων ἔσ. ubi Adversativa δὲ stabilit praecedens μὲν, et retinendam esse istam sententiae partem aliquatenus probat.

Porro,

Porro, *Dissert. XIX, 5. ex Euripidis Phoenissis* v. 18. citaverat Maximus in Prima Editione Oraculum Laïo datum,

Μὴ πᾶσι τέκνων ἄλοκα δαιμόνων ἄτερ,
errore memoriae, pro δαιμόνων βία, Diis invitis; quemadmodum legitur in Euripide, et Luciano *Jup. Confut. p. 124.* Hunc errorem deprehendit Noster et in Secunda correxit, et reposuit δαιμόνων βία: et rejecta erat in Marginem, prout merebatur, altera Lectio, ἄτερ, sed eam ibi manere non passi sunt fidi Exscriptores: nam Harleianus exhibet δαιμόνων βίαπερ, id est, βίᾳ ἄτερ, prioris Editionis Lectione ex Margine petita, et humano capiti addita cervice equina. Insigne hoc, nisi fallor, indicium Probabilitatis Conjecturae meae. Denique, ex hac Lectionum Confusione natum arbitror, quod nonnulla loca nunquam restitui possint, donec inveniantur Codices distinctiores.

Sed ad aliam Crisin pergo; in qua metus est ne offendam, cum tam liberum iudicium prolaturus sim de Scriptore Antiquo, Acuto, Ingenioso, et certe Eruditissimo. Et tamen non vereor dicere, Has Dissertationes FESTINANTER et PARUM ACCURATE compositas fuisse. cuius rei Duo sunt manifesta Indicia. Primum, quod pleraeque Citationes ex *Vetustis Scriptoribus*, et Facta multa et Historiae adeo negligenter ab eo producuntur, ut pateat ea non ex *Scriptorum Fide*, sed ex infida sua Memoria fuisse petita. Per multa hujusce rei exempla videbis in *Notis eruditissimis Cl. Davisii*: unde certissime possis colligere, Haec scripta fuisse non ab homine in Museo suo et inter Libros posito; sed raptim, et αὐτοχρῆδως, et urgentibus temporis angustiis. Nimirum haec res fuit: Philosophi hi, qualis fuit Noster, magnam vitae partem in Peregrinationibus transgebant et Discursibus (Lucri, vel Gloriarum, vel denique ἰσορίας gratiā) per Syriam, Asiam, Graeciam, et vicinas regiones; interdum Galliam et Italiam visabant. postquam vero Urbem aliquam advenissent splendidam et illustrem, et in qua hominum Eruditiorum et Politiorum major esset copia, interdum rogati, interdum ultronei Promisere diem, ut Ille ait; et ingenii sui Specimen publica aliqua Recitatione dederunt. Hujusce generis sunt *Apuleii Florida*; *Luciani Scythia*, et nonnulla alia; *Aristides Cyzicena*, et alia aliquot; et *Veterum complura talia*, quae adhuc extant, et Eruditis bene nota sunt. Hujusce generis videntur fuisse pleraeque harum, de quibus agimus, *Dissertationum*. Jam vero, cum saepe necesse haberent hi Oratores subito et ex imparato, vel parvo admodum spatio temporis dato,

dato, differere, et fortasse de Quaestione ab Alio proposita, fieri vix potuit quin in has angustias redacti homines, et quasi deprehensi, nonnulla proferrent ἀνεξετάστα et inemendata, non solum in Factorum commemoratione, verum etiam in Ratiocinatione; a qua dependet Secundum Indicium nostrae assertionis. nam sane injuriam faceremus acerrimi ingenii Scriptori, si ulli causae, nisi Festinationi, adsignaremus tot in hac parte errores qui insederunt has Dissertationes, antequam eas Ipse recensuisset, et de novo edidisset. Atque haec, ut mihi videtur, praecipua vel unica causa fuit Secundae Editionis. notatu enim dignum est, istas, paene innumeras, Correctiones, quae in Codd. Regio, Harleiano, et Paccii Versione inveniuntur, plerasque versari circa emendandam et restituendam Partem Argumentativam; et, quod mirum est, vix unum Erratum Historicum a Maximo in Repetita Editione sublatum reperies. Restant quidem adhuc, nisi fallor, bene multa prioris generis, quae Ille aut non vidit, aut noluit tollere; saltem, non sustulit. haec, ubi occurrebant, notavi: quae tot numero sunt, ut abunde sufficiant non solum ad probandum istud quod dixi, Has Dissertationes parum accurate compositas, verum etiam, minus exacte recensitas fuisse, et Secunda vice emissas.

Nihilominus utilissimum et saepe repetita lectione dignum esse hunc Auctorem existimo, cum propter Rerum et Quaestionum, de quibus differit, momentum et gravitatem; tum ob eximias Ipsius dotes, Ingenii Acumen et Amoenitatem simul, Inventionem felicissimam, Eruditionem diffusissimam. Utinam multo plures hujusce generis antiquos Scriptores haberemus.

J. M.

Mart. 10.

A. D. MDCCXL.

ANNO-

ANNOTATIONES

IN

MAXIMI TYRII

DISSERTATIONES.

IN DISSERT. I.

SECT. α. ὃν γὰρ ἔξει τοῖς σοφισταῖς
 πρόφασιν λόγων &c.] Lego, ἢ ὃν παρ-
 ἔξει τοῖς σοφισταῖς προφάσεις λόγων &c.
 cum Nota Interrogationis post ἐντελεχικότες.
 Sententia paullo longior, et pendens per tot
 commata, lectori minus attento obscura erit.
 Quaerit Maximus, "An Canis et Equus
 erudiri possunt, Homo non potest? an po-
 tius, contrarium verum est, et erudiri potest
 Homo, et propositum suum consequi, et hoc
 pacto praecidere lites et controversias So-
 phistarum et Declamatorum, qui sine fine
 disputant, Utrum διδάκτιν sit ἡ ἀρετὴ, et, U-
 trum detur (προκοπὴ) profectus?". Ad has,
 et hujus generis Quaestiones, quae in Scholis
 quotidie agitabantur, referri debent ea quae
 de Sophistis et eorum Disputationibus hoc
 loco dicit Maximus. Vide M. Antoninum
 VII, 16. ubi pro ὃν γὰρ ἔξεις restituit Sal-
 mastius εἰ ὃν παρῄξει. Cl. Editoris Conjec-
 turam in hunc locum minus assequor.

Ibid. καὶ ἀγωνίας] Rarior haec vox, et
 de qua silent Lexica. non tamen idcirco im-
 probanda est. Sed cum Noster (et alii,) tam
 saepe utatur voce ἀγωνία pro dissensio-
 ne, (vide Diss. VI, 2. VIII, 10. XV, 6.
 XVII, 5. XXXVI, 3. XXXIX, 3.) mihi
 probabile videtur hic quoque scriptum fuisse
 ἀγωνίας.

Ibid. καὶ διδασκαλία] Ita erat in MSS.
 ex quibus hae Dissertationes primum edebantur.
 Unde conjeci scribendum esse ἀ-

δικασίας, *disceptationes*, ut Diss. IV, 1. πο-
 λιτικὰς ἀδικασίας, *civiles disceptationes*.
 Sed in Codd. Reg. et Harl. legitur ὀιδας
 quod videtur esse vel pars prior vocis διδασ-
 καλίας, (litera δ, amisso apice, migrante in
 ο, ut ὀράμασι pro δράμασι Diss. XIX, 9)
 vel depravatam esse ex λοιδορίας qui sensus
 huic loco optime conveniret. Sophistae enim
 in Publicis Recitationibus saepe ad *convicia*
 in antagonistas efferebantur. Vide Syncesum
 ad fin. lib. de *Insomniis*: et praecipue Lucia-
 num in *Jove Tragoedia*, ad finem. Deinde,
 scribe αὐτὸς τὴν ἱλπίδα, non αὐτῷ.

Ibid. ὑπερτεταμένης ταῖς περισδοκίαις,]
 Usus saltem, si non Graeca lingua, postulat
 τὰς περισδοκίας. ita sect. 2. ἐκτεταμένης τῆς
 ὀργάνου. et XVII, 5. ἐκτεταμένον τὴν ψυχὴν.
 Josephus B. Jud. VI. 8, 4. ὑπερκομμένοι τὰ
 νεύρα. quae omnia ejusdem sunt rationis.

Ibid. τῶν πλεόντων οἱ δυσάντιδες] Non
 recte fecerunt Cl. Editores qui dissimularunt
 et intactam praeterierunt vocem δυσάντιδες,
 quam alibi, opinor, frustra quaesiveris. Hein-
 so suspectam eam fuisse conjicio (et mirum
 ni Interpreti foret) quia vertit *nauseabundi*;
 quasi vox ἀνίλθω, *sentina*, compositioni ejus
 subesset. quod si verum esset, tamen ad rem
 hoc loco non fuisset. mihi non videtur esse
 Graecum vocabulum. interea, donec certius
 aliquid de eo resciero, legam, ἡ δὲ πείρα
 ὅπερ τῶν πλεόντων δύστροποι τινες, καὶ θαλάττῃ
 πρώτων ἐντελεχικότες; neque eodem modo af-
 fectus

factus erit quo vectores nonnulli infelices, et qui mare primum ingressi sunt? Amat hanc vocem Maximus, et ea saepe utitur. Et jam integram hanc sententiam, qua inquisitionem in Maximo vix reperies, ita rescriberem: καὶ ἑδμήα πω ἐξέρη) τέχνη ὑφ' ἧς παυδούθειν τελεῖ τὸ γένος; Ἡ δὲ ΠΑΡΕΞΕΙ τοῖς σοφισαῖς ΠΡΟΦΑΣΕΙΣ λόγων καὶ ΔΙΑΦΩΝΙΑΣ καὶ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ, ἡ δὲ ἀφαιρέσει ΑΥΤΟΥ τὴν ἐλπίδα τῆς τέλως, ἡ δὲ προήξει τὴν σωτηρίαν, ἡ δὲ τὸ ἀσάθμητον ἥν λόγων ὑπολειμμένων ΤΑΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΑΣ, ἡ δὲ ἀμελήσει τῆς μακράναι, ἡ δὲ πείσει ὅτι περὶ τῶν πλεόντων ΔΥΣΤΗΝΟΙ ΤΙΝΕΣ, καὶ θαλάττῃ περὶ τῶν ἐνὶ τυχνοῦσι; ἡ δὲ εἰς καὶ μικρὸς &c.

Sect. γ'. βασιλικῇ ὁλοκάδι. Αἰήτη βασιλείας.] Vide quae dixi in praefat. de hoc loco.

Ibid. ἐξ Αἰγύπτου εἰς Τροίαν ἵπλει] Immo εἰς Τύρον, Tyrum, Maximi patriam: unde illi notior haec historia. Et hoc confirmatur ex toto Apparatu regio, litora legentibus magis accommodo quam longae et periculosa navigationi ex Aegypto ad Trojam.

Ibid. p. 7. ἀθαλάττω βασιλῶς.] Eruditius foret ἀθαλάττω, si faverent Codices: ut allusio esset ad istud Aristophanis Ran. 206. Ἀπειρος, ἀθαλάττω, ἀσαλαμίνος. unde Hesychius: Ἀθαλάττω, ἀπειρος θαλαττίς πλεῖ.

Ibid. πασάδες καὶ ἐνναὶ καὶ δρόμοι.] Unde δρόμοι (curricula, spatia cursibus destinata) in ipsis βασιλείαις, et in ipso cubiculo Regio, inter πασάδας et ἐνναῖς? Lego, θρόνοι, sella regiae. Καθίλει δυνάστας δὲ θρόνων, Lucas I, 52. De voce τελεφύγος, quae sequitur, (et quae denotat mensuram pedum circiter CCCCXVI.) vide Illustriss. Spanhemium ad Callimach. p. 251.

Ibid. ἐθαύμαζον οἷον τὸ θάμα δι' Αἰγύπτου] Probabile puto vocem εἰκὸς excidisse: ἐθαύμαζον, οἷον εἰκὸς, τὸ θάμα &c. prout fieri solet. Cl. Editor conjicit οἷν pro οἷον.

Ibid. τὴν ἐμβολὴν τῆς κακῆς ἀπειμάχοντο.] Conjicio ἀπειμάχοντο, quia est vox a Maximo alibi usurpata pro compensare, resarcire: Diff. XXVII. 1. ἀναμάχε) τὴν ψόγον et mox, τὸ πλημμέλημα ἀνιμαχέσασθαι et iterum sect. 3. Plutarchus in Arato p. 1040. B. τὴν ἀμαχίαν ἀναμαχόμενος. Clem. Alexandrinus Homil. Quis Divus salvetur, versus finem, ἀναμάχεα τὰ ἐπισταμύνα. et ita Synesius de Regno p. m. 18. qui Epist. IV. ἀντιμαχάμεν ταῖς ἐμβολαῖς eleganter

vocat hoc quod Maximus τὴν ἐμβολὴν ἀπειμάχεα. Haec scripseram. Sed cum nihil mutent Codices, et Cl. Editor Vulgatam erudite tueatur, tantis auctoritatibus libenter cedo; et addo Polyænum Stratag. VII. 6. p. 617. ἡ δὲ τελεφύγια (usitatus τελεφύγια) τῆς Κροίσου ἀπομαχομένη τὰς τῆς Κέρου προσβολὰς &c. ubi vulgo legitur ταῖς προσβολαῖς. Cum Praepositione πρὸς saepissime Heliodorus in Aethiopicis. ἀπειμαχίσταμεθα, pugnare cessavimus, apud Lyfiam Orat. in Simona.

Sect. δ'. ὅτι εἰκόνα ταύτην παρελάβομεν.] Omnino legendum παρελάβομεν, comparavimus: ut Diff. XIII. 2. θάσσαι τοῖνυν καὶ ὁδὸς ἀλλῆ καὶ εἰκόνα. Dubito an sensus ullus sit in Vulgata.

Ibid. ἀγωνίζεσθαι εἰς πῶς αὖθις.] Contendat si persuadere possit. Persuadere quid? Voluptatem esse Bonum? Atqui non negat Maximus. negat solum eam esse Stabile. et hoc, inquit, monstres. Sed quomodo monstrare poteris, πῶς ὅτι δείξεις; Ex his patet mutilum et corruptum esse hunc locum. Lego: ἀγωνίζεσθαι εἰς [βεβαίαν] δείξαι δυνατὴν hoc agat ut monstret eam esse stabile. Nimirum hoc est ipsum Propositum et Argumentum Dissertationis, Voluptatem, licet Bonum sit, tamen non esse Stabile. Nisi fallor, non aliter scribere potuit Maximus, ut sibi constet. Vide quae dixi in Praefatione de isto quod sequitur, ἀνέξομαι ἡδόμενος τὴν πάντα χρόνον et notes velim elegantem locutionem ἀνέξομαι ἡδόμενος: cujus exempla videre potes apud Nostrium Diff. XXXVII, 1. Lyfiam p. 70. Ed. Tayl. Arrianum Diff. I, 9. p. 108. Synesium Epist. CV. p. 69. Ed. Turneb. Sophoclem Electra v. 1031. et multos alios.

Ibid. ἐκάτερον ἐν ἐκλίεω φερόμενον.] Praepositionem ejecit Cl. Editor ex auctoritate Cod. Harleiani, et quia, inquit, eam admittere non videtur Linguae Graecae ratio. Virum optimum sefellit memoria. Diff. XX, 5. ἀλλ' ἐκάτερον ἔΝ ἐκλίεω ΦΥΠΕΤΑΙ, καὶ ἡδονὴ ἔΝ φιλία, καὶ λύπη ἔΝ κολακείαις. XXXII, 4. p. 381. ἡ δὲ αὖ ΦΥΠΕΤΑΙ ἀκρίτως πάντα ἔΝ πᾶσι. Vide et XVI, 9. XXI, 2. XXVI, 9. Restituas igitur Praepositionem, et hanc communem humanae fortis labem Humanissimo Viro condones.

Ibid. ζωῶσα ἀγαθὸς ἐστειγμένοις;] Lego, ἐστειγμένοις, fixis et stabilitis: idem quod βεβαίοις. Constructio vero est, πῶς αὖ ποτε, ζωῶσα ἀγαθὸς ἐστειγμένοις, ἐπιλάσσοιτο ἀλυσίας; Verte per Gerundium, et sensum per-

perspicias: quomodo unquam, fruendo Bonis stabilibus, indolentiam consequatur? Idem dixisset, quamquam diverso modo, si scripsisset μή ἐστὶν ἀγμάριος: cujusmodi sententiarum Convertibilium exempla legenti frequenter occurrent. Prior Forma designabit Modum per quem aliquid obtinetur: Posterior, *Caussam* quare non obtinetur.

Sect. ε'. γνωστικός τῶ μέλλοντι] Quod una voce exprimit Laërtius Lib. I, 114. de Epimenide: Φασὶ γὰρ καὶ γνωστικῶτατον γεγονέναι divinationis peritissimum. alii προσω-

στικῶτατον dixissent. Porphyrius adhuc plenius, προγνωστικός τῶ μέλλοντι, *De Abstin.* IV, 10. Ceterum γνωστικός et γνωστικός eandem significationem saepe obtinent, quemadmodum γινώσκω et γνωρίζω. Unde Noster *Diff.* XXIV. γνωστικός τῶ δοκίμου et Pollux I, 11. p. 121. laudat equum qui est γνωστικός τῶ ἰχθύων.

Ibid. ἰσωρρέουσιν αὐτὰς] Suidas: Σωφρονισθέντας, ἀντὶ τῶ, ταπεινωθέντας. Diversam notionem hujus Verbi vide *Diff.* XXX, 4. Sensem bene exprimit Interpretatio. Vide Phalaridem *Epist.* CXXIX.

IN DISSERT. II.

SECT. α'. δε, ἐξὸν σκοπεῖν &c.] Pro δέον σκοπεῖν, quum oporteat quaerere. *Lyfias* p. 428. ed. *Tayl.* ἐξὸν ἐργάζεσθαι τοῖς εἰς τὸ πλεῖστον ἐξημαρτηκόσιν id est, δέον ἐργάζεσθαι. *Plato* in *Sympos.* p. 19. Ed. *Oxon.* γελωτοποιεῖς, — ἐξὸν οὖν εἰρηρῇ λέγειν cum oporteat placide differere. Sic et *Arrianus* *Diff.* II, 16. et *Julianus* in *Misopogone* bis terve. Vide *Suidam* V. Ἐξὸν, in secundo loco; ubi verti debuit cum oporteat, non, cum liceat. et ita in loco *Aristophanis* ibi adducto.

Ibid. καὶ μὴ βέβαιον ἢ ὁ ἀγαθὸν &c.] Forte, καὶ μὴ βέβαιον ἢ ἢ ὁ ἀγαθὸν &c. ut mox. Omissum ἢ propter sequens ἢ. Cl. quoque Editorem ita conjecisse video.

Ibid. Ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον κρεῖττον γὰρ &c.] *Ego* quidem puto alterum. Sed quaeri potest, Utrum ex Duobus intelligit? θάτερον enim tam *Illud* quam *Hunc* designare potest. Respondeo: Ratio, quae sequitur, ostendit ad quem pertineat vox θάτερον: nempe, ad posteriorem, τὸν δούτερον quae quidem voces si additae fuissent, multo clariorem sensum reddidissent: ut XXX, 2. in simili sententia: ἐγὼ μὲν οἶμαι θάτερον, τὸν προτέρον καὶ γὰρ οἱ ἰατροὶ &c. XVII, 7. ἐστὶ δὲ τῶν θάτερον γνωσιμώτερον, τὸ αἰσθητὸν. XXXVIII, 6. τῆς ἐπὶ θάτερον, τὰ κρεῖττω, ῥοπή. in quibus locis θάτερον explicatur per istud quod sequitur. nude vero iterum ponitur XXXIV, 4. καὶ ὁπίστερον οὖν τοῖν μετρίν, θάτερον δὲ pro, θάτερον δὲ, τὸ κρεῖττον. Vide locum *Diog. Laërtii* in *Aristippo*, sect. 90.

Ibid. προσηνέας τὸ βέβαιον αὐτῶν] Putat Cl. Vir sententiam postulare ἀβέβαιον. Non satis adtente mentem Auctoris consideravit. Potius, inquit *Maximus*, est Bo-

num certum et (βέβαιον) stabile, sine voluptate, quam Voluptas instabilis, cum Bono instabili. Haec est Positio ejus. et Ratio manifesta est: quia Bonum istud, tamen voluptatem adjunctam non habet; tamen stabile ex hypothesi cum sit, nunquam deficiet, neque te deferet. Voluptas vero ista, licet Bonum illi adjicias, tamen cum supponatur esse instabilis, cras forsitan te reliquerit, et Bonum istud adpensum et accessorium secum abstulerit. Stabile vero certe praestat instabili. Haec est Argumentatio. Jam vero si prius Bonum istud ἀβέβαιον facias, cum Cl. Viro, et simul sine voluptate, quemadmodum erat ex Suppositione, evertis *Maximi* Argumentum, et Voluptatem longe superiorem reddis. quis enim adeo demens, ut ex Duobus instabilibus non praeferat istud in quo est Voluptas? Omnino igitur recte habet βέβαιον.

Sect. β'. ὑπὸ τοῦ χρηματιστῶν] Ex Adjunctis legendum puto χρηματιστῶν, nummulariis: et ita infra, ὥστε οἱ μοχθηροὶ χρηματιστῶν pro χρηματιστῶν agitur enim de τῇ ἀρχαγογῶνικῇ, five scientia distinguendi inter nummos κισθόλους et δοκίμους quae ars erat τοῦ χρηματιστῶν praecipue. vide *Diff.* XXIV, 3. D. *Joannes* II, 14. καὶ οὕτως — τῆς χρηματιστῶν καθημέρας quos mox vocat κολλυβιστῶν, com. 15. Aliud vero est χρηματιστής, nempe qui χρηματίζει (lucrum facit) ex re qualibet. Vide eruditissimum *Hemsterhusium* ad *Pollucis* IX, 6. segm. 88, p. 1070: Ad finem vero sectionis pone Notam Interrogationis, et lege cum *Heinsio* οὐ δακρυῶν nisi malis cum *Daviso* καὶ δακρυῶν.

Sect. γ'. βαδιστικὰ ἐν πλῆθὶ εἶναι σοὶ θίλῃς.] Minime dubito quin voces ἐν πλῆθὶ, quas servavit solus Cod. *Regius*, additae fuerint ab ipso Maximo in Secunda Editione hujus operis. Et sensum quidem si accurate spectes, non recte omitti potuerunt in Prima: sed hanc omissionem, ex festinata scriptione natam, ipse videtur deprehendisse, ut saepe alibi. Mox, ad finem Sectionis, pro τῇ τύχῃ, ex Codd. *Reg.* et *Harl.* τῇ δυστυχίᾳ edidit Cl. Vir. Mihi multo potior, et ab Auctoris manu ultima videtur prior Lectio, ut opponantur φέσις et τύχη, prout innumeris in locis. Neque ideo eum *punicbant* Carthaginienses quod erat *privatus* τῇ δυστυχίᾳ, (quis enim in istis sensus?) sed quod *privatus* τῇ τύχῃ rem adeo tyrannicam, prout illis videbatur, adgressus fuerat.

Ibid. ἀπερρίψεν — εἰς γῆν κάτω] Accuratus videretur εἰς θαλάσσαν, ut omnibus notum.

Icarus *Icariis* nomina fecit *AQUIS*. Sed Maximum excusabis sumendo εἰς γῆν *versus terram*: ut Initium et Continuatio lapsus, non Finis, designetur.

Sect. δ'. ἐτίθειν εἶναι δὴ παρ' ἑκάστον τῶν ἄλλων] Scribe, παρ' ἑκάστῃ, scil. δυνάμει, sensu ita postulante.

Ibid. καὶ τὰ ἔργα κατὰ τὰς δυνάμεις, καὶ τὰ ὄργανα &c.] Hic omnia sunt confusa, sine ope Codicum non restituenda. Vide Diff. IV, 7. qui locus multis Conjecturis ansam praebere potest.

Ibid. ἐνύχων ἀλκαῖς] Codices ἀλκαῖς: quod *Davissio* merito placuit. Herodianus I, 47. φθάσας τῇ τῷ δόρωις αἰχμῇ τὴν τῷ ὀδόντων αἰκμῇ. ubi lulum Historici notabis in vocibus αἰχμῇ et αἰκμῇ.

Ibid. τὰ δὲ ὀδόντων ῥώμῃ, τὰ δὲ κεράτων ὀξύτητι.] Transpone, τὰ δὲ κεράτων ῥώμῃ, τὰ δὲ ὀδόντων ὀξύτητι. Hoc (vel quod eodem recidit, τὰ δὲ ὀδόντων ὀξύτητι, τὰ δὲ κεράτων ῥώμῃ) omnino verum est. vires enim sunt cornuum, (vide Suidam V. Κέρα) *acumen*, dentium: unde, *dentes* *ACUIT* *tremendos*, Horatius: et *θηκτὸν ὀδόντι βρύχοντι*, de apro Calydonio, Antholog. IV, 7. p. 306. ubi male legitur *θηκτὸν ὀδόντι*. Haec necesse non esset probare, nisi ut, apposite ad hunc locum, errorem ridiculum tollem ex opere ridiculo, Luciani *Vera Historia*, p. 658. ubi loquitur de balaena quadam immani, quae *adveniebat*, inquit, *hians*, καὶ τὰς ὀδόντας ἐμφαῖνον, πολὺ τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ἐψηλοτέρως, ὅξεϊς δὲ πάντας ὥσπερ σκόλοπας. Interpres vertit τῶν παρ' ἡμῖν φαλλῶν ἐψηλοτέρως, *phallis nostris longiores*; multis nominibus culpandus. Lege, τῶν παρ' ἡμῖν φελῶν, *suberibus*, quae apud nos nascuntur, *excelsiores*.

Ibid. καὶ ἀσθενῆ — καὶ ῥώμην ἀσθενῆ.] Inficeta tautologia. Forte, καὶ ἀνασθενῆ, *sine sensu*, vel, *perceptione*. sic Diff. XVII. *atheos* vocat ἀνασθενῆς γένος.

Ibid. καὶ ἀτεχνον.] *Sine pilis*. hoc autem non ex toto verum, ut norunt famulae Junonis Lucinae, et notavit Pollux II, 4. sect. 50. Vide et ad hanc rem miram fabulam de Homero, apud Heliodorum *Aethiop.* III, 14. Sed ut maxime verum esset, quodnam inde *Homini* prae caeteris ἐλάττωμα? nonne et pleraque Animalia *sine pilis* nascuntur? Conjicio, καὶ ἀτεχνον, *expers artis*, sine arte ulla φυσικῇ ad Sui Conservationem statim ab ortu: quales τέχνας caetera fere habent, quae *currunt*, aut *nant*, aut *volant* post breve tempus quàm edita sunt *dias in luminis oras*.

IN DISSERT. III.

SECT. α'. ἐρωτῶ τὸ πομπία] Quod volui, factum video: articulum enim ejiciunt Codices. Vellem idem fecissent in sequenti, τὴν ἑλαφον eadem enim utriusque est ratio. Forte scripsit Maximus, πῶς ἔστιν τινος ἑλαφον.

Ibid. εἰ ἴφῃ εἰδέναι] Propius ad quaestionem fuisset, εἰ ἴφῃ ἰδέναι quaerebatur enim an εἰδε ἑλαφον. Sed forte de industria, et praevaricans, ita respondet Pastor.

Sect. β'. λόγῳ ἀδεῆς] Pro usitatori ἀενδεῆς, non indiga. quo sensu saepe hanc

vocem ponit vel Maximus vel Librarii. Sed vide *Davissium* ad V, 1.

Ibid. ἀλλ' ὑπερφυῖς ἢ πρὸς αὐτὴν φιλία,] Non recte argumentatur vox ὑπερφυῖς, neque scopum attingit. dixisse debuit ἀλλὰ συμφυῖς, vel, ἀλλ' αὐτοφυῖς φιλία, *innatus amor*, Virgilio. statim explicat, καὶ ἡλικιωτὶς τῶν σωμάτων. et mox: ἐδὲν δὲ αὐτοδίδακτος πρὸς τῆς φύσεως λαβάν, ἔχει ἐξ ἀρχῆς ἐνθὺς. sic VII, 5. εἰ γὰρ αὐτοφυῖς αἰ τῆς ψυχῆς ἀρεταί, εἰ γὰρ αὐτοματῶι. ubi eadem ἐννοια animo Maximi observabatur.

Ibid.

Ibid. ὑπὸ τῆ ἀλγῆν φθέρει.] Opinor, τῆ ἀλγῆν, ut in praecedente membro, ubi ἡδονὴ et τὸ ἀλγῆν ὀπποῦνται. Τῆ ἀλγῆν ἐστὶ τῆ ἀλγῆς, ut Diss. XXXIV. ἐπὶ τῇ κεφαλῇ τὸ ἀλγῆν ἐν ἀκαρεῖ θῆ. sic τῆ ὑγιῆν pro τῆς ὑγιῆς eadem Dissert. et mox in hac. Defendi potest Vulgata: sed si Maximus scripsisset τῆ ἀλγῆν, probabile puto scripturum quoque fuisse τῆ ἡδεῖα, non τῆς ἡδονῆς.

Sect. δ'. τῶν λέγεις τὸ ἐχέγλυτα.] Mallem ἐλέγχεις, culpas, redarguis. Putares Heinsum quoque ita legisse: vertit enim reprehendis. Melius abesset vox ἡδονῆς, quae nihil hic agit. quin et Interrogative haec legerem, ἢ (non ἢ) ἀλλ' ἢ κοινότητά σε ἐνοχλεῖ; num ideo tibi displicet quia communis est? Et ita distinguit Davissius, et legit ἢ.

Ibid. ἐκ ἀγαθῶν ἀνθρώπων τὸ φῶς.] Vocem ἀνθρώπων omittendam puto; non enim ad rem videtur. ortum forte habuit ex praecedente linea. Sed fatendum est Maximum non semper stricte argumentari: ut in isto quod praecessit, et in hoc quod sequitur:

Ibid. ἀκρονοῦν τὰ σώματα.] Sensus positum πάντα σώματα, ut ὀφθαλμῶν πάντων. vel, τὰ τῶν ἄλλων ζώων σώματα, tam brutorum quam hominum. aliter claudicabit Argumentatio.

Ibid. πῶς γὰρ τῶ ἀναγκαίῳ ἐὰν πρὸς ἐλθῇ.] Regius (et Harl. in Margine) pro πῶς habet μέγας. Lege: μέγας γὰρ — ἐὰν πρὸς ἐλθῇ, πᾶσι κοινὰ, &c. id est, usque ad necessaria vitae (lucem, aerem, aquam, fructus terrae, &c.) omnia sunt communia. vide IV, 3. καὶ μέγας μὲν τῶν &c.

Sect. ε'. διὰ τῶν ἀποφαινεῖς πάντων &c.] Suppleveram ex conjectura, ἀλλ' ἐπὶ τῶν [ἡδονῶν] ἀποφαινεῖς &c. Sed alio et meliori ordine Codices, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀποφαινεῖς [τῇ ἡδονῇ] πάντων &c.

Ibid. δυσσεβέστερος.] Forte δυσσεβάστερος, vel δυσσεβάτατος, infeliciissimus amoris.

Sect. ς'. τῇ προσδοκίᾳ τῆ ὑπνίου.] Falsum hoc. non enim ob somnum, sed sanitatem et valetudinis redintegrationem haec patitur aeger. Legendum igitur τῇ ὑγιῆν, id est, τῇ ὑγιῆς, ut XXXVII, 7. Vide quae supra notavi ad sect. 2. Marc. Antoninus Imp. V, 8. πολλὰ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἐστὶ τραχέα, ἀλλὰ ἀπαρξίμεθα τῇ ἐλ-

πίδι τῇ ὑγιῆς loquitur de Aesculapii praescriptionibus. Paullo aliter Cl. Editor, τῇ ὑγιῆν. Deinde: τῇ αἰεσιν τῇ παρῶντων κακῶν, est electionem (non patientiam) praesentium malorum. et mox, ταῖς πράξεσιν plus significat quam actionibus nostris: nempe, rebus quae operam aliquam et laborem adjunctum habent. sic Dissert. VI. κλῆμα, καὶ λύπην καὶ ΠΡΑΞΙΝ φέρει, εὐφραίνειν τὴν δρῶντα licet dolorem et NEGOTIUM adferat: ut ibi recte vertitur. de Amicitia loquitur. ita et Xenophon in Sympos. versus finem: ἢ ἢ ἀληθῆς ἀνδραγαθία, — αἰεὶ ἐν ταῖς ΠΡΑΞΕΣΙ λαμπρότερον τῇ εὐκλειᾳ παρέχει. et Aristides Panath. p. 220. ὥς ἐκ ἀπαιτίας μὲν δρῶντα συμφορὰν ἡγνῶν, τὰς δὲ ΠΡΑΞΕΙΣ, ἀφορμὰς ὦν εὐχον, νομίζειν facta vertit Canterus: parum plene. Similis aliquatenus notio vocis πρῶγμα, in phrasi πρῶγμαλα παρέχειν τῶν.

Sect. ζ'. τοῖς παντοχῶς δυνάμεις.] Δυνάτης est τῇ μέσῃ, ut τίς τινος sed sensu malo Noster saepe usurpat. unde Diss. V, 8. conjungit τὰ θνητὰ et τὰς δυνάμεις, quemadmodum hoc loco. Diss. XXXVIII. κάπρις, καὶ λένξας, καὶ δυνάτας, καὶ τυραννῆς, καὶ ληστὰς &c.

Ibid. καὶ χοροί, καὶ αὐτοί.] Legendum opinor, καὶ χοροί, ut caetera omnia in Plurali, καὶ μοι, διασοί, αὐτοί, ἄσματα. sic Diss. VI, 8. αἱ Γυμνοπαιδαί, καὶ τὰ Ἰακύνθια, καὶ οἱ χοροί.

Sect. η'. καὶ σώματα, καὶ λόγοι.] Lego, καὶ ἄσματα, et ad poemata Homeri et Hesiodi refero; quemadmodum λόγοι ad Platonis scripta profana. Vide quae praecedunt.

Sect. θ'. ἐώρα γὰρ τὰ δεινὰ.] Nihil infusius. exemplum proferre debuit Filii alicujus nequam et prodigi, quemadmodum scaevae uxoris in Xanthippe. unde sub vocibus τὰ δεινὰ suspicor latere τὸ Κλεινίη, Alcibiadem, perditum et ἄσωτον Cliniae filium. Noluit Diogenes uxorem ducere, quia de Xanthippe audiverat: noluit liberos educere, quia viderat Alcibiadem. Lucianus Scythia, p. 599. ὁποῖόν φασὶ τὰς τίτας Ἀθηναίους πρὸς τὴν τῇ Κλεινίᾳ πεπονθέναι. Aelianus Var. Hist. II, 1. vocat eum τῇ Κλεινίᾳ μετράκων, et τὴν τῇ Κλεινίᾳ. sed hoc ex Platone, et omnibus, notissimum est. Cautè vero istud dicitur, ἦκεν τῇ Ξανθίππῃ, de Xanthippe audiverat. quamquam enim

per aetatem Diogenes Xanthippen *videre* quoque poterat, mortuam tamen eam in-
nuit Noster antequam Ille Athenas veniret.
Paullo ante, pro ἀλγῆσαι forte scribendum
ἀλγῆσαι.

Sect. i'. τὰ τετρατά] Vel τὸ τετραπύ.

Ibid. ἀδύτος, ἀπειρος πύρος, ἀθέατος πο-
λεμίων,] Legerem, φέου ἀπειρος, ἀθέατος
πολεμίων istud πύρος videtur esse nil nisi
repetitio syllabarum praecedentium. πύρος
enim per se non magis significat *hostilem*
ignem quam ignem *culinarem*. Ceterum
de hac felicitate Lacedaemoniorum vide
quae nuper dixi ad Lyfiae Orat. XXXIII.
p. 606.

Ibid. ὑπὲρ ποίων ἡδονῶν;] Distingue,
'Υπὲρ ποίων; ἡδονῶν. Pro quibusnam re-
bus mortui sunt? quaerit alter ex Dialo-
gists: cui respondet Epicureus, ἡδονῶν (sc.
ὑπὲρ) pro voluptatibus. Dialogismus iste,
vel ὑποφωτισμός, incipit ab istis, Ἀλλὰ ἀπὸ
ἡσυχίας ἔσται.

Ibid. ὑπὲρ τῆς Σπάρτης] Potius τῆς πα-
τρίας, i. e. τῆς ὅλης, ut Diff. XI. τὸ πᾶν
σῶμα, id est, τὸ ὅλον et mox ibidem, ἀ-
μελῆ τῶν μερῶν, σώζει τὸ πᾶν. ubi τὰ
μέρη et τὰ πᾶν opponuntur, quemadmo-
dum hoc loco. PARS Sparta erat Leoni-
das: sed obiit pro tota. Sic in sententia
proxime sequenti, ἀδαιμονίων σμικρὰν με-
ρῶν, ἐσώζοντο αἱ οἰκοὶ ἡδονῶν. VOX οἰκοὶ
inepta est, cum Comparatio inter corporis
humani membra, et Reipublicae partes,
postulet aliquid cui opponatur istud σμι-
κρῶν μερῶν nempe, αἱ ὅλαι (vel ὅλαι αἱ)
ἡδοναί, vel aliquid ejusdem sensus. Vidit
hunc defectum *Heinsius*, prout ex Versione
ejus liquet. Sed cum Maximus festinanter
saepe scripserit, nolo haec et hujusmodi
incuriae indicia Librariis semper imputare.
Defendi quidem potest τῆς Σπάρτης, quod
idem erit ac si dixisset αὐτῆς (vide ad
XI, 4.) sed si hanc scripturam defendas,
Scriptorem vix defenderis.

IN DISSERT. IV.

SECT. α'. ἐργάνων πολλῶν ἀκαρποτέραι
&c.] Lego et distingo: ἐπειδὴ ἐν πε-
ρασίᾳ γένῃ ἐργάνων, πολλῶν ἀκαρποτέραι
τῇ γῇ ἡσυχίᾳ. Supervacaneum enim vi-
detur πολλῶν postquam dixeris ἐν περασίᾳ.
Simile mendum fustuli ex Matth. X, 31.
et Lucae XII, 7.

Sect. β'. καὶ ἐξεύρηται τις καὶ παρ' αὐτῶν
ἐπικηρία ἡδοναῖς.] Per vocem ἐπικηρία
adludit ad Nomen, et simul denotat Sen-
tentiam Ἐπικέρει. Paullo ante pro ἀμιλ-
λωμένους &c. conjeceram ἀμιλλωμένων vel
ἀμιλλωμένων, prout postulabat Graecif-
mus, stante prior lectione. sed aliter hunc
locum sanant Codices.

Ibid. τὸ μὲν γῆμα ἔφ' φιλοσόφῳ μετεν-
δύε;] Forte, ἔφ' ἐμεινδύε;].

Ibid. παρανομήεις περὶ τὰς θεμύδας.]
Scil. θεμένους τὸ ὄνομα, quod praecessit: in-
jurius es in eos qui hoc nomen posuerunt.
patet ex iis quae sequuntur. Non igitur le-
gendum θεμελίους, neque aliter distingen-
dum puto.

Sect. γ'. Οἷός: μέτρω ἀμελείαν.] Nem-
pe ἐφ' ὁπλίσειν quod non placet, neque ae-
que propria vox utrique sententiae videtur.

et ideo, opinor, *Heinsius* in Versione has
tres voces omisit. Forte excidit Verbum
ἐπετέχισι οὗτος [ἐπετέχισε] μέτρω ἀμε-
είαν. quae vox Maximo in deliciis, et Phi-
loni Judaeo.

Sect. δ'. συγκεχυμένον ζῆν, ἐν ἀσασίᾳ
πολλῇ.] Forte deest βίον ante ζῆν ut Diff.
XXVII. συνδεδεμένη ἀσασίᾳ βίῳ καὶ ΣΥΓ-
ΚΕΧΥΜΕΝΩ. Diff. V, 4. ΣΥΓΧΕΪ τὸν
ΒΙΟΝ καὶ ταράττει.

Sect. ε'. ἐγὼ δ' ἐλευθερίαν ποθῶν, νόμος
δίνομαι.] Lege, ποθῶ. adhaesit prima litera
vocis subsequenter. Diff. XXVIII, 6. ἐγὼ
δ' ποθῶ πρὸς τὴν εὐωχίαν &c. Et ita *Da-
visius*.

Ibid. ὅφ' ὦν ἐρασιζήμιος ἀθροίσω τὸ μέ-
γα τῆτο ὄφελος, ἡδονῇ αἰτίζων &c.] Ita
distinguentium. τὸ μέγα τῆτο ὄφελος, prae-
clarum hoc emolumentum, voluptatem: Iro-
nice. Mox, bene *Heinsius* pro δίρας legit
ἀρας, ex Homero. adludit Heliodorus et
confirmat, Aethiopic. II, 19. καὶ ἐμοὶ δοκεῖ-
τε τοιοῦδε ὄντες, σὺν ἀκόλῃς, ἀλλ' ἀρας τε
καὶ λίσσης αἰτήσιν.

Ibid. πᾶ ἡσυχίᾳ;] Nostro usitatus
ἡσυχίᾳ. sic XVI, 5. καὶ ποῖ ἡσυχίᾳ;
XV,

XV, 5. ποῖ εἴσε? ὁ λογισμὸς &c. XVIII, 6. καὶ ποῖ βαδισ? τὸ κακὸν, καὶ πᾶς εἴσε?; Confirmant codices.

[Ibid. τίς ὁ μακάριος ἀνὴρ; ἕτος καὶ ἄγρυπνος &c.] Forte distinguendum et legendum, τίς ὁ μακάριος ἀνὴρ ἕτως, καὶ ἄγρυπνος, καὶ ἐπίπνοος, &c. Si cum Cl. Editore distinguas, mallem, ἕτος ὁ ἄγρυπνος.

[Ibid. τὰς πολλὰς κόμας] Forſitan τὰς πολοκάμας proprie enim ita vocantur polypodis cirri. Aelianus *V. H. I, 1.* τοῖς ΚΑΛΟΥΜΕΝΟΙΣ ὃ ἰχθύος ΠΛΟΚΑΜΟΙΣ de polypode loquitur. βράχης et σκολιῆς ἱμάντας vocat Oppianus *Haliut. II, 269.* 270. et πείρας *V. 234.* πωλύπικος vocatur a Theognide.

Secl. 5. χλαυνόμηνον, ἀφροδισιάζοντα ὁμῶς] Lego, χλαυνόμηνον, ἀφροδισιάζοντα, ut ad sensum *Tactus* referatur: rei *venereae dantem operam*; nec hoc solum, sed et *levigatum*: quo exquisitior sit voluptas. hoc enim *depilationes* istae volebant. Sic Diff. XIII. de Sardanapallo: ἐντελεῖς ὁ δούτηνος, καὶ ΛΕΑΙΝΕΤΑΙ. Clem. Alexandrinus *Paedag. III, 3. p. 223. ed. Paris.* Τὸ γὰρ ἀνδρας ὅτις ξύρεται καὶ λεαίνειται, πῶς οὐκ ἀγενεῖς; De nefariis hisce rebus libellum composuit Hemitheon quidam, prout docet Lucianus *Adv. Indoct. p. 391.* ὁ κίρκιδος Ἡμιθέων ὁ Συβαρίτης, ὅς τις δαυμασὶς ὑμῖν νόμος συνέγραψεν, ὡς καὶ ΛΕΑΙΝΕΣΘΑΙ καὶ παρατίλλεσθαι ita legendum pro *μιαίνεισθαι*. Videtur vero deesse vox πάντων ante ὁμῶς *omnia simul*: et sequitur Ratio. sic paullo ante, τὰς ἡδονὰς ἐπάξει ΠΑΣΑΣ ὈΜΟΥ.

Secl. 7. παρὰ μὲν θνητῆς πλημμυρίδας] Immo πλημμύρας, *diluvio*, inundatione: cui opponitur τῆς ἀθανάτης ἀπορροῆς, immortalis *scaturigine*. Eadem metaphora Diff. XXXIII. γίγνον? ὃ αἱ πηγαὶ — τῶ ἀίχερῶ τῶτε ἐκ τῆς θαλάσσης τῶ μορίων πλημμύρας τε καὶ ἐπιρροῆς. Non confundenda ἀπορροῇ et ἐπιρροῇ prius est *fontium* leniter ebullientium: posterius, *maris* vel *fluviorum* inundantium. passim in his scriptis, et alibi reperies. Suspectam vero habeo Praepositionem in voce ἀλαλαμέανοντι

quae sequitur. Et jam omisſam video a MSS.

[Ibid. ἡ ψυχὴ σώματος; Εὐρεῖς &c.] *Legē*: Πότερυν ποιεῖς ἀλυσωτικόν, σῶμα ψυχῆς, ἡ ψυχὴ σώματος; ψυχὴ σώματος. Εὐρεῖς τὸ σῶζον. Voces ψυχὴ σώματος, secundo loco, respondent Interrogationi. Librarius eas omisit, ταυτίτητι deceptus. Ita quoque supplet *Davifius*.

[Ibid. εἰ δὲ τις τὸ τ' ἀνθρώπου] Ita *Regius*. unde scribendum puto, εἰ δὲ τις τοῦ ἀνθρώπου ἢ μοῖραν ταυτην &c.

[Ibid. τοιαύτην τρεφῆν; Ἡ τῷ μύθῳ,] Forte, τίτι ἀν' εἰκάσαιμι τὴν τοιαύτην τρεφῆν ἢ τῷ μύθῳ, καὶ Δία; Ponitur τίτι ἢ pro *usitatori* τίτι ἄλλῳ ἢ quod tamen probum esse scio.

Secl. 7. Ἀνάγκη βόσκειν ὁμῶς τὴν θηροώδη φύσιν] Nisi fallor melius esset ὁμῶς [τῇ ἀνθρωπίνῃ] ἢ θηροώδη φύσιν. vide et sequentia. Pro βόσκειν vero *Schottus* legit βλάσκειν, i. e. αὐξάνειν. Sed fidem vix inveniet sine Exemplis vocabulum scriptoribus probis fere ignotum. si quid mutandum, dispice an verius, ἀνάγκη ἡβάσκειν ὁμῶς, *simul adolescere*. πᾶς ἀρετὴ ἡβάσκων, Diff. VIII, 5. Simili catachresi *Lucianus* duos Centauros lactantes vocat παιδίῳ, in *Zenoxide* p. 579. θήλειαν ἱπποκένταυρον ὁ Ζεῦξιν αὐτῆς ἐποίησεν, ἀνατρέφουσάν γε πρεσβέτι ΠΑΙΔΙΩ ἱπποκένταυρῷ διδυμῷ, κομιδῇ νηπιῳ.

[Ibid. ὁρᾶν ὡς ἀνθρώπον,] Scribe, ἐρᾶν, *amare*. *Affectum* amoris habere ἀνθρωπικῶς, *effectum* ejus ἱππικῶς et ideo ὀχεύειν. Ὁρᾶν est extra rem. Centaurus enim ὁρᾶ aequae ac, et quemadmodum, Homo; sed non ἐρᾶ. Quā *Homo*, φθίγει? et ἐρᾶ: quā *Centaurus*, σιτεῖται et ὀχεύει.

[Ibid. ἐπειδὴν ψυχῆς] Legendum puta, ἐπειδὴν καὶ ψυχῆς &c. et ita vertit *Heius* ex sensu.

[Ibid. βοᾶν ἢ ψυχὴν τὰς ἐκείνων φωνὰς] Vide *Nostrum* Diff. XXXI, 5. XXXIII, 5. *Prophyrium* περὶ Ἀποχ. I, 34. et doctissimum *D'orville* in *Vanno Critica* p. 615, 616. ubi multis exemplis hunc morem loquendi illustratum invenies.

IN DISSERT. V.

SECT. α'. αὐπνῶ καὶ ἀνενδεῖ τῆς] Graeca lingua vult, αὐπνοῖς καὶ ἀνενδεῖσι τῆς ἐν νυκτὶ ἀναπαύσεως. Et ita tandem *Davifius*: nisi quod ex Codd. substituit ἀδεῖσι.

Ibid. μὴ ἀπεκρινόμεθα σοι ποικίλον] Cl. *Andr. Schottus* legit ἀπεκρινόμεθα: quod verum puto, si nihil desit. Alloquitur Maximus fictitiam Personam quam induerat recitantem ea quae praecedunt: et, Siste, te, inquit, in hoc *uno* exemplo, et permitte mihi respondere; ne, si ulterius pergas, varietas confusionem pariat. μὴ ἀποκρινόμεθα, est, ἵνα μὴ ut alibi, μὴ ἱκανῶς (vel κενῶς) φλυαροῦμεν.

Ibid. ὅψις ἀνέχεαζ φωτὶς] Idem *Schottus* putat excidisse vocem οὐκ post ὅψις. Sane hoc usitatius est. Nescio tamen an non defendi possit Vulgata ex loco *Diff. XII, 1.* ubi etiam eadem ἐννοια: "Ὡς περ εἰς εἰς τὴν ΔΥΝΑΜΙΝ ὁφθαλμοῖς ὉΡΑΝ αἰ, καὶ ἀποκρίναι δυνάμει τὴν ὅψιν, &c. ubi δυνάμει ὁρᾶν videtur eodem fere modo dictum ac ὅψις ἀνέχεαζ. utrique sententiae insere οὐκ vel ἱκανῶς, planiorem effeceris: omitte in utraque, in Linguam forte non peccaveris. Vide etiam an huc referri possit istud *Herodiani* (si locus sit integer) *III, 44. p. 131.* Ed. *Οχοπ. πλεονέκτε καὶ δυνάμει καὶ ἰσχυρῶς ἐξωθεν ἐπιβουλεύσαι, sc. ἐδείκνυι: monstrabatque, opes et copias non fore sufficientes ut insidias struerent homines ab externis partibus.* Notum istud *Evangelistarum*, ὅσα ἀκρίβειαν. Sed nolo aliquid de hac re adfirmare, ut qui sciam quantum in his rebus sit quod nescio. Ceterum conjectura Cl. *Davifii* mihi quoque in mentem venerat, ὅψις ὡς ἀνέχεαζ.

Ibid. Ἐἰ δὲ θάττον μὲν &c.] Idem est ac si scriptum fuisset, Ἐἴτε δὲ θάττον μὲν — ἢ γαίῃ ὁ ἥλιος, Ἐἴτε θάττον αὐτὸς γαίῃ ὁ ἥλιος ἢ ἀνὰ χυλὸν οἱ ὀφθαλμοὶ ἀγρυπνίας, οὐκ εὐχῆς ἔργον &c. id est, "Sive hoc sive illo modo factum fuisset vel fieri posset; Sive sol semper stare posset, Sive oculi nostri nunquam connivere, parum id ad nos, qui necesse habemus uti rebus quemadmodum a Natura constitutae sunt, non secundum inertia Vota et Suppositiones nostras. Et eodem modo (sect. 4) res se habet circa Appetitionem Boni. omnes optamus Bonum sincerum et stabile, quemadmodum Solem et Lucem perpetuam, sine

tenebrarum vicissitudine: sed hoc assequi non est fortis humanae: &c." Haec est Connexio et Sensus hujus loci: quem aliquatenus difficilem esse inde conjicere potes, quia non cepisse videtur doctissimus *Interpres*. αὐτὸν vero pro αὐτῇ, quae est *Davifii* conjectura, verissimum puto.

Ibid. ἀλλ' ἀνάγκη ἢ πρὸς &c.] Lego, ἀνάγκης, scil. ἔργον, ut εὐχῆς ἔργον, quod praecedit. Et ita MSS.

Sect. β'. ἐπήκολον. Φέρε ἴδω &c.] Distinguendum puto: ἀλλὰ τὴν ἐπιεικῆ, καὶ φρονήσεως ἐπήκολον, φέρε ἴδω πότιον καὶ ταύτην φῶμην — συγγίγνεαζ &c. vide XXXIII, 2. Infra, pone ὑπεργυμνὴν, non minimam distinctionem, post ἀσφαλῶς.

Sect. δ'. αὐταὶ πηγαὶ] Scribendum forte, διτλαὶ πηγαὶ, ut *δοιοὶ πίθοι*, sect. 3. Sequitur: ὣν ἡ μὲν μοχθηρία, λάτρεον &c. Opinor, μοχθηρίας, scil. πηγῇ in altero enim membro Divisionis, quod huic respondet, est, αἰ δὲ ἈΡΕΤΗΣ πηγαί.

Ibid. ἴδι. δὲ αὐτῶν τὴν ἐστίαν — τοῖς ποθεῖσι.] Mirare negligentiam *Exscriptorum*, qui, nisi fallor, haec dederunt, pro, ἴδι. δὲ ἀγαθῶν τὴν ἐξουσίαν καὶ αὐθαίρετον ἐστίαν τοῖς ποθεῖσι: scito autem Bona non sita esse in potestate optantis. Dixerat, Ita BONIS miscenda sunt MALA. Sed offendit te forte, inquit, vocabulum MALA, utpote δύσφημον et infausti ominis. amoveamus igitur MALA paullisper; dum scias tamen BONA, sincera et sine mistura, non esse res nostri arbitrii. neque fieri solet peritus Gubernator nisi tempestates expertus sit; neque Dux bonus, nisi re aliquando male gesta.

Ibid. οἷος ἂν ᾦν Ἀθηναίσις &c.] Recte notant Cl. Viri aliquid deesse. Si inferas Negativam, huic defectui forte subveneris, οὐχ οἷος ἂν ᾦν &c. Plena locutio fuisset, ὁ ἀλαπίστῳ τοιαύτῳ οἷος ἂν ᾦν Νικίας: quae *Elipfis* fati nota est.

Sect. ε'. ἀπείπαλο Πολυκράτην] Forte, Πολυκράτη, scil. φίλῳ. Plene *Synesius* *Epist. XLVI.* de hac re: εὐτυχῶντι κέρυκα πέμψας τὴν φίλιαν ἀπείπαλον.

Sect. ς'. Ἡ δίψα μὲν] Abundat Articulus: et recte omittitur in sequentibus
λεμὸς

λαμδς et νυξ. Scriberem, Ἡ δὲ ψα' ut infra, sect. 8. Ἡ Ὀλυμπιάσι μὲν καὶ Πιθῶι &c.

Sect. ζ'. οὐ γὰρ ἀναχρῆσιν εἶναι ὅτε τῷ Ἀχιλλεῖ &c.] Videtur deesse αὐ, ut sit, εἰ γὰρ (ἵμαι) ἀναχρῆσιν αὐ εἶναι &c. id est, ἴσαλ' neque enim tolerabile futurum arbitror vel Achilli otium, vel &c.

Ibid. ἐξῆν γὰρ καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν &c.] Codex Reg. ἐξῆν γὰρ τὴν καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν. Scribo, ἐξῆν γὰρ τὴν καὶ τῷ Ἀχιλλεῖ ζῆν, καὶ βασιλεύειν &c. Recte vero et emphatice ζῆν, vivere: (ideo Distinctio et pausa post eam vocem facienda) novit enim Achilles se brevi moriturum esse si Trojam profectus fuisset. licet vero vivere potuisset, et regnare, tamen mori maluit quam ignaviter vivere.

Ibid. αὐτὸ τὸ Νήριον τὸ ἔμφυλλον] Legendum forte, τὸ εἰνόςφυλλον et vertendum, circa Neritum illam εἰνόςφυλλον, in terra illa κερυτογράφῳ. epitheta enim εἰνόςφυλλον (vel ἔμφυλλον) et κερυτογράφῳ, sumenda sunt (prout patet ex articulis τὸ et τῇ) τεχνικῶς, et allusive ad Homeri loca, Iliad. B. seu Catalog. v. 139. Νήριον εἰνόςφυλλον et Odyss. I. 27. Παῦρα μὲν αἰὲν ἀγαθὴ κερυτογράφῳ.

Sect. η'. εἰ μὴ μέσης — αὐτοῖς.] Conjiicio: εἰ μὴ ἐξ ἴσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας ἀνταγωνισαμένης ἀγαθοῖς nisi ex aequa adfuetudine Malorum Bonis oppositorum: id est, nisi tot Bonis et fortunatis eventibus qui Herculi obtigerunt, mixtus fuisset aequalis Malorum et durorum numerus. Ὀμιλία πρὸς κακὰ est experimentum malorum, usus malorum: ut init. Dissert. διέκριναν τ' ἀγαθὰ καὶ τῆς τῆς κακῶν ὁμιλίας. sic Diff. VII. ὁμιλία ψυχῆς πρὸς τὸ σῶμα, animae cum corpore conjunctio. Codices vero jam video omittere voces εἰ μὴ, et pro αὐτοῖς Reg. habere αὐτοῖς τῆς, id est, opinor, αὐτοῖς αὐτῆς et haec est Nota Variantis Lektionis (αὐτῆς pro αὐτοῖς) ex margine a Scriba petita, et in Textum admissa, prout in Praefat. monui. unde lego, ἢ ἐξ ἴσης πρὸς κακὰ ὁμιλίας, ἀνταγωνισαμένης ἀρετῆς.

Sect. θ'. ἔχει τινὲς μὲν Ἀθηναίων, Σωκράτους &c.] Sequitur mox, ἡκέτω ΚΑ'Ι ἄλλῳ unde non improbable videretur vocem ἡκέτω hic quoque delitescere. Conjiicio ex Sensu et scripturae vestigiis, ἡκέτω, εἰ μὲν Ἀθηναίων, Σωκράτους, ἀγωνισμῶς &c. εἰ μὲν Ἀκαδημίας, Πλάτων, ἀγωνισμῶς &c. ἡκέτω

καὶ ἄλλος ἀγωνιστὴς Ἀττικὸς, ἀγωνισμῶς &c. Connexionem vides. sic XXXVI, 3. Forte tamen nihil mutandum. Socratem vero profert in exemplum vitae Civilis et communis: Platonem, vitae Philosophicae et contemplativae: Xenophontem, vitae Militaris et practicae. Distinguit vero ἐξ Ἀθηναίων et ἐξ Ἀκαδημίας, quia ἡ Ἀκαδημία erat πύρρον τῶν ἀγίων χωρίον, Porphyrius πρὸς Ἀποχ. I, 36. ubi male scribitur τῆς ἀγίας.

Ibib. καὶ δὲ μοι καὶ τὸ ἐν Πόντῳ ἀθλητὴν ἀγωνιστὴν καὶ ἄλλους &c.] Haec sollicitant Cl. Editores, quae mihi sana videntur. vox enim ἀγωνιστῶν facile intelligi potest in ultima parte sententiae, cum idem Verbum praecessit: καὶ ἄλλοις (ἀγωνιστῶν) ἀγῶνα ἰχυροῦ, πρὸς ἀνταγωνιστὰς πικρῆς, &c. Si quid mutandum, mihi magis placeret, Κάλει μοι καὶ τὸν — ἀθλητὴν ἀγωνιστῶν καὶ ἄλλους ἀγῶνα &c. ubi Κάλει poneretur quemadmodum ἡκέτω, in Imperativo: et frequentissimae sunt mutationes literarum Λ et Δ. Potes etiam distinguere, καὶ δὲ — ἀθλητὴν sc. ἡκέτω, repetendum ex praecedenti ἡκέτω et deinde, ἀγωνιστῶν καὶ ἄλλους &c.

Ibid. καὶ ἔθνη κακῶν] Vir summus conjicit ἔθνη κακῶν, quod idem vult esse ac πλῆθος vel πλῆθη κακῶν. Cogor dubitare: quia non adhuc inveni hanc vocem (in hoc sensu) nisi conjunctam cum rebus animatis: ἔθνος παίδων, Diff. VII, 8. ἔθνη πλῆθους Philo Judaeus p. 572. ἔθνος ἐταίρων, Homerus Il. A. 594. ἔθνη πρὸς, 703. ἔθνη μελισσῶν, Il. B. 87. (ut populum Apuleius formicas dixit, Milesiar. VI. p. 116. et gentem de equis abusive dixit Virgilius, ut notat Servius ad Aeneid. VII, 282. et de apibus Aen. I, 435.) et innumera ejusmodi ubique. Sed an recte dici possit ἔθνη παθῶν, vel ἡδονῶν, vel κακῶν, (nisi ubi isti Genitivi προσηγοριῶν) et pro Personis sumendi sunt) mihi adhuc non liquet, et propior sum non credenti. non enim obstat illud Poetae apud Synefium de Provid. p. 62.

Ἐνθα φόνος τε κότος τε καὶ ἄλλων ἔθνη κηρῶν

Ibi enim Κηρῶν, ut et φόνος, et κότος, quasi Dii vel Personae inducuntur. Interea vide similem locum Diff. III, 10. ubi eadem sententia: μάστιγες αὐταὶ καὶ πλεγαὶ Λακωνικαί, καὶ ΘΗΡΑΙ, &c. quae vox ultima forte hic reponenda pro ἔθνη solet enim Maximus ῥήσεις suas repetere. vide et XXIX, 4. μασιγῶν καὶ τυπλῶν καὶ εἰς ΘΗΡΑΙΣ καὶ ὀρεῖθασίας &c. de Lacedaemoniis loquitur.

quitur. Sed quomodocumque legas, vix multa defint, sine MSS. nunquam restitu-
dubito quin post hanc vocem aliquam- enda.

IN DISSERT. VI.

SECT. α'. καὶ δὲ δὲς.] Vulgo διογενῆς.
quae erat Lectio Primae Maximi edi-
tionis; mutata ab Ipso in δὲς. unde eam
habent Reg. et Harleianus.

Ibid. ὡς περὶ τὸ λόγῳ. & γὰρ &c.]
Ex III Platonis de Rep. φησὶ δ' ἀνὴρ μέγας
& γὰρ εἰμὶ ποιητικὸς, Socrates ait. Sed pro
ὡς περὶ τὸ λόγῳ, Reg. habet, ὡς ὡσιν γέναι
πολλῶν. et ita fere Harleianus. Sub hoc
monstro latet Secundae Editionis scriptura.
Conjicio: οὕτως ἡρέμα πῶ λῆγων, ita tran-
quille differens. ἡρέμα λῆγειν opponitur τῷ
ποιεῖν, versus facere, metro scribere: ἐν-
θεν γὰρ ἡ ποιησις, ut ait Aristoteles Rhe-
tor. III. Unde istud Petronii cap. 90. sae-
pius POETICE quam HUMANE locutus es.

Ibid. εἴ τι παρὰ διδοί.] Mallem, εἰ δὴ περ
διδότι, non quidem quidd.

Ibid. καὶ ἄλλοις ἄλλῳ, γυναιξὶ &c.] Vi-
detur deesse τῷ (id est, τινὶ) post ἄλλῳ.
sic Diff. XXVIII. λόγῳ καὶ σὺν ἄλλῳ τῷ
χαίρειν. Diff. VIII. εἰκὰς εἰκάσας ἄλλῳ
τῷ ἢ πωρεμίδι. Vide et XXVII, 3.
XXVIII, 3.

SECT. β'. τὰ δ' ἴσ' ὁμοίων &c.] Dis-
tingue: τὰ δ' ἴσ' ὁμοίων τῷ Διὶ ἄλλῃ πῃ
ἔχει; cum Interrogatione; quae vim habet
Negativam. Sed jam video Maximum
haec mutasse in Secunda ἐνδόσει, et pro
iis scripsisse, ἀρ' ἢ γῇ ἄλλῃ πῃ ἔχειν; pro-
ut ex Codd. dedit Cl. Vir.

Ibid. αὐτὴ θνητὴ πρὸς θείαν ἀρετὴν ὁμοι-
ότης] Stephanus θνητῇ. Mallem θνητῆς. et
mox, ἐνδεδέσθην δ', pro δὲ. Codices utrum-
que servant.

Ibid. εἰ καὶ τὸ τοῦ παντὸς.] Opinor τῷ τῷ,
sc. τῷ ζυγνόμενῳ. et ita Davifius.

Ibid. τῇ τῷ μετὰλλων τέχνῃ] Lege, με-
ταλλίων, metallicorum. Harpocraton: οἱ
μέταλλα ἐργαζόμενοι, METΑΛΛΕΙΣ ὀνομά-
ζονται.

Ibid. κτησάμενον πρὸς τὸ λαβόντος] Mo-
nui Conject. ad Lyfiae Orat. XXIV. p. 589.
legendum videri αἰτησάμενον, petentem.
Paullo ante: καὶ τὰ σιμνὰ δὲ ταῦτα χρυσὸν
καὶ ἀργυρὸν ita Philo Judaeus p. 596. ed.
Turneb. ἵνα τὰς ἀργύρας καὶ χρυσὸν καὶ τῷ
μεμολέγων ἐπιθυμίας ἀφελήτω.

SECT. γ'. εἰ δὲ παρὰσάμμοι.] Iteram
legerem δ', cui respondet praecedens μὲν.

Ibid. ἀλλ' ἢ τῷ χρημάτων πᾶν.] Credo
a Maximo fuisse, τῷ χρωμάτων, ob rarita-
tem eorum qui eam exercent, scil. amicitiam.
sic Diff. XXII. τὴν δ' εὐνομίαν ἢ τῷ χρωμέ-
ων ἀρετῇ φυλάττει. et XXXVII. νόμος, ἀνδρῶν
πειθεὶς τῷ χρωμάτων, σύγγραμμά ἐστιν ἄλ-
λως κενόν. et alibi saepe. scriptor elegan-
tissimus Heliodorus Aethiopie. VIII, 4. εἰρή-
νην δ' καὶ πόλεμον ἔχ' ἢ τῷ ὀνομάτων ἀξίωσις,
ἀλλ' ἢ τῷ χρωμάτων διάταξις, (f. διάθεσις,) ἀλ-
λ' ἢ τῷ χρωμάτων γινώσκῃν πᾶν. Ponenda ve-
ro minima distinctio post πᾶν. et quae
praecedunt ita distinguenda sunt — καὶ
ἀφελή καὶ τὸ κοινότατον &c.

SECT. δ'. ἢ καὶ κοινὸν θάλασσαν.] Lege,
ἢ, scil. φιλία, ut ante, ἢ παρὰσάμμοι —
κοινὸν ξίφος. Codices tamen omittunt ἢ.

Ibid. μετὰ φθόνου καὶ ὀργῆς.] Scribe μετὰ
ut infra, ἐμπιπλᾶς φθόνου καὶ ὀργῆς. D. Pau-
lus Rom. I, 29. — μετὰ φθόνου, [φόνου,] ἐλπίδος,
δόλου. Sed vix opus est exemplis in re
clara. Ita etiam Davifius.

SECT. ε'. καὶ ἡ ἀπάντων δόξα.] Potius
foret, ἡ δὲ πᾶντων δόξα. Sed verum pu-
to, ἡ ἀπ' αὐτῶν δόξα, sc. κηρυγμάτων. Et
ita MSS.

SECT. ζ'. μέχρ' ὅτε φιλεῖν νομίζωσι τὸν
ἀντίδοσιν.] Magnas Codicibus grates debe-
mus, sine quorum auxilio hic locus nun-
quam restitui potuit. Regius habet, μέχρ' ὅτε
ἀνὴρ τὸ φιλεῖν νομίζωσι τὸ δὲ ἐστὶ μὲν, ἀλλ'
ἔχ' ὅρῳσιν εἰ πολλοὶ τὸν ἀντίδοσιν, ἔτε ἰδίᾳ,
ἔτε κατὰ πόλιν. Harleianus, μέχρ' ὅτε ἀνὴρ
τὸ φιλεῖν, et caetera cum Regio. Lego:
μέχρ' ὅτε ἀνὴρ τὸ φιλεῖν τὸ ἀφελῆν νομίζω-
σι τὸ δὲ ἐστὶ μὲν, ἀλλ' ἔχ' ὅρῳσιν οἱ πολλοὶ
τὸ ἀντίδοσιν, ἔτε ἰδίᾳ, ἔτε κατὰ πόλιν. ἢ
γὰρ ἀνὴρ &c. neque ullum est huius mali re-
medium, quamdiu homines amicitiam putave-
rint nihil esse praeter commodum. et ea qui-
dem est commodum; sed unde istud pro-
venit non percipiunt homines, neque priva-
tim, neque publice. si enim perciperent, &c.
Cicero de Amicit. c. 21. Sed plerique neque
in rebus humanis quidquam bonum norunt,
nisi

nisi quod fructuosum sit; et amicos tanquam pecudes, eos potissimum deligunt, ex quibus sperant se maximum fructum esse capturos. vide caetera. Similitudo vocum φιλεῖν et ὠφελεῖν coeuntium, in caussa fuisse videtur cur altera omitteretur: quod in his Dissertationibus centies accidit. Eandem paronomasiam inter has voces apud alios Scriptores inveneris.

Ibid. καὶ ἐρρωπιδὼν πάλιν, ἐδέξαντο αὖν] *Heinsius* destituit post ἐρρωπιδὼν recte. mirum non vidisse istud, καὶ ἐρρωπιδὼν,

πάλιν ἐδέξαντο αὖν τὰς σπονδὰς &c. non πάλιν, quod ineptum est. sic Diss. VII, 5. πάλαι γὰρ αὖν, οὐκ ἔστιν ἐλπίδος, καὶ ὁ χρηματιστὴς ἐπαύσατο χρηματιζόμενος &c. *Matthaeus* XI, 21. πάλαι αὖν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῶ μετένευσαν.

Sect. η'. παρακαλῶμεν φιλοσοφίαν] Omnino φιλίαν de hac enim, non de φιλοσοφίᾳ differitur. Ceterum διάκωμον ἢ ἐκχειρίαν, ut δικάζει τὴν ἀγάπην 1 *Cor.* XIV, 1.

IN DISSERT. VII.

SECT. α'. ὑπὸ ποιητῶν τέχνης σωλιδέντων,] Vel τέχνη, artificiose, scite: ut vitetur Ambiguum.

Ibid. τὸ τῷ ποιητῶν ἀξίωμα] Legendum opinor, τῷ ποιημάτων, *poematum dignitatem*: ut mox, σώζοντα μὲν αὖν τῷ ποιημάτων κάλλος et versus finem: τὸ μὲν γὰρ τῷ ποιημάτων κάλλος ἐν καὶ ταύτῳ, ἵαν τε δυνάμει ὁ λέγων ἢ, ἵαν τε οἰκίῃ: quae explicant quid velit *Maximus* per τῷ ποιημάτων: nempe τὸ δρώματα, vel, ut ad finem Dissertationis, τῷ δρώματων. Ita etiam *Cod. Regius*.

Sect. β'. ἐκ πάθος ἔτις ἄνω καὶ κάτω &c.] Lego et distingo: ἔτε πάθος ἀμβροσία ἐκ πάθος, ἔτε ἄνω καὶ κάτω ἐρέφοντα &c. Vide praecedentia. Et ita editum video.

Ibid. πεπαινὼν τὰ σκυθρωπά] Recte πεπαινὼν, mitigans. *Hesychius*: Πεπαινέλαι — μαλασσεῖν — πρᾶνέλαι. et, Πεπᾶναι, πρᾶνέλαι. male scribitur πρᾶνέλαι. *Ach. Tatius* lib. V. p. 295. χρόνος γὰρ λύπης φάρμακον, καὶ πεπᾶναι τῆς ψυχῆς τὰ ἔλκη.

Sect. γ'. ἐνὸς ἔδει λόγῳ] Usitatus, ἐνὸς αὖν ἔδει opus foret.

Ibid. οἷας ὁδὸς — ἔρχεται] Praecessit, διχῆσειν — πονηρῶς καὶ ἀσαφῶς ὁδὸς. itaque elegantius hic repeteretur eadem phrasis, οἷας ὁδὸς οἷας.

Ibid. ὅσον αὐτῷ μελέχε λόγῳ] Sensus poscit Negativam, ὅ μελέχε λόγῳ. Codices habere jam video μὴ μετέχε.

Ibid. τὸ δὲ μόνον,] *Paccius* vertit quasi invenisset in suo Codice μανιόμορον: quod non potius est quam μόνον. infania enim non est Barbaris propria magis quam cultis gentibus. *Heinsius* Versio admodum vaga est. Requiritur aliquid Barbaris pecu-

liare, ut in caeteris, ληϊζόμενον, μισοφορεῖν, πλανώμενον. ideo conjectura *Cl. Editoris*, μοιχεύον, minus placet. neque exemplum quod Ille adfert ex sect. 5. ad hunc locum quidquam pertinet.

Ibid. αὖν ἀπεστήσας τὸν ποιμῆνα] Abundare videtur αὖν. si retineas, legendum foret αὖν ἀποστήσας, et ἀφίλης. Sed incertus admodum et vagus est hujus particulae usus.

Ibid. τί ἄλλο δρώσεις; λυμαίνῃ &c.] Opinor, τί ἄλλο δρώς ἢ λυμαίνῃ καὶ ἀγαλύνεις ἀγέλην &c.

Ibid. δυσπαθῇ δὲ &c.] Scribe δυσπειθῇ: sequitur enim, κολάζοντες αὐτῶν τὴν ἀπειθειαν.

Ibid. ἀγαθῶν καὶ ἐκτελεῖν,] Legendum puto ΔΕ pro καὶ: praecessit enim, ἀγαθῶν ΜΕΝ ὁπλίσκειν.

Sect. δ'. ἡ ἔαθυμία ἐκ ἀνέχεῃ &c.] Lego et distingo, καίτοι καὶ αὐτὰ ἐπονείδιστος ἡ ἔαθυμία, ὅδ' ἀνέχεῃ ἢ φιλότιμος ψυχὴ &c. Codices, καὶ ἐκ ἀνέχεῃ, eodem sensu. et *Harl.* ἐπονείδιστον bene.

Ibid. μελαγχρὴν κοῖνῳ μόνον] Sequitur ἀλλὰ καὶ: quod clare probat deesse Negativam, ὅ κοῖνῳ μόνον, — ἀλλὰ καὶ πῆλιν. Codices habent μὴ κοῖνῳ.

Ibid. συναπολαύσασα τῆς νίκης αὐτῶν] Debet esse, συναπολαύσασα αὐτῶν, scil. τῷ σάματι: una cum eo fruens victoria. Et ita *Regius*.

Ibid. ἀλλ' ἀπὲρ τῶν] Videtur deesse τί. Forte, ἀλλὰ τί τῶν ἀγαθίων μὲν &c.

Sect. ε'. p. 69. βαρύτερος δὲ τὸ Αἶαντος] Legendum puto βαρύτερος: quam conjecturam suggestit locus *Synesii* De Provident. p. 83. εἰς ποδῶν δρεῖν νίος ἡτῶν πρῶτον, καὶ εἰς τὸ βαρύναν ἀγωνία Αἶας ἰλέγ-

ἰλίχῃ. Loquitur de hoc certamine Homérico. vide locum.

Ibid. *πρὸς ἐξεργάζεσθαι*] Lege, *πρὸς ἐξεργάζεσθαι*, *praeſtruit*. multus est in hac Comparatione Maximus.

Ibid. *ἐκ ἰῶσαι αὐτὴν*] Clarius foret, *ἐκ ἰῶσαι αὐτὴν ἀπαγορεύσαι*, sc. αἱ ἱλιπιδες. ut mox, *ἀλλ' οὐκ ἰῶσαι αἱ ἱλιπιδες, πρὸς ἀτάττωσαι* &c.

Sect. 5'. *ἱκύνων μὲν γέ*] Sequitur in opposito membro, *ἐνταῦθα δ'* unde suspicari posses Maximum hic scripsisse, *ἱκύνων γέ*. et mox, *νικᾶν αὐτός* (δὲ γὰρ — *ἔνα*) *ἐνταῦθα δ'* &c. ita distingue. αὐτός *Davifio* debetur. conieceram αὐτός.

Ibid. *καὶ κωμωδικῇ*] Forte, *ἡ κωμωδικῇ* vel, *τραγικῇ τε καὶ κωμωδικῇ*.

Sect. 5'. *καὶ τῶν αὐλῶν αὐτῶν*] Praeferrem, *καὶ τῶν αὐλῶν αὐτῶν* vel *τῶν αὐλῶν*.

Ibid. *καὶ τελευτῶν δὲ ξαμίνων αὐλῶν*] Scribendum et distinguendum: *καὶ τελευτῶν*, *δὲ ξαμίνων αὐλῶν*, *σωσιπύχην* πρὸς τὸ ἐνδοσίμουν, *δίκην* χορῶν. *Τελευτῶν* est *tandem*, *denique*; ut IX, 3. et passim. Confirmant libri scripti.

Ibid. *λαμβανέτω ἐνταῦθεν*] Codices hic addunt *εἰ ποιητικῆς*. Lego: *λαμβανέτω ἐνταῦθεν* *ποιητικῆς*, τὸ σοδορὸν &c. *ποιητικῆς* idem valet ac si scriptum fuisset *αὐτῆς* vide ad XI, 4.

Ibid. *ὅρῳ τὴν δῆμον*] Has tres voces ex Secunda Maximi Editione esse puto: quemadmodum et istas quae sequuntur, *καὶ ἀλήθειαν τιμᾶ* quae in prioribus Edit. desiderabantur. Sine causa vero Cl. Vir. mutare vult *Ἀλλὰ* in *Ἄλλ'* εἰ. vide praecedentem sententiam, *Ἀλλὰ* *πολιτικῆς* &c. ubi eadem forma.

Sect. 6'. *ἐδὲν ἄλλ' ἢ λύπαις*] Elliptice, pro *ἐδὲν ἄλλο ποιοῦντες ἢ λύπαις* — *συμμετρεμένους* ut Herodianus III, 34. *ἐδὲν ἔτερον ἄλλ' ἢ μετὰ δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν δόξαν*. Nisi malis, *ἐδὲν ἄλλω ἢ λύπαις* &c. quod Dissert. III. exprimitur *ἐκ ἄλλω* τῶν ἡ. Sed non opus est.

Ibid. *καὶ μὴ παρὲχων χολὴν* — *ἐξελιάζειν*, *ἀλλ' ἀνίστασθαι πρὸς ἀναγκάζει*] Obvium est *πρὸς ἀναγκάζων*, ut *παρὲχων* et verum. Paulo ante, pro *μὴ καλλωπιζόμενα* δ', mallet *δὲ* alterum minus concinnum isto loco.

Sect. 6. *τὴν ἔχοντα ἀθροίσεν*] Clarius

scripsisset, *τὰς ἔχοντας*. *Ἀθροίζω* enim est *Collectivum*, et *plures* denotat. Hesychius: *Ἀθροίζει, ἀνάγαγε* lege, *συνάγαγε*. et mox: *Ἀθροές, ἀθροές, συνιγμένους*. Unde scribendum puto *ἀθροίσεν* pro *ἀθροίσεν* ut XXIV, 4. *Ἐπεὶ ταύτῃ βασανίστην τε καὶ ἀθροίσεν τὴν ἐρωτικὴν* &c. Xenophon *Symposio*: *σκεπτόμεν δ' οὐκ αὖτε εἰδώς* *Περικλῆς* — *ἀθροίσεν δ' καὶ πῶς ποιεῖ Σόλων* — *ἐρευνήσεν δ' καὶ ποῖα Λακεδαιμόνιοι* &c. vide Hesychium. Ita quoque habet *Harleianus*.

Ibid. *Σωκράτης ἐκ ἐπὶ τὰς πένητας* — *ἀλλὰ καὶ ἐπὶ* &c.] Turbatum aliquid in hac sententia; nisi fallor, ex Negativa alieno loco posita. Forte: *ὅτι δ' Σωκράτης ἐπὶ τὰς πένητας ὠθεῖτο μόνον, ἀλλ' ἢ καὶ ἐπὶ τὰς πλοῦσις*, — *ἀφ' ἐμμένειν* *ἰδέσθαι* *Socratem* vero ad pauperes tantum se contulisse, non itidem ad divites, nullus memoriae prodidit. Graeca vero in sequentibus ita legenda et connectenda puto: *ἡγεῖτο* (non *ἡγεῖται*) *γὰρ, οἶμαι, ὁ Σωκράτης, Ἀχιλῆα μὲν φιλοσοφῆσαντος, καὶ (f. ἢ) Ἀντιθένης, ὁδοῦται ἐν ὁλίγα τὴν Ἀθηναίων πέλιν* εἰ δ' *Ἀλκιβιάδης ἐφιλοσόφει, ἢ Κριτίας*, &c. ita, inquam, connectenda, ejecto isto barbaro glossemate, *μᾶλλον δ' μηδὲνα τῶν τότε, πλὴν ἡμῶν τῶν ἱπείρα, κατὰ τὴν μνήμην τῶν λόγων* quod a Sensu et Graecismo aequae longe abesse mihi videtur. Aliter de hoc loco statuissē video Cl. Editorem.

Ibid. *ἐπὶ τὰς πένητας ὠθεῖτο*] Recte. *ad pauperes se contulit*. ita Diff. XXV. *ἰδόντες δ' ἐκ ποίμνης ἄρνα ἐντροφῇ* — *ῥοῦται ἐπ' αὐτὴν ἄμφο* et mox, *δρόμῳ ἐπ' αὐτὴν (ῥοῦται) ὠθεμένους*; Cum praepositione εἰς Diff. IX. *ἡ πρὸς Λύκειον ῥοῦται ἂν ἐκείθεν*. In quibus omnibus locis Verbum *ὠθεῖται* notionem *studii* et *προθυμίας* continet.

Ibid. *πρὸς ἡδονὴν παρεκκινέσθαι*] Sequitur, *ἐν αὐταῖς (ἡδοναῖς) ὦν*. ergo, vel *πρὸς ἡδονάς*, vel *ἐν αὐτῇ ὦν*.

Sect. 6'. *τὴν ἐκ τῆς ΠΑΚΙ'Α καὶ Θύλακον*] Mox tamen dicit, Fortunam induisse Diogenem, *ad instar Telephi filius*, *ΒΑΚΤΗΡΙ'Α*, καὶ *Θυλάκῳ*. igitur, ut sibi constet, hoc loco scriptum fuisse oportuit non *ἐκ* sed *βακτηρίαν*. Diogenis enim gestamina erant *θυλάκιον* et *βακτηρίαν*, ut omnibus notum, et Noster paullo ante dixerat: *ἐδὲ γὰρ ἡ Διογένης ἐκ τῶν, θυλάκιον καὶ βακτηρίαν*. et ita Diff. III. Vide Synesium de *Providenti*. p. 73. Suspicio hoc esse *παράδειγμα* Ipsi Maximi.

Ibid. *ἐδὲ ἀπεφορημένον*] Recte. *ἀπεφορημένον* est *Distractum*, in multas partes divisum

divisum: et bene opponitur τὸ, ἐν. Vide Suidam in V. ἀφ' ὧν. Hesychius: δι-
φορησάν, δισκορπίσαν. Longinus πρὸς Ψ.
sect. 1. δίκην σκηπτοῦ πάντα διέφορῃσαν.

Ibid. τῆς δ' ἀγωνιστῆς αὐτῆς] Potius αὐ-
τῆς, sc. τῆς καλῆς, quod praecessit.

Ibid. ὁ δ' ἔπειθεν,] Quaero quo
sensu Xenophon, quem in Vitae hujus Sce-
nam cum thorace et clypeo missum fingit, dici
possit πείθειν. thorax enim et clypeus sunt βίας
et ἀνάγκης, et πεθανάγκης potius quam πει-
θῆς insignia: δόρυ καὶ κρημνίσκος, secundum
paroemiam.

Ibid. τίς ἂν καὶ νῦν ἡμῖν ποιητὴς καὶ ἀγω-
νιστὴς γένοιτο,] Male istud ποιητὴς, et intem-
pestive; cum de *histrionibus* sermo fiat. Ποι-
ητὴς Nostro est ὁ Θεός, (θεῖμα διδασκόμενον
ὑπὸ ποιητῇ τῷ Θεῷ, init. Dissert.) vel ἡ
Τύχη, *Fortuna*, ut paullo ante: *histriones*,
Pythagoras, Socrates, Xenophon, et Dio-
genes; qui partes a Poeta sibi assignatas
agunt. ὑπεκρίτης igitur scribi debuit, non
ποιητὴς: ut in sententia praecedenti, ὧ μα-
κάριοι μὲν τῶν θεσμάτων οἱ ὑπεκρίται. ubi
de his ipsis histrionibus Philosophicis loqui-
tur.

IN DISSERT. VIII.

SECT. α'. οἱ μὲν τὰ κοινὰ, οἱ δ' ἡ τὰ
ἴδια, ἕκαστοι ἀφελθέντες.] Haec erat
scriptura Maximi in Prima Editione. Sed
in Recensione, vidit exemplis quae sequun-
tur non adeo convenire voces τὰ κοινὰ, cum
de particularibus agatur, nautis, pastoribus,
agricolis. ideo reposuit, οἱ ἐς τὰ ἴδια ἕκαστοι
ἀφελθέντες, reliquis omisiss.

Ibid. εὐθρογὴ λειμῶνες] Ita Codices pro
ἀθρογί, unde conjeceram, cum *Daviso* in
edit. priore, ἀνθρογί λειμῶνες, *prata florida*.
quae lectio mihi adhuc placet prae altera
εὐθρογί, quam non bene intelligo. λειμῶνες
enim neque θήραις nec θηρσί, neque *venat-*
ionibus, nec *feris* adeo appositi videntur;
quibus fere adsignantur *montes*, vel *patentes*
campi, vel *saltus* et *δρυμῶνες*, non *prata*.

Ibid. κορυφαὶ ὄρων, Ὀλύμπου καὶ Ἰδῆς,]
Recte *Stephanus*, Ὀλύμπου καὶ Ἰδῆς. De
priore vide *Homerum* II. E. 754. De po-
steriore, *Scholiam* ad II. Γ. 320. *Olym-*
pus et *Ida* non erant *montium vertices*, sed
ipsi *montes*. vertex autem *Idae Gargarus*,
vel *Gargara*, in Plurali: *Olympi* vero,
Ἀίξεν, nisi me fallit memoria.

Ibid. τιμῆς θεῶν, ἕκαστος ὑπὸ ὅρου ἄλλο
ἄλλης προσησαμένης &c.] In Codd. est ἄλλη
προσησαμένη. Scribo: καὶ αἱ τέχναι τιμῶσι
θεῶν ἕκαστος ἑφορῶν, ἄλλα ἄλλη προσησαμένη
ἀγαλμα.

Sect. β'. Φοινικίων τινῶν, Ἰωνικῶν] Lege,
ἡ Ἰωνικῶν. Et ita MSS.

Ibid. ἐν οἷς ἀναμάττειται] Scribo, ἀνα-
μάττειται. in sequenti enim membro est, ἐν
οἷς ἀπιθίσκειται.

Ibid. τὸ τοιοῦτο γένος] Vel, τῆς τοιοῦτο γέ-
νους, *hoc genus*, potius quam *tale genus*. sic
IV, 6. τὸ γένος τοιοῦτο πάν. VI, 7. πᾶσι τοιοῦτο
τὸ κτῆμα τοιοῦτο.

Ibid. τοιαύτης ἐπικηρείας οἷον καὶ δεσ.]
Mallem, ἐπικηρείας, οἷον καὶ τοῖς πασι δεσ.
Quae praecedunt, ἕκ ἑνὶ ἐντύχοις δῆμῳ ἀ-
θροῦν, recte habere puto. Et ita video sen-
tire *Davium*.

Sect. γ'. εὐφορὴν τε ἴσσεσθαι καὶ καὶ εὐφρο-
ν καὶ εὐκύνειον] Synonyma fere haec tria. Forte,
εὐμορφὴν τε, et *pulchrum*, *speciosum*: cui
opponitur ἀτοπωλιάτω, *deformi*, *Superlativum*
pro *Positivo*: quo modo saepe scribit *Maxi-*
mus.

Ibid. ἀναλίσκον τὴν κεφαλὴν ὑψῶ] Ita,
opinor, primò scripsit et edidit *Noster*. sed
postea mutavit κεφαλὴν in κορυφὴν, vocem
magis venustam et figuratam. unde hanc ha-
bent *Reg.* et *Harl.*

Ibid. ὅτε ἀπὸ χαίτην φοβερῶν,] Unde χαί-
την, inter μέγιστον, βάρυν, λειότητι, et cae-
teras Corporum *Qualitates*? Scribo, ὅτε δι'
ἀλκὴν φοβερῶν, *propter vires*. sunt enim *Ho-*
mines ἀλκὴν ἀδυνάστοι, *Diff. XXXVI.* et
Diff. II. εἰ μέλλει ἀνθρώπων ὡς μὴ ὑπὸ ἀλ-
κῆς σωθῆσθαι. vide loca: in eadem enim
Comparatione versantur.

Ibid. φοβερῶν μὲν τοῖς θελοῖς, ἡμερῶν δ'
ἀγαθοῖς.] Θελοῖς et ἀγαθοῖς recte opponun-
tur quando de *Bello* sermo fit: vide XXIX,
1. sed de eo non nunc agitur. unde forte
leg. τοῖς φαύλοις, *malis*. *Philo Judaeus* p.
607. τὰ μὲν καλὰ πρὸς τοῖς ἈΓΑΘΟΙΣ,
τὰ δ' ἀίχρῃ τοῖς ΦΑΥΛΟΙΣ. *Joannes V*,
29. οἱ τὰ ἈΓΑΘΑ ποιήσαντες, — οἱ τὰ
ΦΑΥΛΑ πράξαντες. vide et *Porphyrum*
περὶ Αποχ. II, 61. et ubique occurrit.

Ibid. νεκτὴν δ' ἐπὶ τέχνῃ] Quivis praeter
Maximum scripsisset τῇ τέχνῃ et ita *Maxi-*
mus scripsisse opinor, ut in praecedentibus
τῇ φύσει, τῷ λόγῳ. Articulum exhibet
Harleianus.

Sect. δ'. καλεσάντο ὃ αὐτοῖς] Scribe αὐτοῖς, sibi.

Sect. ε'. καὶ Ἕλληνες μὲν θύουσι καὶ ἀνθρώποις ἀγαθοῖς,] *Et Graeci quidem bonis etiam viris sacra faciunt.* Nimis concise. Vult enim, opinor, Graecos sacra facere nonnullis qui boni viri fuerunt dum inter Homines versabantur, nunc autem in τὰς Κρήτας transcribuntur: quales Bacchus, Hercules, Castor et Pollux, et τοπικοὶ innumeri. Aegyptii quidem in vico Anubi sacrificabant *Homini*, inter caetera animalia, utpote participi Divinae Naturae: (vide Porphyrium περὶ Ἀποχ. IV, 9.) apud Graecos vero huiusmodi sacra fiebant iis non quὰ ἀνθρώποι ἀγαθοῖς, sed quὰ Δαίμονες vel *Heroes*: et ideo priora nomina eorum saepe mutabantur, ne Humanae Sortis aliquid iis adhaereret. Nisi hoc voluit Maximus, falsum dicit, prout colligi potest ex Luciano in Toxar. ipso initio: et si hoc voluit, admodum incerte et ambigue mentem effert. nam de Sacris *Adulatoriis*, quae viventibus nonnunquam fiebant, non potest supponi hoc loco agere. Saep̄ suspicatus sum scribi debere, καὶ Ἕλληνες μὲν πενθήουσι καὶ ἀνθρώπων ἀγαθῶς, (primā syllabā in πενθήουσι amissā in praecedenti voce μὲν) et de *Publicis* et *Solennibus Veterum Luctibus* intelligi, propter ea quae sequuntur, καὶ τιμῶνται μὲν αὐτῶν αἱ δρεταί, ἀμνημονῶνται ὃ αἱ συμφοροί: quae optime conveniunt huic mori et interpretationi: vide Lyfiae Ἐπιλόγιον, ad initium et finem.

Ibid. ἰσομῖτιαν τιμῆς καὶ δακρύων.] Sic ὁμοπαθῆ πάθος, et ὁμόφانون φωνῆς, Diff. XVII. Vide doctiss. virum Jac. Phil. Dorrville in *Vanno Crit.* p. 172. Apposite ad Rem, et eodem acumine, Athenagoras *Legat. pro Christian.* Τὸ ὃ κατ' Αἰγυπτίους μὴ καὶ γέλοιον ἦ. τύπλονται γὰρ ἐν τοῖς ἱερῶς τὰ εἴδη καὶ τὰς πανηγύρεις ὡς ἐπὶ τελετηχέσι, καὶ θύουσιν ὡς Θεοῖς. unde Xenophanes Aegyptiis praecipiebat, πὲν Ὅσιον, εἰ θνητὸν ἱομίζεσθαι, μὴ τιμᾶν ὡς Θεόν· εἰ ὃ Θεὸν ἡγῶνται, μὴ θρησκύν. Plutarchus Ἐρωτικῶν p. 763. Quale responsum Eleatis quoque dedisse Xenophanem narrat Aristoteles *Rhetor.* II. cum illum consulebant an Leucotheae sacra facerent, et lugerent: σωεβόλευεν, εἰ μὲν Θεὸν ὑπελάμβανον, μὴ θρησκύν· εἰ ὃ ἀνθρώπων, μὴ θύειν. Athanasius *Orat. contra Gentes*, p. m. 11. καὶ οἱ μὲν Διγαλάκται, ὡς ἀνθρώποι ἀπὸ νηυσκονίης, θρησκύνται· εἰς ὃ διελέξαντο, ὅτι ὡς Θεοὶ προσκυῶνται.

Sect. ς'. Ταξιλήν ὃ κατὰ Φιλίαν παρεστήσατο.] Forte Ταξιλήν *Taxili per amicitiam* (i. e. ut amicus) *opitulabatur*, praesto fuit: ut Diff. X. τῷ Οδυσσεὶ παραστάτης (sc. Ἀθηναῖς) ἐν πάντεσσι πόνοισι.

Sect. ζ'. ἔξω θαλάτῃ] Requiritur articulus, ἢ ἔξω. Eum exhibent Codices.

Ibid. τὸ ὃ ἐν μίσθῳ τῷ ὅρου χωρίον.] Post ὅρου, subintellige, καὶ τῆς θαλάττης· nisi Textui desint eae voces. plenius et rectius infra, ἐν μίσθῳ τῷ ὅρου καὶ τῷ ὕδατος. vult istud Luciani, καθὼς μετὰ τῷ ὅρου καὶ τῆς θαλάττης ἀγχιὰς ἀπομακρύνεται, Dial. Dorid. et Galat. p. 239. Praecessit quidem πρὸς τὸ πείλαγρον· sed cum unum ex Terminis, τῷ ὅρου, posuerit, videtur vel alterum quoque, τῆς θαλάττης, posuisse debere, vel utrumque omisisse, et scripsisse τὸ ὃ ἐν μίσθῳ χωρίον.

Ibid. αὐλὸν βοαχὺς] Vel βοαχὺς, prout suspicari possis ex istis, εἰς φρεαλίαν ἔδαφον, in putei fundum. et mox dicit ἐπὶ τὰ κοῖλα, et, κοῖλον ἄλσος. sic paullo ante, ἐν χωρίῳ κοίλῳ, ἐν κρημνῷ βαθεῖ.

Ibid. αἷρ πολὺς, κοῖλον ἄλσος] Forte, καὶ κοῖλον ἄλσος, et *cavum nemus*: per quod vult, *aquis non opertum*. Paullo ante scribe, ἐμπύπλεται τῇ ἡένῃ. omittitur Articulus: sed de ea omissione filet Cl. Editor.

Sect. η'. ὃ ὃ αὐτῷ περὶ τὰ πένδια ἀναλίσκεται.] Ὁ ὃ, scil. ὁ Μαγύρας· non enim opus est ut eae voces exprimantur, etiam si praecesserit ὁ μῦθος, ὁ Μάανδρος. Exemplum vide apud Plutarchum in *Arato* p. 1028. F.

Sect. θ'. τὰ δι' ἑκπληξιν ἰσεσάδθη,] Scribe, τὰ ὃ δι' &c. ut in praecedenti et sequenti commate. Pro ἰσεσάδθη edi debuit ἰθαυμάδθη· ita enim voluit *Davifius* ex Codicibus. sed forte oblitus fuerat mutare in exemplari quod prelo destinaverat: prout ab eo aliquoties factum suspicor. Nota vero hanc diversitatem Lectionum: utramque enim opinor ab ipso Auctore fuisse. sed ἰθαυμάδθη a manu ultima.

Ibid. ἔξω τῷ καθ' ἡμᾶς αἰθέρι] Forte, αἰέρος· *aether* enim ad corpora caelestia pertinet; *aer* ad Nos. vide Diff. XVI, 3. XXXIX, 4. et passim in hoc opere invenies hanc distinctionem. interdum tamen negligitur.

Sect. ι'. ὁ πρεσβύτερος μῦθος] Articulus non patitur loci sensus. *praedicatum* enim est πρεσβύτερος, et ante eam intelligitur ἐστίν.

Ibid.

Ibid. ἀνόμω νομοθέτης,] *Sine nomine legislator.* Frigide et absque ulla venustate. ex sequentibus, ἀρρετὸν Φωνῇ, et ἀόρατον ὀφθαλμοῖς, video hic quoque acumen et antithesin captari. Lego, ἀνόμω νομοθέτης, *extra legem legislator*, sine lege, legi non subditus. Hesychius: Ἀνόμος, τὸ μὴ ὑποκείμενον νόμῳ. Pariter D. Paulus 1 Cor. IX, 21. μὴ ὡς ἄνομος Θεῷ *sine lege*, Vet. Interpres: cui opponitur ἐνομος, *sub lege*, legi subditus.

Ibid. καὶ κορυφαῖς,] *Montium jugis vertit Heinsius.* recte ad sensum: sed reponendum prius erat καὶ κορυφαῖς ὄρεων ut initio Dissert. κορυφαῖς ὄρεων, Ὀλύμπου καὶ Ἰδης. Vox enim κορυφῇ, sola, non significare puto *montis jugum* vel *verticem*. supra sect. 3. habuimus κορυφῇ de *capite humano*.

Ibid. τῇ ἐκείνων φύσει] Legendum ἐκεί-

νη, sc. Θεῷ ut paullo ante, ἐπιθυμῶντες αὐτῇ τῆς νοήσεως, non αὐτῶν, dixit. Consentunt Codices.

Ibid. ἡδίστον εἰς μέν θάλαμα] Voculam secundam addidit Cl. Editor ex MSS. Forte tamen hic ordo praestiterit, ἡδίστον ΜΕΝ Εἰς θάλαμα, ut mox, ἡδὺ ΔΕ' Εἰς ἀνάμνησιν.

Ibid. Θεῶν εἰς γνώμην ἔσω μόνον] Haec, opinor, erat scriptura Primae Editionis. Sed in Secunda videtur Noster mutasse in aliud quoddam, cujus vestigia servant Codices, *Harleianus*, Θεῶν ἔσω γίνεσθαι ἔσω μόνον. *Regius*, Θεῶν ἔσω ἂν γίνεσθαι ἔσω μόνον. quae ego non assequor. Paullo ante, voces τῶ ἐρωμένῳ additas fuisse puto huic operi recensito. desunt impressis exemplaribus: sed eas servarunt *Reg. Harl. et Paccii Liber*.

IN DISSERT. IX.

SECT. α'. τὰ ἔργα αὐτῶν] *Lege αὐτῶν.* Codices jam video habere αὐτῶν et ita edidit Cl. Vir. sed ista, εἰ μὲν γράφεις ἦν, postulant αὐτῶν. de uno enim (Socrate) suppositio fit.

Ibid. λόγῳ καὶ πόνῳ καὶ ἐθισμῶ] Repone, λόγῳ καὶ νόμῳ hoc paene postulat sensus, et favet harum vocum frequens conjunctio. sic Diss. XXXIII. παραχωρεῖν τῷ ἐν αὐτῇ λόγῳ καὶ νόμῳ. Diss. VIII. ἀπερίσβητος βίη καὶ λόγος καὶ νόμος et versus initium, κοινανία πολιτικῇ νόμος καὶ λόγος. Vide Diss. II. IV. XVII. et apud alios innumeris in locis. quod et de νόμῳ et ἐθισμῶ, vel ἐθει, dici potest.

Sect. β'. δέοντων αὐτῶν ἦν ἑνδεκά,] Scribendum, αὐτῶν cum illum vinciebant *Undecimviri*. Et ita *Davisius*.

Sect. γ'. εἰ ἄρα ταῦτα ἔδρα, ἢ μή;] Lego ex sensu, εἰ ἔβω; ἄρα ταῦτα, ut XXIV, 6. δαδὲν καὶ ἡμεῖς περὶ Σωκράτους, εἰ ἔβω; ταῦτα ἔδρα, ἢ μή, &c. Rem ipsam vides. Sic etiam Codices: nisi quod omittunt ἄρα.

Ibid. τί ἐν εἰ τις συμπαρελθὼν διγυῖο] Lego, εἰ τις πρὸ παρελθὼν. loquitur quasi in *re praesenti*. unde bene ad sensum *Heinsius* vertit, *Quid si igitur ad nos veniret aliquis qui narraret*. istud vero σὺ in συμπαρελθὼν nullius est usus. Observa porro hanc periodum esse longissimam, neque claudi ante finem Sectionis, καὶ φικτεῖαν καὶ ἀφῆκαν; sic enim legendum cum *Heinsio*;

et distinguendum, posita Nota Interrog. post ἀφῆκαν. Sed jam video pro συμπαρελθὼν MSS. habere σοι παρελθὼν quod probum est.

Ibid. γέρον τὴν ἡλικίαν &c.] Dixi de hoc loco in Praefatione.

Ibid. ἐκ τῶν ἡγετῶν, Λυκωῶν] Post haec verba, deesse puto, ἐκ τῶν Ἑλλήνων, Ἀθηναίων ex Graecis vero, *Athenienses*; aut aliquid paris sensus: prout liquere videtur ex sententia proxime sequenti, ubi τῶν ἡ δικαζόντων nihil habet in praecedentibus ad quod referri possit. in Protasi inducuntur quatuor Personae; in Apodosi sunt quinque. Permulti sunt in hoc Scriptore defectus hujuscemodi: quorum aliquot a Viris Doctis ex felici Conjectura, plures ex optimis Codicibus luculenter restituti fuerunt. multi tamen adhuc restant. Paullo ante, ita distingue: ἔτθ, ἐπαναστάτων αὐτῶν (φθόνοι, ex invidia, καὶ ἀπεχθεία, καὶ τῇ πρὸς τὰ καλὰ ὀργῇ) ἐκ μὲν τῶ διατρε, Ἀριστοφάνους, ἐκ δ' &c.

Ibid. εἰς ἐπαγωγὴν δικαστῶν] Ita edidit Cl. Vir ex Cod. *Harl.* pro ἀπαγωγῇ. Nescio quo sensu sumpserit vocem ἐπαγωγῇ sed recte habere ἀπαγωγῇ minime dubito. Mentem Auctoris non male exprimit *Heinsii* Versio, *a calumniis animos judicum averteret*.

Sect. δ'. τῶτον τὸν ἀνδρα;] Scribo, τοῦτον ad se redeuntem *TALEM*: id est, tam propudiose, tanto cum dedecore servatum.

Ibid. ὡς ἐπὶ δικαστῶν;] Unice vera mihi videtur

videtur *H. Stephani* conjectura ἐπὶ δικάων, propter sequentia, ἐπὶ φρονίμων, ἐπὶ ἀγαθῶν. Aliter sentit Cl. Editor: quem tamen nihil juvare videtur locus ex Platone adductus. ibi enim est δικάσας καλῶν et huic oppono locum *Arriani* Dissert. III, 18. de hac ipsa re: Ἀλλ' ὁ κριτὴς ἀποφαίνεται ὅτι ἡσέβησας. respondet *Epictetus*: Περὶ Σωκράτους δ' ἔκ ἀπεφάνητο οἱ δικάσαι· ubi vides hos iudices qui Socratem condemnarunt vocari δικάσας; tametsi injuste eum condemnarunt. Vox δικάσας est μέσος, et ex Adjunctis significationem fuit.

Secl. ε'. ἀπολύειν δὲ ἄρ'] Ad morem Nostri magis foret δ' ἰχρῆν.

Ibid. διαμάχαι καὶ ῥητορικαὶ, ἀφαιρεμένων &c.] Turbatum esse hunc locum bene vidit *Heinsius*. ideo transtulit vocem ῥητορικαὶ ad superiora, ut legeretur, καὶ ἐνθυμῶν καὶ ἀντωμοσίων ῥητορικαὶ, καὶ πάντα &c. Scio quid sit ἀντωμοσία in *Jure Attico*: sed ea transigebatur inter *Actorem* et *Reum*, non inter *Rhetoras*; (vide *Pollucem* VIII, 55. *Harpocrat.* *Hesych.* *Suidam*) nec invenio, nec docet *Vir Summus* speciem fuisse ἀντωμοσίας quae vocabatur ἀντωμοσία ῥητορικῇ. Mallem itaque, καὶ ἐνθυμῶν, καὶ ἀντωμοσίων, καὶ ῥητορικῶν, καὶ πάντα — Διαμάχαι, ἀφαιρεμένων &c. Ῥητορικαὶ sunt *Rhetorum* *comptae* et *artificiosae orationes*; de quorum tempore et modo statuebat *Heliaeus*. infra secl. 8. ἀμφοτέρους — Διαμελεθεὶς πρὸς ῥητορίας καὶ πρὸς βραχυῶν. XXIII. init. εἰδὲ κατὰ τὴν Γοργίαν ῥητορίαν. et ita *Synefius* in *Dione*, p. 27. καὶ ἔκ ἂν ἑνὸς ῥητορίαν ἐπαφροδίτωσιν ὡς τὸ Δίωνι. unde *Julianus* in *Misopog.* conjungit χῆμα καὶ ῥητορίαν καὶ προσηύεισιν. Pro ῥητορίᾳ scribitur ῥητορικῶν apud *Demetrium* περὶ Ἑρμῆν. secl. IX. Video jam mecum sentientem Cl. *Davismum* in voce ῥητορικῶν, quam ille loco non movet. Atqui puerorum rixae et concertationes de talis et ludicris suis, nihil minus quam ῥητορικῶν vocari possunt. nequaquam igitur recte conjunguntur Διαμάχαι et ῥητορικῶν hoc loco.

Secl. ε'. ἡ γὰρ ἂν καὶ τῆτο — ἀδανομία; καὶ γὰρ &c.] Ita distinguendum post ἀδανομία: est enim Interrogatio Negationi aequipollens. Οὐ χαλεπῶς est ῥαδίως.

Ibid. καὶ πῶσις καὶ ἔλεγχος,] Potius πῶσις, et ἔλεγχος, in Plurali, ut μάρτυρες, τεκμήρια, et βάσανοι. ita supra: ἀποδείκνυς δὲ

τεκμήριος, καὶ πῶσις, καὶ ἐκασμῶν.

Secl. ζ'. ὡς ἂν Σωκράτης μὴ τοῖς Ἀθηναίων δικάσας ἀπολογεῖσθαι, ἀλλὰ μήτε &c.] Restituo vocem ὅτι, necessariam sensui et Graecae linguae venustati, μὴ ὅτι τοῖς Ἀθ. δικ. ἀπολογεῖσθαι, non solum non apologiam facere: cui fere respondet in altero membro sententiae, ἀλλ' εἰδὲ ita initio Dissertationis: ὁρῶντες γὰρ ἐκείνους οἱ ἄνθρωποι, ΜΗ' ὅτι αἰτιῶσθαι, ἈΛΛ' ὅτι ΔΕ' ἐξετάζειν τομῶν non solum non incusare audent, sed neque &c. vel, tantum abest ut incusent, ut ne audeant quidem examinare. Diss. XXI. ΜΗ' ὅτι κυβεμένης γενέσθαι, ἈΛΛ' ὅτι ΔΕ' ἐρίτης. XI, 3. μεταγινώσκων προσηύκει ΜΗ' ὅτι Θεῶν, ἈΛΛ' ὅτι ΔΕ' ἀνδρῶν ἀγαθῶν. Vide et XVII, 4. XIX, 3. *Synefium* de *Insomn.* p. 135. *Heliodorum Aethiop.* VII, 11. quibus adde *Phalaridem* Ep. XXXVIII. ΟΥΧ ὅτι ἀνθρώπων τινὶ περὶ εἶναι, — ἈΛΛ' ὅτι ΔΕ' Θεῶν τῶν διωκούντων. ita scribendum puto pro ἢ οἶον.

Ibid. ἐρέγονται καὶ ἑκάστοι] Scribe, ΔΕ' ἑκάστοι. praecessit enim ΜΕ'Ν.

Ibid. τῆς ἀπολογίας τὸ χῆμα ἦν.] Forte, τὸ χῆμα ἂν ἦν, fuisset: quia loquitur ex Suppositione, non ex Re facta. quamquam scio hanc particulam saepe reticeri.

Secl. η'. ἔτε διωκόμενος,] Lego absolute, διωκόμενος, sc. ἀμφοτέρως neque si potuisset. Cl. Editor legit διωκόμενον. Deinde distingue, εἰδέξασθαι ἂν ὁ Σωκράτης ἀπαγε, ὦ Ζεῦ, καὶ Θεοὶ ὅμοιον ὡς &c.

Ibid. ἐμβολῇ, ὡς συκοφάντης ὠπλισμένος, ὁ δὲ &c.] Forte legendum et distinguendum, ἐνδύσθαι τῇ Ξέρξῃ ἐμβολῇ. (ὡς συκοφάντης ὠπλισμένος) ὁ δὲ ἔκ εἰδέξασθαι, ἀλλ' αὐτῷ &c. ut istud, ὡς συκοφάντης ὠπλισμένος, sit interjectio Auctoris indignantis, oxymori speciem prae se ferens, οὐ συκοφάντης ἀρμάτω! hocce consulis? Codices tamen ὠπλισμένον quod non admodum placet.

Ibid. καὶ Σωκράτης μὲν πιστεύει τῷ Ἀπέλλωνι.] Oraculo nempe Apollinis, Ἀνδρῶν ἀπάντων Σωκράτης σοφώτατος. cui Responso Athenienses ἀντιφροσύνῃ, condemnantes Socratem ἀσεβείας et νέων διαφθορῆς quae vitia non potuerunt cadere in hominem omnium sapientissimum. ergo, aut impii erant Athenienses, Apollini ἀντιφροσύνῃ, aut Apollo mentiebatur. Sed Apollo non potuit mentiri. ergo, impii Athenienses. Hoc est *Maximi Argumentum* et *Dilemma*.

IN DISSERT. X.

SECT. β'. ἐθυμηθεὶς τὴν πρῶτον ἐκείνην
πρὸς τὴν νέαν] Notanda locutio ἐθυ-
μηθεῖν aliquid πρὸς ἄλλο, quasi esset παρα-
βάλλειν, *comparare*. et eodem modo utitur
Verbo ἐγὼν Scriptor coaevus Aristides, *Pa-
nath.* p. 194. Ed. Jebb. γοίη δ' ἂν τις, εἰ
τὰς βασιλείας, τὰς ἐν τῇ πόλει, ΠΡΟ'Σ
τὰς ἐξωθεν πρὸς ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ — γεγοῦναι
Ο'ΡΩΝ; *si quis conferat: si quis intueatur*
comparatione facta ad &c. Sic et Verbo
σκιπῶν utitur Julianus in Epist. p. m. 240.
ΣΚΟΠΕΙ δὲ τὰς ἡμέτερας ΠΡΟ'Σ 'ΕΚΕΙΝΑ'
confer igitur nostra cum istis, ad ista.

Ibid. ἰατρικὴν ἢ αἰνῶν, ἐπομένην] Tur-
batae videntur literae in vocibus αἰνῶν δὲ
ita forte extricandae: ἰατρικὴν ἢ χηρῶν,
ἐπομένην &c. *medicinam vero oportere, &c.*
Certe in Vulgata nullus est sensus; in hac,
optimus.

Ibid. ταῖς κατὰ τὴν διαίταν τροφαῖς ἀλ-
λοιομένῳ] Forte, τροφαῖς *mutationibus in*
victu ordinario. unde mox dicit, corpora
Antiquorum non fuisse τροφικὰ neque ποι-
κίλα. Διαίτα hoc loco est *mos quotidianus*
vivendi; cuius pars erat τροφή *nutrimentum*,
cibus: adeo ut τὸ τροφῶς non necessarium
videatur, utpote comprehensum sub διαίτη.
Aliud vero est διαίτας quae statim sequitur.
ibi enim est *methodus victus a Medicis prae-*
scripta: idem quod διαίτημα IX, 1. et ideo
conjungitur cum ἰάματα. Vide Hesychi-
um, qui hanc differentiam tangit in V.
Διαίτα. Occurrit iterum τροφή ad finem
sententiae. ibi vero significatur *educatio*,
prout bene vertit *Heinsius*.

Ibid. τελευτώσα ἢ, νῦν ὑπελειθαιέντων
αὐτῇ ἢ σώματων] Ita distinguendum arbi-
tror. τελευτώσα est *tandem*, ut supra monui.
Sed an recte istud αὐτῇ?

Sect. γ'. ἢ ἄλλον τινα τῶν τότε ἀνδρῶν,]
Incredibile hoc est; et pro *Philosopho* facit
aeque ac pro *Poëta*. Lego, τῶν τότε ἀν-
δρῶν, *poëtarum* (non *hominum*) *istius temporis*.
Epitheta vero τῶν Σιγαλαίων, τῶν Κιλικίων,
et τῶν Λιβύων, per contemptum et φαν-
λισμὸν adduntur nominibus *Philosophorum*
istorum, utpote ex *Barbaris* gentibus, non
ex Graecia. Notabis porro, vocem εἰς
referri ad *remotius*, ὁ ποιητικὸς quale aliquid
observavi ad *Lyfiam*, p. 303.

Sect. δ'. ἢ θύσσων,] Conjeceram μεθύσ-

σιν et ita *Heinsius*, prout video ex Nota
Davifii. Diff. XXIV, 5. καὶ θεοὶ πίνοντες,
καὶ γενοῦντες θεοὶ. Cl. Editor mavult πίνουσιν
cui non adfentior.

Ibid. ἀρμαθῆς, τροφῆς, θεῶν &c.] Infere
δὲ ante τροφῆς. vide sequentia.

Ibid. ἐπὶ καὶ ἀφ' ὧν ἐλιγμῶς.] Adlu-
dit ad locum in Decimo de *Repub.* p. m.
346. ἐν δὲ τῷ ὅλῳ περιφραζομένῳ &c. De
τῷ ἀφ' ὧν vide *Macrobius* in *Somn. Scip.*
II, 3. Porro, ex Platonis loco patet muti-
lum esse hunc *Maximi*, et legendum, δὲ
τὴν Λάχεσιν καὶ τὴν Κλωθῶν ἰδεῖν καὶ τὴν Ἀλγ-
πον. isto enim ordine eas recenset Plato:
neque ulla ratio erat quare a Nostro omitte-
retur *Lachesis*.

Ibid. τῶν Συρίων τὴν ποίησιν] Ad rem Maxi-
mi facit istud quod de se refert *Pherecydes* in
Epist. ad *Thaletem* de hac ποιήσει, quam
Ille τὴν γραφὴν vocat: ἔστι ἢ ἐκ ἀτρεκίᾳ
πρηγματῶν, ἢ δ' ὑπερβολῆς, ἢ τ' ἀληθὲς εἰδέ-
ναι. ἄρα δ' αὖ ἐπιλέγει (f. ἐπιλέγειν) θεολο-
γίων, τὰ ἄλλα καὶ τὰ ἄλλα (l. ἰοῦν) ἈΠΑΝΤΑ
ΓΑΡ Αἰνέσσομαι.

Sect. ε'. τὰ μὲν ἐν ποσίν] Sequitur,
τῶν ἁπλῶν, non τῶν ἀπλῶν. unde pro τὰ
scribendum videtur τὸ.

Sect. ς'. ἐπὶ τὸ ζῆλεν τὰ ὄντα] Vel τὰ
ἐόντα, vel τὰ ὑπὸντα, mallet. Aliud enim
Platonis τὰ ὄντα, nec huic loco adeo con-
gruum.

Ibid. ἐν δειλοῖς ἀρεταῖς] Restitue articu-
lum, ὁ ἀρετῶν, ut ὁ πλεονέκτης, ὁ σώφρων.

Ibid. γλυκερὰ τροφή] Ita erat in Prima
Editione ab ipso *Maximo*. sed mutavit in
Secunda, et substituit προσενεῖ τροφῇ unde
hanc lectionem habuerunt *Reg.* et *Harleia-*
nus: non ex *Glossmate*, prout putavit Cl.
Editor. Eadem ratio est in praecedenti voce
ἐλκεων, quam ex his Codicibus restitutam
vides pro Ελκεων, priori scriptura.

Sect. ζ'. ἀποδῶν καὶ ἐκτελεῖν ποιησά-
μεν.] Non monuissim pro ποιησάμεν
bene legi posse παυσάμεν, nisi alibi bis ita
locutus fuisset Noster, Diff. XXII. ὥστε καὶ
ἀποδῶν ἐκατέρω παυσάμενοι, νύμωμεν &c. et
Diff. VI. νῦν ἢ ἐφ' ἡμέρας ἀποδῶν ἀπὸ δόμων
&c. Ceterum ἐκτελεῖν παυσάμεν dic-
tum foret quemadmodum παυσάμεν εἰρή-
νην, *Herodiano* IV. ad fin. libri. *Polyae-*

nus *Stratag.* VI, 16. εἰρήνην ἀπείσαντες καὶ δόντες.

Sect. 2. μετὰ χρυσῆς καὶ ποικιλικῆς ἀσπίδος.] Liceat suspicionem proferre, καὶ ποικιλτικῆς ἀσπίδος. *Homerus* II. Σ. 590. de hac re:

Ἐν δὲ χορῶν ποικιλτικῆς περικλυτὸς Ἀμφιγυῖαις.

et 479. Πάντοσε δαΐδα λων' ad quem locum Scholia Brevia: εἰς πᾶν μέγεθος δαΐδαλα ἐν-θες, ὃ ἐστὶ, ποικιλτικῆς ἀσπίδος. *Clem. Alexandrinus Strom.* VI. (prout citatur a *Davifio* ad sect. 4.) Ζῶς ποικιλτικῆς μέγεθος τε καὶ καλὸν, καὶ ἐν αὐτῇ ποικιλτικῆς γινέται καὶ ὠ-γῆνον. Probabilior videbitur haec conjectura, si consideretur, Ajacis βύρσαν fuisse ποικιλτικῆς ἀσπίδος aequae ac fuit *Achillis aureus clypeus*: et vocem ποικιλτικῆς nihil addere ad clypei valorem et pretium; de quo hic agitur.

Ibid. ἀμφοτέρω δ.] Immo ἀμφοτέρω, vel ἀμφοτέρω, utrique, tam Ajaci quam *Achilli, Virtus*, non clypei materies et valor, tot egregia facta praestitit.

Ibid. πρὸς τὴν βύρσαν ἀλλὰ τὴν &c.] Hic praestantiam suam exhibent Codices quibus in hac Editione usus est *Cl. Davifius*, nobili supplemento; quod exscribam, ut *Lectori* simul innotescat omissionis causa. καὶ εἰδὲν ἰταῦθα ὁ χρυσὸς πρὸς τὴν ΒΥΡΣΑΝ. [εἰκαζέ δὲ καὶ ταῦτα τὰ μὲν μέτρα καὶ ὠδὴν, χρυσῶ, πνὶ δὲ ψιλὸν λόγον, ὕλη δημοτικῇ σκόπει δὲ μήτε τὴν χρυσόν, μήτε τὴν ΒΥΡΣΑΝ,] ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χρυμῆς. Desiverat *Librarius* et *pausam* fecerat in priore voce βύρσαν. sed opus suum repetens, et conjectis iterum oculis in Exemplar, occurrit βύρσαν istud in secundo loco. unde omnia, quae inter has voces uncinis inclusa vides, omisit. Et haec adeo proclivis et frequens est mendorum causa, ut fere ad *Viginti* loca notaverim in hoc *Scriptore* in quibus idem accidit; omnia quoque ex his Codicibus (*Regio* praesertim) feliciter restituta. Quot hujusce generis Omissiones adhuc latent in *Vetustis* scriptoribus Graecis et Latinis!

Ibid. καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου.] Ipse *Maximus* mihi non persuaserit se aliud scripsisse quam, καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου. vide enim ut singula sequentia respondeant praecedentibus, et hanc scripturam flagitent: καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου, εἴ ποτε τοῖς ἀνὴρ τοῦ λείγου καὶ μύθον λέγου, διερευνήσομαι πνὶ μύθον καὶ ἀδὼν λέγου, ὅτι ἐκαστὸς μετὰ ὧν ΔΗ. Nihil certius. Unde igitur istud ποικιλτικῆς? Ex margine, et *Prima* Editione: prout ex sequenti Annotatione apparebit.

Ibid. Ἀληθῆ λέγω καὶ ὁ φιλόσοφος, καὶ ψιλῶς λέγει, &c.] Codices *Reg.* et *Hand.* omittunt voces καὶ ὁ φιλόσοφος. Atque hinc patefit totum hujus loci negotium. Nimirum in *Prima* Editione ita scripsit *Maximus*: ἀληθῆ λέγω [ὁ ποιητὴς,] καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου, &c. ἀληθῆ λέγω [καὶ ὁ φιλόσοφος,] καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου, &c. sed in *Secunda* omisit *Personas*, ὁ ποιητὴς, et ὁ φιλόσοφος, quae rejiciebantur in *Exemplarium* marginem; unde petita vox ποιητὴς, incuriā vel ignorantia *Scribarum*, extrusit genuinum et sensui necessarium vocabulum ἀνὴρ τοῦ λείγου quam si reponas, ejectā alterā, habebis certam (si quid in his rebus sit certi) et ultimam scripturam *Maximi*: ἀληθῆ λέγω, καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου, &c. ἀληθῆ λέγω, καὶ ἀνὴρ τοῦ λείγου, &c. *Cl. Editorem* non offendit vox ποιητὴς in priori parte sententiae. quod miror. si enim ista retineatur, necesse quoque erit ut in ultima parte itidem retineantur voces καὶ ὁ φιλόσοφος quas tamen Ille minime necessarias esse putat.

Sect. η'. καὶ πᾶσις ὀπίσω,] Suspicabar γάρος, ut adluderetur ad *Iliad.* A. 197. Στῆ δ' ὀπίθεν de *Minerva*.

Ibid. Ποσειδῶν, πνεῦμα δὲ γῆς καὶ θαλάττης ἰδὲν,] Unde *Aristides* in *Isthm.* in *Nep.* p. 22. πᾶσις μέρη τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάττης, ἱερὰ Ποσειδῶνος, καὶ ἀναθήματα, καὶ ἀγάλματα, καὶ εἴως. aliter *Physici Aegyptii*. illi enim *Forcem* (Δία) vocabant τὸ δὲ πᾶσις καὶ πνεῦμα, *Eusebius Praep. Evang.* III, 1. 2. ex *Diodoro Siculo*. arctiores terminos *Nepotimo* adsignabant *Stoici*; nempe τὸ ἐγγὺς ἰolum. vide *Laërtium* in *Zenone*.

Ibid. οἰκονομῶν αὐτῶν τὴν γάσιν καὶ ἀρμονίαν.] Στάσιν contentionem vertit *Heinsius*. Dubito prius an non legendum καὶ ἀρμονίαν, ut XXXIII, 9. δόξαι δεῖναι, ὑπὸ ἀρμονίας καὶ κερφέως σωτατὶσθῆναι. et supra, eadem *Dissert.* τὸ δὲ σῶμα ἀρμονίας καὶ κερφέσειν, εἰς ὑγιείας μέτρα. *Plato* in *Symposio*: ἀρμονίαν καὶ κερῶν λάτρη σάφροντα. Si vero retineatur γάσιν, verterem potius stabilitatem, ut *Diff.* XXXIX. ὡς μέτραν ἥπης, γάσιν λέγου. *Diff.* II. ἢ τις ἀφελὸς τὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν γάσιν.

Sect. β'. βαλεῖναι καὶ περὶ νεῶς &c.] In toto hoc opere non puto locum esse pejus adfectum: ut mirum sit *Viros Doctissimos*, et *Codicem Regium*, quibus tam multa debet ὁ *Tύχης*, hunc intactum transmississe. Operae pretium fuerit totum adponere, hac fine, ut quivis *Lector* *Maximum* sibi resti.

restituere possit. βαλεῖται καὶ περὶ νεῶς κυβερνήτης, καὶ περὶ στρατιῶν στρατηγός, καὶ περὶ πόλεως νομοθέτης. Recte hucusque: Tres sunt Personae, et Tria (ut loquuntur) Objecta. Pergit: καὶ ἵνα σωθῇ ναῦς, καὶ στρατιῶν, καὶ γῆ, καὶ οἶκος, παράγμαλα μὲν ὁ κυβερνήτης ἔχει, παράγμαλα δὲ ἔχει ὁ στρατηγός, παράγμαλα δὲ ὁ νομοθέτης. Jam eadem manent Personae, sed mutatur Objectorum Ordo et Numerus, quae Quatuor facta sunt; et pro πόλεως, civitate, cujus curam ante habuit Legislator, adsignantur illi γῆ et οἶκος, tellus et domus. sequitur: ὑπὲρ δὲ θρακῶν, καὶ γῆς, καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, τίς, ὦ Ἐπίκουρε, βαλεῖται; τίς κυβερνήτης; τίς στρατηγός; τίς νομοθέτης; τίς γεωργός; τίς οἰκονόμος; At jam Quinque sunt Personae, inductis duabus novis, γεωργῶ et οἰκονόμῳ. atque hinc video hos ultimos in praecedentibus locum habuisse, et ad illos pertinuisse γῆν et οἶκον, non ad Legislatorem, qui, uti aequum erat, deliberavit de civitate. hic enim est Maximi mos, ad finem Comparationum et Exemplorum huiusmodi, omnes Dramatis sui Personas simul inducere, et eodem plerumque ordine quo in praecedentibus eos collocaverat: quod ex multis locis observare poteris. vide IX, 2. XXVIII, 7. Quinque igitur Personas ab initio fuisse autumo, et Adjuncta itidem Quinque, hoc ordine, qui per totum δῶμα servatur, κυβερνήτης et ναῦς, στρατηγός et στρατιῶν, νομοθέτης et πόλις, γεωργός et γῆ, οἰκονόμος et

οἶκος: quo deprehenso, potes, opinor, ipsa Maximi verba restituere ita ut vix falli poteris: βαλεῖται καὶ περὶ νεῶς κυβερνήτης, καὶ περὶ στρατιῶν στρατηγός, καὶ περὶ πόλεως νομοθέτης, [καὶ περὶ γῆς γεωργός, καὶ περὶ οἴκου οἰκονόμος.] καὶ ἵνα σωθῇ ναῦς, καὶ στρατιῶν, [καὶ πόλις,] καὶ γῆ, καὶ οἶκος, παράγμαλα μὲν ὁ κυβερνήτης ἔχει, παράγμαλα δὲ ἔχει ὁ στρατηγός, παράγμαλα δὲ ὁ νομοθέτης, [καὶ ὁ γεωργός, καὶ ὁ οἰκονόμος.] ὑπὲρ δὲ θρακῶν, καὶ γῆς, καὶ θαλάττης, καὶ τῶν ἄλλων μερῶν, τίς, ὦ Ἐπίκουρε, βαλεῖται; τίς κυβερνήτης; τίς στρατηγός; τίς νομοθέτης; τίς γεωργός; τίς οἰκονόμος; Ἀλλ' εἰδὲ ὁ Σαρδανάπαλλος &c. deliberat et de nave gubernator, et de exercitu imperator, et de civitate legislator, et de tellure agricola, et de domo dispensator: et ut servetur navis, et exercitus, et civitas, et tellus, et domus, negotium quidem gubernator habet, negotium vero habet imperator, negotium autem legislator, et agricola, et dispensator. de caelo autem, et terra, et mari, et caeteris partibus, quis, o Epicure, deliberat? quis gubernator? quis imperator? quis legislator? quis agricola? quis dispensator? Atqui ne Sardanapallus quidem &c. Ut longior essem merebatur enthymema pulcherrimum. et sane nunquam feliciter aut majore cum ζήλῳ et ingenio scribit Maximus, quam cum contra Epicurum scribit. Similis Omissio occurrit iterum mox, Dissert. XII, 4.

IN DISSERT. XI.

SECT. α'. ἀεγὸς τὸν βίον.] Vitae desidis. Non bene convenit cum sequentibus. ibi enim Midas, fame perditus, optat antiquam suam πενίαν, εὐφροσύνην illam, et πᾶμφορον, et καρποφόρον: haec vero non sunt signa δέγματος desidia, sed proventus ex labore, et cura rei familiaris. Forte igitur scribendum, ἀγροικίαν τὸν βίον, vitae rusticae: quo etiam ducunt circumstantiae Voti ejus, τὴν γῆν, τὰ δένδρα, τὰ λάγια, τὰς λαμῶνας, τὰ ἄλλα: omnia ex rure.

Ibid. Δαίμονι ἀρχμαλώφῃ ἐυχέται δὲ &c.] Ita distinguendum: et legendum puto δὲ. Sic editum video. sed de hac mutatione filet Cl. Vir.

Ibid. τὴν εὐφροσύνην ἐκείνην, καὶ πᾶμφορον, καὶ καρποφόρον πὶν δὲ &c.] Si πᾶμφορον dixeris, possumus carere caeteris, εὐφροσύνην et καρποφόρον. Pro εὐφροσύνην legendum forte εὐποροσύνην. sub τῇ πᾶμφορον latere aliud quid opinor.

Ibid. ὁμοῦ ταῦτα ἐυχέτο πολινώμῳς ἐτελᾶτο δὲ εἰδὲν μάλλον.] Sic distingue. et lege, Ὁ μὲν ταῦτα &c. Et ita Harleianus, et Apostolius.

Ibid. οἶαι καὶ ὡρεῖ &c.] Deest articulus, οἶαι καὶ αἱ ὡρεῖ — φιλοφροσύναι.

Sect. β'. οὐκ ἐνέατε] Mallem, ὅς (vel ὅς καὶ) ἐνέατε, deletā Interrog. post διωάστην.

Ibid. αὐτὰς ἐνέατε καὶ οἷς καὶ κυῖας.] Vide ipsos versus, Iliad. A. 50. unde discas scribi oportere αὐτὰς, καὶ ἐνέατε et αὐτὰς esse ipsos Graecos: tres enim distincte numerat Homerus, ἐνέατε, κυῖας, et αὐτοῖς id est, τοῖς Ἕλλησι, Scholiastes. unde Noster alibi, Diss. XXVIII. p. 343. recte eos recenset, ἐπὶ φθορὰν κυῶν, καὶ ἀνδρῶν, καὶ ὀρέων ubi male legitur ὀρέων. Hinc etiam discas, istud, καὶ οἷς, esse emblemata Maximi, non ab Homero. sic Diss. XIX, 6. inserit locutioni Homericæ.

Homericæ vocem alienam *κρίσις* et XXIV, 9. de suo addit vocem *ἀσπερὶν* loco Platonis. Haec scripseram. Sed jam video *Harleian.* non agnoscere *ἔρετας*, et pro *οἷς* utrumque codicem exhibere *οἷς* unde recte emendat Cl. *Davisius* *ἔρετας*. Ceterum hoc loco exemplum habes Lectionis Duarum Editionum in contextum admissæ. in Prima opinor Maximum scripsisse *ἔρετας*, ut apud Homerum: in Secunda, mutasse in vocem profaïcam *ἔρετας*. hinc utrumque, *ἔρετας* et *οἷς*, vel *οἷς*, in Editt. vulgat. et Cod. *Regio*.

Secl. γ'. *κ' ἀτελές, κ' ἀπαρτίτην;*] Conjeceram, *ἀκλινές*. Sed MSS. habent, *ἀτελές*, quod optimum est.

Ibid. *Ἀλ' μὲν μοχθηρίαν ἐκ ἀξιομείων.*] Praeclare, ut fere, suppleant Codices, *Ἀλ' μὲν ἀμαθίαν ἐυχομείων, Ἀλ' ὅ μολυβρίαν ἐκ ἀξιομείων*. Utinam plenius exhibuissent, *τυχεῖν* *ὅκ ἀξιομείων*. rectius fuisset, nisi fallor.

Secl. δ'. *τὰ δ' εἰμαρμένη*] Praecedit, *ἡ πρῶτος* sequitur, *ἡ τέχνη*, et *ἡ τέχνη*. ergo *ἡ εἰμαρμένη* ut in sententia proxime sequenti, ubi eadem omnia.

Ibid. *βλέπει τὸ ἔλα πρῶτον τὴν Θεόν;* *ὅκ ἐν χηλίδι ἄρα τὴν Θεόν*] *τὴν Θεόν* pro *αὐτῇ* ponitur, cum praecesserit *τὴν Θεόν*. Hoc, Maximo adeo familiare, exemplis aliquot illustrare praestiterit, ne Lectorem in Nostro minus versatum moretur, aut mendi suspicionem moveat. Diff. XLI, 3. *περὶ Γῆν* *εὐφραίνει, παντοῦν τόνων κ' ὀδυρμῶν ἐμπιπλάντα τὴν Γῆν;* id est, *ἐμπιπλάντα αὐτὴν*. XVI, 4. *εἴ τι ἀληθές ἡ ΨΥΧΗ* *ἔστιν*. *ἡσιν, ἀνάγκη ἀληθὴ εἶναι ταυτὶ τὰ σπέρματα ἐμπεφυλισμένα τῇ ΨΥΧῇ*. pro *αὐτῇ*. XVII, 2. *ὁρῶσιν τὴν ΧΡΥΣΟΝ, ὅκ ἱκανὸν Ἀλ'* *γνώσκον τὴν τῇ ΧΡΥΣΟΥ* (i. e. *αὐτῇ*) *φύσιν*. XXI, 6. *βασιλέων τοῖς ἀγαθοῖς, κ' Διὶ* (i. e. *αὐτῇ, sibi*) *ὁμοίους, παραινέει δ' ὀνειρώτων ΖΕΥΣ*. vide XXXVII, 4. ubi *μουσικὴν* ponitur pro *αὐτῇ*, cum praecesserit *μουσικὴ* et secl. 7. ejusd. Dissert. ubi *τῇ νῆϊ*, pro *αὐτῇ*. et ita in aliis sine numero locis, tum apud Nostrium, tum alios Scriptores, Profanos et Sacros. vide insigne exemplum apud Arrianum Dissert. II, 23. p. 250. ed. Lond. ubi *τὸ πανδοκείον, et τὸ πανδοκείον*, in eadem sententia, pro *αὐτῇ* et *αὐτῇ* et D. Joannem XI, 22. 2 Tim. I, 18.

Secl. ε'. *Τί δ' ταῦς κατὰ τὴν εἰμαρμένην;*] Scribo, *Τί δ' ἐν τῇ;* &c. ut infra, *ἀλλ' ὅδε ἐν τῇς κατὰ τὴν ἐκκλίον*. Sed jam editum

video, *Τί δ' τῷ κατὰ* &c. Bene. sed monere oblitus est Cl. Vir unde hanc lectionem habuerit.

Ibid. *ἡ καθάπερ ψάλλιον ἰμβάλλεσθαι*] *Muta Spiritum lenem in asperum, ἡ, quod, sc. εἰμαρμένη, fatum*. Hic quoque editur, *ἡ*, et *ψάλλιον* pro *ψάλλιον*, opinor ex Codicibus. nam iterum filet *Davisius*.

Ibid. *ταῦς αὐτῇς ἀνωγαῖς*,] Scripsit, opinor, *ἀνωγαῖς, ductibus, tractibus*; ut in metaphora peritet a *Brutis* animalibus, quae *fraenis* et *vi* coguntur, et trahuntur. Diff. XIX. *τέχνην δ' τὴν ἀνθρωπίνην* (vel *τὴν μαντικὴν*) *παῶσαν ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἈΓΩΓΗΝ* *τῆς εἰμαρμένης* quae in eodem argumento versantur. Diff. XXIII. ad fin. *ταῦτα δὲ παύει ἀνδρῶν ἀγαθόν, ἈΓΩΓΗΝ* *παύων ὑπὸ τῆς λόγῃς, κ' πειθαρχίας* *πρὸς ἐπιστήμην ἐκείνης*. *μοχθηρία δ' πρῶγμα ἀκέραιον, ὑφ' ἡδονῆς ἐλκόμενον*. ubi *ἀγωγή, πειθαρχία, et ἐλκόμενον*, eidem metaphorae referenda sunt. XXV, 1. *ἔξευρε δ' μηχανὴν ἐκείνην ἈΓΩΓΗΣ* *πιδάνδε τινά*. Vocem *ἀγωγή* (*jussa*) apud scriptorem profaïcum non saepe inveneris, nisi fallor. Quemadmodum conjeceram habet *Harleianus*, et haec Editio.

Ibid. *Ἀλγος, κ' ἡ Κλωθὴ, κ' ἡ Λάχεσις*,] Repone, *ἡ Ἀλγος*. amittebatur articulus in praecedenti eadem litera.

Secl. ς'. *ἐν γὰρ αἰσότητι* &c.] Forte, *ἐν δὲ γὰρ*. Et ita Codices.

Ibid. *κ' ἄλλοι ἐξέειπεν*,] Immo *ὁρῶντες*, ut Diff. XXXV. ad fin. *ἐκ ἐπιθυμίας δημῶντος μόνον, ὅδε ἐρῶντες ἄλλοι* &c.

Ibid. *ἄλλοι, ἐκπληκτοί*,] Verius *ἐμπληκτοί*, ut ante, *ἐμπληκτοὶ ὄρμαί*. quae vox (*ἐμπληκτοί*) hic repetitur, quemadmodum *ἄλλοι*, allusive ad praecedentia. *ἐμπληκτοί* est *insanus, furibundus*: *ἐκπληκτοί, terrefactus, attonitus*. quae distinctio a Nostro semper servatur, et fere ab aliis bonis scriptoribus: tametsi in Lexicis significationes harum vocum confusae sunt, et Glossarium reddit *Ἐμπληκτοί, Attonitus*. Apud Lucianum in *Hermot.* p. 517. male legitur *ἐκπληκτοί* et *κωμικοί*, pro *ἐμπληκτοί, insanum*. Suidas: *Ἐμπληκτοί, μεμνηότες*; et, *Ἐκπληκτοί, φόβος*, Idem. Codices quoque habent *ἐμπληκτοί*.

Ibid. *ἑδεμῖας δ' ἀρχόμενον κυβερνήτη τέχνης*,] *Stephanus* *ὑπὸ ἑδεμῖας*. Proprius erat, *ἑδεμῖας ἀνεχόμενον* — non admittens artem gubernatoris. sic mox: *ἑδεμῖας ἀνέχειται* *δεμῖας* *ἐυχομένη* *τὰ μὴ ἐυκλῆ*. Diff. XXXVI. *κ' τὴν ἄλλων μυστῶν κακῶν ἀνέχονται οἱ ἀνθρώποι*. et ita

βίου legatis, legendum quoque foret καλοῦ καὶ εὐδαίμονος. Vide hunc locum Philonis Judaei, qui βίον stabilit, et istud quod dixi in notula praecedenti egregie confirmat et illustrat, Περὶ Γεωργ. p. 129. οἱ ΓΕΩΡΓΙΑΣ μὲν ἀμύνηται ΨΥΧΙΚΗΣ ἢ σπείρῃσιν καὶ φυτεύῃσιν τὰς δρετὰς, ΚΑΡΠΟΝ δρεπεῖλαι τὴν

ΕΥΔΑΙΜΟΝΑ ΒΙΟΝ ἀπ' αὐτῶν de Voluptatis sectatoribus loquitur. vides καρπὸν βίον εὐδαίμονα, ut ἀμύνητον βίον εὐδαίμονα. neque unicus est hic locus in quo mira quaedam est σωτηρίῳσις in Sentu et Verbis Philonis et Maximi.

IN DISSERT. XII.

SECT. α'. Θεῶν δ' ἐλαττωθεὶς μοχθη-
εία.] Si quid Logica veri crepat, pro
μοχθηείᾳ hic audacter aio legendum σοφία.
vide Rationem statim sequentem, quae hoc
clare probat, neque, ut mihi videtur, ullam
aliam vocem in tota Graeca Lingua admittit.

Sect. β'. εἶδον δ' καὶ φέρον φερόμενον &c.]
At qui potuerunt videre φέρον, onus navis,
cum, uti paullo ante supposuerat, nondum
inventum esset navis? Lege, Φορυτὸν, quisqui-
lias: foenum puta, virgulta, paleam, ari-
das frondes, et caetera quae superficiei flu-
minis innatare solent. Hesychius: Φορυτὸς
φερύγαννα, ἀχνοφά, καὶ δὲ τῆς γῆς αἰσθητός
ὑπὸ ἀνέμου χέρον. vide et Suidam.

Ibid. ἐπέτειψεν αὐτῷ τὴν σωτηρίαν.] Po-
tius αὐτῷ, sc. τῷ ὀχέματι, navis. Et sic
editum video a Cl. Viro, sine ulla varietatis
mentionem.

Ibid. εἰς τὴν ἀγῶν τὴν ἐν τριβῇ.] Quasi
omnes ἀγῶναι non essent ἐν τριβῇ! Repono,
τὴν [μάστιγα] ἐν τριβῇ, maxime frequen-
tatam, et, Qua facit assiduo tramite vul-
gus iter.

Ibid. ταῦτα κάμονται.] Lege, ταῦτα πῶς
κάμονται: ut supra, κομίζονται: οἱ οἰκεῖοι τὴν
κάμονται.

Sect. γ'. ἐπιθυμία καρπῶν.] Nulline igitur
καρποὶ in Sicilia? Conjeceram σκορπίων,
scorpionum: Italia enim scorpionibus abun-
dat; et notum est ex Physicis cervos maxi-
me appetere animalia ἰσοδύναμα. Sext. Em-
piricus Pyrrh. Hypot. I, 14. p. 12. αἱ δ'
(ὕες) χαίρουν καὶ σαλαμάνδρας ἰοδύναμα,
ὥστε ἐν ἑλαφῇ τὰ ἰσοδύναμα ζῶντα. unde ἑλα-
φος dicta, δὲ τῆς ἑλῆως ὁ ὄφως, ab at-
tractione anguis quem devoret, prout refert
Plutarchus De Solert. Animal. p. 976. D.
vide Oppianum Cyneget. II, 233. seqq. Sed
eadem occurrit Obiectio, Nulline scorpiones
in Sicilia? Suspicio igitur ipsum Maximum
non satis clare et accurate mentem suam
hoc loco expressisse: nisi aliud quid lateat
sub voce καρπῶν.

Ibid. ἐπιπαύρως βαδίζον.] Optime Davi-
sius, ἐπὶ κέρως. Lucianus Quom. conscr. sit
Hist. p. 623. πάντες γὰρ ἐμελεν αὐτῷ (ἐ. ἐμελ-
λεν αὐτῷ) πλάγαν μὲν τὴν φάλαγγα, ἐπὶ
κέρως δ' λέγειν τὸ ἐπὶ μελέπῃ ἀγειν omnino
igitur futurum erat (vel, verosimile erat) ut
ille vocaret &c. ubi, nisi fallor, deest vox
ὀρθίαν ante vel post φάλαγγα, ut sensus ali-
quis sit. Hunc locum a Daviſſo quoque
adductum video.

Sect. δ'. Μῆτε δ' ἐν αἰθέρι &c.] Scriben-
dum, Μήποτε δ' ἐν, vel, Μήποτ' ἐν, Forte
igitur, vel, Vide igitur num. sic mox, μή-
ποτ' ἐν Ὀμηρῷ μὲν &c. XVIII. μήποτε δ' ἐν
δ' κατὰ τὴν ἀφαιρέσιν &c. XXVI. μήποτ'
ἐν περὶ ἑρώτος ταύτη κελεύειν. et ita passim.
Sic editum video ex Cod. Harleiano.

Ibid. καὶ περὶ οὗ ἀνθρώπου.] Conicio,
ἐκ ἀνθρώπου ἴδιον: quia sequitur, λόγος δὲ
ἀνθρώπου ἴδιον: et quia supra dixerat, iisdem
verbis, καὶ αὐτοῖς γὰρ καὶ περὶ οὗ ἀνθρώπου
ἴδιον, sect. 3. et quia huiusmodi repetitioni-
bus et tinnitu vocis ejusdem in fine senten-
tiae gaudet Maximus. sic sect. 7. Καμύσους
δ' οὗ ἐμάθανεν, ὅδ' ἐξέζης ἐμάθανεν. vide
ad XIV, 6. Philo Judaeus p. 594. τὸ ἴδιον
ἀνθρώπου κῆμα προσλαβὲν, ἐπιστήμην.

Ibid. καὶ ὅθεν εἴη ἄλλο ἐπιστήμη.] Inferen-
dum forte ἀν post ὅθεν.

Ibid. ὁ μάντις σοφός &c.] Praecessit Ho-
meri versus, Odyss. P. 384.

Μάντιν, ἢ ἐκτὸς κακῶν, ἢ τέκνονα δέξων,
ἢ καὶ θεῶν αἰδῶν.
Artifices quatuor vides, Vatem, Medicum,
Fabrum lignarium, et Poëtam. super hoc
Homeri fundamentum, observationem se-
quentem struit Maximus: O miram aequa-
litate! sapiens vates, sapiens faber, sa-
piens medicus: aequalis videlicet honor Apo-
lini, Aesculapio ac Phemio. Haec est Paccii
Versio. Sed si hoc tantum scripsit Maxi-
mus, sane est omnium Scriptorum vel ne-
gligentissimus vel obliviosissimus; qui, post-
quam artifices quatuor ex Homero produxif-
set, in sequenti periodo eos recensens, unum,
Poëtam,

Poëtam, omittit: et tamen (vide Hominis inconstantiam) in proxime sequenti commate, *tres* artium memoratarum exemplis instruit ex eodem Homero petitis, et jam negligit *aliam*, Fabrillem, cum in promptu esset notissimus τέκτων Homericus, *Epeus*, quem ipse alibi (Diff. VI, 1. ἡ Ἐπειῶ τῷ τέκτονι) in hanc rem advocat. Hunc igitur sub ibi inutili voce δῆπυ latentem extraho, et Poëtae simul locum suum restituo: Ὁ μάλιστα σοφὸς, καὶ ὁ ἰαλὸς σοφὸς, καὶ ὁ τέκτων, [καὶ ὁ αἰοιδός] καὶ ὁ ἀπέλλων δῆπυ, καὶ ὁ Ἀσκληπιὸς τῷ Ἐπειῶ ὁμοίως τίμιος, καὶ ὁ Φηγεύς. Quatuor tandem habes Personas Homericas, singulas arti suae praeffectas, et eodem ordine quo illas recensuerat Homerus: vide quae notavi ad finem Diff. X. Miror tamen Maximum adduxisse *Apollinem* μάντιν, potius quam *Chalcantem*, Deum inter Mortales. Paullo aliter haec ultima a Cl. Editore tentata jam deprehendo. Sed si *Epeus*, faber Homericus, in mentem illi venisset, probe scio eum non substitutum fuisse *Argum*.

Ibid. δ ταύτη θηρολέον.] Mallem θεωρητέον, vel θεαλέον, vel denique, ἀθηλέον.

Ibid. καὶ γὰρ τρέφει, καὶ αὔξει.] Legendum opinor τρέφεσθαι et pro κινῆ non male scribatur κινῆται. Utrum vero αὔξει, sensu Passivo, pro αὔξεται, admitti debeat, vide disputantem summum *Graevium* ad *Luciani Soloeisist.* p. 735. *Plutarchus Conviu. Sept. Sap.* θανατῶντες τὰ ἔμφυχα, καὶ τὰ φύομα (τῷ τρέφεσθαι καὶ αὔξεσθαι μετέχοντα δ' ἤ) ἀπολλύντες, ἀδικῶν. ita distinguendus iste *Plutarchi* locus. Noster XVII, 8. ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ (ἵππειδῆπερ ἐστὶν ἡ πᾶσα ὥσπερ ἀθροισμὰ τι θρεπτικόν, αἰσθητικόν, (f. αὔξητικόν,) κινητικόν, παθητικόν,) κρείττον το νοητικόν. sic et istum locum legendum et distinguendum opinor.

Ibid. οἷον καὶ τῷ δόχιεκτένων ἢ ὃ τέχνη Δ[ε] μέσθ &c.] Τῶν δόχιεκτένων quid? nihil enim video quod hunc casum regere potest. Lego: ἢ ὃ φρόνησις, οἷα καὶ τῷ δόχιεκτένων τέχνη, ἢ Δ[ε] μέσθ ὅσα γεωμετρίαι καὶ τεχνικαὶ πρὸς μὲν τὴν χειρουργίαν, ἐπιστήμη τις ὅσα, πρὸς δ' γεωμετρίαν, ἱλαττικὴ καὶ τὴν βεβαιότητα. Credo hanc esse *Maximi* Scripturam.

Secl. ε'. παντοδαπὰς ἐρανίζει τὰς χρείας τῶ βίῃ τῶς εὐπορίας.] Mallem distinguere

et legere, καὶ ἄλλας ὕλας παραγματιζομένην παντοδαπὰς, ἐρανίζει τὰς χρείας τῶ βίῃ τὰς εὐπορίας τῶ τεχνῶν quod sensum non paullo meliorem efficit.

Ibid. p. 135. οἱ δ' ἄλλοι καλὲςμοι.] MS. Harl. οἱ δ' ἄλλοι καλὲςμοι. *Regius*, οἱ δ' ἄλλως οἱ καλὲςμοι. Lego: οἱ δ' ἄλλοι, οἱ καλὲςμοι, δόξαι ψευδεῖς, scil. εἰσι' caeterae vero, quae vocantur leges, opiniones sunt falsae.

Secl. ε'. καὶ μένων Ἀλκιβιάδης.] Ita prior editiones. Sed *Reg.* et *Harl.* pro μένων habent φεύγων. unde suspicari licet Maximum primo scripsisse, κρείττων γὰρ ἦν καὶ οὐ μένων Ἀλκιβιάδης τῷ οἴκῳ μενόντων sed pro οὐ μένων postea edidisse φεύγων.

Secl. ζ'. τὴν Κύρη ἐπιστήμην ἀρετὴν καλῶ βασιλικήν.] Transponendae sunt voces ἐπιστήμην et ἀρετὴν, prout bene monuit *Heinsius*. Sumpta sunt haec ex *Platonis Politico*, citante *Clem. Alexandrino Stromat.* II. p. 366. C. ὥς ἡ δ' ἀληθινὴ βασιλεία ἐπιστήμη, βασιλική. Vide *Xenophontem Cyrop.* VIII, 18. ubi memoratur dictum *Cyri*, παραπλήσια ἔργα εἶναι νομίως ἀγαθὰ καὶ βασιλείας ἀγαθὰ.

Ibid. Καμψύτης δ' ἦν, καὶ αὐτὸς Ξέρξης, ἐκ πομένων &c.] Sic distinguendum: et vertendum, *Cambyses* vero erat, et postea *Xerxes*, pro *pastoribus* &c. Vide pulcherrimum locum ad hanc rem apud *Graecarum elegantiarum* peritissimum scriptorem, *Synefium De Regno*, p. 4. ed. *Turneb.*

Ibid. κείροντες τὴν ἀγέλην.] Quod et boni pastores faciunt. ideo κείρειν pro *deglubere* (*radere* *Davifius*) sumit magnus *Casaubonus*. Aliam hujus Verbi significationem adferunt *Hesychius* et *Suidas*, quae huic loco optime conveniret, nempe ἐσθίειν, καλεσθίειν, comedere, devorare. pro occidere, vel occidendo facere, *Sophocles Ajac. Fläg.* v. 56.

Ἐνθ' εἰσπεσὼν ἔκειρε πολυκέρων φόνον de *Ajace*, boves et oves trucidante.

Ibid. Ἐγὼ καὶ τῆς Λυκαργα νόμους ἐπιστήμην καλῶ μυσικὴν.] Atque ita finitur *Dissertatio*. Sed proculdubio defectus est. non enim verosimile fit *Nostrium* transmissurum fuisse *Lycurgi* Leges absque tali aliquo *Elogio*, vel *Descriptione*, qualem *Minois* Legibus paullo ante contulerat.

IN DISSERT. XIII.

SECT. α'. 'Υγίεια περιεβίβα &c.] Paullo aliter Lucianus *De laps. inter Salut.* p. 499. 'Υγία nempe, et μεῖα σεῦ νείομαι. rectius, opinor, μεῖα σέ. Canticum hoc ibi vocat γνωριμώτατον, et πᾶσι Δῖς σώματος.

Sect. β'. p. 141. δῆμ' πολυμερές, καὶ πολύφωνον, καὶ πολυπαθές.] Post has voces deest integra sententia, hujusce ἀνταπόδοσις: nempe, καὶ τὸ σῶμα ὁμοίως: vel, καὶ τὸ σῶμα πολυμερές, καὶ πολύφωνον, καὶ πολυπαθές, vel simile aliquid: ut in proxime sequenti, δῆμ' ἐξ ἀνιμοίων πολλῶν καὶ πανιοδαπῶν συγκεκερμένον, Codices optime addunt, iisdem fere verbis, καὶ τὸ σῶμα ἐξ ἀνιμοίων πολλῶν καὶ πανιοδαπῶν συγκεκερμένον. Defectus est certissimus. Paullo ante, pro Συρρακασίους *Davifius* legit Συρρακασίους. rectius putarem cum articulo, νοσείτω ὁ Συρρακασίους Διονύσιος.

Ibid. δῆμος, χεῖμα ἐξὺ ἐν ἐργαίς.] Non dubitarem de voce ultima, nisi in altero membro Comparationis, quod huic responderet, corpus dictum fuisset ὁρμηλικόν: unde puto hic quoque scribendum ἐξὺ ἐν ἐργαίς, ut Diff. XII. καὶ δῆμος ὁρμαί. Confer caetera hujus loci epitheta, ἐπιθυμητικόν, &c. cum praecedentibus, ἐπιθυμίας &c.

Ibid. ψυχὴ ἀνθρώπου περιστακτικώτατον,] Scribo, ἐν ἀνθρώπῳ, ut ἐν πόλει, cui respondet. Sic etiam *Davifius*. Ceterum pro περιστακτικώτατον legendum forte περιστακτικώτατον, utroque loco.

Ibid. τὸ ὃ τιμιώτερον ἀγαθόν, μεῖζον.] MSS. τὸ ὃ τιμιώτερον ἀγαθόν, μεῖζον optime. vellem habuissent, μεῖζον ἀγαθόν, pro μεῖζον. certe hoc aures expectant; et favent sequentia, et mos scribendi. Codicum vero scripturam, τὸ ὃ τιμιώτερον, confirmat locus Diff. XL. τὰ ὃ τιμιώτερον ἀγαθὰ, τῷ ἡττον τιμίων τιμιώτερον.

Sect. γ'. εὐδαιμονία χορηγῆ, ἡ ὃ κακοδαιμονία.] Scribo, εὐδαιμονίαν, et κακοδαιμονίαν. Et ita partim Codices.

Ibid. ποιῶ πρὸς τὴν ἰασιν ἰασιμώτερον.] Conjeceram γασιμώτερον, firmiorem, stabiliorem, constantiorem in ferendo curationis dolore: cui contrarium est πρὸς τὰς ἰάσεις ἀγχιαίνειν, sect. 7. Sed libri scripti pro ἰασιμώτερον vel γασιμώτερον habent ἐκτικώτερον opinor ex Secunda Editione.

Ibid. πόλεμον σὲ εἶναι Δῖς νόσον σώματος.] Reg. omittit praepositionem Δῖς. *Harl.*

πόλεμον σὲ εἶναι νόσον σώματος. unde Cl. Editor conjicit, πόλεμον σὲ ἐγείρει νόσον σώματος. Propius putarem, πόλεμοι σὲ εἶσι διὰ νόσον σώματος: cujus scripturae vestigia servat *Harleianus*. confirmant sequentia, διὰ ὃ ψυχῆς νόσον οἱ πολλοὶ πόλεμοι, sc. εἶσι.

Ibid. 'Ουδείς νοσῶν τὸ σῶμα, συκοφαντῆ, — κακὸν μέγα.] Post haec quoque clare deest integra ῥῆσις, in qua Homo *Animae* morbo laborans describebatur συκοφαντῶν vel τυμωρευχῶν, &c. prout in praecedenti et subsequenti commate factum. Sensus facile perspicitur: Verba non nisi ex MSS. expectanda. sed defectus est manifestissimus.

Sect. δ'. τὴν θαλαίαν καλῶντος,] Scil. πόλιν nisi ea vox Contextu exciderit: aliquanto enim longius abest in praecedentibus. Caeterum Nota Interrog. post σωμαπώλλυτο auferenda est, et ponenda post ἴδναι in versu Homérico.

Sect. ε'. εἰδὲ ἀκρότης εἶναι τῇ γενναίᾳ ψυχῇ φθορὰν σώματος.] Cl. Vir edidit ἀκρῶσαν, ex Cod. *Harl.* qui habet ἀκῶσαι. Sensus et veritas aliud volunt, nempe, ἀκρότης εἶναι τῇ — ψυχῇ &c. Demosthenes de Corona: τῆς ὃ πομπῆας ταύτης — ὑπερρον, ἂν ΒΟΥΛΟΜΕΝΟΙΣ Ηἱ τῆτοις ἀκῶσαι, μυσθίσομαι. Julianus *Misoprog.* p. m. 112. ὡς καὶ πλείον ἐπεξελεθεῖν τοῖς εἰς τὰς Θεὰς πλημμελῶσιν ἢ ΒΟΥΛΟΜΕΝΩ ΜΟΙ ἮΝ. Elegans est et frequens locutio. Vide Aelianum *V. H.* XII, 1. et exemplum aliud ex Demosthene apud Priscianum lib. XVIII. p. 1169. ubi ex Sallustio docet Latinos quoque ita locutos.

Ibid. ὡς τάχις ἐφίλει γυμνωθῆναι.] *Nudari, corpore exui:* nam, ut ait Porphyrius *De Antro Nymph.* p. 259. Χιλὼν γε τὸ σῶμα τῇ ψυχῇ, ὃ ἡμφίεσαι. D. Paulus 2 Cor. V, 3. εἴγε καὶ ἐνδυσάμενοι, ὃ ΓΥΜΝΟΙ, ἐν-εξησόμεθα. Ubi ἐνδυσάμενοι est in corpore, γυμνοὶ sine corpore, ἐπενδυσάμενοι cum corpore spirituali, post Resurrectionem: *superinduti* Tertullian. *Apolog.* cap. ult. Pulchre Philo Judaeus *Vit. Mos.* p. 477. ἡξάτι με-ταβάλλειν ἐκ θνητῆς ζωῆς εἰς ἀθάνατον βίον, καὶ ἐκ τῆς κατ' ἐλίγον σωτηρίας τῆς ἐξ ὧν σωεκέκρωτο Δῖς εὐχῆς, ὃ μὲν σώματος ὅτι δίκην (more putaminis) ἀεικαυμένης, τῆς ὃ ψυχῆς ἈΠΟΓΥΜΝΟΥΜΕΝΗΣ, καὶ τὴν κατὰ φύσιν ποθέσης εἰθέονδε μετέσσειν. loquitur de Mose jamjam morituro. Consideratur

deratur nimirum *Anima* in *Corpore*, ut *nucleus* inclusus *putamine*, vel ut *κεμήλον* ali-
quod pretiosum, *thecae* vilioris materiae in-
ditum, *θησαυρός* ἐν ὀρυκτοῖς σκεύεσι, 2 Cor.
IV, 7. cujus aestimatio fieri nequit nisi *testā*
ablata, et thesauro γυμνωθέντι. Τὸ ὄργανον
πρὸς τὸ ἔργον *corpus* vocat Synesius *De Insomn.*
p. 105. et, τὸ γένον ἀμφιέσασθαι κίλυφον,
p. 112. ἀγῶν M. Antoninus Imp. III, 3.
ubi vide eruditiss. Gatakerum.

Secl. 5. *τείχει περιεχόμενον*] Immo con-
tra, *περιεχόμενα*, *circumfusa* muro hostili.
Et ita MS. Harl. et Paccii Codex.

Ibid. *ἔχ' ὁ Ἀνιλλεύς διώκων, ἔχ' ὁ Ἀίας*
μένων,] Diff. XXIX, 1. ἢ Ἀχιλλεύς διώ-
κων, ἢ Ἀίας μονομαχῶν. Utrumque recte.

Secl. 3. *σκέψαι μεταλλάξων*] Legendum
puto *μεταλλάξων*, *transferen*, vel *invertens*
imaginem, *mutans*, et faciens contra quam
in priore fiebat. Diff. XX, 3. *μεταλλάξων* ἢ
ὁ λόγος πρὸς αὐτὸν σκοπεῖται. XIV, 6.
μεταλλάξων ἐρήσμαι σε, πότερε σὺν ἄξιον
ἡγῇ τὸν Σωκράτην μοῖρας δαίμονις. ubi nihil
erat mutandum, tametsi MS. Reg. habet
μεταλλάξων. XVIII, 1. ἀλλ' ἔγωγε φαίη αὖν,
μεταλλάξων τὸ ἄσμα τὸ σὺν.

Ibid. *ὡς καὶ ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῷ τὸ κακὸν*
ἔρχεται;] Emphaticum magis puto, καὶ ἐπὶ
τὸ σῶμα αὐτῷ licet *anima* sit quae male
habet, tamen *etiam ad ipsum corpus* malum
istud pervenit.

Ibid. *ἔδ' ἀναχρῆσθαι τῇ πάσῃ πόλει*] Vo-
luit, opinor, *ulli civitati*: at hoc non est
τῇ πάσῃ πόλει, (quod est *toti civitati*), sed
πάσῃ πόλει. sic XXXI. πάσης ἡόνος, et,
πάσης ἐραχίας, *ullo litore*, et, *ulla caute*.
XXVIII. πάσης μύτης, *ulla ebrietate*: et,
παντὸς Λισβίου καὶ Χίος πόλεως; *δυσφιλέσθαι*;
Diff. I. θαλάσσης πάσης ἀδελότερον. sic πά-
σης πόλεως μείζον, *in urbe majori quamvis*
aliā: quemadmodum legi debet apud He-
rodianum IV, 1. non πόλεως, quod Librarii
est, et absurdum. Istud τῇ mihi videtur
repetitum esse a syllaba praecedenti, τῇ.

Ibid. *ἀδρὸς μὲν γὰρ ὁ Σαρδανάπαλλος*.] *Obvium* erat, ἀδρὸς μὲν γὰρ &c. *validus*
enim erat Sardanapallus, prout sensus omnino
postulat. vide praecedentia. Deinde, quando
Alcibiades dicitur καλῶς, non intelligi debet
de *formae* pulchritudine, (nisi quatenus ea
consequens sit *bonae valetudinis*) sed de *sa-*
nitate corporis: quasi dixisset καλῶς ἔχων. et
sic Critias dicitur ἰσχυρῶς.

Ibid. καὶ πλησίον αὐτῷ καλαμαδάνει] Puto,
καὶ τὸ πλησίον, *quod vicinum est*; ut secl. 1.
Ita conjeceram. Sed MSS. habent τὰ πλησίον.

Ibid. ἀνεπιμήτης τόλμης.] Recte. sic Diff.
IV. ὃ δὲ δυνεῖν ἀνάγκη καὶ ὑπερβαίνει ὑπερ-
σίας ἀνεπιμήτης καὶ παντοδαπῆς. et XXXII.
τῶτο τέλει ἀνεπιμήτης ἐξουσίας. *hic im-*
moderatae licentiae est finis, ut bene vertit Hein-
sius. ἀνέτη ἐξουσίας eodem sensu Herodianus
II, 14. 17.

IN DISSERT. XIV.

SECT. α'. Ἦ διότι &c.] Scribendum
arbitror Ἦ, *vel, aut*; non, *num.* plene
ita foret, ἢ [τί ἢ θαυμάζεις] διότι &c.
Aut cur non miraris quod &c.

Secl. β'. ἐν σκευασμένῳ ἰδὲ ποδῆσει] *Mallem*
ἐν σκευασμένῳ. Passive. ἵππων θελῶν
ἐν σκευασμένῳ, Synesius *Encom. Calvit.* p. 55.
Plutarchus in *Othone*, p. 1069. D. Γαλα-
τικῶς ἀναξυρίσι καὶ χειρὶν ἐν σκευασμένῳ
de Cecinna.

Ibid. *ὡς λίμνην, Ἰσθμὸν ἔγω καλεῖμαι*.] *Lege*:
ὡς λίμνην, λίμνην ἔγω καλεῖμαι,
μανικὸν ἄντρον, &c. Mox, p. 153. distingue,
καὶ μανικόν καὶ συγγενόμενον ὑπὲρ ὧν ἐδίδετο,
ἀπὸ ἀλλήλων.

Ibid. τὴν ἐπ' αὐτῷ ὁδὸν] Multo usitatus
ἐπ' αὐτῷ. tamen Diff. III, 2. occurrit, ἐν-
τεινόμενον ἐπ' ἡδονῇ. sed et de ista scriptura
dubito.

Secl. γ'. Ὅτι δὲ ταῦτα ἀληθῆ &c.] Tota
haec sectio est una tantum sententia et
εὐθύμημα. Lectorem admodum attentum
postulat. Ponam quod satis sit ad veram,
ut mihi videtur, lectionem et distinctionem:
Ἐἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐστὶ, (καὶ γὰρ σώ-
ζειται — τῆς αὐτῆς (non αὐτῆς) θερη-
πείας τε καὶ κημίδης) θαυμάζον ἐἴ ταῦτα
— καὶ χρησάμενος τιμῇ. ἐἴ δὲ ἀνὴρ —
καὶ ἄπιστος, καὶ τῶτον, ὅσον αὐτῷ (non αὐτῷ)
ἱκανὸν εἶναι, χρησόμενόν, σὺν Ἀθηναίοις —
βελούκοις, ἔδ' ἐπὶ Λακεδαιμονίοις — μαι-
τούμενοις, ἔδ' ἐπὶ τῇ — ἡρώτα, ἔδ' ἐπὶ τῇ
διεπυθάνει, ἔδ' ἐπὶ τῇ — πλεονήτει, ἔδ' ἐπὶ
ἄλλο τι — τῆς θεᾶς (τάχα μὲν γὰρ —
ἐπιτημῶν καὶ δυνάμεων) ἀλλὰ ταῦτα γε ὁ
Σωκράτης; — ὅσα ἀνάγκη περὶ σφίσι. Si
plene distinguas ante *περὶ σφίσι*, sensum
et connexionem perdidicis. male quoque
Interrog. nota ponitur post *θεᾶς*. Mentem

Cl. Editoris, qui ex Cod. Harl. pro ἔτι dedit ὅτι, init. sectionis, non assequor; neque ex loco ita constituto sensum ullum possum efficere. Caeterum, εἰ δὲ ταῦτα ἀληθῆ, ὥσπερ ἐστὶ, recte habet, ut Diff. XVI, 9. εἰ δ' ἐστὶν ἀθέατος, ὥσπερ ἐστὶν, &c. de Anima loquitur: et XXXVIII, 7. εἰ δ' ἀγαθὸς ἦν, ὥσπερ ἦν, &c. Sensus vero, et locus quem ex Platonis Phaedro adducit Cl. Vir, clare probant, ut mihi videtur, legendum esse τῶτον, sc. Σωκράτην, non τῶτο· et αὐτῷ, sibi: quod et ultra patet ex particula καὶ ante τῶτον, hunc QUOQUE, aequae ac caeteri vates ante memorati. Paulo ante, pro τέχῃ διδωλότη, idem conjicit ψυχῇ. Mallem τέχῃ. praecessit enim φύσει γεννωσιότη, sub qua ψυχῇ comprehenditur. Sed nondum tota haec ῥῆσις ad liquidum perducitur:

Ibid. ἐπλεονέκει, πρὶ ἰῶ ——— συγινόμεν, ὅτι τὰ αὐτὰ &c.] Vox ὅτι e loco suo mota est. Repone: ἀλλὰ τῶτῃ γε ὁ Σωκράτης ἐπλεονέκει, ὅτι πρὶ ἰῶ ταῖς τῷ Θεῷ φωναῖς συγινόμεν, τὰ αὐτὰ ἐν καλῷ &c. In Luca quidem invenitur huiusmodi transpositio in hoc vocabulo, VII, 47. ἀφίωλαι αἱ ἀμαρτίαι αὐτῆς πολλαί, ὅτι ἡγάπησε πολὺ, pro, ὅτι ἀφίωλαι αἱ ἀμαρτίαι, ἡγάπησε πολὺ· et Joanne XII, 39. αὐτὸ ἐκ ἡδυνάωτο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας, pro, ὅτι ἐκ ἡδυνάωτο πιστεύειν, πάλιν εἶπεν Ἡσαΐας· sed puto vix occurrere apud Graecos politiores.

Sect. 8. δαιμόνιον γένε·] Concinnius videretur δαιμονίον, vel δαιμόνιον, ut Θεῶν et ἀνθρώπων. infra, sect. 8. τὸ δαιμόνιον γένε· et, τῆς δαιμονίον φύσεως XV, 2. Mox tamen sect. 5. ejusd. Dissert. τὸ δαιμόνιον γένε· occurrit.

Ibid. ἀθέατος τῷ ἴππων γένος καὶ ἀμαθέστατος,] Nisi scirem Maximum saepe ponere Superlativa pro Positivis, putarem eum hic scripsisse, καὶ ἀμαθὲς τῶς, et ignarus antea, ad istud temporis, πρὸς τὸ παρῶν, Hesychius. Diff. IX. ἵνα τὸ ἀφάνης τῶς, ἐπὶ διακρίσει φωνῶν et XXVI. μετρίκιον Τρωϊκόν, βεκολὸν τῶς, de Paride.

Sect. ε'. Τί δὲ νῦν; ἀπερὶντες ——— ὁ μὲν σιωπῶντι διηγμένῳ αὐτῷ ἐκείνῳ ἀδιηγῆτο;] Lego ex sensu et scripturae vestigiis: Ὁ δὲ νῦν ἀπερὶντες πρὸς τὸ δαιμόνιον Σωκράτης, ὁ μὲν οὐ σιωπῶντι διηγμένῳ ταῦτα ἀκείνῳ διηγῆτο; Vide Heinsii Versionem. In Cl. Davissii conjectura, videtur deesse Nominativus Verbo διηγῆτο.

Sect. ε'. καὶ ἰδιωτικὸν καὶ δημοτικόν,] Absurde. si enim *utrumque* fuerit, et ἰδιωτικόν et δημοτικόν, (quae duo sunt maxime *contraria*;) quomodo ἐν καὶ ἀπλῶν? Scribe, καὶ ἰδιωτικόν, οὐ δημοτικόν· ἢ ποταμὸν &c. Vult, Socratis Daemonium fuisse rem Personalem. patet ex Oppositione Homeric Daemonii, in sequentibus. ita Diff. VI. ἀλλὰ αὐτὸς ποταμὸς ἐμπεσὼν τῇ ψυχῇ, οὐ δημόσιος, ἀλλ' ἰδιωτικός.

Ibid. ἡ ἀπλογοῦσθαι βελομένη, ἡ ἀπλογοῦσθαι πρὸς αὐτὸν καλῶν.] Heinsius supplet ἐκ ἰῶν, non permittens, post βελομένην recte ad sensum. sed aliter scripsit Maximus, nisi fallor: nempe, ἡ ἀπλογοῦσθαι βελομένη ΚΩΛΥΟΝ, ἡ ἀπλογοῦσθαι πρὸς αὐτὸν ΟΥ ΚΩΛΥΟΝ. De qua restitutione vix dubitabitur post haec exempla moris ejus: Diff. IX, 2. τὸ μὲν σῶμα ΠΑΡΕΙΧΕΝ, ——— τὴν δὲ ψυχὴν ΟΥ ΠΑΡΕΙΧΕ. XXXVI, 2. τὰς ἐντυχίας ΘΑΥΜΑΖΟΝΤΕΣ, τὰς δρετὰς ΜΗ' ΘΑΥΜΑΖΟΝΤΕΣ. XVIII, 7. εἰ δὲ μὴ, τὰς μὲν ἀνδρας ἔΞΕΙΣ, τὰς δὲ τριήρεις ΟΥΧ ἔΞΕΙΣ. et paullo post, sect. 8. ἀποκλῖναι μὲν ΔΥΝΑΝΤΑΙ, βλάψαι δὲ ΟΥ ΔΥΝΑΝΤΑΙ. Si plura cupis, vide III, 7. XXVI, 8. XXXI, 7. XXXVIII, 1. Ita quoque supplet Cl. Editor.

Ibid. καὶ ἔειπεν,] Caetera Numina hujus loci articulum praefixum habent, τὴν Ἀθηνᾶν, τὴν Ἥραν, τὴν Ἀπόλλωνα· cur non igitur καὶ τὴν Ἑρην?

Ibid. ταῦτα τὰ ἐνόμαζα καὶ τὰ σώμαζα] Vocem ultimam suspectam habeo. Legendum forte, τὰ ἐνόμαζα καὶ τὰ φαντάσμαζα· ut paullo ante, καὶ ἐν πολλοῖς ὈΝΟΜΑΣΙ, καὶ ἐν πολλοῖς ΦΑΝΤΑΣΜΑΣΙ. Per ἐνόμαζα vult nomina varia quibus τὸ δαιμόνιον Homericum appellatur; interdum Jupiter, interdum Apollo, vel Minerva, vel Venus, &c. Per φαντάσμαζα (si ita scripsit) diversas species sub quibus apparuit; interdum sub Amici vel Sodalis forma, interdum anūs, aliquando hostis &c. τῶτο γὰρ ἐστὶ, inquit, τὸ ἀνθρώποις ΦΑΝΤΑΖΟΜΕΝΟΝ καὶ πρὸς φρεσὶ γόμον et Diff. XV. ad fin. ὁ δ' ἔκταρ ——— ΦΑΝΤΑΖΕΤΑΙ πηδῶν ἀνὰ τὸ πεδίον. Si quis pro σώμαζα malit ῥήμαζα, vel ἔσμαζα, habebit unde sententiam suam tueri poterit. Mox, Verbum φεύγειν non admodum placet.

Ibid. μετὰ λατῶν ἱερόσμου] Vide quae dixi ad XIII, 7. ubi malui μετὰ λατῶν. Plato in Sympot. p. m. 37. ὥσπερ ἀν' εἰς τις μετὰ λατῶν, ἀντι τῷ καλῷ πρὸς Ἀγαθῷ ἡρώδης, πωλάσιον, &c.

Sect.

Sect. ζ'. μοχθηρῶς φύσεως καὶ γνώμης πο-
νηρῶς,] Pro μόχθηρῶς Codd. habent μοχθη-
ρῆας: quod Cl. Editori placuit. eodem jure
scribendum videretur καὶ γνώμης πονηρῆας pro
πονηρῶς.

Ibid. ὡς σῶμα νοσηρὸν, ὡς πλεονάζον,
ὡς ὁδὸν διεσκαμμένην,] Si nihil Contextui
defuit post διεσκαμμένην, ἀπὸ κοινοῦ repen-
dum est διελθεῖν ἀπ' αἰτίας καὶ ἀσφαλῶς ante
hos Accusativos. Mox, pro ἀντιλαρόντι,
suspicio Maximum scripsisse ἀνιάρωντι,
contra illam arietat: sumpta metaphora ab
animalibus quae capitibus impetunt. Auctor
Encom. Demosth. inter opera Luciani, p. 702.
ὁ γὰρ (Δημοσθένης) καὶ τὰς λέγεις, ὡς περ
ΚΡΙΟΥΣ ἢ καὶ ἀπ' αἰτίας, Ἀθήνηθεν ὁρμαίνουσας,
ἀγασσέειν αὐτὰ καὶ ΚΑΤΑΡΑΤΤΕΙΝ τὰ βυ-
λάσματα. sic ἐξαράσσειν Synesio Epist. LVII.
p. 31. de Andronico: τῇ ΚΕΦΑΛῇ τὸν
ἑρμῶνα ἐξαράσσειν ἐπιχειρεῖ. Vide doctiss.
Gatakerum ad M. Antoninum VI. 20.

Sect. η'. τὴν ἀνθρωπίνην ἀοιδέειαν πρὸς

τὸ θεῖον κάλλος.] Omnino κρείττον, (non
κάλλος,) cum opponatur ἀοιδέειαν. Quae
sequuntur, ἀλλὰ τὸ τῷ ἐρμηνείων γένει &c.
desumpta sunt ex verbis Diotimae apud Pla-
tonem in *Symposio*. Operae pretium erit
loca contulisse, ut fontem videas unde tam
largiter hausit Maximus. Paullo ante, τὸ
θεῖον recte habere opinor; neque legen-
dum πρὸ θεῶν cum Codicibus, neque τῷ
θεῷ cum *Daviso*. si enim mutes, deerit
Nominativus Verbo διεισχύειν. Ordo ver-
borum est confusus, ut in Platonis imitatore.
Vide *Heinsii* Versionem.

Ibid. φανὴς σωλίσσει.] Contrarium dicere
debit, ignorantia linguae, φωνῆς οὐ συνίσσει,
non-intelligentia, per ἵφην, quod Graecis scri-
ptoribus satis frequens est. sic ἡ-τέχνη, non-
ars, Diff. XXIII, 2. ἡ-ἔθνη, Rom. X, 19.
ὡς ἡ-ἰαί, Thren. I, 6. ἡ-ὁδὸς, Psalm.
CVII, 40. Vocula οὐ omitti potuit ob si-
militudinem literarum συ quae sequebantur:
quemadmodum supra sect. 5. Ὁμῶς οὐ συνε-
γίνοντο.

IN DISSERT. XV.

SECT. α'. ἀποκρίνεσθαι διὰ σωμάτων ἀν-
θρώπων.] Perperam, pro σωμαίων. A-
thenagoras *Legat.* p. m. 30. πιστεύειν πρὸς
τὸ θεῖον πνεῦμα, ὡς ὅργανα κεκινηκότα
τὸ τῷ πνεύματι σῶμα. Philo Judaeus lib.
πρὸς Φυγάδων. p. 325. Λεκτέον δὲ ἡδὴ καὶ περὶ
τῆς ἀνθρώπου καὶ ὁμοιωσῆς πηγῆς, ἣν ὁ πατήρ τῷ
ὕλῳ διὰ πνευματικῶν ἐθέσπισε σωμαίων: sic et
ibi scribendum pro σωμαίων. ita Deus loqui
dicitur ἀπὸ σωμαίων πάντων ἁγίων αὐτῷ πνε-
υματι, Act. III, 21. et 18.

Ibid. ἡ γὰρ σὰρκις, — ὁ δὲ ἵσας,] D.
Lucas XXIV, 39. πνεῦμα σὰρκα καὶ ὁσεία
ἐκ ἑσται.

Ibid. ἀλλὰ τίς μὲν; Ὀυῖσι &c.] Ita Co-
dices pro τί. recte: qualis igitur? Ὀυῖσι
quoque bene habet: ut sect. 3. σκόπει δὲ
τὸ πᾶν ὅπως &c. et ita passim.

Sect. β'. Πῶς τοίνυν ἡμῖν οἰχίσειται &c.]
Ita XXXI, 1. πῶς ποῖς οἰχίσειται Φερόμενον
τὸ μὴ σοφόν; quoniam abibit? ubinam col-
locabitur?

Sect. δ'. p. 169. ἐν χυμοῖς, ἐν σώμασιν,]
De corporibus egerat in praecedenti senten-
tia: neque alioquin huic loco apta est vox
σώμασιν. Lego, ἐν χυμοῖς, ἐν ὁσμάσιν. dicam
ad Diff. XVII, 7. Transpositae prima et

ultima literae (σομασι pro οσμασι) hoc men-
dum videntur procreasse.

Sect. ε'. τὸ αὐτὸ χρόνῳ καὶ νόμῳ.] Cod.
Reg. (monente Cl. *Daviso* in priorē edi-
tione; nam in hac, omnino filet) pro αὐτῷ
habet αὐτῷ: quae est indubitata Maximi
scriptura: suo tempore et lege: id est, secun-
dum tempus sibi a Deo praescriptum, et
leges a Deo assignatas. Sic Diff. XLI, 4.
τῷ μὲν σώματι πρὸ αὐτῶν (non αὐτῶν)
νόμῳ καὶ χρόνῳ καθορισμένων, τῆς δὲ ψυχῆς ἐπὶ
τοῦ αὐτοῦ τόπου καὶ βίον ἀνακαλεσμένης. D.
Paulus 2 Thessal. II, 6. εἰς τὸ ἀποκαλοφθῆναι
αὐτὸν ἐν τῷ ἐαυτοῦ καιρῷ. et ita Lucas I, 20.
et alibi in Evangeliiis, et Psalm. I, 3.

Ibid. ἐπὶ χρωμάτων ἐπιλαρομένη,] Vul-
go legitur σωμαίων pro quo conjeceram νο-
σημάτων, ut Diff. XVI, 9. ἐλσύνετα μὲν γε-
νομένη (ἢ ψυχῇ) σαρκῶν, — ἐλσύνετα νό-
σων. Sed cum Cod. Reg. habeat χρωμά-
των, nihil ultra dubitandum; praesertim
cum voces χρωμάτων et χημάτων tam saepe
conjungantur tum Nostro, tum Platoni, et
caeteris Graecis scriptoribus.

Ibid. τὰ ὡς καλῶς.] Sensum sumpsit
ex Platonis *Timaeo*, prout laudatur a Longino
περὶ Ὑψ. sect. XXXII.

Sect. ζ'.

Sect. ζ'. καὶ ἐκὼν μὲν οὐκ ἂν τις προσ-
έλθῃ, ὅτι μὴ θύσων· θύσαι δ' &c.] Ita
distinguendum: et vertendum, neque sponte
sua quisquam eò accesserit, nisi rem divinam

facturus: postquam autem fecerit, &c. Rur-
sus, ad finem, distingue, ἀλλ' ἔχει ὄντως εἰ-
δὸν καὶ τὸν Ἡρακλῆα, ἀλλ' ὑπαρ. prout ex Cod.
Harl. monuit Davifius.

IN DISSERT. XVI.

SECT. α'. λόγον, εἰπωσὶ ἐνθάδε,] 'Ου-
τωσὶ ponitur pro nude, sine ulla proba-
tione vel examine, negligenter, obiter. sic
XXVIII, 2. τῷ εἰπωσὶ ἀκρόσαντι, simpliciter
audienti. XXXVIII, 4. εἰπωσὶ Φαυλῶς ὑπε-
πας: ubi singula sunt Diminutiva. Aristides
Panath. p. 161. ed. Jebb. ἔξωθεν εἰπωσὶ
σκοπῶν. vide et eundem p. 93. et Platonem
de Repub. lib. VII. ubi quaerenti Socrati,
ἀλλὰ γὰρ τί ἔχεις &c. respondet Glaucō, οὐκ
ἔχω γ', ἔφη, νῦν γ' εἰπωσὶ in praesens, ex
tempore, sine consideratione. Vide et Jul.
Pollacem Praefat. lib. IX.

Ibid. 'Εν δ' Διὶ &c.] Vulgatae Editt.
praeponunt vocem ἡμέρας, quam in hac
omissam video, cum eam non agnoscant
MSS. Fieri potest ut in aliis Codicibus, et
ex Prima Ἐκδόσει, fuerit μέση: ἡμέρας ἐν δ'
Διὶ &c. ecce enim Diog. Laërtius scribit
de Epimenide: εἶτο· ποιεῖ πεμφθεὶς παρὰ
δ' παλῶς εἰς ἀγρὸν ἐπὶ πρῶτον, τῆς οὐδ'
ΚΑΤΑ ΜΕΣΗΜΒΡΙ'ΑΝ ἐκκλῖνας, ὑπ' ἀν-
τροῦ τινὲ καλεκοιμήθη ἐπὶ καὶ πενήκοντα ἔτη.
Non adeo vero usitatus ordo Verborum,
ἐν δ' Διὶ δ' Δικλαίῃς τῷ ἀνδρὶ, pro, ἐν
τῷ δ' Διὶ δ' Δικλαίῃς ἀνδρὶ: tametsi idem
ordo iterum occurrit XXXVII, 1. Caeterum
hoc Epimenidis vaniloquium et mendacita-
tem tetigit forte D. Paulus Epist. ad Tit. I,
12. ἴδιος αὐτῶν προφήτης, proprius Creten-
sium mendacium propheta: utpote Ipse men-
dacissimus. ob quam rationem, post adduc-
tum ex Illo versum, addit, αὐτῇ ἡ μαρτυ-
ρία ἐστὶν ἀληθής: quasi dixisset, Licet in cae-
teris vanissimus sit et futilissimus Epimeni-
des, tamen testimonium hoc de Cretenfibus
verum est.

Ibid. Θεοὶ καὶ Θεῶν λόγοις, καὶ ἀλ. θεία, καὶ
δίκη.] Melius putarem Θεῶν ἐργόνοις. ita
infra sect. 9. Θεοὶ καὶ Θεῶν ΠΑΙΣΙ' συγγίγνο-
μένη. Diff. XIX. ὡς τὸν μὲν νόμιμα Θεοὶ
καὶ Θεῶν ΠΑΙΔΕΣ. et alibi eodem modo.
Caeterum Ἀληθεία et Δίκη pro Personis,
opinor, sumendae sunt: quemadmodum
Haec Aetor. XXVIII, 4. ἐν Ἀλεσφένῃ ἐν
τῆς θαλάσσης ἡ Δίκη ζῆν οὐκ εἶασεν. ἡ
Δίκη, Nemesis, (loquuntur enim Ethnici)
Vindicta divina, quam πάρεδρον δ' Θεὸς voc-
cat Philo lib. de Josepho, p. 362. Sic et

Ἀμαρτία et Δικαιοσύνη saepe in cap. sexto
Epist. ad Romanos, et Ὁμόλογον cap. V,
14. Paullo inferius, in hac sectione, post τὰ
ἐντα pone plenam distinctionem.

Sect. β'. πρῶτον γίνεσθαι] Non video
quare diceret γίνεσθαι potius quam γίνεσθαι.

Ibid. πάντα ὑποπλάθωμαι,] Vox ὑποπλά,
suspecta, nihil agit hoc loco. Lego, πάντα
ἀποπλά, omnia quae ex alto (vel longinquo)
spectari possunt. Hesychius: Ἀποπλῆν, πρὸ ὧν
ὁρῶμεν. vide et Suidam. Nazianzenus Ste-
lit. I. initio: ὡς περὶ ἐξ ἀπὸ πλῆν τινὲς καὶ με-
σαιάτης πειλοπῆς. Vide XXII. ad finem,
XXVIII, 5. XXXII, 1.

Ibid. καὶ ἔθνη ἀνδρῶν καὶ παθήματα] Scripsit,
opinor, ἔθνη ἀνδρῶν, mores hominum: quae
voces in Codd. persaepe commutantur. Vide
Josephum contra Apion. lib. II. p. 1376. ed.
Hudson. et passim apud Philonem Judaeum.

Sect. γ'. γαλήνης καὶ ἡρεμίας αὐτὴν πα-
ραπεμπόσης] Putarem παραπεμπόσων, vel
παραπεμπόσαν, cum duae sint de quibus
loquitur.

Ibid. ἐπὶ τὸ ἀλ. θεία, ἐπὶ τὴν ὄψιν.] De-
esse puto τῷ ὄντι ut sit, ἐπὶ τὴν τῷ ὄν-
των ὄψιν. ita mox: Νόμιζε δ' καὶ τὴν ψυχὴν
ὄψιν τινὰ εἶναι διορατικὴν τῶν ὄντων
φύσει. et paullo ante dixerat, Animam, in
hoc corpore defossam, μόλις πῶς (scr. πῶς)
ἐνερῶσθαι τὰ ὄντα. XXII, 2. ἀλλ' ἀλη-
θείας ἔρω, καὶ ἡ τῶν ὄντων ΘΕΑ, καὶ
ἡ περὶ ταῦτα φιλοσοφία. Conjici quoque
potest, ἐπὶ τὴν ἔποψιν, ut Diff. XIV. τῆς
ὁρῶντος ἐπόψεως: ut adludatur ad morem
initiatorum in Sacris Eleusiniis, qui ἐν τῇ
δόλῳ μύηται, ἘΠΟΠΤΕΥΕΙΝ λέγουσι,
Harpocration in Voce. quo referendum istud
Synesii De Insomn. p. 102. εἰς τὰς τελεωτέ-
τας τῶν ὄντων ἘΠΟΠΤΕΥΕΙΝ. vide et
Epist. CV. Unde ἐποπτικὸν μέγας Philoso-
phiae, Platoni et Aristoteli: de quo vide
Plutarchum De Isid. et Osirid. p. 382. D.

Ibid. p. 177. σώσει μὲν γὰρ αὐτὴν ἡ
ὄψις αἰεί,] Praecessit vox πάθος, cujus ul-
timam literam adhaesisse opinor τῷ σώσει,
et pro eo legendum, ἐνεσι. ita infra, sect. 9.
ἀνάγκη πρὸς αὐτῇ τῷτο ἐξ αἰδῶς εἶναι.
XVII,

XVII, 10. ὅσον αὐτῇ τῇ φρονεῖν ἵνεστιν. Sed, quod praecipuum est, videtur hoc (ut innu-mera in Maximo) adumbratum ex Platonis loco lib. VI. de *Repub.* versùs finem: ἐν-σὺς πᾶς ἐν ὁμμασιν ὁψέως, καὶ ἐπιχειρεῖντος &c.

Ibid. p. 179. εἰποῖναι τῷ ὁφθαλμῶν] Obvium erat τῷ ὁφθαλμῶν, et ita conjeceram. Confirmant MSS. Mox, pro Νόμιζε ὃ mal-lem δὴ.

Ibid. ὑπεκχύνεται αὐτῇ] Potius ἐπι-κύνεται, ut paullo ante, τῷ συμφορῶν ἐπι-χύνεται ἀχλὺς: ubi eadem omnia.

Sect. δ'. θεωρεῖται τὰς ὁδῶνας,] Non dubium puto quin legendum sit τὰς ὁδῶνας ex Cod. *Harl.* et conjectura *Stephani*; quia sequitur, ἀπαλλάττει τὴν ὁδῶν τὴν φέρε-σαν quae Vocabuli et Sensùs ταυτότης in eodem commate ferri vix potest. conjungit Plato de *Rep.* IX. μεγάλως ὠδῶσι καὶ ὁδῶνας συνίχεται. Hieremias XXII, 23. καὶ ἐν-νέσεις ἐν τῷ ἰλθεῖν σὺ ὁδῶνας ὡς τιχίσσης: et ibi Cod. *Alexandr.* habet ὁδῶνας.

Ibid. ἡ ψυχὴ ἐκκινεῖται,] Non recte pro-ccedit neque respondet Comparatio, quae sumpta erat a *feminibus*. Lego, ἡ ψυχὴ ἀνί-σιν, anima emittit, germinare facit; propter ea quae sequuntur, ἀνέματι ἐμπεφυδμένῃ τῇ ψυχῇ. sic *Aristides Panath.* p. 104. ἀν-κινεῖ ἡ χώρα τὰς ἀνδρας: loquitur de regione Attica, quae ἀνέχθονας ex sinu suo natos emittit. τὰς τεύχας ἀνίσιν, *Synesius Encom.* Calv. p. 46. Vide *Sophoclem Oedip. Tyran.* v. 288. et doctiff. *Pearsonum* in Praefat. ad *Version.* LXX. edit. *Cantabr.* 1665. p. 7.

Sect. ε'. εἰς γῆρας ὑπονοσῶν καὶ ὑποφρο-νῶν.] Non audiendus Vir summus cum legit ὑπονοσῶν et ὑποφρονῶν. quippe ὑπονοσῶν recte dicitur de iis qui in senectutem vergunt, prout docet *Jul. Pollux* II, 2. p. 162. ὑπο-φροεῖται quoque proprie dicitur qui *paullatim*, et tacite, et quasi per gradus quosdam versùs senectutem defertur. *Longinus* περὶ ὕψ. sect. IX. μεγάλως φύσεως, ὑποφρογμέ-νης ἔδῃ, ἰδίον ἐστὶν ἐν γῆρας τὸ φιλόμυθον. Paullo ante distinguendum — εἰπὼν ἔχω ἐφῆμερον γὰρ τὸ θρέμμα καὶ ἀκρογχαλὶς, φε-ροῦμεν, ἀπιστον, ἀσαφές, καὶ ἔμπληκτον.

Ibid. λέγει δὲ πᾶς αὐτῷ] Scribe αὐτῷ, sc. Ὁμήρῳ, ut paullo ante, ὡς ἀλέγονται. Et ita MS. *Regius*.

Ibid. καὶ τὸ εἰδέναι — εὖ ἔχον] Forte, τοῦ εἰδέναι εὖ ἔχον ut γνώμης ἔχοι καλῶς, XXII, 2. Scio tamen alterum defendi posse.

Ibid. ἔκδιν ἤξει ποσὶ] Non intelligo. neque *Heinsius*, opinor; qui pro versione harum vocum substituit, *Arage*. Conjicio,

ἔκδιν ἤξει ποσὶ; unde igitur veniet? vide sequentia.

Ibid. καὶ γὰρ ἡπερώτης ἀνὴρ &c.] Haec non recte habent. pro οἶακι ἐνλύχη sensus poscere videtur τῷ οἶακι φέροντι ἐνλύχη. pro eo vero quod Maximus appellat οἶακι, *Homerus* ponit ἐρεῖλον *Odyss.* Λ. 128. Ita certe intellexit istum locum *Porphyrus* lib. De *Antro Nympharum*, ad finem: ὡς πύου εἶναι ἡγεῖσθαι τὴν ΚΩΠΗΝ. Sed hoc forte fuerit *Nostri* ἀμάρτημα μνημονικόν. Porro, φαιδύω ὡμῶς possunt esse Dualis numeri, et scribi sine punctis.

Ibid. p. 183. πάλιν ἡδὺ ἐκείνον διέρεαθ.] Parum video quis locus sit τῷ ἡδὺ in hac re. Sed video Maximum scripsisse, πάλιν ἡδὺ ἐκείνον (vel κακῆνον) δεῖ ἐρεαθ' rursus jam istum quoque interrogare oportet.

Sect. ζ'. τὴν μὲν ὑπὸν αὐτῶν, λήθη] Conjeceram αὐτῶν, scil. νοημάτων, ut sta-tim, τὴν ὃ ἀνάστασιν αὐτῶν. Sed video *Reg.* omittere vocem αὐτῶν opinor ex *Secunda Maximi Editione*, cujus scripturam iste Co-dex praecipue sequitur.

Ibid. εἰ ὃ βέλει, καὶ ταύτης εἰκαζέ μοι τὸ γινώμενον φροσώτῃ &c.] Pro ταύτης *Stephanus* et *Heinsius* legunt ταύτῃ et pro γι-νώμενον Codd. habent λεγόμενον recte omnes, modò ponas minimam distinctionem post λεγόμενον. sic XVII, 9. εἰ δὲ βέλει, τῇδε εἰκαζέ μοι τὸ λεγόμενον. haec est ipsa res: τῇδε enim est ταύτῃ, hoc modo, ita. et sic paullo post, μάλλον ὃ ταύτῃ εἰκαζέω.

Sect. ζ'. τὴν ὃ ψυχὴν γίνεσθαι τῆς μνή-μης ἐκείνῃ ἐν ἰλίῳ ἀναπεμπαζομένης ἑκάστον &c.] Durissimus est hic ordo verborum. in priori Edit. multo facilius erat, γίνεσθαι ἐκείνῃ ἐν ἰλίῳ, τῆς μνήμης ἀναπεμπαζομένης &c. qui mihi aut restituendus videtur, aut pro γίνεσθαι vel γίνεσθαι legendum forte κινεῖσθαι. καὶ τὸ μὲν σῶμα αὐτῷ συμπίνειν τοῖς Φαίαισιν, αὐτῷ μένον, τὴν ὃ ψυχὴν κι-νῆσθαι, τῆς μνήμης ἐκείνῃ ἐν ἰλίῳ ἀναπεμ-παζομένης ἑκάστον &c. ita κινεῖσθαι oppositum erit τῷ αὐτῷ μένον. sic *Arrianus* III, 24. τὰ μὲν ΜΕΝΕΙΝ ἘΝ Τῷ ἈΥΤῷ, τὰ ὃ ΚΙΝΕῖΣΘΑΙ. Quod vero *Harleian.* pro ἀναπεμπαζομένης habet ἀναπλαζομένην, id Duabus *Maximi Editionibus* imputo.

Ibid. Ἐκάστον γὰρ, οἶμαι, τῷ ὄντι &c.] Vide quam negligenter in hoc loco versati sunt Exscriptores harum Dissertationum. *Quinque Media* statuit Maximus per quae omnes Ideas quas habemus, connectimus, Χρόνον, Πάθος, Τόπον, Νόμον, Δυνάμιν. 8 K quando

quando igitur, inquit, aliquid Sensibus nostris offertur, ii statim istud arripiunt, et tradunt Intellectui, qui traditum comparat cum caeteris quae reposita habebat; et examinat utrum inter se convenient et cohaereant *Χρόνη, Φύται, Νόμοι, Τέχναι, Τιμή, Δωάμεναι*. Jam *Sex* habes: et *Πάθος*, quod erat in priori catalogo, ejicitur, et in locum ejus admittuntur *Φύσις* et *Τιμή*. Quenam haec Inconstantia et Sui Oblivio? Ne putes ita a Maximo relictum fuisse. sed haec non pos-

sunt restitui sine MSS. moneo tantum, pro νόμος legendum videri νομή, et supra pro νόμον, νομήν, non νομόν cum *Heinsio*: quia hac voce, *distributionis* significatu, (quem postulat loci sensus,) nunquam utitur Maximus; istâ, saepius.

Sect. θ'. τὸτο ἐξ αἰδίου ἐνεῖται,] Τοῦτο, id est, τὰς νοήσεις τε καὶ ἐπισήμας τῶν πραγμάτων, prout statim explicat. scribendum igitur potius videretur ταῦτα.

IN DISSERT. XVII.

SECT. α'. ἀμφισβητῶν λόγον &c.] Puto scribendum ἀμφισβητῶν λόγον λόγῳ φέρω *rationem rationi oppositam (vel disceptantem) tolero*. quia si retineas ἀμφισβητῶν, caetera, λόγον λόγῳ φέρω, nullum sensum efficient. πολεμεῖν λόγον λόγῳ Diff. XIX. λόγον λόγῳ ἐπανιστάς, Diff. XX.

Ibid. τὸ μὲν ὄνομα ὁρῶν,] Immo ἄδελον, incertum; ut ἀφανής, et ἀμφισβητήσιμον, quae sequuntur. unde huic mox opponitur ὀνομάτων σαφειάτων. ὄνομα est ἐτυμολογία: ambigitur enim de ratione hujus vocabuli. vide Schol. Homer. Il. A. v. 222. Dicit igitur, *Rationem Nominis*, et *Essentiam*, et *Potestatem* τῶν δαιμόνων nobis parum esse comperita: et ideo Dubitationem et Disquisitionem tolerabiles esse ἐλαῶθα, in hac re. sed longe aliter habet quando de *Deo* agitur.

Ibid. p. 191. ἐτέρωθεν τις πυνθίσαι ποθεῖ τὴν Πλάτωνος δόξαν,] Cl. Andr. Schottus conjicit πυνθίσαι pro πυνθίσαι. Recte habet πυνθίσαι et innuit his verbis Maximus, se rogatu Cujusdam hanc Dissertationem scripsisse, et publice jam recitare. In verbis quae statim sequuntur, cave, Lector, ab Interpretatione: ut et ab ista initio sect. β'. οἶον ἂν εἴη τὸ πάθος &c.

Sect. β'. ξυμπεριλαβέσθαι ἡμῖν τὸ παρόντος λόγου,] Id est, ἕνεκα (non ἐπὶ, quod excidisse putavit *Heinsius*) τὸ παρόντος λόγου, quod ad praesentem sermonem attinet, in praesenti sermone. sic XIV, 7. τῶτοις καὶ τὸ Θεὸν ἐθέλει ξυνίστασθαι τε καὶ ξυμπεριλαβέσθαι τοῦ Β'ΟΥ, ὑπερέχον χάριτος καὶ κηδόμενον· ubi τὸ βίβι pariter est ἕνεκα τὸ βίβι, quod ad vitam attinet: scil. protegendo eam ab externis periculis. Eadem est ratio in isto XV, 6. ἐκλείψουσα μὲν αὐτὴν τοῦ παρόντος Β'ΟΥ, μακαρίζουσα δὲ τοῦ ΠΑΡΟΝΤΟΣ· hoc est, ἕνεκα τῶ παρόντος βίβι &c. et ita in similibus locutionibus, quae fre-

quentissime occurrunt. Hinc etiam intelligitur istud D. Pauli *Galat. VI, 17*. τὸ λοιπὸν, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω· quod est, ἕνεκα τὸ λοιπὸν, quod ad reliquum attinet, caeterum, de caetero, *Vulgata*: et ita loquuntur optimi Graeci Scriptores, *Lyfias Orat. XXIV*. (p. 416. ed. *Taylor*. p. 170. ed. *Steph.*) *Josephus Antt. Jud. IV, 8, 2. VII, 7, 2. Aelianus Var. Hist. XIV, 7. Arrianus Diff. I, 11. p. 114. et alii multi.*

Sect. γ'. ἡ περὶ Πλάτωνος,] Sensus videtur velle, ἡ περὶ τῆς Πλάτωνος scil. ἐννοίας. *Scaligeri* conjecturam, cui suffragatur *Heinsius*, περὶ Πλάτωνος, non intelligo. Paulo ante, ἔχ' ἡγεμόνοι αὐτοὶ τι εἶναι θεῶν usitatus cum articulo, τὸ Θεόν, quando de summo Deo agitur. sed et istud recte. sic apud *Sext. Empiricum adv. Mathematic. lib. VIII. p. 320*. ὡς ἂν κατὰ μὲν τὸ κοινὸν τε πεπιστευκότες τι, εἰναί τι θεῶν· quod supra dixerat, εἰναί τι Θεόν, p. 312.

Ibid. τί τοίνυν, &c.] Dubito an Sensus vel Hellenismus sit in hoc, τί ἀπικρανοίμεθα ὃ, τι (idem quod ὃ) ἐστὶν ὁ Θεός; quid responderemus quod (ὃ) est Deus? pro, τί ἀπικρανοίμεθα εἶναι τὸν Θεόν. Sed scripsit, opinor, Maximus: τί τοίνυν, ὃ τάν, ἀπικρανοίμεθα; ὅτι ἐστὶν ὁ Θεός.

Γυρὸς ἐν ἁμυσιν, μελάνοχρῶς, ἔλινος καὶ ἁλνός;

Nulla in his difficultas.

Ibid. κυανὰς μὲν ὀφρυνάς, χρυσαῖς δὲ χαίτας,] *Stephanus* putavit deesse ἔχοντα post χαίτας. Cl. Editor dicit, bene se habituram orationem si subintelligas κατὰ. Atqui isto pacto non procedet oratio, stante praesenti Lectione. debuit enim esse, κυανὰς μὲν (κατὰ) ὀφρυνάς, χρυσαῖς δὲ (κατὰ) χαίτας· non κυανὰς et χρυσαῖς. Aut igitur deest ἔχοντα vel tale quidpiam; aut scribendum est κυανὰς et χρυσαῖς.

Ibid.

Ibid. κ' φιλόσοφοι καλαμανιδύονται.] De-
fectum vidit *Heinsius*. ideo supplet, ποιηταί
τε κ' φιλόσοφοι. Sed plura defunt. vide
enim quid sequatur: 'Εἰ δ' συναγαγὼν ἐκ-
κλησίαν τῶν τεχνῶν (i.e. τεχνιτῶν) τότε, κε-
λεύσεις 'ΑΠΑΝΤΑΣ 'ΑΘΡΟΟΥΣ &c. Qui-
nam hi ἀπαντες et ἀθροῖς? ipse dicet ver-
bis sequentibus eos esse γραφεῖα, ἀγαλμα-
ποιόν, ποιητὴν, et φιλόσοφον. unde clare patet
Maximi scriptura et hujus loci supple-
mentum, ἕκαστος ἐξαιρέτως τῇ φαντασίᾳ
πρὸς τὸ κάλλιστον δοκῶν, [γραφεῖς, κ' ἀγαλ-
μαποιοί, ποιηταί τε] κ' φιλόσοφοι καλα-
μανιδύονται. Cl. Editor nihil deesse putat:
quod miror.

Sect. δ'. οἷος ἄλλο μὲν ἂν &c.] *Putasne*
aliud Pictorem, aliud Statuarium, &c. dic-
turum esse? Immo, puto: et Tu ipse mox
adfirmas singulos diversa dicturos esse; et
monstras, si tibi constare velis, te hoc loco
scripsisse, οὐκ οἷος ἄλλο μὲν &c. *negative*
interrogando; quod idem est ac si *adfir-*
masses sine interrogatione, prout omnibus
notum. et sic intelligenda sententia proxime
sequens, quae hoc modo distincta fuisse de-
buit, ἄλλ' ἑδὲ μὲν Δία τὴν Σκύθην, —
ἢ τὴν Ὑπερβόρειον; id est, si plene concipia-
tur, ἄλλ' ἑδὲ οἷος τὴν Σκύθην ἄλλο ἂν εἰπεῖν,
ἑδὲ τὴν Ἑλληνικὰ ἄλλο ἂν εἰπεῖν, ἑδὲ τὴν
Πέρσιν, ἢ τὴν Ὑπερβόρειον, ἄλλο ἂν εἰπεῖν;
at neque *Scytham* putas, neque *Graecum*, ne-
que *Persam*, aut *Hyperboreum*, aliud respon-
surum? Deinde pro ἄλλα Codd. utroque
loco ἄλλοις, et pro κ' ἢ τῶν αὐτῶν exhibent so-
lum τῶν αὐτῶν. Forte legendum: ἄλλ' ἰδοὺς
ἂν ἐν μὲν τοῖς, ἄλλως, ἐν δ' τοῖς, ἄλλως, ἢ
τῶν αὐτῶν, ψηφίζομενος &c.

Sect. ε'. τί δ' ἐρῶσιν, ἢ εἰπωσιν, ἐν τῇ
λοξῇ &c.] Sensem depravavit mala distinctio.
reponē: 'Αὐτοὶ δ' ἡ δὴ τί ἐρῶσιν; ἢ εἰπω-
μεν ἐν τῇ λοξῇ τὰ ἔχοντα αὐτῶν σκεψάμενοι,
&c. interrogative. ἢ vel ἢ, est *num*, non *aut*.

Ibid. αὖτις τῆς ψυχῆς] Nescias quid hic
faciat τῆς ψυχῆς, aut quam Constructionem
fortiatur. Lego — εἰς τινὰ περιωπὴν ἄνω,
τῇ ψυχῇ περιεσκέψασθαι τὰ τῇ Θεῷ ἔχοντα,
&c. τῇ ψυχῇ opponitur Ulixidis oculis *con-*
spicere. sic VIII, 2. εὐθὺς τῷ Ἑρμῇ ἀνελκυσ-
μένοι τῇ ψυχῇ XIX, 6. εἰς τὸν Ἑρμῆν ὄραν-
τες ὁρῶν τῇ ψυχῇ.

Ibid. καὶ ὁ Θεὸς μὴ συμβεβλήη.] De-
esse videtur γὰρ post καὶ. sic in sententia
proxime sequenti, καὶ γὰρ ὁ Θεὸς μὴ κω-
λύη. Mox, ὁ Ζεὺς αὐτὸς ὑπερ αὐτῶν
scribe, ὑπερ αὐτῶν. *de seipso*. Deinde, sec. 7.

πολυμερῆς κ' πολυτρόπος conjunguntur, quem-
admodum Hebr. I, 1. Πολυμερῶς κ' πολυ-
τρόπως. et ita Diff. VII, 2.

Sect. ζ'. κ' θυμοί, κ' ὀσμαι, &c.] Doc-
tissimi Editores non considerabant, Maxi-
mum non agere hoc loco de *Passionibus* et
Affectibus Animae, sed de Rebus quae sub
Sensu nostros cadunt, ζῶα, φυτὰ, λίθοι,
φωναί, χήματα, χροαί: et ideo necessario
legendum θυμοί, κ' ὀσμαι, *sapores et odo-*
res. sic Diff. IV, 6. ὁσφαινόμενον ὈΣΜΩΝ
τερπνοτάτων, γινόμενον ΧΥΜΩΝ ποικιλιώτατων,
XXI, 3. μυροπώλας δ' κ' ἐψοποιός, ΧΥΜΩΝ
κ' ὈΔΜΩΝ δημικεγὼς γενναίως. ita vulgo
legitur, ὀδμῶν. sed hoc *Poëticum* esse voca-
bulum, et in Prosa oratione *Ionicum* et *Aeo-*
licum, non Communis dialecti, docet Jul.
Pollux II, 4. sect. 75. 76. et doctiss. *Jun-*
germannus ad locum: tametsi apud Nostrum
XXVIII, 3. scribitur ὀδμῶν, et alibi saepe:
et apud alios, etiam Atticos scriptores, dif-
ferentiam hanc non observatam invenio.
sed pergo. Similis huic locus supra Diff.
XV, 4. p. 169. ἐν φωναῖς, ἐν χήμας, ἐν
ΧΥΜΟΙΣ, ἐν ΣΩΜΑΣΙΝ, (pro quo monui
legendum videri ἐν ὈΣΜΑΙΣ) ἐν εὐθυμοῖς,
&c. Arrianus Diff. I, 11. κ' μὴν τὸ μὲν τῶν
χρωμάτων κ' ὈΣΜΩΝ, ἐπὶ δ' ΧΥΛΩΝ (idem
quod χυμῶν) καλῆτερον ἀγνοῖν, τυχὸν ἐν με-
γάλη ζημία. vide et Sext. Empiricum Adv.
Math. lib. VIII. p. 325. D. et Porphyrium
περὶ Ἀποχ. III, 8. ubi paria habes exempla.

Ibid. ἀπατάται — κ' ταράττεται,]
Mallem πατάττεται, ut sect. 4. ἄνω κ' κάτω
φείσεται ἀπατάμενα κ' πατασόμενα.

Ibid. συσεύλαντος κ' τὰς αἰσθήσεις ἀποσρέ-
φοντος] *Heinsius*, συσεύλαντες αὐτὸν τὰς αἰσθ.
ἀποσρέφεται. Alibi latere videtur hujus
loci depravatio; nempe in ultima syllaba
praecedentis vocis καλεῖται, pro qua lego κα-
τερεῖν ἀνδρὸς ἂν εἴη καλεῖται, συναγείροντος
κ' συσεύλαντος κ' τὰς αἰσθήσεις ἀποσρέφοντος
&c. ἀνδρὸς est idem quod ἀνδρὸς καλεῖται,
(ut *Vir* apud Latinos pro *Vir fortis*:) ut
in noto isto Homérico,

Ἀνέρες ἐσὶ, φίλοι, μνήσασθε δ' ἑρμῆος
ἀλκῆς.

sic Diff. XIX. init. et XXXI. ad finem.
Κατερεῖν vero recte dicitur de iis qui in
viciis temperantes sunt. unde Zeno dicitur
κατερεκώτατος κ' λιτότατος, ἀπύρρον τρυφῇ
χράμεσθαι, apud Diog. Laertium lib. VII,
26. ubi vide *Menagium*: et Sext. Empiri-
cum lib. VIII. p. 335. Paullo ante, vocibus
οἷον ἀφ' ἑαυτοῦ, Schottus addit πολλῶν.
et sic quidem Diff. XXVIII, 2. οἷον χρο-
μένω.

μὲν πολλὰ. sed supra, sect. i. ejusdem Dissert. occurrit, κρητὸς πλῆρη, καὶ οἶνον ἀφ' ἑσέως, sine πλῆ, πλὴν: adeo ut non necessarium sit hoc Schotti supplementum.

Sect. η'. ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ. — νοητικόν.] Frustra in hoc loco, mutilo et male distincto, sensum quaesiveris. sed non difficilis nec dubitanda restitutio: ἀλλὰ καὶ ἐν λογικῇ ψυχῇ (ἵπαιδὸς ἐστὶν ἡ πᾶσα ὥστερ' ἀθροισμὰ τι θρεπτικόν, αἰσθητικόν, κινητικόν, παθητικόν,) κρείττον τὸ νοητικόν. vide quae praecedunt. Supra vero ad XII, 4. monui legendum forte αἰσθητικόν pro αἰσθητικόν. Scriptor incertus Vit. Pythag. apud Photium, Cod. CCLIX. ἔχει τὴν τῷ σοφίῳ φέσιν, τὴν θρεπτικὴν καὶ αἰσθητικὴν de *Homine* loquitur. et mox: καὶ τὴν θρεπτικὴν (ἔχομεν) καὶ αἰσθητικὴν δυνάμιν ἐλαττωμένης τῷ ἐν τοῖς φούβις. Sed nolo adfirmare, propter locum Macrobiani in *Somn. Scip.* p. 73. *Habet ergo (anima) et purissimam &c.* Si vero αἰσθητικόν hoc loco retinendum sit, certe in isto Diff. XII, 4. pro αἰσθητικόν scribendum est πάχει, ut sibi constet Maximus. Vide Porphyrium περὶ Ἀποχ. II, 39.

Ibid. p. 201. πῶς τοίνυν τοῦτον τὸν Θεὸν τάττωμεν;] Scribendum, πῶς τοῦτον, in utro horum: id est, ut supra dixerat, ἐν πολλοῖς τῷ φύσει τῶν Θεῶν τακτέον; sic πῶς γὰρ Sophocles *Oedip. Tyran.* v. 107. πῶς λόγῳ θήσομεν; Nazianzenus *Stelit.* II. πῶς Ἑλλάδος apud Laërtium in *Vita Diogenis*. MSS. quoque habent τῶν.

Sect. θ'. ὄνομα μὲν ἔστι λέγει, καὶ γὰρ οἶδεν.] Dixisse debuit ἔκκεν non οἶδεν, prout liquet ex sequentibus exemplis, a *Sensibus* petitis: *Dei nomen non dicit Plato; non enim AUDIVERAT: neque colorem ejus dicit; non enim VIDERAT: neque magnitudinem ejus dicit; non enim TETIGERAT.* unde conjicio vocem ἀκοῇ excidisse: καὶ γὰρ ἀκοῇ οἶδεν quemadmodum ipse mox dicit, τὸ Θεῖον εἶναι ἀπευθὺς ἀκοῇ: et paullo post, ἀκροῦν ἀφ' ὧν συγγένειαν. et sect. 10. καὶ πορευόμενον μὲν ἈΚΟΥΕΙ τὴν φύσιν τῷ Θεῷ, ἀνελθὼν δ' ὄρα. Deinde: ἔδὲ χάριν λέγει, καὶ γὰρ οἶδεν conjeceram εἶδεν et ita MSS. In sequenti sententia distinguendum puto, φύσεις αὐτὰν σαρκῶν, καὶ ὁφθαλμῶν σωώσεις.

Sect. ι'. ἀποφράττων μὲν καὶ τὰ ὦτα.] Melius abesset inutile istud καὶ. Deinde, pro ἡγεμονίαν αὐτῶν, scr. αὐτῶν.

Ibid. σώματα (καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα, — ἡγεμονίαν) ἀλλὰ &c.] Vel delenda est par-

enthesis, vel pro γὰρ legendum γι. Prius mallet; ut connexio sit, σώματα καλὰ μὲν γὰρ ταῦτα, — ἀλλὰ καὶ τῶν ἡγεμονίαν ἔχοντων, &c.

Ibid. ἐπὶ τὸν ἀληθῆ τόπον.] *Heinsius* ἀπαθῆ, adprobante *Davifio*. Ex loco simili Diff. XVI, 3. conjicio, ἐπὶ τὸν τῷ ἀληθῆ τόπον. locus iste ita habet, γαλήνης καὶ ἡρεμίας αὐτῆς (ψυχῆς) παρρησιμίας αὐτῆς ἐπὶ τὸ ἈΛΗΘΕΣ et paullo ante dixerat, ἐντυγχάνει τῷ ἈΛΗΘΕΙ αὐτῇ. confer caetera istius loci cum hoc.

Ibid. σωίη Θεὸν — ταρσεύμενον;] Omnino ταρσεύμενος: sic etiam *Davifius*. et pro Θεὸν mallet Θεοῦ, ut mox, σωίη αὐτῶν νόμος καὶ ἀρχόντος.

Ibid. ἔσ' αὖ αὐτῇ φιλοσοφία &c.] Lego et distinguo, ἔσ' αὖ αὐτῇ (sc. ψυχῇ) φιλοσοφία ὑποδείξις, ὑποδαῖσα &c.

Sect. ια'. Τὸ μὲν ὅλον ὅψαι τότε, ἵπαιδαν πρὸς αὐτὴν καλῇ.] Distinguendum erat, Τὸ μὲν ὅλον, ὅψαι τότε ἵπαιδαν &c. et scribendum, πρὸς αὐτὴν, et vertendum, non, *plene quidem et perfecte videbis*, sed, *ut breviter dicam*, vel, *ut verbo absolvam*, vel, *in summa*, videbis tunc cum te ad se vocaverit: vir enim summus vertit cum ab eo vocaberis, quasi scriptum fuisset πρὸς αὐτὴν καλῇ. Τὸ μὲν ὅλον est istud quod dixi. sic Diff. XXI, 7. τὸ δ' ὅλον, ἀπεργασμένη τίνος ἐν ἀλλῇ εἴη πλὴν νεκρῇ; ubi omittitur in versione. XXIX, 6. τὸ δ' ὅλον, παρρησιμίας πένους ἐλευθέρως ἀναγκαίους πόνοις: sic et ibi distinguendum XL, 4. καὶ, τὸ ὅλον, ἀνταγωνιστὰς τοῖς δόξιν καὶ δίδωσιν, &c. ibi quoque ita distingui oportet. recte vertitur, *et ut verbo absolvam*. M. Antoninus IV, 26. τὸ δ' ὅλον, βραχὺς ὁ βίος.

Ibid. καὶ προσιόντα δίδει.] Longe elegantius foret προσιόντες, scil. θανάτου, absolute, illa appropinquante: ut mox, καὶ προσιόντες, θαρσεῖ.

Ibid. καλὸν μὲν γὰρ εἶναι τὸν Θεόν.] *Heinsius* vertit, *scimus quidem pulchrum esse Deum*: quasi legisset οἶδαμεν pro εἶναι. Cl. Editor flet. Non video unde pendeat Infinitivum εἶναι. Lego: καλὸν μὲν γὰρ οἶμαι τὸν Θεόν, &c. sc. εἶναι. sumptum ex loco Platonis in *Phaedone*, citato a *Davifio* in Nota prima ad hanc sectionem: φαίνεται γὰρ μοι, εἴτι ἐστὶν ἄλλο καλὸν &c. ubi Platonis φαίνεται γὰρ μοι, Noster mutat in, οἶμαι γὰρ.

Ibid. ἔδὲ λειμῶν καλός.] Pro καλός Codex uterque habet καλόν. unde nascitur certissima emendatio, ἔδὲ λειμῶνα (scil. οἶμαι τὸν Θεὸν εἶναι) καλόν, ἀλλ' ὅπόθεν καὶ ὁ λειμῶν καλός.

καλός: optime expressit *Heinsius* in *Versione*. omnino vide *Diff.* XXVII, 8. p. 331.

Ibid. ὅν ἐκ πηγῆς ἀνάσσει] *Scriptit*, opinor, ὡς ἐκ πηγῆς &c. ut *Diff.* VII, 2. ὡς περ ἐκ πηγῆς ἀνάσσει ἢ ἡ γένεσις &c. a quo, *CEU* fonte perenni, &c. *Ovidius*.

Ibid. ἔτω καὶ νῦν δαΐδυσον] Ἐμφατικώτερον foret ἔτω καὶ σὺ δαΐδυσον &c. Sic in *Epi-gram.* *Callimachi*, *Antholog.* III, 33.

Οὕτω καὶ σὺ γ' ἰδὼν τὴν καλὰ σαυτὴν ἔλα. *Arrianus* *Diff.* I, 6. ἀγε εἴ καὶ σὺ, τίτων αἰδομένῳ, δαΐδυσον εἰς τὰς διωάμεις ἀς ἔχεις. Vide et *M. Antoninum* III, 13. et *Porphyrum* lib. 111. ad fin. Paulo ante, pone ὑποσημαίνῃ post vocem πάθος, non minimam distinctionem.

Secl. β'. εἴχ' ὅσα Βοιωτῶν ποιητῶν] *Lege*, ὁ Βοιωτῶν, ut *Diff.* XXI. ὁ Βοιωτῶν ποιητῶν λέγει. sic ὁ Ἱμεραῶν ποιητῶν, *Stesichorus*:

IN DISSERT. XVIII.

SECT. α'. ἀλλ' ἔτωσι φαίη ἄν.] *Scribo*, ἔτωσι. vide initium sententiae, Ἀνδρὶ ὃ ἔτω &c. cui ἔτωσι respondet. ita *secl.* 2. ὅτω δὴ μέλει δικῆς, — ἔτος &c.

Secl. β'. καὶ γὰρ εἴ καὶ ἀδικεῖται] *Melius* forte, καὶ γὰρ εἴ.

Ibid. ἐκάτερον αὐτῶν, καλαδέχεται] *Contrarium* plane voluit: et *scripsit*, εἰ καλαδέχεται. lege sententiam proxime praecedentem, Ἐι μὴ γὰρ τὸ ἀδικεῖν &c. et fateberis non aliter fieri posse.

Secl. γ'. εἰδὲ ἐλετὴν, εἰδὲ ληϊστέον.] *Ex* *Homero*, II. I. 408.

Ἀνδρὶ ὃ ψυχὴν πάλιν ἐλθεῖν ἔτε ληϊστέον
Οὐθ' ἐλίσσῃ, &c.

Sequitur: εἰ καὶ ἀδικεῖται ὁ χρεσθὴς ἔτε ὑπὸ τῷ μοχθηρῷ expectares alterum ἔτε quod huic responderet, ut in *Disjunctionibus* fieri solet; vel aliquid deesse videri posset. sed sanus erit locus si pro ἔτε legas εἰδὲ, emphatice: *vir probus ne ab improbo quidem injuria affici potest*: quasi dixisset, *nam a proba non est metus*.

Ibid. ὁ ὃ μὴ ἔχων ὅτι μὴ ἀφαιρεθῇ] *Dele* μὴ, in secundo loco. repetitio est a *Librario*, nata ex praecedente eadem voce.

Secl. δ'. καὶ μὴ λάθῃ] *Parietum perfossorem punit lex*, inquit, *etiamsi non latuerit*, vel, *licet deprehensus fuerit*. stultissima sententia. quasi *deprehensio* furis crimen ejus

τὴν τῆς ποιητῆς, *Anacreontem*, *Diff.* XXVII, 1. 2. Βοιωτῶν ποιητῶν esset *quicvis* poeta ex *Boeotia*: hic vero intelligendus est *Hesiodus*, poeta ille *Boeotius*. φησὶν ὁ Βοιωτῶν ποιητῶν, *Julianus* in *Misoprog.* p. 139. et, ὁ τῆς ποιητῆς, *Idem*.

Ibid. ἐκ τῶ Θεῷ μέλει γῆς.] *Accuratius* scripsisset ἐξ ἑρῶν μέλει γῆς: quia ἑρῶν et γῆ, non ὁ Θεὸς et γῆ, erant duo *Termini* quos ipse bis in praecedentibus spectandos proposuerat. Paulo ante, περὶ μίαν ψυχὴν βασιλῆως — συμπάντων νενευκέντων *Heinsius* vertit, *ad regis nutum*: bene ad sensum. parem fere hujus vocis significationem videor invenire apud *Antoninum Imp.* II, 6. μὴ αἰδομένη σεαυτὴν, ἀλλ' ἐν ταῖς ἄλλαις ψυχαῖς τιθεμένη τὴν σὴν ἐννομίαν. *Animam* suam alloquitur. ἐν ταῖς ἄλλων ψυχαῖς, in *aliorum mentibus, voluntatibus*.

minueret! *Lego*, καὶ μὴ εὐχάσῃ, *etiamsi non occupaverit facere, vel, non effecerit*; quemadmodum in exemplis *Moechi* et *Proditoris*. Hoc verbum φθάνω usitatius conjunctum habet participium, ut φθάνει λέγων *Differt.* XXIX, 2. Et ita erat hoc loco in prioribus editis. participium δεῖσθαι, quod omisit *Cl. Editor* ex fide *Codicum*. Quod vero *Maximus* dicit, *Legem punire moechum, non qui moechatus est tantum, sed et qui voluerit*, τὴν βαλθῆναι, utinam clarius locutus fuisset, aut indicasset apud quamnam Gentem hujusmodi *Lex* reperiatur. nam in *Fure* ἐπιχειρήσαντι, et *Proditore* μελλήσαντι, longe secus se res habet, quod ad *Leges Humanas* attinet, quàm in *Moecho* βαλθῆναι tantum. Mox, ἀδικεῖ μὴ, ἀλλὰ μοχθηρεῖαν: miror *Maximum* non addidisse τῆς γνώμης, *intentionis*, cum ab ista, non a μοχθηρεία simpliciter, dependeat tota ejus argumentatio, prout ex supra positis liquet.

Secl. ε'. Οὕτως ἐρῶ πονηρῶ νῦν.] *Deest* articulus, εἰ ante πονηρῶν, ut *secl.* 3. Et pro νῦν mallet *ταυτῶν*, ut passim.

Ibid. εἰ γὰρ τῷ ὑπάρξαι &c.] *Absurde*. lege, εἰ γὰρ &c. ex *Cod. Regio*.

Secl. ζ'. ὃ γὰρ δικαίῳ συγχωρεῖς &c.] *Hic quoque*, nisi fallor, *indicia* video mutationis a manu ipsius *Auctoris*. In *priori* Editione *Cl. Davisi* ita correxeram: εἰ γὰρ τῷ αὐτῷ τῷ δικαίῳ, ὃ τῷ παθόντι συγχωρεῖς

χωρεῖς ἐπιξύναι εἰς τὴν ἀδικήσαντα, ἐπανα-
χωρεῖ αὐτοῖς ἀπ' ἐκείνου πρὸς τὴν αὐτὴν ἢ
τιμωρία, (τὸ γὰρ δίκαιον ἐπ' ἀμφοῖν ἴσον,) ὦ Ζεῦ, καὶ οἷον πεποίηκας; δικαιοσύνην ἐξ ἀδι-
κημάτων. Nihil addideram praeter ὃ post
δικαίῳ, quod Sensus postulabat; et Distinc-
tiones mutaveram. Sed Codex Reginus hunc
locum longe aliter exhibet, quemadmodum
vides. In prima editione periodus paullo
longior erat, et Lectorem attentiores postu-
labat. ideo forte mutavit Auctor: nam hu-
jusmodi discrepantiae vix videbuntur a Li-
brariis profectae. Utcumque hoc sit, pro
πρὸς τὴν αὐτὴν, omnino puto Maximum
scripsisse πρὸς τὴν δρῶντα αὐτὴν, vel πρὸς
τὴν δρῶντα. vide praecedentia, et Oppositum,
τῷ παρόντι, quae τὴν δρῶντα videntur po-
stulare.

Sect. ζ'. καὶ τεχνῶν ἀφαιρέσις,] Raro
admodum, opinor, occurrit haec phras
pro destructione, eversione murorum; cum
usitatissima sit τεχνῶν καθαιρέσις. vide Lysiam
edit. Taylor. p. 61. 321. Aristidem Panath.
p. 169. Unde δυσκαθαίρειν et ἐνκαθαίρειν
τεχνῶν, Jul. Pollux I, 10. sect. 170. 171.
Alterius exemplum nondum notavi. Mox,
μὴν πόλιν λαβὼν, πολλὰς πορθήσεις· unam
urbem capiens, multas devastabis. vult,
unam urbem hostilem, et, multas tuarum. sed
hoc in ambiguo relinquit. neque recte op-
poni videntur λαβὼν et πορθήσεις. melius pu-
tarem πορῆσιν vel ἀπαιρέσεις.

Sect. η'. τ' αὐτὴν ἐφθέγγοντο,] Pro τὴν αὐ-
τὴν· nisi scribendum sit τῶν αὐτῶν, vel putan-
dum apicem omisum esse, et ex τ' αὐτῶν
factum τ' αὐτὴν. Vulgatae exemplum non
est ad manus, ex scriptore profaico.

Sect. θ'. ἐκ τῆς αὐτῆς παραίσεως πορσε-
ληλυθώς] Verius πορσεληλυθώς, prodiens. Mox,
ad fin. sect. pro τὴν ἀδικον, quae scriptura est
Codicum et Editionum, admisit in Contex-
tum Cl. Editor conjecturam Stephani, τῷ
ἀδικῶν· sine causa, opinor: immo non recte.
Constructio est: ὥστε καὶ καταγέλας· ἂν
ἔγνωις ὅ μὴ πεφυκάς (ἀδικος,) ἀντεπιχειρῶν
ἀδικεῖν τὸν ἀδικον καὶ τῇ φύσει, καὶ τῇ τέχνῃ,
καὶ τῷ ἔθει· adeo ut ridiculus foret homo qui
natura non est injustus, si vicissim conaretur
injuria afficere hominem qui injustus est tum
natura, tum arte et consuetudine. Jam alte-
ram Constructionem si experiaris, ὅ μὴ πε-
φυκάς (καὶ vel εἰς) τῷ ἀδικῶν, videbis sensui
deesse has ipsas voces, τὸν ἀδικον, quas Cl.
Vir mutavit.

Sect. ι'. Ἐκ καὶ οἱ παῖδες] Voces ἐκ
καὶ vulgo defunt, inquit Cl. Editor. voluit
dicere, Voces καὶ οἱ. Rhenge igitur calami
erratum.

Ibid. τί εἶκος πρῶξαι τὸν ἄνδρα;] Quid
facturum hunc hominem putas? πρῶξαι pro
πρῶξεν, vel πρῶξαι ἂν, vel πρῶξτε ἂν
tot enim modis sensum Futuri efferunt
Graeci. Immo et δεδοκέναι ἂν pro δώσῃ
invenio apud Lysiam, Orat. XXVII. con-
tra Epicratem, Edit. Taylor. p. 451. nempe
quia Aorist. 1. ἔδωκα non ultra Indicativum
procedit. Et nuper quidem scripsi (Conject.
ad istum Auctorem p. 564.) istud Orat. XIII.
p. 237. ἐκ ἔφασαν ἐπιτρέψαι τὰ τα γενέσθαι,
fine ἂν, non valere idem quod ἐπιτρέψεν.
Ratio erat, quia incredibile videbatur, Grae-
cos, cum omni sua copia, in ambiguo re-
licturos esse, utrū de re Praeterita an Fu-
tura loquerentur; quod fore manifestum
erat, si ἐπιτρέψαι idem posset significare
quod ἐπιτρέψεν. sic in hoc exemplo: ἐλπίζω
σε κομίσασθαι τὴν ἐπιστολήν μου, nescias utrū
σε κομίσασθαι denotet te accepisse, an, te
accepturum esse. ideo vel mendi, vel defectūs
particulae ἂν suspecta habui omnia loca ubi
istiusmodi Infinitiva occurrebant; qualia
multa notaveram. Sed cum temerarium
sit Conjecturam opponere (ubi nihil est Ab-
furdum) constanti scripturae tot MSS, et opi-
nionibus (quod tunc nesciebam) Virorum
me longe Doctiorum, et in Lingua Graeca
longe longeque peritiorum, ἀφισταμαι. Se-
quitur, ἢ δ' καταγελάσεται ἐκ τοιούτου δι-
καστηρίου· Praepositionem delet Heinsius. Le-
gendum forte, τῷ τοιούτῳ δικαστηρίῳ. Cl. E-
ditor mavult εἰκος pro ἐκ. sed praecessit
εἰκος, neque opus erat ut repeteretur.

Ibid. πορῆσαι, ὡς παῖγνα καὶ ἀσχεγά-
λας, ἀφαιρεμένοις,] Scribo ἀφαιρεμένοις· et
distinguo quemadmodum vides. dimittet
eas, tanquam crepundia et talos, eripienti-
bus: non, talos ereptos. licet enim voce
ἀφαιρέμεν· saepe utatur Maximus sensu
Passivo, tamen cum ἀφαιρεμένων in verbis
modò praecedentibus Active posuisset, ab ea
significatione in eadem sententia vix, opi-
nor, recessisset, sed dixisset potius ἀφαιρέν-
των ut XXXVI, 5. καταγέλας, ὥσπερ ἡμεῖς
τῷ μικρῶν παίδων, ἐπειδὴν ὁρῶμεν αὐτοὺς
πρὸς ἀσχεγάλας παρδάξοντας, τυπύλλας καὶ
τυπύλλους, ἀφαιρέντας καὶ ἀφαιρέμεντας. De-
inde: pro πυρετῷ καὶ λίθῳ, forte scribendum,
ἢ λίθῳ· non enim vult dicere ab utroque mo-
riturum; sed ab utrovis.

IN DISSERT. XIX.

SECT. γ'. 'Ουτε τὸ Θεῖον &c.] Hic, ut mihi videtur, non adeo feliciter distinxit Cl. Editor, qui novam Sectionem ab his orditur, pendente adhuc Auctoris *Divisione*, cujus haec sunt pars. Ita: τὸ γὰρ αὐτὸ ἐρωτᾷς, καὶ ἀπορεῖς, καὶ ἀναστρέφεις, ἐξόν τὸ πᾶν διηλεῖσθαι ὡς δεῖ, 'Ουτε τὸ Θεῖον πάντων ἔνδοξον, ὅτε τὸ ἀνθρώπινον πάντων ἄδοξον. Et jam, si velis, pone Sect. γ'. Καὶ δεῖ μὲν τῷ ἀνθρώπινῳ &c.

Ibid. τῷ ἀνθρώπινῳ νόμῳ] *Heinsius* legit νῶ. speciosius quidem hoc quam istud: sed neutrum eorum a Maximo fuisse puto, quia *Divisio* ejus erat, τὸ Θεῖον et τὸ 'Ανθρώπινον, non, τὸ Θεῖον et τὸ ἀνθρώπινον νῶς vel νόμῳ. ableganda igitur videtur vox inutilis, quae ortum forte habuit a praecedente syllaba νου. Pro ea Cl. Editor conjicit μοι.

Ibid. καὶ δηλαδὴ πᾶσι &c.] Non assequor hujus sententiae propositum, prout habet *Contextus*. Istud vero, καὶ συμφέρει, aenigma est. Clare autem video ex sequentibus hic esse *Dialogismum*, et *Objectionem* ab Aliquo illatam in istis καὶ δηλαδὴ &c. ideo ad priorem Editionem ita distinxeram, ἐψευμένον ὃν Λυδοῖς. Καὶ δηλαδὴ πᾶσι &c. cui *Objectioni* respondet Noster verbis proxime sequentibus, Δεινῶς τινα πολυπράγμονα &c. et pro καὶ συμφέρει, conjeceram καὶν ὃν συμφέρει, quia eo plane ducebat *Maximi* responsum infra, ἔδεν γὰρ σεμνὸν τὸ τ' αὐτῇ λέγειν, εἰ μὴ γίγνοιτο ἐπ' ἀγαθῷ τῷ μαθόντι. His mihi saltem satisfeceram in obscuro hoc loco. Cl. Editor legit, θεωπεύει ὁ Θεός: καὶ τὸ ἀληθὲς μαθεῖν συμφέρει &c. quod non intelligo.

Ibid. ἀρμονίαν αὐτῇ] Mallem distinguere et legere, τὸν Θεόν τὴν ὃ ἀρμονίαν ταύτην, ὁρξαμένην &c. et paullo ante melius poneretur ὑπεργυμνὴ quam plena *Distinctio* post τὸ ἀμαυρότερον.

Sect. δ'. τὴν ῥύμην νεμάρηρον,] Opinor ῥύμην, *impetum*. *Hesychius*: ῥύμη, ὁρμή. saepe a Nostro et aliis in hoc sensu usurpata vox. ὁ δὲ ῥύμης τὴν ῥύμην, *impetum cursus*, *Heliodorus* IV, 4. Vide et *Ach. Tatium* lib. I. p. 45. ubi eadem varietas in *Codicibus*.

Ibid. συνεπιλαμβάνει δὲ τι αὐτῷ καὶ τὰ μερικά. Κάλει &c.] Lege, καὶ τὰ μέρη. Κάλει &c. cui opponitur τὸ ὅλον, ut saepe. Syllaba ultima in μερικά est repetitio pri-

mae in κάλει: quod saepe accidit.

Ibid. τέχνην ὃ τὴν ἀνθρωπίνην, ἀπώσαν ἡμᾶς &c.] Dixi alibi (*Conject. ad Lysiae Orat.* XVI. p. 576.) pro τὴν ἀνθρωπίνην legi debere τὴν μανικὴν: nec sententiam muto. immo jam video *Maximum* non potuisse aliter scribere. nisi enim ita legatur, deerit ipsa *Res* cujus causa *Comparatio* haec instituebatur, nempe μανικῇ. Vates, inquit, consulimus, et eorum monitis paremus; non reputantes interea, hanc ipsam μανικὴν esse *Dei artem* et *methodum* per quam trahit nos πρὸς τὴν εἰμαρμένην, ad fatale decretum, ad istud quod de nobis *Providentia* ejus ante statuerat et decreverat. sic in sequenti similitudine, a *Militia* sumpta, μανικὴν vocat, pariter atque in hac, τὴν τέχνην αὐτῇ &c. Mox, pro μοχθηρίαν scribe τὴν μοχθηρίαν. vide singula praecedentia.

Sect. ε'. γνώμη καὶ ἡ μανικῇ] Videtur deesse ἡ ante γνώμη, ut in sequenti. Γνώμη vero hoc loco est *Humana mens*: nisi desit vox ἀνθρωπίνη vel ἀνθρώπη, quemadmodum semper alibi in hac *Dissertatione* loquitur. infra quidem sect. 8. ponit τοῖς λογισμοῖς simpliciter pro *humanis ratiocinationibus*, et opponit eas τῇ μανικῇ. sed, quod magis mirum est, sect. 6. τὴν δρεῖν, si sana sit vox, dicit simpliciter pro τῷ ὅ νῶ ἀνθρωπίνῳ (vel τῆς γνώμης ἀνθρωπίνης) δρεῖν, ubi itidem opponitur ἡ μανικῇ. Sed in hac libertate usus verborum *Magistrum* suum *Platonem* sequebatur, prout ipse de se fatetur *Diff. XXVII*, 4.

Ibid. δαιμόνων βία] Vide quae dixi in *Praefatione*.

Sect. ε'. καὶ ἐκρήματα τὰ ἀθάνατα.] Dele superfluum articulum, natum ex praecedente syllaba; quemadmodum in voce μερικά factum paullo ante vidimus. Male *Heinsius* legit ἐκρήματα. Ὅχημα est in quo aliud continetur et una vehitur. sic corpus humanum vocatur ὅχημα animae, XXXVII, 3. et navis ibidem (sect. 8) ὅχημα vectoris. Vide *Clem. Alexandrinum* *Protrept.* p. 15. Mox, post Θεοὶ pone ὑπεργυμνῶν, — ἐπιτάται Θεοὶ γῆν τε γὰρ &c.

Ibid. εἰς ὁρμήμοι] Sensum subesse non nego: acumen desidero quod in adjunctis Participiis τοξόοντες et τιτρωσκόμοι video. *Maximus* enim χλευάζει, et tacite deridet Deos

Deos Homericos, quos Poëta inducit *jaculantes* et *vulneratos*, infra dignitatem Immortalium, et quasi *homines* essent. Conjunctio igitur scripsisse, *ὅς ἐδυσέμενοι*, non *lamentantes*: quales eos Homerus interdum describit. sic Diff. XXIV, 5. καὶ οἱ πινόντες, καὶ γλῶσσες θεοὶ, καὶ ὈΔΥΠΟΜΕΝΟΙ θεοὶ. vide et XI, 5. Athenagoras *Legat.* p. 82. ὅταν ᾖ παλὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ὈΔΥΓΗΤΑΙ μὲν τὸν ἦδ' — ἀδυναστεῖ ᾧ ὈΔΥΠΟΜΕΝΟΣ τὸ κινδύνον ἐξαεράσας, — τίς σὺν αὐτῷ &c. Vide Cl. Alexandrinum *Protrept.* p. 37. A. Josephum contra Apion. lib. II. sect. 34. Tertullianum *Apol.* c. XIV. sed praecipue Platonem *de Rep.* lib. III. p. 164. πολὺ δ' ἔτι τέτων μᾶλλον δεησόμεθα (Ὀμήρῳ) μή τοι θεὸς γε ποιῇν ὈΔΥΠΟΜΕΝΟΥΣ. Mox, si auferas distinctionem post ὅρῳ, non opus erit ut legatur ὅρῳσι.

Ibid. τὴν ἐκλίεον ἐπιμέλειαν καὶ κοινωνίαν.] Supra dixerat, θεὸν μαντεῖαν, et ἀνθρώπων νόον, esse *ῥεῖμα συγγενές*. quare mihi videtur legendum esse, ἐπιμελίαν καὶ κοινωνίαν. ut XXXVII, 8. φιλία ᾧ καὶ ἐπιμελία καὶ κοινωνία — ἐκποδὼν ἦν. quater alibi hac voce ἐπιμελία utitur Maximus sensu pari. Aristides *Hymn. in Nept.* p. 20. καὶ φιλίαν αὐτοῖς γενέσθαι καὶ ἐπιμελίαν. Συμπλοκὴν καὶ κοινωνίαν, Arrianus Diff. III, 26. *Cura* (ἐπιμέλεια) non videtur ullum hic locum habere.

Sect. ζ'. τρίτον ἐπὶ τέλει προοδεῖναι δεῖν ἐπεσθαι, τὴν τέχνην.] Ita distingue, non post προοδεῖναι.

Sect. η'. τοῖς λογισμοῖς ἀγαπιδεῖν.] *Quid* ἀγαπιδεῖν? nihil praecedat nisi ταῦτα τὰ μαντεύματα. sed in istis nullus sensus. Con-

jicio ἀγαπιδεῖν ἰᾶ. ut Constructio sit, ταῦτα τὰ μαντεύματα ὅτε ἄγει τὴν ψυχὴν, — ὅτε ἑαὶ ἀγαπιδεῖν. Necessitatem hujus sensus vidit Cl. Interpres, prout liquet ex Versione; in qua, pro aut firmiter illi (Divinationi) adbaeream, prorsus contra debuit esse, aut firmiter ratiocinationibus (τοῖς λογισμοῖς) adbaeream; nempe *humanis*. Paulo ante, pro ταῦτά μοι τὰ μαντεύματα, scribe MOI, ut magis vitetur Constructionis ambiguitas.

Sect. θ'. ὅσα ἄλλα ἀφροσύας εἰμαρμένης ὀνόματα] Heinsius ἀφροσύας ἡμαρτημένης. Grotius divisim, δι' ἀφροσύας, per imprudentiam. Davissius, ὅσα ἄλλα ἀφροδοσίας εἰμαρμένης ὀνόματα. Forte, ὅσα ἄλλα προφροσύας ἡ εἰμαρμένης ὀνόματα. Vide XI, 4. unde discas differentiam inter προφροσύαν et εἰμαρμένην.

Ibid. ταῦτα ᾧ τὸν οὐδίποδα] Scribendum καὶ pro ᾧ. vide quae praecedunt et quae sequuntur.

Ibid. καὶ τὸ μὲν πῦρ ἐπὶ τὴν γῆν ῥεῖ,] Vix puto fieri posse ut Maximus tam parum accurate hoc loco argumentatus fuerit. Dixisse enim debuit ἐπὶ ΜΙΑΝ γῆν ῥεῖ, vel ἐπὶ τὴν ΣΙΚΕΛΙΚΗΝ ῥεῖ. ignis Aetnae in unam tantum terram, Siciliam, fluit. Comparat Mala Naturalia, montium igneas Eruptiones, et Pestes, cum Malis Moralibus et ἐκαστοῖς, quae Homines sibi ipsi arcesunt; et ista leviora esse dicit, utpote *particularia* tantum. quando Aetna, inquit, exaestuatur, Sicilia sola patitur: quando Pestis ista celebris grassabatur, non ultra Athenas processit. sed Scelerum eruptiones, multae sunt, non una tantum, sicut Incendium Aetnaeum, et Pestis Attica; et *perennes* sunt, non *temporariae*, sicut ista Mala.

IN DISSERT. XX.

SECT. α'. ἡ μὲν σοφία, ἡ δὲ ἐυχέμων] Putares de duabus Personis hic loqui Maximum, propter Adversativa, ἡ μὲν, ἡ δὲ. sed non ita est, et de una adhuc loquitur, *Virtute*: nam *Voluptatem* describere incipit paullo post, ἡ δὲ ΔΕΥΤΕΡΑ, δευτερεῖα, &c. unde patet, depravatum esse istud ἡ δὲ. Lego: ἡ μὲν αὐτὰ σοφία καὶ ἡ γυμνῶν, αὐτὴ ἐυχέμων ἰδὲν, &c. Hinc etiam patet vocem σοφία perperam verti *arrogans procaxque*; cum contra, verti debuerit, *venerabilis, gravis*. σοφία enim est σεμνός, ἀπὸ τῆς σέβας, Hesychio: et λαμπρός Suidae. Glossae: Σοφία, *severus, tetricus*. Julia-

nus in *Caesaribus*, de Adriano: μετὰ τῶν εὐχέλων βαθείαν ἔχων ἐπὶ τὴν ἀνδρῶν, σοφία καὶ τὰ τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ μετὰ τὴν ἐργασίαν. Et Marcum Imp. Mercurius infra compellat, ὦ σοφία, ο *venerabilis*, p. 91. vide et Longinum περὶ ὑψ. sect. 18. et Nostrium VII, 7. p. 73. Initio Dissert. pro voce ΜΕΝ, quae nihil ibi agit, mallem ΤΟΝ Ἡρακλῆα, ut infra bis.

Ibid. ταῦτα ὅρῳ καὶ Ἡρακλῆς,] Pro ταῦτα bene legi posset ταύτας. Caeterum istud καὶ nullius est usus; nisi forte ut monstret Verbum aliud deesse, ὅρῳ καὶ [ἐξετάζει] ὁ Ἡρακλῆς, aut aliud simile: ut Diff. I, 2.

Diff. I, 2. πρὶν ἂν τὰς ἄλλας ἰδῇ καὶ ἐξετάσῃ. quae significatio interdum subest Verbo ὁρᾶν, ut Latinis *spectare*. unde legi potest (voce καὶ transpositâ) ταῦτα καὶ ὁρᾶν — καὶ ἐπιλέπει &c.

Ibid. πολλὰ μὲν τῆς οὐδ' ἢ τελεχία] *Davifius* mavult ἢ. non opus est. Dissert. XXXVII, 2. πολιτεία ψυχῆς ἢ δόξης. proposito Diff. V, 2. οἷδε μὲν τίς μὲν τῆς οὐδ' ἢ λεία καὶ ἀπλῆτος, τίς δ' ἢ δεισιδαίμων.

Secl. β'. ἢ Φοίνιξ Στεφάνων] Deest articulus, ὁ Φοίνιξ, ut ὁ Κύπερος, ὁ Συβαρικός et paullo infra vocat eum τὸν Φοίνικα.

Ibid. καὶ ἀειδῇ καὶ ἄμυσσον] Legendum ἀηδῇ, *insuavem*. Julianus in *Misopog.* p. 76. ἀηδῇ δ' ἐς ἀνδρας παντάπασιν, καὶ ἀνθρώπων ἄχαρον. Et ita *Davifius*. Hae autem voces in MSS. saepe commutantur. vide Pollucem V, 17. Secl. 106. ubi pro οὐκ ἀειδῇ Cl. *Jungermannus* recte scribit οὐκ ἀηδῇ. Plato de *Rep.* lib. VIII. μιμήμενοι τὰς νύκτας, ἵνα δὴ μὴ δοκῶσιν ἀηδεῖς εἶναι, μηδὲ δεωποιοῦν. ubi in Editione qua utor male legitur ἀειδεῖς.

Ibid. καὶ ἐπὶ τι ἄλλο,] Praecedat ἢ ἐπὶ πενίαν, et, ἢ ἐπὶ δεσμῷ unde concinnius sequi videretur, ἢ (non καὶ) ἐπὶ τι ἄλλο — κακόν. Alibi tamen poni videtur καὶ pro ἢ ut nihil forte sit mutandum.

Secl. γ'. ὁ κόλαξ ὑπερβολὴν λαβὼν] Id est, opinor, ὑπερβολὴν ἡδονῆς ἢ λύπης, vel ὑπερβολὴν ἐκατέρω λαβὼν, *adulator in magna voluptate vel in magno dolore positus, intolerabilis est.* sed mentem Auctoris neque exprimit Contextus, neque Versio. Paullo infra, pone ὑποσιγμὴν post ἐξέχευ.

Secl. δ'. μήτε τῷ τέλει, μήτε ἡδονῇ, μήτε βλάβῃ;] Atqui in praecedenti Secl. haec ita diviserat, τὸ τέλος, ἡδονὴ καὶ λύπη, βλάβη καὶ ὠφέλεια. cur jam omittuntur λύπη et ὠφέλεια, cum hic tam evidenter adludatur ad Divisionem istam, et cum λύπη et ὠφέλεια aequae necessariae sint ac ἡδονὴ et βλάβη? Vix potest fieri ut haec omisio sit ab Auctore.

Ibid. ἡδονῆς ὡδυσκοδυσκώτατος.] Immo ὁ ἡδονῆς, ut ante, ὁ λύπης ratio enim utriusque eadem est.

Secl. ε'. τὸ φαινόμενον αὐτῷ ἀγαθόν] Scribe αὐτῷ sibi. et mox, pone ὑποσιγμὴν post ἴσης.

Ibid. ὁ μὲν δέεται μνήμης ὧν ἐπραξεν,] Lego, ὧν ἐπ' ἐπραξεν, cui opponitur mox ἐπανεγχεσεν. Hoc est istud Senecae de Be-

nef. II, 10. Haec enim beneficii inter duos lex est: Alter statim oblivisci debet dati; Alter accepti numquam. Amicus igitur opus habet ut ei in memoriam revoces beneficia quae tibi contulit; ipse enim eorum oblitus est: Adulator opus habet ut obliviscaris injuriarum quas tibi fecit; ipse enim eas memoriâ firmiter tenet. Iterum pone subdistinctionem post vocem ἰσότατος, quae statim sequitur.

Ibid. δυσυχῆς δ' ὁ δεισιδαίμων.] Adde, κόλαξ Θεῷ. quod sensui adeo necessarium est ut non omitti potuerit ab Auctore. vide enim praecedentia: ὁ μὲν εὐσεβὴς, ΦΙΛΟΣ Θεῷ· ὁ δ' δεισιδαίμων, ΚΟΛΑΞ Θεῷ· καὶ μακάριος εὐσεβὴς, ΦΙΛΟΣ Θεῷ· δυσυχῆς δ' ὁ δεισιδαίμων, ΚΟΛΑΞ Θεῷ. haec enim ultima rationem reddunt quare *superstitiosus* est δυσυχῆς, nempe, quia κόλαξ Θεῷ quemadmodum in praecedenti membro, de *prio*. Caeterum pro εὐσεβὴς mallet ὁ εὐσεβὴς, ut ὁ δεισιδαίμων. Aliam viam insinuat Cl. Editor, ejectis istis φίλος Θεῷ.

Secl. ζ'. κόλαξ, ὃ γὰρ ἀνέχειται &c.] In priori Edit. fuit, ὃ δὲ ἀνέχειται unde legeram et distinxeram, ὃ καὶ εἶναι κόλαξ· (ὃ δὲ ΓΑΡ ἀνέχειται κολακεία ἰσηγορίας) εἰ δ' ὃ καὶ εἶναι ἴσθι, &c. ut XXI, 5. ὃ δὲ γὰρ ὁ Θερίτης λειπολακίῳ ἐλύπησεν ἂν τὸ ἑλληνικόν· quae sententia itidem in parenthesi ponenda est. MSS. pro ὃ δὲ habent οὐ· caeterum addunt γὰρ, prout conjeceram.

Secl. η'. καὶ θάνατος αὐτῷ κόλακος.] Scribendum, αὐτῷ τῷ κόλακος, ipsius adulatoris: prout Lingua Graeca postulat.

Ibid. ἦσαν ἐπ' ἀγέλαις καὶ ποίμναις, ἤχων, &c.] Hunc locum ex Diff. XXXVII, 4. ita lego et suppleo: ἦν ἐπ' ἀγέλαις καὶ ποίμναις εἶχον, αὐλημάτων [Συβαρικών] καὶ ὄρχημάτων [Ἰωνικῶν] ἐρεται γενόμενοι, &c. Ponamus jam istum locum: ἦν ἐπ' ἀγέλαις καὶ ποίμναις εἶχον, Συβαρικών αὐλημάτων ἐρεται γενόμενοι, καὶ ὄρχησιν ἐπιτηδύσαντες οἷον ὁ αὐλὸς ἠνάγκαζεν, Ἰωνῶν, &c. Rem ipsam et paene singula verba habes. Caeterum pro εἶχον et ἤχων legi quoque potest ἤχων, transitive, ab ἤχῳ *sono*. Si vero ἤχων putas esse partem ultimam vocis Συβαρικών, legerem cum *Stephano*: ἦν ἦσαν ἐπ' ἀγέλαις καὶ ποίμναις, Συβαρικών αὐλημάτων, καὶ ὄρχημάτων Ἰωνικῶν ἐρεται &c. Mihi placet prima Conjectura. Haec commentatus eram ante visam Cl. Editoris Notam, qui paullo aliter hunc locum refingit. Ἰωνικῶν vero aequae necessarium est ac Συβαρικών.

IN DISSERT. XXI.

SECT. α'. ὀδυρομένης τὰ αὐτῶν,] Scribendum, τὰ αὐτῶν. et pro ἐν αὐτοῖς εὐδοκίμους, dubitavi an forte legendum ἐν αἰσῶι, quia de rebus urbanis sermo fit: et paullo ante ὅσῳ pro ὅτῳ. haec, ut non sunt ex toto necessaria, ita mentione forte non indigna.

Sect. β'. τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ] Id est, φιλοσόφους vel φιλοσοφούντας. sic ὁ ἐν εἰρήνῃ, paullo ante, id est εἰρηνικῶν, qui non est miles. IX, 7. ἔκατοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις, est, τῶν τεχνικῶν, vel τεχνικῶν. Aelianus IX, 4. Πολυκράτης ὁ Σάμιος ἐν μέσσαις ἦν, id est, μεσικὸς, musis operam navabat. Sophocles Oed. Tyr. 570. Τότ' ἔν' ὁ μάνις εἴτ' ἔν' ἐν τῇ τέχνῃ; An tunc iste vates exercebat hanc artem? Vide Diss. XXXVIII, 4.

Ibid. εἰς χειρῶν. Ἀλλὰ &c.] Haec male distinguuntur. ita oportuit: φέροντες αὐτὰς εἰς χειρῶν, ἀλλὰ ἀτεχνῶς εἰκόσας &c. connexio enim est, ἔπω γε νῦν πάλιν, ἀλλὰ εἰκόσας.

Sect. γ'. σὺν ὑφεί εἰδήματι ἐργασάμε-] Forte, σὺν ὑφεί εἰδήματι, contextas vestes.

Ibid. καὶ ὅσαι δὲ αὐλημάτων] Scribendum ὅσαι, ut ter in praecedentibus. Cl. Editor ὅσοι mavult. et ita quidem conjeceram. sed verius alterum puto.

Ibid. χρεῖα παρακελεύσειαν] Ita erat in priori Edit. pro quo conjeceram παρακελεύσειαν, ut infra, παραερχεῖται εἰς τὸν βίον, et, κηφὴν παραερχεῖται. confirmant MSS.

Sect. δ'. ξύνομα καὶ συνεργάτης κοινῶ νόμος,] Suspicio a Maximo fuisse κοινῶ νόμον. Supra IX, 1. habuimus, nisi fallor, πόνω pro νόμῳ. nec scio quidem quid sit σὺνεργάτης νόμος.

Ibid. τί δὲ ἐστὶ ποτ' αὐτὸ τὸ τῆς &c.] Mallem, τί δὲ ἐστὶ ποτ' αὐτὸ &c. quatenam igitur illi symbola (vel pactum) huius communionis? τί δὲ ἐστὶ ποτ' pro usitatori τί δὲ ποτ' ἐστὶ. Caeterum συμβόλαιον, quod saepius est pactum, contractus, videtur hic poni pro σύμβολῳ, tessera, indicium; vel pro συμβολῇ, symbola. pro hac cepit Heinsius. et Noster quidem supra dixerat ἀσύμβολον, sine symbola; quae vox certe est a συμβολῇ, non a σύμβολῳ. Pollux VIII, 11. ad fin. habet συμβόλαιον χαρτῆς et φιλίας συμβό-

λαιον quorum Hoc videtur poni pro σύμβολῳ, tessera vel pignus amicitiae; (quo sensu hanc phrasim invenio in Testamento Gregorii Nazianzeni) vel, ut Salmasio placet, (De Modo Usur. p. 425.) obligatio et conventio: Istud vero, χαρτῆς συμβόλαιον, quid sit, fatetur se nescire summus Jungermannus. Glossae Graeco-Lat. explicant συμβόλαιον per instrumentum. Sensus huius loci certe postulat ut accipiatur pro σύμβολῳ, nota, indicium: nisi potius ita scribendum sit. Notanda haec significatio, et quaerenda exempla.

Ibid. ἀνέστις ἡμῖν ἀνὴρ πλανήσιμα;] Recte scribendi ratio postulat ὁ ἀνὴρ, vir iste de quo loquimur: ut paullo ante, πᾶ τὰ τωμῶν τὸν ἀνδρα;

Ibid. καὶ πολὺ γε, οἶμαι, μᾶλλον ἐν γῇ εἰ μὴ ὀλίγον τὸ ἐνεργόν, ὃ ὃ φέρεται πολὺς. Πίλιν δὲ &c.] Haec sunt falsissima, et directe contra mentem Auctoris. comparat Maximus Civitatem cum Navi; et dicit: Putasne Civitatem minus indigere auxilio ad sui conservationem, quam Navem in mari? immo indiget multo magis. nam in Navi, qui agunt PAUCI numero sunt, neque onus ejus (φέρεται) magnum est, vel, magni valoris: Civitas vero est res composita ex OMNIBUS coöperantibus. Graeca igitur ita lego et distinguo: Ἡ οἶμαι ἡτλόν τι δεῖσθαι πόλιν τῆς συλληψομένης αὐτῇ πρὸς τὴν σωτηρίαν, ἢ ναὺν ἐν θαλάττῃ; καὶ πολὺ γε, οἶμαι, μᾶλλον ἐκείνῃ μὴ γὰρ ὀλίγον τὸ ἐνεργόν, ἐνδ' ὃ φέρεται πολὺς: πόλις δὲ ἐστὶ πρῶτον &c. Addidi vocem γὰρ ante ὀλίγον. et ea quidem, sensu salvo, abesse potest: sed quicumque Maximo adfuetus sit, non dubitabit quin ille eam ibi posuerit. Heinsius inserit ἐν γῇ post αὐτῇ, ut opponatur ἐν θαλάττῃ: quod rotundior sententiam efficit: non tamen omnino necessarium videtur. sed ἐν γῇ in secundo loco, post μᾶλλον, nequaquam stare potest. Mox, post ὅλα, pone ὑποσινγμὸν. Video jam MSS. addere γὰρ et Cl. Editorem conicere ἐκείνῃ pro ἐγώ, pro ἐν γῇ εἰ.

Sect. ε'. τοσάτω ὅχλῳ σαρκῶν] H. Stephanus conjicit ὅγκῳ. nil mutandum. Philo Judaeus init. lib. Ὅτι ἀπεπείν τὸ Θεόν, p. 198. ἐν πολυχρόνῃ καὶ πολυμέρῳ ψυχῇ, ΣΑΡΚΩΝ ὈΧΛΟΝ, βαρύντα ἄχθος, ἀνημμένη, quod ex Platone, nisi fallor, sumptum.

Ibid.

Ibid. εἰ ταῦτα ἅμα γίγνεται,] Scripsit Maximus ἅμα, igitur, non ἅμα. non enim est ad rem five simul, five diversis temporibus, haec efficerentur; cum Homo ex uno quovis eorum periret. In verbis praecedentibus, τὸ ἔργον τὸ αὐτῶν σκοπεῖν, est, res suas agere; non, contemplationi vacare: idem quod τὰ αὐτῶν πράττειν Platoni II. de Republica.

Ibid. ἀφ' ἑμῶν ὃ παρέρχεται,] Obvium erat ὃ παρέρχεται ut mox, ὃ παρέρχεται ἐξισαμένων et sect. 7. εἰ μὲν δὲ τὸ παρέρχεται ἔρημον ἢν ὄρεϊς, καλῶς εἶχε &c. et sect. 8. ὃ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ πράττειν.

Ibid. τῇ πρὸς ἀλλήλα ξυνδύσει τῶν λίθων] Grammatica vult, πρὸς ἀλλήλους nempe, τῇ ξυνδύσει τῶν λίθων πρὸς ἀλλήλους, ad se invicem: ut mox, τῇ ξυνδύσει τῶν μερῶν πρὸς ἑαυτὰ.

Ibid. καὶ ὃ στρατηγὸς ἐξιστάται] Legendum, ὃ στρατηγικός, peritus ducendi exercitum. de iis enim agitur qui periti sunt artis alicujus: ut in praecedenti exemplo, non dixit ὃ κυβερνήτης, sed ὃ κυβερνητικός, (Superlativum pro Positivo, more Maximi usitatissimo) navem gubernandi peritissimus. sic δημιουργικός, et ιατρικός alibi. Paullo ante, pro τῇ αὐτῇ ἰδέσθαι, scribendum αὐτῇ. Notanda quoque vox ἀναρχολάτοις, regendi imperitissimis: quam significationem Adjectivi ἀναρχῶν raro inventam puto: et suspicor Maximum scripsisse ἀναρχικωτάτοις. Mox, pro μηδὲν αὐτῶν ὀνήσασθαι, iterum scribendum αὐτῶν.

Sect. 6. τίς ὄντως εἰδέναι εἰς ἅπαντα σωτὴρ τὸ εἰδέναι;] Ita scribendum, sublatâ distinctione post εἰδέναι, quae doctiss. Editores fefellit. quatenam utilitas sciendi ad quae utilis est scientia? id est, sciendi solum, sine praxi. quisnam usus Hippocratis scientiae in Medicina, si nullum unquam sanavisset Hippocrates? Vox μόνον subintelligenda est post τὸ εἰδέναι quae ellipsis frequentissima est. exemplum habes in hac ipsa sectione: ἢν σοφὸς ὁ Ἡρακλῆς, οἷον ἔχ' αὐτῶν σοφός id est, αὐτῶν μόνον, vel μόνον, non sibi solum sapiens. in S. Literis saepe occurrit. vide 1 Cor. VII, 4. ἡ γυνὴ (μόνη) τῷ ἰδίῳ σώματι &c. et statim, καὶ ὁ ἀνὴρ (μὲν) τῷ ἰδίῳ σώματι &c. vide et 2 Cor. VII, 12. ubi iterum bis subintelligenda est.

Ibid. καὶ δεχομένη θάλαττα,] Mihi videtur Maximus scripsisse δεχομένη quod de mari recte et proprie dicitur. Clem. Alexandrinus Strom. V. p. 599. C. ex Heraclito: Θάλασσα ΔΙΑΧΕΙΡΕΤΑΙ, καὶ μετέεσται εἰς τὴν αὐτὴν λόγον &c. quod ἀναχέσθαι vocat

noster Diff. X, 8. unde ἀναχέσθαι θάλατταν, XXXII, 1. quemadmodum Latini diffundi, de eodem: vide Ovid. Metam. I, 36. Si de fluviorum receptione locutus fuisset Noster, dixisset potius, καὶ δεχομένη αὐτῆς θάλαττα.

Ibid. αὐθις ἀν' ὡς αὐτῶν] Praecessit ἀν' in hac ipsa sententia, neque opus erat ut repeteretur. unde lego αὐθις αὐ, ut Dissert. XXV. init. XXIII, 2. XXIV, 5. XXXIV, 2. et innumeris in locis. Et ita Davisius.

Sect. 7. μετέχεται τὰς πολλὰς] Praeferrem τὰς πολίτας, cives et paullo ante, pro ἐν ποσὶ ΔΗ', scribendum videtur ΔΕ'. vide praecedentia.

Ibid. ἐπὶ μὲν Ἀκαδημίας, Πλάτωνα] Ita erat in priori Edit. unde conjeceram, ἀπὸ, vel ἐκ, pro ἐπὶ. Ultimum jam verius esse video.

Sect. 8. παραπίπτει ὃ Ἀπόλλων,] Mallem παραπίπτει, emittit, scil. oraculo illi dato: de quo vide Diog. Laërtium in Vit. Xenophon. et Ipsum lib. III. Ἀναέσας. Aristides Panath. p. 114. ὅπως ἦδη διεκόσμη, καὶ παραπίπτει, ἡγεμόνας τε ἐκάστοις ἐφύλασσε &c. ita legendum pro παραπέμπειν. inde propempticon, carmen quo prosequimur amicum peregre proficiscentem. vide Statium Praefat. lib. III. Sylvarum.

Ibid. σωτηρίαν Ἑλλήνων μυριάδων] Correxeram μυριάων, ex notissima Historia Xenophontis, et loco Nostri Diff. V, 6. ἀπ' ἐπὶ πόλεμῳ ἐκ θάλαττης ἦλθε, καὶ ἙΛΛΗΝΕΣ ΜΥΡΙΑΟΙ, &c. Sed occupaverunt MSS. quod et fecerunt in duabus sequentibus parvi momenti Conjecturis, καὶ ἑαυτῶν pro καὶ αὐτῶν, et ὅτι ὁ μὲν ἀγαθὸς ἀνὴρ, pro, ὅτι μὲν &c. Caeterum hi Ἕλληνες μυρία quos in Graeciam reduxit Xenophon, vocantur, sine ullo additamento, οἱ μύριοι, per excellentiam, apud Nazianzenum Stelit. II. p. m. 90. et alios. unde exclamatio ista Antonii, ὦ μύριοι, apud Plutarchum in vita ejus p. 937.

Sect. 9. Σωυποταλαίς, φησὶν ὁ Σωκράτης, &c.] Sumptum ex sexto de Repub. p. m. 38. οἷον ἐν χαμῶνι κοινῶν καὶ ζάλης καὶ πονδύμαθι φερόμενα, καὶ τειχῶν ὑποστάς, ὁρῶν τὰς ἀλλὰς καταπιμπλαμένους ἀνομίας, &c. unde videbis quantam libertatem in citandis et accommodandis Veterum locis sibi sumpsit Maximus. non enim haec de seipso dicit Socrates, sed de quovis ingenii philosophici viro. Hunc locum Platonis a Cl. Davisi adductum jam video.

Ibid.

Ibid. τοῦτον τεχνίον λέγεις ὦ] Pro οἶον : nisi potius ita scribendum. alterum enim

rarissimi usus esse puto. τοῦτον vero sumi potest pro τῷτο· et tunc recte habebit ὦ.

IN DISSERT. XXII.

SECT. α'. ἐπὶ θέρᾳ ἔ' ἀληθῶς γίνε-
ται γῆν.] Absona videtur positio vocis
γῆν ad finem longioris clausulae. Restituo:
κατήγορος ὃ λόγῳ λόγῳ, φίλῳ φίλῳ (ἐπὶ
θέρᾳ γῆν ἔ' ἀληθῶς) γίνεσθαι, καὶ διακαστεῖν
&c. mitigat istud quod dixerat, φίλῳ φίλῳ
κατήγορος, addendo, in disquisitione SALTEM
veritatis; in qua licet amicissimis ponere
et opponere λόγον ἀμφιστοῦν λόγῳ, prout
loquitur init. Diff. XVII.

Sect. β'. ἀδοξολόγησιν ὑμῖν πόλιν] Ferri
potest. expectassem tamen articulum τὴν, ut
mox. nec displicuisset ὑμῶν pro ὑμῖν. Quae
(et multa talia omitto, ne molestus sim)
ejusmodi sunt, ut ab auribus, et usu et con-
suetudine auctoris, potius quàm aliunde,
petenda eorum ratio sit. unde non mirabor,
si quis huic Scriptori minus adfuetus, aliter
censuerit.

Ibid. τὴν ἐπιφάνειαν ἐν τῇ ἀσφαλεῖ κη-
σάμενος.] Prius erat καλασησάμενος· muta-
vit ex Codd. Cl. Editor. Forte legendum
quoque, σὺν τῇ ἀσφαλεῖ, splendorem cum
incolumitate.

Ibid. ἀνάγκη πολλῇ ἀμαθίᾳ τέχνης &c.]
Lege et distingue, ἀνάγκη πολλῇ, ἀμαθίᾳ
τέχνης — σφαλῆναι τὸν χεῖρῳ. Usita-
tissima locutio ἀνάγκη πολλῇ, praecipue Pla-
toni. Lib. VI. de Repub. p. 26. Πολλῇ, ἔδ'
ὅς, ὡς Σάκεες, ἀνάγκη. Lib. IX. p. 244.
τί δέ; φόβος γέμεν ἄρ' ἀνάγκη τὴν γε τοι-
αύτην πόλιν, τὸν τε τοῦτον ἄνδρα; Respon-
det Glaucō, Πολλῇ γε· sic enim legendum,
non Πολύ γε. sic p. 258. et alibi passim.
vide Arrianum Diff. II, 26. Idem est πᾶσα
ἀνάγκη, quod itidem ubique occurrit. Cl. E-
ditor mavult πολὺν, ex scriptura Codicum
πολυαμαθίᾳ.

Ibid. p. 263. ἀλλ' ἀληθείας ἔξως.] Inferre
articulum, ἀλλ' ὁ ἀληθείας, ut ἡ θεία, et ἡ
φιλοσοφία. Paulo ante: τῷτο γε μὴν τὸ
φῶς &c. haec explicatione vel emendatione
indigent.

Sect. γ'. εἰ δὲ νῆες 'ΑΥΤΑΙ' πλέεσαι.]
Non miror Heinsium omisisse haec in Ver-
sione. magis miror non vidisse legehdum
esse, νῆες 'ΑΡΙΣΤΑ πλέεσαι. Lyfias Orat.
XXI. p. 375. Ed. Taylor. τὸν ὃ χεῖρῳ ὃν
τεταγμένον, ἡ ναὺς 'ΑΡΙΣΤΑ' μοι 'ΕΠΛΕΙ

παντὸς ἔ' τεταγμένον. et mox: εἴτε ἂν ποιεῖ
αἰεθῇ ἐπ' ἄλλην ναῦν, εἰ μὴ τὴν 'ΑΡΙΣΤΑ
ΠΛΕΟΥΣΑΝ. Polyaeus Stratag. IV, 2.
p. 324. Φίλιππος, ἐπιλεξάμενος τῇ νείῳ
τέσσαρας 'ΑΡΙΣΤΑ ΠΛΕΟΥΣΑΣ, ἐπλήρω-
σεν ἐρεῶν ἀκμῇ καὶ τέχνῃ καὶ εὐμῇ δέξων.
ubi vide Annotata a Cl. Maasvicio, qui
plura exempla ex isto auctore adducit. vide
et VI, 16. p. 578. et ita Thucydidem et
Xenophontem locutos memini: sed libri
non sunt ad manum. Hujusce generis na-
ves alibi vocatas invenies ταχυναυλῖσαι, et
ταχέαι νῆες Polluci I, 9. p. 80. Usus earum
in proeliis navalibus erat praecipuus.

Ibid. p. 265. ἀλλ' εἰκὴ — παραγίνε-
σθαι, σκηνῇ &c.] Vel delendum videtur
ἀλλ', vel legendum παραγίνεσθαι aut πα-
ραγίνεσθαι ut constat Constructio. et ita le-
gisse videtur Paccius, qui vertit, adveniens.
Deinde, σκηνῇ τὸ χεῖρῳ, sc. ἐστὶ. Herodia-
nus III, 39. σποκδύην τινα καὶ σκηνὴν τὸ
πρόγμῳ ὑπὸ πλῶν· quod δρόμα et σποκδύ-
ην vocat cap. 41. τὴν σποκδύην ἔ' δρόματος
Ach. Tatius lib. II. p. 125. ubi vide Sal-
masium. Heliodorus Aethiopic. V, 6. τοῦ-
τον παίζει καθ' ἡμῶν πόλεμον, ὥστε σκηνὴν
τὰ ἡμέτερα καὶ δρόμα πεποιημένον. Plutar-
chus in Arato, p. 1033. E. ἐωρεκάς πάντας
τὰ ἐκεῖ πρόγμῳ τεταγμένον ὅλα καὶ σκίρο-
γροφίαν. vide et Greg. Nazianzenum Ste-
lit. I. p. 46. Haec noto quia Heinsius et
Davifius suspectam hanc vocem habuerunt,
quae mihi sana videtur. Sequitur, εἰσαγγελίας
ἀξιον φῆς· mallet, καὶ εἰσαγγελίας et rem
delatione dignam dicis.

Ibid. ἀλήθειαν γε.] Si sensui attendas
sententiae, cujus exitus suspenditur usque ad
vocem πρὸς τὸν, videbis pro γε legendum
esse δέ. Mox, pro καὶ βαύνῳ conjeceram τῷ
βαύνῳ et ita MSS. legunt.

Ibid. πειγίνεσθαι· δόξειε, διδασκέντες
ἔργῳ ἀφείναι] Dele τὴν ὑποσημνίαν ante
δόξειε. Deinde, lego et distingo, διδασ-
κέντας (sc. ἀξίῳ ὑμᾶς) ἔργῳ, ἀφείναι τῆς
γροφῆς. si vulgatam retineas, distinguendum
erit, πειγίνεσθαι δόξειε διδασκέντες ἔργῳ,
ἀφείναι &c. sed alterum verius puto.

Sect. δ'. ἐξ ἰσοτιμίας ἑτασὶ πείθων]
Mallet, ἀλλ' ἐξ ἰσοτιμίας ἑτασὶ, πείθων καὶ
ἀγλαγόμῳ &c.

Ibid.

Ibid. p. 267. τὸ δὲ γὰρ τὸτο πλῆθος,] Loquitur de infima et irrationabili Animae parte. unde scribendum videretur, ἀλογον πλῆθος, nempe *Appetitus*, quos alibi vocat ἀλόγους ὀρεξεις. ita Philo Judaeus πρὸς Γεωργ. p. 130. de *Sensibus* loquens: αὐτὴ δὲ πᾶσα ἡ πλὴθος, ἀλογον ὄντα, κλίνει ἀπεικάζεσθαι haec autem omnis turba, irrationabilis cum sit, jumento adsimilatur. τῆς ψυχῆς τὸ παθητικόν, καὶ τιτανικόν, καὶ ἀλογον, καὶ ἑμπληκτικόν Plutarchus de *Isid. et Osir.* p. 371.

Ibid. τὸ ἐν πρῶτῳ πάθος. ***. ὡς ἡ μὲν ἐν δαίμων &c.] Ita hunc locum signari debuisse opinor, quia neque Connexio est, neque Constructio; cum nihil sit ad quod referatur istud ὡς. Lineas aliquot videtur omisisse Librarius.

Ibid. φιλότιμος δὲ ἄγαν καὶ φιλόνομος.] Ita correxeram, pro φιλόνομος, ex lib. VIII. Platonis de *Repub.* p. 158. unde haec desumpta sunt: ἀρ' εἰς τὸ μίαν τὸτο διίτερον τῶς χεῖρας, πῶς φιλόνομον τε καὶ φιλότιμον, καὶ τὴν Λακωνικὴν ἐστὶν πολίτην. Vide locum *Lyfiae Orat. Funeb.* qui pariter has voces conjungit.

Sect. ε'. Τριῶν δὲ πολιτῶν &c.] Dixi de hoc loco in Praefatione. Sequitur, δούτερον, δούτερος τιμώμενον &c. ex eodem Platonis loco, καὶ δούτερος, καὶ δούτερος ἐκαστημένον. Deinde, pone ὑποτιμώμενον post ἰδέον.

Ibid. p. 269. πρῶτος ἀρχαῖος καὶ μέγας,] Hic quoque claudicat Constructio. Lego, θεωρίαν δὲ πρῶτος ἐκ ἀρχαῖος καὶ μέγας, — πολίτην περιμετρίον; ut XXIII, 2. ἐκ μὲν γὰρ πόλιν πόλιν ἀρχαῖος καὶ μέγας &c. amittebatur ἐκ in praecedente syllaba. Cl. Editor ἦν ἀρχαῖος καὶ μέγας, eodem effectū; nisi quod, opinor, voluit ἀρχαῖος καὶ μέγας.

Ibid. καὶ τὴν θεωρίαν αὐτὴν ἐλάμεθα, τιμητέον τὴν πρῶτον.] Ἀυτὴν, id est, μόνον, nudum et merum usum. puto tamen Maximum scripsisse αὐτῶν, scil. θεωρίας καὶ πρῶτον. Deinde, pro τιμητέον omnino legendum περιμετρίον τὴν πρῶτον, ut περιμετρίον τὴν θεωρίαν, quod sequitur: et quaestio proposita erat, utrum eorum περιμετρίον.

Ibid. μακροτέρω μὲν τῆς σχολῆς, ἐπαινω δὲ τῆς ἰσορίας.] Immo τῆς ἡσυχίας, si verbis tuis stare velis, Maxime, quae modo praecesserant, τὴν δὲ ΣΧΟΛΗΝ καὶ ἨΣΥΧΙΑΝ προσ- ηεῖ quorum haec sunt manifesta repetitio. Paulo ante, pro δυνάμει καὶ πρῶτος πρῶτος ἐλάμεθα, conjeceram, πρῶτος ἐλάμεθα, ut Dissert. XXIII, 1. ΔΥΝΑΜΙΝ γενναίαν ΠΕΡΙΒΕΒΑΗΜΕΝΗΝ: ubi quartum Casum adjunctum habet Verbum πρῶτος ἐλάμεθα; quod fieri so-

let. Nazianzenus *Stelit.* II. p. 99. ταῦτα ἔχειας ὁ τὴν πολλὴν ΠΕΡΙΒΕΒΑΗΜΕΝΟΣ ΔΥΝΑΜΙΝ. XXXIII, 3. πρῶτος ἐλάμεθα τὴν μὲν λίθον ἑυθμοῖς καὶ χήμασιν. Confirmant MSS.

Sect. ε'. ἡ ἐπὶ τῆς ἐν Ἀργεὶ τύπης.] Quaero qui mihi dicat quinam sint isti in *Argis* τύποι. et paullo ante dixerat, ἡ δὲ ἐν Ἑλλησπόντῳ τύπων. ideo conjeci τύπης, figurarum: et intellexi de celebri ista *statua* Junonis Argivae, a Polycleto fabrefacta; quam SIGNUM ejus (Junonis) *Argis* appellat Tertullianus de *Coron.* c. VII. Hesychius explicat vocem τύπος per εἰκὼν et Noister *Diff.* VIII, 9. habet ξύλον, ἢ λίθον, ἢ τύπον et sect. 10. τύποις χρυσῶ καὶ ἐλέφαντος καὶ δρυῖος. Actor. VII, 43. τῶς τύπης ἐκ ἐποήσας πρὸς κοινὴν αὐτοῖς. Commate praecedenti pro *θυμῶς* Scaliger conjecit μύ- θυς quod verum videtur. Cl. Editor putat θυμῶς respicere forsan posse ad id quod Eteocli et Polynici post mortem contigisse tradunt Scriptores. Sed si hoc voluisset Maximus, certe aliquid amplius addidisset: quotus enim Auditor vel Lector adeo sagax, ut ex voce θυμῶς colligere possit Eteoclis et Polynicis iras POSTHUMAS, dissidiumque regi?

Ibid. ἡ γυνὴ Φαρμακίς,] *Circen* dicit. Atqui ea apud Homerum non est γυνή, sed θεῖα, vel ἡ θεὸς. *Odyss.* K.

Αἰατὴν δ' ἐς νῆσον ἀφικόμεθ'. ἐνθα δ' ἔναιε Κίρκη ἐὺπλόκαμος, δεινὴ θεὸς, αὐδήςουσα. Et δὲ θεῶν *Odyss.* M. init. et alibi passim. et Hesiodus *Theog.* v. 1001. Non igitur recte γυνή: neque rectius mox, πάντῃ θνητῶ, πάντῃ ἐφήμερῶ, ob eandem rationem. Auctoris hic est error. Sequitur,

Ibid. ἡ τὰ ἐν αἰδῶ θεάματα,] Initium sententiae erat, τὰ δὲ Ὀδυσσεὺς θεάματα ἢ θεῶδες ἦσαν, — ἡ τὰ ἐν αἰδῶ θεάματα. scriptor infimus vix ita locutus fuisset. Lego, τὰ ἐν αἰδῶ θαύματα, res miras: (nisi malis θεάματα, terrores.) Ita partem horum Ulixidis θαυμάτων miracula vocat Horatius A. Poet. v. 144.

Ibid. πρῶτος πᾶσαν γῆν,] Codices πρῶ- σι: opinor pro πρῶτοι: iisdem enim literis utraque vox in MSS. concipitur. tum Constructio erit, ἡ δὲ ψυχὴ πρῶτοι: πᾶσαν γῆν, πᾶσαν διερχομένη γῆν. Sensus vero, inani strepitu verborum, redit actus in orbem, lectionibus Utriusque Editionis, nisi fallor, in Contextum admissis. Probabile puto ab Auctoris ultima manu fuisse ita: ἡ δὲ ψυχὴ πρῶτοι: πᾶσαν γῆν, ἐκ γῆς ἐπ' ἑσθλόν, πᾶσαν μὲν περιερχομένη θάλατταν, πάντῃ

πάντα ὃ ἀέρος ἀνιπταμένη, &c. ista vero, πᾶσαν ὃ διερχομένη γῆν, in Priori Editione alicubi locum habuisse: ideo in Margine Exemplaris pro Variante Lectione scripta, in corpus operis postea recepta fuisse. πρὸς αὐτὴν γῆν, est idem quod εἰς πρὸς πᾶσαν γῆν, ut in hac ipsa sententia, ἀνιπταμένη ἀέρος, pro ἰπταμένη ἀνὰ ἀέρος, et διερχομένη γῆν, pro ἐρχομένη διὰ γῆν.

Ibid. σωθῆναι ἡλίῳ,] Ita M. Antoninus VII, 47. hortatur περισκοπεῖν ἄστρων δρόμους, ὥστε συμπεραθῆναι.

Ibid. σωθῆναι ἡλίῳ — ἄστρων χορῶν,] Lege, σωθῆναι ἡλίῳ, ὑπὸ περισκοπῆς. δὲ ἡλιασίων proprie de stellis dicitur. Noster Diff. XLI, 2. τὴν κορυφαίαν τῆς τῆς ἈΣΤΕΡΩΝ χορῆς, καὶ ΔΙΝΗΨΕΩΣ, καὶ χορῆας. ita ex Codd. restituit Davifius pro διοικήσεως. Laërtius IX, 30. in Leucippo: τὴν γῆν ὅχι-σται, πρὸς τὸ μέσον ΔΙΝΟΙΜΕΝΗΝ. et in Epicuro, sect. 93. ἡ καὶ ἐξ ὁρχῆς τοιαύτην ΔΙΝΗΝ κατελήθηται τοῖς ἈΣΤΡΟΙΣ τοῖς τοῖς (Soli et Lunae) ὥσθ' οἷον τε ἑλικά κινῆσθαι.

IN DISSERT. XXIII.

SECT. α'. ἡ τέχνη, αὐτὸ ἔργον &c.] Ita distingui debuit: ἀλλ' ἦν τῷ Συρακασίῳ σοφιστῇ ἡ τέχνη αὐτὸ ἔργον, κεκαρμένον ὁμῇ χρῆσιν καὶ ἡδονῇ. quod recte exprimitur in Versione.

Ibid. τὸ Μιθράκη καὶ ὄνομα τοῖς Ἑλλήσι &c.] Editiones et Cod. Reg. καὶ ὅσον τοῖς Ἑλλήσι, unde optime Scaliger, κλέος ἐν τοῖς Ἑλλήσι, Harleianus vero, καὶ ὄνομα τοῖς Ἑλλήσι, quemadmodum jam edidit Davifius. Has diversitates ortas opinor ex gemina Maximi Editione, et varietatibus Scripturae in Margine notatis. mihi praeplacet Scaligeri conjectura: nisi utrumque malis, κλέος καὶ ὄνομα ἐν τοῖς Ἑλλήσι, sed haec sunt incertissima. Certius istud puto, utcumque legas, admittebam esse Praepositionem ἐν, quam non recte rejicit Cl. Editor. Centum exempla ex Poëtis parum faciunt ad hunc locum: et iste quem citat ex Aëliano V. H. II, 41. ὁ Μήδοις πολεμήσας, a Viris summis Khūnio et Perizonio restitutus fuit ex Athenaeo, ὁ Ἑν Μήδοις πολεμήσας.

Ibid. (ἰφίμετρον γὰρ ἔσθ' &c.) Non opus erat ut haec parenthesi includerentur. vide Longinum πρὸς ὑψ. sect. 27. ubi hujusmodi subitae Transitionis simile omnino exemplum ex Hecataeo Milesio citat ac laudat.

Ibid. εὐδόμενον αὐτῷ φανῆσθαι] Si casus tertius retinendus sit, mallet αὐτῇ φανῆσθαι, sc. πόλιν, vel saltem, αὐτῇ — τὴν τέχνην, suam artem; idem quod αὐτῇ.

Sect. γ'. εἴθ' ὅστις Πλάτων — εἴθ' ὅστις Ὀμηροῦ.] Heinsius defectum putat: Davifius legit ὡς τις utrobique, pro ὅστις. Mihi sanus videtur locus.

Ibid. εἰ μὲν γὰρ πόλιν] Potius putarem, εἰ μὲν γὰρ nihil enim hoc loco probandum videtur. Post vocem ἐνδεόν ponenda tantum Subdistingtio, non Plena.

Ibid. διπληρόμενος καθ' αὐτὴν σκοπεῖ &c.] Lege et distingue, ἐνδεόν, εἰ δέ τις, μέτρον τῷ ὅλῳ διπληρόμενος, καθ' αὐτὴν σκοποῖ διὰ μακρότερον &c. εἰ σκοποῖ, quia in priori parte sententiae dixit εἰ παραβάσει μιν.

Ibid. p. 277. ἕτερον ἐτέρῳ φαίνεται ποιεῖ.] Iterum distingo et lego, καὶ ἡ ὑπερβολὴ τῷ βίῳ ἐτέρῳ, ἕτερος φαίνεται ποιεῖ. Cl. Editor mavult ἕτερον ἐτέρῳ, eodem sensu.

Sect. γ'. τοῖς τὰ ἀγάλματα τῶν τοῖς διὰ πλάττωσιν,] Id est, τῶν τοῖς τὰ ἀγάλματα διὰ πλάττωσιν. et ita forte collocanda sunt in Contextu. Notandus vero est hic usus Pronominis εἴς, quando sermo fit de re aliqua bene nota. Diff. VII, 7. p. 73. Ἀπὸ φιλο-δρέμων ὁρνίθας εἶχε τῷ ἡδὺ μὲν φεγεγμένον τὸ ὄρεον δὲ τοῦτο, matutinum hoc; sc. quod omnes audivistis. et ita alibi Noster in locis innumeris. Lucianus Neyeromant. p. 328. ἀτεχνῶς ἦν ἑπαχρον τοῖς νυσάξισι τοῦτοιοις ὁμοιον, ἀρτι μὲν ἐπινδύων, ἀρτι ὃ ἀναδύων ἑμπαλιν. his qui dormitant capite nutantes: quos omnes scil. vidistis. sic in Toxari Idem p. 38. τοῖς κενοῖς τοῦτοιοις καὶ κωφοῖς προσωπεῖσις εἰκότας ἑμᾶς διπλη-πῆσαι. his personis; quas omnes nostis et saepe vidistis. Longinus πρὸς ὑψ. sect. 35. εἰδὲ γὰρ τὸ ὑψ. ἡμῶν τοῦτοιοις φλογιον ἀνακαυόμενον — ἐμπλητρίμεθα τῷ ἑραίνων μάλλον. hunc ignem; vulgarem scil. et omnibus notum.

Ibid. τῷ δημογεγνητῷ] Forte scribendum, δημογεγῶν ut supra, ξυμφορεσάντες ἀν' οἱ δημογεγοὶ τὰς διωάμεις. Et ita MSS.

Sect. δ'. τὰς τῶν πολλῶν ψυχὰς] Omnino τῶν πολλῶν legendum: agitur enim de civibus reipub. Platonicae. vide quae praecedunt, εἰς τοιαύτην πόλιν.

Ibid. Τὸτο γὰρ τοι εὐαίαν &c.] Suspicor non

non omnia hic recte habere. Quae vero sequuntur ita erant distinguenda: καὶ μὴ παρ-
εἶναι ὅλην ἀφ' αὐτοῦ — λόγοις, ἀλλ'
εἰδέναι μὲν ὅτι &c. ut Sect. 5. καὶ μὴ παρέχον
ὅλην εὐφραίνεισθαι, ἀλλ' ἐπαίνεον. Mox, per
ista, καὶ τὴν Θεῶν δίκην, intelligit, opinor,
secundum Deorum jus vel dignitatem: idem
quod καὶ τὴν Θεῶν ἀξίαν. Deinde, ad fi-
nem sect. distingue, εἰσδέξασθαι ἂν αὐτὴν καὶ
πολὺ μᾶλλον, καὶ τὴν χρείαν. ist est, καὶ
πολὺ μᾶλλον ὅτι εἰσδέξασθαι ἂν αὐτὴν καὶ
τὴν χρείαν multo minus ob utilitatem, vel
usum. Longe igitur a mente Auctoris abit
Cl. Interpres, vertendo, cum ob utilitatem
potius admitti poterat.

Sect. ε'. τὰ Ὀμήρου μάθειεν ἀλλ' εὐρεῖς
αὐτὸν &c.] Ita distinguendum. Et mox, τῆς
τέχνης τὸ ὅτι ἔχει. Omnia vero
ista, a vocibus καὶ γὰρ αὐτὸν usque ad ἔχει, si
in parenthesi includas, connexionem per-
spicies.

Ibid. αἰθεῖν ἀνδράς, εἰσκυκλῆς &c.] Le-
gendum puto: Ἄν τοῖσι καθ' ἡδονὴν κρήνης
Ὀμήρου αἰθεῖν, οἷον δρᾶς; εἰσκυκλῆς &c. Si
igitur putas Homerum voluptatis gratia poeti-
cam exercuisse, quale facis? inducis &c. ἀν-
δράς enim non est ad rem magis quam
θεῖος aut ἥπιος fuisset: et αἰθεῖν simpliciter,
(ut canere Latinis) est, poeta esse, versus fa-
cere, ut X, 7. καὶ αἰθεῖν λέγει, quamvis
versu narret: ubi opponitur ψιλῶς λέγειν,
prosa narrare. ita XXXVIII, 1. de Hesio-
do: δάφνης λαβόντα κλάδους, εὐθὺς αἰθεῖν

poetam fieri; prout explicat verbis proxime
sequentibus. Caeterum οἷον δρᾶς, ut XVIII,
6. ὃ Ζεὺς, καὶ οἷον πεποίηκας; sic τί δρᾶς
XXXIII, 7. eodem more: εὐθὺς ὅρα τί
δρᾶς. ἀφ' αὐτοῦ τὴν τάξιν τῶν δρᾶν. ubi
pro ὅρα τί δρᾶς, aequè bene scribere po-
tuisset οἷον δρᾶς; Lucianus De Mort. Pe-
regr. ad finem, p. 590. ἐγὼ δ' αὐτὸς, καὶ
πρὸ πολλῶν ἡμερῶν, εἶπον αὐτῷ ἐγκρατε-
μένῳ, ὡς ἀπαχρυσθεῖς, πῶς δεῖμαί φαρμάκον,
τί δρᾶς; καὶ πάντων τῶν ἀμβλυωπῶντος ὁ Αἰακὸς
παρὰ δέχεται; ita legendum opinor inquina-
tissimum istum locum. Occurrit haec lo-
cutio οἷον δρᾶς saepe apud eundem, nisi me
fallit memoria. Distinctio vero Cl. Edito-
ris, αἰθεῖς. ἀποχρησθέντες τῆς ἡδοῆς τὸν
ἀνδρά; Ἡδὺς &c. infelicissima est, et directe
contra sensum et mentem Auctoris, et scri-
bendi morem.

Ibid. εἰσκυκλῆς] Vox Scenica et Thea-
tralis, infers, quasi per machinam inducis.
unde Lucianus Philopseude p. 346. Θεῶν
ἀπὸ μηχανῆς ἐπισκυκλῆσθαι μοι τῆτον ὄμην
ἀπὸ τῆς τύχης ubi male legitur ἐπισκυκλῆ-
σθαι. sic τὰ μηδὲν προσήκοντα ἐπισκυκλῆσθαι.
Idem in lib. Quom. Conscr. sit Hist. p. 611.
quem corruptissimum locum non nunc vacat
explicare. ἀλλὰ ἐπ' ἄλλοις ἐπισκυκλῶν,
Longinus sect. 22. Suspiciari licet Suidam
deceptum fuisse in hac voce a vitiosis exem-
plaribus, cum scribit ἐπισκυκλῆσθαι, ἐπισα-
γαγῶν pro eo quod, opinor, debuit esse
ἐπισκυκλῆσθαι. De Re, vide Jul. Pollucem
IV, 19. sect. 128.

IN DISSERT. XXIV.

SECT. α'. παῖς] Id est, puer, (non
filius: quomodo enim homini Corinthio
filius Doricus?) idem quod παιδικὰ mox.
qui et Latinis puer, et delicatus, et puer de-
licatus. vide Praefat. Statii ad Lib. II. Syl-
varum. Notum istud Anacreontis, Πρὸς
παῖδα, πρὸς Βάβυλλον.

Sect. β'. Νέστωρ — ὁ δεινότητος τῆς στρα-
τηγίας.] Id est, τῆς τακτικῆς. vult, instru-
endae aciei peritissimus. Sed hoc elogium,
quo Nestorem ornat, magis, vel aequè,
pertinebat ad Menesthea. Homerus Iliad. B.
553. de Menestheo:

Τῶν δ' ὅπως τις ὄμειπ' ἐπιχθονίων γένετ'
αἰετῶ

Κοσμήσθαι ἥπιος τε καὶ ἀνέρος ἀσπίδιώτας.
Deinde sequitur, Νέστωρ οἷος ἔμελλεν et ratio-
nem reddit quare Nestor contendebat, vel

cum eo comparari voluit: ὁ γὰρ προγε-
νέστερος ἦεν. superioritatem vero Menestheo,
Atheniensium gratiâ, vindicat Aristides in
Panath. p. 192. ex priori versu Homeri.
aliter Sext. Empiricus Adv. Math. p. 313.

Sect. γ'. τὰς δὲ γυμνασίων] De duo-
bus tantum loquitur Maximus. hoc vero
esset τῶν δὲ γυμνασίων. Sed scripsit ille,
διτλῆς δὲ γυμνασίων; sequitur enim, ὁπό-
τερος αὐτῶν, uter eorum.

Ibid. νόθος τινὰς εἶναι καὶ κισθίλος ἐρεσά] Ad
Personas transfertur quod ad Rem per-
tinebat. non enim imperitus nummularius
recte dicitur νόθος et κισθίλος, sed nummus,
si adulterinus sit, et non γνήσιος, vel δόκι-
μος. sic in hac Maximi comparatione, num-
mularii sunt Amatores; Forma vel Pulchri-
tudo est nummus: Animi Pulchritudo vel
Virtus.

Virtus, est *nummus* γνῆσιος et δόκιμος. Pulchritudo *Corporis*, sine *Virtute*, est *nummus* νόθος et κίβδηλος. haec, opinor, certa sunt. unde hic locus mihi ita legendus videtur et distinguendus: ἀνάγκη τῆς μὲν ὁ φαινόμενος κάλλους καὶ μὴ ὄντος γλιχομένου, νόθου τινός (vel τινός) εἶναι καὶ κίβδηλος ἐρωςάς· τῆς δὲ ὁ καὶ ὄντος καὶ φαινόμενος, γνήσιος ἐρωςάς κάλλους, καὶ ἀληθινός. vide Diff. XXVII. ad finem.

Sect. δ'. γόνθα ἀτεχνῶς· οἷα εἰς αὐτὸν &c.] Distinguendum, σοφιστὴν, γόνθα ἀτεχνῶς οἷα &c. plane qualia. sic Diff. XXII, 1. ἀτεχνῶς ὥσπερ ἐπὶ δικαστῶν καθισταμένων. Saepe occurrit haec vox initio sententiae.

Ibid. μόνον ἐκ] Videtur poni pro usitatiori καὶ μόνον, quia sequitur ἀλλὰ καὶ. Sed et adhuc restat aliquid difficultatis. opponuntur enim ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλησιν et δημοσίᾳ, quae certe non sunt Opposita, sed fere Synonyma: et iis recte ex adverso respondet οἷον. unde suspicor nos hic quoque habere Lectiones Duarum Editionum. perspicua enim omnia fuissent si utrovis modo scripsisset, ἔλεγε δὲ ταῦτα καὶ μόνον ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ οἷον· vel, καὶ μόνον δημοσίᾳ, ἀλλὰ καὶ οἷον· ἐν συμποσίοις, ἐν Ἀκαδημίᾳ, &c. Conjicio δημοσίᾳ fuisse Lectionem prioris Editionis: pro qua substitutum esse ab Auctore, ἐν μέσοις τοῖς Ἑλλησιν.

Sect. ε'. ὅπως τὰ μὲν &c.] Longa haec ῥῆσις fallit inattentum Lectorem. sensus suspenditur, neque exit ante vocem Ἀυτὴς, longe infra. hoc modo connectitur: Ἐγὼ γὰρ θαυμάζω, ὅπως (Σωκράτης) τὰ μὲν Ὀμήρῳ ἔπη τῆς πολιτείας ἀπετίμψατο, αὐτὴς δὲ Σωκράτης ἔτω σφαλερῶς λόγους ταῖς αὐτῇ ὁμιλίαις ἀνεκέραιεν. unde patet distinguendum esse infra, Σωκράτης δὲ ἐμέμψατο αὐτὴς δὲ δὴ Σωκράτης &c. non vero ponendam esse plenam distinctionem post ἐμέμψατο.

Ibid. αὐτῷ Ὀμήρῳ σεφανώσας &c.] Lege, αὐτῷ Ὀμήρῳ, ἐλὼ σεφανώσας τὸν ποιητὴν, καὶ χρίσας μύθῳ. Vox ἐλὼ amittebatur in praecedentibus literis ἥρω. Sumptum ex notissimo Platonis loco lib. III. de Republica: ἀποπέμπομεν τε αὐτὸν εἰς ἄλλαν πόλιν, μύθῳ κατὰ τῆς κεφαλῆς κατὰ χεῖρας, καὶ ἐλὼν εἰσανέσθαι. ubi tamen non de Homero nominatim aut speciatim loquitur, (quemadmodum hoc loco Maximus, et alii fere accipiunt) sed de quovis Poëta vel Imitatore. Huc adludit Noster supra, Diff. XXIII, 3. ἀλλὰ καὶ κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐλὼν τὸν ἄνδρα, καὶ χρίσαντάς μύθῳ, ἀποπέμπειν παρ' ἄλλους. Et

tamen video eandem omissionem hujus vocis ἐλὼ apud Josephum lib. II. contra Apion. sect. 36. p. 1386. Ed. Hudson. ὁ Πλάτων δὲ τῷ ἄλλῳ εἰδῶα ποιητῶν φησι δὲν εἰς τὴν πολιτείαν παραδίδεσθαι, καὶ τὸν Ὀμήρου εὐφίμως ἀποτίμπτειν, σεφανώσας, καὶ μύθῳ αὐτῷ κατὰ χεῖρας. Parum accurate haec Josephus. nihil enim apud Platonem de Homero distincte a caeteris omnibus poetis: et vox σεφανώσας hoc loco non est ad rem nisi addatur materies ex qua corona fieri debuit, prout in Platonis loco recte fit: alioquin σεφανώσας foret floribus coronans. et si Plato scripsisset, καὶ αὐτῷ κατὰ χεῖρας, omisissā voce μύθῳ, inepte admodum scripsisset: eadem vero est ratio et necessitas vocis ἐλὼ et vocis μύθῳ. Festinanter igitur Josephus in voce σεφανώσας: et de caetero, erravit cum vulgo, non inspecto Platonis loco.

Ibid. αὐτίκα καὶ ὁ μὲν &c.] Scripsit, opinor, Librarius, αὐτίκα καὶ ὁ μὲν, calami errore praecedentem syllabam repetens; quod omnibus accidit qui aliquid transcribunt. inde factum καὶ a proximo exscriptore. Legendum vero, αὐτίκα· ὁ μὲν περὶ &c. et vertendum, exempli gratia, ut sect. 8. Ἀυτίκα· ἐν πρῶτῳ λόγῳ &c. ubi iterum male vertitur statim. XXVII, 6. Ἀυτίκα· Ἑλληνες μὲν καὶ Πέρσαι &c. ubi recte vertitur. Plura notavi ad *Lysiae Orat.* XIX, p. 348. Et observatu dignum, quotiescumque occurrit vox αὐτίκα hoc sensu apud Veteres, toties fere in versione ejus erratum est.

Ibid. p. 291. διωκτὴν δὲ τῇ μιμήσει,] Potius, δὲ ἐν τῇ μιμήσει, ut ἐν τοῖς λόγοις, et, ἐν τοῖς ἔργοις. Caeterum μιμήσει istud suspectum habeo, quia ex lib. III. de Repub. et initio Decimi, scio Socratem damnare μίμῃσιν, et ex Republica sua ablegatam velle. Forte, σιωπῶν δὲ ἐν τῇ νόσει, ut IX, 3. de Socrate: ἀγαθὸς εἶπεν, ΣΥΝΕΤΟΣ ΝΟΗΣΑΙ.

Ibid. Ταῦτα οἶμαι Θρασύμαχον εἶπεν, ἢ Πῶλον,] Lingua postulat οἶμαι ἂν Θρασύμαχον εἶπεν, Thrasymachum dicturum fuisse: ut XXI, 3. XL, 1. Deinde, pro Καλλιᾶν legendum Καλλικλέα. Callicles enim unus erat ex iis quorum nominibus utebatur Socrates vel Plato quando aliquid falsi refutandum erat. Diog. Laërtius in Platone, lib. III. segm. 52. περὶ δὲ τῷ ψεύδαν ἐλεγχόμενος εἰσάγει, οἷον, Θρασύμαχον καὶ ΚΑΛΛΙΚΛΕΑ, καὶ Πῶλον, Γοργίαν τε καὶ Πρωταγόραν, &c. ubi vide *Aldobrandinum*. Noster Diff. XXXII, 5. τῶν ἐλαίων τῶν λόγων, Θρασύμαχόν τινά, ἢ Πῶλον, ἢ ΚΑΛΛΙΚΛΕΑ, ἢ τινά ἄλλον λαβήτηρα καὶ ἐπεσκόλον; Arrianus

rianus Dissert. IV, 5. de Socrate: ὅρα παρὰ Ξενοφῶνι ἐν τῇ Συμποσίῳ πόσας μάχας λέλειπε, πῶς πάλιν ἠνέχετο Θεραπειάχην, πῶς Πύλιν, (l. Πύλιν,) πῶς ΚΑΛΛΙΚΛΕΪΟΥΣ· πῶς τῆς γυναικὸς &c.

Secl. 5. τῷ λόγῳ, οἷαν καὶ οἱ — εἰσαγγελλόμενοι, ἢ κινδυνεύοντες· οὐ περὶ &c.] Sensum loci non recte ceperunt summi viri. ideo non recte emendarunt, neque verterunt. Legendum erat: Ὡς τοίνυν δρασμῶν περὶ ῥασάνην τοιαύτην τῷ λόγῳ, οἷον καὶ οἱ εἰς τὰ δικαστήρια εἰσαγγελλόμενοι· οἱ κινδυνεύοντες, ἢ περὶ τῷ πρὸς γμάζας ἀπιογνῆσαι μόνον, &c. et vertendum: Sic itaque faciamus circa hanc Socratis negligentiam in sermonibus ejus de Amore, quemadmodum solent rei; qui in periculo constituti, non de sola re, de qua in judicium vocantur, verba faciunt, sed &c. id est, Cum igitur Socrates tam negligenter et secure sermones hujusmodi de Amore videatur habuisse, defendamus eum dicendo, hos sermones non fuisse Socratis inventum, sed ab Antiquis sumptos, Homero, Hesiodo, Sapphone, Anacreonte. ad eos igitur transferri accusatio debuit. Τῶν λόγων est Socratis sermonum: et ῥασάνην est securitatem, negligentiam, incautelam; qua hos sermones effudit Socrates, minime suspicatus sibi vitio vertendum istud ob quod in admiratione fuerunt Homerus, Hesiodus, et caeteri Illustres Antiqui. Pro τοιαύτην bene legi posset τοσαύτην vel ταύτην: sed neutro opus est.

Ibid. ἀναθησόμεθα σμικρὸν, ὅσον τὸ νῦν ἔχον.] Distingue, σμικρὸν ὅσον, τὸ νῦν ἔχον. Σμικρὸν ὅσον· pro quo Auctor Epist. ad Hebraeos X, 37. dicit, μικρὸν ὅσον ὅσον· ut exiguitatem temporis geminata diminutionis nota fortius exprimat. tametsi ultimum ὅσον a nonnullis Codd. abest. phrasis frequentissime occurrit: quemadmodum et τὸ νῦν ἔχον, quod ad praesens attinet. vide Nostrum XXII, 3. Lucianum Jup. Confut. p. 126. et De Gymnasiis ad finem: et Acta Apostol. XXIV, 25. Si priorem distinctionem retineas, potius foret ὅσον γε τὸ νῦν ἔχον.

Ibid. p. 293. καὶ σοφιστὴν.] In malam partem hic sumenda vox σοφιστὴν, prout ex Adjunctis patet. et ita Diff. XX. ad finem, ubi σοφιστὴς et φιλοσοφός opponuntur, quemadmodum et XXVI, 3. Vide Aelianum Var. Hist. II, 13. ubi Socrates dicitur in fama fuisse ὅτι τῆς σοφιστῆς ἡλεγχεν· ὅθεν ἰγνὸς ὄντας· et quae de hac re erudite notavit Perizonius in Praefat. ad istum Auctorem.

Secl. 5. (ὅν γὰρ εἰσιν ἐκείων ἀμαχάτερον) ἀλεγανισάμεθα] Nisi fallor melius foret, καὶ γὰρ εἰσιν &c. sunt enim istis expugnatu difficiliore. et ita cepisse video Heinsium in Versione. Vulgata tamen defendi potest.

Ibid. αὐξάνομενον ἢ αὐτὴ τὴν ἔννοιαν] Cl. Davisius ἐξαργύρομενον, vel ἀνααινόμενον legit, pro αὐξάνομενον. Recte ad sensum: sed aberravit a vocabulo, quod erat ἐξομνύμενον. sic XXVII, 1. ἐξομνύμενον τὴν ἐμπροσθεν αἰδήν· de Stesichoro palinodiam canente. XXXII, 3. καὶ γὰρ ἐξομνύμενον τίνδε διδάσκαλον, ὅς τῳ τὰ γνωρίσματα. optime explicat Suidas: Ἐξομνύμενον, παντὶ λόγῳ ἀρνήσασθαι.

Ibid. πολλὰς τὸ γὰρ ἔχων] Legendum putarem ἔχειν, et distinctionem post θαυμάζειν tollendam esse. Sed Plato non est ad manum.

Secl. 5. τὰ μὲν ὅπως ἔχωμεν.] Canteus ἔλωμεν. Cl. Editor Vulgatam approbat. si quid mutandum, mallet διακωμεν, quia sequitur, τὰ ἢ ὅπως φεύγωμεν· quae Oppositio in his vocibus fere perpetua est apud omnes Scriptores. vide supra, secl. 5. et Diff. XXV, 4. XXXII, 3. M. Antonium III, 7. 1 Tim. VI, 11. et quemvis Graecum Auctorem.

Ibid. p. 295. καὶ ἔστιν τοῖς τοιαύτοις] Infere Praepositionem ἐν ante τοῖς. Deinde distingue, αὐτίκα ἐν πρώτῳ λόγῳ &c. et verte, exempli gratia, prout supra monui.

Ibid. οἷον τῆς Ἀνδρομάχης] Scribendum vel, οἷον ὁ τῆς Ἀνδρομάχης, vel, οἷον ἐπὶ τῆς· ut mox, ἐπὶ τῆς Ἡέρας καὶ τῆς Διός. prius tamen verius puto. Deinde, istum χαμῶνιν ἔρωτα Jovis et Junonis improbat Socrates apud Platonem lib. III. de Republica; et ridet Josephus contra Apion. lib. II. secl. 34. et Nazianzenus Stelit. I. p. 73. Mox, scribendum τοῖς αὐτῶν ὅπλοις, pro αὐτῶν.

Secl. 6. ποταμῶν ἔρωτες [καὶ ΒΑΣΙΛΕΩΝ] καὶ φυλῶν;] Atqui jam ante dixit γυναικῶν ἔρωτες καὶ ἈΝΔΡῶΝ. nonne reges includuntur in voce ἀνδρῶν? et quam inepte inferuntur reges inter fluvios et plantas! Absurditatem horum video, sed parum ultra. Conjeceram θαλασσῶν. certe ex Adjunctis de re aliqua inanimi loqui videtur. Fieri quidem potest ut ista, καὶ βασιλείαν, locum alicubi habuerint in Prima ἐκδόσει, a Maximo postea mutata. inde forte in Marginem, mox in Textum recepta. Caeterum adluditur, opinor, ad aliquod poema Hesiodi

Hesiodi quod nunc non exstat. ista enim de amoribus ποταμῶν et φυλῶν non possunt explicari ex scriptis Hesiodi quae supersunt.

Ibid. τί ἂν εἴη ἄλλο ἢ ἡ Σωκράτους τέχνη ἐρωτική;] Codices, τί ἂν ἄλλο εἴη ἢ αὐτὸ ἡ Σωκράτους &c. unde Davisius, ἡ αὐτὴ Σωκράτους. verissima est Codicum Lectio, αὐτὸ ἡ Σωκράτους τέχνη ἐρωτική; sic XXXIV, 4. ἢ αὐτὸ ἐκείνο ἡ Θράκιος ἐπιδὴ. αὐτὸ est res ipsa, de qua scilicet agitur vel quaeritur. XXXIII, 3. ποίημα ἡλίου, ἢ αὐτὸ ἡλίου. idem quod αὐτὸν τὸν ἡλίον XXXVI, 2. γενομένος ἐκ μύθου αὐτὸ τὸτο λόγῳ. Vide et XXIII, 5. XXVI, 5. et passim invenies.

Ibid. ὁδυρμένη ὅτι ἀπέθανεν] Lamentanti quod jamjam moriturus erat. haec enim est significatio Verbi ἀποθνήσκω, vel Imperfecti ἀπέθανεν, apud optimos scriptores. et ita intelligendum istud Xanthippes apud Diog. Laërtium, de hac re, in Socrate, sect. 35. τῆς γυναικὸς εἰπέσης, Ἀδίκως ἀποθνήσκεις. Σὺ δ', ἔφη, δικαίως ἐβόλε; clare Lucianus in Gallo, p. 168. ὦ μὲν γὰρ τὸν Ἐυκράτην

αὐτὸν, ἀπαῖδα ὄντα, ἢ οἶδ' ὅπως, ἈΠΟΘΝΗΣΚΕΝ. εἴτα προσκαλίσαιλά με, καὶ ἀγάθης δίδου, — μικρὸν ἐπιχρόντα, ἈΠΟΘΑΝΕΙΝ. vides differentiam inter ἀποθνήσκω et ἀποθανεῖν. sic et in *Toxari*, p. 47. ἐπεὶ δ' ἀπέθανε et sequentia, p. 48. Vide et Arrianum Diff. II, 23. de Epicuro morituro: et Phalaridem Epist. LIII. et Lyfiam Orat. XIX. p. 349. D. Lucas VIII, 42. καὶ αὐτὴ ἀπέθανεν, et haec jamjam moritura erat, in articulo mortis; ἰθάυς ἔχει, ut de ea Marcus V, 23. Longe vero aliud fuisset si scripsisset Lucas, καὶ αὐτὴ ἀπέθανεν. tunc enim jam mortuam dixisset. Caeterum pro ἀνθάπτεται τῇ Ξανθίππῃ &c. conjeceram καθάπτεται τῆς Ξανθίππης ὁδυρμένης &c.

Ibid. τὸτο γὰρ περὶ Σωκράτους] Omnino legendum puto τὸτο καὶ. quippe γὰρ neque probat aliquid, neque Atticorum more πλεονάζειν hoc loco potest. τὸτο καὶ est pariter; et respondet praecedenti citationi ex Anacreonte.

IN DISSERT. XXV.

SECT. α'. αὐτὸς αὐτὸς τὰς περὶ] Quem admodum conjeceram editum video, Ἀναλκιδόνης αὐτὸς αὐτὸς τὰς περὶ ἑρῶν λόγους. quae locutio in quavis fere pagina occurrit. Sic πάλιν αὐτὸ passim: ut apud Porphyrium *De Abst.* II, 40. καὶ πάλιν αὐτὸ τὰ πλεονάζει &c. ubi mala legitur αὐτὰ πλεονάζει.

Ibid. καὶ προσελθῶσα ἐγύταλα μανία] Mallem προσελθῶσα, progressa, profecta: et, ἐγύταλα μανίας. ut XIII, 4. ἐνόσσει νόσον δεινὴν, καὶ ἐγύταλα μανίας. et sect. 7. τῆς λογισμὸς ἐπιλαρόντες ἐγύταλα μανίας. XVI, 9. ἐγύταλα μὲν τένει μανίας. neque unquam aliter loquitur in hac phrasi.

Ibid. τὸν νεανίσκον καὶ τὸν μερῶκιον] Observa discrimen inter has voces. νεανίσκος est juvenis, qui et vocatur ὁ ἐρῶν, amator, major aetate: μερῶκιον est puer, qui et τὰ παιδικὰ, et ὁ ἐρώμενος, qui amatur. unde paullo ante Opposita vides ἀδίκων ἘΡΑΣΤΩΝ, et ΜΕΙΡΑΚΙΩΝ ἐξήπαλτων. ubi ἐρῶν est idem quod νεανίσκος. sic et Plutarchus *Ἐρωτικῶν* p. 754. D. εἰ δ' ἄρχει βρέφης μὲν ἢ τίτθς, — ἘΡΑΣΤΗΣ δὲ ΜΕΙΡΑΚΙΟΥ &c. et Noster XXVI, 8. Κρητικῶ ΜΕΙΡΑΚΙΩ, αἰχρὸν ἘΡΑΣΤΗΝ εἶναι. Κρητικῶ ΝΕΑΝΙΣΚΩ, αἰχρὸν προσάψασθαι ΠΑΙΔΙΚΩΝ. quem locum ita vertit Cl. Interpres: JUVENI Cretenfi turpe habetur non AMARE: juveni Cretenfi turpe

habetur amore pueri se inquinare. Vide quantum erravit Vir Summus non observata hac Distinctione. Ita verti oportuit: PUERO Cretenfi turpe habetur non AMARI: juveni Cretenfi turpe habetur tangere puerum amatum. Lyfias quidem, Orat. in *Simona*, semel confundit has voces, et appellat νεανίσκον quem passim vocaverat μερῶκιον.

Ibid. p. 301. ἔγω δὲ ὁ Σωκράτης] Davisius conjicit, ἔτος δὲ. Forte ex scripturae vestigiis legendum, τὸτο δέσας Σωκράτης, τὸ μὲν &c. vide initium sententiae, τὸτο τοι δέσας καὶ Σωκράτης ἐκείνῳ &c. quae vox ultima respuit ἔτος in eadem periodo. usitatissimum vero est post longam digressionem resumere initium sermonis.

Sect. β'. μάγιστος] Bene notat Davisius vocem μάγιστος hic sumi pro *lanio*. Exemplis ab eo adductis adde Synefium *De Regno*, p. 4. μηδὲ πλεονάζειν πορκαίων ποικίλων, ἢ μάλλον ἢ μάγιστον, ὃς ἐλαύνει καλὰ κόψων αὐτὰ, καὶ ἰμφορηθῆσόμενος τε αὐτὸς, καὶ ἄλλοις εἰπὼν ἀποδωσόμενος. haec est descriptio *lanii*, prout patet ex istis καλὰ κόψων et ἀποδωσόμενος, occisurus et venditurus: unde *lanius* in Glossario Latino-Graeco redditur κρενωπός et in Graeco-Latino μαγιστός est *lanio*. hac voce utuntur et LXX *Thren.* II, 21. ὦ μάγιστος ὁ γὰρ

ἐργῆς σὺ ἰμαίερός σου, ἢκ ἰφείσω λανίασθι, jugulasti.

Ibid. τὴν δὲ ἱεραρίσθην καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔθνη.] Ita erat in priori editione. Unde conjeceram, ἱεραρίσθην, ἢν καλῶς τὰ ἡμέτερα ἔχῃ huic vero sufficit, si res nostrae prosperae sint. quod tamen non satisfacit. Cl. Editor legit, τὰ ἡμέτερα ἔθνη. quod et mihi olim in mentem venerat. sed delevi, quia vox γάλα, lac, deesse videbatur. lac enim, aequae ac lana, fructus erat quem ex Ovibus percipiebant Veteres: vide Epictetum Enchirid. c. LXIX. Et fieri potest ut vox γάλα deliteat sub adverbio καλῶς. certe sensus debuit esse, Huic vero sufficit lac et vellera nostra. Paulo ante: τ' ἀληθὴ αὐτὰ καὶ τὴν ἀμφοῖν τέχνην omitti potest Conjunctio, ut τέχνην fit Appositivum. Noster saepe ita scribit. Et Codices eam omittunt.

Ibid. ἐρεῖν ἔλεγε, καὶ πάντων ἐρεῖν.] Non omnes, sed pulchros omnes, ut recte dicitur XXIV, 9. Haec igitur non videntur esse integra.

Ibid. καὶ ἐρεῖν δεινότερον.] Mallem θηρεῖν, venari. in hac enim praecipue versatur hujus loci metaphora. vide quae praecedunt. Paulo post distingue, ῥέον ὁδοὶ γὰρ &c.

Ibid. p. 303. Οἷον εἰ ξωμένης &c.] Vel ξωμένης. Diff. XXXII, 4. οἷον εἰ ξωμένης παναερμόνιον τι ὄργανον &c. XV, 5. οἷον εἰ ξωμένης οὐκ ἄλλα &c.

Sect. γ'. ἐπιτήδεια δέ.] Praecedit ἐπιτήδεια. unde accuratius foret, ἐπιτήδεια τὰ δὲ εἰς προσηγορίαν &c. aliter non satis probabit quod proposuerat. sic Dissert. XXXVIII. ἐκὼν εἴπερ ἔχει τὰ ἀγαθὰ, τὰ τελεωτάτα ἔχει τελεωτάτων δὲ ἢ δὲ εἰς δίδωσι τοῖσι δὲ ἔχει. de Deo loquitur.

Sect. δ'. καὶ ἐν ἐντυχίαις σωδύλχη.] Nihil in hoc eximii: nam et improbi amatores idem faciunt. unde legendum arbitror, καὶ ἐν ἀτυχίαις σωδύλχη et in infortuniis una cum eo infortunatus est. caetera enim exempla petuntur a rebus quae laborem et molestiam habent; gymnasium, cursus, venatio, bellum; denique, mors.

Ibid. ὁ μὲν ποιμένι ἐκίχεν, ὁ δὲ κλέπῃ ἔοικεν.] Nonne Evangelistae scrinia compilavit? vide D. Joannem X, 1. 2. &c.

Ibid. ἐν τοῖς ἐκάρποις φυτοῖς.] Scribo ἐγκάρποις, fructiferis: ut mox, Καλὸν σῶμα ὄρας ἀνθῆναι καὶ ἐγκάρποις quae his respondent. vide XXVII. ad finem.

Sect. ε'. ἐν Ἀκαδημία γυμνασάμενος.] Puto Auctorem scripsisse γυμνασάμενος, Passive, ut τραφεῖς et πεπαυδόμενος.

Ibid. ἢ τὴν Λεωνίδην μαχίμων.] Quid velit vox ultima, ignoro. vertitur: quam quae in bello praeclare gessit Leonides. saltem hoc debuit fuisse τὸν μαχίμων sed et sic, exemplum desidero hujusce vocis μάχιμα, vel τὰ μάχιμα, pro, res in bello gestae. Sequitur: ἀμαχώτερος γὰρ ὁ ἔρως ἢν ὁ βαρβάρων Constructionis et vocum ambiguitas Viro Summo imposuit, qui vertit, magis namque inexpugnabilis amor erat barbari illius. ita debuit: Amor enim victu difficilior erat quam (Xerxes) ille barbarus. ὁ ἔρως est Deus Amor; unde telorum ejus mentio, statim: et per ὁ βαρβάρων vult regem Persarum, (non puerum istum barbarum, cujus paullo ante facta mentio) qui ὁ βαρβάρων a Graecis scriptoribus centies vocatur. vide Aelianum V. H. II, 13.

IN DISSERT. XXVI.

SECT. α'. καὶ ἔρπον εἶναι Θεῶν.] Prior Lectio erat ὅτιον pro Θεῶν. clare hic vides manum et correctionem ipsius Auctoris.

Sect. β'. Διόπερ μοι δοκεῖ.] Hoc et Platoni ἐδόκει ante Te, Maxime: ex Illo enim habuisti, Sympos. p. m. 12. Τοῖς γὰρ βαρβάρους Διὸς τας τυραννίδας ἀνέχον τὴν γῆν, (scil. παιδεραστῶν,) καὶ ἡ γὰρ φιλοσοφία καὶ φιλογυμνασία.

Ibid. καὶ ξωμόμων.] Mallem καὶ ἰσόνομον ut ἰσόνομον, et ἰσόνομον. Paulo ante, pro τὸ δὲ διὰ μέσθ, conjeceram, τὸ διὰ μέσθ. et ita MSS.

Ibid. p. 311. ἐγὼ μὲν οἶμαι καὶ ἐνέασθαι τινα.] Scribe καὶ ἐνέασθαι.

Sect. δ'. p. 313. τὸ πάθος μὲν ὁμοίως ἐστίν.] Omnino delendus est Articulus, quem non patitur sensus: ut paullo ante, ἡ ὑγία πάθος τί ἐστίν &c. non τὸ πάθος.

Sect. ε'. αἰφνιδίως ἐπὶ σαρκῶν ἡδονὰς συντεταγμένους.] Ita prior Editio: pro quo conjeceram, καὶ ἀφειδώς — συντεταγμένους, immodice intentus, contendens. Aliter Codices de prima voce statuunt. Deinde, pro ξυμφωνῶν, forte ξυμφύων, quo ducit Participium.

pium *προσφύρομαι* adhaerens cohaesione neque honesta, neque legitima, neque revera amatoria. Et mox, *ὑπὸ τῆς ἀγνοίας πλανώμενον* non praecessit μὲν, neque opus est articulo τῆς. forte legendum, *ὑπὸ δεινῆς ἀγνοίας*.

Sect. 5'. *καὶ νήχεν ἀδενῆς*,] Sub ultima voce latere aliam aliquam puto. praecessit enim in hac ipsa sententia *ἀλκὴν ἀδενῆς* αὐτοί. Vide Diff. IV, 4. ubi idem videtur error in repetitione hujus vocis, et eadem γνώμη, iisdem fere verbis: et quod hoc loco dicitur *νήχεν ἀδενῆς*, ibi est *νήχεν ἀμελύταται*. an hic quoque scribendum *νήχεν ἀμβλῆς*? Paullo infra, *ἀπειθέσθαι ὦν &c.* pro ἀπειθῆς, ut *ἀνέρας* ante: Superlativum pro Positivo, more Maximi. Deinde, multo clarius scripsisset, *καὶ λαμπρυνόμενων πολλῶν ἐπ' αὐτὸ δόγμα*.

Sect. 5'. *καὶ τὸ ἐκεῖ θάρσος*] Opinor, *καὶ τὸ ἐκεῖθεν θάρσος*, et fiduciam ex ea, sc. potentia Priami. sic XXXII, 9. *Ὀδυσσεύα — δρεῖν σῶζει, καὶ τὸ δι' ἐκείνην θάρσος*.

Sect. η'. *Κρητικῶν μετακίω αἰχρὸν ἐρασὴν εἶναι*] Deest Negativa, *ἐρασὴν [μὴ, vel οὐκ] εἶναι*. Et ita tandem Cl. *Davifius*. Caeterum *προσάψασθαι* est id quod Latino- rum *tangere*, sensu nequiore. unde erudite Propertius II, 25.

Lynceu, tunc meam potuisti tangere curam? hoc est, *ἐτόλμησας προσάψασθαι τῇ ἐμῇ παιδικῇ*?

Ibid. *καινωτικὸς μόνον*,] Immo, *μόνος* *solus amor qui ex intuitu venit, communionem admittit*. Vide praecedentem sententiam quae huic opponitur, et in qua pro ἀλλήλους legendum puto ἄλλος, sensu ita postulante. *μόνος* quoque hoc loco significare potest *maxime omnium*, praecipue: et ex positione ejus, et iis quae sequuntur, ita voluisse Maximum opinor.

Ibid. *ἀλλ' ὅμως ἐρῶσιν ἡλίου οἱ πάντων ἰφθαλμί.*] Legendum puto *ἐρῶσιν ἡλίον &c.* quod ex Argumento, et vocibus ἀλλ' ὅμως, manifestum videtur. Dixerat supra, *οὐκ ὁφθαλμοῖς* patere et communes esse *res pulchras*. probat hoc ab exemplo Solis. Sol, inquit, pulcherrimus est, et multis amatoribus sufficit: *et tamen*, (*ἀλλ' ὅμως*) quamvis pul-

cherrimus sit, et multos amatores habeat, licet caeteris omnibus illum *adspicere* et intueri.

Sect. θ'. *ἔξαν — ἐπὶ βρόχον*] Codex *Harl.* ἡττοῦ. unde *Davifius* ἡττοῦ. sed a manu ultima Maximi fuisse puto *ἔξαν*, prout legitur in Cod. *Regio*, qui secundam et emendatam Nostrae scripturam adservare solet. ita VII, 5. p. 71. *Ὅποταν ὁ ἡνὲν ψυχὴ ἐπὶ πρᾶγμα ἔσῃ καὶ ἀμολογη- μένον*. supra, hac Dissert. sect. 7. *ἐπὶ ἁμῇ στήθιν ἡνὲν τῇ παύσας γαμήλιν*. Si abesset *ἐπὶ*, optime legi posset *ἔξαν βρόχον*, ut infra loquitur. sed recte habet Vulgata.

Ibid. *ὅς ἀρχὸν αὐτῆς γῆς*,] *Lege, τοσαύτης γῆς*, ut supra, *τοσούτων σωμάτων δια- τῆν καὶ δεσπότην γενόμενον*. Plutarchus *Comitum*. *Sept. Sap.* p. 151. *βασιλεύων τοσούτων ἀνθρώπων Ἀμασις*. Quemadmodum conje- ram editum video.

Ibid. *ἐνυμνῶνται ὁ μέγας βασιλεὺς τὴν τιάρην ἔχων, καὶ τὸν μὲν &c.*] *Lege et distingue: ἐνυμνῶνται ὁ μέγας βασιλεὺς, ὁ τὴν τιάρην ἔχων. καὶ τὸν μὲν &c.* Emphaticus admodum est iste Articuli usus, et Indignitatem auget. apposite Synesius *Περὶ βασιλ.* p. 13. in pulcherrima historia de *Carino* Imp. Romano, et Rege Persarum: *ἀφικέσθαι δὲ (λέγειν) τὴν βασιλείαν τὴν ἀλαζονίαν, κα- τορθώσασθαι, πάντῃ εἶκεν ἔτοιμον ὄντα, τὸν ἐν τιάρῃ καὶ κανόνι, τῷ μετὰ χιτῶνος φά- λων ἐρίων, καὶ πύλῃ*. Paris emphaseos, et si diverso modo, idem articulus Heb. VII, 4. *ὡ καὶ δεκάτην Ἀβραάμ ἔδωκεν ἐν τῇ ἀποθι- νίῳ, ὁ πατριάρχης*. ubi Abraami Dignitas per articulum denotatur. vide et Joannem XIII, 13. 14. et sect. 7. hujus Dissert. de Xerxe, *τὸν μέγαν ἐμείνεν, τὸν ἐν Σαλα- μῖν &c.* Mox, pone *ὑποστίμην* post *τάρα*.

Ibid. *ὑπὸ ἀκρόεσις ἐπιθυμίας*] Mallem *ἀκολάστει*. sic *ἀκολάστει ἐξουσίας* sect. 7. et *ἀκολάστει ὀρέξεις*, paullo ante, hac sectione: ita enim scribendum puto pro *ἀκολάστει* sc. *βασιλείας*. Philo *Vit. Mos.* lib. II. p. 447. *δι' ὧν αἱ ἀκρόεσις γαστρός ἡδοναὶ συναυξάνονται* pro *ἀκρόεσι* optimus Codex *Florent.* habet *ἀκρόεσι* unde reponendum *ἀκίλασι* ut apud Heliodorum *Aethiop.* III, 16. *ἡδονῶν ἀκολάστων ὑπερήτης* et Nostrum XXXVI, 6. *δὸλον λέγεις ἀκολάστων ἡδονῶν*.

IN DISSERT. XXVII.

SECT. α'. ὅπερ καὶ ἀναμαχίσταται ΑΙ-
 SAN φημι ἡμᾶς;] Legendum, ΔΕΙΝ
 φημι ἡμᾶς; aliter sensum non effeceris. ortus
 error ex similitudine literarum Δ et Λ. Ita
 quoque Cl. Editor.

Sect. β'. ὁ ὑραϊότατος καὶ ἀντὶ ΜΙΚΡΑΣ
 Δῆας &c.] Ita distinguendum: et scriben-
 dum ΜΙΑΣ Δῆας, una imprecatione; prout
 ex Sensu patet, et Opposito, ἱππίων ΠΟΛ-
 ΛΩΝ. Paulo ante, pro ἄκων *Davifius* le-
 git ἄδων quod unice verum puto. Locus
 vero quem ex Luciano adducit ad rem non
 facit. ibi enim legendum καλαυλόμῃ, ut
 p. 235. διὰ τῆς ἀγορᾶς μίσσης καλαυλόμῃ
 et Lib. de Saltatione p. 785. καθῆσαι κατ-
 αυλόμῃ ad quem locum vide Cl. *Grae-
 vium*, in cujus Annotatione ter vitio opera-
 rum legitur καλαυλόμῃ.

Sect. γ'. ἡ ἐν χρυσῷ τῷ πάντων γαυρο-
 τάτῳ;] Post haec verba, vel alicubi in hac
 periodo, deest totum Comma, quod respon-
 deat praecedenti, ἡ Ἀγροίλων τιμῆς. Septem
 exempla proposuerat, Χρήμα, Τὴν Ἑλλή-
 των γῆν, Πόλεμον, ΤΙΜΗΝ, Τυροῦντα, Σικε-
 λίαν, Χρυσίον. horum singula in sequentibus
 exsequitur, praeter Τιμήν, cujus exemplum
 ab Exscriptoribus omissum est; ab Auctore
 enim vix potuit. Pro καὶ Γύλιππον usitatus
 est ἡ Γύλιππον. sed nihil forte mutandum
 in hac Particula.

Ibid. εἰ δέ μοι ἡ τὴν Ἀιγυπτίων γῆν λέ-
 γοις] Nescio quid velint, aut quam con-
 nexionem haec habeant cum praecedentibus.
 Scribo, εἰ δέ μοι τὴν Ἀιγυπτίων γῆν λέγοις
 &c. Satis jam clara sunt. Optime quoque
 legi posset, εἰ δέ μοι Δία τὴν Ἀιγυπτίων
 γῆν λέγοις ut XLI, 1. εἰ δέ μοι Δία πρὸς
 τῷ Νείλῳ τὸν Ἰσθμὸν ἔγω. propius ad Codicem
 scripturam Istud est; Hoc tamen verius
 puto. Haec scripseram. Et jam video Co-
 dices prope accedere ad hoc ultimum, εἰ δέ
 μοι ἡ Δία τὴν &c. unde legendum, εἰ δέ
 μοι νῆ Δία τὴν &c. paene quemadmodum
Davifius emendaverat.

Ibid. εἰ δέ Βαβυλῶνα αὐτὴν τὴν εὐλειχο-
 τάτην.] Quare tam emphatice, αὐτὴν, de *Ba-
 bylone*, potius quam de ulla caeterarum?
 Scribendum, εἰ δέ Βαβυλῶνα αὐτὴν εὐλειχο-
 τάτην. Idem error infederat initium Dissert.
 XXV.

Ibid. εἰ δέ εἰς σφαλερὸν.] Delendum puto

εἰς: cujus prima litera videtur repetita fuisse
 a praecedenti voce; ultima, a subsequenti.
 εἰδὲν γὰρ καλὸν ἐπιβλαδῆς εἰδὲ σφαλερὸν,
 εἰδὲ εἰς μοχθηρίαν &c.

Sect. δ'. ἐπιθυμῶν λίγων τῶτον.] Po-
 tius τῶτο ut *mox*, ἔως καλεῖσθαι τοῦτο
 et, ἐπιθυμία καλεῖσθαι τοῦτο. Deinde,
 pro καὶ τῇ τῷ ὀνομάτων &c. conjeceram,
 καὶ τῇ, vel, καὶ ἐν τῇ. ultimum verius esse
 video. Caeterum vox εἶν, quae claudit
 sectionem praecedentem, poni debuit, ut
 mihi videtur, initio hujus. ita: Sect. δ'.
 εἶν ὁ ἔως ἡμῖν &c. et ita XXIV, 4. εἶν
 ἐπὶ ταύτῃ &c. quemadmodum recte distin-
 guitur VI, 2. εἶν ἔτω σοι τὰ Διὸς ἔχει
 et XII, 3. XIV, 4. Vide et XXI, 3. 4. ubi
 iterum male.

Ibid. ἀκόλατος ὁ σοφιστής.] Quis sophista
 ille? debuit esse, ἀκόλατος τις σοφιστής, in-
 temperans aliquis sophista, ut bene vertit
Heinsius. vox τις videtur periisse in syllaba
 τος praecedenti, vel in ultima τῷ σοφιστής.
 Sententia vero ita distinguenda est: Τίς ἐν;
 εἰ ἀκόλατος ὁ σοφιστής, τῷ φανομένῳ πρὸς
 δίκην χρῶμεν, τὸ ἡδὺ τῶτο φηὶ φανιάζεσθαι
 αὐτῷ (non αὐτῷ) καλόν, ἔρῃ καὶ τῶτο συλ-
 χαρήσομεν; Quae autem sequuntur, ita: καὶ
 θεασάμεν τὸ ἐν τῇ ὀρέξει τῷ κάλλει ἡδὺ,
 διὰ τὴν ἐπιμίξιαν τῆς ἡδονῆς ἐπιθυμῶν καὶ τῆ-
 τος φῆ, ἀλλ' εἰς ἔρῃ. Argumentatio postu-
 lat distinctionem post ἡδὺ.

Ibid. τίμιον ὃν καλὰ τὴν αὐτῇ φύσιν, εἶ-
 ναι δέ καλόν, &c.] Iterum ob eandem causam
 distinguendum puto: Τὸ μὲν γὰρ κα-
 λόν, τίμιον ὃν, καλὰ τὴν αὐτῇ φύσιν εἶναι δέ
 καλόν, ἵνα ἐράσμιον ᾖ. Opponuntur εἶναι
 καλόν καλὰ τὴν αὐτῇ φύσιν, (non, εἶναι τί-
 μιον καλὰ τὴν αὐτῇ φύσιν,) et, φαίνεται,
 μὴ ὃν.

Sect. ε'. πάντα ταῦτα ἐρεῖς ἡδονῆς ὀνο-
 μά.] Immo ὀνόματα ut III, 6. πάντα ταῦ-
 τα ἐρεῖς ἡδονῆς ὀνόματα. ubi eadem verba, et
 in eodem argumento. adi locum.

Sect. ς'. βιοτεύειν, ὡς οἱ ἄλλοι ἐπὶ ὀί-
 νῳ.] Βιοτεύειν ἐπὶ ὀίνῳ, ut Diss. XXI, 1.
 εὐχομένους ἐπὶ σκαπάνῃ βιώναι καὶ γηδῶ σμι-
 κρῶ. et XXXV, 2. ζῆν ἐπὶ τοῖς Ἀμύνταις
 ἀγαθοῖς. *Synefius* Epist. CXLVIII. ὄρεται
 μὲν ἐπ' ἀλφίτοις, ἡδίστοις μὲν ἐμφαγεῖν, ἡ-
 δίστοις δ' ἐμπιεῖν. Hinc illustratur istud *Mat-
 thaei*

thaci (five τῷ LXX.) cap. IV. 4. 'Οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνῳ ζήσεται ἀνθρώπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ἔσθῃ &c.

Ibid. ἀπλάτῃσι τὸς σίμβλους.] Putavi esse mendum Typographicum, pro ἀπλάτῃσαι, quemadmodum clare legendum. adhaeret tamen Utrique Editioni Cl. Davisi: neque alia est ad manum.

Ibid. Συμμιῶντες ἐν ὁδοῖς βοιάντας.] Ita Codices, pro Vulgata καίοντες, quae erat Lectio Primae Editionis Maximi, mutata ab Illo in vocem elegantiores Συμμιῶντες.

Sect. ζ'. καὶ ΔΕ τὸ ἀναγκαῖον — καὶ ΔΕ τὸ ποικίλον.] Prius δὲ ponitur pro usitato μὲν. et abest quidem ab Editt. Vulgatis: sed in Codd. suis inventum admisit Cl. Vir, et propugnare nititur. sed nequaquam persuadet hanc esse Maximi scripturam, cum tam prope sit, καὶ ΓΕ τὸ ἀναγκαῖον. nisi malis καὶ ΜΕΝ &c. nam hae voces μὲν et δὲ, in Libris scriptis persaepe inter se commutantur. Pone vero minimam distinctionem post ποῖον.

Ibid. δοκεῖ γὰρ εἶναι δὲ ταύτην μόνον.] Platonica synchysis verborum. ordo est, δὲ γὰρ ταύτην δοκεῖν μόνον εἶναι. omitti potuit εἶναι, ut prius. Caeterum scripturae diversitas in hoc loco, manifeste mihi videtur esse a calamo ipsius Auctoris. Verba praecedentia ita distinguens, sensum planiorem feceris: καὶ δὲ τὸ ποικίλον καὶ ἐπικείμενον, τῷ ἄλλων ἄλλως ἄλλως ἐμφανισθῶν, τὴν ἡδονὴν δοκεῖν γὰρ &c. Haec parva Lectoribus, etiam exercitatis, nonnunquam moram injiciunt et molestiam creant.

Ibid. περιεβλεψάμην πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἰλύν.] Codex Florent. habuit ὕλην pro ἰλύν. a Maximo autem fuit, nisi fallor, ἄγλυν, caliginem: ut XIV, 7. ΠΕΡΙΒΕΒΛΗΜΕΝΗ ἐν τῷ δόλῳ βίῳ ΠΟΛΛὴν καὶ σκοτεινὴν ἄλγυν. eadem vides, et de re eadem, scil. Anima.

Sect. η'. Καθάπερ τῷ ποταμῷ.] Scribo, Καθάπερ γὰρ τῷ ποταμῷ &c. Haec enim Similitudo probatio est vel confirmatio sententiae praecedentis. Vide parem omissionem XXI, 4.

Ibid. ἐπειδὴν δὲ ὑπερέβηεν τὸ ὄρανον εἰς τὸν οὐρανόν τόνον.] Absurdum hoc videtur, et idem ac si diceres, de caelo in terram ASCENDERE. ὑπερέβηεν enim ascensum denotat, ut XVII, 10. ὑπερέβηεν τὸ ὄρανον, supra caelum se proferre: quod ὑπερέβηεν τῷ ὄρανον ὡς τῶν ex Platone vocat Synesius in Dione p. 40. Hoc autem loco descensus in

terram plane describitur. unde legendum, ὑπερέβηεν τὸ ὄρανον &c. postquam vero infra caelum se demiserit versus haec nostra loca. Sensum vidit Cl. Interpres.

Ibid. ἐπειδὴν ἐνύχην καὶ γυναικῶν, καὶ ἰχθυῶν αὐτῷ φανῇ.] Hysteron proteron in sensu. inducitur enim hic Platonice cognoscens τὸ Καλόν, antequam ulla vestigia ejus appareant. Sensit hoc incommodum Heinzius: ideo voces καὶ γυναικῶν in Versione omisit. et quia sequentia, ἀποθεώσκοντα καπνόν, nihil habebant unde dependerent, ingeniose supplevit ex Homero νοήσας. Cl. Editor pro φανῇ legit νοήσας. Sed haec conjectura, praeter nimiam mutationem, premitur objectione paullo ante memorata, et est ἀνω ποταμῶν. Tentemus et nos remedium facilius, ne litteram quidem mutando vel addendo: ἐπειδὴν ἰχθυῶν αὐτῷ φανῇ, καὶ ἐνύχην, καὶ γυναικῶν, ὥστε ὁ Ὀδυσσεὺς ἀποθεώσκοντα καπνόν, σκιρτᾷ καὶ φλογῆται, &c. Hic videtur esse naturalis ordo Narrationis et Constructionis.

Ibid. εἰ δὲ τίς ἐστιν αὐτῷ ἐπιθεωτῶσα φύσις τὴν γῆν.] Deesse puto Adjectivum αἰμυγῆς vel ἐλόκληρος ante ἐπιθεωτῶσα: vide praecedentia. Sensus, qui in Vulgata nullus est, hic esse debuit: si qua vero portio ejus immixta et genuina in terris versetur, hanc non alibi inveneris quàm in Homine, &c.

Ibid. καὶ ἀπὸ τῶτο νῦν ἔχων — ἐπαινεῖ τὴν τέχνην.] Mallem, cum articulo, ὁ νῦν ἔχων, ut XVIII, 5. XXXVI. 5. et alibi. Deinde, pro τὴν τέχνην forte scribendum τῆς τέχνης, quia ea forma utitur in duobus sequentibus exemplis, ἐπαινεῖ τὴν καρπῆν, et, ἐπαινεῖ τῆς περὶ τὴν γῆν. in quibus locis subintelligitur ἔνεκα.

Ibid. καὶ ἐρᾷ ὅτι ΦΕΙ μὲν τὸ ὄρανον, τὸ δὲ ἀληθές.] Nullus in his Sensus. Restitue: καὶ ἐρᾷ, ΠΡΟΦΑΣΙΝ μὲν, τὸ ὄρανον, τὸ δὲ ἀληθές, ἐρᾷ καὶ ἀλλοῦ ἀληθινοῦ. et amat, specie quidem, rem visam; reverà autem, amat pulchritudinem veriore. Lysias Orat. in Agoratum p. 236. Ed. Tayl. ΠΡΟΦΑΣΙΝ ΜΕΝ, ὅτι ἐκ ἡλθεν εἰς τὰ ὄπλα ἀναπαυσάμενος. ΤΟ ΔΕ ἈΛΗΘΕΣ, ὅτι ἀντίπεν ὑπὲρ ἡμῶν, μὴ καθαιρεῖν τὰ τέχνη. Nazianzenus Stelit. I, p. 25. Edit. Eton. 1610. ΠΡΟΦΑΣΕΙ ΜΕΝ, ὡς ἀπολογησάμενος ὑπὲρ τῶ ἀδελφίματος, — ΤΟ ΔΕ ἈΛΗΘΕΣ, ὡς μετὰ τὴν εἰς ἐαυτὸν ἄπαν τὸ κερδί. ubi pro προφάσει Margo notat scriptum quoque esse πρόφασιν. alibi dicit προχρημα pro πρόφασιν, et opponit τὸ δὲ ἀληθές, p. 45. Hinc ἔτε προφάσει, ἔτε ἀληθείᾳ opponuntur Epist. S. Pauli ad Philipp. I, 18. Locutionem passim invenies.

Ibid.

Ibid. ἐν παλαίστραις καλιδεδυκός.] Mallem, ἀποδεδυκός, nudans se, exuens vestes. quod palaestris proprium est, ut πλατὼν μὲν Academiæ, et ἰωχάρδου συνέστις. Lucia-

nus de Parasit. p. 263. τίς ἐν παλαίστραις φιλόσοφος; ἢ ῥήτωρ; ἈΠΟΔΥΣ, ἀξίον σιγῆς κερθῆναι παρασίτη τῷ σώματι; Ubique occurrat.

IN DISSERT. XXVIII.

SECT. α'. Τί γὰρ εἴη χαλεπότερον] Puto ἂν deesse: Τί γὰρ ἂν εἴη χαλεπότερον τὸ δῆμα ἐνθυμωμένον, καὶ δαυλυμένων οἴκοι, καὶ οὗτος ἀκρωμένον &c. ita distinguendum. Caeterum quod Homerus dicit ἀνὰ δώματα, Maximus videtur efferre per οἴκοι· num recte et accurate? Quae sequuntur, Ἐρωτῶ δὲ τὴν Ὀδυσσεύα &c. adumbrata sunt ex tertio Platonis Πολιτείας, p. m. 170. ubi Socrates improbat hanc Ulixidis vel Homeri sententiam, utpote Temperantiae nocivam.

Ibid. Τὸτό τί σοι κάλλιστον &c.] Citat Lucianus in Parasito, p. 245. ubi pro εὐδαιμον νομίζων scribe εὐδαιμονίζων.

SECT. β'. ἢ εἰδὲ τὸτο ἀπόχρη, &c.] Subtile hic est mendum. Legendum enim ἀποχρηῖν et εἶναι, quae dependent a superioribus, et quorum Constructio haec est: ἢ [εἰκοι διηγέσθαι] εἰδὲ τὸτο ἈΠΟΧΡΗΝ, ἀλλὰ καὶ ταῦθα ΔΕΙΝ τέχνης, &c. in Vulgata Lectione nulla est connexio. Paullo ante, pro εἰοικέν τι Ὀμηρῶ, scribe, εἰοικέ τι. et pro οἶαν καὶ βάρβαρῶ ἀνὴρ ἐπαινεῖσαι, mallem καὶ, propter τὸ, ἐπαινεῖσαι.

SECT. γ'. ὁδμή δέ, καὶ ἡ ὁδμή,] Pro καὶ ἡ ὁδμή, Codices habent, καὶ εἰσοδμή. unde Davisius, καὶ εὐοδμῆς ἡ. Propius est, καὶ εὐοδμῆς, eodem sensu. Lexica citant Theophrastum in Verbo εὐοσμῆς, vel εὐοδμῆς.

Ibid. εὐοχλήεν ἔν τας ἀκοάς τρέφοντας ὁμῶς τας μὲν &c.] Haec non recte distinguuntur. ita oportuit: καὶ ἐν τρεφῇ ἀδινέσαστο. Ἐυοχλήεν ἔν τας ἀκοάς, τρέφοντας ὁμῶς, τας μὲν ὁδμῆς &c.

Ibid. τίνας καὶ λόγους αὐτοῖς παραθήσομεν φέροντες; ἄρα; Ὅι μὲν μιμνῆναι &c.] Vox ἄρα non solet poni ad finem longioris sententiae. Scribe et distingue, — παραθήσομεν φέροντες; ἄρα (λόγους) οἱ μὲν μιμνῆναι &c. cum Nota Interrog. infra, post vocem τέχνης. num (apponemus sermones) qui forenses concertationes imitantur &c.? Sic etiam sect. 5. Τίσι μὲν ἄρα; οἱ τας ψυχὰς &c. iterum scribe: Τίσι μὲν; ἄρα (λόγους) οἱ τας ψυχὰς &c. cum Interrogatione post πάσαι. Si sensum et propositum Auctoris spectes, videbis ita fieri debere. Τίσι

μὲν; ut XV, 1. Ἀλλὰ τί μὲν; quale igitur? Suspicio vero istud μὲν ortum habuisse ex prioribus literis Verbi μιμνῆναι est enim plane supervacaneum: et si vulgatam Distinctionem sequaris, voces οἱ μὲν, nonnulli, requirunt Redditivum, οἱ δέ, alii: quod tamen in sequentibus nusquam apparet.

SECT. ε'. Ὅι τας ψυχὰς — παρέχουσιν] Scribendum, Ὅι τας &c. et forte παρέχουσιν.

Ibid. καὶ μετὰ Ἀγροσλάς — καὶ μετὰ Ξενοφάνους] Longe elegantius abessent copulae, ut in praecedenti, μετὰ Λιωνίδος. sic paullo ante, τὰ Ἀστυρία, τὰ Αἰγυπία, τὰ Περσικά, τὰ Μηδικά, τὰ Ἑλληνικά omnia ἀσυνδέτα. vide et quae sequuntur, σωζέοντα Πανθεία, et caetera.

Ibid. ἀνδρα γενεαλογεῖ καὶ ποταμόν. Κρησσοῦ ἢ Λυδῶς &c.] Historia, inquit, describit ἈΝΔΡΑ, Cresum, puta, vel Dardanum: καὶ ΠΟΤΑΜΟΝ defunt exempla: καὶ ΠΟΛΙΝ, Epidamnium, vel Corinthum: καὶ ΠΟΤΑΜΟΝ iterum, Halyn vel Scamandrum. Lege, ἀλλὰ καὶ ἀνδρα γενεαλογεῖ Κρησσοῦ ἢ Λυδῶς &c. ejectis istis καὶ ποταμόν, quae Scribae sunt, non Maximi.

Ibid. Ὅν ἑάνθον καλέουσι &c.] Hic Judicium Nostri desidero. nulla enim est in his Homeri verbis Fluvii Descriptio, qualis in superiori exemplo Halys: mentio tantum fit Nominum Diverforum, Xanthi et Scamandri.

Ibid. καὶ ὑπερβείν, τῇ μνήμῃ σώζει. Forte melius, καὶ ὑπερβείν τῆς μνήμης, σώζει, &c. Synesius Epist. XCIX. τὰ γὰρ μεγάλα τῶν ἔργων, ἂν μὴ τύχη λόγων κηρύκων, ἀπορρέει τῆς μνήμης, καὶ λήθην ἀμπέχεται.

Ibid. p. 341. εἴχ' ὑπὸ Ἀθηναίων ἐκείνων] Id est, μόνον (vel μόνον) ἐκείνων non ab istius aevi solum Atheniensibus, sed etiam nunc celebratur. Vide ad XXI, 6. Deinde distingue, καὶ ἡ Ἀετὶς εἶδε δικαιοσύνην διδωσὶ Κελτίας &c.

SECT. ε'. ἢ πλεον Ἀθηναίους &c.] Ita prior editio. unde conjeceram τί πλεον. Codices auctius, ἢ τί πλεον an rectius, dubito. Caeterum per Ἀθηναίους, et τὴν Ἀττικὴν

τικὴν ἱστορίαν, innuit Noster Historias Thucydidis et Xenophontis: per Ἀλικαρνασσοῦσι, Herodoti; per Χίοι, Theopompi. Mox, pro ἢν ἂν παρ, scribe, ἢν ἂν παρ est enim Encliticum παρ, non τοπικόν.

Ibid. καὶ ἐντυχίαι ἀλλογοί.] Iterum scribendum arbitror ἀτυχίαι, (vide XXV, 4.) quia caetera omnia hujus loci exempla sunt tristia, πλοσιέκλια, τύραννοι, πόλεμοι, συμφοραί, &c.

Sect. ζ'. ἀνδρὲς δὲ δέμη.] Hae tres voces non debebant ita poni quasi essent pars versus hexametri; sed continuari cum caeteris Maximi: καὶ ἀπέλθῃ ὁ λοιμός· ἀνδρὲς δὲ ἀρετῇ

παλιν ἐλθεῖν ὅτε ληϊσθῇ,

οὐδ' ἐλεῖθ.

Idem parvus error erat in duobus locis Dissert. proxime sequentis, sect. prima: quem in hac editione correctum video. manet tamen adhuc Dissert. XXX, 6. κοσμήσαι δεινός

ἵππας καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας

quae sunt mera profa: et ita voluit Maximus: si enim aliter, eodem negotio scripsisse

potuit, δεινός

Κοσμήσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας: ut apud Homerum. vide sect. 6. hujus Dissert. ubi ut versum vitaret inseruit Articulum: οὐτὸν δὲ ἀνθρώποις ἰκεφόροισι, ὅτ' οὐδ' ἀρετῇ. vide et XXXI, 5.

Ibid. καὶ ἐρέων.] Monui supra ad XI, 2. legendum esse ἐρέων (vel ἐυρέων) ex Homeri Illiad. A. Et ita Cl. Davisius.

Ibid. ἀκρωλῖν τῆς ἥλιου σωματῶν συμμετείας.] Dubitavi an scribendum esset κραταιοτέρων, vel ἀκραιότερων, ex Luciano De Dyspno. p. 482. ὁ ἥλιος — ἈΚΡΑΙΟΤΕΡΑΝ τὴν ἈΚΤΙΝΑ προσβαλὼν. sed nihil mutandum esse video ex Suida, in V. Ἀκρωλῖς ἥλιος ἀκτῖς, vehemens solis radius. ἀκρωλῖν est potentiores, validiores; cui cedit corporis humani compositio. inde alii cognominatum Apollinem putant ὡς ἀπολλύτω τὰ ζῶα. exanimat enim et perimit animantes, cum pestem intemperie caloris immittit: verba sunt Macrobiani, Saturnal. I, 17. ubi vide plura ad hanc rem. Ita quoque sumenda forte haec vox apud Longinum περὶ Ὑψ. sect. IX.

IN DISSERT. XXIX.

SECT. α'. Ἐχεις εἰπεῖν τίνας &c.] Eadem sententia et Verbis incipit Dissertatio VI.

Ibid. μακάριοι αὐτῶν ἄνδρες.] Conjeceram αὐτῶν sed Codd. habent αὐτῶν, quod Nostro usitatus.

Ibid. γῆν ἀγαθὴν ἔχων, γεωργῶν τὴν γῆν, ἀπέφηνεν αὐτὴν &c.] Γεωργῶν τὴν γῆν, pro, γεωργῶν αὐτὴν, cum praecefferit γῆν vide quae dixi ad XI, 4. Sed sequitur αὐτὴν, adeo ut non opus sit utroque. unde probabile fit Maximum primum scripsisse, vel, γεωργῶν ἀπέφηνεν αὐτὴν εὐκαρπολίαν, vel, γεωργῶν τὴν γῆν, ἀπέφηνεν εὐκαρπολίαν ut haec duplex Lectio fuerit ex duplicata Editione, ambarum scripturâ in Contextum receptâ. quod mihi verissimum videtur. Vide Praefationem.

Sect. β'. προσφερομένῳ σοι μάρτυρα.] Legit Davisius προσφερομένῳ. Dicam ad XXXVIII, 4.

Ibid. καλῶσαι τοὺς αὐτῶν θρέμμασιν, ἄρα γεωργικὸν &c.] Pessime adfecta est longa haec sententia, tam ex Constructione et verbis, quam ex Distinctionibus. si cum cura legas, perspicies Nominativum Λυκῆργον

nullum Verbum habere, et totam periodum nihil concludere. Lege et distingue: συμβολοῦσά μιν τῷ Ἀπόλλωνι, ποῖόν τι πολιτείας ἦθ' οὐ καλῶσαι τοὺς αὐτῶν θρέμμασιν; ἄρα γεωργικόν, — καὶ ἐργασικόν, τὰ σμικρὰ ταῦτα; Ista, ποῖόν τι πολιτείας ἦθος &c. sunt verba Maximi Adversarium interrogantis, non Lycurgi Apollinem consulentis. Pergit Noster ad oppositam partem sententiae, adhuc quaerens, ἢ ταῦτα μὲν οἱ Εἰλωτῆς αὐτῶν ἔχουσι, &c. usque ad, καὶ πείθεσθαι τῷ Θεῷ, post quae Nota Interrogationis ponenda est. Sed quae intermedia sunt, adtentum Lectorem postulant, qui totam ῥῆσιν percurrens, videbit iterum Nominativum τὸ Σπαρτιατικόν, et omnia ista Appositiva, ἀφ' ὧν ὅν καὶ ὅρθιον, τετραμμένον, μασιγυρόμενον, &c. adhuc pendere, et nullum exitum habere, defectu itidem Verbi Substantivi, quod mihi videtur latere sub ultima litera vocis αἰχμῇ ἐπὶ αἰχμῇ ἢ καὶ ἀσπίδι τεταγμένον. Et jam connexio, omiffis Appositivis, haec erit: ἢ ταῦτα οἱ Εἰλωτῆς ἔχουσι τὸ δὲ Σπαρτιατικόν, ἐπειδὴν ἱκανῶς τῷ καρτερεῖν ἔχη, ἐπὶ αἰχμῇ ἢ τεταγμένον προμαχεῖν τῆς ἐλευθερίας, καὶ πείθεσθαι τῷ Θεῷ; vel, (quia Codices habent πείθειται)

τα) καὶ πείθηται τῷ Θεῷ, ut ἔχουσι, et ἡ τελειογένηται.

Ibid. ἀρετὴν ἔγχεον, καὶ ἄρετιον.] Ita erat in prioribus Editt. unde *Davissius* olim coniecit ἐν γῆς ὄν' et sic ante eum ὁ Μίνας, *Salmasius*, Epist. III. quae est ad *Petr. Puteanum*, Gallice scripta, A. D. 1614. ubi miratur *Heinsium* in Secunda editione non magis vidisse circa hunc locum quàm in Prima. Confirmatur praeterea haec emendatio a Cod. *Harleiano*. Et tamen restat adhuc scrupulus, an Sensus et Graecae Linguae ratio admittant hanc correctionem. quippe ἀφελθὲν ἔκ τινος dicitur is qui dimittitur ex Re aliqua in qua antea occupabatur, vel Loco in quo prius detinebatur, prout innuit Praepositio ἐν vel ἐξ. sic ἀφελθὲν ἐξ ἐκκλησίας, Longino περὶ Ὑψ. sect. 44. dimissae ex cavea, vel carcere; in quo scilicet ante conclusae fuerant. hoc vero de Lacedaemoniis dici non potest, ut sint ἀφελθὲν ἔκ γῆς, dimissi ex agricultura, circa quam nunquam occupabantur. Rarius occurrit vox ἀφελθὲν cum Praepositione. saepius absolute ponitur, ut XXXVI, 3. 5. et ita Philo de Legg. special. p. 565. ἐλθόντες γὰρ καὶ ἌΦΕΤΟΝ ἡ δὲν ἐστὶ τῷ πατρὶ ἡμῶν de *Vino* loquitur. aliàs Genitivum adjunctum habet, ut Diss. III, 9. Apposite *Josephus contra Apion.* lib. II. sect. 31. de Lacedaemoniis: οἱ μὲν γὰρ μήτε γῆν ἐργαζόμενοι, μήτε περὶ τέχνας ποιοῦντες, ἀλλὰ πάσης ἐργασίας ἌΦΕΤΟΙ, λιπαροὶ, καὶ τὰ σώματα πρὸς κάλλος ἀσκεῖντες, ἐπὶ τῆς πόλεως διήγον. quem locum a *Davissio* quoque adductum video. Omitto Participium ὄν minime necessarium, et Compositionem laxam et languidam, et Maximi dissimilimam. Et quidem *Harleianus* non habet ineptum istud ὄν. Mihi videtur vox ἘΓΓΗΣ pars esse alterius, ἀρετὴν ἀναΓΓΚΗΣ ut sect. 6. ubi vocat labores Agriculturae ἈΝΑΓΚΑΙΟΥΣ πόνοις, et opponit eos ἐλευθέρους πόνοις.

Ibid. Ἀυτὴ ἡ ἐν ὅπλοις] Melius puto Ἀυτὴ, haec, ut mox, ἐπεὶ δ' ἐξέκαμν αὐτὴ.

Sect. γ. ὑπελθόντες αὐτοῖς εἰς Μηνδικῶν,] Scribe, ἐπελθόντες, ut XIX, 1. ἐπιδόντες αὐτοῖς βαρεβαρικῶν εἰς εἰς, et, ἐπιπλάσαντες αὐτοῖς βαρεβαρικῶν εἰς εἰς, XXX, 6. Sic etiam Codices. Ἀυθὶς vero est *postea*, non *tursus*.

Ibid. μόνον ὑπελπιόμην ταῦτα ὅπλα] *Heinsius*, ἐπιλαβόμενοι quod meritò se non adprobavit *Davissio*. Elegantissima vox est ὑπελπιόμην, et dicitur de eo quod excipitur

et quasi subducitur ex re aliqua caeteroquin generali. Exemplum hoc habet ex *Appiano Bell. Civil.* lib. II. p. 816. ed. *Toll.* ὁ δ' Ἀντώνιον μὲν πρὸς θανάτον ἀποδιέχεσθαι ἐν ἀμυλῇ Τρεβόνιον ἐξ ἐαυτῶν ὙΠΕΛΙΠΟΝΤΟ, Καίσαρ δ' ἐπὶ θανάτου προκαθίστασθαι περιέστησαν, οἳ φίλοι, σὺν λαλῶσι ξιφιδίοις. loquitur de percussoribus Caesaris, qui ex toto suorum numero Trebonium solum exceperunt quem relinquerent (ὑπελπίοντες, exceptum reliquerunt) ut caussando Antonium detineret, ne in Senatum intraret. Ita Athenienses, in periculo Salaminio, caetera omnia, inquit, igni tradiderunt, arma sola, ex communi incendio excepta et quasi subducta, sibi relinquentes.

Ibid. καὶ ὁρῶν τιμωρομένης τὰς Ἀχέρους,] Opinor παρορῶν vel περιρῶν, negligens, non curans. ita VI, 7. μὴ περιρῶν ὑπὸ ἀλλήλων κακωμένους.

Sect. δ. καὶ ἐν γῆς βίον.] Hunc locum idem *Salmasius* correxit eadem Epistola. prior scriptura erat hic quoque ἔγχεον cui vocem βίον addidit *Davissius* ex Cod. *Regio*. Caeterum, quando *Virtutem* Equis in Certaminibus adtribuit *Noster*, memineris *Sophistam* et *Declamatorem* loqui. quod enim Ille *Virtutem* vocat, aequè est *Necessitas* in Equo currente ac in Bove arante. et hic quoque bene legi potest, καὶ ἐξ ἀνάγκης βίον.

Ibid. ἐλθόντες δὲ καὶ ἀγροδτικά.] Nisi desit Adiectivum post δὲ, legendum est ΤΑ ἀγροδτικά, ut τὰ περιουλίγη. Fieri tamen potest ut a Maximo fuerit ἐλθόντες δὲ [τὰ ἰχυρὰ] καὶ ἀγροδτικά. vide priorem partem sententiae, ubi duo Adiectiva.

Sect. ε'. Γεωργίας ταῦτα &c.] *Heinsius* legit ὁ γεωργήσας. verius mihi videtur γεωργῶσι ταῦτα. quod et Cl. *Davissio* placuisse video in hac Editione.

Ibid. ἰγκάρπων ΣΙΤΙΩΝ καὶ δένδρων,] Id est, fructiferorum ciborum et arborum. quod quid sit, explicet qui potest. interea legam, ἰγκάρπων φυτῶν ut XXV, 4. καὶ γὰρ ἐν τοῖς ΕΥΚΑΡΠΟΙΣ ΦΥΤΟΙΣ ὁ μὲν γεωργὸς τέλει μελῶς πρόσσειν ubi monui legendum mihi videri ἰγκάρποις sed utrumvis satis refutat ineptum istud σιτίων. XXX, 4. διερχόμενος ΦΥΤΟΝ τὸ δὲ ἀντιδίδωσι ΚΑΡΠΟΥΣ.

Sect. ς'. εἰς Ἀγκονίαν ἡδονῆς, τὸ δ' ὅλον παραβάλλεις &c.] Parum accurate hic actum est. Sectio nova non debuit incipere ab istis, Ἐὰν δ' ἐπιθυμῆς &c. quae dependent a praecedentibus, et iis opponuntur: neque

neque connexio est ulla inter μελαθής et παρφαάλλεις, sed Sensus plenissime finitur in voce ἡδονής, post quam ad aliud τοπικὸν pergit. hoc modo: μελαθής τὴν τέχνην εἰς ἀγκυρίαν ἡδονής. Sect. 5. Τὸ δ' ὅλον, παρφαάλλεις &c. Ut verbo dicam: quando comparas Militiam Agriculturae, comparas labores ingenuos necessariis et servilibus laboribus &c. De Phrasi, τὸ δ' ὅλον, vide ad XVII, 11.

Ibid. πόλεμον — ἀγνέσιν. Cur non ἀγνέσιν, cum caetera omnia hujus sententiae in Praesenti efferantur?

Sect. 5. ἀπὸ πολλῶν γενῶν καὶ πολέμων] Vel πολέμων. Recte vero γενῶν idem quod ἔθνων, gentes, populos. Aristides in Romae

Encom. p. 222. ἐν τοσούτοις θύβμοις καὶ ἀλόγων τε καὶ γενῶν, ὧν ἑδὲ τὰ ὀνόματα ἐξείρηται ῥᾶδιον. Vide et Nostrum XXIII, 5. et Lucianum in Macrobi. p. 467. ubi pro ἔθνῳ ex MS. Graevius restituit γένῳ quem vide. At in eadem pagina, paullo infra, pro μακροβίων γενῶν, καὶ τῶν ἔθνων &c. restitue, μακροβίων τινῶν, longaevis aliquot, scil. Nestore et Tiresia; de quibus supra egerat.

Ibid. τοιῶτον ἢ τὸ καλὸν,] Abundat τὸ, et ablegandum puto. Concedo, inquit, Agriculturam esse καλὸν, si stabilis sit: metuo vero ne istud recte dici possit καλὸν, quod seditiones et bella excitat: δίδιχα δέ τοι (MSS. enim δέ τῳ) μὴ τοῦτο ἢ καλὸν, τὸ τῶς &c. δέ τοι, ut XXX, 1. εἰ δέ τοι καὶ τῷτο δέοι.

IN DISSERT. XXX.

SECT. β'. Πολεμῶσι ὃ καὶ ἀδυνεῖς] Scribo οἱ pro καὶ. οἱ ἀδυνεῖς ut οἱ ἰχυροὶ clarius scripsisset, πολεμῶσι δὲ οἱ ἀδικοί, οἱ μὲν ἀδυνεῖς, ὀρεγόμενοι &c. iste enim est loci sensus. nam tria συστήματα, seu genera, quorum mox meminit, sunt, *Iusti, Injusti humiles, Injusti potentes*. quae in Contextu obscure exprimuntur.

Ibid. ἀλλ' ἀνάγκη, σωφρονίζοντες &c.] Lege, ἢ σωφρονίζοντες, ut ἢ ἀμυνόμενοι. pro quibus Participiis Praesentis Temporis, bene legi posset σωφρονιστοὶς et ἀμυνόμενοι, in Futuro.

Sect. γ'. ἐκότερον. Ὑπὸ ἐκατέρῃ &c.] Distingue: διασωμένα ἀπὸ τῶν ἐπιηδευμάτων ἐκότερον, ὑπὸ ἐκατέρῃ &c.

Sect. δ'. ὁ πόλεμος. ἀπλὸν ἢ γεωργία] Supplendum, τὸ δ' ἀπλὸν, ἢ γεωργία ut in praecedenti et subsequenti exemplo, ubi τὸ μὲν et τὸ δ' adversantur.

Ibid. ὁ θυμὸς, ἀνθρώπων σωοικος, χαλεπὸς &c.] Sic distinguendum puto: Ἐἰ δ' καὶ ὁ θυμὸς ἀνθρώπων σωοικος χαλεπὸς, καὶ δεινὸς πολλὰς παιδαγωγίας, τί αὖν ἢ &c. Σωοικος χαλεπὸς dicitur ut ἀγαθὴ ξυοικος Diff. XXXVII, 7. ἀγαθὴ σύσις, ibidem sect. 5. ἀγαθὴ κερδέσθῃ Homer. Odyss. I. οἰκὸς ἀγαθὰς Epist. ad Titum II, 5. Vide Cl. Taylorum in Indice Attico ad Lyfiam, V. Adjectivum.

Ibid. ὁ μὲν θρασὺς, ἱταμώτερος] Atqui modo dixerat, ὁ μὲν ἰχυρὸς, ἱταμώτερος. quatenam haec pauperies Sermonis et Inventionis? Suppositicia videntur haec Cl. Edi-

tori, qui de Duplici Editione harum Dissertationum nihil suspicatus est.

Ibid. ὁ δ' ἀδυνεῖς, θρασύτερος] Miles infirmus est audacior. hoc manifesto falsum est. Porro, rectius opponerentur ἰχυρὸς et ἀδυνεῖς, δειλὸς et θρασὺς, quàm ut nunc habet Contextus. sed omnia per totam hanc periodum et Comparationem sunt confusa; opinor ex commixtione Lectionum Duarum Editionum.

Ibid. ὁ δ' ἀδυνεῖς ὑγιεινότερος] Agricola infirmior valetudine magis prospera utitur. Hoc aequè falsum est ac istud quod de milite paullo ante notavimus. et quare ἀδυνεῖς, cum caetera omnia sint gradus Positivi? Sed et aliud vide. militem et Agricolam comparaturus, sub quinque diversis χαρακτηρισμοῖς primo Militem proponit; nempe, quatenus est ἰχυρὸς, δειλὸς, θρασὺς, ἀδυνεῖς, et φιλήδονος: cum vero Agricola adducendus est et componendus, unus ex quinque Modis, θρασὺς, omittitur. Ita forte fuerit: ὁ μὲν ἰχυρὸς, ἑκαρπότερος, ὁ δ' ἀδυνεῖς, * * * τερος [καὶ ὁ μὲν θρασὺς,] ὑγιεινότερος, ὁ δ' δειλὸς, &c. vide et confer praecedentia. istud τερος puto esse partem Praedicati, quodcunque id fuerit; et mutilum in Codicibus inventum, a Librariis adjunctum fuisse voci ἀδυνεῖς.

Ibid. καὶ ἀδικοῶν εὐστοχῆ. Forte, εὐλυχῆ.

Sect. ε'. τῷ δὲ γεωργῷ διηλεκτῇ] Legendum, διηλεκτῇ, sc. κατεῖ, ut ἐλίγοι. Et ita MSS.

Ibid. σωήθης ὑφετῶν, πεπηγῶς, ὑλίπης,] Pro πεπηγῶς Cod. Reg. habet ἐπηγῶς. Forte, σωήθης

συνίθης νετῶν καὶ πάγους, *affuetus nivis et glaciei*. vide adjuncta.

Ibid. ἐκ τῶν ἀγρῶν ἰδρυμένων στρατιῶται ἐργιζόμενοι,] Frigide. Restitue Maximi acumen, ἐκ τῶν ἀγρῶν ἰδρυμένων, στρατιῶται ἐργιζόμενοι, ὁ μὲν σμυνὴν ἔγων, &c. ἐργιζομένης proprie dicitur de iis qui in operibus *rusticis* et circa *terram colendam* occupati sunt. unde Titulus operis Hesiodi, Ἐργα καὶ Ἡμέραι. et huic significationi adluditur infra in voce αὐτρηγία sect. 6. ὡς αὐτρηγία στρατιώτης Διπλοπονημένης ubi par fere acumen captaur. Proprie Matthaeus XXI, 28. σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι μου. inde ἐργάσιμα χωρία et ἀσχυρὰ ἐργάσιμοι, *culta*. Aelianus Var. Hist. IX, 25. de Pisistrato: καὶ ἐπέλεγε, Ἐν μὲν σοι τίθηκε ζεύς, παρ' ἑμὲ λαῶν ἀπὸ τοῦ, καὶ ἐργάζου· ἐν δὲ ἀπορῆς ἀπερμάτων, παρ' ἑμὲ σοι γένεσθαι ubi ἐργάζου, *ruri fac opus*, vertit eruditissimus Interpres. Στρατιώται igitur ἐργιζόμενοι sunt *milites agris operati*, per oxymoron: quasi diceret,

Sect. 2. πλῆθους, ἀλλ' ὁ μικρότερος ὀπλίτας, ἀλλὰ μικρότερος,] Pro πλῆθους, quod vix ullum habet sensum, conjicio πειλασάς. Si compares, inquit, milites Atheniensium sequioris aevi cum his *Agricolis* et αὐτοχρηδοῖς militibus, invenies quidem milites *nomine* *tenuis* pulchre instructos, πειλασάς et ὀπλίτας, sed fere *νικηφόρος*, non *νικηφόρος*, quemadmodum hi Marathonenses; et *mercede conductos*, non mero amore patriae, quemadmodum hi, belligerantes. Coniunguntur πειλασάς et ὀπλίται ut Diff. XXXI, 1. XXXIII, 7. Synesius de Regno p. 9. σιωπῶντες πρὸς ὀπλίτην, καὶ τῷ πειλαστῇ συμπελασθήσεται. Paullo ante, pro σὺ παρὰ βάλης conieceram καὶ παρὰ βάλης sed Codd. vocem σὺ bene omittunt.

Ibid. ἡσκημένον γῆ τετραχέα,] Codices ἡσκημένον. Lege, ἐν ἡσκημένον γῆ τετραχέα.

IN DISSERT. XXXI.

SECT. α'. ὄνομα τὴν αὐτὴν ὁ Μίσων] Delendus est Articulus. Graeci enim non ita loquuntur in hac Formula. ὄνομα Μελισσαγόρας, et ὄνομα Ἐπιμενίδης, et ὄνομα Ἀριστίας, Diff. XXXVIII, 3. et ita ubique. unde VII, 2. τὸ μὲν ὄνομα ἐν, ὁ Σπερχεῖς, in Cod. *Harleiano* linea ducitur per Articulum ὁ. et recte eum omisit Cl. Editor. Paullo ante: δρόμον καὶ τὴν πύλιν. recte δρόμον, utpote de *levis armaturae militibus* (πειλασταῖς) dictum. unde ΔΡΟΜΙΚΗΣ καὶ ΠΕΛΤΑΣΤΙΚΗΣ μάχης, apud Plutarchum in *Philopoem.* p. 360. F.

Ibid. καὶ παῖδας ἐκτρέφει. Vel παῖδας, ut XXXV, 3. ὁ δὲ παῖδας τρέφει. et XXXVII, 1. καὶ παῖδας τρέφει.

Sect. β'. ὥστερ ἐξ ἀγλείου γενῶ ἀποχεομένης] *Heinsius* legit γενῶ. Non intelligo quomodo aliquid fundi possit ex *inani* vasculo. Ex sequentibus patet aliquid deesse. duo enim vasa, *capax* et *angustum*, memorari debebant: *tanquam ex CAPACI vase in ANGUSTUM defusa*: ὥστερ ἐξ ἀγλείου * * * εἰς γενῶν ἀποχεομένης. Cl. Editor legit, ἐξ ἀγλείου εἰς γενῶν quod nihil agit.

Ibid. ἐκάτερα ἐκατέρωσιν σιωπῶντες ἰσομέτρηται τε καὶ ἰσοχειλῆς εἶναι. Lege et distingue: ἀλλ' ἐκάτερα, ἐκατέρωσιν σιωπῶντες, ἰσομέτρηται &c. Duae primae literae vocis ἰσομέτρηται adhaeserunt praecedenti.

Sect. γ'. ἐλέξαι τὸν ἄνδρα] Dixi in Praefatione.

Ibid. ἀσαφῆ. Τίς γὰρ &c.] Distingue, ἀσαφῆ· τίς γὰρ &c. Ista enim, τίς γὰρ ἐπιμεινία &c. dependent a voce ἀσαφῆ.

Sect. δ'. Πῶν ἔν ἐστι τὸ ἐν λόγοις καλόν;] Deest aliquid in praecedentibus; nempe, haec ipsa verba, τὸ ἐν λόγοις καλόν, quae causam dederunt huic Quaestioni, quae allusio est vel repetitio eorundem verborum, et abrupta omnino et inconnexa, nisi ea verba praecesserint. clarius patebit si ita distinguas et suppleas: τῇ δὲ ἀκοῇ ἐξικνεύτων τὸ τῆς ψυχῆς ἥθος, εἰ καὶ τὰς τῶν πολλῶν λογισμῶν, (οἷς δόχηται — λωθῆναι τεχνεῖς) ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν λόγοις καλόν. Ποῖον ἔν ἐστι τὸ ἐν λόγοις καλόν; φαίη ἂν τις. Inferui οἷς (quod amissum erat in praecedente syllaba ους) ante δόχηται, sensu ita flagitante. Vide XVII, 10. ubi plane similis repetitio et resumptio verborum praecedentium. et ita iterum XXXVIII, 6. Pro ἐντοχος γλῶττα forte scribendum εὐτοχος, *volubilis*.

Ibid. ὅψι γὰρ αὐτὸν. Legendum, vel αὐτὸν, sc. καλόν vel, αὐτὸν, *ipse*, tu. αὐτὸν vero stare non potest. Prius mavult *Davisius*. Pro ἐξῆ, paullo ante, forte rescribendum ἔξω, ut II, 5. XXVIII, 7. XXXVI, 6. vel ἐξῆ, ut I, 2. et alibi.

Ibid.

Ibid. ἀπιστεῖς τὸ εἶδέναι] Restituo, ἀπιστεῖς τὸ εἶδέναι, quamdiu scientia absit: cui contrarium est τὸ εἶδέναι παρὰ γνήσιον, praesens scientia Diff. XXII, 2. Patet ex sensu.

Ibid. πανθ' ἀπὸς μὲν διαλῆς ὁδοιπόρου &c.] Nescio an Maximus Auditoribus illudere potuerit in horum Recitatione: sed Lectorem diligentem fallere non potest παραλογισμὸς et prava Argumentatio hujus loci in voce διαλῆς, pro qua vel scripsit, vel scribere debuit, ἐπανέτης. vide sequentia ὁ ῥῶδ' ἀνθ' ἘΠΑΙΝΕΙ &c. quorum Ratio nullam vocem admittit praeter ἐπανέτης. Vidit aliquid ὑπερβαῖν subesse Heinsius: ideo legebat ὑγιὲς κριτὴς, pro ὑγιής. sed hoc remedium parum egit, cum alibi quaerendum esset ulcus; quod et Cl. Davisium latuisse video.

Ibid. καὶ τὰς γεωργίας] Nequaquam; sed πὺν γεωργίαν, ut ὁδοιπόρου et supra posuerat ὁ γεωργός, et τὰ γεωργία, numero singulari.

Seft. ε'. ἀπ' αὐτῶν λεγόντων] A quibus? non a fructibus, καρπῶν, obstat enim sensus, et vox ἐκκαρπύει. legendum igitur ἀπ' αὐτοῦ, sc. λίσσας, quod praecessit.

Ibid. ἡ ὄχνη μὲν &c.] Scribendum ἡ, num: ἡ enim neque est in Homero, neque Articulum admittit sensus. vide XVI, 5. ubi similis sententia: ἡ τὰ μὲν ἄλλα ζῶα &c. Sic etiam Davisius.

Ibid. p. 371. τὰ ΜΕΛΗ τῆς ψυχῆς] Repone τὰ ΜΕΡΗ. XXVI, 4. ἡς (ψυχῆς) τὰ μὲν τῶν ΜΕΡΩΝ ὄνομα, λόγος.

Ibid. ἀντικαταλλαζομένης γυναικὸς ΜΕΝ καὶ τῆς &c.] Lege, γυναικὸς ἘΝ, unam mulierculam, sc. Helenam. Et ita editum video. Paullo post distinguendum; ἀποφῆτι, ὥσπερ τῶν πλεονέκων — ἐνπεπληκότες. μὲν τὸ — ψυχαστογία, ὥσπερ οἱ πωρεῖται, &c.

Ibid. τερπνὸν ὃ παροῖς] Monui supra legendum esse τὸ τερπνόν, ut τὸ ἀφελὲν.

Seft. ὀργῆς καὶ λύπης καὶ ΜΕΘΗΣ ἐχόμενα.] Μεθῆ, ebrietas, non debuit numerari inter animae adfectus, ὀργὴν et λύπην. Lego καὶ ἈΜΑΘΙΑΣ, infcitiae: quam ἐν μόνον κακὸν dicere solebat Socrates.

Ibid. τὰ φιλοσόφων λόγια] Mallem φιλοσόφῳ λόγῳ, ut VII, 2. ἀδελφὸς φιλοσόφου λόγος. Plutarchus in Arato, p. 1031. ἐνδεῖα λόγος φιλοσόφου. Eunapius in prooem. τὴν φιλόσοφον ἰσορίαν, et, τὰ φιλοσόφου βίβας, paullo post. ita philosophia sententia apud Gellium, pro philosophica. Sic etiam MSS.

Ibid. ὅθ' ἔΝ Ἀθηναίαις ταῖς τέττι,] Ve-

rum puto ἔΠ' Ἀθηναίαις, de Atheniensibus, ut ΠΕΡΙ Ὀμιτοκλίας, et, ὙΠΕΡ Ὀριτίως, eodem sensu. Lyfias Orat. Funebr. p. 27. ἔΠ' αὐτοῖς λέγειν et mox, ἔΠ' αὐτοῖς ἐρηχότας.

Seft. ζ'. καὶ τυρταῖα, — οἷα καὶ ἐπὶ σάλπιγγος ἀρμονίαν &c.] Ingeniosa videtur Heinsii conjectura, καὶ τυρταῖα δότω μοί τις ἡδονή, οἷα καὶ ἐπὶ σάλπιγγος ἀρμονία, — ἱερομῶσα &c. Sed hoc erit bis idem: ἡδονὴ enim τυρταῖα est σάλπιγγος ἀρμονία. vide III, 10. Davisius delet voces καὶ τυρταῖα, et legit, οἷαν καὶ φέρει (pro ἐπὶ) σάλπιγγος ἀρμονία — ἱερομῶσα &c. Haec vero nimia licentia plerisque videbitur. Prior sententiae pars ita distingui debet: ἔ, δὲ καὶ ἡδονή; παρὰ τὴν αἰσθάναν ταύτην δευδόμεθα, καὶ τυρταῖα δότω μοί τις ἡδονή, prout patet ex sequenti Copulativa, οἷαν ΚΑΙ ἐπὶ σάλπιγγος ἀρμονίαν &c. quae monstrat duo Exemplum proposita fuisse. Sed quid latet sub voce τυρταῖα? Opinor τυρταῖα. Notum Horatii istud,

TYRTAEUSQUE mares animos in martia bella

VERSIBUS exacuit.

Noster Diff. XXXVII, 5. καὶ Σπαρτιάτας ἡγεῖται τὰ ΤΥΡΤΑΙΟΥ ἔΠΗ. Voluptas Tyrtaei, est, talis voluptas qualem animis audientium inspirabant Tyrtaei carmina, ad virtutem bellicam et Patriae defensionem incitantia. cui exemplo bene subjungitur tubae mentio. Totum locum ita lego et distinguo: καὶ τυρταῖα δότω μοί τις ἡδονή, οἷαν καὶ ἐπὶ σάλπιγγος, ἀρμονίαν ἐν μέσοις τοῖς ὀπλίταις τεταμένην, καὶ ἱερομῶσαν τὰς ψυχὰς τὰ μίλει et Tyrtaei det mihi aliquis voluptatem; qualis etiam est in tuba; harmoniam nempe inter armatos positam, et animas concentu suo excitantem. ἀρμονίαν ponitur appositively ad ἡδονήν οἷαν est τοιαύτην (ἡδονή) οἷαν vide ad XXXVII. 6.

Ibid. καὶ θαλάτῃα πλεομένη,] Sensus postulat mare navigationi idoneum, quemadmodum vertit Heinsius. sed hoc non videtur esse πλεομένη, sed πλώϊμος, vel πλώϊμος. ita VIII, 4. θαλάτῃς πλώϊμος quem locum vide XXVI, 2. χειμῶνες πλώϊμωτάτοι. Mare est πλεομένη etiam in maximis tempestatibus: sed non est ἡδιστον θαλάτῃ nisi ubi est πλώϊμος. Quaero an alibi occurrat haec significatio vocis πλεομένης, pro navigationi idoneus.

Ibid. p. 375. ἡδιστον ΜΕΝ ποταμοῖς θαλάτῃ] Scribe, ἔΝ ποταμοῖς, inter fluvios.

Ibid.

Ibid. τὰς δι' ἀρετῆς πόνας,] Vel δι' ἀρετῆς, labores virtutis causa susceptos.

Ibid. τὴν Σωκράτους κύλικα ἐκείνην] Quem istum calicem? nulla enim in praecedentibus mentio calicis aut potionis ullius. unde patet excidisse totum comma: καὶ Σωκράτης ἔχαιρεν ἐν τῷ δεσμωτικῷ μένῳ, καὶ τῷ νόμῳ πειθομένῳ, [καὶ τῷ φάρμακον πίνων.] Παράλλωλόν τὴν Σωκράτους ΚΥΛΙΚΑ ἘΚΕΙΝΗΝ τῇ Ἀλκιβιάδῃ. apposite XXXVI, 6.

ἵπαινῳ μὲν γὰρ Σωκράτην, ἀλλ' ἀκῶα λέγοντες, Πείθομαι τῷ νόμῳ, καὶ ἐκὼν ἐπὶ τῷ δεσμωτικῷ ἄπειμι, καὶ ΛΑΜΒΑΝΩ ΤΟ ΦΑΡΜΑΚΟΝ ἐκὼν. vides easdem tres circumstantias.

Ibid. τῇ Ἀλκιβιάδῃ.] Vult nempe ψυχεῖν istum, πλείον ἢ ἐκὼν κοῦλας χαρῶν, quem ebibit Alcibiades jam ebrius, apud Platonem in *Symposio*, p. m. 47.

IN DISSERT. XXXII.

SECT. α'. εἰς τὰς Ὁμήρου φωνὰς ἱμπεσῶν] Id est, Itaque ego, qui paullo ante Homeri verba recitavi, Ἄνδρες μοι ἔνεπε &c. jam, cum laudes ejus dicere cupio, cogor pergere quemadmodum incepi, et ex suis ipsius Versibus elogium ejus compingere, (Ἐξοχα δὲ σε βροτῶν &c.) ne mea oratione soluta laudes ejus deteram. Non recte cepit Cl. Interpres. Eadem est locutio Dissert. XVII, 1. Ἐι γὰρ τις εἰς τὰς Πλάτωνος φωνὰς ἱμπεσῶν &c. si quis enim post lectionem Platonis &c.

Sect. β'. τοῖς αὐτῇ λόγοις] Scribe αὐτῶν, suis doctrinis.

Ibid. παντὶ, τὸ ὄμα μόνον &c.] Delevam articulum τὸ sed multo melius subveniunt Codices, παντὶ τῷ, ὄνομα μόνον &c. cui libet.

Ibid. δεινὴ, καὶ τὸ θρυλλέμενον &c.] Distingue, ἔργῳ ἢ ἱερμῖα δεινὴ καὶ τὸ θρυλλέμενον τῷ, τὸ Ἀλθόν, ὑπὲρ δ' &c.

Sect. γ'. Καὶ μὴν τὰ παλαιὰ ἐκείνα,] Vide ad XXXVIII, 2.

Ibid. ὡς ἐξ Ἑλλησπόντης ἢ θάλασσα] Igitur, secundum Nostrum, Aegeum mare, quod Hellespontum excipit, proprie dicebatur ἢ θάλασσα quod ego falsum esse arbitror, et a nemine ex Veteribus proditum: neque probabile est Aristidem, qui Hymnum scripsit in *Aegeum Mare*, (p. 247. ed. Jebb.) silentio transmissurum fuisse rem tam insignem, et proposito suo tam accommodam. Immo et Maximus sibi ipse contradicet. nam Diss. XXXIX, 5. dicit Aegeum esse partem tantum τῆς θαλάσσης, quemadmodum Ionium, Myrtöum &c. Defectu laborat locus; et legendum autumo, ἢ ΔΕΥΡΟ θάλασσα, vel ἢ ΚΑΘ' ἩΜΑΣ θάλασσα. Diss. XLI, 1. de Oceano: εἴτε τις ἐστὶ ποταμὸς φύσις ἀπὸ πάντων τῶν γῆν εἰλημένην, εἴτε ὄρχα τῆς ΔΕΥΡΟ καὶ πηγαὶ ΘΑ-

ΛΑΤΤΗΣ. XIV, 2. ἐκτείνεται τὸ χωρίον ποιητικῶς μάλα ΤΗΣ ΚΑΘ' ἩΜΑΣ ΘΑΛΑΤΤΗΣ. Idem est ἡ δεῦρον et ἡ καὶ ἡμᾶς θάλαττα, nempe, totum istud systema aquarum ab *Hellesponto* usque ad *Fretum Gaditanum*; quod Graecis et Romanis usu erat notissimum, et quod Latini pariter dicunt *Nostrum Mare*. Mela I, 1. id omne, quā venit, quāque dispergitur, uno vocabulo *NOSTRUM MARE* dicitur. descriptionem hanc *Nostrum Maris* orditur Mela a *Freto*, et finit in *Palude Maeotide*; paullo longius provehens quā Maximus, qui *Hellesponto* concludit τὴν δεῦρον θάλασσαν. passim hac locutione utitur Mela. Appianus τὴν ἐντὶς θάλασσαν hanc vocat, et in ea recenset *Cycladas* et *Sporadas* insulas, Praefat. ad *Ρωμαϊκά*. Longe arctioribus terminis Juvenalis Sat. V, 94. *Et jam defecit nostrum mare*: de *Tyrrheno* mari, seu ea parte illius quae Romae proxima fuit.

Sect. δ'. ἅμα τοῖς λόγοις θεολογία] Deest Conjunctio, καὶ ἅμα et, nisi fallor, articulus, ἢ θεολογία, ut ei Θεοὶ λόγοι. Paullo ante: εἰς χῆμα ὥδης, τὰ ἔπη εἰργάταθ' post vocem ὥδης Codd. addunt ὦν. Forte, εἰς χῆμα ὥδικον, τὰ ἔπη &c.

Ibid. μῦθοι. Ἐχουσιν οἱ Τρωικοὶ λόγοι &c.] Ita edidit Cl. Vir ex Codd. *Regio* et *Harleiano*. Sed melius, ut mihi videtur, in Contextu retenta fuisset *Vulgata Lectio*, quae itidem ex MSS. opinor venit, καὶ ἄλλα (f. ἄλλο, scil. χῆμα) μὲν ἔχουσιν οἱ Τρωικοὶ λόγοι, ἄλλα (f. ἄλλο) δὲ τὰ Ὀδυσσεῖος παθήματα quia Haec intelligi possunt; Illis vero, prout nunc eduntur, non subest sensus. Scribo, οἱ μῦθοι, ὅς ἔχουσιν &c. Per voces οἱ Τρωικοὶ λόγοι intelligit *Iliada*; per τὰ Ὀδυσσεῖος παθήματα, *Odysseam*.

Ibid. παντοδαπὰς ΜΕΝ φωνὰς,] Scribo, μὲν ἸΕΝ φωνὰς: sic Diss. VI, 5. τὴν αὐτὴν ΦΩΝΗΝ ἸΕΝΤΑΣ. VII, 1. τὰς δ' Ἀλ-

μέμνητος ἸΕΝΤΕΣ ΦΩΝΑΣ. Euripides *Phoenissae*. V, 327. Δακρυόεσσαν ἸΕΓΣΑ, sc. Φωνήν.

Secl. 1. Διδασκόντι. — Διδιόντι.] Loquitur de ζωγράφῳ philosopho, in singulari numero: unde γράφοντα paullo ante dixit, non γράφοντας. hinc patet pro τῶτων legendum esse τήτω (sc. ζωγράφῳ) Διδασκόντι et Διδιόντι, Constructione ita postulante. Et sic *Davissius*. Ceterum pro τὰ χήματα καὶ τὰ ΣΩΜΑΤΑ, opinor legendum ΧΡΩΜΑΤΑ. vide XV, 6. ubi idem mendum. Mox, pro ἀντιλαμβανόμενον et σιωπῶντα conjeceram ἀντιλαμβανόμενον et σιωπῶντα, quemadmodum saepe loquitur Maximus. Confirmant codices. Deinde distingue: Ἀντικαὶ πεπονήσας αὐτῷ &c. *Exempli gratia*.

Ibid. Ἀρχὴ σοὶ ἢ δοκεῖ αὐτὸ τῷ, ἢ Εἰ καὶ ὁ Σωκράτης τὸς μὲν &c.] Sine sensu. Lego: Ἀρχὴ σοὶ ἢ δοκεῖ αὐτὸ τῷ ΕἰΝΑΙ ὁ Σωκράτης, τὸς μὲν &c. nonne hoc tibi videtur esse ipse Socrates? De phrasi αὐτὸ τῷ ὁ Σωκράτης vide ad XXIV, 9. αὐτὸ ἢ Σωκράτης τέχνη.

Secl. 5. κατὰ τὸν Νέστορα αὐτὸν ἔτῳ ἄρῳ.] Pro Νέστορα Codices habent Ὀδυσσεῖα. Unde sagaciter *Davissius* emendavit, κατὰ τὸν Νέστορα. Ὀδυσσεῖα αὐτὸν ἔτῳ ἄρῳ &c. quam ego optimam et certissimam restitutionem existimo.

Secl. 2. ἐν τῷ παρὰ Πλάτωνος.] Scribe, ἐν τῷ, id est, τῷ, uni alicui.

Secl. 4. πυρὸς καὶ ποταμῶν μάχην.] Accuratus dixisset πυρὸς καὶ ὕδατος, cum loquitur de ipsis (στοιχείοις) elementis Ignis et Aquae. Deinde, pro λαμπρῶν κύματι, scribendum forte λάσσω, vehementi: ut Diff. V, 4. λάσσω ὄχετιν, vehementem cursum aquarum.

Ibid. Ἀπιστὸν δ' ἂν ᾦν ὁ πόλεμος.] H. *Stephanus* legit ἀπιστὸν, idem quod multo usitatius ἀπιστόν. et ita *Khünius* ad Pollucis I, 10. p. 102. Conjicio, ἀπαιστος, sine fine, ut XVIII, 6. ἀπαιστοί θυμοί. IV, 3. δρόμον ἀπαιστον. Philo p. 598. λύπης ἀπαιστον. Et jam sic editum video.

Secl. 6. ἄλλ' ἐπὶ προτάσει ἩΡΩΙΚῇ, ἢ φιλοσόφῳ δεικνύμεν.] Quid Philosopho cum προτάσει Ἡρώικῃ? ad Poetas pertinent *Herōes*: Philosophorum materies est *Virtus Moralis*. Omnino legendum, ἐπὶ προτάσει ἩΘΙΚῇ, proposito morali: quod etiam pa-

tet ex sequentibus, in quibus designari vides Quatuor istas Virtutes ἠθικὰς, Fortitudinem, ἄρεσιν ἈΓΑΘΟΙ. Temperantiam, γυνή ΣΩΦΡΩΝ. Justitiam, βασιλεὺς ΔΙΚΑΙΟΣ. et Prudentiam, ἀνὴρ ΣΩΦΡΩΝ. unde *Anaxagoras* dixit, *Homeri* poësin esse *Tractatum de Virtute et Justitia*, *Laërtius* Lib. II. secl. 11. plane ut *Noster* supra, secl. 5. vido et *Longinum* αὐτῷ Ψ. secl. IX.

Ibid. ἀνὴρ ΣΩΦΡΩΝ.] De *Ulyssē* loquitur. Sed cum paullo ante dixisset γυνή σῶφρων, mulier casta, non probabile est eadem voce usurum fuisse in eodem κῶλω, sensu diverso. hoc enim loco σῶφρων debet esse prudens. unde suspicor *Maximum* scripsisse ἀνὴρ ΣΟΦΟΣ, quod perpetuum est *Ulyssis* epitheton. sic Diff. XXVIII, 1. ὁ σοφώτατε ἀνδρῶν; ubi *Ulyssē* compellat: et mox, ὁ σοφώτατε Ὀδυσσεύ. et XXI, 6. σοφὸς ἦν ὁ Ὀδυσσεύς. et ita passim. vide *Lucianum De Parasit.* p. 245. *Horatius* 1 *Epist.* II, 17.

quid virtus, et quid SAPIENTIA possit
Utile proposuit nobis exemplar *Ulyssē*.
Iterum VII, 40.

Haud male *Telemachus*, proles SAPIENTIAE
Ulyssē:

ita olim emendavi pro patientis. Addo obiter alterum locum ejusdem Vatis similiter depravatum, 1 *Epist.* XVII, 25.

Contra, quem duplici panno SAPIENTIA
velat,

Mirabor vitae via si conversa decebit.
vulgo patientia. quem duplici panno sapientia velat est periphrasis vel descriptio *Cynici Philosophi*. sapientia est idem quod secta. duplici panno est duplicatum pallium *Cynicorum*; de quo vide *Salmasium* ad *Tertullianum De Pallio*, p. 364. et seqq. Δίπλοον ἡμα dicitur *Antholog.* lib. III.

Ibid. δημιουργήσας αὐτὰς Ὀμηροῦ μὲν &c.] Prius erat: Δείξω δὲ σοὶ καὶ πολυλῆας ἀλλήλας ἀντιτεταγμένας δημιουργίας αὐτῶν. Ὀμηροῦ μὲν λόγῳ, Ἡφαιστος δὲ χειρῶν. *Heinsius* legit, ἀντιτεταγμένας. Ἐδημιουργήσας αὐτὰς &c. Codices habent δημιουργίας αὐτῶν. Haec, nisi fallor, *Maximi* fuit manus: Δείξω δὲ σοὶ καὶ πολυλῆας ἀλλήλας ἀντιτεταγμένας, δημιουργίας διτλῆς, Ὀμήρου μὲν λόγῳ, Ἡφαιστου δὲ χειρῶν. *Homerus* II. Σ, 490.

Ἐν δὲ ΔΥ'Ω ΠΟΙΗΣΕ πόλιν μερόπων
ἀνθρώπων.

hinc *Nostri* δημιουργίας διτλῆς. vide XV, 6. Mox, pro ἐπόμενοι λαοί, mallet ἐπόμενοι ex loco XXVIII, 3. οἱ πρὸς τὰς δίκας ἐπόμενοι. idem fere quod *Davissii* ἀπόμενοι. sic et XVII. ad finem: πρὸς τὰ πρῶτα αὐτὰ εἰλημένους.

Ibid.

Ibid. καὶ ἀπίστης τῷ ΠΡΑΓΜΑΤΙ, ἢ ἀπερίστης λόγων ἀληθειῶν] Non recte opponuntur *πρᾶγμα* et *λόγοι ἀληθεῖς* quippe *πρᾶγμα* est *λόγος ἀληθής*; *res ipsa*: ideo supra sect. 8. opposita sunt *μύθων* et *πρᾶγμα-των fabulae* et *res verae*. Lego, καὶ ἀπίστης τῷ ΠΛΑΣΜΑΤΙ, &c. idem quod *μύθων*. ut XVI, 1. εἴτε μῦθος, εἴτε καὶ ἀληθὴς λόγος. Julianus Epist. p. m. 272. ἀνδρὸς ἔγω σοφῆ μύθων εἴτε δὴ λόγον ἀληθῆ. Philo Judaeus dixit *μύθος πλάσμα*, p. 647.

Ibid. ὀλιθός ἐν αὐταῖς ταῖς ἡδοναῖς.] Nisi abjicienda sit Praepositio, mallet *συν* αὐταῖς. ut XXX, 2. ἐν ἑκὼν ἐν ἀπιδωλύναι τὴν τέχνην συν ταῖς νύκτοις. sed Maximus Praepositionem fere omittit. sic VII, 5. ἀπιδωλύναι αὐτοῖς αἱ ὀρέξεις συν αὐταῖς ἐλπίσιν. ubi *συν* abest a Codicibus *Davisi*. Pariter loquuntur optimi Graeci scriptores. Verba praecedentia distingue, καὶ θαλάττης ἐλπίσιν καὶ γῆς κατὰ τοῖς ἑτέροις ὀλιθός &c.

IN DISSERT. XXXIII.

SECT. β'. τὸ ὃ κεφάλαιον αὐτῆς φέρε ἰδὼ τί καὶ λέγεις.] Mallet *λέγει*, sc. τὸ κεφάλαιον αὐτῆς, *summa ejus quid velit*. Plato de Rep. lib. VIII. τὸ ὃ δὴ κεφάλαιον πάντων τούτων συνθηγομένων ἐνοήεις, ὡς ἀπαλὴν τὴν ψυχὴν τῷ πολίτῳ ποιεῖ, ὥς &c.

Ibid. αὐτὸ μανθάνει δρᾶν τῆς δὲ &c.] Suppleveram ex sensu, αὐτὸ μανθάνει δρᾶν τέχνη. Codices paullo aliter, δρᾶν καὶ τέχνη. unde *Davifius*, δρᾶν καὶ τέχνη. Forte, αὐτὸ μανθάνει δρᾶν κατὰ τέχνην per artem, secundum artem.

Ibid. τούτων ὃ ἕκαστον ἄλλο τι] Constructio postulat vel *ἐκάστων* vel *ἐκάστω*. Hoc ultimum *Davifio* placuisse jam video.

Sect. γ'. Οὐλωσὶ ὃ αὐτὸ σκέψαι. Ψυχῇ, καὶ σώματι &c.] Iterum deficit Constructio. Nominativus enim *ἐπινέμας*, qui sequitur, nullum Verbum habet. Distingue: Οὐλωσὶ ὃ αὐτὸ σκέψαι, ψυχῇ, καὶ σώματι, καὶ λίθω, τοῖς τε τοῖς, ἐπινέμας τέχνας τρεῖς ὦν &c. Interpungendum vero erat post τούτοις. locutio similis est isti 1 Cor. XIII, 13. Νυνὶ δὲ μένει πίστις, ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα.

Ibid. ποιήμα ἡλίον, ἢ αὐτὸ ἡλίον.] Haec est evidens et praeclara Maximi ipsius Correctio ex Secunda Editione. confer eam cum priori Lectione, et cum iis quae praecedunt, ut rationem ejus videas. De phrasi *οὐκ ἄγιο* ἡλίον, pro, *οὐκ αὐτὸν τὸν ἡλίον*, dixi ad XXIV, 9.

Sect. δ'. ἡ οἶον οἰκοδόμος.] Voculam primam delet *Davifius*. Conjeceram *ὁποῖον* pro ἡ οἶον, ut mox, ὁποῖαι τέχναι γεωμετρικαὶ et XXXIV, 2. ὁποῖαι αἱ ἐξ ἐρώτων λυπαὶ ἀπεργάζονται.

Ibid. ἀλλ' οὐ μὲν στρατηγία νίκη,] Lego, ἀλλ' οἶον ἐν μὲν &c. praecedentia certe et

sequentia hoc postulant.

Ibid. ἐφ' ἑαυτὸν κατὰ νόμον.] Lege, ἐφ' ἑαυτοῦ, ut VIII, 7. et passim. Sic editum video.

Ibid. Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις ἀλλὰ ἀμφισπότησιν — θεωρεῖαν.] Haec prave distinguuntur. ita oportuit: Οὐδὲ αὐτὸς φήσεις. Ἀλλὰ ἀμφισπότησιν ἔσαι σοι τὸ τῆς πρώτης πρὸς τὴν θεωρεῖαν; Ἐπὶ ὃ &c. Vide praecedentia.

Ibid. ἐπιμετρήσας τὸ ἐπὶ τούτοις.] Conjeceram τε pro τὸ quod ab *Harleiano* confirmatum video.

Sect. ε'. τὰ πάθη ζίσαντα ἘΠΙΚΛΥΣΗΝ τὴν ψυχὴν.] Omnino legendum ἘΠΙΚΛΥΣΗΝ, inundent, obruant. metaphora a diluviis. et huc tendunt caeterae circumstantiae; *πηλαί*, et *πλημύρης* καὶ ἐπιέρους, et *ζίσαντα* omnes ab *aquis* petitae. Longinus περὶ Ψψ. sect. 44. ἐπείτοι γε ἀφειθέσαι τὸ σωῶλον (ὡς ἐξ ἐρεκλῆς ἀφειθεῖ) κατὰ τῷ πλησίον (f. πλησίον) αἱ ἐπιθυμῖαι, καὶ ἐπικλύσειαν τοῖς κακοῖς τὴν οἰκονομίαν. ita legendum puto pro *ἐπικαύσειαν* et vox *ἀφειθεῖ* glossematis mihi admodum suspecta est. *ἐπικλύσειαν* πολλὰ χρευσθῶ, apud Suidam in Voce. vide et Aelianum V. H. XIV, 45. Similitudo literarum A et Λ hoc mendum peperit. quod et apud alios scriptores in hac ipsa voce observavi.

Ibid. καθάπερ τῷ ποταμῶν] Reponendum, καθάπερ ΓΑΡ τῷ ποταμῶν est enim Probatio et Illustratio praecedentis sententiae. Alibi bis tervē in hoc opere vox γὰρ excidit post καθάπερ.

Ibid. τῷ μεθυόντων πάθος ἢ πλεγμασμένη &c.] Totum locum ita distingue et lege: *παρὰ τὴν αὐτῆς φύσιν ἀφαιρῶνται αὐτὸ ἐκείνο τὸ τῷ μεθυόντων πάθος, οἷς ἢ πλεγμασμένη ἐπεφείρεται &c.* Vox *οἷς* amittebatur in praecedente syllaba *ος*. Rem ipsam et Verba habes Diff.

Diff. XVI, 9. αὐτὸ ἐκείνο τὸ τῷ μεθυότιων πάθος· τέτοις γὰρ πᾶσι φλεγμαίνουσα ἡ ψυχὴ ὑπὸ τῷ ἀνέδην πόντῳ, &c. quod hic est οἷς, ibi est τέτοις γὰρ. clarius adhuc Diff. VIII, 10. αὐτὸ ἐκείνο τὸ τῷ ἐρώτων πάθος, οἷς ἡδίστον εἰς μὲν δέσμιμα οἱ τῷ παιδικῶν τύποι.

Secl. 5'. δυσανάκλητον ὃ ἐν συμφοραῖς.] *Davifius* conjicit δυσπαράκλητον, vel δυσαναληπτόν. Forte, minore adhuc mutatione, si quid omnino mutandum, δυσανάκλητον, eodem sensu. ἀνακλᾶσθαι dicitur qui ex morbo, metu, vel alio infortunio se recipiat. *Josepho* saepe usurpata vox hac significatione. vide et *Suidam*. Ita etiam forte scribendum Diff. XXXVI, 2. pro ἀνάκλητοι. sensus certe utriusque loci idem est. *Arrianus* Dissert. III, 25. ἀλλ' ἐνθὺς ἀναλαβόντι καὶ ἌΝΑΚΤΗΣΑΜΕΝΩ, ἰαυπὶν, — ἔξεσιν ἀφωγίζεσθαι.

Secl. 5'. τὸ τοιοῦτον μὲν πλῆθος ἀρχεῖται.] Mallem, τοσούτων, tanta plebs, vel multitudo: cui opponitur τὸ ὀλίγον.

Ibid. τὸ ὃ ἐξ ἀμφοῖν ἔρπον, ἐλευθερία.] Mihi pro re minima dubia est, Vocem ultimam esse a Librariis; Maximum vero scripsisse εὐδαιμονία. confer priorem partem sententiae, ubi ἐλευθερία pertinet ad civēs. in hac vero, de anima agitur philosophica; cujus propositum est εὐδαιμονία. clare ad finem Dissertationis: ἔγω γίνεσθαι ἘΥΔΑΙΜΩΝ (non ἐλευθέρα) ΨΥΧΗ, ταῦτα ἀπυφαίνει ἀνδρῶς ἀγαθόν, nempe, ἀγωγὴν παθῶν ὑπὸ τῷ λόγῳ, &c. quae est ipsissima hujus loci ἔννοια. Haec vero εὐδαιμονία Platonica quid sit, et unde efficiatur, discere potes ex Diff. XL, 5. ἀρχέσθης τῆς ψυχῆς στρατηγὸς δίκην, &c. qui locus hanc conjecturam confirmat. Vide et XXXV, 1. ubi Philosophi ἐλθόντες statuitur esse εὐδαιμονία.

Ibid. κατὰ πάθη.] Scribe, κατὰ τὰ πάθη, ut bis paullo ante; et ita infra. Sic etiam Codices.

Ibid. Ἀρχέτω λόγος. Ἀρχεν βέλει; Ἐγω &c.] Nullus in his sensus vel connexio. Lego: Ἐπιστήμην ἀρχεν βέλει βίᾳ καλῇ; Ὅουκ (vel Μὴ) ἀρχέτω. Λέγων ἀρχεν βέλει; Ἐγω κίχθηνος ἔτος εἰς &c. Haec debet esse mens loci, cui nescio an non plura desint. Nimirum hoc agit et vult *Maximus*, ut regimen Vitae, secundum Virtutem agenda, non tradatur Scientiae, sed Rationi. si enim Scientia constituitur Domina Vitae Honestae,

sequetur, Optimum esse eum qui plurima sciverit; et consequenter, Virtutem esse διδάκτεν quod negabant Platonici. vide sect. 8. ad finem, et ea quae sequuntur, sect. 9. Quae vero praecedunt in hac pagina, adeo subtilia sunt, ut nesciam an ea recte assequor.

Ibid. ἀπὸ τῷ ὅλῳ, ἀπὸ τῷ ἀείων &c.] Defectus hujus loci primo intuitu se prodit. Lege: καλαδάνειν ἔρεμα ἢ ὑπερησία ἀπὸ τῷ ὅλῳ [ἐπὶ τὸ μέγεθος,] ἀπὸ τῷ ἀείων ἐπὶ τὸ φαιλότατα. quod mirum est non vidisse *Cl. Editores*. XXXIV, 4. ὁ μὲν γὰρ φησι σὺ τῷ ὅλῳ, ἰσθῶν καὶ τὸ μέγεθος.

Secl. 5'. ἀπλὸν τὸ θεῖον αὐτὸ, ὅ,τι περ νῆς.] Distingue, ἀλλ' ἀπλὸν τὸ θεῖον, αὐτὸ ὅ,τι περ νῆς καὶ ἐπιστήμη καὶ λόγος. Deus est simplex quiddam, idem quod mens et scientia et ratio. *Diog. Laertius* lib. IX. in *Xenophane*: ὅλῳ ὃ (θεῖον φησιν) ὁρᾶν, καὶ ὅλον ἀκρίβην, μὴ μύθοι ἀναπνεῖν συμπαντὰ τε εἶναι, νοῦν, καὶ φρόνησιν, καὶ αἰδίων. quae similia sunt istis poetae apud *Sext. Empiricum* lib. VIII. p. m. 334.

Ὁ δὲ λόγος ὁρᾶν, ἔλος ὃ ἰοεῖ, ἔλος δὲ τ' ἀκρίβει. Paullo ante, scribi debuit, τί ἔν, μᾶλλον ἢ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή; non, prout editur, ἢ ἐπιστήμη ἢ ἀρετή; Patet ex Lemmate Dissertationis, et ex eo quod sequitur, ἐπιστήμην τὴν ἀρετὴν μὴ κάλει. magna est in horum sensu differentia.

Ibid. θεωρημάτων ἀριθμοί.] Frequentius ἀριθμοί: quippe ἀριθμοί in plurali ad scientiam *Arithmetices* fere refertur. sed non semper. *Aristides Encom. Rom.* p. 222. ἐν τοσούτοις ἀριθμοῖς καλαλῶν καὶ γενῶν. *Cl.* Interpretes has duas *Maximi* voces ita vertit: aut eam quae in numeris versatur artem, quae licentia non est toleranda.

Secl. 6'. μετὰ πάντα διδασκάλων καὶ μαθημάτων.] Forte διδασκαλιῶν, quia conjungitur cum μαθημάτων. si retineas διδασκάλων, magis congruum videretur μαθητῶν, ut VII, 8.

Ibid. ἀντικλυπεῖ — ταῖς τῷ λόγῳ ὁδοῖ.] Conjicio ἀντικλυπεῖ (a κτυπέω sonitum edo) ταῖς τῷ λόγῳ ὁδοῖς, obstrépunt sermonum cantibus: ut a musica petita sit metaphora. *Cl. Joan. Clericum* jam video mecum legere ὁδοῖς, renuente *Davifio*. Mox distingue, σωτηρίαν τῆς φύσεως ὑφ' ἂν φιλία &c.

IN DISSERT. XXXIV.

SECT. α'. Τίς δ' ἡμῖν γίνωτο ψυχῆς
[ιατρὸς,] Puto αὖν deesse: Τίς ἂν γί-
νοιτο. Sic Diff. VI, 6. Τίς ἂν παρὰ σκόλῃ
ΓΕΝΟΙΤΟ ἀνδρὶ &c. XXVIII, 6. Τίς ἂν
δ' ἡμῖν ΓΕΝΟΙΤΟ ψυχῆς εὐωχία &c. IV, 6.
Τί ἂν δ' ἡμῖν ΓΕΝΟΙΤΟ ἀπιστότερον εὐδαιμονίας
ἰλεσμένους;

Ibid. διέσησέ γε πρὸς ἑαυτὴν ἡ τέχνη,]
Regius διέσησιανίε πρὸς ἑαυτὴν. Scribo, δι-
έσησεν αὐτὴ πρὸς ἑαυτὴν ἡ τέχνη. Harleia-
nus διεσασιάζει non male. Diff. XXXII, 2.
utrumque habes: ὡς δ' διέσηκε καὶ διεσασί-
ασαι τὸ Ἑλληνικόν.

Ibid. τὴν μὲν ὀφθαλμοῦς, τὴν δ' ὠτῶν,] Le-
gendum, ὠτα, aures, quarum usum proxi-
mum a luminibus natura nobis dedit, ut ait
Celsus VI, 7. Ideo Naturae ordinem secutus
idem scriptor suavissimus, primum oculorum
morbos et remedia, deinde aurium prosequit-
ur. Utrum vero species fuerit Medicinae
antiquae quae dorsum provinciam habuerit,
dicant Medicorum filii. opinor non fuisse.

Ibid. ἐκ ἀξιωματικῶν] Potius ἐκ ἡξιωματικῶν,
utpote de re praeterita: qui non habebantur
digni: ut ἐμπειροῦσαν dixit, non ἐμπίπυσαν.

SECT. β'. αὐτὸ τὸ καλοῦμεν πῦρ.]
Forte, αὐτὸ τὸ καλοῦμεν πῦρ vocaremus,
vel, vocare possemus. Cl. Editor, αὐτὸ τὸ
τοῦ καλοῦμεν πῦρ si recte capio, voluit ἐκα-
λεῖσθαι αὐτὸ, vocassemus.

Ibid. μέρος MEN ἦ] Forte, μέρος EN
ἦ, una pars sit: cui mox opponitur τὸ ἄλλο
σῶμα ΠΑΝ. Sed non opus est.

Ibid. ἐξ ἑτέρων λόγων] Codices, ἐξ αἰσῶ λό-
γων optime. Plato de Rep. VI. Θεὸν μὲν θι,
κατὰ τὴν παρρησίαν, ἙΞΑΪΡΩ ΛΟΓΟΥ.
Noster X, 4. Ἐπὶ κερὸν δ' ἙΞΕΛΩ ΛΟΓΟΥ.

Ibid. καὶ γὰρ τῶν δένδρων τὰ φύλλα
καὶ γὰρ ταῦτα &c.] Mallem, καθάπερ τῶν

δένδρων &c.

Ibid. Μία μὲν δὲ αὐτῇ χορηγία] Scribe,
δὴ pro δὲ. Mox, pro ἑρχίαι optime Da-
visius ἀρχίαι. et paullo post, pro ὡδὲν ὅτι δὲν,
Idem ὡδὲν ὅτι δὲ. verissime, opinor; si scri-
bas δ.

SECT. γ'. Τί δ' ἡμῖν ἐπιμέμνηται;] Ita
erat in priori Editione. unde conjeceram,
τί δ' ἡμῖν ἐν τῶν ἐπιμέμνηται; ut XIV, 1.
XVI, 3. Nec longe a scopo abfui: Codices
enim, τί δ' ἡμῖν ἐν τῶν ἐπιμέμνηται; mendose,
nisi fallor, pro τί δ' ἡμῖν supra sect. 2. Τί ΔΗ'
δ' ἡμῖν Χείρων ἦλθεν &c. XXIV, 3. Τί ΔΗ'
μοι βάλειαι ὁ Ἐπαμινώδας &c. XXVII, 7.
Τί ΔΗ' μοι βάλειαι ἡ περίοδος τῆς λόγῃ;
XXVII, 1. Τί ΔΗ' δ' ἡμῖν ἐν τῶν πλημμέλημα
&c. prout editur ex MSS. pro ΔΕ'.

Ibid. καὶ τὸ μὲν ΤΑΥΤΑ μοι] Mallem,
ΤΑΥΤΗ, hoc modo: ut sect. 4. τῇ δὲ μοι
δοκῶ διαλύσειν τὴν εἰσὶν.

SECT. δ'. καὶ πρὸς ἀγνοίαν εἰδέναι,]
Non video quid istud καὶ velit: neque sen-
sum phraseos πρὸς ἀγνοίαν hoc loco: neque
quid sit ἀγνοία εἰδέναι, inscientia sciendi.
Suspicio tamen voculam καὶ ante πρὸς de-
lendam esse, ex loco Diff. X, 5. Ἀλλ' ἔτι
ὄντως ἐπιστήμης πρὸς ἀγνοίαν, i. e. ἐπιστήμης
καὶ ἀγνοίας, quemadmodum saepe loquitur
Noster.

Ibid. ὀδῶν καὶ τραυμάτων, ἢ τινος ἄλλης]
Lego et distingo, ὀδῶν καὶ (vel ἢ) τραυ-
μάτων, ἢ τινος ἄλλης &c. doloris vel ex
vulneribus, vel ex alia quavis calamitate
quae corporibus humanis accidere solet: non
doloris et vulnerum. Exemplum Rei paene
incredibile vide ap. Plutarch. in Philopoe-
m. p. 359. B. Ποιεῖσθαι vero est Futuri se-
cundi; lingua ita postulante.

IN DISSERT. XXXV.

SECT. α'. ὅτι ἐξ ἑὺ εὐδαιμονίας, φησί.]
Distingue, ὅτι ἐξ ἑὺ; Εὐδαιμονίας, φησί.

Ibid. τῶν παιδικῶν] Similis hujus vocis
usus (nempe de re cara et amata) apud A-
ristidem Panath. p. 106. Xenophon in Oe-
conom. de feminis amatis, prout citatur ali-
cubi in Not. ad Pollucem: ὅτε γὰρ ἐλπίδα,
ἢ τ' ἐπιμέλειαν ἡδίστην ἔαδιστον εὐρεῖν τῆς τῶν
παιδικῶν ἐπιμελείας loquitur de maribus

Servis, Veneri nimis addictis. Vide et Pol-
lucem V, 81. Platonem de Rep. VI. non
longe ab initio, et Synesium p. 22. ed. Tur-
neb. ubi vocat Philosophiam et eruditionem
τὰ παιδικὰ sua.

Ibid. ἀλλ' ἐκ ἀποκρίσεως ἑκάστων] Le-
gendum ἀποκρίσεως, ex indole linguae
Graecae. et praecessit ἀποστήσεως

Ibid. ὅτι πονεῖ,] Omnia haec Verba quae
8 S sequuntur

sequuntur adludunt ad exempla quae initio Dissertationis posuerat. sed nulla ibi mentio alicujus πονήτορος. Lego igitur, ὁ ὃ πῶναι, quod respondet isti, ὁ ὃ φίλος (ἐξᾶ) μέθῃ.

Ibid. ὁ ὃ γεωργεῖ,] Neque γεωργεῖν in superioribus facta mentio. Lego, ὁ ὃ χορεύει. ibi enim erat, ὁ ὃ ἰων (ἐξᾶ) χορεύων. Caeterum πολεμεῖ, quod sequitur, respicit et comprehendit Athenienses et Spartiatis. reliqua satis clara sunt. omittuntur vero in his ultimis Sybaritarum χλιδῇ et Thebanorum ὠλοῖ ab Auctore, an Scribarum negligentia, nescio.

Ibid. Ἦτοι εἰ ὁ Σαρδανάπαλλος &c.] Lego, Ἦ, οἶ, ὁ Σαρδανάπαλλος — ἄλλο τι ἰδῶκεν &c. num, putas, Sardanapallus &c.? sic Diff. XI, 8. Ἦ, οἶ, τῆτο ἔυχῃ ὁ Σωκράτης — ὅπως ἄρῃ Ἀθηναίων; vide et XX, 5: Sed propius adhuc mihi videtur εἶ, οἶ, &c. eodem sensu. Video jam Cl. Davisium conjecisse, Ἦ, οἶ, &c. Ad finem sententiae, pro ἄλλο τι ἰδῶκεν, εἰ ἐυδαιμονίαν, forte scribendum, ἢ ἐυδαιμονίαν; ut sect. 2. ἄλλο τί φησιν ἢ ἐυδαιμονίαν; XXXVI, 6. Ἦ (scr. Ἦ) ἄλλο τι ἢ γὰρ εἶναι τὴν περὶ τῆς, ἢ ἔχῃ &c. nisi malis, ἰδῶκε, καὶ εἰ ἐυδαιμονίαν. ut apud Lucianum in Parasit. p. 266. περὶ ἄλλων τῶν, καὶ εἰ παρὰ τῆς, ζήλοισιν.

Ibid. ὁ πὸ σῆμα ἐνέλεσμένον,] Lege, ἐνέλεσμένον. Diff. XIII, 7. de eodem: ἐνέλεσται ὁ δύνον, καὶ λεάνειαι. Cl. Alexandrinus Paedag. III, 2. p. 218. ψιμυδίω τὰς παρὰς ἐνέλεσμένον. Philo Judaeus De Vit. Contempl. p. 614. τὰ τε πρὸς σῶπα ἐνέλεσται καὶ παρὰ τῶν. Vide Xenophontem Cyrop. VIII, 13. et Perizonium ad Aelian. V. H. XII, 1. p. 660. Ita quoque Davisius.

Ibid. ἄλλο τι ἢ καὶ εἶ,] ἐπὶ ταῦτα πειδῶν ταῦτα ἔδρα;] Forte, ἄλλο τι καὶ εἶ,] καὶ ἐπὶ τῆτο πειδῶν, ταῦτα ἔδρα; id est, ἐπὶ ἄλλο τι ἢ ἐπὶ τῆτο, sc. ἐυδαιμονίαν. Aliter Cl. Editor.

Ibid. καὶ ὁ αὐτὸς &c.] Ante haec verba nonnulla excidisse opinor: τοσούτοι αὐτὸν οἶμαι ἐπὶ ληθῆναι αὐτῆς, [τι ***] καὶ ὅτι αὐτὸς ἢ Ἀσία — εἰς γεδύρας χύλα, ἐφῆμι δέ σμῶν. Vide finem sectionis, unde patebit quid huic loco defuit: nempe, [quod verbera mari inflixit,] et quod Asiam Europae conjunxit &c.

Sect. β'. καὶ πρὸς σῶμα. Propius ad Philippi historiam rediges si legas ὁμάτων. Justinus VII, 6. Cum Metbonam urbem oppugnaret, in praetereuntem de muris

sagitta jacta dextrum oculus regis effodit. ubi vide Commentatores. Philo πειδῶν p. 640. πειδῶν γλῶσσας, καὶ ὁ δὲ, πρὸς οὐραλίαν. Voci ὁμάτων adhaesit litera σ, ex praecedenti: qualiter apud Xenophontem Ephesium lib. V. p. 66. ubi pro ἐπὶ σμῶν θείας, σμῶν τῆς γλῶσσας αἰνῶν, legendum est, ἢ μὴν τῆς γλῶσσας. vide p. 31. ejusdem operis.

Ibid. ἐρώτημα. ἄλλ' εἰ εἶρε &c.] Haec non recte distinguuntur. ita oportuit: Γελῶν τὸ ἐρώτημα. ἄλλ' εἰ εἶρε — ὁ Φίλιππος. ἄλλ' ἐξάνεστη αὐτὸν ἢ ἐυδαιμονία. Istud, ἄλλ' εἰ εἶρε &c. est ὑπερφωρὸν ab aliquo objectore illata: cui respondet Maximus, ἄλλ' ἐξάνεστη &c. Recte cepit Heinsius.

Sect. γ'. ἐπὶ αὐτῶν τῶν κρημῶν καὶ βέδρων.] In Cod. Reg. erat βέδρων in Harl. βέδρων unde ita edidit Cl. Vir. Mihi recta videtur vulgaris Scriptura. βαράδρων, Codices vero depravati: quia in multis Veterum locis video has voces κρημοὶ et βάραδρων conjunctas; adeo ut Formula quaedam haec locutio videatur. et ita Noster Diff. XXXIX, 3. ὡς αὖ μὲν πολλὰ (l. ἄλλα) ἐπὶ κρημνοῦ καὶ βαράδρων ἀγασιν. V, 2. ὡς γὰρ κρημνοὶ καὶ βαράδρων καὶ τειχία.

Ibid. τῆτο ὃ εἰ ἀν λάθῃ. Puto haec non esse Graeca. sensus quidem non alius esse potest quam quem expressit Cl. Interpres: sed ἐγὼ λαθῶν τῆτο, pro ego ignoro hoc, auribus Graecis opinor ignotum est. scripsisse potuit εἰ ἀν λάθῃ ποιῶντες, vel, τῆτο ὃ αὐτὸς εἰ ἀν λάθῃ. sed sine Codicibus inanes sunt omnes in hunc locum Conjecturae.

Ibid. τὰς τῶν πλεσιῶν ἐπιθυμίας θέρσας πειδῶν. Immo τῶν πλεσιῶν. vide Lucianum De Parasito p. 267. εἰοὶ μὲν γὰρ δοκῶν, et quae sequuntur, ubi satis exemplorum: et Platonem de Rep. V. p. 364. κολακίας τε πλεσιῶν πειδῶν &c. Sed exemplis non opus est.

Sect. δ'. ἀμάξας τινὰς ποιῶν. Pro voce prima legunt μάξας Scaliger, Leopardus, et Davisius. fundus hujus Conjecturae est Paccii versio offulas: unde adducunt illum in Codice Florentino invenisse μάξας. Favet Glossarium Vetus: μάξα, offa. Suidas: μάξα, ἄρετες, φύρεμα. Codd. vero Reg. et Harl. pro τινὰς exhibeant τε ἄτε unde Davisius legit μάξας εἰς τὴν ποιῶν. Propius erat τῆτι. Sed ex utrorumque Codicum lectione, τε ἄτε

τε ἄτε et τινὰς, unam et veram, nisi fallor, reduco: μάζας γαιτίνους ποικίλους μικροὺς σπογγύλας, pilulas farinaceas conficiens, &c. Adhuc tamen cum Cl. Hemsterhusio puto dubitari posse de voce μάζας pro ἀμάξας. Utcumque hoc sit, sensus certe erit iste quem in versione expressi.

Ibid. οἱ δὲ οἱ αὐτοί.] 'Οἱ in secundo loco vel delendum puto, vel pro eo legendum, οἱ δὲ δὴ αὐτοί. Prius mavult Cl. Editor ex Apostolio.

Sect. ε'. ἕκαστον ἑξήματα διεξευνάται.] Forte, ἐξεήματα.

Sect. ς'. τὸ πᾶν πᾶν σιωπᾶται] *Acitem insinuit*, Cl. Interpres. sed πόλεμον σιωπᾶται Nostro longe aliud significat; nempe,

bellum componere, et pacem reducere. Diss. XIX, 3. σιωπᾶται τὸν ἐν αὐταῖς πόλεμον' diversitatem quae in illis est conciliat et componit, Heinsius: et mox, σιωπᾶται τὸν ἐν αὐτῇ πόλεμον, eodem sensu. Legendum igitur puto, τὸ πᾶν πᾶν σιωπᾶται' hoc bellorum confictus parit. Suidas: Συμφέρεται, — ἐπὶ τῷ σιωπᾶται μάχην. et ita Plutarchus in *Antonio* p. 916. E. 919. F.

Sect. ζ'. πᾶν φύσει λογιστικῇ] Vel λογικῇ. ita infra: τὴν κοινωνικωτάτην, τὴν λογικωτάτην' pro voce ultima conieceram τὴν λογικωτάτην et ita habent Codices. mendose imprimitur λογιστικῇ. Mox, pro ποιεῖ si scriberetur ποιεῖσα, melius procederet oratio.

Ibid.] Σωκράτην δὲ ἐπὶ ἐρωταῖς,] Mallem, ἐρωταῖς.

IN DISSERT. XXXVI.

SECT. α'. καὶ τὴν Λυδῶν σοφίαν] Sensus postulat τὴν τοῦ Λυδοῦ, *Lydi istius*, sc. Aesopi. sic XXV, 2. καὶ τὴν τοῦ Φρυγῶν λόγον, de eodem. et ita III, 1. Sine articulo quidem XXI, 5. λογοποιὸς Φρυγῶν sed ibi vox λογοποιὸς eundem habet effectum cum articulo, et hominem designat. Caeterum pro τὴν Λυδῶν Cl. Editor rescribit τὴν τῷ Φρυγῶν, vel τὴν Αἰσώπῳ. Non opus est tam fortibus remediis. Notus Veterum mos confundendi nomina gentium conterminarum. ita *Germani, Celtae, Batavi, Belgae, Galli*, etiam *Britanni*, promiscue (saltem eorum aliquot) nonnunquam ponuntur. sic *Anthologia* IV, 12. p. 337. Ed. *Steph. Assyrii, Medi, et Persae* pro iisdem, in *Epigrammate Theaeteti*. Catullus *Coma Beren.* v. 45.

Cum *Medi irrupere novum mare*: id est, *Persae*, effosso monte Atho. *Propertius* III, 10.

Neve tua Medae lactentur caede sagittae, Sericus armato neu cataphraetus equo: ita legendum pro *Ferreus armato*: vide IV, 3. v. 8. *Medae* vero ibi est *Persicae*. vide *Illustriss. Spanhemium* ad *Callimach.* p. 155. Notatum hoc aliquoties a *Strabone* quoque, (nisi fallit memoria, liber enim non est ad manum) et ab *Eustathio* ad *Dionys.* v. 810. p. 108. Ed. *Steph.* de *Myfis* et *Phrygiis*, et de *Lydis* et *Maeonibus*, ubi pro ἐγκέχλωται scribendum opinor συγκέχλωται. Cum igitur *Lydi* et *Phryges* ὁμοῖοι fuerint, non multum referre Antiquis visum est, *Lydum* an *Phrygem* Aesopum appellaverint: tametsi *Phrygem* eum fuisse evincunt Veterum testimonia a *Daviso* adducta: qui

bus addas *Aristidem* in *Orat. Funobr. Alexandri* p. 86. ubi *Alexandrum* hunc *Aesopum* praeferens, ait, τοῦτον τὰ δεύτερα τῷ πρώτῳ ὀνόματι (non ἡμῖν) βελτίον ἐξηνεγκεν ἢ γῆν. inscribitur vero haec Oratio τῇ βελτῇ καὶ τῷ δῆμῳ τῷ Κοιλαειῶν' *Cotyaëum* autem (Κοιλαίῳ) urbs erat *Phrygiae*. perperam scribitur *Κατλειεύειον* apud *Eustathium* in *Dionys.* p. 108. Maneat itaque καὶ τὴν τῷ Λυδοῦ σοφίαν.

Ibid. τὸ δὲ σῶμα αὐτῶν ἔσω λεπτόν] Putarem αὐτῶν, sc. ζώων, quod praecessit, nisi αὐτῶν ad ἀλγύνοιαν potius quam ad λέξιν referri debeat.

Ibid. λειμῶνας δασεῖς,] Lege, καὶ λειμῶνας δασεῖς, ut vitetur absurdum.

Ibid. αὐτοὶ δὲ ἐν ποταμῶν — ἐπιπνέουσαι] Potius vel ἐμπνέουσαι, vel ὑποπνέουσαι ut *suspirare* Latinis de re eadem. *Lucanus* VI, 369.

Quique nec humentes nebulas, nec rore madentem

Aëra, nec tenues ventos suspirat Anauros.

Sect. β'. χαίρει. ἦνίκα ἤδη κληροχόσαντες &c.] Nullus est exitus sententiae, neque Constructio. Distingue: ποταμὸν παρὰ βελτίον βίον βίον, τῷ παρὲς τὴν δόξαν, (ἢτε σιδηρὸν τις αὐτὸν, εἴτε καὶ ἄλλη πηλομαζὼν χαίρει) ἦνίκα ἤδη κληροχόσαντες οἱ ἀνθρώποι τὴν γῆν, ἐπεπνέοντο &c.

Ibid. ἐπεπνέοντο αὐτῶν ἄλλος ἄλλῳ μοῖρῳ.] Scribe, ἐπενέοντο αὐτῶν &c. sic XXXV, 7. ἢ τὴν μὲν γῆν ἀνάγκη νεμεῖναι τοῖς πᾶσι, καὶ οἰκεῖν ταύτης ἄλλος ἄλλῳ μοῖρῳ. ubi eadem omnia. et ita passim.

Ibid.

Ibid. κὲ κληῖδας, κὲ αὐλείας, κὲ πορφυλάαις] Forte, κὲ κλεισιάδας, ναίνας. Philo de Legg. Special. p. 550. παρθένοις μὲν, ἔσω κλεισιάδων (f. κλεισιάδων) τὴν μεσαύλιον (f. μεσαύλειον) ὅρην πεποιημένας τελείας ὅδε γυναιξί, τὴν αὐλίον, f. αὐλειον. multis in locis ita loquitur Philo. vide et Pollucem IX, 5. sect. 50.

Ibid. κὲ αἰεί τι ταῖς ἡδοναῖς εὐερίσκοντες νέον] Mallem ἐξευερίσκοντες. sic VIII, 2. ἐξευερίν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀγάλαμα. X, 3. ἥ τὰ πολλὰ κὲ σοφὰ ταῦτα ἡμῖν ἐξευρηκότων.

Ibid. ἐνλαβόμενοι νόσους,] Scribe, ἐνλαβόμενοι MEN νόσους, ἥ ΔΕ νοσεῖν &c. Vide praecedentia quatuor, et quatuor sequentia commata, in quibus omnibus μὲν et δὲ ponuntur. Notandum vero, hanc Humanæ levitatis et stultitiae descriptionem sumptam esse vel adumbratam ex pulcherrima ista Hippocratis Epistola ad Damagetum, de Democrito: in qua, Philosophus Abderita Tyrio nostro praeivit in eodem argumento.

Ibid. ὑποπλύνοντες μὲν ἄλλας, ἐπιβιβάζοντες δὲ τοῖς πλεῖστοις.] Haec non assequor. verba quidem satis obvia sunt; sed mens eorum languet, et Scriptore et Argumento inferiora mihi videntur. Frigus sententiae latet in vocibus ἄλλας et πλεῖστοις. De voce ἀνάκλησις, quae mox sequitur, dixi aliquid ad XXXIII, 6.

Ibid. φροσόμενοι δὲ ἀποθανεῖν.] Quare non τὸ ἀποθανεῖν, cum praecessit τὸ ζῆν?

Ibid. ἀποβιβάζοντες μὲν τὴν πολέμην,] Lego, πρὸς βιβάζοντες, exopt. Porphyrius περὶ Ἀποχ. IV, 3. τὴν ἀλήθειαν ἀγαπᾷν αἰεὶ, κὲ τὴν ψευδομένην πρὸς ἀλλοδαπῶν. Phalaris Epist. CXXXV. ὡς ἐπ' ἀνθρώπων γεγονότα ὀλέθρῳ πρὸς βιβάζοντες. vide Plutarchum Coniuv. Sept. Sap. p. 154. D. Sic etiam Codices.

Sect. γ'. κὲ πρῶτον γε τὸν πρῶτον,] Mallem τὸν πρῶτον, ut mox, τὴν τοῦ ΠΡΟΤΕΡΟΥ διαίαν, de eodem. sic XLI, 4. ἐπὶ τὸν δὲ τὰ πρῶτα ὑπὲρ τῆς ΠΡΟΤΕΡΑΣ.

Sect. δ'. τὸν μὲν γενναῖον τῆτον] Heinsius vertit, hanc, si Diis placet, praeclaram, sc. vitam. Sed serio agere videtur Maximus, neque ulla est Ironiae nota. ideo depravatam puto vocem γενναῖον, pro qua legerem ἀγλαῖον, gregariam. Hesychius: Ἀγλαῖος, ἐχλωδής, ιδιότης. sic ἀγλαῖος σοφιστής ex Isocratis Panathenaeo citat Pollux IV, 6: 43. Paulo ante, pro ἀνοικίσαι αὐτὸν, scribe, αὐτὸν, seipsum.

Ibid. κὲ ἐπιτομένων] Ita edidit Davifius pro priori lectione ἐπιτομένων, quae cum nihili esset, Stephanus conjecit ἐπιτομένων. Mi-

hi quidem non placet ἐπιτομένων; neque sensum video vocis ἐπιτομένων, absterforum; et filet Cl. Editor. Forte ἐπιτομένων. Hesychius: Πτύρεια, κλάται, κρηδαίνεαι, σείεται, φοβεῖται, φρίττει. Vide D. Paulum Philipp. I, 28. M. Antonium VIII, 45. et Plutarchum in Philopoem. p. 362. D.

Ibid. παρ' ἐκάστῳ δεσμωτηρίῳ] Quomodo, ὡς θαυμασίαι, in singulis carceribus, cum unus tantum carcer in praecedentibus supponatur? Vereor ut hoc sit ἀμάχημα μνημοσικόν ipsius Auctoris, ex scribendi festinatione natum. Tentabam excusare, legendo, παρ' ἐκάστῳ δεσμωτῇ, sed reclamare videntur sequentia, οἰμωγῆς ὈΜΟΙ' κὲ φῶδης, ejulatum et cantum SIMUL: haec enim vix dici possunt proficisci simul ab una et eadem persona. si de diversis intelligi possint, necum legas: nisi ejectionis malis has tres voces. Caeterum hic locus sumitur ex Oedipo Tyranno Sophoclis, v. 4.

Πόλις δ' ὁμῶς μὲν θυμιαμάτων γέμει,

Ὅμῶς δὲ παιάνων τε κὲ γενναμάτων.

Ibid. Τὸν ΔΗ' ἔτερον αὐτὸν βίον &c.] Scribe, τὸν ΔΕ' ἔτερον, praecessit enim, ἥ βίον τὸν ΜΕΝ γενναῖον &c. cui haec respondent.

Ibid. λελυμένῳ καὶ πόδε κὲ τῷ χεῖρει,] Lege, λελυμένῳ τῷ πόδε, (vel κὲ τῷ πόδε) ut κὲ τῷ χεῖρει. ita sect. 2. κὲ τῷ πόδε σκύττει χαρῶσσαντες. Mox, ad fin. sect. pone notam Interrog. post γενόντων.

Ibid. Μὴ σύ γε, ὡς δειλαία ψυχῇ.] Noster Diff. XL, 2. Μὴ σύ γε, ὡς δικαστὴν ἐν δαμόνεσσι, ἀλλὰ φειδῶ ἔχει νομάτων αἰχρῶν. Synefius Epist. CXXXIV. Μὴ σύ γε, ὡς φιλαίε ἐλαίρων. Antiphon. Orat. de caede Herodis: Μὴ ὑμεῖς γε, ὡς ἄνδρες, ἀλλὰ δότε τί κὲ τῷ χεῖρῳ. Plato de Repub. lib. I. Μαδ' ἴ, ἢ δ' ἰγῶ, μὴ σύ γε, ἀλλὰ πρῶτον μὲν, ὡς ἂν ἴποις, ἔμμενε τῆτοις.

Sect. ε'. εἰ δ' ἐκ τῆς Σόλωνος τραγῆς,] Legendum ἐκ, et ita distinguendum: Ἦν δὲ δτ' ὅσον Ἀττικὸς, εἰ δὲ Δωρεὺς, ὅσον ἐκ τῆς Σόλωνος τραγῆς, εἰ δ' ἐκ τῆς Λυκίης παιδαγωγίας, sensus utriusque commatis idem est, variatur tantum descriptio: si vero retineas εἰ δ', singula κῶλα deberent sensum diversum habere: quod in hoc loco fieri non potest. nam Ἀττικὸς et ἐκ τῆς Σόλωνος τραγῆς eandem personam designant; quemadmodum Δωρεὺς et ἐκ τῆς Λυκίης παιδαγωγίας.

Ibid. τῆτων ἀπάντων ἀνδρῶν] Repete ultimam syllabam mediae vocis, et sic distingue, ἀλλὰ τῆτων ἀπάντων, ἥ ἀνδρῶν κὲ τῶ ἐπιτομένων, καλεῖται, &c. Et ita MSS.

Ibid. ἀλλ' εἰ λόγων σοφισμῶν, — ἀλλὰ ἔρσοις.] Multo elegantius abesset istud ἀλλ'.

I. λ. κ.

Ἡλιεύς μὲν γὰρ τὰς πονηρὰς, ἢ λόγων σοφισμασίων, — ἀλλὰ ἔργα ἔργοις παρρησιαίς &c. quae ultima est optima Hen. Stephani conjectura. vulgo deest ἔργα.

Sect. ε'. καὶ ταλαιπωρίας ἀν' ἑλπίου ἢ χ' ἐκείνου.] Hoc est falsissimum, et contradicit verbis proxime sequentibus. Lege, καὶ ἀκρίβειαν, non involuntario, sed suae electionis: sponte hoc et non ignari faciunt, prout vertit Cl. Interpres XXXV, 3. loco simillimo. Statim: δὲ δὸν λέγεις πολλὰν δεσπολὶν alludit, opinor, ad dictum Diogenis: ἔλεγε τὰς μὲν δημαγωγὰς ὅχλῳ ἀδικούντας. Laërtius lib. VI. sect. 41. Mox, δὲ δὸν λέγεις ἀσθενήτων τῶν τῶν ita egregie et vere supplevit Cl. Editor, cum λέγεις absit Codd. et Editt.

Ibid. ἐνπρεπῶς ἵσταται, πειθόμενος νόμῳ; τίς; εἰ μὲν &c.] Leviter corrupta sunt haec, et male distincta. Restitue: ὦ Σώκρατες, ὅς τις τίς; ἐκὼν, ἢ πρὸς ἀκρίβειαν τύχας ἐνπρεπῶς ἵσταται; Πειθόμενος τῷ νόμῳ. Τίς; εἰ μὲν γὰρ &c. Dialogismus est inter Maxi-

um et Socratem. Max. O Socrates, videsne quale sit quod dicis? volens ne, an invitatus, adversae fortunae tam pulchre te opponis? Soc. Obtemperans legi. Max. Cui legi? siquidem enim Jovis, &c. Caeterum τὸ ante νόμῳ postulat sensus: est enim repetitio verborum ipsius Socratis paullo ante adductorum, Πειθόμενος τῷ νόμῳ. et ita XXXI. ad fin. Σωκράτης ἔχαιρεν ἐν τῷ δεσπολὶν μίῳ, καὶ πειθόμενος τῷ νόμῳ. quae ultima sunt verba Socratis apud Platonem, nisi fallor.

Ibid. καὶ στρατῶς καὶ ναυκασμῶν.] Usitatius στρατῶς vult enim expeditionis, non exercitus. Ammonius: Στρατῶς, ἐκ τῆς ἐκείνου, τὸ πρῶτον Στρατῶς, σωματολήμνης, τὸ δὲ στρατῶν πλεονάζει. variantur tamen hae voces in usu, ut ipse addit.

Ibid. δ' ὅν καὶ Διογένης] Forte, δ' οὐ, per quam. vide tamen XXVIII, 4. νόμον, Δι' ὃν Πέρσης τῆς ἐλευθερίας ἐπελάσαντο. et ita optimi Graeci Scriptores. Vide quae notavi ad Lyfiae Orat. XXV. p. 592.

IN DISSERT. XXXVII.

SECT. α'. καὶ παῖδας τρέφει, καὶ φρονεῖ; τῇ πόλει.] Heinsius notaverat Verbum ἐπιτάττει vel simile quoddam excidisse. Aliter Davisius. Certissimam puto crisin Heinsianam. Verbum enim τρέφει non recte applicueris utrique, τῷ παῖδας, et τῷ φρονεῖ. Mallem tamen, καὶ φρονεῖς [καθίστησι] τῇ πόλει. Vide Platonem init. lib. VI. de Rep. Xenophon Ephesus lib. IV. p. 61. ΚΑΤΕΣΤΗΘΕΑΝ ΦΡΟΥΡΟΝ ἕνα τῶν ληστῶν, Ἀμφίνομον.

Ibid. ἀπεκρίνεσθαι ἡμῖν. Καὶ γὰρ αὐτὸ &c.] Haec prave distinguuntur. Parentheseos nota poni debuit post ἡμῖν, et continuari usque ad vocem θρέμματα, ad finem Sectionis. sensus enim ita connectitur: πῶς ὁ Ἀθηναῖος παρκαλῶμεν ξένον ἀπεκρίνεσθαι ἡμῖν, (καὶ γὰρ αὐτὸς — τοῖς αὐτοῖς (non αὐτῶν) θρέμματα) Πῶς τὸ τοῦ λέγεις, ὃ ξένε Ἀττικῆ; οὕτω τὸ ἀγαθὸν &c. Hoc non animadversum fessellit Cl. Editorem, qui Sectionem β'. non recte incipere facit a vocibus Πῶς τὸ τοῦ λέγεις. Caeterum εἰς τὸ Ἀττικῆ; una est ex Quatuor Personis quas Plato solet inducere quando Opiniones suas proponit, prout notatum Diog. Laërtio lib. III. sect. 52. Reliquae tres sunt, Socrates, Timaeus, et Hospes Eleates.

Ibid. (καὶ γὰρ αὐτὸ &c.) Distinguo et lego: (καὶ γὰρ αὐτὸ καὶ τὸ αὐτὸ ἐν Κρήτῃ καὶ Ἀλεγομένῃ, Ἐν τῷ Διὶ τῷ Δικταίῳ τῷ αὐτῷ, Με-

γίλλῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ καὶ Κλεινίᾳ τῷ Κνωσίῳ, ΚΑΙ πόλει Δωρικῇ τινὲς νόμους, &c. Connexio est, ἀγαλλόμενος Μεγίλλῳ καὶ τινὲς νόμους πόλει: vulgo abest καὶ. Pro ἐν (quae vox non invenitur in Codd. Reg. et Harl.) Davisius mavult παρὰ, ut Maximum ab errore liberet. sed retinent ἐν priores Editiones; et notum est ἐν esse idem quod παρὰ juxta, apud optimos scriptores, et passim in N. Foedere: vide Perizonium ad Aeliani V. H. II, 25. Nihilominus credo Nostrum solenni culpa, non inspecto Platone, posuisse ἐν in usitata ejus significatione; ut XVI, 1. Ἐν τῷ Διὶ τῷ Δικταίῳ τῷ αὐτῷ καὶ &c.

Ibid. καὶ ἀποθήσκουσιν μέλλοντες.] Heinsius has voces in Versione omisit. volunt opinor, et in statu mori, mori manentes, ex loco, in quo positi erant, ne minimum quidem recedentes, nedum fugientes: ἀποθνήσκουσιν ἐπεὶ ἐτάχθησαν μάχεσθαι, prout loquitur Lyfias Orat. II. Forte igitur non opus erit conjectura mea, καὶ ἀνέχεσθαι πονημένους, καὶ ἀποθνήσκουσιν μέλλοντες et laborantes tolerare, etiam ad mortem usque.

Sect. β'. γραμμαῖς ἄνω καὶ κάτω κατὰ γράμματα.] Libenter delerem praepositionem κατὰ in Participio κατὰ γράμματα. mihi videtur nata esse ex calamo Scribae
8 T
repententis

repetentis vocem praecedentem.

Ibid. καὶ τὴν ῥεῖαν] Scribe, καὶ ME'N τὴν ῥεῖαν &c. sequitur enim, καὶ ΔΕ' τὴν κλῆσιν.

Ibid. τὸ ἄπαξ ἐβλήσαντι τὸ εἶμαι τὸ καλῶ,] Ita Codices. unde *Davissius*, τὸ ἄπαξ ἐβλήσαντι, τὸ εἶμαι &c. Mallet: τὸ ἄπαξ ἐβλήσαντι εἶμαι τὸ καλῶ istud enim τὸ ante εἶμαι videtur esse error Librarii. Paullo ante, pro eo quod nunc editur τινὲς θείας δρεῖν, Codices habent τινὲς τῆς ῥεῖας δρεῖν. Ubi ista, τινὲς τῆς, mihi videntur esse Lectiones Utriusque Editionis. Utrumvis eorum probum est, ΤΙΝΟΣ θείας δρεῖν, vel, ΤΗΣ θείας δρεῖν: sed Utrumque, τινὲς τῆς, ferri non potest. Puto editam Lectionem esse a manu ultima Auctoris. Mox, pone ὑπεργυμνὴν post ἔμπλεκτος et dele distinctionem post ἐπηλ. quin et pro ὁ ΔΕ' ἐν τῇ ψυχῇ δῆμον, lege, ἐ, TE.

Sect. γ'. τὴν δ' ἀγαθὴν τιθήνην &c.] Haec ita scribenda erant: τὴν δ',

Ἀγαθὴν τιθήνην καὶ τρεφόν γνάμης νέας, Ποιητικὴν ταύτην ὀνομάζουσα est enim Senarius ex poeta aliquo.

Ibid. τὸ αὐτῶν νείματα ἐκάστη μέρως ὁ πόνος.] Nihil mutatum vult Cl. Editor. *Heinsius* conjicit τὸ αὐτῶν quod verum puto, si scribas αὐτῶν, suam partem. Sequitur,

Sect. δ'. Καὶ πάλιν μὲν τὸ πόνον] *Davissius* τὸ λοιπὸν quam ego praestantissimam restitutionem esse arbitror.

Ibid. ἐπὶ τῇ ψυχῇ ἰᾶσαι] Scribe, ἐπὶ τὴν ψυχὴν, ut in quavis pagina. et ita legendum puto infra, sect. 5. Ἡ δὲ γε ἀνθρωπίνη, καὶ ἐπὶ τὴν ψυχὴν ἰᾶσα, τί αὖ εἴη ἄλλο &c. non πρὸς τὴν ψυχὴν.

Ibid. νοθεύουσα ἀπὸ τῆς ἐρωτῆς] Omnino νοθεύουσα, sc. ἔοικεν, Constructione ita volente.

Ibid. καθὰ περιστροφῇ] Repetenda forte tertia syllaba, καθάπερ περιστροφῇ.

Ibid. ἐπιχειρῶ] Editiones priores ἐπιχαλκον unde conjeceram ἐπιπλάσων. Caeterum hunc locum illustrat *Psaltes regius*, Psalm. LXVIII, 13. πλέυρες περιστροφῇς περισχευόμεναι, καὶ τὰ μετέφενα αὐτῆς ἐν χλωροῦ τῆς ῥεῖσις.

Ibid. ΚΑΙ Ὅσιός τε διδάσκαλος,] Lege ΤΗΝ Ὅσιόν, ut ΤΗΝ Ὅμηρον φίλ. v. et ita MSS. Hic quoque, nisi fallor, habes elegantem correctionem a manu ipsius Auctoris. Editiones priores huic sententiae addebant voces εἰόρδοι et ἔχεν. *Regius* vero et *Harleianus*, qui transcripti erant ab Exemplaribus Secundae Editionis ab ipso Maximo re-

censitae, eas omittunt. longe melius, si totum locum accurate spectes. cum enim in fine sententiae dicat, ἔτε' ΕΧΟΝΤΕΣ ἔτε' ΕΙΔΟΤΕΣ, debuerat in prioribus posuisse εἰόρδοι ΕΧΕΙΝ καὶ ΕΙΔΕΝΑΙ, ut singula sibi recte responderent. quam Primae Editionis omissionem sentiens, in Secunda sanavit quemadmodum vides.

Ibid. Ὅτι Δωρεῖς] Opinor Ὅτι Δωρεῖς ut sect. 5. Ὅτι Δωρεῖς τῆς ἀγροῦς αὐλῆς ἐπὶ τῇ δούρῳ ἡμέρωσε. Exemplo illustrat quod proposuerat. Vide XX, 8. ubi quidem legitur ὅτι, sensu ibi ita postulante. sed aliter hoc loco. Cl. Editor conjicit ὥσπερ Δωρεῖς. Caeterum vox οἰκοι mihi suspecta est: et bene omittitur loco memorato, XX, 8.

Ibid. μεταπισῶσα δ' ἡ ψυχὴ] Lege, μεταπισῶσα δ' ἡ ψυχὴ ἐπὶ τέχνην &c. scil. ἡ μῦσα, quae praecessit. altera lectio est sine sensu. ἡ ψυχὴ est tacite: καὶ ὁ μικρὸς paullo ante. ὑπεργυμνὴν ἀψοφῆτι, XXXI, 5.

Sect. ε'. καὶ μελωδῶς ὁ ἔρως,] *Macrobius* in *Somn. Scip.* II, 3. Ideo CANERE CAELUM etiam Theologi comprobantes, sonos muscos sacrificiis adhibuerunt. Vide ibi plura. *Sidon. Apollinaris Carm.* XV, 58.

Praecipuumque etiam septem vaga sidera CANTUM

Hinc dare, perfectus numerus quod uterque habeatur.

Haec est ista ἐναρμόνιος περιστροφῇ τῆς κόσμου, quam *Platonem* per celebre suum πλῆθον ἄρμα designasse tradit *Lamprias* apud *Plutarchum Sympotic.* IX, 4. p. 740.

Ibid. ἡ περιστροφῇ τῇ ἐν αὐτῷ ΔΑΙΜΟΝΙΩΝ σωμάτων — ἡχόν τινα ἀπολειπὲ δαιμόνιον.] Et quid mirum si corpora δαιμόνια sonitum δαιμόνιον effecerint? hoc simile est regio navigio regis Aetiae, *Diff. I.* Forte: ἡ περιστροφῇ τῇ ἐν αὐτῷ ἈΝΟΜΟΙΩΝ καὶ μουσικῶν σωμάτων &c. Concentus enim fit ex DISSIMILIBUS: et ex variis impulsibus unum sibi consonans nascitur, *Macrobius* in *Somn. Scip.* II, 1. quem locum adeas. *Cicero Somn. Scip.* c. V. Hic est, inquit ille, qui intervallis conjunctus imparibus, sed tamen pro rata portione distinctis, impulsu et motu ipsorum orbium conficitur: qui acuta cum gravibus temperans, VARIOS aequabiliter concentus efficit. *Quintilianus* I, 10. quum *Pythagoras*, atque eum secuti, acceptam sine dubio antiquitus opinionem vulgaverint, mundum ipsum ejus ratione esse compositum, quam postea sit lyra imitata. nec illa modo contenti DISSIMILium concordia, quam

quam vocant ἀρμονίαν, sonum quoque his motibus dederunt. Vide Nostrum Diss. XIX, 3. ubi dicit *Univerſum hoc eſſe harmoniam quandam, quae a Deo profecta, et incidens eis πολλὰς καὶ ἄνομους φύσεις, discordiam quae iis ineſt componit &c.* Philo Judaeus *De Vita Contempl.* p. 618. μέλεισιν ἀντήχαις καὶ ἀντιδάνοις πρὸς τρεχέως ἔχον τὸ ἀνδρῶν ὁ γυναικῶν δὲ ἀνακρινάμεθ' ὅτι ἀρμονίαν συμφωνίαν ἀπολεῖ, καὶ μεσικὴν ὄντως elegantissime. Pro δαιμόνιον quoque non male legi poſſet ἀαρμόνιον, ut in loco Philonis modo citato. Suidas V. Δωδώνη καὶ ἔπαισι ὁ ἀνδρῶν τὴν λέειν ἐξ ἡ' ΗΧΟΣ τις ἘΝΑΡΜΟΝΙΟΣ ἘΠΕΤΕΛΕΪΤΟ (f. ἀπετελεῖτο) et iisdem fere verbis Nonnus in *Συναγ.* 1509. p. m. 165.

Ibid. Τῷτό μοι ἄσκη, καὶ Ἡσίοδος ἀντίτεται,] Monui Conject. ad *Lyſiam* p. 590. legendum eſſe, Τῷτό μοι δοκεῖ καὶ Ἡσίοδος ἀντίτεταί. Diff. XIV, 2. Τῷτό μοι δοκεῖ τὸ μανθῆον καὶ Ὀμηρὸς γὰρ, ἐκτίσσαι τὸ χωρεῖν &c. XXVIII, 2. Μήποτε ἦν ἔοικέ τι Ὀμηρὸς ἀντίτεταί ἄλλο κρεῖττον. Philo περὶ Βίᾱ Θεωρ. τ. p. 611. Τῷτό μοι δοκεῖ Ὀμηρὸς ἀντίτεταί ἐν Ἰλιάδ. Cl. Editor legit: Τῷτο, μοι δοκεῖ, καὶ Ἡσίοδος ἀντίτεταί. quod Vulgatae quidem propius eſt; Maximus verò iſto modo nunquam ſcribit, ſed poſt δοκεῖ Infinitivum ſemper ponit.

Ibid. Ἐλικῶνά τινα ἐνομάζων τὸ θεῶν καὶ χορῶν] Scribe, Ἐλικῶνά τινα ἐνομαζών, καὶ τὸ θεῶν χορῶν ἡγαθέας ἐν αὐτῷ. Alludit ad *Hefiodi Theogon.* v. 7.

Ἀκαρῖάτω Ἐλικῶνι χορῶν ἐνέποιήσαντο
Καλῶς, ἱμερόεας.

Ἐλικῶνα vero quaſi ab ἐλίσσω ποτεω, propter revolutiones et περιφορὰς horum corporum muſicorum. hoc putat Maximus *Hefiodum* innuiſſe per vocem Ἐλικῶνα. forte tamen paſtor *Aſcraeus* de hoc ne ſomniavit quidem. Vide *Plutarchi* locum in *Conſol.* ſept. Sap. p. 157. E. ubi ex quodam ſimiliter argutante quaerit *Periander*, Putaſne tale aliquid *Hefiodo* in mentem fuiſſe? Sed circa *Homerum* et *Hefiodum* haec erat Veterum ſuperſtitio, qui nihil non μυθευόμενοι in eorum Poëmatibus videbant. adeas *Xenophontem* in *Sympoſio*, m. p. 90. ubi ὁ σοφώτατος *Socrates* ex duobus locis *Homeri* concinnat ridiculam etymologiam vocis Γανυμήδης unde probatum vult, *Jovem* non ob Corporis ſed *Animae* pulchritudinem in caelum *Ganymedem* evexiſſe. Mox, pro περιτὴν ψυχὴν ἰδῶσα, mallet ἐπὶ, ut prius notavi.

Ibid. πολλήναις ἡθ' κερῶσαι] In voce

prima putavi mendum eſſe *Typothetarum*: ſed in hac editione continuatum video. ſcribendum vero, πολλήναις ἡθ' κερῶσαι τὰ μέτρω ut XXIX, 2. πόσιν τι ποιεῖταις ἡθ' καλεῖταις τοῖς αὐτῷ δαίμασιν; quod ἡθ' πολλήναις vocat XXXVIII, 3. ſic φιλοσοφίας ἡθ' alibi: et λέγει ἡθ' VII, 1. ἡθ' ψυχῆς, XIII. ad finem.

Ibid. Ἐρωτα Σμερδίαν, καὶ Κλειοδάμην κόμην, καὶ Ἀγλαὺς Βαθύλλα,] Legendum et diſtinguendum opinor, κερῶσαι τῇ τυραννίδι ἔρωτα, Σμερδίαν καὶ Κλειοδάμην κόμην, καὶ ΚΑΛΛΟΣ Βαθύλλα. de *Smerdiae coma* teſtimonium ſupra habemus ex Diff. XXV. ad fin. τῆς Σμερδίου κόμης et ex *Antipatro Sidonio Antholog.* III, 25. p. 277.

Ἡ Κίονα Θρηκὸς Σμερδίαν ΠΛΟΚΑΜΟΝ. κάλλος vero pro αὐλοῖς reſcribo ex eodem loco Diff. XXV. καὶ τῆς Βαθύλλης ὦρας et ex *Anacreontis Ode* XXIX. quae tota eſt de *Bathylli pulchritudine*.

ſect. 5. δρῦς καὶ μαίνας ἐγένετο, ἄγην ἐκαζόντων] Conjeceram ἐλέγετο ἄγην et ita *Daviſius*. Quid vero ſit quod lateat ſub voce μαίνας difficile puto conjectura aſſequi. Cl. Editor vult πείρας. ad ſenſum ſine dubio bene: ipſum vocabulum non credo eum attigiſſe.

Ibid. ἢ λίθος, οἷον ὁ μῦθος φησι] *Codices*: ἢ λίθος, ἢ δὲ οἷον ὁ μῦθος φησι, &c. unde *Daviſius*, ἢ λίθος ἢ δὲ, οἷον &c. Non opus. veriſſima eſt MSS. lectio: non lapides, neque iſtud quod (vel tale quale) dicit fabula, arte adducens: id eſt murum, uti ex proxime ſequentibus patet. λίθος pertinet ad praecedentem *Orpheam*; prout liquet ex *Diſcretiva* αὐτῇ. οἷον eſt τοῦτον οἷον, ut XXVIII, 6. ἄλλο ὃ ποθεῖ ἢ ἐπιεικὲς ψυχῇ, καὶ ΟΥΧ Οἷον παρὲς χεῖρε ὑμεῖς id eſt, ὁ τοῦτον οἷον.

Ibid. οἱ ὃ ἐμάχοντο, ἐνίκων δὲ ἀμφω] *Diſtinguo*: οἱ μὲν ἤρεον, οἱ δὲ ἐμάχοντο. ἐνίκων δὲ ἀμφω. ξυμπέχων δὲ &c. ἀμφω ſunt *Lacedaemonii* et *Athenienſes*, (non remiges et pugnatōres) de quibus modò locutus fuerat. et innuit ideo ambos viciffe, quia *tibiam* et *Muſicam* proeliis adhibebant.

ſect. 5. ἀγαθὴ δὲ ἐν πολέμῳ παρὰ τῶν τις,] *Obvia* erat probabilis conjectura, ἀγαθὴ ἢ δὲ ἐν πολέμῳ &c. Sed multo magis probabile, totum comma deſſe, ad hunc vel ſimilem ſenſum, [ἀγαθὴ μὲν ἐν εἰρήνῃ ἐπιεικὲς,] ἀγαθὴ δὲ ἐν πολέμῳ παρὰ τῶν τις. vide ſect. 5. Si vero nihil deſit, opinor ab auctore fuiſſe, ἀγαθὴ μὲν ἐν πολέμῳ παρὰ τῶν τις.

Ibid.

Ibid. τοῖς ἈΥΤΟῖΣ πάθεισιν.] Scribe, τοῖς ἈΥΤῆΣ πάθεισιν, sc. ἀκοῖς, suis adfessibus, quemadmodum ipsa adficitur. Et ita Davisius.

Ibid. εἰς χειρὸς ἂν αὐτῆς σωλεῖται.] Lego, αὐτῇ σωλεῖται, scil. γεωμετρεῖται. nisi forte hac constructione verba sumenda sunt, πᾶν αὐτῆς ὅσον σωλεῖται εἰς χειρὸς ἂν.

Ibid. παρασκευάζει.] Repone παρασκευάζειν pendet enim a praecedentibus, τὸ ὅ ἐργον αὐτῆς (ἴσῃ) παρασκευάζειν ῥάμην. Sic etiam Cl. Editor.

Ibid. ἔνδον τῇ ἡδὲ χερσὶ τοῦ.] "Ἐνδον est intra portum: quod mox plenius exprimitur, ἔνδον ὡς πρὸς λιμένι· cui statim opponitur ἔξω ἢ λιμένος. Aliud igitur agebat Vir summus cum vertebat ἔνδον interiores navis partes.

Sect. η'. κεχυμένον ὑπὲρ τῆς γῆς.] Scio quid dici possit de maris altitudine supra terram. mihi tamen Maximus videtur scripsisse περὶ τὴν γῆν circa terram: quod dilatat et illustrat verbis sequentibus, σωάπτον αὐτῆς τὰ τέρεμαλα. sic infra: ἐληλαμένον ΠΕΡΙ ΓῆΝ ὡς κύκλῳ et Diff. XLI, 1. de Oceano: εἴτε τις ἐστὶ ποταμὸς φύσις ΠΕΡΙ πάσαν ΓῆΝ εἰλημένον.

Ibid. ὡς πρῶτον ἡδὲ ἀκοὴν εἶχες τε.] Conjeceram, ὡς πρῶτον ἡδὲ ἀκοὴν εἶχες τε, sed Reg. habet ὡς πρῶτον et ita edidit Cl. Vir: qui pro τε

mauvult γε.

Ibid. τῆς παρ' ἑκάστης ὑπερείας.] Lege, παρ' ἑκάστοις, apud singulos. Et ita Codices. Restitue similiter depravatum locum ad finem Diff. VIII. p. 91. τὰ παρ' ἡμῶν καλὰ &c. scribe, παρ' ἡμῶν quae nos pulchra ducimus.

Ibid. λέγει τις θεῶν, — ἡ Ἀθηναῖα λέγει.] Prius erat, λεγέτω τις θεῶν unde repoueram, ἡ Ἀθηναῖα λεγέτω sed MSS. retinent λέγει utroque loco; mendose, nisi fallor, pro λέγοι· ita ut particula ἂν vel desit vel subintelligi debeat: ut initio sect. Φαίη δ' ἂν, ὁ μαι, πρὸς αὐτὸν ἡ Ἀθηναῖα. haec enim istis respondent. Deinde distingue: ἑκείσε βλίψον· ὁρᾷς τὰ ῥι &c.

Ibid. ΔΟΚΕῖΣ δὲ ὈΡΑῖΝ κ' εἰδέναι.] Lego, ΠΟΘΕῖΣ δὲ ΔΙΟΡΑῖΝ κ' εἰδέναι. Videsne, inquit, spectaculum istud pulchrum quod capiti tuo impendet? illud quid sit ignoras, sed cupis penitus cognoscere et intelligere. age igitur, ego te, animal terrestre, illuc eveham &c. διορᾷν est perspicere: ut XVI, 9. ἐλδοθέρεθ (ἡ ψυχὴ) νόσων, ἐλδοθέρεθ συμφορῶν, τότε ΔΙΟΡΑῖ κ' λογίζεσθαι τ' ἀληθῆ αὐτὰ. et ita alibi. syllaba δὲ omittebatur propter praecedens δὲ. Vulgata lectio non convenit cum praecedentibus, neque cum iis quae sequuntur, neque cum Veritate et Ratione.

IN DISSERT. XXXVIII.

SECT. α'. ἀποκρίνεται ὁ Δημίδοκ·] Mallem ἀποκρινεῖται, ut sect. 4. ἀποκρινεῖται δὲ ὁ λόγος αὐτὸς αὐτῷ.

Sect. β'. Ἐπεὶ καὶ πὺν &c.] Distingue: Ἐπεὶ, κ' τὸν Ἡσίοδον, τί οἰόμεθα; ποιμαίνοντα &c. Cl. Editor legit, Ἐπὶ ἢ Ἡσίοδον τί οἰόμεθα; Atqui si omnes Codices et Editiones ita exhibuissent, non dubitarem quin aliquid deesset. Maximus enim non solet tam abrupte sententiam inchoare, sine Connectiva aliqua particula, si ulla sit connexio inter praecedentia et sequentia; qualis est hoc loco: qualis etiam est supra, XXXII, 3. ubi voculas καὶ μὴν ejectas voluit Cl. Vir, quia omittunt eas MSS. Reg. et Harleianus. Non renitor, si hanc sibi legem praescripsisset, et per caetera omnia servasset. sed nullos Codices valere arbitror contra alios Codices, et perpetuum Auctoris morem; quem miror non observasse virum diligentissimum, et in his scriptis tam probe versatum. Caeterum Transpositio vocum τί οἰόμεθα, et

Mutatio Numeri, οἰόμεθα pro usitatori οἶε, has tenebras sententiae et Cl. Viro offuderunt. Ordo notior hic fuisset: Ἐπεὶ, τί οἰόμεθα; οἰόμεθα κ' τὸν Ἡσίοδον &c. Quid enim putandum est? putandumne est Hesiodum quogue &c.? Huiusmodi συγχύσεις Constructionis innumerae inveniuntur apud Linguae Utriusque Auctores. Si quis malit ita distinguere, Ἐπεὶ, κ' τὸν Ἡσίοδον, τί; οἰόμεθα ποιμαίνοντα &c. facile sententiam suam tueri poterit. sed nullo modo mutandum esse aliquid in Contextu opinor.

Ibid. πὺν Δία· εἶναι μὲν αὐτῷ. — τὰ πολιτικά;] Interpungo et lego: ἢ σοὶ ἢ δοκῇσιν — ἐπιφηνέσθαι πὺν Δία; εἶναι μὲν ΓΑΡ αὐτῷ, ὡς τῇ Ἰδῇ, ἀνθρῶπι Διός· Φοιτῶντα δὲ πὺν Μ' νῶ — τὰ πολιτικά. Ista, εἶναι μὲν &c. sunt verba Cretensium, Οὗτοι Κρητῶν λόγοι· ideo non legenda sunt Interrogative.

Sect. γ'. κάτοχος θεῖα μοῖρα, σοφὸς ἦν &c.] Distingue: ἀλλ' ὡς Νυμφῶν κάτοχος,

τοχ^θ, θεία μοίρα σοφός ἦν καὶ μαθηκός. Nimirum hoc est lemma Dissertationis, Εἰ γένετο τις θεία μοίρα ἀγαθός· quod affirmat Maximus cum Platoniciis.

Ibid. τὴν τῆς Ἀθηναίων πόλιν] Id est civitatem, non Urbem solummodo. Delius enim (qui pars erant Civitatis Atheniensium, Aristides Panath. p. 189.) τὴν μέγαν καθαρὰ μὲν ἐποιήσατο Plutarchus Convent. sept. Sar. p. 158. A.

Ibid. ἀνὴρ φιλόσοφος.] Immo ἀνὴρ σοφός, si velis: erat enim ἐποποιός, ποιῆτα Epicus, Suidas. et infra, sect. 4. videtur distinguere inter hunc Aristeam et Philosophos: Βλέπει τοίνυν ἈΡΙΣΤΕΑΝ ἰσχυρῶς, ἐπὶ δὲ τὰς ΦΙΛΟΣΟΦΟΥΣ τὴν γνώμην τρέψωμεν, &c. Diff. XXXI, 1. ἀνὴρ σοφός σοφίαν ἢ πολυεξήμωνα· de Anacharside. Mox pro τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, scilicet αὐτοῦ. Paullo ante: ἡπιστάτο ὃ αὐτοῦ ἢ σοφία· Codices habent, αὐτοῦ οὐκ ἢ σοφία. Forte: ἡπιστάτο δὲ αὐτοῦ δοκησιοσοφία &c. quae vox est Platonis.

Sect. δ'. καὶ ἀγνοία εἰθισμένοι; Ἀυτῶν ὅτι τὴν ἡμετέραν &c.] Regius, εἰθισμένα δὲ αὐτῶν γε τὴν ἡμετέραν Harleianus, εἰθισμὸν δὲ αὐτῶν τὴν τε ἡμετέραν. Lego et distinguo: ἐπὶ ὃ τὴν φιλοσοφίαν τὴν γνώμην τρέψωμεν, τῆς δὲ τὴν ἐκ Λυκίας καὶ Ἀκαδημίας τῆς καλῆς, (ἢ γὰρ μυθολόγοι, ἢ δὲ αἰνιγματώδεις, ἢ δὲ τερατῶν ἀσπαζόμενοι, ἢ δὲ ἐν δημοτικῇ λέξει καὶ ἀγνοία εἰθισμένοι,) ἐπὶ αὐτῶν δὲ τὴν ἡμετέραν πρῶτον, ἢ δὲ πῶς; Ὅτι μὲν &c. Locum videtur depravasse ignorantia phrascos ἐν δημοτικῇ (ἢ εἰσι) λέξει καὶ ἀγνοία εἰθισμένη· versantur in populari modo loquendi, et usitato modo sentiendi: id est, loquuntur et cogitant quemadmodum caeteri homines: de qua plenius dixi ad XXI, 4. τῆς ἐν φιλοσοφίᾳ.

Ibid. ἐπαινω, ὅπως ἂν τις αὐτῶν ἀπιδέχηται.] Verbum ἐπαινω transpositum esse suspicor. multo clarius, ut mihi videtur, hoc modo scriptum fuisset: Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔστι αὐτῶν ἐρῶν μακάριον, ἔστι καὶ ἀνδρείον μακάριον, ἢ ὅπως ἂν τις αὐτῶν ἀπιδέχηται, ἐπαινω. et haec quidem tua, sive ironica, sive seria, seu quocumque alio nomine accipienda sint, laudo. Caeterum vox ἀνδρείον μακάριον rarior est. ἀνδρείον μὲν occurrit apud Pollucem III, 24: 120. ubi conjungitur cum ἐρῶν μακάριον et ἀνδρεία. At Diff. XXIV, 5. loco simili, pro ἀνδρείον μακάριον ponitur αἰνιγματώδεις. Τί βέλεια τῶ Σωκράτει ταῦτα καὶ μὴ αἰνιγματώδεις, ἔστι Αἰνιγμῶματα, ἔστι Εἰρωνεύματα, ἀπικερνάδω &c.

Ibid. ἵνα μὴ προσφίξῃ; τὴν Ἡσίοδον.] MSS. προσφίξῃ. an rectius, dubito. Προφίξω

(vel προσφίξω) τί σοι, est, profero aliquid tibi: προσφίξω (vel προσφίξωμαι) τί σοι, profero aliquid contra te, πρὸς σε. sic XXIX, 2. δυσχερῶς αὖ τὴν λέγῃ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΩ ΣΟΙ μάστιγα φιλοπρίμω: contra te producenti testem &c. ubi sine causa Cl. Editor scribit προσφίξω. Diff. XXIII, 3. αἰτίαν ΠΡΟΣΦΕΡΩΝ τῷ ΠΑΡΑΙΤΟΥΜΕΝΩ, ἰατρικὴν crimen obijciens illi qui medicinam rejicit. XL, 1. ἐπὶ δὲ τὸ κάλλος ΜΟΙ ΠΡΟΦΕΡΕΙΣ et sect. 2. ἵνα μὴ τὴν Ὀμηρῶν αὐτοῖ; ΣΟΙ ΠΡΟΦΕΡΩ in quibus locis ambobus sensus postulat oppositionem, et de Argumentis Adversarii agitur: quoniam autem exemplo Pulchritudinis contra me uteris: et, ne Homerum rursus contra te advocem. unde scribendum forte, μοι προσφίξῃς, et σοι προσφίξω. Nimirum προσφίξω et προσφίξω in MSS iisdem literis exarantur, προσφίξω· adeo ut non mirum si hac in re frequenter erraretur.

Ibid. ἢ ἀνθρώποι ἀγαθοὶ] Scribo, ἢ ἀνθρώποι, quā, vel quatenus boni viri fuerunt. Et ita Davifius.

Ibid. πολυιδέσθαι καλῶς. Περὶ ταύτης φάσι.] Haec pessime distinguuntur. ita oportuit: ἀλλ' ἀφελὼν ἐκαστὸν τὸ τῆς τέχνης ὄνομα, τὴν δὲ τὴν προσφίξῃς, ἢ ἀνθρώποι ἀγαθοὶ τὰ ἀνθρώπων ἔργα, (οἰκὸν τε οἰκονομῶν δεξιῶς, καὶ ἐν πόλει πολυιδέσθαι καλῶς) περὶ ταύτης φάσι, &c. Parenthesis ista non est necessaria: sed eam adposui ut connexionem facilius perspicias.

Sect. ε'. Ὡς γέλοιε, τί ταῦτα ἔΡΕΪΣ.] Lege, τί ταῦτα ΛΗΡΕΪΣ, cur haec effutis. Julianus Epist. p. 155. καὶ ΤΙ ΤΟΙΑΥΤΑ ἐγὼ ΛΗΡΩ μακρότερον; Lucianus Hermot. p. 567. καὶ τῆς γε μηλοῦς ἐρῶν μακάριον αὐτοῦ, ΤΙ ΤΑΥΤΑ ΛΗΡΩΙ, καὶ ἐλάσας αὐτοῦ, &c. Bis terve occurrit apud Aristoph. in Nub. τί ληρῆς; et in Ran. 953. ἵππεδ' ἢ ταῦτα ληρῆς. Deinde, post τέχνης θνητῆς pone notam Interrogationis.

Ibid. ἔπειρ' ἐκείνο ἵκασον τελεσιουργεῖται.] Harl. ἐκείνον. Reg. ἐκείνων, quod adripuit Cl. Editor. Nihilominus verum est ἐκείναι, scilicet τῶ θείῳ· si singula ab illo perficiantur: quemadmodum sensus postulat.

Sect. ς'. εἰ ὃ μὴ αὐταρκές, μηδὲ τέλειον.] M. ex Codicibus addit Davifius. pro μηδὲ edidit μήτε, sine ulla mentione. Forte fuerit, εἰ δὲ μήτε αὐταρκές, μήτε τέλειον· ut apud Sext. Empiricum Pyrrh. Hypot. III, 1. εἰ ὃ ἔτε βέλεια, ἔτε δυνάμει, καὶ βέλεια ἐστὶ καὶ αὐτὸ ἐνός. Ibid.

Ibid. *μη ἄλλο τι ἀγαθόν*] Pro ἄλλο τι conjicit *Davifius* τὸ τοῦ ἀγαθόν, quod, inquit, *virtutem* significat, de qua in praecedentibus agebatur. Forte: ὡς ἂν δέος μὴ ἄλλο ἢ ἀγαθόν εἰς ἀνθρώπου ἔλθῃ, παρὰ θεῶν δερμηθῇ. Turbat tamen vox ἄλλο in proxime sequentibus.

Ibid. νόμος καὶ ἔθος.] Scribe, ἡ ἔθος. si enim retineatur καὶ, debet esse ἐπισφαλὲς χρηστῶν.

Ibid. τὸ ἄλυτον τῷ πλησίον ἀντιβέβηκε.] Potius videretur ἀντιβέβηκεν, ut *πλεονεκτήει* vel saltem ἀντιβέβαλε, induit, acquirit. Sententiam ita verte: *improba enim natura, rectorem bonum natura, Legem vel Consuetudinem, hoc acquirit, ut vicinum non laedat; et eatenus proficit, non ut Boni aliquid faciat, sed ut minus Mali.* Acute et vere. Mox distingue, ἐπὶ θάτερον, τὰ κρείττω, ῥοπῆς &c.

Ibid. εἰς τὰς αὐτὰς ὁδὸς τὰς μοχθηρίας.] Clare legendum, τὰς μοχθηρίας, sc. ψυχῆς, cui opponitur τὰς ἐπισεικτεῖς ψυχῆς. Festinanter egit hoc loco Cl. Editor.

Secl. ζ'. ἔρχεται δὲ Καλυψά,] Infere Ar-

ticulum, ἡ Καλυψά, ut ὁ Ζεὺς, ἡ Ἀθήνα, ὁ Ἑρμῆς, ἡ Λευκοθέα.

Ibid. Κυκλώπων τὴν ἀγριότητα.] Suppleo, τῷ ὃ ἔξω, Κυκλώπων τὴν ἀγριότητα. Vide praecedentia Opposita, τῷ Βαρβαρῶν, et ὃ Ἑλληνικῶν τῷ οἴκῳ, et, τῷ ἔξω. *Aristides Panath.* p. 161. κατετήσαντο μὲν τὰ οἴκοι, ἐκράτισαν καὶ (f. δὲ) τὰς ἔξω.

Ibid. χεῖμῶνα χαλεπὸν.] Scribe, χεῖμῶνας χαλεπούς, sequitur enim, συνεχῇ νυνάγια, quae certe postulant plures tempestates.

Ibid. ἐπισήσους καπρὺς καὶ λείονας.] Forte, ὡσεὶ ἦσας, ut paullo ante, ὡσεὶ ἦσαντες αὐτῷ ὃ δαίμονες ἀλαλῶντας πολλὰς. Hinc ὡσεὶ δάσεις pro difficultates.

Ibid. ἰγνέθῃ ἂν λιθοξόου παῖς, παρὰ πατρὸς.] Correxeram ex conjectura: ἡ καὶ ΜΕΝ τέχνην ἰγνέθῃ ἂν λιθοξόος, παῖς παρὰ πατρὸς λαβὼν τὴν κληρὸν καὶ ΔΕ τὴν ὃ Θεὸν χειρὸς ἐνίαν, &c. MSS. habent, ἡ καὶ ΜΕΝ τὴν τέχνην, et λιθοξόος. Editum etiam video, καὶ ΔΕ τὴν ὃ Θεὸν, sed oblitus est Cl. Editor monere unde istud δὲ habuerit.

IN DISSERT. XXXIX.

SECT. α'. οἱ μὲν γεωργοὶ ὀργυαῖς ἀμελεῖται τὴν γῆν.] In loco Herodoti, unde haec sumuntur, non est γεωργοί, sed γεωπεῖναι. unde acute suspicatur *Davifius* Maximum legisse γεωπόνους, et pro eo posuisse γεωργοί. Hoc vero non satisfaciet sensui, qui poscit agricolae PAUPERES, et qui parvam terrae portionem colunt, οἱ γῆς πενήντες καὶ ἀπορῆμοι, ut ex hoc Herodoti loco notat Suidas, verbis Hesychii usus. patet hoc ex sequentium Oppositione. Ideo legendum puto, οἱ μὲν [πενήντες] γεωργοὶ ὀργυαῖς &c. ut XXXVII, 7. 'Ου γὰρ ἂν ὥκεί- το χεῖρον ἢ γῆ, μὴ ἀμελεῖται αὐτὴν ἀκρεῖα: ΠΕΝΗΤΩΝ ΓΕΩΡΓΩΝ. Haec est res ipsa.

Ibid. 'Αχ' ἐπειδὴν τις τὰς χρεῖας παρ- σάμῃ, ἀντιβέβηκε αὐτῶς τὰ ἀγαθὰ, &c.] Haec esse obscurissima vidit Cl. Editor: ideo supplevit μὴ ἀντιβέβηκε non comparet: quod directe pugnat cum mente Auctoris, cujus propositum erat in hac ipsa sententia com- parare ea, scil. *Res vitae Necessarias*, et *Bona*. Legendum: ἀχ' ἐπειδὴν τις, τὰς χρεῖ- ας μὴ παρσάμῃ, ἀντιβέβηκε αὐτῶς τὰ ἀγαθὰ, &c. Sed si quis, *Res vitae Necessarias non removens, comparet eas cum Bono*,

inveniet, HARUM quidem valorem in per- petuo esse fluxu; BONUM vero stabile, et semper idem. Dependent haec a superiori- bus, Μέχρη μὲν γὰρ τῆς χρεῖας &c. et iis connectuntur. Egregia est sententia, et bo- num sensum continet.

Ibid. τί, τε αὐξάνοντι παρὰ τὴν αὐξέ- ται.] In priori Editione erat, τὸ γὰρ αὐξά- νοντι, παρὰ τὴν αὐξέται, cui mox respon- det, τί, τε ἐνδεῖς, ἡλλείψει ἐνδεῖς. optime. Sed pro τὸ γὰρ ex Codd. reposuit τί, τε *Davifius*: cum tamen γὰρ omnino necessarium sit, ad probandam praecedentem positionem. Lego igitur: τί, τε γὰρ αὐξάνοντι, παρ- ατὴν αὐξέται — τί, τε ἐνδεῖς, ἡλλείψει ἐνδεῖς. Ceterum pone ὑπερβαλὼν tantum post παρὰ τὴν αὐξέται, et ita post οὐκ ἀγα- θὸν τὸ ἀγαθόν, et post ἡλλείψει ἐνδεῖς, ite- rum post ὅποτε ἐνδεῖς.

Secl. β'. τῇ παρὰ τὸ ἀριστὸν καὶ τὸ ἀναντία, παρὰ τὸ ὕδωρ πῦρ, &c.] Ita distin- guendum. Sumpta vero haec ex Platonis *Symposio* p. m. 18. τότε θερμὰ καὶ τὰ ψυ- χρά, καὶ ἕνθα καὶ ὑγρὰ ἀρμονίαν καὶ κρασιὺν λαβὼν σώφρονα, ἡκεὶ φέρονται ἐνδεῖαν τε καὶ ὑγίαν ἀνθρώποις &c.

Ibid.

Ibid. ἄρμα ἐνθώϊσαι] Ἄρμα *curtus*, hic ponitur pro *equis* currui junctis, ut Dissert. XLI. ad finem: ἔτω τὸ ἄρμα ἐστασιασμένον, ταρσῆται πὺν ἡνίοχον. et ita Virgilius: *neque audit currus habenas*.

Ibid. διέλυσας τὴν φάλαγγα εἰς πλῆθος Φυγὴν] Φυγὴν non est ad rem et mentem Maximi. Lege, εἰς πλῆθος φύσιν ex *phalange*, re ordinata est composita, *turbam* efficis. sic paullo ante de *choro*: μὴ ὁμολογῶν δέ, ῥιζίλαι, καὶ ἀλφειται, καὶ σκεδάινται, καὶ ΠΛΗΘΟΣ γίνεσθαι pro *choro* fit tantum *multitudo*, turba. πλῆθος φύσιν pro πλῆθος, ut ποταμὸς φύσιν pro ποταμός XLI, 1. Notissima est locutio, et in hac Dissert. bis terve occurrit.

Sect. γ'. ὅταν δὲ εἰς πλῆθος δριμύνει μίσω,] Dubito an probum sit πλῆθος δριμύνει. Forte, εἰς πλῆθος καὶ δριμύνει.

Ibid. καὶ τῷ ἈΛΛΟΥ ὁ Ἀρμένιος,] Vide sequens comma, καὶ τῷ Ἰωνος ὁ Λυδός unde clare patet legendum esse, καὶ τῷ ΛΥΔΟΥ ὁ Ἀρμένιος. et ita *Davisius* quoque coniecisse jam deprehendo. Mox, ὁμοίως τῷ Πελοποννησίῳ, verti debuit, non magis quam ille qui in *Peloponneso* restat, vel manet: quod ex sensu liquet.

Ibid. Πελοπόννησος αὐτῇ,] Hinc coniecere licet, hanc Dissertationem habitam fuisse in urbe aliqua Peloponnesi.

Ibid. τέρμα τε δὴ] Mallem, τέρμα δὲ δὴ, quo more passim scribit: et pro καὶ ἀνάκτορα, lego, καὶ τὰ ἀνάκτορα, ut τὰ βασιλεια, et τὴν τελετήν post quam vocem, nisi omnia me fallunt, deest τὸ ἀσθὸν, Comparatione ita postulante. vide finem sectionis, ταύτην ἔχει τοῖς ἀνθρώποις τὴν χώραν τὸ ἈΓΑΘΟΝ, καὶ τοῖς ἀμυήτοις ἘΛΕΥΣΙΝ ἔχει.

Ibid. ὃν αἱ μὲν ΠΟΛΛΑΙ ἐπὶ κρημνὸς καὶ βάρβαρος ἄγουσιν, ἐπὶ τὴν Σεργήαν,] Primo legendum, αἱ μὲν ἈΛΛΑΙ deinde supplendum et scribendum, αἱ δὲ ἐπὶ τὰς Σεργήας, αἱ δὲ ἐπὶ τὰς Λωβράγας, &c. ut Diff. I, 2. iisdem verbis: οἱ δ' ἐπὶ τὰς Σεργήας, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς Λωβράγας. In his tribus conjecturis consentientem habeo Cl. *Davisius*.

Ibid. παυσάμεναι καὶ πονεῖν παύοντα καὶ ΠΑΘΟΥΣ] *Heinsius* ΠΟΘΟΥ pro πάθος. quod verum puto. mox enim dicit de hac ipsa re: ἐπίβουλοι καὶ χωρεῖς, λάμβανει τὰ ἀγαθὰ, καὶ οἱ ΠΟΘΗΣΕΙΣ ἄλλοι μᾶλλον. qui itaque non desiderant majus bonum, παύοντα καὶ ΠΟΘΟΥ. adludit sect. 4. τοῖς τῶν ἀγαθῶν μεταλαβόντων ΠΟΘΕΙΣ, οἷον καὶ Ἀλκιβιάδης μυσθολῶν.

Ibid. πονεῖν ἀξίον;] Vel ἀξιώτερον. praecessit enim μυσθολῶν.

Ibid. λάμβανει τὰ ἀγαθὰ,] Putarem τὸ ἀγαθόν. vide praecedentem et subsequentem sententiam.

Sect. δ'. ἔκ' ἐτι καλὸν εἰδὲ ἀσθὸν τὸ μήπω ἀσθὸν.] Suppleveram: τὸ μήπω [καλὸν μὴδὲ] ἀσθὸν. Aliter Cl. Editor; sed eodem sensu.

Ibid. καὶ τὴν ὑπὸ τέτρω θάλασσαν,] Ex sequenti enumeratione singularum partium liquet totum comma deesse post θάλασσαν nempe, καὶ τὴν ὑπὸ ταύτῃ γῇ. ascendere enim debet comparatio per eisdem gradus per quos descenderat, γῇ, θαλάττῃ, ἀῆρι, αἰθέρι, ἔρηνος.

Ibid. Τῷτο γῆς μέρος καὶ ὅλα πλάτῃ,] Lege et distingue: Τῷτο γῆς, μέρος καὶ ὅλα, πλάτῃ, &c. Et ita *Davisius*. Caeterum ex his verbis, τῷτο γῆς, patet defectus quem in praecedente Notula indicavi.

Sect. ε'. Ἡρακλῆος Χαλκιδεύτω, Ἐρμῆς ἀγγελλέτω,] Haec non recte distinguuntur. ita oportuit: Ἡρακλῆος. Χαλκιδεύτω. Ἐρμῆς. ἀγγελλέτω. Ἀθηνᾶ. Ὑφανέτω. plene ita foret: Τίς οὐτῶν; Ἡρακλῆος. Χαλκιδεύτω. et sic in caeteris, quemadmodum in praecedentibus vides. Ita supra sect. 3. Τί τῶν αἰσθῶν σωμαμάτων; Ὑγίεια. Κακόν; Νόσος. ubi plena locutio fuisset, Τί κακὸν σωμαμάτων; cui alter respondet, Νόσος.

Ibid. τὰς ἀφελείας τὰς ἘΑΥΤΩΝ ἐκάστοις ἐπονομάζομεν,] Obvium erat, τὰς ἀφελείας, τὰς ΑἰΑΝΤΩΝ, ἐκάστοις ἐπονομάζομεν. Non potuit aliter scribere, sensu salvo. Sequitur: ἄλλοις ἄλλη κλήσις Θεῶν. Codices habent: ἄλλοις ἄλλη κλήσις Θεῶν. unde *Davisius*: ἄλλοις ἄλλη κλήσις Θεῶν. Si quid mutandum, legerem ἄλλοις ἄλλη κλήσις Θεῶν. sed ἄλλοις aequè probum: neque opus est ut Codicum scriptura mutetur. et ita editum esse debuit.

Ibid. Ἰόνιον ἐκείνο,] Ante erat Ἰωνικόν. sed cum in Codd. invenisset *Davisius* Ἰώνιον, mutavit in Ἰόνιον, fretus auctoritate poetae: qui tamen non adeo recte in consilium de hac re advocantur. quippe ab Ἰων, Ἰώνος, fit Ἰωνία, et Ἰώνες, et Ἰωνικός, et Ἰώνιος. Immo et apud Nostrium in hac ipsa Editione Diff. XXXVI. ad fin. video τὰ Ἰωνία πελάγη, sine ulla lite de scriptura: et Παλιονίῳ, quod ejusdem est rationis, Diff. XXVII, 2. et Ἰωνικός persaepe. Adduci quidem poterat *Thucydides* prout citatur Diff. XXVIII, 5.

τὴν ἰόνιον κόλπον, et Eustathius ad Dionysium, qui semper ita scribit, et Aelianus V. H. XIII, 6. et Suidas in V. et alii forte multi. Sed nihil inde efficitur nisi ut ἰόνιον scribi possit; non vero ut, contra MSS, debeat. παρὰ τὴν κόλπον τὴν ἰώνιον, Appianus Alexandrinus praefat. et, τὸ ἰώνιον, sc. πύλαγος, ibidem.

Ibid. Κρηταῖον ἄλλο· ἢ δὲ ἐστὶ μία,] Ita distingue. Sed pro Κρηταῖον Libri scripti habent Κρησαῖον unde Cl. Editor mavult Κρήσιον. mihi verius videtur Κρησαῖον. Crissaenus finis, idem qui Corinthiacus. Suidas: Κρησαῖος κόλπος· Κρησαῖα δὲ θάλασσα. Videndus alicubi Strabo; qui mihi non est ad manum.

Ibid. μᾶλλον ἐπεψήφισατο.] Ἐπεψήφισατο quid? non τὰ νικητήρια nam ante dixerat ἔδωκε. Deest aliquid. Lego: μᾶλλον σοφίαν (vel σοφώτατον) ἐπεψήφισατο ut adludatur ad Oraculum istud Apollinis

Ἀνδρῶν δ' ἀπάντων Σωκράτης ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ.

Huc respicit Noster Diff. IX, 3. Lucianus de Saltat. p. 795. ὁ Σωκράτης δὲ, ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ ἸΑΝΗΡ, εἴς τις δόλιον τὸτο πρὸ αὐτῶν λίσσῃ Πυθίᾳ, &c. ὁ ΣΟΦΩΤΑΤΟΣ Σωκράτης, Porphyrius πρὸς Ἀποχ. I, 15. Eusebius Praep. Evang. XIV, 11. p. 435. Ed. Steph. Σωκράτης — ὃ ζῶντι μὲν Θεὸς ΣΟΦΙΑΝ ἐμαρτυροῦσιν.

IN DISSERT. XL.

SECT. α'. ὡς τὰς Φρένας μοι λυμηνόμην.] Vel λυμηνάμηνος potius. Homerus enim, Φρένας ἐξέλετο Ζεὺς. Deinde distingue: ἀλλ' ἀμφοτέρω καλῶς ἔχει ἐκάτερος, ἐν τῷ ἀνίσῳ &c. Et mox, τὴν αὐτῇ γνώμην scribe, non αὐτῇ. Paullo post, pro μείζονα bene legi potest μέιζονα, minora. Arrianus IV, 2. Ἄλλ' τί ἐν ἐν τοῖς ΜΕΙΨΟΙΣ ἀνίσω με οἱ ψήγῳ; ubi vulgo perperam legitur μέζουσιν.

Ibid. Ἐπεὶ ὃ καὶ τὸ κάλλος μοι προσφέρει,] Quod fecerat πρῶτα λωπιδὲς Dissertatione superiori, sect. 4. quibus haec respondent. De hoc loco dixi supra ad XXVIII, 4.

Sect. β'. ἀφαιρήσει τὸ κάλλος] Mallem ἀφαιρήσεις, ut ad Adversarium haec dirigantur. sic mox ἀκρίεις, et καλαίελας, et sect. 3. προσημύσεις τὴν Πηνελόπην et ita per totam Dissertationem. Mox distingue, τοιαυτὴ λίσσῳ ὅτε ἔφη τρωθέντος εὐχῆσαι τὸ αἶμα κατὰ τὸ μῆρ' ἐπειτα &c. Paullo post, ita: καὶ τὰ ὁμμάτια ὅ καὶ δῆλον &c. Χορὸν vero ἀγρευτικὸν non est chorum agrestem, sed venatorium, vel venandi peritum.

Ibid. εἴχε τὰ δούτερος ὁ Νιρβός;] Lege, εἴχε ΔΕ τὰ δούτερος &c. praecessit enim, εἰ δὲ φέρε ΜΕΝ ὥρα ὁ Αχιλλεύς. Deinde, pro Ἀφελιπόμενος Codd. habent Ἀφείρων. quae correctio non dubito quin sit a manu ipsius Maximi et secunda Editione. Caussae obviae sunt, ex Sensu, et Elegantia.

Ibid. πρὸς κάλλος σοι μέγιστον Ἀφείρων.

μαυ,] Potior ordo videretur, πρὸς κάλλος μέγιστον (vel μέγιστον) σοι Ἀφείρων.

Sect. γ'. Πείθω δὲ σε ἴδεν τι μᾶλλον πρὸς τῷ δρεῖων διαλεγόμενος,] Immo, Πείθεις δὲ με ἴδεν τι μᾶλλον, nihilo probabilius agis: prout postulat sensus, qui in altera Lectione nullus est. Deinde, πρὸς τῷ δρεῖων διαλεγόμενος lege τῷ ἀλθῶν. haec enim respondent istis Dissert. prioris, sect. 1. p. 459. Ἀλλ' ἐπειδὴ τις τὰς χρεῖας παρωσαμέρος &c. ubi, et per totam Dissertationem, πρὸς τῷ ἀλθῶν agitur; sed nullibi πρὸς τῷ δρεῖων. quin et mox hic sequitur, ἔτω καὶ (lege καὶ) τοῖς ἈΓΑΘΟΙΣ ἔχει. unde etiam patet hic legendum esse τῷ ἀλθῶν nisi malis αἰετῶν. Quae sequuntur, τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις &c. obscuriora sunt: sed lucem accipiunt ex loco sect. 4. Καὶ πάντως (l. πάντων) ἀπλῶς γίνεσθαι αἱ ἐξετάσεις ἐν τῇ παραβολῇ τῶ ὁμοίῳ μὲν κατὰ τὴν εἰσὶν, ἀνομοίῳ δὲ κατὰ τὴν ὑπερχῆν. Breviter, quicquid confertur, ejusdem substantiae esse debet, dignitatis vero diversae: ut aurum praestantissimum auro deteriori, non plumbo, conferri debet. Haec itidem respondent istis Diff. XXXIX, 1. (Ἀλλ' εἰ μὲν ἀλθῶν εἰσαθῶ προσελέλυθεν, &c.) et culpatur Adversarius quod Dissimilia natura inter se contulerat. et hinc patet legendum esse hoc loco qui sub manus est, τὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις, τῷ ἀνίσῳ — παραβάλλειν ἐκ ἐθέλων vulgo deest Negativa.

Ibid. καὶ αὐτὸ τ' ἐναντίον. Ὁ μὲν δῶκον &c.] Hic male distinguitur. Ita rectius: καὶ αὐτὸ τ' ἐναντίον,

τ'εναντίον, ὁ μὲν διώκων ἀκρότητα ἐν ὑγιεινῷ, διώκει πρῶγμα &c. itaque plane contra quam tu dicis, ille qui sequitur summum in sanitate gradum, sequitur rem fugitivam, &c. Sic Diss. XI, 3. ἀλλ' αὐτὸ τ'εναντίον, ὁ μὲν ἀξιοῦται λαβεῖν, μὴ ἐνοχλῶν, τυχεῖν ἀξιώ- τερος. Lyfias contra Andoc. p. 120. Ed. Tayl. 'Ου δ'ἔπειθεν, ἀλλ' αὐτὸ τὸ αὐτὸ τ'εναντίον, ἐτάραξε μὲν δὲ τὴν πόλιν, καλεσθήσασιν δὲ ὑμεῖς: ita distingue. sic πᾶν γὰρ τ'εναντίον, Idem p. 446. ἀλλὰ τ'εναντίον, D. Paulus Galat. II, 7.

Ibid. p. 475. μήπω γὰρ δωατὴν ἔσαι &c.] Lege, ἔγω, fit, supponamus. Recte cepit Heinsius.

Sect. δ'. περιάγων τὸ ἀγαθόν] MS. Reg. ταάγων unde Davifius ἀπάγων. verum puto παραάγων, amovens. Diss. XVI, 3. p. 179. τὸ ἐνοχλῶν παραάγωνσα.

Ibid. τὸν προσελθόντα ἤδη, ὡς προσελ- θότα] Ita ex Libris edidit Davifius, prope verum, quod erat, nisi fallor, τὸν προσελ- θόντα, ὡς ἤδη προσελθόντα τῷ δόξῳ. suc- cessu autem consolatur eum qui jam egressus est, tanquam jam accesserit ad Optimum. Longius a scriptura recedit Cl. Vir, cum pro προσελθόντα legit προσελθόντον.

Ibid. καὶ πάντως ἀπλῶς γίνονται &c.] Monui supra legendum esse πάντων. Paullo ante, distingue, καὶ, τὸ ὅλον, ἀλλὰγωνισαίς τοῖς δόξοις &c. vide ad XVII, 10. Et pone notam istam Interrogationis, post ἀποφασί- τοις, non post ὁμοίσις.

Ibid. Εἰ δὲ τὸ ἀγαθὸν εἰς τὰ κακὰ ἈΥ- ΤΑ ἰμβαλὼν ἕτως ἐξελίσσεται,] Lege et distin- gue: Εἰ δὲ τὸ ἀγαθὸν, εἰς τὰ κακὰ ΑΥΤΟ ἰμβαλὼν, ἕτως ἐξελίσσεται, &c.

Ibid. p. 477. συλχεῖς τὴν κρίσιν] In pri- ori editione erat, τὴν τάξιν pro quo conje- ceram, τὴν ἐξέτασιν eodem sensu κρίσιν ex-

hibent Codices: quae est a Curis Secundis Auctoris, et multo melior Lectio.

Sect. ε'. ἀρχίτω ψυχῇ,] Lege ἡ ψυχῇ, ut τὸ σῶμα, et ἡ τύχη.

Ibid. καὶ οἰχῆται ἡ ναῦς ἐρεβῶ, ἡ καὶ παύ- σεται &c.] Harl. ἐρεβῶ. et pro ἡ, a manu secunda, δ'. Supple Negativam in priori parte sententiae, et manum Maximi ausim praestare: καὶ μὴ οἰχῆται ἡ ναῦς ἐρεβῶ, δ' κα- ταδύσεσθαι αὐτὴν τῆς τέχνης. Quod si tempestas ingruat, et supersit navis, supersit etiam gu- bernator, spes est salutis; et quamvis navis non feratur recta, spes tamen est artem im- pedituram esse quo minus fundum petat.

Sect. ς'. Εἰθε μοι καὶ τὸ Ἀρτεῖδης γένος &c.] Haec loquitur ut Platonius. cum enim, secundum eos, Quatuor sint species Nobili- tatis, hanc praestantissimam judicabant ἰάν τις ἡ γενιάδας τὴν ψυχῇ, καὶ μετὰ ψυχῇ. Diog. Laërtius lib. III. sect. 88, 89.

Ibid. εἰάν καθαρῶς ἐκπηγῆς ἔλθῃ,] Le- go ex sensu, καθαρῶς non enim fontes so- lum, sed rivus quoque puri esse debent, ut laudem mereantur. Confirmant Codd. qui habent καθαρῶς ἐκπηγῆς.

Ibid. p. 481. γηρόσκη αὐτῶν τὰ σώματα.] Prior lectio erat τὰ σελήχη. Dixi de hoc loco in Praefatione.

Ibid. Ἡ γλῶττις ἐπώμοσεν,] Metrum postulat,

Ἡ γλῶττις ἐπώμοσεν, ἡ δὲ φρενὶ ἀνώμοτος. Et ita Codices. Male imprimitur ἐπώμο- σεν. Cl. Editor non correxerat hoc, ut innu- mera alia, in suo Exemplari, morte prae- ventus.

Ibid. τήρσον ἀδιάφορον.] Alius dixisset τὸ ἀδιάφορον. Ita scripseram. et jam video MSS. habere αὐτὸ ἀδιάφορον. Lego: τήρ- σον αὐτὸ ἀδιάφορον.

IN DISSERT. XLI.

SECT. α'. Πάνυ γὰρ αὐτῷ — ἔχεν ἂν καλῶς. 'Ουδ' εἰ &c.] Pone notam Interrog. post καλῶς. Quaerit enim: et respondet verbis proxime sequentibus, 'Ουδ' εἰ &c. Deinde, ἐξὲν ponitur pro δέον, cum illum oporteret. vide quae notavi ad II, 1.

Sect. β'. τίνες ἈΡΧΑΙ, τίνες πηλαί, &c.] Haec singula repetit in sententia proxime sequenti: ἀποφανόμενος τῆς ΑΙΤΙΑΣ, καὶ ὁ-

ρῶντας τὴν ΧΟΡΗΓΙΑΝ, καὶ συνιέντας τῇ ΠΗ- ΛΗΝ, καὶ τὴν ΠΑΤΕΡΑ &c. unde pro αἰτίας, scribendum forte ἀρχῆς. ut sect. I. ἔτε ἈΡ- ΧΑΙ τῆς δεύρης καὶ ΠΗΓΑΙ δαλάσσης et sect. 3. τίνες αἱ τῶν κακῶν ΠΗΓΑΙ ἡ γενέσεις: πόθεν ἈΡΕΑΜΕΝΑ ἔρχεται; Conjungit paullo post, τίς κακῶν ἀρχῇ, τίς αἰτία;

Ibid. τῶν πονομάτων οἰκόμενος,] Scribe πόν, ut in caeteris καλῶς. Et ita Regius.

Ibid. πᾶν κοσμεῖ ὅτι αὐτὸ ἐπαρτήσεται.] Potius

Potius ἰπαφῆσηται, propter αὐτὴν quae tamen particula interdum jungitur Futuro Indicativi.

Sect. γ'. φθόνῳ γὰρ ἔξωθεν ἔ' χορῶν ἵσταται.] Lego, ἔξω θείῃ (vel ἔ' θείῃ) χορῶν ἵσταται. Philo Judaeus lib. "Οτι Πᾶς Σπουδ. Ἑλίου. p. 594. ἐπαυδᾶν ἢ κατὰ τὴν λιγυρώτατον Πλατωνα, φθόνῳ ἔξω θείῃ χορῶν ἵσταται, &c. Alludit Aristides Paneg. Cypriac. p. 245. φθόνον τε καὶ δυσμένειαν ἐν θεῶν οἴκοις εἶναι ἐν ἡέσιν, ἔτε εἰναι ποιε, ἔτε γίγνεσθαι. Hanc Conjecturam confirmant libri scripti.

Ibid. ἀποπαυδῆν ἐκ μητρώων ὑγρῶν, ὑλῶδεις &c.] Obvium est, ἐκ τῶν μητρώων, ὑλῶν, ἱλυῶδεις, (cum Heinso) καὶ διαρρέειν. Sed mihi magis placet, ἀποπαυδῆν ἐκ μητρώων λυθρῶν, avulsū ex materno cruore; ex Hippocratis Epist. ad Damagetum, p. m. 116. quae ejusdem est argumenti, et cui alibi in his Dissert. allusum puto: ἘΚ ΜΗΤΡΩΩΝ γὰρ ΛΥΘΡΩΝ ἔξιδος τοῦτο. adhuc a matre rubens, Juvenali Sat. VII, 196. Haec scripseram. Sed video MSS. prius istud malle, et sine articulo; quem tamen deesse puto.

Ibid. p. 487. χειμῶν, ἔτ' ἀμπέχειται. δέρε, τῷ ἀναψύχει.] Haec non recte distinguuntur. quippe pro ἔτ' dixisse debuit τῷτο, sc. σῶμα, ut formam servaret quam in praecedentibus et subsequenter sequutus fuerat. Scribe: χειμῶν ἔτος ἀμπέχειται. δέρε τῷτο ἀναψύχει. scil. ἀναψύχει ἑαυτὸν, se refrigerat; refrigeratur. nisi legendum ἀναψύχειται, ut XXXVI, 5. τῷ δ' δέρε, ἀναψύχειται ποθῶν.

Ibid. φθόνος ἔπεισι.] Mallem ὑπείσι, subit, clam intrat: ut ὑπερρεῖ, paullo ante.

Ibid. ἐκ γεινόνων τὰ κακά.] MS. Reg. ἐν γεινόνων non male. sed idem est, et aequè probum, ἐκ γεινόνων. Heliodorus Aethiop. I, 17. πίνει δὲ ἐν γεινόνων ἐκ γεινόνων potat vero hic in vicinia, vel, prope. et V, 21. ἐκ γεινόνων οἰκῶν. Athanasius contra Gentes p. 25. ἐκάστη πόλις καὶ κώμη, τὰς ἐκ γεινόνων σὺν εἰδῶ θεῶς, τὰς ἑαυτῆς περιερίνει. vide Lysiam Orat. I. p. 8. Nazianzenum Stelit. II, p. 84. ubi utroque modo scribitur. Obiter moneo, locum quem citat Suidas in V. Ἐκ γεινόνων, sumptum esse ex Synesio Epist. CXLII. p. 90. Edit. Turneb.

Sect. δ'. ἢ τις ἄλλος μανικὸς θεός;] Forte, ἢ ὅστις ἄλλος: ut sect. 3. Ζεῦ, καὶ Ἀπολλων, καὶ Ὅστις ἄλλος θεὸς μανικὸς. XIV, 6. καὶ τὸν Ἀπόλλωνα, καὶ Ἑρμῆν, καὶ Ὀ-

ΣΤΙΣ ἄλλος δαίμων Ὀμηρικὸς; Si malis ἢ τις, vide XXVIII, 7. ὃ Ἀπολλων, καὶ Ζεῦ, καὶ Εἴτις ἄλλος θεὸς ἰατρικὸς ψυχῆς ἰοσώσης: et Lucianum Necyom. p. 337. Παλαμίδης, καὶ Ὀδυσσεύς, καὶ Νέτωρ, καὶ Εἴτις ἄλλος λάλος νεκρῶν.

Ibid. p. 489. καὶ δὲ τι ἀκρωτῶς ἑαυτῶν τὰ ἐν γῇ ἔχοντα πάχει πλημμυλῆς,] Quenam haec confusio? in ordinem reduc hoc modo: καὶ δὲ τι (ἀκρωτῶς ἑαυτῶν τὰ ἐν γῇ ἔχοντα,) πάχει πλημμυλῆς, αἰατίον &c Parenthesis ista absolute sumenda est, et vertenda, cum res terrestres non sint sui juris: est enim Accusativus Absolutus pro Genitivo, ut VI, 2. μόγι; ὄντα ζώοντα, pro ὄντων ζώοντων: quod frequentissimum est. Vide Cl. Taylorum in Indice Attico ad Lysiam.

Ibid. ὥστε τινὰς καὶ ἀναγκαίως ἐπομένους φύσεις.] Quaero ad quid pertineat istud τινὰς. si dicas ad φύσεις, cui usui igitur infervit καὶ? Dudum suspicatus sum deesse aliquid: et suspicionem augent Codices, qui verborum ordinem vulgatum turbant. in prioribus enim editionibus erat, ὥστε τινὰς ἐπομένους καὶ ἀναγκαίως φύσεις: unde conjeceram, ὥστε τινὰς συνδῆρας, καὶ ἀναγκαίως ἐκφύσεις: ut alludatur ad praecedentia, συνδῆρας τε ἐξ ἀκρονος. Si Davisi ordinem sequi malis, legi potest, εἶναι ἢ ταῦτα τῆς ἔ' ὅλης δημιουργίας συνδῆρας, καὶ ἀναγκαίως ἐπομένους ἐκφύσεις: vix enim dubito quin defuit vox συνδῆρας, et pro φύσεις scribendum sit ἐκφύσεις, excrementiae. Mox, μέρεα ταῦτα σωμάτων: haec sunt corporum partes, vel membra; quae ob salutem Totius abscindi debent. vide XI, 4. Τί γὰρ εἰ καὶ τὰ μέρεα ἔ' σώματος &c. et III, 10. καὶ γὰρ τῶν σωμάτων ἐκκόπεται μέρη &c. Non igitur opus est conjectura Cl. Editoris, μοῖρα ταῦτα σωμάτων.

Ibid. ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον.] Atqui Heraclitus non appellabat hanc corporum mutationem ἀλλαγὴν ὁδῶν ἄνω καὶ κάτω, (sensus enim vel nullus fuisset, vel menti Heracliti omniq. contrarius, in ejusmodi locutione) sed ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω, vel, ὁδὸν ἄνω κάτω. Lege et distingue: μεταβολὴν ὁδῶν σωμάτων, καὶ γενέσεως ἀλλαγὴν, ὁδὸν ἄνω καὶ κάτω, κατὰ τὸν Ἡράκλειτον. Locum Philonis Judaei ex lib. de Mundi Incorruptibil. attulit doctiss. Gatakerus ad M. Antonini IV, 46. Addo alterum ex lib. περὶ Ὀνείρων, p. 400. ubi hoc dictum Heracliti respicit: καὶ Ὅδοις τις ἢ ὁ εἶναι Ἄνω καὶ Κάτω τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀστάτοις καὶ ἀνδρεύτοις ἡρώμην συνιυχίαις. huic

huic quoque venuste et erudite alludit Lucianus in *Vit. Auc.* p. 378. ubi Heraclitus ait, εἰς κυκλῶνα πάντα σπειρίσθαι, — ἄνω καὶ κάτω πειραχρόδοντα.

Ibid. ζῶντας μὲν τὸν ἐκείνων βίον, ἀποθνήσκοντας δὲ] Nihil video cui applicari possint ista Masculina ζῶντας et ἀποθνήσκοντας. opinor legendum ζῶντα et ἀποθνήσκοντα, scil. σώματα, quod praecessit. et hoc evincunt sequentia. Ceterum pro βίον certissima est emendatio Gatakeri legentis θάνατον. confirmat locus Porphyrii libello *De Antro Nympharum* p. 256. ubi citatur Heraclitus: καὶ ἀλλαχῇ δὲ φάναι, Ζῆν ἡμᾶς τὸν ἐκείνων ΘΑΝΑΤΟΝ, καὶ Ζῆν ἐκείνας (sc. ψυχὰς) τὸν ἡμέτερον θάνατον.

Secl. ε'. ἐπὶ τὴν τῆς ἄλλων ἀρχὴν τὴν αὐτοφυῆ] Initio sect. 4. diviserat μοχθηρίαν in ὕλης πάθος, et ψυχῆς ἐξουσίαν, *affectiones materiae, et animae humanae licentiam.* de priore absolvit: de secunda jam acturus est. Legendum itaque, ἐπὶ τὴν ἄλλην ἀρχὴν, τὴν αὐτοφυῆ, ἢ ἡ ψυχῆς ἐξουσία κυρίως &c.

Ibid. Ἀυτὸ τὸ ἐλομένη αἰτία Θεὸς ἀναίτιος.] Ex Platonis X. de *Repub.* p. m. 348. αἰτία ἐλομένη Θεὸς ἀναίτιος. Alludit Nazianzenus *Stelit.* I. p. 25. ἈΝΑΪΤΙΟΝ γὰρ παντάπασι κακῶν ΤΟῦ ΘΕΙΟΥ, ἀγαθὸν τῇ φύσει τυγχάνειν, καὶ ΤΟΥ ΠΡΟΕΛΟΜΕΝΟΥ τὸ τῆς κακίας.

Ibid. ἐξεληλαμένα τὰ ἔργα εἰς τὸν ΔΕΥΤΕΡΟΝ τόπον ἐμύνη.] Quando mentio fit de *Caelo*, δόύτερος τόπος in ordine, est αἰθήρ vide XXXIX, 4. locus vero quem hic intelligit Maximus, est *Terra*. haec autem non est ὁ ΔΕΥΤΕΡΟΣ τόπος sed ὁ ΔΕΥΤΕΡΟ Τόπος, sic XXVII, 8. ἐπειδὴν δὲ ὑπερέκψη (i. ὑποκύψη) τὰ ἔργα εἰς τὸν ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΟΠΟΝ, ἀμβλωμένη καὶ ἀμαυρεῖται. Diff. IV, 6. Ω Ζεὺ καὶ Θεοί, — οἷον τῆς ζῶν τῷ ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΟΠΩ καὶ βίῳ ἐγκατεστήσατε; sic ἡ δευτέρα συνουσία, XXVII, 7. quod ὁ δεῦρος βίος dicitur XVI, 1. et τὰ δεῦρος παράγμαλα, ibid. sect. 6. Hanc vero Platonis est Nostri sententiam vide quomodo efferat Scriptor coaevus et Platonius Aristides *Isthm. in Nept.* p. 26. κακὰ γὰρ ἔστι ἐν. θεοῖς, ἀλλ' ἔδ'

ἀν' δυνάμει γενέσθαι πολὺ, (ὑπερέχεται γὰρ ταῦτά γε εἰς ΤΟΝ ΠΡΟΣ ΓΙΓΝ ΤΟΠΟΝ) ἢ δὲ παθήματα τε καὶ συμφοραί. ita legendum et distinguendum, non ὑπερέχεται. Aequae apposite alius Πλατωνίζων, Philo Judaeus, de *Monarch.* p. 564. ὅτι ἔργα τὰ παράπαν ψεύδος ἐπιβάλλειν ἢ θιμίην, ἀλλὰ τῆτο πάν εἰς ΤΟΝ ΠΕΡΙΓΕΙΟΝ περιγὰδόνται ΧΩΡΟΝ.

Ibid. ἀνέστη, Θεὸς ἀρετῆς ἀμοιβῆς.] Distingue, ἀνέστη Θεὸς, ἀρετῆς ἀμοιβῆς, sine ulla *Dei notione*: cui mox opponitur, σιωπῆς Θεὸς.

Ibid. ἢ δὲ θάνατος] Mallem ἢ δ' ὁ θάνατος, ne mors quidem.

Ibid. τῷ αὐτῶν νόμῳ.] Scribe αὐτῶν, sua lege: ut mox, τὸν αὐτῆς τόπον.

Ibid. Θεὸς τρέπον, ἐπιθεῖς &c.] Distingue: τρέπον ἐπιθεῖς &c. pro ἐπιθεῖς vero lubenter scriberem ἐπειθεῖς vel ἐνθεῖς, vel aliquid quod *inclusionem* denotaret. Longinus *ᾠδὴ* Ψ. sect. XXX. οἷον ΨΥΧΗΝ τῶν τοῖς πλάσμασι φωνητικῇ ἘΝΤΙΘΕΪΣΑ. Ceterum ψυχὴ ἐν γένει σώματι, est Pauli *θησαυρὸς ἐν ὀστέοις σκεύειν*, 2 Cor. IV, 7.

Ibid. ἐπειδὴν ἐπιθεῖ ἀμαρτῶν καὶ λάβηται ΜΕΝ ἡνιῶν, ἢ μὲν &c.] Multo elegantius et ad genium Graecae Linguae, ἐπιθεῖ ΤΟΥ ἄρματος, καὶ λάβηται ΤΩΝ ἡνιῶν ut mox, ἔχειται ΤΩΝ ἡνιῶν, καὶ ἀρχεῖ ΤΟΥ ἄρματος.

Ibid. ἐπὶ τὸ ὄχημα ταύτην ἐμβιβασαμένη Θεῷ,] Omnino ἐαυτὴν ἐμβιβασαμένη *anima memor Dei qui ipsam curru (non plausiro) impulsit.*

Ibid. οὕτως ἄρμα ἐστασιασμένον] Opinor οὕτω τὸ ἄρμα. *Regius* pro οὕτως habet αὐτοῦ quod quale sit nescio.

Ibid. κατὰ καὶ ΜΕΝ κερλήσῃ αὐτῇ,] Pro καὶ conjeceram ἐάν *Regius* ἦν. Ceterum μὲν absurdum est, et contra mentem Auctoris. Lego, ἢ ΜΗ' κερλήσῃ αὐτῇ, vel αὐτῇ *si cum regere non possit; vel, si sui compos non sit.* Deinde, ad finem ita distingue, ἐπὶ κακώσεις παντοδαπὰς **** nam mutilus proculdubio est hic λόφος quod quidem dolendum est, quia tota haec Fabula est pulcherrima.

A U C T O R E S

QUI IN

ANNOTATIONIBUS

EMENDANTUR.

Anthologia. 656.
 Aristides rhetor. 691. 722. 727.
 Arrianus. 697. 724.
 Athanasius *notat.* 673.
 Eustathius. 715.
 Heliodorus. 662.
 Herodianus. 677.
 Hefychius. 663. 664.
 Horatius. 710.
 Josephus *notat.* 696.
 Longinus. 711.
 Lucianus. 656. 659. 672. 674. 695. 701.
 703. 706.

Phalaris. 668.
 Pherecydes ap. Diog. Laërt. 669.
 Philo Judaeus. 679. 700. 716.
 Plato. 689. 692.
 Plutarchus. 675.
 Polyaeus. 654.
 Porphyrius. 661. 698.
 Propertius. 715.
 Suidas. 695. 719.
 Xenophon Ephesius. 714.

ERRATA IN ANNOTATIONIBUS.

Pag.	Col.	Lin.	Lege,
657.	1.	12.	ἰλίγχεις, vel ψέγεις,
660.	1.	25.	ἰκανή
666.	2.	antep.	vox πρεσβύτερος
668.	1.	34.	Γοργίῳ
670.	2.	35.	ὑγρόν
671.	1.	antep.	καρπιζόμενον
673.	2.	46.	neque ἀμνηδς
ibid.		ult.	habet, (si scribatur ἀμνηδς) et
674.	2.	3.	ἀμνηδον βίον
686.	2.	3.	Refinge
695.	1.	10.	id est,
716.	2.	11.	Vereor ne
723.	1.	9.	et composita,
724.	1.	30.	XXXVIII, 4.

I N D E X

R E R V M

M E M O R A B I L I V M.

- A.
- A**CHILLIS insula, xv. 173
 In ea post mortem saepe visus est, ibid.
- ACTAEON Corinthius ab amatoribus dis-
 cerptus, xxiv. 283
- ACTIONES verbis debent respondere, xxxi.
 367
- ADULATOR ab amico quomodo distinquen-
 dus, xx. 239
- ADULATIO amicitiae imago, vi. 57
- ADULATORIAE artes, xx. 243
- AEGYPTII timidi, xxix. 351
 avari, xxiii. 240
 Eorum superstitio, viii. 85
- AENEANUM spectacula, xxviii. 337
- AESOPi Fabulae quales, xix. 19
- AFRICA est fertilis, xxix. 253
- AGESILAI amor laude dignissimus, xxv. 307
- AGRICOLAE immortales qui, xxix. 351
 absque hominum ope fructus suppeditant,
 ibid.
- Deorum festa primi celebrarunt, xxx. 361
 Eorum quam militum sacrificia Diis gra-
 tiora, ibid.
- ALCAEUS Lesbios carminibus excitavit,
 xxxvii. 439
- ALCIBIADES quando infelix, xii. 137
- AMICITIA viros Deo similes reddit, vi. 51
 quo nomine inter Deos vocetur, 53
 qua de causa adeo sit rara, ibid.
 quomodo comparanda, 57
- AMOR duplex, xxiv. 285. xxvi. 309, 311
 vulgaris describitur, xxv. 301
 philosophicus quomodo ab eo differat,
 ibid. 305
 quare apud barbaros non inveniatur,
 xxvi. 309
- Amor et spes in mente humana quam
 vim habeant, vii. 69
- Amoris et cupidinis differentia, xxvii. 325,
 329
- AMPHION cur dictus Thebanam arcem mu-
 fica condidisse, xxxvii. 441
- ANACHARSIDIS sapientia qualis, xxxi. 365
 Mysonem invisit et miratus est, ibid.
 Ejus responsum, xxiii. 279
- ANACREONTIS et Socratis eadem est ars
 amatoria, xxiv. 297
- ANACREON Polycratem odis placavit,
 xxxvii. 439
- ANAXAGORAS solem putavit esse lapidem,
 xxv. 303
- ANIMALIA quae timida, xxix. 351
- ANIMAE quot partes, xxii. 265. xxvi. 311
 E mortali et immortalis parte composita,
 xii. 133
 Ejus indoles quomodo investiganda, xxxi.
 369
- vitia democratiae comparantur, virtus
 aristocratiae, xxxiii. 397
- partus, xvi. 179
- vita duplex, ibid. 187
- morbi graviores, quam qui sunt corporis,
 xiii. 141, 145, 149
- ANIMA est immortalis, xv. 169, 171. xli.
 491
- initio et fine caret, xvi. 187
- non est corporea, ibid. 181
- principi comparatur, xiii. 141
- AORNON lacus, xiv. 151
- Juxta eum erat νεκρομαντεῖον Homero no-
 tum, ibid. 153
- APATURIA festum Atheniense, iii. 29
- APOLLO ab artificibus quomodo pingatur,
 xiv. 157
- ARCHIAS Syracusarum conditor, xxxv. 419
- 8 Y
- ARCHI-

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

ARCHILOCHI amor impudicus, xxiv. 297
 ARISTEAS quam fabulam de anima sua
 circum vagante narrarit, xxxviii. 447,
 449. xvi. 177
 ARISTIPPUS aequae temperans ac Diogenes,
 vii. 77
 ARTAXERXES quamdiu voluptatis summae
 expers, v. 47
 ARTIUM quot genera, xxxiii. 393
 ATHENAE a Pisistratidarum tyrannide quo-
 modo liberatae, xxiv. 285
 ATHEI revera erant nulli, xvii. 193
 ATLAS ab Afris cultus, viii. 87
 Ejus descriptio, ibid.
 ATYS erat furdus, xl. 479

B

BACCHI voluptates in sacris repraesentantur,
 iii. 25
 Ei quid ab agricolis dicetur, viii. 79
 BARBARI omnes Deos agnoscunt, viii. 83
 signa varia Diis consecrarunt, ibid.
 BELLUM, nisi sit necessarium, a viris bonis
 non geritur, xxx. 357
 BOEOTIA populis abundat, xxix. 353
 BOEOTII pulchros deperibant, xxxix. 467
 BONA et mala non sunt omnibus eadem,
 xvii. 193
 Bona omnia a Deo veniunt, xxxviii. 451
 quae vocantur externa, revera non sunt
 bona, xxxix. 465, 467
 sunt indifferentia, xli. 481
 BONUM bono non est majus, xxxix. 459, 465
 Bonum bono esse majus, utile est, et pos-
 sibile, et verum, xl. 473, 475, 477
 BUCEPHALUS Alexandrum tantum sessio-
 rem passus, xiv. 155

C

CENTAURORUM allegorica significatio, iv.
 39
 CERVAE quomodo maria trajiciunt, xii. 131
 CHIRONIS ars medica, xxxiv. 403
 CHOASPIS aquam bibebant Persarum reges,
 iii. 27. iv. 35
 CLEOBULUS Anacreontis amasius, xxvii. 321
 De eo historia, ibid.
 CLISTHENES legislator, xxv. 299
 impudicus, ibid. 305
 CORPUS cum populo confertur, xiii. 141
 generosa anima non invita, corrumpitur,
 xiii. 145
 CRETENSIVM lex de amatoribus, xxvi. 317
 CROCODILUS ab Aegyptia nutritus filium
 mulieris vorat, viii. 85
 CYNICA vita est optima, xxxvi. 427, 429
 CYRUS pastori comparatur, xli. 137

D

DAEMONES interdum falluntur, xix. 223
 Eorum natura, xiv. 161. xv. 162, 171, 173
 munia, xvi. 163. xvii. 173
 revera existunt, xv. 165
 Quod argumentis probatur, xvii. 167
 DEO forma tribuitur, quae hominibus vide-
 tur pulcherrima, xvii. 193
 Deum esse unum, qui caeteris praestit,
 omnes arbitrantur, ibid.
 Deus quid, et quomodo investigandus, ibid.
 199, 201, 205
 Dei providentia res omnes conservat, x.
 111. xxi. 253. xli. 453
 Deus est tantum unus, licet varia sint no-
 mina, xxxix. 465
 mundum formavit, xli. 485
 non est auctor mali, ibid.
 poenitentia non ducitur, xi. 117
 Ad eum preces frustra funduntur, ibid.
 117, 119, 121, 123
 DEOS marinos quomodo honorent nautae,
 viii. 79
 DEMAGOGI Atheniensium quales, xxviii. 337
 DIANA quae sacra, viii. 79
 DIOGENES optimam vitae rationem est se-
 cutus, xxxvi. 429, 431
 voluptatem continuam in vita obtinuit,
 iii. 27
 genuinus voluptatis amator, ibid.
 DISCIPLINAE sunt reminiscendae, xvi. 179,
 181, 183, 185
 DIVINATIO non tollit libertatem, xix. 225,
 227, 229
 DOLOR unde oriatur, xxxiv. 405
 Dolor corporis, cum sana sit anima, non
 est flocci faciendus, xxxiv. 407
 DORES Sicilienses, musica mutata, virtutem
 corruperunt, xx. 243. xxxvii. 437
 DRACO immensae magnitudinis ab Indis
 cultus, viii. 85
 DRACONIS leges severae, ix. 97

E

ELEORUM lex improba de amatoribus, xxvi.
 317
 Elei pulchritudinem mirabantur, xxxix. 467
 EPAMINONDAS exercitu amatorio Thebas
 liberavit, xxiv. 285
 EPICURUS nec poeta, nec philosophus, ix.
 105
 non ferendus, iv. 33
 Epicuri oratio fabulis absurdior, ix. 111
 philosophia cum nave Aeetae regis con-
 fertur, i. 5
 EPI-

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

- EPIMENIDES** Athenas peste liberavit, xxxviii. 447
 finxit se per multos annos alto sopore oppressum fuisse, ibid.
 Quid ea fabula denotarit, xvi. 175
EXPERIENTIA artes inventae, xii. 129, 133
 homini non est propria, ibid.
- F.**
- FABULARUM** usus in poesi, x. 105, 107, 109
FATI praetextu utuntur homines, ut improbitatem suam tegant, xix. 231
 Fatum tyranno comparatur, xi. 121
FELICITAS sola variis hominum studiis appetitur, xxxv. 409, 411, 413
 quid sit, xl. 477
FLUVII cur divino cultu honorati, viii. 79
FORTUNA virtuti adversatur, xiv. 161
 Ejus descriptio, xi. 123
FURIAE quae sint, vi. 61
- G.**
- GEOMETRIAE** finis, xxxviii. 443
 Est scientia, xii. 131
GENERATIO aequivoca non datur, xvi. 179
GLAUCI permutatio apud Homerum, vi. 53
 xxxix. 457. xl. 469
GRAECORUM simulachris humana est forma, viii. 83
 Graeci bonis viris vita functis sacra faciunt, ibid. 85
GRUUM sapientia, xii. 129
- H.**
- HALOA** festum Atheniense, iii. 29
HANNO leonem mansuetum reddidit, ideoque ab Atheniensibus est interfectus, ii. 15
HECTORIS anima terram Trojanam incolit, xv. 173
HELOTAE Lacedaemoniorum agros colunt, xxix. 347
HERACLITI sententia de rerum mutationibus, xli. 489
 Ejus dictum, x. 107
HERCULIS encomium, xxi. 253
 Cur ei tam multi labores contigerint, xxxviii. 455
 Voluptatis causa labores subiit, iii. 25
 Eum labores in coelo collocarunt, v. 49
HESIO DO quid canant Musae, xxiv. 297
 Ejus opera, xxxii. 381
 Cur dicat se a Musis edoctum fuisse, xxxviii. 447
 Aequae philosophus ac Aristoteles aut Chrysippus, x. 105
HIPPOCRATES Thessalos pestis praemonuit, xix. 227
- HISTORIAE** laus, xxviii. 337, 339
 Philosophiae cedit, ibid. 341
HISTORICI in quibus reprehendendi, xxviii. 341
HISTRIONES personas varias agendo nihil absurdi committunt, vii. 61
HOMERUS quare e Platonis civitate ejectus, xxiii. 279
 Eum non legunt barbari, ibid. 281
 artis amatoriae peritus, xxiv. 295
 bellatores tantum laudat, xxix. 345
 Ejus encomium, xxxii. 377
 philosophorum princeps, ibid. 379
 quare omnibus Graeciae dialectis est usus, ibid. 381
 Ejus carmina sunt philosophica, ibid.
 In iis duo sunt spectanda, ibid. 383
 Ejus theologia, ibid. 387
 cur bonos viros dios vocet, xxxviii. 445
 de seipso sub persona Demodoci locutus est, ibid.
 optimis philosophis comparandus, x. 105
HOMINUM miseriae, xli. 485, 487
- I.**
- INGENIO** praestantes, judicio minus valent, iv. 31
INJURIA non cadit in virum bonum, xviii. 211
 non est referenda, ibid. 213, 215, 217
JOVI similes quomodo fiant homines, vi. 51
ISMENIAS tibicen, xv. 163
JUNO a Polycleto quomodo expressa, xiv. 157
JUPITER cur Alexandrum vocaret filium, xli. 481
 quid allegorice significet, x. 111
 cur dictus hominum pater, vi. 51
- L.**
- LACEDAEMON** cur tamdiu libera, v. 49
LACEDAEMONIORUM amor pudicus, xxvi. 317
LAPIS quadrangularis ab Arabibus cultus, viii. 87
LASTHENES ob pedum velocitatem celebris, vii. 69
LOCRENSIUM lex de amatoribus, xxvi. 319
LOCRI improbi amatores laqueos sibi parant, xxvi. 319
LUXURIA Syracusas calamitatibus afflixit, i. 11
 voluptatem violat, iii. 21
LYCURGUS ad bellum Lacedaemonios instituit, xxix. 347
LYSANDER praedae decimam sacrauit, xxx. 361
- M. MA-

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

M.

- MALORUM origo, xli. 487, 489, 491
 Non a Deo veniunt, xi. 115
 MARSYAS et Maeander a Phrygibus culti, viii. 87
 De iis fluviis mira, ibid.
 MASSAGETAE Moeoticam paludem et Tanaïm divinis honoribus colunt, viii. 89
 MAXIMUS Tyrius Platonem in omnibus sequitur, xxvii. 325
 Dioscuros, Aesculapium, et Herculem vigilans vidit, xv. 173
 scriptum amplissimo praeconio ornat, vii. 71
 MEDICINA antiqua cur simplex, x. 103, 105
 quomodo inventa, xii. 129
 MELESAGORAS Eleusinius, vates, xxxviii. 447
 MENDACIA non semper illicita, xix. 223
 MENS cur intellectualibus objectis aegre possit vacare, xvii. 197, 199
 MIDAS Satyrum cepit, xi. 115
 Ejus votum, ibid.
 quid allegorice significet, ibid.
 MINERVA navis inventrix, xxxvii. 443
 a Phidia quomodo expressa, xiv. 157
 MINOS leges a Jove accepisse dicitur, xii. 137. xxxviii. 447
 MITHAECUS Lacedaemone expellitur, xxiii. 273
 MNEMOSYNE cur Musarum mater dicta, xvi. 189
 MOLY quid apud Homerum, xxxii. 389. xxxv. 417
 MONARCHIA optima regiminis forma, xxii. 267
 MONTIUM cacumina Jovi sacra, viii. 79
 Mons Cappadocum Deus, ibid. 89
 MORBORUM ortus, xxxix. 461
 MUSICA vetus, corrupta est, xxxvii. 437
 Musica sphaerarum, ibid. 439
 Musicae laus, ibid. 439, 441
 Boeotios mites reddidit, ibid. 439
 MYSONIS sapientia, xxxi. 365

N.

- NAVIGANDI ars quomodo inventa, xii. 129
 NEPTUNUS quid allegorice denotet, x. 111
 NICOCLES in vincula conjectus est, xx. 235
 NILEUS Miletii conditor, xxxv. 419
 NILUM arvis, postquam arata sint et semine conspersa, inducunt Aegyptii, v. 45
 De ejus origine Alexander Ammonem rogavit, xli. 481

O.

- OLYMPIAE et in aliis publicis conventibus foedera indicebantur, vi. 59
 OLYMPUS mons ignem emittit, viii. 87
 ORPHEUS Oeagri et Caïliopes filius, xxxvii. 439
 cur ferebatur quercus duxisse, ibid.
 aequae sapiens ac praestantissimi philosophi, x. 105

P.

- PAEDERASTIA in Graecia dominata est, xxv. 299
 PAEONES quo simulachro solem colant, viii. 87
 PANEM quibus honoribus mactent pastores, viii. 79
 PANIONIUM, Ionum forum, xxvii. 321
 PAUSANIAS praedae decimam obtulit, xxx. 361
 PERIANDER ab amasio interficitur, xxiv. 283
 PERICLES Olympius vocatus, ix. 101
 PERSAE inter pocula de rebus seriis consultabant, xxviii. 337
 Eorum leges ebrietatem puniebant, ibid.
 quare in exercitu habuerint concubinas, xxx. 363
 ignem colunt, viii. 83
 templa et simulachra Graecorum inflammaverunt, ibid.
 PESTIS Atheniensis, xiii. 143
 PHERECYDES Samiis terrae motum praedixit, xix. 227
 Liber ejus quid contineret, x. 107
 carne liquefcente non doluit, xiii. 145
 PHILOSOPHIA historiae praestat, xxviii. 341
 quid sit, xxxii. 377. xxxvii. 435
 veterum erat aenigmatica, x. 105. xxxii. 379
 Ejus finis, xxxv. 417
 Eam qui laudat, amplectetur, vii. 71
 Philosophiae praeceptor qualis esse debeat, ibid. 75
 PHILOSOPHI soli sciunt, quae preces ad Deum sint fundendae, xi. 127
 Philosophorum variae sectae, xxxv. 419
 Philosophus quomodo explorandus, vii. 77
 PHOENICES avari, xxxix. 467
 PISISTRATIDAE Athenienses agris colendis incumbere coegerunt, xxix. 349
 PLATO vir eloquentissimus xvii. 189
 multa passus est, ut exulantem amicum reduceret, xxi. 257
 senex

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

- senex factus otio se tradidit, xxii. 269
 Ejus civitas qualis, xxiii. 277, 279.
 in usurpandis nominibus libertatem sibi
 vindicavit, xxxvii. 433
 Homero similis, xxvii. 325
 Diogene infelicio, xxxii. 381
 sublimitatem suam Homero debet, xxxvi. 433
 POLYCRATES ab Oroete captus, iii. 27
 POLYDAMAS ob robur clarus, v. 45
 POETAE scribunt aenigmatice, vii. 69
 de Diis eadem sentiunt ac philosophi, x. 107
 ibid. 111
 POETICE eadem ac philosophia, x. 103,
 109
 POETICI sermonis propria vis, x. 107
 PRECES ad Deum frustra funduntur, xi.
 117, 119, 121, 123
 PRODICI fabula de Hercule, xx. 233
 PRUDENTIA verum hominis est bonum,
 iv. 39
 quid sit, xii. 133
 PSAPHONIS ars, qua effecit, ut Deus habe-
 retur, xxxv. 415
 PULCHRITUDO corporis futuram virtutem
 denotat, xxv. 303
 Pulchritudo humana ipsius pulchri imago,
 xxvii. 331
 PULCHRO an pulchrior, xl. 469, 471
 PULCHRUM ex Deo ortum ducit, xvii. 205
 xxvii. 331
 Pulchrum ipsum ab anima nostra olim e-
 rat visum, xxvii. 329
 PYTHAGORAS solem Deum esse arbitratus
 est, xxv. 303
 primus inter Graecos docuit praexisten-
 tiam et immortalitatem animarum,
 xvi. 175
 quomodo hominibus persuaserit se fuisse
 Euphorbum, ibid. 177
- Q.
- QUERCUS Dodonaea, xli. 483
 vaticinatur, xiv. 151
 simulachrum Jovis apud Celtas, viii. 87
- R.
- RATIO homini propria, xii. 131
 REGIS barbari infelix navigatio, i. 5, 7.
 REMINISCENTIA quomodo fiat, xvi. 183,
 185, 187
 RESPUBLICA quibus rebus servetur,
 xxii. 263
- S.
- SALMONEI historia, vi. 51
 SANITAS quid sit, xxxix. 459
 SAPPHO quare pulchra dicta sit a Socrate,
 xxiv. 293
 Ejus amasiae et aemulae, ibid. 297
 Hujus et Socratis eadem est ars amatoria,
 ibid.
 SARAMBUS caupo, iv. 37
 SCIENTIA animae insita, xvi. 181, 183
 quid sit, xii. 131, 133
 SCIROPHORI festum Atheniense, iii. 29
 SCYTHARUM potus, xxvii. 327
 quomodo inebriantur, ibid.
 SIMULACHRA quare inventa, viii. 81, 91
 quibus inutilia, ibid. 81
 apud omne hominum genus in usu sunt,
 ibid. 89
 Eorum varietas non damnanda, ibid. 91
 SMERDIES Anacreontis et Polycratis ama-
 fuis, xxvi. 309
 SMINDYRIDES rejectus, iii. 27
 SOCRATIS in arte amatoria magistrae et
 discipuli, xxiv. 287
 in amore quem finem sibi proposuerit,
 xxv. 301. xxvii. 331
 Ejus amor qualis, xxv. 303
 omnes pulchros amavit, xxvii. 331
 Ejus magistri, xxxviii. 449
 simus erat et ventricosus, xxxix. 467
 non recte fecit, cum virtutem ad id, quod
 optimum est, restringat, xl. 475
 ob voluptatem pulchros amavit, iii. 25
 pauperes tantum ad philosophiae studium
 incitavit, vii. 77
 Ejus accusatores, ix. 93
 non invitatus decessit, ibid.
 recte fecit, quod accusatus non respon-
 derit, ibid. 95, 97, 99, 101
 SOMNIORUM portae, xvi. 175
 STRATO Sidoniorum rex, luxuria pauper
 factus, xx. 235
 SUPERSTITIOSI et pii quae sit differentia,
 xx. 241
 SYBARIS luxuria erat perdita, i. 11
- T.
- TANTALI fabula explicatur, iv. 35
 TAXILIS cum Poro dissidium, et utriusque
 fortuna, viii. 85
 TELESILLA Argivos modis suis animavit,
 xxvii. 439
 THEBANORUM exercitus amatorius, xxiv.
 285
 THEMIS

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

THEMISTOCLIS suafu Athenienses, urbe relicta, naves conscenderunt, xix. 221. xxix. 349. xxxvii. 441 THRASYBULUS, tyrannus Milefius, xi. 121 TIMAGORAS morte mulctatus, xxxix. 467 TIMESIAS solis defectum Clazomeniis praedixit, xix. 227 TROPHONII antrum et mores a consulentibus usitati, xiv. 151 TUBA Tyrrhenica, iii. 29 TYRTAEUS carminibus Spartanos excitavit, xxxvii. 439 V. VENERIS quod simulachrum inter Paphios, viii. 87 VERITATEM scire aliquando non praeclearum, xix. 223 VIRTUS non est ars, xxxiii. 395 divinitus conceditur, xxxviii. 451, 453, 455 ob futuram ex ea voluptatem eligitur, iii. 23 sine labore non acquiritur, v. 45 VIRTUTES non sunt pares, xl. 473 VITA somnio similis, xvi. 175 ex omni parte felix esse non potest, v. 41, 43, 47	VITIUM ortus, xxxiii. 395 ULYSSES quid innuat, cum epulas et calices meri plenos laudet, xxviii. 335 unde factum, ut tam multos labores subierit, xxxviii. 455 VOLUPTATES virtutem sequuntur, xxxi. 375 Voluptas non est stabilis, i. 11 non est bonum, ii. 13 nec finis hominum, ibid. 17 VOLUPTATIS amor homini naturalis, iii. 19, 21 Voluptas est hominum conservatrix, ibid. rebus omnibus praefenda, iii. 23 Voluptatis amor philosophum non decet, iv. 31 X. XENOPHON infelix prae Diogene, xxxvi. 433 XERXES filii uxorem amavit, xxvi. 317 lupo comparatur, xii. 137 Z. ZOPYRUS Physiognomon, xxxi. 367

INDEX Auctorum in MAXIMI TYRII Dissertationibus laudatorum.

A Eschylus, xiii. 147 Aesopus, iii. 19 Anacreon, xxiv. 297 Aratus, xxx. 355 Ariphron Sicyonius, xiii. 139 Aristophanes, xxxi. 369 Epicurus, x. 113 Euripides, xix. 227 Herodotus, xxviii. 339, 341. xxxix. 459 Hesiodus, xiv. 163. xxix. 353. xxx. 363 Homerus, i. 9, 11. x. 111. xi. 123. xvi. 181, 185. xvii. 193, 203, 205. xx.	237, 239. xxvi. 321. xxix. 351. xxx. 361. xxxii. 377, 385, 387. xxxv. 411. xxxvi. 427. xxxviii. 445. xxxix. 459. xl. 479. xli. 485 Menander, xi. 123 Oracula, xi. 117. xix. 227. xxix. 347 Pindarus, xviii. 206 Plato, vi. 57. xix. 329. xxiv. 285, 287, 289, 297, 299. Sappho, xxiv. 293, 297 Stesichorus, xxvii. 321 Thucydides, xxviii. 339

INDEX Auctorum, qui in JOANNIS DAVISII Notis emendantur aut notantur.

Litera a columnam paginae priorem, b posteriorem indicat.

- A** Leiphron emendatur, 537, b. 545, b.
546, a. 635, b.
Athenaeus emend. 508, a. notatur, 590, b.
Aristaenus emend. 505, b. 624, b.
Apostolius not. 628, b.
Barnefius in Anacr. not. 600, a.
Burnetus, Thom. not. 533, a.
Clementina Homilia vi, emend. 563, b.
Clericus, Joan. in Hesiod. Theog. not. 522, a.
Cyprianus emend. 583, b.
Dio Chrysostomus emend. 507, b. 508, a.
511, b. 633, b.
Euripidis interpretes not. 578, a.
Eusebius tentatur, 623, a.
Erasmus in Adag. not. 628, b.
Grabius in Spicileg. not. 533, a.
Harpocratio emend. 529, b.
Holstenius in Stephanum de Urb. not. 604, b.
Hoffmannus not. 639, a.
Jamblichus emend. 611, a.
Iosephus emend. 502, a.
Julianus emend. 508, a.
Justinus Martyr in Hom. emend. 557, a.
Kusterus in Suid. not. 634, a.
Lecapenus, Georg. emend. 600, a.
Lloydius, Nic. not. 639, a.
Lucianus emend. 518, a. 561, a. 563, a.
Minucius Felix emend. 589, b.
Morellus in Dion. Chrysost. not. 507, b.
Potterus in Clem. Alex. not. 588, b.
Plutarchus emend. 549, b.
Perizonius in Aelian. not. 520, b.
Quintilianus emend. 613, b.
Sarisburyensis, Joan. emend. 562, b.
Scholiast. in Max. Tyr. not. 501, a.
in Aeschylum emend. 610, a.
in Aristophanem not. 511, b.
in Aristidem emend. 570, a.
Stanleius not. 593, a.
Suidas emend. 497, b. not. 511, b. 526, a.
540, b.
Tatianus emend. 641, a.
Themistius emend. 588, b.
Tzetzes emend. 508, a.

ERRATA in CONTEXTU sic emendentur.

Pag.	Lin.	Lege.	Pag.	Lin.	Lege.
29.	15.	ἀντιοθέων	255.	28.	Σαρδαναπάλλης
35.	22.	ὄκ	30.		
41.	9.	συγχωρήσαι	261.	10.	ὄτ
45.	20.	ἔχ	333.	5.	τιχών
87.	10.	ἐμπύπῃ τῇ χιόμ	345.	19.	δῆ
103.	13.	διαίησαι	351.	23.	ἀπείρας νεμάτων
169.	6.	ὁμολογήσαι	385.	20.	ἄσ
	ult.	κάλων	409.	5.	φιλαδός
183.	10.	δῆ	413.	15.	γάμον
191.	12.	δοκεῖ		22.	πλησίον
245.	17.	κομῶντες	419.	16.	λοφικωλάτω
251.	5.	ἐλαινῷ	435.	12.	τὸ

In NOTIS sic.

Pag.	Col.	Lin.	Lege.	Pag.	Col.	Lin.	Lege.
504.	1.	23.	ἀντικαλλατῶμδος	511.	2.	37.	Dio
		31.		519.	1.	7.	ὄκ
	2.	38.	Μικρῶ	525.	2.	ult.	αἰχίνα
		41.	ὠχρότης	545.	2.	16.	σοφῶ
506.	1.	22.	ἀνδρωνίτιδος	563.	1.	30.	scholiastes
	2.	penult.	ἐξηγεμῶς		2.	22.	Philebo
509.	1.	14.	ἐργα				

